Ludolphus super Psal.

Ludolphi Carthu/siensis qui et autor fuit vite Christi: in Psalterium expositio. In qua subiecte reperiuntur materie.

Psalmi penitẽtiales et cõfessionales elegãtes et deuoti domini Frãcisci Petrarche Poete Laureati.

Tabula cunctorum Dauiticorum psalmorum.

Tabula versiculorum omnium: que quãtum vtilitatis contineat nõ est explicare facile.

Tabula materiarum principalium in marginibus annotatarum.

Additur in margine ad solitam Hieronymi translationem: diui Augustini: accuratissima de hebreo in latinum translatio.

Jacobus Symler Burlacen̄. Ad lectorem.

Grandia qui dulcis patrimonia sumit Jesu
Atque sacro tollit munus ab officio/
Psalmographi studeat diuina poemata vatis/
Mythica Ludolphi castaque scripta legat:
Abdita nam pandit nudis enigmata verbis
Ludolphus: memorans quicquid vbique latet.

Tabula psalmoꝝ

¶ Tabula psalmoꝝ oium ſm ordinē alphabeti.

Finis

Tabula versiculoꝝ totius psalterij

¶Tabula versiculorum oium in toto psalterio cõtentorum s̄m alphabeti ordinem.

Tabula versiculoꝝ

Tabula versiculoꝝ

In me sunt

Memor

Tabula versiculoꝝ

Quoniam

Tabula versiculoꝝ

Deo gratias.

Tabula materiarum ex gloſulis excerptarum.

Tabula materiarū

Ex glosulis extractarum

Finis.

¶ Jacobus wimpfelingus Sletstatensis Vniuersis optimarum lr̃arũ cultoribᵘ felicitatẽ.

Ludolphus Saxo sacratissime religionis Carthusiensiuꝫ apud nobilẽ Argẽtinã alũnus:perspicacissimo ingenio:exactissima diligẽtia:cumulatissima doctrina:suauissima nobilissimaqꝫ lucubratiõe Dauiticoꝝ carminũ interp̃tationẽ enucleatissime cõplexus est:adeo vt haud facile ceteris(cũ eoꝝ venia loquar)qui ante eũ in eosdẽ psalmos expõnẽs tradiderũt minus vtilẽ ecclesie fructũ iudicãdus sit attulisse. Nã is sese ꝑores Dauitice lire diligẽtissimos iterp̃tes Hieronymũ/Augustinũ/Cassiodoꝝ/Petrũ Lõbardũ/z quotquot huic labori isudauerũt nõ mõ vidit z legit:ꝫ z snĩas coꝝ tanq̃ amenissimos flores z q̃ vtilissima grana sapiẽter ac cõpẽdiosius itroseruit. In ꝑmis qd sibi tituli velint:qd argumẽtũ z mã:qd itentio:qd snĩa gñalr̃ z speciatim pre se ferãt:ita breuiter z apte determinat:vt vix similẽ legas:q sub psalmoꝝ vmbra eternã tẽporalẽqꝫ Christi natiuitatẽ:vite sanctimoniã:ꝑsecutiones:tormẽta:mortẽ:ac resurrectionẽ:ceteraqꝫ id genus mysteria tã luculẽter disseruerit z explicarit. Ipsos quoqꝫ versus q nõnunq̃ videnẽ in contixtu:nequaq̃ sibiinuicẽ coherere:subtilissimis cõnectẽtiũ glosarũ vinculis scitissime peritissimeqꝫ iungit z cõtinuat. Ad calcẽ deniqꝫ psalmi cuiuslibet deuotã ○cinnãqꝫ z ipsi psalmo ○sonã oratiunculã obseruate curioseqꝫ supaddit. Neqꝫ nimiũ lr̃e que occidit deditᵘ est:nec typicis ita sensibᵘ initiẽ vt lr̃alẽ neglexisse videaẽ:ꝫ quẽcũqꝫ sensuũ magis ad rẽ accõmodatũ vtilẽ ac necessariũ ꝑensit:eũ caute sollicite z religiose ꝓsequiẽ. Nec taꝫ accurata sacratissimoꝝ mysterioꝝ elucidatiõe ○tẽtus fuit:nisi ẽt itimo quodã maxime deuotionis ardore humana sursuꝫ corda rape z vehemẽter iflãmare conareẽ. Quippe q nõ solũ symbolice z lr̃atorie(quã scholasticã aut speculatiuã vocant)ꝑdoctᵘ:ꝫ z mystice theologie ○exprissimᵘ fuit. Qz si nr̃o testimonio candide lector huiᵘ psalmoꝝ iterp̃tationis excellẽtia tibi ꝑsuasa nõ fuerit:periculũ facito ex altero quodã libro dulcissimo ꝑstãtissimoqꝫ:cuiᵘ idẽ noster Ludolphus auctor est:quẽ vitã Christi titulo insigniuit. Offendes nimirũ singularẽ doctrinã deuotissimi patris:z re ipsa cõprobabis Ludolphuꝫ nulla priuata laudatione nũc indiguisse. Inde nr̃o tãdẽ seculo(quo tot obstrusa z abdita diu volumina in lucẽ ꝓdeũt)miserta plurimũ diuina benignitas:nequaq̃ passa est hoc Ludolphi saluberrimũ opus:cũ magno religionis nostre discrimine diutius latere:aut forsitan obliterari. Ex Spiris Kalen. Januarij. Anno virginei partus. Mcccccxj.

Descripta in prologo.

Laudes z salutares psalmorum effectus.

In prologo describunẽ.
- Vtilitas intelligentie eorum.
- Vtilitas deuote eos legentium z decantantium.
- Pericula indeuote legentium aut decantantium psalmos.
- Tituli ratio.
- Librum esse vnum distaxat.
- Dauid auctorem fuisse:non Asaph:yditum z ceteros.
- Numerus psalmorum:z mystica eius numeri significatio.
- Modus procedendi:z de quadruplici sensu.
- Cur psalmi in ecclesia frequentantur.
- Vtilitas z effectus cantus vocalis.
- Modus psallendi.
- Attentio inter psallendum q̃ vtilis sit viris ecclesiasticis
- Ad orationem qualiter homo se debeat preparare.

Orationis instantia z sedulitas.

¶ In ipsa expositione Verba psalmorum signo Parenthesis includuntur vt secernantur ab aliis:nec tamen truncata vt facilius legas.

Sicut olim manna habuit delectamentũ ꝛ oẽs saporẽ suauitatis:sic carmen hui⁹ libri habet oẽ spirituale documentũ: ꝛ est ↄuertibile ad omnẽ sensuz cuiuslibet intẽtionis. Cũ in choro canit: tũc sunt verba ecclesie deũ laudãtis. Cũ a iustis canit: tũc sunt verba gratias agẽtis. Cũ a peccatore recitatur: tũc sunt verba veniã deprecãtis. Cum pro defunctis decantat: tũc sunt verba anime de supplicio ad deũ clamãtis. Et quocunqz se intẽtio canẽtis vertit:moꝝ se sensus huius libri affectui canẽtis cõformabit. Cum benedicẽte benedicit:cũ maledicẽte maledicit. Benedicit mẽbra Christi:maledicit mẽbra diaboli. Utile aũt ꝛ salubre est itelligere qḋ nunq̃ cessamus decantare. Auget quippe deuotionẽ intelligẽtia:ꝛ dum intelligit quod cantat:mens per intellectũ obligata nõ euagat. Intellectus quoqz canticorum menti Christũ in singulis psalmis facit presentẽ quez dum intellectu ꝛ ore decantant: procul dubio attẽtius amant. Dum cogitas psalmos, Christus in mente tua est. Dum ore decantas, Christus in ore tuo est. Dum meditaris psalmos:hũc ex meditatione capies fructũ, vt in ipsis tibi vtrũqz occurrat testamẽtũ. Psalmoꝝ deuotio ꝑsentiã Christi cõciliat. Angeloꝝ congratulationẽ generat:ignitos mẽtis affectus suscitat:mala purgat:demones superat gladio spiritus qḋ est verbũ dei:q: deuotionẽ psallentiũ sustinere nõ possunt. Psalmoꝝ radices nõ in terra sed in celo fixe sunt:q: ibi est Christus qui omniũ psalmoꝝ materia est ꝛ intẽtio. Ibi est cõuersatio ecclesie, que Christi corp⁹ est:que etiã permaxime psalmoꝝ partẽ cõtinet. Deuotionẽ psallẽdi docet Apl's cum dicit. Psallã spiritu psallã mẽte:ꝛ deuotioni psallentiũ congratulationẽ angelicã adesse docet psalmista qui ait. In cõspectu angeloꝝ psallã tibi. Qr psallẽtibus admisceri sancti angeli soleant, manifestat psalmista vbi ait. Preuenerunt ꝑncipes.i.angeli coniuncti psallentib⁹. Unde cauendũ est ne ꝓpter nostrã desidiã angeli recedant. Si enim boni spũs se a nobis elongauerint:impetũ maloꝝ quis sustinebit: Cauendũ est ne etiã maledictionez incurramus ꝓphete dicẽtis. Maledictus omnis qui opus dei facit negligẽter. Dignũ quippe est vt mens nostra cõcordet cum voce quãdo ad diuinũ opus assistimus:ꝛ cũ diligẽtia a presentibus vniuersis quisqz se retrahat, ꝛ diuinis inhereat vt celestia ei dona reuelent. Nihil eniz est in hac mortali vita in quo possimus familiarius inherere deo q̃ in laude diuina. Psalmoꝝ deuotio spirituisancto mentẽ preparat:ꝛ oĩuz gratiaꝝ dona meret. Unde Gregorius. Spũs dei ꝓphetarum mentibus nõ semper presto est quatenus cũ spiritũ prophetie nõ habent, se hunc cognoscant ex dono dei habere cũ habent. Unde ꝓpheta Heliseus cũ de futuris requisitus esset: ꝛ ꝓphetie spiritũ sibi deesse cognouisset:psalteriuz sibi fecit applicari vt ꝓphetie spiritus ad eum per laudẽ psalmodie descẽderet:atqz eius aiam de futuris repleret. Uox etenim psalmodie cũ per intẽtionẽ cordis agit:per hanc omnipotenti deo ad cor iter parat:vt intente menti:vel ꝓphetie mysteria:vel cõpunctionis gratiã infundat. Unde ps.49.scriptuz est. Sacrificiũ laudis honorificabit me:ꝛ illic iter quo ostendã illi salutare dei. In sacrificio igit diuine laudis fit ad Jesum iter ostensionis:q: dum per psalmodiã compunctio infundit, via nobis in corde fit:per quã in fine ad Jesum ꝑuenit. Hec Gregor. Nullus itaqz mortaliũ põt vel verbo explicare:vel animo cõprehẽdere psalmoꝝ virtutem:si nõ superficie labioꝝ tm̃:sed intenta mente ꝛ puro corde in diuina laude canant. In psalmis enim inuenies (si intente nõ celeriter perscrutaueris) tamẽ intimam õrationẽ qualem non poteris per teipsum vllatenus excogitare. In psalmis inuenies intimam cõfessionẽ peccatoꝝ tuoꝝ:ꝛ integrã deprecationez diuine atqz dulce misericordie. In psalmis inuenies presidiũ contra aduersitatẽ omniũ reꝝ que tibi accidũt:ꝛ intimam gratiaꝝ actionẽ de oĩbus. In psalmis cõfiteris infirmitatẽ tuaz atqz miseriã:ꝛ per hoc ꝓuocabis dei misericordiam. Oẽs enim virtutes in psalmis reperies:si a deo merueris vt tibi psalmoꝝ virtutem reuelet. Et ideo nõ est tibi opus vt per diuersos libros animo diffundaris. In psalterio solo vsqz ad obitũ vite habes mãm legẽdi, scrutandi, ꝛ docẽdi. In quo inuenies ꝓpheticos, euãgelicos, apostolicos, ꝛ oẽs diuinos libros spiritualr ac intelligibilr ex parte tactos atqz descriptos:ꝛ priorẽ atqz 2m aduentum dñi ibi prophetatos. Incarnationẽ quoqz ac passionẽ resurrectionẽqz atqz ascensionez dñi:ꝛ omnẽ virtutem diuinoꝝ in psalmis inuenies si intima mente ꝑscrutaueris:ꝛ ad medullã intimi intellectus per dei gratiã ꝑueneris. Unde de laude psalmoꝝ ꝛ salutaribus eoꝝ effectibus sic dicit Augustinus. Alia sunt que ꝓphete tradũt:alia q̃ hystorici. Lex quoqz alia ꝓuerbioꝝ:ꝛ alia cõmonitio. Psalmoꝝ xo liber q̃cunqz vtilia sunt ex oĩbus cõtinet, futura ꝑdicat:veteꝝ gesta cõmemorat:legẽ viuẽtibus tribuit:gerẽdoꝝ statuit modũ. Et vt breuiter dicam cõis qdam bone doctrine thesaurus est:apta singulis necessaria subministrans. Ueteribus nãqz aiaꝝ vulneribus nouit mederi. Sed ꝛ recẽtibus velocissimũ solet adhibere remediũ:atqz in actis ꝑseuerantiaz scit salutis exhibere. Sed ꝛ vniuersis pariter passionibus subuenire:que diuationib⁹ varijs aias angunt. Et hoc fit modulatione qdam ꝛ delectabili canore humanũ animũ ad pudicitiã ꝓuocante. Qm̃ quidez spũssanctus videns obluctantẽ ac resistentẽ ad virtutis viaz humani generis animũ:ꝛ ad delectationes vite huius magis inclinari q̃ ad virtutis rectũ iter erigi, delectabilibus modis cantilene vim sue doctrine ꝑmiscuit:vt dum suauitate carminis mulcet auditus diuini sermonis pariter vtilitas inseratur: 2m sapiẽtes qui si quãdo visus popo scerit:austeriora medicamẽta egris offerre mortalibus:ne eger vtilitatẽ pro austeritate refugiat:ora ac summitates poculi quo remediũ porrigant melle circũliniunt. Propterea ergo psalmoꝝ nobis per modulos aptata sunt carmina: vt vel etate pueri:vel qui adolescẽtes sunt moribus quasi cantilena quadã psallẽtes videant delectari. Reuera enim aias illuminant ac mẽtem. Psalmus tranqllitas aiaꝝ est, signifer pacis, perturbationes vel fluctus cogitationũ cohibẽs, iracundiã reprimẽs, luxum repellens, sobrietatẽ suggerens, amicitiã cõgregans, adducẽs in ↄcordiã discrepãtes, recõcilians inimicos. Quis enim vltra inimicũ ducat eum cum quo vnã ad deũ psalmi emiserit vocẽ: Ex quo intelligit:q: (qḋ omniũ bonoꝝ maximũ est) charitatẽ psalmus instaurat:coniunctionẽ quãdã per cõsonantiã vocis efficiens:ꝛ diuersum populũ vni⁹ chori per cõcordiaz cõsona modulatione consocians. Psalmus demones fugat:angelos ad adiutoriũ inuitat. Scutũ eniz in nocturnis terroribus, diurnoꝝqz requies est laboꝝ, tutela pueris, iuuenibus ornamẽtũ, solamẽ senibus, mulierib⁹ aptissimus decor:desertas habitare facit vrbes, sobrietatẽ docet. Incipientibus ꝑmũ efficit elemẽtum, ꝑficiẽtibus incrementum, perfectis stabile firmamẽtum:totius ecclesie vox vna. Psalmus solẽnitates decorat:psalmus tristitiã que ꝓpter deũ est mollit:psalmus ẽt ex corde lapideo lachrymas mouet. Psalmus angeloꝝ opus est:exercitiũ celestiũ:spiritale tymiama. O vere admirãdi magistri sapiens institutum: vt simul ꝛ cantare videamur:ꝛ qḋ ad vtilitatẽ anime ꝑtinet

Psalmorũ deuotio qd operat.

1.Corin. 14.

ps.137.

psal.67.

Hiere. 48.

Grego.

Heliseꝰ.

August.

Psalmus qd operat.

Psalmis oia discit.

doceamur. Quid aũt est qđ non discat ex psalmis: Non ois magnitudo virtutis: Non norma iusticie: Nõ pudicitie decor: Non prudẽtie cõsumatio: Non penitẽtie modus: Nõ patiẽtie regula: Non omne gequid dici põt bonum pcedit ex ipsis: Dei sciẽtia pfecta, prenũtiatio christi in carne venturi, ꝛ cõmunis resurrectionis spes, suppliciorꝫ metus, glorie pollicitatio, mysteriorꝫ reuelatio. Omnia prorsus in dis velut magno quodam ꝛ cõi thesauro recõdita atqꝫ cõferta sunt bona.

Psalmorũ cãticũ qđ opat.

Et iterꝫ canticũ psalmorꝫ aias decorat, expellit tenebras, efficit sanctitatẽ hoi peccat. ri, est refectio mẽtis: delet peccata, simile est elemosynis sanctorꝫ. Auget fidez sicut sol illuminat, sicut aqua sanctificat, sicut ignis pctm exurit, sicut oleũ defluit. Oleũ est misericordie, sol leticie, pars angelorꝫ electa, deũ ostẽdit, diabolũ offendit. Uolũtatẽ illicitã extinguit, asperitatẽ eicit, oẽm feruorẽ deprimit, iracũdiam frangit, laus dei est assidua: simile est melli.

Psalmorũ canticũ quid sit.

Canticũ psalmorum carmẽ est electũ apud deum. Omne peccatuz expellit, vinculum charitatis emẽdat, omnia penetrat omnia suffert, omnia implet, omnia docet, omnia significat, animã magnificat, turrim excelsam edificat, os purificat, cor letificat, hominem deificat, sensus aperit, omne malũ occidit, perfectionem instruit, excelsa demonstrat, desiderium regni celestis donat, pacem inter corpus ꝛ animam facit, ignem spiritualẽ in corde succendit, contra omnia vitia sollicitudo: certamen bonũ est: quotidie radices oĩuz malorꝫ expellit. Sicut lorica induit, sicut galea defendit, spes est salutis, cõsolatio dolorum, protectio laborꝫ, noticia veri luminis, fons sanctitatis. Hominẽ iuuenẽ castigat, regnũ celorꝫ sup terrã dat, tedium gie tollit, tuba est mirabilis. Qui diligit cãticũ psalmorꝫ assiduũ, non põt amare pctm. Qui hꝫ laudẽ dei in corde suo in postremo apud deũ gaudebit: ꝛ aiam suã in celo viuificabit in secula seculorꝫ.

Cassiodorus.

Unde ꝛ Cassiodorus. Psallẽdi vtilitas tristia corda cõsolat, gratiores mẽtes facit, fastidiosos oblectat, inertes exsuscitat, ad lamẽta peccãtores inuitat.

Psalmodia qđ est.

Et iterꝫ psalmodia est cõsolatio flentiũ, cura dolentiuz, sanitas egrotãtium, anime remedium, ꝛ miseriarum omnium suffragium.

Titulus libri.

¶ Est aũt libri huius titulus talis. Incipit liber hymnorꝫ vel soliloquiorꝫ pphete de christo. Liber dicit non libri, contra eos q dicũt plures esse libros: ppter gnqꝫ distĩones psalmorũ que fiunt per fiat fiat. Sed lꝫ sint gnqꝫ distĩones: nõ tamẽ gnqꝫ libri dicẽdi sunt: sed vnus.

Psal'. 39. Act. i. i.

Unde in capite libri scriptũ est ꝛc. nõ dicit librorꝫ: ꝛ in actibus: sicut scriptum est in libro psalmorꝫ: nõ dicit libris. Dicit aũt hymnorꝫ: qꝛ totum illud opus ptinet ad laudẽ dei.

Hymnus tria habere debet.

Hymni eniz sunt cantus laudẽ dei cõtinẽtes. Si sit laus ꝛ nõ sit dei nõ est hymnus. Si sit laus dei ꝛ nõ cantet nõ est hymnus: opꝫ ergo vt si sit hymnus habeat hec tria, ꝛ laudẽ, ꝛ dei, ꝛ canticũ.

Soliloquiorũ liber quare dicitur.

Dicit etiã soliloquiorꝫ: quasi solius spũssancti eloquiũ: qꝛ in eo solus spũssanctus sine vllo humano ingenio vel auxilio loqtur. David eniz prophetarꝫ eximius digniori modo qꝫ alij quasi tuba spũssancti pphetauit. Alij nãqꝫ pphete per quasdã rerꝫ imagines: scꝫ per somnia ac visiones pphetauerũt. David aũt solius spiritussancti instinctu sine omni exteriori adminiculo pphetauit. Uel dicunt Soliloquia qsi solo de christo eloquia. Nõ qꝛ de chro loquunt soli psalmi: sed qꝛ dignius ꝛ manifestius loquunt de illo qꝫ pphete ceteri: sequitur pphete per excellẽtiã: scꝫ David. Cum enim dicit ppheta sine adiectione proprij nois itelligit David. Ut cum dicit Apostolus intelligit Paulus. Et cum dicit vrbs intelligit Roma. Hec autẽ dicit cõtra eos qui dicunt plures fuisse psalmorꝫ scriptores vel auctores: scꝫ Asaph: Idithum ꝛc. quia nomina eorꝫ ponuntur in titulis: sed illi auctores psalmorꝫ non fuerunt: prout statim patebit. Et subdit de Christo. Ecce de quo agunt Soliloquia: de christo scꝫ toto, i. capite ꝛ corpore: sponso ꝛ sponsa.

Materia libri ẽ chrs

Communis ergo materia totius huius operis est chrs tripliciter acceptus, i. fm diuinitatẽ: fm humanitatẽ: ꝛ fm corpus eius qđ est ecclesia. Intẽtio est hoies in Adã deformatos: christo nouo homini cõformare. Liber ergo iste liber psalmorꝫ vel psalteriũ appellatur: quod nomẽ accepit a quodam musico instrumẽto quod hebraice nablum: grece psalterium: latine organum dicit: quia sanctus David dulce mysteriuz huius prophetie dulci sono: dulci organo idest psalterio voluit declarare. Unde ab illo instrumẽto ad litteram: ideo liber iste nominat: quia ad vocem illius instrumenti David canebat psalmos ante archam. volens enim magnificare cultũ templi ad honorẽ dei: cum archam de sylo reduceret plura milia cantorꝫ musicis instrumẽtis deum laudãtium: ꝛ similiter ianitores cõstituit. Et cantoribus qdem quosdam alios preposuit: quibus omnibus Idithum, Asaph, Ethan, Eman prefectos adhibuit. Ianitoribus ꝟo filios Chore prefecit, quorꝫ nomina Esdras frequenter in titulis posuit: tum pro honore mysterij: tum ppter nominuz interpretationes. Ipse quoqꝫ David cum psalterio modulans ante archã in tabernaculo: ad diuinum cultũ ceteros inuitauit. Et quemadmodũ singule modulationes illius instrumẽti vocabant psalmi: ita ꝛ singule particule huius libri vł clausule iuxta spiritualẽ quoqꝫ intelligẽtiam in psalterio: ꝛ non in alio instrumẽto modulabantur: ꝛ ab illo instrumẽto liber nomẽ sortit: quia sicut illud instrumẽtum decẽ chordas habet: ꝛ sonuz a superiori reddit per tactum manuũ.

Psalmus vnde di.

Unde ꝛ dicitur a psallin grece: quod est tangere latine: ita liber ille docet obseruãtiam decem mandatorꝫ: ꝛ non pro terrenis: sed pro celestibus que sursuz sunt bene operari. Unde tota nostra operatio tendere debet ad superiora: ꝛ propter illa fieri vt semper dicamus: osanna in excelsis: ꝛ sursum corda: ꝛ primũ querite regnũ dei.

Psalmus ppre melos dicit.

Et quia psalmus proprie dicit melos quod per motũ ꝛ laborẽ manuũ ex psalterio pcedit: ideo sepe pro bona operatione ponitur que sine labore fieri nõ potest. Qꝛ aũt psalmus ex motu digitorꝫ ꝛ consonãtia vocis fieri solebat (percutiebat eniz chordas ꝛ organum resonabat: ꝛ cũ organo pariter ipse verba cantabat) hoc significat ꝙ in nobis cõsonare debet bona operatio ꝛ laudatio. Igitur Asaph, Idithuz, ꝛ ceteri huiusmodi: nõ fuerunt auctores psalmorꝫ: sed prepositi artificibus q psalmos personabant tribus modis: vel humana voce: vel musicis instrumentis: vel cõmuniter vtroqꝫ modo. Et hoc dupliciter: vel post vocem instrumẽto: vel post instrumẽtũ voce. Psalmus autẽ est instrumẽti sonus. Canticum ꝟo humane vocis cantus in laudẽ dei. Psalmi quoqꝫ cantici cum post instrumẽtum vox: sed cantici psalmus cum post vocez instrumẽtum. Istos ergo. 150. psalmos spiritu dei reuelante sanctus David cõposuit: ꝛ lꝫ quidam psalmi aliorꝫ nominibus intitulẽtur: non ideo factum est ꝙ ipsi psalmos composuerunt: sed ppter officia vt honorem de ministerio sumerent. Uel ppter mysteria que ex interpretationibus nominũ accipiunt: ad que sermo sequens pertinere videtur. Unde ad maiorem euidẽtiam interpretationes nominũ quorũdaz videamus: per quas subiectorꝫ psalmorꝫ panduntur intellectus.

Idithũ qđ interptat.

Idithum interpretatur transiliens eos: idest remanens in mundo: herenteſqꝫ terrenis de quo transiliente agitur in psalmo. 38. quia est de eterna beatitudine: ꝛ docet a dilectione seculi ad legem dei: ꝛ inde ad eternitatem mente transilire. Unde dicitur canticum David pro Idithuz idest transiliẽte. Transilire debemus ꝛ veri transitores esse de malis ad bona: de bonis ad meliora: de instantibus ad nouissima: de temporalibus ad eterna. Primo conuersione. Secundo cõuersatione. Tertio consideratione. Quarto imitatione. Similiter intellige de alijs psalmis qui de Idithuz intitulantur.

Chore qđ interpⱥt.

¶ Chore interpretatur caluaria: qui fuit locus dñice passionis. Unde p caluariã chri passio itelligit. Filij ğ Chore sunt filij passiõis filij crucis g trophei chri. i. signũ crucis i frõte cordis ꝛ

dis τ corporis susceperunt: τ in cruce dñi nostri Jesu christi cum Apostolo gloriant: τ similiter quos deus hic affligi p̄mittit castigans tanq̄ filios vt sint filij chore.i.passionis: vt discant appetere spūalia τ eterna. Et his talibus attribuitur intellectus psalmi.41. τ sequunt plures alij. Sepe intitulātur psalmi cū hac adiectione: filijs chore.i.christi τ passionis eius: vt inculcet nobis iugis memoria dñice passiōis.

Asaph qd interp̄tat.

¶ Asaph hebraice: latine cōgregatio: grece synagoga interpretat. Et lz cōgregatio sit quorūcūqz collectio: p̄prie tn̄ synagoga dicit 9gregatio populi filioꝝ israel. In cuius p̄sona s̄m partē fidelē p̄pter certius testimoniū loquit Propheta in psal.49. per quā magis confutent increduli iudei: qui iam sibi cōtra hoc qd prius agebat testat vt credibilius sit. Et sequunt plures psalmi alij de Asaph intitulati.

Eman qd interp̄tat. Gal.6.

¶ Eman interpretat frater eius. Fratres aūt christi hi sunt q in cruce gloriant: sicut Apostolus qui ait. Mihi autē absit gloriari nisi in cruce dñi nr̄i Jesu christi: qui sunt veri israelite.i. deū videntes: sicut ad litterā Eman fuit israelita. De hoc agit in psal.87. qui dicit intellectus Eman israelite.i. illoꝝ q sunt fratres christi in cruce gloriantes τ deū videntes. Uel Eman esraita dicit.i.aduena. dicit eniz fuisse qdā de partibus orientalibus scz de Esra. Et sic est intellectus qui illoꝝ se aduenas τ peregrinos reputant in hoc mūdo: qz nō habemus hic manentem ciuitatē sed futurā inquirimus.

Hebr.13. Ethan qd interp̄tat.

¶ Ethan interp̄tatur robustus: qd nullus est nisi in spe p̄missionis dei: per quā nemo digne supplicās decipit: qd verus israelita intelligit. De hoc agit in psal.88. qui dicit intellectus Ethan israelite.i. robusti qui vere deū videt.

Hieron.

Ut dicit Hierony. Nihil felicius christiano cui regnū celoꝝ promittit: nihil periculosius cum semp de statu periclitatur: nihil fortius cum ab eo diabolus vincat: nihil infirmius cum a carne sua vincitur. De his ergo premissis plerūqz in titulis psalmoꝝ fit mētio: tum pro officij reuerentia: tum pro nois interpretatione. De alijs vo q̄ in psalmoꝝ ponunt titulis: in suis specialiter patebit locis. Omnes igr̄.150. psalmi merito ipsi David attribuunt prout supra manifeste ex titulo libri huius colligit: τ ex glosa ordinaria τ pluribus alijs locis autēticis habet. Ambrosius etiā τ Gregorius plures psalmos noibus alioꝝ prenotatos vel nullius noie intitulatos soli David attribuunt. Et in hac opione tanq̄ cōmuniori: τ magis p̄babili plures cōueniunt.

August.

Augustinus quoqz manifeste hoc idez sentit qui in.17.lib. de ciuitate dei.c.14. sic dicit. Erat aūt David vir in canticis eruditus: qui armoniam musicā non vulgari voluptate: sed fideli volūtate dilexerat: eaqz deo suo qui verus est deus mystica rei magne figuratione seruiens. Diuersoꝝ enim sonoꝝ rationabilis moderatusqz concentus: cōcordi varietate compactā bene ordinate ciuitatis insinuat vnitatē. Deniqz omnis fere prophetia eius in psalmis est: quos.150. liber 9tinet: quē psalmoꝝ vocamus: in qbus nōnulli volunt solos factos esse a David qui eius nomine inscripti sunt. Sunt itē qui putant nō ab eo factos nisi qui prenotant ipsius David. Qui vo habēt in titulis ipsi David ab alijs factos p̄sone ipsius fuisse coaptatos: que opinio voce euangelica saluatoris ipsius refutat: vbi ait q ipse David in spiritu christū dixerit esse dn̄m suum. Qm̄ psalmus cētesimusnonus sic icipit. Dixit dn̄s dn̄o meo: sede a dextris meis. Donec ponā inimicos tuos: scabellū pedum tuoꝝ. Et certe idē psalmus nō habet in titulo ipsius David: sed ipsi David sicut plurimi. Mihi autē credibilius vident existimare qui omnes illos.150. psalmos eius operi tribuūt: eūqz aliquos p̄notasse etiā nominibus alioꝝ aliqd quod ad rem p̄tineat figurantibus. Ceteros aūt nullius hois nomen in titulis habere voluisse: sicut ei varietatis huius dispositionē: q̄uis latebrosam: non tamē inanem dn̄s inspirauit. Nec mouere debet ad hoc credēdum: q nōnulloꝝ nomina p̄phetaꝝ qui lōge post David regis tēpora fuerunt: qbusdā psalmis in eo libro legunt inscripta: τ que sibi dicantur velut ab eis dici vident. Neqz eniz nō potuit propheticus spūs prophetāti regi David: hec etiā futuroꝝ prophetaꝝ nomina reuelare vt aliud qd eoꝝ p̄sone conueniret prophetice cantaret: sicut rex Josias exorturus τ regnaturus post annos amplius q̄ trecentos cuidam prophete qui etiā facta eius futura predixit cum suo nomine reuelatus est. Hec Augustinus.

Psalmorū liber in quo 9sistit.

¶ Consistit aūt liber iste in centū quinquaginta psalmis: qui numerus celeberrimis annotat mysterijs. Constat enim ex octogenario τ septuagenario: qui idem significat qd octonarius τ septenarius. Et idem mysteriū est in simplicibus τ in compositis. Quia sicut quindenarius ex.15. cōsurgit vnitatibus sic.150. ex.15. denarijs. Octonarius aūt octauā significat resurrectionis: quia cum sint sex etates viuētium τ septima moriētium, octaua erit resurgētium. Septenarius vo tempus significat huius vite: que septem dieꝝ agitur reuolutione.

Psalmorum liber quid nos docet.

Docet ergo nos liber iste in huius vite septenario sic operari: vt in octaua resurrectionis glorificemur. Itē octonarius significat nouum testamētum: cuius patres octonario deseruiunt. obseruant eniz τ colunt octauā diē resurrectionis christi.i. dominicā: τ octauas sanctoꝝ propter resurrectionē octaua etate futurā: τ expectant eandem resurrectionē octauam. Septenarius vo significat vetus testamētum: cuius patres septenario seruiebant. obseruabant eniz τ colebant septimū diem a p̄mo die creationis.i. sabbatū: septimā hebdomadaz septimū mensem: septimū annū: septime decadis.i. iubileuz. Per hoc ergo innuit q liber iste vtriusqz testamēti cōtinet doctrinā.

Psalmorū libri distinctio.

Distinguit autē liber iste per tres qnquagenas qui tres status electoꝝ significant.s. penitētiū: in iustitia p̄ficientium: τ peruenientium. Ideo p̄ma quinquagena finit in penitentia.s. miserere mei deus. Scda in iustitia.s. misericordiā τ iudicium cantabo tibi dn̄e. Tertia in laude eterna.s. omnis spiritus laudet dn̄m. Hi sunt tres status christiane religiōis: sic enim ad eternā tendimus vitā. Prius per penitētiā peccata dānemus: vocāte deo ad penitētiaz quos apud se in occulto p̄destinauit ad vitā. Inde per misericordiaz iustificati bene viuimus: ne iudiciū in futuro timeamus: deo vocatos iustificāte hic per misericordiā τ timorē iudicij. Tandez ad vitam glorificati intramus vbi deū sine fine laudamus.

Tractandi modus.

¶ De modo tractādi est sciēdum q Propheta frequēter p̄sonas mutat. Talis est enim vsus p̄phetie: prout in multis locis patet: modo cōuertit se ad familiarē domini locutionē: modo ad audiētes vt eos edificet τ instruat per suū sermonez: modo loqtur in persona sua: modo in p̄sona christi τ capitis: modo in p̄sona membroꝝ seu corporis: modo in p̄sona vtriusqz. De christo capite agit tribus modis. Aliqñ s̄m diuinitatē: aliquādo s̄m humanitatē: quādoqz per transumptionē vt quādo vtit voce membroꝝ. De corpore seu mēbris etiā agit tribus modis. Aliqñ s̄m p̄fectos: aliquādo s̄m imp̄fectos. Interdum s̄m malos. Aliquādo etiam qd futuꝝ est prophetādo predicit: aliquādo p̄pter prophetie certitudinē ipsum futuꝝ tanq̄ preteritum ponit.

Prophetaꝝ mos.

Mos enim est p̄phetaꝝ vti nunc verbis p̄teriti tēporis nunc futuri: qz quantum ad ostēsionem sepe que dicūtur sunt p̄terita: τ quātum ad ipsam rem futura. Diuersus quoqz in hoc libro inuenitur sensus: scz litteralis seu hystoricus: τ mysticus seu spiritualis. ¶ Unde notādū q liber sacre scripture hoc habet speciale: q sub vna littera plures sensus cōtinet. Huius vo ratio est: qz p̄ncipalis auctor sacre scripture est ipse deus: in cuius potestate est non solum vti vocibus ad aliud significandum quod etiā hoies facere possunt τ faciunt. Sed etiā rebus significatis p̄ voces vtit ad significādū alias res. Et iō cōe est oibus libris: q voces aliqd significēt. Sed speciale est libro sacre scripture q res signate p̄ voces aliud significēt. Scdz igitur p̄mā significationē que est per voces accipitur sensus

litteralis seu hystoricus. Scdm ꝯo aliā sigñationē q̄ est per ipsas res accipit̄ sensus mysticus seu spiritualis. Et hic sensus secūdus triplex est in generali: qꝛ si res significate per voces referant̄ ad significādum ea que sunt in noua lege tradita sic accipit̄ sensus allegoricus. Si autē referant̄ ad significandum ea que per nos sunt agenda: sic est sensus moralis vel tropologicus. Si autē referantur ad significādum ea q̄ sunt sperāda in beatitudine futura: sic est sensus anagogicus. Et dicit̄ ab ana quod est sursum: ꝛ goge qđ est ductio. Unde versus. Littera gesta docet: quid credis allegoria. Moralis quid agis: quo tendas anagogia. Et istoꝝ quatuor sensuum potest poni exēplum in hac dictione Hierusalē: que s̄m sensum litteralē significat ciuitatē illam terrestrē in iudea: s̄m ꝯo sensum moralē significat fidelē animam: s̄m ꝯo sensum allegoricum significat ecclesiam militantē: s̄m ꝯo sensum anagogicum significat ecclesiam triumphantem. Et sicut positum est exemplum in vna dictione: ita posset poni in vna oratione: ꝛ sicut in vna: ita ꝛ in alijs.

Anagoge vnde di. Uersus.

Hierusales qđ sigt in quadruplici sensu.

¶ Liber autē iste plus ceteris in ecclesia frequētat̄: qꝛ est cōsumatio totius theologie. Hic enim describunt̄ premia bonorū ꝛ supplicia maloꝝ: status incipiētium, proficiētium, pfectorum ꝛ peruenientiū, actiuoꝝ ꝛ contemplatiuoꝝ. Item frequētius legitur ꝓpter spem venie: vt nullus quantūcūq̄ peccator desperet cum audit peccatorē tantū. s. Dauid, tanta gratia sublimatū: sicut ꝛ ex Sauli cōuersione ꝛ promotione de dei misericordia plene certificamur. Unde ꝛ epistole eiꝰ in ecclesia frequētius legunt̄. Item qꝛ Dauid apertius ꝛ pfectius loquit̄ de christo q̄ alij prophete: ita q̄ magis videt̄ euangelizare q̄ prophetare. Item qꝛ nulla scriptura alia habet tot orationes immistas: ꝛ tot salutares effectus pro quibus assequendis fiunt orationes. Propter rōnes ergo predictas iuste in orationibus psalmi assumuntur ꝛ in frequētiori vsu ecclesie habētur. Hinc est q̄ omnes viri ecclesiastici: ꝛ precipue religiosi ad hunc librū per diligens studium merito debent se transferre: vt ea que quotidie tenētur orare ꝛ psallere discant intelligere: ꝛ sic intelligēdo gustent gustu interiori dulcedinē istius sapiētie salutaris. s. libri diuine laudis. Naꝫ preter vtilitates supra positas etiā ex hoc distractiones per varias cogitationes pluriū phantasmatū: diaboli instinctu ꝛ suggestione incidētes: ac ipsos orantes ꝛ psallētes periculose impediētes facilius euitant̄: tediuꝫ orandi ꝛ psallēdi melius tollit̄: interesse diuino officio quilibet eo amplius delectatur: fructu orationū suaꝝ non priuatur: meritum suū augetur: tota celi curia letificat̄ ꝛ iocundat̄. Unde bonū gratia anteq̄ ad expositionē littere accedatur aliqua ecclesiasticis viris: ꝛ maxime religiosis vtilia sunt premittenda.

Psalmorū liber totius theologie est cōsumatio.

¶ Et quia psalmus dicit̄ laus dei cum cantico. Primo vidēdum est de vtilitate cantus vocalis. Secūdo de modo cantandi atq̄ psallendi. Tertio de attētione in officio diuino: ꝛ alijs orationibus adhibēda. Quarto qualiter qs ad orōnē se dꝫ pparare. Quinto de orōnis instātia ꝛ eius exaudibilitate.

¶ Circa primū. s. de vtilitate cantus vocalis notandū est: q̄ licꝫ heretici vocales ecclesie cantus reprehendant: ecclesia tñ nō sine multa ratione eos instituit. habet eni huiusmodi cantus seu iubilus multos effectus vtiles. Unus est q̄ cor liquefacit in affectū sanctum. Unde de Augustino scriptū est q̄ flebat vberrime in hymnis ꝛ canticis: suaue sonātis ecclesie vocibus vehemēter affectus. Et iterum q̄ intētus modulationi hymnoꝝ ꝛ melodie psalmoꝝ reficiebat̄ delectabiliter: ꝛ flebat hilariter. Item iubilus laudis mentem eleuat: oculos cordis attollit. vnde multi rapiunt̄ in extasim in huiusmodi iubilatione. Et ideo postq̄ dictū est in psal. In ecclesijs benedicite dño: sequit̄ ibi. Beniamin in mentis excessu. Item tristitiam malā depellit. Unde glo. super illud Jacobi. Tristatur aliqs vestrū oret ꝛ psallat ꝛc. Crebra psalmodie dulcedo nociue tristitie pesteꝫ repellit. Ideo dicit Dauid. Exultabunt labia mea: scꝫ interiora ꝛ exteriora cū cantauero tibi. Item pparat viam cordis dño ad infusionē multiformium gratiaꝝ. Unde psal. Psalmū dicite nomini eius ꝛ sic iter facite. Et in libro regū dicit̄: q̄ cum caneret psalmos facta est super euꝫ manus dñi. Et isti sunt quatuor effectus in anima. Item diabolū fugat. Unde in libro regum dicit̄ q̄ Dauid psallente recedebat spūs malus a Saul, ꝛ melius habebat. Item deū delectat. Unde in canticis ipse dicit ecclesie. Sonet vox tua in auribus meis: vox tua enim dulcis. Iteꝫ militantē ecclesiam vertit in similitudinē triumphantis: q̄ semp iubilat ꝛ laudat. Unde Bernar. Nihil in terris ita ꝓprie representat quēdam celestis habitationis statū sicut alacritas laudātium deum. Itē inimicos ꝯturbat. vñ in lib. Paralip. Cūq̄ cepisset laudes canere vertit dñs insidias inimicoꝝ ꝛ percussi sunt. Felices effectus isti felicis iubilationis: que duritiam cordis resoluit: que terrenā mentē eleuat: que tristitiaꝫ seculi depellit: que ad susceptionē diuine benedictionis preparat. que diabolum fugat: deum delectat: militantē ecclesiā triūphanti assimilat: hostesq̄ ipsius cōfundit. O ergo q̄ vtile ꝛ q̄ salubre est canere ac deuote frequenter psallere psalmos ꝓpter istos ꝛ alios ṗus tactos fructꝰ ꝛ effectꝰ salutares.

Cantus vocalis vtilitas q multos habet effectus.

Psal. 57

Ibidem

Jaco. 5.

psal. 70.

Psal. 65

4. reg. 3.

1. reg. 19

Cantico. rū. 2. d.

Bernar.

2. Para. 20. f.

¶ Circa scdm. s. de modo canendi atq̄ psallendi est diligēter aduertēdum q̄ in modo cantādi quelibet persona ecclesiastica: ꝛ maxime religiosa semper plus tenet̄: ꝛ debet placere deo q̄ hoībus. Quicunq̄ aūt studet deo placere in cantādo: quanto purius ꝛ simplicius deo cantauerit, tanto magis deo placebit. Plus enim attēdit deus deuotionē ꝛ puritatē cordis q̄ modulationē vocis. Unde quidā ait. Nō vox sed votum: non musica cordula sed cor. Non clamor sed amor: sonat in ore dei. Unde ꝛ Augustinus. Cum mihi inquit accidit vt mihi amplius cantus q̄ res que cantat̄ moueat: penaliter me peccare cōfiteor: ꝛ tunc mallem nō audire cantantē. Cuꝫ autē fratres in choro ad diuinū officium steterint: caueat sibi quilibet ne sit piger ꝛ fastidiosus: sed cogat corpus ꝛ spiritum stare reuerēter: ꝛ psallere deo alacriter corā angelis qui ibi presentes assistunt: dicens cuꝫ psalmista. In cōspectu angeloꝝ psallaꝫ tibi. Risus ꝛ verba inutilia frater penitus detestetur: vbi coram dño maiestatis cum metu ꝛ reuerētia assistere debet. Uerba psalmodie distincte ꝛ integre ꝓnūciet: non sincopando aut nimium accelerādo. Unde Bernardus fratres suos ammonet dicēs. Uos moneo dilectissimi strenue interesse laudibus diuinis: vt sicut reuerēter ita ꝛ alacriter dño assistatis. Non pigri: nō somnolēti: nō oscitantes: nō parcētes vocibus: non precidētes verba dimidia: non integra transilientes: nō fractis ꝛ remissis vocibus muliebre qddam de nare sonātes: sed virili (vt dignuꝫ est) sonitu ꝛ affectu voces sanctispiritus depromentes. ¶ Ubi nota exēpluꝫ contra pigros ꝛ fastidiosos in diuino officio aptissimū. Fert̄ enim q̄ cum duo fratres quadaꝫ nocte sedēdo in lectis suis sic q̄si cubādo dicerent pariter matutinū: affuit diabolus cū fetore intollerabili dicēs: ad talē orōnē tale debet̄ incēsum.

Canendi atq̄ psallēdi modus.

August.

psal. 131.

Bernar.

¶ Circa tertium scilꝫ de attētione in officio diuino ꝛ alijs orationibus adhibēda. Et sciēdum q̄ summo conatu debēt oēs viri ecclesiastici: ꝛ maxime religiosi dare operam vt vertet̄ in corde quod profertur in ore. In oratione enim petimus vt deus nobis intēdat. Quomodo autē probabile est q̄ hoc faciat deus: si nos nobis nō intēdimus? Unde Bernardus. Quomodo mihi intēdit qui mihi non intendo? Item quod magis efficax est in oratione est ex parte cordis. Unā Augustinus. Potius ad vocē cordis q̄ corporis aures eiꝰ. Et Isidorus. Oratio cordis est non labioꝝ: neq̄ enim deus deprecantis verba intendit: sed orantis cor aspicit. Qui ergo cor nō habet in oratione: subtrahit quod melius est in oratione. Necessaria est ergo cordis intentio: vt quod ore precamur

Attētio in diuino officio adhibenda.

Bernar.

August.

Isidor.

hoc etiam mente meditemur. Ad hoc hortabatur Bernardus dicens. Uos moneo pure interesse laudibus diuinis: vt nil aliud dum psallitis q̄ quod psallitis cogitetis. Spiritus eniz sanctus illa hora grata nō recipit: quicq̄d aliud q̄ debes neglecto eo qḋ debes obtuleris. Et iterȝ ad psalmodiā semper cor habeas nisi ad aliud sublimius rapiaris. Omniū enī que ibi dicuntur vsq3 ad vnaȝ litterā te noueris pro certo debitorem. Uel dicēdi in choro tuo: vel audiendi in alio. Inter omnia autē opa bona (vt testat̄ abbas Agathon) orare deū est difficillimū: ꝛ plus habet laboris: q2 semper demones festinant interrūpere orationē: sciētes ꝙ ex nulla re impediūtur sicut per orationē fusam ad deum. Et inde est ꝙ in principio omniū horarum canonicaꝝ munientes nos signo crucis cōtra infestationes diaboli dicimus. Deus in adiutorium meū intende. De cuius versiculi efficacia in collatione abbatis Isaac dicit̄ ꝙ recipit oēs affectus quicunq3 possunt humane nature inferri: ꝛ ad oēs incursus conuenienter aptatur. Habet enim cōtra omnia discrimina imminētia protectioneȝ diuine inuocationis: habet considerationē proprie fragilitatis: habet fiduciam exauditionis. Omnibus infestationē demonuȝ patiētibus inexpugnabilis murus est: et clipeus munitissimus: defendens nos cōtra omnium vitioꝝ impugnationē. In quacunq3 enim tribulatione vel necessitate cōstitutus habet dicere. Deus in adiutoriū meuȝ intēde: domine ad adiuuandū me festina. Sciēduȝ autē ꝙ sicut dicit Augustinus: si quis parū intelligat psalmū: credat tamē aliq̄d boni esse in eo qḋ cantat: nō omnino sine fructu est. Ideȝ credo si quis bene itelligat ꝛ conetur intēdere: sed ex fragilitate distractus non attēdat actualiter ei quod cantat.

Augus.

Orationis ad obsequium preparatio.

Circa quartū sciȝ qualiter quis ad orationē se debet preparare. Notandū est: ꝙ sicut in collatione abbatis Isaac dicitur: quales in orationibus volumus inueniri: tales nos ante orationis tēpus pparare debemus. Ex precedēti enim statu mens in supplicatione format̄: ꝛ idcirco quicq̄d volumus vt nobis orantibus nō subrepat ante orationē de nostro pectore debemus euellere. Quicquid eniȝ ante horā oȯnis mens nostra cōcepit: necesse est vt hoc nobis orantibus per recordationē occurrat. Studeat ergo frater vt cogitationū tumultus valeat euitare: ꝛ prius q̄ incipiat̄ officiū cor ad deuotionē excitare. Ideo enim tam desides ꝛ tepidi sumus in diuino officio: quia ante non sumus deuotione excitati: ꝛ ita eximus sicut intrauimus frigidi ꝛ dissoluti. Cum ꝟo officiū incipitur cogitationibus vagis iam reiectis: mentē sursum ad deuȝ habeamus intēdētes his que psallunt̄. Alioquin si primo cogitationibus additū pbuerimus post ea tumultus earum vix euadere poterimus. Antiquus enim hostis serpens lubricus est: cuius si capiti non resistitur totus in intima cordis dum nō sentit̄ illabit̄: ꝛ vt fortis armatus conat̄ custodire atrium suū. Et contra hoc multū valet si moꝝ frater vt a somno euigilat cogitationes abiciat: q̄bus eum diabolus occupare vellet: ꝛ primitias cogitationū suaꝝ ꝛ actionū offerat domino in oratione: vel aliqua bona meditatione cū corporis exercitatione: videlicet genuū flexione: manuū protēsione: brachioꝝ in modū crucis expansione: totius corporis pstratione ꝛ similibus vt docet̄ in. 21. patrum collatione. Ex quibus affectus deuotionis excitat̄ ꝛ spiritus incalescit: ꝛ ex hoc frater tota die deuotior ꝛ expeditior erit. Sciēdum etiā ꝙ sicut collatiōe. 9. dicit̄ vt eo feruore ꝛ puritate qua debet emitti possit oratio hec nobis sunt penitus obseruanda. Primo enim sollicitudo reꝝ temporaliū est penitus abscindenda. Scḋo vt nullius negocij curam: imo nec memoriam admittamus. Tertio vt detractiones, vaniloquia: ꝛ omnes scurrilitates similiter amputemus. Quarto ire ꝛ tristitie perturbatio est eruēda funditus. Quinto vt fomitē carnalis concupiscētie a corde nostro radicitus euellamus: ꝛ ita q̄buslibet vitijs penitus abscissis: iactanda sunt pmū fundamēta humilitatis profunde: que turrim illam pcelsam celos penetrantē feruorē: sciȝ ꝛ deuotionē orationis valeat sustētare. Deinde supponēda est virtutum extructio per quam mens ab omni euagatione lubrica possit cohiberi: ꝛ ad contēplationē diuinam: ꝛ excessus theoricos incipiat sublimari: ac si semper sibi dicatur sursum corda.

Orationis instantia.

Circa quintū ꝛ vltimum sciȝ de orationis instantia ꝛ eius exaudibilitate est sciēdum ꝙ oportet instanter orare. Unde pceptor noster nō simpliciter ait orate: sed inquit orationibꝰ instate. Non enim ppter hoc est desistēdum: si obstrepētiuȝ cogitationuȝ tumultus mētem ab oratione abstrahat: aut si non statiȝ deus exaudiat: sed est perseuerāter instandū orando atq3 psallēdo: quousq3 importunas deserioꝝ carnaliū suggestiones que nostris obstrepunt sensibus: fortissima intētione superemus: ac tam diu insistēdo quousq3 persistēdo vincamus. Unde Hugo. Amat inquit deus instantiaȝ ꝛ importunitatē in prece. Si magna sunt premia non debēt esse desideria parua. Cum magnitudine enim premioꝝ concordare debet magnitudo desiderioꝝ. Et si ad primas lachrymas dominus nō exaudit: nec sic quidē a querēdo ꝛ pulsando desistēdum est: sed tanta potius perseuerandū instantia: tantoq3 obstinato clamore frequētādus saluator donec impleat orantis desiderium. Est aūt sciēdum ꝙ triplex est oratio: sciȝ vocalis de qua dicit psalmista. Uoce mea ad dn̄m clamaui. Et mētalis de qua iterum dicit. Desideriū pauperꝝ exaudiuit dominus. Et actualis siue opis que fit bene operando: q2 non desinit orare qui nō desinit benefacere. Sciēdum etiā ꝙ etsi instantia orationis multū valeat ad eius exaudibilitatē: non tamē semper etiā viri sancti in eo qḋ petunt exaudiuntur: imo plerūq3 mali in sua petitione a deo exaudiuntur: non aūt boni: sicut ostēdit Augustinus in exemplis. Constat enim ꝙ Paulus apostolus instāter orauit vt auferret̄ ab eo stimulus: ꝛ tamē non fuit exauditus. Diabolus aūt in sua petitione exauditus fuit: cum petijt sibi dari potestatē in Iob: ꝛ cū petijt se mitti in porcos. Sed vt subdit Augusti. Apostolus est magis exauditus. Apostolus enim exauditus est ad salutē: ꝛ si nō ad voluntatē: sed diabolus ad damnationem. Non ergo cōtristari debet bonus homo si in eo qḋ petit nō exauditur ad suam voluntatē: q2 plerūq3 sibi noxium esset. Et ponit Augustinus exēplum de medico: a quo si petat infirmus aquā frigidam: si nouit obesse nō dat: si prodest statim dat. Disce ergo (ait Augustinus) rogare deum ꝛ medico cōmittas: qḋ ipse nouit faciat. Tu morbum cōfitearis: ille medicamētum exhibeat: tu tantū charitatē tene. Naȝ ille secari vult: vrere vult: tu si clamas ꝛ nō exaudieris in adustione ꝛ tribulatione: nouit ille quousq3 putredo est. Tu iam vis vt reuocet manus: ꝛ ille vulneris sinuȝ attendit: scit quousq3 perueniat. Non exaudit ad volūtatē: sed exaudit ad salutem. Hec Augustinus.

Hugo.

Oro est 3ᵉˣ

Psal. 3.

Psal. 9.

His ergo premissis tanq̄ exhortatiuis ad psallēdum ꝛ cantandum psalmos ꝛ diuinum officium instantius ꝛ libentius ad orandum attentius ꝛ feruentius. Nunc aliqualem expositionem psalmoꝝ procedamus: premittendo vt cōmuniter circa quēlibet psalmum quis auctor ipsius psalmi. Quis titulus. Que materia. Que intentio. Que sentētia in generali.

FINIS.

¶ Psalmus de Christi siue de viri iusti perfectione ⁊ felicitate: impiorūq̄ʒ vanitate ⁊ damnatione. Psal.I.

1 BEat⁹ vir qui non abijt in cōsilio impioꝝ ⁊ in via peccatoꝝ non stetit: ⁊ i cathedra pestilētie nō sedit.

Auctor hui⁹ psalmi ꝓprie ignorat̄: tamē magis cōmuniter credit̄ fuisse Esdras ꝓpheta qui legē reparauit: ⁊ sic etiaʒ psalmos in hoc libro recollegit: ⁊ sue recollectioni hunc psalmū per modū cuiusdaʒ prologi ꝑposuit. Ipse eniʒ psalteriū ⁊ totā bibliothecā a babylonijs cōbustā instinctu spūsancti reformauit: ꝑter qnqʒ libros Moysi quos apud samaritanos inuenit: ⁊ eodē spiritu reuelāte psalmos ita disposuit: eisq̄ʒ titulos apposuit. Sic eni est titulus in psalmo quō clauis in domo: q: sicut ꝑ clauē reserat̄ domus vt sit ingressus in eā: sic per titulū apit̄ psalmus vt sit introitus in eius intelligētiā. Sed huic psalmo iō titulus nō apponit̄: ne titulus ꝑscriptus libri caput ⁊ initiuʒ videret̄: q: psalmus ille ꝑncipiū est ⁊ ꝑfatio: ac q̄si prologus ⁊ titulus libri ꝑsentis. Sicut eniʒ titulus illuminat ⁊ totā sequētē materiā prelibat: sic ille psalmus totā materiā sequentis operis tangit ⁊ ostēdit. Unde in sequētibus christus eum caput libri appellat dicēs. In capite libri scriptuʒ est de me. ¶ Materia psalmi est christi bonitas ⁊ ꝑfectio: impioꝝ ꝟo misera ⁊ eterna dānatio. ¶ Intētio ad bonū hoies allicere ⁊ iuxta posse eos christo cōformare: ⁊ a malo per exēpluʒ dānationis impioꝝ retrahere. ¶ Sententia in gñali: ꝓpheta in isto psalmo: tanq̄ʒ in ꝓlogo capite ⁊ ꝑncipio libri agit de illo qui est caput ⁊ ꝑncipiū omniū: scʒ de chr̄o: describens ⁊ prenuncians ipsius ꝑfectionē ⁊ felicitateʒ: impioꝝ ꝟo vanitatē ⁊ infelicitatē. Quia igit̄ oēs ad beatitudinē tendunt: nec beati esse nisi ꝑ chr̄m possunt: ꝓponit nobis christū in exēpluʒ: ⁊ incipiens a beatitudine ostēdit eum ab omni malo liberū ꝑ remotionē eoꝝ que in ꝑmo hoie fuerunt. Unde ad hoc vtit̄ cōparatione veteris Ade: qui ideo infelix ⁊ miser: q: abijt in cōsilio impioꝝ scʒ serpētis: ⁊ Eua cōsentiens: in via peccatorū stetit: opere peccans. in cathedra pestilētie sedit: alijs exēplū peccādi dando docēs: ⁊ sic erat ipius: q: peccauit in deū peccator q: in se: pestilens q: in ꝓximū. Sed nouus Adam q pctā deleuit est felix ⁊ btūs: q: nullo ꝑdictoꝝ modoꝝ peccauit. ¶ Sentētia in speciali: ꝑmus ergo homo infelix: sed secūdus [Beatus est vir] scilʒ ipse christus: qui ab instāti sue ꝯceptionis fuit beatus btītudine clare visionis ⁊ ꝑfecte fruitionis. Et vir ꝯtra ꝓspera ⁊ aduersa firmus: ac in oībus virtutibus sanctus ⁊ ꝑfectus [qui nō abijt in cōsilio impioruʒ] iniquis cōsilijs coꝝ cōsentiēdo [Et in via peccatoꝝ nō stetit] malū operādo [⁊ in cathedra pestilētie] ⁊ cōtagij [nō sedit] doctrinā erroneā ⁊ infectiuā docēdo. Hoc est: nō cogitauit malū: nō fecit malū: nō docuit malū: siue per verbū: siue per exēplū. Dicto ergo quomodo chr̄s imunis fuit ab omni malo: ostēdit quomodo plenus omni bono dicens.

2 Sed in lege domini voluntas eius: ⁊ in lege eius meditabitur die ac nocte.

¶ Sed in lege dn̄i] scilʒ dei patris [volūtas eius] fuit: q: a ꝑceptis patris nunq̄ʒ filius discordauit. Ex q̄bus verbis colligimus q ꝑceptis dn̄icis nō ex nec̄itate sed volūtate: non timēdo sed amādo obedire debemus. Et hec volūtas nō fuit ociosa vel ad oꝛa: sed [⁊ in lege eius meditabit̄] nō vt ꝟm eā disputet: sed vt ꝟm eam viuat [die ac nocte] .i. assidue ⁊ sine cessatione. Uel in ꝓsperis ⁊ aduersis q̄ significari solēt nomine diei ⁊ noctis. Postq̄ʒ enim dixit christū plenum omni bono in se: ostēdit eum vtilem nobis dicens.

Preceptis dn̄icis nō ex nec̄itate sʒ volūtate obedire debemus.

3 Et erit tanq̄ʒ lignū qd̄ plantatū est † secus decursus aquaꝝ: qd̄ fructum suū dabit in tēpore suo.

Al. † ꝟm

¶ Et erit tanq̄ʒ lignuʒ] tanq̄ʒ sic notat silitudinē: vt veritatis nō excludat expressionē. Christus eniʒ est vere lignū vite: q: est cibus vite quo q̄q̄s vescit̄: vita viuet ⁊ nō morietur. [qd̄ plātatū est] in incarnatione [secus] .i. iuxta [decursus aquarū] .i. plenitudinē gratiaꝝ: cōtra estuʒ vitioꝝ: q: habet in se fluēta oīuʒ virtutum ⁊ gratiaꝝ: cui nō est spiritus datus ad mēsurā. [quod fructū suum dabit in tēpore suo:] q: duʒ erat in mundo fructum bonoꝝ operū dedit: ⁊ additum paradisi per passionē reserauit: ⁊ nihilominus in ꝑsenti dat fructum gratie: ⁊ in futuro dabit fructum glorie.

4 Et folium eius non † defluet: ⁊ omnia quecunqʒ † faciet prosperabuntur.

Al. † decidet. Al. † fecerit.

¶ Et foliū ei⁹ nō defluet] .i. verbū ei⁹ nō erit instabile ⁊ irritū: sed immutabile ⁊ firmū. Quicq̄d eni chr̄s ꝑcedit ad effectū oīno ꝑducit. Et bene folia verba dicunt̄: q: sicut folia fruct⁹ tegūt: sic verba chr̄i ꝓmissiones ei⁹ custodiūt: ⁊ q̄d ꝑ singula. [oīa quecūqʒ faciet] scʒ fructuoꝝ folia facta ⁊ dicta [ꝓsperabunt̄] sibi ⁊ suis. Oīa eniʒ ad salutē nr̄aʒ facta sunt: factis q̄dē ipsi⁹ tanq̄ʒ fructib⁹ spiritualiter pascimur: dictis ꝟo eius tanq̄ʒ folijs a vitijs obumbramur: ⁊ hec sibi ad fructū suum proficiunt ⁊ vitam eternam nobis obtinebunt. Sed

5 Non sic impij non sic: sed tanq̄ʒ puluis quem ꝓijcit ventus a facie terre.

¶ Nō sic impij] q caret bonitate moꝝ [nō sic] fructificant ⁊ ꝓsperabunt̄: q: a tāta ⁊ tali ꝑfectione excludunt̄: ⁊ nihil boꝝ assequunt̄. In repetitiōe aūt imobilis firmitas ondit̄. [sed] erunt [tanq̄ʒ puluis] aridi ⁊ infecundi nō hñtes humorē gratie dei: leues ⁊ istabiles: ⁊ prauis suggestionib⁹ cedētes [quē ꝓijcit vētus a facie terre.] q: vētus supbie ⁊ ipulsus tentationis ꝓijcit eos nūc a stabilitate mētis ⁊ ꝟtutis: ⁊ deinde a ꝑsentia eterne stabilitatis: ⁊ a specie seu visione patrie celestis. Et

6 Ideo non resurgunt impij in iudicio: neqʒ peccatores in consilio iustorum.

¶ Ideo] q: ꝓiecti a deo [nō resurgūt ip̄ij] obstinati ꝑma resurrectiōe a morte pcti [in iudicio] discussionis vt se iudicēt ⁊ discutiāt: seqʒ accusent ⁊ peniteāt [neqʒ petōres] ijdem [in ꝯsilio iustoꝝ] quoꝝ ꝯsiliū est penitētiā agere: ⁊ volūtatē dei suis volūtatib⁹ ꝑferre. ¶ Uel in futuro [nō resurgūt ip̄ij] .i. penitus ifideles [in iudicio] .i. vt iudicent̄: q: iaʒ iudicati sunt [neqʒ petōres] .i. falsi christiani [in consilio] .i. cōgregatione [iustoꝝ] vt cū eis iudicent vel vt iudicati in collegio iustoꝝ quiescant. nō enim habebit resurrectionē scdam ad imortalitatem qui nunc habuit pꝛimā per cōfessionē ⁊ penitētiam.

Duplex expositio h⁹ versiculi.

7 Quoniam nouit dominus viā iustorum: † ⁊ iter impiorum peribit.

Al. † iter autem.

¶ Dn̄s nouit dn̄s] .i. approbat ⁊ acceptat [viā iustoꝝ] .i. progressuʒ vite eoꝝ [⁊ iter] .i. ꝓgressus vite ⁊ opus [ipioꝝ ꝑibit.] ꝑ reprobationē sine fructu corā dn̄o: tāq̄ʒ nō approbatū sed reprobatū ab eo. Ac si diceret̄ ꝑibit ꝓ non nouit dn̄s vt hoc sit nesciri a dn̄o qd̄ est ꝑire: ⁊ h̄ sit sciri a dn̄o qd̄ est manere. Nosse dicit̄ dn̄s ꝑ scietiā: ⁊ ita nouit tam bona q̄ʒ mala. Itē ꝑ approbationē ⁊ sic sola bona vt hic. Itē ꝑ experiētiā: ⁊ sic chr̄s nouit infirmitates nr̄as: dicit̄ etiā nosse: q: facit nosse: vt ibi: nūc cognoui q timeas dn̄m .i. feci te ⁊ alios cognoscere.

Nosse dī chr̄s quia nosse fac.

¶ Moralr

Psal. 39

Beatr. ¶ Moralr etiã põt ille psal. de vnoquoqz iusto itelligi vt sic dicamus. Ois vir erit iustus: eritqz beatus q non cõsentit in malo alterius: nec ipse malũ facit aut docet: hoc est q non peccat cogitãdo: operãdo verbis vel exẽplis docẽdo. Cuius voluntas z meditatio semp est in lege dñi: qz vir sanctus sacrã scripturã semp debet ante oculos ponere: z ad eius regulã actus suos dirigere. Hic tanq̃ lignũ firmiter stabilitũ secus decursus aquaꝝ plantat: cum p infusionẽ sancti spiritus in charitate radicat z firmat. Et qz charitas nũq̃ ociosa est: ideo fructũ bonoꝝ operũ in tẽpore suo dabit: qz pro varijs tẽporibus varia opa exercebit. Et foliũ eius .i. verba eius nõ defluent in terrã: sed potius de deo z de celestibus loquitur. Uel nõ defluent imortale peccatũ: lz qñqz fluant: qz sermo eius in veritate cõsistit: z a supfluitate verboꝝ linguã cõpescit. Facta quoqz eius prosperant: qa mala bonis nõ admiscent: z bene cepta vsqz ad finẽ perducunt. Non solũ autez pspera: sed etiã aduersa. Nõ solũ bona: sed etiã mala cooperant ei in bonũ: qz post culpã fortior resurgit z cautior ad iustitiã redit: z miro modo fit q vnde peccauit inde iustior extitit. Ubi Augustinus. Ois scriptura ad imitationẽ mediatoris dei z hominis Christi Jesu fideles inuitat: vt p imitationẽ ad similitudinẽ eius puenire merean. Sic ergo z hic p̓mus psalmus docet credẽtes vt largitorem z auctorẽ vere beatitudinis sequant declinãdo mala z faciẽdo bono vt puenian ad similitudinẽ eius. Ubi z Hilarius. Speciosissimũ aũt hoc z dignissimũ incipiendoꝝ psalmoꝝ spũssanctus sumpsit exordiũ: vt humanã ifirmitatẽ p spem beatitudinis ad innocens religionis studiũ adhortaret: vt sacrm dei corporati doceret: vt cõronẽ glorie celestis polliceret: vt penas iudicij demõstraret: vt differẽtiam resurrectionis ostẽderet: vt puidentiã dei in retributione mõstraret: pfecta scz cõsumataqz resurrectione tãte puidẽtie ordinẽ inchoauit: vt hominũ imbecillitatez ad fidei studiũ beati viri spes illiceret: spei beatitudinẽ cõparata ligni silitudo sponderet: insolẽtez impietatẽ intra metũ denũciata impijs seueritas coerceret: meriti differẽtiã in cõsilijs sanctoꝝ conditionis ordo distingueret: dei magnificentiã in cognoscẽdis iustoꝝ vijs equitas constituta monstraret. Oratio.

Effice nos dñe tanq̃ fructuosissimũ lignũ ante cõspectũ tuũ: vt tuis imbribus irrigati mereamur tibi suauiũ fructuũ vbertate placere. Per dñm.

¶ Psalmus de cõuentu infideliuz contra Christum in sua passione. Et de regni Christi institutione z dilatatione. Psal. II.

In gd. † Quare fremuerunt gentes: z populi meditati sunt inania.

Psalmus iste scd̓s est in ordine z p̓mus in titulo. Unde z in actibus apostoloꝝ primus dicit. ¶ Auctor huius psalmi propheta David. ¶ Titulus psal. David. hoc est psal. ille .i. tractatus ille qui dicit psal. qz monet ad bene operãdũ attribuit David .i. dest Christo manu forti: qui agit hic de se rege vt subijciamur ei. ¶ Materia: regnuz christi: z cõuentus infideliũ cõtra ipsum. ¶ Intẽtio: subdere hoies regno Christi: z eos spem bone vite nõ in seipsis: sed in Christo pstituere. ¶ Sentẽtia in gñali: ppheta in isto psal. loqtur in psona sua vel Christi de cõuẽtu infideliũ cõtra Christũ in sua passione: eoruẽdẽqz ifideliũ destructione. Itẽ de regni Christi institutione: z de ipsius Christi inenarrabili eterna gñone. Insuper de regni Christi instituti dilatatione: z dilatati veneratione. ¶ Sentẽtia in speciali. Increpãs ergo psequẽtes Propheta vel Christus dicit. Quia Christus talis z tantus est: q̃lem z quãtũ eum Propheta supra describit: vel qz talis z tãtus sum: qualẽ z quãtũ me Propheta describit. [Quare] .i. qua sua vtilitate [fremuerũt] vt fere sine rõne [gentes] .i. gẽtiles .i. romani milites cõtra Christũ vel cõtra me talẽ z tantum [z populi] scilz israel .i. iudei [meditati sunt inania] cogitantes extinguere Christi vel meũ nomen z regnũ ne perderent gentẽ z locũ. q.d. frustra: qz nõ sunt cõsecuti intentũ: sed euenit cõtrariũ: nã qz innocentẽ dñm occiderunt ideo nomẽ eius auxerũt: ideo z gentẽ z locũ pdiderunt. Miroqz modo actũ est vt dum suũ consiliuz implere se crederent cõsilium domini nolentes z nescientes implerent.

Astiterunt reges terre / z principes cõuenerunt in vnum: aduersus dñm z aduersus christũ eius. 2

¶ Astiterunt] cõtra regẽ celi [reges terre] scilz Herodes p̓or qui pueros occidit: z posterior q in morte Chri cõsensit: z Pilatus vice regia fungẽtes. [z p̓ncipes] iudeoꝝ scilz Annas z Caiphas [cõuenerunt simul in vnũ] pratuz cõsensum z voluntatẽ [aduersus dñm] patrẽ. qui eniz cõtradicit filio cõtradicit z patri. [z aduersus Chrm eius] scz filiũ vel me vnctuz pre participib⁹ meis: z sic nõ solũ minores: sed etiã maiores surrexerunt cõtra euz. Quod adhuc futurũ preuidebat in re tanq̃ p̓teritũ ponit ppter certitudinẽ pphetie: z qz iam p̓terierat in ostensione. Hec ergo fecerunt dicentes.

Dirumpamus vincula eoꝝ: z † proijciamus a nobis iugum ipsorum. 3 Al. † abijciam⁹.

¶ Dirumpamus vincula eoꝝ] scilz dñi pñis z Chri eius: vel Chri z suoꝝ .i. obligationes qbus in eoꝝ seruitute alligari z detineri possimus [z proijciamus a nobis] ne dñet sup nos [iugũ ipsoꝝ] scilz legẽ nouã in quã volunt nos iducere: eiqz ceruici nostro imponẽdo nos ligare. q.d. destruamus vincula religionis chñiane: ne nos sibi valeãt astringere z subiugare: hoc apte duris z rebellibus pueniit q nolant suaue iugum Christi sibi imponi: z q renuunt supioribus subiugari. Sed

Qui habitat in celis irridebit eos: z dominus subsannabit eos. 4

¶ Qui habitat in celis] spũaliter .i. in sanctis aĩabus z angelis: vel in celis .i. celestib⁹ mãsionib⁹: scz deus [irridebit eos] facto .i. irrisibiles dabit cũ nõ impleuerint ppositũ: z iactantiã eoꝝ derisione dignã faciet z ostẽdet: frustrãdo eã conatu suo [z dñs subsannabit eos] silr facto .i. subsannatiõe dignos reddet cũ in iudicio districta vltione puniet: qz machinationes z cõsilia praua z iniqua maloꝝ nõ sortiunt effectuz bonum: sed semper veniunt eis in malũ: vel in hoc seculo vel in futuro: z quandoqz in hoc z in illo.

Tunc loquetur ad eos in ira sua: z in furore suo conturbabit eos. 5

¶ Tunc] scz in p̓senti tẽpore [loquet ad eos] per scripturas z per sanctos [in ira sua] .i. in cõminatione pene. Uel [tunc] scilz in die iudicij [loqtur ad eos in ira sua] cõtra eos arguẽs increpatione quibus ante tacuit in mãsuetudine [z in furore suo] .i. implacabili vltione: scz pena eterna. [cõturbabit eos] in corpore z aĩa. tunc eniz districta aĩaduersione feriet quos longanimitate sue patiẽtie ante tollerauit. Et ponit hic causa pro effectu .s. ira z furor pro vindicta quã cõminabit: z inferet quasi esset iracundus z furiosus: qz ira z furor nõ cadit in deo: deinde est voꝝ Christi.

Ego autez constitutus sum rex ab eo super syon mõtem sanctum eius: predicans p̓ceptuz † eius. 6 Al. † ipsius.

¶ Ego aũt] cuius vincula dirũpere z iuguz abijcere illi meditabant [cõstitutus sum rex] Sm humanitatez [ab eo] .s. a deo patre [super syon montẽ sanctũ eius] .i. super ecclesiã de iudeis que radios fidei p̓mo recepit sicut mons: quia ad eos principaliter Christus missus fuit. Ecclesiã syon montẽ sanctũ appellat: qz deũ seu dei gloriã speculat: et qz alta in vir- Ecclesia mons sanctus dicit.

tutibus ꝛ firma [predicans preceptū eius] .i. doctrinā euangelij: ego quidem per me in iudea: per apostolos vero in omni terra. Et quia nō tm̄ est rex super iudeos: sed super gētes: probat etiam de gentibus dicens.

7 **Dominus dixit ad me filius meus es tu: ego hodie genui te.**

¶ Dn̄s] scz pater [dixit ad me] cuius dicere quādoqꝫ accipitur pro gignere vel facere: pro disponere vel promittere [filius meus] consubstalis [es tu] per naturā [ego hodie] .i. eternaliter ꝛ in pn̄tia eternitatis [genui te] verbū mihi coeternuꝫ: ex me ineffabili genitura. Uel tēporaliter per spiritūsanctū ex virgine Maria. Quia vero hodie pn̄tiā significat: ꝛ qd̄ eternuꝫ est semper est: ideo de eterna generatione aptius accipit̄: quāuis etiā accipi possit de tēporali. Dixit ergo ꝛ promisit ei de gentibus in hereditateꝫ sibi dandis, vnde subiungitur. Et quia filius meus es naturalis ideo.

8 **Postula a me ꝛ dabo tibi gentes hereditatē tuā: ꝛ possessionem tuam terminos terre.**

¶ Postula] .i. postulabis cū homo factus fueris [a me] orando pro fideliū salute. Uel [postula a me] .i. obedi mihi moriendo vt possis postulare. Ipse eniꝫ nunc interpellat pro nobis [ꝛ dabo tibi] potius quā alijs [gentes] .i. gētiles ꝛ nationes mūdi [hereditatē tuaꝫ] .i. vt eas ad fructificādum excolas: ꝛ quasi iure hereditario possideas [ꝛ possessionē tuā terminos terre] .i. non solū partem gentiū: sed omnes habitātes terraꝫ vsqꝫ ad fines eius: vt oēs nomini christiano copulent̄: ꝛ a te omnes ad eoꝝ salutem ꝛ tuum fructū possideantur.

9 **Reges eos in virga ferrea: ꝛ tanquā vas figuli † confringes eos.**

Al. † conteres.

¶ Reges eos] quasi dicat non eris tyrānus [in virga ferrea] idest iustitia inflexibili a rectitudine. De qua alibi dicit̄. virga directionis vel equitatis virga regni tui: que ideo dicitur virga quia recta: ideo ferrea quia dura. Recta bonis: dura malis: blāda iustis: aspera peruersis [ꝛ tanquā vas figuli confringes eos] rebelles quidem ad interituꝫ vt nunquā viuificent̄: sicut vas figuli fractū nunquā reintegrat̄: sed obediētes ad vitā: cōterens in eis terrenas cupiditates: ꝛ quicquid de peccatoꝝ limo cōtraxerunt. Deinde est vox prophete exhortantis.

Ps. 44.

10 **Et nunc reges intelligite: † erudimini qui iudicatis terram.**

Al. † et

¶ Et nunc] .i. per ea que dicta sunt ꝛ quasi iam innouati contrito in vobis luto: facti [reges] iam valētes vos regere: ꝛ quicquid in vobis seruile ꝛ bestiale est. [itelligite] que dicta sunt ꝛ quāta filius facit ac intelligēter agite: ꝛ si per vos nō sufficitis [erudimini] ab alijs ꝛ ad pfectionē tendite [qui iudicatis terrā] .i. cognoscitis vos eē vasa lutea: ꝛ dānatis in vobis terrena. Uel [ꝛ nunc] Christo rege cōstituto [reges] terreni [intelligite] Christi regiā maiestatē ne temere dominemini [ꝛ erudimini qui iudicatis terrā.] sciētes vos habere iudicē superiorē oīa clare intuentē. Non enim intellectus proficit, si vsqꝫ ad eruditionem vite non peruenit.

11 **Seruite dn̄o in timore: ꝛ exultate ei cū tremore.**

Dn̄o seruire regnare est.

¶ Seruite dn̄o] omniuꝫ, cui seruire regnare est [in timore] animo casto ꝛ filiali qui nō finit peccare: ꝛ retrahit a peccato sicut frenū retrahit equū a precipitio: vt qui stat videat ne cadat: sed ne misera seruitus videat̄ ꝛ ne timor frangat addit [ꝛ exultate ei] .i. voluntarie ꝛ hilariter seruite per cordis deuotionē ꝛ eleuationē in deū: quia timor dei non est miserie sed gaudij: sed ne leticia in temeritatē eat̄: ꝛ ne leticia extollat: subdit [cū tremore] corporis nō dissolute ne negligēs sit exultatio. Iste sunt due mole inter quas debet moli ōis christianus: scz timor ꝛ spes: vt ꝛ de spe exultet: ꝛ de timore tremat. Et

Timor dei est gaudij.

12 **Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur dn̄s: ꝛ pereatis de via iusta.**

¶ Apprehendite disciplinā] dei .i. subijcite vos humiliter discipline Christi ꝛ correctioni: vt in psperis timorē, ꝛ in aduersis patiētiā ꝛ spem habeatis: ne quis se in illis per elationē extollat: aut in istis p pusillanimitatē se deijciat. [ne quādo irascat̄] cōtra vos si nō feceritis [dn̄s] qui diu sustinet [ꝛ pereatis] .i. deficiatis deo vindicāte in vos transgressionē huius doctrine [de via iusta.] .i. iustitie ꝛ veritatis. s. ab operatione bona: ꝛ quod deficere magna pena est his qui dulcedinē iustitie gustauerunt. Et nō solum ne pereatis: sed etiā vt beati sitis. quia

13 **Cum exarserit in breui ira eius: beati omnes qui confidunt in eo.**

¶ Cum exarserit] .i. ardēdo transierit ꝛ proruperit ad vindicandū [in breui ira eius] inferēdo penā in pn̄ti que breuis est respectu future. [beati oēs qui cōfidunt in eo] .i. qui nunc nō frāgunt̄ impatiētia seu desperatione: sed fiducialiter expectant remunerationē vite future. Uel pōt hoc de vindicta futura intelligi que ventura est in breui quāuis longe putetur: ꝛ beati erunt tūc oēs qui cōfidunt in eo nunc. Tunc enim ad regnū peruenient. Quidā cōfidunt in meritis tm̄: sed nō arbitrātes sibi gratiā esse necessariā. Alij totā fiduciā ponunt in grā: sed beati qui cōfidunt .i. in vtroqꝫ fidunt vt tn̄ principalitatē gratie attribuant: ꝛ secūdario de operibus suis fidant. Salubre cōsiliū est cōfidere de misericordia: sed inde totuꝫ pēdere stultū ē refugiū. ¶ Moraliter tria hic notant̄ que nos infestāt: scz peccata, mūdus, diabolus. Per gētes eni notātur septē peccata que p septē gentes significant̄ in Deutero. que fremuerūt dum p tentationē cōcutiunt. Per populos mundani pctōres qui nos meditant̄ extinguere ꝛ delere. Per reges terre ꝛ principes demones, rectores, ꝛ principes tenebrarum qui cōsurgunt aduersus dn̄m: dum nobis auferre bona creationis nitunt̄: ꝛ aduersus Christū dn̄ū bona recreationis. Spoliant enim nos nālibus ꝛ gratuitis: sed ecōtra sancti dirūpunt vincula amoris male accendētis: ꝛ iugū timoris male humiliātis. Et dn̄s irridebit malos qn̄ nolet misereri: quia scz Gregoriū. Ridere dei est afflictioni nolle misereri: ꝛ subsanabit qn̄ terribilr̄ eis dicet. Ite maledicti in ignē eternuꝫ. Iustus vero cognoscens se cōstitutū a deo sup animā suā deū per fidē speculantē vt eaꝫ regat, ꝛ ab eo genitū in opibus bonis vt in virtutibus pficiat: postulat a deo orādo vt sibi per gratiā suā assistat: cui deus dat gētes .i. subdit ei mot⁹ carnis, ꝛ vitia in hereditatē suaꝫ vt eis dn̄et̄ ne pcedant. Unde ab hero dicit̄ hereditas quod in ea libere quis dñet̄: cui ꝛ dat in possessionē terminos terre que sunt natiuitas ꝛ mors: que iprimunt eius memorie quā vilis fuit in origine: ꝛ quā cōtēptibilis erit in morte. Sed sacerdotes dagon nō calcant sup limen .i. supbi qui nolunt attēdere ingressum ꝛ egressum suū. Cetera patēt ex premissis.

Moraliter.

Grego.

Matth. 25.

Hereditas vnde dicatur.

Oratio.

Dirumpe domine nostrorum vincula peccatorum: vt iugo tue seruitutis innexi valeamus tibi cum timore ꝛ reuerentia famulari. Per dominum.

¶ **Psalmus de Christi passione ꝛ eius gloriosa resurrectione vel ecclesie: ꝛ vniuscuiusqꝫ fidelis tribulatione ꝛ impugnatione.** Psal. III.

1 **Domine quid multiplicati sunt qui tribulant me: multi insurgūt † aduersuꝫ me.**

Al. † surg.

Auctor huius psalmi propheta Dauid. Titulus. Hic est psalmus Dauid cū fugeret a facie Absolon filij sui. Idest psalmus ille attribuit̄ Dauid .i. christo manu forti: qui loquit̄. Psalmus dico agens de eo qd̄ contigit: scilꝫ de passione ꝛ resurrectione que in hystoria significata sunt cū fugeret .i. cum auferēdo gratiā suaꝫ recederet a facie Absolon filij sui .i. a mente Iude queꝫ cum

alijs

Absolon qd interpretatur.

alijs apostolis gratia sua elegit ad hoc vt filius suus esset. Et bene per Absolon qui pax patris dicitur Judas intelligitur: quãquis ille cũ Christo pacẽ non habuerit: tñ Christus ei pacem ⁊ ore dedit ⁊ corde tenuit. ¶ Materia. Christi passio ⁊ resurrectio. ¶ Intentio. nõ credẽtes Christi mortẽ passionem ⁊ resurrectionẽ redarguere: ⁊ electos ad passionis cõstantiã exẽplo Christi hortari. ¶ Sententia in generali. propheta in isto psalmo in persona Christi hominis loquitur ad patrem de multitudine eũ persequẽtium: confitetur dei patris assistẽtis presidiũ: suumq; a somno mortis resurrectionis preconium ⁊ aduersariorum exterminiũ. ¶ Sententia in speciali. precedẽs psalmus ostendit nõ preualuisse Christo principũ fortitudinẽ. hic ostẽdit ⁊ nõ preualere multitudinẽ. Christus ergo ad patrẽ loquẽs ⁊ de tot persecutoribus quasi ammirãs dicit [Dñe] pater [qd multiplicati sunt q tribulant me] insidiando. q. d. frustra. Tã scilz multiplicati sunt vt cũ pontificibus ⁊ sacerdotibus: scribis ⁊ phariseis ⁊ turbis: necnõ cum gentiliũ regibus: eorũq; ministris: ⁊ numero persequẽtiũ proprius accesserit discipulus vt de numero discipulorum augeatur numerus persecutorum [multi insurgunt aduersum me] scilz vt me deprimant me manifeste persequendo ⁊ impugnando.

2 **Multi dicunt anime mee: non est salus † ipsi in deo eius.**

Al. † illi.

¶ Multi] de meis inimicis ⁊ persecutoribus: mihi ⁊ mortem promittendo ⁊ insultando [dicunt] i. dicẽdo cõminantur [anime] idest vite [mee] in rei euidentia: scilz ostẽdentes hoc verbo ⁊ opere [nõ est salus ipsi in deo eius] i. in eo quem sibi deũ facit: hoc est deus non saluabit nec liberabit eum de manu nostra: nisi eniz resurrectur desperarẽt nec iudas traderet: nec illi occiderẽt. Sed mẽtiuntur: qz nihil proficiũt: vnde sequitur.

3 **Tu autem domine susceptor meus es: gloria mea ⁊ exaltans caput meum.**

¶ Tu aũt dñe] pater [susceptor meus es] me ab hostibus liberando [gloria mea] in resurrectione me glorificãdo: ⁊ gloriosum faciẽdo. [⁊ exaltans caput meum] in ascẽsione. vel [caput] i. mentẽ per hilaritatẽ ⁊ spem: que in tanta passionis humilitate deposita non fuit ⁊ fortitudinem nõ amisit. Et loquitur de deo a simili medici qui suscipit egrum vt curet ⁊ saluet. hoc autem merito mihi inde qz ego.

4 **Uoce mea ad dominum clamaui: ⁊ exaudiuit me de monte sancto suo.**

ps. 76. ⁊ 141.

¶ Uoce mea] scilz voce cordis que deo sonat [ad dñm] scilz deũ patrẽ [clamaui] ipsum inuocãdo ad misericordiam: ⁊ auxilium eius implorãdo. Clamor dicitur oratio propter vim intentionis. [⁊ exaudiuit me] ipsis inuitis me suscitando ⁊ liberando [de monte sancto suo] i. de altitudine sue iusticie. Justum eni erat vt innocentẽ suscitaret qui nõ pro se: sz pro alijs nocẽtibus mori voluit. Et subiũgit in quo sit exauditus: dicens.

Clamor vt aliqñ causa.

5 **Ego dormiui ⁊ † soporatus sum ⁊ exurrexi † qz dominus suscepit me.**

Al. † somnum cepi. † Al. quia

¶ Ego dormiui] in cruce somnũ mortis sponte suscipiẽdo [⁊ soporatus sum] in corde terre: scz in sepulchro mortuus quiescendo [⁊ exurrexi] a morte de sepulchro propria virtute procedendo. [qz dñs] pater in quem sperabã [suscepit me] in regno de peccatoribus in celũ assumẽdo. Surgẽs enim a mortuis susceptus est in gloria dei patris. Quãdoq; hic presens vel preteritũ pro futuro ponitur: qz in re futurum in visione prophetica preteritum vel presens fuit. Et ideo quia modo sum liberatus ⁊ factus impassibilis.

6 **Non timebo milia populi circundantis me: exurge dñe saluum me fac deus meus.**

¶ Non timebo] amplius [milia populi circũdantis me] i. qui circũsteterũt me pendẽtem in cruce: qz nõ possunt mihi amplius nocere. ponit finitũ pro infinito. vel qz millenarius numerus perfectus est. per milia populi vniuersa prauorum multitudo designatur: ⁊ vt non timeã [exurge dñe] effectiue. i. fac me surgere a morte: qz mos est scripture vt persone dei tribuat qd in nobis facit. [saluum me fac deus meus] animam meam ab inferis reducendo. Et

7 **Quoniam tu percussisti omnes aduersantes mihi sine causa: dentes peccatorum contriuisti.**

¶ Quoniam tu percussisti] i. percuties alios vltione vindicte ad dãnationẽ: alios dolore penitẽtie ad salutẽ [omnes aduersantes mihi sine causa] iusta ⁊ vera: qz peccatũ non feci: ideo ex hoc [dentes peccatorum] i. maledica verba ⁊ corrosiones persequẽtium me ⁊ dilacerantiũ [contriuisti] i. in irritũ perduxisti. Deinde quasi gratias pro sua liberatione agens: deoq; salutem suam attribuens conuertit verba ad homines dicens. Ergo quia ita est vt dixi: credite o homines quia

8 **Dñi est salus: ⁊ super populũ tuũ bñdictio tua.**

¶ Dñi] ⁊ non hominũ [est salus] vera. i. ad dñm pertinet saluare a morte peccati ⁊ ab omni malo: nemo ergo de se presumat: nos eni infirmi ⁊ imbecilles sumus. deinde orat pro populo ⁊ implorat ei benedictionẽ conuertẽs ad deũ sermonem: ⁊ dicit: ⁊ nõ tantũ super me sed [⁊ super] totũ [populum tuũ] scz christianum qui de te sperat salutem: ⁊ de supernis hz quicqd boni habet: o dñe sit [bñdictio tua] scz gratie ⁊ glorie bona vie ⁊ patrie ei conferendo. Potest ⁊ iste psalmus accipi in persona ecclesie ⁊ vniuscuiusq; fidelis dum tribulationibus premitur: dum tentationibus agitatur: tunc enim habet dicere. Domine quid multiplicati sunt qui tribulant me: multi insurgunt aduersum me. Multi aduersarij multa vitia: ecclesiam ⁊ fidelem animam tribulant ⁊ impugnant. Et quoniam plerũq; coaceruatione aduersariorum ⁊ vitiorum subripit desperatio sanitatis verissime dicitur [Multi dicũt anime mee] non verbis: sed effectu vt eã desperare cogãt [non est salus ipsi in deo eius] i. quod amplius nõ cures: vel nõ possis saluare eam. tu qui es deus. i. creator eius: sed in omni tribulatione ⁊ oppugnatione semper dicendũ est qd sequitur [Tu aũt dñe susceptor meus es] i. defendis ab impetitione hostiũ me cõfugientem ad tuũ adiutorium [gloria mea] nõ mihi tribuo qd preualeo: nõ in me vel in hoc seculo: sed in te deo meo glorior. [⁊ exaltans caput meũ] caput ecclesie est Christus primus in celum exaltatus: caput fidelis anime est mẽs a qua sensus sicut mẽbra a capite reguntur quam deus dono sue gratie eleuat vt legi dei seruiat: ⁊ vt ad deũ respiciẽs insidias diaboli ⁊ tentationes euadat: facile enim laqueos vitat in terris qui oculos habet in celis. [Uoce mea] nõ vicarij: in orando: predicãdo: operãdo ⁊ omni bono [ad dñm clamaui] intẽte deprecãdo ita vt sonus vocis ab intẽtione cordis nõ discreparet. Uox aliena dicitur que est oris mei ⁊ nõ cordis: alia est ⁊ oris ⁊ cordis: alia est cordis tñ. Quia oratio est pius animi affectus in deũ tendens: qui ne pigritetur qñq; prorumpit in vocẽ. Ille etiam nõ sua voce clamat qui dicit dñe ⁊ que precipiũtur non facit. [⁊ exaudiuit de mõte sancto suo] qz preces meas nõ ex meis meritis: sed ex sua sancta misericordia suscepit. [Ego dormiui] olim mortaliter peccãdo: ⁊ in vitiorum ignauia iacendo: ⁊ a bono opere torpendo. [⁊ soporatus sum] in ipsis peccatis ⁊ vitijs assuescendo: ⁊ delectabiliter perseuerando [⁊ exurrexi] ab hoc somno mortis penitẽdo non per me: sed [qz dñs suscepit me] iustificãdo: qz viuificãte gratia euigilare ⁊ exurgere me fecit: ⁊ ad bona opera excitauit. Et ideo [Nõ timebo milia populi circũdãtis me] i. infinita hostiũ genera. Is enim quem dñs suscitat ⁊ saluat tãto omniũ malorum multitudinẽ non timet: quãto vnũ omnipotẽtẽ deũ protectorẽ habet. Sed quia predestinatio precibus iuuatur [exurge dñe] per opem: ⁊ [fac me

Ecclesie caput ẽ Christus.

Hic fidelis caput est mens.

Oratio qd est.

salmū] Et nō sine spe ero. [Quoniā tu percussisti] .i. percuties in futuro: scʒ in fine seculi [oēs aduersantes mihi sine causa] ⁊ iniuste scilʒ diabolū ⁊ suos persequētes nūc bonos [dentes peccatoꝝ cōtriuisti] .i. auctores vitioꝝ qui me conant̄ ꝑcidere de Christi corpore cōterēs finalr̄ ipsos ⁊ eoꝝ verba ac facta ad nihilum redigēdo. Et q2 cauenda est superbia ⁊ deo totum attribuendum: sequitur. [Domini est salus] ⁊ hec est tota spes nostra.

Oratio.

Effunde dn̄e benedictionē tuā super populū tuū: vt tua resurrectione muniti non timeamus ab aduersantiū vitioꝝ milib⁹ circūdari. Per dn̄m nr̄m.

¶ Psalmus de oratione ecclesie vel cuiuslibet perfecti ad deū in tribulatione: ac de fructuosa ⁊ vtili morum informatione. Psal. IIII.

1 Cum inuocarē exaudiuit me deus iustitie mee: in tribulatione dilatasti mihi.

Auctor huius psalmi propheta Dauid. ¶ Titulus talis est: in finē psal. cātici Dauid. hoc est psal. ille q dr̄ psal. q2 est de morib⁹ ⁊ monet ad bene agendū psal. dico cāticī: q2 agit de mētis leticia faciens mentionē de iocūditate eterna: dirigēs nos in finē .i. in Christū qui est finis ꝯsumās ⁊ ꝯsumatio fideliū in ꝑsenti ad iustitiā in futuro ad coronā. est Dauid .i. ecclesie manu fortis. ¶ Unde sciendū ꝙ vbi in titulo psal. tm̄ ponit̄: ibi simplr̄ de moralitate tractat̄: vbi aūt canticū tm̄: ostēdit̄ ꝙ de iocunditate agit̄. Et vbi ꝑcedit psal. ⁊ canticū sequit̄: de moralitate tractatus habet̄: ita tn̄ vt mētio fiat de remuneratione ad quā tendit moralitas. vbi ergo ꝑcedit cāticū ⁊ succedit psal. de iocūditate remunerationis fit sermo: sic tn̄ vt de moralitate per quā habet̄ aliqua fiat. ¶ Materia. eccl̄ie tribulate ad deū oīo ⁊ moralis informatio. ¶ Intentio. ꝑsuadere hoībus vt a vanis ⁊ malis ad vera ⁊ bona se cōuertant: ⁊ terrena negligēdo eterna appetāt. ¶ Sn̄ia in gn̄ali. ꝓpha in isto psal. orat in ꝑsona eccl̄ie ⁊ cuiuslibet viri ꝑfecti in tribulatione existētis vt eius oratio exaudiat̄: increpās infideles ⁊ petōres: q2 vanitatē sequant̄: monetq3 omnes vt sacrificium iustitie deo imolēt: vnde ingētia eius bn̄ficia obtinēt ⁊ ꝯsequunt̄. ¶ Sententia in spāli. post capitis resurrectionē de qua iam supra dictū est infirma mēbra ad eternitatē exhortās dicit. [Cū inuocarē] .i. ex intimo cordis vocarē deū ꝑ deuotā oīonē [exaudiuit me] in tribulatione positū [deus iustitie mee] scʒ dator auctor ⁊ remunerator. Illos ergo exaudit q inuocāt .i. intus vocant pro spūalib⁹ nō extra pro tēporalib⁹. Deinde mutat ꝑsonā trāseūdo a tertia in scd̄am dicēs [in tribulatione] quam passus sum [dilatasti mihi] .i. amplum cor dedisti ad tolerāda maiora: ⁊ ab angustijs tristitie in latitudinē gaudij me duxisti. In hoc ꝑsunt iustis aspera tribulationis: q2 dū tribulantur in corpore / dilatant̄ in mente: ⁊ quo arctius mala tēporalia premuntur eo latius bona celestia concupiscunt. Qui autē sic beneficus mihi iam fuisti adhuc.

2 Miserere mei: ⁊ exaudi orationem meam.

¶ Miserere mei] ⁊ succurre mihi indigēti. q.d. Qui misertus es de iustitia ⁊ dilatatione adhuc miserere cōtra miserias huius vite que multe sunt ⁊ diuerse: ceptaq3 in me misericorditer perfice [⁊ exaudi oīonē meā] quā ad te fundo: ⁊ imple qd̄ postulo. Qd̄ ergo iterū rogat cū iā se exauditū iudicauerit: ideo fit vt vnde nō est exauditus adhuc exaudiat̄: aut in quo non est perfectus perficiatur: aut ꝓpter alios inchoantes vt in illis qd̄ inchoauerunt perficiatur. Et cum ita sit de me

3 Filij hominum vsquequo † graui corde: vt quid diligitis vanitatē ⁊ queritis mendacium?

Al. † graues.

¶ Filij hoīuʒ] qui vti rōne deberent [vsquequo graui corde] estis .i. q̄diu cor pondere iniq̄tatis grauatis: ⁊ cor sursum ad cogitandū inuisibilia nō leuatis: differētes ꝯuerti per malam ꝯsuetudinē graues effecti [vt qd] .i. quo fructu: qua vtilitate [diligitis] ⁊ voto amplexamini [vanitatē] .i. terrena ⁊ tēporalia que vana sunt: q2 sicut vmbra trāseūt ⁊ durare nō possunt [⁊ queritis] cū labore [mendaciū] q2 amatores suos decipiūt ⁊ non faciūt qd̄ ꝓmittunt: promittūt enim securitatē ⁊ soluūt timorē: ꝓmittūt libertatē ⁊ beatitudinē: ⁊ faciūt seruum ⁊ miserum. Nec tantum scitote que fugiatis: sed

4 Et scitote quoniā † mirificauit dominus sanctū suum: dn̄s exaudiet me cum clamauero ad eū.

Al. † admirabilē fecit.

¶ Et scitote] qd sequamini [qm̄ mirificauit] .i. mirificū ⁊ mirabilē fecit ⁊ reddidit [dn̄s] pater [sanctū suū] q est sanctus sanctoꝝ: in se sanctus ⁊ alios scīficās: quē mirificauit ⁊ clarificauit in ꝯceptione ⁊ natiuitate: in predicatione: in passione: in morte: in ascēsione: ad quē ab amore mūdi cōuerti debetis ⁊ per eū [dn̄s exaudiet me] vt certitudinaliter spero [cū clamauero ad eū] orādo. q.d. ita faciet ⁊ vobis: si ista vana atq3 mēdacia postposueritis: ⁊ in ipsum solū spem vestrā posueritis: vel [scm̄ suū] quēlibʒ q ista terrena postponit: ac solū deū desiderat ⁊ q̄rit [mirificauit] q2 virtutib⁹ miris ⁊ scītate exornat.

5 Irascimini ⁊ nolite peccare: que dicitis in cordibus vestris: ⁊ in cubilib⁹ vestris cōpungimini.

Ephe. 4

¶ Irascimini] ergo per zelū: vitijs diabolo / vanitatibus ⁊ mēdacijs vel vobisipsis valde penitēdo de ꝑteritis peccatis: ⁊ indignādo ꝙ ad tā abiecta ⁊ vilia corruistis [⁊ nolite peccare] vlterius de his aūt [que dicitis in cordib⁹ vestris] vel per vitiū irascendo: vel male cogitādo [⁊ in cubilibus vestris] .i. in ipsis cordibus que sunt cogitationum cubilia [cōpungimini] dolore pn̄ie .i. talia reprimite nō cōsentiēdo rōne ⁊ de ipsis penitētiam agite: ⁊ in cordibus vestris per pn̄iam delete: sacrificium cōtriti cordis deo offerentes. Et post penitētiam

6 Sacrificate sacrificiū iustitie ⁊ sperate in domino: multi dicunt quis ostendit nobis bona?

¶ Sacrificate sacrificiū iustitie] .i. ad placandū deū compunctioni bona opa addite: ⁊ offerte ei iustitiā in operib⁹ vestris tanq̄ sacrificiū: ⁊ facite opera iusta que sūt sacrificia deo grata: ⁊ sic oblato sacrificio [sperate] .i. sperare potestis [in dn̄o] aliter enim esset ꝑsumptio: sed [multi] scʒ vani ⁊ increduli ⁊ desperati: dicūt [qs ostēdit nobis bona?] scʒ iustitie faciēda: vel illa eterna inuisibilia de qbus ipsi dubitāt ⁊ desperāt: quia nullus redit ab inferis q eis ista renūciet. Ideo ostēdit ꝓpha que bona querenda sunt rn̄dens eoꝝ interrogationi: ⁊ dicēs.

7 Signatum est † super nos lumen vultus tui dn̄e: dedisti leticiam in † corde meo.

Al. † in nobis. Al. † cor meum.

¶ Signatū est sup nos lumen vultus tui dn̄e] vt denari⁹ imagine regis: vt cera sigillo eius .i. desup est vobis infusuʒ ⁊ impressum lumen a vultu tuo luminoso: lumen scilʒ nāle ad cognitionem agēdoꝝ: lumen fidei ⁊ gr̄e ad cognitionē supnaturalium ⁊ sperandoꝝ scʒ eternoꝝ. Unde iā nō ista vana ⁊ trāsitoria bona querimus: sʒ illa celestia ⁊ eterna: ⁊ per hec [dedisti leticiā] spūalē magnā [in corde meo] de tanto bn̄ficio: vnde non foris in vanis sed intus in corde vbi habitat deus querēda est leticia: ibi enim sunt vera bona. Sed hoīes tēporalia sectantes ista non vident de quibus subdit.

Leticia in corde querēda ē vbi habitat deus.

8 A † fructu frumēti vini ⁊ olei sui multiplicati sūt.

Al. † tēpore.

¶ A fructu frumēti vini ⁊ olei sui] .i. cupiditate ⁊ vbertate tēporaliū. Hec tria magis humanis vsib⁹ necessaria ponit pro omnibus diuitijs in quib⁹ multiplicari ⁊ beati fieri querunt qui nō querūt verū bonū: ⁊ qui nō vidēt intra se regnum celorum [multiplicati] .i. multipliciter distracti [sunt] illi multi sola tp̄alia amplectētes. Multiplicātio enī nō semꝑ vbertatē signat: sʒ ad multa distractionē: q2 mens que verū bonum amare nescit: in tot diuidit̄ quot ꝯcupiscit: vt erūnosa cogita,

tione distracta simplex bonum videre non possit: de quo bonus exultat & dicit illi ita. sed ego

Iob. 9 — ✝ dormiã. ✝ somnũ capiam.

In pace in idipsum ✝ dormiam & ✝ requiescam.

¶ In pace]mentis[in idipsũ].i. in deo qui semp est in se manens & imutabilis[dormiã]hic in psenti somno grẽ cũ omni suauitate quiescendo ab omni strepitu huius seculi secretus & a mortalibus reb⁹ alienus: mũdiq3 oblitus.[& requiescã]in futuro in pace eternitatis: qñ nõ erit qui exterreat .i. vere & plene: tũc quiescã fruẽdo vita beata & eterna. O q̃3 felix est q hoc meretur dicere & experiri. Et hoc vere erit: qa iam est spes que non confundit. Et hoc est qd̃ ait.

10 — ✝ habitare fecisti

Qm̃ tu dñe: singulariter in spe ✝ ɔstituisti me.

¶ Qm̃ tu dñe singulr̃ in spe ɔstituisti me].i. ego singlaris sperati & sperata recipiã: illi aũt nõ sperauerũt: & ideo digna factis recipiẽt. vel[cõstituisti me].i. stabilisti.[singulr̃ in spe].i. in vna singulari spe: qua singulr̃ vnũ & verũ bonũ speraf: qr hãc vnã petij a dño: illi aũt ecõtra in multiplicitate seculi sperantes ab hac vnitate diuiduntur. Bonũ ergo est & vtile vnũ querere & illi adherere: nõ p multa distrahi & vagari. Oro.

Exaudi nos dñe: & in tribulationib⁹ nostris miserere nobis: & qui solus magnificaris in populis spiritualem leticiam tribue in spe futuroꝝ munerũ constitutis. Per dñm nostrum.

¶ **Psalmus David de oratione ecclesie denunciãs iniustos a beatitudine excludendos: & contra iustos eternaliter premiandos. Psal. V.**

1 — ✝ exaudi domine.

Verba mea ✝ auribus percipe domine intellige clamorem meum.

Auctor psalmi pph̃a David. ¶ Titulus hic est in finẽ p ea que ɔsequit̃ hereditatẽ. Idest psal. ille dirigẽs nos in finẽ .i. hereditatẽ eternaꝫ que est ɔsummatio: est pro ea scz Sarra libera .i. ecclia que cõsequit̃ hereditatẽ pmissaꝫ .s. vitã eternam exclusa Emula sua .s. Agar ancilla .i. synagoga. ¶ Materia. cõmẽdatio diuie iustitie in reprobatiõe maloꝝ. ¶ Intẽtio. fideles exẽplo orãdi & hñi operãdi inuitare ad beatitudinẽ: eosq3 iducere vt exẽplo dei odio habeãt iniqtatẽ & malos: appetãtq3 cũ bonis & iustis in futuro se fieri gloriosos. ¶ Snĩa in gñali. pph̃a i isto psalmo in psona ecclie poscẽs oionẽ suã a deo exaudiri pdicat hereticos, scismaticos, pctõres malignos, & quoscũq3 suos inimicos a beatitudine excludẽdos: bonosq3 & iustos eternaliter pmiandos. ¶ Snĩa in spãli. Quia supra exhortatus est infirmos ad eternã hereditatẽ: nũc docet orare vt perueniãt ad candẽ. Ecclia ergo orat a malicia seculi separi & ad deum puenire dicẽs[Verba mea].i. oris psalmodiaꝫ[aurib⁹ pcipe domine]aures dei sunt potentia & misericordia quibus nos audire dignaf: per potẽtiã qdẽ põt: p misericordiã vult[intellige clamorẽ meũ].i. intẽsuꝫ affectũ cordis ex quo pcedit clamor oris. Clamor eni in scripturis nõ vocis sꝫ cordis est: qñ gemitus nr̃ & ɔscia depcaf: vñ p hoc q dicit itellige: notaf clamor esse spũalis nõ vocalis. Et qa ore & corde clamo

Sarra qd incepit. Agar qd incepit.

Aures dei ex ofr.

2 — ✝ obsecrationis.

Intẽde voci ✝ oronis mee: rex meus & de⁹ meus.

¶ Intẽde voci oionis mee]pducẽdo ad effectũ: ac si diceret. Sic audi vba: sic intellige desideria: vt pbet rei effectus te intẽtũ esse meis oionibus[rex meus]p spãlẽ puidentiã & ptectionẽ: & qr me regẽdo regnas in me & nõ regnat pctũ[& de⁹ meus]per verũ cultum & fidem: & qr nõ est vẽter aut libido vel aurum deus meus. Causam quoq3 exauditionis subiungit dicens: & merito exaudies.

3

Qm̃ ad te orabo dñe: mane exaudies vocẽ meaꝫ.

¶ Qm̃ ad te]solũ pmerendũ[orabo dñe]& non ad aliũ. q.d. ecclia. oraui, nec sum exaudita: nec tñ desistam: & qr ab illis a quoꝝ oculis nox pctõꝝ nõdũ recessit videri nõ poteris[mane]scz infusione grẽ .i. statim vt nox & tenebre pctõꝝ fugere ceperint: & sol iustitie in cor meũ venerit: statiꝫ in pncipio boni opis.[exaudies vocẽ meã].i. ostẽdes: vel intelligã meã vocem exauditã: est eni meũ velle tuum perficere: vnde

Mane astabo tibi & videbo: quoniam non deus volens iniquitatem tu es. 4

¶ Mane]scz pctõꝝ nebulis discedẽtibus & grã infusa .i. in luce virtutũ[astabo tibi]& adherebo. q.d. nõ sedebo. nõ iacebo in terrenis quiescẽs: sꝫ mẽte direct⁹ ero ad eterna & pseuerãs. Astare eni rectitudinẽ signat & pseuerãtiam[& videbo]te mundo corde: merebor q3 exauditionẽ tuã. Nõ eniꝫ videt deuꝫ q terrenis adheret: sed qui in mane virtutũ deo astat[quoniaꝫ tu es deus non volens iniquitatem]& ideo ab iniqs nõ videris: sed iniquitate transeunte sit mane vt videaris.

Terrenis adherẽs deum non videt.

5 — ✝ non

✝ **Neq3 habitabit iuxta te malignus: neq3 permanebunt iniusti ante oculos tuos.**

¶ Neq3 habitabit iuxta te]in psenti per gratiã: vel in futuro per gloriã .i. non sic videbit te vt adhereat tibi: & si qñ appropinquauerit nõ pseuerabit[malignus]quasi malo igne plenus qui malũ vult & conaf facere ɔ deũ vel pximũ: q̃uis nõ possit.[neq3 pmanebũt]q̃uis ad horã placere videanf[iniusti]qui malũ faciũt vel qui nõ faciũt qd debent[ante oculos tuos].i. in hñplacito tuo. vt a te oculis misericordie videanf: vel te psentialiter vnq̃3 videant: & vere nõ pmanebunt. qa

Malign⁹ quasi malo igne plenus.

6 — ✝ dñe oẽs. ✝ eos

Odisti ✝ omnes qui operantur iniquitatem: perdes ✝ omnes qui loquuntur mendacium.

¶ Odisti].i. odio tuo dignos ostẽdis & videris odisse, dũ a te sepas, & a tuo amore repulsos in eternũ punis[oẽs q operantur]perseuerãter scz impenitẽtes[iniquitatẽ].i. qdcũq3 mortale pctũ: nõ dicit qui opati sunt ne excludat pniãꝫ: sꝫ q operanf puerse viuẽdo & in peccato pseuerãdo[pdes oẽs]eternaliter puniẽdo si nõ penituerint: nõ solũ operãtes: sed & eos[qui loquũtur mẽdaciũ.]pniciosuꝫ & malignũ qd sit ad fallẽdum: quia hoc est mortale peccatum & occidit animam. Deinde mutat personam. dicens.

7 — ✝ R. miserationis

Virum sanguinum & dolosum: abbominabitur dñs: ego autẽ in multitudine ✝ misericordie tue.

¶ Virũ sanguinũ].i. homicidã & psecutorẽ scõꝝ ac oppressorem pauperũ & innocẽtũ qui eqparaf homicide: quia aufert subaꝫ vite: necnõ mortificatores aiaꝝ, vel male docẽdo, vel vim inferẽdo[& dolosum]qui sub spẽ docẽdi seu ɔsulẽdi vel alio mõ decipit pximũ[abominabit̃ dñs]qr nunc sacrificia & oiones eoꝝ respuit: & post ab hereditate electoꝝ eos separabit: & iterũ mutat psonã dicens.[ego aũt]scz ecclia adhuc militãs his repulsis[in multitudine mĩe tue]nõ in meis meritis aut viribus ɔfidẽs vel in multa spe ɔcepta de tua mĩa.

8

Introibo in domum tuam: adorabo ad templuꝫ sanctum tuum in timore tuo.

¶ Introibo in domũ tuã]celestẽ .s. in ecclesiã triũphantẽ: siue celũ quasi lapis in celeste edificiũ .i. ɔsequar hereditatẽ celestem: & interim[adorabo ad tẽplũ scm̃ tuũ]celeste: cor ad ipsũ erigẽdo: & oionibus ei ppinquãdo vt sim in eius edificio[in timore tuo]casto & scõ. Sãcta ecclia ideo domus dicit̃: qa ab oipotẽte dño inhabitaf: ideo tẽplũ qr ab ipso dño ɔsecratur: vel qr in ea continue celesti dño laudes referunf. Et hoc mihi non tribuo quia hoc viribus meis non valeo: sed o

Ecclia scã q̃re dom⁹ dicitur.

9 — ✝ iter meum.

Domine deduc me in iustitia tua propter inimicos meos: dirige in conspectu tuo ✝ viam meaꝫ.

¶ Domine deduc me].i. fac me pficere. Deductio eni de virtute in virtutẽ ɔuenit pficiẽti.[in iustitia tua].i. legis tuo vel p temetipsum data ne seductus deuiẽ ad iniustitiã tu dñe qui es creator meus esto dux meus[pp̃ter inimicos meos]qui mi

Pro: officiẽ ti cõuenit deductio de virtute in virtutem.

bi insidiant̃ ꝯfundẽdos/vel cõuertẽdos/vel vitandos:cuiuscũqz sint gñis[dirige in ꝯspectu tuo viã meaz]qꝛ pleruqz in ꝯspectu hoim̃ via recta credit̃:etiã que a veritatis itinere deprauat̃ vel[dirige].i.ostẽde[viã tuã].i.legẽ in ꝯspectu meo: vt pre oculis ipsam habeã ac ꝓ̃pter in ea ambulẽ:ꝛ que per se recta est ꝛ mihi recta videatur ꝛ fiat.Et necesse est.

10 Qm̃ nõ est in ore eoꝝ veritas:cor eoꝝ vanum est.

Qm̃ nõ est in ore eoꝝ]scz inimicoꝝ[veritas]sꝫ discordãt a via veritatis ꝛ iustitie ideo parati sunt ad calũniandũ bonis ꝛ seducẽdũ eos:nec mirũ:qꝛ[cor eoꝝ vanũ est]vane ꝛ false cogitãdo ꝛ iudicando.Et si vanitas est in corde:quõ erit veritas in ore:Ex abũdãtia eni cordis os loquit̃:vnde sunt cauẽdi ꝛ eoꝝ iudicio ac verbis nõ est credẽdum:sed ꝓd conscientiam vbi deus videt fugiendum.Quasi

Math. 12.ꝛ Luce.6.

11 Sepulchrum patens est guttur eorũ:linguis suis dolose agebant:iudica illos deus.

Sepulchrũ patẽs].i.aptũ nõ clausũ]est guttur eoꝝ]verba fetida ad corrũpẽdũ alios ꝓferẽdo[linguis suis]scz mendacibus ꝛ malis[dolose agebãt]sub specie veri falsa iducẽdo ꝛ alios occulte decipiẽdo:salutẽ ꝓmittẽtes ꝛ mortẽ ingerẽtes. Si enim aperte nõ possunt decipere dolose agũt sub specie veri mentientes[iudica illos deus]ad penã ꝛ interitũ eos condẽnando.Non dicit hoc voto optantis vt eueniat:sed spiritu preuidentis quod futurum est.

Ro.3. Esa.13.

12 Decidant a cogitationibus suis ſm multitudinez impietatum eorum expelle eos: quoniam † irritauerunt te domine.

† inamaricauerũt

Decidant].i.cadãt[a cogitationibus suis].i.frustrent̃ spe ꝛ opionib⁹ suis:qꝛ quicqd elate cogitauerãt cũ interierũt sine fructu amittũt:vel deorsum cadãt merito peruersaꝝ cogitationum[ſm multitudinẽ impietatũ eoꝝ].i.pctõꝝ cõmissorum que multa cõmiserũt[expelle eos].i.longe pelle eos a facie tua ꝛ ab hereditate eterna:hoc est ſm ꝙ a te longe recesserũt recede ab eis[quoniam irritauerunt te dñe].i.ad iracũdiam ꝛ vindictam prouocauerunt per peccatum a te recedendo quem placare debuerunt penitendo.

13 Et letentur omnes qui sperant in te:in eternum exultabunt ꝛ habitabis in eis.

Et]e cõtrario[letẽtur]in p̃senti[oẽs qui sperãt in te].i.qui sic opant̃ vt a te sperẽt mercedẽ:cuiusmodi sunt iusti ꝛ boni. primũ qdẽ iustoꝝ gaudiũ est in spe:postmodũ vero erit in re. vnde adiũgit ostẽdẽs ꝙ merito letẽtur:qꝛ[in eternũ]non tẽporaliter[exultabũt]in futuro accepta hereditate laudantes pro bñficiis[et].i.qꝛ[habitabis in eis]sicut in tẽplo tuo. Felices qui xp̃m merebunt̃ hic hospitẽ:qꝛ hoc est eterna exultatio:eũ tẽplũ dei fieri iusti:ꝛ erit gaudiũ eoꝝ ipse incola eoꝝ.

14 Et gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomen tuum:quoniam tu benedices iusto.

Et]interim[gloriabunt̃]in hac spe positi[in te]solo[qui diligũt nomen tuũ]ꝙ dñs es vel honorẽ tuũ seu nois tui ꝛ merito[qm̃ tu bñdices iusto]qꝛ qcqd boni hꝫ a te habꝫ:vel tũc [gloriabunt̃ in te]vidẽdo ꝛ fruẽdo[oẽs qui diligunt nomen tuũ]ꝙ dñs es tanq̃ possidentes hereditatẽ:scz te ꝛ bñtes ad fruendũ qð diligũt.q.d.qcũqz diligit dñm gloriabit̃ in dño [qm̃ tu bñdices iusto]hec est bñdictio:gloriari in deo ꝛ habitari ab eo.Stude ergo vt modo iustus sis vt tũc bñdici merearis.Et quia vocatio non meritorũ nostrorum sed misericordie ꝛ beniuolẽtie dei est:subiungit.

Diligens dñm gloriabitur in dño.

15 Dñe vt scuto bone volũtatis tue: coronasti nos.

Dñe vt scuto bone volũtatis tue].i.nõ nostra iustitia sꝫ tua diuina bona volũtate qua nos vocasti tanq̃ scuto[coronasti nos]in p̃senti circũuallãdo nos aduersus seua secula inimicis ꝛ ꝓtegẽdo nos a malis ex omni parte ꝑ circuitũ ad modum corone:ꝛ dãdo victoriã de tẽtationib⁹: ꝛ coronabis in futuro de bonis eternis:qꝛ corona ꝯsueuit dari victorib⁹.Scutũ eni dicit̃ a greco scutu:qð iocũdũ signat.Et duo facit:qꝛ si ponit̃ ante corpus ꝓtegit:si sup caput coronat.Sic diuina bona voluntas nos ꝓtegit in presenti ab omni malo quãtũ scit nobis expedire:ꝛ coronat in futuro corona glie eterne:qꝛ quos ꝓtegens adiuuat remunerans coronat.

Scutũ vnde dicat.

Oratio.

Re domine qui attriti cordis gemitum priusq̃ proferat̃ intelligis:effice nos q̃s tẽplũ paraclyti:vt mereamur scuto celestis beniuolẽtie coronari.Per.

Oratio vere penitẽtis dei misericordiã iplorãtis:ꝛ alios suo exemplo vt similiter peniteãt exhortantis. Psal.VI.

Domine ne in † furore tuo arguas me: neqz in † ira tua corripias me.

† ira tua † furore tuo.

Auctor psalmi ꝓpha Dauid. ¶ Titulus talis est in finẽ in carminib⁹ psal. Dauid pro octaua. Hoc est psal.ille qui di psal. eo ꝙ monet ad bñ operãdũ dirigẽs nos in finẽ.i.in xp̃z qui est meta ꝛ ꝯsumatio totius agonis attribuit̃ Dauid.i.penitenti iã forti manu facto timẽti pro octaua scz die iudicij:q̃ post hoc tẽpus qð septẽ dieb⁹ voluit̃ est futura:in carminibus.i. in gemitib⁹ pnie qbus de⁹ tanq̃ carminib⁹ delectat̃. ¶ Materia.vera cognitio ꝛ deploratio pctõꝝ. ¶ Intentio.monere boies ad pniam salutarẽ cum spe remissionis oium pctõꝝ. ¶ Snia in gñali.ꝓpha in isto psal.in persona vere penitẽtis clamat ad dñm veniã de cõmissis postulãs:erũnasqz ꝓx:ias quib⁹ afflictus ingemiscit narrãs.Postq̃ dictũ est de eterna hereditate:intẽdit nũc penitẽtes male agẽtes inuitare:vt suo exẽplo studeant eã per pniam recuperare. ¶ Snia in spãli. In persona ergo penitẽtis metuẽtis in iudicio puniri orat dicẽs. [Dñe ne in furore tuo].i.in ira grauiori que non pcit[arguas me].i.quasi in inferno dãnandũ ꝯuincas[neqz in ira tua]minus graui que vindictã petit[corripias me].i.quasi in purgatorio castigãdũ repꝛehẽdas:sed hic seca:hic vre:hic sana me ne sibi op⁹ sit:qꝛ horrẽdũ est icidere in manus dei. Furor vel ira in deũ nõ cadit q cũ trãquillitate iudicat:sꝫ dicit̃ iudicium quo malis talis videbit̃.q.d.ne punias me ſm rigorẽ iustitie tue vt iudex iratus:sed ſm dulcorem misericordie tue vt pater benignus.vnde sequitur sed potius

2 Miserere mei domine quoniã infirmus sum:sana me dñe:quoniam † cõturbata sunt ossa mea.

Al. † turbata.

Miserere mei]miseri o[dñe]in hac vita:ꝛ misericorditer pcurate vt medicus:ꝛ qꝛ mĩa debet̃ miseris:suã miseriã insinuat dicẽs:ꝛ opus est[qm̃ infirmus sum]nã ꝛ vitio fragilis ꝛ ꝓnus ad peccãdũ:ꝛ ideo iustitiã sustinere nõ valeo[sana me dñe]per misericordiam qui medicus es:ac cõforta ꝛ robora [qm̃]memoria pctõꝝ[ꝯturbata sunt ossa mea].i.etiã robur ꝛ fortitudo aie mee.q.d.peruenit infirmitas vsqz ad interiores sensus ac itima ꝛ fortia aie que ĩfirmata sũt ꝛ destructa viribus a ꝯsideratione ꝓp̃rij reatus ꝛ extremi examinis. Nam ne ossa carnis intelligeres exponit cum subiungit.

3 Et anima mea turbata est valde: † ꝛ tu domine vsquequo.

Al. † sed

Et aia mea]infirma ꝛ peccatrix contremiscẽs[turbata est valde]ꝛ cõpũcta ad pniaz vt emẽdet̃.[ꝛ tu dñe vsquequo:] differs ꝛ tardas eã cõsolari sanãdo ꝛ confortãdo. Nec in hoc tanq̃ crudelis deus estimandus est:sed tanq̃ bonus ꝑsuasor aie quid mali sibi ipsa peperit.Differt eniz pius dñs exaudire multotiẽs ex sua magna misericordia:vt ex difficultate sanationis sit diligentior custodia recepte sanitatis.nam quod facile sanat̃ non multum cauet̃. Et qꝛ differt iõ adiũgit ergo

4 **Conuertere dñe ꝛ † eripe animam meam: saluũ me fac propter misericordiam tuam.**

M. † eruc.

¶ Conuertere dñe]de rigore iustitie ad dulcorem mĩe: ꝛ qui quasi auersus videris ꝑpter pctm̃ a me conuertere ad me:ꝛ sic ego ꝯuertar ad te. Diuina enĩ ꝯuersio est causa nr̃e cõuersionis[ꝛ eripe aiaꝫ meã]in ꝯuersione varijs modis ĩpeditaꝫ: scꝫ seculi ꝑplexitatib⁹ ac carnis ꝯcupiscẽtijs ꝛ iugo male consuetudinis quasi qbusdã vinculis ligatã[saluũ me fac].i. fac me incolumẽ ꝑficere in bono ne vlterius cadã[ꝑpter mĩaꝫ tuã,]qꝛ nihil de me presumo. nã iusta debeꝛ̃ peccãti dãnatio.

Conuersio tua cã est nostre conuersionis.

5 **Quoniam non est in morte qui memor sit tui: in inferno † autem quis confitebitur tibi?**

† autem non est.

¶ Quĩ nõ est in morte].i. post mortẽ aliqs de malis[qui memor sit tui]ad veniã ꝛ memoria fructuosa: nũc enĩ tps̃ est cõuersionis ꝛ post erit retributionis: vñ subdiꝛ̃[in inferno autẽ quis confitebiꝛ̃ tibi?]vtilr̃ ꝛ fructuose. q. d. nullus: sicut diues ꝯfessus est mala sua: sed frustra. Et ideo rogo ꝫ sanari: qꝛ nullus post mortẽ ꝛ in inferno põt agere pniam fructuosam: vñ stultus est q nõ tpe illud fuerit penitẽdo: qꝛ tũc nõ restat nisi retributio. Et merito sanabis: qꝛ ego gemẽdo pro pctis meis

Pniam fructuosaꝫ post mortẽ ꝛ in inferno nullus agere potest.

6 **Laboraui in gemitu meo: lauabo ꝑ singulas noctes lectum meum: † lachrymis † meis stratum meum rigabo.**

† in † meis nõ est.

¶ Laboraui]satisfaciẽdo[in gemitu meo].i. cordis ꝯtritione dolẽs pro pctis: ꝛ timẽs pro penis eis debitis[lauabo].i. mũdabo cũdo[ꝑ singulas noctes].i. per singula pctã ꝛ circũstãtias eoꝝ[lectũ meũ].i. ꝯsciẽtiã que mũdis corde est reqes ꝫ male cordatis tormẽtũ: sicut lectus grauis est sanis ꝛ grauis infirmis: ꝛ qꝛ tũc fit dignus pnie fructus qñ nõ solũ ꝯscientia ꝛ aia: sꝫ ꝛ corp⁹ affligitur: ideo ꝛ[lachrymis meis rigabo.].i. perfundã[stratum meum].i. corpus qd̃ stratum dicitur: quia anime substernitur: inde autem gemitus: quia

Corpus strati dr̃.

7 **Turbatus est † a furore oculus meus: inueteraui † inter omnes inimicos meos.**

† ab ira. † in oĩb⁹ inimicis meis.

¶ Turbatus est a furore].i. ab ira tua: scilꝫ futura que in iudicio erit quã timeo: ꝛ ꝑsenti quã in cecitate mẽtis iã sentio: vel ab ira ꝑpria ꝛ imenso feruore animi quo penitẽdo mihiipsi irascor[oculus meus]interior. i. cordis scꝫ mens ꝛ rõ: ꝛ merito: qꝛ[inueteraui].i. multo tpe iam in pctis vixi mẽbrum factus veteris hoĩs[inter oẽs inimicos meos.]scꝫ vitia demones ꝛ hoĩes malos ad malũ me ꝑuocantes: quibus omnibus cõsensi ꝛ a nullo eorum imunis fui. Quia ꝯo non est inanis tantus labor penitentie: sequitur.

8 **Discedite a me oẽs qui operamini iniquitatem: qm̃ exaudiuit dñs vocem fletus mei.**

Mat. 7. Luc. 13.

¶ Discedite]nũc aio ꝛ in futuro ẽt loco[a me]ꝯuerso ꝛ amodo ne laboretis me ꝯformare vobis per quos ꝛ cũ qbus peccaui. i. discedetis a me vt sit prophetia seu increpatio ꝓphetica ꝛ ita erit[oẽs qui opanꝛ̃]ꝑtinaciter[iniqtatẽ]me ad malum incitãdo: correctio est vt separeꝛ̃ ab illis quoꝝ collegio peccauit: ꝛ mandatis dei insistat[qm̃ exaudiuit dñs].i. efficacẽ fecit[vocẽ flet⁹ mei].i. cõpũctiõeꝫ seu oꝛ̃onẽ meã cũ lachrymis ꝑ pctis cõmissis. vbi dat exẽplũ fideliꝛ̃ orãtes exaudiri.

9 **Exaudiuit dñs deprecationem meam: dominus orationem meam suscepit.**

¶ Exaudiuit dñs]remittẽdo[deprecationẽ meã]ꝑni̾tuosaꝫ que est pro deponẽdis pctis ꝛ remouẽdis malis[dñs orationẽ meã]iã securã que est pro adipiscẽdis virtutib⁹ ꝛ adhibẽdis bonis[suscepit]quasi oblationem. Repetit idẽ crebro ad ostẽdẽdũ gratitudinẽ diuine grẽ: ꝛ exultationẽ salutis impetrate. Ter aũt dñs dicit: qꝛ sctãꝫ trinitateꝫ affuisse suis ꝑcibus ostẽdit. Et qꝛ deus eũ penitẽtẽ exaudiuit iã liber a pctis

operat ꝛ orat ꝛ ꝑ inimicis vt ꝯuertanꝛ̃ exẽplo suo dicꝛ̃. Ergo iã

10 **Erubescãt ꝛ cõturbenꝛ̃ † vehementer omnes inimici mei: ꝯuertanꝛ̃ ꝛ † erubescãt valde velociter.**

† non est vehemẽter. † confundantur.

¶ Erubescãt]exẽplo meo de actibus suis malis ꝛ peccatis[ꝛ cõturbenꝛ̃]timore iudicij ꝛ cõpũganꝛ̃ vtiliter ad pniaꝫ: ꝛ hoc[vehemẽter]nõ remisse vel leuiter]oẽs inimici mei]aduersantes saluti mee: ꝛ me imitando fiant amici[conuertanꝛ̃]ad deũ a malis: [ꝛ erubescãt]de eis de quibus ante sunt gloriati: ꝛ nõ differant vel procrastinent: sed[valde velociter].i. cito ꝛ indilate. Bis dicit erubescãt: qꝛ non solũ ante conuersionem est erubescẽdum: sed etiã post ex memoria ꝛ recordatione peccatoꝝ: qd̃ est quedã custodia virtutum. Oratio.

Exauditor omnium deus exaudi nostroꝝ fletuum supplicẽ vocẽ: ꝛ tribue infirmitatibus nostris ꝑpetuã sospitatẽ: vt dũ dignãter gemitũ nostri laboris suscipis: tua nos semꝑ mĩa cõsoleris. Per dñm.

¶ Oratio viri iusti positi in tribulatione corporali vel spirituali: a qua cum instantia petit diuinitus liberari. Psal. VII.

1 **Domine deus meus in te speraui: saluum me fac ex omnibus persequentibus me ꝛ † libera me.**

† eruc.

Auctor psalmi ꝓpha Dauid. ¶ Titulus ꝫ est. In finem psal. Dauid. i. psal. ille dirigẽs nos in finem. i. in Chĩm: attribuiꝛ̃ Dauid. i. fideli quẽ psalmũ ille fidelis cantauit dño. i. ad honorẽ deo grãs referendo pro verbis Chusi. i. pro manifestatione silentij filij gemini. i. dextere. Chusi enim interpretaꝛ̃: silr̃ ꝛ gemini dextra. Quilibet ergo fidelis cãtat hũc psalmũ pro reuelatiõe secreti scꝫ mysterij incarnatiõis, passionis, ꝛ resurrectionis: ꝛ quare de⁹ iustos ꝑtegit ꝛ malos ordinat qd̃ secretũ deus dexter. i. fauẽs ꝛ ꝑpitius aperuit fideli qd̃ apud infideles est silẽtiũ ꝛ secretũ: sꝫ apd̃ fideles verba silẽtij. i. manifestatio. ¶ Materia. ꝑsecutio corporalis vel spũalis iniusta ꝛ maligna. ¶ Intẽtio. inducere hoĩes innocentes ad sustinendum patiẽter quascũqꝫ maloꝝ ꝑsecutiones: ꝛ quosqꝫ fideles exhortari vt spẽ suã in dño ponãt: ꝛ sic ꝑfecte viuãt: quatenus diẽ iudicij expectare securi valeãt. ¶ Sñia in gñali. ꝓpha in isto psalmo in ꝑsona cuiuslibet fidelis positi in afflictione corꝑali vel spũali petit diuinitus liberari allegãdo suã innocẽtiã: diuinã iustitiã: aduersarioꝝ maliciã: post pniam itaqꝫ ꝑfecta aia ꝑfectionẽ suã deo humilr̃ ꝯfitẽs ostẽdit quid ei pro sua iustitia: qd malis ꝛ impenitẽtibus pro sua debeaꝛ̃ iniustitia: intẽdens fideles informare vt cognito qualiter deus ꝑtegit iustos ꝛ ordinat malos: qui scꝫ nõ vt piger manus suas sub ascella ponat: sꝫ diuinis laudib⁹ ꝛ bonis opibus donatus insistat. ¶ Sñia in spãli. fidelis ǧ nõ de se ꝑsumens orat a dño liberari dicẽs.[Dñe]solum per potentiam[deus]soluꝫ per creationẽ[meus]volũtate. Et dicitꝛ̃ ter in hoc psalmo dñe de⁹ meus ad denotandũ trinitatẽ[in te speraui] nõ de me presumpsi: ꝛ qꝛ in tua mĩa ꝛ bonitate nõ in mea iustitia ꝛ eqtate spero: ideo cõfidẽter salutẽ ꝛ liberationeꝫ imploro. vñ saluũ me fac ex oĩbus ꝑsequẽtibus me.]occultis ꝛ manifestis. i. ab oĩbus vitijs: demonibus ꝛ malis hoĩbus[ꝛ libera me]corporaliter ꝛ spũaliter. Non enim mihi sufficit vt te defendente sim saluus: nisi ꝛ te liberãte sim securus

Quid interptaꝛ̃.

2 **Nequãdo rapiat vt leo animam meaꝫ: dum non est qui redimat: neqꝫ qui saluum faciat.**

¶ Neqñ].i. aliqñ[rapiat vt leo]crudelis[animã meã]scꝫ ꝑsecutor corꝑalis per mortẽ corporalẽ: vel spũalis per mortem spũalẽ,[dũ nõ est].i. si nõ sit[qui redimat]a morte eruendo[neqꝫ qui saluũ faciat.]vitã dãdo ꝑter te. q. d. nisi tu redimas ꝛ salues ille rapit ꝛ perdit. Magna est vtilitas seruo dei pro-

Diuina virtus qui inci pit adesse.

palam infirmitatem recognoscere:atq; in suis viribus vel meritis nullā fiduciā habere:tunc enim incipit adesse virtus diuina:cum deficere incipit presumptio humana.

3 **Domine deus meus si feci istud:si est iniquitas in manibus meis.**

¶ Dñe deus meus si feci istud]scz ⌊ si est iniqtas in manibus] ⁊ opib⁹ ⌊ meis] i. si feci primo qd̄ nō debui: vel ⌊ si feci istud] idest si hoc malū qd̄ a psecutorib⁹ sustineo mihi per culpam preteritā quā cōmiserim ꝯtingit: vel ⌊ si] modo ⌊ est iniqtas in manib⁹ meis] i. in opibus meis:quare hoc mihi contingat. i. si exhibui mēbra mea arma iniquitatis ad peccanduz si non fui innocēs manibus. In his verbis nō est superbia elati:sed humilis confessio non ingrati. Et quod perfectius est

4 **Si reddidi retribuentibus mihi mala:decidam † merito ab inimicis meis inanis.**

† ergo.

¶ Si reddidi]scz mala iuxta demerita libidine vindicte ⌊ retribuētibus mihi mala]scz pro bonis qd̄ dicit̄ eqtas apud homines. Et nota tres gradus patiētie. Primus qn̄ aliqs patienter sustinet mala que meruit:⁊ illud est bonū. Scd̄s qn̄ sustinet mala que nō meruit:⁊ illud est melius. Tertius qn̄ patiēter sustinet mala pro bonis que fecit:⁊ illud est optimū. Sic fecit iste:ſm illud poete. Si vis vincere disce pati. Si inquā hoc feci ⁊ illud ⌊ decidā] i. cadaz. ⌊ merito] qꝛ tale vel tale feci penitꝰ superatus ⌊ ab inimicis meis] me psequētibus ⌊ inanis] ⁊ vacuus factus a fructu iustitie ⁊ boni operis vt deuictus ⁊ imbecillis. Qui se vindicat occulte a diabolo superatur inanis factus vana ⁊ superba iactantie leticia.

Patientie gradus.

5 **Persequatur inimicus animam meam ⁊ cōprehendat ⁊ conculcet in terra vitam meam: ⁊ gloriam meam in puluerem deducat.**

¶ Persequat̄]etiā ⌊ inimicus]impugnādo ⌊ animā meā] ⁊ vitam ⌊ ⁊ cōprehēdat]ad possidēdū:⁊ possidēs ⌊ cōculcet in terra vitā meā] i. me vilificet ⁊ quasi terraz pedibus conculcet ⌊ ⁊ gloriā meā in puluerē deducat] i. ad nihiluz redigat. Diabolus persequit̄ animā suggerēdo. Decipiēs cōprehēdit ad ꝯsensuz peccati trahēs. Cōculcat in terra in actū peccati inducens. Gloriā in puluerē deducit in ꝯsuetudine detinēs:vel psequit̄ tentādo:cōprehēdit superādo:cōculcat in terra:⁊ cōculcādo terrā facit. i. celestia nō sapientē:⁊ gloriā que solida debet esse in ꝯsciētia in puluerē deducit. i. vēto vanitatis euanescere facit quādo nō corā deo:sed coram hominibus gloriaz quis querit. Sed quia predicta non merui

6 **Exurge domine in ira tua:exaltare in finibus inimicorum meorum.**

¶ Exurge dñe]mihi in adiutoriū opē ferendo ⌊ in ira tua] i. in vindicta ꝯtra inimicos per effectū iustitie te iratū ipsis ostēdēdo ⌊ ⁊ exaltare] i. altus ⁊ supior appare vindicādo sicut victor ⌊ in finibus] i. in possessione ⌊ inimicoꝝ meoꝝ]vt desināt possidere quos possidēt:⁊ possessionē amittant:ibiq; exalteris. i. honoreris ⁊ glorificeris potius q̃ inimici ab illis q pri⁹ erāt possessio eoꝝ. Et dr̄ hic metaphorice in finib⁹ exaltari sicut exaltat̄ princeps qn̄ fines inimicoꝝ suoꝝ valet occupare.

7 **Exurge dñe deus meus in pcepto qd̄ mandasti: ⁊ † synagoga populorum circūdabit te.**

† congregatio.

¶ Exurge dñe deus meus] i. more exurgētis auxiliare mihi ⁊ custodi me q dormire videris qn̄ nō succurris ⌊ in pcepto] idest ſm iudiciū ⌊ qd̄ mādasti]faciēdo iustitiā de meis persecutoribus:sicut tu mādasti iudicibus facere iustitiā de malis: vel ex opposito succurre seruātibus pceptū ⌊ qd̄ mādasti] vt diligamus inuicē:⁊ ita ⌊ synagoga populoꝝ] i. cōgregatio de diuersis populis ⌊ circūdabit te.] ⁊ adherebit tibi ad te ex omni parte tanq̃ ad certum refugium ⁊ defensorem suum currendo:⁊ de facto iustitie te laudando.

8 **Et propter hāc in altum regredere:dominus iudicat populos.**

¶ Et pter hāc]scz cōgregationē ⌊ in altū regredere] ostēdēdo altitudinē tue potētie ⁊ iniquoꝝ punitione ⁊ impioꝝ protectione. i. fac eos scire ⁊ experiri tuā potētiā mittēdo eis defensionē ꝯtra hostes ⁊ ita erit. vnde ⁊ mutās psonā subiūgit ⌊ dominus iudicat populos]iudicio discretionis ⁊ retributionis: nunc pios ptegens ⁊ malos ordinans:⁊ postea vnicuiq; ſm opera sua reddēs:qa oiūz est dñs ⁊ iudex generalis. Qd̄ iudicium non timens ille perfectus audet orare.

9 **Iudica me domine ſm iustitiam meā: ⁊ ſm innocentiam meam super me.**

¶ Iudica me dñe]qꝛ iudex est ⌊ ſm iustitiam meā] i. ſm meritū iustitie mee que est in faciendis bonis ⌊ ⁊ ſm innocētiam meā]que est in declinādo a malis:⁊ nō ſm desideriū ⁊ volūtatē hostiū meoꝝ. Felix aīa ⁊ ꝯsciētia que hec pōt dicere que iustitia ⁊ innocētia sunt ⌊ sup me] qꝛ a deo sunt:⁊ de supernis habeo nō a me. Ergo q aīa iusta est ⁊ innocens nō p se hꝫ sꝫ a deo:quasi diceret qa iudex iustus es iuste iudica me:iustaz ferēdo pro me sniaz. Sed itez ante iudiciuz retributionis

Innocentia est declinatio a malis.

10 **Consumetur nequitia peccatoruz ⁊ † diriges iustum:scrutans corda ⁊ renes deus.**

† dirige.

¶ Consumet̄] i. cōsumabit̄ ⁊ perficiet̄ ⌊ neqtia pctōꝝ] i. perueniāt ad summā neqtiā vt possit iustū illā venire iudicium:⁊ hoc nō optat sed pdicit. Sed qꝛ nō solū dcm̄ est sordidus sordescat adhuc:sꝫ ⁊ iustus iustior fiat annectit ⁊ dicit ⌊ et]ex hoc ⌊ diriges iustū] vt patiētia ei⁹ ꝯsumet̄ ⁊ plus iustificet̄. Quia mali sunt occasio directionis bonoꝝ:qd̄ enim lima ferro hoc est malus bono ⌊ scrutās] i. vidēs ⁊ sciēs ⌊ corda] i. cogitationes ⌊ ⁊ renes] i. delectationes ⌊ deus]scz quid quisq; cogitet:⁊ quid quēq; delectet:⁊ ideo videns eas bonas in iusto dirigit eum:⁊ non solum dirigit sed ⁊ adiuuat. vnde subdit

Apoca. 22.c.

Mali occasio sunt directiōis bonoꝝ.

11 **Iustum † adiutorium meū a domino:qui saluos facit rectos corde.**

† auxiliū

¶ Iustū adiutoriū meum]quo me iuste adiuuat ꝯ malos. ⌊ a dño]scz est ⌊ qui saluos facit rectos corde]qui in opibus suis rectā hꝫ intētionē. Duo enim sunt officia medicine. Unū qd̄ infirmitatē sanat. Alterū qd̄ sanitatē cōseruat. De pmo dictū est supra saluū me fac pter misericordiā tuā. De secūdo hic dicit̄:iustū adiutoriū meum a dño qui saluos facit rectos corde. Et illa enim ⁊ ista saluos facit:sed illa ex egritudine ad salutē transfert. hec in ipsa salute cōseruat. Ibi itaq; est misericors auxiliū:qꝛ nullum habēt peccator meritūz qui adhuc iustificari precatur. hic aūt iustū auxilium est:qꝛ iam iusto tribuit̄. Sed o iniqui quoꝝ iniquitas consumatur.

Medicine officia sunt duo. s. ps. 6.

12 **Deus iudex iustus fortis ⁊ † patiens: † nunquid irascetur per singulos dies?**

† lōganimis. † nō iras adducēs

¶ Deus iudex iustus]singulis ſm merita reddēs ⌊ fortis]cui nemo pōt resistere. Et ne ideo sine aliqua spe formidet̄:subdit ⌊ ⁊ patiēs]quia modo in multa patientia malos tolerat:⁊ pter ꝯuersionē dissimulat:metu iudiciꝫ terret:⁊ spem ꝯuersis pmittit. Et vere patiēs quia. ⌊ nūquid irascet̄ p singulos dies?] i. nūquid statiꝫ infert penā cū aliqs cōmittit offensaz? quasi diceret. non. quia q̃uis quotidie cum offendamus:ipse tū quotidie nō irascit̄:sꝫ patiēter expectat ad penitentiā:que si non sequatur durius dānat ⁊ augebit penam. Unde ne audita patientia securi fierent pigri subiungit.

13 **Nisi † conuersi fueritis gladium suum vibrabit: arcum suum tetendit ⁊ parauit illum.**

† cōuertimini.

¶ Nisi cōuersi fueritis]o iniqui a via vestra mala ⁊ penitentiam egeritis:dñs ⌊ gladiū suū vibrabit] i. punitionē ⁊ vindi

etiam manifestū exercet: scȝ in futuro qñ Chrīs coruscabit suis lucentis: impios terrēs: ꝛ ne dicatis vobis nō fuisse pdictū. [ar cum suū] .i. scripturā cōminantē [tetēdit] minando malis ne putet remissa eius patiētia. [ꝛ parauit illū] per legislatores: ꝑ apostolorum expositores pmulgādo: ꝛ itelligibilē faciēdo.

14 Et in † eo parauit vasa mortis: sagittas suas ardē tibus † effecit.

† ipso. † opera- tus est.

Et in eo] scilȝ arcu scripture [parauit vasa mortis] scilȝ predicatores qui inobediētibus ppināt de ea morte. Unde apostolus. Aliis sumus odor mortis in mortē: sed aliis sunt sagitte ꝛ odor vite. vnde sequit [sagittas suas] scilȝ eosdē predicatores [ardētibus] desiderio verbi ꝛ diuino amore flagrātibus [effecit] .i. efficaces ꝛ fructuosos fecit vt corda eorum pungēdo vitā eis ppinarent. Uel [sagittas suas] .i. scripture snias cito penetrātes [ardentibus] pdictis [effecit] .i. efficaces boni opis ꝑ ipsos pdicatores fecit. Deinde tāgit illorum malorum culpā. d.

2. Cor. 2.

15 Ecce † parturit iniustitiam: concepit † dolorē: ꝛ peperit iniquitatem.

† parturiuit. † laborē.

Ecce] aūt iniquus ɔcepit ex suggestione diaboli per consensum in peccato cui debet dolor: ꝗ bene dolor dici pōt scȝ malum ꝛ peccādi volūtatē in corde ponēdo per deliberationē: ꝗa mala volūtas ipsa se torquet: ipsa sui suppliciū est [parturit] scȝ ipsum pctm ad effectū pducere conādo: qꝛ parturire est niti parere [iniustitiā] a iustitie regula discordando. [ꝛ peperit iniqtatē] per opatione ipsius iustitie rectitudinē impugnādo: scȝ pctm extra ope perficiēdo per deliberationē. Inordinatio lre inordinationē peccati signat. Malus enim primo concipit volūtatē peccandi. Secundo parturit per conatum adimplēdi. Tertio parit in actu peccandi. Et sic

Parturit et quid est. Malus tria concipit.

16 Lacum aperuit ꝛ effodit † eum: ꝛ incidit in foueā quam fecit.

† illum.

Lacū] infernū [aperuit] concipiēdo [ꝛ effodit eū] parturiendo [ꝛ icidit in foueā quā fecit] pariēdo. Uel [Lacū aperuit] malū primo machinādo [ꝛ effodit eū] huic rei studiū adhibendo [ꝛ incidit] .i. cadit [in foueā quā fecit] alteri: malū perpetrādo: quia prius in se ꝙ in aliū peccauit. Iniqtas enim prius ledit cor iniustū vñ pcedit ꝙ hoiem iustū in quē accedit. Prius fraudator ledit dāno innocētie ꝙ alius pecunie. vnde sequit.

17 Conuertetur † dolor eius in caput eius: ꝛ † in verticem ipsius iniquitas eius descendet.

† labor. † iniquitas eius in verticē eius.

Cōuertet dolor eius] quē cōcepit [in caput eius .i. mentem [ꝛ in verticē ipsius] .i. rōnē [iniquitas eius] quā peperit [descēdet] quasi cū impetu .i. pctm ꝛ malū suū in eiaȝ eius reuertet ꝛ in ipsū retorquebit. Recte erit iniqtas eius supior ꝛ ipse iferior: cū ipse iniqtati sue spōte se subdiderit: ꝛ in illū descēdet: ꝗa grauat eū ꝛ onerat: ꝛ cor sursū leuare ꝛ ad requiē sctōrum volare nō sinit. hoc fit cū in hoie puerso seruit rō ꝛ dominat libido. Et ꝗa hec perfectus iste iā euaserat laudat deum ꝛ dicit.

18 Confitebor dño ꝑm iustitiam eius: ꝛ psallam nomini domini altissimi.

Cōfitebor] ergo [dño] ɔfessione laudis .i. laudabo dominū [ꝑm iustitiā eius] .i. pro iustitia vel pp̄ter iustitiā eius: ꝗa iustus est ꝛ sic bonos ptegit ꝛ malos iuste punit. [ꝛ psallā] recte operādo bene viuēdo: spūaliter gaudēdo. Psallere enim iustorum ad gaudiū pertinet sicut penitētia pctōrum ad tristitiā [nomini dñi altissimi] .i. ad honorē nois dei nō gloriā meā querēdo. Hoc etiā posset legi de cōfessione peccati quasi diceret: sicut deus pure est iustus ꝛ sine omni labe peccati ꝛ iniustitie: ita ego pure cōfitebor peccata mea sine omni excusatione ꝛ velamine. Potest etiā hic psalmus in persona Christi intelligi: si ea que ibi humilr dicta sunt ad nostrā infirmitatē quā ipse Chrīs gestauit scȝ ad humanā eius nāȝ referant. Oio.

Psallere iustorum ad gaudium pertinet.

Scrutator cordis deus libera nos a persequentibus nos: ꝛ da nobis in tui expectatione iudicii firmam custodiā mentis vt non retribuamus inimicis mala pro bonis. Per dominum.

Psalmus de Chrīi magnificētia honore ꝛ gloria: cuius gratia ꝛ virtute constituta ꝛ corroborata est vtilis ecclesia. Psal. VIII.

Domine dominus noster: ꝙ admirabile est nomen tuum in vniuersa terra.

Auctor psalmi pphēta Dauid. ¶ Titulus talis est. In finē psalmus Dauid pro torcularibus. Hoc est: psalmus iste est Dauid pphēte dirigēs nos in finē scȝ Chrīm q est finis noster. Et agēs pro torcularibus .i. ecclesiis: ꝗa hic agit de ɔstitutione ꝛ causa ɔstitutiōis ecclesie que ꝗ bonos ꝛ malos simul ɔtinet sicut torcularia vinū ꝛ acinū. Torcularia sunt martyria vbi corporibus calcatis anime ad celū transeunt: ꝛ corpora in terra putrescūt. Et quia hec fiunt in ecclesiis: ideo ꝛ ipse ecclesie torcularia dicūtur. Possunt etiā per torcularia qꝗ fideles intelligi ꝑm hoc ꝙ tollerant aduersa huius mundi. Quia ergo supra ostendit quid bonis pro sua iustitia: ꝛ quid malis pro sua iniustitia debeat: cōsequēter nūc agit de cōstitutione ecclesie in qua hic boni ꝛ mali necessario admiscent qui simul incipiunt crescūt ꝛ consumant: sed boni in bonis ꝛ mali in malo. In futuro vero separabunt: non solū affectu vt ꝗ: sed ꝛ loco. vnde monentur boni patientiam habere: ꝛ malos nō solū patiēter sed ꝛ gaudenter tolerare. ¶ Materia. Christi magnificentia ꝛ exaltatio. ¶ Intentio. Christum magnificare: ꝛ eius inimicos scȝ iudeos ꝛ alios cōfundere: omnesqꝫ ad fidem Christi inuitare. ¶ Sentētia in generali. pphēta in isto psalmo in persona ecclesie ꝛ omniū fideliū laudes dño nostro Jesu Christo decātat: maiestatem atqꝫ magnificētiā nature diuine ac humiliationem ꝛ exaltationem nature humane super omnes creaturas in ipso breuiter cōfitendo. ¶ Sentētia in speciali: a laude ergo incipiens pphēta ait. [Dñe] omnium per potentiā ꝛ generalē gubernationē qui es [dñs noster] specialiter per cultum ꝛ venerationem [ꝙ] .i. ꝙtū [admirabile] idest valde admirabile ꝛ grande [est nomen tuum] idest gloria ꝛ fama [in vniuersa terra] non tm̄ in iudea: quia A solis ortu vsqꝫ ad occasum laudabile nomē dñi: quasi diceret. Tu dñe notus eras in iudea tm̄ ꝛ in israel magnū nomen tuū. apparuisti inter nos: mortuus es pp̄ter nos. surrexisti / ascēdisti in celū / misisti apl̄is spm̄ scm̄ / quibus predicātibus in omnē terrā exiuit sonus eorum. Et nomen tuū gloriosum qd erat notum in gēte vna / factum est admirabile in vniuersa terra. Est terra viuorum scȝ celū: terra mortuorum: scȝ infernus: terra viuentiū ꝛ morientiū: scilȝ mundus. Et in his omnibus est nomē dñi admirabile ꝛ gloriosum.

Ps. 112. Ps. 18. Terra est triplex.

2 Qm̄ eleuata est magnificentia tua: super celos.

Quoniā eleuata est] loco [magnificētia tua] .i. dignitas tua ꝛ gloria de terrena humilitate [sup celos] ad litterā. Uel [sup celos] oēs .i. super oēm eminentiam sctōrum ꝛ sup oēs rōnales creaturas etiā celestes ꝛ angelicas quas excedit. q. d. A mortuis resurgēs in celū ascēdisti: ꝛ q humilis videbaris magnificus apparuisti: hinc enim appet ꝗ descēderis cū innotuit quo ascēderis. Et ideo qꝛ magnificatus in gloria sublimatus es sup oēs celos: ꝛ sup oēs etiā celestes hierarchias: nō est mirum si nomen tuū est per orbem terrarum mirifice sublimatum. valde etiā es mirabilis pp̄ter opera tua mirabilia ꝛ magna. Nā

3 Ex ore infantium ꝛ lactentiū pfecisti laudē pp̄ter inimicos tuos: vt destruas inimicū ꝛ † vltorē.

3 Mat. 21. † defensorem.

Ex ore ifantiū ꝛ lactētiū] .i. suggētiū .s. puerorum hebreorum [pfecisti laudē] qñ in tēplo clamabāt ꝛ te laudabāt ɔfitēdo tuā diuinitatē. Uel [ex ore infantiū ꝛ lactentiū] .i. aplorum [pfecisti

laudē] q̄a ab hoȝ ꝑdicatione creuit eccl'ia: ⁊ tā hi ꝗ̄ illi dicuntur infantes ⁊ lactētes: nō pro etate sed ꝑ simplicitate: q̄si diceret: nō solū a pfectis: sed etiā ab incipiētibus ⁊ imperfectis predicaris ⁊ laudaris: qḋ est laus pfecta. Si eniȝ soli perfecti essent in eccl'ia nō ita ꝯsulereť humano gñi: ⁊ hoc facis [propter inimicos tuos] scȝ gētiles mūdi sapiētes cōfutando: ne videať hec sapiētia humana sed diuinitus data: q̄a stulta mūdi elegit deus vt ꝯfunderet sapiētes: ⁊ hi dicit inimicos q̄a sapiētia carnis inimica est deo. [vt destruas inimicū] .i. errorē iudaicū Chri ⁊ christiani nois ꝑsecutorē [⁊ vltorē] alia lr̄a defensorē .i. hereticū qui se dicit x̄ianis defensorem: cū tñ tanq̄ vltor impugnet eandē. Quos tu dñe ꝯfudisti ⁊ destruxisti cū te aspirāte ad fidē tuā venerūt paruuli: ⁊ in suo errore remā serunt ph̄i ac legisperiti ⁊ heretici. vnde ⁊ subditur

1.Coř.1. — Roñ.8.b.

4 Quoniam videbo celos ✝ tuos opera digitorum tuorum: lunam ⁊ stellas ✝ que tu fundasti.

✝ non hȝ tuos. ✝ quas. — ps.18.

℄ Quā videbo] .i. iam per spiritū sem̄ ꝑuidebo [celos tuos] .i. aplos. De q̄b' alibi dicit. Celi enarrāt gloriā dei: q̄ sunt [opa digitoȝ tuoȝ] q̄a operatione spūsscti q digitus dei dicit instructi sunt ⁊ perfecti. Dicit aūt hic plural'r digitoȝ ꝑpter plura eius dona cū sit vnus sicut plures digiti sunt in vna manu. videorum etiā [lunā] .i. ecclesiā vl'eȝ [⁊ stellas] .i. ecclesias singulares per diuersa loca diuisas: vel doctores alios qui vel quas scȝ lunā vel stellas [tu fundasti] in fide ⁊ solidasti: nō illi quia apostoli ministri sunt edificationis: tu x̄o auctor ⁊ fundator: a quo sicut a sole iustitie eccl'ia accipit lumen suū. Unde Gregorius. Dicēdo lunā ⁊ stellas ⁊ tacēdo solē indicauit: quia illi soli locutus est qui nō soluȝ solē ⁊ lunā ⁊ stellas corporaliter: sed ⁊ lunaȝ ecclesiaȝ atq̄ȝ stellas omnes sanctos specialiter fecit. Per hos ergo destruit inimicos ⁊ vltor accerrimus. Deinde est vox prophete ad patrem de Christo.

Grego.

5 Quid est homo ✝ ꝙ memor es eius: aut filius hominis quoniam visitas eum.

✝ quia.

℄ Quid est hō] qui lȝ vilis ⁊ miser ⁊ quale meritum eius [ꝙ memor es eius] in bonū ⁊ ad consolationē scilȝ miserēdo ⁊ a peccato ⁊ morte liberādo: quasi diceret: nulluȝ est hois meritum dei bñficio dignū [aut qd est filius hois] scȝ v̄ginis .i. hō Chr̄s scȝ cōparatiōe tui. [qm̄ visitas eū] in vnitate diui suppositi assumēdo: ⁊ in tāta dignitate ⁊ magnificētia ꝯstituendo. Hoc dicit quasi in admiratiōe terreni hominis ⁊ celestis quos omnipotēs pater visitat: vnū per misericordiā mirabiliter reuelās. alterȝ per diuinitatis gr̄iaȝ ineffabil'r exaltans.

6 Minuisti eum paulominus ab angelis gloria ⁊ honore coronasti eum: ⁊ constituisti eum super opera manuum tuarum.

Heb.2.

℄ Minuisti eū paulominus] .i. parum minus [ab angelis] .i. minorē fecisti euȝ ꝗ̄ angelos quo ad passibilitatem ⁊ mortalitatem: sed maior est eis in omnibus alijs: ideo postea [gloria] .i. incorruptibili claritate corporis [⁊ honore] vt omnib' sit venerabilis. Gloria enim est in se ad alios. Honor in se ab alijs [coronasti eū] q̄a circulus mūdi ad fidē eius venit. Uel fecisti eū caput eccl'ie que est per te coronata in opib' bonis. [⁊ cōstituisti] .i. firmiter stabilisti [euȝ super opa manuū tuarum] dādo ei potestatē sup ea vt oīa sint ei subiecta: ⁊ ḡ etiaȝ super angelos a quibus eum minuisti. vnde alibi ipse dicit. Data est mihi omnis potestas in celo ⁊ terra. Ideo sequitur

Mat.28 — j.Coř.15

7 Omnia subiecisti sub pedibus eius: oues ⁊ boues vniuersas: insuper ⁊ pecora campi.

℄ Omnia] scȝ supiora ⁊ inferiora ⁊ media [subiecisti sub pedibus eius] .i. sub dñio ⁊ potestate ei' subiectione occulta vel manifesta: volūtaria vel necīa. vt ei flectať omne genu celestiū, terrestriū, ⁊ infernoȝ. Deinde magis in spāli hoc exprimit dicēs. [oues ⁊ boues vniuersas] Per oues innocentes ⁊ simplices in eccl'ia intelligunť qui sub regimine pastoȝ humiliter viuūt. Per boues ipsi rectores designant qui operādo terrenos fructificare faciūt: ⁊ hec duo de angelis ⁊ hoibus dicunť: ⁊ quia nō tm̄ bonos sȝ ⁊ malos ei subiecit recte: quasi distinguēdo a predictis sanctis subiūgit [insup ⁊ pecora campi] .i. carnales more pecoȝ in amplitudine cāpi voluptatū: ⁊ in latitudine vie que ducit ad mortē vagātes: nō in montibus v̄tutū hitātes: ⁊ nihil arduū nihil laboriosuȝ ascēdētes.

Rectores per boues designant. — Carnales qui ...

8 Volucres celi: ⁊ pisces maris: qui perambulant semitas maris.

℄ Volucres celi] .i. supbos in celū os suū ponentes q cogitatione ⁊ locutione tumidi ⁊ elati dū ceteros se inferiores pensant mente quasi in altū volāt. [⁊ pisces maris] .i. curiosos [q perambulāt semitas maris.] qui sequunť ꝑter fluctia hui' seculi ⁊ hec tēporalia que tanq̄ semite in mari cito euanescūt/ in ꝓfundo huius seculi ꝑtinaci studio inquirūt. In his aūt tribus scȝ voluptate, curiositate, ⁊ supbia, cōcluduntť oia vitia scȝ cōcupiscētia carnis, cōcupiscētia oculoȝ, ⁊ supbia vite, de his fuit prim' homo supatus ⁊ Chr̄s tētatus. Et q2 tā mirabilis ⁊ tantus est Chr̄s: ipsuȝ q est ꝑncipiū ⁊ finis laudemus in ꝑncipio ⁊ in fine: ⁊ nūq̄ a laude ei' cessemus. dicētes ergo .o.

Voluptate, curiositate: ⁊ supbia ꝯcludunt oia vitia.

Domine dñs noster: ꝗ̄ admirabile est nomē tuū in vniuersa terra.

℄ Dñe dñs noster] ⁊ oium [ꝗ̄] ineffabil'r [admirabile] ⁊ magnū [est nomē tuū] .i. honor tu' ⁊ fama. [in vniuersa terra] ⁊ vbiq̄ȝ per oia. Ecce ꝯclo quo totū tēdit. Decliter aūt ꝑncipiū repetit: ⁊ ad caput redit ostēdens initiū ⁊ finē boni ad deum referendū. Notať ⁊ per hoc ꝙ cū a deo originē traxerimus: ꝗ̄uis ab eo per pctm̄ defecerimus: ad ipsuȝ tñ in fine reuerti debemus: ⁊ in ipso vitā nostrā ⁊ opera cōcludere: ⁊ tunc experta misericordia merito dicere poterimus hoc x̄bum. Dñe dñs noster: ꝗ̄ admirabile est nomen tuum. Oratio.

Admirabile nomen tuum omnipotēs deus supplices exoramus: vt qui omnē creaturam ad vsus hominis subiecisti: nos ad tue seruitutis officium dignos efficere digneris. Per dñm.

℄ Exhibitio laudis diuine propter duplex: iustū iudicium Chr̄i in aduentu eius duplici: ⁊ propter deiectionē antechri. Psal.IX.

2 Confitebor tibi domine in toto corde meo: narrabo omnia mirabilia tua.

Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Titulus hic est. In finem pro occultis filij psalmus Dauid .i. psal. ille Dauid ꝓphete qui hic loquitur in persona eccl'ie: dirigēs nos in finē .i. in Chr̄m qui est finis omni credenti: est pro occultis. agit de occultis filij scȝ dei .i. de humili aduētu Chri: occulto iudeis sed vtili gentib': ⁊ de iudicio presenti .i. pena qua nūc quisq̄ȝ vel exerceť ad purgationē vel admoneť ad ꝯuersionē: vel si contēnit excecatur ad dānationē. Alia aūt eius scȝ aduētus secūdus ⁊ iudiciū vltimuȝ erūt manifesta oībus. Postq̄ ergo egit de ꝯstitutione eccl'ie in qua boni ⁊ mali admisti nūc separanť aio: sed postea etiaȝ loco: nūc agit de vtroq̄ȝ iudicio scȝ presenti quo prima ⁊ futuro quo secūda fit separatio. ¶ Materia. duplex Chr̄i iudiciū presens ⁊ occultū scȝ discretionis: futurū ⁊ manifestum scȝ discussionis. ¶ Intētio. vt hoies ad hoc credēdū ⁊ deuȝ sup hoc laudandum inducat. ¶ Sn̄ia in gn̄ali. Propheta in isto psalmo in persona eccl'ie dicit se letuȝ dño Iesu Chr̄o toto corde psallituriū: q2 tēpore iudicij discretionis iusto iudicio sibi tradito repmit diabolū iniquū humani gn̄is inimicū gētiles ad fidē ꝯuertēdo ac obstinatos laqueis mortis īuoluēdo ⁊ interficiēdo: populūq̄ȝ catholicū afflictū ⁊ abiectū liberādo. Et tēpore iudicij discussionis ipsuȝ antechr̄m quo se ꝯtra deū eleuans populū

tanis populū christianū ⁊ fidelē durissime psequet̄ deiciendo: ⁊ ipsuz populū christianū quasi orphanuz ⁊ pupillū derelictū eripiēdo. Occultū etiā iudiciū est pena qua quis vel exercet̄ ad purgationē: vel admonet̄ ad conuersionē: vel si contēpserit excecat̄ seu exercet̄ ad dānationē. Qui nō corrigit̄ isto occulto iudicio digne punict̄ illo futuro manifesto. ¶ Sententia in spāli. Propheta ergo letus psallit pro iusto christi iudicio in vtroqz aduētu suo dicens [Confitebor tibi dñe] cōfessione laudis ⁊ gratiarum actionis [in toto corde] et affectu [meo] non diuiso ⁊ nō in parte sicut q quedā opa dei approbāt q̄dā blasphemāt: sed ego in nullo de puidētia dei dubito: sed oīa recte agi sentio: ⁊ etiā [narrabo] aliys [oīa mirabilia tua.] q̄ me ad narrāduz docuisti: vel oīa cōprehēdit nō singula generū sed gīa singulorum: scz tam visibilia q̄ inuisibilia: tā spūalia q̄ corpalia. Ille ēt i toto corde deū laudat q nullū angulū cordis in q̄ terrenū aliqd lateat sibi reseruat: sz totū i laude dei expēdit: nec solū narrabo aliys: sz ēt apō me

Laudat q̄ debem.

2 **Letabor ⁊ exultabo in te: psallā noi tuo altissime.**

¶ Letabor] interius mēte [⁊ exultabo] exteri⁹ corpe: interiorē sz leticiā exterioribus signis ⁊ gestibus ostēdēdo [in te] ⁊ in mirabilibus tuis q es veritas nō in seculo ⁊ eius cōcupiscētys qḋ est vanitas: qz nō nisi in deo est vera leticia. [psallam] .i. laudabo ope bono [nomini tuo] .i. ad honorē nois tui oia tibi tribuēs vt modo exēplo psallant ⁊ aly tibi [o altissime] q fm substāz hic nō plene cognosceris. Sit ergo leticia spiritualis in mente: sit sancta hilaritas in corpore: cōcordet diuina laus cū recta opatione. Cām aūt laudādi supponit: quia

3 **In conuertendo inimicum meū retrorsum: infirmabuntur ⁊ peribunt a facie tua.**

¶ In cōuertēdo] .i. dum cōuerteres [inimicū meū] .i. diabolum [retrorsuz] .i. qz ex eo q diabolū qui ante aduētū tuū: vt dux mortis pcedebat quē petōres sequebātur cōuertisti retro amisso iure vt nūc sequat̄. fugiētes eniz iustos psequitur: sed inaniter: qz habēt modo te deū ducē ⁊ refugiū [infirmabunt̄] scz ipse diabolus ⁊ ministri ac mēbra eius ne nocere possint nunc bonis [⁊ peribūt] in die iudicij [a facie tua] scz ipugnationis ⁊ vindicte: vel gratie ⁊ glorie qua tollent̄ ne videant gloriā dei: ⁊ mittent̄ in ignē eternū. Inde ēt letabor

4 **Qm̄ fecisti iudicium meum ⁊ causam meam: sedisti super thronum qui iudicas † iustitiam.**

† equitatē.

¶ Qm̄ fecisti iudiciū meū ⁊ cām meā] iusto iudicio: lz nobis occulto separasti: ⁊ distinxisti me ⁊ fideles credētes ab infidelibus obstinatis: ⁊ bñ dicit meū ⁊ meā: qz pro me ⁊ ad vtilitatē meā fuerūt [sedisti sup thronū] iudiciarie ptātis tanq̄ rex ⁊ iudex potētissimus ⁊ iustissimus faciēdo iustitiā predicte discretionis [qui iudicas iustitiā] .i. iuste ad differētiā eorū q iudicant iniqtatē. q. d. in hoc facto ostēdisti te sedere sup soliū iustitie. i. habere ptātē iudicādi sicut iustus iudex. Uel [Qm̄ fecisti iudiciū] quo iudicatus es [meū] .i. mee infirmitati: ⁊ ad meā valere liberationē [et cām] qua pulsatus es ⁊ dānatus fecisti [meā] .i. mihi valem [sedisti] post resurrectionē [super thronum] ad dexteram patris [qui iudicas iustitiam] ⁊ iuste nūc in iudicio discretionis: ⁊ in fine iuste iudicabis in iudicio discussionis.

5 **Increpasti gentes ⁊ periyt impius: nomen eorum delesti in † eternum ⁊ in seculum seculi.**

† seculū.

¶ Increpasti] ⁊ terruisti p aplos ⁊ pdicatores [gētes] .i. gētiles de peccatis ⁊ ifidelitate tua [⁊ periyt ipius] qz iustificat⁹ factus est pius: hinc scriptū est. Uerte ipios ⁊ nō erūt: ⁊ etiaz [periyt ipius] diabolus amissa ptāte. [nomē eorum delesti] delenit dñs noia ipiorum. qui eniz pus idolatre ⁊ filij diaboli dicebant̄ conuersi nūc iusti ⁊ filij dei vocant̄: ⁊ etiā noia deorum perierunt de terra fideliū [in eternū] .i. oīno [⁊ in seculū se-

Prouer. 12. a.

culi] seculū est hoc psens tēpus: seculū seculi est eternū quod incōmutabilit̄ cōsistit: cuius hoc seculū imago est vt vmbra.

Seculū seculi eternū signat tpē.

6 **Inimici defecerunt framee in finem: ⁊ ciuitates destruxisti.**

¶ Inimici] scz ipsius diaboli [defecerunt] per tuos pdicatores [framee] scz rebelliones ⁊ diuersi errores qb⁹ tanq̄ gladys aias occidit [in finē] .i. p christū: qz potestas ⁊ virtus ei⁹ est valde diminuta: ⁊ ex parte defecit per christū in aduētu pmo: sed totaliter ⁊ plenarie deficiet in secūdo. [⁊ ciuitates] idest munitiones scz malos homines ⁊ eorum conspirationes in quibus diabolus regnabat [destruxisti] exclusio inde diabolo principe vt seruiant iustitie: ⁊ non regnet peccatum in nostro mortali corpore. Et ideo

7 **Periyt memoria eorum cum † sonitu: ⁊ dominus in eternum permanet.**

† strepitu.

¶ Periyt memoria eorum] .s. impiorum apud deū ne puniat: ⁊ hoc [cū sonitu] .i. cū multo strepitu ⁊ repugnātia. Nā cū ipietas euertit̄ strepitus fit: qz nō venit ad summā pacē nisi q magno strepitu ⁊ tumultu cū vitys pugnauerit: ⁊ ideo validus ⁊ fortis cōgressus cū vitys est habēdus [periyt] etiā [memoria] ⁊ ritus idolorum apud cōuersos ad fidem [cū sonitu] predicationis sanctorum: ⁊ [dñs in eternū permanet] in cōuersis vbi expulso diabolo iam impietas locū non inuenerit. Uel [in eternum permanet] quia regnū christi stabile est in eternum: ergo impy frustra nisi sunt contra eum.

Psal. 2. Impietas cū euertit̄ strepit⁹ fit.

8 **Parauit in iudicio † thronum suum, ⁊ ipse iudicabit orbem † terre in equitate: iudicabit populos † in iustitia.**

† sedē suam. † terrarum † cum.

¶ Parauit in iudicio] iusto: sed nobis occulto [thronū suuz] idest iudiciariā ptātem quo ad iudiciū discretionis fidelium ab ifidelibus. Uel [parauit in iudicio] idest cū iudicatus est [thronū suū] .i. sedē iudiciariā: qz per patiētiā acqsiuit iudicy ptātem [⁊ ipse] qui iudicauit in occulto etiā iudicatus est in humilitate: tādē [iudicabit] in aperto ⁊ in maiestate [orbē terre] idest oēs hoīes orbē inhabitātes [in equitate] nemini parcens, oībus equa retribuēs ⁊ meritis digna reddens. [iudicabit populos in iustitia] testimoniū perhibētis illis consciētia ⁊ cogitationibus accusantibus seu defendētibus.

9 **Et factus est dñs refugium pauperi: adiutor in oportunitatibus in tribulatione.**

¶ Et] interim ne inimicus retro cōuersus noceat [factus est dñs] qui iudex est [refugiū] in malis vitādis [pauperi] spiritu. s. populo catholico nō pmittens euz tentari supra id qḋ pōt ⁊ etiā [adiutor] in bonis agēdis. [in oportunitatibus] .i. in his in qbus opus est vel in tēpere oportuno: scz [in tribulatione] dulce est auxiliū qḋ in necessitate datur. Tribulationes bene dicit oportunitates: qz nō cōuertit̄ aia ad deuz nisi cum ab hoc seculo auertit̄: nec oportunius a seculo auertitur nisi cū voluptatibus eius labores ⁊ dolores miscent̄.

Auxilium ē dulce qḋ in necessitate datur.

10 **Et sperent in te † qui † nouerunt nomen tuū: qm̄ non dereliquisti querentes te domine.**

† omnes † cognoscunt.

¶ Et] ideo o dñe [sperent] per spem [in te] non in se: non in seculo [qui nouerunt nomē tuum] per veraz fidē. Nomen dei dñs est qḋ nomē bene nouit qui libēter ei vt dño seruit: ⁊ contento amore terrenorum se dño eius supponit: vel nomē dei est qui est qḋ bene nouit: qui spem nō ponit in trāsitorys sed in illo qui habet verū esse. [qm̄ nō dereliquisti] subtrahendo grām: et si ad tempus videris derelinquere exponēdo pressuris ad pbationē vel ad coronā vel ob aliā cām bonam [querētes] per charitatem [te] non aliud o [dñe] cum quo nemo pōt querere transitoria. Et vt spes vestra nō sit cassa

Dei nomē dñs est.

11 **Psallite domino qui habitat in syon: annunciate**

† mirabilia.

inter gentes † studia eius.

Psallite dño] .i. mãdata eius ſ. mate: ⁊ qđ pdicatis imple te gr̃as agẽdo voce laudis ⁊ cõſonãtia operis: ſicut in pſal'. fit cõſonãtia vocis cũ organo [qui habitat in ſyon] qđ eſt ſpeculatio .i. in ſpeculatoribus veri boni: vel in eccleſia q̃ nunc cõtẽplatᷣ deũ per ſpeculũ. quelibet enim ſpeculatio errat niſi in ea dñs habitet: ⁊ ita [annũtiate inter gẽtes] ideſt predicate alijs [ſtudia eius] pia que habet erga ſuos .i. diligẽtiã magnã quã habuit ⁊ habet erga noſtraʒ ſalutẽ ⁊ vtilitateʒ. Uel [ſtudia] ſunt eius mandata in qbus ſtudendũ eſt. Conſtãter autem predicate ⁊ non timeatis mortem.

† memorat⁹.

12 **Qm̃ requirens ſanguinem eoꝝ † recordatus eſt: non eſt oblitus clamorem pauperum.**

Qm̃ nõ eſt oblitus] in eternũ [clamorẽ pauperũ] ſpiritu .i. humiliũ ſcʒ martyrũ ⁊ iniuſte oppreſſoꝝ clamãtiũ ad deuʒ: loquitᷣ ſm affectũ infirmoꝝ qui oblitũ putant deũ: q2 nõ cito facit qđ volũt: ſed [requirens] vltionẽ [ſanguinẽ eoꝝ] de hoſtibus ⁊ inultum nõ relinquens [recordatus] ⁊ miſertus [eſt] clamoris eoꝝ cõſolando eos ⁊ glorificãdo. recordatus eſt qdem nõ poſt obliuionẽ ſed poſt dilationẽ. Hunc autem ſanguinẽ requirit de manu tyrãnoꝝ: aliqñ per penã tẽporalem: aliqñ per eternã: aliqñ vtroqʒ modo. Et ſubdit: quis ſit clamor iſte dicens in pſona pauperis cuiuſlibet ⁊ eccleſie.

13 **Miſerere mei domine: vide humilitatem meaʒ † de inimicis meis.**

† ab.

Miſerere mei dñe] mihi cõpatiẽdo: q2 in miſeria ſum. vide intuitu miſericordie .i. attẽde ⁊ adiuua. Aſpectus eniʒ dei auxiliũ eſt. [humilitatẽ meaʒ] ideſt afflictionẽ ⁊ dolorẽ [de inimicis meis] ideſt a tyrãnnis mihi illatã: vel quãta ſit humilitas ⁊ afflictio mea perpẽde de inimicis meis. De ſupbia enim inimici eſtimatᷣ humilitas patiẽtis: q2 tantũ humiliatᷣ quantum ille extollitur. Tu dico vide

Dei aſpectus auxilium eſt.

14 **Qui exaltas me de portis mortis: vt annuntiem † omnes laudationes tuas in portis filie ſyon.**

† vniuerſas laudes.

Qui exaltas] ideſt elõgas ⁊ liberas me [de portis mortis] ideſt de prauis cõcupiſcentijs ⁊ actionibus q̃ ſunt introitus qbus itur ad mortẽ anime. [vt annuntiem oẽs laudationes tuas] .i. oĩa laudabilia pcepta tua ⁊ pdicationis vnde laudetis exiſtẽs [in portis filie ſyon] .i. in bonis ſtudijs ⁊ actionibus qbus in eccleſia itur ad celeſtẽ Hieruſalẽ. Ibi eni bene annũtiantᷣ laudes ⁊ iuſtitie dei nõ in portis mortis ⁊ peccati. Filia ſyon eſt eccleſia: ſyon enim oẽs eccleſias mundi generauit: q2 ibi natũ eſt vnde fides incepit. Uel exiſtentibus [in portis filie ſyon] ideſt in ſacramẽtis ⁊ initijs fidei ⁊ in doctrina apoſtoloꝝ ⁊ prophetarum. Et ideo

Eccleſia eſt filia ſyon.

15 **Exultabo † in ſalutari tuo: infixe ſunt gentes in † interitu quem fecerunt.**

† ſup ſalutare tuum. † corruptione quã.

Exultabo] ⁊ gaudebo. .i. q2 me exaltas [in ſalutari tuo] .i. in ſalute qua ſic me ſaluas nõ in merito meo: per te eniʒ ſaluamur q corda nr̃a de vana leticia huius ſeculi transfers vt in te veraciter gaudeamus. ego quideʒ exultabo ſed gẽtes non [quia infixe] .i. intus fixe ſunt clauis peccatoꝝ gẽtes que volunt occidere ſanctos in interitu quẽ fecerũt ſanctis: occidendo eni corpora iuſtoꝝ interfecerũt aĩas ſuas. Iniquitas eniʒ ſua eſt cuiqʒ malo homini pena .i. cauſa pene: vnde ſubdit.

16 **† In laqueo iſto quem abſconderunt: cõprehenſus eſt pes eorum.**

† in muſcipula iſta quã occultauerunt.

In laqueo iſto quẽ abſcõderunt] .i. in fraude quã ad fallẽdum tegunt [cõprehẽſus eſt pes eoꝝ] .i. alligatus eſt eoꝝ affectus: q2 laqueis inextricabilib⁹ inoluuntᷣ: nũc reatus ⁊ culpe ⁊ in futuro dãnationis ⁊ pene. Unuſquiſqʒ eniʒ pͦus cadit in laqueũ quẽ alteri parat ad cadendũ: ⁊ pͦus in ſe peccat q̃ in alterũ: nã qui aliũ pſequitᷣ eo interitu moritᷣ quo ſe aliuʒ occidere arbitratᷣ. vñ cõiter dicitᷣ. Sepe ſagittantem didicit reſerire ſagitta. Recte ergo ſubiunctum eſt. Tandem

Verſus.

17 **Cognoſcetᷣ dñs iudicia faciens: in operibus manuum ſuaꝝ cõprehenſus eſt peccator.**

Cognoſcetᷣ dñs] in futuro iudicio ab oĩbus [iudicia faciẽs] manifeſta q nunc facit occulta. tũc enim ſecernet nõ ſolũ merito: ſed ẽt loco malos a bonis. q. d. pctõres in iudicio p effectũ iuſtitie cognoſcẽt dñm: lʒ mõ nõ velint cognoſcere eum: quia [in operib⁹ manuũ ſuaꝝ] ⁊ merito operũ ſuoꝝ [cõprehẽſus eſt pctõr] ⁊ cõſtringetᷣ in eis. ipſa eniʒ ſua opa praua ⁊ pctã q̃ ſecũ portat accuſant / iudicant / cõuincũt / puniũt peccatorẽ. nõ eni q̃rit deus alios teſtes niſi vitã ⁊ cõſciẽtiam.

18 **Conuertantur peccatores in infernum: oẽs gentes que obliuiſcuntur deum.**

Roẽ. j.

Conuertantᷣ] .i. cõuertentᷣ: q2 pdictio eſt nõ optatio [peccatores in ifernũ] in locuʒ penalẽ ne voluptatibus vltra gaudeant. q. d. poſtq̃ʒ nolunt cõuerti ad dñm: neceſſe eſt vt cõuertantᷣ ad infernũ: ne alibi mittẽdos ſe putẽt: ⁊ quos dicit peccatores exprimit ſcʒ [oẽs gẽtes q̃ obliuiſcuntᷣ deũ] nõ credẽtes in eum vel in fine vite moriẽtes ſine remedio penitẽtie. Boni xͦo ecõtra premiabuntᷣ: nã vere (vt dictũ eſt) non eſt oblitus clamorem paupeꝝ: vnde ⁊ ſubditur.

19 **† Qm̃ nõ in finem obliuio erit pauperis patiẽtia pauperum non † peribit in finem.**

† qa † periet in eternũ.

Qm̃ nõ in finẽ] ⁊ finalr̃ [obliuio erit pauperis] apud deũ ⁊ ſi h̃ videtᷣ cũ mali florẽt ⁊ ipſe affligitᷣ. Modo eni q̃ſi obliuio paupeꝝ fit: q̃ʒdiu eos a tribulatione deus non defendit: ſed tũc eoꝝ gloria pcipitᷣ cũ ſimul oĩa laborioſa terminantᷣ. [patiẽtia paupeꝝ] q̃ mõ malos portãt ⁊ iuſtitiã dei patiẽter expectãt [nõ pibit in finẽ] ⁊ in ppetuũ .i. nõ erit irremuneratã: ſed aſſeq̃tur retributionẽ iuſtã: q2 pro patiẽtia ibũt in vitã eternã: vt aũt patiẽtia paupeꝝ nõ peat ex pſecutiõe antichri.

20 **Exurge domine non † cõfortetur homo: iudicentur gentes in conſpectu tuo.**

† preualeat.

Exurge dñe] in auxiliũ paupeꝝ ⁊ ad iudicãdũ [nõ cõfortetur] ⁊ preualeat hõ purus .ſ. antechriſ qui ītantũ cõfortabitᷣ q ſe deũ finget: ⁊ multos ad ſe cõuerti faciet. q. d. deſtrue illũ: ſed prius [iudicentᷣ gentes] ideſt probẽtur per eũ: ⁊ hoc [in cõſpectu tuo] .i. in occulto qđ pauci itelligunt. Uel [iudicentᷣ] ⁊ condẽnentur [gentes] crediture in eum [in conſpectu] ⁊ iudicio [tuo] q2 poteſtas iudiciaria data eſt ipſi chriſto. Quia aũt te ⁊ tuam legẽ bonam noluerunt.

21 **Conſtitue domine legiſlatorem ſuper eos: ſciant gentes quoniam homines ſunt.**

Cõſtitue] o [dñe legis] praue ⁊ male doctrine [latorẽ] ſcʒ antechriſtũ pro chriſto quẽ cõtempſerũt [ſup eos] .i. in ruinã eorũ. Et ſic tãdẽ [ſciant] .i. experiantᷣ cũ ad iudiciũ venerint ⁊ cõdẽnati fuerint [gẽtes] .i. gẽtiliter viuẽtes: ſcʒ hi q in eũ crediderũt [qm̃ hoĩes ſũt] terrena tm̃ ſapiẽtes .i. qđ ſtulti fuerũt q2 ſpeʒ in hoĩeʒ ⁊ nõ in deũ q ſaluare pt poſuerũt: hoĩemqʒ ⁊ nõ deũ adorauerunt. Uel [ſciant] ſe hoĩes eſſe ⁊ nõ poſſe deo reſiſtere. Deinde ſubijcit vocẽ gemẽtium dicens.

22 **Ut quid dñe † receſſiſti longe: deſpicis in opportunitatibus in † tribulatione.**

† dereliquiſti. † tribulationib⁹.

Ut qd dñe receſſiſti] a tuis tẽpore antechriſti [lõge] ſcʒ in tãta tribulatione auxiliũ differẽdo .i. cur differs iudiciũ: ⁊ q̃re tãtũ ſeuire pmittis antechriſtũ. Lõge eni videtᷣ recedere cũ tardat ſubuenire. Deĩde que ſic q̃ſiuit tanq̃ʒ repẽte itellexerit ſoluẽdo ſubiecit. d. [deſpicis in opportunitatibus in tribulatione] .i. oportune ⁊ vtiliter deſpicere videris ⁊ finis tribulari tuos: q2 ad vtilitatẽ eoꝝ ſcʒ ad aĩos purgãdos ⁊ deſiderio ſuĩ

rio tui aduentus inflāmando:quia

23 **Dum superbit impius † incendit pauper:cōprehendunt in † concilijs quibus cogitant.**

[margin: † ac. cendit. † cogitationib⁹.]

¶ Dum supbit impius] scȝ antechris [incēdit] ad ɔtēptū terrenoꝝ ⁊ amorē eternoꝝ [pauper] spūs:scȝ populus christianus sibi inobediēs. Uel [incēdit] .i. purificat tribulatione sicut aurū in igne:⁊ sic mira puidētia dei operat de malis vt eoꝝ exercitatione pficiāt boni. Sed [cōprehēdunt] capient ad penā ipsi ipi .i. antichris ⁊ satellites ei⁹ [i ɔcilijs qb⁹ cogitāt] .s. cōprehēdere ⁊ irretire sctōs.cogitabūt.n.cruciare christianos: ⁊ ipsi a deo cruciabunt. Jō aūt supbit ipius vt cōprehēdet.

24 **Quoniam laudatur peccator in desiderijs anime sue: ⁊ † iniquus benedicitur.**

[margin: † q iniq gerit.]

¶ Qm̄ laudat peccator] qd̄ est in se .s. antichris a suis sibi blādiētib⁹ ⁊ nō corrigit [in desiderijs aīe sue] .i. in ipletione desirioꝝ sensualitatis sue. [⁊ iniquus] qꝫ est nocēdo alijs [benedicit] ⁊ exaltat q̄si de⁹ a sibi adulātib⁹. hoc est magna ira dei vt desit correptio ⁊ assit adulatio: adulātiū lingue alligāt aīas in peccatis. delectant enim ea facere in qbus nō solū nō metuit reprehensor: sed etiā laudatur ⁊ benedicit operator. Ecce quātum est malū adulationis qd̄ parit occasionē peccatis hominū dum vitia palpantur eoꝝ. Et ideo

25 **Exacerbauit dominum peccator:scdm multitudinem ire sue non † queret.**

[margin: † irritauit. † reqret.]

¶ Exacerbauit] .i. irritauit:⁊ ad irā prouocauit [dominū] verū: peccator antechris vt ab eo puniatur. Uel vt flagella correctionis ab eo suspēdant ⁊ nō inferant. [scdm multitudinē ire sue] .i. scdm q̄ multū est iratus deus q̄ solet alios q̄rere ⁊ reuocare. [non q̄ret] eū scȝ antechrim vt vicisceat peccā ei⁹ hic sed in futuro. Magna enim est ira dei qū peccātem nō corripit: sed vagā licētia in peccatis ruendi pmittit. Unde Augustinus. Intelligite fratres misericordiā dei qū castigat mūdum: sed multū tunc irascit quādo nō castigat. Si ergo seuit parcendo: bonū est nobis vt subueniat castigādo. Tanta est aūt ira dei vel nequitia antechristi: quia

[margin: August.]

26 **Non est deus in conspectu eius † inquinate sunt vie † illius in omni tempore.**

[margin: † contaminant. † eius.]

¶ Non est deus in cōspectu eius] .i. in eoꝝ cōsideratione: nec hꝫ deū vel timorē ei⁹ pre oculis:qꝛ deserit luce veritatis. Et ideo [inquinate] ⁊ in peccatoꝝ pollutione [sunt vie illius] .i. cogitationes, locutiones, ⁊ opa. [in omni tēpore] vite sue ⁊ sine intermissione: vel in cōparatione oīuȝ qui fuerunt in aliq̄ tempore. Ex hoc habet q̄ qui nō plene de peccatis penitet semper peccata peccatis cōtinuat. Nequitie ergo sue causa est:qꝛ non habet deum pre oculis. Et hoc ideo: quia o deus

27 **Auferuntur iudicia tua a facie eius: † omnium inimicorum suorum dominabitur.**

[margin: † a. † omniū.]

¶ Auferunt iudicia tua] qbus retribuis vnicuiqꝫ scdm merita sua [a facie eius] .i. mēte ⁊ cōspectu eius:qꝛ nō cōsiderat iudicia dei:⁊ in nullo timebit diuina iudicia sup se vētura:qꝛ enim differt iudiciū nō putat se puniēdū vel deū iudicaturū. [omniū inimicoꝝ suoꝝ] scȝ christianoꝝ [dn̄abit] dn̄abitur qdem corpoꝝ electoꝝ qui eū seq cōtēnunt:alios do potētia vel seductione sibi subiciet. Dicit enim oēs reges superaturus vt solus regnet:⁊ ad illud culmē p malas artes veniet.

28 **Dixit enim in corde suo:non mouebor a generatione in generationem sine malo.**

¶ Dixit eniȝ in corde suo] apud se cogitādo [nō mouebor] .i. nō inquietabor .s. p expulsionē de regno [a gnōne in gnōnē] qꝛ ex nimia elatione reputabit suū dn̄iuȝ stabile seqꝫ nunq̄ moueri posse. [sine malo] .i. sine inquietatione ⁊ molestia: sꝫ semp ero: idest durabo ⁊ permanebo absqꝫ eo q̄ infester ⁊ expugner bello:qꝛ ex psumptā securitate putabit se in eternum regnaturū sine vlla aduersitate ⁊ inquietatione ac malo cuiuscunqꝫ pene. hec in corde: sed quid in ore?

29 **Cuius maledictione os plenum est ⁊ amaritudine ⁊ dolo:sub lingua eius labor ⁊ dolor.**

¶ Cuius maledictione os plenū est] .i. blasphemus ⁊ contumelijs christū blasphemādo [⁊ amaritudine] .i. amaris verbis ⁊ minis grauiter sanctis cōminādo [⁊ dolo] .i. blādis verbis ⁊ insidijs alios decipiēdo [sub lingua ei⁹ labor ⁊ dolor] qꝛ nō loqtur nisi de pcurando labore ⁊ dolore sanctoꝝ que pcipiet eis inferri. Uel [sub lingua eius] nō in lingua eē dicit: qꝛ ista nō in lingua exerit:sꝫ sub ligua pmit ⁊ tacite ea cogitatur^ est: hoib⁹ āt alia loquitur vt bon⁹ ⁊ iust⁹ ac dei fili⁹ videat.

30 **Sedet in insidijs cuȝ diuitibus in occultis:vt interficiat innocentem.**

¶ Sedet] cū mora [in insidijs] meditādo iponere isidias sanctis. [cū diuitib⁹] ⁊ elatis huius seculi quos muneribus cumulabit:⁊ eoꝝ falsaȝ felicitatē ad decipiēdū alios ostētabit: quādum tales esse cupiūt ⁊ bona eterna nō querunt: in illius laqueos incidunt. q.d. insideat in qbus presidet: insidijs inq̄ positis [in occultis] .i. ambiguis vt nō facile intelligat quid appetēdū q̄due fugiēdū sit [vt interficiat inocētē] scȝ populū fidelē: vel corporaliter si noluerit ei cōsentire: vel spūaliter si consenserit ex inocente faciendo nocentem.

31 **Oculi eius in pauperem respiciunt:insidiatur in † abscondito quasi leo in † spelunca sua.**

[margin: † occulto † cubili suo.]

¶ Oculi eius in pauperē] spiritu:scȝ in populū christianum [respiciunt] vel q̄si misericorditer ⁊ cōpassionis affectu: simulabit enim se misereri vt decipiat: vel crudeliter ⁊ odiose vt noceat ⁊ destruat. iustos eniȝ ⁊ pauperes spiritu maxime psequet [insidiat] pauperi iusto ad pdendū [in abscōdito] maliciā occultādo vt nesciat q decipit [quasi leo] pp̄ter viȝ ⁊ seuitiam occidēdi [in spelūca sua] pp̄ter dolū ⁊ fraudulētiam decipiēdi in miraculis ⁊ modis alijs. Ad quid

32 **Insidiatur vt rapiat † pauperem:rapere pauperem dum attrahit eum.**

[margin: † innocētē.]

¶ Insidiat] per dolū ⁊ fraudulētiam [vt rapiat pauperem] p vim ⁊ violētiā [rapere] inq̄ [pauperē] seuiēdo [duȝ attrahit eū] ad se ⁊ ad rhete suū blādiēdo. Triplex eni est psecutio ecclesie. Una violēta scȝ cū martyres p tyrānos necabant. Alia fraudulenta q̄ nunc est: cū cōfessores p hereticos ⁊ falsos fratres decipiunt. Tertia erit mista ex fraude ⁊ vi sub antechristo:qꝛ in eo vis ⁊ dolus operabunt:⁊ violētie addet fraudē. Unde adhuc subdit de fraude ⁊ violentia.

[margin: Ecclesie persecutio triplex est.]

33 **In † laqueo suo humiliabit eum:inclinabit se ⁊ cadet † cum dominatus fuerit pauperum.**

[margin: † muscipula sua. † cū dn̄abit.]

¶ In laqueo suo] .i. in insidijs scȝ fraude ⁊ dolo [humiliabit eum] .s. pauperē ⁊ iustū opprimēdo. Uel [humiliabit eū] qꝛ quāto mirabiliora videbunt hoibus signa ipsi⁹ tāto illi sancti ⁊ pauperes q̄ tunc erunt cōtēnent:⁊ quasi pro nihilo habebunt: quos ille mirificis factis supare videbit: sed quia se exaltauit [inclinabit se] diuina virtute nō voluntarie [⁊ cadet] subito a dominio suo repētino interitu [cū dn̄atus fuerit paupeꝝ] seruoꝝ dei qbusdam supplicia queibet irrogando alios vi vel fraude subijciendo iamqꝫ nimia felicitate in ocium animū remiserit. Et merito cadet.

34 **Dixit enim in corde suo oblitus est deus:auertit faciem suam ne videat † in finem.**

[margin: † vsqꝫ.]

¶ Dixit eni in corde suo] sic cogitādo ⁊ putādo [oblitus est deus] scȝ paupeꝝ vt eos saluet: vel mei vt me puniat [auertit faciē suā] q̄si nō curādo [ne videat] illos vel me [in finē] idest in ppetuū. Uel [ne videat in finē] .i. ea q̄ fiunt in terra

que est finis ꝛ vltimū elemētū seu vltima ps vniuersi. Uel [auertit] peccator antechūs [faciē suā] .i. cogitationē [ne videat in finē] .i. ne attēdat iudiciū finale. Laborans ḡ nūc ecclesia q̄si nauis in tēpestate deū tanq̄ dormiētē excitat. d.

35 **Exurge domine deus ꝛ exaltetur manus tua: ne obliuiscaris pauperum †.**

† in finē.

[Exurge dn̄e de⁹] .i. cito veni ad succurrēdū ꝛ ferēdū opē [ꝛ exaltet manus tua] .i. manifesta fiat potētia tua cōtra antechrm ad deiciēdū ipm: ꝛ altus appare his q te putāt humilē. [ne obliuiscaris pauperū] dimittēdo eos in psecutione antechristi: ꝛ suoꝝ q putāt te obliuī ꝛ ipunitatē sibi ꝓmittūt. pcet iudiciū vt hec cito finiant̄ q̄ tāta erūt vt nemo velit tpe illō dilatari. Jā itaq̄ de iudicio illo itelligēs ꝛ exultās, dicit.

36 **Propter quid irritauit impius deum? dixit enim in corde suo non requiret.**

[Propter qd irritauit] .i. suis blasphemijs ad irā ꝓuocauit [impius] antonomastice .s. antechūs [deū] nō credēs eū punitorē. q. d. quo fructu blasphemauit: ꝛ qd ꝓfuit ei tāta mala facere cōtra chr̄m. [dixit enī in corde suo] .s. cogitādo ꝛ ꝑ effectū scz oībus modis male agēdo [non requiret] deus ad iudicandū vel puniēdū ꝛ vindicandū ea que facio: quasi nesciēs vel impotens: sed nō est ita vt ipse cogitat. Nam tu

37 **Uides qm̄ tu laborem ꝛ † dolorem cōsideras: vt tradas eos in manus tuas.**

† irā.

[Uides] .i. noscis [vt] .i. q̄liter [tradas eos] .i. antechrm ꝛ cōplices suos [in manus tuas] vltrices: scz tue potētie ꝛ iustitie idest in ptātē iudicij tui ꝛ in vindictas vt nō euadāt. Et hoc ideo [qm̄ tu laborē ꝛ dolorē] quē infert sanctis tuis [cōsideras] .s. attēdis. q. d. nō te latet illoꝝ malitia ꝛ pauperū miseria: ꝛ ideo nec manus tua cessabit a vindicta. Et merito succurres pauperi eum tuendo ꝛ liberando a potente. Quia

38 **Tibi dꝛelict⁹ est paup: ꝛ orphano tu eris adiutor.**

† pupillo.

[Tibi derelictus est pauper] spiritu: ꝛ mēdus .s. populus christianus qui paup dr̄: q2 ad obseruātiā legis diuine nō ꝓmissione diuitiaꝝ sicut olim ppl's iudaicus allicitur: sed in abiectione tēporaliū eam cōplere nititur. Ideo enim paup est cōtemptis tēporalibus vt tu sis spes eius. Iste paup illis ad tēpus ꝯcessus est ad puniēdū: sed tibi in fine derelictus ad glorificādū [orphano] cui mortu⁹ est pater mūdus ꝛ mater cōcupiscētia eius .i. populo chr̄iano q tunc videbit̄ pie ꝓtegēte ꝛ matre cōpatiente q̄si parentū solatio destitutus. [tu eris adiutor] ꝛ cooperator cui impius fuit persecutor. Ergo

39 **Contere brachiū peccatoris ꝛ maligni: † quereť peccatum illius ꝛ non inuenietur.**

† requireť delictū eius nec.

[Contere] ꝛ ad nihilū redige [brachiū] .i. potētiā ꝛ dn̄ationē pessimi antechrīi [peccatoris] in se [ꝛ maligni] in alios: ꝛ vere ꝯteres intātū vt nec peccator nec locus peccati de cetero iueniat̄. Uñ sequitur [q̄reť pctm̄ illi⁹] vt iudiceť de eo [et] iudicatus [nō inuenieť] ipse: q2 pibit ꝓpter peccatum suū. Uel [quereť peccatū illius] puta negria sua an sit ampli⁹ necessariū ad ecclesie purgationē [ꝛ nō inuenieť] esse necessariū oīb⁹ iustis sufficiēter tunc purgatis sicut plano ferro nō est opus linea. Itaq̄ antechristus peribit q ad tēpus regnauit. Sed

40 **Dominus regnabit in eternū ꝛ in seculū seculi: peribitis gentes de terra illius.**

[Dn̄s regnabit] celesti regno ꝛ iperio [in eternū ꝛ in seculū] subsecutiuū huius [seculi] .i. p oīa tpa ꝛ secula: q2 regni eius non erit finis. hoc regnū erit gratius pro precurrentibus malis qđ veniet destructo antechrīo. Sed [peribitis] vos o [gētes] idest pctōres oēs ꝛ impij cōplices antechristi qui estis sine lege dei [de terra illius] scz de terra viuentium expulsi a regno ipsius. Unde scriptum est. Tollatur impius ne videat

Esaie. 26

gloriam dei: sed pauperes habebunt. Quia

41 **Desideriū pauperū exaudiuit dn̄s: preparationē cordis eoꝝ † audiuit auris tua.**

† exaudiuit.

[Desideriū pauperū] quo estuabāt cū in angustijs ꝛ malis huius seculi diē dn̄i cōcupiscunt esse cū chr̄o cupiētes [exaudiuit dn̄s] vt eos liberaret ꝛ in regnū suū assumeret. Deinde ꝯuertens sermonē ad deū. ait. [preparationē] .i. dispositionē [cordis eoꝝ] qua tibi p patiētiā seruire parati erāt: ꝛ illū diē ardentius petētes per patiētiā expectabant. [audiuit auris tua] .i. potētia vel misericordia tua qua exaudis: vt qđ cōceperāt in spe fruant̄ in re: desideriū aūt pauperꝫ est h: scz re

42 **Judicare pupillo ꝛ humili: vt nō apponat vltra magnificare se homo super terram.**

[Judicare] .i. vt iudices [pupillo] qui oīa ꝓpter deū cōtēnit nō ꝯformi huic seculo [ꝛ humili] qui se puluerē ac cinerē esse cognoscit nō supbo: scz populo catholico ꝛ fideli de se nō ꝓsumēti: hoc est ad vtilitatē ꝛ cōmodū eius ferēdo ꝑ eā sentētiā vt separatis iustis ab impijs iam nō vltra ꝓualeant mali nocere bonis. Unde sequitur ita [vt nō apponat] ꝛ ꝓsumat [vltra] .i. post iudiciū [magnificare se] .i. magnū se ostēdere ꝛ magnū nomē sibi facere. [homo] ille supbus .s. antechūs sup terrā sic fecit. ¶ Moralr aūt hec iō sunt dicta vt nō studeat vel ꝓsumat magnū se facere ꝛ ostēdere hō in terra: q2 oīs q se exaltat humiliabit̄: ꝛ q se humiliat exaltabit̄. Or.

Lu. 14. ꝛ 18.

Confessioni nostre aurē tuā deus clemēs aperi: qui sperātes in te nunq̄ cōsueuisti relinquere: vt exaltati de portis mortis ꝑpetue possimus salui tētatoris occultas insidias effugere. Per dominum.

Uox ecclesie vel fidelis in domino solummodo cōfidentis: ꝛ per hoc se cōtra versutias prauorum defendentis. Psalmus. X.

In dn̄o ꝯfido qm̄o dicitis anime mee: transmigra in † montem sicut passer.

† mōtes.

Auctor psalmi pphēta David. ¶ Titulus talis est. Infinē psal. David. hoc est psalmus ille dirigens nos in finē .i. in chr̄m vt in ipm spem nr̄am refundamus q est summū bonū: est David pphete docētis nos hereticis ꝛ prauis resistere: q in ecclesia tanq̄ putrida mēbra ministri antechrīi de q̄ supra dictū est mētiunt̄ se chr̄m hr̄e ꝛ alios nitunt̄ ad se ab ecclesia retrahere. ¶ Materia: prauitas hereticoꝝ ꝛ maloꝝ fideles ꝑuertere nitētiū. ¶ Intētio: docere fideles q̄liter resistāt prauitati illoꝝ eis nō cōsentiēdo: ꝛ totā suā fiduciā defendēdi se cōtra tales in dn̄o ponendo. ¶ Sn̄ia in gn̄ali: pphēta in illo psalmo loqtur in ꝑsona ecclesie vel cuiuslibet fidelis in dn̄o solūmō ꝯfidētis quē heretici ꝛ pctōres insidiose ꝛ deceptorie nitunt̄ in suā prauitatē inducere: ꝛ ad errorē fidei vel ad statū alīū. vz. honoris vani huius seculi allicere: subiungens qualr dn̄s videt ꝛ ꝓbādo examinat iustū ꝛ ipm: ꝛ qd retributionis finalr det vtrisq̄. ¶ Sn̄ia in spāli: hereticis q̄ ꝛ malis rn̄dēs cū increpatione ait. [In dn̄o] scz Jesu chr̄o qui est vnus ꝛ verus mons: vn̄ ꝛ aplī mōtes dicunt̄. [cōfido] .i. totā fiduciā ꝛ spem meā pono. q. d. de numero populi dei sum q sperāt in dn̄o [qm̄o] ergo o heretici ꝛ praui [dicitis] verbis vel factis ac si diceretis insidiātes [aīe mee] .i. mihi p synodochen [trāsmigra] a tuo [in mōtē] aliū .s. in chr̄m qui apud nos est .i. veni ad nos q habem⁹ chr̄m. q. d. qm̄o mouetis me trāsire ad vos tanq̄ multi sint chr̄i. Uel [in montē] aliū .s. supbie ꝛ vanitatis .i. in vos q estis mōtes p supbiā [sic passer] auis leuis ꝛ instabilis: q ēt in altū nidificat. Et cōuertēs se ad alios: iō inqt in dn̄o cōfido: ꝛ iō o fideles in eo est fidendū.

Passer auis instabilis.

Qm̄ ecce peccatores † intenderunt arcum / parauerunt

† tetenderunt.

nerunt sagittas suas in pharetra: vt sagittent in † obscuro rectos corde.

† obscura luna.

Quia ecce peccatores] scz heretici et praui homines [intenderunt arcum] dolose persuasionis et maligni operis [parauerunt sagittas suas in pharetra] .i. parata habent in corde verba venenosa et simplicium alas interficientia: vel dolos secretis machinationibus occultant [sagittent] .i. decipiant et vulnerent [in obscuro] .i. in occulto et insidiose: quia eorum iacula et sentiri per vulnus prius: et cum venientia deprehendi non possunt [rectos corde] intentione et fide .s. simplices et fideles. Deinde conuertit sermonem ad dominum dicens. Ideo etiam necessarium est o domine: vt in te confidamus et ad tuum auxilium recurramus.

3 Quoniam que perfecisti destruxerunt: iustus autem quid fecit:

Quia quod perfecisti] .i. scripturas quas perfecte fecisti et edidisti [destruxerunt] et peruerterunt vel fidem quam perfectam et integram cordibus fidelium inspirasti [destruxerunt] in se et in alijs quantum in eis fuit suis prauis consilijs et operibus et denegauerunt: talia facere machinantur peccatores. Et iterum conuertens se ad alios subiungit [iustus autem] .i. christus qui dicitur iustus antonomastice: quia vtramque partem iuste agit nihil mali dimittendo impunitum: nihil boni irremuneratum [quid fecit:] vtrisque: scz bonis et malis. Deinde facta interrogatione respondet ostendens primo quid faciat suis: et .d.

Abacuc .2.

4 Dominus in templo sancto suo: dominus in celo sedes eius.

Dominus] est [in templo sancto suo] .i. in suis: scz iustis vt faciat eos sibi templum. [dominus in celo sedes eius] .i. quos facit sibi templum facit et celum .i. archana scientes. Ipsi sunt templum dei in quibus habitat deus per fidem: illi vero qui post fidem proficiunt ad contemplationem non solum templum sunt: sed etiam celum: in illis enim residet dominus tanquam in celo: et tanquam in throno eis presidet. Vel [in templo] .i. in ecclesia et in celo .i. in anima iusti que meditatur celestia .q.d. quamuis illi scindant ecclesiam et iustos destruere conentur: tamen dominus in eis sedet et semper in eis erit eos custodiens et non deserens. vnde hoc subditur. Et

5 Oculi eius in pauperem respiciunt: palpebre eius interrogant filios hominum.

Oculi eius in pauperem] spiritu [respiciunt] misericorditer .i. aspectus diuinitatis eius ad pauperem respicit ad adiuuandum: et respectus misericordie sue ab eo non auertitur: et ideo nihil est timendum confidenti in domino [palpebre eius] .i. subtilitas diuinitatis eius que secreta cognoscit: quia solus de conscientijs hominum iudicat [inter filios hominum] non solum exterius sed etiam interius .i. probat quales quisque fuerit. omnia enim oculis eius sunt aperta: et nihil eum latet. Et hoc manifestius adhuc dicit cum subiungit.

6 Dominus interrogat iustum et impium: qui autem diligit iniquitatem odit animam suam.

Dominus interrogat] .i. probat et examinat per tribulationes et heres per prospera et aduersa [iustum et impium] .i. bonum et malum: et de conscientia vtriusque iudicat [qui autem diligit iniquitatem] .i. qui in ea perseuerat et ex desiderio et affectu peccat nolens se emendare: qui si semper viueret semper peccare vellet. [odit animam suam] et seipsum: idest nocet anime sue: quia per hoc preparat eam gehenne: sed non iusto qui confidit in domino. Quo contra ille veraciter semetipsum diligit qui peccatum odit: deinde ostendit quid faciat malis .d.

Dilectio dei et semper odium pecc.

7 Pluet super peccatores laqueos: ignis sulphur et spiritus procellarum pars calicis eorum.

Pluet super peccatores] .i. effundet in iudicio [laqueos] vt non possint euadere penas a quibus etiam semel detenti nunquam amplius poterunt expediri [ignis] .i. ardor inextinguibilis. [sulphur] .i. fetor intollerabilis [et spiritus procellarum] .i. impetus plurimorum tormentorum [pars calicis] .i. passionis et pene [eorum] sicut iusti in parte sua recipiunt vitam eternam: ita impij pro parte sua damnationem recipient perpetuam: que pena calix dicitur: quia nec ipsa vindicta erit sine mensura: sed secundum culpam miserabiliter. Vel [pars calicis eorum] .s. quem meruerunt: quia .s. citra meritum punientur. hoc autem reddet bonis et malis.

8 Quoniam iustus dominus et iustitias dilexit: equitatem vidit † vultus eius.

† faciès.

Quia iustus] est [dominus] in se: et ideo diligit sibi similes. vnde dicit [et iustitias dilexit] in aliis: iustitias dicit quia multe sunt iustitie iustorum: cum vna sit iustitia dei. Qualis ipse est: tales nos omnes esse desiderat. Et [equitatem] secundum vtramque partem .s. bonorum et malorum [vidit] .s. approbando [vultus] .i. cognitio et presentia [eius.] Est autem equitas vt factis digna rependat: vt iustis premia et peccatoribus penam retribuat. Iustus est quod dominus in se et in operatione in dilectione iustitie: in alijs in cognitione iustitie et executione. Oro.

Dirige oculos pietatis tue super humilem paupertatis nostre personam omnipotens domine: et circunda nos fidei armis: vt ab iniquitatum sagittis exuti valeamus equitatem et iustitiam custodire. Per dominum.

Psalmus de periculis ac malis et vanis huius seculi a quibus omnibus ecclesia vel fidelis et perfectus petit saluari. Psalmus.XI.

1 Saluum me fac domine quoniam defecit sanctus: quoniam diminute sunt veritates a filijs hominum.

Auctor psalmi propheta Dauid. ¶ Titulus hic est. In finem psal. Dauid pro octaua. Idest psal. ille dirigens nos in finem .i. in christum: est Dauid prophete qui hic loquitur in persona alicuius iusti habitus pro octaua .i. pro die iudicij quam desiderat vt iniquitas seculi destruatur ac veritas et beatitudo promissa veniat. Vel: pro octaua .i. pro eterno seculo quod post hoc tempus quod septem diebus voluitur dabitur sanctis. Videns quod vir sanctus mala (vt premittitur) multiplicari quasi timens pro magnitudine periculi petit ab eis saluari. ¶ Materia: mala et pericula seculi a quibus petit liberari. ¶ Intentio: reuocare homines a malis huius seculi quatenus sic per temporalia transeant vt ad eterna pertingant. Sententia in generali. Propheta in isto psal. in persona ecclesie vel cuiuslibet fidelis attendens multiplicem vanitatem et peruersitatem hominum huius seculi: puta qualiter alium decipit atque superbe sceleratis oblocutionibus vilipendit recurrit ad dominum et petit se saluum fieri: et ab eorum damnatione eripi. Insinuansque deum patrem propter consolationem pauperum suum filium missurum: sub breuitate commendat eloquia christi. ¶ Sententia in speciali. Videns quod sanctus vir multiplicatam vanitatem seculi quasi timens subito exclamat pro magnitudine periculi: et ait. [Saluum me fac domine] a seculi huius vanitate, periculis et malis [quia defecit sanctus] .i. sanctitas in hominibus: et vere defecit sanctitas: quia defecit veritas. Vnde sequitur. [quoniam diminute sunt veritates a filijs hominum] quia dona dei culpa eorum deprauantur et minuuntur. Veritas dei vna est qua illustrantur anime sancte: sed in hominibus multe sunt veritates de quibus hic agit: puta veritas vite doctrine et iustitie: que hic defecerat in hominibus et regnat in eis prauitas vite, doctrine, et iudicij. Et vere diminuta est veritas: quia creuit falsitas: vnde sequitur.

Veritas dei vna est. Veritates hominum multe.

2 Vana locuti sunt vnusquisque ad proximum suum: labia dolosa in corde et corde locuti sunt. †

† vana.

Vana] .i. falsa et inutilia que vacua sunt veritate et vtilitate. Vbi enim deficit veritas: ibi necesse est abundet vanitas [locuti sunt vnusquisque ad proximum suum] decipiendum. Proximus est omnis homo: et ideo cum nullo male est agendum: quia ipsi existentes [labia dolosa] .i. dolosi in verbis. Consuetudo enim est scripture hominem censeri nomine eius rei que in ipso dominatur [in corde et corde] duplici corde [locuti sunt] nam in ore pretendunt fidelitatem: sed in animo gerunt deceptionem sub specie consulentis occultantes venenum perimentis. Sed

Proximus est omnis homo.

3 Disperdat dominus vniuersa labia dolosa: † et linguam magniloquam.

† alia littera non habet.

Disperdat dominus] vt passim pereant [vniuersa labia dolosa] non ipsos homines: sed dolositatem labiorum ipsorum. vniuersa autem dicit ne quis dolosus putet se exemptum [et linguam magniloquam] .i. superbam magna et alta de se loquentem vt se magnificet. Et lingua

magniloqua diaboli.ponã sedem meã ad aquilonẽ ⁊ similis ero altissimo.Et pphetalabia nostra a nobis sunt.Et pharisei ieiuno bis in sabbato.Et predicatoris mali qui est multi sermonis ⁊ pauce actionis.Et merito disperdendi sunt

Esa.14. vt sequit. Luc.18.b

4 **Qui dixerunt linguam nostrã magnificabimus: labia nostra † a nobis sunt:qs noster dñs est:**

† Apud nos.

Qui dixerũt | de sclz | linguã nostrã magnificabim⁹ | nos de nõ habitis iactãdo ⁊ extollẽdo. Vel eloquẽtiã famosam faciemus | labia nr̃a a nobis sunt | .i.facundia nr̃a a nr̃o ingenio ⁊ studio est nõ ab alio loquacitate se extollũt ⁊ ponũt in sua ptãte qd se a deo nõ putãt accepisse | qs noster dñs est: | a quo:scz vt a dño pdicta recognoscamus:⁊ cuius nos legi ⁊ regule subijciamus.q.d.nullus.hec pdicta dicit ⁊ faciũt mali.Sed ɔtra mala seculi dicit ⁊ facit deus pater qd sequit.

5 **Propter miseriã inopum ⁊ gemitum pauperũ: nunc exurgam dicit dominus.**

Inops qui est. Pauper quis est.

Propter miseriã inopũ | .i.gẽtiliũ tollẽdam qui nec legem nec pphetas habuerũt | ⁊ gemitũ paupeꝝ | .i.iudeoꝝ consolandũ qui spũaliter nõ intelligũt.Inops est q nec a se nec ab alio habet auxiliũ.Paup q nõ habet a se:q̃si diceret:ppter miseros ⁊ afflictos pre inopia ⁊ paupꝛtate spiritualiũ bonoꝝ egentes:⁊ tã in mũdo q̃ in limbo existes | nunc | scz in tpe grẽ qd nõ in priori populo feci | exurgã | ad liberãdũ genus humanũ.i.apparebo in filio mittẽdo eum dicit dñs pater.

6 **Ponam in salutari:fiducialiter agam in eo.**

Ponã | scz auxiliũ eoꝝ ⁊ oẽ qd ad miseriã inopũ auferendã ⁊ gemitũ paupeꝝ cõsolandũ ptinet | in salutari | .i.in christo Iesu q est salutare dei ⁊ saluator mũdi:nõ ponã in seruis | fiducialiter | .i.potẽter ⁊ efficaciter | agã in eo | .i.per eũ genus humanũ redimẽdo:ꝗ ipse fiducialiter agere:qꝛ nihil ei restitet.Erat enĩ docẽs eos sicut ptãtẽ habẽs addẽs legi ⁊ mutans q̃dam pro sua voluntate:nõ sicut scribe de cuius predicationis luce ⁊ cõmẽdatione propheta subiungit.d.

7 **Eloquia dñi eloquia casta:argẽtum igne examinatum probatum:terre purgatum septuplũ.**

Eloquia dñi | idest verba christi ⁊ doctrina euãgelica sunt | eloquia casta | .i.nullo mẽdacio adulterata ⁊ verissima sine admistione falsitatis:sine corruptiõe cupiditatis simulationis ⁊ laudis:cõtra hoc qd supra dixit.Uana locuti sunt ⁊c.⁊ ipsa sunt sicut | argẽtũ igne examinatũ | qꝛ per tribulationis fornacẽ ,pbata:sicut argẽti dulciter menti sonãt et | ,pbatũ terre | .i.separatũ a terra ⁊ terrenis sordibus nihil terrenitatis habẽs vel sapiẽs qꝛ spũale.Et ponit genitiuũs pro ablatiuo more grecoꝝ ⁊ purgatũ septuplũ | .i.perfecte ⁊ vniuersaliter ab omni impuritate:qꝛ septenarius est numerus perfectionis.Et cõtra hoc qd supra dixit de malis.Disperdat dominus ⁊c.subdit hic de bonis ɔuertens se ad dñm:⁊.d.ergo

Septenarius est numerus perfectionis.

8 **Tu domine seruabis nos:⁊ custodies nos a generatione hac in eternũ.**

Tu dñe | cuius eloqa sunt casta nõ nos ipsi | seruabis nos | in bono cõseruãdo hic ⁊ in futuro. | ⁊ custodies nos | a malo ptegẽdo hic q̃si inopes ⁊ pauperes ⁊ in futuro q̃si opulẽtes ⁊ diuites.ducẽdo | a gñatione hac | seculi praua ⁊ puersa | in eternũ | .i.ad eternã btũdinẽ a gñõne mortali in imortales. Seruabis ⁊ custodies nos hic ne vita ⁊ morib⁹ maloꝝ corrũpamur:⁊ a stabilitate fidei ⁊ vũtis deijciamur:⁊ in futuro vt tecũ in ppetuũ letemur.Deide seqt pclo de vtraqs gte.

9 **In circuitu impij ambulant:fm altitudinẽ tuam: multiplicasti filios hominum.**

In circuitu | reꝝ tẽporaliũ | impij ambulãt | aie affectib⁹: qꝛ in tẽporaliũ reꝝ cupiditate rotant:que septẽ dieꝝ repetito circuitu tanq̃ rota voluunt ac in vanis ⁊ supuacuis reb⁹ se occupãt:frustraqs ⁊ inutilr laborãt:qꝛ dũ ĩteriora nõ apperunt in exterioꝝ labore fatigant.Hoꝝ g̃ multiplicatio est in tẽporalibus q̃ ab vnitate dei auertit.Sed | fm altitudinẽ tuã | .i.sicut decet te altũ nõ fm meritũ nostrũ | mĩtiplicasti filios hoĩuꝝ | iustos rõne vtẽtes nõ niio diuitiaꝝ:sed numero meritoꝝ mĩtiplicaturus tãdẽ nũo pmioꝝ. Oro.

Miserere fragilitati nr̃e sanctissime pater:⁊ pcede nobis eloquia tua pudico corde ɔtinere:vt possimus a multiloq̃ dolositate isaniẽtiũ declinare. Per do.

Psalmus de aduersitate ⁊ tribulatione fideliũ multiplici a quibus petit ecclesia seu fidelis quilibet diuinitus liberari. Psalmus.XII.

Usquequo dñe obliuisceris me i finẽ: †vsquequo auertis faciẽ tuã a me.

† Quq̃s.

Auctor psalmi ,pheta Dauid.¶ Titulus talis est.In finẽ psal.Dauid. Hoc est psal.ille dirigẽs nos in finẽ.i.in christũ attribuit Dauid:qui hic psonã tenet ecclesie vel cuiusqs pfecte aie.¶ Materia:multiplex tribulatio ⁊ miseria fidelibus ab inimicis illata.¶ Intẽtio:hortari fideles ne in istis tribulationib⁹ succũbãt:sed dei misericordie sperẽt ⁊ deliberatione cõfidãt.¶ Snia in gñali.Propheta in isto psal.in psona ecclesie vel cuiuslibet fidelis cũ merore cordis miserias sui status cõquerẽtis vel bui⁹ exiliꝫ mala deplorãtis ⁊ ad visionẽ celestis glorie anhelantis:orat vt exaudiat ⁊ illuminet:⁊ ne in mortalia peccata corruat:vel in eis decedat:vñ inimicos suos exultare ɔtingat.Quia enĩs supra a malis hui⁹ seculi liberari petebat adhuc in eis piclitãs miserias suas deplorat ⁊ ipsas finiri desiderat.¶ Snia in spãli.Prio ergo exprimit desideriũ ⁊ psecutionẽ iminentẽ.d. | Usquequo dñe | .i. q̃diu | obliuisceris me | q̃si nõ cures de me | in finẽ | ⁊ penit⁹: qꝛ finis rei dĩ ɔsumatio e⁹.q.d.q̃re pmittis me semp affligi q̃si oblitus sis mei:Et bene dicit in finẽ:qꝛ videt afflicto qꝫ nunq̃ finiri debeat sua afflictio | vsquequo auertis | q̃si me odias | faciẽ tuã | .i.grẽ tue | a me | a miserijs ⁊ tribulationib⁹ me non liberãdo.Quasi nos obliuisci videt deus cum in tribulatione diu laborare permittit:quasi faciẽ auertit cũ a nobis manifestationem sue misericordie abscondit.

Obliuisceris in finẽ.

Quãdiu ponam †consilia in anima mea:dolores in corde meo per diem:

⁊ † cõsiliũ.

Q̃diu ponã | ⁊ voluã | cõsilia | diuersa sicut facit hõ cõstitutus in angustia | in aĩa mea | anxius q̃rẽdo remedia ac cogitãdo in me ipso quo possim liberari:⁊ exire de ptĩti aduersitate ⁊ miseria:⁊ qa spes que differt affligit aĩas subdit:⁊ q̃diu ponã | dolorẽ in corde meo p diẽ | absolute.i.p singulos dies seu omni die ⁊ q̃si cõtinue.Continuationẽ enĩs signat ac si dicat q̃diu oro in aduersis vt necesse sit inuenire cõsilia. Consilio enim nõ est opus nisi in aduersis:oportet vt in hoc nr̃o dolore plangamus pterita:⁊ cõsilio caueamus futura.Et

Spes que differt affligit aias. Consilio opus ẽ nisi in aduersis.

Usquequo exaltabit inimicus meus super me: 3 respice ⁊ exaudi me dñe deus meus.

Usquequo exaltabit inimic⁹me⁹ | .i.diabolus | vel mũdus | ⁊ caro ⁊ hõ malign⁹ ac ɔsuetudo carnalis | sup me | ad me tẽtãdũ ⁊ affligẽdũ ⁊ captiuũ tenẽdũ.Totiẽs qppe sup nos inimicus exaltat q̃ciẽs ab eo supamur. | respice | oculo mie tue ⁊ auersionẽ | ⁊ exaudi me | liberãdo de tãta tribulatiõe ɔtra obliuionẽ | dñe | .i.saluator cui⁹ego sũ seruus. | deus | .i.creator cui⁹ ego sũ creatura | meus | p grãꝫ:sꝫ oĩs de⁹ p potẽtiã.

4 **Illumina oculos meos ne vnq̃ obdormiam in morte:nequando dicat inimicus meus preualui aduersus eum.**

Illumina oculos meos | iteriores.i.cordis⁊ mẽtis:⁊ fac me vigilẽ ⁊ circũspectũ vt videã ⁊ cognoscã mala vitãda ⁊ bona faciẽda. | ne vnq̃ | p negligẽtiã | obdormiã in morte | pctĩ seu mortalis

seu mortalis culpe [nequādo dicat] insultādo & gloriādo de casu meo [inimicus] antonomastice.s.diabolus si me sibi potuerit p peccatū subijcere [preualui aduersus eū] .i.seduxi: & valore meo deuici eū. Ecce insultatio diaboli q̄ valde timēda est: nec solū insultat & gloriat̄: sed ēt exultat & letat̄: vn̄ & subiungit.

5 **Qui tribulāt me exultabunt si motus fuero: ego autem in † misericordia tua speraui.**

† tua misericordia

❡ Qui tribulāt me] .s.diabolus & sui varijs tētationib⁹ impetēdo [exultabūt] & gaudebūt [si motus fuero] a statu grē in statū culpe: fractus in patiētia & desperatione: in tāta tribulatione inimicus exultat si religiosus relinqt ppositū: vel etiā simulat: qz vt dicit Augu⁹. Malū est cadere a pposito: sed peius est simulare [ego aūt in mīa tua speraui] cōfidēs p te ab istis tribulationib⁹ liberari & nō moueri ex mīa tua q̄ nequeo p me ex v̄tute mea. In hui⁹ g̃ piculis nec debemus desperare: nec de nr̄is viribus p̄sumere: sed totā spez nostrā in dei mīa figere: q̄ potens est & nos liberare ne eximemur: & roborare vt fortiter stemus. Et qz spes in deo leticiā cordis gn̄at. Ideo

Augu.

6 **Exultabit cor meū in salutari tuo: cantabo dn̄o q̄ bona tribuit mihi: & psallā noī dn̄i altissimi.**

psal.7.

❡ Exultabit cor meuz in salutari tuo] .i.in Jesu xp̄o. Uel in v̄tute tua saluātē [cātabo] corde.s.cordis leticia qd̄ ptinet ad cōtēplationē [dn̄o] .i.ad laudē dn̄i [qui bona] sp̄ualia multa & magna: & etiā tpalia necessaria [tribuit mihi] vltra id quod merui [& psallā] opere qd̄ ptinet ad actiuā. [nomini] .i.ad honorē nois [dn̄i altissimi] & pp̄ter hoc dignissimi: q̄si diceret: cū gaudio gr̄as agam: corde/voce/& ope. Tria hic nobis cōmēdat: qz exultat corde: cantat voce: & psallit opere. Ex qb⁹ ēt verbis nobis insinuat̄ pfectio diuine laudis. Si eni͂ deū pure & pfecte laudare cupimus cūcta q̄ in nobis sunt in ei⁹ laudez resonare debent: scz vita/lingua/cōsciētia. **Oratio.**

NE auertas faciē tuā a nobis oīpotēs deus ne inimici nostri exaltent̄ aduersum nos: sed ita cor nostrū salutaris tui exultatione pfunde: vt facias somnuz secūde mortis euadere. Per dominum.

❡ **Psalmus de peccatoribus & prauis in malis suis obstinatis: & specialiter de gētibus & iudeis infidelibus. Psalmus.XIII.**

DIxit † insipiēs in corde suo: nō est de⁹.

† imprudēs. 1 psal. 52.

Auctor psalmi pp̄heta Dauid. ❡ Titulus hoc est. In finē psal. Dauid. Idest psalmus ille dirigēs nos in finē .i.in xp̄m q̄ est finis legis: est Dauid pp̄hete hic loquētis. ❡ Materia.cōtēptus dei a malis. ❡ Intētio: cōfutare hōs cōtēptores dei & cauere. ❡ Sn̄ia in gn̄ali. Propheta in isto psalmo loquit̄ de q̄libet pctōre obstinato in malis suis: q̄ lz v̄bis ꝯfiteat̄ deū factis: tn̄ negat: cui⁹ malitiā de⁹ examinat & punit & inocētē de manu ei⁹ eripit. Et sp̄aliter itelligit̄ de gētib⁹ & iudeis infidelib⁹ q̄ dn̄m Jesuz xp̄m deū eē negauerūt: & iō ipsi per errorē & prauitatē corrupti: alios quoqz secū corrūpere conati sūt: post mala q̄ p̄missa adhuc mala obstinatoꝝ exaggerat & sp̄alr̄ iudeoꝝ īfideliū q̄ dn̄m Jesum xp̄m venisse & deū eē negāt. ❡ Sn̄ia in sp̄ali. increpās q̄ duriciā infideliū & maloꝝ ait. [Dixit isipiēs] .i.pctōr in malis obstinat⁹ [in corde suo] nō tn̄ ore: & iō q̄uius. Uel [dixit] .i.facit ac si diceret [nō est de⁹] .s.q̄ mala videat vel puniat: qz si h̄ crederet: iā obstinate non peccaret: nā ita superbe & inuerecunde peccat ac si non esset deus qui eum videret vel punire posset. Quia etiā apparuit christus a prioribus patribus expectatus [dixit insipiens] scz iudeus: hic hō [nō est deus] Omnes huiꝰ irretiti sunt vilibus & abominabilibus peccatis. Quia

2 **Corrupti sunt & abominabiles facti sunt in † studijs suis: nō est q̄ faciat bonū nō est vsqz ad vnū.**

ps.52. † affectionibus.

❡ Corrupti sunt] in seipsis per pctīs ac reprobi morib⁹ [& abominabiles] .i.odibiles [facti sunt] alijs.s.deo/angelis/& sanctis [in studijs suis] .i.i oīb⁹ vijs suis.s.cogitationib⁹/affectionib⁹/v̄bis & factis prauis. Et hīc vitia coꝝ & pctā vocat studia: qz nō ex ignorātia vl̄ īfirmitate tn̄: sz ex studio & volūtate ea perpetrant: & qz a deo recedūt [nō est] aliqs de illis vel de numero illoꝝ [qui faciat bonum] meritoriū [nō est] dico [vsqz ad vnū] .i.nec etiā vnus. Uel [vsqz ad vnum] .i.pter vnū: scz christū: sed sunt inexcusabiles. Quia

3 **Dn̄s de celo prospexit super filios hominum: vt videat si est intelligens aut requirens deum.**

psal.52.

❡ Dn̄s de celo] .i.per sanctas aīas que sedes eius sunt: nā per se nihil eū latet [pspexit sup filios hoīuz] diligēter attēdēdo & ammonēdo: tanq̄ de eis sp̄alē curā gerēs [vt videat] .i.videre sanctos suos faciat in q̄bus habitat & per quos respicit: nā apud deū nihil habet̄ obiectū. [si est] aliqs [intelligens] corde p verā cognitionē [ac reqrens] ope p bonā opationes [deum] mandata eius sequēdo. Per iustos enim prospicit deus peccatores & redarguit: & per sanctoꝝ vitam facit immo tescere prauoꝝ iniustitiā: sed prospiciens hoc inuenit q̄

4 **Omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonū: nō est vsqz ad vnum.**

psal.52.

❡ Oēs declinauerūt] ab ipso bono icōmutabili.s.deo: ad bona cōmutabilia [simul] cuz ipsa declinatione [inutiles facti sunt] qz deo ingrati cui placita non opant̄ ac pniciosi sibi & alijs [nō est q̄ faciat bonū nō est vsqz ad vnū] vt supra. Nō itelligit̄ de oīb⁹ in humano gn̄e: sed de his q̄ sunt imitatores carnaliū: q̄rū corrupta est vita: ex qb⁹ nō est aliqs q̄ faciat bonū. Quādiu eni͂ hō malus est bonū facē nō pōt: q̄ntū aūt a via v̄itatis declinauerūt & nō solū sibi: sed & alijs nocēt: ꝯ̄ndit. d.

Nō q̄diu malus est bonū facē non pōt.

5 **Sepulchrum patens est guttur coꝝ: linguis suis dolose agebāt: venenum aspidū sub labijs coꝝ.**

ps.5.et Roma.3.

❡ Sepulchrū patēs est guttur coꝝ] q̄ verba fetida & corruptiua pferūt qb⁹ alios occidūt: & q̄si deuorāt eos qb⁹ moruz suoꝝ puersitatē psuadent [linguis suis dolose agebant] .i.mala sub sp̄e boni suadēdo: & pximū verbis dolosis decipiēdo [venenū aspidū] & odiū isanabile est: [sub labijs coꝝ] .i.in corde qd̄ pei⁹ est q̄ in ore. Recte aspidi cōparant̄: qz sicut aspis obturat aures ne audiat icātatores: sic ipi nolūt audire p̄cepta dei & p̄dicatores: sed reddūt mala p bonis: vn̄ subdit

6 **Quoꝝ os maledictiōe & amaritudine plenū est: veloces pedes coꝝ ad effundendum sanguinē.**

Roma.3.

❡ Quoꝝ os maledictione] .i.opprobrijs & blasphemijs ꝯtra deū [& amaritudine] .i.minis & terrorib⁹ ꝯtra pximū [plenū est] qz his abūdat [veloces] qz oīa incōsulte faciūt: vel qz expediti sunt & prompti pro ꝯsuetudine malefaciendi [pedes coꝝ] scz affectiones aīe & pedes corporis [ad effundēdū sanguinē] .i.ad occidēdū corporalr̄ & sp̄ualr̄. Quādo eni͂ terrere nō possunt minis: psequunt̄ xp̄m & suos gladijs. Ideo

7 **Contritio & infelicitas in vijs coꝝ: & viam pacis nō cognouerūt: nō est timor dei an̄ oculos coꝝ.**

❡ Cōtritio & infelicitas in vijs] .i.cogitationib⁹/locutionib⁹/operationib⁹ [coꝝ] Oēs eniz vie maloꝝ plene sunt laborib⁹ & miserijs. Uel via impioꝝ dr̄ ꝯtritio: qz terūt & terunt̄ duz sibi nocēt & alijs: & īfelicitas q̄ ducit ad īfelicitatē dānationis: qz [& viā pacis] vere ad deum & pximū meritoriā vite eterne [nō cognouerūt] .i.cognoscere p opationē noluerūt: & horuz oīuz causa est: qz [nō est timor dei] q̄ retraheant̄ a malo [ante oculos coꝝ] & ideo ad malū currunt sine freno. Sed

Impioruz via ꝯtritio dicitur.

8 **Nōne cognoscēt oēs qui operant̄ iniquitatē: qui deuorant † plebē meā sicut † escam panis.**

† populū meū. † cibum.

❡ Nōne cognoscēt] deū esse & dei iustitiā seu visionē v̄turā qui mō scire dissimulant [omnes qui operant̄] perseueranter

[iniq̄tatē] nūc sine timore: q̄si diceret sic nā cognoscēt p pe-ne experiētiā id cuius modo nolūt hic noticiā: q2 qui stultus est in culpa, sapiēs erit in pena sciēs qd̄ ignorauerat [qui deuorant plebē meā] populū chr̄ianū ⁊ ecclesiasticū seductione icorp: orādo vel occidēdo vt sit eis satietas de deceptione vel occisione. Et hoc [sicut escā panis] i. quotidie sicut panis est quotidianus cibus. Inde aūt eis tāta cecitas. Quia

Stultus q est i culpa: sapiēs erit in pena.

9 **Dn̄m non inuocauerunt: illic trepidauerūt timore vbi non erat timor.**

¶ Dn̄m nō inuocauerūt] i. in se nō vocauerūt. Si enī3 inuocassent salui vtiq3 fuissent. Nō vere deū inocāt q cū displicētia amāt. Et id̄o [illic trepidauerūt timore] qs eni securus sine dn̄o: [vbi nō erat timor] i. iusta cā ⁊ rō timoris. Plus.n. illi timēt dāna ⁊ mala tpalia icurrere ⁊ terrena pdere vbi nō timēdū q̄ eterna ⁊ celestia vbi eēt timēdū. Uel q2 pp eorū maliciā dn̄s imitat eis timorē nemine psequēte in penā ipsorū. Sic āt ē cautela oportune timē: ita ignauia ē icpte trepidar̄.

10 **Quoniam † dn̄s in generatione iusta est: cōsiliū3 inopis cōfudistis: qm̄ dn̄s spes eius est.**

† de⁹

¶ Qm̄ dn̄s in gn̄one iusta] i. iustorū [est] p grā3 tanq̄ defensor ⁊ protector eorū: q2 nō deest sanctis suis: sed nō est in gn̄one iniusta q̄ seculū diligit ⁊ cōditorē seculi relinq̄t: q2 iniustū est seruire creature potius q̄ creatori: ⁊ q̄ nō est in vobis o miseri q eū cōtēpsistis: q2 vos [cōsiliū inopis] sc3 chr̄i q pro nobis paup factus est. Uel cuiuslibet imitatoris sui: qd̄ est vt in deo solo hoīes spem ponāt nō in seculo [cōfudistis] i. cōfusibile iudicastis: q2 vobis magis placēt terrena q̄ celestia: ⁊ cōtēpsistis eū [qm̄ dn̄s spes eius est] i. qs sperat in deo nō in hoīe. Uñ q̄ magis reuerēdus eēt inde venit cōtēptus. Sed o stulti

11 **Quis dabit ex syon salutare israel: cū auerterit dominus captiuitatē plebis sue: exultabit iacob ⁊ letabitur israel.**

¶ Quis [alius] [dabit ex syon] i. ex ciuitate celesti. Uel ex iudeis pcedēs [salutare] i. salutē [israel] i. populo fideli. i. qs saluabit fideles nisi ipse dn̄s: ⁊ amouerit cuius cōsiliū spreuistis: quasi diceret: nullus alius: sed ipse in futuro eos saluabit cū ad iudiciū venerit. Quia [cū auerterit dn̄s captiuitatē plebis sue] i. cū dānauerit diabolū q captiuat populū suū ⁊ mortale hoc induerit imortalitatē. Tūc [exultabit iacob] i. luctator ⁊ supplātans vicia p quē signant̄ actiui [⁊ letabitur israel] i. vir videns deū ⁊ meditās celestia p quē signant̄ cōtēplatiui. Tūc eni erit exultatio in corpore his q fuerint spiritaliter iacob. i. q luctādo vicia supplātauerūt: ⁊ erit leticia in mente his q spiritaliter fuerint israel. i. qui in amore ⁊ cōtēplatione diuinitatis exarserint. Ibi actiua ⁊ contēplatiua vita gaudio eternitatis remunerabiliter: ibi pficiētiū ⁊ pfectorum merces sempiterna recompensabiliter. Oratio.

Dignare dn̄e de celo sancto tuo respicere sup filios hominū: ⁊ da nobis cognoscere vias pacis: vt auersa visiorū captiuitate celestis hierusalem habitacu-lis perfruamur. Per dominum.

¶ **Psalmus de milicia digne habitātiū in p̄senti ecclesia: ⁊ de virtutū exercitijs introducētibus post militiā ad celestia. Psal. XIIII.**

Domine quis † habitabit in tabernaculo tuo † aut quis requiescet in monte sancto tuo.

† pere- grinabit. † et.

Auctor psalmi pp̄heta Dauid. ¶ Titulus tal' est. Psal. Dauid. Idest psal. iste est Dauid pp̄hete q hic loq̄t̄ de moꝝ istitutione ⁊ p̄sumptionis rep̄hēsione. ¶ Materia. habitatio tam militātis ecclesie q̄ triūphātis. ¶ Intētio. ostēdere q ad illas ecclesias ptinēt: ⁊ q̄ via p chr̄ianā militiā tēdamus ad patriā. ¶ Sn̄ia in gn̄ali. Propheta in isto psal. loquit̄ de digne habitātibus in ecclesia militāte: ⁊ q̄escētibus in triūphante. Multi enī3 videnī̄ esse nunc de ecclesia ⁊ nō sunt: ⁊ tñ iactant se esse: quorū p̄sumptionē pp̄heta intēdens retundere q̄rit a dn̄o rogans sibi a dn̄o respōderi. Confutatis q̄ malis de qb⁹ dictū est supra q̄rit a deo de bonis q̄s sua dignos iudicēt ecclesia. ¶ Sn̄ia in sp̄ali. Propheta q̄ velut sacerdos petēs respōsum ait. [Dn̄e qs habitabit] sc3 digne ⁊ pseuerāter. [in tabernaculo tuo] i. in p̄senti militāte ecclesia dimicans strenue in ea: vbi militamus cōtra carnē, mūdum, diabolū. Tabernaculū eni est pp̄rie militātiū. [aut qs requiescet] post militiā ⁊ laborem [in mōte sancto tuo] i. in eterna btitudine ⁊ in ecclesia triūphante, vbi est visio pacis, ⁊ supereminētia charitatis. Propheta q̄si sacerdos stans ante faciē dn̄i q̄rit quos de⁹ ecclesia sua dignos iudicet: ⁊ rn̄det dn̄s in exēplū decalogi decē virtutibus ad atria sua puenīri. Pri.

Tabernaculū pp̄rie est militātium.

Uirtutib⁹ decem ad atria dn̄i puenitur.

2 **Qui ingredit̄ sine macula: ⁊ operat̄ iustitiam.**

¶ Qui ingredit̄ [in hac vita] [sine macula] mortalis culpe et infamie. i. q est inocens ⁊ militat cū temperātia abstinēdo a malo. Scd̄a [Et operat̄ iustitiā] i. opera bona ⁊ iusta: q2 nō sufficit abstinere a malo: sed opz etiam facere bonū. Iustitia magna virtus est: non nouit patrē vel matrē: veritatē nouit: personam non accipit deum imitatur. Deinde partes ⁊ opera harum virtutum exequitur. Tertia.

3 **Qui loquitur veritatem in corde suo: q non egit dolum in lingua sua.**

¶ Qui loq̄tur v̄itatē in corde suo] ⁊ nō tm̄ in labijs. i. q nulli fraudē machinat⁹ est: s3 ita h3 in corde sicut est in ore: vt cor cōsonet cū ore. Qñq3 eni aliqs verū dicit ⁊ putat fallere ⁊ h3 veritatē in labijs non in corde: q̄ parū est verū loq nisi in corde ita sit. Quarta [q nō egit dolū in lingua sua] i. q nō decipit p̄ximū dolose mēdacijs ⁊ verbis falsis: sed veritati quā scit ⁊ in corde habet etiā ore ⁊ lingua cōcordat. Quinta.

4 **Nec fecit proximo suo malū: ⁊ opprobrium non accepit aduersus † proximos suos.**

† proximū suū.

¶ Nec fecit p̄ximo suo malū] i. nō nocuit eū: vt dicit Aug⁹. Uñ scriptū ē: qd̄ tibi nō vis fieri, alij ne feceris: vt nemini faciam⁹ malū qd̄ vtiq3 nobis ab alio fieri nolumus. p̄xim⁹ eni p oī hoīe accipit̄. Sexta [⁊ opprobriū] detractiōis [nō accepit] i. acceptū ⁊ gr̄ū nō habuit p̄latū [aduersus p̄ximos suos] i. temē vl' libēter nō credit criminatori: nec libēter audit detractorē: s3 poti⁹ displicet ⁊ nec ip̄e crimiat̄ vl' detrahit. Septia.

5 **Ad nihilū3 deductus est in conspectu eius malignus: timentes autē dn̄m glorificat.**

¶ Ad nihilū deductus est in cōspectu ei⁹] i. viri iusti vt nihil in eo valeat [malignus] i. diabolus vel hō male suggerēs a qb⁹ nō potuit cogi nocere alij. Uel [malignus] hō. i. iniurie illator vel p̄ximi criminator quē p nihilo ducit ⁊ h3 quātūcūq3 sit magnus: q2 nō est aliq̄ honore dignus [timētes autē dn̄m] i. vere virtuosos l3 pauperes [glorificat] i. gloriosos reputat ⁊ honorat. scit enim in his habitare deū. Octaua.

6 **Qui iurat proximo suo ⁊ non decipit: qui pecuniam suam non dedit ad vsuram: ⁊ munera super † innocentem non accepit.**

† innocētes.

¶ Qui iurat p̄ximo suo] i. firmiter p̄mittit. [⁊ nō decipit] q2 p̄missū3 reddit. h est si iurat īplet qd̄ p̄misit. Nona [q pecuniā suā nō dedit ad vsurā] i. nō expetit sup abūdātiā tpalē: q2 est vsura sp̄ualis q̄ est exercēda vt p̄dicatio. Sed vt dicit Hiero. ex pecunia dn̄i. i. ex p̄dicatiōe v̄bi dei l3 victū ⁊ vestitū accipe: ⁊ q plus regrere voluerit in vsurā reputabit̄. Decima [⁊ munera sup inocētē nō accepit] ad dep̄mēdū cām inocentis: ⁊ ad superādū eum in cā sua. sequit̄ cōclusio.

Hieron.

7 **Qui facit hec: non † mouebitur in eternum.**

† cōmouebitur.

¶ Qui facit

¶ Qui facit hec predicta tam priora quam posteriora: et qui sic militat in via [nō movebit in eternū] quia in pñti nō movebitur a statu gratie et sic perveniet in futuro ad statū glorie et regnabit in patria. Iste ergo habitabit nūc in dei tabernaculo et requiescet postea in mōte eius sancto et nō dividetur ab ipso. Et nota quod dicit facit hec: ut ad actū nos invitet et operādū, nō solū ad dicendū et cantandū. Unde Augustinus. Cave ne bene cātes et male vivas. Oro.

Augus.

Concede nobis piissime deus sine macula ingredi ecclesiā tuā: et averte nos a dolis proximi et usuris: dū hec secundum tuū servamus preceptū: nō cōmoveamur ab emulis suppliciis in eternum. Per dnm.

¶ Psalmus de christi ad patrem oratione in susceptione persone humane et gratiarum pro beneficijs actione. Psal. XV.

1 Conserva me domine quoniam speravi in te: dixi domino deus meus es tu quoniam bonorum meorum nō eges.

Auctor psalmi propheta David. ¶ Titulus hic est. Tituli inscriptio ipsi David. i. regnū christi de quo hic agitur quod in scriptione tituli significatur: attribuitur david. i. christo manu fortis qui est verus rex iudeorū. i. oīum vere confitentiū. Hūc titulū noluit mutare Pilatus: quia quāvis nesciens signavit quod regnū christi per passiōis victoriā acquisitū nō destrueretur. In priori quidem psal. quesivit quis habitabit in tabernaculo: et responsū est quod ille qui hz virtutes. in isto subiungit de illo per quē habent virtutes. i. de christo qui hic orat. ¶ Materia. christi passio et resurrectio et ad dexteram patris assumptio. ¶ Intentio. huius christi passionē, resurrectionē, et assūptionē firmiter credere: et ne aliquis contradicat monere: nosqz ad christi regnū quod nobis per hoc acquisivit invitare. ¶ Sententia in generali. Propheta in isto psal. loquitur in persona christi qui orat et petit a deo patre se conservari: eique gratias refert quod sua virtute iniquitatē secali superavit: et post resurrectionis gloriaz in delectationibus dextere sue eū collocavit. ¶ Sententia in speciali. christus qui hz hoiez ad patrez orās ait. [Cōserva] et custodi inter pericula [me dñe] pater et quos mihi dedisti [quia speravi in te] nō in me. Hoc dicit pro infirmātibus mēbris suis que trāsformat in se. Nos enim qui puri hoies sumus conservari indigemus [dixi] tibi [dño] meo patri [deus meus es tu] i. mei hois: et in eo quod sū hō. Et vere deus [quia bonorū meorū nō eges]. Nō.n. tu indiges meo servitio: sz ego potius tuo beneficio. Unde li quia nō est cāle sz adiūctivum: q. d. diceret nō cā sz signū est et evidētia tue divinitatis quod tu nō indiges bōis meis. Deinde convertēs se ad auditores narrat quāta bōa dñs pater sibi fecerit. D.

2 Sanctis qui sunt in terra eius: mirificavit omnes voluntates meas in † eis.

† illis.

¶ Sanctis [i. aplis et aliis fidelib^9: [qui sunt in terra ei^9] i. in ecclesia sancta: vel qui in terra viuētiū spē suā fixerūt quorū conversatio est in celis [mirificavit] dñs pater i. miras fecit et mirabiliter implevit [oēs volūtates meas] et desideria. et hoc fecit nō extra eos sz [in eis] i. in profectū eorū. Vel [in eis] i. inter eos. Volūtas enim christi erat ut illi fierēt de impiis pii et iusti: de terrenis celestes et sancti. de filiis diaboli filii dei. Sz illō apli. Hec est volūtas dei sanctificatio vestra quā dñs pater in eis mirabiliter adimplevit. Sed prius.

j. Thess. 4. a.

3 Multiplicate sunt infirmitates eorū: postea acceleraverunt.

¶ Multiplicate sunt infirmitates eorū] i. multiplices intellexerūt suas esse infirmitates: quia nihil profectū habuit lex: et hoc nō ad periciē: sz ut gratiam desiderarēt. unde addit [postea acceleraverūt] currētes ad medicū ut eos sanaret: ad medicinam penitentie ut purgaret: ad postulādū gratiā que confirmaret: ad impetrādū gratias que consumaret. Unde.n. proprias cognoscūt infirmitates: inde citius festināt ad sanitatē. Et quia infirmos et peccatores humiliter se confitentur: ideo a celesti medico sanari promerentur: et idcirco adiūctū est.

4 Non congregabo conventicula eorū de sanguinibus: nec memor ero nominū eorū per labia mea.

¶ Nō cōgregabo cōventicula eorū de sanguinib^9] i. nō erunt conventus eorū carnales sz spūales: nec sanguinibus pecorū propiciatus cōgregabo eos et construā meā ecclesiaz: spūalis est enim religio novi testamēti. [nec memor ero nominū eorū] que peccādo sibi acquisierūt secundum culpe qualitatē: si culpe pro quibus sunt nomina corrigantur: quia spūali immutatione obliviscentur quid fuerunt [per labia mea] nō vocando eos ultra peccatores vel inimicos vel homines: sed iustos fratres et dei filios. Quia ergo in hereditatē dñi trāsferuntur recte subiungitur.

5 Dominus pars hereditatis mee et calicis mei: tu es qui restitues † hereditatem meam † mihi.

† mihi.
† non est

¶ Dñs [scz pater est [pars] i. portio et premiū [hereditatis mee] i. sanctorū qui sunt hereditas mea. Vel [pars hereditatis mee] i. portio hereditaria mei et meorū. q. d. habebunt et possidebunt mecū hereditatē ipsaz dñm [et pars calicis mei] i. premium et merces mee passionis: sed et ipse calix. i. portio mea delectabilis. Eligāt alii partes terrenas: pars mei et sanctorū est deus. Bibant alii voluptates mortiferas: ego et mei bibemus deū. Deinde convertēs se ad dñm ait [tu es] o dñe pater [qui restitues hereditatē meā mihi] i. fideles meos qui per peccatū perierāt. Hoc est quod in euāgelio dicitur: nemo venit ad me nisi pater meus traxerit eū. Dicitur autem christus hereditas nostra: quia ipse pascit et vestit nos et hic et in patria: et nos dicimur hereditas et regnū illius: quia extollit nos et regnat in nobis. Sed nemo putet se hereditatē nisi preclarus sit: quia sequitur.

Jo. 6. e.

6 Funes ceciderunt † in preclaris: etenim hereditas mea preclara est mihi.

† mihi.

Funib^9 hereditatum dividūtur portiones.

¶ Funes] quibus dividūtur hereditatū portiōes [ceciderūt] mihi quasi sorte [in preclaris] i. in sanctis sine intersanctōs qui divina electione christo cesserūt. Sicut enim nos dividimus hereditatē nostram funibus sic deus fide spe et charitate suis hereditatez divisit: super quos ceciderūt isti funes ipsis qui in hereditatē dei pervenerunt. Nō autem ceciderūt nisi in preclaris quibus magis placuit celestis claritas quam terrena: spūales virtutes quam temporales honores [etenim hereditas mea] i. ecclesia fideliū [preclara est mihi] per abūdātiā gratie et sanctitatis: lz nō mūdo ubi sancti abiecti videntur conversis sicut funis in divisione possessionū aliquando cadit alteri in pulchro: alteri in turpi: sic in divisione hoiuz illi super quos funes christi ceciderūt ornamento virtutū sunt pulchri: qui autem diabolo contigerunt vitiorum sordibus sunt deturpati. unde

7 Benedicā dñm qui tribuit mihi intellectū: insuper † et usqz ad noctē † increpuerūt me renes mei.

† autem
† emēdaverunt.

¶ Benedicā dñm] i. patrē gratias ei agēdo [qui tribuit mihi intellectū] i. intelligētes ad cognoscēdū creatorē. Vel [mihi] i. mēbris meis mihi coniūctis [intellectū] quo deū cognoverūt: quo cōtēptis temporalibus spūalia intellexerūt. Unde. Hec est autem vita eterna ut cognoscāt te verū deū: et quē misisti iesuz christum: [insuper] i. de hoc bñdicā dñm quod [usqz ad noctē] i. usqz ad mortem [increpuerūt me] i. increpaverūt et persecuti sunt blasphemiis et iniuriis. Nā de increpo increpas reperitur increpavi et increpui: increpatū et increpitū. [renes mei] i. iudei ex quibus secundum carnē exivi. Et sic in prosperis et adversis gratias agit et deū benedicit. Unde nos iste versus instruit ut laudemus deū in donis suis et prosperis: et insuper in flagellis et adversis. unde et sequitur.

Joā. 17.

Instructio bona.

8 Providebam dominum in cōspectu meo semper: quoniam a dextris est mihi ne commovear.

Act. 2.

¶ Providebā dñm in conspectu meo semper] i. cōtinue non abstuli oculū meū ab eo qui semper est providens quod in eū post ista temporalia peracta recurremus. [quia a dextris est mihi] i. favēs mihi propicius assistit et protegit [ne cōmovear] aliquo motu inordinato ex iniuriis vel causis aliis: sed ut in eo stabilis permaneā. Hinc habe exēplū quo peccata vitentur: qui enim deum semper acie mētis intuetur hic neqz prosperis extollitur: neqz adversis frangitur: nec peccatis inclinatur. In cūctis ergo que agimus:

Peccata quo vitentur exemplum.

que loqmur:que cogitam⁹:si dñm vt oius inspectorē auxiliatorem iudicē z remuneratorem semꝑ in ꝯspectu nostro prouidemus vt neqȝ amore neqȝ timore alicuius rei ab eius volūtate discordemus erit vtiqȝ a dextris nobis ne de bono ad malum cōmoueamur z offendamus.

† io- cūdatū. 9

Propter hoc † letatum est cor meum z exultauit lingua mea: insuper z caro mea requiescet in spe.

Propter hoc].i. huiꝰ assistētiā z adiutorium[letatū est cor meū]gaudio interiori.[z exultauit lingua mea]gaudio exteriori qđ ꝓrūpit in vocē: z ideo qđ est in cogitationibꝰ z i verbis est exultatio: hoc est plena leticia que z corde hilari percipitur z alacri sermōe ꝓfert.[insuꝑ]pter ꝑdicta[z caro mea] nō deficiet in interitu: sed[requiescet]in sepulchro sine putrefactione per triduuȝ sepulture[in spe]resurrectionis future. Et si nos spūaliter letamur: z caput nostrum imitamur speȝ certam habemus: qm̄ simul cum ipso resurgemus: vt vbi caput precessit z membra sequantur. Et subiungit in qua spe.

10 † neqȝ. Act.13.

Quoniam non derelinques animaȝ meā in inferno: † nec dabis sanctū tuū videre corruptionem.

Qm̄ nō derelinques].i. nō patieris cōmuni more aliorum detineri[aiam meā]quā habeo vt verus hō[in inferno]sciliȝ in limbo sctōꝝ patruȝ: imo z ipsa anima chri beatas alas sibi nō dereliquit[nec dabis sctm̄ tuū].i. nō ꝑmittes corpꝰ meuȝ impollutū z a te sctificatū[videre corruptionē].i. experiri putrefactionē vel incinerationē. Et sic factū est qꝛ aīa que ad infernū descēdit vt electos suos inde eiiceret z diabolū ligaret nō est ibi derelicta: sed rediit ad corpꝰ die tertia z corpꝰ christi cio diuinitatis sibi sꝑ vnite defendebat ab icineratiōe. Immo

11 † dele- ctatio.

Notas mihi fecisti vias vite: adimplebis me leticia cum vultu tuo: † delectationes in dextera tua vsqȝ in finem.

Notas mihi fecisti vias vite]accelerādo tp̄s resurrectionis mee[adiplebis me leticia cū vultu tuo].i. assumptus de tua manifesta visione z claritate diuina letabor[delectatiōes]vite eterne erūt mihi[in dextera tua]posito[vsqȝ in finē]cōsumātē nō ꝯsumētē.i. eternalr: qꝛ chrs assumptꝰ sedet ad dexterā pr̄is. z hec dignitas sessionis inerit chro hoi semꝑ z sine fine. Hoc quoqȝ z de sctis itelligi sic pōt.[Notas fecisti]ꝑ me [mihi].i. meis in qbus ego suȝ[vias vite].i. vias humilitatis z opa qbus ad vitā redeāt.[adimplebis me].i. meos in futuro[leticia cū vultu tuo]vt nil vltra desiderēt cum te facie ad faciē viderint z interim sunt eis delectationes in via huiꝰ vite [in dextera tua].i. in fauore z ꝓpiciatione tua.[vsqȝ i finē].i. vsqȝ ad ꝯsumationē beatudinis eterne. Uel[delectationes] .i. sufficiētia oiuȝ bonoꝝ delectabiliū erūt eis[i dextera tua] .i. in eterna beatudine[vsqȝ in finē]idest ꝑfecte z semꝑ. Oro.

Conserua domine sperantes in te: z effice voluntates tuas nobiscum: vt clarificati leticia resurrectionis tue mereamur a dextris tuis cum omnibus sanctis delectari. Per dominum.

Oro chri tpe sue passionis instāte: vel cuiuslibet fidelis z iusti positi i tribulatōe. Psal. XVI.

1

Exaudi domine iustitiam meaȝ: intende deprecationem meam.

Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Titulus talis. Oro Dauid. Hoc est oro huius psalmi ꝯuenit signato Dauid.i. chro adiūcta sibi voce corporis eiꝰ qđ est eccl̄ia. Qđ ḡ supra orauit iteꝝ cū mēbris hic orat nō ꝓ sua vtilitate: sȝ ꝓ nr̄a necītate. Christi enī oro est fidelīū instructio: sicut enī flēdo Laçarū charitatē ꝓximi hic nos docuit: ita orauit vt formā orādi nobis ꝓponeret. ¶ Materia. oro chri tpe passionis sue instāte vel fidelis z iusti in tribulatione. ¶ Intētio. nos ad orōnē monere vt exēplo sui studeamus in necītatibꝰ semꝑ orare. ¶ Snia in ḡnali. ꝓpħa in isto psalmo in ꝑsona chri vel viri fidelis z iusti in magna tribulatione corpis vel aie positi petit inde diuinitus liberari. ¶ Snia in spāli. chrs ḡ ꝟm hoieȝ ad patrē orās adiūcta sibi voce corpis ait.[Exaudi dn̄e iustitiā meā]nō a me sȝ a te mihi datā. Justitia.n. vim vocis hȝ apđ deū z penetrat celuȝ: felixꝫ ḡ talē ad orādū se ꝑparat vt in orōne iustitiā suā pretēdere valeat: z nihil nisi qđ iuste ꝯferēdū est orare ꝑsumat z pro iustitia[intēde].i. diligēter ausculta[deprecationē meā]que est de malis amouendis z cauendis. Et non solum intendas deprecationem meam. Sed z

Opus oro fideliū est instructio.

Aug.

Auribus ꝑcipe orōnē meā: non in labiȳs dolosis. 2

Auribꝰ ꝑcipe].i. ꝑfecte cape nō trāsitorie[orōnē meā]que est de bonis sibi z suis adhibēdis z ꝯseruādis. Orōnē inquaȝ [nō in labiys dolosis]platā. Sicut est oro illoꝝ ḡ dicūt dn̄e dn̄e z nō faciūt volūtatē p̄ris. Uel illoꝝ ḡ aliđ petūt z aliđ i corde versant. Labia enim dolosa essent si ab eqtate vel intentione verba discordarent. Deinde subiungit quid petit: quasi diceret. hoc peto. vt

3 † A. † mei.

† De vultu tuo iudicium meum prodeat: oculi † tui videant equitatem.

De vultu tuo]ḡ oia videt nec alterius testimonio eget.i. de manifesta noticia tua.[iudiciū meū ꝓdeat].i. exeat vel eē appareat.i. iudica me ꝟm illa q̄ in me respicis z cog̃scis ḡ nullū habeo pctm̄[oculi tui].i. cōtuitio diuinitatis tue[videant eqtatē]vt facias mihi ꝟm eā: nō ꝟm volūtatē hoiuȝ z mihi des remediū: aduersarȳs ꝟo ꝟm suum demeritum. Jam autez fac qđ peto a te: quia tu qui omnia vides.

Probasti cor meum z visitasti nocte: igne me examinasti z non est inuenta in me iniquitas. 4

Probasti cor meū]qđ ꝯspectui tuo semꝑ pȝ[z visitasti nocte].i. tribulatiōe: q̄si diceret: cor meū visitatiōe tribulatiōis ꝓbatū est: que tribulatio z noꝫ dr̄: qꝛ ꝑturbat: z ignis qꝛ exurit. Unde subdit[igne]sc̄ȝ tribulatiōis[me examinasti]sicut metallū[z nō est inuēta in me iniqtas]quā vstio coqueret.i. inuentus sum imunis a peccato. Debent ergo sancti viri semper examinare cor suum vt illud ante oculos dei sine iniquitate habeāt ꝓbatū. Et adeo sum iustus z sine iniquitate

Tribulatio aliqñ nox dicit: z aliqñ ignis.

Ut non loquatur os meū opera hoiuȝ: ꝓpter verba labiorum tuorum ego custodiui vias duras. 5

Ut nō loquat̄ os meū opa hoiuȝ].i. vt nō aliud ꝓcedat de ore meo q̄ȝ qđ ad gloriā z laudē tuā ꝑtinet nō ad opa hoium que ꝑter volūtatē tuā faciūt.i. vt nihil nisi tuū loquar z in lingua nō peccē qđ est ꝑfectoꝝ. vt dicit Ambrosꝰ. Nō mediocre piculū est cū hēas tāta eloqa dei z opa que fecit illis ꝑtermissis loquaris z audias que seculi sunt. Et q̄uis ita innocēs sim: tn̄[ꝓpter vba labioꝝ tuoꝝ]sc̄ȝ mādata z cōsilia cōplenda[ego custodiui vias]tribulationū vel virtutū z bonorum opeꝝ[duras]sc̄ȝ nolētibꝰ: sed suaues volētibus. Et ergo

Ambrosiꝰ pulcherrimū dictū.

† Perfice gressus meos in semitis tuis: vt nō moueantur vestigia mea. 6

† Ad ꝑficiendos.

Perfice]vsqȝ in fineȝ: qꝛ a deo est incipe z a deo est finire.[gressus meos].i. opeꝝ meoꝝ actus[in semitis tuis].i. in ꝑfectoꝝ mādatoꝝ tuoꝝ arctis z angustis vȳs[vt vestigia mea] idest imitatores mei qbus est impressa forma iustitie[nō moueant̄]a te vel a me. Bene siqdem sequaꝝ pergit vbi ille qui exēplū ꝑbet rectus incesserit. Uel[vt non moueant̄ vestigia mea]recedēdo a veritatis via. Neqȝ eniȝ sufficit ꝑfecta agere nisi contingat in ipsis firmiter permanere.

Ego clamaui quoniam exaudisti me deus: inclina aurem tuam mihi z exaudi verba mea. 7

Ego clamaui]nūc z valida itētiōe ꝑces direxi.[qm̄ exaudisti me deꝰ]alio tpe. q. d. exauditio ꝑoris clamoris inuitat me

ad iterādū clamorē: τ ex h q audisti me ausus sū inuocare te: bris spē iterū de exauditōe: τ iō sic ꝯsueuisti | iclina aurē tuā | s.mie τ clemētie | mihi | būili sic medic⁹ egroto. | τ exaudi | ad effectū pducēdo | vba mea | quib⁹ loquor ad te orādo. hec scz

8 **Mirifica miās tuas: q saluos facis sperātes in te.**

¶ Mirifica miās tuas | .i. inoua τ fac eas nouas ac mirabiles circa me q hoies admirent eas. Mira eni sūt que noua sūt τ ne vilescāt mie tue τ min⁹ ament. Tu dico | q saluos facis spe rātes in te | nō psumētes de se. Mira sūt τ noua que in carne chr̄s gessit que iudei mirati sūt: sz credere noluerūt τ quotidie mirificat dn̄s miās suas ex iniusto iustū faciēdo.

Mira sūt τ noua q̄ i carne chr̄s gessit.

9 **A resistentibus dextere tue: custodi me vt pupillam oculi.**

¶ A resistētib⁹ dextere tue | .i. ab ipis q resistūt p̄ciosi tue τ fauore quo mihi faues: seu quē mihi facis τ ōndis. | custodi me | ab oī occasiōe lesiōis: ne iniustitia iustitiā pimat: ne q̄ obliuiōs tētatio me frāgat vl̄ seducat | vt pupillā ocl̄i | .i. ita tenē τ diligēter sic hō custodit pupillā ocl̄i sui q diligent custodit qr nil tā diligit: ita q nō possint mihi nocē vl̄ finalr̄ p̄ualere.

Pupilla oculi diligenter custoditur.

10 **Sub vmbra alarum tuarum protege me: a facie impiorum qui me afflixerunt.**

† in tegmine.

¶ Sub vmbra alaꝝ tuaꝝ | .i. sub munimēto charitatis τ mie tue | ptege me | vt gallina pullos | a facie | .i. ab instātia τ infestatōe | ipioꝝ | .i. demonū τ maloꝝ hoīuz | qui me afflixerūt | psequēdo. Misericordia qua grāz impendit τ charitas que gratiā impēsaz custodit: ale dei spūales sunt quibus nos protegit: quia ab estu refrigerant vitioꝝ: τ ab afflictione tēperant impioꝝ. Et subiungit quomodo afflixerunt. d.

11 **Inimici mei aiaz meā circūdederūt: adipē suum concluserunt: os eorum locutum est superbiā.**

¶ Inimici mei aiaz meā | .i. me: ponēdo ptē p toto | circūdederūt | diuersis tētationib⁹ ꝯsilijs τ machinationib⁹ querētes vitā meā tollere τ me pdere | adipē suū | .i. viscera mie | concluserūt | .i. int⁹ clauserūt oino erga me. psequēdo me absq₃ vlla mia: τ obstinate | os eoꝝ locutū est supbiā | ꝯ deū τ p̄ximū. Quidam cogitant superbiā: quidam loquunt: quidaz faciūt: quidam alijs signis exprimunt: τ non est aliqđ mēbrū in homine in quo non regnet quandoq₃ superbia.

Superbia aliq₃ regnat in oībus membris.

12 **Proijcientes me nunc circūdederūt me: oculos suos statuerunt declinare in terram.**

¶ Proijciētes me | .i. tēdētes me pijcere ab oī honore τ bono spūali | nūc circūdederūt me | tēdētes insidias circūquaq₃ ne possim euadere: qr | oculos suos | .s. cordis .i. cōsiderationē τ intētionē | statuerūt | .i. deliberauerūt τ firmauerūt: q̄si ex pposito | declinare | .i. flectere | in terrā | .i. in ista terrena nō leuare ad deū τ celestia nō attēdētes spūalē iacturā sz vtilitatē terrenā: qr nō hn̄do respectū ad deū: sz quasi auertendo se ab eo plus timebant perdere temporalia q̄ eterna.

13 **Susceperunt me sicut leo paratus ad predam: τ sicut catulus leonis habitans in † abditis.**

† occultis.

¶ Susceperūt me | .i. suscipe auide conati sūt τ parati sunt | sicut leo paratus ad p̄dā | .i. apte me psequētes cū magna crudelitate. | τ sicut catulus leonis habitās in abditis | .i. in abscōditis τ insistēs insidijs: qr cum hoc etiā latēter τ insidiose me persequunt. Mos est enim malis vota sua tegere. vt latēter possint ea pficere: qr̄ qui male agit odit lucē. Sed tu q dissimulādo videris dormire τ iniquitatē hominū nō curare.

Joā. 3. c.

14 **Exurge domine preueni † eum τ † supplanta eū: † eripe animā meā ab impio: frameā tuam ab inimicis manus tue.**

† eos. † subuerte eos. † erue.

¶ Exurge | o | dn̄e | p ostēsionē tue potētie | p̄ueni eū | .i. eos .s. impiū τ suos a simili currētis ne ad cōplemētū volūtatis sue pcedāt | τ supplanta | .i. occipe | eū | a filij luctantis .i. subuerte eos τ deijce inefficaces faciēdo τ a suo pposito frustrādo | eripe | .i. libera | aiaz meā | .i. me | ab ipio | scz diabolo vel homie malo | frameā tuā | .i. gladiū seu ptātē τ potentiā quā dedisti eis: qr a te acceperūt qua abutunt psequēdo bonos erue τ aufer | ab inimicis man⁹ | .i. vtutis | tue | qr aduersant tue potētie.

15 **Dn̄e † a paucis de terra diuide eos in vita eoꝝ: τ de abscōditis tuis adimpletus est venter eorum.**

† pdens eos d terra: dispge eos i.i vita eoꝝ. Mat. 20. τ. 22. b.

¶ Dn̄e a paucis | .i. iustis τ electis q pauci sunt comparatiue. Multi eni sūt vocati pauci xo electi. | de terra | viuētiū .s. ecclesia | diuide | .i. sepa | eos | .s. malos fm mores τ merita | in vita eoꝝ | .i. q̄diu viuūt ne possint nocē bonis: τ postea ēt diuide eos fm loca: qr de abscōditis tuis | .i. peccatis q̄ de⁹ nō nouit p approbationē sz phibet: τ q̄ tāq₃ tenebre abscōdunt a luce xitatis tue | adipleť est vēter eoꝝ | .i. satiata est carnalitas τ desideriū eoꝝ: vel plena est memoria eoꝝ vt obliuiscāt dn̄i.

16 **Saturati sunt † filijs: τ † diuiserūt reliquias suas paruulis suis.**

† porcis. † reliquerunt. Opa bona vel mala dicunt filij.

¶ Saturati sūt filijs | .i. opib⁹ malis: qr satisfecerūt sibi in uoluptatib⁹ suis. Opa. n. dicūr filij: τ sic bona opa filij boni: ita mala mali: τ ita saturati sūt qđ | diuiserūt | .i. dreliquerūt | reliqas suas | .i. pctōꝝ τ maledictiōis | puulis suis | .i. posteris eoꝝ imitatorib⁹: qr traducūt ea ad posteros: ita illi satiati sunt imūdicia. Sz qr ad h nr̄a tēdit orō nr̄eq₃ deuotōis affect⁹: nr̄a opa: nr̄e patiētie exercitia vt glīa dn̄i satiari valeamus subiungit.

17 **Ego autem in † iustitia apparebo † cōspectui tuo: satiabor cum † apparuerit gloria tua.**

† tua. † in conspectu. † manifestabit.

¶ Ego aūt | poti⁹ | in iustitia | qđ est mādata tua adiplere | apparebo ꝯspectui tuo | .i. in p̄ntia tua nūc p grāz tuā iuste viuēdo: τ | satiabor | in futuro celesti refectione: τ replebor oī gaudio vel eo qđ nūc desidero. Qui. n. nūc esuriūt τ sitiūt iustitiā tūc satiabunť ea | cū appuerit | .i. manifestabit scīo | glīa tua | eterna que satiat appetitū humanū eo q ibi consequit bonū infinitū. Felices qui presentiam delitiaꝝ τ vanitatum obliti merebuntur ibi satiari.

Oratio.

Conuerte dn̄e oculos cordis nr̄i ad cernēduz tui iudicij xitatē: vt dū h igne spūali pbamur: de tuis in eternū ꝯspectibus cū fructu iustitie satiemur. Per.

¶ Vox christi τ ecclesie gratias agētis pro sua liberatione de omni inimicoꝝ suoꝝ multiplici liberatione.

Psal. XVII.

Diligam te domine † fortitudo mea: dominus firmamentum meum τ refugium meum τ liberator meus.

1 † virtus.

Auctor psalmi pphēta Dauid. ¶ Titulus hic est. In finem verba cātici huius τc. Idest vba cātici huius: scilz de his: vnde habendum est canticum .i. delectatio τ leticia sunt attribuenda Dauid .i. manu forti Christo fm caput τ fm corpus ei⁹ .i. ecclīaz puero pp puritatē τ obediētiaz dn̄i .i. dei pr̄is. Dauid dico fideles suos in finē dirigēti .i. in sūmū bonū que vba locutus est interna sua locutiōe chr̄s tot⁹ scz caput τ corp⁹: dn̄o .i. ad honorez dn̄i pr̄is in die .i. pro die. Uel in die .i. in ꝯsideratione illi⁹ diei .s. resurrectionis christi: qua die eripuit eū .i. Chr̄m: fz caput τ corp⁹. dn̄s pr̄ de manu Saul .i. de ptāte mortis Chr̄m in re τ mēbra in spe: τ sādē eripiet in re: τ de manu oīuz inimicoꝝ suoꝝ .i. de ptāte iudeoꝝ fm caput: τ de potestate demonū fm corp⁹ τ mēbra. Et bene Saul psecutor Dauid mors dicit que sola nos psequit. nisi eni mortales essem⁹ nihil nobis facere posset inimicus. Et p hac spūali liberatiōe totus Chr̄s agēs grās deo dixit que sequunt in psal. Qui ḡ supra p liberatiōe obtinēda orauit nūc p ea obtenta grās agit. ¶ Materia graꝝ actio de multiplici liberatiōe ab inimicis τ piculis. ¶ Intētio. ad graꝝ actionez

monere p huiꝰ liberatiōe. ¶ Snia in gñali. ppha in isto psal mo i psona Chri ꝛ ecclie grãs agit p sua multiplici liberatiōe tã a tētationibꝰ varijs ꝙ̃ a psequētibus inimicis fortissimis. ¶ Psalmus iste multa ꝯtinet sacra ꝛ diuersa ecclie tpa. Ea aūt que pmo hic ponunt pñt indifferēter in voce Chri seu ec clesie accipi: ꝛ ad vtriusqꝫ psonã referri. ¶ Snia in spāli: de spūali ḡ liberatiōe Chris iteger grãs agēs ait. [Diligã te dñe] q dignꝰ es oi dilectiōe: qꝛ es [fortitudo mea] effectiue. i. p quē sum fortis ad resistendum aduersarijs: ad exercendum bo na: ad tollerandūꝫ mala: ꝛ expugnandum tentamenta. Dein de mutās personã de eo hoibꝰ loquit. d. [dñs] est [firmamē tū meū] p quē suꝫ tutus hñs in eo firmū fundamētū ne ven tis tētationū mouear. [ꝛ refugiū meū] ad queꝫ refugio ab oi pressura ne in periculis pereã [ꝛ liberator meus] a cōformi tate malorum ꝛ potestate inimicorum.

2 Deus meus adiutor meus: ꝛ sperabo in eum.

¶ Deus meꝰ] qꝛ me creauit ex nihilo [adiutor meꝰ] ꝛ coope rator in bono [et] ideo [sperabo] ꝛ totã speꝫ ponã [in eū] per quē saluabor in futuro ꝛ nō in aliū. Hoc distat inter deum ꝛ dñm ꝙ deꝰ nomē est nãe: sꝫ dñs nomen est officij. Illud ptī net ad maiestatē ꝛ dignitatē que ipse est: hoc ptinet ad pote statē ꝛ dñiuꝫ quod in nobis exercet. Ibi ostēditur nobis qd amemus: hic aūt quid timeamus: in vtroqꝫ quid credamus: quid speremus: quid amemus.

3 Protector meus ꝛ cornu salutis mee: ꝛ † susce ptor meus.

† redem ptor.

¶ Protector meꝰ] a ꝯcūtu malignãtiū tanꝙ̃ scutū: qꝛ me pte git ꝯ isidias ꝛ defendit a malis [ꝛ cornu salutis mee] i. firma ppugnatio ad salutē: ꝛ celsitudo salutis ad repellēdos ꝛ dissi pãdos inimicos meos fortes. Sicut eni cornu eminet: ita ipse est eminēs nřa salus. Loquit fm silitudinē sūptã de aialibꝰ cornutis: que cornu salutē suã defendūt. [ꝛ susceptor meꝰ] me tãꝙ̃ medicꝰ ifirmū suscipiēs ad sanãdū. ꝛ ideo nō ingratus

4 Laudans inuocabo dominū: ꝛ ab inimicis meis saluus ero.

¶ Laudãs] nō me sꝫ dñm p euasione maloꝝ ꝛ adoptiōe bo noꝝ: ꝛ nō meã gliaꝫ sed dñi querēs [inuocabo dñm] ad pseue rãdū [et] sic [ab inimicis meis] oibꝰ scꝫ visibilibꝰ ꝛ inuisibili bus [saluꝰ ero] per suū adiutoriū: qꝛ mihi nocere nō poterūt. Ecce quãta est vtilitas laudare deū. Si eni ꝛ in prosperis ꝛ in aduersis deum toto corde laudaueris nullus poterit tibi nocere inimicꝰ. Et merito ab inimicis saluari desidero: quia

5 Circūdederunt me dolores mortis: ꝛ torrentes iniquitatis conturbauerunt me.

Ps. 114.

¶ Circūdederūt me] vndiqꝫ [dolores] nō de rebus mūdi sed [mortis] i. insidie inimicoꝝ qbꝰ satagūt me ad mortē trahe re: q ꝛ p iuidiã nolēt me viuere. [ꝛ torrētes iniqtatis] i. trãsi toriꝫ ipetꝰ iniquoꝝ ꝛ psecutiōes malitiose cū ipetu veniētes sicut iundatiōes torrētiū [ꝯturbauerūt me] torrēdo: ꝛ egerunt vt me ꝯturbarēt: nã fecerūt me pauere ac tristari ꝛ mestū eē.

6 Dolores † inferi circundederunt me † preoccupa uerunt me laquei mortis.

† iferni. † puene runt.

¶ Dolores iferi] i. dolores iuidie que ducūt ad iferitū sicut iui dia diaboli ducta est mors in mūdū [circūdederūt me] quia erãt in circūdãtibꝰ me ex oi pte [pocupauerūt me] ꝛ puene rūt ad nocēdū mihi [laquei mortis] i. deceptiōes inimicorū quas tendebant vt caperent me ad mortem sicut auis capit laqueo. Sed qꝛ in angustijs ꝛ periculis est recurrendum ad auxilium diuinum magis ꝙ̃ humanū subiungit.

7 † In tribulatione inuocaui dominum: ꝛ ad deuꝫ meum clamaui.

† ꝛ in ps suramea

¶ In] hac tãta [tribulatione] ꝛ necessitate mea ꝛ pssura [inuo caui] totis viribꝰ [dñꝫ] adiutorē qd est vnicū iter mala reme diū [ꝛ ad deū meū [nō alienū [clamaui] valide qd plus est ꝙ̃ iuocare qꝛ notat itēsionē inuocationis. Si ḡ te circūdãt dolo res ꝛ laquei mortis ꝛ inferi: si ꝯturbationes iniqtatis intus in corde: inuoca dñm ꝛ toto cordis affectu clama ad deū tuuꝫ ꝛ eripiet te de omni tribulatione. vnde subditur.

8 Et exaudiuit de tēplo scō suo vocem meã: ꝛ cla mor meus in ꝯspectu eiꝰ introiuit in aures eius.

¶ Et exaudiuit de tēplo scō suo vocē meã] i. de celo qd est tē plū glie dei: vl de corde meo in quo deꝰ hitat [ꝛ clamor meꝰ] i. deuota oro que est [in ꝯspectu eiꝰ] i. quē nō corã hoibꝰ sed corã deo itus i ꝯscia habeo q nō tã vocis est ꝙ̃ cordis: qꝛ mē tis nře desideriū clamor est in ꝯspectu dei [introiuit] a filii fi delis nūtij [in aures] potentie ꝛ clemētie [eius] hoc autē mo do audit: qꝛ tēpore aduētus Chri pdicãtibus apostolis

9 Cōmota est ꝛ ꝯtremuit terra: fundamēta mōtiū ꝯturbata sunt ꝛ cōmota sunt: qm̃ iratus est eis.

¶ Cōmota est intꝰ ad pniaꝫ [et] post ēt [ꝯtremuit] ext p pctis audito ꝙ futurū eēt iudiciū [terra] i. pctōres seu terrena car nalium corda [fundamēta mōtiū] i. diuitie qbus innitunt su perbi ꝛ falsa spes mūdi [ꝯturbata sunt ꝛ cōmota sunt] i. sub lata vt iã spes mūdi nō habeat firmamētū in cordibꝰ homi num: spes eni mūdi abijt quã deꝰ odit. [qm̃ iratus est eis] i. qꝛ innotuit eis ira dei sup se vētura si nō mutarent: ꝛ ita

10 Ascendit fumus in ira eius: ꝛ ignis a facie eius † exarsit: carbones succensi sunt ab eo.

† exarde scit. Fumus la chrymas puocat.

¶ Ascēdit fumꝰ] i. lachrymosa cōpūctio ꝛ depcatio peniten tiū. Fumꝰ. n. lachrymas puocat ꝛ i altū ascēdit. [in ira eiꝰ] i. in cōsideratione ire eiꝰ cum nouissent quid minetur deus [et] post pniaꝫ [ignis] charitatis ꝛ amoris [a facie] i. noticia eius [exarsit] ꝛ ardere cepit ꝛ ita [carbones] i. pctōres tenebrosi ꝛ frigidi ac desperatione extincti ꝛ mortui [succēsi sūt ab eo] scꝫ igne ad amorē dei ꝛ rursus reuixerūt. Et quo ordie ꝛ quō hec facta sunt demonstratur cum dicitur.

11 Inclinauit celos ꝛ descendit: ꝛ caligo sub pedi bus eius.

¶ Inclinauit celos] i. exinaniuit ꝛ humiliauit se Vbū vt pp ho minū ifirmitatē carnē sumeret [ꝛ descēdit] ad nos venit ꝛ ita etiã humiliauit celestia subdēs angelos humane nãe [ꝛ caligo] i. diabolus q hoiuꝫ mētes obnubilat est [sub pedibꝰ eiꝰ] ꝛ dñi pñte calcat: qꝛ vbi humilis i carne apparuit: ide pncipē tenebraꝝ oimoda subiectiōe pstrauit: ꝛ ecclesie sue psternēdū dedit.

12 Et ascendit super cherubin ꝛ volauit: volauit su per pennas ventorum.

Cherubin interpreta tio.

¶ Et] ipse q descēdit [ascēdit sup cherubi] qd iterptat plenitu do scie. i. oēꝫ modū scie excedit: qd caro passa sic est exaltata [ꝛ volauit] a dilectoribus suis se incōprehēsibilem ostēdit ne corporeis imaginibus cōprehēdere querãt [volauit] dico [sup pēnas vētoꝝ] i. contemplationē aiaꝝ: qꝛ incōprehēsibi litas eius supat virtutes aiaꝝ quibꝰ se ad deū cōtēplãdū in al tum attollūt: nullus eni intellectus pōt ad eū attingere

13 Et posuit tenebras latibuluꝫ suū: in circuitu eiꝰ ta bernaculū eiꝰ: tenebrosa aqua in nubibus aeris.

Diuinitas in carne la tuit remis sio pctoꝝ baptismo.

¶ Et posuit tenebras latibulū suū] i. obscuritatē sacroꝝ i qbꝰ ipse lateret nec suos desereret. Latuit. n. diuinitas i carne: remis sio pctōꝝ i baptismo: chřs i altari sub panis ꝛ vini sacro: ꝛ ꝙ̃ tus lateat: tn̄ [i circuitu eiꝰ tabernaculū eiꝰ] i. credētes i qbꝰ ꝑ tpe hitat ꝛ militat ambigū ꝛ adherēt ei: nec tn̄ vidēt eū apte p scripturas veteres: qꝛ [tenebrosa aq̃ i nubibꝰ aeris] i. obscu ra scia ꝛ doctrina est i pphis q a terrenis eleuati [sermonibꝰ cō pluūt vbū dei. Sed lux vera has tenebras illuminauit: q a

14 Pre fulgore in cōspectu eius nubes † transierūt: grando ꝛ carbones ignis.

† ipsius.

¶ Pre fulgore] .i. claritate [q est] in ɔspectu ⁊ manifestatione [eius] qua manifeste ɔspicit [nubes] nō veteris sȝ noui testamēti scȝ apl'i vicinius cū contēplātes ⁊ diuino lumine ab eo illustrati. Uel [pre fulgore] .i. pre fulgide vt sit vna dictio penultia ēt pductā [nubes] in ɔspectu ei⁹ exiētes [trāsierūt] i. de iudeis ad gētes ⁊ ipsi facti sunt [grando] obiurgādo ⁊ dura corda feriendo [⁊ carbones ignis] humana corda fidei ⁊ charitatis ardore inflāmando ⁊ alios suo exemplo ⁊ verbo ad amorem dei accendendo.

15 **Et intonuit de celo dñs: ⁊ altissimus dedit vocem suam: grando ⁊ carbones ignis.**

¶ Et intonuit] minis que sunt de penis eternis .i. sonuit [de celo] .i. de predicatoribus [dñs] q loquit in eis [⁊ altissimus dedit vocē suā] suauē scȝ pmissionis que est de pmijs eternis: tanq̄ [grādo ⁊ carbones ignis] vt .s̄. Ipsa enim aplo℞ predicatio nō tā aplica erat q̄ diuica: q2 ipse in eis loquebat. Juxta ergo capacitatē audientiū modo minando ⁊ terrendo intonat dñs: modo pmittendo ⁊ demulcēdo dat vocē: modo vt grādo contundens: modo vt ignis accendens

16 **Et misit sagittas suas ⁊ † dissipauit eos: † fulgura multiplicauit ⁊ conturbauit eos.**

† dispsit
† coruscationes.

¶ Et] ad hoc faciendū [misit sagittas suas] scȝ pdicatores pēnis virtutū recta itinera trāsuolātes ⁊ corda pungentes [⁊ dissipauit] vel dispersit [eos] ad quos missi sunt vt alijs eorum essent odor vite in vitā: alijs odor mortis in mortē. [fulgura multiplicauit] .i. miracula coruscantia in cordibus auditorū ⁊ stupidos reddentia [⁊ cōturbauit eos] bona conturbatione scilȝ ad penitentiam. vnde subdit.

17 **Et apparuerunt fontes aquarū: ⁊ reuelata sunt fundamenta orbis terrarum.**

¶ Et apparuerūt] auditoribus [fontes aqua℞] salientiū in vitā eternā .i. pfunditates scriptura℞ seu veteris ⁊ noui testamētum que nimirū spiritales fontes ceteros ex se scripturarum riuulos emittūt [⁊ reuelata sunt fundamēta orbis terra℞] .i. reuelati ⁊ intellecti sunt pphe qui ante nō intelligebant: super quos edificat orbis terrarū credēs dño .i. eccl'ia vl'is que de toto orbe colligitur: cuius fundamenta sunt prophete: q2 per ipsos fundata est fides. Et hec omnia facta sunt

18 **Ab increpatione tua domine: ab inspiratione spiritus ire tue.**

¶ Ab increpatiōe tua dñe] intus te eos increpāte [ab inspiratione spūs ire tue] .i. sctō spū incutiēte eis timorē ire tue. Uel increpationē ⁊ inspirationē accipit chri pdicationē: q2 p pdicationē increpabat pctōres vt pniaȝ agerēt: ⁊ inspirabat vt irā futurā timerēt. Et bn̄ postq̄ dixit increpationē adiūxit ispirationē: tūc .n. vtil'r foris increpamur qn̄ ispiramur itus vt cremam⁹. Deide logt eccl'ia vbi ostdit q ordie ista sūt facta.

19 **Misit † de summo ⁊ accepit me: ⁊ assumpsit me de † aquis multis.**

† alia littera e.
† multitudine aqua℞.

¶ Misit] deus pater filiū [de summo] .i. de celo vel de sinu suo [⁊ accepit me] ecclīaȝ spōsaȝ [⁊ assumpsit me] in hereditatē vocādo: [de aqs multis] .i. de multitudine populorū: q2 ex multis pplis me instituit. Uel [Misit] spm̄ sctm̄ qui est donum de alto [⁊ accepit me] quasi fugitiuā p grām iustificantem vel proficientē [⁊ assumpsit me] extrahendo [de aquis] idest vitijs [multis] in altitudinem virtutis ⁊ boni operis.

20 † **Eripuit me de inimicis meis fortissimis/ ⁊ ab his qui oderunt me: qm̄ confortati sūt sup me.**

† eruit.

¶ Eripuit] ⁊ saluauit [me de inimicis meis fortissimis] .i. de vitijs que sup oēs inimicos nocēt. [⁊ ab his qui oderūt me] .i. exteriorib⁹ inimicis scȝ demonib⁹ ⁊ malis hominib⁹: ⁊ necesse erat [qm̄ cōfortati sunt sup me] robore ⁊ potestate. Sunt inimici fortes scȝ hoīes ⁊ maxime propinqui: q2 inimici hoīs domestici eius. Fortiores scȝ demones: q2 nō est potestas super terrā que ei comparet. Fortissimi scilȝ vitia carnis quia nulla pestis efficatior ad nocēdum q̄ familiaris inimicus.

Mich. 7.

21 **Preuenerūt me in die afflictionis mee: ⁊ factus est dñs † protector meus.**

† firmamentum meum.

¶ Preuenerūt me] scȝ insidijs a seculi currentium pores mihi nocere volētes [in die afflictionis mee] .i. in tpe tribulatōis ⁊ persecutionis quo me sua persecutione affligebāt [⁊ fact⁹ est dñs ptector meus] ⁊ auxiliū ɔ miserias ⁊ voluptates ptegēs me ne succūberē. Ipse eni cū suis est in tribulatione eo℞ protegēdo ⁊ liberādo aliquando in corpore: aliquando in aīa: aliqn̄ i vtroq3 put videt necitatib⁹ ⁊ vtilitatib⁹ hoīu3 expedire.

22 **Et eduxit me in latitudinem: † saluum me † fecit quoniam voluit me.**

† eruit.
† non est

¶ Et] q2 carnales patiebar angustias [eduxit me] de angustia tribulatiōis carnis [in latitudinē] ɔsolationis spūalis scȝ fidei ⁊ charitatis vt diligerē etiā inimicos. Per mala enim dilatat pe⁹ charitatē ⁊ p seuitiā malo℞ eccl'ia crescit numero ⁊ merito. [saluū me fecit] vocādo ad fidē ⁊ dādo pseuerātiaȝ [qm̄ voluit me] .i. q2 placuit ei. hoc est gratis me elegit nullis pcedētibus meritis: sed sola sua beniuolentiā ⁊ gratia.

Charitatē dilatat de⁹ per mala.

23 **Et retribuet mihi dñs s̄m iustitiā meā: ⁊ s̄m puritatē manuum mearum retribuet mihi.**

¶ Et] postq̄ [retribuet mihi dñs] grām pro grā hic in presenti [s̄m iustitiā meā] .i. s̄3 meritū bone volūtatis ⁊ fidei quā imisit per mīaȝ vt vellē bonū. [⁊ s̄m puritatē manuū mearū] .i. s̄m innocētiā meo℞ operū bono℞ que fides pmeruit [retribuet mihi] qui dedit vt facerē. Hoc addis ne qs putet sufficere bonā volūtatē sine opib⁹ cū habeat copiaȝ bene operādi. Primo ergo fidē ⁊ charitatē gratis deus pstat. Deinde pro illis ⁊ operib⁹ ex illis prouenientibus quasi pro meritis retribuet hic perseuerantiam ⁊ alia bona. vnde subdit.

Uolūtas bona sine opib⁹ non sufficiēs habēti copiam bene operādi.

24 **Quia custodiui vias dñi: nec impie gessi a deo meo.**

¶ Quia custodiui vias dñi] .i. pcepta ei⁹ ⁊ latitudinē bono℞ operū pseuerādo seruaui [nec impie gessi a deo meo] recedēdo .i. postq̄ ad illū bn̄ operādo accessi ab illo praue viuendo nō recessi. Sic vtiq3 ad deū directa debēt esse nr̄a itinera vt vltra nō sint ad prauitatē opis distorta. Et hoc vtrūq3 ideo habeo q2 ɔsideraui iudicia dei que ad custodiēdam iustitiaȝ ⁊ euitandā impietatē vtile est pensare. vnde subiungit.

25 **Quoniaȝ omnia iudicia eius in ɔspectu meo †: ⁊ iustitias eius non repuli a me.**

† sunt semp.

¶ Qm̄ oia iudicia eius] tā pntia q̄ futura [in ɔspectu meo] sp sūt: ⁊ mihi placēt q̄ sp attēdo: ac pseuerāti ɔtēplatiōe ɔsidero ⁊ approbo: quo℞ qdā sūt in pnti .s. flagella corrigēdo℞ ⁊ tētatiōes pbādo℞: qdā in futuro .s. pmia iusto℞ ⁊ pene ipio℞. [⁊ iustitias ei⁹] .i. illa iudicia que vidi ⁊ inueni iusta [nō repuli a me] q̄si displicētis tanq̄ sarcina grauatus: vl' fragilitate carnis lupatus illō qō ceperā dimittēdo ⁊ ad vomitū redeūdo.

26 **Et ero immaculatus cum eo: ⁊ obseruabo me ab iniquitate mea.**

¶ Et] sicut cepi ita postmodū [ero cū eo] .i. ei adherens [immaculatus] .i. pseuerabo in innocentia mea [⁊ obseruabo me ab iniqtatē mea] .i. nō cōuertar ad iniqtatē in qua prius fui. Uel [ero imaculatus] s̄m delectationē male cogitatiōis. [⁊ obseruabo me ab iniqtate] operationis que esset [mea] si facerē eaȝ. Tale debet esse nostrū studiū: nr̄m desiderium: vt intus simus imaculati ⁊ foris innocui: q2 vnū sine altero nō sufficit.

Immaculati esse debemus intus ⁊ foris: ⁊ innocui.

27 **Et retribuet mihi dñs s̄m iustitiā meā: ⁊ s̄m puritatē manuū mea℞ in cōspectu oculorum eius.**

¶ Et retribuet mihi dñs]in futuro in retributione iustoꝝ[sꝫ iustitiã meã]erga pximũ[⁊ ſm puritatẽ manuũ meaꝝ].i. ſm innocẽtiã opeꝝ q̃ꝝ ad me[in ɔſpectu oculoꝝ eius]qꝛ ipse aſpicit q̃cq̃d bõ in mãdatis dei opaꝛ. Uel retribuet illũ qđ est i ɔſpectu ei⁹.ſ.eterna q̃ hoĩes nõ vidẽt:ſꝫ ſolus de⁹. Supra ꝗ dixit ſibi pſeuerãtiã retribuẽdaꝫ in pñti p fide ⁊ charitate ⁊ bonis opib⁹: hic dicit etiã aliũ in futuro pro eiſdẽ ⁊ pro pſeuerãte lõganimitate ſibi retribuendũ. Et qꝛ dixerat de iuſtitia oñdit quõ habeaꝛ: ſalubriter nos informãs ⁊ admonẽs ꝙ ſocietas bonoꝝ ſit appetẽda: maloꝝ ꝟo fugiẽda. Et.o.

Societas bonoꝝ appetẽda eſt malorum fugienda.

28 **Cum sancto sanctus eris: ⁊ cum viro innocente innocens eris.**

¶ Cũ sctõ].i.q̃ ſancte viuit[ſctũs eris]qꝛ pp ei⁹ ſanctã vitaꝫ ⁊ exẽpla ad ſcã opa exercẽda puocaris: ⁊ ſic et ſctũs eris[⁊ cũ viro innocẽte]q̃ malũ aliis nõ facit ⁊ vitã ſuã vitiis nõ corrũpit[innocẽs eris]nulli nocẽdo ⁊ a vitiis abſtinẽdo. Tria notat hic gñia bonoꝝ.ſ.pfectionis cũ dicit: cũ sctõ ſctũs eris. pficiẽtis cũ dicit: cũ inocẽte innocẽs eris. Incipiẽtis cũ ſubdit: ⁊ cum electo electus eris: ⁊ premittit qđ dignius eſt de his tribus: qꝛ in electione notatur preparatio: in innocẽtia gratia in preſenti: in ſanctitate gloria in futuro.

Bonorum gña tria.

29 **Et cũ electo electus eris: ⁊ cũ puerſo † puerteris.**

¶ Et cũ electo]ad bona vite eterne[electus eris]eũ imitãdo[⁊ cũ puerſo]in vita ⁊ morib⁹ q̃ opa ⁊ facta dei rephẽdit[puerteris]malis ei⁹ exẽplis.i. puerſus eris. Et eſt h̃ argumẽtũ a ɔiũctis: qꝛ ɔiũcti mores formanꝛ: ⁊ q̃ tãgit picẽ inq̃nabiꝛ ab ea. Ecce due vie tibi oñſe ſunt: vna iuſtoꝝ ⁊ ſalutis: altera reproboꝝ ⁊ dãnatiõis. vna quã tenẽt humiles ⁊ a dño exaltantur: altera quã tenẽt ſupbi ⁊ a dño humiliãnꝛ. vñ ⁊ ſubdit cõuertẽs ꝟba ad deũ. Qm̃ tu populũ humilẽ ⁊c. Uel ſupra conuertit ſmonẽ ad dñm: ⁊ quaſi cũ grãꝝ actiõe dicit: o dñe merito tecũ erũt immaculati: qꝛ tu[Cũ sctõ ſctũs eris].i. adiuuãs sctõs in ſanctitate: qꝛ es ſctũs nã alios ſanctificãs grã.[Et cũ viro innocẽte innocẽs eris].i. innocẽtes adiuuas in innocẽtia: qꝛ innocẽs es nã.[Et cũ electo electus eris].i. ab eo quem eligis eligeris: qꝛ antꝗ̃ ipſe te eligat tu eũ eligis[⁊ cũ peruerſo peruerteris].i. a puertente vias tuas te auertis. Et h̃ ideo

† peruerſus eris.

Mores ex ɔiũctis formantur.

30 **Quoniam tu populum humilem saluum facies: ⁊ oculos superborum humiliabis.**

¶ Qm̃ tu populũ humilẽ]qui ſe nõ preſumẽtẽ ⁊ puiꝫ agẽtes[ſaluũ facies]⁊ in celo exaltabis: ⁊ econtrario[oculos ſupborũ].i. ſupbos q̃ magni ſunt in oculis ſuis ⁊ palam agere cõtẽdũt. Illa eni ps in qua maxime manifeſtaꝛ geſtus ſupborum ponitꝛ p toto ſcꝫ oculi p hoĩe[humiliabis]⁊ in infernũ deiicies. In preſenti etiã deus ſupbis reſiſtit: humilibus autẽ dat gratiã. Deinde pgrediens eccleſia qđ enuntiauit orat dicẽs.

Iaco. 4. ⁊ i. Pe. 5. b.

31 **Quoniam tu † illuminas lucernam meam dñe: deus meus illumina tenebras meas.**

† illuminabis.

¶ Qm̃].i. ex quo[tu illuminas lucernã meã dñe]ſcꝫ aplos ⁊ pdicatores in quib⁹ eſt lux ⁊ cognitio veritatis qua illuminãtur alii[de⁹ meus illumina]etiã p eos[tenebras meas].i. animas tenebroſas pctis: ſeu eos q̃ adhuc ſunt in tenebris: mihi per pdeſtinatiõnẽ pertinẽtes. Uel qꝛ[illuminaſti lucernam meam]donando fidẽ: illumina etiã tenebras operũ meorũ. vt qđ teneo credendo ſequar operando. Te rogo ⁊ merito.

32 **Quoniã † in te eripiar a tentatione: ⁊ in deo meo traſgrediar murum.**

† a te eruar.

¶ Qm̃ in te].i. p te ⁊ nõ p me: in me eni infirm⁹ ſum: ſꝫ i te fortis[eripiar a tẽtatione]diaboli/mũdi/⁊ carnis. deinde quaſi ex gaudio mutat pſonã dicẽs[⁊ in deo meo]nõ i me.i. in virtute dei mei: nõ in mea[traſgrediar murũ].i. obſtaculũ pctõꝝ q̃ me ipediũt facẽ bonũ ⁊ venire ad deũ quẽ murũ inter nos ⁊ celũ extruim⁹ pctis peccata augẽdo: ſꝫ traſgredimur eũ per dei grãꝫ vitioꝝ ɔgeriẽ ſuperãdo: vt ait Gregori⁹. Murus eſt q̃cq̃d i itinere nro erigiꝛ: ne ad deũ traſeam⁹: ſꝫ huc muꝝ traſgredimur qñ p amore eterne pñe q̃cũq; in hoc mũdo fuerit obſta calcamus. Et vere p eũ eripiar ⁊ in eo traſgrediar. quia

Gregori⁹ ſolt in viuum.

33 **Deus meus † impolluta via eius: eloquia domini igne examinata: protector eſt oĩuꝫ ſperãtiũ in ſe.**

† immaculata.

¶ De⁹ me⁹]noĩatiuus ille abſolute ſtat vt locũ habeat ſequẽs relatio cũ dicit[ipolluta]eſt[via ei⁹]ſine qua venit in nos.ſ. fides. ſiue qua venit ad nos.ſ. beata ꝟgo. ſiue qua venim⁹ ad ipſuꝫ.ſ. charitas.[eloqa dñi igne examinata].i. pcepta etiam eius ſunt adeo mũda vt nullis tẽtationibus adulterari poſſint. Uel[eloqa dñi]ſunt[igne examinata].i. in tribulatione ſunt pbata ⁊ ꝟa inuẽta: qꝛ nunꝗ̃ deſerit ſperãtes in ſe: ⁊ hic talis[protector eſt omniũ ſperãtiũ in ſe]nõ preſumentiũ de ſe: qꝛ tales ignis tribulationis non conſumit. Et dicit oium qꝛ nullus excipiꝛ niſi q̃ ſperare nõ vult. Et merito ſperãdũ eſt i illo

34 **Quoniam quis deus preter dominuꝫ: † aut quis deus preter deum noſtrum?**

† et.

¶ Qm̃ qs]alius eſt vere[de⁹ pter dñm]dñoꝝ.i. niſi ille q̃ eſt dñs oĩuꝫ dñoꝝ q̃ nos regit: quẽ timemus: cui merito ex debito ſeruimus[aut qs de⁹ eſt pter deũ noſtrũ?]qui nos creauit: quẽ amamus: quẽ poſt bonã noſtrã ſeruitutẽ in pmiũ expectam⁹ ⁊ quaſi hereditatẽ filii poſſidem⁹. q.d. nullus. ⁊ ideo nõ mirũ ſi põt ſuos ptegere ab his q̃ nec fortes nec potentes ſunt. hec dicit ɔ paganos qui multos ſibi fingũt deos. Et ipſe eſt vere

35 **Deus qui precinxit me virtute: ⁊ poſuit immaculatam viam meam.**

¶ Deus qui pcinxit].i. pmuniuit[me virtute]ſcilꝫ fide/ſpe/⁊ charitate. Uel armauit me fortitudine ⁊ ɔſtãtia ad aggrediẽdum ardua/⁊ tolerandũ difficilia: ⁊ ad reſiſtendũ hoſtibus ⁊ eoꝝ tẽtationibus.[⁊ poſuit immaculatã viã meã]preſeruando me ſua grã ne in maculas peccatoꝝ caderẽ: ⁊ dãdo mihi gratiam vt innocẽter viuã ⁊ incedã per huius vite viam qua ad illũ pueniã ſicut immaculata eſt via qua ad me veniet.

36 **Qui perfecit pedes meos tanꝗ̃ † ceruorum: ⁊ ſuper excelſa † ſtatuens me.**

† ceruL. † ſtatuit.

¶ Qui]etiã[pfecit].i. pfectos fecit[pedes meos].i. amorem meũ ⁊ animi affect⁹ q̃bus vado ad eũ: ⁊ etiã pedes meos corporales ſcꝫ operũ meoꝝ greſſus[tanꝗ̃ ceruoꝝ].i. ad currendũ poſt eũ ⁊ traſiliendũ oĩa huius ſeculi ipedimẽta agiles: ⁊ in bonoꝝ operũ curſu nõ deficiẽtes.[⁊ ſup excelſa]ſcꝫ in celo[ſtatuẽs me]corde.i. figens cordis mei intentionẽ in ſupernis: ⁊ collocans ſpem meam in celeſtibus. Et ipſe eſt

37 **Qui docet manus meas ad preliuꝫ: ⁊ poſuiſti vt arcum ereum brachia mea.**

¶ Qui]etiã[docet]ab iminẽtibus inſidiis cautũ faciẽdo[manus meas].i. opa[ad pliũ]cõtra vitia ⁊ demones. hoc eſt dat mihi prudẽtiã: ⁊ docet me bene opari ad ſuperandos hoſtes q̃ conanꝛ claudere iter ad celũ: ⁊ mutãdo pſonã ſubdit.[⁊ poſuit vt arcũ ereũ brachia mea].i. dediſti mihi inflexibilem ⁊ infatigabilem intentioneꝫ bonorum operum: ⁊ ad feriendũ ⁊ fugandũ inimicos: ſicut enim manus brachiis adherent: ita ab intentione pcedit operatio.

38 **Et dediſti mihi protectionem ſalutis tue: ⁊ dextera tua ſuſcepit me.**

¶ Et dediſti mihi ptectionẽ ſalutis tue[.i. ptectioneꝫ qua ſaluaſti me: ⁊ ptexiſti me ad ſaluteꝫ: ⁊ dicit[tue].i. quã tu feciſti q.d. pdicta nõ ſufficerẽt ⁊ fortitudo mea parꝫ poſſet niſi protectio tua adeſſet.[⁊ dextera tua].i. fauor grẽ tue[ſuſcepit me] quaſi ad curãdũ ⁊ refocillãdũ poſt bellũ tãꝗ̃ medicus egrorum. Et quia eoſdem quos protegit ⁊ curat aliquando vtiliter flagellat: recte ſubiungitur.

39 **Et disciplina tua † correxit me in finez: et disciplina tua ipsa me docebit.** († me direxit.)

¶ Et disciplina tua] i. tribulatio purgatoria seu tribulationuz et tẽtationũ expliẽtia [correxit me] a malo reuocãdo et dirigẽdo [in finẽ] debitũ: scz in eternã salutẽ nõ sinit me deuiare vt quicqd ago in cũ finẽ referã quo tibi coherer. [et] eadẽ [disciplina tua] vel doctrina tua. [ipsa] ad meliora ꝓmouẽdo [me docebit] ꝑuenire quo direxit: et qualr ad hunc finẽ perueniã. In hoc ergo apparet ꝙ nos diligit deus: quia dat nobis disciplinã: q2 hic corrigit mores: et docet sciẽtiã: et per disciplinã etiã (Disciplinã dando diligit nos deus.)

40 **Dilatasti gressus meos † subtus me: et nõ sunt infirmata vestigia mea.** († subter.)

¶ Dilatasti gressus meos] i. affectus vel opa charitatis late extẽdisti [subtus me] i. vt hilariter oper etiã de his que subtus me sunt reb⁹ scz mortalib⁹ et mẽbris: et vt nõ ꝓferã illa saluti aie: sz potius supponã [et nõ sunt isfirmata] ꝑ mala mũdi [vestigia mea] i. itinera vel signa que reliq imitauerint. Dilatatos etiã sub se hz gressus qsqs gloriaẽ in tribulationibus: si eni foris est angustia doloris: intus est latitudo charitatis. Ei⁹ quoqz nõ sunt infirmata vestigia qui cõfirmat cor suũ ad tolerãda propter deum mala. Deinde est vox Christi seu ecclesie: vt tñ cuilibet quod sibi congruit reddatur.

41 **Persequar inimicos meos et cõprehendã illos: et non conuertar donec deficiant.**

¶ Persequar inimicos meos] i. ꝑcatores et aduersarios arguẽdo/flagellãdo: vel affect⁹ carnales et spũs malignos oronibus/vigilijs/ieiunijs: et spũalibus studijs a me repellẽdo [et cõprehẽdã illos] in astutia sua: vel eos mihi subijciẽdo ne ab eis cõprehẽdar ꝯsentiẽdo [et nõ ꝯuertar] cessando ab hac intẽtione et studio [donec] qui modo obstrepũt [deficiant] a rebellione: insistere debet homo penitẽtie sue et bonis opibus et non corrumpere illa/vel cessare ab eis. Recte ergo subiũgit

42 **Confringam illos nec poterunt stare: cadent subtus pedes meos.**

¶ Cõfringã illos] et humiliabo: impetus eoꝝ frangẽdo/vel tẽtationes repellẽdo: et eos in me regnare nõ permittẽdo. [nec poterũt stare] i. nõ durabũt aduersus veritatẽ et me/sic eis resisterẽ [cadẽt subtus pedes meos] q2 se humiliãdo mihi obediẽt: vel q2 in corde meo eos abominando despiciã: et insuper affectus bonos et spirituales actiones illis preferã et opponam. Hec eni duo faciunt perfecte superare diabolum et vitiuz: scz amor dei et odiũ peccati. Et hoc totũ est ex deo: quia

43 **Et precinxisti me virtute ad bellum: et supplantasti insurgentes in me † subtus me.** († subter.)

¶ Et p̄cinxisti me v̄tute] i. armasti me fortitudine [ad bellũ] ꝯtra hostes ne in tali pugna deficerẽ. [et supplãtasti] i. humiliasti [insurgẽtes in me subtus me] vt supior essez et vt subter me fierẽt et mihi subessent qui sup me esse volebãt. Quãcũqz vitiũ cõtra te insurgere videris et subtus te supplantare volueris postula dño virtutem illi vitio cõtrariam vt ea te precingat ad debellandum illud et dabit tibi dominus.

44 **Et inimicos meos dedisti mihi dorsum: et † odiẽtes me disperdidisti.** († odio habẽtes)

¶ Et inimicos meos] scilz ꝑcatores et aduersarios mihi resistentes [dedisti mihi] quasi [dorsum] i. a dorso: et fecisti vt ego eis ꝑsidiã et ipsi me sequanẽ: et iã mihi quasi a facie nõ resistãt. Uel illicitos appetitus et vitia retro cõuertisti vt penitus obliuioni tradẽs nõ videã iteꝝ peccando: nec retro respiciã delectãdo: sz mẽtis oculos dirigã ad celestia cõtẽplãda: et ea que añ nos sunt appetẽda: oz tñ hõ hec pctã ante oclos penitẽdo [et odiẽtes me] i. malos hoies l odio ꝑseuerãtes vl malignos spũs [disꝑdidisti] repellẽdo eos a me ne mihi noceãt.

45 **Clamauerunt nec erat qui saluos faceret ad dominum: nec exaudiuit eos.**

¶ Clamauerũt] in ꝑssura nõnulli ex eis ad hoies vel ad alios deos potẽtes auxiliũ ab eis [nec erat qui saluos faceret] eos. alius eni nõ poterat: et postea clamauerũt [ad dñm] deficiẽte alioꝝ auxilio [nec exaudiuit eos] in malicia ꝑdurãtes: q2 nõ erãt digni exauditione et diuino auxilio: ac si diceret alius saluare nõ potest et deus nõ vult: q2 a malicia sua nõ recedunt: nec pure domini misericordiam requirunt.

46 **Et comminuam † eos vt puluerem ante faciem vẽti: vt lutum platearum delebo eos.** († illos.)

¶ Et] ideo tanqz destitutos ab oi auxilio [cõminuã eos] et ad nihilũ deducã. vel ad minimũ et vilẽ statũ redigã [vt puluerẽ] i. ita facilr sicut deleẽ puluis [ante faciẽ vẽti] q2 aridi imbrẽ mie dei nõ recepertũt: q2 leues et mobiles ante vẽtũ tẽtationis fuerũt [vt lutũ plateaꝝ] qđ pedibus cõculcatur [delebo eos] et cõculcabo: q2 in lata et spaciosa via in immundicijs et vitijs vixerũt. Deinde orat pro subiectione gẽtiũ dicẽs.

47 **† Eripies me de contradictionib⁹ populi: constitues me in caput gentium.** († erues.)

¶ Eripies me de ꝯdictiõib⁹ ppli] i. iudaici ꝯdicẽtes mihi [cõstitues me in caput gẽtiũ] vt gẽtes mihi subijcianẽ et obediãt: et sim caput eoꝝ. vñ dñs volẽs recedere a cecitate iudeoꝝ ad fidez gẽtium dixit: surgite eam⁹ hinc. q.d. ita vincaz iudeos et victis iudeis ero tãqꝫ triũphator sup gẽtes. Et hec sic fiet: q2

48 **Populus quem non cognoui seruiuit mihi: † in auditu auris obediuit mihi.** († ob auditu.)

¶ Populus] gẽtiũ [quẽ nõ cognoui] i. nõ visitaui corꝑali p̄ntia vel lege et ꝓphetis [seruiuit mihi] p̄cepta mea humilr custodiẽdo [in auditu auris obediuit mihi] euãgeliũ stati vt p̄dicari audiuit prõpte suscipiẽdo et adiplẽdo: oculis Christũ nõ vidit: noie ei⁹ audito p p̄dicatores obediuit. hoc põt dicere Chris vel ecclia de simplicib⁹ et ideotis: quos nõ videẽ cognoscere erudiẽdo sciẽtia: et tñ ꝓniores sũt ad oia ei⁹ mãdata. Litterati vero quos ad plenũ erudiuit tardi sunt et negligũt ea. Sed

49 **Filij alieni mẽtiti sunt mihi: filij alieni † inueterati sunt: et claudicauerunt a semitis suis.** († inueterauerũt.)

¶ Filij. s. pri⁹a me nutriti [alieni] a me p pctm effecti et nõ filij diaboli. s. iudei. [mẽtiti sũt mihi] in vitate nõ ꝑmanẽtes. Et repetit vt exprobet [filij] qndã [alieni] p pctm [inueterati sũt] q2 i pctis suis antiqs et veteri hoie remãserũt et noui hois aduẽtũ nõ receꝑunt. [et claudicauerũt a semitis suis] i. a p̄ceptis sibi dat. Deide qsi exultãs sũmati recapitulãdo munera dei laudat vt sic grãꝝ actiõez ꝯcludat. q.d. et q2 p̄dcã de⁹ fac p3 ꝙ

50 **Uiuit dominus et benedictus deus meus: et exaltetur deus salutis mee.**

¶ Uiuit dñs] in eternũ q p tot bñficia ostẽdit se viuũ et nõ idolũ mortuũ: q2 est ipsa vita: vñ etiã viuit ois creatura q nos viuificat et viuere facit vita corꝑali grẽ et glẽ [et bñdict⁹] i. laudatus sit [de⁹ meus] ex bñficijs mihi collatis [et exalteẽ] apd credẽtes. i. toto orbe terraꝝ extollaẽ et glorificeẽ p laudẽ et cõfessionẽ semp excelsus i se [de⁹] et auctor [salutis mee] q2 sua bonitate me saluet. Deinde conuerso sermone ad deũ ait.

51 **Deus q das vindictas mihi et subdis pplos sub me: liberator meus de inimicis meis iracũdis.**

¶ Deus] tu es [qui das vindictã mihi] et victorias nõ solũ de iudeis depressis: sz [et subdis populos] gẽtiũ [sub me] scz sub ptãte Chri et ecclie et facis eos obedire fidei. Pia vindicta est dũ rebellis subdiẽ: et gloriosa vindicta cũ christiani triũphãt. tu dico extãs [liberator me⁹ de inimicis meis] non q buscũqz: sed [iracũdis] i. impijs valde feruẽtib⁹ in persecutione mea. Maior gloria est a feruentibus malis liberari. (Uindicta pia. Uindicta gloriosa.)

52 **Et ab insurgētibus in me exaltabis me: a viro ini quo eripies me.**

¶ Et ab insurgētibus in me] isto vel futuro antechri tpe [exaltabis me] patientē eis altiorē me cōstituendo: ⁊ ne mihi resistant vel noceāt eos humiliādo: qr q̄to altius surgūt in iraz: tāto amplius exaltat̄ ille qui pertulit iniuriā. [a viro iniquo] iniuste ⁊ inique me psequēte: scz quolibz scismatico ⁊ heretico vel ipso antechristo seu etiaz diabolo qui vir ⁊ virilis est ad nocendum [eripies me] liberando vel tuendo ab ipso.

† gē- tibus. 53 **Propterea confitebor tibi in † nationibus domine: ⁊ nomini tuo † psalmum dicam.** † psallā.

¶ Propterea] i. pp̄ter hāc victoriā ⁊ alia bñficia supradicta [cōfitebor tibi] ↄfessione laudis scz predicādo laudē tuaz [in nationibus] oībus sequētib᷒ vel in gētibus [dñe] solum [⁊ nomini tuo] i. ad honorē nois tui [psalmū dicā] i. bene opabor vt latius innotescas bonis opibus meis. Ille enim deuz vere ⁊ integre laudat cuius in laude ipsius lingua ⁊ vita ↄcordat. Christus per suos ⁊ ecclesia per se cōfitet̄ ⁊ psalmū dicit. Et merito etiā ex hoc deus est laudandus: quia est.

Laudatio dei vera ⁊ integra.

54 **Magnificās salutes regis † ei᷒: ⁊ faciens miam christo suo dauid: ⁊ semini eius vsqz in seculū.** † ipsius.

¶ Magnificās] i. magnas ⁊ mirabiles faciēs ostēdens [salutes regis] i. Christi ei᷒. i. sui met scz p̄is: hoc est salutes Christi qui est rex super ecclesiā a p̄re cōstitutus ⁊ saluator oīum quātuz in se est: salutes inq̄ quas ipse Christus dat credētibus: ↄfert eni eis salutē corporalē spūalē ⁊ celestē [et] p̄ius [faciēs misericordiā Christo suo Dauid] i. Christo Iesu qui est filius Dauid s̄z carnez. Uel Christo victori ⁊ liberatori manu forti per Dauid figurato eū equalē sibi p̄ diuinitatē faciēdo, vel resurrectionē ei donādo. [et] sittr [semini eius] i. s. spūali. i. pplo in eū credēti quē in euangelio genuit. ⁊ hoc [vsqz in seculū] i. sine fine ⁊ in eternum remissionē petōꝝ ⁊ vitā eternā ei largiēdo. Orō.

Firmamentum spei ⁊ refugium pressure pyssime deus salua nos ab inimicis ⁊ a laqueis mortis: vt assūpti de multitudine circūstātiū tribulationū deuo ti scō noi tuo cū innocētie puritate psallam᷒. Per.

¶ **Psalmus de Christi incarnatione ac noui regis ⁊ ecclesie catholice predicatione ac cōmendatione.** Psal.XVIII.

1 **Celi enarrant gloriam dei: ⁊ opera manuum eius annunciat firmamentum.**

Auctor psalmi pp̄heta Dauid. ¶ Titulus talis est. In finez psal. Dauid. hoc est psalmus iste attribuit̄ Dauid pp̄hete respiciēti in finez. i. in Christum qui est finis ↄsumationis vel in vltimuz tēpus scilz plenitudinis quo acta sunt que hic dicunt̄. Uel referēti in finem. i. Christum ea que dicturus est de laude ecclie ⁊ predicatorum eius ⁊ illius a quo predicationē habuerūt. Post grātuz ergo actionē pro liberatione Christi ⁊ ecclie oroneq̄z pro gētiū subiectione cōmēdat statū catholice religionis ⁊ p̄dicatores ecclie ⁊ illū a quo p̄dicationē habuerūt: intēdēs pastores admonere vt eoꝝ predicationi obtēperēt. ¶ Materia. Christi incarnatio: ⁊ noue legis cōmendatio. ¶ Intētio. monere vt in Christum credamus: ⁊ relicta veteri lege ad nouaz accedamus. ¶ Snia in gn̄ali. pp̄heta i isto psalmo p̄dicatores dñi collaudans ei᷒ incarnationē speciosissime describit: necnō precepta noui ac veteris testamēti magnificans ab occultis delictis ⁊ ab alienis pctis purgari se a dño petit. ¶ Snia in spāli. Commendās ergo p̄dicationē noue legis qd predicet ⁊ quō in prima parte ostēdit ita incipiēs [Celi] i. apli ⁊ euāgeliste in qb᷒ tanq̄ in celis habitat de᷒. Dicti etiā celi qr excellēter illuminati ⁊ per vite scitatē eminēter eleuati [enarrāt] in sua predicatione [gloriā dei] scz dñi nr̄i Iesu Christi. i. gloriā diuinitatis eius in qua est equalis p̄ri: ⁊ ea que s̄m diuinitatē fecit: scz resurrectionē, ascēsionē, spūsctī missionē, peccatoꝝ remissionē ⁊ hui᷒ [⁊ opa manuū eius] i. opa humanitatis que s̄m hoiez egit scz natiuitatē, passionē, mortē, ⁊ facta virtutū eius ⁊ hui᷒ [annunciat firmamentum] ipsi idem apostoli firmati spiritu sancto: ⁊ solidati in fide ⁊ charitate. Ex his duobus scz diuinitate ⁊ humanitate consistit vera ⁊ catholica fides.

Apostoli ⁊ euāgeliste celi appellati sunt.

2 **Dies diei eructat v̄bū: ⁊ nox nocti † indicat sciaz:** † annunciat.

¶ Dies diei] i. spirituales spiritualibus: clari claris. [eructat] i. quasi de pleno proferūt [verbū] i. sapiētiā dei qd̄ est v̄buz in principio apud deū: loquētes de Christi deitate ⁊ dātes auditoribus solidū cibū [⁊ nox] i. ipsi q̄dē infirmitati carnis ↄdescēdētes ⁊ quasi nox ⁊ carnales facti. [nocti] i. tenebrosis ⁊ carnalibus [indicat] vt simplicib᷒ nō verbū piis sed scientiam que est de humanis. i. de humanitate Christi. h̄ est illa hystoria lia de Christo per que de ceteris agrant sciētiaz dātes auditoribus lac ad potandū. Ecce q̄ discrete p̄dicāt: nō eni oīb᷒ oia dicūt: sed iuxta capacitatē auditorum distribunt.

3 **Non sunt loquele neqz sermones: quorum nō audiantur voces eorum.**

¶ Non sunt loquele] i. lingue ex oībus linguis [neqz sermones] i. modi locutionum ex diuersis modis in eadem lingua [quoꝝ] i. per quos sermones ⁊ linguas [nō audiantur] i. nō sunt audite [voces] ⁊ verba [eoꝝ] celoꝝ scz aploꝝ: qr venien te sup eos spūscō oēs impleti sunt illo ⁊ oībus linguis p̄mos doctores loqui fecit spūsctūs: qui oēs in vnū erāt congregati. Non tm̄ aūt ibi vbi impleti sunt sonuerant: sed etiam tā late ⁊ tam publice predicauerunt q̄

4 **In omnem terram exiuit sonus eoruz: ⁊ in fines orbis terre verba eorum.** Ro. 10.

¶ In omnē terram] i. in omni parte ambitus terre [exiuit sonus] predicationis [eoꝝ] i. doctrina aploꝝ ⁊ euāgelistaruz. Uel [sonus eoꝝ] i. fama aploꝝ: ⁊ si nō etiā presentia [⁊ in fines orbis terre] i. etiā in terminos ⁊ fines mūdi vl̄ in insulas ⁊ angulos terre exierūt ⁊ sonuerunt [verba eoꝝ] i. que dixerunt ⁊ scripserūt: publicata enim sunt hec vbiqz per predicationem euāgelij: ⁊ p̄ epistolas eoꝝ: ideo ⁊ nos hoc loqmur: sonus enim ille ad nos vsqz peruenit. Eoꝝ inq̄ ita dicentiuz.

5 **In sole posuit tabernaculum suum: ⁊ ipse tanq̄ sponsus procedens de thalamo suo.**

¶ In sole] i. in manifesto nō in occulto vt lateat [posuit] dñs Christus [tabernaculū suū] i. corpus assumptū in quo militauit patri. Uel [in sole] i. in beata virgine que illuminat ecclesiam sicut sol mundū [posuit tabernaculū suum] i. corpis humani quasi militare habitaculū: qa de ea carnē assumpsit in qua venit militare ⁊ expugnare mundū ⁊ diabolū: vel in vtero ipsi᷒ sicut in tabernaculo habitauit [⁊ ipse tāq̄ spōsus p̄cedēs] ad despōsandā sibi ecclesiaz [de thalamo suo] i. de v̄ginali vtero in quo humane nāe vt spōsus spōse est copulat᷒. Et p̄cedēs

6 **Exultauit † vt gigas ad currendum viam: a summo celo egressio eius.** † sicut.

¶ Exultauit] qr nō inuitus laborē suscepit. [vt gigas] i. sicut fortissimus: oēs hoies incōparabilr magnitudine v̄tutis ⁊ fortitudinis p̄cedēs. [ad currēdū] nō habitādum vel morādum [viā] nostre salutis. q. d. hilarē ⁊ fortē se ostēdit ad p̄ficiendū cursum nr̄e redēptionis. [a sūmo celo] i. a patre ⁊ equalitate patris est [egressio eius] non tēporalis sed eterna qua exiuit a patre: ⁊ venit in mundum factus homo. Iterum aūt relinquēs mundū ascendit ad patrem: vnde subdit̄

7 **Et occursus eius vsqz ad summum eius: † nec est qui se abscondat a calore eius.** † ⁊ non.

¶ Et occursus

¶ Et occursus eius] scꝫ hoīs [vsqꝫ ad summū eius] scꝫ equalitatē pr̄is quādo ſm hoīeꝫ ascendens ad sedē patris occurrit: τ venit vsqꝫ ad equalitatē patris ſm qꝫ deus [nec est] .i. esse debet [qui se abscondat] idest abscondi debeat [a calore eius] .i. a spiritusctō q in linguis igneis apparuit. igneꝫ enim venit mittere in terrā: a cuius calore neminē vult esse excusatum. Uult enim vt ardeat: qꝛ ardor sue charitatis quātum de se est ad omnes se extendit.

8 Lex domini imaculata conuertens animas: testimoniū dn̄i fidele sapiētiā prestans paruulis.

¶ Lex dn̄i] noua τ euāgelica est [imaculata] τ irreprehensibilis nihil imaculatū aut illicitū ꝑcipiens vel ꝑmittēs: ac sanctos τ imaculatos nos reddēs [ꝯuertens] diuina grā aspirāte ab iniqtate ad iustitiā. [aīas] .i. volūtates: nō tm̄ manus vt vetus que solū manus retinebat a culpa: τ timore nō amore [testimoniū dn̄i] .i. preceptū cū attestatione p̄mij vel pene. Est [fidele] τ verax: qꝛ qꝺ promittit complebit. [sapiētiaꝫ] de diuinis [prestans paruulis] .i. humilibus non superbis

9 Justicie dn̄i recte letificātes corda: preceptū dn̄i lucidum illuminans oculos.

¶ Justicie dn̄i] .i. eadē mādata diuina qꝛ iustificāt. Sunt [recta] in se nō declinātes ad dexterā siue ad sinistrā: τ in effectu: qꝛ dirigūt nos ad rectitudinē [letificātes] spirituali gaudio τ spe premij eterni ad qꝺ ꝑducunt [corda] obseruātium ea: nō tn̄ premētes iugo seruili: nec terrētes timore pene vt vetus lex faciebat. Est [preceptū dn̄i] christi est [lucidum] τ apertū non sub velamine littere tectū: τ sine velamento carnalium obseruationū [illuminans] diuino munere [oculos] cordis: idest interioris hominis aspectum. Et

10 Timor dn̄i † sanctus permanens in seculū seculi: iudicia dn̄i vera iustificata in † semetipsa.

Margin: † cāstus. † īdipſm.

¶ Timor dn̄i] scꝫ castus τ filialis gratis amās nō puniri: sed separari a summo bono timens est [sanctus] qꝛ sine oī perturbatione est: τ pro tēporalibus mutari hoīes nō faciēs eos sanctos reddit [ꝑmanens in seculū seculi] vel quātuꝫ ad fructū vel quātū ad vsum eius .i. reuerētie: qꝛ nō foras mittitur a charitate ꝑfecta q̄ foras mittit initialeꝫ: q̄ in charitate impꝑfecta est: partim timore pene partim ex amore iustitie seruiens: seruilē aūt quo timore pene a malo cohibemur: τ mundanū quo bona mūdi ꝑdere timemus: charitas etiaꝫ impꝑfecta euacuat. [iudicia] τ mādata [domini] cōtenta in lege euāgelica sunt [vera] qꝛ siue minatꝛ siue pollicetꝛ neminē fallit: τ sunt [iustificata in semetipsa] qꝛ nō egent alterius auctoritate q̄ ipsius dn̄i. Et qꝛ talia sunt iudicia dei. Jdeo sunt

11 Desiderabilia super auꝝ τ lapidē preciosuꝫ multum: τ dulciora super mel τ fauum.

¶ Desiderabilia multū] .i. valde bone mētī [sup aurū τ lapidē ꝑciosum] .i. sup omne ꝑciosum seculi qꝺ ꝑtinet ad ambitionē [τ dulciora sup mel τ fauū] .i. sup omne delectabile qꝺ ꝑtinet ad cōcupiscētiā carnis. Hoc est sup omne qꝺ appetit: scꝫ super diuitias que notantꝛ in auro: super potētiam mūdi que notatꝛ in lapide precioso: sup voluptateꝫ que notatur in melle τ fauo. Pro his enim sepe iudicia dei non desiderantꝛ: sed timentur / vel cōtemnuntꝛ / vel non creduntꝛ: ac si diceret nulla res eis cōparari pōt in valore τ dulcore: propter quod obseruanda sunt diligentissime. Jdeo subditur

Margin: Diuitie in auro notātur: potētia in lapide p̄cioso: voluptas in melle τ fauo.

12 Etenim seruus tuus custodit ea: in † custodiēdis illis retributio multa.

Margin: † cuſtodiendo illa.

¶ Etenīꝫ seruus tuus] non tm̄ dicit: sed τ opere [custodit ea] τ ita nō loquēdo: sed custodiendo probat ea desiderabilia τ dulcia: qꝛ [in custodiēdis illis] nō tn̄ ꝓ custodiēdis .i. in hoc ipso qꝺ custodiuntꝛ in hac vita est [retributio multa] quia per seipsa delectant τ letificant. q. d. nō tn̄ pro eis in futuro redderꝛ premiū: sed τ hic in eoꝝ custodia magnū est gaudium. Seruire enim deo regnare est. Jn via sunt dulcia vbi gustamus: in patria salubria vbi satiabimur. Quia ꝟo hanc suauitatem auferunt peccata: τ obseruatores quandoqꝫ nō aduerterunt omnia. recte sequitur

13 Delicta qs itelligit ab occultis meis mūda me: † τ ab alienis parce seruo tuo.

Margin: † dn̄e.

¶ Delicta] scꝫ omnia [quis intelligit] .q. d. nullus ꝑfecte: vel qꝛ nō sunt in memoria: vel qꝛ nō reputat peccata esse q̄ sunt: vel qꝛ modica reputat que sunt magna: vel qꝛ nō vult itelligere vt bene agat: τ ideo orat pro delictis subdens [ab occultis] .i. a peccatis in me latētibus [meis] scꝫ que ex me prouenīunt: τ ꝓpria volūtate oriūtꝛ [munda me] illa remittendo [τ ab alienis] que suggestione diaboli vel hoīs fiunt: vel q̄ pꝫ occasionalr̄ in me retorqueri rōne negligētie correctionis fraterne quātum ad oēs: vel correctiones coacte quātuꝫ ad p̄latos. [parce] mihi [seruo tuo] mihi nō iputādo. Quia

14 Si mei non fuerint † dn̄ati tunc imaculatus ero: τ emundabor a delicto † maximo.

Margin: † dominata. † magno

¶ Si mei] seu mihi [nō fuerint dn̄ati] scꝫ hostes mei occasione aliquoꝝ predictoꝝ peccatoꝝ: vel interna τ externa tētatione [tūc imaculatus ero] a macula criminali: quia nō est tertia origo peccati ꝑter occultū quo cecidit diabolus τ alienuꝫ quo hō seductus est τ cōsentiēdo fecit suum [τ emūdabor] .i. mūdus ero [a delicto maximo] .i. a supbia. Nō enim est maius delictū q̄ꝫ peccādo apostatare a deo qꝺ est initiuꝫ supbie. Superbia ꝟo est initiū τ causa omniū delictoꝝ: quo delicto qui caret vere imaculatus est: qꝛ hoc est primū recedentibus a deo: τ vltimū redeuntibus ad deum.

Margin: Apoſtatare a deo peccādo ē maximū delictum.

15 Et erunt vt cōplaceant eloquia oris mei: τ meditatio cordis mei in cōspectu tuo semper.

¶ Et] ita [erunt] talia [eloqa oris mei] .i. orōnes mee vocales [τ meditatio cordis mei] .i. mentales [vt cōplaceāt] idest placētes τ acceptabiles sint [in cōspectu tuo semper] nō hominū .i. corā te dn̄e qui intus vides τ inspicis cōsciētiā nō corā hoībus ad iactantiā. Ex his verbis instruimur vt dn̄o nostro placere studeamus in nostris sermonibus τ cogitationibus delicta refrenādo: τ a superbia nos emundādo. Sed qꝛ hoc non est mearum virium: ideo O

16 Domine adiutor meus: τ redemptor meus.

¶ Domine] esto [adiutor] τ cooperator in bonis agendis [meus] .i. mei tendentis ad te [et] prius [redēptor] .i. liberator [meus] a malis vt tendā ad te [adiutor] vt habitē in charitate tua [redēptor] vt liberes me ab iniqtate mea. Caueat ergo quisqꝫ ne sibi cōuerti ad te vel ꝑuenire tribuens repellatur vt superbus: qꝛ nō est volentis neqꝫ currentis sed dei miserentis que oīa operatꝛ in nobis. Oratio.

Pijssime deus qui virginali thalamo egressus procedens: ad patris dexteraꝫ conscendisti: imensam misericordiā tuā exposcimus: vt lege tua conuersi: ꝑceptis illuminati: testimonijs eruditi / mereamur τ ab alienis τ ab occultis intus liberari. Per dominum.

¶ Oratio pro christo vel ecclesia vt a suis tribulationibus releuetur: τ in suis petitionibus ac votis exaudiatur. Psalmus.XIX.

Exaudiat te dn̄s in die tribulationis: protegat te nomen dei iacob. 1

Auctor psalmi propheta Dauid. ¶ Titulus hic est. Jn fineꝫ psal. Dauid: idest psalmus iste attribuitur Dauid prophete cōsideratio. Landolꝰ. sup psal. C

Cbūs finis est ⁊ cōpletio legis.

nem suā dirigenti in finē.i.christū qui est finis ⁊ cōpletio legis quā venit adimplere.¶ Materia. petitio liberationis a tribulationibus.¶ Intentio.ad petitionē huiꝰ amorē ⁊ desideriū fideliū excitare.¶ Sententia in gn̄ali. Propheta in isto psalmo ex nimia charitate sub figura optandi q̄ ventura sunt canit ⁊ optat christū vel ecclesiā in suis petitionibus pro reuelatione sua ꝑ tribulationū exaudiri: desiderans illius cōsilium a dn̄o cōfirmari: dicēsqꝫ fideles nō potestate humana: sed potētia diuina magnificādos. Post cōmendationē ergo christi ⁊ ecclesie ꝓpheta ex magna affectione optat prospere eis euenire ea q̄ ꝓuidebat ventura esse.¶ Sententia in speciali. Optans igit̄ christi vocē: tanq̄ sacerdotis exaudiri ait. [Exaudiat te dn̄s in die tribulationis] .i. passione vel tribulatione tibi superueniēte: ⁊ subiungit in q̄bus exaudiri optat dicens [protegat te] a malo ⁊ ne te superet tribulatio [nomen] idest inuocatio nois [dei iacob] .i. ille q̄ appellatus est deus iacob: cuius nois gloriā queris: q̄ꝛ ad te christe ꝑtinet populus posterius natus: ⁊ sicut illi iacob: ita tibi ecclesie grāꝫ dei bn̄dictionis: ⁊ sicut illū maiori fratri sic ⁊ te ꝓponat iudeis.

2 **Mittat tibi auxiliū de sancto: ⁊ de syon tueat̄ te.**

Mittat tibi auxiliū] ad triūphandū de hostibus [de sctō] videlicet de seipso: vel de celo tibi fideliter assistendo [⁊ de syon] super celesti [tueatur te] christe ne vincaris: q̄ꝛ nō presentē sed futurā gloriam attēdis. Uel [de syon tueat̄ te] ecclesiam.i. de alta speculatione faciat te tutā. syon enim interpretatur speculatio: ⁊ hi pertinent ad syon qui cōtemptis terrenis ad superna dirigunt oculum mentis.

Syon speculatio interpretatur.

3 **Memor sit omnis sacrificij tui: ⁊ holocaustum tuum pingue fiat.**

Memor sit] ad remunerandū: ⁊ memores nos faciat [oīs sacrificij tui] christe.i. oīuꝫ iniuriaꝝ quas pro nobis tulisti [⁊ holocaustū tuuꝫ] .i. oblatio totius corporis in cruce [pingue fiat] .i. delectabile deo. Uel crucē qua totus oblatus est cōuertat in letitiā resurrectionis. [Memor] etiā [sit omnis sacrificij tui] ecclesia.i. cordis, oris, ⁊ operis, ac corporis ⁊ sanguinis christi: ⁊ alioꝝ sacrificioꝝ pro te ⁊ ꝑ te oblatoꝝ [⁊ holocaustū tuum] idest intētio amore dei tota incēsa [pingue fiat] idest deo gratū ⁊ iocunduꝫ. In sacrificio pars pecudis offerebat̄: in holocausto totū pecus. Sacrificiū ergo est cuꝫ quis aliquid deo vouet ⁊ aliquid sibi retinet. Holocaustum est quādo nihil sibi retinet: sed se totum deo vouet.

Sacrificiū quid est.

† dn̄s † compleat.

4 **Tribuat tibi † ſm cor tuum: ⁊ omne consilium tuum † confirmet.**

Tribuat tibi ſm cor tuū] .i. ſm intentionē: o christe q̄ scis quid vtilitatis habet tua passio: nō ſm cor te delere volētiū [⁊ omne cōsiliū tuū confirmet] .i. cōpleat: q̄ꝛ omnia alto consilio chris facit. Tribuat ēt tibi ecclesia ſm desideriū tuū dādo tibi petitiones cordis tui [⁊ omne consiliuꝫ tuum confirmet] .i. voluntatē tuā in bono perficiat. Consiliū ecclesie est vt vitet mortalia ⁊ non ipediat̄ per tēporalia: cursumqꝫ suū dirigat ad eterna. Hoc ideo oro: quia

Cōsiliū ecclesie q̄d ē.

† exultabimꝰ.

5 † **Letabimur in salutari tuo: ⁊ in nomine dei nostri magnificabimur.**

Letabimur in salutari tuo] o christe.i. in salute a te collata nobis in vnitate fidei existētibus [⁊ in noie dei nostri] .i. tui. [magnificabimur] q̄ꝛ a noie tuo dicti chr̄iani glorificabimur in futuro. Uel [letabimur in salutari tuo] o ecclesia.i. in salute a deo tibi data in qua saluat nos deus nō in huius mundi vanitatibꝰ [⁊ in noie dei nostri] .i. christi a quo dicimur christiani: ⁊ in cuius noie sumus in ecclesia cōgregati nō in meritis nostris vel noie nr̄o [magnificabimur] magnitudine grē in p̄senti: ⁊ glorie in futuro. Et quid per singula.

Chr̄iani a chrō dicū.

6 **Implecat dn̄s omnes petitiones tuas: nūc cognoui q̄m saluum fecit dn̄s christum suum.**

Impleat dn̄s oēs petitiones tuas] o christe: taꝫ pro tua glorificatione q̄ꝫ pro mēbroꝝ conglorificatione: ⁊ nō solū quas in terra: sed ⁊ eas q̄s in celo facis interpellans pro nobis: nec inde dubito: q̄a iam [nunc] tanto ante [cognoui] idest per ꝓphetam mihi ostensum est [q̄m saluū fecit] idest faciet [dn̄s christū suū] .i. seipm a morte suscitando. Uel [Impleat dn̄s oēs petitiones tuas] o ecclesia q̄s facis pro tuis: ⁊ tūc potero dicere [nunc cognoui] per experiētiā prestiti beneficij [q̄m saluū fecit dn̄s christū suū] .i. populū christianū. Et

7 **Exaudiet illum de celo sancto suo: in potentatibus salus dextere † tue.**

† eius.

Exaudiet illū] .i. christū nō solū de terra: sed etiaꝫ [de celo sctō suo] vbi interpellat ꝑ nobis. Uel [exaudiet illū] .i. populū chr̄ianū [de celo sctō suo] quia [in potētatibus] nostris est. [salus dextere eius] .i. chrī vel dn̄i.i. potētatus nr̄i sunt salus fauoris eius. hoc est nos potētes sumus ex auxilio grē eiꝰ: q̄ etiā de tribulatione dat nobis auxiliū vt quādo infirmamur tunc potētes simus. Naꝫ vana est salus hominū ⁊ reꝝ temporaliū que non dextere est ⁊ eterna: sed sinistre ⁊ trāsitoria. hac enim in superbia extollunt̄ homines quicunqꝫ peccantes tēporaliter salui facti sunt: de quibus subdit

8 **Hi in curribus, ⁊ hi in equis: nos autē in noie dn̄i dei nostri † inuocabimus.**

† exultabimus.

Hi in curribus] erabunt̄ .i. in inuolubili successione bonoꝝ tēporaliū seu fortuna ⁊ diuitijs huius seculi gaudent que in rotis designant̄ [⁊ hi in equis] efferunt̄ .i. in supbis honoribꝰ mūdi: ⁊ terrena dignitate seu seculari potētia gloriant̄: ⁊ per hoc despicit eos ꝓpheta qui de istis presumunt ⁊ letant̄. illi ita [nos aūt] nō in his supradictis: sed in eternis spem figētes [in noie dn̄i dei nr̄i inuocabimus] deūꝫ nō aliud a deo: scꝫ q̄rentes gloriā dei nō nostrā eternā: non tēporalē. Ideo

9 **Ipsi obligati sunt ⁊ ceciderunt: nos † autē surreximus ⁊ erecti sumus.**

† vo.

Ipsi] tales [obligati sunt] laqueis ⁊ terrenis desiderijs: scꝫ cupiditate tēporaliū reꝝ ⁊ honoꝝ [et] sic inclinati ad casum [ceciderunt] a spe celesti in peccatū ⁊ mortē [nos aūt surreximus] a peccatis ⁊ morte [⁊ erecti sumus] in spem venie ⁊ ad alta.i. diuina ⁊ celestia cōtemplanda. Et hoc non viribus nr̄is: sed grā diuina. Et q̄ꝛ saluo rege ꝓmouet̄ nr̄a salus ⁊ melius salui erimus: salus enim regis est salus populi: ergo O

Regis salus salus est populi.

10 **Domine saluum fac regem: ⁊ exaudi nos in die qua inuocauerimus te.**

Dn̄e saluū fac regē] christū vt excitatus a mortuis ⁊ in celo cōstitutus offerat sacrificia nr̄a [et] eo iam pro nobis offerēte [exaudi nos] per eū mediatorē ⁊ aduocatū [in die qua inuocauerimus te] credētes eū vere surrexisse. Uel [Domine saluū me fac regē] .i. populi chr̄iani rectorē ⁊ gubernatoreꝫ. Uel [regē] qui se bene regit [⁊ exaudi nos in die] tribulationis ⁊ tp̄e oportuno [qua inuocauerimus te] in auxiliū nr̄i: quia quicūqꝫ inuocauerit nomē dn̄i saluus erit. Ora.

Imple dn̄e petitiones nr̄as ⁊ tanq̄ pinguissimuꝫ holocaustū nos assume: vt inimicoꝝ curribꝰ obligatis salutaris tui opitulatione letemur. Per do.

Psalmus de christi gloria ⁊ magnificentia: ac inimicorum suorum miseria ⁊ pena presenti ⁊ futura. Psalmus.XX.

Domine in virtute tua letabitur rex: ⁊ sup salutare tuū exultabit vehemēter.

Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Titulus talis est. In finē psal. Dauid. Hoc est

Hoc est psalmus ille attribuitur David pphete prospiciēti in finē.i.chřm q est finis legis: vel in finē tēpoꝝ qñ hec cōplēda erāt. ¶ Materia. christi magnificētia ⁊ inimicoꝝ suorum miseria. ¶ Intentio. vt christum deū ⁊ hoīem credamus ac ipsum dñm deū nřm laudemus ⁊ magnificemus. ¶ Sentētia in generali. Propheta in isto psalmo loquit de christi virtutibus ac gloria ⁊ magnificētia ⁊ adversarioꝝ eius depssione ⁊ pena. Propheta ergo ꝯgaudēs de exaudita oīone dicit illū regē letari in dño: ⁊ ondit quot ⁊ quāta bona daturus est ei pē pp ꝯstantiā: ⁊ ecōtrario quāta mala daturus est adversarijs suis ppter eoꝝ maliciā. ¶ Sentētia in speciali. quod ergo in precedenti psalmo orauit de christo: hic enunciat ita incipiens. o. [Domine] pater [in virtute tua] a te genita. i. verbi. i. in eo qꝫ verbū caro factū est: quod recte dī virtus tua: qꝛ tibi coomnipotēs [letabitur] in animo [rex] scꝫ homo christus Jesus qui est a te ꝯstitutus rex super ecclesiā tuā ad eā spiritaliter regēdā [⁊ super salutare tuū] idest ex eo qꝫ per te est saluator generis humani: vel super eā salutē quā per eū eidē ecclesie tribuisti [exultabit] in corpore [vehemēter] idest valde fm qꝫ res magna est. Intus letabitur de diuinitate humanitati ꝯiuncta: foris exultare se ostēdet de ecclesia sua per diuinitatē ⁊ humanitatē redempta. vnde ⁊ subditur.

2 **Desiderium † cordis eius † tribuisti ei: ⁊ voluntate labioꝝ eius non fraudasti eum.** *(marg.: laie ⁊ / dedisti.)*

Desideriū cordis eiꝰ tribuisti ei scꝫ de mūdi redēptiōe: corporis sui glorificatiōe credētiū vocatiōe: ⁊ alijs q̄ aīa sua ⁊ corpus desiderauit [⁊ volūtate labioꝝ eiꝰ] .i. volūtate rōnis expssa p labia oris [nō fraudasti eū] qn cōcederes ei qđ voluit: qꝛ sp exaudituꝰ fuit: ⁊ qcqđ dixit fugādo demones: sanādo īfirmos: vel aliter totū factū ⁊ ipletū est: pdicatio quoqꝫ eius recepta est. Est ⁊ aliud vnde letabitur ⁊ exultabit.

3 **Quoniam preuenisti euꝫ in bñdictionibus dulcedinis: posuisti in capite eius coronā de lapide pcioso.**

Quoniā preuenisti eū in bñdictionibus dulcedinis .i. immunitate peccati vt nō eēt sub maledictiōe Ade: ac grā ⁊ donis spūsscti quibus repletus est ab instanti ꝯceptionis q̄ dicunt dulcedinis: qꝛ totuꝫ ex gratia fuit: ⁊ ex dulcedine dilectionis pcessit ⁊ [posuisti in capite eius] .i. in mēte ⁊ superiori parte aīe que est rationalis [coronā de lapide precioso] .i. pfectionē ⁊ ornatū omniū virtutū: vel per hoc intelligit totius mūdi circulus. i. ecclesia generalis que constat ex viuis ⁊ preciosis lapidibus: ⁊ eū ex oī parte fide ambit sicut corona caput. Nō dicit de lapidibꝰ: sꝫ de lapide: qꝛ multi eni vnū sunt in vnitate fidei ⁊ oēs vtutes vnū sunt in radice charitatis.

4 **Vitam petijt a te: † tribuisti ei longitudinē dierū in seculū ⁊ in seculū seculi.** *(marg.: Ioe / disti.)*

Vitam scilꝫ glorie in sua resurrectione [petijt a te] dicēs: pater clarifica filiū tuū [⁊ tribuisti ei] vitam scilꝫ resurrectionē: nā vt hō mortuus est: vt hō resurrexit ⁊ resurgens a morte iam nō moritur: ecclesie vo sue que est corpus eius petijt ⁊ [tribuisti ei] longitudinē dieꝝ in seculū] psēs .i. lōgā vitā ⁊ lōga tpa huius seculi: ⁊ post tribues ei vitā eternā ⁊ eternitatē [in seculum seculi] futurum sine fine. Et preterea.

5 **Magna est gloria eius in † salutari tuo: gloriaꝫ ⁊ magnū decorem impones super eum.** *(marg.: † Salu/te tua.)*

Magna est gloria eius .i. claritas nois eius ⁊ fame: qꝛ dedisti ei nomē qđ est sup omne nomē: ⁊ hoc [in salutari tuo] .i. in salute q̄ eū resuscitasti: ⁊ de mortali imortalē fecisti. Vel in effectu tuo salutari quo p eū mūdū saluasti: ⁊ adhuc [gloriā ⁊ magnū decorē impones sup eū] .i. addes cīcū cū in celo exaltabis ⁊ ad dexterram tuā collocabis. Et vere ita erit.

6 **Quoniam dabis † eum in benedictionē in seculū seculi: letificabis eum in gaudio cum vultu tuo.** *(marg.: † bñ/dictionē)*

Quoniā dabis eū in bñdictionē in sclm scli .i. ipse erit in bñdictione in eternū ⁊ sine fine: ⁊ hec erit illa bñdictio [qꝛ letificabis eum] fm hoiem quē leuauit ad te vt sit [in gaudio] ad dexterā tuā [cū vultu tuo] .i. cū presentia visionis tue. Vel [letificabis eum in gaudio cum vultu tuo] .i. de hoc qꝫ sui gaudebunt cum tua pntia qñ eris oia in omnibus. Et merito hec omnia ei propter suam humilitatem.

7 **Quoniam rex sperat in dño: ⁊ in misericordia altissimi non cōmouebitur.**

Quoniā rex scilꝫ hō chřs non supbit propter regalē dignitatē sed vt humilis corde [sperat] ⁊ spem suā ꝯstituit fm humanitatem: nō in se: sed [in] ie [dño] ⁊ patre suo [⁊ in mīa altissimi non cōmouebit] ab hac spe: sed cooperante grā dei stabit in ea: ⁊ nihil turbabit hūilitatē eiꝰ ⁊ obediētiā eius vsqꝫ ad mortē. Deinde plus laudes christi agit de penis malorum ⁊ conuertit se ad christum. q. d. Et quia talis es o rex christe.

8 **Inueniatur manus tua oibus inimicis tuis: dextera tua inueniat oēs qui te oderunt.**

Inueniat .i. sentiatur q̄tū ad penā cōem [manus tua] .i. virtus ⁊ ptās tua premēs pctā cū ad iudiciū veneris ab oibus inimicis tuis] q eā in humilitate tua nō cognouerūt ⁊ in te nō crediderūt: seu credētes tibi non obedierunt [dextera tua] .i. potētia ⁊ maiestas grauius puniēs [inueniat] in die iudicij puniēdos [oēs] ipsos [q te oderūt] ⁊ ꝯtēpserunt qđ grauissimū est. Vel [inueniat] .i. credat [manus tua] medicinalis [omnibus inimicis tuis] tam iudeis q̄ʒ gentibus alioquin [dextera tua] vindex [inueniat omnes qui te oderunt] pertinaciter. Et sic erit quia.

9 **Pones eos vt clibanū ignis in tpe vultꝰ tui: dñs in ira sua cōturbabit eos: ⁊ deuorabit eos ignis.**

Pones eos vt clibanuꝫ ignis .i. ardentes intus in ꝯsciā vt eos torqat intus ignis doloris ⁊ male ꝯsciē sicut clibanus ardet intrinsecus [in tpe vultus tui] .i. in tpe manifestationis tue in iudicio qñ videbūt vultū tuū iratum. Et dī vultū: qꝛ cordis velle p signa demōstrat. Deinde psonā mutans ostendit illos ēt exterius cruciandos subdens [dñs in ira sua] qꝛ iratus malis videbit [conturbabit eos] cū dicet ite maledicti in ignē eternū [⁊] mox [deuorabit] ⁊ inoluet eos exterius ignis infernalis nō cōsumēdo: sed eternaliter puniēdo. q. d. intus cruciabit eos ignis ⁊ vermis ꝯsciē: ⁊ exterius ignis gehenne. Et iterum personam mutans subdit.

10 **Fructum eorum de terra perdes: ⁊ semen eoruꝫ a filijs hominum.**

Fructū eoꝝ qꝛ terrenus est [de terra] viuētiū [perdes] .i. nō erit eis fructus eterne btitudinis in terra viuentiū: ⁊ ipsi tāq̄ʒ male arbores pp malū fructū pdentur [⁊ semē eoꝝ] .i. opera vel seq̄ces ⁊ imitatores malicie eoꝝ quos seduxerunt perdes ⁊ sepabis [a filijs hoium] .i. a cōsortio ⁊ societate iustorum rōne vtentium. i. non deputabis eos inter heredes regni. Hec autem pena ideo erit eis merito.

11 **Quoniaꝫ declinauerunt in te mala: cogitauerunt † consilia que non potuerunt stabilire.** *(marg.: † cōsiliū / quod.)*

Quoniā declinauerunt .i. detorserunt [in te] occidendū dicentes: expedit vt vnus moriatur homo ⁊ non tota gens pereat [mala] q̄ sibi iminere te regnāte arbitrabant [cogitauerunt cōsilia] .i. nomē tuū delere de terra ne totus mūdus post te iret: ⁊ ipsi gentē ⁊ locū amitterent [q̄ nō potuerūt stabilire] ⁊ pficere iuxta voluntatem suaꝫ: qꝛ euenit ꝯtrariū. Nō est eni ꝯsiliū ꝯtra dñm. Et qđ de pena eoꝝ futura dixit: dicit ⁊ de pnti que est cā future. q. d. ideo hec eis erunt in futuro.

12 **Quoniam pones eos deorsum: in reliquijs tuis**

preparabis vultum eorum.

℃ Qm̄]in prīti[pones eos dorsum].i.inter eos a quibus auerteris ꝛ vt respicientes retro terrena appetāt ꝛ nō apti regno dei celestia amittāt: sꝫ nō oēs pdes. reliquie enī salue fiēt: vñ ꝛ subdit[in reliquijs tuis].i.in eis quos tibi saluandos relinquis[preparabis vultū eoꝝ].i.ꝯgregationē ꝛ pñtiā tui que suffecit eoꝝ si ipsi credidissent: ꝛ vt oīa ista compleātur.

13 **Exaltare dn̄e in virtute tua: cantabimus ꝛ psallemus virtutes tuas.**

℃ Exaltare]o[dn̄e in virtute tua].i.resurge et ascende in potētia ꝛ gloria quē prius infirmum putauerūt ꝛ in humilitate positū nō cognouerunt: ꝛ hec virtus ꝛ maiestas maxime apparebit in iudicio finali: ꝛ nos[cātabim⁹ ꝛ psallemus].i.voce ꝛ opere celebrabim⁹ ꝛ notas faciem⁹. Cātus enī ad laudē: psalmus ptinet ad bonā opationē[virtutes tuas]r mirabilia gbus lduras quos vis ꝛ misereris gbus vis. Oratio.

Cant⁹ ad laud: psalm⁹ ad bonā opōnē ptinet.

Benedic nos dn̄e bñdictione dulcedinis: ꝛ cōple tibi placitū desideriū nrm̄ vt iugiter virtutes tuas suaui modulatione concinimus longitudinem vite perpetue consequamur. Per dominum.

℃ **Psalmus de christi vehementissima ꝛ amarissima passione: eiusdēq; passionis fructu ꝛ vtilitate. Psalmus.XXI.**

1 **Deus deus meus respice in me q̄re me dereliquisti: longe a salute mea verba delictorum meorum.**

Auctor psalmi propheta Dauid. ¶ Titulus hic est In finē psal. Dauid p assumptione vel susceptiōe seu p cerua matutina. Idest psal. ille attribuēdus ē Dauid manu forti xp̄o dirigenti nos in finē.i.in sue resurrectionis glorificationē: xp̄o dico exalt p assumptione matutina.i. p resurrectione obtinēda que mane est facta qñ hūana natura in gloriā est assumpta. Uel pro cerua matutina qd idem est. Cerua enī est hūana natura christi que inter ꝛ spinas peccatorū trāsiliuit: ꝛ mane i resurrectionis gloriā q̄si i altū est assumpta. Quia ergo supra propheta christo dixerat vt exaltaret ꝛ resurgeret in virtute ꝛ gloriariā christus orat p ipsa exaltatione ꝛ resurrectione obtinēda. Et qr p exaltationē ꝛ resurrectionē notat qd precedit scꝫ humiliatio ꝛ passio: ideo orans pro resurrectiōe pmittit passionē. ¶ Materia: christi passio. ¶ Intētio: hortari nos vt ei cōpatiamur vt ꝛ cōregnemus: ꝛ inuitare nos suo exēplo ad passionē ꝛ patiētiā ꝛ dei laudem. ¶ Sententia in gñali. Propheta in isto psalmo in psona christi voce hoīs nostri loquit de eius derelictione in sua vehementissima passione: ꝛ ammonet fideles laudare deum de ipsius passionis fructu ꝛ vtilitate. ¶ Snīa i spāli: christus ergo fm q homo clamat ad patrē.d. O tu pater.[Deus]oīuꝫ per potētiā: spāliter autē[deus meus]per gratiā[respice in me]positū in afflictione[q̄re me dereliquisti]in manibus iudeoꝝ ꝛ penis me exposuisti: ꝛ post qōnem ponit solutionē: qr peccati hominis hoc exigebat.q.d. ecce quare: qr[v̄ba].i. clamor ꝛ postulatio[delictoꝝ]q̄ sunt[meoꝝ]scꝫ hoīuꝫ: ita vt trāslatio sit inter delictoꝝ ꝛ meoꝝ: hoc est delicta mēbroꝝ meoꝝ postulātia mortē meā sine qua nō est salus: sunt[longe a salute mea].i. sunt cā quare patiar: ga sic scꝫ per passionē sunt tollēda delicta meoꝝ. Uñ Isaias. Propter scelus populi mei pcussi eū. Sicut enī egritudo aliqñ dr̄ postulare medicinā: qr pea pōt sanari: sic delicta nr̄a postulabant mortē christi: ga per eā a peīs sumus sanati. Et ita sunt lōge q o

Isa.53. Egrīdo aliqñ dicit postulare medicinā.

2 **Deus meus clamabo † per diem † ꝛ non audies: ꝛ nocte ꝛ nō ad insipiētiam mihi.**

tad te z tnec.

℃ Deus me⁹ clamabo]ad te[p diē].i.in cruce hora nona dic⁹ meus vt qd dereliquisti me: ꝛ nō exaudies]me quin sinas crucifigi.[ꝛ nocte]precedēte pater mi trāseat a me calix iste: ꝛ similr non exaudies.q.d. me assidue die ac nocte pro liberatione orantē nō exaudies. Nō enī auditus est xp̄s ad salutē corporalē[ꝛ nō ad insipiētiā mihi]scꝫ hoc facis: sed pon⁹ ad sapiētiā scꝫ vt sapiā quid me clamare velis: quia expediebat pati christuꝫ ꝛ redimere genus humanū. Dicit Hieronymus q cōstat totū psalmū a xp̄o in cruce decātatū. Dicūt ēt aliqui alij q insup ēt ceteros psalmos vsq; ad illum versuꝫ. In manus tuas dn̄e cōmendo spiritū meū: decātauit. Unde sicut Matheus ꝛ Marcus principiū posuerūt a quo christus psalmos incepit. sic Lucas finem psalmorum ponit cū dicit pater in manus tuas commendo spiritum meum.

Hiero.

3 **Tu autem in sancto habitas: laus israel.**

℃ Tu aūt]etsi nō audis: tu[in scō].i.in me scō scō p[habitas]ꝛ me nō deseris. Uel[in sancto].i.in sanctificatis a te nō in corpe subdito peccatis[habitas]per gratiā quos facis intelligere quare me non audis: ꝛ q interdū sanctos nō audis ad salutē tpalē: malos v̄o qñq; audis ad dānationem: ꝛ q cūcta scīē facis: ꝛ ordinate disponis lꝫ aliter videat ab ignorantibus. o[laus israel]idest videntis te nō eius q se vult a cōspectu tuo abscōdere: illi deū laudare nesciūt qui eum nō vident nec intelligunt: sed ab his veraciter laudat a quibus spiritualiter videt. idest creditur intelligitur ꝛ amatur.

Dei laudare nesciunt q eū nō vidēt nec intelligunt.

4 **In te sperauerūt patres nostri: sperauerunt: ꝛ liberasti eos.**

Sperauisti.

℃ In te sperauerūt patres nostri]antiqui nec frustra: sed[sperauerunt]perseueranter[ꝛ liberasti eos]fm spem ꝛ cōfidentiam eoꝝ de necessitatibus ꝛ tribulationibus suis.q.d. mirātur infirmi me nō statim exaudiaꝫ cū audiant antiquos patres qui minores fuerunt q̄ ego in suis necessitatibus exauditos: vnde sciant oēs ad xp̄m venientes qñq; iō se nō exaudiri: ꝛ in tribulatione christianus pbat si nō relinquit deuꝫ suū. Fornax enī paleas in cinerē vertit: auro sordes tollit: ita illi in quibus habitat deus meliores fiunt in tribulatione probati in ea tanq̄ aurum in igne. vnde bene sequitur.

5 **Ad te clamauerūt ꝛ salui facti sunt: in te sperauerunt ꝛ non sunt confusi.**

℃ Ad te clamauerunt]in tempore tribulationis[ꝛ salui facti sunt]statim. ꝛ reperitur in te sperauerūt]nec in se spem posuerunt.[ꝛ iō nō sunt ꝯfusi]de pmissione: nec eos fefellit spes: sed sperata receperūt. Minus dī.i. non sunt ꝯfusi: ꝛ plus intelligit qr multū honorati. Antiquis carnalibus ad erudiendū sunt ꝯcessa tpalia: nouis aūt in christo suberabūdat vt christus solus desideretur. Illos ergo exaudisti ꝛ liberasti.

6 **Ego aūt sum vermis ꝛ non homo: opprobrium hominum ꝛ abiectio plebis.**

℃ Ego autē]qui sum maior illis[sum vermis].i. reputatus vilis ꝛ abominabilis ac totus cōtēptibilis in cōspectu iudeoꝝ[ꝛ nō hō]vtēs rōne fm estimationē eoꝝ.q.d. ita viliter sum ꝯculcatus ac si essem vermis ꝛ nō hō. Uel[ego sum vermis] qr sermone sancti spūs sine ꝯcupiscētia carnis de terra virgīe ꝯcept⁹ ꝛ nat⁹ sicut vermis virtute solis sine semie de terra nascit[ꝛ nō hō]tm̄: sed vltra hoīes ēt de⁹: ꝛ cū sim tātus factus sum[opprobriū hoīuꝫ]scꝫ maiorū i sputis, alapis, collaphis, ꝛ spinis.[ꝛ abiectio plebis]scꝫ populi cōmunis: qr me sperto ꝛ abiecto Barrabā elegerūt: ideo v̄o de se abiecto hoc dicit vt vel sic superbia hominis humilitatē dei imitetur.

7 **Omnes † videntes me † deriserūt me: locuti sunt labijs ꝛ mouerunt caput.**

tq cōspiciebāt Tit.b'ans nabant.

℃ Oēs]scꝫ mali[vidētes me]in forma humana[deriserūt me] in corde suo tāq̄ fatuū detestādo ꝛ cōtēnēdo: ꝛ nō tm̄ in corde deriserūt: sed ēt[locuti sūt labijs]derisoria v̄ba: me vituperando

pertido ₇ blasphemādo[₇ mouerunt caput]in mei detesta/tionem ₇ cōtemptum me subsanando vel quasi minando: ₇ tanq̄ falsum ꝓphetā notādo.q.d.corde/voce/₇ gestu subsan nauerunt dicentes yronice

8 **Sperauit in † domino eripiat eum: saluum faciat eum quoniam vult eum.** (†dn̄m sperauit.)

℄ Sperauit i dn̄o]patre vt ait suo:q₂ filiū dei se noīauit[eri piat eū]de manib⁹ mr̄is mori nō ꝑmittendo: vel si nō eripit [saluū faciet eū]a morte resuscitando[q:ꝛ vult eū].i.diligit eū vt ipse ait.yronice de xp̄o dicebāt iudei: ₇ tn̄ verū dice bant nesciētes. Ideo aūt hoc mihi dicant ₇ faciunt:q₂ homo factus sum tui operatione:nam in verbum quod est deus ta lia non dicerentur hoc est quod sequitur

9 **Qm̄ tu es qui extraxisti me de vētre spes mea ab vberib⁹ matris mee: in te† ꝓiect⁹ sum ex vtero.** (†iactat⁹. †confir/matus.)

℄ Qm̄ tu es qui extraxisti me de vētre]scȝ virginali:q₂ mira culose ₇ supra nām te operāte nat⁹ sum de vtero mr̄is ₇ sine violatiōe de ea extractus: ₇ nō solum mr̄is sed ēt synagoge ₇ ei⁹ tenebris in qb⁹ est nōduȝ in luce xp̄i nat⁹: ₇ tu deus es[spes mea ab vberibus mr̄is mee].i.ſm humanitatē ſm quā suxi vbera matris:q₂ in te cōfisus sum ſm ꝙ hō: ₇ non solū mr̄is:sed ēt synagoge a qb⁹ alienasti me ne carnalē ꝯsue tudinē suggererē: ₇[in te].i.in tuā tutelā ₇ ꝓtectionē[ꝓiectus sum ex vtero].i.a natiuitate mea ex quo ex vtero ꝓcessi vt tu solus esses mihi spes ₇ auxiliū qui iam hō ₇ īfirmus sum: ₇ nō solū ex vtero mr̄is:sed ēt synagoge q̄ me nō ꝑtulit sȝ ia/ctauit.Et nō tm̄ ab vberib⁹ es spes mea:sed etiam

10 **De ventre matris mee deus meus es tu: ne† di/scesseris a me.** (†di/scedas.)

℄ De vētre mr̄is mee]₇ ab vberib⁹.i.ſm id qđ de matre ha beo: ₇ ſm ꝙ sum hō[deus].i.creator[me⁹ es tu]sȝ ſm id qđ de te habeo: ₇ ſm ꝙ sum deus es ante secula pater me⁹.q.d. te tanq̄ deū ₇ creatorē meū veneror ſm meā humanitateȝ q es pr̄ meus ſm diuinitatē.Et ēt nō effecit vēter mr̄is mee synagoge vt tanq̄ puulus essem tui oblitus: sed[tu es]idest fuisti[deus me⁹]de ventre eius: ₇ ideo[ne discesseris a me] idest destituas me tuo auxilio. Terminat in oratione cōque stionem: ₇ causam supponit

11 **Qm̄ tribulatio † ꝓxima est: † qm̄ nō ē q adiuuet.** (†iux. †quia.)

℄ Qm̄ tribulatio].i.acerbitas maxima passionis mee[ꝓxi ma est]₇ iminet corpori meo: ₇ itē idō[qm̄ nō est]alius neqȝ angelus neqȝ hō[q adiuuet]me eripiēdo de manib⁹ iudeo/ rū nisi tu pater solus. Quis.n. adiuuet si tu nō adiuuas: Qui ₇ si mori nō ꝓhibeas pro redēptiōe humani gn̄is:tn̄ mortis vinculis me detineri nō ꝑmittis. Deide describit passionē.

12 **Circundederūt me vituli multi: thauri pingues obsederunt me.**

℄ Circūdederūt me]cōsiliis vel cū gladijs ₇ fustibus[vituli multi].i.iudei insolētes ₇ lasciui sicut vituli q erāt sine iugo dei[Thauri]pro supbia[pingues]ꝓpter crassitudinē mali tie quoꝝ iniquitas ꝓdijt ex adipe.i.pncipes.s.Anna ₇ Cay phas ceteriqȝ maiores q erāt supbi ₇ malitia pleni[obsede runt me]tanq̄ iudices.i.vallauerunt me vndiqȝ: ad simili tudinem castri in euaderem.

13 **Apuerūt† sup me os suū: sic leo rapiēs ₇ rugiēs.** (†in)

℄ Aperuerūt sup me os suū]palā ₇ alta voce me blasphemā tes ₇ crucifigi postulātes ipi dico expiētes[sicut leo rapiēs] ₇ vim faciētes in cōprehēsione[₇ rugiēs]in clamore. Sicut enim leo rapit predā:ita ipsi ex malitia ₇ crudelitate rapue runt me ad passionē rugientes ex crudelitatis magnitudine atqȝ irrationabili fremitu ₇ clamore sonantes. Tolle tolle crucifige eum:reus est mortis.

14 **Sicut aq̄ effusus sum: ₇ dispsa sūt oia ossa mea.**

℄ Sicut aqua effusus sum].i.occisus sum ab eis ita viliter vt aqua effundit: q₂ sicut aq̄ effusio ꝓ nihilo reputat:ita mors mea pro nihilo est reputata. Uel sicut aq̄ ꝑfectius effundit de vase q̄ liquores alij de qb⁹ sapor ₇ odor remanet: ita iu dei intēdebāt eū delere vt de eo nulla memoria remaneret ₇ dispersa sunt omnia ossa mea].i.separata ₇ a iuncturis dis soluta.s.per distensionē in cruce vel relicto me fugerūt apo stoli fortiora scilicet membra.

15 **Factum est cor meum † tanq̄ cera liquescens: in medio ventris mei.** (†sic)

℄ Factū est cor meū tanq̄ cera liquescēs].i.mollificatū est ₇ resolutum pre mortis tristitia ₇ dolore: q₂ tristis est aia mea vsqȝ ad mortē[i medio vētris mei].i.i medio iterioꝝ meo/ rum. Sicut eni cera resoluit ex calore ignis:sic cor humanū horrore ₇ molestia mortis terribilis iminētis. Uel itimi mei sicut cera admoto igne liquefacti sunt in cōspectu īfirmoruȝ meoꝝ qui sunt vēter idest molliores in corpore ecclesie.

16 **† Aruit tāq̄ testa virt⁹ mea: ₇ lingua mea adhesit faucib⁹ meis: ₇ in puluerē mortis deduxisti me.** (†ex/aruit vir/tus.)

℄ Aruit tanq̄ testa]olle in igne posita[virtus mea].i.fortitu doq₂ ꝓpter totalē extractionē sanguinis ₇ oīs humoris cor/ pus suū remāsit quasi arefactū: ₇ deficiēte humore nāli defi cit fortitudo.[₇ lingua mea adhesit faucibus meis]pre siti ₇ defectu humoris[₇ in puluerē mortis].s.in locum sepulture mortuoꝝ[deduxisti me.i.deduci ꝑmisisti/vel virt⁹ humani tatis ab igne passionis sicut testa firmior facta est: q₂ ex hoc ad virtutē icorruptionis creuit.[₇ lingua adhesit faucibus] q₂ nō r̄ndit eis ad vllum verbū[₇ in puluerē mortis dedu xisti me].i.in habitum eorum quorū corpora putrescunt in sepulchro. Nec mirum si hoc passus sum.

17 **Quoniam circundederunt me canes multi: con/silium malignantium † obsedit me.** (†cir/cūdedit.)

℄ Qm̄ circundederunt me]scȝ vndiqȝ ₇ circūquaqȝ[canes multi].i.iudei hn̄tes se ad me nō sicut hoies sed sicut rabidi canes:nō pro veritate:sed pro ꝯsuetudine ꝯtra v̄itatē latran tes ac mordētes ₇ detrahētes[cōciliū malignātiū]scȝ pōtifi/ cū scribarū ₇ pharisoꝝ mala cogitātiū qui ꝯsiliū fecerāt in vnū vt me morti traderēt[obsedit]₇ vallauit[me]i passiōe

18 **Foderunt manus meas ₇ pedes meos: dinume rauerunt omnia ossa mea.**

℄ Foderūt manus meas ₇ pedes meos].i.clauis ꝑforauerūt ₇ cōfixerūt.s.milites gētiles. Nō ait trāsfixerūt vel vulnera/ uerūt sed foderūt: q₂ sic terra fossa fructū facit:sic xp̄s vulne ratus fructū vite dedit.[dinumerauerunt].i.dinumerabilia fecerunt ₇ ostēderunt[omnia ossa mea]extendendo me in cruce: q₂ ex violenta corporis extensione apparebāt ossium iuncture ita ꝙ poterant dinumerari.

19 **Ipsi ꝟo cōsiderauerūt ₇ † inspexerūt me: diuise runt sibi vestimenta mea: ₇ super vestem meaȝ miserunt sortem.** (†cō/spexerūt. Mat. 27. Io. 19.)

℄ Ipsi ꝟo]scȝ iudei a sua negtia nō mutati[ꝯsiderauerūt ₇ īspexerūt me].i.studiose cū diligētia ₇ delectatiōe ac sine cō passione īspexerūt me talia ꝑferētē: cū tn̄ a re crudeli soleant oculi auerti. Tanto aūt cuiqȝ pena ₇ ignominia grauior est q̄to a plib⁹ attēdit nō cōpatiētib⁹ sȝ exprobrātib⁹ ₇ illudēti b⁹[diuiserūt sibi]ipsi milites q erāt q̄tuor[vestimēta mea]i q̄tuor ptes vt vnusq̄sqȝ ptē suā hr̄et[₇ sup vestē meā]scȝ tu nicā incōsutilē[miserūt sortē]cuius eēt. Ipsi ita sceiunt

20 **Tu autem dn̄e ne † elongaueris auxilium tuum a me: † ad defensionē meam † conspice.** (†lō/ge feceris †in †aspice.)

¶ Tu aūt dñe ne elōgaueris auxiliū tuū ⌊scʒ⌋ a me ⌊i. ne dif- feras resurrectionē meā vltra triduū: qḋ ⁊ factū est: ⁊ iterim ⌊ad defensionē meā ꝯspice⌋ ne noceāt mihi canes: ⁊ ne quid resurrectionē meā valeat ipedire. Attēde in his vbis humili tatē ⁊ patiētiā chri: vt cū positus fueris in tribulationib⁹ vel tentationib⁹ suo exēplo humiliter ⁊ patiēter sustineas: ⁊ di- uinū auxiliū postules ⁊ regras. Ne inquā elōgaueris: sed

Chri humili tatē ⁊ pati entiam.

21 **Erue a framea † deus animam meam: ⁊ de ma- nu canis vnicam meam.**

† non hʒ

¶ Erue a framea ⌊i. a morte. Framea eniʒ gladius est ꝑ quē mortē itelligit quā iferre ꝯsueuit. o⌊ de⁹ aīam meā⌋ nō facien do ꝙ nō moriar: sʒ ꝙ i morte nō detinear nō aīt corp⁹ meū: sed aīam: qꝛ magis dēmus orare pro vita aīe ꝙ̄ corporis⌊ ⁊ de manu canis⌋ i. de ptāte populi latrātis ⁊ irascētis⌊ vnicā meā⌋ i. ecclesia. q. d. libera caput ⁊ corpus. Uel⌊ de manu ca nis⌋ i. de potestate iferni qui auide deuorat vt canis⌊ vnicaʒ meam⌋ i. animam meam: que sola vnice imunis est a pecca- to ne remaneat in inferno.

Framea gladi⁹ est.

22 **Salua me ex ore leonis: ⁊ a cornibus † vnicorniū humilitatem meam.**

† Sal- uum me fac de † vnicor niorum.

¶ Salua me ex ore leonis ⌊i. diaboli: ꝗ tanq̄ leo rugiens cir- cuit querens quē deuoret. Uel⌊ leonis⌋ i. regni secularis qḋ tūc dominabaẗ aliꝗs hoīb⁹ sicut leo dñatur ceteris aīalib⁹⌊ ⁊ a cornib⁹ vnicorniū⌋ i. a sublimitatib⁹ iudeoꝝ ⁊ quorūlibet supboꝝ singulr̄ se erigētiū ⁊ cōsortes nō ferētiū⌊ humilitatē meā⌋ qua humiliaui me vsqʒ ad mortem idest me humileʒ. Et ne pro audita passione fideles turbētur ⁊ desperēt osten- dit passionis sue fructum. q. d. Salua me et

23 **Narrabo nomen tuum fratribus meis: in medio ecclesie † laudabo te.**

† cātabo

¶ Narrabo nomē tuū fratrib⁹ meis ⌊i. humilib⁹ inicē se dili gētib⁹ ⁊ regni tui coheredib⁹: scʒ aplīs aliꝗsqʒ discipulis ꝗb⁹ māifestauit suā resurrectionē factā vtute dei pr̄is: ⁊ alia q̄dā ad manifestationeʒ sui nolis: ⁊ ꝑ eos fratres⌊ laudabo⌋ ⁊ gau- dēs ꝑdicabo⌊ te⌋ o pater nō occulte ⁊ in ꝑte: sʒ palā⌊ ⁊ in me- dio ecclesie⌋ pro qua passus sum. i. ꝯgregationis fideliū. Nar rat nomē vt cognoscatur: ꝑdicat laudē vt timeaẗ: quatenus per fidē ⁊ dilectionē deus colatur. Deinde ad ipsius laudeʒ omnes de quocunqʒ statu inuitat dicens

24 **Qui timetis dominum laudate eum: vniuersuʒ semen iacob † glorificate eum.**

† ma- gnifica- te.

¶ Qui timetis dñm ⌊timore seruili⌊ laudate eū⌋ corde/ voce/ ⁊ morib⁹: ei⁹ bñficia ⁊ magnificētiā recolēdo: quē antea bla- sphemastis praue viuēdo: ⁊ ꝑ hoc tāgit statū inchoantiū qui plus timore pene ꝙ̄ amore iustitie ad deū redeūt ⁊ ei fuiūt vniuersum semē iacob ⌊scʒ veri imitatores fidei ⁊ operū ei⁹ ⌊glorificate eū⌋ de vr̄is ꝑfectib⁹ nō in vobis: sed in domino gloriādo: ⁊ ꝑ hoc tangit statū ꝑficiētiuʒ qui iam studēt se in spiritalibus exercere ⁊ vitia virtutibus supplantare.

25 **Timeat eū omne semen israel: quoniā nō spreuit neqʒ despexit † depreccationē pauperis.**

† precem.

¶ Timeat eū ⌊idefinēter: nō iam seruili timore ne puniaẗ: sʒ timore casto ne deseraẗ⌊ oē semē israel⌋ i. qcūqʒ sunt imita- tores israel mēte deū vidēdo: ⁊ ꝑ hoc tāgit statū pfectoꝝ qui cuncta terrena aīo trāscēdūt: solis celestib⁹ cōmorantẗ/ ⁊ men tis oculis deū cōtēplanẗ. Quare aūt timēdus ⁊ glorificādus sit dñs ostendiẗ: cū subdiẗ⌊ qm̄⌋ lʒ eēt aliꝰ: tn̄⌊ nō spreuit⌋ i. nō spe ꝑuauit vt repelleret⌊ neqʒ despexit⌊ vt vilipēderet ⌊deprecationē⌋ i. humilem precē⌊ pauperis⌋ i. humilis de se non presumentis: nec de pompis seculi tumentis.

26 † **Nec auertit faciē suam a me: ⁊ cum clamarem ad eum exaudiuit me.**

† neqʒ

¶ Nec auertit faciē suā a me ⌊deprecātē. i. nō exaudiēs meaʒ orōnē: ⁊ i nullo mihi fuit auersus: more humano loqẗ. Solēt eniʒ hoīes auertere faciē suā ab eis quoꝝ ꝓces nolūt audire. Unā hoc exponēdo subiungit⌊ ⁊ cū clamarē ad eū exaudiuit me⌋ scʒ suscitādo me a mortuis: huius ꝯtrariū dixit supius: de⁹ me⁹ clamabo ꝑ diē ⁊ nō exaudies. Et cā hui⁹ diuersitatis pōt eē vt ꝑ hec capiamus ꝯsolationē ⁊ exēplū: ꝙ sicut ipse in ꝗ- bus expediebat fuit exauditus nō in aliꝗs: sic ⁊ nos. Et ideo

Apud te laus mea in ecclesia magna: † vota mea reddam † in cōspectu timentiū eum.

27 † cō fitebor tibi † corā ti mētib⁹.

¶ Apud te ⌊o dñe pater erit⌊ laus mea⌋ i. laudabo te. i. lauda- ri faciā nō laudē meā querā: ⁊ hoc⌊ i ecclesia magna⌋ i. i vni uersali ecclīa toti⁹ orbis terraꝝ in qua quotidie laudes dño referunẗ⌊ vota mea⌋ i. votiua sacrificia redēptionis humāe que a me volūtarie facta est scʒ sacrificiū corporis ⁊ sangui- nis mei: qḋ ideo votū vocat: qꝛ volūtarie factū est qḋ ipm si- gnificat⌊ reddā⌋ i. reddi ⁊ offerri faciā in manifesto scʒ⌊ in cō spectu timētiū eū⌋ i. fideliū ⁊ credētiuʒ vt itelligāt per illud se saluari. Et hec sacrificia corporis ⁊ sanguinis

Uotum vo ca volūta rie factū.

Edent pauperes ⁊ saturabunẗ: ⁊ laudabūt dñm ꝗ regrūt eū: viuēt corda eoꝝ in seculū seculi.

28

¶ Edent ⌊credēdo⌊ pauperes⌋ spū. i. vere humiles ⁊ cōtēpto res seculi⌊ ⁊ saturabunẗ⌋ imitādo: qꝛ ꝑficit eis spūaliter hoc sacrificiū vel sacramētū vt ēt imitenẗ patiēdo. Diuites non saturanẗ qꝛ nō esuriunt cenā. i. dñi passionē.⌊ ⁊ laudabūt do- minū⌋ de hoc bñficio. Laus eniʒ dei est cibi illi⁹ eructuatio: ⌊ꝗ regrunt eū⌋ ꝑ fidē ⁊ opera: vt eo corda ipsoꝝ ipleanẗ co- gnoscētes ꝙ ipse est diuitie pauperū: ⁊ panis viuus ꝗ de ce- lo descēdit: ⁊ ideo ⁊ si moriunẗ corpa⌊ viuēt corda⌋ i. anime ⌊eoꝝ⌋ qꝛ cibus ille cordis ⁊ aīe est: ⁊ viuificat spūaliter ⁊ etiā eternaliter. vnde seqtur.⌊ in seculum seculi⌋ i. sine fine. Qui enim manducauerit ex hoc pane viuet in eternum. Qr autem ecclesia magna sit ostenditur cum dicitur

Diuites nō saturā- tur.

† **Reminiscentur ⁊ conuertantur ad dominū vni uerse fines terre.**

29 † cō- memo- rabunẗ.

¶ Reminiscenẗ ⌊i. recordabunẗ dñi cuius obliti erāt: ⁊ ꝗ eis a memoria exciderat⌊ ⁊ ꝯuertanẗ ad dñm⌋ a quo auersi erāt cū terrena appeterēt eterna nō itelligerēt qꝛ eū cognouerant ꝗdā ꝑ visibilia exteriora: ꝗdā ꝑ scripturas: ꝗdā ꝑ ꝑdicationē ⌊vniuersi fines terre⌋ i. ecclesia de oīb⁹ finib⁹ ⁊ de toto orbe. Uerbū est chri vel dauid ꝓuidētis ꝯuersionē oium gētiū ad fidē ante mundi finē: ⁊ est hic expressa ꝓphetia de cōuersio- ne gentiū. Uel⌊ reminiscētur⌋ hui⁹ tanti sacrificij⌊ ⁊ ꝯuertan- tur⌋ tāto pignore subarrati⌊ ad dñm⌋ i. ad amorē ei⁹ cuʒ gu- stauerint ꝙ̄ suauis ē dñs⌊ vniuerse fines terre⌋ nō tm̄ iudea.

Et adorabunt in conspectu eius: vniuerse † fami- lie gentium.

30 † patrie.

¶ Et adorabūt ⌊eū ꝗ idola adorare cōsueuerant⌊ in cōspectu eius⌋ i. in corde vbi de⁹ videt: ⁊ in ꝯsciētiis suis vbi veri ado ratores adorāt patrē nō in cōspectu hoiuʒ. Uel⌊ adorabunt in cōspectu eius⌋ i. humiliabunẗ in ꝯspiciēdo euʒ⌊ vniuerse familie gentiū⌋ i. aliꝗ de oīb⁹ familiis de oi etate ⁊ sexu. In hoc eni ꝙ ait vniuersi fines terre: ⁊ vniuerse familie gētium: isinuat in oi ꝑte mūdi: ⁊ oi gēte coli ⁊ adorari deū. Et merito

Qm̄ dñi est regnū: ⁊ ipse dñabitur gentiū.

31

¶ Qm̄ dñi ⌊nō hoiuʒ supboꝝ⌊ est regnū⌋ i. toti⁹ ecclesie vni- uersalis iperiū: qꝛ solus chrs rex noster est⌊ ⁊ ipse dñabiẗ gē tium⌋ ad suā fidē cōuersarū: nō tm̄ iudeoꝝ qꝛ oēs gētes ser- uient ei. Regnū q̄dē diaboli cecidit: ⁊ regnū chri aduēit. Ex- pulsus est diabolus: recuperauit hereditatē suā chrs. Regit spiritaliter populū suū: possidet eū tanq̄ regnū suū. dñaẗ in gentib⁹ dñatione ꝑpetua ⁊ in eternū. Et qꝛ supra egit de spiri tuali ꝑticipatōe sacramēti: nūc agit de sacramētali: ⁊ vult sa-

Chrs sol⁹ rex nr̄ est.

cramẽtum altaris esse cõmune etiam malis.q.d.

32 Manducauerũt ꝛ adorauerũt omnes † pingues terre:in conspectu eius † cadent omnes qui descendunt in terram.

† diuites † pcedẽt vniuersi

Mãducauerũt scꝫ cõicando sacrm̃ corporis ꝛ sanguinis xp̃i nõ tm̃ pauperes.s.humiles ꝛ boni:sed etiã oẽs pingues terre .i.diuites terreni.s.supbi ꝛ mali.i.de oĩbus aliqui:ꝛ tñ adorauerũt specietenus:aliter eni nõ daret̃ eis nisi venerarent̃:nec sicut paupes saturati sunt vsqꝫ ad imitationẽ:q2 nõ imitant̃ nec laudãt dñm.Sic ergo boni ꝛ mali sacramento vite cõicant:sed oẽs q descẽdũt in terrã .i.in cupiditatẽ terrenoꝝ.s.reprobi qui celestia deserẽtes ꝛ statũ mentis ad terrena cõcupiscẽda iflectẽtes amãt iordinate terrena:ꝛ eligũt beati fieri in terra:cadẽt p̃mo in tentationẽ ꝛ laqueũ:ꝛ post in damnationẽ ꝛ interitum:q2 indigne sumunt sacramẽtum in conspectu eius scꝫ dei qui solus videt quomodo cadant: ꝛ discernit qui sumant ad vitam:ꝛ qui ad mortem.

† ipsi † illi

33 Et aĩa mea † illi viuet: ꝛ semen meũ seruiet † ipsi.

Et sec̃o ꝯtra aĩa mea que in cõtẽptũ huius seculi hoĩb' q̃si mori videt̃ illi nõ sibi viuet .i.ad eius obsequiũ ꝛ laudẽ vt post ea cũ eo viuat in eternũ:ideo sancti viri abnegant semetipsos ꝛ q̃si pdunt in hoc mũdo aĩas vt in vita eterna custodiant eas ꝛ semẽ meum .i.per me ꝯuersi ꝛ credẽtes ꝛ imitatores vel etiã bona opera mea seruiet ipsi laudando deum ꝛ omnia referẽdo ad ipsum:quia

ꝛ semen meum.

34 Annunciabitur domino generatio vẽtura: ꝛ annunciabunt celi iustitias eius:populo qui nascetur quẽ fecit dominus.

Annunciabit̃ .i.p annunciationẽ ꝯuertet̃ dño .i.in laudem ꝛ honorẽ dñi gñatio ventura .i.gñatio xp̃iana ꝛ noui testamẽti que ex aqua ꝛ spũ sc̃o gñabit̃ que nos sumus ꝛ annunciabunt celi .i.apostoli aliqꝫ discipuli ꝛ doctores iustitiã eius dei.s.iustũ eius xp̃m vel mãdata ei' iusta populo scꝫ xp̃iano q nascet̃ dño spiritaliter ex fide p verbũ p̃dicationis quẽ sc̃do fecit .i.reformauit dñs spũali ꝛ nouo generefactionis.i.p regenerationẽ:q2 creauit eũ in bonis opib'. P̃rio eniꝫ nos fecit vt essemus. Sc̃do fecit vt iusti essemus. Prima factio fuit de nihilo.Sc̃da de sanguine p̃prio:ꝛ ideo est magis appreciãda ꝛ amanda q̃ p̃ma. Nota psalmos de passione in magna spe xp̃ianoꝝ terminari vt sciatur ex passione salus esse.

fecit nos dñs dupl̃r

Oratio.

Caput misericordie de' qui p nos descẽdẽs in veterũ:addictus ligno:pfossus clauo: vestimẽtis insup sorte diuisis:surrexisti libere ab inferis:precamur vt huius cõmercij non imemor in te sperantibus sis liberator. Per dominum nostrum.

Psalmus de gaudio ꝛ gr̃aꝛ actione ecclesie vel cuiuslibet fidelis pro dei donis ꝛ impensis sibi celitus beneficijs. Psal.XXII.

1 † pascit.

Dominus † regit me ꝛ nihil mihi deerit: in loco pascue ibi me collocauit.

Auctor psalmi propheta Dauid. ¶ Titulus talis ẽ. Psalmus dauid.Hic est psal.iste attribuit̃ dauid.i.ecclesie:vel cuiuslibet fideli:in cuius p̃sona loquit̃ h̃ p̃pheta. ¶ Mã.plena cõfidentia de mĩa dei p quã homo ad deũ reuertit̃. ¶ Intẽtio.monere ꝛ hortari hoĩes vt habeãt hm̃õi cõfidẽtiã ꝛ oẽs sperent in dei misericordia:ꝛ si quid boni in eis cõpletũ est vel cõplendum diuine gratie nõ suis meritis studeant iputare. ¶ Sñia in generali. Propha in isto psalmo loquitur i p̃sona ecclesie post baptismuꝫ ꝛ fidelis populi trãseuntis de babilone hui' seculi p xp̃m ad domũ dei:vel ẽt in p̃sona hoĩs deuoti transeuntis de seculo ad desertũ ꝛ paupertatẽ religionis:ac plene cõfidẽtis:qđ ibi diuinitus corporaliter ꝛ spiritualiter sustẽtabitur:ꝛ ab hostib' mentis ꝛ corporis defendet̃. Agens ergo de misericordia dei diuidit eaꝫ in decẽ gratias p quas in hac vita hõ quasi per quasdã dietas de babylone reducit̃ ad domuꝫ dei que est eterna beatitudo de qb' gratijs ꝛ donis suis p ordinẽ gratias agit xp̃o.Ecclesia ergo de qua supra multa dixi:ꝛ qlibet fidelis gaudẽs ꝛ gratias agens pro ipensis sibi celitus beneficijs per totũ hunc psalmũ gratias deo refert:ꝛ diuinã gratiã cõmẽdat. ¶ Sentẽtia in speciali.q2 p xp̃m fit spiritualis reuersio:iõ ecclesia loquit̃ de ipso sic incipiẽs. Dominus scꝫ xp̃s regit vel pascit me ad se vocatũ per baptismũ vel religionis igressum.i.xp̃s dñs est dux vel pastor meus q regit me ꝛ pascit corporalr̃,doctrinalr̃,sacramẽtaliter,ꝛ eternalr̃:sub quo sum tutus ꝛ sufficiẽs.vnde ꝛ subdit ꝛ nihil mihi sibi militãti deerit i futuro de necessarijs ad salutẽ vel ad vitã:q2 spiritualẽ ꝛ corporalẽ substantiã credo mihi a deo cõferẽdã.Iam eniꝫ in presenti in loco pascue idest in statu fidei ꝛ in vnitate ecclesie vel in vberrimis pascuis ꝛ itelligẽtia sacre scripture vbi est dulcis animaꝝ refectio ibi me collocauit nutriẽdũ ꝛ roborandũ.Ecce p̃ma gratia locus pascue.Sc̃da est educatio de qua subditur.

2 Super aquam refectionis educauit me: animam meam conuertit.

Sup .i.post aquã refectionis .i.baptismi vel sapiẽtie salutaris qua reficiunt̃ q vires amiserũt:ꝛ aĩa ariditate peccatoꝝ sterilis fecundat̃ educauit me paulatim vt puerũ.q.d. p̃mo istruxit me ad fidem:ꝛ post enutriuit ad pfectionẽ. Sequit̃ tertia gratia aĩam meã auersã ꝯuertit vt de ꝯtra sit sine ruga:ꝛ de peccatrice iusta ꝛ sancta:p augmẽtũ virtutis ꝛ bone opationis.Deinde tangit̃ quarta gratia cũ dicitur.

3 † in semitis.

Deduxit me † super semitas iustitie: propter nomen suum.

Deduxit me .i. ambulare fecit sup semitas iustitie .i.artiora p̃cepta ꝛ pfectionis ꝯsilia hoĩꝫ iustificãtia:q sunt q̃dã semite arcte respectu cõis mãdatoꝝ via ꝛ h̃ de gr̃a sua.vnde sequit̃ p̃pter nomẽ suũ glorificãdũ ꝛ vulgãdũ.i. p̃pter gratiã suã nõ p̃pter meritũ meuꝫ.ista clausula repetẽda est cum oĩbus supradictis gratijs.Deinde mutans p̃sonã ponit quintã gratiã.q.d.Et vere deduxit me

4 † ambulem.

Nam et si † ambulauero in medio vmbre mortis: non timebo mala quoniã tu mecum es.

Nã et si ambulauero sub tãto duce in medio vmbre mortis .i.grauiũ tentationũ:vel huius mũdi p̃iculis ꝛ aduersis. Presens quoqꝫ tribulatio potest dici vmbra mortis:q2 sicut vmbra pegimur a calore solis sic p presentes tribulationes liberamur a futuris.Aut in medio nationis praue ꝛ puerse que est q̃dã vmbra mortis nõ timebo mala occulta vl' manifesta:actus vel cõsensus q2 tu mecũ es in corde p fidem tanq̃ defensor fortis ꝯ oẽm aduersitatẽ ꝛ tentationẽ.Et sequitur sexta gr̃a que est correctio.nõ inquã timebo quia

Tribulatio dr̃ vmbra mortis

5 Virga tua ꝛ baculus tuus:ipsa me cõsolata sunt.

Virga tua .i.leuis correctio ꝛ baculus tuus idest grauior ipsa me cõsolata sunt .i.nõ sunt mihi timori sed cõsolationi. Vel virga tua idest disciplina:q2 virga p̃curimur ꝛ baculus tuus .i.sustentamẽtũ qa baculo sustentamur ipsa me cõsolata sunt .i.erudierũt me cõsolando:q2 in his te esse memorem mei itelligo. Vtroqꝫ modo cõsolat̃ nos deus:flagellis videlicet:q2 quẽ diligit corripit:ꝛ donis ne deficiamus in aduersis. Deinde subiungit̃ septima gr̃a q̃ est mẽsa diui.nã

6 Parasti in cõspectu meo mẽsam: aduersus eos qui tribulant me.

Parasti in cõspectu meo mẽsam .i.cõmunionẽ corporis

τ sanguinis christi: vt intelligam me debere imitari vestigia passionis eius: vel mensam sacre scripture que in conspectu nostro parata est τ exposita: que presentat nobis diversarum sententiarum fercula vt eis reficiamur τ consolemur tanquam cibis spiritualibus: ne iter mundi huius deficiamus aduersus [aduersus] eos qui tribulant me [scilicet demones τ malos homines qui impugnant fidem meam. Uel alio modo consequuntur: quia sancta eucharistia τ sacra scriptura contra omnes tribulationes nos iuuant τ consolantur. Sequitur octaua gratia.

† poculum meum. † quam preclarum.

7 Impinguasti in oleo caput meum: τ † calix meus inebrians † quam preclarus est.

Impinguasti in oleo caput meum [i. letificasti spirituali iocunditate mentem meam: τ infusione sancti spiritus illustrasti: τ subditur nona gratia [τ calix [benedictionis. i. christi sanguinis vel ipsa scriptura sacra [meus [quia accipio: sed tuus quia das [inebrians [feruore diuine dulcedinis τ dans obliuionem vanarum delectationum τ cogitationum sopiensque ab appetitu temporalium: sic enim inebriat vt sobrios reddat [quam preclarus est [effectiue. i. valde τ multum: quia ducit ad claritatem patrie τ dat claritatem vite eterne. Deinde subinfertur decima gratia.

8 Et misericordia tua subsequetur me: omnibus diebus vite mee.

Et [post hec omnia [misericordia tua [que precessit ad gratiam conferendam [subsequetur me [i. non deerit mihi ad custodiam. hoc tangitur de gratia subsequente que videtur esse necessaria ad conseruandum sicut preueniens ad inchoandum. Misericordia enim domini nolentem preuenit vt bene velit. volentem adiuuat vt perficiat: operantem subsequitur vt perseueret: τ hoc [omnibus diebus vite mee [i. quamdiu vixero in hac vita mortali τ vsque ad consummationem seculi. Non autem hic tantum subsequetur ad conseruanda precedentia: sed et in futurum. vnde sequitur.

† alia littera non habet et.

9 † Et vt inhabitem in domo domini: in longitudine dierum.

Et [etiam [vt inhabitem [in futuro [in domo domini [non manu facta: sed eterna in celis vbi sanctorum est habitatio. vbi nulla est dierum varietas sed vnus dies τ vna eternitas. Sed quia nos longa tempora dierum spatiis solemus mensurare scriptura sacra nostro vsu loquens eternam vitam dierum longitudine voluit designare vnde subditur [in longitudine dierum [i. in diebus non finiendis: hoc est eternaliter τ sine fine. Uersus iste de omnibus superioribus pendet τ eis iungendus est. ad hoc enim supradicta concessa sunt vt inhabitem in domo domini celesti in eternum. Oratio.

Rege nos domine suauibus tue preceptionis habenis: vt eterni tabernaculi habitatione percepta plenitudine perhennis poculi repleamur. Per dominum.

Psalmus de generali Christi dominio τ potestate suorumque membrorum statu laudabili τ conditione. Psal. XXIII.

1 i. Cor. 10. † ea.

Domini est terra τ plenitudo eius: orbis terrarum τ vniuersi qui habitant in † eo.

Auctor psalmi propheta David. ¶ Titulus hic est psalmus David in prima sabbati. Idest psalmus iste est dauid qui hic loquitur in persona sua vel ecclesie. psalmus dico agens de clarificatione domini τ hominis reparatione que facta est in resurrectione in prima die sabbati. i. septimane: vel prima post sabbatum que dominica dicitur propter cultum deo factum τ miraculum. Eademque dies fuit prima in primordiali rerum conditione: quia in ea mundus est conditus τ similiter in ea homo per resurrectionem christi est restauratus. Propheta ergo τ quilibet fidelis congratulans christo resurgenti quasi victori de bello redeunti testatur ecclesiam (de qua supra dictum est) ipsi christo esse subiectam: simul ostendens conditiones fidelium in ecclesia manentium. ¶ Materia. christi generalis dominatio: suorumque membrorum conditio. ¶ Intentio. monere fideles vt mundent se ab omni inquinamento: τ proficiant in bono quatenus accipere mereantur benedictionem τ misericordiam a domino: τ suscipere regem glorie cum honore τ triumpho. ¶ Sententia in generali. Propheta testatur christi dominationi orbem vniuersum esse subiectum: definiens quibus virtutibus prediti esse debent fideles in eius ecclesia constituti: alloquiturque superstitiosos. i. demones vt portas mortis τ damnationis auferant: desideratque vt porte eterne vite aperiantur: τ sic christus ingrediatur. ¶ Sententia in speciali. Propheta post resurrectionem letus sicut preco post triumphum resurrectionis christi gloriam attendens clamat totam terram esse christi victorie: dicens [Domini [i. christi qui est dominus dominantium [est terra τ plenitudo eius τc. [Quia ipse terram stabiliuit τ disposuit ne obuiatur ei. Ad litteram: omnia sunt domini quia omnia per ipsum sunt facta: fundata τ disposita: τ sic ex rebus visibilibus intra nos pensare debemus quanta sit dignus veneratione tantus ac talis dominus: vt sicut nullus ab eius imperio extra nec a fide eius sit alienus. Uel [domini [christi [est terra [i. ecclesia fructifera cuius fructus est a domino [τ plenitudo eius [i. omnia quibus plena est ecclesia. s. omnes sancti τ carismata gratiarum ac opera τ virtutes omnium que cuncta sunt domini. i. a domino facta: data τ disposita. τ hec terra. i. ecclesia non est parua sed est de toto orbe τ de omnibus que in eo sunt. vnde subdit [orbis terre τ vniuersi qui habitant in eo. [Clarificato enim christo in toto orbe totus orbis seu de toto orbe fit ecclesia eius. Et merito ecclesia est domini.

2 † eam. † eam.

Quia ipse super maria fundauit † eum: τ super flumina preparauit † eum.

Quia ipse [scilicet christus [super maria fundauit eum [i. stabiliuit ecclesiam super omnes fluctus seculi vt eos superet nec sibi noceant: quia non ei vitia sed ipsa vitiis dominatur. Uel super populum amaricantem vt nec tribulationes vel malos homines timeat. [τ super flumina [i. super cupidos seculi qui labuntur in seculum sicut flumina fluunt in mare [preparauit eum [orbem. i. ecclesiam: quia hos superat ecclesia que victis per dei gratiam cupiditatibus paratur τ tendit ad eterna. Uel super principes τ potentes qui tendunt in populum sicut flumina in mare: quia τ eis dominatur ecclesia. Ecce in alto τ sublimi posita est ecclesia. Et

3 Psal. 14.

Quis ascendet in montem domini: aut quis stabit in loco sancto eius.

Quis ascendet [i. dignus est ascendere [in montem domini [i. in altam iustitiam domini seu in ipsam ecclesiam que sicut mons est firma τ alta in virtutibus. [aut quis [post ascensum [stabit [idest stabilis permanebit [in loco sancto eius [i. in tam eminenti sanctitate perseuerando in eo quo ascendit vt non cadat: τ in tempore temptationis non recedat. Ascendere multorum est: stare autem τ perseuerare tantum perfectorum. multi enim ascendunt qui non perseuerant: quia multi vocati: pauci vero electi. Et respondet propheta premisse interrogationi. d.

Ascendere multorum est.

Mat. 20 τ 22 b.

4 † iurans.

Innocens manibus τ mundo corde: qui non accepit in vano animam suam: † nec iurauit in dolo proximo suo.

Innocens manibus [i. purus in operibus [τ mundo corde [i. mundus in cogitationibus: hoc est qui non operatur nec cogitat malum [qui [etiam [non accepit in vano animam suam [vt. s. relicto desiderio eternorum vana τ transitoria optaret: vt anime vita neglecta ei curam carnis anteponeret: τ sola presentia cogitans que sequuntur in perpetuum non attenderet. In vano etiam animam accepit quisquis ocio vacans infructuose viuit: τ in vinea domini non laborat. Uel qui hoc quod operatur ad anime vtilitatem non refert. [nec iurauit in dolo proximo suo [quicquam: vnde eum deciperet asserendo vel promittendo cum plurium sit nequiter decipere credentem. Qui ergo in opere in cogitatione τ in verbo innocuus est τ innocens sibi τ proximo

5 Hic accipiet benedictionem a domino: τ misericordiam a deo salutari suo.

C Hic [stante innocentie] accipiet benedictionem a domino] idest gratie infusionem & bonorum spiritualium multiplicationem ac promotioné de virtute in virtuté vsq3 ad ascésum montis: & hec benedictio non datur pro meritis sed per misericordiam per quá prius peccata dimittit deus: & hoc est qd subdit[et]prius[misericordiá]i.remissionez pctõr factam per misericordiá[a deo salutari suo]i.a dño iesu christo qui est salutaris noster. Ecce quomodo primum restat innocenti sibi & proximo. Ideo dicit Cyprianus. Qualem vis inuenire dominum: talem te exhibe erga proximum tuum. vnde glosa bñ videat qualr interius & exterius circa proximű suű se habeat.

6 Hec est generatio querentium † eum: querentium faciem dei iacob.

C Hec est [& talis esse debet] generatio [omnium] querentium eum]idest deű & ascédétiuz in monté. Ex talibus enim cõstituit ecclia.[querétiű]dico nõ pro fauore seculari vel pro terrenis operibus: sed[facié dei iacob]i. qui querűt deű vt iacob quesiuit: scilz dei presentiá & cognitioné seu manifestam visionem: & tales inueniűt eű in presenti per gratiá & in futuro per gloriá. Declarata ergo christianá religione impedimétu 3ria auferri iubet vt patefactis cordibus christus intret quasi diceret: Et quia nullus ascendit vel stat nisi innocés & purus: ergo

7 † Attollite portas principes vestras. & eleuamini porte eternales: & introibit rex glorie.

C Attollite [i. amouete] portas [principes vestras] i.o vos demones qui principari hominibus queritis auferte portas vestras scz cupiditatis & timoris seruitia & peccata que sunt aditus mortis quibus ingredimini in animas: & cõtra illas portas mortis[eleuamini]i. exaltamini in cordibus hominű o vos [porte eternales]scz renűciationis a seculo & cõuersionis ad deű: seu virtutes & gře que sunt aditus eterne vite:[et]sic ornata domo[introibit]per vos ad corda & animas[rex]dator [glorie]eterne scz christus. Et qa excellétia glorie & honoris eius est omni creature ammirabilis: ideo quasi admirans querit

8 Quis est iste rex glorie: dominus fortis & potés: dominus potens in † prelio.

C Quis est iste rex glorie]qui intraturus est ad corda. Interrogat hic Propheta nõ pper suá ignorantiá: sed vt amplius christum cõmédando alios ad eius inuitet amoré. Uel princeps huius aeris qui ante primatű habebat in homine miratur & querit. Et respondens Propheta describés eű per virtutes quasi proprio nomine & dicens: ipse est[dñs]absolute omnium omnia gubernádo.[fortis]in se & in adiuuando.[& potens]ad resistendum aduersarijs & protegendű sibi subiectos[dñs potés in prelio]cõtra morté quá moriendo destruxit: & contra diabolum cui potestatem abstulit.

9 † Attollite portas principes vestras & eleuamini porte eternales: & introibit rex glorie.

C Attollite portas &c.]predicta repetit & congeminat vt amplius determinet qs sit rex glorie qui dignus est vt ei pareť hospiciű: & nõ per singula vt prius fecerat dicédo fortis & potens &c. sz breuiter totű rńdet dicés dñs virtutű celestium.i. angelorű. Unde in hebreo habeť sabaoth qd interpretať exercituuz vel militiarű vel virtutű.i. gratiarű: qr omnibus omnia dat dona ipse est rex glorie super omnia gloriosus & benedictus cui seruire regnare est. Uel dicit hoc Dauid propheta in persona angelorum precedentium christű descendentem ad inferos & ascendenté ad celos annunciantiűq3 & respondétiű: necnő in persona potestatű tartarearű & virtutű celestiű ammirantiű & querentiű. Primo ergo angeli christű ad infernű preeuntes dicűt[principes]inferni[attollite portas vestras] idest auferte potestatem qua vsq3 nunc iustos in inferno detinuistis.[& eleuamini]i. aperiamini[porte eternales]tenebrarum que super iustos clause erant:[& introibit rex glorie]vt suos inde liberet. Mirant aűt demones & querunt.

10 Quis est iste rex glorie: dñs virtutű ipse est rex glorie.

C Quis est iste rex glorie:]quasi dicerét nos regé nostrű habemus: scz diabolű: ille rex glorie quis est: Et respődét angeli ipse est[dñs fortis & potés]qui morté vicit & diabolű principem mundi vestrum ligauit: & nűc venit eruere domű eius & vasa deripere.i.cőfringere claustra infernalia: & captiuá captiuitatem educere. Deinde angeli precedétes christum in ascésione clamát. O principes celi. Attollite portas vestras.i. reserate celestes aditus dño venienti: & eleuamini.i. aperiamini o vos: porte eternales.i. aditus celi & eternalis ingressus patefacti pereantur etherei ianue & eternalű aditus value: & introibit rex glorie: scz christus: vt ad dexterá patris sedeat & pro nobis interpellet. Ipse aűt virtutes angelice nouo mysterio carne indutű stupefacte querűt cű ammiratione.[Quis est iste rex glorie:] quasi dicerét. Nos patré & filiű semp insimul esse videmus: iste rex glorie qs est: Et rńdét angeli comites[dñs virtutuz]i. angelorű[ipse est rex glorie]scz christus qui ex virtute dei viuit in gloria. Nő est hic intelligédű qd celű vel infernus portas materiales habeat: sed angelorű vel bonorű vel malorű custodias metaphorice portas vocat. Oratio.

Stabilitor terre deus cui cűcta plenitudo műdi deseruit: restitue nos in innocétiá vite vt possimus te preuio in mőté sanctificationis ascédere. Per dñz.

C Oratio ecclesie vel persone deuote flagellis & tribulationibus grauiter afflicte: & imploratio diuini auxilij pro liberatione. Psal. XXIIII.

1 Ad te domine leuaui animam meam: deus meus in te confido non erubescá.

Auctor psalmi propheta Dauid. ¶ Titulus talis est: In finé psal. Dauid. Hoc est psal. iste dirigés nos in finé attribuit Dauid idest ecclesie que hic loquitur in persona penitétis per flagella correcti. Ecclesia ergo christo subiecta & fidelis quilibet ad deű cőuersus: qr tribulationes & tétationes pati habet: diuinuz auxilium implorat quatenus in bono perseuerare valeat: suo exemplo nos instrués vt in bono perseueremus & orationi insistamus. ¶ Materia. ecclesie vel anime flagellis grauiter afflicte oratio: & diuini auxilij imploratio. ¶ Intétio. vt doceat nos in aduersis nő murmurare sed deuota oratione ad deű recurrere: & in bono proposito perseuerare. ¶ Snia in gñali. Propheta in isto psalmo in persona ecclie & cuiuslibet fidelis existéus in persecutione inimicorű visibiliű siue inuisibiliű petit a pressuris liberationé in deuio huius vite directioné: culpe pro qua tribulať remissioné ac diuine consolationis degustationé. ¶ Snia in speciali. Ecclesia itaq3 vt secure valeat petere que sequuntur premittit de suo desiderio & dilectione quá hz erga deű sic ad ipsuz loqués[Ad te dñe]cőtépládű & promerédű: gustádű & amplexádű[leuaui]spűali desiderio & deuotione de terra [aiaz meam]que terrenis & carnalibus desiderijs inherebat abstrahendo eam ab istorum inferioruz sollicitudine & amore. Facile quidem terrena despicit qui ad diuina conspiciendа se erigit[deus meus in te]solo non in me vel in alio a te creato[confido]& spé meam pono: & ideo rogo[non erubescaz]vlterius a peccato quod de me procedat corruptione nec etiam aliorű suggestione peccé. vnde sequitur.

2 Neq3 irrideant me inimici mei: etenim vniuersi qui † sustinent te non confundentur.

C Neq3 irrideát me inimici mei]siue visibiles siue inuisibiles mala mihi suggerentes & nocere querentes: qui vtiq3 me irridebunt si preualuerint: qr ipsos irrisores patimur quos ad malű persuasores habemus: & certus sum de eo qd peto[etenim

Marginalia: Cyprianus. † vias 6 † vol. 7 lite. peccata sunt aditus mortis. virtutes sunt aditus vite eterne. † bello. † vol. 9 lite. Sabaoth interpretatur exercituum. † te expectant.

vniuersi qui sustinēt te] tribulationes pacientes longanimiter ꝛ patiēter ferēdo: nulliſq; tētationibus a te recedēdo: ſed in bono ꝓpoſito pſeuerādo [nō cōfundent] neq; per ſe neq; per inimicos. i. ꝑ peccatū a ſe vel ab inimicis eptiēte: neq; hic neq; in futuro: quia patientie ſue premiū accipient tempore opportuno. Sed econtrario

† iniq̄ 3 faciētes vana. **Confundantur oēs † iniqua agentes ſuperuacue.**

℄ Confundant] hic pro petis ſalubriter: vel ſi hic noluit tandem in pena eterna: ꝛ ſupponit qui ꝛ quare. i. [oēs iniqua agētes] ꝓpter acgrēda que trāſeūt tēporalia eternis ꝓferētes: ꝛ animā ſuā de terra ad te nō leuātes. Ideo iniqua gūt ſuperuacue] fruſtra ꝛ vane agūt: ꝛ in ſuperuacuis laborāt inutiliter ꝛ infructuoſe: nihil ſecum de fructu ſui laboris deferentes: quia omnia ſunt vana ꝛ infructuoſa que a deo ſunt aliena. Ergo vt non erubeſcam vel confundar

† no 4 tas fac. **Vias tuas domine † demonſtra mihi: ꝛ ſemitas tuas edoce me.**

℄ Uias tuas] apertas ſcʒ mādatoꝝ que vie cōueniūt omnib⁹ etiā ſimplicibus de qbus dicit̄. Si vis ad vitā ingredi ſerua mādata [dn̄e demōſtra mihi] quaſi manifeſta que viſui ſubſunt vt melius innoteſcāt ſicut ſolet manu demōſtrari oculis ſubiectū vt magis appareat [ꝛ ſemitas tuas] anguſtas ſcʒ cōſilioꝝ [edoce me] quaſi ea que occulta ſunt: quia paucis ſunt nota: de quibus dicitur. Si vis eſſe perfectus vade ꝛ vende omnia que habes ꝛc̄. Et o domine ne errem

Matth. 19. — Ibidem

† ſalu 5 taris. **Dirige me in veritate tua ꝛ doce me: quia tu es deus † ſaluatoꝛ meus: ꝛ te ſuſtinui tota die.**

℄ Dirige me in veritate tua] vt recte iuſte ꝛ pie viuā ſicut veritas tua exigit [ꝛ doce me] ipſaꝫ veritatē vt recte omnia mihi neceſſaria sciā ꝛ intelligā: duo petit in quib⁹ eſt pfectio: ſcʒ dirigi ad bonā vitā: doceri ad verā ſcientiā: ꝛ ideo fac qd̄ peto [q2 tu es deus] meus ꝙ me creaſti [ſaluatoꝛ meus] ꝙ me redemiſti [et] etiā ideo q2 [te ſuſtinui tota die] . i. miſericordiā ꝛ retributionē tuā toto tp̄e vite ꝛ aſſidue patiēter expectaui: ꝛ nec proſperis nec aduerſis aſperando in te moueri potui. Iſta duo bonos faciunt: vt deum ſaluatorem credamus: ꝛ patienter retributionem eius expectemus. Et

Perfectio i duobus eſt. — Bonos faciunt duo.

6 † q2 mīe tue. **Reminiſcere miſerationum tuarum domine: ꝛ † miſericordiarum tuarum que a ſeculo ſunt.**

℄ Reminiſcere] qui oblitus crederis dū tardas [miſerationū tuaꝝ dn̄e] . i. opeꝝ mīe tue [ꝛ miſericordiaꝝ tuaꝝ] naturaliter tibi inſitaꝝ [que a ſeculo ſunt] . i. ab initio ſeculi: nunꝙ̄ eni ſine miſericordia fuiſti que naturalr̄ in te eſt: nec peccāti homini miſeratio tua defuit que eſt in bonoꝝ exhibitione. Unde enim in ſe eſt miſericoꝛs, inde eſt miſeratoꝛ in nobis. q. d. fac nunc ſicut conſueuiſti ne in me fallat quod ab initio ſeculi inceptum eſt. Et per miſericordiam tuam

† igno 7 rantie mee. **Delicta iuuentutis mee: ꝛ † ignorantias meas ne memineris.**

℄ Delicta] quibus ſciēter viam eq̄tatis dereliqui [iuuentutis mee] . i. que eſt incōſulto calore ac cōſidēti ꝛ ꝓcipiti audacia vel ex infirmitate cōmiſi: que etiā q̄nq; ſunt in ſenib⁹ [ꝛ ignorātias meas] . i. peccata que ex ignorātia feci: vel que pctā eē neſciui [ne memineris] . i. ne ad vindictā reſerues. Trib⁹ eni modis fit omne pctm̄: aut ſtudio: aut infirmitate: aut ignorantia. Peccata ſtudij ꝛ infirmitatis cōcludit cū ait. [Delicta iuuentutis mee] . Iuuentus enim prona eſt ꝛ infirma ad delinquendū. Peccata ignorantie deſignat cum ſubiungit] ꝛ ignorantias meas ne] inquā [memineris] ſed potius

Peccatū fit tribus modis.

† me 8 moꝛ eſto mei de⁹. **Scd̄m miſericordiam tuam † memento mei tu: propter bonitatem tuam domine.**

℄ Scd̄ꝫ miſericordiā tuā] que eſt reſpectu miſeroꝝ vbi nulla ſunt merita: ꝛ que te eſt digna nō ſm̄ irā quā merui ꝛ qua ego ſuꝫ dignus [memēto mei tu] vt vidēs ꝙ̄ fragilis ſim mecum miſericorditer agas peccata dimittēdo ꝛ grāꝫ infundendo. q. d. vt ampla eſt miſericordia tua ita ꝛ ample miſerere mei: ꝛ nō ꝓpter meū meritū qd̄ nullū eſt: ſed [ꝓpter bonitatem tuā dn̄e] naturaliter tibi inſitam ꝛ amplam qua de nihilo omnia feciſti ꝛ omnibus bene facis. Deinde conuertit ſermonem ad homines. q. d. hac fiducia peto: quia

9 † dabit. **Dulcis ꝛ rectus dominus: propter hoc legē † dabit delinquentibus in via.**

℄ Dulcis] . i. pius ꝛ miſericoꝛs in miſerendo eſt [dn̄s] q2 penitentibus oīa priora pctā dimittit: vbi eſt grā ſine meritis [ꝛ rectus] . i. equus ꝛ iuſtus: q2 corrigit ꝛ peccata purgat: vel quia poſt miſericordiā venie digna merito ꝑ in futuro retribuet. Ama qd̄ dulcis eſt: time qd̄ rectus eſt: vt amore ꝛ timore dei excitatus legē eius cuſtodias: ꝛ [ꝓpter hoc legē] correctionis dabit delinquētibus] vt ſm̄ eam corrigant: vnde lex eſt vt ſi vere peniteant miſericordiā conſequant̄: ſin autem eternaliter puniantur: ꝛ hoc [in via] huius pſentis vite: quia poſt moꝛtem non eſt locus penitentie. Et dominus

10 † mites. Tmāſuetos. **Diriget † manſuetos in iudicio: docebit † mites vias ſuas.**

℄ Diriget] ad meliora vt ex patiētia proficiāt ꝛ de virtute in virtutē ꝓcedāt [māſuetos] ꝙ in aduerſitatibus patiētes ſunt ꝛ nō murmurant [in iudicio] pſenti quo iudicat dn̄s flagellat ꝛ corripit. Uel [diriget māſuetos in iudicio] futuro. i. nō perturbabit eos in iudicio qui ſequunt̄ volūtatē eius nec ei reſiſtūt [docebit] hic [mites] qui ſe nō erigūt ꝯtra eū nec recalcitrant cū eis leue iugū dn̄i ipōnit̄ [vias ſuas] qbus ad ipm̄ puenit. Tales eni q2 non pſumunt regere ꝛ docere ſemetipſos: ideo dirigunt̄ ꝛ docent̄ a dn̄o. Deinde oſtēdit que ſint vie eius. d.

11 **Uniuerſe vie domini miſericordia ꝛ veritas: reg rentibus teſtamentum eius ꝛ teſtimonia eius.**

℄ Uniuerſe vie dn̄i] ſunt [mīa] qua eſt placabilis [ꝛ veritas] qua eſt incorruptus quoꝝ vnū exhibet cōdonando peccata: alterū iudicādo merita. Hec duo in omni ope dn̄i ſunt q2 q̄c qd̄ facit aut miſericorditer facit aut iuſte: ꝛ hoc apparet [req̄rentibus] ꝛ ſcrutātibus [teſtamētum] eius nouū qd̄ teſtamētum dicit̄: q2 ibi eſt clara ꝓmiſſio hereditatis ꝛ morte cōfirmatū eſt teſtatoꝛis [ꝛ teſtimonia eius] ſcʒ vetus teſtamentū: q2 teſtimoniū nouo phibet: ꝛ ibi fuerūt ꝓphete teſtes ꝓmiſſionum. Tenet autem ille vias dn̄i qui expertus mīaꝫ: deponit ſuperbiam: nullis meritis liberatum ſe vidēs ꝛ deinceps ſeueritatem iudicis cauens. Ergo

Uias dei q̄ teiia.

12 **Propter nomen tuū domine propiciaberis peccato meo: multum eſt enim.**

℄ Propter nomē tuū] o [dn̄e] nō ꝓpter meritū meū. i. ꝓpter gloriā nōis tui ꝛ declarationē bonitatis tue vt lauderis ab homine [ꝓpiciaberis] . i. miſereberis: oblato tibi ſacrificio ſpūs contribulati ꝛ cordis cōtriti pctō meo] ipſum ex mīa remittēdo: ꝛ neceſſe eſt [multū eſt eniꝫ] excedēs facultatē virtutis mee ad ſatiſfaciēdū: ꝛ niſi per te non delebitur. Q̄ diu enim hic mortaliter viuimus ſine multo pctō eſſe non poſſumus: nā in multis offendimus omnes. Et cum ita ſit

13 † dimos. **Quis eſt homo qui † timet dominum: legem ſtatuit ei in via quam elegit.**

℄ Quis eſt hō] . i. rōnalis [qui timet dn̄m] timore filiali. q. d. quiſquis ille eſt: magnus eſt: beatus eſt. [legē] euāgelicaꝫ ſcʒ fidei ꝛ moꝝ [ſtatuit] . i. obſeruādā dedit [ei] dn̄s vt pſeueret ꝛ ſpiritualr̄ in deo viuat: ꝛ ne impune peccet [in via] dei [quaꝫ elegit] . i. libere appꝛehēdit ꝛ in regula quā profeſſus eſt ſcʒ ꝯ mens deū. Ligat enim deus talē in lege ſua. Uel [quam [ipſe

dn̄s[elegit]nobis incedendū. Et postea subdit de pmio.d.

14 Anima eius in bonis demorabitur: ⁊ semen eius † hereditabit terram.

† heredi tate pos sidebit.

Anima eius] scz legē dei obseruātis[in bonis]gratie quasi in delitijs: etsi nō rei: in spe etiā in bonis glorie futuris[demorabit]in p̄senti. Delectat eni legi dei s̄m interiorē hoīem: cuius celestib⁹ desiderijs inardescit spiritalibus studijs inheret: in bonis opibus se exercet[⁊ semen eius].i. bonū opus qd̄ quasi seminat cū agit: ⁊ vnde fructus colligit[hereditabit terrā] idest faciet eum terram viuentium hereditate possidere. Et inde illis tanta constantia: q: interim

15 Firmamentum est dn̄s timētibus eum: ⁊ testamentum ipsius vt manifestetur illis.

Firmamētum est dn̄s timētibus eū]ne cedant tētationib⁹: videt enim timor esse infirmorū: ⁊ homo est mutabilis in se ⁊ fragilis: sz firmat dn̄s timētem: q: timor dei dat firmitatez: humanus diffidentiā.[⁊ testamētū ipsius]est hoc[vt manifestet illis].i. manifestabit seipsum illis sicut pmisit. q.d. pmissio ei⁹ est etiā eis firmamētū. s. hoc vt videāt eum facie ad faciem. Merces laboris nostri est visio dei: quem cum videbimus nihil vltra erit qd̄ queramus. Et ideo qcq̄d alij faciant

Merces laboris nostri est visio dei.

16 Oculi mei semper ad dominum: † quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos.

† qa

Oculi mei]scz cordis.i. interioris hoīs sensus ⁊ intentiones mee sunt[semp ad dn̄m]sursum spectātes: ⁊ ideo non timeo pericula terrena[qm̄ ipse]quē intueor[euellet]extrahet[de laqueo]timoris ⁊ cupiditatis ac oīum vitiorū ⁊ tētationū[pedes meos].i. animi affect⁹ ab hoc diuersarū tētationū laqueo. Nemo euellit nisi cuius intētio ⁊ desideriū ad alta subleuat. Semp ergo hō intēdat in oībus que dei sunt: ⁊ deus eum de tentationibus ⁊ tribulationibus finaliter liberabit. Et quia ego respicio ad te o domine ⁊ tu

17 Respice in me ⁊ miserere mei: † quia vnicus ⁊ pauper sum ego.

† qm̄ ps. 85.

Respice in me]⁊ in desideriū meū pietatis affectu[⁊ miserere mei]q: miser sum ⁊ locus est misericordie[q: vnicus]nō per multa distractus vel vnicā spez in te habēs[et pauper]a mūdi rebus: vel[pauper]spū ⁊ humilis[sum ego.]Uel[vnicus ⁊ pauper].i. solus ⁊ ipotēs respectu multitudinis demonū ⁊ satellitū suorū. Ideo se vnicū ⁊ pauperē dicit vt dei miaz sibi ɔciliet. Unicus.n. plus amat: paup plus dolet. Et itē ideo qa

Unic⁹ plus amatur.

18 Tribulationes cordis mei multiplicate sunt: de necessitatibus meis † erue me.

† educ.

Tribulationes cordis mei multiplicate sunt].i. multis modis affligor: modo per tentationes demonuz ⁊ vitiorū: modo per psecutiones hoiūz malorū: ⁊ tot sunt calamitates mūdi q̄ earū anxietas vsqz ad cor puenit: ⁊ o dn̄e[de necītatib⁹ meis] idest tribulationib⁹ p quas necesse habeo trāsire[erue me]liberando. Aduersa congrue vocat necessitates: quia necessaria sunt omnibus pie viuere volentibus: ⁊ hec necesse est eos tolerare vsqz in finem vt salui fiant. Et

19 Uide humilitatē meam ⁊ laborem meum: ⁊ † dimitte vniuersa delicta mea.

† remitte omnia peccata mea.

Uide humilitatē meā ⁊ laborē meū]q: per aduersa humiliatus in magno labore ⁊ tribulatione sum: ⁊ his purgationis mee flagellis placatus[dimitte vniuersa delicta mea]tā mortalia q̄ venialia. Uel[vide].i. gratā habe[humilitatē meaz] scz ɔtriti cordis: ⁊ qua tribulationē (que pena pcti est) humiliter ⁊ patiēter tolero[⁊ laborē meū]in sustinendo malos[⁊ dimitte vniuersa delicta mea]vt ex tolerantia tribulationū ⁊ laborum merear veniam delictorum.

20 Respice inimicos meos quoniā multiplicati sūt: ⁊ odio iniquo oderunt me.

Respice]etiā[inimicos meos]eos ɔuertēdo vel reprimendo: vel q: nescimus qd oremus sicut oportet: fac de eis sicut tu scis[qm̄ multiplicati sunt]nō solū foris infideles: sed etiaz intus in ecclia falsi fratres: ⁊ tot hoiūz pditio nō pōt esse sine dolore. q.d. attēdēdo eos me protege ⁊ mihi auxiliare.[⁊ odio iniquo oderūt me]q: oderūt me diligentē se: ⁊ quia nō vitia in me sed ipsam naturam oderunt. Equum enim odium est cum odiatur culpa ⁊ diligitur natura. Ideo.

21 Custodi animam meam ⁊ erue me: non † erubescam: quoniam speraui in te.

† cōfundar.

Custodi animā meā]ab eorū insidijs ⁊ imitatiōe ne pereat[⁊ erue me]ab eorū cōsortijs ⁊ cōmunione vt euadā[nō erubescā]idest nō cōfundar a pposito cadēdo ⁊ erubescēda cōmittēdo si forte insurgant aduersum me: ⁊ debes me exaudire[quoniā speraui in te]non p̄sumpsi de me: ⁊ non est ɔfusio sperantibus in te. Cum aūt perfecti sic se spei fortitudine roborant: ceteros ad se per exemplū trahunt. vnde subditur

22 Innocentes ⁊ recti adheserunt mihi: † quia sustinui te †.

† qm̄ † dn̄e

Innocentes]moribus ⁊ sibi ⁊ pximo[⁊ recti]fide ⁊ corde quos non frangit aduersitas vel psperitas[adheserūt mihi] nō solū p̄sentia corporis: sed etiā cōsentione cordis ⁊ adherēdo sunt mihi ɔformati: ⁊ hoc ideo[quia]nō defeci a bono sequens malos: sed[sustinui te]expectās discussionē vltimi iudicij ⁊ retributionē. Qui innocēter viuūt: qui celestē patriaz appetūt: sicut diffugi a malis ita adherere cupiūt bonis: vt sese inuicē verbis ⁊ moribus edificēt ⁊ bona sua per charitatē sibi cōmunicēt q̄tenus in bono alter crescat ex altero. Et tu

23 † Libera de⁹ israel: ex oīb⁹ tribulationibus † suis.

† redime † eius

Libera]o[deus israel].i. populū quē ad tuā visionez ⁊ ad te cōtēplandū pparasti[ex omnibus tribulationibus suis].s. spūalibus ⁊ corporalibus.i. non solū ex his que tollerat exterius: sed etiam ex his que patitur interius: vt magis quiete ⁊ deuote tibi possit seruire. Uel[ex oībus tribulationibus]presentibus: ne in eis succūbat: ⁊ futuris ne eas incurrat. Orō.

Libera nos ab omnibus angustijs nostris mitissime deus: quia ad te animas nostras erigim⁹: obliuiscere q̄s delicta iuuentutis ⁊ ignorantie prioris: ⁊ si qd̄ negligēter deliquimus clemēter ignosce. Per dn̄z.

Psalmus de ecclie seu viri iusti innocentia ⁊ sanctitate: eiusqz ne a proposito moueatur oratione. Psal. XXV.

1 Iudica me domine quoniaz ego in innocentia mea † ingressus sum: ⁊ in dn̄o sperans non infirmabor.

† ambulaui.

Auctor psalmi ppheta Dauid. ¶ Titulus hic est psal. Dauid. Quasi diceret: psal. ille attribuit dauid idest pfecto viro ⁊ excellētiori ecclie mēbro supius deū orāti: ⁊ hic ostēdēti se esse exauditū ⁊ diuina mīa adeptū innocētiā ⁊ pfectionē: ac deuoti orāti ne a pposito suo dimoueat: ⁊ hoc facit vt a qb⁹ moralr segregat: ab his etiā eternalr separet. ¶ Materia. viri iusti innocēs ⁊ sancta ɔuersatio: ⁊ a cōsortio malorū sepatio. ¶ Intētio. vt exēplo sui doceat nos innocēter ɔuersari: ⁊ a ɔsortio malorū separi: iustisqz iungi: q: ex ɔuictu mores formant. ¶ Snia i gnali. Propheta i isto psal. in psona ecclie vel cuiuslibet pfecti: ⁊ viri iusti allegat suā innocētiā: ⁊ detestat iniquorū maliciā: attestat insup se incultu dei sedulū: ⁊ petit cū impijs nō dānari in ppetuū. ¶ Snia in speciali: vidēs ergo ille vir sctūs bonos cū malis: grana cū paleis: orat in futuro localiter diuidi. d.[Iudica me dn̄e]scz iudicio discretionis.i. discerne me in futuro a malis loco a qbus i p̄nti licet

Mores ex conuictu formantur.

simul mecū sint seiūctus suꝫ merito. Hoc aūt dicit nō ex pre- sumptione iustitie sue sꝫ ex certitudine mīe dei: ⁊ subdit meri- tum[quīa ego in innocentia mea ingressus sum] vias vite in- ter pctōres innocēter vitā ducēdo: ⁊ hoc dicit nō se iactādo sꝫ grās agēdo[⁊ in dño]nō in me[sperās]ne iter malos timbē [nō infirmabor]deficiēdo ab innocētia ⁊ cadēdo in pctīs: sꝫ sicut icepi ita dīno auxilio pseuerabo: qꝛ ipe dñs est mea fortitu- do. Sꝫ ne qd delictoꝝ occultoꝝ me lateat ⁊ i me remaneat.

2 **Proba me domine ⁊ tenta me: vre renes meos** Ps. 138.
⁊ cor meum.

¶ Proba me dñe]i. si quid in me est purgādum prius vires meas respice[et]tūc put ferre valeo[tenta me]i. tentari me pmitte notū me faciēs: nō tibi qꝛ oīa nosti: sed mihi ⁊ aliis ne qd delicti in me remaneat ⁊ hic me corrigēs flagello filiorum vt spūs salu⁹ fiat: ⁊ deinde[vre]igne scti spūs[renes meos]i. delectationes. s. malas assumēdo ⁊ bonas inflāmādo[⁊ cor meū]i. cogitationes. s. malas cōsumēdo ⁊ bonas illustrādo. Ac si dicat interioribus ⁊ exteriorib⁹ vitiis spiritale adhibe medicamētū. hic ḡ pfectus pcat tribulatiōes ⁊ tētatōes ne qs de eis murmuret. Nec timeo ɔsumi tribulatiōe vl tētatiōe.

3 **Quoniaꝫ misericordia tua ante oculos meos est:**
⁊ complacui in veritate tua.

¶ Qm mia tua]que nō finit tētari supra vires vel ɔsumi[an- te oculos meos est]i. nō merita mea sed misericordiā tuam tanq̄ fiduciā meā toto corde intueor ⁊ attēdo: ita q nec ego misericordie nec mia mei obliuiscit: quasi diceret: disciplinā tuā patiēter fero: sed vt miserearis indesinēter expecto[et] ideo tā[cōplacui]tibi. i. bñplacitū habui[in veritate tua]scꝫ vindicte quā merui qui pus displicui in mēdacio culpe qua deliqui. Et qui lapsus merui irā a te correptus inueni miseri- cordiaꝫ. Vel[cōplacui in veritate tua]probando que pbas ⁊ reprobando que reprobas. Ex hoc autem apparet quoniā in innocentia mea ingressus sum: quia

4 **Non sedi cum consilio vanitatis: ⁊ cum iniqua**
gerentibus non introibo.

¶ Nō sedi cū cōsilio vanitatis]i. tractū iniquoꝝ vitaui ⁊ eis nō consensi qui de terrenis semp cogitāt ⁊ loquunt puidētes beati fieri in tēporalibus ⁊ trāsitoriis que vana sunt ⁊ instabi- lia ⁊ causa oīs iniq̄tatis.[⁊ cū iniqua gerētibus non introibo] iniquis opibus cū ipsis me ingerēdo. Peruersi enī aut vane loquacitati vacāt: aut inique opationi desudant. Quo contra sancti viri vt ⁊ verbo ⁊ facto habeantur innoxii: ⁊ a vanitate restringunt linguam: ⁊ ab iniquo opere conseruant vitam. Et quia non satis est vitasse addit. Immo

Peruersi vane loqci tati vacant.

5 † **Odiui ecclesiam malignantium: ⁊ cum impiis**
non sedebo.

† odio habui cōgregatio nē mali gnorū.

¶ Odiui ecclesiā]i. cōgregationē ⁊ conuētuꝫ[malignātium] idest malitiā suā studio se exaggerantiū: quib⁹. s. nō sufficit q ipsi mali sint nisi etiā alios trahant: odiui qdē in eis nō natu- rā sed culpā.[⁊ cū impiis]ocū non colētibus. Pietas. n. pro- prie ptinet ad cultū dei[nō sedebo]i. placitū nō habebo: cor de eis ɔsentiendo vt placeat mihi qd eis. Ab his. n. oib⁹ q̄uis nō corpore: tñ vita ⁊ morib⁹ separat ecclia. Sed q ab iniqs se separat: cum quibus adiungitur audiamus. Sed

Pietas ad cultuꝫ dei pertinet.

6 **Lauabo inter innocentes manus meas: ⁊ circū-** Ps. 72.
dabo altare tuum domine.

¶ Lauabo]i. mūdabo[inter innocētes]qui nec sibi nec alte- ri nocēt.[manus meas]i. opa: quasi diceret: non ɔsentiā impiis sꝫ potius cū innocētibus ⁊ inter eos mēte semp ⁊ corpore se- pe habitās ⁊ cōuersans penitēdo mūda faciā opa mea. Ma- nus enī opa significāt.[⁊ circūdabo]i. v̄tutib⁹ ⁊ bonis opib⁹ ornabo[altare tuū dñe]i. mentē meā vel fidē vbi deo vota

Manus opa signi ficant.

offerunt: vbi pces fundunt: qꝛ nō est locus veri sacrificii ext̄ fidē catholicā q̄ est in corde: ideo aūt iter inocētes ɔuersabor

7 † **Ut audiam vocem laudis: ⁊ enarrem vniuersa**
mirabilia tua.

† tue.

¶ Ut audiā vocē laudis]i. discā ⁊ intelligam ab eis ⁊ intus a magistra veritate qua voce sis laudādus. s. quō te laudē non me: vt scꝫ bonū tibi nō mihi tribuā: ⁊ ex ipso bono nō de me sed de te qui dedisti presumā. Ille ergo intelligit qualiter est laudādus deus: qui qcqd boni agit a deo eē reputat: quicqd xo mali facit a se esse nō dubitat.[et]cū didicero[enarrē]i. exponā ceteris[vniuersa]idest precipua ⁊ perfecta[mirabi- lia tua]corporalia ⁊ spūalia visibilia ⁊ inuisibilia hoibus exhi- ta: docens ⁊ eos te laudare: quia o

8 **Domine dilexi decorem domus tue: ⁊ locum ha-**
bitationis glorie tue.

¶ Dñe dilexi decorē domus tue]i. bonos actus qbus deco- rat domus tua scꝫ ecclia: vel virtutes animā ornātes[⁊ locū habitationis glie tue]scꝫ illos in qbus habitās glorificeris. i. locū in quo gliose habites vt nō sibi: sed tibi glie dei: qꝛ non suā sed tuam gloriā querunt: vel animam virtutibus ornatā. Unde Gregorius. Domus quippe dei non solum sancti ange- li: sed etiam nos sumus quoꝝ mentes inhabitare dignat. Et qꝛ electus quisqꝫ quantuacūqꝫ proficiat adhuc reprobari for- midat misericordem deum humiliter exorat. d.

Grego.

9 **Ne perdas cum impiis animaꝫ meam: ⁊ cum vi-**
ris sanguinum vitam meam.

¶ Ne pdas]i. ne perdi pmittas in futuro[cū impiis]o[de⁹] idest cū male se habētibus erga deū ⁊ cū odiētibus[animas meā]que dilexit decorē domus tue[⁊ cū viris sanguinū vitā meā]in presenti. i. cū hoibus male se hñtibus erga pximum: ⁊ cū odiētibus. De qbus dicit. Qui odit fratrē suū homicida est. Et ita impii ⁊ viri sanguinū illi accipiunt qui contra duo mandata charitatis agunt: ⁊ sic donum dei que duobus pre- ceptis dilectionis scilicet dei ⁊ proximi decoratur quantū in se est dehonestant ⁊ maculant.

j. Joā. 3.

10 **In quoruꝫ manibus iniquitates sunt: dextera co-**
rum repleta est muneribus.

¶ In quoꝝ manibus]i. operib⁹[iniq̄tates sunt]qꝛ eoꝝ ope- ra sunt iniqua ⁊ semp parati sunt inique agere[dextera eorū repleta est muneribus]qꝛ si qd boni agūt pro muneribus fa- ciunt/pecunie: vel laudis humane: vel timoris quo timent di- uitē vel potentē offendere. Hi sunt q sapientiā suā vendunt: pro iustitia pciū accipiūt: ipsis etiā spiritalibus studiis quan- doqꝫ desudant vt terrenū aliqd conquirant: in acquirēdis lu- cris insistunt ardēti studio: circūquaqꝫ exquirūt vt dextera eoꝝ repleat muneribus. Ita illi muneribus sunt ditati.

11 **Ego autem in innocentia mea † ingressus suꝫ: re-**
dime me ⁊ miserere mei.

† ambulaui.

¶ Ego aūt]sine flagitio ⁊ facinore[in innocentia mea ingres- sus sum]inter peccatores. i. diuitiis innocētie ⁊ spūalibus the- sauris ditatus sum: ⁊ ideo[redime me]i. tanq̄ redēptū libe- ra me a malis[⁊ miserere mei]i. non deserat me misericor- dia tua in huius vite periculis quā vix aliqs trāsit sine culpa: sed in omnibus me comitetur faciēdo mecū: non ꝯm merita mea: sed ꝯm misericordiam tuam. Et debes quia

12 **Pes meus stetit in † directo: in ecclesiis benedi-**
cam te domine.

† rectitudine.

¶ Pes meus]spūalis scꝫ affectus qui facile labi solet: ⁊ etiam corpalis[stetit in directo]i. nō recessit a iustitia tua ⁊ pmāsit ɔ oīa scādala imobilis: qꝛ tā affectiōe ⁊ dilectione q̄ gressu ⁊ ope nō recessi a rectitudie: ⁊ si scādalis ɔcussus essē vndiqꝫ. In hoc ergo ostēdit se diligere deū: deinde subiicit ꝗ de dile-

ctione psalmi dicēs[in ecclesijs]z sanctis pgregationib⁹ z in omni cōuētu fideliū[benedicā te dñe]de tuis beneficijs mihi a te collatis nō solū lingua z vocib⁹: sed etiā vita z morib⁹ z laudando vt alij mea doctrina z exēplo similiter informentur ad bñdicendum. Hoc est enim in ecclesijs bñdicere deū: sic viuere vt per mores cuiusqz bñdicat dñs. Qui enī bñdicit dño lingua: z nō factis nō vere bñdicit. Oro.

Largire domine misericordiam tuam famulis supplicibus: z fac nos in tua veritate deuotos: vt factis per innocentiam restitutis liberari mereamur ab impijs. Per dominum.

¶ Psalmus de fortitudine z cōstantia in aduersis: z tētationibus vite presentis: ac de profectu z pseuerātia in virtutib⁹ z bonis. Psal. XXVI.

1 Dominus illuminatio mea z salus mea: quem timebo.

Auctor psalmi pphēta Dauid. ¶ Titulus talis est. In finez psal. Dauid priusq̄ liniret̄ scdo. Hoc est psal. iste dirigēs nos in finē futūre cōsumatiōis attribuit Dauid. i. cuilibet fideli manu forti. psalmus inq̄ agēs de hoc qd est illi fideli priusq̄ liniret̄ scdo. i. ante pfectā vnctionē. Sicut enī dauid post pmā in domo pr̄is vnctionē in signū regni factā hostes habuit antequā in hebron in regē vngeret̄ secūdo: nec pfirmat⁹ est in regno donec Saule deuicto: sic fidelis q̄qz post pmā vnctionē baptismi quādo accipit pignus sp̄us habz hostes antequā scdo vngat̄: scz post hāc vitā qn̄ imortalitatē z ipassibilitatē cōsequit̄: z nunq̄ confirmabit̄ in regno donec diabolo penitus fugato. Fidelis ḡ pma vnctione vnct⁹ tanq̄ chri tyro hic logē opeās vt scdaz vnctionē ꝯsequat̄. Et ḡ supra ostēdit se exaudiri z pfectionē ꝯsecutū: totaliqz ne a pposito suo dimoueret̄ hic seipm̄ z suo exēplo vnūquēqz qui pignus sp̄us accepit cōfortat: vt si hr̄is esse desiderat in tētationibus vite p̄sentis viriliter agat: ac pōdus diei z estus lōganimiter sustineat. ¶ Materia. in aduersis z tētationibus vite p̄ntis fortitudo z cōstātia: ac in virtutibus z bonis profectus z perseuerantia. ¶ Intētio. suo exēplo vnūquēqz exhortari ad ista: z a deo ipetrare z obtinere oratione deuota. ¶ Snia in gnāli. Propheta in isto psalmo in persona ecclesie vel cuiuslibet viri fidelis z iusti cōfitet̄ se deū metuere z nullū aliū formidare: ac cōstantiam contra insultus aduersarioꝝ se habere. Itē pfitet̄ se habere desideriū z conatū pficiēdi z perseuerandi in bonis vt pertingat ad pmiū regni celestis. ¶ Snia in spāli. fidelis ergo prima vnctione inunctus tanq̄ tyro chri ait. [Dñs]habitans in me qui illuminat oēm hoiem venientē in hūc mundū [est[illuminatio mea]ptra ignorantiā. Illuminat enī me cōferēdo mihi lumē naturale ad cognitionē agēdoꝝ: superaddens lumen grē ad cognitionē sperandoꝝ: [z salus mea]ptra infirmitatē vt iā possiz resistere peccatis: qa eius est saluare in oībus tētationibus z tribulationibus: z in futuro ipse est vera nostra salus z beatitudo pphētis[quē]ergo aliū[timebo]sub tanto dño: quasi diceret nullū: qz nullus potest contra eum. Quem enim anima timeat in qua deus habitat?

2 Dominus protector vite mee: a quo trepidabo?

¶ Dñs]est[ptector vite mee]scilz gratie que dicit̄ vita fidelium: sicut vita nāe dicit̄ hūano: z culpe demonū: z glīe angeloꝝ: qa vitā virtutū quā mihi dedit etiā ptegit dū oēs impetus z insidias repellit: sine cuius ptectione oīa bona eius perdant̄ [a quo]igit̄ alio[trepidabo]quasi diceret a nullo: ad potētissimuz eniz omnium pertineo. Si ergo deus illuminat hominem vt recta videat: si sanat vt recte que viderit opere compleat. Deinde si protegit ne tentatus cadat: quid restat quod formidare debeat? Unde z subditur.

3 Dum † appropiant super me nocentes: vt edant carnes meas.

† appropinquāt.

¶ Dūz appropiāt super me]i. appropinquāt z accedūt ptra me[nocētes]voto suo z si nō effectu. i. dū me inuadūt z obsident inimici volētes nocere mihi[vt edāt carnes meas]vel me in carne affligēdo z occidēdo: vel in carnalib⁹ desiderijs nimis delectādo z se pascēdo: vel bona mea deuorādo. Crudelitas inimicoꝝ hic notat̄ qui carnes lacerāt: aīas ledere nō valētes: z ideo nō sunt timēdi: qa colpiso infirmant̄ z cadunt quo ad interiora animi irrumpere nō possunt. vnde subdit̄.

4 Qui tribulant me inimici mei: ipsi infirmati sunt z ceciderunt.

¶ Qui tribulāt me]persequēdo vel tētādo[inimici mei]corporales vel spūales[ipsi infirmati sunt]a proprijs viribus z debilitati in semetipsis z inefficaces erūt in hoc qd intendūt [et]victi[ceciderūt]a potētia z potestate nocēdi ne tātū nocere possint quantū velint: potestate diuina me ptegēte z eos deijciente. Nihil ergo nisi dñm timeamus: z quicquid aliud fremat vel superbiat cōtra nos non curemus. Si enim deus pro nobis quis contra nos? Ideoqz accepta tanta fiducia

Roma. 8. f.

5 Si consistant aduersum me castra: non timebit cor meum.

¶ Si]deinceps[ꝯsistāt]i. circūueniāt[aduersuz me castra]i. ꝯspirātiū ꝯdicētiū z aduersantiū multitudo z fortitudo[nō timebit cor meū]in deo ptectore cōfirmatū: lz corpus occidāt q. d. Si impioꝝ exercitus: si vitioꝝ impetus: si demonioꝝ tetra collectio viribus omnibus atqz acie ordinata ꝯsurgat: nihil cor dubitat qd oipotēs de⁹ illuminādo / sanādo / ptegēdo confirmat. Dñs enim bellator fortis ipse pro me pugnabit.

6 Si † exurgat aduersuz me pliū: in hoc ego spabo.

† Insurgat in me bellum.

¶ Si etiā[exurgat]subito vel in imēsum crescat[aduersum me preliū]scz insultus z cōflictus vel persecutio inimicorum pdictoꝝ vt me debellare velint z ꝯterere: nō solū nō timebo sed etiā[in hoc]prelio[ego]cui deus ptector est[sperabo]i. ex hac occasione certiorē z firmiorē cōfidentiā capiā de diui auxilij exprimēto. Uel[in hoc]i. in dño[ego sperabo]i. spez victorie z remunerationis eterne habebo i dño. Et merito qa

7 Unam petij a dño hanc requiram: vt inhabitem in domo domini † omnibus diebus vite mee.

† omnes dies.

¶ Unā]i. rē. i. vnū scz ipsuz deū vbi more hebraico vtit̄ adiectiuo feminino pro substātiuo neutro.[petij a dño]pre ceteris. Mali qdē multiplicia querūt ego tñ vnā r[hāc requiram]supplicādo instāter z perseuerāter pro obtētu ipsius. s. [vt]qui nūc ad tempus habito in tabernaculo tandez[inhabitē]i. perseuerāter habitē[in domo dñi]nō manufacta sed eterna in celis[omnibus diebus vite mee]i. eternaliter vbi nō sunt dies mortis. O vita dulcis quādo me de te satiabis.

8 Et † videā volūtatē dñi: z visitē templum eius.

† cōtempler delectationē dñi z ptegar a téplo eius. Math. 6. b.

¶ Ut]ibi[videā volūtatē dñi]sicut est qui maxime apparet in facie. i. vt contēpler speciē eius desiderabilē z videā cū facie ad faciē vbi volūtas dei z qd velit plene cognoscet̄. Hic enim volūtas aliqua hoīs a voluntate dei dissentit: sed ibi in nullo dissentiet. Unde dicitur. Fiat volūtas tua sicut in celo z in terra[z visitē]i. cū desiderio z frequētia videā: z interiori mēte frequētē[templū eius]i. ecclesiā electoꝝ z celestis curie cōuentū. fidēter aūt peto z spero illud peruenire.

9 Qm̄ abscōdit me in tabernaculo suo in die malorū †: ptexit me in abscondito tabernaculi sui.

† meoꝝ.

¶ Qm̄ abscōdit me]militātē sibi ne me tētationum procelle obruerēt[in tabernaculo suo]i. in p̄nti ecclia in q̄ militamus [in die maloꝝ]i. s. boꝝum. i. in die z vita p̄nti vbi mali florēt

vel in tpe tẽtationũ quibus mortalis vita subiacet[protexit me] ad salutẽ ne lederer in anima:sz corpus affligeret[in abscõdito tabernaculi sui] i. in christo per fidem quo est sanctus sanctorum: et absconditum ecclesie spũalis: sicut scã sanctorum sunt absconditum ecclesie materialis in quo vita nostra abscondita est: quem mox vocat petram.

(recte) 10 In petra exaltauit me: et nunc † exaltauit caput meum super inimicos meos.

¶ In petra] i. in christo non tm̃ protexit sed et exaltauit] a terrenis cupiditatibus sublimãdo: et de virtute in virtutẽ pgredi faciẽdo[me] fundatũ supra petrã. Prius ergo in christo protexit eũ a malis: deinde exaltauit in bonis[et nũc] dũ dies malorũ est[exaltauit caput meũ] i. mentẽ meam[sup inimicos meos] i. sup viciosos appetitus q me sepe humiliabãt ne celestia cõtemplarer vt nullis iam vitijs vel aduersitatib' succũbam sed superẽ nõ deficiendo. Et qa sic exaltauit ideo

11 Circuiui et immolaui in tabernaculo eius hostiã † vociferationis: cantabo et † psalmuz dicã dño.

(† iubilationis. † psallã.)

¶ Circuiui] i. oia beneficia recogitaui et mecuz ptractaui[et] nõ ingratus[imolaui] offerẽdo pro gratiarum actionẽ[in tabernaculo eius] i. in ecclia toto orbe diffusa[hostiã vociferationis] vel iubilationis. i. laudis ineffabilis cum magna deuotione et ptritione cordis: et de reliquo[cantabo] i. iocunditate cõtẽplationis[et psalmũ dicã] i. operabor[dño] i. ad honorem dni. Cantus eni ptinet ad iocũditatẽ laudis: psalmus ad exercitiũ bone operationis. q. d. voce: corde et ope laudes deo annũciabo. sic enim laus nostra accepta est deo nostro. Ideo.

(Cãtus ad iocũditatẽ ptinet laudis.)

12 Exaudi domine vocem meaz qua clamaui ad te: miserere mei et exaudi me.

¶ Exaudi dñe vocẽ meã] i. orõnẽ tã mẽtalem q̃ vocalẽ[qua clamaui] forti intentione[ad te] promerendũ et pro illa vna[miserere mei] i. misericorditer mecũ age[et exaudi me] preces meas pcedẽdo. q. d. ex mĩa tua exaudi me: vt merear in illa vna esse. Preces inculcat qr q̃diu in dieb' malorũ sum' orõ nrã cessare nõ debet: trãsiet orõ: succedet laudatio: trãsiet fletus: succedet gaudiũ. Et merito me exaudies qa.

(Miserere id est misericorditer agere.)

13 Tibi dixit cor meum: † exquisiuit te facies mea: † faciez tuam domine requiram.

(† quesiuit vultum tuum. † vultuz tuum.)

¶ Tibi] qui solus occulta intelligis[dixit cor meũ] i. desiderium cordis mei: hoc est orõ mea non in solis labijs est: sz in corde plantat[exquisiuit te] nõ aliud extra te[facies mea] i. interior mea: mens mea: in qua me cognoscis: et que vultum quãdoqz designat[faciẽ tuã] i. psentiã[dñe] pseuerãter[requirã] non mundi gloriam: nõ diuitias: non delitias: facies tua visio tua que est vna mihi est in desiderio: quia inter omnia nihil ita pciosum inuenio. Tu aũt inueniã qd querãm dñe.

(Orõ nõ solũ in labijs est sed et in corde.)

14 Ne auertas † faciem tuaz a me: ne declines in ira a seruo tuo.

(† vultuz tuum.)

¶ Ne auertas] et abscõdas nũc[faciẽ tuã] i. grãm tuã[a me] quasi nolẽs mihi fauorẽ et grãz impẽdere sed ppiciata facie me respice: et si a pctis meis faciẽ vindicte auertas vt ea non punias[ne declines in ira a seruo tuo] i. tanq̃ ex despectu recedẽdo ab eo: et loquit de se tanq̃ de alio. Rogat vt eũ hic corripiat nõ vt ab illo cũ ira sine correctione et venia discedat: et vt illa gerat a qb' nõ declinet sz vultu ppicio respiciat. Sed

15 Adiutor meus esto ne derelinquas me: neqz despicias me deus salutaris meus.

¶ Adiutor] et cooperator[meus esto] vt pficiã et perseuerare valeã in bono: qa ego mihi nõ sufficio: et ideo precor[ne derelinquas me] ne cadã et incidã in peccatũ qa sine te deficio. q. d. inceptũ ne intermittas: in viã me posuisti sed aberrabo si me relinquis[neqz despicias me] a te abijciẽdo ne peream: qr tu[deus] meus es qui me creasti: et[salutaris meus] qui me redemisti. q. d. frustra creasti et recreasti si me despicis: et hoc necessarium est mihi non habenti adiutorium extra te.

16 Quoniam pater meus et mater mea dereliquerunt me: dominus autem assumpsit me.

¶ Qm̃ pater meus] i. mũdus vel diabolus[et mater mea] i. societas malorũ vel carnalis cõcupiscẽtia que me genuerunt et quorũ erã imitator[dereliquerũt me] querẽtẽ te et cõtẽnentem se. q. d. ista derelĩq separatus sum ab eis cũ id qd quero dare non possent.[dñs aũt] qui potest mihi dare et modo necessaria[assumpsit me] vt pater quia condidit: quia vocat: quia iubet: quia regit: et vt mater: quia lactat: quia nutrit: quia fouet: qr continet. Et quia tendo ad te ideo

17 Legem † pone mihi domine in via tua: et dirige me in semita recta propter inimicos meos.

(† cõstitue)

¶ Legẽ] et regulã viuẽdi[pone] et da[mihi] tẽdẽti ad te o[domine in via tua] scz mãdatorũ tuorũ que me dirigat et non sinat aberrare a mãdatis tuis: et vlterius[dirige me in semita recta] scz psiliorũ et in rectitudine angustiarũ vt recte incedam et nõ declinẽ ad dexterã vel ad sinistrã: et hoc rogo[pp̃ter inimicos meos] visibiles et inuisibiles cauẽdos qui insidiari nõ cessant vt me ad iniquitatem siue errorem trahant. Et

18 Ne tradideris me in animas tribulãtiũ me: quoniam insurrexerunt † in me testes iniqui: et mentita est iniquitas sibi.

(† mihi.)

¶ Ne tradideris me] i. aiam meam: vt si corpus occidũt vel aiaz nõ occidãt[in animã] i. in volũtatem. nõ dico in manus[tribulantiũ me] et mihi aduersantiũ. i. ne sinas aios eorũ satiari de malis meis vt psentiã eis[qm̃ insurrexerũt in me] i. cõtra me[testes iniq] scz detractores et adulatores mihi et de me falsa dicẽtes vt moueãt et reuocẽt me a te[et mẽtita est iniquitas] emphatice. i. iniquus testis[sibi] i. ad dãnũ suum nõ meum: quia mendacium malorum sibi vertit in penaz: sanctis xpo in gloriã. Omne enim peccatum in suum redit auctorem: sed inter omnia pericula deo dirigente. ego

(Peccatũ in suum redit auctorem.)

19 Credo videre bona domini: in terra viuentium.

¶ Credo] i. indubitãter pfido[videre] i. per experiẽtiã[bona dñi] que sunt vera et eterna nõ transitoria[in terra viuentiũ] vbi nullus morit: nullus locus falsitatis est: scz i vita beata que est eterna: qr pignus nrm̃ ibi habem': qd est christus. Terra dicta est per similitudinẽ pp̃ter sui soliditatẽ: stabilitatẽ et pmanẽtiã: vbi nullus perit sed semp permanet et beate viuit. Et in hac spe cõfortans seipsum loquit ad se tanq̃ ad aliũ. q. d. Certus suz de illa vita et si tardũ est hoc amanti.

(Terra que & vita est vita eterna)

20 † Expecta dominum / viriliter age: et confortetur cor tuum: et sustine dominum.

(† sustine.)

¶ Expecta dñz] secure q nõ fallit bona ab eo sperãdo et psto lãdo: et vt psequaris nõ remisse sed[viriliter] et fortiter[age] et opare de bono in melius pficiẽdo[et] ne lasseris[confortetur cor tuũ] nõ desperatione deficiẽdo: et corde cõfirmatus si mala eueniãt[sustine dñm] tribulationes patiẽter et perseuerãter pro eo vsqz in finẽ sufferẽdo vt bñ viuẽdo sis iustus et patiẽdo pfectus. Ubi nota q quattuor sunt que nostrã spem euacuãt: scz diuturnitas tẽporis: cõtra qd dicit: expecta dñm: idest illud qd credis et speras de dño. Difficultas bone actionis: cõtra qd dicit. viriliter age. Pusillanimitas mẽtis cõtra quod dicitur: confortetur cor tuũ. Acerbitas tribulationis cõtra quod dicitur: et sustine dominum: idest illud quod pateris pro domino et a domino.

(Spes vite eterne euacuat quattuor.)

Oratio.

Defensa nos a castris et pactis inimici adiutor olim deus: vt in domus tue pp̃etuitate durantes mereamur vultũ tuũ spũali pt̃ẽplatione suspicere. Per.

¶ Petitio christi vel ecclesie pro liberatione ab iniquorum tribulatione: et gratiarum actio deuota pro sua exauditione. Psal. XXVII.

Ad te domine † clamabo: deus meus ne sileas a me: nequando taceas a me: et † assimilabor descendentibus in lacum.

† clamaui. † taceas † ero si milis.

Auctor psalmi Dauid propheta. ¶ Titulus hic est psalmus ipse Dauid. Attribui enim dauid significato .i. christo in conflictu passionis posito: vel iusto in afflictione constituto suadens id quod supra .s. vt quisque fidelis sui exemplo aduersa toleret et non in se sed in deo confidat: si cum eo regnare voluerit. ¶ Materia. petitio liberationis christi vel iusti ab iniquorum liberationibus. ¶ Intentio. monere fideles aduersa patienter tolerare: et cor suum in domino ponere si volunt cum christo regnare. ¶ Sententia in generali. Propheta in isto psalmo in persona christi vel cuiuslibet iusti positi in afflictione mentis vel corporis petit deuote diuinitus liberari: et sentiens se a domino exauditum studet et deuote regratiari. ¶ Sententia in speciali. Christus itaque secundum quod homo proponens se exemplum iustis humiliter ad preces ait. [Ad te] [o domine clamabo] .i. ex toto et magno desiderio et affectu in afflictione mea orabo. et tu [deus meus ne sileas a me] christo in resurrectione: sed responde mihi annuendo et resuscitando. et [nequando] .i. nec ad horam [taceas a me] [in passione] sed clarifica protegendo [et] [si silueris] [assimilabor] .i. similis ero aliis hominibus [descendentibus in lacum] .i. in miseriam huius vite vel in infernum. Vel [ne sileas a me] christiano quantum ad exteriorem eruditionem [nequando taceas a me] quantum ad interiorem inspirationem [et] [si silueris vel tacueris remotus a me: tunc [assimilabor descendentibus in lacum] gehenne et profunde miserie: idest perihoc: quia dei silere et tacere nostrum perire est. Sed

2 Exaudi domine vocem † deprecationis mee dum oro ad te: dum extollo manus meas ad templum sanctum tuum.

† orationis

¶ Exaudi domine vocem deprecationis mee [cordis deuote precantis.] [dum] .i. quia [oro ad te] .i. ne differas me exaudire. vel [dum] .i. quia ego christus [extollo manus meas] in cruce [ad] construendum [templum sanctum tuum] .i. ecclesiam: quasi diceret: hoc facio ad edificandum ecclesiam vt sit templum sanctum tuum: et ad salutem illorum qui fiunt templum tuum. Vel [dum] ego christianus [extollo manus meas ad templum sanctum tuum] .s. ad celum: sicut est consuetudo fidelium eleuatis ad celum manibus deprecari dominum. Inde .n. speramus auxilium vbi notat ad eterna debere opera nostra deferre non ad terrena deprimere. Et

† fidelis est tuendo.

3 Ne simul tradas † me cum peccatoribus: et cum operantibus iniquitatem: ne † perdas me.

† Alia littera non des me. † cooperdas.

¶ Ne tradas me [in mortem simul] [cum peccatoribus] .i. ea intentione et eo voto quibus illi [et cum operantibus iniquitatem] scilicet mortem meam [ne perdas me] damnando velut reum supplicii: idest ne hoc modo moriar quo moriuntur operarii iniquitatis. Ora et tu fidelis ne simul tradaris cum peccatoribus: ne eorum cum quibus habitas prauis moribus corrumparis: et cum operantibus iniquitatem ne perdaris: ne videlicet cum iniquis pereas quorum persecutionem temporaliter toleras. Et non solum sunt iniqui actu sed etiam lingua. vnde subditur.

4 † Qui loquuntur pacem cum proximo suo: mala autem † in cordibus † eorum.

† Cum his † loquuntur † suis.

¶ Qui loquuntur pacem cum proximo suo [per carnem et per ipsam misericordiam scilicet mecum dicentes. Scimus quia a deo venisti magister. [mala autem] scilicet odii proditionis et homicidii sunt in cordibus eorum [cogitabant enim vt iesum dolo tenerent et occiderent: et quasi dicerent: bona et pacem simulant labiis sed mala et fraudes habent in cordibus. Quam multi tales inueniuntur in ecclesia dei qui persequuntur corpus christi. hi sunt qui veniunt in vestimentis ouium: intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Et quia ipsi tales sunt.

5 Da illis secundum opera † eorum: et secundum nequitiam adinuentionum ipsorum.

† ipsorum † malignitates affectionum.

¶ Da illis [scilicet malis mercedem condignam [secundum opera eorum] .i. secundum meritum operum suorum [et secundum nequitiam adinuentionum ipsorum] .i. secundum quod intenderint non secundum quod inde prouenit. Ac si diceret non secundum vtilitatem que ex eorum operibus processit recipiant: sed secundum nequitiam quam se ad vtilitatem suam studio se inuenisse putabant. Non optat que dicit sed quid eis immineat predicit: vel optat iustitiam dei in hoc seruari: quia hoc iustum est vt secundum modum culpe sit retributio pene. Sequitur ergo

6 Secundum opera manuum † eorum tribue illis: redde retributionem eorum ipsis.

† illorum da eis.

¶ Secundum opera manuum eorum .i. secundum voluntatem et meritum operum ipsorum [tribue illis] licet quod fecerat profuit ad salutem aliis: per opera manuum vult designari excellentem iniquitatem quam fecerant in morte domini [redde retributionem eorum ipsis] .i. quia mala pro bonis retribuebant mihi redde eis: vt sicut fallaciam pro veritate mihi reddebant: ita fallacia eorum ipsos fallat. Bene dicit retributionem: quia cum christus eis bona fecisset ipsi sibi mala retribuebant. Ideo autem sic retribue eis.

7 Quoniam non intellexerunt opera domini: et in opera manuum eius destrues illos et non edificabis eos.

¶ Quoniam non intellexerunt .i. intelligere noluerunt [opera domini] scilicet magis occulta que operatus est per filium sicut est quod eum incarnari fecit de virgine. quod eum misit pro nostra redemptione [et in opera manuum eius] scilicet manifesta miracula que per filium pater faciebat: mali etiam christiani opera intelligere nolunt per christum facta: quia salutem sibi oblatam respuunt et contemnunt. Ideo [destrues illos] .i. depones a potentia vt nihil mihi noceant amplius. Deinde de sua exauditione gratias agit. d.

8 Benedictus dominus: quoniam exaudiuit vocem deprecationis mee.

¶ Benedictus [sit] [dominus] et gratias illi et causam gratiarum subdit dicens [quoniam exaudiuit vocem deprecationis mee] annuendo mihi quod deprecatus sum tam pro mea glorificatione quam eorum depositione. Quotiens exaudimur a domino debemus illum benedicere. non enim habet homo quid retribuat domino pro tantis beneficiis nisi benedictionem et laudem. nemo autem in donis dei sit beatus si donanti existit ingratus. Quomodo autem exauditus sit ostendit per hoc quod subdit

Nota.

9 Dominus adiutor meus et protector meus: et in ipso sperauit cor meum et adiutus sum.

¶ Dominus [est] [adiutor meus] in resurrectione et ad bene operandum [et protector meus] in passione: et ne ledar a telis persequentium [et in ipso sperauit cor meum] .i. mens et ratio mea [et] [ideo adiutus sum] eo quod vere et sine hesitatione speraui. Ad hoc omnipotens deus nos adiuuat in bono et protegit a malo vt spem nostram constituamus in ipso. Quanto autem fidentius in ipso speramus: tanto ab ipso adiuuamur vberius. vnde fit vt per dei adiutorium spes in nobis generetur: et deinde per spei meritum adiutorium augeatur. Et ostendit in quo adiutus sit. d.

10 Et refloruit caro mea: et ex voluntate mea confitebor † ei.

† illi.

¶ Et refloruit caro mea [in resurrectione que defloruit in passione. Caro christi prius floruit in conceptione immunitate peccati: quia immunis ab omni peccato fuit. deinde defloruit in passione quando morti succubuit. postea refloruit in resurrectione quando immortalitatem suscepit [et] ideo iam metu mortis consumpto [ex voluntate mea] libera non timoris necessitate [confitebor ei] et confitebuntur mei in quibus ego sum: confessione laudis. Sic dicat peccator confitebor peccata ex voluntate: non expectabo infirmitatem que compellat confiteri, vel finem vite: et merito confitebuntur ei quia

11 Dominus fortitudo plebis sue: et protector † saluationum christi sui est.

† salutarium.

¶ Dñs [est] fortitudo [in pugna cõtra diabolũ] plebis sue [si] bi deuote que in eo cõfidit: qr nõ sua sed diuina virtute saluanť quos dñs de diaboli iugo eripit ⁊ suos facit [et] ipse ꝓtector saluationũ chri sui est [.i. saluatoꝝ a chro: qr illos qui per christum saluati sunt ꝓtegit hic in lucta nõ permittẽdo eos tẽtari supra vires ne ludantur a diabolo: ⁊ post pugnã imortalitate proteget in futuro. Et quia dominus est fortitudo plebis sue, ergo faciendo quod tuum est.

† heredi
tatẽ tuã.
† seculũ.

9 Saluum fac populũ tuũ dñe: ⁊ benedic † heredi tati tue: ⁊ rege eos ⁊ extolle illos vsqz in † eternũ.

¶ Saluũ fac populũ tuũ [scz populũ christianũ o dñe a ma lis seculi vt perseueret in accepta gratia. [⁊ benedic] ipso fa cto [hereditati tue] dando incrementũ virtutũ ⁊ augendo in merito ⁊ numero [⁊ rege eos] ſm mores ⁊ virtutes ne exor bitent ⁊ declinẽt ad praua [⁊ extolle illos] a terrenis ad appe tenda celestia ⁊ de virtute in virtutẽ [vsqz in eternum] idest donec perueniant vsqz ad eternitatem. Oratio.

Fortitudo omniũ fortissime deus, salua populum a descendẽtibus in lacũ: ⁊ ita nos in tẽplo sancto tuo vnanimiter necte vt pacem quam ꝓximis ore pro ferimus corde teneamus. Per dñm nostrum.

¶ Hortatio populi fidelis ⁊ ministroꝝ ecclie vt de beneficijs a deo sibi collatis studeant grati esse. Psal. XXVIII.

1 Afferte domino filij dei: afferte domi no filios arietum.

Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Titulus talis est. Psalmus Dauid ꝓphete qui hic loquiť: habitus in cõsumatione tabernaculi .i. in consi deratione cõsumationis ecclesie. agit enĩ de ꝑfectione ecclie de cuius supra adhuc agebať edificatione que recte hic taber naculũ diciť: qr in ea cõtra diabolum tẽporalr militať sed in futuro erit domus in qua habitať. Dauid nãqz fecit taberna culũ de tẽtorijs in quo arcã dei reposuit: quo cõsumato mul tos ad imolandũ ibi hostias inuitauit: in quo cõsumationem ecclie futurã ꝓphetauit: cui chrs dona gratie cõtulit: qr septẽ donis spũssci eã replet ⁊ post remunerabit. ¶ Materia. mul ta bñficia in ecclia fidelibus a deo collata. ¶ Intẽtio. hortari fideles qui filij dei facti sunt per adoptionẽ vt grati bñficijs pure ⁊ deuote seipsos ⁊ sacrificia sua in ecclesia offerant deo cõsumatori. ¶ Sñia in gñali. Propheta in isto psalmo in ꝑso na sua vel fidelis anime credẽtes gñaliter oẽs ⁊ spãliter ecclie ministros ammonet ⁊ inducit vt dño sacrificia deuota mẽte ꝑsoluãt i ecclia: ⁊ h̃ pp multa bñficia fidelib' collata. ¶ Sñia in spãli. Monẽs ĝ ꝓpħa fideles afferre spũales hostias deo ait. [Afferte dño] non appareatis in ꝯspectu dei vacui o [filij dei] .i. vos fideles populi ⁊ ecclesie ministri: filij dei per gra tiam adoptionis effecti. Et subdit qd debeãt afferre. d. [affer te dño filios arietũ] .i. vos ipsos mũdos ⁊ puros tanq̃ agnos quos p euãgeliũ genuerũt apli duces gregis dominici. Deo nos offerimus si deuote cor nostrum deo prebemus: sed ne cesse est vt oblatio cordis etiaz in completione se demõstret actionis. vnde ⁊ subdit quales se debeant afferre. dicens

Offerte
nos deo
qsio pos
sumus.

ps. 95.
† aula
sancta.

2 Afferte dño gloriã ⁊ honorẽ: afferte dño gl'iam nomini eius: adorate dñm in † atrio sancto eius.

¶ Afferte dño gloriã ⁊ honorẽ] .i. tales vos exhibite vt p ope ra verba ⁊ exẽpla vestra bona glorificeť ⁊ honoreť de' vbiqz apud ceteros. [afferte dño gloriã nomini ei'] .i. ascribite glo riam nomini eius nõ vestro: querẽtes gloriã suã non vestrã. [adorate dñm in atrio sancto eius] .i. in dilatato ⁊ sanctifica to corde: qr ex charitate est oĩs sanctitas. Jure qppe gloria ⁊ honor a nobis sibi exhibeť pro tot ⁊ tãtis bñficijs que in edi ficationẽ ecclesie subscribunť. primũ est collatio baptismi in quo fideles fiunt membra chri: qḋ notatur cum diciť.

3 Uox dñi sup aquas: deus maiestatis intonuit do minus super aquas multas.

¶ Uox dñi [scz dei pris facta est] super aquas [iordanis in ba ptismo chri qr [deus maiestatis] ⁊ excelse virtutis tunc [into nuit] dicẽs. hic est filius meus dilectus [dñs sup aquas mul tas] qa omnib' aqs tũc data est virtus regeneratiua in inuo catione scẽ trinitatis. Jn noie enĩz patris ⁊ filij ⁊ spũssci ba ptiçanť credẽtes: ⁊ ipse est qui vbiqz baptiçat: qr vnus dñs: vna fides: vnũ baptisma. Deinde ponitur scḋm beneficiũ qḋ est catholice fidei diuulgatio per christi ⁊ discipulorum pre dicationem: quod notatur cum dicitur.

4 Uox dñi in virtute: vox dñi in magnificentia.

¶ Uox dñi] .i. ꝑdicatio chri ⁊ discipuloꝝ facta est [in virtute] magna: qr multi fuerũt cõuersi ad fidẽ per eoꝝ efficacẽ pre dicationẽ. [vox dñi] facta est [in magnificẽtia] miraculorum ⁊ operũ: nã mortuos suscitabant: cecos illuminabãt: leprosos mũdabãt: ⁊ alia miracula faciebãt que sermonẽ cõfirmabãt: ⁊ etiã multos ad fidẽ cõuertebant. Deinde poniť tertium be neficium qḋ est humiliatio ⁊ subiectio principum sub iugo fi dei christiane: quod notatur cum dicitur.

5 Uox domini † confringentis cedros: ⁊ † confrin get dominus cedros libani.

† ꝯterẽtis
† ꝯteret.

¶ Uox dñi cõfringẽtis cedros] .i. humilians per pnias ⁊ con tritionẽ cordis supbos ⁊ altos. [⁊ cõfringet dñs] per peniten tiam [cedros libani] .i. magis claros ⁊ gloriãtes de suo cãdo re .i. de carnis nobilitate ⁊ seculi felicitate. Libanus enĩ inter pretať candor. Per cedruz qppe supbia designať: qr cedrus altissima arbor est: ⁊ in libano sũt cedri magis ꝓcere p quos significať magnitudo principum terrenoꝝ qui confracta eo rum supbia humiliter colla sua iugo fidei submiserunt.

Libanus
candor in
terpretať.

6 Et cõminuet eos tanq̃ vitulũ libani: ⁊ dilectus † quemadmodum filius † vnicorniũ.

† sicut.
† vnicor
niorum.

¶ Et cõminuet eos tanq̃ vitulũ libani] vbi vituli ad sacrifi cia nutriebanť .i. humiliabit eos adeo vt tanq̃ vitulus para ti sint pro eo mori. [et] hoc faciet [dilectus] pri scilz chrs q est [quẽadmodũ filius vnicorniũ] .i. iudeoꝝ ſm carnẽ: qui dicũ tur vnicornes qa in vna lege superbiũt: ⁊ de singulari iustitia se erigũt. Uel nõ mirũ si illi cõminuenť [⁊ dilectus] enĩ vni cus pris cõminueť .i. humiliabiť vsqz ad mortẽ: ⁊ hoc [quẽ admodũ] ⁊ pro ea parte qua est [fili' vnicorniũ] .i. iudeoꝝ .i. ſm q est homo. Deinde poniť quartũ beneficiũ qḋ est cõde scẽsio diuina in persecutione scõꝝ: qḋ notať cum dicitur.

7 Uox dñi † intercidẽtis flãmã ignis: vox dñi † ꝯcu tiẽtis desertũ: ⁊ cõmouebit dñs desertũ cades.

† precĩ
dentis.
† cõmo
uẽtis so
litudinẽ.

¶ Uox dñi intercidentis] ⁊ interrũpẽtis [flãmã ignis] .i. preci dentis furentẽ iracundiã persecutoꝝ ⁊ cõprimẽtis insanũ tu multum eoꝝ ⁊ sic sanctis suis prebẽtis auxiliũ. [vox dñi cõ cutiẽtis desertũ] .i. cõmouẽtis ad fidẽ gẽtiles: qui sicut deser tum culti nõ erãt doctrina legis ⁊ ꝓphetaruz. [et] similr [cõ mouebit] ⁊ cõuertet dñs ad fidẽ [desertum cades] .i. iudeos qui deseruerũt scẽm legis mãdatum ꝓpter traditiones suas. Jnterpretať enĩ cades sanctũ legis. Deinde poniť qntũ bñfi ciũ qḋ fuit illuminatio doctoꝝ ecclie: qḋ notať cũ dicitur.

Cades san
ctũ legis
interpretať.

8 Uox dñi † preparãtis ceruos ⁊ reuelabit † cõden sa: ⁊ in tẽplo eius † omnes dicent gloriam.

† per
ficientis.
† siluas.
† vniuſ
ſiqs di
cet.

¶ Uox dñi preparãtis ceruos] .i. aplos ⁊ doctores ecclesie q omnia mundana trãsiliẽtes ⁊ contẽnẽtes ad nunciãdũ euan geliũ erant agiles: quiqz venenosas linguas hereticoꝝ non ti mebãt ⁊ eos veriusqz testamẽti scripturis tanq̃ duobus cor nibus reprimebãt [⁊ reuelabit] eis [cõdẽsa] .i. sacre scripture obscura

obscura τ mysteriosa⁊ vmbracula.| et |qꝛ ita christus pfecit ecclesiam:ideo| oēs |existētes| in tēplo eius |sic cōsūmato.i. in ecclesia| dicēt gloriā |.i.laudē dñi pro donis que ab eo pceperūt.Deide ponit sextū beneficiū quod est repressio multitudinis peccatoꝝ:τ quātum ad hoc dicitur

Inhabitat.

9 Dominus diluuium † inhabitare facit: τ sedebit dominus rex in eternum.

¶ Dñs diluuiū |.i.hoīes in qbus est diluuiū peccatoꝝ τ inundantis vanitatis| inhabitare facit |hoc tēplū sez ecclesiā p grē īfusionē τ collationē:qꝛ ēt tales ad sancte ecclesie conuertit vnitatē.Uel| dñs facit |hoc tēplū.s.sanctos τ electos in ecclesia tanq̄ in archa cōstitutos| ihabitare |securos| diluuiū |huius seculi sine lesione nō sinens eos submergi fluctib⁹ temptationū.| et |deinde in eo tēplo scilicet in sanctis| sedebit dominus rex in eternum |regnans in eis τ regens eos spiritaliter in perpetuum.Et vere reget:quia

† pplm/ suum.

10 Dominus virtutē populo suo dabit: dominus benedicet † populo suo in pace.

¶ Dñs virtutē |τ fortitudinē| populo suo |cōtra pcellas huius seculi τ turbines temptationū dimicātū| dabit |vt tūc possint habere cōstantiā:τ ne ab inimicis τ vitiis superent:qꝛ nō est pax in hoc seculo.| et dñs bñdicet populo suo in pace |nunc tēporis pmouēdo eos de virtute in virtutē τ tandē eternitatis faciēdo eos post tempestates seculi huius secum requiescere feliciter in celis.Unde ipse ait.Pacē relinquo vobis: pacem meam do vobis.

Pax non est in hoc seculo.

Joh.14.

Oratio.

Dona domine virtutē populo tuo:τ effice nos templum spiritussancti vt tibi de corde puro holocaustum acceptabile preparemus. Per dñm.

¶ Gratiarū actio Christi pro sua liberatione τ reformatione in resurrectione: vel ecclesie seu cuiuslibet fidelis in temptatione τ tribulatione.

Psalmus.XXIX.

1 Exaltabo te dñe qm̄ suscepisti me: nec † delectasti inimicos meos sup me.

† locum/dasti.

Auctor psalmi propheta Dauid.¶ Titulus talis est.psal.cātici in dedicatione domus dauid. Non legit dauid fecisse vel dedicasse aliquā domū:de spūali ḡ domo hoc accipiēdū est. Psalmus cātici.i.letitie τ exultationis habite in dedicatione domus dauid.i.in ꝯsideratiōe dedicationis domus christi τ mēbroꝝ eius:qꝛ est ꝓpter dedicationē que facta est in capite qñ surrexit:τ futura est in mēbris qñ capiti suo sociabunt. Domus chri est humanitas. vñ domus dauid edificat qñ humanitas assumit:sed dedicat qñ a mortuis resuscitatur. Sicut enī domus celebris fit in dedicatiōe:sic chrs celebrior factus est in resurrectione assumpta imortalitate τ ipassibilitate. In supiori ḡ psalmo tabernaculū vbi ipē belli habitam⁹ cōfirmatū est:in isto dedicat domus que manebit in eterna pace.¶ Materia.gratiarū actio pro liberatiōe τ renouatiōe christi in resurrectiōe:vel fidelis in tribulatione τ temptatiōe.¶ Intētio.iducere fideles ad dei pconiū τ laudē ꝓpter ei⁹ bonitatē in his relucētē.¶ Snia in gñali. Propheta in isto psalmo in psona chri gratias agit de liberatione τ reformatione sua in resurrectione:vel in psona ecclesie seu cuiuslibet fidelis pro liberatiōe a malis τ pmotione in bonis.¶ Sententia in spāli.Chrs ergo sm̄ q bō gratias agens deo prī pro sua dedicatiōe ait.| Exaltabo te dñe |pater.i.altitudinē τ magnitudinē tuā pdicādo laudabo| qm̄ suscepisti me |ad imortalitatē in resurrectione facta in me τ faciēda in ecclesia| nec delectasti |.i.delectari vł iocūdari pmisisti| inimicos meos |psecutores.s.τ demones| sup me |vt me superarēt retinēdo in sepulchro.Uel in psona fidelis| Exaltabo te dñe |altitudinē tuā corde τ ore laudabo| qm̄ suscepisti me |p participium gratie me protegēdo τ saluādo| nec delectasti |idest delectari permisisti| inimicos meos |visibiles vel inuisibiles| super me |vt me opprimerent vel deciperent.

Humanitas est domus christi.

2 Domine deus meus clamaui ad te: τ sanasti me.

Joan.17.

¶ Dñe deus meus clamaui ad te |in passione sicut ad medicum.d.pater clarifica filiū tuū| τ sanasti me |in resurrectiōe corpus meū mortale τ egrū faciēdo imortale τ gloriosum. Uel dicat fidelis| dñe de⁹ meus clamaui ad te |tanq̄ ad medicum anime mee| τ sanasti me |a peccati vulnere.Et o

3 Domine eduxisti ab inferno animam meā: † saluasti me a descendentibus in lacum.

† eduxisti ab iferis. † saluum fecisti me.

¶ Dñe eduxisti ab iferno aīam meā |τ restituisti eā corpori| saluasti me a descēdentib⁹ in lacū |.i.ex manib⁹ iudeoꝝ me liberasti q sua sponte descēdunt in lacū iferni. Uel dicit fidelis| Dñe eduxisti ab iferno animā meā |liberādo eā vel pseruādo a peccato cui debet dānatio.| saluasti me a descendētib⁹ in lacū |sepando me a ꝯsortio τ ꝯformitate maloꝝ:ne sicut illi pceps caderē in mortis τ dānationis abissum. Et ḡ

4 Psallite domino sancti eius: τ confitemini memorie sanctitatis eius.

¶ Psallite dño |.i.benedicite operādo| sancti eius |.i.saluati τ facti sancti p eius liberationē:τ certi de resurrectiōe q̄ precessit in capite.| τ cōfitemini |confessione laudis ore τ corde| memorie sanctitatis eius |.i.laudate eū qa ipse cui⁹ vos eratis obliti memor fuit vestri vt sanctificaret τ iustificaret vos per fidē τ gratiam vocādo vos p suam bonitatē ad sui nominis agnitionē. Ideo etiā psallite τ confitemini.

5 Quoniam ira in indignatione eius: τ vita in voluntate eius.

¶ Qm̄ ira |.i.iusta vindicta qua genus humanū pro pmo peccato puniuit qđ morte solutū fuit τ venit p xpm̄ sup vos| in indignatiōe eius |.i.ex zelo iustitie quo fuit q̄si idignat⁹.| τ vita |.s.gratie ac ēt glorie ad quā p vos nō rediretis restituta est p xpm̄| in volūtate ei⁹ |.i.ex ei⁹ beneplacito τ grā nō p vires vestras vel merita. Ubi habes in deo qđ timeas.s.iustitiam:habes etiā qđ speres.s.gratiā. Et pro hac ira

6 † Ad vesperum demorabitur fletus: et † ad matutinum † letitia.

† vespere. † in † exultatio.

¶ Ad vesperū |.i.in vespere hui⁹ mundi.s.in tota vita presenti vsq; ad finē seculi:τ durabit.s.τ| demorabit |.i.diu morabit| fletus |τ gemit⁹ pnie:qꝛ ꝓpter peccatū Ade oēs causamet occasionē flendi in pñti hñt qñ recordant bona que in Adā pdiderūt τ mala que icurrerunt| et |sic| ad matutinū |future resurrectionis que in matutina chri resurrectione preflorūit erit ipsis nūc flentib⁹| letitia |perhēnis τ eterna. Hec predicta in tribus versib⁹ pōt dicere christus vel fidelis.

7 Ego autem dixi in abundantia mea: non mouebor in eternum.

¶ Ego aūt |.s.christus cōtrarius Ade qui in paradiso abūdās diuitiis bonis motus est a deo ad persuasionē serpētis.| dixi |idest deliberaui| in abundātia mea |sez virtutū τ cōfidentia deitatis| nō mouebor in eternū |a deo:sed ero obediēs patri vsq; ad mortē:quasi diceret. In aliis q moti sūt a deo demorabit fletus:s; in me nō demorabit qꝛ nō sum mot⁹. Nec h̄ suis virib⁹ tribuit:s; diuine grē ascribit, vnde subdit

8 Dñe in volūtate tua pstitisti decori meo ꝩtutē.

¶ Domine in volūtate tua pstitisti decori meo virtutē |.q.d. q immunis sum a peccato decorus in iustitia:fortis in patientia:τ potēs in faciendo mirabilia:τ hmōi nō habeo ex merito humane nature:vel ex mea potestate:sed ex tuo benepla

cito ꝛ voluntate. Nō est ergo vnde debeat homo presumere cū audiat christum de se talia dicere scꝫ virtutē ꝛ decorē a dño sibi dari. Qꝫ aūt virtus carnis fuerit a te ꝓbatur ex eo ꝙ

9 **Auertisti faciē tuā a me: ꝛ factus sum cōturbat⁹.**

¶ Auertisti faciē tuā a me]exponēdo me passioni. Uisus est enim auertisse faciē suaꝫ ab eo quē eū in passione dereliquit. [ꝛ factus sum ꝯturbatus]te enī auerso ad penā nō ad peccatū turbaƚ carnis mee īfirmitas. Unde cepit pauere ꝛ tedere ꝛ ipse ait. Tristis est aīa mea vsqꝫ ad mortē. Hinc ꝑpendere quātū homo de turbatiōe ꝛ casu timere debeat si deus faciem suā ab eo auertat ꝛ eū deserat. Uel fidelis recognoscēs ꝓpriā fragilitatē dicit. Ego aūt dixi in abundātia mea: ꝛ prosperitate spirituali scꝫ virtutū: elatus ex ea: non mouebor in eternū: a rectitudine iustitie ꝛ mea stabilitate. Sed o dñe in volūtate tua: ꝛ pro libitu tuo non ex mea iustitia vel merito: prestitisti decori meo virtutē: qua mala superarē qđ ad decus mihi cōtingit. Qđ inde cōstat qꝛ [Auertisti faciē tuam a me]ꝓpter electionē meā ex donis gratie tue. [et]a stabilitate mea motus[factus sum cōturbatus]propter grauitatem sequentis casus. Et ideo

10 **Ad te dñe clamabo: ꝛ ad deū meū deprecabor.**

¶ Ad te dñe]pater qui regis me[clamabo]idest intēse orabo de obtinēdis bonis. i. pro adhibēda gloria īmortalitatis [ꝛ ad]te[deū meum]qui creasti me[deprecabor]humiliter de remouēdis malis. i. de tollēda mortalitate carnis. dicēs

11 **Que vtilitas in sanguine meo: dum descendo in corruptionem?**

¶ Que vtilitas]erit[in sanguine meo]. i. in effusione sanguinis mei: ꝛ quid ꝓficiet mihi vel alijs sanguis meus effusus [dum descēdo in corruptionē]. i. si corpus meū putrescit in sepulchro: si tertia die nō resurgā. q. d. nullo: qꝛ nemini te annūciabo: nullū lucrabor: ꝛ ita ꝑibit ꝛ ꝯfessio tui: ꝛ annūciatio.

12 **Nunquid confitebitur tibi puluis: aut annuntiabit veritatem tuam?**

¶ Nunqđ]enim[cōfitebiƚ tibi]. i. erit cā cōfessionis ꝛ laudis tue[puluis]. i. caro redacta in puluerē[aut annūtiabit veritatē tuā]ad salutē ceterorꝫ. i. erit cā quare virtus tua annuntietur quā reparationi humani gñis ꝓmisisti: ꝛ per me facere decreuisti. Ostēdit per necessitatē ꝙ non sinat eū descēdere in corruptionē. Uel fidelis orās pro remissiōe peccatorꝫ. d. [Ad te dñe clamabo: ꝛ ad deū meū dprecabor]vt dimittas mihi peccata. Appropinqua tribulatio ꝙ deseruisti subiectē. [Que]enim[vtilitas]ꝓuenit tibi[in sanguine meo]. i. in peccato meo. [dum descēdo in corruptionē]. i. ꝓpter ipm̄ incurram corporis ꝛ aīe mortē. q. d. nulla: qꝛ nec aliqđ ꝑ hoc laudi dei a parte mei accrescit. [Nunqđ]enim[cōfitebiƚ tibi]laudes vel peccata[puluis]. i. corpus icineratū[aut annuntiabit veritatē tuā]alijs. q. d. nō: ꝛ iō meli⁹ est vt remittas mihi culpā meā ad tuā laudē ꝛ gloriā: deinde exauditū se īsinuat. d.

13 **Audiuit dominus ꝛ miser⁹ est † mei: dominus factus est adiutor meus.**

† mihi

¶ Audiuit dñs]pater me deprecātē[ꝛ miser⁹ est mei]ne viderē corruptionē[dñs factus est adiutor meus]vt etiaꝫ gloria imortalitatis induerer ꝛ resurgerē. vnde subiungit ostēdendo in quo sit adiutus cōuertēs se ad patrē: ꝛ dicēs

14 **Cōuertisti planctū meū in gaudium mihi: cōscidisti saccū meū: ꝛ † circundedisti me letitia.**

† precinxisti.

¶ Conuertisti planctū meū]. i. meorꝫ[in gaudiū]. i. planctū passionis mutasti in gaudiū resurrectionis[mihi]. i. ad vtilitatē mei ꝛ meorꝫ hoc est de morte mea dolentes de resurrectione gaudere fecisti: quia[concidisti saccum meum]. i. mortalitatem carnis que indutus eram in resurrectione destruxisti[ꝛ circundedisti me letitia]quia stola īmortalitatis me induisti. hoc autem fecisti

15 **Ut cantet tibi gloria mea ꝛ non cōpungar: domine deus meus in eternū confitebor tibi.**

¶ Ut cantet tibi]ꝛ laudet te[gloria mea]scꝫ resurrectionis idest vt resurrectio mea sit cā: quare lauderis a me ꝛ a meis [et]hoc iō ꝙa semel passus[nō cōpungar]. i. nō moriar vlterius ergo o[dñe deus meus in eternū cōfitebor tibi]. i. in secula ꝛ sine fine laudabo te. Uel fidelis cōfitens diuinam clementiā dicit[Audiuit dñs ꝛ miseratus est mei]qꝛ dum se accusat dñs miseretur[dñs factus est adiutor meus]vt resurgerem a peccato[Conuertisti planctū meū]habitū de peccati cōmissione[in gaudiuꝫ mihi]de eius remissione ꝛ spe venie [cōscidisti saccū meū]. i. carnē scindi fecisti ꝑ macerationeꝫ ꝛ circūdedisti me letitia]. i. gaudio interiori vt gaudēs agam penitētiaꝫ[Ut cantet tibi gloria mea]. i. cōsciētia exultet ad honorē tuū ꝛ laudet te. Gloria enim nostra est testimonium cōscientie nostre[ꝛ nō cōpungar]remorsu ꝛ cōsciētia peccati: vel nullis penis in futuro pungar: ꝛ sic[domine deus me⁹ in eternuꝫ cōfitebor tibi]ꝛ laudabo te: quoniā nihil mihi est ex me: sed omnia ex te. Oratio.

Accusans de se dñs miseretur.

Susceptor oium clemētissime deus ne ꝑmittas delectari inimicos nostros sup nos: sed ita nos in virtute tua corrobora: vt cōuerso planctu nr̄o in gaudiū letitatis tue memoriā iugiter excolam⁹. Per.

¶ **Psalmus de liberatione a multitudine ꝛ magnitudine tribulationū chr̄i vel fideliū: ac ꝯsolatione ꝛ exaltatiōe eorꝫ. Psal. XXX.**

In te domine speraui non cōfundar in eternum: in iustitia tua libera me. 1

ferue me ꝛ ex[ime] me.

Auctor psalmi ꝓpheta dauid. ¶ Titulus hic est. In finem pro extasi psal. dauid. Iste enī psal. dirigēs nos in finē. i. chr̄m. est dauid qui hic loquiƚ in ꝑsona chr̄isti vel ecclesie ꝛ cuiuslibet fidelis: habitus pro extasi. i. agēns de excessu mētis ꝙ fit vel pauore terrenorꝫ vel mēte raptis ad supna ꝛ īferiorꝫ oblita. Hic aūt extasis maxime accipiƚ pauor populi dei de ꝑsecutione oium gentiū: ꝛ de defectu fidei ꝑ eā orbē ꝑturbati. Hic enim humiliatio chr̄i ꝛ sanctorꝫ martyrū describiƚ que exaltationē ꝛ dedicationē domus dei(qua supra dictū est) mereƚ: qꝛ christus mētis excessu altitudinē diuini cōsilij sup salutē generis humani ceteris altius itelligēs volebat prius humiliari: postmodū exaltari vt ad modū eius ceteri prius humiliētur postmodū exaltandi. ¶ Materia. multitudo et magnitudo tribulationū christi ꝛ fideliuꝫ ac diuine pietatis auxiliū. ¶ Intētio. inducere fideles ꝛ in tribulatione de misericordia dei cōfidant ꝛ nō de se ꝓsumāt. ¶ Snia in generali. Propheta in isto psalmo in ꝑsona chr̄isti vel cuiuslibet fidelis tribulati in tentationib⁹ demonis vel maligni hois cōstituti postulat liberari. ¶ Snia in speciali. icipit ergo in ꝑsona christi ad patrē. d. [In te dñe]pater[speraui]sm̄ ꝙ hō[non cōfundar in eternū]. i. nunqꝫ cōfundar dum. mihi habēti similitudinē carnis peccati insultatur vt homini cetero simili[in iustitia tua]mihi a te collata[libera me]innocētem de morte ne in ea remaneam. Et

Inclina ad me aurē tuā: accelera vt † eruas me. 2

† e[ru]as me.

¶ Inclina ad me aurē tuam]. i. misericordie. i. sublimitas tua humilitati mee condescēdat: ꝛ[accelera]. i. festina[vt eruas me]a morte. i. fac me cito resurgere: nō differas vsqꝫ in comunē resurrectionē ne decidat spes credētiū: qđ vt fit

Esto mihi in deum protectorem ꝛ in domum refugij: vt saluum me facias. 3

¶ Esto

¶ Esto mihi in deū protectorē] 3 iacula ⁊ ipedimēta inimici.i. esto tātus protector ⁊ defensor q̄ntū decet eē deū[⁊ i domū re fugij]vt in te sim tut⁹[vt saluū me facias]resuscitādo.i.esto mihi q̄si domus ad quā refugiēs saluus fiā:nō aliā quero

4 † Quoniam fortitudo mea ⁊ refugiū meū es tu: ⁊ propter nomen tuū † deduces me ⁊ enutries me.

¶ Qm̄ fortitudo mea]ad tolerādas persecutiones[⁊ refugiū meū]ad eas totaliter euadēdas[es tu]nō alius[et]ideo[pp nomē tuū]innotescēdū ⁊ glorificandū[deduces me]ad oēs gentes[⁊ enutries me].i.aggregādo mihi sanctos ⁊ membra adimplebis corpus meū nōdum perfectum.

5 Educes me de † laqueo hoc quē abscōderunt mihi: quoniā tu es protector meus.

¶ Educes me de laqueo hoc quē abscōderūt mihi].i.liberabis me de morte quā mihi latēter q̄si nesciēti parasse se putauerūt vt frustrata sint eoꝝ cōsilia[quoniā tu es protector meus]quo protegēte nullus potest laqueus vel aduersitas preualere: vnde iam in passione clamo

6 In manus tuas cōmendo spiritum meum: redemisti me domine deus veritatis.

¶ In manus tuas cōmēdo spūm meū].i.iter manus potētie ⁊ mīe tue vt potētia protegat:mia eruas ⁊ redimat[redemisti me]a morte.i.liberasti me tanq̄ me redemisses[dn̄e de⁹ veritatis]iplens qd̄ pmiseras:redēpta est aīa christi ⁊ alioꝝ per suā p̄fectā obediētiā. Possunt et p̄dicta accipi in psona ecclesie vel cuiuslibet fidelis:ita dicētis[In te]solo non in me o[dn̄e speraui]⁊ fiduciā posui: ⁊ idō[nō cōfundar in eternū]⁊ finaliter lȝ forte ad tps. Idō dicit in eternū:qz est ɔfusio tēporalis q̄ est salubris vt ɔfundi de peccato ad pniaȝ:hāc nō formidet christianus:qz si hāc nō habuerit habebit eternā[in iustitia tua]⁊ nō mea que nulla est[libera me]ab eterna cōfusione:qz ad iustitiā tuā ptinet sperantes in te liberare[Inclina ad me aurē tuā]orōnē meā attēdēdo: ⁊ me humilē exaudiēdo[accelera vt eruas me]a malis ne deficiā in tētationibus ⁊ tribulationib⁹[Esto mihi in deū protectorē]defendēdo me ab inimicis ne me ledāt[⁊ in domū refugij]suscipiendo me fugiētē ad te a p̄sequētib⁹ ne me rapiāt: ita[vt saluū me facias]⁊ liberū ⁊ h̄ ⁊ in eternū[Qm̄ fortitudo mea]qua inimicis resistā[⁊ refugiū meū]in quo securus pmaneā ⁊ quiescā[es tu]nō alius[⁊ pp nomē tuū]glorificandū nō propter meritū meū[deduces me]p viam mādatoꝝ tuoꝝ ne aberrē a te[⁊ enutries me]pabulo verbi tui ⁊ eucharistie sacro ne in via deficiā[Educes me de laqueo h̄ quē abscōderūt mihi] idest de isidijs quas occulte tēdunt mihi diabolus ⁊ sui[qm̄ tu es protector me⁹]⁊ nō pōt illaqueari q talē hȝ protectorē. Et ideo[In manus tuas].i.potētie ⁊ mīe[cōmēdo spūȝ meū] vt eo egrediēte de corpe cito suscipias ipȝ. Hoc exēplū accepit ecclesia a christo: h̄ ⁊ sancti orant q̄n exeunt de corpe:hanc vocē dȝ q̄libet fidelis emittere[redemisti me domine]morte ⁊ sanguine tuo sicut pmisisti.[deus veritatis]non fallens in promissis. Et quia es deus veritatis

7 Odisti obseruātes † vanitates superuacue.

¶ Odisti]⁊ reprobasti[obseruantes]⁊ amantes[vanitates] mundi ⁊ sperātes in falsa beatitudine huius seculi.i.in diuitijs vel delitijs: vel in honore: vel in sublimitate: vel in amicis carnalib⁹ que oīa vana sunt:qz aut deserūt aut deserunt: ⁊ sic terrenis inherētes vt celestiū obliuiscant: ⁊ hoc[superuacue].i.inaniter ⁊ infructuose. Non tn̄ vacue sed superuacue hec obseruantur:qz non tn̄ ipsa destruuntur:sed etiam vita hominis propter quam petuntur.

8 Ego autem in domino speraui: exultabo ⁊ † letabor in misericordia tua.

¶ Ego aūt in dn̄o]q nō est vanitas:sed veritas ⁊ vita[speraui] ⁊ cōfidētiam posui:nō in me vel in vanitate: ⁊ idō[exultabo] foris corpore[⁊ letabor]intus spiritu nō in mea iustitia: sed [in mīa tua]me liberāte ab angustia q̄ mihi vt in te sperarē donauit ⁊ me nō fallit. Et merito exultabo ⁊ letabor

9 † Quoniam respexisti humilitatem meam: † saluasti de necessitatibus animam meam.

¶ Qm̄ respexisti]oculo misericordie[humilitatē meā].i.misertus es mee fragilitatis ⁊ afflictionis.s.prouidēdo mihi de remedio ne a p̄sequētib⁹ superarer:respiciēdo aūt humilitatē meā[salua de necessitatib⁹ aiam meā].i.de malis cōsuetudinibus ⁊ corporalib⁹ miserijs quas in hac vita patitur aīa ex infirmitate carnis vt me non opprimerent.

10 Nec conclusisti me in † manibus inimici: statuisti in loco spatioso pedes meos.

¶ Nec cōclusisti me].i.cōcludi pmisisti[in manib⁹ inimici] visibilis vel inuisibilis vt mihi finaliter dn̄aret ⁊ nō respirarē in libertatē[statuisti].i.firmiter collocasti[in loco spatioso]s.cȝ charitatis[pedes meos].i.affectiōes meas:me de angustijs timoris in libertatē ⁊ viaȝ latā charitatis deducēdo: p̄dicta pñt dici ex psona christi ⁊ mēbroꝝ. Sed q̄a caro est īfirma ⁊ vrgent mala subdit ex ipsoꝝ mēbroꝝ persona.

11 Miserere mei dn̄e q̄m tribulor: ɔturbatus est in ira oculus meus: aīa mea ⁊ venter meus.

¶ Miserere mei dn̄e]⁊ necesse est[q̄m tribulor]pōdere malorum p̄ntiuȝ ⁊ timore futuroꝝ iminētiū:adeo q[cōturbatus est in ira].i.propter iram ⁊ furorē p̄sequētium.s.demonis vel maligni hoīs ɔtra me excitata[oculus meus]iterior.s.rōnis [anima mea].i.affectus sensualitatis[⁊ venter meus].i.nālis appetitus carnis. Et hinc est tribulatio ⁊ metus.

12 Quoniaȝ defecit in dolore vita mea: ⁊ anni mei in gemitibus.

¶ Qm̄ defecit].i.ad defectionē appropinquauit[in dolore] idest ex dolorib⁹ ⁊ angustijs[vita mea]tp̄alis[⁊ anni mei].i. tēpora que h̄ diutius ago]sunt[in gemitib⁹]nō in claris vocibus propter tribulationis pōdus. Totū eniȝ spatiū p̄ntis vite sanctis dolor est ⁊ gemitus: ⁊ multas cās doloris ⁊ gemitus habet vita ista mortalis. Et

13 Infirmata est in paupertate virtus mea: ⁊ ossa mea conturbata sunt.

¶ Infirmata].i.debilitata[est in paupertate].i.in ɔsideratione mee paupertatis ⁊ defectus bonoꝝ[virtus mea].s.animi.i.vigor ⁊ cōsidēdarij[ossa mea cōturbata sunt].i.firmitas ⁊ fortitudo corporis mei debilitata est: p h̄ ostēdit q nec in aīa nec in corpore vlla pōt eē hoīs p̄sumptio:qz humana fragilitas nihil boni hȝ ex se. Deinde pōt eē vox christi ⁊ fidelis.

14 Super oēs inimicos meos fact⁹ sum opprobriū vicinis meis † valde: ⁊ timor notis meis.

¶ Sup oēs inimicos meos].i.plus q̄ inimici mei q sunt oēs iniqui[factus sum opprobriū vicinis meis valde]q iaȝ fidei mee p̄ximi ⁊ credere volētes deterriti sunt.i.maiori opprobrio habit⁹ sum q̄ illi q pro scelerib⁹ suis erāt digni opprobrio ⁊ tormētorū:eorūq3 opprobriū supo[⁊ timor notis meis] ⁊ familiarib⁹ q̄bus timorē incussi exēplo horribilis tribulationis mee ne malum eueniret eis propter me

15 Qui videbāt me foras † fugerunt a me: † obliuioni datus sum tanq̄ mortuus a corde.

¶ Qui videbāt me foras]patiētē nō itelligētes īteriorē spem meā[fugerūt a me]⁊ me reliquerūt ne ex mea societate paterēnt[obliuioni dat⁹ sum]ab illis[tanq̄ mortuus]sum[a corde]ipsoꝝ.q.d.excidi a corde ⁊ mēte seu recordatione eo-

[Margin notes: † meu[s] — 7 [obser]uantes ... vanitatem — 8 † ... labor. — 9 † qz † saluas fecisti. — 10 † ma[n]ibus. — 13 † infirmat⁹ est in egestate vigor meus. — 14 † nimiū. — 15 † fugiebant. † obliuus sum.]

rum: sicut mortuus excidit a corde per oblivionē: cuius memoria cū corpore sepelitur. vnde prouerbialiter dicitur q mortuus non habet amicum. Et

Mortuus nō habet amicum.

16 Factus sum tanq̄ vas perditū: qm̄ audiui vituperationē multoꝝ † cōmorantium in circuitu.

† ac: colentiū

¶ Factus sum].i. reputat' a malis[tanq̄ vas pditū] ꝛ cōfractū vel destructū qd nulli vtilitati vel vsui est aptuz.i. visus sum perisse ꝛ putabar abijciēdus tanq̄ inutilis nullū dño faciens lucrū vel fructū. hoc aūt iō dico[qm̄ audiui] ꝛ tn̄ tacui [vituperationē multoꝝ cōmorantium in circuitu] ꝛ circumquaqz qui mihi miseriā meam obijciunt in opprobriū: ꝛ me vituperant sicut canes mordent canē percussum.

17 † In eo dum conuenirent simul aduersum me: accipere animam meam consiliati sunt.

† dū cōgregarent ipsi

¶ In eo].i. cōuētu[dum cōuenirēt simul aduersum me] oēs nō pauci vt me expugnarēt[accipe aiam meaz].i. facere vt eis cōsentirē[cōsiliati sunt] ꝛ cogitauerūt. q. d. in illo cōuētu nihil aliud cōsiliati nisi vt aiam meā pderēt: hoc verba nos docēt cōtēptū mundi: ꝛ mortis humilitatē ꝛ patiētiā: ꝛ vt in deo habeamus spem nostrā. vnde ꝛ subditur

18 Ego autem in te speraui dñe: dixi deus meus es tu: in manibus tuis sortes mee.

¶ Ego aūt] inter hec opprobria[in te speraui dñe] nō de me psumpsi vel quocūqz hoīe. Nihil salubrius nihil securius q̄ sperare in deo: qꝛ in hoc nemo fallit: spes aūt in alijs sepe frustrat: ꝛ[dixi dño] voce oris ꝛ cordis[deus meus].i. saluator meus: qꝛ saluū me facies[es tu] nō alius[in manibus tuis].i. in ptāte ꝛ dispositione tua sunt[sortes mee].i. gratuita mea electio vel tēpora mea.i. decursus vite mee. Et ideo

Securius nihil q̄ sperare in deo.

19 † Eripe me de manu inimicorum meorum: ꝛ a persequentibus me.

† eruc.

¶ Eripe me de manu].i. de ptāte[inimicoꝝ meoꝝ] visibiliū ꝛ inuisibiliū q me odiunt[ꝛ a psequētib' me] visibilr ꝛ inuisibiliter q mihi mala inferunt ne mihi preualeāt: ꝛ de meo interitu gaudeāt: qꝛ totū me in te cōlocaui. Maxime illi psecutiones ꝛ opprobriū chrō ꝛ ecclesie inferunt: qui cum christiani sint bene viuere nolunt. Inter quos quasi gemens ait

Nota

20 Illustra faciē tuā sup seruū tuū: saluū me fac in misericordia tua: dñe nō ꝯfundar qm̄ inuocaui te.

¶ Illustra faciē tuā sup seruū tuū].i. manifestā fac beniuolētiā tuā sup me tua grā me cōsolādo ꝛ saluādo vt notum fiat mihi ꝛ alijs q facies tua sup me itēdat: ꝛ q mihi sis placat'. [saluū me fac in mīa tua] nō in meis meritis vel iustitia[domine nō cōfundar] ꝛ erubescā vnq̄ frustrata spe mea[quoniam inuocaui te] nō alium.i. intra me vocaui deuote orando recte viuēdo. Sed ex opposito potius

21 Erubescant impij ꝛ deducātur in infernum: muta † fiant labia dolosa.

† efficiāt

¶ Erubescāt] ꝛ cōfundant[impij].s. infideles ꝛ falsi christiani q idola inuocāt: ꝛ vanitates obseruāt: qd tūc erit qn̄ a dño audiēt nescio vos: ꝛ ite maledicti in ignē eternū. [ꝛ deducantur in infernū] tanq̄ ad locū sibi deputatū: ꝛ tūc[muta fiant] a laude dei ab excusatione sui: ab accusatione aliorum[labia dolosa] scz maligna ꝛ falsum fingentia que hic garrula sunt dum iudicium non timent

22 Que loquuntur aduersus iustum iniquitatē: in superbia ꝛ † in abusione.

† ꝯtēptu

¶ Que].s. labia[loquunt] nūc[iniquitatē aduersus iustum].s. cōtra chrm̄ ꝛ suos: ꝛ hoc[in supbia].s. cordis[ꝛ in abusione].s. operis.i. peruerso vsu beneficioꝝ dei nō existētes de eis grati. preter vsum eni quo solēt hoīes eē grati de beneficijs ipsi se cerūt. Quotidie mō clamāt ꝛ garriūt mali ꝯ chrm̄ ꝛ suos: sz tūc efficient muti quādo sanctoꝝ apparebit gloria ꝛ eis imminebunt tormēta. Quo cōtra de sanctoꝝ felicitate admirās Propheta vel quilibet fidel' exclamat. d.

23 O magna multitudo dulcedinis tue dñe: quam abscondisti timentibus te.

¶ O magna].i. valde magna est[multitudo dulcedinis tue dñe] q tātā btitudinē ꝛ gloriā sanctis tuis pparasti q nec dici pōt nec cogitari[quā abscōdisti].i. occultasti nunc ad tps [timētib' te] vt ardētius desiderēt: ꝛ ne accepta securitate a via iustitie excedāt vel[abscōdisti].i. seruasti in futura beatitudine[timētib' te] vt solis illis reddas tpe oportuno: hanc aūt dulcedinē icipit de' dare fidelibus in hac vita in spe: sed pficit in alia exhibēdo in specie. vnde subditur

24 Perfecisti † eis qui sperant in te: in conspectu filiorum hominum.

† sperantib' in te

¶ Perfecisti].i. pfectā fecisti: ꝛ pficies nō subtrahēs hāc beatitudinē: qꝛ cōsumata spe retribues sperata in spe[eis q] in hoc seculo nō tm̄ timēt: sed ꝛ[sperāt in te] ꝛ vsqz in finē expectant[in ꝯspectu filioꝝ hoīuz].i. q ita sperāt vt in ꝯspectu filioꝝ hoīuz de sua spe ꝛ fide nō erubescāt: sed corā hoīb' cōfitent: opprobriaqz ꝛ afflictiōes cōstāter sustinētes: ꝛ nec ore nec factis chrm̄ negātes ostēdunt se sperare in domino

Sperare in dño quid ostendat

25 Abscondes eos in abscondito † faciei tue: a conturbatione hominum.

† vultus tui.

¶ Abscōdes eos] ne videant ab impijs[in abscondito faciei tue].i. in secreto notitie tue: ꝛ cōtēplationis diuine seu facialis visionis tue ipsis abscōdite.i. vt te videant p spēm q modo lates[a ꝯturbatione hoīuz] dum mali turbabunt dānati: vel vt nulla humana malitia eos iam valeat conturbare. In pñti etiā tribulati ꝛ opprobrijs hoīuz vexati mēte intrantes ad vultū dei: ꝛ in amore eius qescētes a ꝯturbatiōe recreantur. In futuro q̄ abscōdes ꝛ hic interim dum pegrinantur

26 Proteges eos in tabernaculo tuo: a cōtradictione linguarum.

¶ Proteges eos] ne noceant[in tabernaculo tuo] scz in pñti ecclesia in qua tibi militāt[a ꝯtradictiōe] ꝛ strepitu[linguarum] malarū scz scismatū ꝛ heresum que ꝯdicunt doctrine christiane ne tales lingue cōtradicētes veritati valeāt eos sibi icorpare. Iō ad tabernaculū dei tu curre: ecclesiā catholicā tenens regula veritatis noli discedere. Deide plenitudinē beneficioꝝ in laudē ꝯcludit: ꝛ pro tātis bñficijs deuz laudat. d.

27 Benedictus dominus quoniā mirificauit misericordiam suam † mihi in ciuitate † munita

† nō d... † circumstantie.

¶ Bñdictus] sit[dñs].i. laudatus[qm̄ mirificauit].i. mirificam ꝛ mirabilē fecit ꝛ ostēdit[mīam suā mihi] inter aduersitates ꝛ psecutiōes acerrimas me ptegēdo[in ciuitate munita].s.i. ecclesia munimēto fidei solidata: ꝛ ꝯ oēm īpugnationē aduersarioꝝ vndiqz p fidez munita: q̄ dr̄ ciuitas qꝛ multi sub vna lege diuina coniungunt: ꝛ munita pp virtutes multas ꝛ diuersa dona sancti spiritus qbus muniuntur.

28 Ego autem dixi in † excessu mentis mee: proiectus sum a facie oculorum tuorum.

† [illegible] tasi me...

¶ Ego aūt] nihilominus tribulatiōes ꝛ miserias hoīs[dixi in excessu] vel extasi[mētis mee].i. in pauore meo q pauor dr̄ excessus: qꝛ a rōne excessit timēdo. Excessus eni mētis dicit siue qn̄ hō ad ꝯtēplationē ꝛ reuelationē diuinoꝝ rapit: siue qn̄ aliqs pre tristitia ꝛ pauore seipm̄ excedit nec apud se remanet. [pīectus sum a facie oculoꝝ tuoꝝ].i. derelictus sum a te. Si eniz me respiceres, nō ita pati sineres: ꝛ si in facie tua essem, nō ita timerem. Et qꝛ trepidans clamaui

Excessus mentis q̄ dicatur.

29 Iō exaudisti vocē orōnis mee: dū clamarē ad te.

¶ Ideo

¶ Ideo exaudisti vocē orōnis mee [tribulationē mitigādo: ꝛ cōsolationē maximā pro tribulatiōe modica reddēdo: ꝛ hoc fecisti idūlate. s. [duz clamarē ad te [toto cordis affectu te inuocādo. Clamor ad deū nō est voce sꝫ corde: multi silētes labys corde clamauerunt: multi ore strepētes corde auerso nihil impetrare potuerunt. Si ergo clamas clama intus vbi audit deus: pro his ergo predictis

Clamor ad deū nō est voce sꝫ corde.

30 Diligite dn̄m oēs sancti eius: qm̄ veritatē requiret dn̄s: ꝛ retribuet † abundāter faciētib⁹ supbiā.

†his qui abundāter faciunt supbiam

¶ Diligite dn̄m [auctorē tāti bn̄ficy o vos [oēs sancti eius] quoꝝ est diligere deū nō mūdū: neqꝫ ea que in mundo sunt q.d. in tāta spe positi seruite dn̄o in dilectione ita ꝙ nō recedatis ab ei⁹ amore positi in tribulatiōe [qm̄ veritatē requiret] in futuro [dn̄s] vera: diligētes se pro penis ꝛ laborib⁹ remunerādo [ꝛ retribuet] s. debitam penā [abundāter] nō modicē [faciētibus supbiam] s. eum cōtēnentes ꝛ cōtra iussa eius faciētes debite puniendo. Interim ergo

Psal. 26. Viriliter agite ꝛ cōfortetur cor vestrum: omnes qui speratis in domino.

¶ Viriliter agite [in bonis iceptis pficiēdo ꝛ pseuerando ne sit ociosa dilectio sed idesinēter ꝛ sine defectu bonū operet [et] si grauia occurrāt [cōfortetur cor vr̄m] scꝫ tribulatiōes sufferēdo aduersarys malis resistēdo: ꝛ mortē nō timendo q.d. si in corpe est ifirmitas vel lassitudo: sit in corde ad tolerāda mala mūdi patiētie fortitudo. Vel [Viriliter agite] in psperitate que dissoluit. [ꝛ cōfortetur cor vestrū] in aduersitate que affligit [oēs qui speratis in dn̄o] brauium eterne remunerationis expectātes ab eo. Oratio.

Prospe ritas dissoluit.
Aduersitas affligit

Immensam multitudinē dulcedinis tue pyssime dn̄e suppliciter exoramus: vt duz veritatē tuā requirimus: tumorē execrabilē supbie pteramus. Per.

¶ Psalmus penitentialis vbi propheta ostendit hominem non meritis proprijs: sed gratia dei posse saluari si ad missa non neglexerit confiteri. Psal. XXXI.

1 Ro. 4.

Beati quorū remisse sunt iniquitates: ꝛ quorum tecta sunt peccata.

Auctor psalmi ppheta dauid. ¶ Titulus talis est. Intellꝰ dauid. i. penitentis: qꝛ hic dr̄ quid itelligere debeas si vere penitens: scꝫ vt te peccatorē eē itelligas: ꝛ non posse saluari aliquē nisi p peccatoꝝ remissionē quā pcedere opꝫ humilē confessionē: ꝛ si ceperis facere bonū nō tibi sed grē dei deputādꝫ. ¶ Materia. peccatoꝝ recognitio ꝛ accusatio. ¶ Intētio. monere hoīes ad cōfessionē ꝛ pniam. ¶ Snia in gn̄ali. Propheta in isto psalmo in psona vere penitētis pmo grās agit deo de peccati dimissione: cōsequēter agit de peccati recognitione ac cōfessione: ac pnia seu satisfactiōe. Qꝛ eniꝫ supra narrauit de ifelicitate ꝛ miseria ipioꝝ ac de felicitate ꝛ glīa iustorum: qꝛ vtrūqꝫ retribuet dn̄s ꝫm opa coꝝ: iō nūc monet vt peccatores nos agnoscamus ꝛ pniaꝫ agamus quaten⁹ felices ꝛ beati eē possimus. ¶ Snia in spāli. Gratiaꝫ itaqꝫ ppheta cōmēdās initiū boni p idulgētiā dei ostēdit eē. d. [Beati] scꝫ sunt illi in spe ꝛ grā: sꝫ beatificādi in re ꝛ gloria [quoꝝ remisse sūt inīqtates] p lauacrū regn̄ationis. s. p baptismū [ꝛ quorū tecta] ꝛ cooperta [sunt] p pniam ꝛ emēdationē [peccata] que post baptismū cōmiserūt ne in iudicio reuelentur. Vel [Beati quoꝝ remisse sūt inīqtates] quātū ad culpā. [ꝛ quorū tecta] ꝛ abscōdita [sunt peccata] scilicet ipsi deo quātū ad penā eternam: vt nō videat ea deus ad puniēdum vlterius. Videre enim dei peccata: est punire ea.

Saluari nemo pōt sine pctōꝝ remissiōe.

2 Beatus vir cui non imputauit dominus peccatum: nec est in † spiritu eius dolus.

† ore

¶ Beatus vir [strēnuus: ꝛ iō vnus qꝛ rarus [cui nō iputauit dn̄s peccatū] .i. quē reū peccati nō iudicat: qꝛ animi virtute fultus se ab oī peccato criminali custodiuit. [nec est in spiritu eius dolus] dum in hꝰ se nō iustificat sꝫ peccatoreꝫ cōfitet ꝛ seipm̄ accusat. Vel [Beat⁹ vir cui nō iputauit dn̄s pctm̄] siue ad culpā siue ad penā: qꝛ [nec est in spiritu ei⁹ dolus] vere eniꝫ penitet mēte ꝛ se accusat ore: ꝛ corde tenet qꝺ ore fatet. Vel [Beati quoꝝ remisse sunt inīqtates] p cordis cōtritionē [ꝛ quoꝝ tecta sunt pctā] p oris ꝯfessionē [Beat⁹ vir cui nō iputauit dn̄s peccatū] p opis satisfactionē [nec est in spiritu eius dolus] .i. nihil dolose aut frauduleter agit vel in cōterendo: vel in confitēdo: vel in satisfaciendo. Sed

3 Quoniam tacui inueterauerunt ossa mea: † dum clamarem tota die.

3 † taceo mando me.

¶ Qm̄ [olim] tacui] cōfessionē pcti: scelus meū abscondēdo [inueterauerūt ossa mea. i. cōsumpte sunt vtutes aīe mee: qm̄ p malū qꝺ gessit nō apperit eas ēt q̄s hꝫ vtutes pdit. Unde tota virtus mea ꝛ interior fortudo defecit ꝛ mole vitiorum grauata in vetustate sua remāsit: qꝛ cōfitēdo nō amaui nouitatē. [dum clamarē tota die] .i. ꝯtinue pctm̄ defendēdo: aut de iustitia ꝛ meritis me iactādo: vel ex anxietate ꝛ timore diuine vindicte ꝛ punitionis ad dominum orando. Et quia tacuit vindicantē domini manum sensit. d.

4 Qm̄ die ac nocte grauata est sup me manus tua: ꝯuersus sum in erumna mea dum † ꝯfigit spina.

4 † ꝯfigetur.

¶ Qm̄ die ac nocte] .i. assidue [grauata est sup me man⁹ tua] idest ptās vindicte: vltrix supbie tribulationes mihi imittendo ad humiliandū me supbū. Quia ꝯfessione peccati noluit humiliari: humiliat⁹ est pōdere manus dei. Et iō subdit [cōuersus sum in erūna mea] .i. in cōsideratiōe mee miserie: qꝛ in assidua tribulatione flagelloꝝ tuoꝝ cognoui me miseruꝫ [dum cōfigit spina] mihi: scꝫ aculeus ꝛ stimulus ꝯsciētie peccatricis: idest dum cōpuncta est consciētia. Stultus in culpa redditur sapiēs in pena. Unde protinus ait.

5 Delictum meum † cognitum tibi feci: ꝛ iniustitiā meam non † abscondi.

5 † cognoui. † operui

¶ Delictū meū] scꝫ ꝙ faciēda dimisi [cognitū tibi feci] p verā cōfessionē [ꝛ iniustitiā meā] .s. ꝙ nō faciēda feci [non abscōdi] a te. i. nō operui: sed aperui vt tu operires: detexi vt tu tegeres. Peccatū qdē abscōdit oīno tacēdo: in pte excusando: verbis falsitatis tegēdo. Ut aūt dicit Isidorus. Sermo dei tanta dꝫ eē peccati recordatio vt ea que gessit semp lachrymans confiteatur. Pia itaqꝫ domini dispensatione factū est: vt quod pena peccati extitit hoc ipsum virtutis occasio fuerit. Unde ꝛ subiungit.

Isidorꝰ dictum.

6 Dixi † ꝯfitebor aduersuꝫ me † iniustitiā meā dn̄o: ꝛ tu remisisti ipietatem † peccati mei.

6 † pnūtiabo. † iniustitias meas. † cordis.

¶ Dixi] eni prius in corde vbi deus videt. i. deliberaui apud me ꝛ firmiter pposui hoc. s. ꝙ ego [cōfitebor] simul corde ꝛ ore [aduersuꝫ me] .i. nō deo: nō diabolo: nō nature: nō fato: nō fortune: sed mihi ascribēdo ꝛ in me referēdo: meqꝫ ipsuꝫ ꝛ nō aliuꝫ accusando. [iniustitiā meā dn̄o] .i. ad honoreꝫ dn̄i corā eius vicario [ꝛ tu remisisti] absqꝫ mora p grām tuā [impietatē peccati mei] quātū ad culpā. Cū agimus malū peccatum qdē est: cū aūt idipm̄ deo abscōdere volumus iam non solū peccatū est: sꝫ ēt ipietas peccati. vn̄ nō solū ei de⁹ qꝺ male gessit: sꝫ ēt qꝺ impie abscōderat dimisit. Et vide q̄ʒ velox sit dic mīa erga peccatorē: nōdum cōfitet vt audiat hō: sed cōfiteri pmittit qꝺ audit deus ꝛ votum pro cōfessione reputans dimittit. Magna pietas vt ad solaꝫ pmissionē dimiserit. votū enim pro opatione iudicat. Postea tn̄ si fieri pōt facienda est ministris ecclesie cōfessio: alioquin nō pdesset con

tritio:qꝛ nisi cõfiterer ex sua inobediẽtia dãnaretur.

7 Pro hac orabit ad te oĩs sanct⁹: i tpe opportuno.

¶ Pro hac]scz remissione faciẽda: vel[pro hac]impietate re/mittẽda[orabit ad te]o deus[oĩs sanctus]qꝛ nullus est sine peccato ẽt sctũs[in tpe opportuno].i. in hac vita in qua lz cõ/uerti. Tẽpus opportunũ est tps merẽdi.s. tps grẽ qḋ est totũ tps pñs quo semꝑ est orãdũ. Inter tpa merẽdi est optimũ ꝛ ꝑcipuũ tps sanitatis. Sed tps ꝑdimus tripl'r: vel violentis ꝛ importunis negocijs: vel voluptuosis operibus: vel desidio/sis negligentijs: per ista eripiuntur nobis tempora. Et lz sit modo tempus opportunum

Tẽpus op portunũ. Tps perdi mus 3ᵉ.

8 Verũtamen in diluuio aquarum multarum: ad eum non † approximabunt.

† appro/pinq̃bũt

¶ Verũtamẽ]o illi q sunt[in diluuio aquaꝝ multaꝝ].i. in cõ/cupiscẽtijs carnalib⁹[ad eũ].s. deũ[nõ approximabunt]sal/uãdi.s. sed elõgabũt. Vel[Verũm]si sic fecerit orãdo[in di/luuio]ꝛ inundatiõe[aquaꝝ multaꝝ]ꝛ tẽtationũ vehemen/tiũ supueniẽtiũ.i. lz abũdauerint tẽtationes tanq̃ inundatio/nes aquaꝝ multaꝝ: ipse tñ tẽtatiões[ad eũ].s. sanctũ sic orã/tem[nõ approximabũt]vt eũ superẽt ꝛ in pctm recidiuare faciãt: qꝛ cõuertet se ad dñm ꝛ orabit dicẽs. Quia peccata re/misisti in hoc diluuio quod vndiq̃ perstrepit.

9 Tu † es refugiũ meũ a † tribulatiõe q̃ circũdedit me: exultatio mea † erue me a circũdantib⁹ me.

† mihi † pssura † redime

¶ Tu]solus[es refugiũ meum]nõ mea vis vel alius dñs[a tribulatiõe]hui⁹ seculi: vel tẽtatiõe vitioꝝ ꝛ diaboli[que cir/cũdedit me]ꝛ ipugnat in isto diluuio ex omni pte volẽs me subuertere: qꝛ a dextris sunt ꝓspera ꝛ a sinistris aduersa: ante vana gl'ia: retro delectabilis peccatoꝝ memoria: supra dia/bolus: īfra carnis tyrãnus: extra mũdus: intra cogitationũ tu/multus: ꝛ tu es[exultatio mea]qꝛ de te ꝛ in te gaudeo: ꝛ si ge/mo adhuc in re: gaudeo tñ i spe: ꝛ iõ[erue me]qꝛ adhuc sum in malis[a circũdãtibus me]scz inimicis ꝛ vitijs mihi insi/diantibus. Et respõdet dominus penitenti

Prospa sunt a dex/tris ꝛ ad/uersa a si/nistris.

10 Intellectum tibi dabo ꝛ † instruã te i via hac qua gradieris: firmabo super te oculos meos.

† firmas

¶ Intellectũ tibi dabo]vt semꝑ te cognoscas ꝛ semꝑ ad deũ in spe gaudeas[ꝛ instruã te]armis iustitie: scia: bonis mori/bus: ꝛ virtutib⁹ ad ꝓsequẽdũ bonũ: ꝛ fugiẽdũ malũ: ne aber/res[in via hac]scz virtutũ[qua gradieris]ꝛ ambulabis[fir/mabo sup te oculos meos]ꝓfectũ tuũ ꝑ viã virtutũ miseri/corditer attendẽdo: ꝛ te in eodẽ itinere ne quis tibi noceat ꝛ vsq̃ in finẽ ꝑseueres diligẽter custodiẽdo. Accepto ergo in/tellectu cõuertit se penitẽs ad alios dicens: qꝛ dominus mi/hi ita fecit: ergo o vos cõsortes mei quos inuito

11 Nolite † fieri sicͭ equus ꝛ mulus: qb⁹ nõ ẽ itell's.

† esse

¶ Nolite fieri sicut equus ꝛ mulus]sequẽtes sensitiuũ ꝛ be/stialẽ appetitũ[qb⁹ nõ est itellectus]ꝛ rõ ad hmõi appetitũ refrenãdũ. Equus supbos signat: ꝛ lubricos carnis voluptati/bus seruiẽtes. Mulus pigros ꝛ isecũdos nullũ aie fructũ fa/ciẽtes: q dum solis terrenis inherẽt itell'm de celestib⁹ nõ ha/bẽt: vel qꝛ sine discretõe equus sessorẽ ꝛ mulus onus accipit: ꝛ ita neutri est intell's: vel illi sessoris vel huic oneris ꝓhibet hoies a diabolo insideri ꝛ vitijs onerari. Deinde conuertit se penitens ad deum dicẽs q si nolunt acquiescere: o deus fac eis quod fecisti mihi: scilicet

Equus su pbos sigt. Mulus pigros ꝛ isecundos sigiat.

12 In † chamo ꝛ freno maxillas eorum constringe: qui non † approximant ad te.

† freno ꝛ chamo † propin quant.

¶ In chamo ꝛ freno].i. in maiori ꝛ minori tribulatione[ma/xillas eoꝝ].i. ora iactãtia ꝛ supba eoꝝ q se de suis viribus ꝛ meritis iactãt ꝛ pctã tacent[cõstringe].i. coarta ꝛ reprime[q nõ approximãt ad te]humiliãdo se: sed ꝑ supbiã elõgant a te.i. eos q erecta ceruice sunt: sicut equus ꝛ mulus idomiti: ꝛ nolũt tibi obedire penis ꝛ laborib⁹ affligẽ: ita q pena ꝛ ve/xatione dãte eis itell'm obediãt tibi ad nutũ: sicut aialia do/nec viaꝫ teneãt frena patiunt ꝛ flagella. Nec mirũ si adhibi/to talibus freno flagella etiam adhibentur: quia

13 Multa flagella peccatoris: sperantem autem in domino misericordia circundabit.

¶ Multa]sũt cũ freno sunt[flagella peccatoris]qb⁹ a deo fla/gellant: siue in pñti: siue in futuro: doneq̃ cessãt a pctõ. Post fre/nũ adduni flagella ad domãdũ hñtur in domito ꝛ h' q̃ꝗ va/ga dat licẽtia: ꝛ in futuro multa flagella.[sperãtes aũt in do/mino]spe certa ꝛ debita: ꝛ agẽtẽ de peccatis pniaꝫ[mĩa cir/cũdabit]vndiq̃ cũ ꝓtegẽdo ne sit locus hosti. Quẽ ꝑmo cir/cundat tribulatio postea circũdat mĩa: qꝛ mĩaꝫ dabit q ꝑ/pctã nr̃a iuste tribulari nos voluit. Iõ admonẽdo subiũgit: q

14 Letamini in domino ꝛ exultate iusti: ꝛ gloriami/ni omnes recti corde.

¶ Letamini]iterius corde[in dño]nõ in vobis: nõ in mũdo[ꝛ exultate]exterius in corpore: nõ mũdi amatores, nõ pec/catores: sed[iusti]nõ meritis vr̃is: sz gr̃a dei iustificati[ꝛ glo/riamini]sẽt in tribulationib⁹: ꝛ gl'ia seu testimonio bone ꝯscie[oẽs recti corde]hñtes volũtatẽ ꝯformẽ ꝛ subditã volũtati diuine. Recti corde sunt qbus oĩa iudicia dei placẽt: ꝛ se de peccatis suis accusant: deũ siue in prosperis siue in aduersis semper laudãt: deo nõ resistunt: ꝛ cor suũ sm voluntatẽ dei dirigunt quã sue preponunt: vt ꝛ christus docuit dicẽs. Non quod ego volo: sed quod tu.

Recti cor de q sunt.

Oratio.

Sancte dñe q remissis delictis beatitudinẽ te cõfes/sis attribuis: exaudi vota pñtis familie: ꝛ ꝯfracto pctĩ aculeo: spũali nos exultatiõe ꝑfunde. Per

¶ Exhortatio ꝛ inuitatio iustoꝝ ad dei laudem ꝓpter ipsius summã fidelitatẽ: potẽtiã: sapien/tiam: ꝛ bonitatem. Psal. XXXII.

1 Exultate iusti in domino: rectos decet † collaudatio.

† lau/datio.

Auctor psalmi ꝓpheta dauid. ¶ Titulus hic est. In finem psal. dauid. Iste enĩ psalmus dirigẽs nos in finẽ: scz in chr̃m con/uenit dauid ꝓphete vel ꝑfecte aie exhortãti ad laudẽ dei fi/deles ad semẽ dauid ꝑtinẽtes. ¶ Materia. diuine potẽtie, sa/piẽtie, ꝛ bonitatis cõmẽdatio. ¶ Intẽtio. fideles ad laudem dei nostri inuitare. ¶ Sñia in gñali. Propheta vel ꝑfecta aia in isto psalmo potẽtiã ꝛ miam dei cõmẽdat: agens de operi/bus creationis ꝛ recreationis vt timeat potẽtia qua creat: ꝛ amet mĩa qua recreat. Inuitatq̃ fideles ad dei laudẽ ꝛ pre/contũ: ꝛ beatificat digne laudãtes ꝛ colẽtes eũ. Quia enim in ꝑcedẽti psalmo breuiter psalmista cõcluserat. Letamini in dño ꝛ exultate iusti: vult nũc de hoc negocio ꝑncipaliter age/re.s. ad dei laudes inuitare. Quib⁹ aũt modis ꝛ qb⁹ de causis laudãdus sit ꝑ totũ corpus psalmi exponit. ¶ Sñia in spali. Ostẽdẽs ergo ꝓpheta q laudare debeãt: iustos ad laudẽ mo/net dicẽs[Exultate]sẽt in aduersis o[iusti]impijs eniꝫ nõ est gaudere dicit dñs.[in dño]nõ in vobis: nõ in seculo: ꝛ quia exultare in dño nisi laudãdo nõ possumus[rectos]ingt[de/cet laudatio].i. laudare deũ. Iusti sunt q ꝑ fidẽ ꝛ bonaꝫ opa/tionẽ dño seruiũt. Recti sunt q cor suũ sm volũtatẽ dei diri/gunt: ꝛ in oĩb⁹ ac semꝑ deo grãs referũt: ꝛ si eos ꝑturbat hu/mana fragilitas diuina cõsolatur equitas. Qui tales sunt ad exultãdum in domino ꝛ laudãduꝫ eum idonei sunt. Et sub/iungit quomodo sit laudandus.

Impijs nõ est gau/dere.

Iusti q sũt Recti qui sunt.

2 Confitemini domino i cythara: in psalterio † de/cem chordarum psallite † illi.

ꝛ † decẽ chordo. † ei.

¶ Cõfitemini

¶ Cõfitemini dño]cõfessione laudis[in cythara]seruiẽdo ei in operib⁹ misericordie. Cythara eniʒ deorsum aptură hʒ: ⁊ ex iferiori pte sonat:⁊ ſm Hieronymiũ hʒ sex cordas:ſʒ ſm Isidorũ septẽ:p quã pñt itelligi sex opera misericordie que in euãgelio ponunt: vel septẽ addito eo qḋ in Thobia de sepultura mortuoꝝ dicit que maxime de iferiorib⁹ ⁊ terrenis fiunt[in psalterio decẽ cordaꝝ psallite illi]seruiẽdo ei i decẽ pceptis. Psalteriũ.n.desursum hʒ aptură ⁊ a supiori pte sonat:⁊ hʒ decẽ chordas per qḋ signatur doctrina celestis que desursum est ⁊ in decẽ preceptis breuiter ostensa est.

3 Cantate ei canticũ nouum: bene † psallite ei in † vociferatione.

[Margin: † exultate † iubilatione.]

¶ Cantate ei]nõ tñ lingua: sed vita[canticũ nouũ].ſ.cãticuʒ gratie/⁊ fidei/ac charitatis.i.exuite vos vetustatẽ ⁊ iduite nouitatẽ:qꝛ nõ nisi ad nouos p gratiã renouatos ptinet hoc canticũ ⁊ nouũ testamẽtũ[bene psallite ei]bonis opib⁹[in vociferatiõe]vt in aurib⁹ dei sonet. Bene psallit q bene viuit: ſʒ hic ipsa bona vita nr̃a quãdã in aurib⁹ dei debet hẽre spiritalem vociferationẽ/vt quicquid bene viuendo agimus/toto affectu ⁊ deuotione ad laudẽ dei faciamus. Uel in iubilatione.i.in letitia ineffabili vt non possit verbis dici.

[Margin: Psallit bene: q bñ viuit.]

4 † Quia rectũ est verbũ dñi: ⁊ oia opa ei⁹ in fide.

[Margin: † q̃m]

¶ Quia rectũ est verbũ dñi]qꝛ recte docet: recta iubet: recta predicat: recta pmittit: ad dexterã nõ declinat: neqꝫ ad sinistraʒ: recto itinere ad supnã patriã nos pducit: nec in verbo tñ rectus deus est: sed ⁊ in opib⁹ suis fidelis existit exhibens homini qḋ pmisit: vnde seqꝛ[⁊ oia opera eius in fide].i.in fidelitate sunt ⁊ fidelia ⁊ nihil verbo pmittit qḋ in opere nõ reddit. Uel[Quia rectũ est verbũ dñi].i. pmissio eius vera est in oĩbus[⁊ oia opa eius in fide].i.quecũqꝫ iubet fieri oia fundamẽtũ hñt fidẽ. Ideo ẽt est laudandus: quia

5 Diligit misericordiam ⁊ iudicium: misericordia domini plena est terra.

¶ Diligit mĩam]quã nũc prerogat in via vocãdo: peccata donãdo/iustificãdo/⁊ pmittẽdo[⁊ iudicium]quo in futuro exiget prerogata ⁊ retribuet vnicuiqꝫ ſm merita sua. Dilige ⁊ tu mĩam.ſ.miserẽdo vt misericordiã cõsequaris. Ama iudiciũ vias tuas subtiliter discutiẽdo: ⁊ pcĩã fletibus ac pnia puniẽdo: vt quẽ times iudicẽ inuenias misericordẽ. Et vere misericordiaʒ diligit: qꝛ[Misericordia dñi plena est terra] vbi enim euãgeliũ predicatur: remissio peccatoꝝ prestatur: salus annuntiatur. Et dicit terra: qꝛ ibi abundat hominis miseria: ⁊ superabundat dei misericordia.

6 Uerbo domini celi firmati sunt: ⁊ spiritu oris eius omnis virtus eorum.

¶ Uerbo]enim[dñi].i.sapientia dei patris[celi].i.apostoli[firmati sunt].i.plene istructi sunt cũ eo ꝯuersando ⁊ firmati ac solidati in fide/verbo/exemplo/⁊ dono[et]post[spiritu oris ei⁹].i.filij q est os patris[oia virtus eoruʒ]in doctrina ⁊ miraculis cõsistẽs roborata est: qꝛ ⁊ doctrina eoꝝ ⁊ miracula a spiritusancto data sunt ⁊ firmata q hic filij eẽ dicuntur: ne tñ a patre pcedere crederetur: ⁊ hos apostolos per oẽm terram misit ⁊ misericordiã suam idest remissionẽ peccatorum predicari precepit. Et ipse misericorditer est

7 Congregans sicut in † vtre aquas maris: ponens in thesauris abyssos.

[Margin: † vtrẽ]

¶ Cõgregãs sicut in vtre]vase de corio[aquas maris].i.seculi tribulatiões: qꝛ sicut hõ in vtre aqua stringit: ⁊ qñ vult spargit: sic dñs tribulatiões ecclesie. Seuiebat tunc mare.i.seculũ fluctibus psequẽtiũ qḋ modo itra suos terminos manet iclusuʒ. Sed q tũc seuiebãt apte: nũc seuiũt occulte. Uerũ sentiuus igiꝛ mõ nõ deesse deo: vnde pferat quo nos emẽdet. Ideo seqꝛ[ponẽs in thesauris].i.recõdẽs in abscõditis ⁊ in secreto suo[abyssos].i.reprobos ⁊ valde malos vt tẽpore suo proferet vnde bonos erudiat. Ideo

8 Timeat dominum omnis terra: ab † eo autẽ commoueantur † oẽs inhabitãtes orbem.

[Margin: † ipso enim † vniuersa.]

¶ Timeat]⁊ si de mĩa gaudeat[dñm]non aliũ[ois terra].i.ois hõ vt desinat peccare: ⁊ si nõ amore vel timore: ꝧ iõ dicit ne qs audiẽs aq̃s clausas vana letitia supbiat: ⁊ cõfirmãs nos i timore dei subiũgit[ab eo aũt]⁊ manu mĩe ei⁹[cõmoueanꝛ]ad hũc timorẽ: ⁊ moueanꝛ ad ei⁹ impulsũ[oẽs ihabitãtes orbẽ].i.vniuersaʒ ecclesiaʒ: ab eo inquã nõ terrorib⁹ diaboli vel hoiuʒ seu cuius q̃ꝫ creature: si hec seuiunt: deuʒ timete nõ ista: tota enim creatura sub illo est quẽ iuberis timere solum non alterũ preter illum. Unde ⁊ subdit

9 Quoniam ipse dixit ⁊ facta sunt: ipse mandauit ⁊ creata sunt.

¶ Qm̃ ipe dixit].i.voluit[⁊ facta sunt]oia.i.forata de iformi mã[ipse mãdauit].i.vbo suo pcepit[⁊ creata sunt]informia de nihilo: ⁊ ita põt in nihilũ redigere: ⁊ pmittit formationeʒ creationi: qꝛ dignior est formatio. Oia fecit vbo: oia creauit mãdato: oia sequunꝛ eius iperiũ: cũ iubet mouẽtur: cũ iubet quiescunt: ⁊ malitia hominũ cupiditatẽ nocẽdi habere valet: potestatẽ si ille nõ dat/nõ habet. Non est enim potestas nisi a deo. vnde ipse solus est timẽdus. Ideo adiungit

[Margin: De⁹ oia fecit verbo.]

10 Dñs dissipat cõsilia gentiũ: reprobat aũt cogitationes populoꝝ: ⁊ reprobat cõsilia principum.

¶ Dñs dissipat]ne effectũ habeant[cõsilia]ꝯ se ⁊ suos facta[gẽtiũ]eoꝝ destruẽdo idolatriã q putabãt destruere ecclĩaʒ[reprobat aũt cogitatiões pploꝝ].i.iudeoꝝ q nõ ei⁹: ſʒ suuʒ q̃rũt regnũ: ⁊ si eni mlt̃a machinarenꝛ vt tollerẽt nomẽ christianũ de terra: nũ creuit ecclesia[⁊ reprobat ꝯsilia pncipuʒ].i.demonioꝝ vl̃ tyrãnoꝝ hui⁹ seculi q talib⁹ pplĩs q̃rũt dñari. Nõ est.n.sapiẽtia: nõ est prudẽtia: nõ est ꝯsiliũ ꝯ dñm. Iõ nõ sunt dm̃ ... di pscutores: ſʒ de⁹ q ptãtẽ hʒ super eos.

[Margin: Cõsiliũ nõ est ꝯ dñm.]

11 Cõsiliũ † aũt dñi in eternũ manet: cogitatiões cordis eius in † generatione ⁊ generationem.

[Margin: † vo † secula seculoꝝ]

¶ Cõsiliũ aũt dñi]de nr̃a vocatione/iustificatiõe/⁊ glorificatione[in eternũ manet]qꝛ nullo dissoluiꝛ tpe: ⁊[cogitatiões cordis]⁊ sapiẽtie[ei⁹]sunt[in gñõne ⁊ gñõnẽ]qꝛ nõ sunt mobiles ⁊ mutabiles: ſʒ eterne ⁊ manẽtes.q.d.dispõnes ei⁹ que ideo dicunꝛ cordis: qꝛ rõnabiliter ordinanꝛ in oẽm gñationẽ extendunꝛ: qꝛ nõ est q voluntati eius possit resistere vel ordinationi eius ꝯ ire. Unde ⁊ subdiꝛ de eius consilio.

[Margin: Uoluntati diuine nullus resistere põt.]

12 Beata gens cuius est dñs deus † eius: populus quẽ elegit † in hereditatem sibi.

[Margin: † eorum. † dñs]

¶ Btã]est[gens cui⁹ dñs est de⁹ ei⁹]p verã fidẽ ⁊ debitũ cultũ.i.q̃ sibi dñm nõ elegit nisi deũ suũ de quo viuit quẽ colit: ꝧ est ꝯsiliũ dei vt btã sit gens cui⁹ est dñs voluntate q de⁹ est ptãte: illũ enim solũ btificat q ei obediunt: nec ꝧ est a se sed a deo. vñ seqꝛ: ⁊[populus].ſ.btũs est[quẽ elegit]dñs electione pdestinationis ⁊ pparauit[in hereditatẽ sibi]vt eũ possidẽdo regat ⁊ colat ⁊ nõ sinat eẽ incultã ⁊ miseraʒ.i.in possessionẽ ppetuã tanq̃ꝫ hereditariã: electi eni sunt hereditas dei: ⁊ deus hereditas ipsoꝝ. Et ostẽdit quomodo elegit.d.

[Margin: Btificat solũ de⁹ eũ q ei obediunt. — Electi sũt hereditas dei.]

13 De celo respexit dñs: vidit oẽs filios hoium.

¶ De celo]tanq̃ꝫ de excelso habitaculo siue de alto diuinitatis sue: siue de celsitudine mĩe sue[respexit dñs]misericorditer: ⁊ ide vidit i imo positos ⁊ valde a se remotos[oẽs filios hoium]ptinẽtes ad filiũ hois vt oĩbus misereatur: qꝛ nunq̃ꝫ respectus eius sine misericordia fuit: vidit inquã ⁊ misericorditer attendit: vidit qꝛ eorũ miseratus est. Et bene dicit oẽs: quia discretor personarum non fuit.

14 **De preparato habitaculo suo: respexit super oēs qui † habitant terram.**

† inhabitant.

De preparato habitaculo suo]. i. de diuinitatis sue secreto. Uel de habitaculo qd sibi preparauit. i. de angelis: de aplis: de pdicatorib⁹ veritatis ad pdicādū nobis missis doctrina ꝛ gr̄a spūssancti pparatis ad vocationez alioꝝ qua misertus est oium [respexit] q prius se ab eis auerterat [sup oēs q habitāt terrā] tanq̄ peregrini in pegrino loco vt pesset illis ad regēdū eos. Et ostēdit quid de illis fecit: quia ipse est

15 **Qui finxit singulatim corda eorum: qui intelligit omnia opera eorum.**

Qui finxit] .i. manu gr̄e formauit [singulatim] .i. singulariter [corda] ꝛ animas [eoꝝ] singulis singula q̄dā dona dans: qꝛ cordib⁹ singuloꝝ ppria dona tribuit ꝛ ꝯformauit ꝛ singulos donis gratuitis ornauit: ꝛ scit quo quisqꝫ eis vtaf: vnde sequitur. [q itelligit oia opera eoꝝ] .i. secretius ꝛ iterius videt. Nō eniꝫ solū videt opera que fiunt sed etiā itelligit ꝛ subtiliter attendit qualiter: qua voluntate qua intētione: ꝛ quo fine fiant. Nec solū spiritualia dona sunt a deo: sed ēt corporalia ab eo eē declarat ne quis ea sibi ascribat: quia

† saluus fit. † in multitudine virtutis: nec gigas saluus erit.

16 **Non † saluaf rex † p multā virtutē: ꝛ gigas nō saluabitur in multitudine virtutis sue.**

Nō saluaf] corporali salute [rex] lꝫ multitudine exercitus potētissimus [p multā vtutē] .i. potētiā suā: vt patuit i Pharaone [ꝛ gigas] lꝫ corpore fortissimus [nō saluabif in multitudine virtutis] .i. fortitudinis [sue] vt patuit in golia: nisi cū hoc habeāt dei auxiliū ꝛ ptectionē. Quis rege potentior: quis gigāte fortior? Cū ḡ isti in se suaqꝫ potētia ꝛ fortitudine cōfidētes nō saluenf: nemo nisi dei miam querat ad salutē. Et nō tn̄ in potētia vel virib⁹ nō est salus: sed etiam

† mendaxterit saluus.

17 **† Fallax equus ad salutem: in abundantia autem virtutis sue non † saluabitur.**

Fallax] est [equus ad salutē] sessorē suū velocitate saluare nō valēs [in abundātia aūt virtutis] ꝛ fortitudinis [sue] scꝫ equi [nō saluabif] .i. ascēsor in eo cōsidēs sic humana: ꝛ mūdana felicitas q̄ subleuat hoiez sicut equus suū sessorē: fallax est ad salutē quā vꝫ qdē pmittere sed nō pōt donare. Et q̄tūcūqꝫ sit magna felicitas: ēt tn̄ fallax est: qꝛ in abundātia virtute bonoꝝ: ꝛ diuitiaꝝ nō saluaf possessor eius. q. d. non speres in potētia tēporali: nō in fortitudie corpali: nō in diuitijs ꝛ felicitate seculi q̄ notaf p regē: gigantē: ꝛ equū. ¶ Mystice etiā [rex] q carnē suā regit [nō saluaf p multā virtutē suā] si in ea cōfidit iputans sibi nō deo [ꝛ gigas] q est rege fortior: qui ꝯ diabolū ꝛ suā cōcupiscētiā militat [nō saluabif in multitudine virtutis sue] si supb⁹ ꝯtra deū se extollat [ꝛ equus] idest supba opio quā ascēdit existimās se sua virtute saluandum [fallax est ad salutē] Nā huius opionis insessor [nō saluabitur in abundātia virtutis sue] .i. quātūcunqꝫ perfectus sit. Unde ergo est salus?

† sperantes sup.

18 **Ecce oculi domini super metuentes eum: † ꝛ in eis qui sperant super misericordia eius.**

Ecce] .i. in manifesto habef saluatio: qꝛ [oculi dn̄i] .i. misericordie ipsius respect⁹ sunt [sup metuētes eū] timore sancto qui ei⁹ amore timēt peccare nō sup psumentes de se [ꝛ in eis qui sperāt] nō in virib⁹ suis vel meritis: sed [sup mia ei⁹] expectātes eā p spem firmā, nō i eis q desperāt. Timere dn̄m ꝛ sperare semp sunt cōiuncta. Timor enim sine spe: desperatio est. Spes sine timore: presumptio. Non ergo deus personam hominis accipit sed tn̄ metuentes se: ꝛ sperantes in se misericorditer respicit. Ad hoc

Timor sine spe desperatio ē.

19 **Ut eruat a morte animas eoꝝ: ꝛ alat eos i fame.**

Ut] tandē [eruat a morte] ꝛ dānatione ppetua [aias eorū] dans eis vitā eternā [et] hic iterim [alat] .i. nutriat [eos in fame] iustitie existētes. Hec sunt duo vota fidelis vt in iudicio eripiatur a morte eterna: ꝛ hic spūalib⁹ alatur vbi est bonoꝝ idigētia. Tēpus famis modo est: tēpus saturitatis post erit. Alit nos iterim pius dn̄s i hꝫ eremo sacris suis: doctrina sua: gr̄a sua: ne deficiamus in via. Jō vt post pfecte saginetur.

Fidelis duo vota.

20 **Anima nostra † sustinet dominum: quoniam adiutor ꝛ protector noster est.**

† patiēs erit dn̄o.

Anima nr̄a] mō interim q̄diu fames ꝛ peregrinatio est [sustinet dn̄m] .i. patiēs est in dn̄o quicqd acciderit ei sustinendo ppter eū: ꝛ patiēter expectādo ei⁹ beneplacitū vt alatur escis in corruptibilib⁹: ꝛ poterit sustinere dn̄m [qm̄] ipse [adiutor] i pugna: ꝛ ad debellandū hostes [ꝛ ptector noster est] ab estu ꝛ ad defendēdū ab hostib⁹. Uel [adiutor] ad faciendū bona: ꝛ dum ad deū conamur [ꝛ ptector] ad cauēdū mala: ꝛ dum hosti resistimus. Jō aūt ꝛ hac spe est sustinēdū

21 **Quia in † eo letabitur cor nostrum: ꝛ in nomine sancto eius sperabimus.**

† ipo.

Quia in eo] nō in nobis vbi magna sine illo est inopia. [letabif] nūc plene [cor nostrū] ꝛ aia cū pro operibus ꝛ meritis premia recipiemus [et] iterim [in noie sancto eius] .i. in re nominis qd est saluator qd nobis absentib⁹ p fidē misit non in meritis nostris [sperabimus] nos vēturos ad eū in futuro: et vt omnia hec bona impleanf: spera hic vt ibi leteris: esuri et siti hic vt ibi epuleris: ꝛ cōuertens sermonē ad deum subdit orationē breuē ꝛ salubrem dicens. Et ideo

22 **Fiat misericordia tua domine super nos: † quēadmodum sperauimus in te.**

† sicut.

Fiat mia tua dn̄e sup nos] .i. per miam tuā ipleatur in nobis scꝫ vt in futuro in te letemur [quēadmodum] .i. sicut hic [sperauimus in te] .i. s̄m meritum spei quā in te habuimus. Spes eniꝫ nō cōfundit. q. d. Jta fiat ꝛ p hoc fiat qꝛ sperauimus nō in alio sed in te. Sicut ḡ in te sperauimus: sic supra nos tuā misericordiā sentiamus: ꝛ s̄m q̄ orauimus non s̄m q̄ meruimus. Jstum versum cogitare debet vnusquisqꝫ antequā legatur vt fideliter dicat quēadmodū sperauimus in te: ne alibi vagetur ꝛ vacet me. ꝛc.

Oratio.

Pasce dn̄e plebē tuaꝫ in fame verbi tui: ꝛ eripe aias nostras de morte peccati: vt repleti mia tua aggregari iustorū gaudijs te ipartiēte mereamur. Per.

Psalmus ad dei laudē ꝛ timorē ac plura bona alia nos iformās ꝛ alliciēs: a malis quoqꝫ pluribus nos retrahēs ꝛ deterrēs. Psal. XXXIII.

Benedicā dominum in omni tēpore: semper laus eius in ore meo.

Auctor psalmi propheta dauid. ¶ Titulus talis est. Psal. i. iste attribuif dauid. i. xp̄o q hic loquitur: ꝛ in eo xp̄ianus psal. indicāt agens de hꝫ qd fecit cū mutauit vultū suū. i. vet⁹ sacrificiū qd di vultus qa idicat voluntatē dei in signo in nouū qd manifeste eā ostēdit: quā mutationē fecit i cena: ꝛ hꝫ corā Abimelech q iterpretaf pr̄is mei regnū. i. corā iudeis q regnum patris sui dauid erant: ꝛ dauid dimisit eum scꝫ Abimelech. i. xp̄istus iudeos: ꝛ abyt ad gentes. Jta ēt coram Achis mutauit. i. coraꝫ ignaris discipulis qui dixerūt durus est hic s̄mo. Achis enim quomodo est interpretatur qd vbi dicitur ignorātia designaf: ꝛ achis dimisit eū dauid ꝛ abyt. i. illi discipuli dimiserūt xp̄m ꝛ abierūt retro. Jn hystoria ponif Achis: sꝫ Esdras p p sacrm̄ q̄rēdū nomē mutauit ne putef sola hystoria narrari. ¶ Mā. laudationis dei ꝛ timoris filialis affectatio ꝛ fideliū ad hꝫ inuitatio. Sicut supra ita ꝛ hic iterū ad dei laudē inuitat alijs tn̄ ex causis. ¶ Jntentio. monere fideles vt

Sacrificiū vet⁹ di vultus.

Achis qd interpretaf.

deum

deũ laudẽt: ꝛ timeãt bonoꝝ ꝛ maloꝝ finẽ: ꝛ retributionẽ attẽdãt. ℂ Snĩa in gñali. Propheta in isto psalmo loqͭ in ꝑsona chꝛi vel chꝛiani: seu etiã viri religiosi ammonẽtis alios vt in dei laude ꝛ timoꝛe ꝑseuerẽt: ꝛ vt a delictis abstineãt: iustosqȝ dicit saluãdos: ĩpios ꝟo pituros. ¶ Snĩa i spãli. a laude itaqȝ incipiẽs ait chꝛs ꝛ in eo chꝛianus [Bñdicã] .i. laudabo [dñz] corde / oꝛe / ꝛ opeꝛ: ꝛ hoc [in oĩ tpe] tã ꝓsperitatis q̃ aduersitatis. Pꝛo vtraqȝ eni foꝛtuna deũ laudare debem⁹: sicut Job q dicebat. Dñs dedit: dñs abstulit: sit nomẽ dñi bñdictũ: ꝛ [semper] .i. assidue [laus ei⁹] erit [in oꝛe meo] vt alios instruã ad laudãdũ meo exẽplo: ꝛ silr in corde vt itẽta mẽte deũ laudẽ. Oĩa eni que dicit que cogitat sine culpa sunt ꝛ ad laudez dei: ꝛ ita laus dei semper est in oꝛe: non q̃ cõtinue laudet: sed q̃ in eo non est nisi laus. i. non pꝛorumpit in vituperium.

Job. j. d.

2 **In dño laudabit̃ aĩa mea: audiãt mãsueti ꝛ letẽt̃.**

ℂ In dño] a quo ꝟtutẽ ꝛ potẽtiã sumpsit nõ in me [laudabit̃ aĩa mea] de bono suo. i. si in me sit aliqd laudabile ad ipsum refero a quo habeo: nõ mihi attribuo ꝛ ꝓpriã laudẽ nõ q̃ro [audiãt mãsueti] .i. mites ꝛ benigni laudẽ dñi. Qui eni i dño nolũt laudari: vel qui laudãt in ꝓsperis ꝛ blasphemãt in aduersis nõ sunt mãsueti: sed supbi [ꝛ letent̃] q: res iocũda est aĩe mansuete ꝛ humili. Et ideo ad eos cõuertẽdo sermonem hoꝛtat̃ ad dei laudẽ dicens. Et o vos mansueti

Mãsueti q deum laudat i ꝓsperis ꝛ aduersis.

3 **Magnificate dominum mecum: ꝛ exaltemus nomen eius in idipsum.**

ℂ Magnificate dñz] .i. ꝑdicate eũ magnũ / mirabilẽ / ꝛ ieffabilẽ qḋ est magnũ cordis mei desideriũ [mecũ. q. d.] qũo ego facio: sic ꝛ vos facite [ꝛ exaltate nomen ei⁹] .i. ꝑ oẽs gẽtes q̃buscũqȝ possumus altũ ꝛ eternũ ꝓpalem⁹ [in idipsuz] .i. pariter oẽs in vnũ in vnitate in ꝯcoꝛdia: vt sit nobis coꝛ vnum ꝛ aĩa vna. Quilibet fidelis dȝ ad deũ laudãdũ ꝛ amãdũ secũ alios trahere ꝛ inuitare. Ut autez inuitatos ad hoc trahat dicit que bona sibi inde euenerunt subdens

† inq̃sui.

4 **† Exquisiui dñm ꝛ exaudiuit me: ꝛ ex omnibus tribulationibus meis eripuit me.**

ℂ Exq̃siui] .i. ex toto cordeꝛ: ex totis virib⁹ ꝛ intus mũda ꝯsciãque siui: nõ aurũ: nõ aliud: sȝ [dñm] oꝛonib⁹ sedulis ipm iploꝛãdo [ꝛ exaudiuit me] bona que ab eo postulaui: ꝛ vt eũ inuenirẽ mihi ꝯcedẽdo [ꝛ ex oĩb⁹ tribulatoĩb⁹] ꝛ angustijs [meis] tã corpalib⁹ q̃ spũalibus [eripuit me] manifeste vel occulte misericoꝛditer liberãdo. Est eni ereptio manifesta: sicut Danielis ꝛ triũ pueroꝝ: occulta sicꝫ martyꝝ i toꝛmẽtis triũphãtiũ. Deide hoꝛtat̃ alios qḋ ipe ꝓbauit dicẽs. Uos g̃ exẽpto mei

Ereptio manifesta ꝛ occulta.

† vultus vři nõ erubescent.

5 **Accedite ad eum ꝛ illuminamini: ꝛ † facies vestre non confundentur.**

ℂ Accedite] ꝓpius corde ꝛ ope de tenebris erroꝛis ꝑstini ꝛ cõuersationis mũdane [ad eũ] scȝ deũ lumẽ aĩe veꝝ [ꝛ illuminamini] spũaliter lumine grẽ: ꝛ post lumẽ [facies vře] .i. mentes [nõ ꝯfundent̃] .i. nõ frustrabunt̃ nũc in ꝑcu exauditione: vel in futuro in mercede. Ad deũ accedimus bonis studijs ꝛ spũalib⁹ exercitijs legẽdo / meditãdo / oꝛãdo / amãdo. Illuminamur aũt ꝑ intellectũ: ꝑ grãz: per doctrinã: per vitã. Illuminati aũt nõ ꝯfundant̃. i. nõ erubescũt de pctis sicut mali: vel de oppꝛobrijs ꝛ cõtumelijs sibi illatis: sicut supbi: ꝛ ad hoc adducit exẽplũ de se in tertia persona dicens: quia

Accedim⁹ ad deũ bonis studijs ꝛc.

† inops

6 **Iste † pauper clamauit ꝛ dñs exaudiuit eũ: ꝛ de omnibus tribulationibus eius † saluauit eum.**

† saluũ fecit.

ℂ Iste paup] .i. spũalis ꝛ voluntarius paup ꝓpter deũ scȝ ego [clamauit] ad dñm [ꝛ dñs exaudiuit eũ] humiliter clamantẽ: sȝ qũo exaudiuit subiũgit dicẽs [ꝛ de oĩb⁹ tribulationib⁹] ꝛ angustijs [eius saluauit eũ] . q. d. sic faciet ꝛ vobis, si ad eũ accedatis. Hic ostẽdit̃ qũo exaudiaris. s. si fueris paup spũ vt de nullo qḋ habes ꝑsumas: ꝛ te indigẽtẽ intelligas: ꝛ ad deũ accedas. Sed qũo saluos facit ab oĩb⁹ tribulationib⁹: Ecce

7 **Immittet angelus domini in circuitu timentiuz eum: ꝛ † eripiet eos.**

† eruet.

ℂ Immittet] se [angelus dñi] scȝ chꝛs qui est angelus magni consilij: vel alius angelus de celo. Uel [imittet] .i. imissiones faciet [in circuitu] ꝛ gyro: ꝑ ire [timẽtiũ eũ] scȝ dñm vt circũtegat timẽtes se vndiqȝ: ꝛ ex oĩ pte custodiẽs ꝛ defendẽs eos vt in nulla pte irrũpere valeat inimicus: nec ei pateat via ad nocẽdum eis [ꝛ eripiet eos] de omni angustia ꝛ a tentationibus ac tribulationibus omnibus liberando: ꝛ non solum mihi credite accedendo ad eum: sed etiam vosipsi

8 **Gustate ꝛ videte quoniam suauis est dñs: beatus vir qui sperat in † eo.**

† eum.

ℂ Gustate] .i. experimẽto ꝓbate vel spiritualẽ gustũ anime: vel ꝑ sumptionẽ scte eucharistie [et] sic videte] .i. itelligite [quoniaz suauis est dominus] .i. dulcissimus cibus palato coꝛdis: ꝛ ideo [btũs] est [vir] iã in spe: ꝛ tandẽ erit in re [qui] tali gustu ꝯfoꝛtat⁹ [spat i eo] tm̃: q: eũ iã hȝ i spe q est oẽ bonũ. Quo ꝯ. miser est q spat in se vel in alijs hoĩb⁹ seu q̃buscũqȝ rebus trãsitoꝛijs. Et ne post gustationẽ securi essent: ꝓtinus addit.

9 **Timere dñm omnes sancti eius: † quoniam non est inopia timentibus eum.**

† q: nihil deest

ℂ Timete dñz oẽs scti ei⁹] semꝑ casuz metuẽdo nõ securitatẽ ꝑsumẽdo. Deũ timere est corã eo se humiliare: ꝛ metuẽdo cauere ne in his que agim⁹: siue i cogitatiõe: siue i ꝟbo: siue in ope illũ offendam⁹. Qui hoc faciũt scti sunt: q ꝟo nõ faciũt iã nõ scti: sȝ supbi ꝛ vani sunt [q̃n nõ est inopia] tꝑaliũ necessarioꝝ seu spũaliũ bonoꝝ [timẽtib⁹ eũ.] Qui eni pascebat ꝯtẽnẽtes se nõ deseret timẽtes se: ꝛ hoc ꝓbat cum subiungit

Deũ timere quid est

10 **Diuites eguerunt ꝛ esurierunt: inquirentes autẽ dominum non minuentur omni bono.**

ℂ Diuites] scłi exterioꝛib⁹ dediti [eguerũt] .i. idiguerũt his q̃ hñt male ꝛ miserabilr vtẽdo [ꝛ esurierũt] ea q̃ nõ hñt cõcupiscẽdo. Uel [eguerũt] diuitijs grẽ ꝛ ꝟtutũ carẽtes [ꝛ esurierũt] defectũ panis ꝟbi / ꝛ mẽtis inopiã sustinẽtes [inq̃rẽtes aũt] .i. toto coꝛde ꝛ studio q̃rẽtes dñz i q̃ oĩa repiunt̃ nõ aliḋ ex ipm [nõ minuent̃] .i. sine diminutiõe replebunt̃ [oĩ bono] q: abũdãt bonis spũalib⁹: tꝑalia ꝟo q̃tũcũqȝ modica sufficiũt eis: imo cõputãt ꝑ diuitijs. Et ideo ꝓtinus nos admonet dicẽs.

11 **Uenite filij audite me: timoꝛẽ dñi docebo vos.**

ℂ Uenite] per desideriũ discipline ad me appꝛopinquãdo. o [filij] .s. discẽtes. mos eni ꝓpheticꝰ est discipulos vocare filios [audite me] aurib⁹ coꝛdis. i. diligẽter attẽdẽdo: discite a me ꝛ vt filij obedite [timoꝛẽ dñi] q est initiũ celestis sapiẽtie ꝛ primus gradus spũalis doctrine [docebo vos] q: nihil eo vtili⁹ doceri potest in mũdo. Quisquis accedit ad dei seruitiuz hoc debet esse primũ illius studiũ vt discat qualiter debeat timere deũ. Et deberis discere timoꝛẽ: q: i hoc est vita. Uñ subdit

Mos ꝓpheticus.

12 **Quis est homo qui vult vitam † diligit dies videre bonos?**

† et.

ℂ Quis est hõ qui vult] in effectu nõ tm̃ verbo [vitã] scȝ verã ꝛ eternã nõ tẽpoꝛalẽ que cito trãsit ꝛ hoĩes deserit: ꝛ qui [diligit videre dies bonos] in celesti btitudine vbi cũ sctis iocundet̃: q: nunq̃ȝ in hoc seculo inueniunt̃. Et pluraliter dicit hic dies ꝓpter interminabilitatẽ eoꝝ: q̃ñqȝ tñ dicit singulariter: ꝓpter idẽtitatẽ gaudij: vt ibi. Melioꝛ est dies vna in atrijs tuis super milia: talis scȝ audiat ꝛ faciat qḋ sequitur. Omnes quippe vellẽt vitã ꝛ dies bonos: sed nõ sic querunt vt deberent. Sed quicũqȝ hoc vult sic querat.

13 **† Prohibe linguam tuam a malo: ꝛ labia tua ne loquantur dolum.**

† cõtine.

ℂ Prohibe linguã tuã a malo] oĩ ne in apto loquat̃ maluz. s.

blasphemie/ptētionis/detractionis murmurationis/ꝛ silium [et] ꝓhibe[labia tua ne loquanť dolū].i.ne bona dolose loquaris vt bona verba ore ꝓferas ꝛ malū mēdacij/simulationis adulationis/deceptionis/ꝛ huiꝰ in corde abscōdas:q2 lingua est maius indomabile mēbrū in toto corpore:ꝛ in ea frequentius labimur. Merito linguā prius ꝙ̄ cetera mēbra cohibere ꝛ a peccato reprimere precepit quā magis in corpore preualere ad peccatuz vidit. Deinde vniuersaliter subiūgit

Lingua est maius indomabile mēbrum in toto corpore.

14 † Diuerte a malo ꝛ fac bonum:† inquire pacem ꝛ † persequere eam.

† declina. † quere. † sequere.

Diuerte].i.declina[a malo] vitia relinquēdo vbi culpa vitať. Et q2 hō nō sufficit addit[ꝛ fac bonū] virtutibꝰ īsistēdo vbi coronā mereť:ꝛ sic[inqre pacē] iternā/fraternā/ꝛ supnā[ꝛ ꝓsequere eā].i.ꝑseuerāter sequere ꝛ ꝑseuera in querēdo. Malum relinquere incboantiū est:bonū facere ꝓficiētium:in his duobus ꝓceptis consistit iustitia. Finis aūt ꝑfecte iustitie est ita intra se esse pacificū vt caro concordet cum animo:ꝛ animus cum deo ꝛ proximo vt iam nulla possit aduersitate moueri ab hac quiete. Nec ex infirmitate diffidas:quia

Iustitia in duobꝰ ꝓceptis consistit.

† ad 15 Oculi dn̄i sup iustos: ꝛ aures eiꝰ † in ꝓces eoruz.

Oculi dn̄i].i.respectus pietatis dei ꝛ intuitꝰ diuine mīe sūt[sup iustos].i.sup eos q iuste viuūt[et] si ipsi petāt aliqd[aures eius].i.clemētia ꝛ potētia sūt parate[in ꝓces eoꝝ] exaudiendas:videt operātes ꝛ laborātes:audit gemētes ꝛ orātes. Sic ergo viue vt oculis dn̄i valeas dignꝰ apparere:sic ora vt preces tue ad aures eius ꝑtingāt. Et ne dicat malus secure faciaz mala:quia deus non attendit. Ideo subdit

16 Uultus autem dn̄i super facientes mala: vt ꝑdat de terra memoriam eorum.

Uultus aūt dn̄i] scz ire ꝛ indignatiōis ac terroꝝ seueritatis vl' cognitio dei est[sup faciētes mala] ad puniēdū. Bonis quidē blādus est ꝛ ꝓpitius:malis xo terribilis ꝛ districtꝰ[vt ꝑdat de terra] scz viuētiū l ꝗ̄ nō habebūt locū[memoriā eoꝝ] scz vt nec mētio nec itercessio fiat ꝑ eis inter bonos. Et sic in memoria eterna erūt iusti;ita de memoria eterna tolleť mali. Et xe oculi dn̄i sunt sup iustos:ꝛ aures eiꝰ in ꝓces eoꝝ:q2

17 Clamauerunt iusti ꝛ dn̄s exaudiuit eos: ꝛ ex oībus tribulationibus eorum † liberauit eos.

† eruit.

Clamauerūt iusti] ꝓ liberatiōe sua ad dn̄m deuote orādo [ꝛ dn̄s exaudiuit eos] vel corꝑal'r vel spūal'r liberādo:ꝛ hoc est qd subdit[ꝛ ex oībꝰ tribulatiōibꝰ eoꝝ liberauit eos] ꝓtegēdo a malis spūalibꝰ:ꝛ aliqñ ēt corꝑalibꝰ:ꝑfecte tñ eos liberat qñ de malis vite ꝓn̄tis trāsferēdo ad requiē ꝑducit. Cōfirmati ꝗ̄ tot sctōꝝ exēplis clamemꝰ hu.mil'r ꝛ deuote ad dn̄z vt ꝑiter exaudiamur ꝛ a tribulatiōibꝰ oībꝰ liberemur. Seqť eni

† eis. 18 Iuxta est dn̄s † his qui † tribulato sunt corde: ꝛ humiles spiritu † saluabit.

† obtriuerunt cor. † saluos faciet.

Iuxta est dn̄s his q tribulato].i.ꝯtrito[sūt corde] eos adiuuādo:nō oībꝰ tribulatis corꝑe[ꝛ hūiles spū].i.corde ꝛ vaciter nō xbo vel habitu ꝛ ficte[saluabit] final'r glificādo. Pluribꝰ modis tribulanť corda sctōꝝ l h sclo.s.aut dolore ꝓnie ꝑ peccatis ꝓprijs ꝛ alienis:aut anxietate ꝑ icolatu ꝓn̄tis vite:aut desiderio celestis ꝓrie:aut timore future pene. Un̄ aūt cor cōteriť inde hūilitas gñať:ꝛ ex humilitate saluationē ꝯsequimur. Propriū xo iustoꝝ est vt in hoc sclo tribulenť. vn̄ ꝛ subdiť

Sctōꝝ corda multis modis tribulantur. Iustoꝝ ꝓpriū est tribulatio.

19 Multe tribulationes iustorum; ꝛ de his omnibus † liberabit eos dominus.

† eruet.

Multe tribulatiōes] sūt nō oīuz sz[iustoꝝ] q2 a diabolo ꝛ a malis hoībꝰ ꝛ a seipsis. Per multas.n.tribulatiōes oportet trāsire ad regnū:ecōtra pauce sūt iniquoꝝ. Qui ꝗ̄ tribulatioñē nō patiť timere hz:nō sic iustus. Sed in his sequiť ꝯsolatio cū ꝓtinꝰ addit[ꝛ de oībꝰ his liberabit eū dn̄s] potēs liberator:nūc vt nō succūbāt:vel l futuro plene liberabit:q2 post multas tribulationes veniēt ad pacē ꝑpetuā:iniusti aūt post paucas aut nullas ad tribulationē sempiternā. Sed interim

Tribulatioñē non patiens timeat

20 Custodit dominus omnia ossa eorum: vnum ex his non conteretur.

Custodit dn̄s oīa ossa eoꝝ].i.virtutes aīe in qbꝰ robur mētis:ꝛ que sūt ossa ꝛ firmamēta fideliū:q2 sicut caro ossibꝰ:sic aīa sustētať virtutibꝰ ꝗ̄s dn̄s custodit illesas in electis:ita q[vnū ex his nō ꝯteret] q2 sic sctōꝝ suas virtutes seruat vt nulla eaꝝ in tētatiōe oino deficiat:q2 nec patiētia l tribulatiōibꝰ vincit:nec cetere virtutes a vitijs ꝯtrarijs supanť:ꝛ si aliqñ frangiť in tētatione:nō tñ ꝯteriť.i.ex toto nō deperit:q2 integra manet in intētione. Subiungit autem de reprobis

21 Mors pctōꝝ pessima: ꝛ q oderūt iustū delinquēt.

Mors pctōꝝ] sm aiaz est[pessima] q2 priuat in ꝑpetuum visione beatifica:ꝛ rapit ad gehēnā ꝛ tormēta innumerabilia:ꝛ q2 multa sūt gn̄a pctōꝝ:ꝛ nō eē peccatorē difficile est l hac vita:subdit quoꝝ pctōꝝ mors sitꝰ pessima.d.[ꝛ q oderunt iustū].s.iesuz chr̄m q iustificat impiū:q est etiā ꝓpiciatio ꝑ peccatis nr̄is[delinquēt] ꝛ peccabūt singulari delicto q ergo hūc oderūt sibi nō obediēdo habēt mortē pessimā:q2 l pctis suis moriunť qui per eum deo non reconciliantur. Sed

22 Redimet dominus animas seruorum suorum: ꝛ non delinquent omnes qui sperant in † eo.

† eum.

Redimet dn̄s] ꝓcio mortis sue[aīas seruoruz suoꝝ].i.sibi obediētiū:oēs eni hui erāt pcti:fusus est sanguis chr̄i ꝛ tanto ꝓcio a pctō ꝛ diabolo sunt redēpti ꝛ saluati:ac serui dei facti:ꝓpter qd merito seruire debēt ei. Redimit ēt quotidie dum eos liberat a vitijs ꝛ tribulationibus aīe ꝛ corpis.[ꝛ nō delinquēt].i.nō peccabūt ad mortē final'r[oēs q sperāt in eo] spe formata charitate que prouenit ex gratia ꝛ meritis.i.per hoc mortale carent delictum:q2 sperant in eo qui ꝛ in quo est remissio omniuz peccatorum. Oratio.

Ngelorum ꝛ totius creature dispositor deꝰ emitte angelū tuū l circuitu nr̄o:cuiꝰ ambitiōe muniti mereamur a morte pctōꝝ pessima liberari. Per do.

Psalmus de chr̄i ꝛ suoꝝ mēbroꝝ ꝑsecutiōe ꝛ diuini auxilij iploratiōe:eorūqz liberatiōe ꝛ ꝑsecutorum suoꝝ deiectione. Psal.XXXIIII.

1 Iudica domine nocentes me:expugna impugnantes me.

Auctor psalmi ꝓpha Dauid. Titulus hic est. In finē psal.ipsi dauid.hoc est psal.iste dirigēs nos in finē.i.in eternitatē attribuiť ipsi:dauid xo.i.chr̄o manu forti q vicit mundū:mortē:ꝛ diaboluz:q hic loqtur nūc l ꝑsona sua:nūc i ꝑsona mēbroꝝ. Materia. chr̄i ꝛ suoꝝ passio ꝛ liberatio:q2.n.sup̄ dixit ꝙ redimet dn̄s suos ꝓcio mortis ꝛ sanguinis sui:iō nūc latiꝰ agit de passiōe chr̄i. Intētio.monere ad tollerātiā aduersarioꝝ exēplo passiōis chr̄i ꝛ fideliū chr̄ianoꝝ. Sn̄ia in gn̄ali. Propha in isto psal. in ꝑsona chr̄i ꝛ suoꝝ mēbroꝝ:scz fideliū chr̄ianoꝝ petit l ꝑsecutione ipugnantiū diuinū auxiliū:ꝓdicit deiectionē hostiuz:exprimit sue liberationis gaudiuz:ꝛ narrat ꝑsecutionis periculū. Sn̄ia in spāli.incipiens itaqz ab orone in ꝑsona sua ꝛ mēbroꝝ ait.[Iudica dn̄e nocentes me] voto.i.discerne eos ab alijs. Uel[iudica].i.fac vindictā ꝑ me puniēdo eos sm ordinē iustitie tue:ꝛ reddēdo eis sm merita sua:ꝛ[expugna] idest vince[impugnātes me] actu/ne semꝑ in sua fortitudine glorienť. Nocētes ꝛ ipugnātes sunt nr̄i visibiles ꝛ inuisibiles inimici quos petit discerni ꝛ destrui. Ecce pro nobis pugnat deus: qs ergo contra nos:dico expugna:sed qūo hoc ages

2 Apprehende arma ꝛ scutuz: ꝛ exurge in adiutorium mihi.

Apprehēde] ꝓ me[arma] ad expugnādū.[ꝛ scutū] ad ꝓte-

gēdū.i.ita adiuua ⁊ muni nos vt inimicos peruiam⁹:⁊ ab eoꝝ iaculis ꝓtegamur. Armis eni hostes ꝑauit:scuto nos ꝓtegit. In armis ḡ celestia adiutoria:in scuto diuinā ꝓtectionē desi gnat.[⁊ exurge in adiutorium mihi]idest innotesce: appare: sentire esse adiutor meus contra aduersarios meos me subli mando:⁊ illos deyciendo.

3 **Effunde frameā ⁊ ꝯclude aduersus eos qui ꝑse quuntur me: dic anime mee salus tua ego sum.**

Effunde frameā].i.multiplica vindictaз.[⁊ cōclude].i.fac ꝯclonē[aduersus eos q̄ ꝑsequunt̄ me].s.visibiles ⁊ inuisibiles hostes vt effusus ire tue gladi⁹ sup eos decidat:aditūqз illis ꝯcludat ne ad nocendū mihi valeāt euagari.[dic aīe mee]ꝑ reuelationē interiorē in spū vel in opere:⁊ reipsa per experiētias ita vt ego intelligā ⁊ oēs sciant[salus tua ego sum]per perfe ctā saluationē.s.in presenti:⁊ in futuro in tēporalibus ⁊ eter nis vt preter te aliam salutem non requiram.

[† reg rentes.] 4 **Confundant̄ ⁊ reuereant̄: † querētes aiam meaз.**

Cōfundant̄]erubescētia pctī salubriter ad penitētiā:⁊ eru bescāt de facto suo:hec est bona ꝯfusio q̄ adducit gloriā i fu turo.[⁊ reuereant̄].i.timeāt ⁊ reuerētiā deo exhibeāt timore penarū ⁊ suppliciū[q̄rētes aiaз meā].i.vitā meā ad ꝑdēdū: ad h̄.n.illā q̄rūt vt ꝑdāt nō vt imitent̄. Multi salubriter ꝯfu si sūt:multi reuerīti ac de malo i bonū deuota pietate mutati.

[† q co gitant.] 5 **Auertantur retrorsum: ⁊ confundantur † cogitā tes mihi mala.**

Auertant̄ retrorsuз].s.me sequēdo nō precedēdo:imitādo nō ꝑsequēdo[ꝯfundant̄]salubriter de pctīs,⁊ erubescāt pe nitēdo[cogitātes mihi mala]inferre iniuste:⁊ ea machināntes ꝯtra me. Hec p̄dicta dicit orādo ꝓ ꝯuertēdis:deide nō optā do sз ꝓphetizādo subiūgit de reprobis. Sequētes ḡ iā nō co gitabūt mihi mala:sз desiderabūt bōa:ꝑtinaces āt ⁊ reprobi.

[† tribu lans.] 6 **Fiant tanq̄ puluis ante faciem venti: ⁊ angelus domini † coartans eos.**

Fiāt tanq̄ puluis ante faciē vēti].i.tētatiōis. Hoc est facile cedāt oī tētationi ⁊ suggestioni etiā minime:vt sicut nec pul uis vēto:ita nec ipsi tētationi possint resistere[⁊ angelus dn̄i] scilз spūs malus sit[coartans].i.affligens[eos]cū ipsa sugge stione ad casum impellēdo:vel tales coartat quādo eos sub potestate sua redigit:de quibus adhuc subdit

[† fiāt vie coꝝ.] 7 † **Fiat via illorum tenebre ⁊ lubricam: ⁊ angelus domini persequens eos.**

Fiat via illoꝝ tenebre].i.obscura ⁊ tenebrosa ꝑ ignorātiā ⁊ cecitatē cordis vt nō videāt quo ire debeant:⁊ nociua vitare nō valeāt[⁊ lubricū].i.inconstās ⁊ ruinosa per fragilitatem ⁊ precipitationē opis vt stare nō possint ḡn de pctō in pctīs ruūt:nec iā possunt retrorsum ꝯuerti. vnde sequit̄[⁊ angelus dn̄i]scз malus sit[persequens eos]qui īpellat eos ad lapsuз vt de malo ad peius cadant. Et hec ideo fiant eis.

[† mu scipulaз corrupti onis sue: vano.] 8 **Qm̄ gratis abscōderūt mihi † interitū laquei sui: superuacue exprobrauerunt animam meam.**

Qm̄ gratis].i.sine causa ⁊ culpa mea:q̄ nihil mali feci nec eis nocui[abscōderūt mihi interitū laquei sui].i.occultos la queos ad iteritū meū ꝑauerūt:⁊ est hypaloge[interitū laquei sui].i.laqueū iteritus:⁊ hoc[sui]q̄ ille laque⁹ nō tā me⁹ q̄ eo rū erat iterit⁹[⁊ supuacue].i.inutilr:⁊ nullo meo merito[ex probrauerūt].i.accusauerūt[animam meam]scilз falsa mihi imponentes:⁊ nihil probantes. Et ideo in penam

[† illis muscipu la quam ignorant † occul tauerūt] 9 **Ueniat † illi laqueus quē ignorat: ⁊ captio quam † abscōdit apprehēdat eū: ⁊ i laqueo cadat i ipō.**

Ueniat illi]ꝓ ꝑlo reproboꝝ[laqueus quem ignorat].i.ipse su⁹ laqueus teneat illos vt inde decipiant̄ ignorātes vn̄ decipe cōnati sunt. vn̄ sequit̄[⁊ captio quā abscōdit]ad apprehēdē dū alteꝝ[apprehēdat eū]vt in eo quo alteꝝ cape voluit ipse capiat̄[⁊ in laqueū cadat]nō aliū:sз[in ipsum]quē mihi tetē dit ad capiendū. Oīs eni qui nocere alteri appetit prius sibi q̄ alteri nocet:⁊ fieri potest vt malitia sua non noceat alteri: fieri aūt nō p̄ōt vt nō noceat sibi. Ita ergo erit impys.

[cōprehē dat illos ⁊ i musci pula inci dāt i ipa]

10 **Anima autem mea exultabit in domino: † ⁊ dele ctabitur super † salutari suo.**

[† nō ē † saluta re eius.]

Aīa aūt mea exultabit in dn̄o]tanq̄ in eo a quo audiuit sa lus tua ego sum:nō querēs extrinsecus alias diuitias vel de litias seu aliud qđ delectet:sed ipsuз solū sibi ꝓponēs in quo delectet̄ quo nil suauius nil melius est. Ipsuз ḡ ⁊ tu pete ⁊ in ipso habebis omnia[⁊ delectabitur super salutari suo].i.de saluatione sua quā fecit ei dn̄s nō delectabitur in voluptati bus bonisqз terrenis ⁊ transitorys. Et insuper

11 **Omnia ossa mea dicēt: domine quis similis tibi.**

Oīa ossa mea].s.oēs iusti firmi corde:fortes nullis persecu tionib⁹ ⁊ tētationib⁹ cedētes ad ꝯsentiēdū malo q̄ ossa dicun tur in corpore dn̄i seu ecclie. Uel[oiā ossā mea].i.oēs vires aīe mee:⁊ ois fortitudo mentis mee[dicēt]te magnū laudan do ⁊ tremendo[dn̄e q̄s silis tibi]est:scilз in ptāte ⁊ mīa.q.d. nullus:q̄ ipse solus oīpotens ⁊ inestimabilis liberat hominē in eo sperantem de omni tribulatione. vnde subdit:q̄a tu es

12 † **Eripiens inopem de manu † fortioruз eius: ege num ⁊ pauperem a diripientibus eum.**

[† eru ens. † fortio ris.]

Eripiēs inopē]sine virib⁹ ⁊ ope hūana[de manu]⁊ potesta te[fortioꝝ ei⁹].i.eo:⁊ grec⁹ gtūs ꝓ abltō.i.de manu diaboli ⁊ satellitū eius violēter eū detinētiū:fortior eniз erat diabolus ad tenēdū eū:q̄a ipse eū vicit cui ꝯsensit[egenū]auxilio ⁊ ad iutorio egētē[⁊ pauperē]spū:nihil de se p̄sumētē[a diripien tibus eum].i.crudeliter lacerantibus.s.a diabolo ⁊ mēbris eius. Si de tuis viribus presumis ca des:ille ergo vnus que rendus est qui ⁊ redemit ⁊ liberat. Sed

13 † **Surgentes testes iniqui: que ignorabam inter rogabant me.**

[† In surgētes]

Surgētes]subito ⁊ imoderate[testes iniq̄]q̄ cōtra eq̄tatē testabant̄ ea mala[que ignorabā]scз actu ⁊ cōmittēdo[iter rogabāt me]falsa ⁊ que non cogitaui mihi īponēdo:⁊ in ma lis que nō feci accusando sed nō cōuincebāt.q.d. de iniquita tibus interrogabāt ⁊ cōuincere volebāt sed nō poterant: q̄ ignorabā opere:⁊ aliena erant a mea conscientia:⁊ per conse quens etiā a scientia. Et cum fecissem eis bona ipsi

14 **Retribuebāt mihi mala pro bonis: † sterilitatem anime mee.**

[† ea]

Retribuebāt mihi mala pro bonis]tanq̄ ingratissimi qđ est iniquoꝝ detestabilis cōsuetudo:reddere ꝯo bona ꝓ ma lis est christiana ꝑfectio:retribuebāt inq̄ā[sterilitatē anime mee].s.contumelias:vulnera ⁊ mortem in quibus omnibus vtiqз sterilitas erat:cum ego attulissem fecunditatem scз ho nores:medicinam ⁊ vitā. Uel retribuebāt[sterilitatē anime mee]defectum oīum bonoꝝ mihi imponētes ⁊ obycientes quasi essem sterilis sine fructu operū bonorum. Illi ita

[Iniquoꝝ detestabi lis cōsuetu do.]

15 **Ego aūt cū mihi molesti essent: † iduebar cilitio.**

[† idue baз me.]

Ego aūt cū mihi molesti essent]ꝯbis ⁊ factis.i.cū seuirent in me[induebar cilicio].i.abscōdebar ⁊ latebā s̄m diuinitatē sub carne mortali que dī ciliciū ꝓpter silitudinē carnis pctī: ⁊ q̄ ptātē nō exercui ⁊ me nō demōstraui:ideo incognit⁹ eis fui:vel nō me vindicabā:nō defendebā:sз dedi locū ire:⁊ per hoc apparebā hoīb⁹ tanq̄ essem peccator ⁊ reus. Ciliciū eniз fit de pilis caprarū que in lege offerebant̄ ꝓ pctīs:⁊ etiā

[Ciliciuз vn de fit.]

16 **Humiliabam in ieiunio animam meam: ⁊ oratio mea in † sinu meo conuertetur.**

[† sinum meum.]

Humiliabā].i.affligebā[in ieiunio aiaз meā]⁊ vitam. Ie

innabat cbi:ᵽ in crucifigētib⁹ bona opa nō iueniebat:apli etiā fugerāt:ſʒ vnū ſolū latronē in cruce comēdit ⁊ ſibi incorporauit:⁊ etiā orabā pro illis.[⁊ orō mea in ſinu meo]⁊ ſecreto cordis a quo exierat[ɔuertetur]⁊ redibit.i.⁊ ſi eis nō profuit mihi:tñ ꝓderit:ego eni nō fruſtrabor mea mercede. Qui eni pro alio oret pro ſeipſo laborat. Nullū maius aut melius negociū eſt in tribulatione ꝙ̄ recedere ab eo ſtrepitu q̄ foris eſt:⁊ in interiora ſecreta mētis ire:ibiqʒ orare dn̄m ne in tētatiōe vīcamur:⁊ vt illi q̄ nos pſequūt̄ ad ſanitatē iuſtitie ɔuertant̄. Quātū aūt eos diligebat p q̄b⁹ orabat oſdit cū ſubiūgit

Q:ui pro alio p ſeipſo laborat.

†ſic 17 † Quaſi proximū ⁊ quaſi fratrē noſtrū †ſic cōplacebā:†quaſi lugēs ⁊ ɔtriſtatus †ſic humiliabar.

†ita †tanꝙ̄ †ita

Quaſi ꝓximū ⁊ quaſi fratrē nr̄m]ꝑ affectū pietatis habendo ⁊ diligēdo pſequētes. Hic ponit̄ actūs pro ablatiuo.i.ꝗ̄ſi in:vel de ꝓximo ⁊ de fratre[lugēs]in corpe[⁊ ɔtriſtatus]in aīa de morte filij[ſic humiliabar]ſic cōplacebaʒ mihi in eis ⁊ de coꝝ ꝓſpitate gaudebā. Ecce grā pro odio:bñficiū ꝓ leſione:⁊ cum nollent acqeſcere ⁊ conuerti quaſi pater ſic affligebar:⁊ de eoruʒ malitia ⁊ aduerſitate dolebam. Exēplo ergo iſto admonemur vt non ſoluʒ quos toleramus amemus ſed ⁊ praua eorum opera contriſtari debeamus.

†in 18 Et aduerſum me letati ſunt ⁊ cōuenerūt:congregata ſunt † ſuper me flagella ⁊ † ignoraui.

†ignorauerunt.

Et]ecōtra illi[aduerſū me]q: aduerſando mihi[letati ſūt] in delectione ⁊ aduerſitate mea:cū ego pie ɔtriſtor ipſi ipie letant̄.[⁊ ɔuenerūt]in vnū ɔſiliū ⁊ eādē volūtatē ɔ me[congregata].i.multiplicata ⁊ coadunata[ſunt ſup me flagella].i. parabāt tormēta[⁊ ignorabā]ſm coꝝ opiōnē. Uel[ignorabam]cauſam:vnde meruiſſem ⁊ cur facerent:neſciebā eni in me culpā q̄re ſuſtinē debuiſſeʒ:ecce retributio mali ꝓ bono.

†et 19 Diſſipati ſunt nec cōpūcti:tētauerūt me † ſubſannauerunt me ſubſannatione: † frenduerunt ſup me dentibus ſuis.

†ſtriderunt in.

Diſſipati ſunt]⁊ tabeſcentia reſoluti viſis miraculis ac ſm interiorem hoīeʒ ſunt deſtructi:⁊ a charitatis vinculo diuiſi. [nec cōpūcti]ſūt de ſua iniq̄tate ad pniaʒ[tētauerūt me]multotiēs ⁊ multis modis[ſubſannauerūt me ſubſannatiōe]verbis ⁊ factis multipliciter me deridēdo. Replicatio ꝟbi inſinuat ꝙ illa ſubſannatio ex ſtudio ⁊ cū ʒ deliberatione vel copioſe facta fuit.[frēduerūt]beſtiali ferocitate ɔcutiētes dentes[ſup me dētib⁹].i.corroſionibus[ſuis]quaſi fere ſeuiēdo. Ideo ɔtra talia cōuertit ſe ad dominū deprecando.d.

†ab 20 Domine quādo reſpicies:reſtitue animaʒ meā † a malignitate eoꝝ:a leonibus vnicam meam.

aſtutijs.

Dn̄e qn̄ reſpicies]hoc ſcʒ maloꝝ iniq̄tatē ⁊ meā innocētiā [reſtitue aīaʒ meā]vt a morte reſurgā:vel vitā meā in paceʒ priſtinā[a malignitate eoꝝ]ne mihi fiat ſm malā coꝝ volūtatē.i.pone me in ſecuritate ab eoꝝ pſecutione.[a leonib⁹].i. a pſecutoribus ad modū leonū fortib⁹ ⁊ crudelibus[vnicam meā].i.aīam meā vnice a pctō imunē:vel vitā meā quā tanꝙ̄ vnicus ⁊ ab impijs ſeparatus duco. Et ſi hoc feceris.

†dn̄e 21 Cōfitebor tibi † in eccleſia magna:in populo graui laudabo te.

Confitebor tibi in ecclīa magna]toto orbe diffuſa[in pplo graui].i.maturo ⁊ modeſto moribus ⁊ vita quē vētus tentationis a te nō diuellit[laudabo te]nō in his qui leues ſunt ad peccādū. In omni q̄dē multitudine granoꝝ ⁊ paleaꝝ eſt cōfeſſio:qꝛ in bonis eſt ɔfeſſio laudis:in malis ɔfeſſio pctōꝝ: vel cōfeſſio exterior ſcʒ oris cōiter eſt tā in bonis ꝙ̄ in malis:ɔfeſſio interior.i.cordis eſt tm̄ in bonis:ſed laus tm̄ in bonis in q̄bus deus laudat̄ nō in malis in quibus ſemper blaſphematur. Et quia laudabo te.

Confeſſio laudis eſt in bonis.

Laudat̄ deus in bonis.

Non † ſupgaudeāt mihi qui aduerſant̄ mihi inique:qui oderūt me gratis ⁊ † annuunt oculis.

22 †ſibi tent. †annuētes.

Non ſupergaudeāt mihi]nec letent̄ ſup me:me ſuꝑato.[q̄ aduerſant̄ mihi]me crudeliter pſequēdo [inique].i.non ex amore ſed ex odio nō ſtudio corrigēdi:ſed volūtate nocēdi.[qui]etiā[oderūt me gratis].i.ſine culpa mea ⁊ merito:cum ego eis nihil nocuerīʒ:ſed ex ſola malitia ſua ⁊ inuidia.[et]qui[annuūt]mihi[oculis]⁊ motu capitis ſicut hypocrite ⁊ ſimulati nutibus ſimulātes me diligere:⁊ ſimulato vultu ꝓmittētes qđ nō habēt in corde. Uel[annuunt oculis].i.tacitis nutibus ſe admonēt ad decipiendū:de quibus mox ſubditur

Quoniā mihi quidē pacifice loquebant̄:⁊ i iracundia terre loquentes dolos cogitabant.

23 †inſuꝑ irā doloſe.

Qm̄ mihi q̄dē pacifice loquebant̄]ꝓtēdētes mihi amicitiā ⁊ ipſi loquētes ſic pacifice[dolos cogitabāt]ɔtra me decipere volēdo. Et hoc[in iracūdia terre]amittēde ⁊ ꝓ terra:qꝛ irati ⁊ iracūdo aīo loquebant̄:plus ne terrena ⁊ tpalia ꝑderent ꝙ̄ ne ſpūalia ⁊ eterna amitterēt. Multos iſti relinquūt heredes:qꝛ multi coꝝ repiunt̄ imitatores. Uel[i iracūdia terre].i. exicial̄r ad modū terrenoꝝ q̄ aliđ hñt i ore ⁊ aliud in corde.

Et dilatauerunt † ſuper me os ſuum:dixerūt euge euge viderunt oculi noſtri.

24 †in

Et]ipſi q̄ prius erāt annuētes ⁊ dolos cogitantes poſt apte [dilatauerūt os ſuū ſup me]libera ⁊ apta voce mortē inclamātes:vl̄ i deriſionē cachinnātes:⁊ ſupbe ſup me loquētes ⁊ palā blaſphemātes[dixerūt]mihi īſultādo ⁊ me deridēdo. [euge euge].i.bene hñ actū eſt nobis:gaudētes de mea afflictione.[viderunt oculi noſtri]de te malum qđ volebamus quod deſiderabamus. Ita illi:ſed tu

Vidiſti dn̄e ne ſileas:domine ne diſcedas a me.

25

Vidiſti]o[dn̄e]⁊ cognouiſti meā innocentiā ⁊ illoꝝ nequitiā:⁊ ideo[ne ſileas]a flagello correctionis ſed dānationis:ne taceas diſſimulādo ⁊ abſqʒ debita punitione trāſeundo:qui non ſiles a ꝓcepto ne ſileas a iudicio nec differas queꝙ̄ iudicare pro merito[domine ne diſcedas a me].i.ab adiutorio meo tuam defenſionem ⁊ auxiliū mihi ſubtrahēdo:ſʒ potius

Exurge † ⁊ intende iudicio meo:deus meus ⁊ dominus meus in cauſam meam.

26 †dn̄e

Exurge]in adiutoriū.i.in auxiliū mihi:adiuuādo me:q̄ duʒ diſſimulas videris dormire ⁊ iacere.[⁊ intende iudicio].i.diſcerne me ⁊ illos:vel ɔſidera quale ſit iudiciū de me factū in quo iudicatus ſuʒ ⁊ tribulatus[deus me⁹]qui me creaſti. Sʒ qꝛ ⁊ iſti multa mala patiunt̄ ne putaret̄ iudiciū attēdi debere ſm penā addit[⁊ dn̄s me⁹]q̄ me redemiſti intēde[in cāʒ meā]ꝓ qua afflictus ſum ⁊ paſſus. pena eni ſimilis eſt bonis ⁊ malis. Itaqʒ martyrē nō facit pena tātū:ſʒ cauſa. neutrum tamen per ſe martyrem facit:⁊ ideo ſubdit.

Martyrē pena nō tm̄ facit ſʒ cauſa.

Iudica me ſm iuſtitiā tuam domine deus meus: ⁊ non † ſupergaudeant mihi.

27 †inſultēt mihi inimici.

Iudica me]quē illi iudicāt iniuſte[ſm iuſtitiā tuā]dando iudicij ſentētiā nō ſm penā ſed ſm cauſam. Uel[ſm iuſtitiā tuā].i.ſm ꝙ pro iuſtitia patiētes remuneras[dn̄e de⁹ meus] qui iuſtus es:⁊ ideo fac qđ iuſtū eſt ꝓtegēdo innocētes ⁊ puniendo malignātes.[⁊ nō ſupgaudeāt mihi]inſultādo perſecutores mei habētes ſuū intētū malignū me ſuperato:ſʒ magis defleāt ꝙ̄ gaudeant impleſſe mala ſua.

Non dicāt in † cordibus ſuis euge euge anime noſtre:nec dicant † deuorauimus eum.

28 †corde ſuo. †abſorbuim⁹.

Nō dicāt in cordib⁹ ſuis]exultantes ⁊ ſi in ore.[euge euge aīe noſtre].i.bn̄ eſt nobis ⁊ ſatiſfactū eſt volūtati nr̄e:qꝛ fecimus qđ voluimus.q.d. oſtēde eis:qꝛ nihil fecerūt vt nō gau

deāt.[nec dixit]iactātes[deuorauimus eū]i.destruximus ⁊ oīno deleuimus crudeli morte me perdēdo. Vel[deuorauimus eum]mihi quod sunt persuadendo ⁊ me seductionibus vt vnuz corpus efficeremur sibi incorporādo:de talibus etiā vt conuertantur postulat cum subditur

29 Erubescant ⁊ reuereantur simul:qui gratulātur malis meis.

Erubescere fit q nō hꝫ reuerentiam.

Erubescāt]de pctīs actus suos ꝓpria estimatione dānātes: sꝫ qꝛ pōt erubescere qui nō hꝫ reuerētiaꝫ ideo addit.[⁊ reuereātur simul oēs]i.timeant penas ⁊ ex timore cogant ad reuerētiā:qꝛ reuerētia est timor dñi cū amore.q.d.oēs peniteāt ⁊ deū honorēt[qui gratulant]i.gaudēt ⁊ gratulādo consentiunt[malis meis]i.qui letant de afflictione ⁊ tribulatione mea. Hoc est nō solū q faciūt:sed etiā q cōsentiūt faciētibus.

† ve recūdia. † aduersum.

30 Induantur confusione ⁊ † reuerentia: qui maligna loquuntur † super me.

Induant]plene[cōfusione]i.pudore[⁊ reuerētia]timore q.d.talib⁹ circūdent vndiqꝫ sicut vestimētū circūdat hoiem ex oī parte vt p penitētiā pterita mala tegant[q maligna loquunt sup me]dicētes de me falsa ex animi malitia.q.d.⁊ illi silr peniteāt ⁊ deo reuerētiā exhibeāt:qui si nō facto vel vbo peccauerunt super me:pudorem habeant contra audaciam quam habuerunt furentes reuerentiam contra impudentiaꝫ falsitatis vt his illa curent. Quo contra

31 Exultent ⁊ letentur qui volunt iustitiam meam: ⁊ dicant semper magnificetur dominus qui volunt pacem serui eius.

Exultatio ad corpus ⁊ animam ptinet.

Exultēt ⁊ letent]i.exterius ⁊ interius gaudio repleant:qꝛ exultatio ad corp⁹ simul ⁊ ad aiaꝫ ptinet:leticia tñ ad animū[qui volūt]⁊ diligūt declinādo a malo ⁊ faciēdo bonū[iustitiā meā]a te mihi datā:qꝛ amor iustitie gñat gaudiū spūale[et]ne inde in se glorient[dicant semp magnificet]⁊ laudet[dñs]a quo est iustitia nostra:q opat in nobis ⁊ velle ⁊ opari pro bona volūtate[qui volūt]⁊ diligunt[pacē serui eius]ad deum ⁊ proximum: neqꝫ enim sufficit seruis dei velle iustitiam nisi studeant ⁊ velle pacem.

32 Et lingua mea meditabitur iustitiam tuam: tota die laudem tuam.

Eccli. 21.d.

Et lingua mea meditabit iustitiā tuā]i.meditatā iustitiam exprimet:qꝛ scti viri die ac nocte meditant in lege dñi:⁊ que meditāntur loquunt:ideo lingua eoꝝ dei iustitiā meditari dicit:qꝛ corde ⁊ ore eā cōfitent. Hinc scriptū est:os sapientiuꝫ in corde ipsoꝝ.[tota die]i.assidue scꝫ meditabit[laudē tuā]i.meditatā laudē exprimet. Vel pōt intelligi de lingua cordis Opa etiā bona:vita bona linguā suā habet apud deū. Tota die deū laudat qui bñ oia agit:q tota die bñ viuit:nec desinit laudare q nō desinit bñ agere:qui nō desinit iustus eē. Oro.

Protector salutisqꝫ anime nostre opi nos galea spei scuto inexpugnabilis munimēti; vt a te in causis nostre necessitatis adiuui mereamur cū te diligētibus leticia ⁊ exultatione perfundi. Per dñm.

Psalmus de malitia ac peruersitate ⁊ accusatione iniquorum:necnon de benignitate ⁊ laude ac gloria ⁊ premijs iustorum. Psal.XXXV.

1 Dixit iniustus vt delinquat in semetipso:nō est timor dei ante oculos eius.

Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Titulus talis est. In finē seruo dñi psal. Dauid. Hoc est psal. ille tendēs in finē scilꝫ vt supbiā contēnet ⁊ humilitatē cōmēdet:attribuit dauid.i.fideli q hic loquit seruo dñi.i.humilr obediēti ⁊ de deo recte sentienti:qꝛ oia bona deo:mala sibi tribuit. Vel psal. ille tēdens in finem attribuit dauid.i.chrō seruo dñi.i.deo patri obedienti. ¶ Materia. malitia ⁊ accusatio impioꝝ:benignitas dei ⁊ gloria iustoꝝ. Supra eni orauit pro malis conuertendis:hic vo agit de malis obstinatis:describēs impiū cuꝫ sua accusatione ⁊ iustū nō cū sua sed dei laude. ¶ Intētio. nos a malo retrahere ⁊ admonere vt vitia nostra a nobis eē:bona aūt a deo cognoscamus. Dei benignitatē amare:⁊ gloriā beatoꝝ ardēter appetere. ¶ Snīa in gñali. Propheta in isto psalmo in psona cuiuslibet pfecti loquit de malitia ⁊ puersitate iniquoruꝫ: de mīa ⁊ benignitate dei ac gloria:⁊ premijs iustoꝝ:ostēdēs deū neminē nisi iuste dānare:neminē nisi p misericordiam a morte aie liberare. ¶ Snīa in spāli. de obstinatis q̄ prio agit dicēs[Dixit iniustus in semetipso]i.in seipso:⁊ apud se ꝓposuit:deliberauit ⁊ statuit:nihil eū impulit[vt]i.q[delinquat]libere ⁊ peccet:q[nō est timor dei ante oculos ei⁹]scilꝫ interiores:q si esset peccare nō deliberasset. Timor enim dei frenū est peccati. Vbi aūt nō est timor ibi est dissolutio animi:

Timor dei frenum est peccati.

agit ergo hic cōtra peccātes ex deliberatione ⁊ ꝓpria volūtate ac negtia spūali ⁊ interiori:⁊ nō ex infirmitate aut impulsu aliquo exteriori vel interiori sicut ad titillationē carnis vł ad excessiuꝫ i cibo ⁊ potu qñqꝫ qs mouet. Et vere nō timet deū

2 Quoniam dolose egit in conspectu eius: vt † inueniatur iniquitas eius ad odium.

† inueniret iniqtatē suā ⁊ odisset

Qm dolose egit in conspectu]i.oculis ⁊ psntia[eius]i.dei:dū vult ei abscōdere pctm suū:⁊ dū estimās eū nō curare vel latere ⁊ nō scire securus agit iniqtatem[vt]ita qꝛ dolose egit [inueniat iniqtas eius ad odiū]i.odiosa apud deū ⁊ oēs bonos. Vel[dolose egit]ne intelligeret[vt inueniat]i.cognoscatur ab ipso[iniqtas eius ad odiū]el si intelligeret.q.d.noluit studere legi dei vt p eā inueniret iniqtatē suā ⁊ odiret:quasi p ignorātiā excusari posset. Multi qppe si scripturis:maxime vbi de peccatis agit intēderēt multa peccata inuenirēt que mō eis etiā cōsciētias scrutātibus nō apparēt. Deinde ostendit iniqtatē per partes:⁊ primo in locutione dicens.

3 Verba oris eius iniquitas ⁊ dolus:noluit intelligere vt bene ageret.

Ignorātie q̄nqꝫ dat venia.

Verba oris ei⁹]sunt[iniqtas ⁊ dolus]i.iniqua ⁊ dolosa ad nocēdū ⁊ fallēdū:scꝫ vel apte mala vel si bona cū dolo.[noluit intelligere vt bene ageret]iꝫ posset si bona volūtas accederet:⁊ hec est summa iniqtas:vn̄ pniciosus ꝯtra seipm agēs nō est excusabilis ⁊ veniā non habet:qꝛ qd potest intelligere non vult. Imprudentie enim ⁊ ignorantie aliquando datur venia:sed voluntati male semp pena. Cogitatio quoqꝫ ei⁹ cū posset esse de bonis est de iniquis. vnde subiungit

4 Iniquitatē meditatus est in cubili suo:astitit omni vie non bone:malitiam autem non † odiuit.

† odio habuit.

Iniqtatē meditatus est in cubili suo]i.in corde frequēter ⁊ cū deliberatiōe:mala cogitādo vbi cōpūgi debuit:⁊ in quo si mūdū eēt velut in cubili qesceret. si q̄ extra est tumultus saltē in cubili ⁊ ꝯsciētia sit qes:q si ibi nō est nec vsqꝫ est:opa et eius sunt mala. vnde sequit[astitit]quasi cum studio ⁊ mora[omni vie nō bone]i.ad omne malū ꝓnus fuit:⁊ perseuerāter peccādo i malo se firmauit[malitiā aūt nō odiuit]sed dilexit:in malis gaudēdo ⁊ delectādo. Ecce sūma mali ex amore iniquitatis delinquere. Qui eni nō pōt penitus carere malitia debet saltē odisse qd deus odit:vt mente legi dei seruiat. Deinde conuertit sermonem ad dominum. dicens.o.

5 Domine in celo misericordia tua: ⁊ veritas tua vsqꝫ ad nubes.

Dñe in celo]est[mīa tua]ac si diceret:mala sunt ex hoie:sꝫ bona sūt ex deo:vn̄ in supdictis iniqs sūt mala:sꝫ[in celo]i.in bonis ⁊ sanctis qui a terrenis ad celestia subleuantur est

[mia tua].i.bona que sunt ex tua mia: sed q̃do hec ennūtiata sit: ondit. d.[et vitas tua].i.cognitio veritatis tue venit[vsq3 ad nubes].i.p̄dicatores q̃ nubes dei sūt: q2 tonāt minis: coruscāt miraculis: pluūt veritatis doctrinis: et per has nubes venit ad alios hoies. Qui aūt sunt nubes sunt etiā montes: vñ subdit.

Predicatores sunt nubes dei.

6 Justitia tua sicut montes dei: iudicia tua † abyssus multa.

† abyssus

℄ Justitia tua].s.facit hoies[sicut mōtes dei]non seculi. Oēs enim iustificati et iustitiā dei imitātes quasi mōtes efficiunt: q2 virtutib⁹ et bonis opibus exaltant et ↄfirmant quos sol iustitie prius illustrat et inde lux ei⁹ ad alios descēdit. Et ne aliquis quereret quare potius hos elegit et hos reprobauit addit[iustitia tua]q̄ hoꝝ misereris et hos excecas sunt[abyssus multa].i.p̄funda iscrutabilia et hoib⁹ abscōdita. Et si mia faciat hoies celos: ac veritas nubes: et iustitia mōtes: tamen

7 Homines et iumēta† saluabis dñe. †quēadmodū multiplicasti misericordiam tuam deus.

† saluos facies. † sicut multiplicata est mia tua.

℄ Homines].s.rōne vtētes spūales et sapiētes hoc est p̄ficiētes et nō solū hos sed[et iumēta]scz brutos carnales et simplices hoc est incipiētes[saluabis dñe]q2 nō est acceptio personarū apud te.[quēadmodū multiplicasti miaꝫ tuam deus]. Ab initio eni p̄fusa fuit mia tua s3 hoc tp̄e grē tñ eā multiplicasti q̄ nō solū p̄fectas s3 et imp̄fectas saluasti. Unde imp̄fectum meū.i.imp̄fectionē meoꝝ dicit chīs viderūt oculi tui: pater: et in libro tuo oēs scribent perfecti et imp̄fecti. Itē3 benedixit oibus pusillis cū maioribus: vbi eniꝫ abundauit peccatum superabundauit et gratia. Ideo sequitur.

ps.138.

8 Filij aūt hoiuꝫ † in tegmine alarū tuaꝝ sperabūt.

† sub.

℄ Filij aūt hoiuꝫ].i.gn̄aliter hoies et tota eccl'ia vsq3 ad finē3 seculi[in tegmine alarū tuaꝝ].i.in p̄tectione duoꝝ p̄ceptoꝝ charitatis dei videlicet et p̄ximi[sperabūt]p̄tegi et p̄tecti bona eterna adipisci. Sub istis alis q̄ sq̄s nō p̄tegit vitioꝝ estibus exuret. Iste etiā ale sunt gn̄aliter omnes virtutes q̄bus filij hoiuꝫ cōtra insidias demonū erigunt souent et defendūtur. Uel[in tegmine alarū tuarū sperabūt].i.in protectione noui et veteris testamenti sperabunt futura bona. Uel sperabunt in p̄tectione gratie in presenti et glorie in futuro.

9 Inebriabuntur ab vbertate domus tue: et torrente voluptatis tue potabis eos.

℄ Inebriabuntur ab vbertate].i.a pinguedine spūsctī et grā dei[domus tue[p̄ntis scz sancte eccl'ie. Hac vbertate inebriabunt q̄ ita spūsancto et amore dei repleti sunt vt p̄pter deuꝫ oiuꝫ alioꝝ imemores fiant[et torrēte voluptatis tue potabis eos]. Ipsa vbertas etiā torrens voluptatis dicit: q2 cū ipetu venit et cū delectatōe potat et aiaꝫ spiritalib⁹ inebriat fluētis. Uel[Inebriabunt ab vbertate domus tue]future vbi totus satiat appetitus et perit quodāmodo mens humana et sit diuina.[et torrēte voluptatis tue].i.abūdātia delectationis tue et deliciarū potabis et visione beatifica. Et poteris

Ubertas torrēs voluptatis dī.

10 Quoniam apud te est fons vite: et in lumine tuo videbimus lumen.

℄ Qm̄ apud te est]et tu ipse es[fons vite]q2 vita per essentiā et initiū oiuꝫ bonoꝝ per que vitā largiaris eternā.[et in lumine tuo]scz chrō illuminati ab eo qui est lumen de lumine et illuminat oēm hoiem veniētē3 in hūc mundū.[videbimus lumen]totius trinitatis et notitiā eius habebimus nūc per fidē et in futuro per spem. Et quia ad hec nō possumus pertingere nisi per diuinam gratiam: ideo subdit deprecando.q.d. Et vt hoc fiat fac o domine quod sequitur.

Joā.j.

11 Pretende dñe misericordiā tuā sciētibus te: et iustitiam tuam his qui recto sunt corde.

℄ Pretende].i.demōstra et p̄eroga[misericordiā tuā].i.effectū mie tue scz prius donādo remissionē peccatoꝝ[sciētibus]et cognoscētibus[te]per fidē.i.recte credētibus in te scz q̄ bona sunt a te, mala a se: et deinde cū iā correctū habere receperint vt ea que de⁹ vult[et]ipsi velint[iustitiā tuā]scz vite rectitudinē vt de peccatoribus iusti efficiant: et bona operent[his qui recto sunt corde]qui dirigūt se ad volūtatē dei et non eaꝫ curuant ad se: vt in omnibus scilicet prosperis et aduersis laudent deum sed iam caueant ne superbiant. vnde orandum est et dicendum. Et cum hec bona mihi dederis

12 Non veniat mihi pes superbie: et manus† peccatoris non moueat me.

† peccatoꝝ.

℄ Non veniat mihi pes superbie].i.affectus sup̄bus qui est pes quo a deo recedit: et qui recte factis vt pereāt insidiatur.[et manus peccatoris].i.suggestio et impulsus diaboli vel praui hoīs male suadētis[nō moueat me]de bono in malū faciendo me recedere a te et a bono p̄posito. Factus eni sup̄bus cito corrūpit: et male suasus vel impulsus cito in peccatū labitur. Serua igit q̄d intus est scz affectum tuū et non timebis foris vt te moueat manus peccatoris: quia si superbus es cito moueberis. Hoc autem dicitur contra superbiam: quia

Superb⁹ cito corrūpitur.

13 Ibi ceciderunt omnes qui operantur iniquitatē: expulsi sunt nec potuerunt stare.

℄ Ibi]scz in pede sup̄bie[ceciderūt oēs]quasi de alto in peccatū[q̄ operāt]adhuc[iniq̄tatē]scz diabolus et hō qui modo iniq̄ sunt prius in sup̄bia ceciderūt[expulsi sunt]alter de paradiso celesti: alter de terrestri.[nec potuerūt stare]in suo loco: vel se erigere per se ad bñ operandū. Uel expulsi ab interiori suo paradiso stare nō potuerūt in exteriori Adā scilꝫ in terrestri: diabolus vō in celesti. Sūmope ergo cauēdū est ne affectus noster moueatur a summo bono ne labat per sup̄biam. Inquantum quisq3 minus amat deū intantū labit pes eius ad peccandum. Et inquantum plus deum amat intātuꝫ robustius stat et minus peccare eum delectat. Oratio.

Clarifica nos celesti misericordia omnipotēs deus fons et origo luminis sempiterni: vt vbertate dom⁹ tue repletionem iniquitatem et dolum cum procacitate ferocis superbie renuamus. Per dñm.

℄ Psalmus de morum correctione et infirmoꝝ cōsolatione: ac de dispari bonoꝝ et maloꝝ statu et ↄditione in p̄nti et in futuro. Psal.XXXVII.

1 Noli emulari in malignantibus: neq3† zelaueris facientes iniquitatem.

† emuleris.

Auctor psalmi p̄pha Dauid. ℄ Titulus hic ē psal. Dauid: q2 attribuit Dauid vl' p̄phe cuilibet iusto q̄ hic loq̄t monēs operarios dnīce vinee vt studeāt pōdus diei et estus sine murmuratiōe portare si volūt denariū diurnū hora nouissima recip̄e. ¶ Materia. status et ↄditio maloꝝ et bonoꝝ i p̄nti et in futuro. ¶ Intētio. hortari et monere ne q̄s p̄pter impioꝝ nequitiā vel iniurias moueat: s3 contēpta mundana p̄speritate et maloꝝ societate adhereat deo et sctōs imitet. ¶ Sn̄ia in gn̄ali. Propheta vel quilibet iustus qui hic loquitur videns impios p̄sperari: et iustos ab ipsis cōculcari: et q̄ quidā simplices iusti inuidēt potētie eoꝝ et vellēt vlcisci iniurias illatas ab illis vel aliquando cōformes fieri eis ponit in hoc psalmo ↄtra hec saluberrimam doctrinā. Cū ergo supra de malis et bonis tractauit nūc simplices de flore maloꝝ et labore bonoꝝ murmurātes consolās cōtra eoꝝ infirmitatē salubre antidotū apponit. ¶ Sētētia in speciali. Hortans ergo eccl'ia ab emulatione malignantiū ait.[Noli]o tu infirme q̄ hoc soles[emulari].i.inuidere et idignari[i malignātib⁹].i.i ↄsideratiōe malignātiū q2 florēt. Malignātes dicti sunt quasi malū ignē alētes.i.cōcu

Malignātes vñ dicti.

psceciam: sz qui pctm diligut ⁊ in malo delectant. [neqz ze/ laueris] i. non ames nec imiteris [facietes iniqtate] i. inique cogregantes diuitias ⁊ pmetes bonos. q. d. nulla te accedat ira vel cupiditas vt male florentibus in seculo inuideas vel eos imiteris: sed esto equo animo nam breuis est eorum ⁊ felici/ tas ⁊ iniquitas. vnde sequitur.

† cito ⁊ 2 Quonia tanq̄ fenu † velociter arescent: † quemad modum olera † herbarum cito † decident.
† flore
† prati
† cadent

Quonia tanq̄ fenu] qd hodie floret ⁊ cras macrescet [velo citer arescent] qz ad tps florent ⁊ letant sed cito desiccant ⁊ in puluere rediguntur. [⁊ queadmodu olera] i. viriditas [herba/ ru] vel prati [cito decident] i. deficient ac flore ⁊ viriditate mu dane felicitatis amittent. Uel [queadmodu olera herbarum] que hyeme virent estate a vermib' corroduntur. [cito decident] idest cadent: qz mali qui hui' seculi hyeme virent in futuri iudi cij estate ab imortalib' vermib' cosumentur. Illi ergo no spe/ rat in dno: qa spes illoz mortalis est ⁊ inanis. Tu vo

† dnz 3 Spera in † domino ⁊ fac bonitatem: ⁊ inhabita terram ⁊ pasceris in diuitijs eius.

Spera in dno] non in vanis puta in diuitijs: in delitijs: in mudi honore ⁊ flore: more illoz malignoz [⁊ fac bonum] i. opus bonu. Neqz eni vtilis est spes sine bono opere: sed nec bonu opus est aliqd sine charitate. vn mox subdit [⁊ inhabi/ ta terra] dni. i. ecclia3 qua colit ⁊ rigat in vnitate eccl'ie catho lice pmanendo ⁊ concorditer viuedo: qa no prosunt bona extra ecclia3 facta [⁊ pasceris] vsqz ad facietate ⁊ suauitate [in diui tijs eius] terre. i. ecclesie que diuitie sunt ipse deus: vel sacre scripture: ergo sperta mundi iocunditate

Spes vtilis non est sine bono opere. Bona e' eccliaz fca no psunt.

† pe/ 4 Delectare in domino: ⁊ dabit tibi † petitiões cor dis tui.
titiones.

Delectare] in diuitijs tuis. s. [in dno] sincere ⁊ delectabilr eu ꝯteplado, amado, ⁊ memorado [⁊ dabit tibi petitiões cor dis tui] i. ronis no carnis. Cor eni delectantis in dno no petit qd caro vult: sz qd vult spus: no petit nisi ipsum deu ipsaz su ee eternitate hec pmittit deus delectantib' in se: qz qd oculus no vidit: nec auris audiuit nec in cor hois ascedit: hec ppara/ uit deus diligetib' se. Et si pper pctoz multitudine dubitas sperare vel delectari in dno audi salubre consilium.

j. Cor. 2. c.

† ad 5 Reuela dno † via tua ⁊ spera in † eo: ⁊ ipse faciet.
dnm.
† eum.

Reuela dno via tua] pctu tua ꝯfitedo: teipsum accusando ⁊ corrigedo: ⁊ in oratione deuota cora eo tuu desideriu expli/ cado: ac directione petedo [⁊ spera in eo] no in alio [⁊ ipse] q pot [faciet] qd petis vel desideras. Spez eni pmittit pctori/ bus: ⁊ indulgetia facit penitetia agetibus. O q salubria man data no inuidere malis: no diligere iniqtatez: in dno sperare: in dno delectari: vias ⁊ opa nostra dno cofiteri. Si hec facis ⁊ ipse faciet te exaudiedo: ⁊ subiugit qd amplius faciet. d.

† sicut 6 Et educet † quasi lume iusticia tua ⁊ iudiciu tuu † tanq̄ meridiem: subditus esto dno ⁊ † ora eu.
† sicut
† obse/ cra.

Et educet] de tenebris huius seculi [iustitia tua] i. fide tua: qua iuste operaris ex qua viuis que modo abscodita est ⁊ q̄si sub modio latet: qz nodu3 vides qd credis [quasi lume] i. ad luce cu ceperis videre qd credidisti. Tuc eni3 opa tua in cla ritate erut [⁊ iudiciu tuu] quo iudicas sequi chrm ⁊ elegis qd no vides: qd iudiciu modo in abscodito est: ⁊ a malis irridet educet [tanq̄ meridie] i. claru lumen ⁊ in pleno splēdore: qz cu chrs apparuerit: tuc ⁊ tu apparebis cu ipso in gloria: ⁊ inte rim [subditus esto dno] preceptis eius obediendo [⁊ ora eu] no cessando: pseueres bonu op' ⁊ oro donec det qd pmisit.

† ne s 7 Noli emulari in eo qui prosperatur in via sua: ⁊ in homine faciente † iniustitias.
emuleri.
† iniqta/ tem.

Noli emulari] i. inuidia moueri siue indignari ⁊ comoue/ ri [in eo] i. in ꝯsideratione ei' [q psperat] ⁊ floret [in via sua] mala [et] in factis suis no in via dei in qua tu computa [in hoie faciete iniustitias] i. in cosideratione hois male agetis: quasi diceret: si videris psperari ⁊ florere impium non te moueat vanitas eius ad indignandum. Et sic exponit hic: vnde solet nasci emulatio: de qua etia supra dixit. Dico ne emuleris: ⁊ si aliquo modo motus es: siue in animo siue in corpore corri/ ge illud: ⁊ hoc est quod subdit.

8 † ne s Desine ab ira ⁊ derelinque furorem: † noli emu/ lari vt maligneris.
emuleri vt mali gne fa/ cias.

Desine ab ira] animi [⁊ derelinque furorem] corporis. Uel [desine ab ira] ne subito irascaris visa psperitate maloz [⁊ derelinque furore] ne diu perseueres: qz inde irasci ⁊ indigna ri est cotra deu murmurare ⁊ ppe blasphemare. Ac si dice/ ret: nec prosperitas prauoz: nec iniquitas illoz moueat te ad iracundia vel inuidia presertiz [noli emulari] i. indignari in/ tantum [vt maligneris] i. vt malitiam eius imiteris: ⁊ eodez modo voluntarie efficiaris malignus quasi imitando eu qui maligne faciens floret ad tempus.

9 † mali/ gne agut Quoniam qui † malignantur exterminabuntur: su/ stinentes aut dnm ipsi † hereditabunt terram.
† heredi tate pos/ sidebut.

Qm qui malignant] i. qui mali sunt ⁊ si modo florent [ex/ terminabunt] in futuro. i. extra terminos terre viuentiu ⁊ su/ perne hierusale eycient sicut scriptu est. Tollatur impius ne videat gloria dei. [sustinentes aut dnm] aduersa patieter ferē do: pspera despiciedo: ⁊ beneplacitu dni qui no fallit ⁊ oia pot expectado [ipsi hereditabut] i. hereditario iure possidebunt [terram] viuentium: scilz patriam celestem vbi nullus mori tur. Et ne infirmo longum videatur sustinere protinus adiu/ git quasi diceret. Jam diu sustinuisti

Isaie. 26. b.

10 Et adhuc pusillum ⁊ non erit peccator: ⁊ queres locum eius ⁊ non inuenies.

Et adhuc] restat [pusillu] tpis. i. paru. ne ergo tedeat te q su stines: sz modice expectat. [⁊ no erit pctor] pro quo gemis. i. non apparebit subtractus de medio: nec erit dnius eius: cito transeut tpa: breue est qd durare no potest. [⁊ queres locu ei' ⁊ no inuenies] i. si quereres no inuenires: qa no habebit tuc visum que modo habet qa vtit eo deus ad pbandu iustum. Cum enim transierit tepus pbationis nostre: quado no erut qui pbentur no erunt etiam per quos probentur.

Breue est qd durare no potest.

11 † he/ Mansueti aut † hereditabunt terram: ⁊ delecta/ buntur in multitudine pacis.
reditate possidebunt.

Mansueti aut] ⁊ mites qui dno no resistut qui iugum eius patieter portant: qui malos ⁊ aduersa mundi equanimiter to lerant [hereditabunt terram] viuetium: scz illam sanctaz hie rusale [⁊ delectabunt] idest delectabiliter viuent ⁊ letabunt [in multitudine pacis] ex amotione omniuz maloru inquie/ tantium: fruentur enim eterno deo qui est omnium bonorum fons ⁊ plenitudo: inde illa superna ciuitas hierusalem nomi/ natur que visio pacis interpretatur. Et qz q̄diu hic viuitur iusti iniustorum insidias patiuntur subiunctum est

Hierusale visio pacis interptatur.

12 Obseruabit peccator iustum: ⁊ stridebit super eum dentibus suis.

Obseruabit pctor iustum] vt inuento loco eu3 capiat ⁊ per/ dat. Non eni3 cessant praui bonorum vita inquirere attede/ tes si qua ex parte valeant eis nocere [⁊ stridebit sup eu de/ tibus suis] scilz detractionis: quia qd opere exercere non va/ let fera ⁊ bestiali corrosione verboz exercet. Uel [obserua/ bit] occultis insidijs vt eu3 alliciat sibi ⁊ decipiat: ⁊ si hoc no potest [stridebit super eum detibus suis] scilz crudelitatis g/ bus eum que non potest subuertere: quasi fures belua seuie do ⁊ detes collidedo conatur occidere.

13 **Dominus autem irridebit eum: quoniaȝ prospicit ꝙ veniet dies eius.**

¶ Dñs aũt irridebit eũ]. i. irrisione dignũ iudicabit ꝛ irrisibilem ostẽdet qñ penis eternis cruciãdus tradet. Hic etiã irridebit inefficaces eius insidias faciẽdo: ꝛ malitie eius gladiuȝ in seipsum ꝯuertẽdo [qm̃ ꝓspicit]. i. ꝓcul aspicit qḋ ipse peccator nõ videt scȝ [ꝙ veniet dies eius] quo retribuat ei. i. dies debite punitionis pro suis malis. Semꝑ enim vindicatur in impiũ aut hic si se cõuertit: aut in futuro si se nõ conuertit: sȝ si neqȝ blãditijs neqȝ minis agere: pena aggredit. vñ sequit.

14 **Gladium † euaginauerunt peccatores: intenderunt arcum suum.**

† eduxerunt. Gladium euaginare quid est.

¶ Gladium euaginauerũt pctõres]. i. apertã ꝛ manifestã impugnationẽ ꝛ persecutionẽ. Gladiũ enĩ euaginare est malitiã prius in corde occultã etiã ope exercere. Sĩ ꝯo nõ sic ꝓficit insidiat dolis vnde subdit [intẽderũt arcũ suum]. i. occultas insidias ꝛ dolosaȝ deceptionẽ. Arcum enim intẽdit qui doluȝ parat: vnde incautũ feriat. His duobus generib⁹ persecutionis impugnant mali bonos. Deinde reddit singulis singula. Intenderunt enim arcum suum

15 **Ut decipiant pauperem ꝛ inopem: † vt trucidẽt rectos corde.**

† ꝛ trucidant.

¶ Ut decipiant pauperẽ] qui sibi nõ sufficit [ꝛ inopẽ] qui nec opẽ ab alio habet: vel pauperẽ] de astucia sua nõ cõfidẽtem [ꝛ inopẽ] de virib⁹ suis nõ ꝓsumẽtẽ: gladiũ ꝯo euaginauerũt [vt trucidẽt]. i. occidãt ꝛ interimãt [rectos corde] vt martyres fortes in fide. Nomine pauperis ꝛ inopis designant simplices sciẽtiã ꝛ virtutẽ nõ habẽtes: per rectos corde intelligimus perfectos. Simplices ꝙ moliunt arcu occulte decipere: perfectos ꝯo studẽt aperte ꝑsecutionis gladio trucidare. Sed

Corde recti perfecti intelligunt.

16 **Gladius eorum intret in corda ipsorum: ꝛ arcus eorum † confringatur.**

† framea. † ꝯteratur.

¶ Gladius eoꝝ intret in corda ipsoꝝ] vnde venerat: vt noceat sibi prius in mẽte ꝙ alijs in corpore. In corpore occidere voluerũt: in anima moriunt. Quicũqȝ enim aliuȝ ledere molit primũ seipsum ꝓprio iaculo percutit [ꝛ arcus eoꝝ cõfringitur]. i. insidie eoꝝ frustrent ne iusto noceant: dolusqȝ ꝛ mala volũtas ad effectuȝ non ꝑueniat ne possint implere qḋ ceperãt. Et sȝ possint iustoꝝ bona diripe ꝛ iustus spoliet ꝑ eos: tñ

17 **Melius est modicuȝ iusto: super diuitias peccatorum multas.**

¶ Melius] ꝛ magis sufficiẽs [est iusto modicũ] qḋ habet [super diuitias pctõꝝ mltas]. i. ꝙ multe diuitie pctõrib⁹. Melior est iusti paupertas ꝙ pctõris diuitie. Iste enĩ paucis contentus est ꝛ abũdat: ille aũt plenus sitit ꝛ eget. Iste in paupertate aĩam saluat: ille in diuitijs ꝛ corpus ꝛ aĩam pẽrdit. Alter ergo egit de malitia peccatoꝝ ꝛ sustinẽtia bonoꝝ: hic ꝯo de diuitijs illoꝝ ꝛ paupertate istoꝝ. Et vere melius

18 **Quoniam brachia peccatorum conterentur: confirmat autem iustos dominus.**

¶ Qm̃ brachia pctõꝝ ꝯterent]. i. potẽtia diuitie: fortitudo ꝛ robur in qbus cõfidunt destruent ꝛ ad nihilũ redigentur ne amplius innocẽtibus noceant. [cõfirmat aũt iustos dñs] eis fortitudinem ꝛ robur prestãdo ne ab iniustitia vincant: vt ꝛ neqȝ in ꝓsperis neqȝ in aduersis a bono virtutis moueãtur: ꝛ nec morte nec vita a charitate dei separẽtur: ꝛ hoc per spem futuroꝝ per exempla martyrum: ꝛ maxime per exemplum sue crucis passionis ꝛ mortis. Sic aũt cõfirmat: quia

19 **Nouit dñs † dies immaculatorum: ꝛ hereditas eorum in eternum erit.**

† viã

¶ Nouit] ꝛ approbat dñs in vita presenti [dies immaculatoꝝ] idest ꝯuersationẽ ꝛ vitã iustoꝝ in qua imaculate viuũt ꝛ mala patiunt: nouit enĩ quõ vixerint ꝛ in qbus vitã finierint. Et si miseri vident ignaris scit deus: quid post finez dieꝝ seruet eis: qꝛ [hereditas eoꝝ] que pro vita imaculata ꝛ pro malorũ tolerãtia dabit [in eternũ]. i. in vita eterna [erit] ꝛ semper durabit. Esto ergo purus ꝛ mũdus oib⁹ dieb⁹ vite tue: vt placeas deo in tua ꝯuersatione: ꝛ in vita eterna hereditabis.

20 **Non confundentur in tempore malo: ꝛ in dieb⁹ famis saturabuntur: † qa peccatores peribunt.**

† quia.

¶ Nõ cõfundent in tẽpore malo] scilȝ tribulationis p̃ntis in quo iusti laborãt ꝛ mala tolerãt: ꝛ si derident: si cõtumelijs ꝛ penis dehonestant nõ solũ nõ erubescũt: sȝ potius gloriant ꝛ gaudẽt: qꝛ nõ suã sȝ dei gloriaȝ querũt. Ecõtra est de malis ꝛ elatis. [ꝛ in die famis] qui modo sunt qñ boni esuriũt deũ ꝛ iustitiã [saturabunt] per scripturas ꝛ celestia sacramẽta: ꝑ spẽ ac diuĩ ꝓmissiones ꝛ exẽpla ne deficiant in via donec visione ipsius satient in patria. Uel [nõ cõfundent]. i. nõ priuabunt spe sua [in tpe malo] scilȝ iudicij quo punient mali [ꝛ in die famis] qñ mali fame ꝑibũt [saturabunt] interna satietate [qa] e cõtrario [pctõres] tñ carẽtes ista satietate [ꝑibũt] sine omni cõsolatione. Et ostendit quomodo peribũt. d.

21 **Inimici † ꝯo dñi † moꝝ vt honorificati fuerint ꝛ exaltati: deficiẽtes † quẽadmodũ fum⁹ deficiẽt.**

† aũt. † statim vt glorificabuntur ꝛ exaltabuntur. † fiant.

¶ Inimici ꝯo dñi]. i. ipsi peccatores [moꝝ vt honorificati fuerint] glĩa ꝛ reuerẽtia [ꝛ exaltati] dignitatibus ꝛ potẽtia in vita p̃nti que nõ est momẽtum respectu future [deficiẽtes] quotidie de malo in peius [quẽadmodũ fumus] cuius nullũ post exaltationẽ inuenit vestigiũ [deficiẽt] penitus. Fumus enĩ in altũ extollit ꝛ ipsa exaltatione extẽdit ꝛ euanescit: sic iniqui in altũ erigunt ꝛ in ambitu extẽdunt: ꝛ deinde deficiẽtes euanescunt: quãtoqȝ gradus altior fuit: tanto hic casus grauior ꝛ in futuro pena maior erit. Ideo autẽ hoc mali: quia

Fum⁹ post exaltationem nullũ vestigium relinquit.

22 **† Mutuabitur peccator ꝛ non soluet: iustus autem miseretur ꝛ † retribuet.**

† fenerabitur. † cõmodat. Nihil quod habemus non mutuo accepimus.

¶ Mutuabit]. i. mutuo accipiet [peccator] corpus ꝛ animaȝ ac bona naturalia ꝛ gratuita atqȝ tpalia a deo accipiẽdo. Nihil enĩ hõ hȝ qḋ mutuo nõ accepit. [ꝛ nõ soluet] de bonis acceptis seruiẽdo ꝛ grãs agẽdo. Uel [mutuabit]. i. audit ꝯbuȝ dei [ꝛ nõ soluet]. i. nõ reddit opibus qḋ auditu ꝑcepit. q. d. nõ refert lucrũ [iustus aũt] de bonis a deo acceptis [miseretur] affectu cõpatiẽdo [ꝛ retribuet] per effectũ subueniẽdo. Cui⁹ enĩ pectus plenũ est charitate ꝛ bona volũtate semꝑ hȝ vnde det: vel facultatẽ: seu beniuolẽtiã: vel auxiliũ seu consiliũ: aut saltẽ votũ vel orõnẽ. Ideo aũt miseret ꝛ dat: scit enim

23 **† Quia benedicentes † ei hereditabunt terraȝ: maledicentes autem † ei disperibunt.**

† qui. † cũ hereditate possidebunt. † cũ disperient.

¶ Quia bñdicẽtes ei] scȝ dño: bñ viuẽdo: ꝛ bona que possunt alijs impẽdẽdo: ac de bñficijs acceptis grãs referẽdo [hereditabunt terrã] scȝ viuẽtiũ eã ꝑpetuo possidẽdo [maledicẽtes autẽ ei] male viuẽdo ꝛ sibi cõmissa iniuste retinẽdo ac ingrati eius bñficijs ea que mutuo acceperũt nõ ꝑsoluẽdo [disperibunt]. i. dupl'r scȝ in anima ꝛ corpore ꝑibunt: qa i vtroqȝ eterna ꝑditione morientur: ꝛ sic duplici cõtritione ꝯterẽtur. Et vt sciat qsqȝ quo tẽdere debeat ne simul pereat: sequit ꝛ dicit.

24 **† Apud dominum gressus hominis dirigetur: ꝛ viam eius volet.**

† a deo.

¶ Apud dñm]. i. a dño [gressus hois] rõne vtẽtis. i. affectus ꝛ opa qbus ad eũ transire conat [dirigent] in via p̃nti: vt non declinet a rectitudine iustitie: qꝛ ex dei volũtate est via iusti: ꝛ totũ qḋ hȝ ex gratia est. Nõ enĩ est hois dirigere viã suam [et] per hoc [viã eius] scilȝ dñi ꝛ si sit dura: qꝛ tñ trita est [volet] homo mãdata eius desiderãdo. Si ergo errare nolumus apud dñm

apud dñm gressus dirigamus: ꝛ p illã viaꝫ qua iuit ambule-
mus fortassis videt̃ dura ſ; secura. Alia forte delitias habet
sed latronibus plena est. In qua via dei

25 Cum ceciderit † non † collidetur: † qa dominus † supponit manum † suam.

† iustus. † contur-babitur. † quoniã † firmat. † eius.

Cũ ceciderit iustus p pctm̃ ꝓpter carnis ĩfirmitatẽ: quia
septies cadit iustus in die ꝛ septies resurgit: ꝛ nõ est hõ q nõ
peccet. non collidet̃ i. nõ franget̃ irrecuperabiliter gratiaꝫ
dei ꝛ virtutes admittẽdo ꝛ finaliter in peccato illo ꝑmanen-
do. qꝛ dñs supponit manũ suã auxiliatricẽ ne criminaliter
delinquat: cũ auxilio sue gratie ꝛ misericordie sublevando ꝛ
sustentãdo: ꝛ p pniam ad gratiã reducẽdo. Magnarũ virtũ
hõ se crederet si semp in virtute ſ; pus ꝑmaneret. Hic ergo
dñs aliquãdo gratiam suã subtrahit ꝛ presumẽti qualiter in-
firmetur ostẽdit. Et vere sic est de iusto: quia

† iu-venis. † et

26 † Junior fui † etenim senui: ꝛ nõ vidi iustum derelictum: nec semen eius querens panem.

Junior ꝛ puer fui dicit corpus chrĩ tanq̃ vnus hõ qui iu-
nior fuit in pmis etatib⁹: senior aũt in novissimis tẽporibus:
ꝛ in tanto spatio nõ vidi iustũ derelictũ a deo finaliter ita
vt periret: nec semẽ eius querẽs panẽ i. bona opera eius ir-
remunerata. Uel nec semẽ eius i. aliquẽ fidelẽ imitatoreꝫ
ipsius in opibus iustitie. querẽs panẽ spiritualẽ: puta ver-
bũ dei quasi ei nõ adesset ꝛ idigeret pane verbi: qꝛ verbum
dei semp est cũ iusto reficiẽs ipsum. Lex enim dei in corde
ipsius: ꝛ in ipsa meditabitur die ac nocte. Tali pane nutrit̃
iustus vt in via nõ deficiat sed in deo vivat: ꝛ bona que po-
test proximis impẽdat. Unde ꝛ subditur

Verbum dei semp ẽ cũ iusto.

† Ille miseratur. † eius.

27 Tota die miseretur ꝛ † cõmodat: ꝛ semen † illius in benedictione erit.

Tota die i. indesinenter ꝛ assidue vel toto tpe vite sue: qꝛ
semp iustus dꝫ qd dei miseret̃ affectu sibi ꝛ aliis ꝛ cõmo-
dat effectu: ꝛ dicit̃ hic de elemosyna actuali vel spũali. Sed
lꝫ donet tñ magis cõmodare dicit̃: qꝛ qđ dispẽsat nõ a pau-
pere sed a dño sibi reddi expectat: ꝛ dñs cũ fenore multipli-
catũ reddit ꝛ semẽ illius qđ seminat vt metat. i. opera bona
vel imitatores in bñdictione erit i. in multiplicatione: quia
cum exultatione veniet portans manipulos suos. Et ideo tu
quicunqꝫ es noli esse piger: sed

Prover. 33. † seculo-rum.

28 Declina a malo ꝛ fac bonum: ꝛ inhabita in seculum † seculi.

Declina a malo ꝛ fac bonuꝫ i. ne cui noceas ſ; ei bene fac.
Uel Declina a malo i. diuerte a peccato qđ fit p dei timo
rem ꝛ ichoat hoieꝫ ꝛ fac bonũ opus: exercẽdo te in virtuti-
bus: qđ debet fieri p amorẽ ꝛ perficit hoieꝫ. Neqꝫ eniꝫ bona
deo accepta sunt que maloꝝ admistione maculant̃ ꝛ ꝑseue-
rando in bono ꝛ ihabita in seculũ seculi in ecclesia: in vnita-
te: in veritate: in deo: vt qui hic ichoaris in eternuꝫ ꝑficiaris.
Uel ihabita terrã viuẽtiũ in seculũ seculi i. p hoc habita-
bis in eterna btĩtudine ꝛ hẽbis vitã eternã. Ecce merces

† qm̃

29 † Quia dñs amat iudiciũ: ꝛ non derelinquet sanctos suos: in eternum conservabuntur.

Quia dñs amat iudiciũ i. discretionẽ qua separat̃ bonũ a
malo: falsum a vero: tẽporale ab eterno. Uel amat iudiciũ
vnicuiqꝫ pro meritis reddere disponẽdo ꝛ nõ derelinquet
sua gratia ꝛ ꝓtectione destituẽdo sanctos suos q recedũt a
malo ꝛ faciũt bonũ: etsi ad tẽp⁹ flagellat iuste: tñ iudicat: qꝛ
in eternũ scꝫ in horreo eterno ꝛ in vita beata cõservabun-
tur in corpore ꝛ in aĩa: et si hic moriant̃ in hac vita: ꝛ meri-
to eterna possidebũt qꝛ eterna cõcupierũt. Et econtra.

† autẽ

30 Iniusti † punient̃: ꝛ semen impiorum peribit.

Iniusti punient̃ in iferno pena eterna pp mala coꝝ ope-
ra ꝛ semen ipioꝝ peribit i. opera coꝝ qa iniqua sunt nullũ
fructũ beatitudinis habebũt. Uel semẽ ipioꝝ ꝑibit i. imi-
tatores coꝝ peribũt cũ ipsis sicut ecõtra semẽ iusti in bene-
dictione erit: hec scriptura mõ nos erudit verbis mõ infor-
mat exẽplis. Hinc proponit nobis reproboꝝ penã: illinc iu-
storũ gloriã: quatenus illa nos terreat atqꝫ ab amore huius
seculi compescat: ꝛ ista nos excitet atqꝫ ad amorem patrie
celestis invitet. Unde ꝛ subditur.

31 Iusti † autem † hereditabunt terram: ꝛ inhabitabunt in seculum seculi super eam.

† non hꝫ † heredi-tate pos-sidebũt.

Iusti aũt hereditabũt terrã scꝫ viuentiũ vbi nullus mori-
tur: qꝛ terrã mortuoꝝ cũ suis delitiis spreuerũt: ꝛ hoc nõ ad
tẽpus ſ; in eternũ. vnde sequit̃ ꝛ ihabitabũt in seculuꝫ secu-
li i. eternaliter sup eam tanq̃ eius dñi ꝛ possessores: qꝛ ibi
portionẽ suã elegerũt. Noli ergo istã trãsitoriã hereditatẽ di-
ligere in qua diu nõ potes habitare: despicienda sunt cuncta
que transeunt: illa sola appetenda sunt que transire non pos-
sunt. Et merito hec erunt iusto: quia

Trãseũtia despicien-da sunt.

32 Os iusti meditabitur † sapientiaꝫ: ꝛ lingua eius loquetur iudicium.

† iu-stitiam.

Cor nrm̃ est os interioris hois

Os iusti interius scꝫ cordis: os eniꝫ interioris hois est cor no-
strum: qꝛ sicut ore corporis loqmur hoib⁹: ita corde loqmur
deo. meditabit̃ ꝛ ruminat sapiẽtiaꝫ que est de deo ꝛ eter-
nis vt postmodũ eructare possit verbũ bonũ. vnde ꝛ subdit
ꝛ lingua eius loquet̃ instructioni alioꝝ iudiciũ i. qđ deus
precipit fugere vel tenere. Uel lingua eius loquet̃ iudiciũ
idest profert sermonem discretum dicens tñ quod est di-
cendum: ꝛ tacens quod est tacendum. Et

33 Lex dei eius in corde ipsius: ꝛ nõ supplantabuntur gressus eius.

Lex dei eius i. observatio legis ꝛ precepta dei in corde
ipsius sunt p iugẽ meditationẽ vt cor cõsonet lingue: nobis
aũt est tñ in ore. de qbus dici põt: populus hic labiis me ho
norat: cor aũt coꝝ longe est a me. Hec autẽ lex ꝛ peccare ve-
tat ꝛ bona facere docet et iđ nõ supplãtabunt̃ i. laqueos
nõ icurrẽt a diabolo seu homine iniquo vel peccato gressus
eius qb⁹ ad deum nitiẽtur peruenire: qꝛ verbuꝫ dei in corde
liberat a laqueis ꝛ ab omni tentatione vt non moueat̃ a via
iustitie. Tecũ est cuius verbũ a te nõ recedit. Et tamẽ

Mat. 7.

34 Cõsiderat peccator iustũ: ꝛ q̃rit mortificare eũ.

Cõsiderat peccator ꝛ ipius iustũ ꝛ notat vias eius sibi ca
lide isidiando vt eũ decipiat ꝛ supplantet: eiusqꝫ gressus de-
torqueat ꝛ querit quãtũ põt mortificare eũ vel vt ei cõsen-
tiat ꝛ sic eũ faciẽdo iniustũ occidat in aĩa: vel si nõ cõsenserit
querit vt eũ ꝑsequẽdo occidat in corpore. Dicit enim ꝓpter
inuidiã qđ in libro sapiẽtie ꝑdictũ est. Grauis est nobis ẽt ad
vidẽdũ: quoniã dissimilis est aliis vita ipsius. Sed si iustus
vigilanter resistat eueniet quod sequitur.

Sap. 2.

35 Dominus aũt non derelinquet eum in manibus eius: nec dãnabit eũ cum iudicabitur illi.

Dñs aũt nõ derelinquet eũ i. s. iniustũ. in manib⁹ eius i. s. in
potestate impii. s. totaliter ꝛ fm animã vt eũ ad cõsentiẽduꝫ
sibi cõpellẽdo iustitiã eius auferat: qꝛ impius aiam nõ mor
tificat: sed potius purgat ꝛ saluat nec dãnabit eũ i. s. iustuꝫ: ꝛ
si ab hoie hic dãnetur cũ iudicabit̃ i. cũ iudicium fiet ante
chrĩ tribunal illi i. s. ipio ad ei⁹ malũ ꝛ nocumẽtũ. vel illi i. s.
iusto ad eius vtilitatẽ ꝛ cõmodũ. Et qꝛ ita facit iusto: g nunc

Impius aiam non mortificat

36 Expecta dominum ꝛ custodi † viam eius ꝛ exaltabit te: vt hereditate † capias terram: cum † perierint peccatores videbis.

† vias † possi-deas. † pereũt

Expecta patiẽter ꝛ si diu pateris dñm q te vindicabit ꝛ
remunerabit et in expectãdo custodi indeficiẽter viã ei⁹

idest serua mādata[⁊ exaltabit te]de virtute in virtutē: ⁊ de terrenis ad celestia ita[vt hereditate].i. firmiter iure hereditario[capias terrā]viuentiū: ⁊ si mō nescis qḋ pmittit in experientia disces: q2[cū perierint peccatores] ⁊ ipsi[videbis] in re qḋ mō credis de premijs bonoꝝ ⁊ penis maloꝝ. Ubi sciēdū q̄ de⁹ nunq̄ eos creasset quos i eternū pituros pficisset nisi aliquos ex eis visus bonos puidisset. Quoꝝ qdē iniqtas sicut mō pdest bonis ad augmētū sanctitatis: sic ipsoꝝ pena eisdē iustis pderit ad icremētū beatitudinis. Nā ex reprobоꝝ dānatione cognoscēt electi qd p iustitiā meruerint: ⁊ ex sua saluatiōe sentiēt qd p gratiā recepint. Tātoq3 amore ardētiori adherebūt diuine bonitati: quanto eius gratuito dono ⁊ pmeritā nō sentiunt penā ⁊ imeritā pcipiēt gloriā. Deinde q̄ nulla sit impioꝝ felicitas ostendit. d.

37 **Uidi impium † superexaltatum: ⁊ † eleuatum sicut cedros libani.**

† superexaltari. † eleuari supra.

¶ Uidi impiū superexaltatū].i. supra modū exaltatū in gloria mūdi ⁊ dignitate deo ꝟ pmittēte[⁊ eleuatū]in elatiōe[sicut cedros libani]mōtis in quo sunt altiores cedri q̄ a vēto deijciunt: hoc est in magna dignitate tēporali ⁊ in cādore seculi que cito denigrescit. Libanus eni3 cādidatio iterpretat: etiā sup sublimes eminentē: ita vt aliis celsior videretur. Talis videtur impius quādo corde tumēs ⁊ virtute ⁊ gloria: ceteros etiam altos seculi precellens cernitur elatus.

Libanus cādidatio iterpretat.

38 **Et transiui ⁊ ecce non erat: quesiui eum ⁊ nō est inuentus locus eius.**

¶ Et trāsiui]mēte ⁊ cōsideratiōe ad nouissima ei⁹: nō pñtia sed futura attēdēdo. Uel[trāsiui]p aliqḋ tēpus modicū expectādo[⁊ ecce nō erat]potēs. Trāsierat eni3 gloria ei⁹: vel nō erat oīno q2 per mortē sublatus erat de mūdo: ⁊[quesiui eum]ↄsiderādo ⁊ rememorādo[⁊ nō est iuētus locus eius] regnādi: vel oīno in hoc seculo sed abscōditus ⁊ sepultus est in iferni profundo. Et ne tibi similiter contingat

39 **Custodi innocētiam ⁊ vide equitatem: quoniā sunt reliquie homini pacifico.**

† di rectionē

¶ Custodi inocētiā]quo ad deū ⁊ teipsu3 sancte viuēdo[⁊ vide equitatē]quo ad pximū iuste cu3 ipso agēdo. Uñ Apls. Sobrie ⁊ iuste ⁊ pie viuamus. Innocētia spectat ad sobrietatē ⁊ pietatē. Equitas ad iustitiā. Uel inocētiā custodit qui nec sibi nec alteri nocet: atq3 a vitijs ⁊ pctis se imaculatū seruat. Equitatē videt qui sollicite pēsat ⁊ que a dño acceperit ⁊ que ei psoluere debeat[quoniam homini pacifico]qui hec agit[sunt reliquie]sc3 vita eterna ⁊ bona que post hanc vitā relinquuntur ac superfunt ⁊ remanēt sanctis.

Titum. 2.

Innocentiā quis custodit.

40 **Iniusti autem † disperibunt simul: reliquie impiorum interibunt.**

† disperibunt i idipm.

¶ Iniusti aūt]ecōtra[dispibunt] ⁊ duplici ↄtritione ↄterent: q2 in corpore ⁊ in aia destruētur ⁊ eterna dānatiōe delebunt[simul]etiā cū eis[reliquie ipioꝝ interibūt]qb⁹ nihil restat nisi iteritus eternus: q2 nō supsunt nec reseruant eis reliquie vt viuant: sed vt in pena gehēne ignis intereant. Hec omnia predicta bona iustis: totū est tamē a dño oīum bonoꝝ fonte ⁊ largitore. Et colligēdo summatim subiungit.

41 **Salus autem iustorum a domino: ⁊ protector eorum † in tempore tribulationis.**

† test.

¶ Salus aūt iustoꝝ]mentis ⁊ corporis in pñti ⁊ in futuro[a dño est]nō aliūde. Prima salus que ad aia3 ptinet est remissio peccatoꝝ: s3 q2 adhuc pclitamur in tribulationib⁹ recte subiūgit[⁊ ptector eoꝝ]est si qd ipugnat[in tpe tribulationis] ⁊ tētationis ne superētur. Nā nisi fideles suos diuina virtus ptegeret quis tot iacula tentationū aut tātos estus vitiorum ferre potuisset: Et specialiter est protector eoꝝ in hora

Remissio pma est salus anime

mortis: q̄a tunc protegit eos a potestate demonis.

42 **Et adiuuabit eos dñs ⁊ † liberabit eos: ⁊ † eruet eos a pctōrib⁹: ⁊ saluabit eos q2 sperauerūt i eo.**

† eruet † eripiet

¶ Et adiuuabit eos dñs].i. cooperabit eis in pñti ad pugnādū ⁊ ad bene operādū ⁊ pseuerādū[⁊ liberabit eos]a tribulationib⁹ ⁊ angustijs[⁊ eruet eos a peccatorib⁹]ab eoꝝ insidijs ⁊ cōtrarietate seculi illesos seruādo: vel de hac vita eos ducēdo[⁊ saluabit eos]salute ⁊ saluatione ppetua ad vitam eternā pducēdo pp hoc[q2]hic[sperauerūt in eo]nō in hoie aliquo vel in seculo. Attēde o miles chri quāta faciat pro te tuus iperator. Ipse est tua salus: tua ptectio: tua arma: tua liberatio vt te hic regat, custodiat: ⁊ deinde ad vitā eternā pducat. Collige ēt ex pdictis q̄ iusti ⁊ pij hūt bona maxima. s. spūalia: puta gratias ⁊ virtutes in pñti in oībus vijs a deo directi: in oībus actib⁹ ptecti: ⁊ ab angelis custoditi: itus leti in futuro eternaliter beati. Sed iniusti ⁊ impij gaudētes ⁊ florentes psperitate tēporali hūt bona modica sc3 carnalia in pñti sunt a deo derelicti: angeloꝝ custodia destituti: amaritudine pleni: in futuro ppetue dānati. Oratio.

Impij hūt modica bona.

Beatitudo oīum nō incerta iustoꝝ de⁹ qui sanctos tuos nō derelinquis in fame: nec in stadio tribulationū superari permittis: precamur vt ea nos munias dextera quam illis ne corruant velociter porrigis preparatam. Per dominum.

¶ **Psalmus de oratione vere penitētis suas miserias pro peccatis lamētabiliter cōquerētis: docēs nos in memoria hře peccatu3 ad cauendum ⁊ dolendum.** **Psal. XXXVII.**

1 **Domine ne in † furore tuo arguas me: neq3 in ira tua † corripias me.**

† idignatio tua. † termes des.

Auctor psalmi pphēta dauid. ¶ Titulus talis est. Psal. dauid in rememoratione sabbati. Hoc est psal. iste cōuenit dauid prophete vel alij penitēti docēs nos peccati memoriam hře ad cauēdū ⁊ dolēdū habitus in rememoratione sabbati. i. recordatione eterne requiei qua3 hic optat ⁊ pdere formidat. Cū eni3 (vt supra dictū est) mali floreant ⁊ boni laborēt ille penitēs quecūq3 mala pro pctis patiēter tolerare parat⁹ est ⁊ flagella timēs peiora. s. supplicia eterna ⁊ recordās sabbati eterni quo timet priuari peccati conscius ⁊ desiderat frui grauiter afflictus. ¶ Materia. multiplex afflictio ⁊ miseria peccatoris dolētis pro peccatis suis. ¶ Intētio. inuitare peccatores ad penitētiam ⁊ monere vt patiēter sustineant quecunq3 mala ad purgationē peccatoꝝ euenerint. ¶ Sentētia in generali. Prophēta in isto psalmo in psona vere penitentis implorat dei misericordiā: enumerat ⁊ describit suā miseriam: pmittit emendā ⁊ petit cōseruationē diuinā. ¶ Sētentia in spāli. Ab oratione ḡ ⁊ lachrymis inci piēs ait. D[Dñe ne in furore tuo].i. vehemēti indignatiōe tua[arguas me]cū reprobis me dānando[neq3 in ira tua].i. idignatione leuiori[corripias me]pena purgatorij me cruciando: cui nī pene nulla pena mūdana cōparabilis est sed hic emenda: ⁊ sic me purga q̄ ignis purgatorius non sit mihi opus: q̄si diceret ne punias me ꝭm rigorē iustitie tue: sed magis ꝭm dulcorē tue misericordie. Et pretēdit multas miserias qbus iam in hoc seculo affligitur: vt quia multa sunt que patitur sufficiant ne peiora patiatur. Unde subdit.

2 **Quoniam sagitte tue infixe sunt mihi: ⁊ confirmasti super me manum tuam.**

¶ Quonia3 sagitte tue]idest vindicte sc3 dolores corporis ⁊ anime[infixe sunt mihi] ⁊ vulnerāt me pp̄ter peccati ⁊ non ad horā sed[⁊ confirmasti]olim sc3 vt sint vsq3 ad finē seculi

[super

[super me manũ tuã] .i. vindictã: q2 pena peccati qua primũ hoiem percussisti adhuc in humano genere pdurat vt dedecus culpe nõ remaneat sine decore iustitie: hoc aũt fecisti vt tanq̃ bonus magr̃ verberib⁹ castigationis afflictũ redderes emẽdatũ. Eo vsq; aũt cõfirmasti: ⁊ sic tetigit me man⁹ tua q̃

3 Non est sanitas in carne mea a facie ire tue: non est pax ossib⁹ meis a facie peccatoꝝ meorum.

Nõ est sanitas in carne mea] Portamus eni3 corpus mortale plenũ tẽtationib⁹ ⁊ miserijs dolorib⁹ ⁊ indigẽtijs [a facie ire tue] .i. ab instãtia vindicte ppter peccã: ⁊ post ostẽsa3 infirmitatẽ carnis ostẽdit etiã afflictionẽ anime: dicẽs [nõ est pax ossibus meis] .i. virtutib⁹ que sunt aie fortia: q2 sicut ossa carnẽ sic virtutes sustinẽt mẽtẽ. [a facie peccatoꝝ meoꝝ] .i. ab instãtia suggestionũ maloꝝ ex peccato puenientium: q2 caro impugnat spiritum ⁊ inumeris modis turbantur virtutes a vicijs ⁊ peccatis. Nec hoc mirum

4 Qm̃ iniquitates mee suggresse sunt caput meũ: ⁊ sicut onus graue grauate sunt super me.

Qm̃ iniquitates mee suggresse sunt caput meũ] .i. preualuerunt ⁊ dominant̃ mẽti mee: que est interioris hois caput: ⁊ aĩa mea peccatis inualescẽtibus succumbit per cõsensum [⁊ sicut onus graue grauate sunt sup me] pp multitudinẽ ⁊ magnitudinẽ: q2 peccã sicut plũbu3 deprimũt: ⁊ nullũ onus tam graue põt eẽ q̃ iniquitas: cuius grauitatẽ illi soli sentiũt qui eã deponere cupiũt: ⁊ mẽtẽ ad celestia subleuare appetũt. Nõ.n. grauis illi vr̃ q adhuc in illa delectat̃. Vñ adhuc subditur.

5 Putruerũt ⁊ corrupte sunt cicatrices mee: a facie insipientie mee.

Putruerunt] peccato iteꝝ cõsentiẽdo ⁊ ipm in volũtate renouãdo [⁊ corrupte sunt] ad actum pducẽdo ⁊ in opere exercendo [cicatrices mee] .i. plage peccatoꝝ sanate: ⁊ sanitates per remissionẽ peccatoꝝ pcedẽtiũ inducte: ⁊ hoc [a facie insipiẽtie mee] .i. ppter stultitiã meã: q2 nõ sum vsus viribus in baptismo receptis quasi dicat mihi ⁊ mee insipiẽtie nõ deo imputo. Multum enim insipiens est qui semel sanatus iterum recidiuat. Ideo adhuc subditur.

6 Miser factus sum ⁊ curuatus sum vsq; in finem: tota die cõtristatus ingrediebar.

Miser factus sum] .i. miserijs afflictus sum portans multas miserias ⁊ in anima ⁊ in corpore [⁊ curuat⁹ sum] ab elatione: q2 ois qui se exaltat humiliabit̃ [vsq; in finẽ] .i. totaliter vel vsq; ad mortẽ [tota die] .i. tota vita mea iugiter assidue ⁊ sine intermissione [cõtristatus] amissa letitia spũali pp mea peccata: pp murmurationẽ synderesis cõtra malu3 [ingrediebar] .i. pambulabã viam huius vite. Et hoc ideo

7 Quoniã lumbi mei impleti sunt illusionibus: ⁊ non est sanitas in carne mea.

Qm̃ lumbi mei ipleti sunt illusionib⁹] .i. libidinũ incẽtiuis ⁊ carnalib⁹ delectationib⁹ que mihi illudunt attẽtãtes diuersis phantasijs [et] pp hoc [nõ est sanitas in carne mea.] Nã in totũ corpus redundãt hmõi incẽtiua. Vel illusiones sunt vane imaginationes ⁊ cogitatiões ex qb⁹ aĩa fatigat̃ ⁊ aliquãdo vix orare pmittit̃. Ideo aũt lũbos posuit q2 in lũbis est carnalis voluptas. vnde illusiones pcreantur. [et nõ est sanitas in carne mea] .i. in corpore sc3 in hac vita.

8 Afflictus sum ⁊ humiliatus sum nimis: rugiebam a gemitu cordis mei.

Afflictus sum] corpore [et humiliatus sum] corde vt nihil in me sit liberũ a pena. vnde sequit̃ [nimis] q2 vndiq; est calamitas [rugiebaz] amare flendo [a gemitu] ⁊ amaritudine [cordis mei] cõsiderãs tãtas meas miserias interiores ⁊ exteriores. Ex afflictiõe humiliatio: ⁊ ex humiliatiõe pcedit gemitus. Ad hoc penis ⁊ flagellis peccator affligit̃ vt a sua superbia humilietur: quatenus q letus ⁊ elatus ppetrauit peccatũ: afflictus ⁊ humiliatus redeat ad lamentum.

9 Domine ante te omne desideriũ meũ: ⁊ gemitus meus a te non est absconditus.
te est

Dñe] qui vides cor [ante te] est [omne desideriũ meum] ⁊ affectus: nõ cõtra te q2 nihil desidero nisi qd̃ tibi placet. q.d. ad cõsequẽdu3 desideriũ meũ nõ habeo hoiem ad quẽ cõfugiam: ⁊ ideo ad te qui omne desideriũ meũ nosti recurro [et gemitus meus] nõ pro terrenis sed pro celestib⁹ [a te nõ est abscõditus] ⁊ si absconditur ab hoibus: quasi diceret: appones mihi remedium qui nosti secreta cordium.

10 Cor meum conturbatũ est: dereliquit me virtus mea: ⁊ lumen oculorum meorum ⁊ ipsu3 non est mecum.
Too feruit. Modo do. non hz ⁊ ipsu3.

Cor meũ cõturbatũ est] passionib⁹ succumbẽdo ac pacẽ ⁊ tranquillitatẽ cõsciẽtie amittẽdo: q2 [dereliquit me virtus mea] quã ante peccatũ habui [⁊ lumen oculoꝝ meoꝝ] spiritualium ⁊ mẽtalium .i. ratio imperturbata sc3 dereliquit me ⁊ defecit propter turbulentiã passionũ ⁊ pro ingẽtibus molestijs [et] ideo [ipsum nõ est mecũ] q2 mens mea cecata est a peccato ⁊ sic postposito veritatis lumine secutus sum errorem: ⁊ in tenebras decidi peccatorum.

11 Amici mei ⁊ proximi mei: aduersum me appropinquauerunt ⁊ steterunt.

Amici mei] sc3 nature ⁊ fortune nõ gratie: [et pximi mei] beneficij collatione his duob⁹ solatijs gaudet humanitas sed huic sunt cumulus passionũ: vnde sequit̃ [aduersum me appropinquauerũt] cõsilijs ⁊ dolis: vel exprobrãdo ⁊ in bonis resistendo [⁊ steterũt] in malitia sua pseuerãtes ⁊ contra me causantes. Non ait inimici aut extranei: sed amici ⁊ pximi. Grauiora quidẽ sunt mala que ab amicis patimur: q2 non solum pena: sed etiã amissa charitas nos cruciat

12 Et qui iuxta me erant de longe steterunt: ⁊ vim faciebant qui querebant animam meam.
proximi

Et qui iuxta me erant] ⁊ me in bono dirigere ⁊ confortare debebant [de longe steterũt] idest de salute mea parũ curauerunt [⁊ vim faciebãt qui querebãt animã meã] pdere sc3 demones cũ ministris suis tẽtationes horridas immittẽtes. Vel qui iuxta me erant [sc3 vicini mei [de longe steterunt] tanq̃ abominantes me ppter multitudinẽ miserie mee. [et vim faciebant] venientes cum impetu [qui querebant animã meã] .i. vitam meam vt auferrent eam.

13 Et qui inquirebãt mala mihi locuti sunt vanitates: ⁊ dolos tota die meditabantur.
qui qrebant. mea. vanitatem. dolum

Et qui inquirebãt mala mihi] inuestigãtes quõ mihi nocerent vel mortẽ inferrent scil3 hoies maligni qui sunt mẽbra diaboli: q2 nõ inueniebãt crimina [locuti sunt vanitates] idest finxerunt falsa ⁊ mẽdacia [⁊ dolos] idest fallacias [tota die] idest assidue ⁊ sine cessatione [meditabant̃] corde qbus me decipere possent vel accusare. Deinde subiungit q̃ patiens in omnibus his fuit.

14 Ego autem tanq̃ surdus nõ audiebam: ⁊ sicut mutus non aperiens os suum.
velut.

Ego aũt tanq̃ surdus nõ audiebam] idest me audire dissimulabam: ⁊ quasi nõ audirẽ non respõdebã. vnde sequitur [⁊ sicut mutus nõ aperiẽs os suum] q2 sic tacebam quasi respõdere nõ possem. Mutus aperiẽs os suum ⁊ si non clare loquitur vel balbutiẽdo remurmurat. Is autẽ nihil aspera dixit vel respõdit: q2 os suum ad cõtradicẽdum vel responsẽdum eis nõ aperuit: s3 tam patiẽter oĩa sustinebat ac si ni

bil audire vel loqui posset. Et quasi exponēdo subdit.

15 **Et factus sum sicut homo non audiens: ꝛ nō habens in ore suo † redargutiones.**

† argutiones

℄ Et factus sum] .i. simulaui sum [sicut homo nō audiēs] idest nō potēs audire dissimulando obiecta conuitia. [ꝛ sicut homo non habens in ore suo redargutiones] contra aduersarios idest quāuis haberē. vnde eos redarguere possē: tamen fui quasi non habens: quia mala pacienter sustinui ꝛ siotacui quasi nō eēt: vnde illos arguerem. Ecce magna virtus audire noxia ꝛ nō reddere contra. Et

16 **Quoniam in te domine speraui: tu exaudies domine deus meus.**

℄ Quoniā] iter tot mala [in te] solo [dn̄e] qui mutas tristia in leta [speraui] ,ppter te predicta sustinēdo: ꝛ remediū a te expectādo. Salutaris medicina est in malis spare ꝛ nō deficere: ideo merito spei [tu exaudies] petitiones meas [dn̄e deus meus] me de malis oībus liberādo. Facile aduersa supas. si spes tua fixa sit in deo. Et si tribularis ad tēpus in tempore opportuno exaudiet te dn̄s deus tuus. Inde aūt exaudies.

Medicina salutaris.

17 **Quia dixi nequando † supergaudeant mihi inimici mei: ꝛ dum commouentur pedes mei: † super me magna locuti sunt.**

† exultēt in me. † in

℄ Quia dixi] in oratione te deprecando [neqn̄ supgaudeant mihi] me supato ꝛ insultādo cōuitienī .i. pualeant ad gaudēdum de me supato ꝛ mihi cōuiciato isultādo [inimici mei] .i. demones vel maligni hoīes de lapsu hoīuz gaudētes [ꝛ dum cōmouēť] ꝛ quasi labunť aliqn̄ humana ifirmitate [pedes mei] .i. affectus vel actus mei. Hoc est si viderēt me a ,ppo sito meo moueri ꝛ a rectitudine iustitie declinare. [sup me magna locuti sunt] .i. loquerenť exprobrādo ꝛ illudēdo vbi eēt miserēdum. Inde eniz irridēt impii: vnde dolēt pii. Pōt et penitēs iam pdicta dicere in persona capitis exponens eius passionē nō diuidēs a capite vocē suam: vt enim caput dicit peccata nostra sua in psalmo. Deus deus meus respice in me: sic nos passiones eius que hic ponunť dicamus nostras sic loquēdo. Amici mei ficti ꝛ proximi mei ſm carnē scz iudei. Et qui iuxta me erant scz discipuli de longe steterunt fugiēdo: ꝛ vim faciebāt trahentes ad iudiciū ꝛ mortē ꝛc̄. vt pz ex pdictis. Deinde penitēs de se loquitur. d. Et iō etiā exaudies

Impii inde irridēt vnde pii dolent.

18 **Quoniam ego in flagella paratus sum: ꝛ dolor meus † in conspectu meo semper.**

† tan̄ me est.

℄ Quoniā ego] sciēs me deliquisse [in flagella] sustinēda [paratus sum] .i. sustinere patiēter quicqd inflixeris: q: ad hoc natus sum vt flagella ferā. Flagellat enim deus oēm filiū quē recipit ad hereditatez. [ꝛ dolor meus] de peccatis cōmissis. Uel [dolor] .i. peccatū. vnde est dolor ꝛ qd̄ est causa doloris mei. antecedēs pro cōsequēti est [in cōspectu meo] ꝛ cōsideratione [semp] .i. assidue p cordis cōtritionē. Inde dolet q̄a deliquit. Impius enim se defendit, iustus contra se irascitur. Unde se accusando subiungit

19 **Quoniam iniquitatez meam † annuntiabo: ꝛ cogitabo pro peccato meo.**

† pnūtiabo ꝛ curam gero.

℄ Quoniā iniquitatē meā annuntiabo] in vera cōfessione. i. cōfitebor. nisi enim doleret nō sic se accusaret: ꝛ q: non sufficit solum cōfiteri: addit [ꝛ cogitabo] .i. sollicitus ero ꝛ sedule curā agam [pro peccato meo] sanādo ac pro eius satisfactione ꝛ emēdatione per fletus, elemosynas, ieiunia, ꝛ huiꝰ. Sic eniz est de eo qui post cōfessionē de peccato nō cogitat quō de vulnerato qui vulnus suū medico detegit: ꝛ post vilipendit emplastrum apponere vel negligit.

Simile quoddā.

20 **Inimici aūt mei † viuunt ꝛ cōfirmati sunt super me: ꝛ multiplicati sunt qui oderūt me inique.**

† viuent.

℄ Inimici aūt mei viuunt] idest ,pspērāťur ꝛ florēt felicitate seculi: fruunturq: mūdo ac bn̄ est eis ꝛ gaudēt in eo vbi ego laboro ꝛ rugio [ꝛ cōfirmati] ac corroborati [sunt] in fortitudine ꝛ ptāte nocēdi [sup me] ad opprimēdum me [ꝛ multiplicati sunt] numero ac quotidie plures fiunt ꝛ apparēt. Quoniam nec in ,psperis agnoscit amicus nec in aduersis abscōditur inimicus. [q oderūt me inique] .i. ꝯ equitatē q̄a amicū ꝛ sine culpa: ꝛ pro bonis reddētes mihi mala. Ideo sequiť

21 **Qui retribuunt mala pro bonis detrahebant mihi: quoniam sequebar bonitatem.**

℄ Qui retribuunt mala pro bonis] ex ingratitudine hoc pessimorū est: sicut reddere bona pro malis est pfectorū. Cetera duo sunt mediocriū [detrahebant mihi] ex inuidia pro bono malū reddiderūt: nec solū nocebāt facto sed in sup detrahebāt verbo: ꝛ cām omniū istorum subdit: q: nō alia de causa nisi [quoniā sequebar bonitatē] ꝛ ideo dixit mala pro bonis. Ecce qualia ꝛ quanta incipio. Si enim corripiat te aliqs bonū tibi volēs ꝛ illū oderis reddis mala p bonis. Sed q: hec mala sunt hoī itolerabilia nisi ex dei gratia. Ideo.

22 **Ne derelinquas me domine deus meus: ne discesseris a me.**

℄ Ne derelinquas me] subtrahēdo tuū auxilium [dn̄e deus meus] auctor salutis mee. i. ne dimittas me fragilitati mee: q: dimissus nō potero subsistere. vel si ad horā relinquis [ne discesseris] penitus [a me] subtrahēdo gratiā tuā tanq̄ elōgatus a me. i. ne per absentiam gratie me dimiseris me perire. Uel [ne derelinquas me] permittēdo me cadere in temptationem vt peccē: q: grauior est offensio post veniā. [ne discesseris a me] ita q a bono desistam. Sed potius

Offensio post veniam grauior.

23 **Intēde in adiutoriū meū: dn̄e deus salutis mee.**

℄ Intēde in adiutoriū meū] .i. da te intētum vt me adiuues ad pugnāduz cōtra hostē ꝛ cōtra peccati recidiuū: ꝛ celerrime presta mihi auxilium [domine deus salutis mee] rector meus ꝛ creator meus ꝛ mee salutis eterne auctor ꝛ dator. Uel [intēde in adiutoriū meū] ad bene operandū ita vt bona faciam ꝛ in eis pseuerē [dn̄e deus salutis mee] vt habeaz eterne beatitudinis retributionem. Oratio.

Emitte dn̄e salutare tuū infirmitatibꝰ nostris: vulnerum cicatricūq: mortalium potētissime mediator: vt omnē gemitū dolorēq: nostrū coram te deplorātes valeamus euincere insultationes aduersantium vitiorum. Per dominum.

℄ **Psalmus de custodia lingue ac de vanitate ꝛ miseria vite humane multis aduersitatibꝰ ꝛ vanitatibus subiecte.** Psal. XXXVIII.

1 **Dixi custodiam vias meas: vt non delinquam in lingua mea.**

Auctor psalmi propheta dauid. ¶ Titulus hic est. In finē canticum dauid pro ydithum. Et est sensus. Canticū istud qd̄ ideo dicit canticū: q̄a spiritualē cōtinet iocunditatem: docet enim nos mēte de terrenis ad celestia trāsilire: dirigēs nos in finē. i. in consumationē: est dauid prophete ꝛ est pro ydithū idest pro transiliēte eos qui vana sectantur: cōuenit enim pfecto de vitijs ad virtutes: de dilectione seculi ad amorē dei ꝛ inde ad eternitatē mēte transilienti: qui omnibus mūdanis postpositis solis celestibꝰ inhiat: ꝛ adeo pfectus est vt etiam linguā a peccato omnino cohibeat. Fidelis ergo qui in precedenti psalmo per penitētiaz vitā suam correxit hic pfectionem vite sue alijs formā bene viuendi proponit: referēs eis trāsitum suum: vt ꝛ ipsi satagant cōformes eius fieri: ꝛ in trāscendo ipm imitari. ¶ Materia, miseria humana q: breuis

vita

vita fragilis natura ꝛ substãtia multis aduersitatib⁹ ꝛ vanitatibus subiecta. ¶ Intentio. monere nos miserias presentis vite attẽdere: tẽporalia ꝛ mundana cõtẽnere: ꝛ eis postpositis ad eterna ꝛ celestia desiderio transire. ℂ Sententia in generali. Propheta in isto psalmo in ꝑsona transiliẽtis loquẽs docet inter prauos ꝛ calũniosos linguã ꝯtinere: ostẽdit mundana eẽ vana ꝛ celestia appetẽda: petita malis liberari ꝛ culpam sibi remitti vt secure possit ab hac vita migrare ꝛ celestia obtinere. ¶ Sententia in speciali. Trãsilitor ergo ille de bona opione semꝑ trahẽs inuidiam iniquoꝝ ꝛ calũniã deliberat inter malos tacere ne quid dicat male ita icipiẽs. [Dixi] i. in corde decreui ꝛ firmiter proposui [custodiam vias meas] i. locutiones ꝛ actiones que sunt vie nostre ad deum. Bene enim loquẽdo ꝛ recte agẽdo ad eterna proficiscimur. Custodiã inquã [vt] etiã nõ delinquã i. non peccẽ [in lingua mea] loquẽdo fatua vel ociosa verba: nã qui in verbo nõ offendit ille ꝑfectus est vir: ꝛ qui custodit linguã suaꝫ custodit animã suã. Non enim aliter scio vite mee custodire vias nisi custodita lingua. Nam qui incõsideratus est ad loquẽdum sentiet mala. Dixi inquã ꝛ feci. Nam

2 **Posui ori meo custodiam: cum † consisteret peccator aduersum me.**

ℂ Posui ori meo custodiã i. silentiũ obseruans os a loquendo [cũ] i. quãdiu [cõsisteret] i. eẽt [peccator] i. impius ꝛ litigiosus ꝛ calũniosus [aduersuꝫ me] mihi insidiãdo ꝛ laqueos ꝓponẽdo ad capiẽduꝫ me in verbis ꝛ ad querẽdũ calũniaꝫ ex eis. Talibus quidẽ magis silendũ est ꝙ aliquid dicẽduꝫ: qꝛ decipiunẽ per silentiũ nõ valẽtes eũ verbis tenere quem querũt decipere. Unde in Ecclesiastico. Ubi auditus nõ es nõ effundas sermonẽ. Posui ergo custodiã vsqꝫ eo ꝙ

3 † **Obmutui ꝛ humiliatus sum ꝛ silui a bonis: ꝛ dolor meus renouatus est.**

ℂ Obmutui penitus tacendo [et] exinde [humiliatus sum] ꝛ vilis factus apud aduersarios iproperia ab eis sustinẽdo [et silui] nõ solũ a malis sed etiã [a bonis] annunciandis vt non delinquerẽ in malis: ꝛ vt vitarẽ cõtentionẽ cũ impijs. [et] ex hoc dum sic tacui [dolor meus] quo ante silentium de malis peccatoꝝ dolui [renouatus est] ꝛ excitatus ꝑ remorsum conscientie dum vidi iniquitates hominum crescere me tacẽte. Et quia vidẽs mala tacui dicẽda. Ideo

4 † **Concaluit cor meum intra me: ꝛ in meditatione mea exardescet ignis.**

ℂ Cõcaluit cor meũ intra me i. ex omni parte igne inflammatum est ex dei ꝛ ꝓximi amore: ꝛ cepit inquietũ eẽ vidẽs hinc mihi pericula iminere [ꝛ in meditatiõe mea] de his habita. i. dum sic meditarer [exardescet] i. ardẽter inflãmatur [ignis] i. feruor dilectionis ꝛ ire per zelum vt arguerẽ insensatos: qꝛ zelus domus tue comedit me tacẽtem: ꝛ quãdiu silebo tanto amplius ignis exardescet: qꝛ amor ꝓximoꝝ pro quibus tacui angit me ꝛ stimulat. Et in hac fluctuatione dicẽdi ꝛ tacẽdi dum in vtroqꝫ video pericula: tandem

5 **Locutus sum in lingua mea: notum fac mihi domine finem meum.**

ℂ Locutus sum in lingua mea nõ hominibus sed deo ipm deum exorando: cui nota est cogitatio sua: ideo in lingua loquitur vt eius locutione auditorum vita instruatur: ꝛ subiungit quid sit locutus dicẽs [notũ fac mihi dñe finẽ meũ] ante oculos meos ponẽdo quo tẽdere debeã: ne si currã in incertum ab errare valeaꝫ. q. d. iste transiliẽs quesiui meliorem locuꝫ vbi hec non patiar suspirans in finem quendam vbi nõ sunt scandala: scilicet vitam eternam

6 **Et numeꝝ dieꝝ meoꝝ qs ẽ: vt sciã qd desit mihi.**

ℂ Et [insuꝑ etiã fac mihi notũ] numerũ dierũ meoꝝ [scꝫ eternitatis] qui [numerus dierũ vere est ac verũ eẽ hꝫ qꝛ perire nõ valet: ꝛ est numerus sine numero: nec transit numerãdo. [vt] illis intẽtus [sciam qd] ꝛ quãtũ [mihi] hic degẽti [desit] ad beatitudinẽ tendẽti. vnde humilior hõ fit ꝙ hec nouit. Ex cõsideratione enim eoꝝ que nobis assunt solet nasci supbia: ex illoꝝ que desunt humilitas. Idcirco aũt reprobi quid eis desit deprehẽdere nõ pñt: qꝛ terrenis ex amore succũbunt: ꝛ corda ad supna nõ erigunt. Noto aũt fine ꝛ dieb⁹ qui sunt attendit ad hec tẽporalia ꝛ comparat inuicem. d.

Eterni⁹ numer⁹ est sine numero: nec trãsit numerando.

7 **Ecce † mensurabiles posuisti dies meos: ꝛ substantia mea tanꝗ̃ † nihilum ante te.**

† veteres. † nihil

ℂ Ecce mẽsurabiles i. breues ꝛ trãsitorios: quisqꝫ enim sub certa mẽsura viuit [posuisti dies meos] qui dederas imensurabiles si homo ꝑstitisset [et substãtia mea] scꝫ nature. i. tẽporalis hec vita mea [tanꝗ̃ nihilum] reputãduꝫ est [ante te] i. cõparata eternitati tue: ꝛ in cõparatione ad te ꝙ eternus es: qꝛ id qd̃ est modicũ tanꝗ̃ nihil reputaẽ. Uel [substãtia mea tanꝗ̃ nihiluꝫ est ante te] i. cõtinua illius que ante te erit. Iste vir sanctus dies suos trãsitorios conspicit: ꝛ se nihil nisi puluerẽ cognoscit. Unde etiam secutus adiungit

8 **Ueruntamẽ vniuersa vanitas: ois homo viuẽs.**

ℂ Ueruntamẽ adhuc etiã [vniuersa] i. oia que sunt apud nos sunt [vanitas] pro mutabilitate qꝛ sunt mutabilia ꝛ transitoria ac vana: ꝛ nõ tm̃ terrena ꝛ bruta: sed etiã [ois hõ viuens] hic in hoc mũdo de quo minus videẽ est vanitas etiã supra bruta: qꝛ illa nõ subiacẽt culpe: sed tm̃ pene. Uel [ois hõ viuens est vniuersa vanitas] qꝛ vana cogitãs: vana loquẽs: vana faciẽs: vel omni vanitate plenus quãtũ est ex se: scꝫ nature culpe ꝛ miserie ꝛ vniuersa que in hoie sunt tam iterius ꝙ exterius diminutionẽ habẽt ꝛ mutabilitatem.

9 † **Ueruntamen in imagine † pertransit homo: sed † ꝛ frustra conturbatur.**

† tanꝗ̃ † ambulet. † sui vane

ℂ Ueruntamẽ preter hec etiã [in imagine] i. ad similitudinẽ imaginis in somnis vel in speculo apparentis que subito dispareret: ꝛ in obliuionẽ venit. [ptrãsit hõ] ois. i. cito trãsit: ꝛ trãseundo deficit ꝛ euanescit: ꝛ non solum hoc [sed] ꝛ quãuis sic trãseat: nihilominus tm̃ [frustra cõturbaẽ] i. inutiliter ꝛ vana sollicitudine circa tẽporalia grauaẽ ꝛ irasciẽ de vanis ad votum non succedẽtibus: quia omnia transeunt ꝛ deficiunt. Et vere est vana ꝛ inutilis conturbatio: quia

10 **Thesaurizat: ꝛ † ignorat cui cõgregabit ea.**

† non cognoscit ista.

ℂ Thesaurizat ꝛ congregat diuitias cũ magna sollicitudine pro se ꝛ sua successione [et] tñ [ignorat cui cõgregabit ea] qꝛ nescit vtrũ ipse fruetur eis vel non: ꝛ vtrũ filij hereditabunt eas post mortẽ vel nõ: forsitan enim cito morieẽ: ꝛ desidia filiorũ euertet: aut fiscus occupabit: aut fures rapient: aut aduersarij vel ignoti possidebunt. Beatus aũt ille est ꝙ sibi thesaurizat vbi dãnum timere non habeat.

11 † **Et nũc que est expectatio mea: nõne dominus: ꝛ substantia mea † apud te est.**

† ergo. † ante te semper.

ℂ Et nunc inter tot vanitates vite pñtis cum alij alia expectãt [que est expectatio mea] nõ vana. i. finis meus quẽ quero: spero ꝛ expecto [nõne dñs] qui est suꝑ oia. q. d. ex quo tota vita humana vanitas est: relictis oib⁹ nihil nisi dñm: ꝛ ab eo solo bona expecto. Et cõuertẽs se ad illum quẽ expectãs diligit ei dicit. [ꝛ substãtia mea] scꝫ meritorũ ꝛ premiorum [apud te est.] Possessiones enim ꝛ diuitie iustoꝝ nihil preter deum concupiscentium: reseruantur apud deum. Sed quia nemo sine peccato est: ideo

12 **Ab omnibus iniquitatibus meis erue me: opprobrium insipienti dedisti me.**

¶ Ab oibus iniquitatib⁹ meis erue me]taz cogitationis q̃z lo cutionis z opis:tam ab occultis q̃z ab alienis:tam a venialib⁹ q̃z a criminalib⁹:remittẽdo mihi culpas z penas pro eis me ritas:z qz terrena cõtẽno:z sola inuisibilia cõcupisco[oppro briũ insipiẽti]. i. maligno de eternitate nõ satagẽti:z me pse quẽti[dedisti me]qz mali illudunt bonis factis hoium:z stul tus irridet bonos mores alioꝝ. Unde Apls. Spectaculũ fa cti sumus mũdo z angelis z hoib⁹. Sed habit⁹ opprobrio

13 † Obmutui z non aperui os meum quoniam tu † fecisti: † amoue a me † plagas tuas.

† ob surdui. † es qui. † me. † flagel la tua.

¶ Obmutui]. i. tacui:nõ egi ꝯtẽtiose ꝯtra aduersarios omnẽ exhibẽs patientiã[z nõ aperui os meuz]. i. nõ egi murmure cõtra te:sed cum silẽtio z patiẽtia oia ptuli:z[qm tu fecisti]z hec ita cõstituisti[amoue a me plagas tuas]. i. grauedinẽ pe narũ z flagelloꝝ:qbus me affligi pmittis:vt nõ succũbã vel tẽter supra id qđ possum. Sicut eni tuũ est ferire peccatorẽ ex iustitia:sic tuũ est pcere ex mĩa:nec enim tm̃ iustus es:sed etiã misericors. Et necesse est vt amoueas:quia

14 A fortitudine manus tue ego defeci in † increpa tionib⁹: † ppter iniquitatẽ corripuisti hoiem.

† argu tionib⁹. † p iniq tate eru disti ho minẽ. Peccati medicina flagellũ.

¶ A fortitudine manus tue]vindicis. i. a forti vindicta pote statis tue facta[in increpationib⁹]. i. tuis duris punitionibus [ego defeci]quasi nõ potẽs sustinere. Per hoc qđ dicit in in crepationib⁹ notat deũ vindictaz suã ad hoc facere vt retra hat hoiez a peccato. Nã flagellũ medicina est ꝯtra peccatũ. In eo ergo q̃ flagellat icrepat nos qz peccauimus. vnde ad iungit.[propter iniquitatẽ corripuisti hoiem]vt corripiẽdo erudires:aliter eniz iniquitas incurata in penas tẽderet. Quia

15 Et † tabescere fecisti sicut araneã aiam † eius: ve rũtamen vane cõturbatur omnis homo †.

† cõtabe scere. † meam. † viuens. Aranea nihil tabi dius.

¶ Et tabescere]. i. ifirmari z humiliari[fecisti aiam eius]ad erudiẽdã eam[sicut araneã]qua nihil est tabidius que leui ter tacta cadit. i. fecisti vt aia eius infirma fieret:z humiliata supbiã deponeret. Supbia enim z fortitudine quadã hõ di spliciut:erudit humilitate z infirmitate vt non de se psumat [verũtamẽ]lz tãte sit fragilitatis z miserie nihilominus[va ne]. i. pro vanis appetẽdis z acquirẽdis inutiliter[ꝯturbat] z inquietat[omnis homo]. i. tota multitudo hominum car naliter viuẽtium. Et ne pro vanis conturber.

16 Exaudi orationem meaz domine z deprecatio nem meam: auribus percipe lachrymas meas.

¶ Exaudi orationẽ meã dñe]pro bonis adipiscẽdis[z depre cationẽ meã]pro malis amouẽdis:z ne putes tm̃ verbis ora re addit[aurib⁹ pcipe lachrymas meas]misericorditer susci piẽdo eas. Et bene dicit[auribus pcipe]qz lachryme ponde ra:z et voces habẽt:lachryme ad orationez sunt sicut pluuie ad semẽ:z faciunt in precibus violẽtiam ad mouẽdam mise ricordiam. Quanto quisqz sanctior est, tanto vberiores la chrymas in oratione habet: vbi lachryme sunt, ibi diuinus ignis accenditur. Et quia oro z deprecor.

Lachry me ad orõ nẽ sunt sic pluuie ad semẽ.

17 Ne sileas † quoniaz † aduena ego sum apud te z peregrinus: sicut omnes patres mei.

† a me ne obsurde scas i eter num. † inquili linus.

¶ Ne sileas]. i. ne dissimules te audire nõ respondẽdo peti tioni mee:sed fac vt audiã te dicentẽ mihi in corde:modo sa lus tua ego sum:vel remissa sunt tibi peccata tua:qm[adue na ego sum apud te]trãslatus de ciuitate Babylonie manẽs apud te z seruiens tibi quotidie:nec tñ adhuc in ciuitate tua sum: ppterea subdit.[z pegrinus]nõ eligẽs vel habẽs hic se dem:sed semp patriã querẽs. Nõ eniz habemus hic manen tem ciuitatẽ:sed futurã in celo reqrimus:z quãdiu sumus in corpore pegrinamur a dño[sicut oẽs patres mei]fuerũt:q hinc migrauerũt. Et quia etiã sine dubio migraturus sum

18 † Remitte mihi vt refrigerer prius q̃z † abeam: z amplius † non ero.

† dimitte † eam † iam.

¶ Remitte mihi]debita mea scz culpã z penã meritã.]vt re frigerer]in cõsciẽtia mea p tuã cõsolationẽ vt exonerata sit estu sollicitudinis peccatorum meoꝝ[prius q̃z]ab hac vita [abeam]nec cũ peccatis eã[z amplius nõ ero]in illo eo eẽ qđ est cũ deo si nõ remissis peccatis hinc abiero. Mali eniz nõ eẽ dicunt:qz nõ habẽt veꝝ esse. Uel[amplius nõ ero]in statu merẽdi:z ppter hoc nunc est tẽpus remittẽdi: qz post mortẽ nõ est peccati remissio nec valet ꝯfessio. Unde ante ter minũ vite subueniẽdũ est ifirmo:ante lationẽ snie puidẽdũ est reo:ante clausionẽ ianue festinãdũ est pegrino. Oratio.

Mali esse nõ dicunt

Ustodi dñe viam nostraz ne delinquamus in lin gua: vt in meditationibus nostris spirituali igni cu lo ardescente ea thesaurizemus in seculo que retri buente te capiamus in perpetuum. Per dñm.

¶ Psalmus de aduentu christi in carne z vete ris sacrificij immutatione: de euangelice legis promulgatione: z pro fidelium bono statu sup plicatione. Psal. XXXIX.

1 † Expectans expectaui dominum: z in tendit mihi.

† sustinẽs sustinui. † attẽdit.

Auctor psalmi ꝓpheta dauid. ¶ Titulus talis est. In finẽ psal. dauid. Hoc est psal. ille dirigẽs nos in finem. i. in nouũ testa mẽtum cõsumãs. agit eniz de mutatiõe veteris testamẽti in nouum: attribuit dauid. i. christo: scz capiti z mẽbris. Quia ergo supra egit de transiliẽte z alios ad sui imitationẽ inui tante:nũc exẽplo ecclesie deũ pseuerãter expectãtis admo net laborãtes in vinea vt nõ ante finẽ laboris querãt dena rium:sed bene operãdo ei ꝓximis salutis neciã predicãdo:z sine intermissione orãdo:deũ expectẽt remuneratorẽ. ¶ Ma teria. expectatus aduẽtus christi in carne z veteris sacrificij im mutatio:euãgelice legis pmulgatio:z pro fideliũ bono statu supplicatio. ¶ Intẽtio. psuadere ad fidẽ christi accedere:z fi deles de tãto beneficio gratos eẽ. ¶ Snia in gñali. Prophe ta in isto psalmo pmũ inducẽs ecclesiaz expectasse deũ z ac cepisse eum ab eo nouũ testm̃:in psona fidelium circa myste rium icarnationis agit gratiarum actionẽ. Deinde in psona christi ponit huius mysterij rationẽ: z tandẽ pro bono statu corporis sui mystici deprecationẽ. ¶ Snia in speciali. z quia difficile erat iudeos a cõsuetis ceremonijs z gẽtes ab idola tria reuocare ad nouũ testamẽtũ vtitur auctoritate antiquo rũ patrũ dicẽs[Expectãs expectaui]nõ hoiem qui fallere z falli põt:z qui mecũ indiget:nec aliud:sed[dñm]qui saluare põt. i. cũ magno desiderio z assidue expectaui christi aduẽtũ in pmissione pphetarũ. q. d. ita expectaui dñm vt quotidie essem expectãs eũ. Talis geminatio ad exprimẽdũ intẽsum affectũ frequẽs est in idiomate hebreo[et]qz pseuerauit[in tẽdit mihi]. i. ad vtilitatẽ meã. i. pstando gratiam suã. Quomo do autem dominus ei intẽdit exponit cum subiungit.

2 Et exaudiuit † preces meas: z eduxit me de lacu miserie z de luto † fecis.

† deprecatio nẽ meã. † limi.

¶ Et exaudiuit]veniẽdo in mũdũ[preces meas]a qbus ex pectans nõ cessaui[z eduxit me]per suam z aploꝝ predica tionẽ[de lacu miserie]. i. de ceca z tenebrosa pfunditate er roris que hoies cecos facit[z de luto fecis]. i. de ꝯcupiscẽtijs carnis z desiderijs terrenis:que animas reddunt lutulentas coram domino:z in imo iacentes.

3 † Et statuit supra petram pedes meos: z direxit gressus meos.

† posuit.

¶ Et statuit. i. firmauit per fidẽ[supra petram]. i. seipsum[pe des meos]

deo meos]i.sensus ⁊ affectus meos qui prius cum diabolo erant.q.d.totũ sensum ⁊ affectũ in se posuit cõtẽptis tẽporalibus ne ab huius seculi nutarẽ impulsibus[⁊ direxit]in via morũ:ne ad eũ veniẽdo post tergũ ⁊ retro aspicerẽ[gressus meos]i.operũ ⁊ actuũ meoꝝ. Prius de lacu prauitatis educitur:deinde in petra solidaẽ: ⁊ post boni opis gressus dirigunẽ:⁊ sic ad pdicãdũ alijs dignus efficiẽ. Unde sequitur.

4 **Et immisit in os meum canticum nouum:† carmen deo nostro.**

† hymnum.

Et]sic[imisit in os meũ canticũ nouũ]scꝫ pdicationẽ noui testamenti qd ipse nouus hõ attulit ⁊ de nouo cantaẽ:scꝫ de eius icarnatione/passione/resurrectione/ascẽsione:⁊ huiꝰ ⁊ a nouo populo:qꝛ nemo nisi inouatus cãtare psumit: qdqꝫ innouat ⁊ nouũ hoiem facit:ac nouitatẽ vite docet:canticuꝫ dico[carmẽ]i.laudẽ vel hymnũ.s.gratiarũ actionis pro beneficio diuine miserationis[deo nostro]qd ad magnã dei pertinet laudẽ. Et qa hoc cantico ⁊ carmine audito multos ad fidem cõuersuros vir sanctus vidit:ideo adiunxit

5 **Uidebunt †multi ⁊ timebũt: ⁊ sperabũt in †dño.**

† iusti † dñm

Uidebunt]p fidẽ[multi]qui ceci erant:⁊ de deo nihil intelligebãt:qꝛ attẽdẽtes ⁊ imitãtes cantici noui cantores illuminati sunt[⁊ timebunt]qa se peccatores intelligẽt ⁊ penitẽtiam agent[⁊ sperabũt in dño]remissionẽ peccatoꝝ ꝯsequi ab eo. Uidebũt ergo credẽtes:timebunt penitẽtes:sperabunt celestia appetẽtes. Ecce fides/spes/⁊ charitas qbus colitur deus ⁊ efficitur homo beatus. Unde ⁊ subditur.

6 **Beatus vir cuius est nomẽ domini spes eius: ⁊ nõ respexit in vanitates ⁊ insanias †falsas.**

† mendaces.

Beatus vir cuius est nomẽ dñi]scꝫ Jesu christi qd est saluator[spes eius]i.qui nõ tẽporalia sperat ab eo: sꝫ illud qd eius nomẽ indicat:scꝫ salutẽ[⁊ nõ respexit in vanitates]huius mundi:scilꝫ appetẽdo tẽporalia terrena que vana sunt ⁊ trãsitoria[⁊ insanias falsas]que sunt in voluptatibꝰ huius seculi que fallunt ⁊ decipiũt. Uel[insanias falsas]errorum vt idola adorare: que fallunt ⁊ falsos faciunt. Unde ꝯuertẽs se ad dñm vt corda talium similr ad ipm conuertat ait.

Tpalia vana sunt.

7 **Multa fecisti tu dñe deus mirabilia tua: ⁊ cogitationibꝰ tuis nõ est qui similis sit tibi.**

Multa fecisti tu dñe deus meus mirabilia tua]in corporalibus ⁊ spiritualibꝰ. Fecisti enim celũ ⁊ terraꝫ ⁊ oĩa que in eis sunt[⁊ in cogitationibꝰ tuis]qbus illa mirabilia fecisti:⁊ quibus oĩa disponis.i.in sapiẽtia tua ⁊ cõsilio[nõ est q similis sit tibi.]Quis enim cognouit sensum dñi:aut quis ꝯsiliarius eius fuit: Quasi diceret:hec tua mirabilia opera:tam visibilia q̃ inuisibilia ⁊ tua incõprehẽsibilis sapiẽtia predicant te solũ eẽ colẽdum:amandũ:⁊ appetẽdũ:nõ istas vanitates ⁊ insanias falsas. Deinde loquitur christus ad patrẽ partim in persona sua:partim in membris.d.

8 **Annunciaui ⁊ locutus sum:multiplicati sunt super numerum.**

Annunciaui]mirabilia tua prius p patres[⁊ nouissime[locutus sum]p memetipsum:p aplos ⁊[multiplicati sunt]credentes[sup numerũ]saluãdoꝝ qui certus est. Multi enim audita pdicatione venerunt ad societatẽ credentium qui nõ sunt in numero electoꝝ: teste veritate que ait. Multi sunt vocati:pauci vo electi:granis admiscentur ⁊ palee: sed grana sunt pauca:palee multe. Fuit autem necessitas loquendi cum non sufficerent legalia:quia

Mat.20. ⁊.22.

9 **Sacrificium ⁊ oblationem noluisti:† aures autem perfecisti mihi.**

† corpus

Sacrificium ⁊ oblationẽ]veteris legis[noluisti]vlterius postq̃ veritas est exhibita[aures aũt pfecisti]i.pfectas fecisti[mihi]ad intelligẽdum quid velles:⁊ ad obediẽdum:qꝛ fui obediẽs deo patri vsqꝫ ad mortẽ:quasi dicat fecisti me tibi bene obediẽtẽ:vel promptã exegisti a me obediẽtiam. Perfecit autẽ nobis aures deus vt que de lege audimus spiritualiter itelligamus:vel quãdo ad obediẽdum ei p omnia perfecti sumus. Deinde hunc versum magis exponit.

†Holocaustũ ⁊ pro peccato non postulasti:tunc dixi ecce venio.

10 † holocausta ẽt p delicto nõ petisti.

Holocaustum]quod maius est[et]i.etiã[pro peccato nõ postulasti]sicut ante petebas. Hoc distat inter sacrificium ⁊ holocaustũ q hostie pars aliqua deo oblata sacrificiuꝫ dicebatur:holocaustũ aũt totũ incẽsum erat:scꝫ quando tota hostia in sacrificio incẽdebatur. Sed dñs nec munera nec maiora veteris legis sacrificia requirit cui nõ iam vmbra:sꝫ veritas grata existit. Et qa hoc noluisti[tunc dixi]ego christus[ecce]statim[venio]in carne ad offerẽdum sacrificium acceptissimum:quasi dicat tẽpus est vt veniant promissa:quia auferuntur promittentia. Nam

Sacrificiũ ⁊ holocaustũ differunt.

In capite libri scriptum est de me vt facerem voluntatem tuam: deus meus volui: ⁊ legẽ tuam in medio cordis mei.

11

In capite]⁊ principio[libri]huius scilꝫ psalmoꝝ[scriptuꝫ est de me]in pmo psalmo videlicet ibi. Sed in lege dñi voluntas eius.[vt facerẽ voluntatẽ tuã]i.vt implerẽ obediẽtiam a te mihi iniunctã offerẽdo me ad mortem pro vita hominũ:⁊ sicut scriptũ est:ita o[deus meus volui]vt facerẽ tibi placitũ[⁊ legẽ tuam]scꝫ euangelicam volui vel habui[in medio cordis mei]i.plene per iugẽ meditationẽ. vnde ⁊ in eodẽ psalmo dicitur:⁊ in lege eius meditabitur die ac nocte. Nec solum habeo in corde:sed insuper

Psal.1.

†Annunciaui iustitiã tuam in ecclesia magna: ecce labia mea nõ prohibebo domine tu †scisti.

12 † bñ nunciaui. † cognouisti.

Annunciaui]alijs p me ⁊ p apostolos[iustitiaꝫ tuã]i.ex te eẽ nõ ex lege. Uel[Annunciaui iustitiã tuam]scꝫ legẽ euangelicã que iustitiã cõtinet pfectaꝫ[in ecclesia magna]i.vniuersali per totuꝫ orbẽ diffusa: non parua vt fuit prius.[ecce labia mea nõ pꝛohibebo]loq vt timore taceã.q.d.si aliqui voluerint pꝛohibere:ego tamẽ nõ tacebo. Uel[labia]dicit apostolos per quos loquitur:quos nõ prohibui:sed omnibus predicare precepi[domine]qui es cognitor cordis ⁊ testis conscientie[tu scisti]⁊ nosti:qa ita est. Testem ad hoc deũ inuocat vt nulla in iudicio excusatio fieri valeat.

Lex euangelica que continet.

Justitiam tuam non abscondi in corde meo: veritatem tuam ⁊ salutare tuum dixi.

13

Justitiam tuã]i.fidem. iustus enim ex fide viuit. vnde credidit Habraam deo ⁊ reputatum est ei ad iustitiã.[non abscõdi in corde meo]i.nõ tenui in secreto:sed potius alijs diuulgaui.[veritatẽ tuam]qua implesti promissum de me patribus factũ:seu promissionũ exhibitionẽ[⁊ salutare tuum]idest saluationem ⁊ salutẽ quã pro me fecisti. Uel[veritateꝫ tuam ⁊ salutare tuum]idest christum qui est veritas ⁊ salutaris: scilicet meipsum a te missum pro salute hominũ[dixi]idest predicaui: ⁊ venisse alijs nunciaui.

Ro.4.

Non †abscondi misericordiam tuam ⁊ veritateꝫ tuam: a †consilio multo.

14 † celaui. † congregatione multa.

Non abscondi]⁊ celaui[misericordiam tuam]qua peccata donas ⁊ remittis[⁊ veritatẽ tuam]qua premia que promittis: ⁊ penas quas minaris adimples ⁊ reddis[a consilio multo]idest a cõgregatione multa timẽs propter cõsiliuꝫ ⁊ multitudinẽ mihi ⁊ meis aduersantiũ qui in eam publice diuulgarẽ:⁊ in tota plebe per me ⁊ meos annunciarẽ. Deinde orat christus pro bono statu corporis sui mystici dicẽs. Ego

quidem nō celaui misericordiā tuā ꝛ veritatē tuaꝫ a multis.

15 **Tu autem domine ne† longe facias miseratio-nes tuas a me: misericordia tua ꝛ veritas tua semper susceperunt me.**

†elō-ginqua-ueris mi-sericor-dias.

¶ Tu autem domine]idest tu deus pater[ne longe facias] idest noli remouere ne sint sine effectu[miserationes]ꝛ misericordias[tuas a me]idest a corpore meo mystico: ꝛ a sauctis membris meis ne permaneant in peccatis. Quisquis se sentit elongari a domino per prauam vitam: per malam voluntatem: dicat deuote: dicat lachrymabiliter. Tu autem domine ne longe facias miserationes tuas a me. Ego miser: tu misericors: multe sunt mee iniquitates sed superant tue miserationes[misericordia tua]qua bonus es ꝛ te amo.[ꝛ veritas tua]qua iustus es ꝛ te timeo[semper susceperūt me]ducendum ad te. Attendi ꝙ misericors es attendo quia verax es. Amo misericordem ꝛ timeo veracem: ꝛ sic amor ꝛ timor que semꝑ aspicio ducūt me a te. Et necesse ē vt nō elōgeris.

Nota.

16 **Quoniam circundederunt me mala quorum nō est numerus: comprehenderunt me iniquitates mee ꝛ non potui vt viderem.**

¶ Quoniā circūdederunt me].i.meos[mala quorum nō est numerus.]Apud boies inumera sunt peccata: innumerabiles sunt negligētie ꝛ tentationes que vndiqꝫ circundant: vndiqꝫ impediunt christi fideles[comprehēderunt]ꝛ illaqueauerunt[me]ipso actu[iniquitates mee]quibus pressus oculus mētis videre non pōt. vnde sequitur[ꝛ non potui vt viderem]idest non potuerūt mei aliquo conatu efficere vt viderent ea mētis oculis: ꝛ intelligerēt in quanta cecitate eēnt. Intātū comprehēdunt nos iniquitates nostre vt etiam si velimus euadere sine adiutorio nō valeamus. In tantū etiā cecitatē venimus vt nosmetipsos ignoremus: nec patrata mala deprehēdimus. Ex amissione autē luminis crescit multitudo iniquitatis: ideo adiungit

Iniquitates nr̄e in tātū cōp. p̄hen-dunt.

17 **Multiplicate sunt super capillos capitis mei: ꝛ cor meum dereliquit me.**

¶ Multiplicate sunt].s.iniquitates mee[super capillos capitis mei]idest innumerabiliter ꝛ plus ꝙ scirem numerare. Caue ergo si vitasti grauia ne obruaris minorum peccatorū arena. Minima quidē videntur sed multa sunt[ꝛ cor meū] idest ratio mea.[dereliquit me]hoc est virtꝰ cordis mei defecit ꝛ non est idoneum ad cognoscēdum se. Quotiēs mente vagamur, foris delectamur terrenis: ppria nostra studia relinquimus: atqꝫ inania vel agimus: vel loquimur: vel cogitamus: totiens cor nostrum derelinquit nos. Quotiens non cogitamus deum: vel ea que ad vtilitatem pertinent animarum: totiens amittimus cor nostrum. Congrue ergo sequitur hec oratio: qua dicitur.

Cor nr̄m quotiens nos dere-linquit.

18 **Complaceat tibi domine † vt eruas me: domi-ne† ad adiuuandum† me respice.**

†pla-ceat. †erue †in †mibi

¶ Complaceat tibi domine]quasi dicat in voluntate tua est: quia si vis potes[vt eruas me]idest corpus meum mysticū a tot ꝛ tantis malis ꝛ malorum perplexitatis. Unde ait complaceat. non enim ex meritis sed solo beneplacito suo: sola gratia: sola bonitate sua iustificat deus hominem. Misceretur nobis pius dominus ꝙ ei sic placet: nō quia nos meruimus[domine ad adiuuandum me respice]idest vt misericorditer respiciendo adiuues in bonis vt non tm̄ desistant a malo: sed etiam faciant bonum: respectus enim dei auxilium nostrum est. Me inquā respice. Econtra autem

Dei respe-ctus auxi-liū ē nr̄m.

19 **Confundantur ꝛ reuereantur simul: qui querūt animam meam vt auferant eam.**

¶ Confundantur]confusione bona vt erubescant de malis ꝛ penitētiam agant ꝛ timentes[ꝛ reuereantur]idest ex timore revereri ꝛ reuerētiam habere cogantur[simul]mente ꝛ corpore[qui querant animā meam]idest vitam meam ꝛ meorum fidelium insidiando[vt auferant eam]interficiēdo: nō vt imitentur sed vt perimant: quod non possunt facere nisi te permittente. Multi quesierunt animam christi qui gauisi sunt cum animam posuit: sed confusi cum eam recepit. Multi adhuc querunt corpus christi ꝛ animas perdere: qui aut modo penitendo confundentur: aut eternam confusionem postmodum patientur.

20 **Auertantur retrorsum ꝛ reuereātur: qui volunt mihi mala.**

†cō-uertant.

¶ Auertantur retrorsum]ꝛ sequantur per humilitatē: ꝛ obediendo qui preibant per superbiam: ꝛ trahendo[ꝛ reuereantur]idest timeant ꝛ honorent deum: ꝛ sic conuertantur a mala volūtate[qui volunt mihi]ꝛ meis[mala]me ꝛ meos persequendo: vel qui cum bene dicunt: tamen mala volunt non solum qui faciunt. Et qui bona dicit malo animo: ꝛ qui mala dolose laudando: vterqꝫ malus est ꝛ cauendus. Unde adhuc subditur.

21 **Ferant confestim confusionem suaꝫ: qui dicunt mihi euge euge.**

¶ Ferant]vt magnum pondus[confestim ne diutius ingrauetur malum eorum.[confusioneꝫ suam]vt cito redeant ad penitētiam[qui dicunt mihi euge euge]idest bene bene: gaudentes de mea deiectione ꝛ insultantes irrisorie: vel applaudentes mihi quasi bono animo adulatorie ꝛ dolose. In his tribus versibus notantur tria genera persecutorum. Primo illi qui aperta persecutione seruos dei conātur occidere. Tales fuerunt illi qui comprehenderunt Jesum: ꝛ qui in cruce posuerunt eum. Secundo qui nondum persequuntur aperte sed odium ꝛ inimicitias gestant in corde: ꝛ quandoqꝫ simulationibus conantur decipere: quandoqꝫ effrenantur in verba malitie. Tales fuerunt iudei aduersus dominū. Tertio illi qui deridere solent religionem ꝛ simplicitatem iustorum. Tales etiam fuerunt in passione christi. Isti omnes in ipsius corpore adhuc perseuerant. Sicut autem non se vindicauit de illis dominus sed pro eis orauit: sic nos non debemus de inimicis querere vltionē: sed humiliꝫ proferre orationem quēadmodū ꝛ ipse nobis ꝑcepit: ita illi. Et econtra.

Persecu-torum tria genera.

Ultionem nō debemus querere de inimicis.

22 **Exultent ꝛ †letentur super te omnes † querentes te: ꝛ dicant semper magnificetur dominus qui diligunt salutare tuum.**

†io-cūdētur †q te q̄-runt dn̄e.

¶ Exultent]exterius in corpore[ꝛ letentur]interius in spiritu seu mente non in se nec in vanis rebus huius seculi: sed[super te]ꝛ in te: vt qui gloriatur in domino glorietur.[omnes querētes]per fidem ꝛ dilectionem[te]principaliter non tua nisi propter te. Gemina merces nobis promissa est a domino scꝫ īmortalitas corporis atqꝫ anime beatitudo propterea gemina exultatione precipimur gaudere cum dicitur exultent ꝛ letentur. Exultare enim ad corpus pertinet: letari vero ad animaꝫ.[ꝛ dicant]ore cordis ꝛ corporis[semper]tam in aduersitate ꝙ in prosperitate[magnificetur dominus]idest in laude magnus predicetur de bonis eius[qui diligunt salutare tuum].s.me christum filium tuum quē misisti pro salute hominum: qui per merita sua saluari se non confidunt. Hoc illi de te dicant.

Exultare ad corpꝰ letari ad aīaꝫ ptinet

23 **Ego autem † mendicus sum ꝛ pauper: dominus † sollicitus est mei.**

†egenus †curam habebit.

¶ Ego autem]in membris meis[mendicus sum ꝛ pauper] idest non est quod in me laudetur ex me. Mendici domini sumus: ad ianuam misericordie sue sedemus: mendicamus

salutem

salutem nostram ⁊ clamamus. Adueniat regnum tuum: ⁊ da nobis panem nostrum: ⁊ libera nos a malo. Pauperes enim sumus nihil a nobis habentes, ⁊ nobis insufficientes. Et sequitur consolatio: sed [dominus sollicitus est mei] .i. curam mei habet ministrans mihi ⁊ saluti mee necessaria. Ecce magna spes: si enim dominus est sollicitus nos securi sumus. Et conuertens sermonem ad dominum dicit

Adiutor meus ⁊ protector meus tu es: deus meus ne tardaueris.

24 ⸿ Adiutor meus] ⁊ cooperator in bonis ⁊ ad ea me promouendo. [⁊ protector meus] ⁊ liberator a malis ⁊ ab eis me preseruando [tu es] solus nõ alius [deus meus ne tardaueris] mihi auxiliari ⁊ assistere in predictis: ⁊ fac ne diu sim in malis: sed cito subueniens presta auxilium ne deficiam in eis. Quãdiu te non video: non possideo mendicus ⁊ pauper sum: nihil extra me mihi sufficit: tu expectatio mea noli morari vna hora desideranti ⁊ estuanti: lõga mora est deus meus ne tardaueris. Oro.

Expectatio morum vnica famulorum deus quẽ venturum in mundum caput libri principalis edocuit: insere precamur legem tuam in medio cordis nostri: vt tuas iustitias annunciantes ab imminẽtibus periculis eruamur. Per dominum.

⸿ **Psalmus de christo deo simul ⁊ hoĩe credẽdo s̃m hũanitatẽ iniuriato ⁊ passo: ac p diuinitatẽ resuscitato ⁊ glorificato. Psal. XL.**

1 **Beatus qui intelligit super egenum ⁊ pauperem: in die mala liberabit eum dominus.**

Auctor psalmi propheta Dauid. ¶ Titulus talis est. In finẽ intellectus filijs Chore. Hoc est intellectus psalmi huius tendens in finem: idest in christum: attribuitur filijs Chore idest filijs crucis qui christum ⁊ si pauperẽ ⁊ mortuum credunt: tamen non tm̃ hominem: sed etiam verũ deũ. Supra ergo ostendit ecclesiam expectasse ⁊ accepisse christum. hic monet omnes vt non tm̃ eum hominem credant: sed etiam deum. ¶ Materia. christus deus ⁊ homo ⁊ vtilitas promissa credentibus ipsum s̃m humanitatem iniuriatum ⁊ passum: ⁊ per deitatem resuscitatum ⁊ glorificatum. ¶ Intentio. admonere nos credere christum mediatorẽ dei ⁊ hominũ hoĩez simul extitisse ⁊ deũ. ¶ Sententia in generali. Propheta in isto psalmo agit de beatitudine credentium ⁊ confitentium christum verum deum esse: ac de eius passione ⁊ resurrectione. Et prius propheta in sua persona loquitur ⁊ post inducit christum loquentem ⁊ in membris ⁊ in se. ¶ Sententia in speciali. Ait ergo propheta. [Beatus qui intelligit super egenum ⁊ pauperem] scilicet christum: idest qui sic videt eũ in habitu egeni ⁊ pauperis: ⁊ sic credit eum hominem vt etiã intelligat eundem esse deum. Potest etiam hoc referri ad mẽbra christi super que intendendum est vt eis subueniatur: qđ ⁊ ad christum pertinet qui dicit esuriui ⁊ sitiui, ⁊ nudus, ⁊ peregrinus, ⁊ infirmus: ⁊ in carcere fui. His gradibus pcedat christianus. Primo intelligat christum s̃m hominem egenum ⁊ pauperem: ⁊ qđ paupertas ⁊ infirmitas eius exemplum nobis tribuit humilitatis, patientie, obedientie, mansuetudinis, charitatis: ⁊ se ei in his conformet quantum potest. Deinde intelligat in christo super humanitatem ⁊ infirmitatem eius aliquid altius scз diuinitatem illius: ⁊ hoc per fidem: per dilectionem: per honoris exhibitionez. Secundo intelligat se egenum ⁊ pauperem per humilitatẽ. Tertio proximum per beneficiorum collationem. Et exponit beatitudinem subiungens huius intellectus fructum [in die malorum] scilicet in die ire ⁊ iudicij [liberabit eum dominus] ab omni malo, ⁊ a potestate diaboli, ⁊ transferet eum in libertatem glorie filiorum dei. Interim autem largiendo ⁊ alia beneficia

Psalmus his gradibus procedat. (margin)

2 **Dominus conseruet eum ⁊ viuificet eum: ⁊ beatum faciet eum in terra: ⁊ non tradat eum in animam inimicorum eius.** (margin: † manus inimici.)

⸿ Dominus conseruet eum] scilicet huiusmodi intelligentem inter pericula ⁊ tentationes huius laboriose vite: ⁊ non sinet eum perire: nec permittit tentari supra qđ potest ferre. [⁊ viuificet eum] suo spiritu ⁊ gratia in interiori homine vt quotidie iustius ⁊ purius viuat in deo [⁊ beatum faciet eum in terra] hac: spirituales virtutes largiendo: ⁊ etiam in terra viuentium vbi est vera beatitudo [⁊ non tradat eum in animam] idest in voluntatem: ⁊ si in manus [inimicorum eius] corporalium ⁊ spiritualium vt scilicet possint eum facere suis iniquis voluntatibus obedire, vel aliquatenus consentire: hec optatio ⁊ oratio promissio est: ⁊ similiter que sequitur.

3 **Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius: † vniuersum stratum eius † versasti in infirmitate eius.** (margin: † totum † vertisti)

⸿ Dominus opem] sue gratie diuine [ferat] ⁊ det [illi] scilз intelligenti [super lectum doloris eius] idest super infirmitatez carnis que animam piam grauat ⁊ dolorem ei ministrat. In ea enim animus pius gemit tanqз paralyticus in lecto: impius autem gaudet ⁊ requiescit. Ferat inqз opem: ⁊ eum ne labatur subleuando: ⁊ vt quasi sanatus paralyticus portet lectum imperando carni non seruiendo. Sed vnde dolor exponit conuertens sermonem ad deum ⁊ dicit: quia [vniuersum stratum] ⁊ lectum [eius] scilicet hominis idest omnem sensualitatẽ que in paradiso erat substrata rationi ac lectus leuitie ⁊ quietis [versasti] idest versari permisisti per contraria vt modo repugnet ⁊ dolores inferat ⁊ hoc [in infirmitate eius] scilicet hominis. i. propter infirmitatem ⁊ peccatum quando infirmatus est preuaricando. Sciens ergo homo se pati hic propter peccatum conuertat se ⁊ dicat

4 **Ego dixi domine miserere mei: sana animaз meã quia peccaui tibi.**

⸿ Ego dixi] scilicet confitendo peccata mea: non abscondi ea: non tacui confessionem: o [domine miserere mei] ita scilicet [sana animam meã] scilicet auferendo ab ea peccati sui reatum: quia nullo modo excuso peccatum: sed accuso dicens [quia peccaui tibi] idest coram te vel contra te ⁊ rationem tibi redditurus de peccato. Uere humilitatis iudicium est culpam suam recognoscere atqз eandem voce confessionis aperire. Ideo precipit dominus vt peccata nostra sacerdotibus confiteamur vt videlicet confitẽdo humiliemur: ⁊ vt per humilitatis meritum percipiamus remissionem peccatorum. O beata confessio quanti per te mundantur: sanantur: iustificantur. Deinde loquitur in persona christi: quasi dicat. Talia dicant amici. Sed

(margin: Humilitatis iudicium.)

5 **Inimici mei dixerunt mala mihi: quando morietur ⁊ peribit nomen eius.**

⸿ Inimici mei] scilicet iudei me hominem tm̃ non deum esse credentes [dixerunt mala] ⁊ falsa [mihi] idest de me scilicet hec [quando morietur] iste qui predicatione ⁊ miraculorum operatione totum mundum trahit post se [⁊ peribit nomen eius.] de terra vt nullus eum confiteatur ⁊ deleatur eius memoria: nec sit de eo fama. Hec dixerunt quia tediosus ⁊ grauis erat eis ad videndũ. Hec specialiter de christo dicta sunt: sed ⁊ de membris dici possunt: nam ⁊ hodie sit tribulatio vt nomen christi extinguatur: sed post mortem suam ⁊ suorum magis creuit ecclesia ⁊ admirabile factum est nomen eius. Et non solum aperti inimici: sed etiaз qui simulabant se amicos esse: dixerunt mala. vnde sequitur.

13 **Dominus autem irridebit eum: quoniã prospicit q̃ veniet dies eius.**

¶ Dñs aũt irridebit eũ [i. irrisione dignũ iudicabit ⁊ irrisibilem ostẽdet qñ penis eternis cruciãdus tradet. Hic etiã irridebit inefficaces eius insidias faciẽdo: ⁊ malitie eius gladiũ in seipsum ꝯuertẽdo] qm̃ ꝓspicit [i. procul aspicit qđ ipse peccator nõ videt scz] q̃ veniet dies eius [quo retribuat ei. i. dies debite punitionis pro suis malis. Semꝑ enim vindicatur in impiũ aut hic si se cõuerticaut in futuro si se nõ conuertit: sꝫ si neq̃ blãditijs neq̃ minis agetꝫ pena aggrediet. vñ sequit.

14 **Gladium † euaginauerunt peccatores: intenderunt arcum suum.**

† eduxerunt. Gladium euaginare quid est.

¶ Gladium euaginauerũt pctõres [i. apertã ⁊ manifestã impugnationẽ ⁊ persecutionẽ. Gladiũ eñi euaginare est malitiã prius in corde occultã etiã opere exercere. Sꝫ ꝟo nõ sic ꝑficit insidiat dolis vnde subdit [intẽderũt arcũ suum] i. occultas insidias ⁊ dolosã deceptionẽ. Arcum enim intẽdit qui dolũ parat: vnde incautũ feriat. His duobus generib᷒ persecutionis impugnant mali bonos. Deinde reddit singulis singula. Intenderunt enim arcum suum

15 **Ut decipiant pauperem ⁊ inopem: † vt trucidẽt rectos corde.**

† ⁊ trucidant.

¶ Ut decipiant pauperẽ [qui sibi nõ sufficit] ⁊ inopẽ [qui nec opẽ ab alio habet: vel pauperẽ] de astucia sua nõ cõfidẽtem [⁊ inopẽ] de virib᷒ suis nõ ꝓsumẽtẽ: gladiũ ꝟo euaginauerũt [vt trucidẽt] i. occidãt ⁊ interimãt [rectos corde] vt martyres fortes in fide. Nomine pauperis ⁊ inopis designant simplices sciẽtiã ⁊ virtutẽ nõ habẽtes: per rectos corde intelligimus perfectos. Simplices ꝗ̃ moliunt arcu occulte decipere: perfectos ꝟo studẽt aꝑte ꝑsecutionis gladio trucidare. Sed

Corde recti perfecti intelligunt.

16 **Gladius eorum intret in corda ipsorum: ⁊ arcus eorum † confringatur.**

† framea. † ꝯterat.

¶ Gladius eoꝝ intret in corda ipsoꝝ [vnde venerat vt noceãt sibi prius in mẽte q̃ alijs in corpore. In corpore occidere voluerũt: in anima moriunt. Quicũq̃ enim aliũ ledere molit primũ seipsum ꝓprio iaculo percutit [⁊ arcus eoꝝ cõfringũtur] i. insidie eoꝝ frustrent ne iusto noceant: dolusq̃ ⁊ mala volũtas ad effectũ non ꝑueniat ne possint implere qđ ceperãt. Et lꝫ possint iustoꝝ bona diripe ⁊ iustus spoliet ꝑ eos: tñ

17 **Melius est modicũ iusto: super diuitias peccatorum multas.**

¶ Melius [⁊ magis sufficiẽs] est iusto modicũ [qđ habet] super diuitias pctõꝝ mltas [i. q̃ multe diuitie pctõrib᷒. Melior est iusti paupertas q̃ pctõris diuitie. Iste eñi paucis contentus est ⁊ abũdat: ille aũt plenus sitit ⁊ eget. Iste in paupertate aiam saluat: ille in diuitijs ⁊ corpus ⁊ aiam perdit. Alter ergo egit de malitia peccatoꝝ ⁊ sustinẽtia bonoꝝ: hic ꝟo de diuitijs illoꝝ ⁊ paupertate istoꝝ. Et vere melius

18 **Quoniam brachia peccatorum conterentur: confirmat autem iustos dominus.**

¶ Qñ brachia pctõꝝ ꝯterent [i. potẽtia diuitie fortitudo ⁊ robur in q̃bus cõfidunt destruent ⁊ ad nihilũ redigentur ne amplius innocẽtibus noceant. [cõfirmat aũt iustos dñs] eis fortitudinem ⁊ robur prestãdo ne ab iniusticia vincant: vt ⁊ neq̃ in ꝓsperis neq̃ in aduersis a bono virtutis moueant: ⁊ nec morte nec vita a charitate dei separẽtur: ⁊ hoc per spem futuroꝝ per exempla martyrum: ⁊ maxime per exemplum sue crucis passionis ⁊ mortis. Sic aũt cõfirmat: quia

19 **Nouit dñs † dies immaculatorum: ⁊ hereditas eorum in eternum erit.**

† viã

¶ Nouit [⁊ approbat dñs in vita presenti] dies imaculatoꝝ [idest ꝯuersationẽ ⁊ vitã iustoꝝ in qua imaculate viuũt ⁊ mala patiunt: nouit eñi quo vixerint ⁊ in q̃bus vitã finierint. Et si miseri vident ignaris scit deus: quid post finẽ dieꝝ seruet eis: q: ⁊ [hereditas eoꝝ] que pro vita imaculata ⁊ pro malorũ tolerãtia dabit [in eternũ] i. in vita eterna [erit] ⁊ semper durabit. Esto ergo purus ⁊ mũdus oib᷒ dieb᷒ vite tue: vt placeas deo in tua ꝯuersatione: ⁊ in vita eterna hereditabis.

20 **Non confundentur in tempore malo: ⁊ in dieb᷒ famis saturabuntur: † q̃a peccatores peribunt.**

† q̃a.

¶ Nõ cõfundent in tẽpore malo [scilꝫ tribulationis p̃ntis in quo iusti laborãt ⁊ mala tolerãt: ⁊ si derident: si cõtumelijs ⁊ penis dehonestant nõ solũ nõ erubescũt: sꝫ potius gloriant ⁊ gaudẽt: q: nõ suã sꝫ dei gloriã querũt. Ecõtra est de malis ⁊ elatis. [⁊ in die famis] qui modo sunt qñ boni esuriũt dei: ⁊ iustitiã [saturabunt] per scripturas ⁊ celestia sacramẽta: ꝑ spẽ ac dñi ꝓmissiones ⁊ exẽpla ne deficiant in via donec visione ipsius satient in patria. Uel [nõ cõfundent] i. nõ priuabunt spe sua [in tꝑe malo] scilꝫ iudicij quo puniẽt mali [⁊ in die famis] qñ mali fame ꝑibũt [saturabunt] interna satietate [q̃a] ecõtrario [pctõres] tñ carẽtes ista satietate [ꝑibũt] sine omni cõsolatione. Et ostendit quomodo peribũt. d.

21 **Inimici † ꝟo dñi † mox vt honorificati fuerint ⁊ exaltati: deficiẽtes † quẽadmodũ fum᷒ deficiẽt.**

† aũt † statim vt glorificati fuerint ⁊ exaltabuntur. † sicut.

¶ Inimici ꝟo dñi [i. ipsi peccatores] mox vt honorificati fuerint [glia ⁊ reuerẽtia] ⁊ exaltati [dignitatibus ⁊ potẽtia in vita p̃nti que nõ est momẽtum respectu future] deficiẽtes [quotidie de malo in peius] quẽadmodũ fumus [cuius nullũ post exaltationẽ inuenit vestigiũ:] deficiẽt [penitus. Fumus enĩ in altũ extollit ⁊ ipsa exaltatione extẽdit ⁊ euanescit: sic iniq in altũ erigunt ⁊ in ambitũ extẽdunt: ⁊ deinde deficiẽtes euanescunt: quãtoq̃ gradus altior fuit: tanto hic casus grauior ⁊ in futuro pena maior erit. Ideo autẽ hoc mali: quia

Fum᷒ post exaltationẽ nullũ vestigiũ relinquit.

22 † **Mutuabitur peccator ⁊ non soluet: iustus autem miseretur ⁊ † retribuet.**

† feneratur. † cõmodat. Nõ reddit qđ mutuo accepit.

¶ Mutuabit [i. mutuo accipiet] peccator [corpus ⁊ animã ac bona naturalia ⁊ gratuita atq̃ tꝑalia a deo accipiẽdo. Nihil eñi hõ hꝫ qđ mutuo nõ accepit. [⁊ nõ soluet] de bonis acceptis seruiẽdo ⁊ grãs agẽdo. Uel [mutuabit] i. audit ꝟbũ dei [⁊ nõ soluet] i. nõ reddit opibus qđ audita percepit. q. d. nõ refert lucrũ [iustus aũt] de bonis a deo acceptis [miseretur] affectu cõpatiẽdo [⁊ retribuet] per effectũ subueniẽdo. Cui᷒ eñi pectus plenũ est charitate ⁊ bona volũtate semꝑ hꝫ vnde det: vel facultatẽ: seu beniuolẽtiã: vel auxiliũ seu consiliũ: aut saltẽ votũ vel orõnẽ. Ideo aũt miseret ⁊ dat: scit enim

23 † **Quia benedicentes † ei hereditabunt terrã: maledicentes autem † ei disperibunt.**

† q̃a. † eũ hereditate possidebunt. † eũ disperient.

¶ Quia bñdicẽtes ei [scz dño: bñ viuẽdo: ⁊ bona que possunt alijs impẽdẽdo: ac de bñficijs acceptis grãs referẽdo] hereditabũt terrã [scz viuẽtiũ eã ꝑpetuo possidẽdo] maledicẽtes autẽ ei [male viuẽdo ⁊ sibi cõmissa iniuste retinẽdo ac ingrati eius bñficijs ea que mutuo acceperũt nõ ꝑsoluẽdo] disperibunt. i. dupl'r scz in anima ⁊ corpore ꝑibunt: q̃a i vtroq̃ eterna ꝑditione moriẽtur: ⁊ sic duplici cõtritione ꝯterẽtur. Et vt sciat q̃sq̃ quo tẽdere debeat ne simul pereat: sequit ⁊ dicit.

24 † **Apud dominum gressus hominis dirigetur: ⁊ viam eius volet.**

† a deo.

¶ Apud dñm [i. a dño] gressus hoĩs [rõne vtẽtis. i. affectus ⁊ opa q̃bus ad eũ transire conat] dirigent [in via p̃senti: vt non declinet a rectitudine iustitie: q: ex dei volũtate est via iusti ⁊ totũ qđ hꝫ ex gratia est. Nõ eñi est hoĩs dirigere viã suam [et] per hoc [viã eius] scilꝫ dñi ⁊ si sit vtraq: tñ trita est [volet] homo mãdata eius desiderãdo. Si ergo errare nolumus

apud dñm

apud dn̄m gressus dirigamur: ⁊ p illā viā qua iuit ambulemus forsitan videt dura sz secura. Alia forte delitias habet sed latronibus plena est. In qua via dei

25 **Cum ceciderit non collidetur: qa dominus supponit manum suam.**

Cū ceciderit iustus p pctm̄ pp̄ter carnis īfirmitatē: quia septies cadit iustus in die ⁊ septies resurgit: ⁊ nō est hō q nō peccet. nō collidet .i. nō franget irrecuperabiliter gratiaz dei ⁊ virtutes admittēdo ⁊ finaliter in peccato illo pmanendo: q2 dn̄s supponit manū suā auxiliatricē ne criminaliter delinquat: eū auxilio sue gratie ⁊ misericordie sublevando ⁊ sustentādo: ⁊ p pniam ad gratiā reducēdo. Magnarū viriū hō se crederet si semp in virtute fixus pmaneret. Hic ergo dn̄s aliquādo gratiam suā subtrahit ⁊ presumēti qualiter infirmetur ostēdit. Et vere sic est de iusto: quia

26 **Junior fui etenim senui: ⁊ nō vidi iustum derelictum: nec semen eius querens panem.**

Junior ⁊ puer fui dicit corpus chr̄i tanq̄ vnus hō qui iunior fuit in pmis etatib⁹: senior aūt in novissimis tēporibus: ⁊ in tanto spatio nō vidi iustū derelictū a deo finaliter ita vt periret: nec semē eius querēs panē .i. bona opera eius ir remunerata. Uel nec semē eius .i. aliquē fidelē imitatorez ipsius in opibus iustitie. querēs panē spiritualē: puta verbū dei quasi ei nō adesset ⁊ idigeret pane verbi: q2 verbum dei semp est cū iusto reficiēs ipsum. Lex enim dei in corde ipsius: ⁊ in ipsa meditabitur die ac nocte. Tali pane nutrit iustus vt in via nō deficiat sed in deo vivat; ⁊ bona que potest proximis impēdat. Unde ⁊ subditur

27 **Tota die miseretur ⁊ cōmodat: ⁊ semen illius in benedictione erit.**

Tota die .i. indesinenter ⁊ assidue vel toto tpe vite sue: q2 semp iustus hz qd det. miseret affectu sibi ⁊ alijs ⁊ cōmodat effectu: ⁊ dicit hic de elemosyna actuali vel spūali. Sed lz donet tñ magis cōmodare dicit: q2 qd dispēsat nō a paupere sed a dn̄o sibi reddi expectat: ⁊ dn̄s cū fenore multiplicatū reddit ⁊ semē illius qd seminat vt metat. .i. opera bona vel imitatores in bn̄dictione erit .i. in multiplicatione: quia cum exultatione veniet portans manipulos suos. Et ideo tu quicunqz es noli esse piger: sed

28 **Declina a malo ⁊ fac bonum: ⁊ inhabita in seculum seculi.**

Declina a malo ⁊ fac bonuz .i. ne cui noceas sz ei bene fac. Uel Declina a malo .i. diuerte a peccato qd fit p dei amorem ⁊ ichoat hoīez ⁊ fac bonū opus: exercēdo te in virtutibus: qd debet fieri p amorē ⁊ perficit hoīez. Neqz eniz bona deo accepta sunt que maloz admistione maculant ⁊ pseuerando in bono ⁊ ihabita in seculū seculi in ecclesia: in vnitate: in veritate: in deo: vt qui hic ichoaris in eternuz pficiaris. Uel ihabita terrā viuētiū in seculū seculi .i. p hoc habitabis in eterna btitudine ⁊ hēbis vitā eternā. Ecce merces

29 **Quia dn̄s amat iudiciū: ⁊ non derelinquet sanctos suos: in eternum conseruabuntur.**

Quia dn̄s amat iudiciū .i. discretionē qua separat bonū a malo: falsum a vero: tēporale ab eterno. Uel amat iudiciū vnicuiqz pro meritis reddere disponēdo ⁊ nō derelinquet sua gratia ⁊ ptectione destituēdo sanctos suos q recedūt a malo ⁊ faciūt bonū: etsi ad tēp⁹ flagellat iuste: tñ iudicat: q2 in eternū scz in horreo eterno ⁊ in vita beata cōseruabuntur in corpore ⁊ in aīa: et si hic moriant in hac vita: ⁊ merito eterna possidebūt q2 eterna cōcupierūt. Et econtra.

30 **Iniusti punient: ⁊ semen impiorum peribit.**

Iniusti punientur in iferno pena eterna pp mala eoz operal ⁊ semen ipioz peribit .i. opera eoz qa iniqua sunt nullū fructū beatitudinis habebūt. Uel semē ipioz pibit .i. imitatores eoz peribūt cū ipsis sicut ecōtra semē iusti in benedictione erit: hec scriptura mō nos erudit verbis mō informat exēplis. Hinc proponit nobis reproboz penā: illinc iustorū gloriā: quatenus illa nos terreat atqz ab amore huius seculi compescat: ⁊ ista nos excitet atqz ad amorem patrie celestis inuitet. Unde ⁊ subditur.

31 **Justi autem hereditabunt terram: ⁊ inhabitabunt in seculum seculi super eam.**

Justi aūt hereditabūt terrā scz viuentiū vbi nullus moritur: q2 terrā mortuoz cū suis delitijs spreuerūt: ⁊ hoc nō ad tēpus sz in eternū. vnde sequit ⁊ ihabitabūt in seculuz seculi .i. eternaliter sup eam tanq̄ eius dn̄i ⁊ possessores: q2 ibi portionē suā elegerūt. Noli ergo istā trāsitoriā hereditatē diligere in qua diu nō potes habitare: despicienda sunt cuncta que transeunt: illa sola appetenda sunt que transire non possunt. Et merito hec erunt iusto: quia

32 **Os iusti meditabitur sapientiaz: ⁊ lingua eius loquetur iudicium.**

Os iusti iterius scz cordis: os eniz iterioris hoīs est cor nostrum: q2 sicut ore corporis loqmur hoib⁹: ita corde loqmur deo. meditabit ⁊ ruminat sapiētiaz que est de deo ⁊ eternis vt postmodū eructare possit verbū bonū. vnde ⁊ subdit ⁊ lingua eius loquet instructioni alioz iudiciū .s. qd deus precipit fugere vel tenere. Uel lingua eius loquet iudiciū idest profert sermonem discretum dicens tm̄ quod est dicendum: ⁊ tacens quod est tacendum. Et

33 **Lex dei eius in corde ipsius: ⁊ nō supplantabuntur gressus eius.**

Lex dei eius .i. obseruatio legis ⁊ precepta dei in corde ipsius sunt p iugē meditationē vt cor cōsonet lingue: nobis aūt est tm̄ in ore. de qbus dici pōt: populus hic labijs me honorat: cor aūt eoz longe est a me. Hec autē lex ⁊ peccare vetat ⁊ bona facere docet et ido nō supplātabunt .i. laqueos nō icurrēt a diabolo seu homine iniquo vel peccato gressus eius qb⁹ ad deum nititur peruenire: q2 verbuz dei in corde liberat a laqueis ⁊ ab omni tentatione vt non moueat a via iustitie. Tecū est cuius verbū a te nō recedit. Et tamē

34 **Cōsiderat peccator iustū: ⁊ q̄rit mortificare eū.**

Cōsiderat peccator ⁊ ipius iustū ⁊ notat vias eius sibi callide isidiando vt eū decipiat ⁊ supplantet: eiusqz gressus detorqueat ⁊ querit quātū pōt mortificare eū vel vt ei cōsentiat ⁊ sic eū faciēdo iniustū occidat in aīa: vel si nō cōsenserit querit vt eū psequēdo occidat in corpore. Dicit enim pp̄ter inuidiā qd in libro sapiētie pdictū est. Grauis est nobis etiā ad vidēdū: quoniā dissimilis est alijs vita ipsius. Sed si iustus vigilanter resistat eueniet quod sequitur.

35 **Dominus aūt non derelinquet eum in manibus eius: nec dānabit eū cum iudicabitur illi.**

Dn̄s aūt nō derelinquet eū .s. iniustū. in manib⁹ eius .i. in potestate impij .s. totaliter ⁊ sm̄ animā vt eū ad cōsentiēduz sibi cōpellēdo iustitiā eius auferat: q2 impius aiam nō mortificat: sed potius purgat ⁊ saluat nec dānabit eū .s. iustuz: ⁊ si ab hoīe hic dānetur cū iudicabit .i. cū iudicium fiet ante chr̄i tribunal illi .s. ipio ad ei⁹ malū ⁊ nocumētū. vel illi .s. iusto ad eius vtilitatē ⁊ cōmodū. Et q2 ita facit iusto: g nunc

36 **Expecta dominum ⁊ custodi viam eius ⁊ exaltabit te: vt hereditate capias terram: cum perierint peccatores videbis.**

Expecta patiēter ⁊ si diu pateris dn̄m q te vindicabit ⁊ remunerabit et in expectādo custodi ideficiēter viā ei⁹

idest serua mādata[τ exaltabit te]de virtute in virtutē:τ de terrenis ad celestia ita[vt hereditate]i.firmiter iure heredi tario[capias terrā]viuentiū:τ si mō nescis qđ pmittit in experientia disces:q2[cū perierint peccatores]τ ipi[videbis] in re qđ mō credis de premijs bonoꝝ τ penis maloꝝ. Ubi sciēdū q̄ de⁹ nunq̄ eos creasset quos i eternū pituros pscisset nisi aliquos ex eis vsus bonos puidisset. Quoꝝ qđē iniquitas sicut mō pdest bonis ad augmētū sanctitatis:sic ipsoꝝ pena eisdē iustis pderit ad icremētū beatitudinis. Nā ex reproboꝝ dānatione cognoscēt electi qđ p iustitiā meruerint: τ ex sua saluatiōe sentiēt qđ p gratiā receperint. Tātoq3 amore ardētiori adherebūt diuine bonitati:quanto eius gratuito dono τ pmeritā nō sentiunt penā τ imeritā pcipiēt gloriā. Deinde q̄ nulla sit impioꝝ felicitas ostendit.d.

37 **Uidi impium † superexaltatum: τ † eleuatum sicut cedros libani.**

† superexaltari. † eleuari supra.

¶ Uidi impiū superexaltatū] i.supra modū exaltatū in gloria mūdi τ dignitate deo ꝟ pmittēte[τ eleuatū]in elatiōe[sicut cedros libani]mōtis in quo sunt altiores cedri q̄ a vēto deijciunt:hoc est in magna dignitate tēporali τ in cādore seculi que cito denigrescit. Libanus eniꝫ cādidatio iterpretat:etiā sup sublimes eminentē:ita vt altis celsior videretur. Talis videtur impius quādo corde tumēs τ virtute τ gloria:ceteros etiam altos seculi precellens cernitur elatus.

Libanus cādidatio interpretat.

38 **Et transiui τ ecce non erat: quesiui eum τ nō est inuentus locus eius.**

¶ Et trāsiui]mēte τ cōsideratiōe ad nouissima ei⁹:nō pñtia sed futura attēdēdo. Uel[trāsiui]p aliqđ tēpus modicū expectādo[τ ecce nō erat]potēs. Trāsierat eniꝫ gloria ei⁹:vel nō erat oīno q2 per mortē sublatus erat de mūdo:τ[quesiui eum]ꝯsiderādo τ rememorādo[τ nō est iuētus locus eius] regnādi:vel oīno in hoc seculo sed abscōditus τ sepultus est in iferni profundo. Et ne tibi similiter contingat

† di- 39 **Custodi innocētiam τ vide equitatem: quoniā** rectionē **sunt reliquie homini pacifico.**

¶ Custodi inocētiā]quo ad deū τ teipsuꝫ sancte viuēdo[τ vide equitatē]quo ad pximū iuste cuꝫ ipso agēdo. Un̄ Apl's. Sobrie τ iuste τ pie viuamus. Innocētia spectat ad sobrietatē τ pietatē. Equitas ad iustitiā. Uel inocētiā custodit qui nec sibi nec alteri nocet:atq3 a vitijs τ pctis se imaculatū seruat. Equitatē videt qui sollicite pēsat τ que a dño acceperit τ que ei psoluere debeat[quoniam homini pacifico]qui hec agit[sunt reliquie]scꝫ vita eterna τ bona que post hanc vitā relinquuntur ac supersunt τ remanēt sanctis.

Titum.2. Innocentiā quis custodit.

† di- 40 **Iniusti autem † disperibunt simul: reliquie im-** percunt **piorum interibunt.** † idipm.

¶ Iniusti aūt]ecōtra[disꝑibunt]τ duplici ꝯtritione ꝯterent: q2 in corpore τ in aīa destruētur τ eterna dānatiōe delebunt [simul]etiā cū eis[reliquie ipioꝝ interibūt]qb⁹ nihil restat nisi iteritus eternus:q2 nō supsunt nec reseruant eis reliquie vt viuant:sed vt in pena gehēne ignis intereant. Hec omnia predicta bona iustis:totū est tamē a dño oīum bonoꝝ fonte τ largitore. Et colligēdo summatim subiungit.

41 **Salus autem iustorum a domino: τ protector** † est. **eorum † in tempore tribulationis.**

¶ Salus aūt iustoꝝ]mentis τ corporis in pñti τ in futuro[a dño est]nō aliūde. Prima salus que ad aīaꝫ ptinet est remissio peccatoꝝ: sꝫ q2 adhuc piclitamur in tribulationib⁹ recte subiūgit[τ protector eoꝝ]est si qđ ipugnat[in tpe tribulationis]τ tētationis ne superētur. Nā nisi fideles suos diuia virtus ptegeret quis tot iacula tentationū aut tātos estus vitiorum ferre potuisset. Et specialiter est protector eoꝝ in hora mortis:q2 tunc protegit eos a potestate demonis.

Remissio pma est salus anime

42 **Et adiuuabit eos dñs τ † liberabit eos: τ † eruet eos a pctōrib⁹: τ saluabit eos q2 sperauerūt i eo.**

† eruet † eximet

¶ Et adiuuabit eos dñs]i.cooperabit eis in pñti ad pugnādū τ ad bene operādū τ pseuerādū[τ liberabit eos]a tribulationib⁹ τ angustijs[τ eruet eos a peccatorib⁹]ab eoꝝ insidijs τ cōtrarietate seculi illesos seruādo:vel de hac vita eos ducēdo[τ saluabit eos]salute τ saluatione ppetua ad vitam eternā pducēdo pp hoc[q2]hic[sperauerūt in eo]nō in hoste aliquo vel in seculo. Attēde o miles chri quāta faciat pro te tuus iperator. Ipse est tua salus:tua ptectio:tua arma:tua liberatio vt te hic regat,custodiat:τ deinde ad vitā eternā pducat. Collige ēt ex pdictis q̄ iusti τ pij hñt bona maxima.s. spūalia:puta gratias τ virtutes in pñti in oībus vijs a deo directi:in oībus actib⁹ ptecti:τ ab angelis custoditi:itus leti in futuro eternaliter beati. Sed iniusti τ impij gaudētes τ florentes psperitate tēporali hñt bona modica scꝫ carnalia in pñti sunt a deo derelicti:angeloꝝ custodia destituti:amaritudine pleni:in futuro ppetue dānati. Oratio.

Impij hñt modica bona.

Beatitudo oīum nō incerta iustoꝝ de⁹ qui sanctos tuos nō derelinquis in fame:nec in stadio tribulationū superari permittis:precamur vt ea nos munias dextera quam illis ne corruant velociter porrigis preparatam. Per dominum.

¶ **Psalmus de oratione vere penitētis suas miserias pro peccatis lamētabiliter cōquerētis:docēs nos in memoria hře peccatuꝫ ad cauendum τ dolendum.** **Psal.XXXVII.**

1 **Domine ne in † furore tuo arguas me: neq3 in ira tua † corripias me.**

† indignatio tua. † emendes.

Auctor psalmi pphta dauid. ¶ Titulus talis est. Psal.dauid in rememoratione sabbati. Hoc est psal.iste cōueniēs dauid prophete vel alij penitēti docēs nos peccati memoriam hře ad cauēdū τ dolēdū habitus in rememoratione sabbati.i.recordatione eterne requiei quaꝫ hic optat τ pdere formidat. Cū eniꝫ(vt supra dictū est)mali floreant τ boni laborēt ille penitēs quecūq3 mala pro pctis patiēter tolerare parat⁹ est τ flagella timēs peiora.s.supplicia eterna τ recordās sabbati eterni quo timet priuari peccati conscius τ desiderat frui grauiter afflictus. ¶ Materia.multiplex afflictio τ miseria peccatoris dolētis pro peccatis suis. ¶ Intētio.inuitare peccatores ad penitētiam τ monere vt patiēter sustineant quecunq3 mala ad purgationē peccatoꝝ euenerint. ¶ Sentētia in generali. Propheta in isto psalmo in psona vere penitentis implorat dei misericordiā:enumerat τ describit suā miseriam:pmittit emendā τ petit cōseruationē diuinā. ¶ Sētentia in spāli. Ab oratione ḡ τ lachrymis incipiēs ait. O[Dñe ne in furore tuo]i.vehemēti indignatiōe tua[arguas me]cū reprobis me dānando[neq3 in ira tua]i.idignatione leuiori [corripias me]pena purgatorij me cruciando: cui tñ pene nulla pena mūdana cōparabilis est sed hic emenda:τ sic me purga q̄ ignis purgatorius non sit mihi opus:q̄si diceret ne punias me sm rigorē iustitie tue:sed magis sm dulcorē tue misericordie. Et pretēdit multas miserias qbus iam in hoc seculo affligitur:vt quia multa sunt que patitur sufficiant ne peiora patiatur. Unde subdit.

2 **Quoniam sagitte tue infixe sunt mihi: τ confirmasti super me manum tuam.**

¶ Quoniaꝫ sagitte tue]idest vindicte scꝫ dolores corporis τ anime[infixe sunt mihi]τ vulnerāt me pter peccatū τ non ad horā sed[τ confirmasti]diu scꝫ vt sint vsq3 ad finē seculi

[super

[super me manũ tuã] i. vindictã: q2 pena peccati qua primus hoiem percussisti adhuc in humano genere pdurat vt dedecus culpe nõ remaneat sine decore iustitie: hoc aũt fecisti vt tanq̃ bonus magr̃ verberib9 castigationis afflictũ redderes emẽdatũ. Eo vsq3 aũt ꝯfirmasti: τ sic tetigit me man9 tua q2

3 †Non est sanitas in carne mea a †facie ire tue: non est pax ossib9 meis a facie peccatoꝝ meorum.

¶ Nõ est sanitas in carne mea] Portamus eni3 corpus mortale plenũ tẽtationib9 τ miserijs dolorib9 τ indigẽtijs [a facie ire tue] i. ab instãtia vindicte ppter pctm: τ post ostẽsa3 ĩfirmitatẽ carnis ostẽdit etiã afflictionẽ anime: dicẽs [nõ est pax ossibus meis] i. virtutib9 que sunt aie fortia: q2 sicut ossa carnẽ sic virtutes sustinẽt mẽtẽ. [a facie peccatoꝝ meoꝝ] i. ab instãtia suggestionũ malaꝝ ex peccato pueniẽtium: q2 caro impugnat spiritum τ inumeris modis turbantur virtutes a vitijs τ peccatis. Nec hoc mirum

4 Qm̃ iniquitates mee† supgresse sunt caput meũ: τ sicut †onus graue grauate sunt super me.

¶ Qm̃ iniquitates mee supgresse sunt caput meũ] i. pualuerunt τ dominant̃ mẽti mee: que est iterioris hois caput: τ aia mea peccatis inualescẽtibus succumbit per cõsensum [τ sicut onus graue grauate sunt sup me] pp multitudinẽ τ magnitudinẽ: q2 pctã sicut plũbu3 deprimũt: τ nullũ onus tam graue pōt eẽ q̃ iniquitas: cuius grauitatẽ illi soli sentiũt qui eã deponere cupiũt: τ mẽtẽ ad celestia subleuare appetũt. Nõ.n. grauis illi vr̃ q adhuc in illa delectat̃. Uñ adhuc subditur.

5 †Putruerũt τ corrupte sunt cicatrices mee: a facie insipientie mee.

¶ Putruerunt] peccato iteꝝ ꝯsentiẽdo τ ipm in volũtate renouãdo [τ corrupte sunt] ad actum pducẽdo τ in opere exercendo [cicatrices mee] i. plage peccatoꝝ sanate: τ sanitates per remissionẽ peccatoꝝ pcedẽtiũ inducte: τ hoc [a facie insipiẽtie mee] i. ppter stultitiã meã: q2 nõ sum vsus viribus in baptismo receptis quasi dicat mihi τ mee insipiẽtie nõ deo imputo. Multum enim insipiens est qui semel sanatus iterum recidiuat. Ideo adhuc subditur.

6 †Miser factus sum τ curuatus sum vsq3 in finem: tota die cõtristatus †ingrediebar.

¶ Miser factus sum] i. miserijs afflictus sum portans multas miserias τ in anima τ in corpore [τ curuat9 sum] ab elatione: q2 ois qui se exaltat humiliabit̃ [vsq3 in finẽ] i. totaliter vel vsq3 ad mortẽ [tota die] i. tota vita mea iugiter assidue τ sine itermissione [cõtristatus] amissa letitia spũali pp mea peccata: pp murmurationẽ synderesis cõtra malu3 [ingrediebar] i. pambulabã viam huius vite. Et hoc ideo

7 Quoniã †lumbi mei impleti sunt illusionibus: τ non est sanitas in carne mea.

¶ Qm̃ lumbi mei ĩpleti sunt illusionib9] i. libidinũ incẽtiuis τ carnalib9 delectationib9 que mihi illudunt atẽtãtes diuersis phantasijs [et] pp hoc [nõ est sanitas in carne mea.] Nã in totũ corpus redundãt hmõi incẽtiua. Uel illusiones sunt vane imaginationes τ cogitatiões ex qb9 aia fatigat̃ τ aliquãdo vix orare pmitit̃. Ideo aũt lũbos posuit q2 in lũbis est carnalis voluptas. vnde illusiones pcreantur. [et nõ est sanitas in carne mea] i. in corpore sc3 in hac vita.

8 †Afflictus sum τ humiliatus sum †nimis: rugiebam a gemitu cordis mei.

¶ Afflictus sum] corpore [et humiliatus sum] corde vt nihil in me sit liberũ a pena. vnde sequit̃ [nimis] q2 vndiq3 est calamitas [rugieba3] amare flendo [a gemitu] τ amaritudine [cordis mei] cõsiderãs tãtas meas miserias iteriores τ exteriores. Ex afflictiõe humiliatio: τ ex humiliatiõe pcedit gemitus. Ad hoc penis τ flagellis peccator affligit̃ vt a sua superbia humilietur: quatenus q letus τ elatus ppetrauit peccatũ: afflictus τ humiliatus redeat ad lamentum.

9 †Domine ante te †omne desiderium meũ: τ gemitus meus a te non est absconditus.

¶ Dñe] qui vides cor [ante te] est [omne desideriũ meum] τ affectus: nõ ꝯtra te q2 nihil desiderio nisi qd̃ tibi placet. q.d. ad cõsequẽdu3 desideriũ meũ nõ habeo hoiem ad quẽ cõfugiam: τ ideo ad te qui omne desideriũ meũ nosti recurro [et gemitus meus] nõ pro terrenis sed pro celestib9 [a te nõ est abscõditus] τ si absconditur ab hoibus: quasi diceret: appones mihi remedium qui nosti secreta cordium.

10 Cor meum conturbatũ est: †dereliquit me †virtus mea: τ lumen oculorum meorum† τ ipsu3 non est mecum.

¶ Cor meũ cõturbatũ est] passionib9 succumbẽdo ac pacẽ τ tranquillitatẽ cõsciẽtie amittẽdo: q2 [dereliquit me virtus mea] quã ante peccatũ habui [τ lumen oculoꝝ meoꝝ] spiritualium τ mẽtalium i. ratio imperturbata sc3 dereliquit me τ defecit propter turbulentiã passionũ τ pro ingẽtibus molestijs [et] ideo [ipsum nõ est mecũ] q2 mens mea cecata est a peccato τ sic postposito veritatis lumine secutus sum errorem: τ in tenebras decidi peccatorum.

11 Amici mei τ proximi mei: aduersum me appropinquauerunt τ steterunt.

¶ Amici mei] sc3 nature τ fortune nõ gratie: [et pximi mei] beneficij collatione his duob9 solatijs gaudet humanitas sed huic sunt cumulus passionũ: vnde sequit̃ [aduersum me appropinquauerũt] cõsilijs τ dolis: vel exprobrãdo τ in bonis resistendo [τ steterũt] in malitia sua pseuerãtes τ contra me causantes. Non ait inimici aut extranei: sed amici τ pximi. Grauiora quidẽ sunt mala que ab amicis patimur: q2 non solum pena: sed etiã amissa charitas nos cruciat

12 Et qui iuxta me erant de longe steterunt: τ vim faciebant qui querebant animam meam.

¶ Et qui iuxta me erant] τ me in bono dirigere τ confortare debebant [de longe steterũt] idest de salute mea parũ curauerunt [τ vim faciebãt qui querebãt animã meã] pdere sc3 demones cũ ministris suis tẽtationes horridas immittẽtes. Uel qui iuxta me erant [sc3 vicini mei [de longe steterunt] tanq̃ abominantes me ppter multitudinẽ miserie mee. [et vim faciebant] veniẽtes cum impetu [qui querebant animã meã] i. vitam meam vt auferrent eam.

13 †Et qui inquirebãt mala †mihi locuti sunt †vanitates: τ †dolos tota die meditabantur.

¶ Et qui inquirebãt mala mihi] inuestigãtes quõ mihi nocerent vel mortẽ inferrent scil3 hoies maligni qui sunt mẽbra diaboli: q2 nõ inueniebãt crimina [locuti sunt vanitates] idest finxerunt falsa τ mẽdacia [τ dolos] idest fallacias [tota die] idest assidue τ sine cessatione [meditabant̃] corde qbus me decipere possent vel accusare. Deinde subiungit q̃ patiens in omnibus his fuit.

14 Ego autem †tanq̃ surdus nõ audiebam: τ sicut mutus non aperiens os suum.

¶ Ego aũt tanq̃ surdus nõ audiebam] idest me audire dissimulabam: τ quasi nõ audirẽ non respõdebã. vnde sequitur [τ sicut mutus nõ aperiẽs os suum] q2 sic tacebam quasi respõdere nõ possem. Mutus aperiẽs os suum τ si non clare loquitur vel balbutiẽdo remurmurat. Is autẽ nihil aspera dixit vel respõdit: q2 os suum ad cõtradicẽdum vel respondẽdum eis nõ aperuit: s3 tam patiẽter oia sustinebat ac si ni

Marginal variants: 9 †et †est; 10 †de seruit. †fortitu do. †non hs τ ipsu3; 12 †pximi; 13 †qui q̃re bant. †mea. †vanita tem. †dolum; 14 †velut.

bil audire vel loqui posset. Et quasi exponēdo subdit.

15 **Et factus sum sicut homo non audiens: ⁊ nō habens in ore suo † redargutiones.**

† argutiones.

¶ Et factus sum] i. similatus sum [sicut homo nō audiens] idest nō potēs audire dissimulando obiecta conuitia. [⁊ sicut homo non habens in ore suo redargutiones] contra aduersarios idest quāuis haberē. vnde eos redarguere possē: tamen fui quasi non habens: quia mala patienter sustinui ⁊. siotacui quasi nō eēt: vnde illos arguerem. Ecce magna virtus audire noxia ⁊ nō reddere contra. Et

16 **Quoniam in te domine speraui: tu exaudies domine deus meus.**

¶ Quoniā] iter tot mala [in te] solo [dn̄e] qui mutas tristia in leta [speraui] ꝑpter te predicta sustinēdo: ⁊ remediū a te expectādo. Salutaris medicina est in malis spare ⁊ nō deficere: ideo merito spei [tu exaudies] petitiones meas [dn̄e deus meus] me de malis oībus liberādo. Facile aduersa supas. si spes tua fixa sit in deo. Et si tribularis ad tēpus in tempore opportuno exaudiet te dn̄s de⁹ tuus. Inde aūt exaudies.

Medicina salutaris.

17 **Quia dixi nequando † supergaudeant mihi inimici mei: ⁊ dum commouentur pedes mei: † super me magna locuti sunt.**

† exultēt in me.
† in

¶ Quia dixi] in oratione te deprecando [neq̄n supgaudeant mihi] me supato ⁊ insultādo cōuitient. i. ꝑualeant ad gaudēdum de me supato ⁊ mihi cōuitiato isultādo [inimici mei] i. demones vel maligni hoīes de lapsu hoīuʒ gaudētes [⁊ duʒ cōmouētur] ⁊ quasi labunt aliqn̄ humana ifirmitate [pedes mei] i. affectus vel actus mei. Hoc est si viderēt me a ꝑposito meo moueri ⁊ a rectitudine iustitie declinare. [sup me magna locuti sunt] i. loquerent exprobrādo ⁊ illudēdo vbi eēt miserēdum. Inde eniʒ irridēt impij: vnde dolēt pij. Pōt et penitēs iam ꝑdicta dicere in persona capitis exponens eius passionē nō diuidēs a capite vocē suam: vt enim caput dicit peccata nostra sua in psalmo. Deus de⁹ meus respice in me: sic nos passiones ei⁹ que hic ponunt dicamus nostras sic loquēdo. Amici mei sicut ⁊ proximi mei ꝟm carnē scʒ iudei. Et qui iuxta me erant scʒ discipuli de longe steterunt fugiēdo: ⁊ vim faciebāt trahentes ad iudiciū ⁊ mortē ⁊c. vt pʒ ex ꝑdictis. Deinde penitēs de se loquit. d. Et iō etiā exaudies

Impij inde irridēt vn̄ pij dolent.

18 **Quoniam ego in flagella paratus sum: ⁊ dolor meus † in conspectu meo semper.**

† an̄ me est.

¶ Quoniā ego] sciēs me deliquisse [in flagella] sustinēda [paratus sum] i. sustinere patiēter quicq̄d inflixeris: q2 ad h natus sum vt flagella ferā. Flagellat enim deus oēm filiū quē recipit ad hereditateʒ. [⁊ dolor meus] de peccatis cōmissis. Uel [dolor] i. peccatū. vnde est dolor ⁊ qđ est causa doloris mei. antecedēs pro cōsequēti est [in cōspectu meo] ⁊ cōsiderationē [semp] i. assidue p cordis cōtritionē. Inde dolet qa deliquit. Impius enim se defendit, iustus contra se irasciatur. Unde se accusando subiungit

19 **Quoniam iniquitateʒ meam † annuntiabo: ⁊ cogitabo pro peccato meo.**

† ꝓnūtiabo ⁊ curam gero.

¶ Quoniā iniquitatē meā annuntiabo] in vera cōfessione. i. cōfitebor. nisi enim doleret nō sic se accusaret: ⁊ q2 non sufficit solum cōfiteri: addit [⁊ cogitabo] i. sollicitus ero ⁊ sedule curā agam [pro peccato meo] sanādo ac pro eius satisfactione ⁊ emēdatione per fletus, elemosynas, ieiunia, ⁊ huiꝰ. Sic eniʒ est de eo qui post cōfessionē de peccato nō cogitat quō de vulnerato qui vulnus suū medico detegit: ⁊ post vilipendit emplastrum apponere vel negligit.

Simile quoddā.

20 **Inimici aūt mei † viuunt ⁊ cōfirmati sunt super me: ⁊ multiplicati sunt qui oderūt me inique.**

† viuent.

¶ Inimici aūt mei viuunt] idest ꝓsperāt ⁊ florēt felicitate seculi: fruunturq3 mūdo ac bn̄ est eis ⁊ gaudēt in eo vbi ego laboro ⁊ rugio [⁊ cōfirmati] ac corroborati [sunt] in fortitudine ⁊ ptāte nocēdi [sup me] ad opprimēdum me [⁊ multiplicati sunt] numero ac quotidie plures fiunt ⁊ apparēt. Quoniam nec in ꝓsperis agnoscit amicus nec in aduersis abscōditur inimicus. [q oderūt me inique] i. ꝯ equitatē qa amicū ⁊ sine culpa: ⁊ pro bonis reddēbāt mihi mala. Ideo sequit

21 **Qui retribuunt mala pro bonis detrahebant mihi: quoniam sequebar bonitatem.**

† detrahebant mihi q retribuunt mala p bonis: quia psequebar iustitiam.

¶ Qui retribuunt mala pro bonis] ex ingratitudine hoc pessimorum est: sicut reddere bona pro malis est pfectorum. Cetera xro duo sunt mediocrium [detrahebāt mihi] et inuidia pro bono malū reddiderūt: nec solū nocebāt facto sed insup detrahebāt verbo: ⁊ cām omniū istorum subdit: q2 nō alia de causa nisi [quoniā sequebar bonitatē] ⁊ ideo dixit mala pro bonis. Ecce est mala ⁊ puersa turpitas. Si enī corripiat te aliqs bonū tibi volēs ⁊ illū oderis reddis mala p bonis. Sed q2 hec mala sunt hoī itolerabilia nisi ex dei gratia. Ideo.

22 **Ne derelinquas me domine deus meus: ne discesseris a me.**

¶ Ne derelinquas me] subtrahēdo tuū auxilium [dn̄e deus meus] auctor salutis mee. i. ne dimittas me fragilitati mee: q2 dimissus nō potero subsistere: vel si ad horā relinqs [ne discesseris] penitus [a me] subtrahēdo gratiā tuā tanq̄ elōgatus a me. i. ne per absentiam gratie tue dimiseris me perire. Uel [ne derelinquas me] permittēdo me cadere in tentationem vt peccē: q2 grauior est offensio post veniā. [ne discesseris a me] ita q a bono desistam. Sed potius

Offensa post veniam grauior.

23 **Intēde in adiutoriū meū: dn̄e deus salutis mee.**

¶ Intēde in adiutoriū meū] i. da te intētum vt me adiuues ad pugnāduʒ cōtra hostē ⁊ cōtra peccati recidiuū: ⁊ celerrime presta mihi auxilium [domine deus salutis mee] rector meus: creator me⁹ ⁊ mee salutis eterne auctor ⁊ dator. Uel [intēde in adiutoriū meū] ad bene operandū ita vt bona faciam ⁊ in eis pseuerē [dn̄e deus salutis mee] vt habeaʒ eterne beatitudinis retributionem. Oratio.

Mitte dn̄e salutare tuū infirmitatib⁹ nostris: vulnerum cicatricūq3 mortalium potētissime mediator: vt omnē gemitū dolorēq3 nostrū coram te deplorātes valeamus euincere insultationes aduersantium vitiorum. Per dominum.

¶ **Psalmus de custodia lingue ac de vanitate ⁊ miseria vite humane multis aduersitatib⁹ ⁊ vanitatibus subiecte. Psal. XXXVIII.**

1 **Dixi custodiam vias meas: vt non delinquam in lingua mea.**

Auctor psalmi propheta dauid. ¶ Titulus hic est. In finē canticum dauid pro ydithum. Et est sensus. Canticū istud qđ ideo dicit canticū: qa spiritualē cōtinet iocunditatem: docet enim nos mēte de terrenis ad celestia trāsilire: dirigēs nos in finē. i. in consumationē: est dauid prophete ⁊ est pro ydithū idest pro transiliēte eos qui vana sectantur: cōuenit enim pfecto de vitijs ad virtutes: de dilectione seculi ad amorē dei ⁊ inde ad eternitatē mēte transilienti: qui omnibus mūdanis postpositis solis celestib⁹ inhiat: ⁊ adeo pfectus est vt etiam linguā a peccato omnino cohibeat. Fidelis ergo qui in precedenti psalmo per penitētiaʒ vitā suam correxit hic pfectionem vite sue alijs formā bene viuendi proponit: referēs eis trāsitum suum: vt ⁊ ipsi satagant cōformes eius fieri: ⁊ in trāscendo ipm imitari. ¶ Materia. miseria humana qa breuis

vita

vita fragilis natura ⁊ substātia multis aduersitatib⁹ ⁊ vani-tatibus subiecta. ¶ Intentio. monere nos miserias presentis vite attēdere: tēporalia ⁊ mundana cōtēnere: ⁊ eis postposi-tis ad eterna ⁊ celestia desiderio transire. ❡ Sententia in ge-nerali. Propheta in isto psalmo in psona transiliētis loquēs docet inter prauos ⁊ calūniosos linguā ꝯtinere: ostēdit mun-dana eē vana ⁊ celestia appetēda: petita malis liberari ⁊ cul-pam sibi remitti vt secure possit ab hac vita migrare ⁊ cele-stia obtinere. ¶ Sentētia in speciali. Trāsilitor ergo ille de bona opione semꝑ trahēs inuidiam iniquoꝝ ⁊ calūniā deli-berat inter malos tacere ne quid dicat male ita icipiēs. [Di-xi] i. in corde decreui ⁊ firmiter proposui [custodiam vias meas] i. locutiones ⁊ actiones que sunt vie nostre ad deum. Bene enim loquēdo ⁊ recte agēdo ad eterna proficiscimur. Custodiā inquā [vt] etiā nō delinquā] i. non peccē [in lingua mea] loquēdo fatua vel ociosa verba: nā qui in verbo nō of-fendit ille pfectus est vir: ⁊ qui custodit linguā suaꝫ custodit animā suā. Non enim aliter scio vite mee custodire vias nisi custodita lingua. Nam qui incōsideratus est ad loquēdum sentiet mala. Dixi inquā ⁊ feci. Nam

Ore vias quo custodire posui mea.

2 **Posui ori meo custodiam: cum † consisteret pec-cator aduersum me.**

† cōsisteret aduersus me peccator.

❡ Posui ori meo custodiā] ⁊ silentiū obseruans os a loquen-do [cū] ⁊ quādiu [cōsisteret] ⁊ eēt [peccator] ⁊ impius ⁊ liti-giosus ⁊ calūniosus [aduersuꝫ me] mihi insidiādo ⁊ laqueos ꝓponēdo ad capiēduꝫ me in verbis ⁊ ad querēdū calūniaꝫ ex eis. Talibus quidē magis silendū est ꝙ aliquid dicēduꝫ: qꝛ decipiunť per silentiū nō valētes eū verbis tenere quem querūt decipere. Unde in Ecclesiastico. Ubi auditus nō es nō effundas sermonē. Posui ergo custodiā vsqꝫ eo ꝙ

Eccle. 32.

3 † **Obmutui ⁊ humiliatus sum ⁊ silui a bonis: ⁊ dolor meus renouatus est.**

† obsurdui.

❡ Obmutui] penitus tacendo [et] exinde [humiliatus sum] ⁊ vilis factus apud aduersarios iproperia ab eis sustinēdo [et silui] nō solū a malis sed etiā [a bonis] annunciandis vt non delinquerē in malis: ⁊ vt vitarē cōtentionē cū impijs. [et] ex hoc dum sic tacui [dolor meus] quo ante silentium de malis peccatoꝝ dolui [renouatus est] ⁊ excitatus ꝑ remorsum con-scientie dum vidi iniquitates hominum crescere me tacēte. Et quia vidēs mala tacui dicēda. Ideo

† renouatus est dolor meus.

4 † **Concaluit cor meum intra me: ⁊ in meditatio-ne mea exardescet ignis.**

❡ Cōcaluit cor meū intra me] i. ex omni parte igne inflam-matum est ex dei ⁊ ꝓximi amore: ⁊ cepit inquietū eē vidēs hinc mihi pericula iminere [⁊ in meditatiōe mea] de his ha-bita. i. dum sic meditarer [exardescet] i. ardēter inflāmatur [ignis] i. feruor dilectionis ⁊ ire per zelum vt arguerē insen-satos: qꝛ zelus domus tue comedit me tacētē: ⁊ quādiu sile-bo tanto amplius ignis exardescet: qꝛ amor ꝓximoꝝ pro q-bus tacui angit me ⁊ stimulat. Et in hac fluctuatione dicēdi ⁊ tacēdi dum in vtroqꝫ video pericula: tandem

5 **Locutus sum in lingua mea: notum fac mihi do-mine finem meum.**

❡ Locutus sum in lingua mea] nō hoibus sed deo ipm deuo-te exorando: ei cui nota est cogitatio sua: ideo in lingua loqui-tur vt eius locutione auditorum vita instruatur: ⁊ subiungit quid sit locutus dicēs [notū fac mihi dn̄e finē meū] ante ocu-los meos ponēdo quo tēdere debeā: ne si currā in incertum ab errare valeaꝫ. q. d. iste transiliēs querit meliorem locuꝫ vbi hec non patiar. suspirans in finem quendam vbi nō sunt scandala: scilicet vitam eternam

6 **Et numeꝝ dieꝝ meoꝝ qs ē: vt sciā qd desit mihi.**

❡ Et] insuꝑ etiā fac mihi notū [numerū dierū meoꝝ] scꝫ eter-nitatis [qui] numerus dierū vere est ac verū eē hꝫ qꝛ perire nō valet: ⁊ est numerus sine numero: nec transit numerādo. [vt] illis intētus [sciam qd] ⁊ quātū [mihi] hic degēti [desit] ad beatitudinē tendēti. vnde humilior hō fit ꝗ hec nouit. Ex cōsideratione enim eoꝝ que nobis assunt solet nasci supbia: ex illoꝝ que desunt humilitas. Idcirco aūt reprobi quid eis desit deprehēdere nō pñt: qꝛ terrenis ex amore succūbunt: ⁊ corda ad supna nō erigunt. Noto aūt fine ⁊ dieb⁹ qui sunt: attendit ad hec tēporalia ⁊ comparat inuicem. d.

Eternitas numer⁹ est sine numero: nec trā sit numerando.

7 **Ecce † mensurabiles posuisti dies meos: ⁊ sub-stantia mea tanꝙ † nihilum ante te.**

† veteres. † nihil

❡ Ecce mēsurabiles] i. breues ⁊ trāsitorios: quisqꝫ enim sub certa mēsura viuit [posuisti dies meos] qui dederas īmensu-rabiles si homo pstitisset [et substātia mea] scꝫ nature. i. tēpo-ralis hec vita mea [tanꝙ nihilum] reputāduꝫ est [ante te] i. cōparata eternitati tue: ⁊ in cōparatione ad te ꝗ eternus es: qꝛ id qd est modicū tanꝙ nihil reputať. Uel [substātia mea tanꝙ nihiluꝫ est ante te] i. cōtuitu illius que ante te erit. Iste vir sanctus dies suos trāsitorios conspicit: ⁊ se nihil nisi pul-uerē cognoscit. Unde etiam secutus adiungit

8 **Uerūtamē vniuersa vanitas: oīs homo viuēs.**

❡ Uerūtamē] adhuc etiā [vniuersa] i. oīa que sunt apud nos sunt [vanitas] pro mutabilitate qꝛ sunt mutabilia ⁊ transito-ria ac vana: ⁊ nō tm̄ terrena ⁊ bruta: sed etiā [oīs hō viuens] hic in hoc mūdo de quo minus videť est vanitas etiā supra bruta: qꝛ illa nō subiacēt culpe: sed tm̄ pene. Uel [oīs hō vi-uens est vniuersa vanitas] qꝛ vana cogitās: vana loquēs: va-na faciēs: vel omni vanitate plenus quātū est ex se: scꝫ natu-re culpe ⁊ miserie ⁊ vniuersa que in hoīe sunt tam iterius ꝙ exterius diminutionē habēt ⁊ mutabilitatem.

9 † **Uerūtamen in imagine † pertransit homo: sed † ⁊ frustra conturbatur.**

† tanꝙ † ambu-let. † sed vane

❡ Uerūtamē] preter hec etiā [in imagine] i. ad similitudinē imaginis in somnis vel in speculo apparentis que subito di-sparet: ⁊ in obliuionē venit. [ptrāsit hō] oīs. i. cito trāsit: ⁊ trā-seundo deficit ⁊ euanescit: ⁊ non solum hoc [sed] ⁊ quāuis sic trāseat: nihilominus tm̄ [frustra cōturbať] i. inutiliter ⁊ vana sollicitudine circa tēporalia grauať ⁊ irasciť de vanis ad vo-tum non succedētibus: quia omnia transeunt ⁊ deficiunt. Et vere est vana ⁊ inutilis conturbatio: quia

10 **Thesaurizat: ⁊ † ignorat cui cōgregabit ea.**

† non co-gnoscit illa.

❡ Thesauriзat] ⁊ congregat diuitias cū magna sollicitudine pro se ⁊ sua successione [et] tm̄ [ignorat cui cōgregabit ea] qꝛ nescit vtrū ipse fruetur eis vel non: ⁊ vtrū filij hereditabunt eas post mortē vel nō: forsitan enim cito morieť: ⁊ desidia fi-liorū euertet: aut fiscus occupabit: aut fures rapient: aut ad-uersarij vel ignoti possidebunt. Beatus aūt ille est ꝗ ibi the-saurizat vbi dānum timere non habeat.

11 † **Et nūc que est expectatio mea: nōne dominus: ⁊ substantia mea † apud te est.**

† ergo. † ante te semper.

❡ Et nunc] inter tot vanitates vite pñtis cum alij alia expe-ctāt [que est expectatio mea] nō vana. i. finis meus quē que-ro: spero ⁊ expecto [nōne dn̄s] qui est suꝑ oīa. q. d. ex quo to-ta vita humana vanitas est: relictis oīb⁹ nihil nisi dn̄m: ⁊ ab eo solo bona expecto. Et cōuertēs se ad illum quē expectās diligit ei dicit. [⁊ substātia mea] scꝫ meritorū ⁊ premiorum apud te est.] Possessiones enim ⁊ diuitie iustoꝝ nihil preter deum concupiscentium: reseruantur apud deum. Sed quia nemo sine peccato est: ideo

12 **Ab omnibus iniquitatibus meis erue me: oppro-brium insipienti dedisti me.**

Ab oibus iniquitatib⁹ meis erue me]tā cogitationis q̄ꝫ locutionis ꝛ opis:tam ab occultis q̄ꝫ ab alienis:tam a venialib⁹ q̄ꝫ a criminalib⁹:remittēdo mihi culpas ꝛ penas pro eis meritas:ꝛ qꝛ terrena cōtēno:ꝛ sola inuisibilia cōcupisco[opprobriū insipiēti].i.maligno de eternitate nō satagēti:ꝛ me p̄sequēti[dedisti me]qꝛ mali illudunt bonis factis hoium:ꝛ stultus irridet bonos mores alioꝝ. Unde Apl's. Spectaculū facti sumus mūdo ꝛ angelis ꝛ hoib⁹. Sed habit⁹ opprobrio

Iob. 13 Obmutui ꝛ non aperui os meum quoniam tu fecisti: amoue a me plagas tuas.

†surdui. †es qui: †me. †flagella tua.

Obmutui].i.tacui:nō egi ɔtētiose ɔtra aduersarios omnē exhibēs patientiā[ꝛ nō aperui os meū].i.nō egi murmure cōtra te:sed cum silētio ꝛ patiētia oia ꝑtuli:ꝛ[qm̄ tu fecisti]ꝛ hec ita cōstituisti[amoue a me plagas tuas].i.grauedinē penarū ꝛ flagelloꝝ:quibus me affligi ꝑmittis:vt nō succūbā vel tēter supra id qd̄ possum. Sicut eni tuū est ferire peccatorē ex iusticia:sic tuū est ꝑcere ex mīa:nec enim tm̄ iustus es:sed etiā misericors. Et necesse est vt amoueas:quia

14 A fortitudine manus tue ego defeci in increpationib⁹: ꝓpter iniquitatē corripuisti hoiem.

†argutionib⁹. †p iniquitate erudisti hominē. Peccati medicina flagellū.

A fortitudine manus tue]vindicis.i.a forti vindicta potestatis tue facta[in increpationib⁹].i.tuis duris punitionibus[ego defeci]quasi nō potēs sustinere. Per hoc qd̄ dicit in increpationib⁹ notat deū vindictā suā ad hoc facere vt retrahat hoiē a peccato. Nā flagellū medicina est ɔtra peccatū. In eo ergo q̄ flagellat increpat nos qꝛ peccauimus. Unde adiungit.[propter iniquitatē corripuisti hoiem]vt corripiēdo erudires:aliter eniꝫ iniquitas secura in peius tēderet. Quia

15 Et tabescere fecisti sicut araneā aīam eius: verūtamen vane cōturbatur omnis homo.

†cōtabescere. †meam. †viuens. Aranea nihil tabidius.

Et tabescere].i.infirmari ꝛ humiliari[fecisti aiam eius]ad erudiēdā eam[sicut araneā]qua nihil est tabidius que leuiter tacta cadit.i.fecisti vt aīa eius infirma fieret:ꝛ humiliata supbiā deponeret. Supbia enim ꝛ fortitudine quadā hō deo displicuit:erudit̄ humilitate ꝛ infirmitate vt non de se p̄sumat[verūtamē]lꝫ tāte sit fragilitatis ꝛ miserie nihilominus[vane].i.pro vanis appetēdis ꝛ acquirēdis inutiliter[ɔturbat̄]ꝛ inquietat̄[omnis homo].i.tota multitudo hominum carnaliter viuētium. Et ne pro vanis conturber.

16 Exaudi orationem meā domine ꝛ deprecationem meam: auribus percipe lachrymas meas.

Exaudi orationē meā dn̄e]pro bonis adipiscēdis[ꝛ deprecationē meā]pro malis amouēdis:ꝛ ne putes tm̄ verbis orare addit[aurib⁹ ꝑcipe lachrymas meas]misericorditer suscipiēdo eas. Et bene dicit[auribus ꝑcipe]qꝛ lachryme pondera:ꝛ ēt voces habēt:lachryme ad orationē sunt sicut pluuie ad semē:ꝛ faciunt in precibus violētiam ad mouēdam misericordiam. Quanto quisqꝫ sanctior est,tanto vberiores lachrymas in oratione habet: vbi lachryme sunt ibi diuinus ignis accenditur. Et quia oro ꝛ deprecor.

Lachryme ad orationē sunt sicut pluuie ad semē.

17 Ne sileas quoniaꝫ aduena ego sum apud te ꝛ peregrinus: sicut omnes patres mei.

†a me ne obsurdescā i eternum. †inquilinus.

Ne sileas].i.ne dissimules te audire nō respondēdo petitioni mee:sed fac vt audiā te dicentē mihi in corde:modo salus tua ego sum:vel remissa sunt tibi peccata tua:qm̄[aduena ego sum apud te]trāslatus de ciuitate Babylonie manēs apud te ꝛ seruiens tibi quotidie:nec tm̄ adhuc in ciuitate tua sum:ꝓpterea subdit.[ꝛ ꝑegrinus]nō eligēs vel habēs hic sedem:sed semꝑ patriā querēs. Nō eniꝫ habemus hic manentem ciuitatē:sed futurā in celo requirimus:ꝛ quādiu sumus in corpore ꝑegrinamur a dn̄o[sicut oēs patres mei]fuerūt:qa hinc migrauerūt. Et quia etiā sine dubio migraturus sum

18 Remitte mihi vt refrigerer priusq̄ꝫ abeam: ꝛ amplius non ero.

†dimitte †eam †iam.

Remitte mihi]debita mea scꝫ culpā ꝛ penā meritā.]vt refrigerer]in cōsciētia mea ꝑ tuā cōsolationē vt exonerata sit estu sollicitudinis peccatorum meoꝝ[priusq̄ꝫ]ab hac vita[abeam]nec cū peccatis eā[ꝛ amplius nō ero]in illo ꝟo eē qd̄ est cū deo si nō remissis peccatis hinc abiero. Mali eniꝫ nō eē dicunt̄:qꝛ nō habēt veꝝ esse. Uel[amplius nō ero]in statu merēdi:ꝛ ꝓpter hoc nunc est tēpus remittēdi: qꝛ post mortē nō est peccati remissio nec valet ɔfessio. Unī ante terminū vite subueniēdū est īfirmo:ante latione sn̄ie ꝓuidēdū est reo:ante clausionē ianue festinādū est ꝑegrino. Oratio.

Mali esse nō dicunt̄

Custodi dn̄e viam nostraꝫ ne delinquamus in lingua:vt in meditationibus nostris spirituali igniculo ardescente ea thesaurizemus in seculo que retribuente te capiamus in perpetuum. Per dn̄m.

Psalmus de aduentu christi in carne ꝛ veteris sacrificiȷ̄ immutatione: de euangelice legis promulgatione: ꝛ pro fidelium bono statu supplicatione. Psal. XXXIX.

Expectans expectaui dominum: ꝛ intendit mihi.

†sustinēs sustinui. †attēdit.

Auctor psalmi ꝓpheta dauid. ¶ Titulus talis est. In finē psal. dauid. Hoc est psal. ille dirigēs nos in finem.i.in nouū testamētum cōsumās.agit eniꝫ de mutatiōe veteris testamēti in nouum: attribuit̄ dauid.i.christo:scꝫ capiti ꝛ mēbris. Quia ergo supra egit de transiliēte ꝛ alios ad sui imitationē inuitante:nūc exēplo ecclesie deū ꝑseuerāter expectātis admonet laborātes in vinea vt nō ante finē laboris querāt denarium:sed bene operādo ei ꝓximis salutis necia predicādo:ꝛ sine intermissi one orādo:deū expectēt remuneratorē. ¶ Materia.expectatus aduētus chr̄i in carne ꝛ veteris sacrificiȷ̄ immutatio:euāgelice legis ꝓmulgatio:ꝛ pro fideliū bono statu supplicatio. ¶ Intētio.ꝑsuadere ad fidē christi accedere:ꝛ fideles de tāto beneficio gratos eē. ¶ Sn̄ia in ḡnali. Propheta in isto psalmo ꝑmū inducēs ecclesiā expectasse deū ꝛ accepisse eum ab eo nouū testm̄ū:in ꝑsona fidelium circa mysterium incarnationis agit gratiarum actionē. Deinde in ꝑsona christi ponit huius mysteriȷ̄ rationē: ꝛ tandē pro bono statu corporis sui mystici deprecationē. ¶ Sn̄ia in speciali. ꝛ quia difficile erat iudeos a cōsuetis ceremoniȷ̄s ꝛ gētes ab idolatria reuocare ad nouū testamētū vtitur auctoritate antiquorū patrū dicēs[Expectās expectaui]nō hoiem qui fallere ꝛ falli pōt:ꝛ qui mecū indiget:nec aliud:sed[dn̄m]qui saluare pōt.i.cū magno desiderio ꝛ assidue expectaui christi aduētū in ꝑmissione ꝓphetarū.q.d.ita expectaui dn̄m vt quotidie essem expectās eū. Talis geminatio ad exprimēdū intēsum affectū frequēs est in idiomate hebreo[et]qꝛ ꝑseueraui[intēdit mihi].s.ad vtilitatē meā.i.ꝑstando grām suā. Quomodo autem dominus ei intēdit exponit cum subiungit.

Et exaudiuit preces meas: ꝛ eduxit me de lacu miserie ꝛ de luto fecis.

†de lacu peccato ꝛ mē mei. †limi.

Et exaudiuit]veniēdo in mūdū[preces meas]a quibus ex peccatis nō cessaui[ꝛ eduxit me]per suam ꝛ aploꝝ predicationē[de lacu miserie].i.de ceca ꝛ tenebrosa ꝓfunditate erroris que hoies cecos facit[ꝛ de luto fecis].i.de ɔcupiscētiis carnis ꝛ desideriȷ̄s terrenis:que animas reddunt lutulentas coram domino:ꝛ in imo iacentes.

Et statuit supra petram pedes meos: ꝛ direxit gressus meos.

†posuit.

Et statuit.i.firmauit per fidē[supra petram].i.seipsū[pedes meos]

des meos]i.ſenſus ⁊ affectus meos qui prius cum diabolo erant.q.d.totū ſenſum ⁊ affectū in ſe poſuit cōtēptis tēporalibus ne ab huius ſeculi nutarē impulſibus[⁊ direxit]in via morū:ne ad eū veniēdo poſt tergū ⁊ retro aſpicerē[greſſus meos]i.operū ⁊ actuū meoꝝ.Prius de lacu prauitatis educitur:deinde in petra ſolidatꝰ: ⁊ poſt boni opis greſſus dirigunꝰ:⁊ ſic ad ꝑdicādū alijs dignus efficiꝰ.Unde ſequitur.

4 **Et immiſit in os meum canticum nouum: † carmen deo noſtro.**

Hymnum.

❡ Et]ſic[immiſit in os meū canticū nouū]ſcꝫ ꝑdicationē noui teſtamenti qd̄ ipſe nouus hō attulit ⁊ de nouo cantaꝰ:ſcꝫ de eius īcarnatione,paſſione,reſurrectione,aſcēſione:⁊ huiſ:⁊ a nouo populo:q: nemo niſi inouatus cātare ꝑſumit: qd̄qꝫ innouat ⁊ nouū hoiem facit:ac nouitatē vite docet:canticū deo[carmē]i.laudē vel hymnū.ſ.gratiarū actionis pro beneficio diuine miſerationis[deo noſtro]qd̄ ad magnā dei pertinet laudē.Et q̄a hoc cantico ⁊ carmine audito multos ad fidem cōcurſuros vir ſanctus vidit:ideo adiunxit

5 **Videbunt † multi ⁊ timebūt: ⁊ ſperabūt in † dn̄o.**

Iuſti. Iuſtum

❡ Videbunt]ꝑ fidē[multi]qui ceci erant:⁊ de deo nihil intelligebāt:q: attēdētes ⁊ imitātes cantici noui cantores illuminati ſunt[⁊ timebunt]q̄a ſe peccatores itelligēt ⁊ penitētiam agent[⁊ ſperabūt in dn̄o]remiſſionē peccatoꝝ ꝯſequi ab eo. Videbūt ergo credētes:timebunt penitētes:ſperabunt celeſtia appetētes.Ecce fides,ſpes,⁊ charitas q̄bus colitur deus ⁊ efficitur homo beatus.Unde ⁊ ſubditur.

6 **Beatus vir cuius eſt nomē domini ſpes eius: ⁊ nō reſpexit in vanitates ⁊ inſanias † falſas.**

Inſania tes.

❡ Beatus vir cuius eſt nomē dn̄i]ſcꝫ Jeſu chriſti qd̄ eſt ſaluator[ſpes eius]i.qui nō tēporalia ſperat ab eo: ſꝫ illud qd̄ eius nomē indicat:ſcꝫ ſalutē[⁊ nō reſpexit in vanitates]huius mundi:ſcilꝫ appetēdo tēporalia terrena que vana ſunt ⁊ trāſitoria[⁊ inſanias falſas]que ſunt in voluptatibꝰ huius ſeculi que fallunt ⁊ decipiūt. Uel[inſanias falſas]errorum vt idola adorare: que fallunt ⁊ falſos faciunt.Unde ꝯuertēs ſe ad dn̄m vt corda talium ſimilr ad ipm conuertat ait.

Tpalia vana ſunt.

7 **Multa feciſti tu dn̄e deus mirabilia tua: ⁊ cogitationibꝰ tuis nō eſt qui ſimilis ſit tibi.**

❡ Multa feciſti tu dn̄e deus meus mirabilia tua]in corporalibus ⁊ ſpiritualibꝰ.Feciſti enim celū ⁊ terrā ⁊ oīa que in eis ſunt[⁊ in cogitationibꝰ tuis]q̄bus illa mirabilia feciſti:⁊ quibus oīa diſponis.i.in ſapiētia tua ⁊ cōſilio[nō eſt q ſimilis ſit tibi.]Quis enim cognouit ſenſum dn̄i:aut quis ꝯſiliarius eius fuit:Quaſi diceret:hec tua mirabilia opera:tam viſibilia q̄ inuiſibilia ⁊ tua incōprehēſibilis ſapiētia predicant te ſolū eē colēdum:amandū:⁊ appetēdū:nō iſtas vanitates ⁊ inſanias falſas.Deinde loquitur chriſtus ad patrē partim in perſona ſua:partim in membris.d.

8 **Annuntiaui ⁊ locutus ſum: multiplicati ſunt ſuper numerum.**

❡ Annuntiaui]mirabilia tua prius ꝑ patres[⁊ nouiſſime[locutus ſum]ꝑ memetipſum:ꝑ aplos ⁊[multiplicati ſunt]credentes[ſuꝑ numerū]ſaluādoꝝ qui certus eſt . Multi enim audita ꝑdicatione venerunt ad ſocietatē credentium qui nō ſunt in numero electoꝝ: teſte veritate que ait . Multi ſunt vocati:pauci vo electi:granis admiſcentur ⁊ palee : ſed grana ſunt pauca:palee multe.Fuit autem neceſſitas loquendi cum non ſufficerent legalia:quia

Mat.20. v.12.

9 **Sacrificium ⁊ oblationem noluiſti: † aures autem perfeciſti mihi.**

Corpus

❡ Sacrificium ⁊ oblationē]veteris legis[noluiſti]vlterius poſtq̄ veritas eſt exhibita[aures aūt ꝑfeciſti]i.ꝑfectas feciſti[mihi]ad intelligēdum quid velles:⁊ ad obediēdum:q: fuit obediēs deo patri vſqꝫ ad mortē:quaſi dicat feciſti me tibi bene obediētē:vel promptā exegiſti a me obediētiam . Perfecit autē nobis aures deus vt que de lege audimus ſpiritualiter itelligamus:vel quādo ad obediēdum ei ꝑ omnia perfecti ſumus.Deinde hunc verſum magis exponit.

10 **† Holocauſtū ⁊ pro peccato non poſtulaſti: tunc dixi ecce venio.**

10 Holocauſta ꝓpiciū ꝑ delicto nō petiſti. Sacrificiū ⁊ holocauſtū differunt.

❡ Holocauſtum]quod maius eſt[et]i.etiā[pro peccato nō poſtulaſti]ſicut ante petebas. Hoc diſtat inter ſacrificium ⁊ holocauſtū q: hoſtie pars aliqua deo oblata ſacrificiū dicebatur:holocauſtū aūt totū incēſum erat:ſcꝫ quando tota hoſtia in ſacrificio incēdebatur.Sed dn̄s nec munera nec maiora veteris legis ſacrificia requirit cui nō iam vmbra:ſꝫ veritas grata exiſtit. Et q̄a hoc noluiſti[tunc dixi]ego chriſtus[ecce]ſtatim[venio]in carne ad offerēdum ſacrificium acceptiſſimum:quaſi dicat tēpus eſt vt veniant promiſſa:quia auferuntur promittentia. Nam

11 **In capite libri ſcriptum eſt de me vt facerem voluntatem tuam : deus meus volui: ⁊ legē tuam in medio cordis mei.**

❡ In capite]⁊ principio[libri]huius ſcilꝫ pſalmoꝝ[ſcriptum eſt de me]in ꝑmo pſalmo videlicet ibi.Sed in lege dn̄i voluntas eius.[vt facerē voluntatē tuā]i.vt implerē obedientiam a te mihi iniunctā offerēdo me ad mortem pro vita hominū:⁊ ſicut ſcriptū eſt:ita o[deus meus volui]vt facerē tibi placitū[⁊ legē tuam]ſcꝫ euangelicam volui vel habui[in medio cordis mei]i.plene per iugē meditationē.vnde ⁊ in eodē pſalmo dicitur:⁊ in lege eius meditabitur die ac nocte. Nec ſolum habeo in corde:ſed inſuper

Pſal.1.

12 **† Annuntiaui iuſticiā tuam in eccleſia magna : ecce labia mea nō prohibebo domine tu † ſciſti.**

12 Bn̄ nuntiaui. † cognouiſti. Lex euangelica que continet.

❡ Annuntiaui]alijs ꝑ me ⁊ ꝑ apoſtolos[iuſtitiā tuā]i.ex te eē nō ex lege. Uel[Annuntiaui iuſtitiā tuam]ſcꝫ legē euangelicā que iuſtitiā cōtinet ꝑfectā[in eccleſia magna]i.i.vniuerſali per totū orbē diffuſa : non parua vt fuit prius.[ecce labia mea nō ꝓhibebo]loq vt timore taceā.q.d.ſi aliqui voluerint ꝓhibere:ego tamē nō tacebo . Uel[labia]dicit apoſtolos per quos loquitur:quos nō prohibuit:ſed omnibus predicare precepit[domine]qui es cognitor cordis ⁊ teſtis conſcientie[tu ſciſti]⁊ noſti:q̄a ita eſt. Teſtem ad hoc deū inuocat vt nulla in iudicio excuſatio fieri valeat.

13 **Juſtitiam tuam non abſcondi in corde meo: veritatem tuam ⁊ ſalutare tuum dixi.**

❡ Juſtitiam tuā]i.fidem.iuſtus enim ex fide viuit.vnde credidit Habraam deo ⁊ reputatum eſt ei ad iuſtitiā.[non abſcōdi in corde meo]i.nō tenui in ſecreto:ſed potius alijs diuulgaui.[veritatē tuam]qua impleſti promiſſum de me patribus factū:ſeu promiſſionū exhibitionē[⁊ ſalutare tuum]ideſt ſaluationem ⁊ ſalutē quā pro me feciſti. Uel[veritatem tuam ⁊ ſalutare tuum]ideſt chriſtum qui eſt veritas ⁊ ſalutaris:ſcilicet meipſum a te miſſum pro ſalute hominū[dixi]ideſt predicaui:⁊ veniſſe alijs nuntiaui.

Ro.4.

14 **Non † abſcondi miſericordiam tuam ⁊ veritatē tuam: a † conſilio multo.**

14. † celaui. † congregatione multa.

❡ Non abſcondi]⁊ celaui[miſericordiam tuam]qua peccata donas ⁊ remittis[⁊ veritatē tuam]qua premia que promittis:⁊ penas quas minaris adimples ⁊ reddis[a conſilio multo]ideſt a cōgregatione multa timēs propter cōſiliū ⁊ multitudinē mihi ⁊ meis aduerſantiū qui in eam publice diuulgarē:⁊ in tota plebe per me ⁊ meos annuntiarē . Deinde orat chriſtus pro bono ſtatu corporis ſui myſtici dicēs . Ego

quidem nō celaui misericordiā tuā ⁊ veritatē tuaȝ a multis.

telō- gīnqua- ueris mi- sericor- dias.

15 **Tu autem domine ne † longe facias miseratio- nes tuas a me: misericordia tua ⁊ veritas tua semper susceperunt me.**

Tu autem domine]idest tu deus pater[ne longe facias] idest noli remouere ne sint sine effectu[miserationes]⁊ mi- sericordias[tuas a me]idest a corpore meo mystico: ⁊ a sau- cys membris meis ne permaneant in peccatis. Quisquis se sentit elongari a domino per prauam vitam: per malam vo luntatem: dicat deuote: dicat lachrymabiliter. Tu autem do mine ne longe facias miserationes tuas a me. Ego miser: tu misericors: multe sunt mee iniquitates sed superant tue mise rationes[misericordia tua]qua bonus es ⁊ te amo.[⁊ veri- tas tua]qua iustus es ⁊ te timeo[semper susceperūt me]du- cendum ad te. Attendi qa misericors es: attendo quia verax es. Amo misericordem ⁊ timeo veracem: ⁊ sic amor ⁊ timor que semp aspicio ducūt me a te. Et necesse ē vt nō elōgeris.

Nota.

16 **Quoniam circundederunt me mala quorum nō est numerus: comprehenderunt me iniquitates mee ⁊ non potui vt viderem.**

Quoniā circūdederunt me].i. meos[mala quorum nō est numerus.]Apud doles inumera sunt peccata: innumerabi- les sunt negligētie ⁊ tentationes que vndiqȝ circundant: vn- diqȝ impediunt christi fideles[comprehēderunt]⁊ illaquea uerunt[me]ipso actu[iniquitates mee]quibus pressus ocu- lus mētis videre non pōt. vnde sequitur[⁊ non potui vt vi- derem]idest non potuerūt mei aliquo conatu efficere vt vi- derent ea mētis oculis: ⁊ intelligerēt in quanta cecitate eēnt. Intātū comprehēdunt nos iniquitates nostre vt etiam si ve limus euadere sine adiutorio nō valeamus. In tantā etiā ce citatē venimus vt nosmetipsos ignoremus: nec patrata ma la deprehēdimus. Ex amissione autē luminis creuit multitu do iniquitatis: ideo adiungit

Iniquitates in tantū cōp. chri- stianis.

17 **Multiplicate sunt super capillos capitis mei: ⁊ cor meum dereliquit me.**

Multiplicate sunt].s. iniquitates mee[super capillos ca- pitis mei]idest innumerabiliter ⁊ plus ꝙ scirem numerare. Caue ergo si vitasti grauia ne obruaris minorum peccatorū arena. Minima quidē videntur sed multa sunt[⁊ cor meū] idest ratio mea.[dereliquit me]hoc est virt⁹ cordis mei de- fecit ⁊ non est idoneum ad cognoscēdum se. Quotiēs mente vagamur, foris delectamur terrenis: ꝓpria nostra studia re- linquimus: atqȝ inania vel agimus: vel loquimur: vel cogita mus: totiens cor nostrum derelinquit nos. Quotiens non co- gitamus deum: vel ea que ad vtilitatem pertinent anima- rum: totiens amittimus cor nostrum. Congrue ergo sequi- tur hec oratio: qua dicitur.

Cor nrm quotiens nos dere- linquit.

18 **Complaceat tibi domine † vt eruas me: domi- ne ad adiuuandum † me respice.**

† pla- ceat. † erue † in † mibi

Complaceat tibi domine]quasi dicat in voluntate tua est: quia si vis potes[vt eruas me]idest corpus meum mysticū a tot ⁊ tantis malis ⁊ malorum perplexitatis. Unde ait: com placeat. non enim ex meritis sed solo beneplacito suo: sola gratia: sola bonitate sua iustificat deus hominem. Misere- tur nobis pius dominus qa ei sic placet: nō quia nos meru- imus[domine ad adiuuandum me respice]idest vt miseri- corditer respiciendo adiuues in bonis vt non tm̄ desistant a malo: sed etiam faciant bonum: respectus enim dei auxilius nostrum est. Me inquā respice. Econtra autem

Dei respe- ctus auxi- liū ē nrm.

19 **Confundantur ⁊ reuereantur simul: qui querūt animam meam vt auferant eam.**

Confundantur]confusione bona vt erubescant de malis ⁊ penitētiam agant ⁊ timentes[⁊ reuereantur]idest ex timore reuereri ⁊ reuerētiam habere cogantur[simul]mente ⁊ cor- pore[qui querant animā meam]idest vitam meam ⁊ meo- rum fidelium insidiando[vt auferant eam]interficiēdo: nō vt imitentur sed vt perimant: quod non possunt facere nisi te permittente. Multi quesierunt animam christi qui gaui- si sunt cum animam posuit: sed confusi cum eam recepit. Multi adhuc querunt corpus christi ⁊ animas perdere: qui aut modo penitendo confundentur: aut eternam confusio- nem postmodum patientur.

20 **Auertantur retrorsum ⁊ reuereātur: qui volunt mibi mala.**

† cō- uertant.

Auertantur retrorsum]⁊ sequantur per humilitatē: ⁊ obe- diendo qui preibant per superbiam: ⁊ trahendo[⁊ reuerean tur]idest timeant ⁊ honorent deum: ⁊ sic conuertantur a ma la volūtate[qui volunt mibi]⁊ meis[mala]me ⁊ meos per- sequendo: vel qui cum bene dicunt: tamen mala volunt non solum qui faciunt. Et qui bona dicit malo animo: ⁊ qui ma la dolose laudando: vterqȝ malus est ⁊ cauendus. Unde adhuc subditur.

21 **Ferant confestim confusionem suaȝ: qui dicunt mibi euge euge.**

Ferant]vt magnum pondus[confestim ne diutius ingra- uetur malum eorum.[confusioneȝ suam]vt cito redeant ad penitētiam[qui dicunt mibi euge euge]idest bene bene: gau- dentes de mea deiectione ⁊ insultantes irrisorie: vel applau- dentes mibi quasi bono animo adulatorie ⁊ dolose. In his tribus versibus notantur tria genera persecutorum. Primo illi qui aperta persecutione seruos dei conātur occidere. Ta les fuerunt illi qui comprehenderunt Jesum: ⁊ qui in cruce posuerunt eum. Secundo qui nondum persequuntur aper- te sed odium ⁊ inimicitias gestant in corde: ⁊ quandoqȝ si- mulationibus conantur decipere: quandoqȝ effrenantur in verba malitie. Tales fuerunt iudei aduersus dominū. Ter- tio illi qui deridere solent religionem ⁊ simplicitatem iusto- rum. Tales etiam fuerunt in passione christi. Isti omnes in ipsius corpore adhuc perseuerant. Sicut autem non se vin- dicauit de illis dominus sed pro eis orauit: sic nos non debe- mus de inimicis querere vltionē: sed humileȝ proferre ora- tionem quēadmodū ⁊ ipse nobis ꝑcepit: ita illi. Et econtra.

Persecu- torum tria genera.

Ultionem nō dēmus querere de inimicis.

22 **Exultent ⁊ † letentur super te omnes † querentes te: ⁊ dican[t] semper magnificetur dominus qui diligunt sa[l]utare tuum.**

† io- cūdentur † g te q- rūt dn̄e.

Exultent]exterius in corpore[⁊ letentur]interius in spiri- tu seu mente non in se nec in vanis rebus huius seculi: sed[su per te]⁊ in te: vt qui gloriatur, in domino glorietur.[omnes querētes]per fidem ⁊ dilectionem[te]principaliter non tua nisi propter te. Gemina merces nobis promissa est a domi- no scȝ imortalitas corporis atqȝ anime beatitudo propterea gemina exultatione precipimur gaudere cum dicitur exul- tent ⁊ letentur. Exultare enim ad corpus pertinet: letari vo ad animaȝ.[⁊ dicant]ore cordis ⁊ corporis[semper]tam in aduersitate ꝙ in prosperitate[magnificetur dominus]idest in laude magnus predicetur de bonis eius[qui diligunt salu tare tuum].s. me christum filium tuum quē misisti pro salu- te hominum: qui per merita sua saluari se non confidunt. Hoc illi de te dicant.

Exultare ad corp⁹ letari ad eius gaud.

23 **Ego autē † mendicus sum ⁊ pauper: dominus † sollicitus est mei.**

† egenus † curam. habebit.

Ego autem]in membris meis[mendicus sum ⁊ pauper] idest non est quod in me laudetur ex me. Mendici domini sumus: ad ianuam misericordie sue sedemus: mendicamus salutem

salutem nostram ⁊ clamamus. Adueniat regnum tuum: ⁊ da nobis panem nostrum: ⁊ libera nos a malo. Pauperes enim sumus nihil a nobis habentes, ⁊ nobis insufficientes. Et sequitur consolatio: sed [dominus sollicitus est mei] i. curam mei habet ministrans mihi ⁊ saluti mee necessaria. Ecce magna spes: si enim dominus est sollicitus nos securi sumus. Et conuertens sermonem ad dominum dicit

Adiutor meus ⁊ protector meus tu es: deus meus ne tardaueris.

24 ¶ [Adiutor meus] ⁊ cooperator in bonis ⁊ ad ea me promouendo. [⁊ protector meus] ⁊ liberator a malis ⁊ ab eis me preseruando [tu es] solus nō alius [deus meus ne tardaueris] mihi auxiliari ⁊ assistere in predictis: ⁊ fac ne diu sim in malis: sed cito subueniens presta auxilium ne deficiam in eis. Quādiu te non video: non possideo mendicus ⁊ pauper sum: nihil extra me mihi sufficit: tu expectatio mea noli morari vna hora desideranti ⁊ esurienti: lōga mora est deus meus ne tardaueris. Oro.

Expectatio morum vnica famulorum deus quē venturum in mundum caput libri principalis edocuit: insere precamur legem tuam in medio cordis nostri: vt tuas iustitias annunciantes ab imminētibus periculis eruamur. Per dominum.

¶ Psalmus de christo deo simul ⁊ hoīe credēdo sm̄ hūanitatē iniuriato ⁊ passo: ac p diuinitatē resuscitato ⁊ glorificato. Psal. XL.

1 **Beatus qui intelligit super egenum ⁊ pauperem: in die mala liberabit eum dominus.**

Auctor psalmi propheta Dauid. ¶ Titulus talis est. In finē intellectus filijs Chore. Hoc est intellectus psalmi huius tendens in finem: idest in christum: attribuitur filijs Chore idest filijs crucis qui christum ⁊ si pauperē ⁊ mortuum credunt: tamen non tm̄ hominem: sed etiam verū deū. Supra ergo ostendit ecclesiam expectasse ⁊ accepisse christum. hic monet omnes vt non tm̄ eum hominem credant: sz etiam deum. ¶ Materia. christus deus ⁊ homo ⁊ vtilitas promissa credentibus ipsum sm̄ humanitatem iniuriatum ⁊ passum: ⁊ per deitatem resuscitatum ⁊ glorificatum. ¶ Intentio. admonere nos credere christum mediatorē dei ⁊ hominū hoīez simul extitisse ⁊ deū. ¶ Sententia in generali. Propheta in isto psalmo agit de beatitudine credentium ⁊ confitentium christum verum deum esse: ac de eius passione ⁊ resurrectione. Et prius propheta in sua persona loquitur ⁊ post inducit christum loquentem ⁊ in membris ⁊ in se. ¶ Sententia in speciali. Ait ergo propheta. [Beatus qui intelligit super egenum ⁊ pauperem] scilicet christum: idest qui sic videt eū in habitu egeni ⁊ pauperis: ⁊ sic credit eum hominem vt etiā intelligat eundem esse deum. Potest etiam hoc referri ad mēbra christi super que intendendum est vt eis subueniatur: qd ⁊ ad christum pertinet qui dicit esuriui ⁊ sitiui, ⁊ nudus, ⁊ peregrinus, ⁊ infirmus: ⁊ in carcere fui. His gradibus pcedat christianus. Primo intelligat christum sm̄ hominem egenum ⁊ pauperem: ⁊ q pauperitas ⁊ infirmitas eius exemplum nobis tribuit humilitatis, patientie, obedientie, mansuetudinis, charitatis: ⁊ se ei in his conformet quantum potest. Deinde intelligat in christo super humanitatem ⁊ infirmitatem eius aliquid altius scz diuinitatem illius: ⁊ hoc per fidem: per dilectionem: per honoris exhibitionez. Secundo intelligat se egenum ⁊ pauperem per humilitatē. Tertio proximum per beneficij collationem. Et exponit beatitudinem subiungens huius intellectus fructum [in die malorum] scilicet in die ire ⁊ iudicij [liberabit eum dominus] ab omni malo, ⁊ a potestate diaboli, ⁊ transferet eum in libertatem glorie filiorum dei. Interim autem largiendo ⁊ alia beneficia

2 **Dominus conseruet eum ⁊ viuificet eum: ⁊ beatum faciet eum in terra: ⁊ non tradat eum in † animam inimicorum eius.** († manus inimici.)

¶ [Dominus conseruet eum] scilicet huiusmodi intelligentem inter pericula ⁊ tentationes huius laboriose vite: ⁊ non sinet eum perire: nec permittit tentari supra q̄ potest ferre. [⁊ viuificet eum] suo spiritu ⁊ gratia in interiori homine vt quotidie iustius ⁊ purius viuat in deo [⁊ beatum faciet eum in terra] hac: spirituales virtutes largiendo: ⁊ etiam in terra viuentium vbi est vera beatitudo [⁊ non tradat eum in animam] idest in voluntatem: ⁊ si in manus [inimicorum eius] corporalium ⁊ spiritualium vt scilicet possint eum facere suis iniquis voluntatibus obedire, vel aliquatenus consentire: hec optatio ⁊ oratio promissio est: ⁊ similiter que sequitur.

3 **Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius: † vniuersum stratum eius † versasti in infirmitate eius.** († totum † vertisti)

¶ [Dominus opem] sue gratie diuine [ferat] ⁊ det [illi] scilz intelligenti [super lectum doloris eius] idest super infirmitatez carnis que animam piam grauat ⁊ dolorem ei ministrat. In ea enīz animus pius gemit tanq̄ paralyticus in lecto: impius ibo gaudet ⁊ requiescit. Ferat inq̄ opem: eūz ne labatur subleuando: ⁊ vt quasi sanatus paralyticus portet lectum imperando carni non seruiendo. Sed vnde dolor exponit conuertens sermonem ad deum ⁊ dicit: quia [vniuersum stratum] ⁊ lectum [eius] scilicet hominis idest omnem sensualitatē que in paradiso erat substrata rationi ac lectus leuitie ⁊ quietis [versasti] idest versari permisisti per contraria vt modo repugnet ⁊ dolores inferat ⁊ hoc [in infirmitate eius] scilicet hominis. i. propter infirmitatem ⁊ peccatum quando infirmatus est preuaricando. Sciens ergo homo se pati hic propter peccatum conuertat se ⁊ dicat

4 **Ego dixi domine miserere mei: sana animaz meā quia peccaui tibi.**

¶ [Ego dixi] scilicet confitendo peccata mea: non abscondi ea: non tacui confessionem: o [domine miserere mei] ita scilicet [sana animam meā] scilicet auferendo ab ea peccati sui reatum: quia nullo modo excuso peccatum: sed accuso dicens [quia peccaui tibi] idest coram te vel contra te ⁊ rationem tibi redditurus de peccato. Vere humilitatis iudicium est culpam suam recognoscere atq3 eandem voce confessionis aperire. Ideo precipit dominus vt peccata nostra sacerdotibus confiteamur vt videlicet confitēdo humiliemur: ⁊ vt per humilitatis meritum percipiamus remissionem peccatorum. (Humilitatis iudicium.) O beata confessio quanti per te mundantur: sanantur: iustificantur. Deinde loquitur in persona christi: quasi dicat. Talia dicunt amici. Sed

5 **Inimici mei dixerunt mala mihi: quando morietur ⁊ peribit nomen eius.**

¶ [Inimici mei] scilicet iudei me hominem tm̄ non deum esse credentes [dixerunt mala] ⁊ falsa [mihi] idest de me scilicet hec [quando morietur] iste qui predicatione ⁊ miraculorum operatione totum mundum trahit post se [⁊ peribit nomen eius] de terra vt nullus eum confiteatur ⁊ deleatur eius memoria: nec sit de eo fama. Hec dixerunt quia tediosus ⁊ grauis erat eis ad videndū. Hec specialiter de christo dicta sunt: sed ⁊ de membris dici possunt: nam ⁊ hodie sit tribulatio vt nomen christi extinguatur: sed post mortem suam ⁊ suorum magis creuit ecclesia ⁊ admirabile factum est nomen eius. Et non solum aperti inimici: sed etiaz qui simulabant se amicos esse: dixerunt mala. vnde sequitur.

† in- 6 Et † si ingrediebatur vt † videret vana † loquebatur: cor † eius † congregauit iniquitatē sibi.

gredie-bantur. † viderent. † locutū est. † corum † cōgregauerūt.

¶ Et si ingrediebatur]aliquis fraudulentus ⁊ insidiator scilz iudas[vt videret]idest exploraret quid posset reprehendere ⁊ accusare non quid posset imitari.[vana loquebatur cor eius]cogitando ⁊ tractando de mea morte: ⁊ sic[cōgregauit] ⁊ cumulauit[iniquitatē]parans calūniaz quam ibi debebat deponere: ⁊ hoc[sibi].i.in malum ⁊ damnum suum: qui sibi nocet non mihi. Melius eniz ei erat si natus non fuisset. Uel [vana].i.ficta[loquebatur]ore: ⁊[cor eius congregauit iniquitatem sibi]cogitans insidias. Et quia intrauit vt exploraret ⁊ mala in corde concepit

† egre- 7 † Egrediebatur foras: ⁊ † loquebatur in idipsuz.

diebant. † loquebantur.

¶ Egrediebatur foras]ad iudeos ⁊ contrarios vt fieret apertus inimicus[⁊ loquebatur in idipsum]scz vanitatis ⁊ iniquitatis: idest falsa ⁊ vana que gestabat in corde. Uel[in idipm] idest vno consilio ⁊ vna conspiratione cuz contrariys tractando de mea venditione ⁊ morte. Quod passum est caput: patiuntur ⁊ membra. Tales eniz multi inueniuntur intra societatem fratrum qui appetunt explorare defectus aliorum ac cogitantes ⁊ loquentes praua congregant iniquitatem sibi: ⁊ ad detrimentum suum si id quod inutile ⁊ vanum est cor nostrum delectabiliter meditatur idipsum ⁊ lingua nostra libēter loquitur. Si vis scire de fratre quale cor habet attende: vnde libentius ⁊ frequētius loquať. Ex abundātia eni cordis os loquitur. Egressus iudas locutus est ad iudeos. Sed qd illi

Fris cor qño cognoscere potes.

8 Aduersum me susurrabant omnes inimici mei: aduersum me cogitabant mala mihi.

¶ Aduersum me susurrabant]inuicez in auribus de me murmurando non audētes consilia detegere qui socij sunt in scelere: quasi diceret que aduersa ⁊ nociua mihi erāt secretis cōsilijs ⁊ cogitationibus exquirebant[omnes inimici mei]scilz scribe ⁊ pharisei ⁊ alij[aduersum me cogitabant mala mihi] idest deliberauerunt in cogitatione quod malū mihi inferre possent: ⁊ si quis amplius alio inueniret: mala dico ſm qd intendunt cum potius sibi mala essent. Et tandem

† dispo- 9 Uerbum iniquum † constituerunt aduersuz me: nunquid qui dormit non adijciet vt resurgat:

suerunt. aduers°.

¶ Uerbum iniquum constituerunt]⁊ cōfirmauerunt[aduersum me]qz ordinauerunt me occidi: ⁊ mortuuz in sepulchro custodiri. Ipsi ita: sed nunquid qui dormit]⁊ moritur sponte ⁊ voluntate[non adijciet].i.apponet vel addet morti sue[vt resurgat:]propria virtute ⁊ potestate.q.d.qui habet potestatem ponendi animam: nonne habet ⁊ resumendi eam: Non eni mortuus est necessitate vel inuitus: sed spōte dormit cito euigilaturus: nec mirū si iudei inimici talia faciebāt ꝯtra me

† ecce 10 † Etenim homo pacis mee in † quo speraui qui edebat panes meos: † magnificauit super me † supplantationem.

enim. † quem. † ampliauit. † calcaneum.

¶ Etenim]etiā[hō pacis mee]scilicet iudas cū quo pacē habebam: ⁊ qui se pacificuz simulabat[in quo speraui]ſm estimationem hominum: vel de quo ostendi q̄ in eo confiderez cōmittens ei custodiā loculorum[qui edebat panes meos] mecum in mensa cū alijs discipulis[magnificauit]idest magnificam fecit[super me supplantationem]⁊ deceptionem: quasi maiorem se faciens me: contēpsit ⁊ vilificauit me tanq̄ conculcandū ab eo: ⁊ calcare me voluit tradendo me iudeis vt essem totaliter deiectus ⁊ conculcatus per mortem. Sed quicquid cogitauerunt proditor ⁊ persecutores

† red- 11 Tu autem domine miserere mei ⁊ resuscita me: ⁊ † retribuam eis.

dā illis.

¶ Tu autez dn̄e]deus pater vel tota trinitas[miserere mei] idest fac mecum ſm misericordiam tuam: in hoc scilz[⁊ resuscita me]a morte animam corpori reuniendo ⁊ non dimittēdo animam meam in inferno: nec corpus in sepulchro. Christus vt homo petit qui vt deus facit qđ petit[⁊ retribuā eis] penas debitas pro cōmissis in presenti: vt locum ⁊ gētē amittentes dispergantur: ⁊ in futuro vt ſm merita recipientes dānentur. Qui vere faciet: quia

In hoc cognoui quoniam voluisti me: quoniam non gaudebit inimicus meus super me. 12

¶ In hoc]scilicet[quoniam voluisti me]: idest q̄ semper acceptus voluntati tue placui tibi[cognoui]⁊ fiduciam habui [quoniam non gaudebit inimicus meus]scilicet populus iudaicus[super me]quasi me superato.i.q̄ me resuscitabis vnde non gaudebunt: sed potius dolebunt. Gauisi enim sunt de morte: ⁊ tristati de resurrectione. Uel[In hoc cognoui]experimento[quoniam voluisti me].i.diligis me[quoniam non gaudebit inimicus meus super me]non resuscitato.i.quoniā resuscitabis me. In hoc enim q̄ resuscitat apparet patris dilectio. Deinde affirmat quod orauit dicens.

Me autem propter innocentiam suscepisti: ⁊ cōfirmasti me in conspectu tuo in eternum. 13

¶ Me autem]flagellatum sine merito: occisum sine debito [propter innocentiam].i.propter meritum innocentie vite ⁊ imunitatem a peccato[suscepisti]sanandum sicut medicus egrotum[⁊ confirmasti me] dando immortalitatem ⁊ impassibilitatem [in conspectu tuo] idest in maiestate ⁊ diuinitate tua: vel in presentia tua[in eternum]vt vltra non moriar qui in conspectu hominum: ⁊ ad tempus infirmasti me prius. Uel[suscepisti]in resurrectione de morte ad vitam[⁊ confirmasti me]gloria imortalitatis[in conspectu tuo]mansurum tecum. Et inde laus tibi ⁊ gratiarum actio. vn̄ sequiť

Benedictus dominus de⁹ israel a seculo ⁊ in seculum: † fiat fiat. 14

† ⁊ ab omnibus.

¶ Benedictus]⁊ laudatus sit[dominus deus].i.tanq̄ dominator ⁊ creator[israel]idest videntium eum per fidem ⁊ credentium videre illum per speciem qui intelligunt filiuz eius deum esse ⁊ hominem[a seculo].i.ex quo omnia inceperunt [⁊ in seculum].i.vsqz in seculum futurum: vbi iam oīa eterna sunt[fiat fiat]hec scilicet laudatiua benedictio ab omnibus: quia hec repetitio ⁊ geminatio confirmatio est: ⁊ ostendit hoc ab omnibus esse faciendum. In hebreo autem habetur amen amen: qđ importat veritatem ac fidelitatem ⁊ confirmationem.

Oratio.

Nostrorum peccaminuz mitis indultor eterne de⁹: qui indignanter insinuas effugere diem malum si misericordia subsequatur egenum: fer opem questuum doloribus nostris: vt dum carnalia delicta clementer arguis: medicinā anime placabiliť largiaris. Per do.

¶ Psalmus de ardenti ⁊ feruenti desiderio diuine visionis: ac tedio ⁊ tristitia dilationis ꝓpter morā pn̄tis pegrinatiōis. Psal. XLI.

Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te deus. 1

Auctor psalmi ꝓpha Dauid. ¶ Titulus talis est. In finez intellectus filijs Chore. Hoc est intellectus huius psalmi attribuiť filijs Chore.i.crucis ⁊ chri: directis in finē.i.ad sūmā btitudinē puenire desiderātibus. Hic.n.psal. cōuenit oībus christianis flāma diuine charitatis accensis: ⁊ deū ardēter desiderātibus. Jam ergo fidelis nō solum credēs chrm esse deū (vt supra monebať) sz etiam intelligēs q̄ non

sint condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam que reuelabitur in nobis hoc intellectu se consolatur: quatenus sic speret in deo in sua peregrinatione vt eum videre mereatur in peruentione: patriam desiderans ⁊ miserias huius seculi deplorans. ¶ Materia. ardens ⁊ feruens desiderium summi boni ⁊ diuine visionis: ac tedium ⁊ tristitia dilationis. ¶ Intentio. monere nos presens seculum relinquere ⁊ aduersitates huius vite non timere: ac feruenti animo deum desiderare: ⁊ celestia sola appetere. ¶ Sententia in generali. Propheta in isto psalmo loquitur in persona perfecti ⁊ deuoti considerantis miseriam presentis vite: ac totis precordijs suspirantis de presenti seculo nequam eripi: ⁊ ad celestem patriam peruenire habentis cum Paulo desiderium dissolui ⁊ esse cum christo. ¶ Sententia in speciali. ostendens ergo desiderium suum ait. [Quemadmodum] i. quam ardenter [desiderat] ⁊ festinat [ceruus] serpente perempto ⁊ consumpto venire [ad fontes aquarum] propter sitis refrigerium [ita] consumptis vitijs [desiderat] ardenti desiderio amplius quam ante [anima mea] venire [ad te deus] qui es fons aquarum irriguus: vnde omnia bona fluunt te sitientibus: vt te videre mereatur: ac per claram visionem ⁊ plenam fruitionem tui satietur. Deinde conuertit se ad auditores vt admoneantur ⁊ edificentur dicens.

† fortem ⁊ | al. parebo.

Sitiuit anima mea ad deum † fontem viuum: quando veniam ⁊ † apparebo ante faciem dei.

¶ Sitiuit] i. summe desiderauit [anima mea] venire [ad deum fontem] vel fortem [viuum] Deus est fons viuus: fons indeficiens: vel fortis ⁊ viuus. i. incorruptibilis ⁊ immortalis [quando] ergo [veniam] quando finietur peregrinatio mea: quasi diceret: cupio dissolui. Hoc ait ex magnitudine desiderij: quia quod citius est deo, tardum est hominis desiderio [⁊ apparebo] quia tunc ⁊ nos apparebimus qui modo latemus [ante faciem dei] quia tunc videbimus eum sicuti est. Interim autem

3 † cum

Fuerunt mihi lachryme mee panes die ac nocte: † dum dicitur mihi quotidie vbi est deus tuus?

¶ Fuerunt mihi lachryme mee] non amaritudo que peccantem absorbet: sed [panes] i. refectio ⁊ consolatio spiritualis: quia afflictionibus erudit christianus: ⁊ sicut corpus cibatur ⁊ satiatur pane: ita anima eius lachrymis [die ac nocte] i. semper ⁊ continue: siue in prosperis ⁊ aduersis: quasi diceret pro dilatione visionis semper vixi in luctu ⁊ lachrymis nullam aliam recipiens consolationem: [dum] idest quia [dicitur mihi quotidie] improperando ab inimicis deum visibilem colentibus [vbi est deus tuus?] vt subueniat tibi. Possunt ⁊ predicta conuenire cathecumino vel penitenti sicut perfecto ⁊ iusto. Ceruo enim comparatur quilibet fidelis: quia ceruus senio aggrauatus excrescentibus pilis ⁊ cornibus serpentem haurit naribus: quo absorpto veneno estuat: vnde ad fontem bibendum ardentissime anhelat: quo hausto cornua ⁊ pilos deponit. Ita cathecuminus vel penitens veneno vitiorum a terra contractorum se estuare cognoscens fontem baptismi vel penitentie desiderat vt ibi vitiorum pilos ⁊ superbie cornua deponat: ⁊ sic reiuuenescit factus homo nouus. Sicut etiam ceruus serpentem tractum interimit: quo interempto fontem causa bibendi querit: ita perfectus ⁊ iustus consumptis in se vitijs ⁊ peccatis fontem contemplationis vbi reficiatur concupiscit. Omnes tamen ad eundem tendunt fontem. i. ad christum qui est fons aquarum viuentium. Unde dicit cathecuminus vel penitens. [Quemadmodum ceruus] tracto serpente [desiderat] venire [ad fontes aquarum] vt reiuuenescat [ita desiderat anima mea] tractis vitijs peruenire [ad te deus] vt per te deponam omnem vetustatem peccati: ⁊ in nouitate reformer spirituali. Ideo [Sitiuit anima mea ad deum fontem] vel fortem [viuum] quia erit mihi indeficiens refrigerium vel releuatio multarum miseriarum [quando veniam ⁊ apparebo ante faciem dei] scilicet ante faciem gratie: sicut perfectus in suis ante faciem glorie. [Fuerunt mihi lachryme mee panes die ac nocte] quia semper est mihi dolor vt in hac vita quam nocte ac die variatur: sed ille dolor me reficit propter spem venie que consolatur: quia ex fide spero remissionem peccatorum [dum dicitur mihi quotidie vbi est deus tuus?] cur non subuenit tibi in pressura tua?

4 † meditatus. † super. † ingrediar.

Hec † recordatus sum ⁊ effudi † in me animam meam: quoniam † transibo in locum tabernaculi admirabilis vsque ad domum dei.

¶ Hec recordatus] vel meditatus [sum] scilicet has irrisiones ⁊ vbi sit deus meus [⁊ effudi in me animam meam] idest relictis exterioribus dilataui eam ad intelligendum ⁊ attingendum deum [quoniam transibo] vel ingrediar per consustrationem ⁊ contemplationem fidelium ⁊ sanctorum [in locum tabernaculi] scilicet ecclesie militantis [admirabilis] in profunditate fidei: in altitudine spei: in latitudine charitatis: idest in presentem ecclesiam: extra quam si quis querat deum errat: que est quedam imago ⁊ species future hierusalem: que dum videtur amplius illa desideratur: ⁊ sic perueniam mente [vsque ad domum dei] eternam in celis vbi inuenitur deus. Sed quomodo perueniam?

5 † soni festiuitatem celebrantis.

In voce exultationis ⁊ confessionis: † sonus epulantis.

¶ In voce exultationis] i. ineffabilis gaudij [⁊ confessionis] idest laudis eterne que deo decantatur ab angelis que vox est [sonus epulantis] i. sonantium epulantium. i. de eterna refectione gaudentium: quasi diceret captus suauitate laudis angelice que iam suscipit mentem: ⁊ ductus summa mentis dulcedine illuc perueniam. De illa enim eterna ⁊ iocunda festiuitate sonat nescio quid canorum ⁊ dulce auribus cordis: ⁊ mulcet aures sonus festiuitatis illius: ⁊ rapit ceruus ad fontes aquarum: si tamen non perstrepat mundus ambulanti in hoc tabernaculo: ⁊ mirabilia dei in fidelibus consideranti.

6

Quare tristis es anima mea: ⁊ quare conturbas me.

¶ Quare] ergo [tristis es] o [anima mea] scilicet pars inferior [⁊ quare conturbas me] rationem ⁊ intellectum tu sensualitas dolorem mihi ingerendo ⁊ gaudium meum interrumpendo. Increpat enim superior pars anime partem inferiorem. q. d. o anima mea cum iocunda videas: cum de deo non dubites quem presentis: nihil est in mundo quare hoc facere debeas. Ecce iam quadam interiori dulcedine letati sumus: ecce acie mentis aliquid incommutabile perspicere potuimus quare adhuc tristis es tantam expectans beatitudinem. Et quasi responderet illi anima eius in silentio: ideo te conturbo: quia nondum ibi sum ⁊ adhuc concutior scandalis ⁊ tentationibus. Dat inter hec mala ratio consilium. d.

7 † deis † non est.

Spera in † deo quoniam † adhuc confitebor illi: salutare vultus mei ⁊ deus meus.

¶ Spera] interim [in deo] ⁊ habitans in spe per patientiam sustine: ⁊ consolationem recipe [quoniam adhuc] etsi non modo plene sed solum in spe: tamen in futuro [confitebor illi] in re continue cum beatis confessione laudis diuine quando videbo eum sicuti est dicens sic: [salutare] i. vera salus anime mee a quo scilicet non a me est salus mihi. [vultus mei] idest ex forma mea quam assumpsisti: quia homo vt ego: ⁊ etiam [deus meus] idest creator meus tu es, ⁊ non alius. Ipse enim saluator noster homo est ⁊ deus. Uel sperare potes quoniam confitebor in presenti idest de peccatis penitentiam agam vt tibi non obsistam. Hec autem conturbatio est ex nobis seu nostro vitio ⁊ defectu: vnde sequitur

8 † turbata. † memoratus sum † iordanis. † paruo.

Ad meipsum anima mea † conturbata est: propterea † memor ero tui † de terra iordanis ⁊ hermonijm a monte † modico.

¶ Ad meipsum] vel a meipso [anima mea turbata est que nisi carnis vitia essent tranquilla permaneret: vnde ad meipsum

referendum idest meo vitio est retorquendum. Uel[ad meipsum anima mea]relata[conturbata est:que ad deuz relata reficiť nō est mihi firmitas in me:ideo nūq̄ psumā de me sz spabo in deo. Et q2 hanc zturbatione fecit supbia[pptera] vt pfoleť[memor ero tui]orte festinādo ad te q excludis oia mala: ꝛ pro qbus sit memor dei subdit scilz[de terra iordanis].i. q2 in baptismo peccata remisisti: ꝛ me humiliando terram fructiferaz fecisti. Iordanis enim qui interpretatur descensio siue humiliatio: significat baptismū in quo humiliati lauanť ꝛ fiunt terra fructifera[et]memor ero tui[de hermonyim]scz[a monte modico].i. quia fecisti me mihi displicere ꝛ diabolo abrenūciare ac montē ꝛ in virtutibus altū: ꝛ tamē modicum ꝛ humilē. Hermonyim eniz paruus mōs est iuxta iordanē scz quidā tumor: ꝛ collis montis hermon: ꝛ interpretatur anathematiçatio: horum memor malis nō turbať. Descende ergo vt eleueris: noli extolli ne elidaris. Anathematiça teipsum displicēdo tibi vt placeas deo: ac diabolum ꝛ vitia abrenūciādo eis. Et nota congruā coniūctionē iordanis ꝛ hermonyim ꝛ mōtis modici. Nemo enim currit ad remissionem peccatoꝝ quasi ad iordanē nisi qui sibi displicet: ꝛ qui se fatetur peccatorē qd̄ sonat hermonyim: ꝛ nemo confitetur se peccatorē nisi qui se humiliat: qd̄ notať in monte modico: de terra ergo iordanis ꝛ hermonyim dei reminiscitur: quia in eo qd̄ ab elatione descendit: ꝛ semetipsum despicit diabolūq3: ꝛ vitia excludit ad conditoris sui memoriam reuocatur. Et debeo sic esse memor tui. nam ad hoc

Iordanis ad iterpretatur: ꝛ qd̄ significat.

Hermonyim est mons.

9 **Abyssus abyssuz inuocat: i voce catharactaꝝ tuaꝝ.**

¶ Abyssus abyssum inuocat].i. euangeliū ꝛ lex in hoc concordant: q2 duo testamēta que ppter pfunditatem intelligentie dicunť abyssus: quoddā sibi mutuo adiumētum cōferūt. Ueteris enim est pphetia noui qd̄ annūtiat: ꝛ nouū veteris est expositio qd̄ in testimoniū vocat: ꝛ hec inuocatio fit ꝛ pbať[in voce]ꝛ testimonio]catharactarū tuarū].i. per doctrinam ꝛ predicationē pphetarum ꝛ apostoloꝝ tuoꝝ hoc hominibus denūciantiū. Catharacte eni pprie dicunť fenestre terre seu aqueductus vnde ebullit aqua: vel fenestre seu nubes: vnde pcedit pluuia. Unde dicit Hugo q catharacte sunt vie subterranee per quas fluūt aque: ꝛ dicunť trāslatiue in celo meatus pluuiarum catharacte. Tales sunt sancti pphete ꝛ apostoli a quibus manant dei fluenta ꝛ pfluit nobis vera doctrina. Audita autem doctrina ꝛ predicatione

Catharacte q̄ dicūr.

† oēs 10 † **Oia excelsa tua ꝛ fluctus tui: sup me † trāsierūt.**

† suspēsiones tue.

† ingressi sunt.

¶ Omnia excelsa tua].i. omnia iudicia tua alta inuestigabilia [ꝛ fluctus tui].i. cōminationes tue terrētes ꝛ tundentes que sibi continenť[super me trāsierūt].i. superauerūt me: ac in imo diuerserūt ꝛ humiliauerūt sed tamē trāsierūt. Uel ideo etiā merito memor ero tui: q2[Omnia excelsa ꝛ fluctus tui]qui erāt[sup me].i. maior ꝛ minor pena que me superabāt[transierunt]ꝛ quieuerūt: recessit ira: venit misericordia: trāsierūt fluctus: venit trāquillitas: vbi abūdauit peccatū superabūdauit grā: q2 in ira sua nō ɔtinuit miās suas deus. vn̄ ꝛ subditur

11 **In die mandauit dominus misericordiam suaz: ꝛ nocte canticum eius †.**

† declarauit.

z. Cor. 6.

¶ In die].i. in tēpore psperitatis ꝛ gratie. Unde scriptuz est. Ecce nūc tēpus acceptabile: ecce nūc dies salutis.[mandauit dn̄s misericordiā suā].i. fecit nobiscū misericorditer. Sed q2 ꝛ dies habet noctē ꝛ gratia tribulationē: omnes enim qui volunt pie viuere in chro psecutionē patiunť. ideo[ꝛ in nocte] tribulationis mādauit[cāticū]laudis[eius] Canticū enim in nocte est laus dei ꝛ gloriatio in tribulatione. Uel ideo etiam memor ero tui: q2[In die].i. in psperis[mādauit dn̄s]ꝛ docet[miaz suā]ꝛ vult se pdicari misericordē: q2 liberat de tribulatione[ꝛ nocte].i. in aduersis mādauit[cāticū eius].i. precipit exultare in ipso. Sed quia dūz tribulamur periclitamur

Canticum in nocte quid est.

nō solū laudare deum nos oportet: sed etiā orare: ideo subdit

Apud me oratio deo vite mee: dicaz † deo susceptor meus es.

12 † solo

¶ Apud me].i. in me ꝛ mecū[est oratio]in tribulatione imolāda[deo vite mee].i. que sit deo q prestat mihi vitā ꝛ presentem ꝛ eternā. q. d. intus me habeo qd̄ offerā: ꝛ vnde deuz placem nō extra querā: nec de longinquo afferā. Hoc pōt veraciter dicere qui intimo archano cordis sui deū orat non qui mēte extra vagať: ꝛ qd̄ dicit nō intelligit. Et in ipsa orone[dicā deo]quasi gratias agēdo[susceptor me⁹ es].i. me infirmū suscepisti ad curandū. Uel[susceptor meus es]ad ptegēduz ne in tribulatione succumbam. Iterū aūt infirma anima videns se inter tentationes tribulari gemēdo conqueritur. d.

Quare oblitus es mei ꝛ † quare contristatus incedo: dum affligit me inimicus.

13 † vt quid.

¶ Quare]ergo[oblitus es mei]in miserijs me relinquendo. Sic eniz laboro quasi tu oblitus sis mei: videť obliuisci dn̄s seruos suos qn̄ eos pmittit affligi tentationib⁹ ɔcutit: nec eos cito exaudiuit: nō visibiliter adiuuat[ꝛ quare ɔtristatus]fm sensum carnis que horret has difficultates[incedo]ad te per viā huius vite[dū].i. q2[affligit me]tentādo ꝛ tribulādo interius ꝛ exterius[inimicus]visibilis ꝛ inuisibilis scilz diabolus: hereticꝰ: tyrānus: falsus frater: mūdus ꝛ corp⁹. q. d. vtinā liberes me ne sic affligar. Ideo autē dicit q̄re: q2 nescit aliqs vtrū h patiať ad pbationē siue ad dānationē. Affligit iqnā ꝛ

Dum † confringuntur ossa mea: exprobrauerūt mihi qui tribulant me † inimici mei.

14 † cōfringit.

† al. non habet.

¶ Dum cōfringunť ossa mea].i. virtutes in qb⁹ ɔsistit robur mētis que aliquādo turbanť ex afflictionibus: tūc quasi ossa franguntť dū virtus patiētie vel quelibet alia affligiť ꝛ torpescit: tūc inquā vltra afflictionē etiaz[exprobrauerūt mihi qui tribulant me inimici mei]scz demones ꝛ hoīes mali qui sunt eorum ministri exultantes ꝛ me irridētes. Unde in alio psalmo dicitur: qui tribulant me exultabunt si motus fuero. Et subiungit quomodo exprobrauerunt.

Ps. 12.

Dū dicūt mihi per singulos dies vbi est de⁹ tu⁹: quare tristis es anima mea ꝛ quare ɔturbas me.

15

¶ Dum dicūt].i. dicentes[mihi per singulos dies].i. assidue [vbi est deus tuus]tētātes me in despationē inducere de tua visione: hoc maxime in tentationibus ecclie dicit fidelibus. Quasi dicerēt nullus est deus tuus: ꝛ non apparet q habeas deum cū te nullus defendat: vel te liberare nō curat vel non potest. Et q2 ppter hoc anima turbata est: ꝛ talis tentatio est simpliciter repellēda: ideo subdit[quare tristis es aia mea] per dolorē[ꝛ quare ɔturbas me]per desperationē ppter tales tētatiōes. Et ne dicas iō ɔturbor q2 hic mala patior: sz potiꝰ

Spera in † deo quoniam adhuc cōfitebor illi: † salutare vultus mei ꝛ deus meus.

16 † dn̄o

† salus.

¶ Spera]interiz[in deo]expectādo liberationē[qm̄ adhuc] post istas tribulationes[cōfitebor illi]in futuro ɔfessiōe laudis ɔtinue cū ad sui ɔspectū adduxerit vultū meū dicēs ei[salutare vult⁹ mei ꝛ de⁹ me⁹]tu es ꝛ nō ali⁹. De hoc vide supra. Repetit hic ipsam ɔfessionē ꝛ spei ɔfirmationē: q2 repetita cōfortatio est cōtra tribulationes ꝛ tētatiōes frequētes. Oro.

Ultus nostri mirificū salutare: quē anime fideliū ardēter sitiūt seruuloꝝ tribue: vt dum te visibili lachrymarū imbre pasci regrimus: inuisibilr te intra pectoris nr̄i tabernaculū collocemus. Per dn̄m.

¶ **Psalmus ɔtra pssuras seculi: ne deficiam⁹ in eis: neq3 retrahāt nos a deo: ac de separatione iustorum a prauis ꝛ hic ꝛ in futuro.** Psal. XLII.

IUdica me deus z discerne causam meam de gente non sancta: ab homine iniquo z doloso erue me.

Auctor psalmi pphета David. ¶ Titulus hic est. In finez psal. David. Hoc est psalmus iste dirigens nos in finem idest in christũ conuenit david. i. iusto ex societate prauoꝝ z miserijs huius vite afflicto: qui hic loquitur z gemens inter malos petit ab eis separari. Qui ergo supra se ɔsolatur p spē quā habet in deo hic cōquerēs de pmissione maloꝝ pcat ab eis separari nūc aio z in futuro z loco. ¶ Materia. separatio iustoꝝ a malis hic in causa: futuro aūt separatio z loco z psona. ¶ Intētio monere vt iudiciū z separationē maloꝝ appetamus: z ne in pressuris deficiamus: sed in dño speremus. Seipm eni ɔfortādo intēdit ɔfortare z debiles quosqz suo exēplo. ¶ Ex his patet snia in gñali. Nā pphеta in isto psal. in psona iusti pcat non pcā sua discuti qd piculosuz est: sed cām suā ab impijs separari vt possit cū electis sociari. Qui eni a malis h in cā discernit securus esse pōt qz in extremo iudicio tot' z corpe z aia separabit. ¶ Snia in spāli. vidēs g nūc malos cū bonis corpore volēs ab eis separi nūc aio z postea loco exclamat. [Iudica me de'] q iustus es z misericors: z determinat qualr accipit nomē iudicij cū di. [z discerne] h si nō locuz saltē cām meā] z merita que sunt causa vite [de gēte nō sancta] qd qsi expanēs subdit [ab hoīe iniquo] .i. a pctōre manifesto z q apte malum facit [z doloso] .i. insidiatore occulto z q latēter decipe querit: z hec est gens nō sancta [erue me] h in pñti ne ab eis corrūpar. Uel de futuro tpē accipiēdo petit cām sue retributionis separi ab impijs: vt hedis ad sinistrā positis ipse sit ad dexteram cum electis: z debes hoc facere.

Quia tu es deus † fortitudo mea: † quare me repulisti z † quare tristis incedo dum affligit me inimicus.

Quia tu es] o [deus fortitudo] z virtus [mea] qua opus est vt inter hec scādala. i. a te est z depēdet mea fortitudo q p me infirmus z fragilis sum z nō sufficio: nō de virib' meis psumo: nec aliūde hic aliquā fortitudinē nisi a te solo z totā spē meā in te pono [quare] ergo [me repulisti] dimittēdo me in afflictione cū sis fortitudo mea. Nunqd inualida est manus tua [et] etiā [quare tristis incedo] z ambulo p hāc miseriā: qz periclitor z nondū vici eā [dū affligit me inimicus] diuersis temptationibus. Ac si optando diceret vtinam vlterius affligi nō permittas. Ut autem excludatur inimicus

Emitte lucem tuam z veritatem tuam: ipsa me deduxerunt z † adduxerunt in montem sanctum tuum z in tabernacula tua.

Emitte lucē tuā z veritatē tuā] .i. aufer tenebras z da lucez: aufer errorē z doce veritatē. Nisi eni nos illumines in tenebris sumus: nisi nos veritatē doceas errabimus: z quasi iam ipetrasset qd orauit subdit [ipsa] scz lux z vitas tua [me deduxerūt] ab errore z iniqtate ne aberrarē de lata z spatiosa via que ducit ad mortē ne perirē [z adduxerūt] p fidē charitate formatā [in mōtē scm tuū] .i. in pfectionē z eminētiā virtutum [z in tabernacula tua] .i. in vnitatē z societatē sctōꝝ scz in presentē ecclesiā. Tabernacula eni sunt pegrinātiū z militātiuz: z nos hic pegrinamur a dño z militamus aduersus diabolū. Non ait tabernaculum: sed tabernacula: qz multe sunt cōgregationes iustoꝝ: z in multis locis seruit dño militia chrīana.

4 Et introibo ad altare dei: ad deum qui letificat iuuentutem meam.

Et ibi positus [introibo ad altare dei] scz [ad deū] vidēdū [q letificat iuuētutē meā] nūc p spūs renouationē me veterē hoiem exuēdo z nouū induēdo / z in futuro me iuuenē faciēs z inouatū: deposita oi vetustate letificabit dādo imortalitatē z ipassibilitatē. Altare eni dei est ipse fili' dei. Ad hoc aūt altare introim' mō p fidē: postmodū introibim' p speciē. Et in h altari mō offerim' deo pri vota z sacrificia cor ɔtritū z humiliatū orōnes z pces postmodū repulsa omni tristitia in eodem altari in ipsa diuinitate sacrificium tm̄modo offerimus laudis z nō orōnis. Sed ad illā laudem quisqs puenire appetit prius oportet vt hoc inchoet. Ideo subdit.

Confitebor tibi in cythara deus meus: † quare tristis es anima mea: z † quare conturbas me.

Cōfitebor tibi] .i. laudabo te z grās agā tibi [in cythara] .i. in tribulatiōe o [deus] o deus p creationē [de' me'] p speciales vocationē. Cythara ab inferiori reddit sonū sicut psalteriū a superiori. Qui ergo pcepta dei facit z nō patit in psalterio cōfitet: q vo facit z patit (qd qdē ex inferiori nā est in cythara) ɔfitet. Dicit g ɔfitebor tibi in cythara: pter illud quod dixerat. Quare tristis icedo dū affligis me inimic'. Patiebat eni ex inferiori afflictione z in eo ipso volebat placere deo: z gestiebat grās agere fortis in tribulatiōib' [quare] ergo [tristis es aia mea] in tāta spe posita [z quare cōturbas me] obnubilās serenitatē interni gaudij mei. q. d. ne hoc facias: sz potius

Spera in † deo quoniam † adhuc confitebor illi: salutare vultus mei † z deus meus.

Spera in deo] nō in te: expecta patiēter dñm remuneratorē z cōsolare [qm] iā ɔfessus in tribulationibus [adhuc] post has miserias [cōfitebor illi] laude ɔtinua cū electis: modo cōfiteor afflictus: futurū est vt adhuc ɔfitear renouatus z letificatus. Et hec est z erit mea ɔfessio. s. [salutare vultus mei] qz me saluasti [z de' me'] qz me creasti. Et hec est magna cā sperādi: q saluator me' est vult' mei. i. hns vultū meuz: formā meā: z p me est hō factus z ipse est de' me'. Orō.

TE fontem perpetui luminis omnipotens deus inuocamus: z quesumus vt emissa veritate tua cordibus nostris noue nos lucis claritate pfundas. Per.

Psalmus de psperitate tēporali patrū veteris testamenti: z de grauitate tēporalis afflictionis fidelium testamenti noui. Psal. XLIII.

DEus auribus nostris audiuimus: patres nostri annunciauerunt nobis.

Auctor psalmi ppha David. ¶ Titulus talis est. In finē psal. filijs Chore ad intellectū. Et est sensus psalm' ille dirigēs nos in finē. i. i christū vel in eternitatē: attribuit seu pponit filijs Chore. i. passiōis z sctis martyrib' ad intelligēdū. i. vt itelligāt cur deus videt fideles noui testamēti derelinquere tpalia subtrahēdo z affligi pmittendo: cū pres antiquos iuuerit in manu valida: z eis apposuerit tpalia: qd ideo facit de' vt cōtēnāt tpalia z desiderēt eterna: z vt sciāt p tpalia bona data antiquo pplo signata esse spūalia bona que iā dant chrīano pplo z pleni' dabunt in futuro. Et est ille psal. ɔfortatio z ɔfirmatio infirmoꝝ. Fideles. n. q supra gemūt iter malos nūc vt ɔsolent z patiētias habeāt mouent vt intelligāt nos hic vocari ad agonē nō ad securitatē: in futuro vo ad coronā: nō hic psperandū sz tribulandū: in futuro vo gaudēdū. ¶ Materia. pspitas tpalis patrū veteris testamēti z tribulatio fidelium testamenti noui. ¶ Intētio. nos inuitare ad patiētiā z ɔsolationē in tpalib' tribulationib' hndā: ac monere ad ɔtēptū terrenoꝝ z appetitū celestiū. ¶ Snia in gñali. Propheta in isto psalmo in persona cuiuslibet fidelis z iusti in afflictione mentis vel corporis positi z spāliter in psona martyrū imitatoꝝ chrī recolit bñficia z bona pplo antiq exhibita: z explicat mala q nūc fideles sustinēt i hac vita: petitqz a malis ipis liberari misericor-

Dei filius altare est dei.

Cythara ab inferiori reddit sonum.

Via que ad mortē ducit lata est.

dis ⁊ virtute diuina. ¶ Snia l spāli. Propheta ergo in psona fideliū ⁊ martyrū recolit preterita dicēs. [Deus auribꝰ nr̄is] .i. audiēdi ⁊ cordis [audiuimꝰ] .i. cognouimꝰ ⁊ intelleximus. Audire eni auribꝰ est ad plenū audire vt ⁊ cor intelligat. Unī ⁊ dn̄s in euāgelio. Qui hz aures audiēdi audiat. Multi eni habēt aures carnis nō cordis: qa exterius audiūt intus nō recipiūt. Nā [pr̄es nr̄i] q noluerūt nos decipere. s. pr̄iarche ⁊ prophete nō qlibet homines [annunciauerūt nobis] per scripturas suas ⁊ in libris autēticis. Et quid annunciauerunt?

Audire auribus quid est. Luc. 8. a.

2 **Opus quod operatus es in diebus eorum: ⁊ in diebus antiquis.**

¶ Opus] scz miraculosuz [qđ opatus es in diebꝰ eoꝝ] vt est eductio de egypto: p mare traductio: custodia in deserto ⁊ in terrā pmissionis inductio ⁊ cetera talia. [⁊ in diebus antiqs] scz opus qđ fecisti in exordio de creatione celi ⁊ terre de his que contigerūt ante diluuiū que oia spūalr implentur in nobis. Et hoc est opus quod fecisti in diebus eorum: quia

† infirmasti. 3 **Manus tua gentes disperdidit ⁊ plantasti eos: † afflixisti populos ⁊ expulisti eos.**

¶ Manus tua] .i. virtus ⁊ potētia [gentes] terre promissionis [disperdidit] morte ⁊ aliis modis [⁊ plātasti eos] scz pr̄es nr̄os in eadē terra firmādo habitationē eoꝝ [illa sicut in terra firmat plāta que ad hoc plantat vt radicet ⁊ fructificet. Nota ex hoc ordine qꝫ priꝰ nālīter remittunt pctā qꝫ infundat grā: iuxta illō. Egressus vitioꝝ virtutis opat ingressuz. Disperdio eni gentiū signat extirpationē vitioꝝ: plātatio patrū infusionez ⁊ ɔseruationē virtutū. Et hoc factū est nō facile imo prius [afflixisti] p multa bella [pplos] q ibi erant [et] sic [expulisti eos] de terra sua. Cū mlta difficultate sūt electi: ⁊ te opz cū mlta difficultate inolitam malitiā vincere: vix enim dediscit vitiū cui aliquis assueuit. Hec itaqz tu fecisti non patres nostri.

Pctā prius nālīr remittunt qꝫ grā infundat.

† nō 4 † Nec enim in gladio suo † possederunt terram: ⁊ brachium † eorum non † saluauit eos.

† hereditate. † ipsorū † saluos fecit.

¶ Nec eniz in gladio suo] .i. in virtute armoꝝ suoꝝ pr̄es nostri [possederūt terrā] illā [⁊ brachiū eoꝝ] .i. fortitudo nālis ⁊ robur [nō saluauit eos] de manibꝰ inimicoꝝ. q. d. Nec p se habuerūt terrā: nec per se sunt saluati. Si eni seipsos nō potuerūt saluare ab illis gētibus: multo minus cōstat vt ppria virtute terrā illoꝝ potuissent possidē. Brachiū inqꝫ nō saluauit eos.

5 **Sed dextera tua ⁊ brachium tuuz: ⁊ illuminatio vultus tui: quoniam complacuisti in eis.**

¶ Sed dextera tua] .i. ppitiatio ⁊ fauor grē tue [⁊ brachium tuū] .i. potētia tua ⁊ fortitudo quaz eis dedisti [⁊ illuminatio vultus tui] .i. claritas ⁊ manifestatio p̄sentie tue certis signis ostēsa: scz miracula que erāt eis demōstratio patiētie tue. Talibus eni signis eis affuisti vt effectu signoꝝ tuā p̄ntiā isinuares: ⁊ hoc fecisti nō meritis suis: sz [qm̄ cōplacuisti] tibi: ⁊ placitū tuū collocasti [in eis] .i. ex beniuolētia tua: qꝛ placuit tibi vt illis hoc faceres: ⁊ qꝛ ita bene fecisti illis patribus: corporaliter: spero qꝫ similiter mihi facias spiritualiter. Nam

6 **Tu es ipse rex meus ⁊ deus meus: qui mandas † salutes iacob.**

† salutē.

¶ Tu es ipse] nō mutatus q hoc illis fecisti, es [rex meꝰ] ⁊ rector regēs me spūalr sm̄ bonos mores ⁊ virtutes [⁊ deꝰ meꝰ] creator ⁊ ɔditor quē adoro ⁊ colo: tu me soles ducere vt rex: tu mihi soles subuenire vt deꝰ. [q mandas] fieri [salutes] corporales [iacob] .i. illi pplo antiquo descēdenti de iacob. Et p salutaria mādata tua spūalr saluas eos q luctant ⁊ vitia supplantāt. q. d. tu es vnꝰ ⁊ idē modernoꝝ ⁊ antiquoꝝ fideliū: ⁊ ideo que illis tūc tpaliter fecisti hec nobis ⁊ cuilibet fideli luctatori ⁊ supplantatori vitiorum spiritualiter facies: ⁊ sicut illos iuuisti ita ⁊ nos. vnde sequitur.

7 **In te inimicos nostros ventilabimus † cornu: ⁊ in nomine spernemus insurgētes in † nobis.**

† tal. nō habet. † nos.

¶ In te] p pugnatore nr̄o ⁊ per te oēs [inimicos nr̄os] scz carnē, eiꝰ voluptates fugiēdo: mūdū, eius vanitates cōtēnendo. diabolū, eius tētationibus resistēdo [vētilabimus] .i. pijciemus ⁊ dispergemus sicut paleā a granis separātes [cornu] .i. tua virtute seu fortitudine ⁊ defensione non nr̄a [⁊ in noīe tuo] christiano a te nobis dato: vel in nois tui inuocatione [spnemꝰ] idest suppeditabimus ⁊ pro nihilo reputabimꝰ aduersarios [insurgētes in nobis] idest contra nos: ⁊ nos impugnātes. Et bene dico in te ⁊ in nomine tuo.

8 **Non enim in arcu meo sperabo: ⁊ gladius meus non † saluabit.**

† saluuz faciet.

¶ Non eni in arcu meo sperabo] .i. in puidentia ⁊ prudentia mea humana: vel in calliditate ⁊ occulta defensione. Arcꝰ eni a lōge trahit ⁊ occulte ferit. Et quasi in arcu suo spat q prudētie sue innitit ⁊ in sensu suo cōfidit [⁊ gladius meus] .i. fortitudo mea ⁊ violēta defensio [nō saluabit me] sed tu. Sicut ⁊ patres nr̄i nō sperauerūt nec saluati sunt in suo arcu vel gladio. Singulariter loqtur ppter humilitatē qꝛuis in psona pluriū vel eccl̄ie loquat. Hec sunt duo in qbus valde ɔfidunt hoies seculi, scz in calliditate ppria ⁊ virtute. Sed ille totam saluationem suam in deo ɔstituit. vnde subiungit

Arcꝰ a lōge trahit ⁊ occulte ferit.

† **Saluasti enim † nos † de affligentibus nos: ⁊ † odientes nos confudisti.**

9 † saluos. † fecisti. † ex. † eos qui oderunt

¶ Saluasti eni nos] .i. saluabis. vbi p̄teritū pro futuro ponit: qꝛ iā certū est quasi iā factū sit. [de affligentibus nos] modo ppter te scz ab inimicis visibilibꝰ ⁊ inuisibilibꝰ q nos hic affligūt. [⁊ odiētes nos] .i. in odio nostro pseuerātes [cōfudisti] idest cōfundes: ⁊ erubescere facies qñ dānabunt ostēdendo eis mala que fecerunt: dāna bonorum que amiserunt: penas eternas quibus puniendi sunt. Confusis autem inimicis

In deo laudabimur tota die: ⁊ in nomine tuo cōfitebimur in † seculum.

10 † secula.

¶ In] te [deo laudabimur] nō arrogātes de glīa: qꝛ tu es laꝰ ⁊ glīa nr̄a [tota die] .i. i ppetuitate q nō est īterpollata noctibꝰ: sz tota ē dies. Tūc. n. erit vnꝰ dies cui nūc succedit nox: vna eternitas tūc erit laꝰ vniuscuiusqz a deo [⁊ i noie tuo. i. ad honorē nois tui. [ɔfitebimur] tibi ɔfessione laudis [i seculū] .i. sp ⁊ sine fine. hoc est: laudabimus te q es gloria nostra: laudabimꝰ ergo ⁊ laudabimur nos in te: ⁊ tu in nobis. Ita ergo fecisti antiquis in preterito: ⁊ ita facies nobis in futuro.

Nunc aūt repulisti ⁊ confudisti nos: ⁊ non egredieris deus in virtutibus nostris.

11

¶ Nūc aūt] in hoc tpe meo [repulisti nos] .i. videris repulisse p hoc qꝫ pmittis nos affligi [⁊ cōfudisti nos] in facie inīquoꝝ qbus hic habemur opprobrio tanqꝫ frustra i te sperauerimꝰ [⁊ nō egredieris] vlteriꝰ o [deꝰ] euidēter. i. nō videris egredi manifestus: ⁊ apparere [in virtutibus nr̄is] ostēdēdo tuā presentiā in virtute ⁊ fortitudine nr̄a ɔtra hostes sicut olim pr̄ibꝰ faciebas: in hoc tpe ad exercitationē repellimur ⁊ confundimur vt in eternū glorificemur: nūc nō egredieris in virtutibꝰ nr̄is vt nos in posterū perpetua virtute corrobores.

Auertisti † nos retrorsuz † post inimicos nostros: ⁊ qui oderunt nos diripiebant sibi.

12 † aūt † pre inimicis nostris.

¶ Auertisti] .i. auertī pmisisti [nos retrorsuz post inimicos nostros] vt nos vinctos post se trahāt: vt illi sint ante: nos retro; vt illi victores: nos victi deputemur. [⁊ q oderūt nos diripiebant] nos tanqꝫ in predā [sibi] alios trahētes: alios flagellantes: alios in carcerem mittentes: alios occidentes: alios diuersis tormentis vexantes. Hoc contra illos qui de claustro reuertunt ad seculum: quos demones faciunt sibi predam.

13 Dedisti nos tanq̃ oues escarum: ꝛ in † gentibus dispersisti nos.

Dedisti nos [persecutorib⁹ ad interficiendū vel feris ad vorandū hoc est viliter occidi permisisti] tanq̃ oues escarū [que interficiunt vt ab hoibus vel lupis deuorent.] ꝛ in gētib⁹ dispersisti nos [.i. dispergi permisisti p captiuitatē ꝛ vēditionē vt nos in seruitutē redigerēt: ꝛ ad tēpus dominarent nr̄i. In gētibus etiā dispsi sunt qr̄ Petrus rome crucifigit: ꝛ Thomas in India moritur: ꝛ innumeri martyres per innumera loca occidunt.

14 Vendidisti populum tuum sine precio: ꝛ nō fuit multitudo in † cōmutationibus eorum.

Vēdidisti [.i. vēdi: ꝛ in mortē tradi pmisisti] ppl̄ꝫ tuū sine precio [.i. sine cōpēsatione ꝛ lucro. Quasi sine pcio pp̄ls sctōrū martyrū vēdebat: qr̄ tā pciosus sanguis fundebat: ꝛ exēplo eoꝝ nullus ad redēptionē ꝛ salutē puertebat: qr̄ occidebant ꝛ neminē lucrabant: ꝛ si aliq̄ erāt q cōuerterent ad cōparationē martyrū pauci erāt: hoc est qd̄ subdit] ꝛ non fuit multitudo in cōmutationibus eoꝝ: [scꝫ martyrū .i. pauci p eis acgrebant: qr̄ martyres occidebant: ꝛ pauci de occidentibus puertebant. Insup preter dura etiam turpia patimur. nam

15 Posuisti nos † opprobrium vicinis nostris: subsannationē ꝛ derisuꝫ his qui sunt i circuitu nr̄o.

Posuisti nos opprobriū vicinis nr̄is [circa nos existētibus. Grauis est afflictio que a vicinis ingerit: qr̄ nō trāsitorie dicitur nec cito finit. Uel vicinis nr̄is [.i. ad fidē appropiquātibus: ꝛ venire volētibus qui vidētes mortē nostrā ita probrosam retrahebāt se a fide: posuisti nos [subsannationē [naso [ꝛ derisum [ore] his qui in circuitu nostro sunt [ꝛ nobiscū nō sunt: tamen subsannant ꝛ derident nos: vel qui nos circundant vt capiant ꝛ occidant.

16 Posuisti nos in similitudinem † gentibus: cōmotionem capitis in populis.

Posuisti nos in siliu. [ine [ꝛ exēplū] gentib⁹ [vt cum alicui maledicere volūt in ferre vel malū cōtingere velint: de nobis formā maledictionis sumāt: ꝛ nos in exēplū pponāt nr̄as miseriam sibi imprecādo dicētes sic pereas: vt Laurētius ꝛ huiꝰ: ꝛ posuisti nos [cōmotionē capitis in pp̄lis [ad insultandum nobis vt videntes nos ptinue cū derisione ꝛ indignatiōe mouēdo capita insultēt nobis sic ꝛ cbio insultauerūt mouētes capita sua.

17 Tota die verecundia mea contra me est: ꝛ cōfusio † faciei mee † cooperuit me.

Tota die [.i. assidue] verecūdia mea [seu pudor ꝛ erubescētia tātoꝝ opprobrioꝝ] cōtra me est [.i. corā me ꝛ an pspectū meū] ꝛ cōfusio [seu rubor ꝛ ignominia] faciei mee [qr̄ in facie magis appet verecūdia ꝛ cōfusio] cooprit me [.i. ex ol parte mihi occurrit: tanq̄ essem ea opertus. Per hoc eni qd̄ dicit me: non faciem non solum faciei: sed etiaꝫ totius corporis indicauit horrorem. Et hec cōfusio procedit ꝛ euenit mihi

18 A voce exprobrantis ꝛ obloquentis: a facie inimici ꝛ persequentis.

A voce exprobrātis [.i. insultātis ꝛ in faciē maledicētis ap[te.] ꝛ obloquētis [.i. dolose mordētis ꝛ in absentia detrahentis occulte] a facie [.i. a psentia ꝛ instātia] inimici [in volūtate ꝛ odio habentis corde.] ꝛ psequentis [in actu ꝛ opere. q.d. aduersarij mei persequuntur me ore corde ꝛ opere.

19 Hec omnia venerunt super nos † nec obliti sum⁹ te: ꝛ inique non egimus in testamento tuo.

Hec [pdicta] oia [valde grauia simul] venerūt super nos [ꝛ amore tui ea toleramus] nec obliti sumus te [omittēdo cultum tuū tanq̃ obliti essemus tui] ꝛ inique nō egimus in testamēto tuo [.i. in lege: mandata eius trāsgrediēdo: vel fidē quaꝫ quā in baptismo pacti sumus abnegādo. q.d. inter tot aduersa sm̄ pcepta tua nos habuim⁹ nec fide nec opatione a te recessimus. Magna hic martyrū pstātia ꝛ pfectio cōmendat. Sed nos si vel leue verbū iniurie audimus mox ad iracūdia inardescimus: vindictā si possumus exqrimus: si nō possumus odiū in corde qd̄ est venenū diaboli portamus. Obliuiscimur dei: obliuiscimur charitatē ꝛ patiētiā: inique agim⁹ in testamēto dei mādatoꝝ eius preuaricatores facti. Ad hoc igitur hec scripta legimus vt quanta pro amore dei martyres sancti pertulerunt vigilāter attendamus: attendentes nostrā fragilitatē ꝛ impatientiam deploremus ꝛ corrigamus. Sed adhuc quid dicant audiamus.

20 Et non recessit retro cor nostruꝫ: ꝛ declinasti semitas nostras † a via tua.

Et nō recessit retro cor nostrum [bona deserēdo ꝛ ad mala declinādo: vel de bonitate tua desperādo sꝫ semp ad ea que ante sunt nos extēdumus ad pmissum brauiū festinātes] et [dum sic tribulamur] declinasti [.i. declinare fecisti: q. derisuisti ꝛ tulisti] semitas nostras [scꝫ carnaliū cogitationū: desiderioꝝ voluptatū ꝛ psperitatum] a via tua [certa ꝛ angusta: ꝛ ostēdisti nobis viā tuā sequēdā que ducit ad vitā. Cōmēdatio diuine grē est. Quisq̄ vias dn̄i ingredit ne tanq̄ de iustitia sua glorietur: peruersas vias suas ad memoriā debet reducere ꝛ pēsare de quātis pcupiscētijs ꝛ desiderijs malis: de quātis voluptatibus ꝛ negligētijs per gratiā suam liberauit eū misericors deus. In hoc autē ideo declinasti

21 Quoniam humiliasti nos † in loco † afflictionis: ꝛ † cooperuit nos vmbra mortis.

Quoniā humiliasti nos in loco afflictionis [.i. in hoc mūdo vbi affligimur ppter te: qui est locus afflictiōis ac vallis plorationis ꝛ miserie nō leticie: sed mali vniuersi mūdo pro paradiso: ꝛ peregrinatione terre pro habitatione patrie. Quia humiliauit nos de⁹ affligēdo: ideo declinauit nos a supbia nostra quatenus humiliati semitas nostras relinqueremus ꝛ sequeremur vias dn̄ietiaꝫ ex illa humiliatione] cooperuit nos [.i. vndiq̄ tanq̃ operimēto circūdedit] vmbra mortis [nō vera mors sꝫ vmbra: nō mors aie: sꝫ mors carnis. Umbra mortis: carnalis mortalitas: vera mors dānatio: ꝫ diaboli. Uel [vmbra] .i. timor] mortis [qr̄ causat a morte sicut vmbra a corpore. Sed ppter hec oia mala nō sumus obliti te: quia

22 Si obliti sumus nomen dei nostri: ꝛ si expandimus manus nostras ad deum alienum.

Si obliti sumus nomē [.i. honorificētiā] dei nr̄i [vt ab eius fide ꝛ cultu tanq̃ ci⁹ obliti recederemus] ꝛ si expādim⁹ manus nostras [scꝫ p modū orantiū vl offerētiū] ad deū alienū [venerādū ꝛ colēdū: qui neq̄ nos creauit neq̄ bonū nobis fecit: ꝛ si sumus idolatre. Et nō solū idola sed etiā vitia per hec possunt intelligi. Quoddā eni de⁹ vēter est ꝛ auaritia: que est idoloꝝ seruitus: ꝛ cetera huiꝰ. Expandit etiā manus ad deuꝫ alienum: qui operatur ob fauorem humanum.

23 Nonne deus requiret ista: ipse enim nouit † absco̅dita cordis.

Nonne deus regret [ꝛ exiget] ista [.i. ita manifesta i districto examine ꝛ iusto iudicio ad puniēdū ea. q.d. vtiq̄ sic. naꝫ ꝛ occulta regret: vnde sequit] ipse enim nouit abscōdita [.i. occulta ꝛ cogitationes] cordis [quo scilꝫ corde magis religio gerit q̃ deuotione corporis: ꝛ ideo solus potest iudicare nō solum de manifestis sed etiā de occultis propter quod non requiret a nobis: ipse enim testis est conscientie nostre: ꝛ nouit quia non obliti sumus eum: qd̄ ex hoc apparet.

24 Quoniam propter te mortificamur tota die: ꝛ estimati sumus † sicut oues occisionis.

Marginalia:

13 † inter nationibus

14 † in tribulationibus

15 † in

16 † inter omnibus

17 † vultus mei; † operuit

19 † et obliti tui

Marginalia (right):

Odium est venenum diaboli.

20 † de

21 † de. † infirmitatis. † operuit.

Deus quoridam est vēter ꝛ auaritia.

23 † occulta.

24 † deputati. † velut.

¶ Quoniã ꝓpter te]o deus ꝛ tuã dilectionẽ[mortificamur] id eſt diuerſis tribulationibus opprimimur[tota die].i. inceſſanter ꝛ aſſidue[eſtimati]ꝛ reputati[ſum⁹]ab hoībus[ſicut oues occiſionis].i. nō fetoſe ad occidēdū deputate: q2 non reputamur idonei niſi ad occiſionē: ꝛ occidimur ſine aliq̃ relu ctatione. Sancti viri mortificanť ſanguinē ſuum pro chriſto fundendo: proximis cōpatiēdo: carnē macerādo: vitia reſecando: culpas lachrymis lauando: ꝛ hoc tota die: q2 tota vita ſanctorum martyrium eſt. Igiť q2 ꝓpter te iſta patimur

25 Exurge quare obdormis domine: exurge ꝛ ne repellas † in finem.

† vſq3

¶ Exurge]gerēdo curā tuoꝝ ꝛ ferēdo opē[quare obdormis dñe:].i. videris negligere. Quaſi dormit dñs qñ diſſimulando nō liberat: exercitať deprecationibus ꝛ laborātes adiuuat. Querit aūt quare obdormit: q2 incertum eſt vtrū hoc ſit ex ira an ex miſericordia: vtrū eū velit ad tēpus ꝓbare ꝛ corrigere an ex toto relinquere: ꝛ ideo orat. d.[exurge]tanq̃ vigilans[et]ſi hic ꝛ ad tēpus repellis[ne repellas]nos[in finē] ꝛ conſumptionē. i. omnino ꝛ ex toto. Si vis vt tribulemur ꝛ tentemur: ne ſinas vt frangamur ꝛ pereamus.

26 Quare faciem tuam auertis: obliuiſceris † inopie noſtre ꝛ tribulationis noſtre.

† ino/piã nr̃az ꝛ tribulationẽ noſtram.

¶ Quare faciē tuā]ꝛ grẽ tue preſentiā[auertis]ꝛ abſcōdis ac beniuolētiā quā erga nos habes nō oſtēdis: quaſi iratus: quaſi nō ad ſis: quaſi oblit⁹ ſis noſtri[obliuiſceris inopie noſtre] ꝙ ꝓpter te relinqmus terrena ꝛ modo ſumus quaſi ſine ope ſine ſolatio[ꝛ tribulationis noſtre]ꝙ pro amore tuo tribulamur ꝛ non eripimur. Et ſi nos neſcimus tu ſcis quare: quia non niſi iuſte. vnde hoc dicere nō eſt querela ſed ſupplicatio puri cordis pia. Et non debes obliuiſci

27 Quoniã humiliata eſt in puluere anima noſtra: † conglutinatus eſt in terra venter noſter.

† adheſit

¶ Quoniam humiliata eſt in puluere]ſupra nos in ſignū penitētie ſparſo[aīa noſtra]recordatione pctōꝝ. hoc eſt ad penitētiā cōpūcti ſumus: animā pctōꝝ memoria cruciādo: ſm̄ morē penitētiū ꝛ ad modū tribulatoꝝ cineres ſup capita ſua ponentiū[ꝯglutinatus eſt in terra].i. adheſit terre[venter noſter]in eadē penitētia tota corporis effuſione extenſus vt ſit proſtratis toto corpore tēſis. hoc aūt dicēdo ſummā humilitatem oſtēdit. Qui enī genua terre affigit habet quo plus humilietur: qui ꝟo terre proſterniť non habet vltra quo humilieť. q. d. nimiū humiliati ſumus: vltra quo humiliemur non habemus: iam peruenit vſq3 ad ſummū humiliatio: veniat ꝛ aſſit tua miſeratio. Ideo ꝯcludit

Genufle/xio hꝫ quo plus humi lietur.

28 Exurge domine adiuua nos: ꝛ redime nos propter nomen tuum.

¶ Exurge dñe]ꝛ ne diſſimules ſicut dormiēs[adiuua nos]laborātes[ꝛ redime].i. libera[nos]tātis malis oppreſſos adiuua in bonis libera a malis: ꝛ hoc nō ꝓpter meritū noſtrū ſed gratis ꝓpter nomē tuū dilatādū ꝛ glorificandū: vt cognoſcaris ꝛ lauderis ab oībus qui es deus in ſecula bñdictus. Orō.

Exurge dñe in auxiliū noſtrū: ꝛ erue nos ab opprobrijs vitioꝝ: ꝛ qui corā patribus noſtris inimicarū gentiū regna vicisti, a perſequētibus inimicis vultus tui illuminatione nos eripe. Per dominum.

¶ Pſalmus de nuptijs Chriſti ꝛ eccleſie ac de ipſius chriſti ſponſi ꝛ eccleſie ſue ſponſe multiplici laude ꝛ cōmendatione. Pſal. XLIIII.

1 Eructauit cor meum verbum bonum: dico ego opera mea regi.

Auctor pſalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Titulus hic eſt. In finē pro his qui cōmutabunť filijs Chore ad intellectū canticū pro dilecto. Hoc eſt cāticū iſtud: q2 hec eſt exultatio pro eternis: tēdens in finē. i. in cōſumationē: habitū pro his qui cōmutabunť. i. pro cōmutandis in melius ꝛ pro dilecto pris. i. chrō cōmutāte ſcilꝫ pro ſponſa ꝛ ſpōſo: q2 eſt pro laude vtriuſq3: ſcribiť filijs chore. i. chri ꝛ imitatoribus paſſionum crucifixi: ad intellectū. i. vt intelligant ꝛ venerenť myſteriū tanti decoris ꝛ grẽ: ſcꝫ ꝯiūctionis chri ꝛ eccľie. Hec ergo eccleſia que in ꝓcedēti pſalmo tanta pati deſcribiť in hoc pſalmo laudibus extolliť ꝛ pro ipſa chrs cōmēdatur vt intellecta eminētia chri oēm maculā ꝛ rugam deponat: ꝛ per ornatū virtutū dignā ſe tāti ſpōſi amplexibus exhibeat: vnde ꝓmittiť pro his qui cōmutabunť: ꝛ ſeqtur pro dilecto. ¶ Materia. nuptie chri ꝛ eccľie: ſpōſi ꝛ ſponſe: regis ꝛ plebis. ¶ Intētio. monere ad laudē ſpōſi ꝛ ſponſe ꝛ fideles exhortari vt taliter viuere ſtudeāt quatenus ſe vni viro ſcꝫ chrō virginē caſtā exhibeāt vt in nuptijs a dextris ſpōſi ſui ſedeāt. ¶ Sn̄ia in gn̄ali. Propheta ſpū ſancto repletus: ꝛ celeſtibus epulis ſaginatus in iſto pſalmo ꝓconia dei ſe eructaturū ꝓmittit: ꝛ chrm ſpōſum ꝛ eccleſiā ſuā ſponſā a multis laudat ꝛ magnificat. ¶ Sn̄ia i ſpāli. Propheta ergo quaſi ad has nuptias intromitti deſiderās vt ſibi aperiať ſe velle ſpōſo cantare dicit[Eructauit]quaſi de pleno ꝛ plenitudine diuine grẽ ſpūalis[cor meū]qđ cōcipit ꝟba. i. mens mea intus plena grā.[verbū bonum]hymnū deo ſcꝫ carmen qđ dicturus ſum: ꝛ exprimēs ad cuius honorē eructat ꝟbū ſubdit [dico ego].i. dicere ꝛ cātare geſtio[opa mea].i. dictamina ꝛ carmina mea. ſ. hunc pſalmū de laudibus cōpoſitū[regi]regū ieſu chrō: q2 ex eo habeo. i. ad chrm ꝛ ſimiľr eccľie ſue ſpōſe laudē ꝛ cōmendationem dicam hoc epithalamiū idest laudem thalami ꝛ carmen nuptiale. Tunc predicator opera ſua regi dicit: quando fructum predicationis deo attribuit. Et ne eum aliquid a ſe putares dicere ſubiungit

Epithalamiũ [illegible]

2 Lingua mea calamus ſcribe: velociter ſcribētis.

¶ Lingua mea]in faciendo ꝛ ꝓnūtiādo hoc carmen: fuit[calamus]ꝛ pēna ſeu ſtilus ꝛ graphium[ſcribe].i. ſcriptoris[velociter ſcribētis].i. ſpūſſcti qui in docēdo nō indiget interuallo: q2 dixit ꝛ facta ſunt: velociter etiā ſe dicit ſcribere: q2 que dicit ꝛ ſcribit, cito ventura nouit. Spūſſctūs eſt quaſi ſcriba a quo lingua quaſi calamus regiť dum eius miniſterio ſpūs logť. Calamo linguā ſuā cōparat: vt ꝑ hoc itelligať ſcripſiſſe que dicit. Deinde ſicut ꝓmiſerat laudes regis ſpōſi decātat ꝛ ꝯuertēs ſe ad chrm primo laudat eū a forma ꝛ eloquētia. d.

Spūſſctūs eſt quaſi ſcriba.

3 Speciosus forma pre filijs hoīm: diffuſa eſt grā in labijs tuis: ꝓpterea bñdixit te deus in eternū.

¶ Speciosus]eſt[forma pre filijs hominū]fuit enim ſpecioſiſſimus vtpote virtute ſpūſſcti qui deficere in ope ſuo nō potuit de ꝟgine natus. Uel ideo ſpecioſus: quia ſolus imunis a peccato qđ ſūma ꝛ vera eſt pulchritudo: ꝛ q2 nō ſolū homo ſꝫ cū hoīe etiā filius dei[diffuſa eſt gratia]ſcꝫ eloquentie fructuoſe[in labijs tuis]q2 mirabanť oēs de ꝟbis grẽ que procedebāt de ore eius. Uel q2 per eū verbum grẽ ꝛ recōciliationis mūdus accepit: nā penitētiā in remiſſionē peccatoꝝ ꝓdicauit[ꝓpterea]ꝛ ꝓpter hāc grām per te mūdo datā[bñdixit te]hominē[deus]pater[in eternū]nō ad tēpus dādo tibi nomē qđ eſt ſup omne nomē ꝛ regnū cuius nō erit finis. Uel q2 hic ꝛ in futuro ſemꝑ bñdiceť chrs. Deinde laudat eū a poteſtate ꝛ fortitudine. d. Et tu talis rex

4 Accingere † gladio tuo ſup femur tuū potētiſſime.

† glã diũ tuũ circa. Ephe. 6.

¶ Accingere]ad pugnādum[gladio tuo]ſpūali. ſ. ꝟbo dei. i. euāgelio. De quo apl's ait: ꝛ gladiū ſpūs qđ eſt verbū dei.[ſuper femur tuū].i. ſuper carnē ſiue corp⁹. Accinxit enī gladiū ſuper femur ſuū: q2 in carne aſſumpta predicauit euāgelium quo precidit vitia ꝛ errores circa fidem ꝛ mores: male coherentia ſeparauit ꝛ inimicos ꝓſtrauit: ac mundū debellauit: ꝛ hoc

⁊ hoc [potentissime] .i. fortiter ⁊ viriliter vtere verbo predi-
cationis tue: nõ segniter neqȝ leniter: pdicauit enĩ q̃si potestatẽ
habẽs: ⁊ veritatẽ pdicationis cõfirmauit miraculis.

5 **Specie tua ⁊ pulchritudine tua † intende prospe-
re procede ⁊ regna.**

¶ Specie tua [quãtum ad morũ sanctitatẽ [⁊ pulchritudine
tua] quãtũ ad diuinitatis decorẽ etiaȝ accingere ⁊ accinctus
[intẽde] ⁊ intẽtus sis ne remisse agas: sed potius [psperè] .i.
ad psperitatẽ ecclesie liberis hoĩes pereuntes [pcede] per
viã hui⁹ vite regnũ dei pdicãdo ⁊ ɔtra diabolũ pugnãdo [⁊] .i.
sic totius mũdi īperio pcioso sanguine tuo redẽpto: ac diabo-
lo superato [regna] nunc in ecclesia militãte ⁊ eternaliter in
triũphãte. Regna in fide hoĩum tuã potẽtiã ostẽdẽdo: ⁊ eos
regẽdo qui semp regnasti ab eterno. Regna inquã ⁊ hoc

6 **Propter veritatẽ ⁊ mansuetudinem ⁊ iustitiaȝ:
⁊ deducet te mirabiliter dextera tua.**

¶ Propter veritatẽ ⁊ mãsuetudinẽ ⁊ iustitiaȝ] .i. qr es verus
per te ⁊ p tuos veritatẽ docẽdo: ⁊ mãsuetus malos ferẽdo: ⁊
iustus vite iustitiã ostẽdẽdo que oĩa decẽt regẽ. Ueritatẽ gp-
pe exequẽs mãsuetudinẽ cũ iustitia cõseruauit: vt nec iusti-
tiam in mãsuetudine nec mansuetudinẽ in iustitia amitteret
[⁊ deducet te] inoffense p cursus totius vite] mirabiliter] qa
oẽs mirabunt: vel qr mirabilia facies [dextera tua] .i. fortitu-
do virtus ⁊ potẽtia tua: scȝ deitas: cuius organũ fuit humani-
tas: ⁊ ideo in oĩbus mouebatur s̃m motum deitatis. Et

7 **Sagitte tue acute: † populi sub te cadent in † cor-
da inimicorum regis.**

¶ Sagitte tue] .i. verba pdicationis tue ex ore tuo ⁊ aplorũ
emissa sunt [acute] qr cordis interiora penetrãt: ⁊ sic v̾ba dei
vocãtur sagitte qa occulte hoĩes alliciunt: ⁊ gladius qr mani-
festa rõne hoĩes deo adherere faciũt ⁊ p eas sagittas vulne-
rati [populi inimicoȝ] qui sunt de numero inimicoȝ [regis]
scȝ tui qui es rex magnus: hoc est multi de inimicis tuis [sub
te cadẽt] .i. supponẽt se tibi ⁊ obediẽt: ⁊ hoc [i corde] .i. ex rõ-
ne ⁊ voluntate: vbi se erigebant cõtra christum ibi humilia-
buntur ante eum vt de inimicis sint amici. Deinde laudat
eum a dignitate regali ⁊ iudicio. d.

8 **Sedes tua deus in † seculum seculi: virga dire-
ctionis virga regni tui.**

¶ Sedes tua] .i. regni tui hoc est regalis ⁊ iudiciaria tua po-
testas in qua regnas ⁊ iudicas o [deus.] idest christe q es dei
filius: est [in seculum seculi] idest eterna: ⁊ quicquid consti-
tuis nõ mutatur. [⁊ v̾ga regni tui] idest sceptruȝ: ac guberna-
tio ⁊ correctio tua est [v̾ga directionis] ⁊ regula diuine equi-
tis que vere recta est ⁊ nũq̃ curuatur: hec iustos regit: iniquos
punit: ⁊ distortos dirigit. Nemo ḡ sibi multũ de mĩa christi
blãdiatur: qa virga directionis. i. iustitia est ei. Si alios regit
alios ⁊ cõterit. Sic dilige misericordẽ vt velis eẽ veracem.
Et bene dico virgam tuam eẽ directionis: quia

9 **Dilexisti iustitiã ⁊ odisti iniq̃tatẽ: ppterea vnxit
te de⁹ de⁹ tuus oleo † letitie pre † cõsortib⁹ tuis.**

¶ Dilexisti iustitiã] ⁊ in te ⁊ in alijs ⁊ itantũ q [⁊ odisti iniq-
tatẽ] nõ hoĩe aliter pfecte nõ diligit iustitia nisi odiat iniq-
tatẽ: ⁊ vt talis posses eẽ [ppterea vnxit te] spiritaliter s̃m ho-
minẽ in regẽ ⁊ sacerdotẽ o [deus] filij [de⁹ tuus] .i. tibi ɔsub-
stãtialis. s. pater [oleo letitie] .i. spũscõ q letitiã pstat aĩe. [pre
cõsortib⁹ tuis] .i. plus q̃ ceteros hoĩes quoȝ mortalitatis fa-
ctus es pticeps vt eos tue imortalitatis ⁊ regni faceres tecuȝ
eẽ ɔsortes: quia ceteris datus est spiritussanctus per partes:
in ipso xpo fuit omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. De-
inde laudat eum ab ornatu. d.

10 **Myrra ⁊ gutta ⁊ cassia a vestimentis tuis a do-
mibus eburneis: ex quibus delectauerunt te fi-
lie regum in honore tuo.**

¶ Myrra ⁊ gutta ⁊ cassia] p has spẽs aromaticas significan-
tur virtutes fideliũ spirãtes bonũ odorẽ alijs p bonã famaȝ
⁊ exẽplũ. Unde myrra que amara est ⁊ arcet vermes ac ser-
uat a putredine. s. mortificatio carnis que amara est ⁊ pellit
vermes maloȝ desiderioȝ ac seruat a putredine vitioȝ: ⁊
gutta que ⁊ armoniaca dicit̃ ⁊ pellit inflaturas ⁊ tumores scȝ
humilitas que pellit inflationẽ ⁊ oẽm tumorẽ supbie. Et cas-
sia que ⁊ fistula dr̃ ⁊ nascit̃ in aquosis locis ⁊ crescit in imen-
sum: scȝ fides que in baptismo nascit̃ ⁊ crescit in iustis mul-
tum. De q̃ virtutes fluunt ⁊ pcedũt [a vestimentis tuis] scȝ
[a domib⁹ eburneis] .i. a sanctis tuis q dicunt̃ vestimẽta tua
qr ornãt te vita ⁊ doctrina. Domus (qr in eis habitas) ebur-
nee ppter cõstantiã ⁊ ifirmitatẽ ac virtutũ lucidatẽ ⁊ vite
puritatẽ [ex qbus] virtutib⁹ [filie regũ] .i. ecclesie singule q̃s
per orbẽ apostoli ⁊ sancti se ⁊ alios in virtutib⁹ regẽtes fonte
baptismatis genuerũt ⁊ reperiũt [delectauerũt te] .i. delecta-
biles ⁊ amabiles tibi sunt facte eo q ipsis virtutib⁹ fragrant
nitent ⁊ placẽt: ⁊ h [in honore] nõ suo sed [tuo] .i. ad tuũ hono-
rẽ ⁊ gloriã: qr nõ quesierũt honorẽ suũ sed tuũ. Ex his oĩbus
facta est vna sponsa regi: vna regina a qua eum cõmẽdat: ⁊
post sponsi descriptionẽ ipsam sponsam describit. d.

Cassia fistula dr̃.

Sancti vestimẽta dei dicuntur.

11 **Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato:
† circundata varietate.**

† circũamicta.

¶ Astitit] parata seruire [regina] .i. catholica ecclesia chr̃i re-
gis sponsa que sub chr̃o rege bene regit filios suos [a dextris
tuis] ⁊ nõ a sinistris: qr semp ei placita ⁊ nunq̃ ɔria operat̃: q̃ö
sequit̃ [in vestitu] operũ bonoȝ [deaurato] nõ aureo ne so-
la sit charitas: sȝ assint cetera que charitas ornat. In auro enĩ
itelligit̃ charitas: qd̃ xpo aureũ est totũ de auro est: qd̃ aũt de-
auratũ est aurũ hȝ ⁊ aliud est [circũdata varietate] populo-
rũ psonarũ statuũ officioȝ graduũ linguarũ meritoȝ ⁊ do-
norum. Hec repñtat ecclesia in vestimẽtis nũc sic nunc ali-
ter coloratis ⁊ in cantib⁹ ⁊ cantuũ vocib⁹ diuersis. Deinde al-
loquit̃ pph̃a reginã tanq̃ vnus de patrib⁹ ei⁹ .i. de aplis. d.
Ergo vt ad huius spõsi thalamum valeas puenire

Charitas in auro intelligitur.

12 **Audi filia ⁊ vide ⁊ inclina aurem tuam: ⁊ obli-
uiscere populum tuũ ⁊ domum patris tui.**

¶ Audi] intus scȝ credẽdo o regina [filia] mea .i. mea predica-
tione genita: chr̃m in euãgelio loquẽtẽ ⁊ docẽtẽ [⁊ vide] eius
doctrinã itelligẽdo ⁊ vitã cõsiderãdo [⁊ inclina aurẽ tuã] ad
obediẽdũ humiliter: ⁊ imitandũ. s. in ope ea que docet replẽ-
do: [⁊ obliuiscere populũ tuũ] vn̄ venisti. s. vitia ppetrata p
que regi babylonie seruisti [⁊ domũ patris tui] .i. ɔsortiũ dia-
boli ⁊ ɔuersationẽ seu vanitates hui⁹ mundi in quo quasi in
ppria domo vsqȝ mõ diabolus regnauit: cui⁹ filia p maloȝ
operũ imitatiõe fuisti. Deinde laudat eã ⁊ p̃mo a forma. d.

13 **† Et concupiscet rex † decorẽ tuum: † quoniã ipse
est dñs deus tuus: ⁊ adorabunt eum.**

† qm̃ cõcupiuit. † speciem tuam. † quia.

¶ Et] tunc [concupiscet rex] celestis. s. filius [decorẽ tuũ] .i. te
decorã ppter pulchritudinẽ spũalẽ quã ipse fecit in te ⁊ de-
dit per grãm reparãs in te imaginẽ suaȝ. Multiplex est de-
cor ecclesie q in duob⁹ cõsistit. s. in forma vite ⁊ doctrine. Et
ideo debes libẽter audire que p̃cepta sunt tibi [qm̃] ille q cõ-
cupiscit te, nõ solũ est rex ⁊ spõsus tuus: sȝ [ipse est dñs deus
tuus] .i. creator ⁊ dominator tui. Quicquid habes vnde illi
places, ab illo habes. [⁊ adorabũt] oẽs populi de qbus facta
es [eũ] .i. regẽ tuũ adoratione latrie: qr ei oẽ genu flectetur

Ecclesie decor in duob⁹ consistit.

14 **† Et filie tyri in muneribus: vultum tuum depre-
cabuntur † omnes diuites plebis.**

† nõ habet et. † non hȝ omnes.

¶ Et] nõ tm̃ iudei: sed ẽt [filie tyri] .i. gentium hoc est gẽtes a

parte totū significās. Per tyrum enī: vicinā iudee vbi prophetia erat gētes in christum credituras significabat quā precipue noiatq ciuitas nobilis ꝛ famosa erat: venient ad regem tuū [in muneribus] se ꝛ sua christo deuote offerēdo: ipsumq; ad orando ꝛ elemosynas faciēdo [vultū tuū] ꝛ p̄sētiam o regina [deprecabunt] ꝛ petēt a deo .i. deuote precabunt deū vt dent eis posse puenire ad tuū vultū .i. p̄ntias ꝛ cōformitatē tuā nā extra nidū ecclesie positi faciāt opa sua: sed in vultu ꝛ cōspectu sponse .i. in vnitate ecclesie: aliter enim nō pdessent. [oēs diuites plebis] .i. oimodi diuites siue sint locupletes siue nobiles, siue sapientes, siue potentes ꝛ huiusmodi. Deinde laudat eum a gloria dicens.

15 Omnis gloria eius filie regis † ab int⁹ in fimbrijs aureis: circūamicta varietatibus.

Ois gloria eius [scz] filie regis [que iam dicebat regina .i. ecclesie: est] ab intus [.i. cōsistit in ornatu īteriori: scz in puritate ꝯsciētie ꝛ nō in ostēsione iactātie: nec in magno apparatu exteriori in quo synagoga gloriabat. Uñ Paulus ait. Gloria nostra hec est testimoniū ꝯsciētie nre. Gloria aūt fidelis est de interiorib⁹ bonis: gloria aūt malorū est de his que foris sūt vt de pulchritudine, fortitudine, gñe, dignitatibus, diuitijs ꝛ huiusmodi. Et h̄z eius gloria sit intus in cōsciētia: tñ est etiā in fimbrijs aureis [.i. in honestate cōuersationis ꝛ in opib⁹ bonis: que hīc p fimbrias itelligunt q: patēt sicut fimbrie ꝛ purissime sicut aurū opus eē. [circūamicta] .i. ornata [varietatibus] virtutum: q: singule virtutes vndiq; eam circūdant. Deinde laudat ambos a societate dicens

† In-trinsec⁹.
† varie-tate.
¶ 2. Cor. 1.

16 † Adducētur regi virgines post eā: proxime eius afferentur tibi.

Adducētur [p̄dicatione ꝛ gr̄a adiuuāte: q: p se nequeūt venire. [regi] christo ad seruiēdum [virgines] ꝛ pudice .i. itegre ꝛ aīa ꝛ corpore que sunt in p̄mo gradu p quas robusti ꝛ fortes accipiunt [post eā] scz reginā .i. apostolicā ꝛ p̄mitiuā ecclesiā catholicā gñalē matrē fideliū que domū patris oblita p̄ma venit ad regē. Et cōuertēs verba ad regē ait: ꝛ [proxime eius] regine ꝛ ad eam ptinētes .i. vidue ꝛ in matrimonio ab aliena cōiunctiōe ꝯtinētes que sunt in scdo gradu p quas infirmi ꝛ īmbecilles designant. [afferētur] ꝛ portabunt [tibi] o rex ꝛ ad honorē tuū in tuū cōsortiū: ꝛ vere proxime q: portib⁹ ꝯsiles ꝛ eas in cōtinētia imitātes. De q̄ oēs ꝛ virgines ꝛ proxime

† Affe-rentur.

17 Afferentur in letitia ꝛ exultatione: adducentur in templum regis.

Afferētur in letitia [virtutū] ꝛ exultatione [gratiarū] seu in gaudio īteriori ꝛ exteriori nō in tristitia peccati: q: in p̄senti quoq; ecclesia valde letant sancti de puritate sue cōsciētie ꝛ pectoris sue pacem de hac deinde [adducētur] ministerio angelorū tanq; viui lapides [in téplū regis] .i. in supnā Hierusalem facti p christum regnū ꝛ sacerdotes dei. Duce q̄ gr̄a addūcentur in téplū regis: in vnitatē p̄fecte charitatis vbi possint in eternū laudare deū. Deinde laudat eos a prole ostendēs quāto incremēto ecclesia sponsa p̄fecerit ꝛ alloquit eā. d.

18 Pro patribus tuis nati sunt tibi filij: constitues eos principes super omnem terram.

Pro patrib⁹ tuis [.i. loco apłorū q̄ te genuerūt [nati sunt tibi filij] imitatores eorū .s. epi ꝛ alij quos genuisti: nō te q̄ putes desertā: q: nō vides eos p quos nata es: nati sunt filij ad opus tuū ꝛ de ple tua creuit tibi paternitas. Sunt enim ꝛ hi patres tui: q: ab ipsis regeris. Unde sequit [cōstitues eos] in sede patrū [pncipes] in sp̄ualib⁹ .i. platos: magistros ꝛ doctores ad regēdū populū dei [sup oēm terrā] .i. sup vniuersalē ecclesiā: p oēs ptes terre diffusam nō in vno loco vt. Et nota ex hoc q: pncipes seculi subesse debēt sacerdotib⁹ non preesse. Et quia ita est ordinata ecclesia cōfirmata: ideo ipsa

Pncipes subsit sacerdotibus.

tanq; grata alloquitur dominum dicens.

19 † Memor ero nominis tui: † in omni generatione ꝛ generationem.

† memores erūt domine.

Memor ero noīs tui [.i. fame ꝛ glorie tue memoriā agam ꝛ semp te p̄dicabo [in omni gñatione] diffusa in omni terra. [et] deinde [in omni gñatione] succedēte. q. d. ecclesia: semp nomē tuū annuntiabo: gñationib⁹ sibi succedētibus vsq; ad finē mundi. Uel ipsi filij nati ꝛ principes constituti memores erunt semper [nominis tui domine] quia succedēdo sem per omnes generationes perseuerabunt.

20 Propterea populi confitebuntur tibi in eternū: ꝛ in seculum seculi.

Propterea [.s. et] populi [qui futuri sunt vidētes tātā gloriā ecclesie tue] cōfitebunt tibi [.i. laudabūt te tanq; auctorē ꝛ gubernatorē [in eternū] ꝑ p̄tis seculi .i. p totā hāc vitam [ꝛ in seculū] subsecutiuū hui⁹ [seculi] .i. in futuro vbi est laus eterna, que nunq̄ finiet. O felix apostolorū p̄dicatio que eternā laudē dn̄o acquisiuit. O felices ꝛ nimiū beati qui dn̄m laudare merebuntur in seculum seculi. Oratio.

Christe dn̄e verbū patris p quē cūcta creata sunt ꝛ creant: custodi quesumus ecclesiā tuā varietate gentium cōgregatam: vt dum te ex ipsa creduli tatis iustitia corde puro diligimus: principatū eterni seculi cum patribus mereamur. Per dominum.

Psalmus de aduētu Christi ac ꝯuersiōe ꝛ saluatiōe gentiū: necnō de liberatione ꝛ ꝯsolatione fideliū in p̄secutione malorū. Psal. XLV.

Deus noster refugiū ꝛ virt⁹: adiutor in tribulationib⁹ q̄ iuenerūt nos nimis.

Auctor psalmi ꝑpheta dauid. ¶ Titulus talis est. In finē filijs Chore pro arcbanis psal. Dauid. Hoc est: psalmus ille dauid ꝑphete tendens in finē .i. in christum seu in p̄fectionē: attribuitur filijs chore .i. imitatorib⁹ crucifixi qui hic loquuntur: habitus pro arcbanis .i. occultis manifestādis: q̄a agit de aduentu christi qui multū erat occultus: ꝛ qbusdā aduētū huiꝰ circumstātib⁹ ꝛ ꝯsequētibus. ¶ Materia aduentus christi ac liberatio ꝛ cōsolatio fideliū in p̄secutione malorū. ¶ Intētio, oēs monere ad fidē ꝛ vt ad deū in omni tribulatiōe refugiū habeāt: ꝛ de liberatione plene cōfidāt. ¶ Sentētia in gñali. Propheta in isto psalmo i psona p̄mitiue ecclesie tribulate, p̄mo beneficia que deus impēdit fidelib⁹ tēpore tribulationis recitat. deinde mirabilia dei opa que īter fideles operatur narrat: ꝛ ad diligēter attendēdū ꝛ p̄dn̄o ad credēdum ꝛ imitandū īuitat: q: vt in p̄cedēti psalmo dicit p̄mitiua ecclesiam alie subsequunt: ꝑponūt se p̄mitiui posteris exēplum patiētie vt nō deficiāt sub tribulationū pōdere cum eos audiunt qui salutē bonorū querebāt tot ꝛ tāta patienter ptulisse. ¶ Sn̄ia in sp̄āli. Propheta ergo in christi aduētu vidēs multas tribulationes exurgere: ꝯtra eas p̄mittēs ꝯsolationē in psona filiorū chore ait [Deus] omnius p̄tēs [noster] gratia ꝛ volūtate seu per fidē ꝛ cōfessionē: est nobis [refugiū] .i. securitas cōtra p̄cula: cōtra tormēta: cōtra peccata [ꝛ virtus] .i. fortitudo: q: cū ad eū fugerimus firmi erimus: vñ nihil est nobis timēdum: ꝛ [adiutor est] in tribulationib⁹ ꝑ incendijs [q̄ inuenerūt nos nimis. q: tribularemur supra q̄ ferre possēt fragilitas carnis nisi iuuaremur auxilio diuinitatis. Tribulationes inuenimus quādo iam premeditatas sustinemus: ipse Ho nos inueniunt quādo inopinatos intercipiunt. Gratius autem feriunt tela que preuisa non sunt.

Lcla ad p̄uisa graui⁹ feriūt.

Propterea nō timebimus dum † turbabitur terra: ꝛ transferentur mōtes in cor maris.

† ꝯturbabitur.

Propterea

¶ Propterea]qꝛ talis eſt nobis deus:freti tāto adiutore[non timebimus]qui in ipſo credulitatē habemus[dum turbabitur terra].i.peccatoꝛ terrenus vel iudeus. Genere eoꝝ q terrena ſapiunt iraſcitur ⁊ idignaē ac iſurgit fremēdo aduerſus nos[⁊ trāſferentē mōtes in coꝛ maris].i.ducentur apoſtoli ⁊ fideles ante iudices huius mūdi ⁊ tyrānos. Uel dum[trāſferētur]apl'i a iudea in mediū ſeu fidē gentiū : tūc nos q compuncti ſumus ⁊ mōtibus cōſentimus non timebimus ne de numero reproboꝝ iudeoꝝ fuerimus. Turbatis oībus dei ſeruus manet intrepidus in qua tranſlatione

3 ¶ Sonuerunt ⁊ turbate ſunt aque † eoꝝum:cōturbati ſunt montes in foꝛtitudine eius.

¶ Sonuerūt]chriſti mōtes.i.apoſtoli ⁊ ſancti fidē pdicādo ⁊ cōfitēdo[⁊ turbate ſunt aque].i.irati ſunt populi tyrānoꝝ ſeu gentiū[cōturbati ſunt]ſimul cū plebe[mōtes].i.potētes ſeculi terrena altitudine timētes[in foꝛtitudine eius]ſcʒ dei oſtēſa per apl'os ⁊ ſanctos dum annunciaretur per eos. Alij ſunt mōtes dei qbus caput eſt chꝛiſtus. Alij ſunt mōtes ſeculi quibus caput eſt diabolus. Sic ergo p iſtos montes turbati ſunt illi mōtes. Sed non eſt timēdum:quia

4 Fluminis impetus letificat ciuitatem dei:ſanctificauit tabernaculum ſuum altiſſimus.

¶ Fluminis īpetus].i.inundatio ⁊ irrigatio ſancti ſpūs[letificat]ſuis gratijs ⁊ donis[ciuitatē dei].i.ſanctā eccleſiā virtutib' munitā[⁊ ſanctificauit]p illū fluuiū[tabernaculū ſuū].i. cōgregationē fideliū in qua habitat p fidē[altiſſimus].i.ipſe chꝛiſtus. Jdeo ſpūſſanctus dī flumen qa cōcupiſcētias ⁊ ardores carnis extinguit:ipetuoſus aūt qa nemo ei reſiſtit. Eccleſia ꝟo dī ciuitas vel ppter cōcoꝛdiā habitantiū:vel qꝛ legem hʒ ⁊ regē:hāc intātū letificat ſpūſſanctus vt gloꝛieē etiā in tribulationib'. Dicit ⁊ tabernaculū qa in ea dño militaē. Et hoc tabernaculum ſignificatur p ſpiritūſanctū ſine quo nullus eſt ſanctus. Nec ſolum letificat ⁊ ſanctificat deus eccleſiam ſuam:ſed etiam.

5 Deus in medio eius non cōmouebitur : adiuuabit eam deus † mane diluculo.

¶ Deus in medio eius]ſcʒ ciuitatis ⁊ eccleſie fideliū eſt ⁊ manet ad ptegēdum a malo ⁊ roboꝛādū in bono. Jn medio eſt ideſt in cōmuni:qꝛ oībus equaliter propoſitus eſt:equaliter oībus cōſulit:nec pſonas accipit. Uel iō qa eſt colūna que ſuſtentat oēs partes domus ne corruat:⁊ iō illa ciuitas[nō cōmouebiē]a veritate fidei ⁊ opatione virtutū ſeu de bono ad malū. Et nō ſoluʒ ſuſtētat ne corruat:ſed etiā[adiuuabit eaʒ deus]in labore hui' ſeculi ad bene opandū ⁊ pficiēdū.[mane].i.in pncipio cōuerſionis vel boni operis : ⁊ hoc[diluculo].i.illuminatione ſpūſſancti:qꝛ ſicut poſt mane ſeqtur diluculum:ſic p initiū cōuerſionis veniē ad lumen virtutis. Uel ſm aliaʒ litterā[adiuuabit eaʒ deus vultu ſuo].i.pñtia ⁊ demōſtratione auxilij ſui.i.cū eā adiuuādo ſe indicat. Et ſic

6 Conturbate ſunt gētes ⁊ inclinata ſunt regna:dedit vocem ſuam † mota eſt terra.

¶ Cōturbate ſunt gētes]ſalubꝛiter ⁊ bona cōturbatiōe:ideſt ammirate ac cōpuncte ⁊ mote ad pniam viſis miraculis ⁊ multiplicatiōe fideliū[⁊ iclinata ſunt]ēt[regna].i.pꝛincipes vel regiones humiliati p fidem:pꝛedicationē humiliter ſuſcipiēdo vt adoꝛēt qui p ſupbiaʒ erant erecti vt ſeuirēt:qa[dedit vocē].i.pdicationē[ſuaʒ]deus p oꝛa pdicatoꝝ:⁊[mota eſt terra].i.terreni ad cōuerſionē ſcilicet ab infidelitate ad fidem:a vitijs ad virtutes:a diabolo ad deum. Quis eſt qui dedit vocem ſuam dicat eccleſia:

7 Dñs virtutū nobiſcū:ſuſceptoꝛ noſter de' iacob.

¶ Dominus virtutū]celeſtiuʒ ſcʒ angeloꝝ. Uel[Dñs virtutuʒ]a quo dona virtutū fluunt:ipſe eſt[nobiſcū]emanuel in carne aſſumpta:⁊ p hoc eſt[ſuſceptoꝛ noſter.]Suſceptus eſt a nobis ⁊ ſuſcepit nos. Accepit noſtraʒ humanitatē : ſuſcepit nos in ſuā diuinitatē:factus eſt particeps noſtre moꝛtalitatis vt nos faceret pticipes ſue imoꝛtalitatis[deus iacob].i.ſignificatoꝝ p iacob ſcʒ luctantium ⁊ ſupplantantium qbus ipſe dat virtutes. Nulla ergo nos terreat infirmitas noſtra. Et qꝛ admirabilis ⁊ ſalubꝛis eſt iſta gratia:ergo

8 Uenite ⁊ videte opera dñi que poſuit pdigia ſuper terrā:auferens bella vſqʒ ad † finem terre.

¶ Uenite]o gētes fide ⁊ credite[⁊ videte].i.intelligite[opera domini]que tpe icarnationis fecit.[que poſuit pdigia].i. in ſignū. Pꝛodigia enim dicunē in qbus aliud ſignificatur ꝙ̄ videē.[ſup terram].i.ſup terrenos:⁊ ſubiungit que ſunt illa ſcʒ[auferēs bella]ſcʒ ſpiritualia. Fecit enim pacē inter deuʒ ⁊ hominē ⁊ vtraqʒ ſcʒ iudeos ⁊ gētes fecit vnum:⁊ hoc[vſqʒ ad finē terre]nō tm̄ localiter in omni terra mūdi:ſed ēt tempoꝛaliter vſqʒ ad finē ſeculi. Aufert etiam a nobis dñs bella quādo extinguit repugnātia vitia:⁊ hoc ſignificabat illa pax temporalis que per totum mundum tēpoꝛe natiuitatis chꝛiſti fuit. Et vere eſt auferens bella quia

9 Arcum conteret ⁊ confringet arma:⁊ ſcuta comburet igni.

¶ Arcum cōteret]ideſt occultas maloꝝ cōtra fideles iſidias deſtruet[⁊ cōfringet arma].i.publicas ⁊ apertas impugnationes[⁊ ſcuta]ideſt vanas erroꝝ ⁊ vitioꝝ ptectiones ⁊ defenſiones[cōburet igni].i.annihilabit ſpūſſancti igne ⁊ caloꝛe. Feruēte iſto igne nulla in nobis arma remanent impietatis vt armemur armis euangelicis que deſcribit apoſtolus. Et qa prius inuitati ſumus ad vidēdum opera dñi:iam ipſe dominus nos inuitat ad videndum ſe dicens

10 Uacate ⁊ videte quoniā ego ſum de' : exaltaboꝛ in gentibus ⁊ exaltaboꝛ in terra.

¶ Uacate ⁊ videte quoniā ego ſum deus].q.d. vidiſtis opera mea iam pparate vos ad vidēdum artificē ipſum. Et vt ad hoc idonei ſitis[vacate]ceſſate ab operib' malis ⁊ vitijs: a tumultib' ⁊ terrenis:nullus tumultus in mente ſit ⁊ nulla macula:oīa ſint pacata:oīa mundata.[⁊ videte].i.intelligite deum auctoꝛē oīum ⁊ numerum ſuoꝝ:[qm̄ ego]ſolus[ſum deus]qui feci ⁊ reficio vos:⁊ nō eſt alius pter me:nō ergo de opibus veſtris extollamini:ego qdē[exaltaboꝛ]⁊ magnificaboꝛ[in gentib']qꝛ cōuerſe ad fidē me depꝛecabunē[et] deinde[exaltaboꝛ in terra].i.in iudea ſeu in iudeis vt cū plenitudo gentiū itrauerit oīs iſrael ſaluus fiat. Quia iudei in diuerſis erroꝛib' ſicut gētes nō fluctuabant:ideo iſti p terram que ſolida eſt:ille per mare accipiūtur. Exaltabitur itaqʒ in gētibus ⁊ iudeis vt iam omnes dicant quod ſequitur.

11 Dñs virtutū nobiſcū:ſuſceptoꝛ noſter de' iacob.

¶ Dominus virtutū]eſt[nobiſcū:⁊ ſuſceptoꝛ noſter]eſt[de' iacob]qui facit vincere populuʒ chꝛiſtianū per Jacob figuratū lʒ poſterioꝛē. Semper enim cū credentibus dignanter inhabitat ſicut ipſe polliceri dignatus eſt:dicēs. Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſqʒ ad conſumationem ſeculi. Aliter autem nobiſcum non eēt niſi vacaremus a vitijs et exaltaretur in nobis.

Oꝛatio.

Perſpicuum in iminenti tribulatione refugiū miſericoꝛs deus ſanctifica impetu eterni fluminis habitaculum noſtri coꝛdis:vt te deo virtutum nobiſcū cooperāte terrena pꝛelia cōfutemus. Per dñm.

¶ Jnuitatio ad Chꝛiſti laudem propter eius excellentiam ⁊ dignitatem : ac beneficioꝛum exhibitionem : ⁊ ſuam glorioſam in celum aſcenſionem. Pſal. XLVI.

(Marginal notes: ffines. — Pꝛodigia quare dicant.)

Omnes gentes plaudite manib⁹: iubilate deo in voce exultationis.

Auctor psalmi propheta dauid. ¶ Titulus hic est. In finē psal. dauid p filijs Chore. Et est sensus psal. ille est dauid p phete qui hic loquitur habitus pro filijs chore. i. passionis scz pro cōuersis gentib⁹ dirigēdis in finē. i. ad christi laudē. Gētes enim quas in pcedēti psalmo vocauit ad fidē iam cōuersas hic inuitat ad laudē. ¶ Materia. Christus ascēdēs ad patrem ⁊ filij christi. s. gētes cōuerse ad fidem. ¶ Intētio. deū laudare ⁊ ad eius laudē inuitare. ¶ Sentētia in gñali. Propheta in isto psalmo in psona apostolo⁊ seu ecclesie inuitat oēs fideles ad dei laudē ⁊ hoc pp̄ter eius excellētiā ⁊ dignitatē beneficio⁊ exhibitionē ⁊ suā gloriosam in celum ascensionē. ¶ Sētētia in spāli. In voce ergo aplo⁊ seu ecclesie gētes ad laudē monēs ait. O vos [Omnes gētes] que ad fidē vocate estis ⁊ iā cōuerse in chr̄m creditis nō tm̄ iudei [plaudite manib⁹] i. gaudete bonis opibus: vel incessanter bona opera cōiungit opibus bonis [iubilate deo] i. tantā dei laudē mēte cōcipite que nō posset exprimi voce: ⁊ ita q iubilatio illa sit [i voce exultationis] i. nō solū deū laudare corde: sed etiam exaltanti voce alijs annuntiate: quasi diceret gaudete ad vos puenisse gratiam dei: ⁊ si gaudetis concordent manus ⁊ lingua: ille operentur hec confiteatur: ⁊ subiungit causas qualiter laudandus sit.

2 Quoniam dominus excelsus terribilis rex magnus super omnem terram.

Quoniā dñs [qz dominat omni creature. s. Jesus christus qui prius apparuit humilis est [excelsus] in potētia: qz potens ⁊ efficax sue voluntatis: pōt qd vult: ⁊ qui prius apparuit irrisibilis, est [terribilis] qz iudicaturus i potestate puniet malos [⁊ rex] qz suos spiritaliter regit. [magnus] qz rex regū ⁊ dñs dominantiū [super oēm terrā] nō tm̄ iudeo⁊ sed etiā gētium: quod ostensum est in titulo cruci superposito tribus linguis inscripto: quia nulla pars est terre: vbi ipse nō dominetur. Ideo etiam est laudandus: quia

3 Subiecit † pplos nobis: ⁊ gētes sub pedib⁹ nr̄is.

† plebes

Subiecit populos [iudeo⁊ [nobis] i. vniuersali ecclesie [⁊ gētes] i. gentiles credētes [sub pedibus nostris] i. sub predicatione nostra cui obediūt. Ideo aūt dicit sub pedib⁹ vt oīmodam humilitatē subdito⁊ itelligamus. Sic enim dñs ordinauit ecclesiā vt alios vellet eē prelatos: alios subiectos. Prelato⁊ officium est predicare monere: corrigere: ⁊ in hoc christi vices in ecclesijs tenere. Subiecto⁊ officiū est audire: obedire: ⁊ omnem subiectionē prelatis suis tanq̄ ipsi domino christo exhibere. Illa vtiqz que propter deum fit subiectio: nō tam holbus exhibetur q̄ deo. Et

Prelato⁊ officiū. Subiecto⁊ officiū.

4 Elegit nobis hereditatem suam: speciem iacob † quem dilexit.

† quam

Elegit [nō nostris meritis sed sua gratia: dare [nobis hereditatē suā] celestē hoc est vitā eternā. s. [spēm] i. pulchritudinē [iacob] i. significato⁊ p iacob. s. posterioris populi. Celestis enim hereditas pulchritudo est populi chr̄iani in qua speciosus erit fulgēs sicut sol q nunc est abiectus [quē] iacob ⁊ similes iacob vel significatos a iacob. s. qui terrena dāt pro celestib⁹ vti iacob fecit: vel q luctant cū carne ⁊ vitia supplātant: dñs [dilexit] ⁊ celestem hereditatē eis dare elegit. Deinde ostēdit quo ordine gētes electe sunt cum subiungit.

Celestis hereditas que est.

5 Ascendit deus in † iubilo: ⁊ dñs in voce tube.

† iubilatione.

Ascēdit deus] i. s. chr̄s deus ⁊ homo [in iubilo] scz angelorū iubilantiū de chr̄i victoria ⁊ claritatis gloria: de eius ascēsione ⁊ sui ordinis repatione: ⁊ simil'r in iubilo discipulo⁊: quia gaudiū ammirantiū discipulo⁊ nō poterat exponi aut verbis explicari. Est eniz iubilus ineffabile gaudiū qd nec taceri pōt nec exprimi valet. [⁊ dñs in voce tube] i. in manifesta voce angelo⁊ clamātiū. Uiri galilei ⁊c. Qd ideo factū est vt mūdus firmius crederet qd tales precōes. s. angeli ⁊ apostoli cōfirmarēt. Et nūc post ascēsionē missus est spūsctūs i apostolos ⁊ pdicatū est euāgeliū gētib⁹: ⁊ sic electe sunt. Et qz ecclesia militās cōformari dz triūphanti: ideo sequitur.

Jubilus quid est.

6 Psallite deo nostro psallite: † psallite regi nostro psallite.

† Talia līa nō hz residuū.

Psallite] hr̄ operādo [deo nr̄o] i. chr̄o fm̄ diuinitatē: B est ad honorē dei nostri. q. d. opibus laudate eū [psallite] mente ⁊ voluntate id faciēdo. Et nō soluz psallēdum est ei in eo q deus est: sz etiā in eo q hō: nec qualiscūqz hō sz rex: ⁊ iō subiungit [psallite regi nostro] i. chr̄o fm̄ humanitatē ⁊ hoc ore [psallite] etiam corde. Psallēdum est deo: quia nos creauit: psallendum est regi: quia nos redemit: psallēdū est assidue corde, ore, ⁊ opere. Ideo etiam ei psallēdum est

7 Quoniā rex oīs terre deus: psallite † sapienter.

† Intelligenter.

Qm̄ [ipse est [deus] q creat: [⁊ rex] qui creata gubernat. rex dico iam [oīs terre] non tm̄ vnius: qz iam ab omni terra agnoscit q prius tm̄ in iudea erat notus: ideo [psallite sapienter] i. bene opamini: nō pro terrenis vel inani gloria sicut fatue virgines: sz vt soli dño placeatis sic prudētes. Uel [psallite] ⁊ cantite ad laudē eius [sapiēter] vt qd dicitis itelligatis. Nemo eniz sapiēter facit qd nō itelligit. Uel q̄nques psallite: ad q̄nqz sensus corpis referre possumus vt. vz. eos i bonū vsum xtamus. Deide ostēdit quō sit rex oīs terre cū subdit.

Sapiēter non facit qd q̄s nō intelligit.

8 Regnabit † deus super † gentes: deus sedet super sedem sanctam suam.

† Dñs † omnes

Regnabit deus sup gentes] scz oēs qui olim sup vnā gentem iudeo⁊ regnabat [deus sedet sup sedē sanctā suam] i. super celos ad dexterā patris regnās in secula: vel sup angelos ⁊ iustas animas: qz aīa iusti sedes est sapiētie. i. ita regnat in gentibus: vt tamē maneat in solis sanctis: vbi ergo regnabat diabolus modo regnat chr̄s: ille regnabat p vitia: iste regnat p v'tutes. Si has agimus regnū ⁊ sedes dei erimus. Et exponit quō factū sit vt regnet sup gētes cū subiungit

Justi aīa sedes est sapientie.

9 Principes populo⁊ † congregati sunt cū deo habraā: qm̄ dij fortes terre † vehemēter eleuati sūt.

† Conuenerunt. † valde

Principes populo⁊] oīum nō vnius populi tm̄. i. primitiui omniū gentium: vel reges ⁊ alie potestates que prius deo aduersabātur [cōgregati sunt] per fidē idest cōuenerunt credendo [cum deo habraam] i. in christo qui est deus abrahe: vel cū deo cui credidit habraam. Similiter ⁊ populi cū eis. Ideo aūt accesserunt ad fidē [quoniā dij fortes terre] i. apostoli ⁊ pdicatores sancti dij terre p gratiā fortes per fidem: quos neqz vita neqz mors sepat a charitate chr̄i [vehemēter eleuati sūt] ⁊ clarificati i doctrina i v'tutib⁹ ⁊ signis seu miraculis: ⁊ ita factū est vt multi q̄uerterent ad fidem. Oratio.

Rex oīum seculo⁊ deus cuius regnū super oēs populos dilatatur: subijce q̄s gentes vitiorū sub pedibus nostris: vt diu tibi deo nostro psallimus sapienter: tuo eas auxilio superemus. Per dñm.

Psalmus de ciuitatis Hierusalem cōmendatione: ac de ecclesie fundatione ⁊ magna ac multimoda eius ⁊ fundatoris sui dignitate ⁊ laude. Psalmus. XLVII.

Magnus dñs ⁊ laudabilis † nimis: in ciuitate dei nostri in mōte sancto eius.

† valde.

Auctor psalmi pphēta dauid. ¶ Titulus talis ē. Psalmus iste vel laus est cantici

cantici q̃a de re agit. vnde nobis exultãdum est maxime: scz de ecclesie dignitate: z est filiorũ: vel attribuitur filijs chore idest filijs z imitatorib⁹ chri. s. apostolis z q̄buscunqz perfectis. Psalmus inquã habit⁹ scda sabbati qua factũ est firmamẽtũ. i. celum: idest agẽs de ecclesia que post resurrectionez christi est firmata. Prima eni die discreta est lux a tenebris: i qua significat resurrectio christi vbi lux imortalitatis a tenebris mortalitatis discreta est. In scda die factuz est firmamẽtum: in quo significat tẽpus post resurrectionẽ quo fundata ẽ ecclesia z firmata supra firmã petrã: a qua neqz morte separi põt neqz vita. Quia ergo superius plura dixit de ecclesie dignitate: nũc agẽs de eius fundatione cõmẽdat ipsam z fundatorẽ eius multimode intẽdẽs p hoc oẽs ad eiusdẽ ecclesie virtutes z imitationẽ inuitare. ¶ Materia. cõmendatio ciuitatis hierusalẽ seu ecclesie quã vocat ciuitatẽ: z christi huius ciuitatis dñi z fundatoris. ¶ Intẽtio. monere z hortari vt oẽs istam ciuitatẽ z chrm̃ magnificẽt z cõmẽdent. ¶ Sententia in gñali. Propheta in isto psalmo in psona aploꝝ seu pfectoꝝ loquitur de honore z magnificẽtia hui⁹ ciuitatis z christi fundatoris eius: z cõmẽdat ambos a multis. ¶ Sẽtẽtia in speciali. Propheta ergo p̃mo cõmẽdãs ciuitatez a dignitate cõditoris ait [Magnus] .i. magni imperij z magne potentie est [dñs] .i. Jesus chr̃s qui est dñs oium creaturaꝝ [et] inde [laudabilis] .i. dignus laude [nimis] sine termino z fine z super q̃ lingua possit explicare z vltra q̃ humanus itellect⁹ possit cõcipere vel attingere [in ciuitate dei nostri] .i. hierusalez que fuit electa ad cultũ dei: sita [in mõte sancto eius] .i. syon: hoc est in pede eius ad aquilonẽ. Uel [in ciuitate dei nostri] idest in ecclesia que est munita virtutibus: ampla charitate: collecta p fidẽ ad iuste viuẽdum: ciuitate dico posita [in mõte sancto eius] scz ciuitatis. i. in chro sup quẽ est fundata: siue in mõte virtutũ vel cõstãtie. Hec ẽ ciuitas a tali dño est possessa. Et subdit õ qb⁹ ẽ ꝯstructa cõmẽdãs eã ab amplitudie.

2 † Fundat exultatiõe vniuerse terre † mons syon: latera aquilonis ciuitas regis magni.

Fundatur] hec ciuitas hierlm in fide catholica p christũ z apostolos ibidẽ predicãtes z miracula faciẽtes. [exultatõe] idest ad exultationẽ [vniuerse terre] z omniũ credẽtium: q̃a fides est deriuata de hierusalez ad alias partes orbis qd̃ est eis cã exultationis [mons syon] qui est in parte australi ciuitatis: z [latera aquilonis] que sunt de cõtra ex alia pte ciuitatis: sunt [ciuitas regis magni] q2 ex istis tanq̃ ex quibusdam extremitatib⁹ cõstat ciuitas hierusalẽ. Uel [Fundat] hec ciuitas. i. ecclesia [exultatione vniuerse terre] .i. firmiter edificata est de habitatorib⁹ vniuerse terre exultãtibus de peccatoꝝ remissione: z hoc exequit p partes dicẽs [mons syon] in quo caput regis iudeoꝝ erat. i. iudei [latera aquilonis [.i. gentes que torpẽtes frigore infidelitatis adherebãt tanq̃ latera diabolo: qui p aquilonẽ vẽtũ frigidũ significat: sunt [ciuitas regis magni] .i. dei q fecit vtraqz vnum z hos populos in ecclesia sua per fidẽ collocauit. Sequitur alia cõmẽdatio.

3 Deus in domib⁹ eius cognoscet: cũ suscipiet eã.

Deus in domib⁹ eius] scz ciuitatis hierusalẽ [cognoscetur] q̃a christus deus z homo in tẽplo fuit cognitus a Symeone z Anna z alijs fidelibus. [cũ per suã icarnationẽ z gratiã [suscipiet eam] tuendã scz ꝓmouẽdo ad ꝑnalẽ gloriã. Uel [deus in domibus eius] ciuitatis scz ecclesie. i. in singulis fidelib⁹ q dicuntur domus: q2 in eis habitat dñs [cognoscetur] quia ipi cognitionẽ habebũt de deo cũ p gratiã [suscipiet eã] tuendã z ꝓtegẽdam ab inimicis. Uel in domib⁹ dictũ est pluraliter ꝑpter duos parietes iudeoꝝ z gẽtium: vel propter diuersos ordines ecclesiarum: vna tñ ecclesia: z vere suscipiet

4 Quoniam ecce reges † terre † congregati sunt: † cõuenerunt in vnum.

Quoniã ecce reges] scz tres magi: vel principes iudeorum cum herode [cõgregati sunt] simul. [cõuenerunt in vnuz] scz magi in vnitatẽ fidei ad adorandũ christũ natũ: z principes iudeoꝝ cõcordãtes in dominice natiuitatis locũ. Uel [Quoniam ecce reges] z potestates seculi [cõgregati sunt] de multis locis: de multis populis cũ ceteris fidelibus in vnitate fidei z morũ: z [cõuenerũt in vnũ] scz lapidẽ angularẽ qui de multis facit vnum. Unde non est locus hereticis per partes conscisis z dicẽtibus ecce hic est: ecce illic. Et sic

5 Ipsi videntes † sic admirati sunt: conturbati sunt: cõmoti sunt: tremor apprehendit eos. † ita

Ipsi] scz magi [vidẽtes sic] scz stellam ductricẽ z puerum Jesum z eius matrẽ [admirati sunt] de visis: vel [ipsi] principes iudeoꝝ [vidẽtes sic] que in ꝓphetia legerant [admirati sunt] de adimpletione [cõturbati sunt] pro peccatis z [cõmoti sunt] ad fidẽ scz magi: sed p̃ncipes z herodes ad iraz z vindictam [tremor apprehẽdit eos] scz magos pro tante rei reuerẽtia: sed principes iudeoꝝ z herodem pro timore amittendi tẽporalia. Uel [Ipsi] reges z potestates seculi [videntes sic] .i. intelligẽtes ciuitatẽ dei scz ecclesiam sic fundatam: sic cõstructam: sic decorã: sic firmam [admirati sunt] gloriaz z potẽtiã redẽptoris ac virtutes eius z apostoloꝝ: z post admirationẽ glorie z miraculoꝝ ecclesie chri [conturbati sunt] de pctis suis [cõmoti sũt] ad pniaz z ad bona mutati [tremor apprehẽdit eos] pro ꝯscia delictoꝝ z timore future ire.

6 Ibi dolores vt parturientis: in spiritu † vehementi conteres naues tharsis. † violento.

Ibi dolores vt parturiẽtis] .i. matrũ quarũ filios herodes fecit occidi ꝑpter christuz [in spiritu vehemẽti] .i. in ira magna. s. herodis [cõteres naues tharsis] q2 naues in tharso ciuitate que magos per aliã viam reuertẽtes transposuisse in patriam suã credebãtur cõfracte sunt ab herode. Uel [Ibi] .i. in illa cõturbatione z tremore fuerũt [dolores] penitẽtie [vt parturiẽtis] .i. graues sed fructuosi z vtiles. Uetus enim homo peperit nouũ: z hoc nõ ex suis fuit meritis: sed ex tua gratia deus: z ideo subditur [in spiritu vehemẽti] .i. in v̾tute spiritussancti: vel in forti timore iudicij [cõteres naues tharsis] idest euertes z humiliabis superbiam gentium. Per tharsis enim gentes accipiuntur a parte totum. Per naues ꝟo superbia signatur que in incertis diuitiarũ velut in flatibus ventorum confidit z presumit. Et quia ita est ergo

Superbia p naues significatur.

7 Sicut audiuimus † sic vidimus in ciuitate domini virtutum: in ciuitate dei nostri: deus fundauit eam in eternum. † ita z

Sicut audiuimus] in promissione z in prophetia [sic vidimus] in exhibitione z in euangelio: oia enim que modo complentur ante ꝓphetata sunt. [in ciuitate] hierusalez [domini virtutum] .i. angeloꝝ ꝑpter reuerentiam diuini cultus in ea frequẽter habitãtium. Uel [in ciuitate] .i. in ecclesia [domini virtutũ] q2 ibi custodes angelos deputat: z ipse cunctis celorum agminibus dominat. Et tantus dñs qui regnat in angelis nõ dedignatur regnare in nobis: ideo additur [in ciuitate dei nostri.] Ipse qui dñs est virtutũ ipse est deus noster: idez dominus z deus angelorũ z hominũ: oẽs vna ciuitas: omniũ vnus dominus z deus. [de⁹ fundauit] in fide catholica [eaz] scz ecclesiam per hierusalẽ intellectaz. i. incõmutabiliter stabiliuit [in eternũ] mansurã nõ ad tẽpus sicut synagogã. Fundauit aũt mittẽdo filium suũ vt credẽtes in ipso habeãt vitam eternã. De quo ecclesia gratulando z laudando dicit

8 Suscepimus deus misericordiam tuam: in medio † templi tui. † populi

Suscepimus] o deus pater actualiter [misericordiã tuaz]

idest filium tuum misericordem [in medio templi tui] ubi fuit cum nostre carnis subaa presentatus. Uel [Suscepimus] fide [misericordiam tuam] i. filium tuum [in medio templi] i. in communi tui populi. Bene mia dei dicitur filius quia per eum misertus est nobis deus. Si tantum peccata dimitteret misericors christus dici potuisset: sed quia et culpas dimisit et insuper eternam vitam immeritis dedit non solum misericordem sed ipsam miam digne appellat. Qui recte in medio dicitur positus: quia equaliter se habet ad omnes tam ad nobiles quam ad ignobiles: tam ad ideotas quam ad sapientes. Bene ergo subiunctum est

Filius dei mia dei dicitur.

9 Secundum nomen tuum deus † sic et laus tua in fines terre: iusticia plena est dextera tua.

Ista Mat. 15.

Secundum nomen tuum [o] deus [sic est] et laus tua in fines terre] dilatata. i. sicut nomen tuum ubique terrarum diffusum est: sic et laus tua dilatata est usque in fines terre universe. i. in ecclesia que toto orbe terrarum est diffusa. Nulla est enim terra in qua christi nomen non sit auditum: nec desunt qui eum laudent per omnes terras. Et vere multi erunt qui te laudabunt quia [dextera tua] idest tua propiciatio seu potentia [plena est iusticia] i. iustis: quia per tuam omnipotentiam et gratiam multos iam convertisti et iustificasti seu iustos fecisti: qui omnes te laudant: et multi sunt iusti qui stabunt ad dexteram tuam et te laudabunt. Et ideo

Christi nomen in tota terra auditum est.

10 Letetur mons syon et exultent filie iude: propter iudicia tua domine.

Psal. 96

Letetur mons syon] i. iudea que primo radios fidei suscepit et in speculatione populi constituta fuit. [et exultent filie iude] idest confessionis. s. gentes ab apostolis per fidei confessionem genite. Judas enim confessio est: et hoc propter iudicia tua domine] quibus non falleris in dividendo grana a paleis: nunc vita/ post loco. Et si modo electi tui patiuntur multas molestias adhuc inter malos positi: tunc profecto erit plenum gaudium et perfecta exultatio: et nihilominus iam exultent pro futuro. Et vos vterque populus: scilicet iudea/ et gentilitas

Judas confessio est.

11 Circundate syon et complectimini eam: narrate in turribus eius.

Circundate syon] i. defendite et munite per fidem: per operationem: per bonos mores ecclesiam que est in speculatione [et complectimini eam] brachiis et amplexibus charitatis [narrate] i. predicate aliis laudem et gloriam et ecclesie [in turribus eius] idest in altitudine munitionum et virtutum ecclesie constituti. Non enim verbum dei predicare debet qui adhuc prave vivendo in imis iacet. Justum est ut alte vivat qui alta predicat ut cum doctrina concordet vita. Apte itaque subiunctum est

Predicans alta alte vivat.

12 Ponite corda vestra in virtute eius: et distribuite domos eius: ut enarretis in progenie altera.

Ponite corda vestra] i. intentionem et affectum vestrum non tantum ora [in virtute eius] civitatis scilicet in charitate que est virtus ecclesie per quam sustinetur. Nihil est fortius hac virtute: quia nihil eam vincit: ubi regnat charitas non regnat cupiditas: non superbia non ira/ non invidia/ non luxuria/ non cetera vitia. Charitas vitia extinguit: virtutes nutrit: et est virtus virtutum: relique virtutes sine charitate figuram habere possunt veritatem hic non possunt. Et sic habita charitate [distribuite] i. distinguite et dividite inter vos [domos eius] et loca et singuli eant in loca sibi destinata ut sic [enarretis] predicando magnalia dei [in progenie altera] idest in omni generatione et generationes usque ad postremos. Enarretis inquam hoc scilicet.

Charitatem nihil vincit et multa operatur.

13 Quoniam hic est deus deus noster in eternum et in seculum seculi: ipse reget nos in secula.

Quoniam hic [scilicet christus in terris visus qui tam magnus est et tam laudabilis [est deus] omnium preter [deus noster] voluntate non ad tempus ut falsi dii: sed [in eternum: et] propter idest [in seculum seculi] regnaturus et in hoc seculo et in futuro: vel [in eternum] in presenti tempore [et in seculum seculi] in futuro [ipse] et non alius [reget nos] quia rex est et [in secula] et sine fine. Est enim deus et rex noster deus: quia per ipsum facti sumus. Rex: quia ab ipso regimur. Quia deus est/ preget nos ne moriamur et pereamus. Quia rex est/ reget nos ne aberremus et cadamus. Ab illo ergo optemus regi et liberari hic et in eternum in secula seculorum.

Oratio.

Laudabilis atque terribilis deus qui in celesti hierusalem princeps magnificus exultas: dilata mentem nostram spirituali intelligentia: ut mia tua in nostri pectoris templo suscepta digni narratione tui nominis habeamur. Per.

Psalmus de amatoribus mundi et de vanitatibus quibus sunt irretiti: quod cum omnibus vanis in quibus confidunt sunt eternaliter perituri. Psal. XLVIII.

1 Audite hec omnes gentes: auribus percipite omnes qui habitatis orbem.

Auctor psalmi propheta david. ¶ Titulus hic est. In finem filiis Chore psalmus david. Hoc est psal. ille est david prophetet tendens in finem scilicet Christum: propositus et ascribendus filiis chore. i. predicatoribus et christi imitatoribus qui nos admonent ut pacientia contenamus: et in finem. i. ad eternitatem nostram intentionem dirigamus. Quia enim supra iuitauit ad ecclesie virtutes et imitationem: ideo ad hoc perficiendum admonet nunc ut caduca et temporalia spernamus ac semper mansura et eterna appetamus: quia non amatorum sed contemptorum mundi redemptor est christus. ¶ Materia. contemptus mundi: cum sua gloria et amatoribus periturí. ¶ Intentio. omnes fideles cuiuscunque conditionis sint dehortari ab appetitu terrenorum ad amorem celestium: et sic non eis erit in die iudicii timendum. ¶ Sententia in generali. Propheta in isto psalmo in persona filiorum Chore: loquitur contra eos qui deum colunt ut hic illis bene sit: et dum non colentes vident florere: se autem laborare contra deum murmurant: narratque de iudicio ac de miseria impiorum et felicitate iustorum ut terreat malos per penam et alliciat bonos per gloriam. ¶ Sententia in speciali. Primo ergo reddens attentos ait [Audite hec] que sequuntur [omnes gentes] indifferenter non una gens tantum: quia utilia sunt pro communi bono omnium [auribus] scilicet mentis et corporis [percipite] hoc est nolite transeunter audire: sed intelligite et memorie commendate [omnes qui habitatis orbem] scilicet terram universam que orbicularis est. Nullum excipio nulli sermonem subtraho: quia non accipit deus personas: omnibus pacto est permissus: modo audiunt omnes sed cum ventum fuerit ad reddendam rationem separabuntur qui sine causa audierunt ab illis qui auribus perceperunt. Deinde quod dixerat exponit per partes. d.

Amatorum mundi non sed contemptorum redemptor est christus.

Terra orbicularis est.

2 Quique terrigene et filii hominum: simul in unum dives et pauper.

Quique terrigene] idest quicunque iniqui terre dediti et vitia terre sequentes quasi geniti a terra [et filii hominum] idest iusti ratione tanquam homines utentes et eam sequentes. [simul in unum] et pariter [dives] idest superbus [et pauper] idest humilis: vel amator mundi et contemptor. Habeat multas facultates pecuniarum si in eis non extollitur pauper est. Non habeat aliquid et cupiat et inflatur: inter divites reprobos deputat eum deus q. d. quarumcunque nationum et statuum seu conditionum homines. Non parua se dicturum insinuat cum tantam omnium advocationem faciat. Et ponit causam: quare debeat audiri cum subdit: quia

3 Os meum loquetur † sapientiam: et meditatio cordis mei † prudentiam.

† prudentiam. † intelligentiam.

Os meum loquetur sapientiam] que est notitia de divinis seu cognitio divinorum: et ne putes eum solo ore et non corde loqui addit et

dit[et meditatio cordis mei]idest ex premeditato corde loquetur os meũ[prudẽtiam]que est de institutione seu instructione morũ. Sapiẽtiã loqtur vbi christũ filiũ dei omniũ redemptorẽ iustor̃ et cetera ad fidez et diuinas res ptinẽtia annuntiat. Mores iformat cũ hec terrena nõ appetẽda ac diuitias/delitias/et mundi vanitates negligẽdas eẽ docet. In his duob⁹ dis sermo diuinus idicat. Nec hec a me loquar: sed

4 Inclinabo in parabolam aurem meam: aperiam in psalterio propositionem meam.

Parabola qd est.

¶ Inclinabo in parabolã aurẽ meã]scz cordis.i.audiã humiliter spiritũ in me loquẽtem et in parabolis seu puerbus docentẽ. vnde eũ itelligã. Nã parabola nobis est quicqd audimus dum in enigmate videmus: et cũ intellexero[aperiã]i. apertis verbis edisserã[in psalterio]idest in huius psalterij psalmo[ppõnez meaz]idest locutionẽ obscurã mihi proposită et a spiritusancto reuelatã. Vel[aperiã in psalterio ppositiones meas]i. opere ostendã qd verbis pponam. Psalterium enim qd manib⁹ tangit bonaz opationẽ significat. Qd ergo audiuit in hoc psalterio psalmus manifestat.d.

Psalterii bonã opationẽ significat.

5 † Cur timebo in die mala: iniquitas calcanei mei circundabit me.

† vt qd timebo.

¶ Cur timebo in die mala]idest in die iudicij que dicit mala quãtuz ad iniustos qui tũc dãnabunt: et respõdet qz[iniqtas calcanei mei]i. finalis iniquitas que mihi erit i fine vite[circundabit me]i. ex omni parte opprimet me et faciet me timere: ostendẽs me dãnabilẽ: non ergo tam iniquitas qz finis iniquitatis timẽda est. Nõ enim qui male vixerit: sed q mala vita finierit piturus est. Si ergo vitet iniquitatez calcanei sui et ambulet in vijs dei nõ timebit in die nouissima sz gaudebit. Deinde ostendit qbus timẽdum sit.d.

Periturus qui male vixerit nõ qui male vixerit, sed finierit.

6 Qui confidunt in virtute sua: et in † multitudine diuitiarum suarum gloriantur.

† abundantie.

¶ Qui cõfidunt in virtute sua]idest in sua iustitia nõ in christo. Vel[qui cõfidunt in virtute sua]idest fiduciã et finez ponunt in quacũqz corporis vel animi seu igenij dote: aut dignitatis seu excellentie ptãte: et alijs hõi[et in multitudie diuitiarũ suar̃ gloriãtur]et supbiũt felicitatẽ in eis tanq̃ in summo bono querẽtes tales inquã hñt timere i iudicio futuro. Sed qz sunt q cõfidunt et psumũt in amicis subiungit et de ipsis.

7 Frater non redimit redimet homo: nõ dabit deo † placationem suam.

† ppitiationem suam.

¶ Frater]scz christus qui est primogenitus in multis fratrib⁹ et tãtus frater[nõ redimit]tales ab ira vẽtura[redimet]alijs[homo:]purus in quo ɔfidunt: quasi diceret non: qz nullus sibi poterit redimi pce vel precio amicor̃ vel alior̃. Frater noster voluit esse dñs noster assumẽdo nostrã nãm. Ergo si christus nõ redimit qui deus est et hõ: redimet alius q purus sit hõ: nec ipse peccator: et poterit se redimere: ideo sequit[nõ dabit deo placationẽ suã]idest penitẽtiam non aget: nec sacrificium offeret. Unde placetur sibi deus

8 † Et precium redẽptionis anime sue: et laborabit in eternum et viuet † adhuc in finem.

† nec dabit. † non habet adhuc.

¶ Et precium redẽptionis aĩe sue]i. elemosynas p quas peccata redimunt et delẽtur similr dare nõ poterit vt eis aĩam suã redimat[et]ideo hic talis[laborabit i eternũ]i. affliget in ppetuis tormẽtis qui ad tẽpus delectatus est in diuitijs et delitijs[et viuet adhuc in finẽ]et semp reparabit vt semp sentiat penã: desiderabit mori: sz nõ ꝑcad h tãtũ viuet vt semp laboret. Ecce vita laboriosa sine terminatiõe. Ve tibi mala cupiditas/q̃ male tuos decipis amatores. Id ãt laborabit: qr

9 † Non videbit interitum cũ viderit sapientes morientes: simul † insipiens et stultus peribunt.

† qui non. † temporaliter.

¶ Non videbit]oculo mẽtis et meditationis: nec itelliget[interitum]verũ et eternũ[cũ viderit sapiẽtes morientes]tẽporaliter sicut et stultos. i. quia videt eque mori bonos et malos attendit tẽporalem mortẽ quã cõmunẽ videt/sed quid itersit nõ attendit: et futurũ dãnationis interitũ qui peccatori imminet nõ preuidet: qz cũ sapiens qui pie deũ colit transit a morte ad vitã[simul]cũ morte tẽporali[insipiẽs]qui penã etiaz nõ credit vel attẽdit[et stultus]q lz credat vel attẽdat: nõ tñ cauet[peribũt]iteritu mortis eterne vel sil' in corpe et aĩa.

† dẽs et insipiens

10 Et relinquent alienis diuitias suas: et sepulchra eorum domus † illorum in eternum.

† eorum

¶ Et reliquẽt]tales iniqui[alienis diuitias suas]ppter quas acquirẽdas multiplr peccauerũt: et bene dicit alienis: qz etsi filij vel parẽtes aut cognati sint qbus relinquũt: tñ in h alieni sunt qa nihil eis psunt et illis de diuitijs suis subuenire nõ prñt[et sepulchra eor̃]sunt[domus illor̃]qui pallatia edificauerũt[in eternuz]huius seculi.q.d. in sepulchris vsqz in finem mundi manebũt nõ in pallatijs que extruxerunt. Ve ergo vobis diuites qui tanto tẽpore terrenas domos extruitis et perpetuo in sepulchris habitare debetis. Et

11 Tabernacula eorum in † progenie et pgenie: † vocauerunt nomina sua in terris suis.

† generatione et generationem. † inuocabũt noia eor̃ i terris ipor̃

¶ Tabernacula eor̃]i. alta pallatia et domus lapidee quas de diuitijs cõstruxerũt in qb⁹ ad horã habitauerũt manẽtia[in pgenie]filior̃[et pgenie]nepotuz[vocauerũt noia sua]idest fuerunt cã quare noia eor̃ haberentur in memoria[in terris suis]i. in vicinio nõ vbiqz. Faciunt eniz aliqñ magna et fortia edificia p plures gñatiões duratura vt in illis remaneat eor̃ memoria et fama. Cõtra hos est qd dicit Chrisostomus. O insipiens homo quid prodest tibi post mortem ista memoria/si vbi es torqueris: et vbi non es lauderis: Hoc autem ideo faciunt: quia

Chrisosto mi pulcherrimũ dictum.

12 Et hõ cũ in honore esset nõ itellexit: cõparatus est iumẽtis † insipiẽtib⁹: et similis factus est illis.

† insensatis.

¶ Et]tam hic in hoc q̃ in ceteris[hõ cũ in honore eẽt]ɔstitutus hñs rõnẽ et itellectũ deiqz similitudinẽ[nõ itellexit]illuz honorẽ et suã dignitatẽ: et nõ itelligẽter sed insipiẽter egit extruendo magna edificia et querẽdo memorias p talia cũz potius deberet querere eterna. Unde amissa rõne[cõparatus est iumẽtis insipiẽtibus]nõ ꝟm aliud nisi ꝟm insipiẽtiaz[et]in actu[similis factus est illis]cũ totã felicitatẽ querit in presenti vita et more iumẽtor̃ sequit sensuz et sensibilia: qz sicut iumẽta terre et ventri tantum intẽdunt: ita amatores mundi terrenis rebus tantũ dediti sunt.

13 Hec via † illorũ scandalum ipsis: et postea in ore suo † complacebunt.

† eor̃ † benedicent

¶ Hec via illor̃]nõ dei. i. talis vita ꝟm q ipsi terrena tñ appetunt: que di via: qa ducit ad mortẽ est[scandalũ]i. offensio[ipsis]malis: qz facit eos ruere de peccato in peccatũ donec veniãt ad interitũ[et postea]cũ facti fuerint tales vt non querãt nisi tẽporalia et ditati fuerint[in ore suo cõplacebũt]sibi: laudãtes seinuicẽ et iactantes de tali vita qd sibi congregent: qd sibi edificent: qd se splendide procurent: tanq̃ felicitatem homini possibilem assecuti essent. Sed qa non vidẽt penam sibi paratam post mortem: ideo subditur

14 Sicut oues i iferno positi sũt: mors † depascet eos.

† pastor est eis.

¶ Sicut oues]scz ducte ad occisionẽ hoc ignorãtes: sic isti[in iferno positi sunt]i. ponent post mortẽ. Vel sicut in ouibus tonsa lana alia succrescit vt iterũ tondeat sed ipse manẽt: sic in istis sine cõsumptiõe substãtie semp pena inuenit qd cruciet. vñ sequit.[mors]gehẽne et diabolus[depascet eos]deuorãdo vt semp renascantur ad penã a similitudine iumentorum que non radicitus herbas vellunt sed sumitates car-

punt: vnde iterum herbe renascuntur ad pastum: sic illi morte de pasti reuiuiscunt: quia non deficiunt.

15 **Et † dominabunt eorū iusti in matutino: et auxilium eorū veterascet in iferno † a gloria eorum.**

¶ Et dominabunt eorū iusti]. i. preminebūt eis et iudicabunt eos: quia iudicabūt sancti nationes et dñabunt populis[in matutino]. i. in resurrectione et iudicio qñ post noctē que nūc est oia aperta erunt: quia corda et merita singulorū patebūt.[et auxilium eorū]qd habebāt in hoc mūdo de potētia: de diuitijs: de amicis et huiusmodi[veterascet. in inferno]a simili veteris pāni idest deficiet et peribit[a gloria eorū]. i. propter hoc q gloriati sunt in eis. Uel[a gloria eorū]. i. ad cōparationē et quātitatem prioris glie eorū. Quāta. n. hic videbat eorū gloria: tanta erit ibi corruptio et pena. Deide loquēs in psona iusti subiungit.

16 **Uerūtamen deus redimet animā meam de manu inferi: cum acceperit me.**

¶ Uerūtamē]illos nō redimat aiam taliū:[deus redimet animā meā]scz vere penitētis et iusti[de manu iferi]. i. de potestate diaboli[cū acceperit me]de vita pñti. Modo enim iustis est labor tribulatio et pressura: in futuro erit verū gaudiū et felicitas eterna. Nō est g vt iniq et stulti putāt q sancti. vz. et sapiētes ad eorū similitudinē omnino pereāt. Et quia sic peribunt mali: et deus redimet suos: ergo quicūqz fidelis

17 **Ne timueris cum diues factus fuerit hō: et cum multiplicata fuerit gloria domus eius.**

¶ Ne timueris]idē bonus et ne turberis[cū diues fact⁹ fuerit hō]iniquus et tu iustus es paup. i. cuz videris malos in pñti psperari et florere: teqz pauperē miserū et abiectū: quia in futuro totū erit oppositū.[et cuz multiplicata fuerit]in honorib⁹ seculi[gloria]nō tm̄ eius: sed et[domus eius]quia nō soluz ipse sed et omnes qui ad eum ptinent honorantur. Non desperes nec putes euz a deo diligi quia abundat diuitijs: et te quia pauper es a deo derelictum.

18 **Quoniam cum † interierit non † sumet oia: neqz † descendet cum eo gloria † eius.**

¶ Quoniā cū iterierit]p mortē cito et repēte[nō sumet]et auferet secū[oia]h possessa: imo nihil nisi peccata: quia nihil eorū que possidebat suū erit: sed h tm̄ suū est qd apud iferos sentit[neqz descēdet cū eo]ad abyssum et iferos[gloria eius]. i. felicitas vite presentis. Ideo aūt ipse illuc descēdet et nō descendet cum eo gloria eius: qa in vita sua quesiuit tēporalem gloriā mundi huius: et hoc est quod subiungit.

19 **† Quia anima eius in vita ipsius benedicetur: cōfitebitur tibi cum benefeceris ei.**

¶ Quia aia eius]sensualis non rōnis[in vita ipsius]pñti tm̄[benedicet]. i. laudabit ab adulatorib⁹ secū epulantib⁹ non de bono actu: sed de delicijs qui eū bñfacere dicunt et bene ei optant: qa beatū dixerūt populum cui hec sunt: sed in morte torquebit et sentiet penā q hic trāsitoriā secutus est gloriam[cōfitebit tibi]. i. laudabit te et gratias tibi aget tūc tm̄ o de⁹[cū benefeceris ei]dando ꝓspera. Perfectorū est deum laudare in aduersis: reprobi autem tm̄ laudāt in prosperis: sed blasphemāt in aduersis. Et ideo

20 **Introibit † in ꝓgenies patrum suorum: et vsqz in eternum non videbit lumen.**

¶ Introibit]vsqz[in ꝓgenies patrū suorū]descēdens in infernum vsqz ad reprobos sicut in sceleribus eos fuit imitatus. Qui enim patres pessimos imitant eorū societate dānabuntur. Patres ei⁹ sunt diabolus et angeli eius. ꝓgenies vero diaboli sunt oēs reprobi. Ergo in ꝓgenies patrū introibit quia simul cum reprobis eterno igne peribit[et vsqz in eternuz nō videbit lumen]glorie. Mittetur enim in tenebras exteriores. nam qui hic in tenebris interioribus est postea exteriores patietur. Et merito quia

21 **Homo cū in honore eēt nō itellexit: cōparatus est iumentis † insipiētib⁹: et similis factus est illis.**

¶ Hō cū in honore]diuine imaginis et similitudinis[eēt]cōstitutus[nō itellexit]honorē suū et qd facere debuit. s. vt sm rōnē et itellm viueret: et iō[cōparat⁹ ē iumētis isipiētib⁹: et silis fact⁹ est illis]sequēdo sensuū delectatiōes et solius corpis voluptates. Magna verecundia est a silitudine dei et angelorū transire ad silitudinē iumētorū. Et iō deformitatē hois repetit et iterat vt malus a malo gescat: et vt itelligat qd est vbū memorie dignū: et vitet tm̄ opprobriuz. Defende g o hō honorem tuū: vtere rōne: vtere itellectu q tibi de⁹ dedit ad hoc vt contēnas et despicias terrena et temporalia: diligasqz et qras celestia et eterna.

Oratio.

Reple domine os nostrum sapientia tua: vt memores te dominē factum nosqz redemisse de tartaro mereamur vultus tui lumine decorari. Per dñm.

¶ **Psalmus de duplici aduētu Chri: de sacrificijs veteris ac noui testi: et redargutiōe ac repulsione idebiti ministri. Psal. XLIX.**

Deus deorum dominus locutus est: † et vocauit terram.

Auctor psalmi ppheta dauid. ¶ Titulus talis est. Psal. Asaph. Hoc est ps iste attribuit asaph. i. synagoge et cōgregationi fideli p quā magis cōfutant icreduli iudei: in cui⁹ psona loqt hic pphta dauid. ¶ Mā. duplex chri aduētus et mutatio sacrificij veteris in sacrificiū laudis: recitatioqz malorū q sunt in multis ecclesie ministris. ¶ Intētio. suadere auditorib⁹ vt a carnalib⁹ obseruātijs desistāt: et ab vmbra et figuris ad veritatē et significata se trāsferāt: nec ita voce pdicēt et bñdicāt vt ope nō ipleāt et morib⁹ ꝯdicāt. Obtēperādū est enim preceptis chri talia in hoc psalmo suadētis si ecclesie sue (de qua supra dictū est) mēbris vre sociari volūt et ministris. ¶ Snia in gñali. Propheta in isto psalmo loquit de duplici aduētu chri. Primo in mūdū q ad euāgelij pdicationē. Scdo ad generale iudiciū q ad districtā examinationē vt iuitet p pmuz et terreat p scdm. Tāgit insup chri auctoris euāgelij magnificētiā et sublimationē: sacrificiorū veteris legis euōnē: et sacrificiorū noue legis istitutionē: ac ministri indebiti redargutionē et repulsionē. ¶ Snia in spāli. Ne qs aūt mediocriter de icarnatione estimet potētia icarnati pdicatur vt icredulitas ois tollat: cū ait[Deus deorū]scz hoium deificatorū opator et factor: quia hoies deificat q dicunt dij: quia pre alijs sunt participes deitatis. s.[dñs]noster Jesus chris q est dñs dominātiū: iste tātus et talis[locutus est]pmo aduētu p semetipm: p apostolos et fideles suos q olim multipharie locut⁹ est in pphetis[et]loquēdo[vocauit terrā]. i. hoies habitātes in terra ad fidē et legē euāgelicā. Trib⁹ qdē modis de⁹ di. scz substāliter vel nāliter scz pater et filius et spūssctūs: adoptiue vt sancti q p gratiā adoptionis dij sunt: nuncupatiue, vt idola et demones. Uocauit aūt nō in vna terra. Unde sed in omni scz

A solis ortu vsqz ad occasuz: ex syon species decoris eius.

¶ A solis ortu vsqz ad occasum]missis testibus vsqz ad vltimū terre. Nihil reliqt qd nō sua vocatiōe dignū faceret. Et qa pdicatio cepit ab hierusalez recte subiungit[ex syon]. i. a hierlm cepit annūtiari[spēs decoris eius]. i. pulchritudo diuinitatis et virtutū chri. Hic eniz ibi ab hoib⁹ pp eius pdicationē et miraculorū operationem pmo agnosci cepit et inde ad alias mūdi ptes notitia eius p apostolos et alios pdicatores peruenit.

Isaia.2. pueniet. Unde alius ppheta dicit. De syon exibit lex: et vbuz dñi de hierlm. Qui etsi prius occultus fuit et est adhuctamē

†ma/ 3 **Deus† manifeste veniet:† de⁹ noster et nō silebit.**

†manifestius †veniet manifestum.

℄ Deus manifeste veniet]ad gñale iudiciū vt iudicet q prius occulte venit vt iudicaret. Occulte venit qz īfirmus in carne apparuit: erat glie spēs ī diuinitate: sz hec latebat in humanitate[de⁹]inquā[nr̄].i. chūanoꝝ q verus deus est ipse veniet: nō eni est de⁹ q nō est nr̄ de⁹[et nō silebit]in iudicio a vindicta. Siluit ī pmo aduētu: qa os suū nō apuit nec se vēdicauit. Silet mō a iudicio occult⁹ in celo nō exercēs irā sz expectās pniā: tn̄ nō tacet mādato nec cessat monere flagello: in secundo profert verba alijs blanda: alijs aspera.

†ārt 4 **Ignis † in conspectu eius exardescet: et in circuitu eius tempestas valida.**

†ari pibit.

℄ Ignis]malis replēs spaciū hui⁹ aeris[in ɔspectu ei⁹ exardescet]qz secudū p ignez iudicabit q faciē iudicaturi pcedet. hic ignis illuminat et exurit. Gaudeāt iusti qz illuminant ex eo: timeāt pctōres qa exurēdi sunt ab eo. Bonos nō ledet: imꝑfectis si qd erit cremabile cremabit: malos vo īcinerabit: et stati ad dānatōez resurgēt[et ī circuitu ei⁹]circūquaqz se extēdēs erit[tēpestas valida]nō vētis sz potētia dei q subito et īprouise veniet: ac bonos et malos separabit. Veniēs aūt ad iudiciū.

†sursū 5 **Aduocauit celum † desursum: et terraz discernere populum suum.**

℄ Aduocauit].i. aduocabit[celū].i. oēs pfectos: quoꝝ ɔuersatio est in celis: et q despectis terrenis que sursuz sūt sapiūt[desursuz].i. sup duodeci sedes sessuros et secū iudicaturos[et terrā].i. alios iferiores. s. iudicādos tā bonos qz malos sīlr aduocabit[discernē].i. ad discernēdū et diuidēdū[pplz suū]a non suo. i. saluādos a dānādis: qz bonos ad se recipiet: malos ī tenebras pcipitabit. Vidēs autē ppheta futura qsi pñtia hortatur angelos. d. Et qa ita erit ergo o vos angeli messores.

†iustos 6 **Congregate illi † sanctos eius: qui † ordināt testamentum eius super sacrificia.**

†dispo/nunt.

℄ Cōgregate illi].s. xp̄o de diuersis ptib⁹ orbis[sctōs eius].i. electos sicut capiti mēbra vt corpib⁹ aiab⁹ ɔiūctis xp̄o occurrāt[q].s. scti[ordinant]et pponūt pdicāt et iplēt[testm̄ ei⁹]nouum. s. euāgelica pcepta et charitatis opa[sup sacrificia]testamēti veteris et sup obseruātias legales hoc est q pluris pcipiūt hec qz illa: et hec illis pferūt. Illa eni sacrificia testamēti veteris vmbra fuerūt et prophetia veritatis. Trāsierunt vetera: et ecce noua facta sunt omnia. Ad cuius nouitatis ordinem pertinet quod subditur.

7 **Et annuntiabūt celi iustitiā ei⁹: qm̄ de⁹ iudex est.**

℄ Et annūtiabūt].i. pdicabūt[celi].i. apl̄i ac pdicatores scti et spirituales viri toti mūdo[iustitiā eius].i. fidē et mādata dñi nr̄i Jesu chri et bona opa. Que pfecto iustitia: ideo nobis pdicat qtenus illā exequētes irā iudicis euitare mereamur[qm̄ de⁹]trinitas[iudex est]qui iudicabit viuos et mortuos: et sm̄ opa vnicuiqz retribuet merita: hoc incessanter attēdētes scti viri: qm̄ de⁹ iudex est vitā suā ingrere: pctā sua deflere: et semper pficere nō cessant: vt aū tā districtū iudicē irreiudicabiles appareāt. Deinde est vox chri monētis vt relictis pecudum sacrificijs fiat sacrificium laudis: vbi dicitur quid deus deorum sit locutus. q. d. hec dominus locutus est.

†tibi 8 **Audi populus meus et loquar † israel et testificabor tibi: deus deus tuus ego sum.**

℄ Audi]aure cordis[ppl̄s me⁹]elect⁹ et peculiaris. q. d. si me⁹ es debes audire[et loqr]tibi. Chūs. n. in ppria psona pdicauit pplo israel: et repetit hoc idē sub alio vbo. d.[israel].i. vir vidēs deū iā fide audi[et testificabor tibi[.i. testimonijs scripturaꝝ approbabo. s. q ego[de⁹]solus per potētiā[sz deus tu⁹] spāliter et ppie p grām quē familiari⁹ habeo tanqz in mancipio et ex peculio meo. Quicūqz enim pphetarum et apostolorum scripturas intelligit: dominum Jesuz in pphetis promissum esse dominum nostrum agnoscit. Et ego ipse

Non † in sacrificijs tuis arguaz te: holocausta autem tua in conspectu meo sunt semper. 9 †super sacrificia tua.

℄ Nō arguā te]vlterius tanqz reprehēsibilem[in sacrificijs tuis]carnalibus scz testamēti veteris obmissis et non exhibitis: qz aialia ī sacrificiū nō quero nec ea volo[holocausta aūt tua]tota igne assumpta. s. sacrificia noui testamenti vel tui iuris et de te facta vt caro spūi subiecta: volūtas de pctō ɔtrita: aīa humiliata et igne charitatis tota incēsa[in conspectu meo sunt semper]tanqz grata et accepta. i. mihi placēt et hec volo. Unde ne putes hec holocausta eē de animalibus subdit.

Non accipiam de domo tua vitulos: neqz de gregibus tuis hircos. 10

℄ Nō accipiā].i. nō acceptabo vltra[de domo tua vitulos] ad sacrificiū vel holocaustū.[neqz de gregib⁹ tuis]exeūtibus in pascuis: accipiā[hircos]ad hostiā pro pctō. q. d. nō arguaz si nō feceris: et si feceris nō accipiā. s. illos de domo tua vl' de gregib⁹ tuis q sunt figurales et carnales: sed hūi accipiā significatos et spūales. i. sacrificium laudis. s. hymnos et laudes diuinas. Unde alibi dicitur reddemus vitulos labioꝝ nostrorum. Ideo autem illa a te non accipiam. Osee.14

Quoniam mee sunt omnes † fere syluarum: † iumenta in montibus et boues. 11 †bestie silue †pecora

℄ Qm̄ mee sunt oēs fere syluaꝝ].i. mea sūt aialia que nō possides. s. idomita: et ēt[iumēta]que pascis[in mōtib⁹: et boues] idest mea sunt ēt domita que tu nutris et possides. q. d. nō solum indomita et syluestria que nō possides: sz ēt domita et domestica que possides: de qb⁹ min⁹ videt mea sunt: si eniz seruus me⁹ es tu totū pecudū tuoꝝ meuz est. Cur ergo queram a te que mea sunt qui creauit omnia. Et non solum ista: sz etiā volatilia que difficilius capiuntur sunt mea: quia

Cognoui omnia volatilia celi: et † pulchritudo agri mecum est. 12 †spēs

℄ Cognoui]ab eterno[oīa volatilia celi]q et quot sunt. s. tanqz mea et qb⁹ vsib⁹ sint subiecta qd nullus hoiz sciēcū tn̄ scire deberet si sua essent. q. d. et volatilia mea sunt. Hoc dicit qz et de auib⁹ fiebāt sacrificia.[et pulchritudo agri].i. vbertas oīuz que terra gignit: de qbus ēt sacrificia fiebāt[mecū est].i. tāqz mea creatura mihi seruit: et volūtati mee obedit. Vel[mecū est]cognitione etiā anteqz fieret. Cū illo est ager: cū illo spēs celi et terre: cū illo ois creatura: qz ille vbiqz est. Et ideo.

Si esuriero non dicam tibi: meus est enim orbis terre et plenitudo eius. 13

℄ Si esuriero]qd nunqz fit sz dicit ad ɔuincēdū paruulum sensuz.[nō dicā tibi]vt pascas me tanqz tuis indigēs. q. d. si hec das forsitan esurire me putas qd est magna isania.[me⁹ est eni orbis terre]quo ad ɔtinēs.[et plenitudo ei⁹]quo ad cōtētū. s. omnes creature. Noli g laborare ad querēdū qd mihi des: qz sine labore hēo qd volo: et sine te satis accipe possū de meo. Oia aū me sūt: et ad nutū meū pata mihi seruiunt. Sed

Nunquid manducabo carnes thaurorum: aut sanguinem hircorum potabo? 14

℄ Nūquid mādūcabo carnes thauroꝝ aut sanguinē hircorū potabo?].q. d. nō. qz de⁹ nō esurit nec sitit: et ideo non indiget cibo et potu corporali. vn̄ nō in sacrificijs sed in paupib⁹ vult hec sibi offerri. Vetera ergo sacrificia euacuanda hic declarat: quoꝝ tria genera erāt. Unū in quo pars offerebat et pars retinebat qd dicebat sacrificiū. Aliud qd totū incēdebatur et offerebat qd dicebat holocaustū. Tertium qd fiebat de non

Sacrificioꝝ veterum tria genera.

Sacrificia euāgelica.

riatis vt de thure:simila:ꝛ huiꝰ:qd̄ dicebaꝭ oblatio. Jsta cesse rūt in sacrificia euāgelica quoꝝ: quoddā est iustificādoꝝ:scꝫ cōtritio cordis:ꝛ spūs ꝯtribulatus:quoddaꝫ iustificatoꝝum.ſ. sacrificiū laudis:quod dā iustificationis:scꝫ sacrificiū corpis ꝛ sanguinis domini. Erit ꝛ quartum sacrificium in tēpore glo rie ꝛ eternitatis. Jmprobato ergo veteri ritu de se quasi de alio loquens quid exigat indicit.q.d.hoc nolo. Sed

15 **Jmmola deo sacrificium laudis: ꝛ redde altissi mo † vota tua.**

† preces tuas.

℄ Jmmola deo]. ſ. mihi.i.offer ad placandū deum[sacrificiū laudis]qd̄ in te est.ſ.vt ei grās agas de omnibꝰ:a quo habes qcqd boni habes:ꝛ cuius mīa tibi dimittiꝭ qcqd ex te mali habes.[ꝛ redde]tanꝗ debita[altissimo]deo[vota tua].i.vo tiuas oȝones ꝛ laudes seu desideria tua que exprimunꝭ per oȝones ꝛ preces:vel vota que promisisti in baptismo:in susce ptione ordinū:in ꝓfessione religionis:hoc est sacrificiū acce ptabile:hoc est holocaustū pingue:vt laudeꝭ deus ab homi ne,quē creauit,quē redemit:cui ꝛ celeste regnum promittit.

† tue 16 ꝛ exima te ꝛ glorifi cabis me.

Et inuoca me in die tribulationis † eruaꝫ te: ꝛ ho norificabis me.

℄ Et]cū sic feceris tūc[inuoca me]. ſ. in auxiliū non de te vel de viribus tuis ꝑsumas[in die tribulationis].i.aduersitatis ꝛ tētationis que ideo tibi datur vt inuoces[ꝛ eruā te]nūc de tri bulatione vel tollēdo eā vel dando fortitudinez ne deficias. [et]cū fueris erutus[honorificabis me]pro tua liberatione vt mihi grās referas:ꝛ iā a me nō discedas:vel apd̄ alios cau sa honoris mihi eris. Tanto aūt magis euꝫ honoramus quo liberationem nostram non a nobis:sed ab ipso procedere sci mus. Sed vide ne dū hn̄ cātas.i.ꝑdicas male viuas:qꝛ

† eni 17 † vt gd.

Peccatori † aūt dixit deus † quare tu enarras iu stitias meas: ꝛ assumis testamētū meū ꝑ os tuū.

℄ Peccatori aūt].i.malo ꝑdicatori q qd̄ ore ꝑdicat opere nō implet[dixit deꝰ]exterius scribēdo:interius inspirādo[qua re].i.qua ꝑsumptione ꝛ audacia[tu enarras iustitias meas] idest ꝑcepta mea iustificātia ꝑdicas:cum ope nō impleas[ꝛ quare assumis testamētū meū]sanctū[ꝑ os tuū]pollutum.ſ. euāgeliū meū tā pollutis labyꝫ ꝑdicare ꝑsumis.q.d.indigne hoc fero assumis qdē per os tuū ad ꝑdicādū:non per cor ad diligendū:nō per manus ad operandū:nō tñ interdiciꭀ laus dei ꝯuersis ad pniaꝫ:sed oblitis deū vt ait inferius

† eru 18 ditionē. † post te

Tu vero odisti † disciplinā: ꝛ proiecisti sermones meos † retrorsum.

℄ Tu vero odisti disciplinā]ꝟberū ꝛ verboꝝ.i.correctionē cō tra eā murmurādo:qꝛ laudas qñ parco:murmuras qñ casti go[et proiecisti].i.postposuisti[sermones meos retrorsum] qꝛ verba mea negligēs nō custodisti:sed cōtēpsisti sicut ho mo cōtēnit ꝛ despicit qd̄ post tergū abycit:ore hn̄dicis sed fa ctis negas.q.d.que dicis postponis ne videas in odiēdo disci plinā:redarguiꭀ volūtas mala in ꝓyciēdo sermones dei re trorsum:reprehēdiꭀ negligēs ꝛ praua vita. Naꝫ ſmones dei ꝓycere est illis ꝯtēptis ꝑuersa agere.[Et h euidēter appet:qꝛ

Sermões dei qñ ꝓij cimus.

† cō 19 curre bas ei.

Si videbas furem † currebas cum eo: ꝛ cuꝫ adul teris portionem tuam ponebas.

℄ Si videbas furē currebas cū eo]mēte ꝛ si nō corpe.ſ.ꝯsen tiēdo,laudādo,vel etiā in furto eis participādo[ꝛ cū adulte ris portionē tuā ponebas]facto vel ꝯsensu aliquo vel adulā do. Si enim placuit tibi qd̄ fecit ipso placito cucurristi:ꝛ por tionē tuā cū illo qui fecit laudādo posuisti. Et si nō facis ma lum:si tu nō laudas malum:si cum ex toto voto ꝯsentis cur ris cū malo ꝛ portionē mali recipis. Et preter hec predicta

† neg 20 tia. † ample

Os tuum abundauit † malitia: ꝛ lingua tua † con cinnabat dolos.

℄ Os tuū abūdauit malitia]qꝛ nō solū nō reprehēdit vel ta cet:sed etiā adulādo laudat malū vel illud faciētes:malū est scire illud ꝛ nō reprehēdere:sꝫ peius est laudare. Uel os ma litia abūdat qñ maledictis ꝛ ꝯuitys alios exasperat.[ꝛ ligua tua cōcinnabat].i.cōponebat vel ꝟbis ornabat[dolos].i.fal sa ꝛ mēdacia aliud dicēdo ꝛ aliud cogitando ad ꝓximi dece ptionē. Cōcinnare eni est diuersa insimul cōmiscere ꝛ cōpo nere. Unde bene dicit concinnabat:quia mos est decipiendis sic falsa componere ꝛ ornare vt blandiatur in lepore verbo rum. Et hoc fecit iste circa proximum.

ta est do lositaꭀ.

Concinna re quid est

21 † de trahebas

Sedens aduersus fratrem tuum † loquebaris: ꝛ aduersus filium matris tue ponebas scandaluꝫ: hec fecisti ꝛ tacui.

℄ Sedēs]quasi cū mora ꝛ studio[aduersus fratreꝫ tuum].i. ꝓximū.ſ.oēm hoiem[loquebaris]nocitura ꝓximo detrahē do.[ꝛ aduersus filiū matris tue].i.sancte eccl'ie que nos fonte baptismatis generauit:puta quēlibet chꝛianū.[ponebas]insi diose[scandalū]quo innocēs caperet.i.faciebas vt infirmꝰ scandalizareꭀ. Uel per fratres accipiunꭀ fortiores ꝛ perfecti per filios simpliciores ꝛ imperfecti. Prauoruꝫ ergo vsus est ꝑfectis derogare ꝛ ex hoc impfectis scandalū ponere:ꝛ semꝑ discordias seminare.[hec fecisti]inique agēdo ꝛ loquēdo[et tacui]vidictā dissimulādo ꝛ ad pniaꝫ expectādo. Et ideo

Prauoꝝ vsus.

22 † su spicatus es iniqui tateꝫ qd̄ ero tibi similis. † consti tuā te an

† **Existimasti inique ꝙ ero tui similis: arguam te ꝛ † statuam contra faciem tuam.**

℄ Existimasti]o[inique ꝙ ero tui silis]ꝯsentiēdo malis.i.ꝙ talia mihi placeāt sicut tibi eo ꝙ ea nō punivi:sꝫ ego[arguaꝫ te]ꝛ arguet te malitia tua in futuro iudicio[et]arguēdo[sta tuā]te[ꝯ faciē tuā].i.ostēdā te tibi vt turpitudinē tuā quam modo videre nō vis:tūc videas ꝛ ꝯfunderis. Modo ḡ tu fac qꝛ qs talis es ꝙ tibi misereaꭀ deꝰ:cōstitue te aū te:ascende tri bunal mētis tue:pone nunc añ faciē petā tua:esto tibi index: torqueat te timor:erūpat ꝯfessio:ꝛ dic dño tuo:qm̄ iniqtatem meam ego cognosco:ꝛ peccatum meum contra me est sem per. Si enim nosmetipsos iudicaremus non vtiqꝫ iudicare mur:propterea admonendo subdit

ps. 50.

23 † aūt † dñm † sic lea. † eruat.

Jntelligite † hec qui obliuiscimini † deū: ne qñ ra piat † ꝛ non sit qui † eripiat.

℄ Jntelligite]ꝛ ex rōne perpēdite[hec]que dicta sunt vt vos metipsos corrigatis[q obliuiscimini deū]dū mala agitis ꝛ q̄ sic agitis,ac si in memoria ꝛ ꝯsideratione vra deū nō habere tis. Attēde hic viscera diuine mīe:qꝛ ēt obliuiscētes se nō obli uisciꭀ nec repellit:imo reuocat ad itellectū vt resipiscāt ꝛ nō pereant[ne qñ].i.ne aliqñ[rapiat]vos deus.i.ego:ad mortē vel ad diē iudicy seu ad gehēnā si vos itelligere nō vultis[ꝛ nō sit q eripiat]ꝛ liberet:quia nō est q de manu ꝛ ꝑtāte mea possit eruere. Quo ꝯ de itelligētibꝰ ꝛ laudātibꝰ deū subiūgit.

24 † glo rificabit † ibi via est i qua ꝟd

Sacrificiū laudis † honorificabit me: ꝛ † illic iter quo ostendam illi salutare dei.

℄ Sacrificiū laudis]non aliū[honorificabit me]ꝛ placabit: nec illud qd̄ scelerati canūt. Nō eni laudat q hn̄dicit:si male viuit:nec q hn̄ viuit:si sibi dat vel sapꝫ aliū se extollit[ꝛ illic] idest in tali sacrificio laudis est[iter]qa hoc sacrificiū est via ad deū[quo]itinere[ostēdā illi].i.laudāti[salutare dei].i.sal uatorē dñꝫ.ſ.meipꝫ. Salutare dei est chr̄s q cū grā venit:quē nō nouit q aliq̄ gr̄e aliqd tribuit. Ecce via ad deū:ecce scala Jacob i q̄ angeli ascēdūt ꝛ descēdūt.i.fideles ascēdūt ad lau dē diuinitatis:ꝛ descēdūt ad laudē humanitatis in chr̄o. Oro.

Chr̄s salu tare est dei

DEorū domine te rogamus vti nos suscipias in sacri ficium laudis:quo sine onere peccati tuas iustitias enarrantes iter illud quo salutare tuum ostendiatur gradiamur. Per dominum.

¶ Psalmus de oratione vere penitentis: dei misericordiam magnam pro venia ⁊ gratia obtinenda humiliter ⁊ deuote implorantis. Psal. L.

1 Miserere mei deus: secundum magnam misericordiam tuam.

Auctor psalmi propheta Dauid. ¶ Intitulatur autem. Psalmus Dauid scilicet prophete respicientis in finem. i. in christum a quo per peccatum recesserat qui est finis. i. omnium bonorum operum consumatio ⁊ perfectio: agens de penitentia eius ⁊ humilitate quam habuit cum venit ad eum Nathan propheta missus a deo ad arguendum eum: quando vel quoniam intrauit ad Bersabee vxorem Urie, vbi specialiter humilitas ostenditur que adeo penitentibus valens in exemplum proponitur. Arguente enim Nathan: rex peccatum suum publice confiteri non erubuit: non sicut homo solet excusauit: sed penas exigit ⁊ in conspectu omnium se reum abiecit. ¶ Materia. vera peccatorum recognitio, salutifera contritio, ⁊ confessio, ac diuine misericordie imploratio. ¶ Intentio. monere peccatores ad penitentiam salutarem exemplo Dauid: ⁊ ne quisquam in prosperis rebus se extollat vel in virtute sua presumat. ¶ Sententia in generali. Propheta in isto psalmo in persona sua ⁊ cuiuslibet vere penitentis recognoscit peccata sua: implorat diuinam misericordiam: ⁊ sic petit culpe remissionem ac gratie redintegrationem: ⁊ ad ista obtinenda allegat multiplicem rationem. Quia ergo supra per secundum aduentum ad generale iudicium terruit: ⁊ oblitos dei vt se corrigant monuit: recte nunc subiungitur de penitentia per quam misericordia ⁊ gratia obtinetur diuina. ¶ Sententia in speciali. Dauid ergo non excusans peccatum: sed publice confitens ait. [Miserere mei] o [deus] i. creator meus quem magna ⁊ multa iniquitas mea non latet [secundum magnam misericordiam tuam] naturaliter tibi insitam: cuius misericordia natura est diuina: ⁊ ideo semper apud te est misericordia ad quam confugio timendo iustitiam qua punis peccata. i. ad modum misericordie tue que magna est dimitte magnum peccatum meum. Magna enim est mea miseria: ⁊ ideo magnam exigit medicinam. De graui enim peccato desperandum esset nisi magna misericordia dei esset: que quanta sit diffiniri non potest. Hec dicens locum aufert iudicio. i. discussioni: ergo factum concedit.

2 Et secundum multitudinem miserationum tuarum: dele iniquitatem meam.

¶ Et secundum multitudinem miserationum tuarum [in effectu quas ab initio seculi in peccatorum remissionibus multipliciter ostendisti] [dele iniquitatem meam] i. culpam ⁊ offensam multiplicem: hoc est ad modum miserationum tuarum que multe sunt ⁊ superant multitudinem quamlibet peccatorum [dele iniquitatem] que multiplex est: scilicet homicidium, fraudem, ⁊ adulterium: hic ostendit peccatum suum ⁊ magnum esse ⁊ multiplex. Qui enim magnam misericordiam ⁊ multiplicem miserationem deprecatur: magnam ⁊ multiplicem miseriam confitetur. Opponitur ergo magna misericordia magno peccato ⁊ multitudo miserationum multitudini peccati. Propterea adhuc subiungit.

3 Amplius laua me ab † iniquitate mea: ⁊ a † peccato meo munda me.

† magis magisque. † iniustitia. † delicto.

Iniquitas plus sonat quam peccatum.

¶ Amplius [i. plus quam ego te rogare sufficiam [laua me] fonte ⁊ aqua misericordie ⁊ gratie tue [ab iniquitate mea] vt dimittas que conscientia metuit: ⁊ adiicias quod animo non presumit [⁊ a peccato meo munda me] i. ita laua vt plene mundes vt nullum remaneat peccati vestigium. i. obligatio ad supplicium. Plus iniquitas quam peccatum sonat: cum ergo penitens iste orat vt ab iniquitate lauetur ⁊ a peccato mundetur tam a grauiori quam a leuiori culpa curationem postulare videtur. Sed nec pro misericordiam prohibet iustitia vt peccatum sit impunitum, Et ideo subdit allegando causam quare sibi dimitti postulat dicens.

4 Quoniam iniquitatem meam ego † cognosco: ⁊ † peccatum meum † contra me est semper.

† agnosco. † delictum. † coram.

¶ Quoniam iniquitatem meam [detestandam] [ego cognosco] per penitentiam ⁊ satisfactionem: ac tanquam vere penitens non dissimulo: ⁊ ideo peto vt tu ignoscas: ergo ego punio: tu ne punias [⁊ peccatum meum contra me est semper] i. displicet mihi ⁊ detestor illud tanquam mihi contrarium vel contra me. i. coram me est semper ⁊ ante oculos cordis mei per recordationem ⁊ contritionem amaram. Ego illud video ad dolendum: tu id ne consideres ad puniendum. Attende quid facit deus. Si memor sis peccati tui ille non erit memor. Si tu eius oblitus fueris: deus eius memorabitur. Agnosce ergo ⁊ emenda ac confitere deo: ⁊ dic

5 Tibi soli peccaui ⁊ † malum coram te feci: vt iustificeris in sermonibus tuis: ⁊ vincas cum iudicaris.

† malignum.

¶ Tibi soli peccaui [i. quod peccaui tibi soli attribuitur ad iudicandum ⁊ puniendum: ⁊ etiam ad simpliciter relaxandum: cui soli reddenda est ratio de peccato: quia solus es sine peccato: ⁊ solus potes curare a peccato [⁊ malum coram te feci] idest in tua presentia facere non erubui qui vbique es: ⁊ quem nullum latet secretum: qui etiam solus cognoscis quale ⁊ quantum sit cuiusque malum. Et ideo etiam peto mihi misereri [vt iustificeris] i. iustus ⁊ verax inueniaris [in sermonibus] ⁊ verbis [tuis] quibus promisisti veniam penitenti [⁊ vincas cum iudicaris] i. cum quidam praue intelligentes iudicent te non misereri criminaliter lapsis: conuince illos ⁊ sententiam eorum destruere parcendo mihi criminaliter lapso. Uel [cum iudicaris] a diabolo non debere mihi peccata dimitti: quia multa grauia: sed tua misericordia vincat iniquum iudicium eius vt mei miserearis.

vt

6 Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum: ⁊ in peccatis † concepit me mater mea.

† mater mea me in vtero aluit.

¶ Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum [i. in peccato originali [⁊ in peccatis concepit me mater mea] scilicet in concupiscentia libidinis. q. d. mater mea me concepit cum delectatione peccati: ego conceptus contraxi mecum iniquitatem originalis delicti ex quo patior difficultatem ad bonum ⁊ pronitatem ad malum: propter quod peccatum hominis est magis remissibile: ⁊ merito debes me misericordiam tuam petentem exaudire. Ecce nuda ⁊ humilis confessio: de vno arguitur ⁊ omnia non tantum actualia: sed etiam originalia confitetur: vt omnium peccatorum veniam mereatur: ⁊ ideo misericordiam pulchre commonet iudicis ne condemnetur. Ut enim dicit Leo. Non remanet in iudicio condemnandum quod fuerit confessione purgatum. Ideo autem cognosco ⁊ confiteor ac peniteo peccatum meum.

Leo pp.

7 Ecce enim veritatem dilexisti: incerta ⁊ occulta sapientie tue manifestasti mihi.

¶ Ecce enim [in manifesto est quod [veritatem] confessionis seu veram confessionem vt reus se accuset [dilexisti] super sacrificia. Uel [veritatem dilexisti] qua peccata punias: licet pie ea indulgeas. i. impunita peccata etiam illorum quibus ignoscis non reliquisti. Sic prerogasti misericordiam vt seruares ⁊ veritatem. Ignoscis confitenti: sed seipsum punienti. Misericordia ergo est quod homo liberatur: veritas quod peccatum punitur. Et confido quod mihi parcas: quia iam [incerta ⁊ occulta] mysteria [sapientie tue] idest filii tui [manifestasti] i. prophetico spiritu reuelasti [mihi] videlicet incarnationem, passionem, resurrectionem, ascensionem, ⁊ alia plurima. Incerta dicit propter iudeos qui hec legebant ⁊ dubitabant. Occulta propter gentes que hec omnino nesciebant. Et ideo certus sum quod

8 Asperges me hyssopo ⁊ mundabor: lauabis me ⁊ super niuem dealbabor.

¶ Asperges me hyssopo [i. sanguine christi: hoc est sic in passione fideles asperges: ac virtute charitatis ⁊ humilitatis [et sic [mundabor] a peccatis. Hyssopus enim herba humilis herens petre radicibus: aufert inflationem pulmonis. Hic in mysterio aspergitur qui radice charitatis fixus in humili christo superbie tumorem humilitate depellit: humilitatemque passionis christi imitatur, ⁊ ita mundatur. Sed quia parum est mundari a sordibus peccatorum nisi contingat decorari candore virtutum: ideo subiungit [la-

Hyssopus aufert inflationes pulmonis.

lauabis me [aqua baptismi idest sicut in baptismo lauabis si deles tepore gre t infusione gre tue[t sup niue dealbabor]. J. incoparabilr:qt dealbatio spualis maior est t melior q̄ cor poralis:t candor iustificate anime omnem candorem super rat visibilis creature. Et sic

† exul 9 Auditui meo dabis t gaudium t letitiam:t t exul tatione. tabunt ossa humiliata.

† alia lra nō h3 et.

Auditui meo [interiori[dabis gaudiū]de remissiōe pctō p reuelādo mihi ca esse dimissa[t letitiā]de pmissione salutis eterne. Uel gaudiū referri pōt ad presentē grāz:letitia ad futurā gloriā[et]audita interius remissiōe t pmissiōe[exulta būt ossa humiliata].i. spūales vires que intus latēt:t corpus sustentant prius turbate in contritione:t per penitentiam hu miliate. Uel virtutes t dotes anime que per peccatum fuerāt depresse:t per remissiones peccati resuscitate[exultabūt].i. exultationis causa mihi erunt. Et vt hec fiant

10 Auerte faciē tuam a peccatis meis:t omnes ini quitates meas dele.

Auerte [t amoue[faciē tuā [nō a me sed[a pctis meis [obli uioni ea dādo.i.ne videas:nec recorderis illa amplius ad pu niendum:qa ego ea ante faciē meā habeo ad penitendū. Si enī homo peccatū aduertit:t inde faciē suā nō auertit deus auertit faciē ne puniat. Hoc aūt facit deus qñ pter penitē tiā pctā bolum dissimulat:qñ nō reminiscit:qñ non requirit: qñ nō punit:t auertendo[oēs iniquitates meas]originales t actuales[preteritas]presentes[t]futuras[dele]de tua notitia t memoria ne punias. Quas cum deleueris

11 Cor mundum crea in me deus:t spiritum rectū innoua in visceribus meis.

Cor mundū [qd diligat mūdiciā quo te videā[crea in me] d[de']t vt de' quasi nouū aliqd.i.p grāz que infundif p crea tionē mūda cor meū qd per me maculatū est[et]aufer inde malas cogitationes[spiritū rectū]ad vidēdū t discernēdum sicut antea rect' fuit in me[innoua in visceribus]t interiori bus[meis].i. in interiori hoie meo vnde petrū exiuit:quē inte teraurat petrū rogo vt innouet grā. Per factū meū curuata erat rectitudo spiritus mei ad malum:per gratiam tuam di rigatur vt sicut prius recte t in veritate incedam.

12 Ne proijcias me a facie tua:t spiritū sanctū tuū ne auferas a me.

Ne pycias [.i. de cetero pycī nō finas[me]tāq̄ a te repro batū[a facie tua.i. a pñtia vel beniuolētia tua:ne sicut Chayn exul a te efficiar pycianf a te peccata mea nō ego.[t spiritū sanctū tuū]restitutū mihi p pniam.i.spūsctī donū t grāz[ne auferas a me]Ultra nō dicit da q3 ne auferas:qt q cōfitet t penitet iā donū spūsctī h3 a quo solo confessio t punitio pctī est. Cū.n. sibi qlq3 irascit t displicet sine dono spūsctī nō est. Uel[spiritū sanctū]idest spiritum prophetie qui sibi precio sus erat valde. Et per ipsum spiritum

Confitēs t penitens donū spūs sctī habet.

† exul 13 Redde mihi † letitiam salutaris tui:t spiritu prin tatione. cipali confirma me.

Redde mihi].i. restitue:qt peccādo amisit letitiā salutaris tui].i. de spe salutis t saluatiōis tue. Uel letitiā salutaris tui[idest illā exultationē cōii tui quā in eo prius q̄ peccarem ha bui[t spū principali]spū potēte.i. spū sctō:t per grāz eī' quā mi hi ignouisti t me innouasti[sfirma me]in hac letitia t grā vt ipse spūs in me nō vitia pncipētur:t me a residuo preseruet. Nō enī sufficit sanare nisi firma fit cura que adhibet. Unde Josue non mouit castra circūcisorū donec penitus sanarent tur. Et ita gratia confirmatus non ero ingratus:sed

† do. 14 † Docebo iniquos vias tuas:t ipij ad te couertēt. ceam.

Docebo iniquos vias tuas].i. mādata tua vel misericordiā t veritatē vt alij exēplo meo de misericordia sperēt:t verita tē iudicij timeāt:t ita verā agāt penitentiā:t in bono habeāt pseuerātiā. Sācti enī viri sicut suā ita t aliorū que erūt salutē. vnde t subdit[t impij]me imitātes[ad te couertenf]p verā penitētiā. Magna est in hoc. Ubo diuine misericordie cōmē datio t peccantiū solatio. Jta enī plenus est deus adipe mi sericordie vt nō solū suersis:sed etiā impijs promittatur sa lus. Et vt possim alios docere ordinate t liberius:prius

Sancti viri et aliorū querūt salutem.

† 15 Libera me de sanguinib' deus de' salutis mee:t exultabit lingua mea iustitiam tuam. 15 teme

Libera me de sanguinibus].i. corruptionibus carnis vl de pctis multis:qt minus latine dicēdo plurali sanguinib' mul ta pctā itelligi voluit que veniūt t trahunf ex origine carnis peccati.i. ex carne p originale pctm corrupta.o[de']creator [deus]reformator[salutis mee]dator t conseruator[et]tunc [exultabit].i. exultādo seu cū exultatione laudabit t annun tiabit[lingua mea iustitiā tuā]qua iustificas impiū: suscipis confitentem:parcis penitenti:t dimittis peccatum penitenti: eo qd promisisti. Nec hoc possum sine te:sed tu

16 Domine labia mea aperies:t os meum annun tiabit laudem tuam.

Dñe [q ola potes[labia mea]que pter peccata prius ad bonū clausa erāt:t pter pctō p sciētiā loq nō presumebāt [aperies].i. idonea facies ad laudandū t pdicādū culpaz re mittēdo t gratiā infundēdo:t tūc[os meū]etiā cordis archa nū[annūdabit laudē tuā]p ignē:qa nō est speciosa laus i ore pctōris. Hac ingt laudē.i. qd me peccātē nō reliquisti:qd cō fiteri monuisti:qd mūdasti:hec obtē do:t ideo laudē dico:qa magis est tibi acceptabile q̄ legalia sacrificia offerre.

Laus spe ciosa nō est in ore pec catoris.

17 Quoniam si voluisses sacrificiū dedissem:vtiq̄ holocaustis non delectaberis.

Quoniā si voluisses sacrificiū [legale siue figurale qd p ex piatione peccati solebat offerri[dedissem vtiq3]t hec offer rem tibi:sed sacrificys t etiā[holocaustis]veteribus que sūt digniora[nō delectaberis]nec eis placaris. Uidebat pp̄heta tēpus grē quo hec figuratiua debebāt cessare:nā ola in adue tu cōii respuūf:nec mō pn' deo offerunf. Quid ḡ est offerē dū ad placādū deū: Nō pecudes:nō hirci:non qcūq3 aialia: qz nō vult p pctō holocausta in qb' cremāt caro aliena. Sed

18 Sacrificium deo spiritus contribulatus:cor con tritum t humiliatū deus non † despicies. † spernit

Sacrificiū [pctō pt deo]placēs t grātū ē[spūs ptribulat'] idest simul cū corpore tribulatus:t pro pctis plurimū anxia tus vt spūs terat dolore t corp' afflictione:vel de suis t alio rum pctis turbatur:in quo datur spes venie cōuertēdis si pe nitere velint. Hoc enim sacrificio peccata soluunf:qt[cor cō tritū]prius per cōpunctionē[et]deinde[humiliatū]per con fessionē nō elatū per peccati excusationē:o[deus nō despici es]imo gratāter respicies t accipies. Minus enim dicitur:t plus intelligit. Ergo cōtribulatio in satisfactione operis:con tritio in dolore cordis:humiliatio in sfessione oris. faciūt gra tum deo sacrificiū. Quod sacrificium vt tibi fiat

Sacrifi ciū gratuz deo qd sit.

19 Benigne fac domine in bona volūtate tua syon: † vt edificentur muri hierusalem. † Aet

Benigne fac].i. largā bñdictionē t misericordiā impende peccata dimittēdo:t grām pferēdo.o[dñe]cui tale placet sa crificiū[in bona voluntate tua].i.e. ex gratuita gratia tua non ex meritis suis[syon].i. eccle tue militāti que est in specula tione superno:t aliqd speculat qd sperat:t ex viuis lapidi bus.v3 fidelib' aiab'[edificent muri hierusalē].i. vterqz pa ries eccle.i. iudaic' t gētilis i fide spe t charitate astruat ad edificādā ecclias t muniēdas. Syon interpretaf speculatio t hierlm visio pacis. Agnoscitis ergo vos in syon t hierusalez

Syon spe culatio in terpretaf.

si certā spem futurā expectatis: τ si pacem cum deo habetis

20 **Tunc acceptabis sacrificiū iustitie oblationes τ † holocausta: tūc iponēt sup altare tuū vitulos.**

† holocausto mata.

¶ Tunc [scz cū ecclīaꝫ ꝯstruxeris] acceptabis [a fidelibus τ gratū habebis] sacrificiū iustitie [.i. iuste laudis tibi debite: vel bonoꝝ operū tibi placētiū: acceptabis etiā] oblationes [de rebus exterioꝛib⁹ .i. sacrificiū elemosynaꝝ] τ holocausta [igne ꝯsumēda id sacrificiū mortificatōis: τ] tūc iponēt [.i. offerent] sup altare tuū [qd est fides vbi sacrificia offerūtur: quia qcqd offerꝫ p fidē offerri dꝫ.] vitulos [.i. sacrificiū mortis se ipsos martyrio exponētes: τ sicut vitulos ad mortē duci p̄mittētes. Uel [vitulos] .i. seipsos inocētes nouos a iugo legis τ pctī liberos hostiā viuā sanctā tibi placētem. Oratio.

Prostue miserationis ineffabile nomen deus trinitas: q humani pectoris antrū emūdās virtute: super candorē efficis niuis: innoua quesumus in viscerib⁹ nostris spm̄ scm̄ tuū: quo laudē tuā annūtiare possimus: vt recto principaliq; spiritu confirmati mereamur eternis sedibus in hierusalem celeste componi. Per dominum.

¶ **Psalmus de culpa τ pena hoīs peccatoris τ iniqui: τ ecōtra de merito ac premio innocentis τ iusti.** Psal.LI.

1 † glorian. † est

Quid † gloriaris in malitia: qui potens es in iniquitate?

Auctor psalmi ꝓpha David. ¶ Titulus talis est. In finem intellectus David τc. Hec ꝑsecutio τ Doheg accusatio impleta est: τ quotidie implet̄ in ecclīa. Igit̄ intellectus huius psalmi in finē tēpoꝝ est referēdus quo impij dānabunt̄ τ boni remunerabunt̄: τ attribuēdus est david .i. cuilibet fideli habit⁹ de eo negocio qd significatū est cū venit Doheg idumeus .i. terrenus aliqs malitia motus: qꝛ Doheg iterptat̄ motus: τ idumeus terrenus: τ nūtiauit Sauli q interptat̄ appetitio per quē significat̄ mors: qꝛ sicut hunc petēdo ppl̄s a deo petijt regē: ita nos per illicitū appetitū acqsiuimus mortē: τ appetit⁹ malus aie mors est: τ dixit ei instigādo eū ad ꝑsecutionē venit david .i. qlibet fidelis in domū Abimelech: q regnū pris mei interptat̄ .i. in ꝯsortiū ecclesie in qua regnat de⁹ pr. Saul eni τ Doheg ꝑsequētes David τ Abimelech significāt regnū terrenū τ trāsitoriū: nō ad vitā: sꝫ ad mortē ptinēs qꝺ ꝑsequit̄ bonos ad regnū celeste ptinētes. ¶ Materia. pctōis iniqui culpa τ pena: iusti ꝟo meritū τ p̄miū. ¶ Intētio. retrahere fideles a malo τ allicere ad bonū. ¶ Snia in gn̄ali. Propheta in isto psalmo in ꝑsona sua seu fidelis aie loquit̄ de quolibet iniquo q gloriādo de malitia sua inique potēter agit iniqtatē τ detractionē diligit: cui etiā penā finalē scz eternā dānatiōeꝫ predicit: τ silr loqtur de iusti merito τ p̄mio. Postq̄ q̄ supra egit de pnia: agit nūc de duob⁹ generib⁹ hoīuꝫ. quoꝝ vnū est terrenū: aliud celeste. vnū ꝑsequit̄: aliud pati̅t. vnū gloriatur in malitia: aliud in deo: intēdens ꝑuersum genus de quo prio agit a ꝑuersitate ad pniaꝫ reuocare: τ vitā ꝟitatis ei ostēdere. ¶ Snia in spāli. cōtra ꝑuersos q̄ ꝓpheta inuectionē faciēs dicit [Quid] .i. q̄re pro quo fructu: pro qua vtilitate [gloriaris in malitia] cū in bono tm̄ sit gloriandū. q.d. hec tua gloriatio est pessima: qꝛ ꝓpria est: peccandū ex certa malitia. Plus ꝑfecto est gl'iari in iniqtate q̄ iniqtatē ope exercere [q potens es in iniqtate] .i. tu ꝑsecutoꝛ τ amatoꝛ mūdi cui licētia τ potētia iniqtatē opandi est cōcessa: τ q potēter exerces iniqtatem que potētia de imbecillitate ꝓcedit: qꝛ est quedā ꝓnitas ad peccandū τ ꝯsuetudo reprehēdit̄ in isto τ volūtas mala τ actio ꝑuersa. Malitiā aūt exequit̄ per partes cuꝫ subiungit.

Doheg motus interpretat̄. Saul appetitio interpretat̄. Abimelech qd in terpretat̄.

Gl'iari in iniqtate plus est q̄ eā exercere.

2 **Tota die iniustitiam cogitauit lingua tua: sicut nouacula acuta fecisti dolum.**

¶ Tota die [.i. assidue] iniustitiā cogitauit lingua tua [scz cordis. Quale eni officiū foris hꝫ lingua in loquēdo: tale officiū lingua cordis intus hꝫ in cogitādo. Hinc est qꝺ sine verboꝝ strepitu sepe nobisipsis loqmur in corde. Nec solū cogitasti malū: sꝫ et fecisti. Uñ subdit [sicut nouacula acuta] q̄ cū si assimilet agere vultus nitorē τ genas vulnere fauciet: doluꝫ facit: sic τ tu [fecisti dolum] qꝛ cum diligere simulas fraudulēter vulneras. In hoc versu cogitatio τ actus malitie continentur: in sequenti ꝟo affectus designatur cum dicitur.

3 **Dilexisti malitiam super benignitatem: iniquitatem magis q̄ loqui equitatem.**

¶ Dilexisti malitiā sup benignitatē [.q.d. non solū cogitasti τ fecisti: sed etiā dilexisti malū qd est sūma malitia: nec hoc tm̄ dilexisti ad faciēdū: sed etiā ad loquēdū: τ ideo subdit [iniqtatem magis q̄ loq equitatē] scz dilexisti. q.d. aut facis malū: aut dum non potes facere dicis malum: aut quando nec hoc potes vis τ cogitas malum: hoc semper conuenit reprobis vt magis diligant malum cogitare/agere/loqui/ q̄ bonum. Et in hoc est duplex iniqtas τ dānatio: qꝛ qd reprobādū erat eligunt: τ quod eligendum fuerat contēnunt.

4 **Dilexisti oīa ꝟba † ꝑcipitationis † lingua dolosā.**

† submersionis. † linguā dolosaꝫ.

¶ Dilexisti oīa verba ꝑcipitationis [.i. ad ꝑcipitādū τ deijciēdū innocētes. o [lingua dolosa] τ fallax ministra malitie .i. tu qui es lingua dolosa: hoc est dolosus in lingua vel linguosus τ dolosus: aliud in corde gestās: aliud ore ꝓmens. Jam enim nō curas qd dicat: qd mentiat̄: qualr fallat: sꝫ ad oēm falsitatem/dolositatē/vanitatē se ꝑcipitē derelinqt. Uñ noīat eum linguā dolosā: qꝛ homo qlibꝫ cēset̄ noie mēbri qd magis in eo vitupat̄ vel cōmēdat̄. Et subiūgit de celeri fine iniqui.

5 **Propterea deus destruet te in finem: euellet te τ emigrabit te de tabernaculo tuo: τ radicem tuā de terra viuentium.**

¶ Propterea de⁹ destruet te in finē [.i. finalr quātūcūq; differat: τ si modo videris stare τ florere tanq̄ fenum in agro. Destruet aūt hoc mō: qꝛ pri⁹ [euellet te] .i. dignitatē tuā auferet τ te deijciet: τ post [emigrabit te] .i. emigrare τ transire te faciet [de tabernaculo tuo] .i. de presenti mūdo quē diligis: τ quasi tabernaculū tuū facis vel de corpore siue de ecclīa in qua stare debuisti [τ radicē tuā] .i. aiaꝫ tuā que viuificat corpus: sicut radix arborem euellet [de terra viuentiū] .i. de beatitudine sanctoꝝ. Deinde mutās personam subiungit.

6 † et

Uidebunt iusti τ timebūt: τ super eum ridebūt τ dicēt: ecce hō q nō posuit deū adiutorem suū.

¶ Uidebūt [mō] [iusti] .i. intelligēt: qꝛ legūt qd ueniet in finē malis [τ timebūt] sibi plus q̄ ante ne τ ipsi pereāt: qꝛ pestilēte flagellato sapiēs astutioꝛ erit: τ i futuro [sup eū ridebūt] .i. supiores existētes irrisione dignū iudicabūt: qꝛ letabit̄ iustus cū viderit vindictā: τ gaudebit se esse dissimilē: τ iā tunc non erit locus compatiēdi τ correctionis: sed tm̄ dānationis [τ dicent] interiori locutione sua [ecce homo] q̄liter punitus est [q nō posuit deū adiutorē suū] .i. nō habuit fiduciā τ spē i dn̄o.

Sapiens astutioꝛ erit flagellato pestilēte.

7 **Sed sperauit in multitudine diuitiarum suaruꝫ: τ preualuit in vanitate sua.**

¶ Sed sperauit in multitudine diuitiaꝝ suarū [.i. in copia auri τ argēti potētie τ glorie/ τ aliaꝝ rerū ponēdo ibi finē suū. Non qa habuit diuitias: sed qa in ipsis sperauit ideo dānat̄: qꝛ habet aliqs q non amat: τ ardet auaritia qui non habet [τ preualuit] ceteris ad tempus modicū [in vanitate sua] scz in ꝓsperitate τ affluētia tēpoꝛaliū: que tm̄ trāsiuit velut vmbra. Nihil enim vanius eo qui putat plus valere nūmuꝫ q̄ deū. Deinde post vituperationem iniqui τ maloꝝ sequitur laus partis cōtrarie: scz bonoꝝ. q.d. mali sperant in diuitijs.

† dñi 8 **Ego aũt sicut oliua fructifera in domo † dei: speraui in misericordia dei in eternũ ⁊ in seculũ scli.**

Oleũ tria pbet ut sic ⁊ iustus tria dz pbere.

¶ Ego aũt]dicit pp̄ls dei manẽs ↄtinue[in domo dei].i. ecclesia[sicut oliua fructifera]in radice fidei: in pinguedie charitatis et fructificatiõe bonoꝝ opeꝝ. Sicut oliua nec in hyeme nec in estate suã amittit viriditatẽ: sic sctũs vir nec i ꝓspe ris nec in aduersis amittit virtutũ decorẽ. Sicut ẽt oleũ tria pbet. scꝫ pabulũ, medicinã, ⁊ lumẽ: sic vir iustus dz pbere pabulũ esurientib⁹: lumẽ ignorãtib⁹: medicinã egrotis[sperauit] nõ in diuitijs siue in honorib⁹ sed[in misericordia dei]duratura[in eternũ: ⁊]pro .i.[in seculũ]subsecutiuũ[seculi]isti⁹. i. nõ ad terrena adipiscẽda: sꝫ ad ea q̃ sũt i eternũ seu eterna. Et

† dñe 9 † qm̃ tu † iocundum est. **Confitebor tibi in † seculũ † qꝛ fecisti: ⁊ expectabo nomẽ tuũ qm̃ † bonũ in ↄspectu sanctoꝝ tuoꝝ.**

¶ Cõfitebor tibi]ↄfessione laudis. i. laudabo te[in seculũ]. i. in eternũ ꝓ collatis bñficijs[qꝛ fecisti]hec pdicta scꝫ q̃ sũ oliua: q̃ spaui in mĩa in eternũ: nã ego nihil feci nisi malum. De⁹ est aũt q opaẽ in nobis ⁊ velle ⁊ opari ꝓ bona voluntate [et]ideo cũ patiẽtia[expectabo nomẽ tuũ]. i. rẽ nois tui qd est Jesus puta salutẽ in futura retributiõe iustoꝝ: ⁊ q̃ tũc saluabor[qm̃ bonũ]est nomẽ tuũ. i. delectabile ⁊ iocũdũ: sꝫ non nisi corde gustãti. Uñ subdit[in ↄspectu sctõꝝ tuoꝝ]tm̃ qui soli gustãtes sentiũt q̃ suauis est dñs. Si nihil dulce eẽt martyribus nequaq̃ tãtas tribulationũ amaritudines equo aio tolerarẽt. Et quãto q̃sqꝫ sanctior est, tãto dulcius ⁊ suauius sapit nomẽ dñi in corde eius. Tanto etiã patiẽtius ⁊ desiderabilius expectat vt tandem videre mereaẽ qd amat. Oratio.

Torius mundane vanitatis destructor omnipotens deus fac nos in domo tua sicut oliuam florere fructiferã: vt in tua misericordia sperantes ab iniquitatis maledicto saluemur. Per dominum.

¶ Psalmus de peccatoribus ⁊ prauis in malitia sua pertinaciter obstinatis: ⁊ negantibus deum factis suis. Psal.LII.

† ipru/ i dens. **Dixit † insipiẽs in corde suo: nõ est de⁹.**

Titulus hic est in finẽ intellect⁹ Dauid ꝓ Melech: hoc est iste intellectus attribuẽdus est dauid ꝓphete inuitãti nos in finẽ. i. in ↄformitatẽ chr̄i q est finis legis habit⁹ pro Melech qd interpraẽ dolẽs vel pcutiẽs: ⁊ significat ecclĩam pro qua increpanẽ hic homines inter quos gemit parturiẽs.

Melech qd interpretatur.

¶ Materia, ↄtẽptus dei a malis isipiẽtib⁹: deũ nõ cognoscẽtibus. ¶ Intẽtio. ↄfutare huiꝰ ↄtẽptores dei ⁊ bonos ↄsolari: ⁊ maxime intẽdit cõfutare iudeos chr̄m dñm esse negantes. ¶ Snĩa in gñali. Ꝓpheta i isto psal. loqẽ de quolibet petõre in malis suis obstinato: q lꝫ deũ ↄfiteaẽ ṽbis: factis tñ negat: ⁊ increpãs malos oñdit ipsos in eternũ puniẽdos: bonos xp̄o salutẽ ↄsecuturos. Quia eni supra conatus est ad pniaꝫ reuocare puersos: nũc de obstinatis ⁊ ↄtẽptorib⁹ subdit ostendẽs eos in futuro puniẽdos. ¶ Snĩa in spãli. Pmo ergo increpãs malos ⁊ iproperãs ait. [Dixit insipiẽs]. i. oĩs q male viuit[in corde suo]apud se: ⁊ si nõ audet ore apud alios: in corde inq̃ vbi de⁹ audit et si nõ hõ[nõ est de⁹]sic eni opaẽ q̃si cogitet deũ nõ eẽ. Nã q putat deo placere mala: vel q dicit euꝫ oĩb⁹ parcere: nõ eũ putat eẽ deũ. Idẽ nãqꝫ deo est eẽ deũ ⁊ esse iustũ: qꝛ iustitia in deo deus est. Quo ergo negat eũ eẽ iustũ: negat esse deũ. Euꝫ xp̄o negat esse iustũ q ei putat placere mala vel non punire. Insipiens etiam iudeus dixit in corde suo de chr̄o: hic hõ nõ est deus. Idem hodie dicunt infideles.

2 † suis † non est vsqꝫ ad vnum. **Corrupti sunt ⁊ abominabiles facti sũt in iniquitatibus †: non est qui faciat bonum †.**

¶ Corrupti sunt]oẽs tales corruptiõe ⁊ voluptatib⁹ petõꝝ: in se corrũpiẽ aĩa in vi ↄcupiscibili per auaritiaꝫ que tollit ei amorẽ dei: in vi rationabili ꝑ supbiã que aufert ei cognitionẽ dei ⁊ sui: ⁊ in vi irascibili ꝑ inuidiã que extinguiẽ iustitiã. Corrũpiẽ etiã corp⁹ diuersis vitijs in diuersis mẽbris suis: ⁊ sic corrupti[abominabiles]. i. odibiles[facti sunt]deo: angelis sanctis: ⁊ bonis hominibus[in iniquitatib⁹]suis. i. merito iniquitatum suarum: ⁊ hoc a deo q̃[non est]de illis seu numero talium[qui faciat bonum]meritorium. Sed

3 † dñs † videret. † **Deus de celo prospexit super filios hominũ: vt † videat si est intelligens aut requirens deum.**

¶ Deus de celo]. i. ꝑ sanctas aĩas in qbus habitat[ꝓspexit super filios hoĩuꝫ]. i. admonuit eos q deberẽt eẽ filij hoĩuꝫ rõne vtẽtiũ portãdo imaginẽ noui hoĩs. Uel[sup filios hoĩuꝫ] nõ dei: hoĩes eni ex se mali sunt ex deo boni: ⁊ ideo filij hoĩuꝫ sunt qui male faciũt: qui aũt bñ filij dei[vt videat]. i. videri facit si est aliq̃s intelligẽs vel intelligere satagẽs ꝑ veraꝫ cognitionẽ[aut reqrẽs deũ]ꝑ bonã opationẽ. Multi requirunt ⁊ non intelligunt: vt simplices. Multi intelligunt ⁊ non requirunt: vt litterati. Quales autem inuenti fuerint subditur.

4 ps.13. Rom. **Omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonũ non est vsqꝫ ad vnum.**

¶ Oẽs declinauerũt]a rectitudine iustitie ⁊ a via veritatis: ⁊[simul]cũ ipsa declinatione ⁊ ↄcordi prauitate[inutiles]⁊ pniciosi[facti sunt]sibi ⁊ alijs ⁊ inepti ad ↄsecutionẽ vite eterne. Unde[nõ est q faciat bonũ]ex se. s. ducẽ rõne ⁊ quasi ex dolore repetit[nõ est vsqꝫ ad vnũ]. i. nõ est vnicus nec vnus talis de eis repiẽ. Si saltẽ vnũ exciperet diceret pter vnũ. Cõgruus ordo: prius declinãt: tũc inutiles fiunt: deinde non est qui faciat bonũ. Et sequiẽ cõminatio maloꝝ per finẽ. Sed

5 † ppl meũ in cibo. **Nonne sciẽt oẽs qui operanẽ iniquitateꝫ: qui deuorant † plebem meam vt cibum panis?**

¶ Nõne scient]in futuro dei iustitiã[oẽs q]nunc[operanẽ]ꝑtinaciter[iniqtatẽ. q. d. imo sciẽt tũc ꝑ pene experientiã q modo scire nolũt ꝑ cordis intelligẽtiã: ⁊[q deuorãt plebẽ meã]volẽtes eã ↄsumere[vt cibũ panis]. i. semꝑ ⁊ assidue. de ceteris enim mãducamus modo hoc modo illa: semꝑ aũt paneꝫ: vel ita delectanẽ in spoliatione ⁊ occisione innocẽtiũ ac si comederẽt sapidũ ⁊ bonum cibũ. Et merito hoc eis. Quia

6 † ibi timuerũt. Inuocat q̃sqꝫ quod vult hic. **Deum non inuocauerunt: † illic trepidauerunt timore vbi non fuit timor.**

¶ Deũ nõ inuocauerũt]per pniaꝫ: hoc quisqꝫ inuocat qd hĩc vult: hoc dicẽdo ↄsolaẽ fideles gemẽtes ne imitẽtur ꝓsperantes: qꝛ tales deũ nõ innocauerũt vt in eis habitaret. Uñ cito perituri sunt: ⁊ ideo[illic trepidauerũt timore vbi nõ fuit timor]habẽdus: qꝛ de terrenis timuerũt de qb⁹ nõ esset timẽdũ: sed nõ de eternis vbi esset timẽdũ formidantes tñ mala pñtis vite tpalia nõ offensaꝫ diuã ⁊ mala eterna. Sꝫ q̃re h:

7 † dissipat. † hoib⁹ placẽtiũ. **Quoniã deus † dissipauit ossa † coꝝ qui hominibus placẽt: ↄfusi sunt quoniã deus spreuit eos.**

¶ Quoniã deus dissipauit]. i. dissipari pmisit[ossa]. i. vires ⁊ potẽtias aĩe seu interiora bona[coꝝ q hoib⁹ placẽt]. i. placere in malo querũt ⁊ intẽdũt. q. d. qꝛ hoibus placere appetentes noluerũt esse serui chr̄i: ꝓpterea de⁹ ṽtutes aĩe ⁊ iteriores sensus. s. rõnẽ, itellectũ, memoriã, ⁊ alia huiꝰ in eis destruxit: que ideo ossa dicuntur: qꝛ sicut ossib⁹ caro, ita ṽtutib⁹ aĩa sustẽtaẽ: bonũ est placere hoĩ ꝓpter deũ in quo magis q̃s intelligiẽ deo placere q̃ hoĩ[ↄfusi sunt]. i. ↄfundenẽ eterna confusione: qꝛ a regno dei sepabũẽ[qm̃ de⁹ spreuit eos]. i. sp̄net eijciẽs eos a ↄsortio sctõꝝ: ⁊ iuste: qꝛ ipi pꝰus spreuerũt deũ: ⁊ ponit pteritũ ꝑ futuro rõne certitudis. Sꝫ isrl̄ saluabiẽ. vñ seqẽ

Alia ṽtutibus susten taẽ sicut caro ossibus.

8 † in aũersiõ do dñs. † ppli sui **Quis dabit ex syon salutare israel: † cum cõuerterit deus captiuitatem † plebis sue: exultabit iacob ⁊ letabitur israel.**

Ps.l.xiii. Quis dabit ex syon (i. e. celo ubi est clara dei visio et speculatio) salutare israel (i. salutem vel gratiam salutarem populo videnti deum: nonne ipse dominus solus de quo dixerunt stulti: non est deus) quando (cum converterit deus captivitatem plebis sue) transferendo eos de presenti babylonia ad supernam hierusalem (exultabit iacob) qui hic luctatus est (et letabitur israel) qui hic deum in enigmate contemplatus est. Qui nunc est verus iacob. i. vir iustus luctans contra vitia et supplantans ea: erit tunc verus israel videns deum et cognoscens perfecte. Iste psalmus etiam superius expositus est preter versum penultimum qui ibi non est. Oratio.

Respicies de celo sancto tuo deus pyssime pone terminum insipientie nostre: ut a terroribus vanis eruti tibi soli de puritate cordis integra placeamus. Per.

Oratio christi vel ecclesie seu iusti positi in tribulatione pro liberatione a malorum adversantium infestatione et persecutione. Psal. LIII.

1 Deus in nomine tuo salvum me fac: et in virtute tua † iudica me.

† libera.

Auctor psalmi propheta David. Titulus talis est. In finem in carminibus etc. q. d. hic est intellectus david. i. christi vel corporis eius admonentis etiam in adversis perseverandum esse in carminibus vel hymnis. i. in dei laudibus usque in finem consumantem: intellectus dico acceptus vel habitus cum venissent ziphei. i. florentes seculi. Ziphei enim interpretantur florentes ad Saul. i. ad regnum temporale et mortis que per Saul significatur: et dixissent: pedenonne david absconditus est apud nos: idest christus latet in carne: vel ecclesia in spe occulta. Florentes enim gloria temporali persecuti sunt christum in homine latentem: vel ecclesiam: cuius bonum intus est et merces occulta. Beati. n. mortui mundo quorum vita abscondita cum christo in deo latet inter florentes huius seculi inter quos sunt viles et abiecti. Quamvis ergo perversi et obstinati (de quibus supra dictum est) in malitia perseverent et nos persequantur: nos tamen patienter in bonis et dei laudibus perseverare debemus ad quod hortamur in hoc psal. et tribus sequentibus. Unde et par ro ordis in eisdem. Materia. persecutio malorum bonos inique opprimentium. Intentio. monere nos in adversis ad patientiam orationem et dei laudem: et ut illata incommoda leto animo perfetamus: eaque nobis ad futuram salutem prodesse postulemus. Sententia in generali. Propheta in isto psal. agit de clamore innocenter patientis ad deum et liberatione ipsius ab oppressione malorum: et possunt esse verba christi in tribulatione orantis et se orandi et perseverandi nobis exemplar proponentis, vel ecclesie seu illius orantis et inter malos latentis: cuius bonum intus est et merces occulta. Ubi in hoc psal. et sequenti duplex sensus in versu fuerit: referendus primus ad christum: et secundus ad ecclesiam et iustum. Ubi autem simplex: ibi loquendum in eadem voce christi et ecclesie seu iustus: simile huic in psalmis aliis reperies locis. Sententia in speciali. Orat ergo christus vel ecclesia seu iustus inter malos dicens. O (Deus) pie (in nomine tuo) glorificando (salvum me fac) resuscitando (et in virtute tua iudica me) i. secundum me virtutis excellentiam crescat iudicium meum ut omnes discernant et cognoscant quia tu me misisti. Vel (Deus in nomine tuo) i. ad et per invocationem sancti nominis tui quod est Jesus sive salvator (salvum me fac) hic a peccatis et a malo iniuste persecutionis. i. ipse in me rem nominis tui quod est salvatio (et in virtute tua) i. in potentia tua (iudica me) idest discerne me a malis in presenti mente et merito: et in futuro loco et premio. Hec virtus maxime apparet cum parcis miseris. Unde oratio deus qui omnipotentiam tuam parcendo maxime et miserando manifestas.

2 Deus exaudi orationem meam: auribus percipe verba oris mei.

Deus exaudi orationem meam (id est ad effectum perducendo: hanc vicem quam promisit de salute et iudicio. hec est oratio mentalis corde pectoris (auribus) pietatis (percipe verba oris mei) i. ipsam orationem habitam corde et plasma oris: ex verbis cor iudicat deus. Non habes alias aures nisi meas et gratias suas: et cum dicit auribus percipe non intelligit aliud nisi attende: et memoriter ac misericorditer audi. Si enim ante percipiat et misericorditer audiat securi sumus quod orationes nostras exaudiet. Ideo autem oro.

Iudicatur cor et verba.

3 Quoniam alieni insurrexerunt adversum me: et † fortes quesierunt animam meam: † et non proposuerunt deum ante conspectum suum.

† potentes † alia littera non habes et.

Quoniam alieni (si non gratia et natura moribus et vita. i. iudei) insurrexerunt adversum me (ut adversarentur mihi: et non tamen minor populus: sed et fortes secundum superbiam et potentiam seculi) quesierunt animam meam (i. vitam meam ad perdendum eam: et non proposuerunt deum ante conspectum suum (ut intelligerent me esse deum in homine latentem. Si. n. cognovissent numquam dominum glorie crucifixissent: fuit ergo causa tanti peccati cecitas cordis et infidelitas: cecitatis vero causa fuit superbia. Unde valde est cavenda. Vel (quia alieni) a veritate et virtute. s. mali (insurrexerunt adversum me) persequendo (et fortes) i. s. demones: et adversarii mei potentes (quesierunt animam meam) ad perdendum (et non proposuerunt deum ante conspectum suum) quia putant deum nescire quid agitur. dei timore postposito me perdere querunt: ve hominibus illi qui non ponit deum ante conspectum suum quia tenebratur: et sic incidit in omnes errores et iniquitates. nam dominus est illuminatio nostra. Sed per hoc non timeo ut despero

j. cor. z. b

4 Ecce enim deus adiuvat me: et dominus susceptor est anime mee.

Ecce enim (in evidenti est et manifeste o homines quia deus (pater) adiuvat me (in passione ne deficiam) et dominus susceptor est anime mee) quia post passionem in qua me adiuvit animam meam in gloria suscepit. Convertit os ad nos vocem suam et patientie ipsius discamus exempli. Ex his enim verbis instruimur: quia cum ab inimicis mala nobis irrogantur non debemus irasci: aut maledicere: aut vindictam exigere sed orare: et dei adiutorium expectare. Vel (ecce enim deus adiuvat me) laborantem ferre que ingerunt (et dominus susceptor est anime mee) sustinens illam nunc ne labatur in facinus et postea ad gaudia perducens: licet etiam corpus deserat et miseriis exponat. Deinde loquens ad deum non tam orando et optando quam prophetizando et predicando subiungit

5 † Averte mala inimicis meis: † et in † veritate tua disperde illos.

† averte. † non est et † virtute

Averte (i. avertes a me) mala (inferenda vel illaturus ea) inimicis meis (i. a me vertes in illos mala que mali irrogant bonis: avertit a bonis deus et retorquet in malos) et in veritate tua (i. iusto iudicio tuo (disperde) i. dispergens (illos) quia iudei in diversis gentibus dispersi sunt per regiones propter malum quod fecerunt in Jesum: vel pro convertendis peccatis (averte mala) ab (inimicis meis: et in veritate tua ja pro tui intentione (disperde illos) ut ad veritatem tuam veniant. Disperdet etiam dominus in veritate sua malos quando in extremo iudicio diversis penis et tormentis tradet cruciandos ut in eternum pereant veris penis qui ad tempus florent falsis bonis. Et pro his beneficiis premissis ne ingratus inveniar

6 Voluntarie sacrificabo tibi: et confitebor nomini tuo domine quoniam bonum est.

Voluntarie sacrificabo tibi (quia voluntarie et ex charitate seipsum obtulit patri filius in sacrificium pro nobis. Vel (voluntarie) non coacte ut timore mortis vel pene sed gratis pro dilectione: non propter aliud sacrificabo tibi sacrificium laudis et bonorum operum: omne enim opus bonum deo oblatum dici potest sacrificium. Et bene premisit voluntarie: voluntate enim et affectu pensat deus in omni sacrificio: et quanta est devotio et voluntas offerentis tantum est apud deum sacrificium eius: non enim coacta dona, coacta servitia diligit deus (et confitebor nomini tuo) i. laudabo nomen tuum: et cuncta que ago ad laudem et gloriam nominis tui faciam (quoniam bonum est) idest non propter aliud: sed quia nil melius illo nomine invenio. Cau

Deus coacta servitia non diligit.

sa cõfessionis ꝛ laudis debet esse ipsa bonitas nois.i.rei nois ꝛ sola bonitas dei:ꝛ hoc est volũtarie ꝛ gratis ꝯfitebor:qꝛ propter se nõ ꝓpter aliud qd ab eo velim. Qui ꝓpter aliud laudat ex necessitate laudat:qa si illud haberet non laudaret:mihi autem ꝛ que dedit propter datẽ placent. Et vere bonum est nomen tuum quod ex hoc intellexi

Laudat ex necessitate q propter aliud laudat.

† enim ꝛ sti. 7 **Quoniam ex omni tribulatione † eripuisti me: ꝛ super inimicos meos † despexit oculus meus.**

† respexit.

Quoniã ex omni tribulatione eripuisti me] vt nulla tribulatio mihi ꝑualeret [ꝛ sup inimicos meos] supatos [despexit oculus meus] me resurgẽte. Uel [quoniã ex omni tribulatione eripuisti me] .q.d. in hoc ꝓbaui nomẽ tuũ esse bonũ:qꝛ liberasti me a tribulatione que data est ad ammonitionez. Si eni ante tribulationẽ possez cognoscere ꝛ alr scirez bonũ esse nomen:tribulatio forte mihi necessaria nõ fuisset. Sed adhibita est tribulatio ad ammonitionẽ:ammonitio facta ad tuã laudationẽ. Nõ eni intelligerez vbi essem nisi de infirmitate mea admonitus essem. Unde ly quoniã nõ est causatiuũ:qꝛ esset ꝑdictis cõtrarium si ideo diceret laudãdus:qꝛ liberat a tribulatione. Ergo qꝫ liberat ꝓbatio est ꝛ argumẽtũ bonitatis dei occasio laudis nõ causa [ꝛ super inimicos meos florẽtes [despexit] .i. deorsuz ꝛ inferius aspexit [oculus meus] sursum tendens ꝛ altitudine cordis ad te perueniẽs. Mẽte raptus ad deũ videt qꝫ omnis flos est vt fenũ:ꝛ cõfidẽs in dei bonitate nihil reputat inimicoꝝ insidias. Juxta illud bti Uincentij. Ecce nunc in sublimi agor ꝛ omnia mundana despicio.

Dicti Uincentij dictũ.

Oratio.

Saluifica domine ecclesiam tuã in tui nominis protectione confidentem: vt despectis inimicis voluntaria te confessione magnificet. Per dominum.

Oratio christi vel ecclesie seu iusti innocenter patientis: ꝛ ad deuz pro sua liberatione humiliter recurrentis. Psal. LIIII.

Exaudi deus † orationem meam: ꝛ ne despexeris † deprecationem meaz: intende mihi ꝛ exaudi me.

† despicatione. † prece.

Auctor psal. ꝓpheta Dauid. ¶ Titulus hic est in finem in carminibus intellectus Dauid hoc est. Intellectus huius psalmi attribuẽdus est dauid.i.christo vel ecclesie monẽti ꝛ instruẽti nos suo exẽplo ꝑseuerare vsqꝫ in finem ꝛ cõsumationẽ in carminibus.i.in dei laudibus:semꝑ eni laudandus est deꝰ:siue erudiat aduersis siue ꝯsoletur letis. Unde hoc psal. bene post ꝑcedẽtẽ sequit qa ad idẽ hortat. ¶ Materia.christi ꝛ bonoꝝ a notis ꝛ igratis iniqua ꝑsecutio. ¶ Intẽtio. monere iustos vt ꝑsentia mala patiẽter tolerẽt ꝛ in deuz sperẽt. Deficit enim homo in ꝑsentibus angustijs:nisi in christũ figat oculos mẽtis. ¶ Snia in gñali. Propheta in isto psalmo loquit de christo ꝛ ecclia vel de quolibet iusto in tribulatione posito qbus ingrati aduersant ꝛ fabricãt machinationes in dolo:propter qd ab istis liberari optat ꝛ orat ne in tribulatione deficiat. ¶ Snia in spãli. christus ergo vel ecclia seu iustus laborãs inter fluctus seculi orat dicẽs. [Exaudi] o deꝰ pater [orõnẽ meã] clarificãdo me ꝛ resuscitãdo [ꝛ ne despexeris deprecationẽ meã] ꝓpter humilitatem seruilis forme [intẽde mihi ꝛ exaudi me] dãdo fortitudinẽ infirmitati carnis. Uel [exaudi deꝰ orõnẽ meã] pro bonis assequẽdis. [ꝛ ne despexeris deprecationẽ meã] pro malis euitandis:ꝛ qꝛ plerũqꝫ orõnẽ ꝛ deprecationẽ deꝰ ꝛ exaudit ꝛ despicit qñ qd male petũt iratus tribuit:cõsequẽter subiũgit [itẽde mihi ꝛ exaudi me] tũc eni mihi dñs intẽdit,ꝛ nõ solũ orõnẽ meã:sꝫ ꝛ me exaudit quando id qd ego postulo ad vtilitatem anime mee tribuit. Et necesse est vt me exaudias. Quia

2 **Contristatus sum in exercitatione mea: ꝛ cõturbatus suz a voce inimici: ꝛ a tribulatiõe petõris.**

Contristatus sum in exercitatione mea] .s. passionis mee. Unde ait. Tristis est anima mea vsqꝫ ad mortẽ [ꝛ ꝯturbatꝰ sum a voce inimici ꝛ a tribulatione petõris] qꝛ iudei maledicẽdo ꝛ tribulãdo me tribulauerũt. Uel [contristatus sum] .i. simul anima cũ corpore tristatus [in exercitatione mea] .i. in penis ꝛ tribulationibꝰ in qbus mali me exercẽt. Ois nempe malus viuit vel vt corrigat:vel vt per eũ bonus exerceat [ꝛ ꝯturbatus suz a voce inimici] vitupꝫia loquẽtis [ꝛ a tribulatione petõris] flagella inferentis. Adhuc enim ecclie inimici nõ cessant mẽbris christi aut mala facere si pñt aut si nõ possũt vel detrahere ꝛ derogare. Deinde reddit singula singulis. v.

Math. 26. Marc. 14.

Malus ad qd viuit.

Quoniam declinauerunt in me iniquitates: ꝛ in ira † molesti erant mihi. 3

† adumbrabant me.

Quoniã] ipsi insultãtes mihi [declinauerũt in me] quasi de vase in vas [iniqtates] que coꝝ erãt:qꝛ mala sua mihi imponebãt accusando ꝛ criminando:ꝛ qd de eis iuste dici poterat in me retrorsuz:ecce quõ ꝯturbatus est a voce inimici:ꝛ sequitur quõ a tribulatione petõris [ꝛ in ira] .i. ꝓpter irã suaz non ob iustã cãm in furore suo non in merito meo [molesti erant mihi] molestias mihi de facto sine rõne inferẽdo. Molesti quippe mihi sed ruinosi sibi. Et per hoc

Cor meum † conturbatum est in me: ꝛ † formido mortis cecidit super me. 4

† cõtristatũ. † metus.

Cor meũ ꝯturbatũ est in me] sm hoiez [ꝛ formido mortis cecidit sup me] silr sm hoiem:cepit eni tedere ꝛ tristis esse:ꝛ angelus dñi cõfortabat eũ. Uel [cor meũ ꝯturbatũ est i me] rõne maloꝝ ꝑdictoꝝ [ꝛ formido] .i. metus [mortis] scilꝫ corporalis vel spũalis:puta odij fraterni qd est mors aie:sicut dicta est dilectio [cecidit] vt pondus [sup me] qꝛ timebã fraternũ odiũ incurrere eos corripiẽdo. Ecce qꝫ abominabile est fraternũ odiũ qd hic dicitur mors. Et inde

Marc. 14. Odium fraternum mors est anime.

Timor ꝛ tremor venerunt super me: ꝛ contexerunt me tenebre. 5

Timor] animi intus [ꝛ tremor] corporis foris ꝓueniẽs ex timore cordis [venerũt sup me] ꝛ me opprimũt. ꝓprietas.n. mortis est vt eã prius timeamus inde cõtremiscamus [ꝛ contexerũt] .i. circũdederũt ꝛ cooperuerũt [me tenebre] .i. iudei tenebrosi ꝛ ceci. Uel [contexerunt me tenebre] idest mali homines qui ꝑsequũtur ecclesiã ꝛ contegũt ipsam odio:qꝛ. Qui odit fratrẽ suũ:in tenebris est. Sed in hac exercitatione ꝛ infirmitate positus:qd aliqd fecit ostẽdit cũ subiũgit.

Mors oppressio. j. Joh.

Et dixi quis dabit mihi pennas sicut columbe: ꝛ volabo ꝛ requiescam. 6

Et dixi] .i. ita patrẽ meũ oraui:resuscita me pater apud temetipsuz.nã [quis] alius ꝑter te [dabit mihi] existẽti [pẽnas] idest agilitatẽ ꝛ possibilitatẽ [sicut colũbe] .i. innocenti ꝛ sine felle amaritudinis [ꝛ volabo] .i. trãsibo de hoc mũdo ad patrẽ:de iudaico populo ad gẽtilẽ [et] ibi regescã] ꝛ caput reclinem. Uel [et dixi] .i. in corde meditãdo ꝛ in orõne optando [qs dabit mihi pẽnas] virtutũ ꝛ motũ desiderioꝝ bonorum [sicut colũbe] que simplex est ꝛ felle caret [et] eis habitis ac mẽte relictis terrenis [volabo] per celestiũ cõtẽplationem a tribulationibus ꝛ strepitu mũdi in solitudinẽ [ꝛ ibi regescã] in cõtẽplatione in sinu ꝛ amore dei mei. Uidens iste vndiqꝫ mala esse ꝛ se malis non ꝓficere:malos deo sibi officere vult ad tps separari a tot scãdalis ne peccata infirmꝰ augeat manẽs cũ eis. Signãter aũt dicit colũbe:colũba eni a molestijs querit auolare:sꝫ dilectionẽ nõ amittit ꝛ semꝑ gemit:sic ꝛ bonus vult se separe corpore ab his qbus nõ põt ꝓdesse:sꝫ non amore amans coꝝ correctionẽ ꝛ dolens preuaricationis ruinam. Et non frustrabitur oratio mea. Nam

Columba felle caret. Columba semper gemit ...

Ecce

7 **Ecce elongaui fugiens: ꝛ mansi in † solitudine.**

¶ Ecce elongaui] me [fugiēs] a iudeis vel a mundo [ꝛ mansi in solitudine] .i. in gētilitate siue in celo. Illud ēt ad litteram xp̄is tangit ꝙ vitabat ꝑsequētes vt occasionē ire demeret ꝛ manebat in desertis orans: in quo docebat nos in deserto cōsciētie quiescere: cū a malis ꝑmimur. Uel [ecce] habitis pēnis [elōgaui] me distantia corporali vel saltē dissimilitudine [fugiens] a malis vel a terrenoꝝ desiderioꝝ ac carnaliū cogitationū tumultib⁹ ꝛ turbis [et] sic elōgatus [mansi in solitudine] corporis vel saltē mētis: inquiete mētis delectabitur requiescēs. Est solitudo loci ꝛ corpis que qñqꝫ est vtilis sed parū ꝓdest sine solitudine mētis. Est ēt solitudo mētis ab amore mūdi ꝛ ingetatione vicioꝝ que semꝑ etiā sine ꝓcedēte est vtilis. Est ꝛ solitudo eternitatis in quā dñs post resurrectionē auolauit qñ in celum ascēdit: vt hoc mihi cōtingeret.

8 **Expectabam eum qui † saluum me fecit a † pusillanimitate spiritus ꝛ tempestate.**

¶ Expectabā] patiēter [eū] scꝫ dñm. i. nō cōfidebā in virib⁹ meis. sꝫ spem meā ponebā in dño [qui saluū me fecit] ꝛ saluabit [a pusillanimitate] ꝛ timiditate [spūs] .i. ab inordinato timore q pusillanimitas vocaꝰ ne cederē malis ꝛ succūberē in pressuris [ꝛ tēpestate] .i. ab omni animi cōmotione ne irascerer impetuose. Pusillanimitas est remissio animi qua timent aliq offendere ꝓximū ꝛ offendūt deū. Tempestas xo est rigor ꝛ ipetus iustitie circa ꝓximū ꝛ ab vtroqꝫ gaudebat iste se saluatū. De reprobis aūt ꝛ orando ꝛ ꝓphetiçādo subiungit. q. d. me saluasti: illos aūt qui se male extulerunt

9 † **Precipita dñe † diuide linguas eorum: qm̄ vidi iniquitatē ꝛ cōtradictionem in ciuitate.**

¶ Precipita] os [dñe] a turre supbie ꝛ deijce a statu dignitatis ꝛ honoris: ꝛ [diuide linguas eoꝝ] q male cōspirauerūt vt penitētes recedāt a supba vnitate sua: nec veniāt in vnitatē ꝛ cōcordiā cōtra me: ꝛ malitia eoꝝ nō habeat effectū in me. [qm̄ vidi iniquitatē] in actu [ꝛ ꝯdictionē] in verbis [in ciuitate] .i. in societate ꝛ ꝯuētu prauoꝝ vel in vnitate maloꝝ: nomini chr̄iano ꝛ xitati ꝯdicētiū. Ex iniqtate quia di B meū, illud tuū ꝓcesserunt ꝯdictio ꝛ litigiū: ex charitate xo oia cōia cor vnum ꝛ anima vna. Et hec iniquitas non est ad horā: sed

10 **Die ac nocte circūdabit eā super muros eius iniquitas: ꝛ labor in medio eius ꝛ in iustitia.**

¶ Die ac nocte] .i. assidue [circūdabit eā] scꝫ ꝯgregationē maloꝝ [iniquitas] existēs [sup muros] .i. maiores [eius] .i. principes ꝛ prelatos q deberēt alios munire cōtra inimicos veritatis. Unde alibi. A seniorib⁹ egressa est iniqtas. Quicunqꝫ enim aliū fouet ꝛ defendit in peccato, murus est ciuitatis inique [ꝛ labor] in oppressionib⁹ est [in medio eius] .i. in cōmuni plebe [ꝛ in iustitia] in iudicijs faciendis. Ideo ēt labor ibi: qꝛ iniquitas ibi: qꝛ in iustitia ibi. Ubicūqꝫ videris iniquitatē ibi intellige laborē. Qui iniquus est nunꝙ̄ pacem habebit: torquet enim cōscientia sua ꝛ ipse est hostis suus.

11 † **Et non defecit de plateis eius: vsura ꝛ dolus.**

¶ Et nō defecit] sed semꝑ durauit [de platea eius] qꝛ non abscōdunꝰ saltē: qꝛ mala sunt: sed publice fiunt [vsura] qꝛ plus exigunt in iniuria ꝛ in qualibet re alia ꝙ̄ acceperint vel dederint. Est ꝛ alia peior vsura qñ nō dimittis qd̄ tibi debetur: vt tibi dimittaꝰ [ꝛ dolus] qꝛ alios decipiūt. In maiorib⁹ ḡ ꝛ in minoribus est iniquitas: ꝛ in aperto hoc faciunt ꝛ non abscondunt. Deinde postꝙ̄ de apertis egit inimicis consequenter agit de occultis: qꝛ in ipsa ciuitate sunt non tm̄ aperti inimici: sed etiam occulti qui magis nocent.

Quoniam si inimicus meus † maledixisset mihi: sustinuissem vtiqꝫ.

¶ Quoniā si inimicus meus] .i. gentilis populus [maledixisset mihi] sicꝰ iudaicus maledixit. Uel [Qm̄ si inimicus me⁹] aliqs apertus ꝛ manifestus [maledixisset mihi] iurgijs opprobria ꝛ blasphemias inferendo [sustinuissem vtiqꝫ] .i. patientius tolerassem. Tolerabilius enim ꝛ mitius iudicassem: quia nō inopinatum malum esset: ꝛ iacula preuisa minus ledere solent: ꝛ quia grauiora sunt mala que ab amicis, ꝙ̄ que ab inimicis manifestis inferuntur.

Et si is qui oderat me super me magna locutus fuisset: † abscōdissem me † forsitan ab † eo. 13

¶ Et si is qui oderat me] qñ idola adorabat vel aliter manifeste ꝛ apte ꝛ [sup me] .i. aduersum me [magna locutus fuisset] .i. supbe mihi insultasset: seqꝫ sup me magnificaret ꝛ minareꝰ qcquid posset [abscōdissem] .i. subtraxissem [me forsitan ab eo] dans locū verbis isanis vt nō erumperē in verba contētionis. Magna patiētia ita locū dare verbis: vt se abscōderet ne aduersariū videret. Hec aūt de Iuda traditore spālius itelligi possunt: qꝛ a iudeis abscōdit se Iesus: a iuda aūt minime se abscōdit. Et dicit ambigue forsitan ꝑm vsum humane locutionis: sic enim solemus loqui: forsitan illuc ibo: forsitan hoc faciam.

Tu xo hō vnanimis: dux meus ꝛ notus meus. 14

¶ Tu xo] o iuda [homo] ꝑ carnalitatē [vnanimis] ꝑ simulationē [dux meus] ꝑ predicationē: qꝛ feci te ducē cū alijs sup populū meū ꝛ premittebā ad locū quo iturus eram [ꝛ notus meus] ꝑ fidē: vel qa domesticus ꝛ de eadē gente mecū. Uel [Tu xo homo vnanimis] olim ꝛ vnius mecum voluntatis [dux meus] qui aliquādo bene monuisti ꝛ bonū consiliū dedisti [ꝛ notus meus] qui in eadem ecclesia mecum fuisti.

Qui simul mecum dulces capiebas cibos: in domo dei ambulauimus cum consensu. 15

¶ Qui simul] cū alijs [mecū] cōuersans [dulces capiebas cibos] tā corporales ꝙ̄ spūales [in domo dei] .i. i ecclesia [ambulauimus cū cōsensu] corporalis cōuersationis: qꝛ in ei⁹ collegio erat. Tu inquā talis ꝙ ꝯsecutus es me est mihi itolerabile: ꝛ ad sustinēdū difficile. Per iudā ꝛ eius populū significanꝰ falsi fratres itra sanctā ecclesiam: de qbus etiā predicta itelligi pn̄t: qui cū simulate viuunt, tanto grauius, quāto interius sunt electos ꝑmunt. Nulla enim pestis efficacior ad nocendū ꝙ̄ familiaris inimicus: quos tm̄ exēplo suo dominus sustinere docet: sed ipsi penā eternā non euadent. Unde mutans personam de talibus subiungit.

Ueniat mors super illos: † ꝛ descendant in infernum viuentes. 16

¶ Ueniat mors sup illos] q tales sunt. i. digni sunt ꝙ moriantur morte eterna: [ꝛ descēdāt in ifernū viuētes] .i. sciēter peccantes ꝛ sciētes qa pereunt. Malum enim eꝰ itelligūt qd̄ faciunt: nec tm̄ ab ipso desistunt. Talib⁹ multo grauior dānatio ꝙ̄ ceteris incumbit: qꝛ seruus qui scit voluntatē dñi sui ꝛ non facit plagis vapulabit multis. Timeant ergo falsi fratres simulatores, detractores religionem habitu ostentantes: religiose tamen non viuentes: ad illos enim pertinet hec sententia qua dicitur. Ueniat mors super illos ꝛ descendant in infernum viuētes. Et merito hoc eis

Qm̄ † neqtie in † habitaculis eoꝝ: in medio eoꝝ. 17

¶ Qm̄ nequitie] multe sunt [in habitaculis eoꝝ] .i. in corporibus eoꝝ in qbus tēporaliter ꝑegrināꝰ: ꝛ militāt: ꝛ [in medio eoꝝ] .i. in corde: nihil eniꝫ tam eoꝝ ꝙ̄ cor. vnde nequitia ꝓcedit. q. d. neqtias quas faciūt ex toto corde faciunt: ꝛ tam opere ꝙ̄ cogitatiōe nequitia pleni sunt. Uel prius sunt [neqtie in habitaculis] .i. in hospitijs ꝛ ꝯuenticulis seu in angulis ꝛ in occulto: ꝛ postea [in medio eoꝝ] .i. cōmuniter seu in cōmuni ꝛ in aperto. Ita illi qui tales sunt pereunt.

18 **Ego † aūt ad deū † clamaui: ꝛ dñs † saluabit me.**

† alia lrā. dz autem. † exclamaui. † exaudiuit.

℄ Ego aūt ad deuz]patrē[clamaui]dicit Chrs[ꝛ dñs]pater[saluabit me].i. saluabit a morte resuscitādo. Uel[Ego aūt] dicit iustus[ad deū]tanq̄ʒ ad saluatorē meū[clamaui]in cōturbatione exercitationis mee[ꝛ dñs saluabit me]suo diuino auxilio quod p̄ns erat. Si te afflixerit inimicus clama ad deū ꝛ saluabit te. Hinc in alio psalmo ait. Inuoca me in die tribulationis ꝛ eruā te. Et q̄a saluabit. iam ego vt nō ingratus

Psal. 49

19 **Uespere ꝛ mane ꝛ meridie narrabo ꝛ annuntiabo: ꝛ exaudiet vocem meam.**

℄ Uespere].i. de p̄teritis[narrabo ꝛ mane].i. de futuris[annuntiabo: ꝛ meridie]que lux excelsior est in sempiternis[ꝛ exaudiet vocē meā.]Uel[vespere narrabo]patientiā christi morientis in vespere[ꝛ mane annuntiabo]resurrectionē eiꝰ factā in mane.[ꝛ meridie exaudiet vocē meam].i. sedēs ad dexterā patris vbi ascēdit in meridie ꝛ iterpellet pro nobis.
¶ Moraliter[mane]ħ est p̄ma ꝛ tertia. s. in pueritia[ꝛ meridie]hoc est sexta. s. in iuuētute[vespere]hoc est nona ꝛ vndecima. s. in senectute ꝛ senio[narrabo].i. ꝯfitebor peccata[et] deinde[annuntiabo]idest predicabo[ꝛ exaudiet vocē meā] qꝛ clamabo ad eum: qꝛ quacunqꝫ hora peccator ingemuerit. Et vere exaudiet vocem meam: quia

20 **Redimet in pace animā meā ab his qui appropinquāt mihi: quoniā inter multos erant mecū.**

℄ Redimet].i. liberabit[aīam meā]collocandā in pace eterna[ab his qui appropinquāt mihi]ad inferēdā mortē[quoniā iter multos]credētes[erant mecū]insidiātes vite mee. Uel[Redimet in pace]qꝛ amaui pacē[animā meaꝫ]de vitijs ad virtutes siue de hoc mūdo ad patriā trāsferēdo. Ipse est enim pax vera[ab his qui appropinquāt mihi]corpe nō mēte: noīe nō vita: numero nō merito. s. a christianis fictis q̄ magis decipiūt q̄ʒ aperti idolatre qui mecum habitāt in domo: ꝛ sub imagine religionis laqueū mihi parāt deceptionis[quoniā iter multos erāt mecū]multa est palea: ꝛ pauca grana. multi sunt vocati: pauci vo electi. Isti aūt nō erāt de granis ꝛ paucis electis: sed de paleis ꝛ multis vocatis.

Christiani ficti magis decipiunt q̄ʒ aperti idolatre.

21 **Exaudiet † deꝰ ꝛ humiliabit illos: q̄ est aū secula.**

† me

℄ Exaudiet deus]me ꝛ humiles exaltādo in eternitate: ꝛ nō solū exaudiet me pro me orantē: sed etiā pro humiliādis inimicis. vnde sequit[ꝛ humiliabit]de supbia deijciēdo in dānatiōe[illos]supbos se exaltātes qui erecti sunt in dissentione: ille[qui est ante secula].i. eternus ꝛ potēs oīa qd̄ ipsi non credūt. Quia etsi ex tēpore christus deus noster ex Maria Uirgine: tamē in principio erat verbū: ꝛ verbum erat apud deum: ꝛ deus erat verbum. Et merito humiliabit

Joā. 1.

22 **Non enim est illis cōmutatio: ꝛ non timuerunt deum: extendit manū suā in retribuendo.**

℄ Nō enim est illis cōmutatio]de malo in bonū: nec mutantur in melius: sed descēdunt in peius[ꝛ nō timuerūt deuꝫ]ꝛ ideo nō declinauerunt de malo in bonū. Hoc enim remedio cōuertit homo scꝫ q̄a timet deū. Sicut timor domini initiū sapiētie est: ita nō timere deū mortis initiuꝫ est: ꝛ pro his sequit̄ pena: ideo enim[extēdit manū suaꝫ]a simili ferire volentis: ꝛ hoc[in retribuēdo]vindictā ſm eoꝝ meritū: hoc est vt retribuat eis penā debitaꝫ pro peccato quod erit in iudicio. Et nō satis fuit eis non timere nec cōmutari: sed etiam

Nō quo remedio cōuertit.

23 **Contaminauerūt testamētū eiꝰ: diuisi sunt † ab ira vultus eiꝰ: ꝛ † appropinquabit cor illius.**

† polluerunt. † pec. † appropinquāt.

℄ Contaminauerūt testamētū eius]quātū ad se dum cōtraria agunt: ꝛ scripturas peruertūt. i. legē eius despexerūt: ꝛ ꝓphanauerūt male viuēdo: ꝛ scripturas eius puerse interpretando: ideo[diuisi]per mundū ꝛ hereses seu errores[ab ira vultus]ꝛ seueritatis[eius].i. ab ipso irato qui dimisit eos: ꝛ diuidētur in futuro vt palee a granis[et]per hoc[appropinquabit cor illius]suis ad itelligēdum. i. voluntas dei secreta que in scripturis continetur: declarata est per expositiones sanctorum qui prius tanq̄ʒ in pace dormiebant: sed per hereticos sunt excitati eos pungētes. Et ita

24 **Molliti sunt sermones eius super oleum: ꝛ ipsi sunt iacula.**

℄ Molliti sunt].i. intelligibiles facti[sermones eius]scꝫ dei prius obscuri: ꝛ ideo duri ad itelligēdum[sup oleum]q̄a sicut oleū fouet carnē sic suauitas sermonū dei fouet animaꝫ. Quedā enim in scripturis dura videbant̄ cū obscura essent exposita emollita sunt[et]tamē[ipsi sunt iacula]qꝛ tanq̄ʒ sagitte corda hoium trāsfigūt ꝛ feriūt ꝛ ad dei timorē ꝛ amorē īducūt duꝫ in pectora audiētiū dirigunt̄ ab istātibꝰ opportune ꝛ iportune: sꝫ si tibi puero q̄ lacte nutriris adhuc duri sunt

Sermones dei sunt iacula.

25 **Iacta † super dominū † curā tuam: ꝛ ipse te enutriet: nō dabit in eternū fluctuationem iusto.**

† in domino † cogitatū tuū.

℄ Iacta super dominū]nō in aliuꝫ[curā tuam]idest omnia ab ipso expecta: ꝛ a te vel ab alio nihil. Ipsum cogita: in ipm tanq̄ʒ in portum omnē spem pone ꝛ soli gratie dei initere[et ipse te enutriet]in fide ꝛ moribus l doctrina ꝛ virtutibus: qꝛ[nō dabit in eternū]sꝫ ad horā[fluctuationē]ꝛ ꝑcussionē[iusto]q̄ hoies seculares in auaritiā ꝛ alia vicia ꝓferūtur: qꝛ etsi ad tēpus fluctuat ꝛ tentatur ꝛ affligit̄: iam tamē anchorā suā in celo habet fixam: ꝛ post tentationē fluctuuꝫ portum quietis in eternum dominus illi preparabit: ꝛ in eterna quiete eū refouebit. Et subiungit quid impijs erit.

26 **Tu vo deus: deduces eos in puteum † iteritus.**

† corruptiōis

℄ Tu vo deus]qui sanctos enutris[deduces eos]scilicet impios qui nec te timēt: nec in te confidūt[in puteū interitus] idest in tenebras submersionis ꝛ puteū gehēne: vt qui noluerunt bibere de fonte aque viue in puteū interitus ꝛ omnium tribulationū fluctibus submergātur ꝛ inde potētur. Puteuꝫ dicit infernum propter profunditatē irremeabilē ꝛ obscuritateꝫ. Iste locus iniquis preparatus est: vt in eo tanq̄ʒ in profundo puteo cadant ꝛ intereāt. In quē deducet eos deus: nō q̄ ipse sit auctor culpe eorum: sed q̄ ipse sit iudex iniquitatis eorum. Et vere deduces: quia

Infernus puteus.

27 **Uiri sanguinum ꝛ † dolosi nō dimidiabunt dies suos: ego autem † sperabo in te domine.**

† dolositatis † sperau.

℄ Uiri sanguinum]idest persecutores ꝛ sanguinis effusores[ꝛ dolosi]qui per simulationē ꝛ fraudem incautas decipiūt animas[non dimidiabunt dies suos]scilicet voluntarios nō a deo cōstitutos. i. nō viuent quādiu putant: nec mediuꝫ spatium vite habebūt quod in malis se completuros presumebant: sed infra tēpus peribunt quod sperant. Uel[non dimidiabunt dies suos]vt si quos egerūt in malo reliquos curent agere in bono: reuertētes ad penitētiam ꝛ redimentes tempus: sed continuabunt omnes in malitia vsqꝫ in finē. Et hoc non de omnibus intelligēdum est: quia multi post effusionē sanguinis ꝛ dolositatem conuersi sunt ad penitētiam ꝛ salutem: sed de illis tm̄ qui nō timuerunt deum: illi ita[ego aūt sperabo in te domine]idest non in mundo: nō in homine vt illi: sed in te spem meam constituam: ꝛ ideo ad eternuꝫ diem perueniam.

Oratio.

Iesu domine qui ante secula manēs conditionēqꝫ humanam suscipiens ab vnanimo discipulo proditus mortē subisti pro perditis: exaudi orationeꝫ supplicū ꝛ p̄sta vt te vespe ꝛ mane ꝛ meridie laudantes mereamur ab huiꝰ seculi tēpestatibꝰ defensari. Per.

℄ **Oratio ecclesie vel cuiuslibet fidelis in tribulatione pro sua liberatione supplicātis: ꝛ pro sua exauditione**

exauditi locū gratias agētis.

Psal.LV.

† dn̄e ı ſbellās

MIſerere mei † deus quōniā cōculcauit me homo: tota die † ipugnās tribulauit me.

Auctor pſalmi pphēta dauid. ¶ Titulus talis eſt. In finē pro populo ⁊c̄.i. pſalmus iſte tendēs in finē:idēſt in chriſtū:attribuitur ipſi dauid.i.eccleſie. Pſalmus dico habitus pro populo:ſcȝ vt ipſe liberet̃ a populo qui a ſanctis lōge factus eſt in tituli inſcriptione:qa cū ſancti cōfiteātur Chriſtū regē iudeorū ſicut titulus dicit:populus ille cōdicit:ſiue dictis vt iudei ⁊ pagani:ſiue factis vt mali chriſtiani cū tenuerūt eū allophili idēſt alienigene ſcȝ populi longe a ſanctis facti in Geth qđ interpretat̃ torcular.i.preſſura huius vite. Adhuc tenent̃ mēbra Chriſti in preſſuris que vtiles ſunt vt vinum iuſtitie exeat ponēdum in apotheca domini:hic ergo pſalmus bene ordinat̃ poſt precedētē:qꝛ ⁊ hic ⁊ ille monēt ad idē. ¶ Materia. Oratio eccleſie vel cuiuſlibet fidelis pro ſua liberatione. ¶ Intētio. nos inter aduerſa ꝯfirmare ⁊ admonere vt cū patiētia ſuſtineamus mala huius vite:attendētes etiā illos q̄ nobis mala iferūt ad nos cōuerti. ¶ Sentētia in gñali. Propheta in iſto pſalmo in pſona eccleſie vel cuiuſlibet fidelis poſiti in tribulatione orat deuȝ deuote pro ſua liberatione:⁊ adeo exauditus agit gratias deo tanꝙ̄ gratus. ¶ Sentētia in ſpeciali. Eccleſia ergo vel fidelis tanꝙ̄ vua preſſa in torculari clamat.d.[Miſerere mei deus]dando patiētiā ⁊ auxiliū de maloꝝ pſecutione ne deficiam in tribulatione: ⁊ indigeo [quoniā cōculcauit me]pedibus ſupbie ſicut vuā in torculari[homo]inimicus ſcȝ pximus:⁊ etiā diabolus:de quo dicit̃ in euāgelio:inimicus homo hoc fecit.[tota die]i.toto tēpore aſſidue[ipugnauit]proximus viſibiliter:⁊ diabolus inuiſibiliter[tribulauit me]ſuis ipugnationib⁹ tanꝙ̄ granū triturat̃ in area. Nullus enim pie viuit in chriſto ſine tribulatione:dicitur autē diabolus homo a deuicto hoīe ſicut Scipio africanus a ſubiugata africa. Et repetit apertius.

Mat.13. — Nota.

† alia z. a non s plus.

2 **Conculcauerunt me inimici mei tota die:† quoniam multi bellantes aduerſum me.**

¶ Cōculcauerunt me]quaſi pedibus vuā[inimici mei]mundus per tribulationes:diabolus p tentationes:caro per miſerias ⁊ infirmitates[tota die]idēſt toto tēpore vite mee ⁊ cōtinue:⁊ neceſſe eſt vt miſerearis[quoniā multi bellantes]ſteterunt[aduerſum me]ſcȝ demones ⁊ mali hoīes: ⁊ caro aduerſus ſpiritū cōcupiſcēs qui cōtinue cōtra nos pugnant vt ſaltē tedio vincāt. Et lȝ multi pugnēt ꝯtra me:nō tñ timebo eos:qꝛ potētia eoꝝ ad horā eſt ⁊ parū durat. Unde ſequitur.

† nō hȝ quōniā multi q̄ rebellāt ne time bunt. † ſperaui dn̄e.

3 **Ab altitudine diei † timebo:† ego vero in te ſperabo.**

¶ Ab altitudine diei]⁊ parui tēporis.i.a ſupbia tēporali ⁊ a potētia eis ad horam data[timebo]quaſi dicat non: ſed potius ſpem meā in te ꝯſtituā. vnde ſubditur[ego vero in te ſperabo]quod eſt cauſa non timēdi vel ſine iterrogatione:lȝ pugnent cōtra me:nō tamē timebo eos:ſed[ab altitudine diei] ⁊ luminis tui excelſi hoc eſt altitudinē diuinitatis ſolū[timebo]qꝛ hic timor arrogantiam abijcit:⁊ qui nō timet preſumptuoſe agit: nec timens deſperabo:imo[ego vero in te]i.tua miſericordia ⁊ nō in mea iuſtitia[ſperabo]nulli vero in te ſperanti timēdū eſt ſeruiliter. Spes eniȝ ſeruilē timorē abijcit.

4 **In deo laudabo ſermones meos:in deo ſperaui/ non timebo quid faciat mihi caro.**

¶ In deo laudabo ſermones meos]ei q̄ bene loquor attribuens:⁊ in his que dico nō me ſed ipſum cōmēdans quia ab ipſo habeo. Sermones ⁊ dei ſunt qa dat:⁊ mei qꝛ accipio[in deo]⁊ eius ꝓtectione[ſperaui]⁊ ſpem meā poſui:ideo[non timebo quid faciat mihi caro]idēſt homo carnalis ⁊ fragilis. Qui enim habet fortē ꝯ tutorem non habet timere debilem perſecutorem. Spes fixa in deo omnem timorem expellit ⁊ tranſitoria tormenta contēnit:generat enim charitatem ⁊ patientiam quibus calcatur mundus ⁊ ſuperatur diabolus. Quid enim caro facit

Spes fixa in deo ſeruilē timorē expellit.

5 **Tota die verba mea † execrabantur:† aduerſum me † omnes cogitationes eorum in malum.**

† abominabātur. † oīa conſilia.

¶ Tota die]idēſt omni tēpore ⁊ cōtinue[verba mea]bona ⁊ ad bonū iformātia[execrabātur]idēſt abominabant̃ tanꝙ̄ mala:⁊[aduerſum]idēſt contra[me]ſunt[omnes cogitationes eoꝝ]exeuntes[in malum]meū ſcȝ culpe ⁊ pene. Cū eniȝ reſpuuntur verba:perſona dicētis nō eſt immunis ab iniuria. Si panē ipſuȝ abominant̃ quomodo parcēt vaſculo in quo adminiſtrat̃: Reprobi eniȝ aduerſus iuſtos nō cogitant niſi malum quō eos ⁊ ſermonē eoꝝ poſſint deſtruere ⁊ annihilare:nec ſolū extranei pſequunt̃:ſed ēt domeſtici.iō ſubiungit.

6 **† Inhabitabunt ⁊ abſcondent:ipſi calcaneū meū obſeruabunt.**

† incolent.

¶ Inhabitabunt]etiā quidā mecū in vna domo/in vna eccleſia[⁊ abſcōdēt]dolos ⁊ laqueos malitie ſue:ſingētes ſe amicos:⁊ ſi nō ſtatim poſſunt malum facere quod cogitant[ipſi calcaneum meū]idēſt finēȝ actionis vel vite[obſeruabunt] vt vel in fine cogitata valeant adimplere. Diabolus ēt obſeruat initia noſtrarū actionū:⁊ ſi ſic non proficit obſeruat progreſſum ⁊ tandē finem ⁊ conſumationē:qꝛ ſm̄ finēȝ iudicamur. Semper ergo ſeruus dei debet eſſe vigilans vt nec in principio nec in fine reprehenſibilis inueniatur. Docet tamē ⁊ pro talibus orare:dicens.

Iudicamur ſm̄ finem.

7 **Sicut † ſuſtinuerunt animam meam pro nihilo ſaluos facies † illos:in ira populos † cōfringes.**

† ſuſtinuit aīa mea. † eos † deduces.

¶ Sicut]illi[ſuſtinuerunt]expectantes ⁊ cum expectatione querētes[animam meam]idēſt vitam meam vt auferrēt ⁊ perderēt eam nullo meo merito precedēte ⁊ ſine cauſa:ita ⁊ tu[pro nihilo]idēſt pro nullis eoꝝ meritis ſed gratis p pietatem[ſaluos facies illos]ſcilȝ hoc modo[in ira]paterna ⁊ diſciplina[populos]ſupbos[cōfringes]⁊ humiliabis deprimēdo eos a ſuperbia:quaſi dicat terrebis ⁊ implebis eos tribulationib⁹ ⁊ flagellis:⁊ ſic tritos ⁊ humiliatos ad te duces. Uel[Confringes populos in ira]idēſt in conſideratione ire venture dum eam preuident ⁊ caueant. Et ego ad eorum inſtitutionem ⁊ correctionem o

8 **Deus vitam meam † annuntiaui tibi:poſuiſti lachrymas meas in conſpectu tuo.**

† enunciaui.

¶ Deus vitam meam]que mala fuit[annuntiaui tibi]in confeſſione non te docēs:ſed me damnans:idēſt annuntiabo me feciſſe multa mala ⁊ illa mihi per confeſſionē eē condonata vt ipſi audiētes non deſperēt de peccatis ſuis:ſed me ſequātur:⁊ exemplo meo per confeſſionē medicinaȝ ſalutis conſequātur:⁊ tu[poſuiſti meas lachrymas]amaras quas ego fudi peccata mea annuntiando[in conſpectu tuo]⁊ ante oculos tuos eas tanꝙ̄ tibi placitas aſpiciendo: idēſt acceptabiles habuiſti ⁊ me exaudiſti.

9 **Sicut ⁊ in † promiſſione tua:† tunc † conuertentur inimici mei retrorſum.**

† re promiſſione. † non hȝ. † cōuertantur.

¶ Sicut ⁊ in promiſſione tua]erat idēſt ſicut pmiſiſti exaudire orantē cum lachrymis ⁊ cōdonare peccata confitētibus ſic egiſti. Inueni te miſericordem in promittēdo:veraceȝ in reddēdo:⁊[tunc]ſcilicet per tuam confractionē ⁊ meam annūtiationē[ꝯuertētur inimici]⁊ aduerſarij[mei]a ſuo errore ⁊ a ſua vita mala ita vt ſint[retrorſum]idēſt vt ſequātur qui nūc precedere volunt:⁊ ideo corrigi nolunt:precedit homo per ſupbiam ⁊ volens facere voluntatē ſuam retrorſum conuertitur per humilitatē ⁊ paratus ad obediētiam. Et

10 In quacunq; die inuocauero te: ecce † cognoui quonium deus meus es †.

† sciui. † tu

Jn quacūq; die / siue in pueritia / siue in media etate / siue in fine vite: vel siue in prosperitate / siue in aduersis / inuocauero te / nil aliud querēs nisi te / ecce cognoui / per experiētiam & manifeste intellexi / quoniā deus meus es / idest ostēdis te esse deum meum me audiēdo & mihi in aduersis assistendo. Non ait quoniā deus es: sed quoniam deus meus es: q; etsi omnium deus est meus: tamē proprie est cui mihi subuenit: cū eum colo: eum amo: et ab eo alienus nō sum. Ecce magne diuitie fidelium. Mira autem dei clementia & velox misericordia ostēditur que quolibet tēpus nostre cōuersionis expectat: & qñcunq; rogatur se indulget. Et ideo

11 In deo laudabo verbu;: in dño laudabo sermonem: in deo speraui nō timebo qd faciat mihi hō.

Verbū pro pue qd est.

Jn deo laudabo verbum / idest doctrinam ad eum referā / in domino laudabo sermonē / idest quicquid loquar ei attribuam. Verbum proprie est predicatio de fide quomodo trinum & vnum deū debeamus credere. Sermo est de moribus qualiter debeamus viuere q; caste: q; sobrie: q; iuste q; pie. Et hec omnia debemus ad deum referre quatenus in eo q; bene credimus: aut iuste viuimus: aut recte loquimur: & nos in deo: & deus in nobis laudetur & honoretur. Et si qd vigeri / in deo / qui est potētissimus & liberalissimus / speraui / mundana contēnendo: & ideo / non timebo quid faciat mihi homo / terrena sapiens: q; exteriora tm̄ non interiora potest auferre: & ideo si aufert temporalia: habeo tamē que deo offeram spiritalia: quia

12 In me sunt deus vota tua: que reddam † laudationes tibi.

† laudes

Dño nf que a nobis exigit.

Jn me sunt / o / deus vota tua / a te data & tibi reddenda: quia tu ea dedisti mihi: & ego pro beneficijs mihi impēsis debeo ipsa tibi (idest intus in archa cordis habeo) quod offerā nō extra queram / que / vota / reddam laudationes tibi / idest ad laudem nominis tui: q; hec vota sunt laudationes & gratiarum actiones deo reddēde: & hic & in eterna beatitudie. Hec sunt vera dona & grata sacrificia que a nobis exigit dominus: scz pia vota: sancta desideria: & voluntas bona: fides recta: spes certa: & charitas perfecta. Quisquis talia dona persoluit laudes omnipotēti domino reddit. Ideo autē laudabo hic

13 Quoniam † eripuisti animam meam de morte: & pedes meos † de lapsu: vt placeam coram deo in lumine viuentium.

† eruisti. † a

Quoniam eripuisti animā meam de morte / culpe & gehenne: quia per se mortua erat: & per te viuit / & pedes / i. affectus / meos de lapsu / idest a pronitate cadēdi in peccatū / vt placeam / hic / coram domino / i. in conspectu domini / in lumine viuētiū / idest in lumine fidei & gratie qua viuitur. Uel ideo laudabo in futuro / Quoniā eripuisti / i. eripies / animā meā de morte / eterna / & pedes meos de lapsu / idest a cadēdi periculo: q; ibi nullo modo mouebitur ad malū; mea affectio. / vt placeam / perfecte / coram domino / in patria eius / in lumine viuētium / eternaliter: scz in lumine speciei & glorie qd est lumē sanctoꝝ. Et h erit qñ imortales & sine peccato illic apparebimus vbi est lumē verū & vita eterna. Oratio.

Bellorum inuisibilium optime propugnator eterne deus qui in te confidentes ab inimicis obaui nō pmittis: exterge precamur ab oculis nostris peccati lachrymas: vt dum nos carnali bello comprimimur: placere tibi in lumine viuētium mereamur. Per dñm.

Psalmus de Christi incarnatione / passione / resurrectione / ascensione / & oratiōe eius: vel ecclesie & cuiuslibet fidelis pro liberatiōe a malorum persecutione. Psal. LVI.

1 Miserere mei deus miserere mei: qm̄ in te confidit anima mea.

Auctor psalmi pphcta Dauid. Titulus hic est. In finē ne disperdas &c. Hoc est ps iste dirigēs nos in finem. i. in christū admonet te quicūq; es me disperdas dauid. i. ne dehonores chrm in tituli inscriptione scz negando christū regē eē quod tituli inscriptio affirmabat. Non ideo disperdas nec hoc te moneat cū fugeret. i. quia fugit dauid. i. christus a facie saul. i. a cognitione iudeoꝝ in speluncam carnis vel sepulchri: q; a solam humanitatē christi cognouerūt & in sepulchro mortuū viderunt: quidā tituli inscriptionē mutauerunt negātes christum esse regē iudeoꝝ: hic psalmus recte post precedentē locum habet: q; ad idem ad quod ille iuitat. Materia. christi vel ecclesie & cuiuslibet fidelis psecutio & liberatio. Intētio. monere fideles vt aduersa patiēter sustineant: & in domino fiduciam ponāt. Sententia in generali. propheta in isto psalmo in psona christi vel ecclesie & cuiuslibet fidelis in afflictione positi pmittit humilē orationē: subiungit orationis piam exauditionē: & annectit pro exauditione deuotam grātiarum actionē. Sententia in speciali. Christus ergo fm q; homo ad patrem orans dicit / Miserere mei deus / dando constantiā in passione / miserere mei / faciēdo me resurgere: vel / miserere mei / in merito & in presenti infundēdo gratiā / miserere mei / in premio & in futuro conferēdo gloriam. Geminando quoq; orationē magnum ostendit piculum & magnā insinuat necessitatē: magnāq; notat affectus intētionē. Et miserere / quoniā in te / in tua misericordia nō in se suisq; viribus vel in alio / confidit aia mea / & pprium est tibi prestare gratiam & misericordiam illis qui habēt in te fiduciam.

2 Et in vmbra alarum tuarum sperabo: donec transeat iniquitas.

Et in vmbra alarū tuarū / i. in munimine tue mīe & potentie / sperabo / i. protegi a te sicut pullus sub alis matris sue: q; his alis quasi quodā materno affectu ptegis & ab estu psecutionū viroꝝ defendis sperātes in te / donec trāseat iniquitas / & insultatio iniquoꝝ: q; iam cōpletum est in capite: sed in fine penitus cōplebitur in mēbris. Modo ergo in hoc seculo quādiu durat iniquitas vnicuiq; iusto spes est necessaria: vt sperando bona eterna patienter mala sustineat temporalia. Et iterim in tribulatione constitutus.

Iusto necessaria spes

3 Clamabo ad deū altissimū: deū q hñ fecit mihi.

Clamor ad deum quid sit.

Clamabo / corde & ore. i. intēse orabo / ad deū altissimū / magnificētia & per ōnis potētissimus ad me saluādum. Clamor ad deum est desideriū nostrū: quāto plus quisq; desiderat: tāto amplius clamat / deo / scz / qui bene fecit mihi / de preterito: & spero quod faciet in futuro: quasi dicat expertus sum q; ante mihi bene fecit & experiētia prestat fiduciam q; & clamantem audiet. Audi quanta beneficia vt amplius deum diligas & deuotius clames.

4 Misit de celo & liberauit me: dedit in opprobriū conculcantes me.

† saluum fecit.

Misit mihi de celo / auxiliū & p hoc / liberauit me / suscitādo & exaltādo / dedit cōculcātes me / qui mihi mortuo insultauerūt / in opprobriū / scz dispersos vbiq; nusq; hñtes stabilitatē & certā sedē: maxime cū vidēt eius resurrectionē adorari quē putabant se extinxisse. Uel / misit / pater / de celo / i. de excelso de secreto suo: & p hoc / liberauit me / de periculis / dedit in opprobriū cōculcātes me / scz malignos spūs & homines vt me cōculcantes a deo pp̄ter me conculcarent.

Misit

5 Misit † deus misericordiam suam ꝛ veritatem suam: ꝛ † eripuit animam meam de medio catulorum leonum: dormiui conturbatus.

de celo
ꝛ eruit

¶ Misit deus [per me] miam suã [gentibus] ꝛ veritatẽ suã [iuxta pmissa iudeis] ꝛ eripuit aiam meaꝫ de medio catulorum leonũ [.i. populi seuiẽtis qui imitator erat pncipiuꝫ: eripuit inq̃ꝫ de morte: qa] dormiui [facile excitandus sicut dormiens] conturbatus [opione eoꝝ vel sm carnẽ prius in passione. Uel] misit deus [pater] miam suã ꝛ veritatẽ suã [idest chꝛm filiũ suũ in quo misericorditer egit ꝛ pmissiones impleuit. Chꝛs est dei mia nobis cõpatiẽs qa peccata dimittit: chꝛistus est veritas nobis retribuens: qꝛ implet qδ pmisit] ꝛ eripuit aiam meam de medio catuloꝝ leonũ [.i. inimicoꝝ ferocium: qꝛ de peccato, de ptãte diaboli, ꝛ de iferno] dormiui cõturbatus [qꝛ in eis nõ sine turbatiõe detineri ꝛ q̃si dormire videbar. Et ostẽdens qui sunt illi cõturbãtes subiungit

Chꝛs est dei mia.

6 Filij hominum dentes eorum arma ꝛ sagitte: ꝛ lingua eorum gladius acutus.

¶ Filij hoium [.i. hostes mei q sunt filij hoium .q.d. leones ꝛ catuli pdicti nõ sunt bruta aialia p nãm sed filij hoium: ꝛ stat ille noiatiuus filij absolutẽ vt locũ habeat sequẽs relatio cuꝫ dicit] dentes eoꝝ [.i. corrosiones ꝛ mordẽtes locutiões ipsorum sunt] arma ꝛ sagitte [qꝛ eis tanq̃ꝫ armis ꝛ sagittis modo de prope: mõ de lõge, mõ manifeste, modo occulte vulnerare moliti sunt] ꝛ lingua [est] gladius eoꝝ acutus [que velociter ꝛ cito necat. Deinde pphetia videns in spiritu dominum vsqꝫ ad mortẽ humiliatũ ꝛ post tantã humiliationẽ eum resurrecturum exultans ꝛ gaudens exclamat dicens

sup 7 Exaltare sup celos de⁹: ꝛ † in oẽm terrã gliã tua.

¶ Exaltare [vt q pendẽs in cruce tñ hõ videris in maiestate cũ patre regnare cognoscaris] sup celos deus [ad litterã qꝛ sedet ad dexterã patris ꝛ sup celos ẽt spũales qa angelos hꝫ subiectos] et [sic] in omnẽ terrã [dilatet] gloria tua [ꝛ vbiqꝫ extendaẽ qδ modo cõpletum est: dño enim residẽte in celis vbiqꝫ terrarũ pdicata est gloria resurrectionis eius ꝛ diuinitatis. Uel laus tua exaltet ꝛ transcẽdat celos ꝛ spũs celestes ꝛ vbiqꝫ manifestet gloria tua predictos malos humilãdo vt omnes habitatores terre te glorificẽt adorando. Deinde ad verba passionis redit ꝛ in persona domini.d.

ma- 8 † Laqueum parauerunt pedibus meis: ꝛ incuruauerunt animam meam.

ipuli.

¶ Laqueũ [quasi latẽter] parauerunt [filij hoium] pedibus meis [.i. deceptionẽ actibus meis pretẽderũt ponẽdo isidias ad me supplantãdũ ꝛ capiẽdũ] ꝛ icuruauerũt aiam meaꝫ [.i. icuruare ꝛ flectere conati sunt a rectitudine veritatis ꝛ iustitie. Laqueũ ẽt pedibus nostris maligni spũs ꝛ eoꝝ ministri parãt: qꝛ occulta tẽtamẽta bonis nostris actib⁹ pretẽdunt vt ipediãt. Aia ẽo curuaẽ: cũ de bono ad malũ reflectitur: cum desiderio supnoꝝ relicto terrenis desiderijs iplicaẽ: pudeat ergo terrena concupiscere ꝛ dorsa mentium malignis spiritibus ascendere ꝛ transire volentibus curuando prebere: hoc fecerunt: sed non me ignorante. Nam

ipsi 9 Foderũt ante faciẽ meã foueã: ꝛ iciderũt in eã.

¶ Foderunt ante faciẽ meã [ꝛ me sciente] foueam [querẽtes me decipere ꝛ pdere: ꝛ hoc agẽdo nõ mihi: sꝫ sibi nocuerũt. Unde sequit] ꝛ ipsi iciderũt in eã [qꝛ volẽtes me decipe decepti sunt: ꝛ parantes mihi mortẽ seipsos iterius occiderunt. Nemo prius peccat in alterũ q̃ꝫ in seipm. Fouea peccatoris est mala cõsciẽtia ibi necesse est oẽs malos cadere. Et hñ ait ante faciẽ meã: qꝛ nõ eũ latuit: sciens est traditus, volens occisus. Ex qb⁹ verbis vera nobis isinuaẽ dñi nři patiẽtia. Uñ ꝛ subdiẽ. Ita illi pauerũt foueã ꝛ mortẽ ad opprimẽdũ. Sed

Peccatoris
mala cõsciẽ.

Paratum cor meum deus paratum cor meum: cantabo ꝛ psalmum † dicam †.

10
† psallã
† dño

¶ Paratũ [est] cor meũ [o] deus [amore tui ad oia libẽti aio sustinẽda. Itẽ] paratũ [est] cor meũ [ad te laudandum ꝛ tibi gratias agẽdum: vel repetit ad cõfirmationẽ vt pseuerãtiaꝫ notet in patiẽtia: posset enim ad horã sustinere ꝛ postea deficere. Illi iciderũt in eam: ego aũt] cantabo ꝛ psalmũ dicã [.i. verbis gratias agam ꝛ opib⁹: ꝛ gloriabor in tribulationibus. Ad dei laudẽ cantus cũ psalmo debet concordare: vt qδ ore pfertur cõmẽdeẽ ꝛ ope. Et hec duo pdicte geminationi reddidit qa ad vtrũqꝫ paratus fuit. Deide expleta passione carnem suam denuntiat suscitandam: cum subiungit

Exurge gloria mea: exurge psalterium ꝛ cythara: exurgam diluculo.

11

¶ Exurge [potẽter o] gloria mea [idest caro mea glorificata ꝛ q̃ es cã glorie mee. Et repetẽdo aliδ addẽs subdit] exurge psalterium [.i. caro diuina operãs] ꝛ cythara [.i. caro humana patiẽs: psalteriũ enim a supiori reddit sonũ: cythara ab inferiori: p psalteriũ ergo ad cytharaꝫ vna caro chꝛisti intelligiẽ ꝛ duo factoꝝ genera scꝫ miracula que desup fuerũt: ꝛ signantur per psalteriũ. Ac passiones ꝛ necessitates que ab inferiori fuerunt ꝛ signanẽ p cytharã. Et hec duo gña factorũ surrexerunt: ꝛ euãgeliũ ipleuerunt: vtraqꝫ in gentib⁹ predicantur ꝛ dño cõfitenẽ: declarat etiã sue resurrectionis horaꝫ cũ addit [exurgam diluculo] .i. mane: mane eniꝫ pma sabbati resurrexit dñs iesus: vel in psona ecclesie ꝛ fidelis. Uel [exurge gloria mea] .i. in me laus diuina excitetur pter beneficia mihi diuinitus exhibita [exurge psalterium ꝛ cythara] idest laus de superioribus dei factis ꝛ inferioribus [exurgam diluculo] idest prompte ꝛ volenti animo. Et sic

Chri caro vna p psalteriũ ꝛ cytharã intelligitur.

Confitebor tibi in populis domine: ꝛ † psalmum dicam tibi in gentibus.

12
† psallã

¶ Confitebor [cõfessione laudis] tibi [o] dñe [.i. ad honorem tuũ hoc est laudabo te] in populis [.i. in iudeis] ꝛ psalmuꝫ dicam tibi [.i. laudẽ ꝛ bonã operationẽ pdicabo: nõ soluꝫ in iudeis: sed etiã] in gentib⁹ [.i. iter gẽtes vt ꝛ ipsi ad hoc prouocentur ꝛ celestẽ actuꝫ tota tibi psoluat ecclesia. Ecce fructus passionis ꝛ resurrectionis. Et attẽde q ipse filius dei ex tanta iustitie actione non querit gloriam suaꝫ sed eius qui misit eum vt non glorietur in se omnis caro: sed qui gloriaẽ in domino glorieẽ. Et merito confitebor tibi ꝛ psallam.

i. Cor. i.

† Qm̃ magnificata est vsqꝫ ad celos misericordia tua: ꝛ vsqꝫ ad nubes veritas tua.

13 † qꝛ

¶ Quoniã magnificata est vsqꝫ ad celos mia tua [.i. vsqꝫ ad angelos ꝛ celestes alias virtutes. Omnipotẽs eniꝫ deus per miam suã peccatores hoies leuauit vsqꝫ ad angelos: quibus miseri hoies p miam in resurrectione fient pares: ꝛ ideo misericordia dei nobis exhibita vsqꝫ ad celos .i. vsqꝫ ad angelos ascẽdit] ꝛ vsqꝫ ad nubes [.i. hoies pdicatores veritatis: de qbus deus tonat preceptis: choruscat miraculis: pluit doctrinis] veritas tua [venit: qꝛ cognitio veritatis que prepollet in angelis descendit etiam ad homines. Gloria deo nostro: qꝛ nec deseruit nos facere beatos: nec fraudauit veritate: sed sanauit oculum cordis nostri: vt eum nunc fide: ꝛ postea facie ad faciẽ videre valeamus. Pro tanto ergo gaudio ꝛ vtilitate repetit psalmista versum quem dixit.

Exaltare sup celos de⁹: ꝛ sup oẽm terrã gliã tua.

14

¶ Exaltare super celos deus: ꝛ sup omnẽ terram gloria tua.] Iterat qδ ante dictũ erat vt fidem nostrã cõfirmet: ꝛ qꝛ circa hũc versum maxime intẽtio ꝛ vtilitas psalmi versatur: h enim dicit Propheta ante tot annos h modo videmus nos. Agentes ergo gratias dicamus: ꝛ nos cuꝫ pphetia [Exaltare

super celos deus]qd factu est in ascensione Christi[r super omnē terrā gloria tua]qd factū est cū in omnē carnem effudit donū spiritussancti.Exaltatur deus in passione/in cruce/ plus in resurrectione/plus in ascēsione/plus in spiritussancti missione:plurimum cū venerit ad iudicium.Exaltatur etiaz in nobis p incōprehēsibilitatē:r quando laudibus extollitur fm nostram possibilitatem. Oratio.

Transfer dn̄e iniquitatē familie humilis sub tuarū alarum vmbra sperantis: vt missa de celo misericordia tua sempiterna a nequissimis insidiatorum foueis r laqueis eruamur. Per dominum.

C Psalm⁹ de malitia r miseria iniquoꝝ iustos ꝑsequētiū: r de leticia r affectu iustoꝝ in vltione r punitione peccatorum. Psal.LVII.

† vere † recta

Si † vero vtiq3 iustitiā loqmini † recte iudicate filij hominum.

Auctor psalmi ꝓpheta dauid.¶ Titulus talis est. In finem ne disꝑdas vel corrūpas dauid in tituli inscriptione:idest psalmus ille dirigēs nos in finem.i.in christum:hoc agit ne tu dispérdas vel corrūpas dauid.i.dehonores christū i tituli inscriptione hoc est:ne minuas regnum christi teipsum regno eius subtrahēdo vel ipsum regē negando quē titulus regem dicit r affirmat. Quia ergo supra monuit vt boni patienter aduersa sustineāt r in bonis perseuerēt:monet nunc vt mali a malicia desistant ne dānationē incurrāt.¶ Materia.miseria maloꝝ bonos persequētium: r leticia iustoꝝ in vltione peccatoꝝ.¶ Intentio.monere vt mali r iniqui a malitia sua desistant:ne eternam dānationē ex diuina iustitia incurrant.¶ Sentētia in generali. Propheta in isto psalmo in persona christi ad iudeos r in ꝑsona ecclesie ad oēs loquēs malitiam iniquoꝝ detestatur r exprobrat: penam debitam pro culpa ipsoꝝ cōminatur:narrat vt visa r maloꝝ dānatione terreamur ab eoꝝ imitatione:subiungitq3 de leticia iustoꝝ ac correctione r profectu ipsoꝝ cū vltionē/viderint peccatorū vt visa leticia bonoꝝ alliciamur ad imitationē ipsoꝝ.Et specialiter intelligitur de iudeis christuz multipliciter persequētibus.¶ Sentētia in speciali.Christus ergo loquēs contra iudeos:vel ecclesia contra oēs ait[Si vere]r nō false[vtiq3] r certe[iustitiam loquimini].i.si est in corde qd est in ore:et si nō aliud in labijs aliud in corde geritis vt sit iustitia non labioꝝ:sed factorū:ergo[recte iudicate].i.viuite[filij hoium] discernētes bonum a malo fm iustitiā quā loquimini vt labia cognoscātur in factis. Nam bona loqui r mala agere iudicium est dānationis:quasi diceret:si veritatē iustitie habetis in corde r loqmini in ore:exeqmini et in opere cuius contrariū facitis:qr vobis est iniqtas in corde in manu r in ore.

2 † iniquitates. † connectunt.

Etenim in corde iniquitates operamini in terra: † iniustitias manus vestre † concinnant.

C Etenim in corde]r in intētione cordis vestri[iniquitates operamini]malā gerēdo voluntatē:r bene dicit operamini: qr voluntas praua apud deuz pro facto reputabit̄[in terra] idest terrenis inherētes. Naz cū in terra cor figitur inde iniquitas in corde generatur[iniustitias manus vestre concinnant]idest iniustas actiones iniustis voluntatib⁹ apponūt r aggregant r aliud peccatū alij superaddunt. Est enim concinnare ex multis partib⁹ iniquitatē adunare. Ecce iniqui sunt r corde r manu.Deinde ostendit vnde hoc eis conuertens se ad auditores vt eos cautos faciat.Quia

Concinnare.

3 † a vētre

Alienati sunt peccatores a vulua:errauerunt † ab vtero:locuti sunt falsa.

C Alienati sunt peccatores]a veritate r iustitia a deo r bono r hoc statiz[a vulua].i.ab ipsa egressione r natiuitate ex vtero[errauerunt]statim[ab vtero].i.ab ipsa cōceptione r natiuitate in vtero:nō qa ex tunc peccauerūt:sed qa deus antequā nascātur precognoscit qui peccaturi sunt atq3 in errore r falsitate permansuri[locuti sunt falsa]r mēdacium:spernēdo r relinquēdo veritatē:non ab vtero sed a ꝑncipio quo sciuerūt discernere inter bonū r malum.Ecce etiā iniqtas in ore:r de hoc sunt inexcusabiles:qr noluerunt veritati credere.

4 † indignatio † eis.

† Furor † illis fz similitudinē serpētis:sicut aspidis surde r obturantis aures suas.

C Furor].i.furiosus error est[illis fm similitudinē serpētis] qui iratus venenū effundit:sic illi contra christum r suos faciunt:ecce virus r venenū inuidie in illorū furore. Qui etiaz ex pertinacia penitētiam negligunt. Unde sequit̄[sicut aspidis surde]que obturādo surda efficitur: ideo additur[r obturantis aures suas]terra r cauda:dicitur enim alterā aurez terre affigere alterā cauda obstruere ne carmē incantatoris audiat per quod se cogi sentit ad exeundum de cauerna in qua se abscondit. Unde subditur.

5 † medicamenta meditati a sapiente.

Que non exaudiet vocem incantantium: r † venefici incantantis sapienter.

C Que]scz aspis qa obturat aures[nō exaudiet vocē icātantis]vt ad lucē exeat[r venefici].i.icātatoris[icantātis sapiēter]quantū ad artē suā. Sic r illi obturant aures suas terra: idest peccatis presentib⁹:r cauda idest peccatis preteritis quibus homo delectatur.alterā enim aurem cordis terre.i.presenti delectationi apponūt:alteraz vo cauda:idest memoria preteritarum delectationum obturant nolentes audire vocem Christi:r fidelis predicatoris seu ammonitoris vt de vitiorum tenebris educantur ad lucem veritatis. Ecce obstinatio in malis. Ita illi contēnunt.Sed

6 † conteret. † confringet.

Deus † conteret dentes eorum in ore ipsorū:molas leonum † confringet dominus.

C Deus conteret dentes eoruz].i.verba eorum detractoria r dolosa quibus tanq3 dentibus mordent faciet inutilia[in ore ipsoꝝ]qr verbis suis capiet eos vt ipsi videāt verba sua eē falsa r ab ipsis retractanda[molas leonū].i.verba supba hominum iniquoꝝ ad modum leonum ferocium: qbus tanq3 dentibus maioribus nituntur inocentes conterere[confringet dominus]ne ad effectum veniant. Ecce que eis fit retributio. Quod apertius exponit subdens.

7 † spernentur.

† Ad nihilum deuenient tanq3 aqua decurrēs: intendit arcum suum donec infirmentur.

C Ad nihilum deuenient]ipsi peccatores r subito deficient[tanq3 aqua decurrēs]que defluit r cito transit:r si modo videantur torrētes ad saxa superbie sue sonātes qa[intēdit].s. dominus[arcum suū]idest vindictaz preparat ad eos iter se puniēdos[donec infirmētur].i.penitus a suis viribus debilitentur vt vlterius nō valeant nocere bonis:tātū eniz ꝑmittit deus malos in bonis deseuire quātū hoc bonis nouit prodesse vel ad correctionē moꝝ:vel ad augmētum virtutū.

8 † liquefacta.

Sicut cera † que fluit auferent̄: sup cecidit ignis r non viderunt solem.

C Sicut cera que fluit]r dissoluit̄ a facie r ardore ignis[auferent̄]ab omni virtutū cōstantia vel de presenti vita morte repētina[supercecidit]super eos[ignis]cōcupiscētiarū r vitioꝝ:vel[ignis]infernalis r eternus[r nō viderunt solez] iustitie veri luminis visione priuati r hic r ibi. De quo illi dicturi sunt in futuro:r sol nō ortus est nobis:trāsierūt omnia illa tanq3 vmbra:errauimus in via veritatis r iustitie lumē non luxit nobis. Et conuertens se ad ipsos peccatores vt attentiores faciat subiungit.

proelii 9 capiti spinas vias rhāni: tanq̄ viuētes: tā in ira cōbibit eos. Rhānus est.

Prius q̄ intelligerent spine vestre rhamnum: sicut viuentes sic in ira absorbet eos.

Prius q̄ spine vestre o miseri peccatores: idest punctiones male cōscientie intelligerent z perciperēt rhamnū .i. peccatū rhāno eē simile. Rhānus enim est herba prius mollis: deinde cū maturescit acutissimos aculeos habet. sic peccata nunc mollia z delectabilia sunt: sz post grauissime pungunt: dum ergo delectāt: si quis nō intelligit z cogitat futuraz punctionē nō intelligit rhānum. Spine v̄o rhānū intelligēt cū impij docebunt penarum experimēto qd̄ eos nunc presens impedit scire delectatio. Et iterum cōuertens se ad auditores subdit sicut viuētes idest subito quasi viuos qui scz nō vere viuunt: sed viuere videntur sic in ira idest ad similitudinē ire: in quo tā ira nō cadit absorbet dn̄s eos .s. peccatores miseros auferēdo de p̄nti vita dum adhuc sperāt de ea: hoc aūt non est sine fructu bonorū: sed ideo subdit.

10 sp̄iorū.

Letabitur iustus cū viderit vindictam: manus suas lauabit in sanguine peccatoris.

Letabitur iustus z si molestus pressus cū viderit vindictam z punitionē peccatoꝝ presentem z intellexerit etiā futuraz: motus nō zelo vindicte: sed diuine iustitie: nec gaudet pro maloꝝ pena: sed qa nō est in ea z manus suas .i. opera z actiones lauabit ab immundicia z purgabit a peccatis si indigent: vel munda tanq̄ lota eēnt seruabit: z magis iustificabit in sanguine peccatoris .i. ex cōsideratione vindicte z pene reproboꝝ. Ex hoc enim proficit ipse monitus morte peccatoris z mors alterius valet ad vitā eius. Unde Salomon stulto pereunte sapiens astutior erit.

Salomō puerb 15. ergo 11 ergo

Et dicet homo si vtiqz est fructus iusto: vtiqz est deus iudicans eos in terra.

Et visa vindicta peccatoris dicet apud se homo qui sua rōne vtitur si idest quia vtiqz est fructus iustitie sue etiaz in hac vita ipsi iusto lz hic presso: qz est sibi fructus in fide: in tentatione z tribulatione in patientia z charitate z similibus: ideo vtiqz est deus iudicās eos scz malos idest iuste retribuens eis s̄m merita nondū in extremo iudicio: sed etiaz hic in terra vbi florere videntur: probat ab opposito ac si dicat. Sicut dn̄s iuste dat pro suis meritis z bonis operibus vt fructificet ac proficiat z amplius iustificetur: sicqz cōsequat vitā eternā: ita iusto iudicio p̄mittit malo vt deficiat z a peccatis absorbeat ac sordib⁹ magis sordescat: sicqz de iniquitate z iniustitia reportet penā eternā. Oratio.

Iustissime dn̄e cōcede populo tuo sequi iustitiaz z legē diligere rectā: ne a veritate tua audiamz suum auertēs venefici serpētis morsib⁹ sauciet. Per do.

Psalmus de oratione christi vel ecclesie z cuiuslibet fidelis in tribulatiōe pro sua liberatione: ac de gentiū z iudeoꝝ cōuersione z gratiaꝝ pro his omnibus actione. Psal. LVIII.

serue 1 super redime

Eripe me de inimicis meis de⁹ me⁹: z ab insurgētibus in me libera me.

Auctor psalmi p̄pheta dauid. Titulus hic est. In finem ne disperdas dauid zc̄. Hoc est psalmus ille tendēs in finez .i. in christum monet ne tu quicūqz es disperdas dauid: idest christum in tituli inscriptione cōtradicēdo ei: z non ideo disperdas quādo .i. quia misit saul .i. regnū iudeoꝝ: z custodiuit domum eius: idest sepulchrū christi vt interficeret eū: idest nomen z famā eius tolleret: ne crederetur in eū: qz frustra temptauerunt. Cū v̄o isti tres psalmi continui in titulo habēte ne disperdas: nō vacat a mysterio: regalem enim illū titulū constat tribus linguis fuisse notatū significāte hoc spiritusancto per christi passionē totum mundū fidei christiane esse subijciendū. Materia. oratio christi vel ecclesie z cuiuslibet fidelis positi in afflictione pro sua liberatione: z infidelium cōuersione. Intētio. monere fideles vt p̄secutiōes z quecūqz aduersa patiēter sustineant: z de diuino adiutorio semp confidant. Sentētia in generali. Propheta in isto psalmo loquitur in p̄sona christi vel ecclesie seu alicuius fidelis in angustia z persecutione existētis: z pro sua liberatione ac gentium z iudeoꝝ cōuersione orantis. Supra enim egit de christi z suorum p̄secutoribus: z ideo nunc petit liberari ab eis: oratqz pro infidelibus cōuertendis. Sentētia in speciali. Totus itaqz christus q̄si ab inimicis obsessus clamat dicēs. Eripe me zc̄. Et nota q̄ hic in duob⁹ versib⁹ sequētibus p̄ ordinez distinguunt quatuor genera persecutoꝝ seu aduersariorum christi: qui quotidie adhuc christi corpus non cessant persequi: quos tamē exemplo christi z patiēter oportet tolerare z dei auxiliuz cōtinue implorare. Unde dicit Eripe de inimicis meis qui me odiunt z odium in corde tegentes nocendi votum habēt deus meus quasi diceret ab his nō possum eripi sine tuo adiutorio z ab insurgētibus in me .i. cōtra me libera me qui iam cōmoti in verba erūpunt atqz aperta voce veritati resistunt z verbis nocent.

2 serue a saluū me fac.

Eripe me de operantibus iniquitatē: z de viris sanguinum salua me.

Eripe me de operantib⁹ iniquitatē qui iam durata mēte: maliciose prosequēdo z manus iniciendo scelus opere complent z de viris sanguinū salua me q magis seuiēdo ēt occidūt z sanguinē inocētē fundūt: facta sunt hec in christo z quibusdā eius mēbris: z quotidie fit i alijs. Et necesse est vt eripias

3 venati sunt. super

Quia ecce ceperunt animam meā: irruerunt in me fortes.

Quia ecce ceperunt aiam meā .s. vitam corporalē: z ponit partē pro toto: neqz enim aiam sine corpore tenere potuerūt qz irruerunt cū impetu in me humilez fortes in malicia vel sua p̄sumptiōe z supbia vt me morti traderēt. Et merito debeo liberari qz in me culpam nō inuenerunt. Unde subdit.

4 dirigebar

Neqz iniquitas mea neqz peccatum meum domine: sine iniquitate cucurri z direxi.

Neqz iniquitas mea quātū ad proximū: z quā in eos fecerim neqz peccatū meū quantū ad me z qd̄ in me habeaz o domine causa est vel fuit: quare me persequerētur: sed sine iniquitate cucurri viam huius mundi. vel cucurri .i. bene operatus sum sine admistione mali: aliter enīz deo bonū non placeret z direxi alios quantū in me fuit ad bene operandum verbo z exemplo. Non ait ambulaui sed cucurri: quia non solum bene operandum est: sed z ipso gressu boni operis festinandum. Et ideo.

5 mihi

Exurge in occursum meum z vide: z tu domine deus virtutum deus israel.

Exurge qui videris dormire in occursum meū ad me iuuandū .i. mihi currēti ad te occurrere p̄ subsidij z cōsolationis accelerationem z vide .i. fac alios videre z cognoscere meā exaltationē: vt qui me viderūt depressum videant exaltatū. Deinde sequitur oratio pro gentib⁹ cōuertendis: cuz ait z tu dn̄e deus virtutuz celestium deus populi israel qui videris tm̄ deus vnius gentis que te colit.

6 visitandum. omniū

Intende ad visitandas omnes gentes: nō miserearis oibus qui operantur iniquitatem.

Intende ad visitandas oēs gentes vt eas que infirme sunt z peccatis onerate visitare digneris dando gratiā sanitatis: z mittēdo tuos p̄dicatores: vt sicut tu es deus angeloꝝ: z deus israelitarū: ita esse digneris z deus gentiū quatenus eas con

fortes facias ⁊ angeloꝝ ⁊ israeliticoꝝ fidelium: ⁊[non miserearis].i.nõ misereberis: vt sit predictio nõ iprecatio[oibus qui operant̃]pertinaciter[iniquitatẽ]scʒ q in inigtate pseuerant. Ergo si dei miam querimus necesse est vt peccata nr̃a penitẽdo puniamus. Et vere intẽdere: quia te aspirante

†ve- sperum.

7 **Conuertentur ad †vesperam ⁊ famem patiẽtur vt canes: ⁊ circuibunt ciuitatem.**

Conuertẽtur]ipse gentes ab idolatria ad cultũ dei[ad vesperam].i.in hac vltima etate seculi[⁊ famẽ]ↄuertẽdi alios [patiẽtur]oẽs sibi incorporari ⁊ vniri per fidem desiderantes[vt canes]scʒ latrando cõtra hostes[⁊ circuibunt ciuitatem]idest mundũ vbiqʒ euangeliʒantes: hoc põt exponi de illis qui sero cõuertunt: ⁊ tamẽ feruẽtiores sunt illis qui primo venerunt[Cõuertent̃ ad vesperã]senectutis dicẽtes mane nobiscũ dñe qm̃ aduesperascit: ⁊ sic cõuersi[famẽ patientur]orandi ieiunandi/bene agendi/vt canes]q imoderatũ ⁊ ardẽtẽ hñt appetitũ: nã subitus calor longũ vincit teporẽ. Et qui tarde exijt quãdoqʒ celeritate moram compensat.

†ipsi

8 **Ecce †loquẽtur in ore suo ⁊ gladius in labijs eorum: quoniam quis audiuit.**

Ecce loquẽtur]⁊ manifeste predicabũt[in ore suo].i.libere ⁊ audacter cũ auctoritate ad informationẽ fideliũ: ⁊ depressionẽ hereticoꝝ[⁊ gladius]sancti spiritus qd est verbũ dei[in labijs coꝝ]erit. Ideo aũt frequens predicatio erit in labijs coꝝ: ⁊ indignabunt̃ dolentes si nõ poterunt alios conuertere: quoniã erunt multi qui nõ audient aure audiendi: ⁊ hoc est qd subdit̃[qm̃ quis audiuit]quasi diceret pauci audient eos: hinc est q ꝓpheta ait. Quis credidit auditui nr̃o.

†pro ni- hilo habebis.

9 **Et tu domine deridebis eos: †ad nihilum deduces omnes gentes.**

Et tu domine deridebis eos]qui in iniquitate pseuerantes non audient.i.dignos derisione ostendes illos: scʒ in iudicio cũ dices eis: ite in ignem eternũ: quoniam[ad nihilum deduces]tunc[oẽs gentes]tales ⁊ in pertinacia perseuerãtes coꝝ superbiã destruẽdo ⁊ ad nihilum redigendo qui veritati nõ cõsentiunt ⁊ te venerari nolunt. Illi sunt fortes de se p̃sumẽtes: ⁊ ideo ceciderunt: quia ad te fortitudinem suam non custodierunt. Ego autem fortis in te

10 **Fortitudinem meam ad te custodiaʒ: quia deus susceptor meus es: de⁹ meus misericordia eius preueniet me.**

Fortitudinẽ meam].i.omnes virtutes ⁊ vires meas nõ ad me sed[ad te custodiã]qr semp in ipsis tibi non meis virib⁹ laudes referam: nõ recedam a te presumẽs de me: qr si recedo cado: si accedo fortior fio. Et merito[qa deus susceptor meus]scʒ es susceptor nature in icarnatione penitentie: in iustificatione anime: in glorificatione ⁊ etiam ad alia beneficia participãda: deinde mutans p̃sonam subdit[deus meus]est spiritualiter: quia[misericordia eius preueniet me]in donis ⁊ beneficijs qui nihil attuli cur misereatur: nullus enim dona dei meretur. Ecce q̃re nõ debeo de me p̃sumere: qr nõ precesserunt merita mea: sed p̃uenit me diuina mĩa. Et hoc

†de⁹ meus demonstrauit mihi in inimicis meis †occideris. †legis tue.

11 **†Deus ostendit mihi sup inimicos meos ne †occidas eos: ne qñ obliuiscantur †populi mei.**

Deus ostẽdit mihi super inimicos meos]siue de inimicis meis: idest quantã circa me misericordiã habuit demõstrauit in illis circa quos nõ habuit. Deus enim ad ostendẽdum maiorẽ in suis misericordiã. Exercet quãdoqʒ in alijs iustitiam in ramis superbie precisis inserto misericordiam suam ostendit oleastro. Et tu noli superbire ne precidi merearis: ⁊ ideo. O[deus ne occidas eos]delendo oino[nequãdo obliuiscantur populi mei]scʒ fides gratiam ⁊ misericordiaʒ dei si non fuerint testes legis ⁊ mortis christi: viuant ergo ante oculos eorum vt per illos dei misericordiã recognoscant: ⁊ quãtas gratias deo pro se agere debeant. Sed

†eos. †deduc.

12 **Disperge †illos in virtute tua: ⁊ †depone eos ꝓtector meus domine.**

Disperge illos]in toto mundo per oẽs gentes[in virtute tua]⁊ tue potẽtie qua potes vt saltem sic emẽdati superbire desistant: ⁊ scelus suum penitendo deplorent: vel vt ecclesia ab inimicis testimonio veteris legis habeat: quia codices nobis portant[⁊ depone eos]ab elatione ⁊ tumore superbie vt humilientur ⁊ sint opprobrium omnibus[protector meus dñe]qui me ꝓtegis ⁊ defendis vt habeã testimoniũ misericordie tue. Deinde ostẽdit qd in eis deponi velit dicens.

13 †delicta †sermones. †eorum.

†Delictum oris coꝝ †sermonẽ labiorũ †ipsorũ: ⁊ cõprehendantur in superbia sua.

Delictum oris eorum]depone.i.dimitte ⁊ sermonẽ labioꝝ ipsorum]improperia de christo dicẽtium depone ⁊ destrue ac de ore ⁊ labijs coꝝ tolle. Sic fecit resuscitando christum quẽ perdere voluerũt: quia hunc viuere expauerunt: ⁊ in celo adorari ab omnibus gentibus mirati sunt[⁊ cõprehẽdantur in superbia sua]idest cõuincantur ⁊ conuertantur cognoscentes ⁊ dolentes se superbe ⁊ male egisse: ⁊ confitẽtes peccata sua vt ille ignosceret qui venerat peccata soluere. Et factum est hoc iam in quibusdam ⁊ postmodum fiet in pluribus. Ideo subiunctum est.

14 †ex maledicto. †consumatiões.

Et †de execratione ⁊ mẽdacio annuntiabunt̃ †in cõsumatiõe: in ira cõsumationis ⁊ non erunt.

Et]sic[de execratione ⁊ mẽdacio]idest de eo q dñm execrabant̃ ⁊ deo mentiti sunt per penitẽtiã ⁊ confessionẽ inde educti[annuntiabunt̃]a predicatoribus[in cõsumatione]⁊ perfectione.i.predicabunt̃ esse perfecti ⁊ alijs in exemplum vite. De ipsa enim magnitudine peccati plus humiliabunt̃: ⁊ ea humilitate plus erigi merebunt̃: ⁊ eo magis pfecti erũt: qr tam execrabile peccatũ se cõmisisse dolebũt vt vbi abundauit delictũ superabundet ⁊ gratia. Et pertinuit ad medicinam humilitatis infirmitas hoĩs. Nihil enim sic ipedit perfectionẽ vt superbia: ⁊ hoc fiet[in ira cõsumationis].i.in tali ira ⁊ vindicta dei que corripiẽdo ⁊ emẽdando cõsumet eos ⁊ perficiat: nõ in ira cõsumptionis que vindicat vt cõsumet ⁊ damnet: ⁊ ita ↄuersi[nõ erunt]tales quales ante extiterãt. Unde alibi dicitur. Uerte impios ⁊ non erunt.

Superbia perfectionem impedit.

15 **Et scient qa deus dñabitur iacob: ⁊ finiũ terre.**

Et]tunc scient[qr deus dominabitur iacob]idest iudeorũ de iacob descẽdentiũ: ⁊ nõ tñ coꝝ sed[⁊ finium terre].i.gentium que in finibus terre erant respectu iudeoꝝ que erãt in medio quas iudei vt canes contẽpserũt. Tunc agnoscẽt eundem deum ⁊ iudeoꝝ ⁊ gentium esse: ⁊ q non debeãt gentes cõtemnere: oẽs enim peccauerũt ⁊ gratia dei egent: deponãt superbiam ⁊ saluti gentiũ non inuidebunt: qr parem suam ⁊ illorum infirmitatẽ cognoscẽt: ⁊ in angulari lapide copulati simul deum adorabunt. Dicitur ergo nũc de iudeis quod supra dictum est de gentibus.

16 **Conuertentur ad vesperam: ⁊ famem patientur vt canes: ⁊ circuibunt ciuitatem.**

Conuertentur]scilicet iudei plenarie[ad vesperam]in vltima seculi etate ⁊ fine mundi[et]esuriẽdo ac sitiendo iustitiam[famem]verbi dei[patientur vt canes]idest sicut peccatores cognoscentes se infirmos vt possint fieri sani. Nemo enim insanabilior est eo qui sibi sanus videtur[⁊ circuibunt ciuitatem]dei: ⁊ ecclesiam sanctoꝝ vitaʒ ⁊ mores inuestigando ex quibus ciuitas dei cõstructa est. Uel[ciuitatẽ].i.mundum circuibunt euangeliʒando. Unde apte subiungitur

Insanabilior nemo est eo q sibi sanus videtur.

Ipsi

† alia 17 † ipsa non hꝫ ipsi. † vt edāt † aūt nō saturabuntur.

17 Ipsi dispergentur † ad mādūcandum:si † vō nō fuerint saturati ꝛ murmurabunt.

Ipsi [conuersi iam digni] dispergentur [vbiqꝫ de loco ad locum] ad manducandum [idest ad alios lucrandūꝫ ꝛ incorporandum sibi in fide] si vō non fuerint saturati [fide populorum:idest si non fuerit impletum desiderium eorum ꝛ predicatio ad votum eorꝫ non fructificauerit] et [ipsi sicut ꝛ gētes] murmurabunt [idest dolebūt quomodo superius dictuꝫ est:quoniam quis audiuit:Iste versus tangit prelatos qui dispergūtur per dioceses suas non ad predicandū:sed ad mā ducandum] si vō non fuerint saturati [idest ad libitum suuꝫ bene procurati murmurant pre impatientia:ꝛ forte huius occasione extorquentur pecuniaꝫ.Sic ꝛ claustrales qui dispergūtur per cameras ad manducanduꝫ ibi dimisso refectorio [si nō fuerint saturati [idest ad delectationeꝫ procurati] murmurabunt [contra prouisorem suum . Sed tota iam ecclesia de vtroqꝫ pariete iuncta gaudens ꝛ gratias agens subiungit.

Nota contra platos.

† potentiam.

18 Ego autem cantabo † fortitudinem tuam ꝛ exultabo mane misericordiam tuam.

Ego autem [iam tota ecclesia] cantabo [.i. cum cantico laudabo:vel cum voce laudis predicabo] fortitudinem tuam] qua diabolum vicisti:qua infernuꝫ spoliasti] ꝛ exultabo [corde:idest cum exultatione magnificabo vel laudabo ne laus sit tm̄ in ore] mane [idest sine dilatione ac prompte ꝛ studiose] misericordiam tuam [qua humanum genus redemisti ꝛ peccata dimisisti:vel mane:idest in resurrectione quādo trāsactis huius seculi tenebris ꝛ tentationibus apparebit sol iustitie] exultabo] idest exultando suscipiam [misericordiam tuam [que erit in remuneratione.

19 Quia factus es susceptor meus: ꝛ refugiuꝫ meū in die tribulationis mee.

Quia [in presenti vita in qua tribulatur omnis qui iuste viuit] factus es [ab ipsa tribulatione] susceptor meus ꝛ] ab instantibus periculis] refugium meum [tutum] in die tribulationis mee [quando scilicet gratum est:nisi enim tu suscepisses ꝛ saluasses nemo esset qui inter tot ꝛ tanta mala subsistere potuisset.Et ideo adhuc amplius deuꝫ pro beneficijs suis laudare desiderans subiungit.

20 Adiutor meus tibi psallaꝫ:quia † deus susceptor meus es deus meus misericordia mea.

Adiutor meus [idest cooperator in bonis] tibi psallam [.s. bona opera que te aspirante ꝛ auxiliante gessi tibi ascribaꝫ ꝛ merito] qꝛ [tu] deus susceptor meus es [nunc ad gratiam ꝛ tandem ad gloriam:qui etiam susceptum deificas ꝛ hoc non imputo meritis meis:sed misericordie tue:quia tu ipse] deus meus [qui me creasti] es misericordia mea [qui me saluasti: quasi diceret vt pro multis vno verbo singula beneficia tua ꝛ te plenius explicem:tu es misericordia mea:qꝛ totum gratis das cui proprium est misereri semper ꝛ parcere.Cū multa dixit:non tamen omnia:sed in hoc vno omnia comprehēdit.Attendens eniꝫ oīa bona quecūqꝫ habere possumus siue in nā siue in ꝯuersione in fide:in spe:in charitate:in iustitia:in timore dn̄i:in bonis moribus:totum nō esse nisi ex illius donis ꝛ mīa:ita ꝯclusit] deꝰ meꝰ mīa mea [nō inuenit impletus bonis dei quid appellaret deum nisi misericordiam suaꝫ.O dulce nomen sub quo nemini desperandum est:omnes cōsolans:omnes ad conuersionem inuitans.Si peccata nostra nobis tm̄ dimisisset vtiqꝫ misericors recte dici potuisset. Nunc qꝛ ꝛ peccata dimisit ꝛ insuper dona addidit:ꝛ qđ incredibile erat etiam celestem gloriam immeritis peccatoribus donauit,non solum iam misericors dicitur:sed ipsa misericordia digne appellatur.Dicat ergo voce ꝛ corde ecclia:dicat vnaqueqꝫ fidelis anima deus meus mīa mea. Oratio.

Omnipotens domine cuius virtutem ꝛ misericordiam matutino laudamus in tempore:fortitudinē nostrā oramus vt custodias ꝛ ab omni obscuritate tenebraꝝ eruti matutino lumine decoremur.Per.

Psalmus de oratione ꝑphete pro regni israel reformatione: ꝛ ecclesie pro celeri iudeoꝝ ꝛ gentiū de pctō ad iustitiā cōmutatione. Psal.LIX.

Deus repulisti nos ꝛ destruxisti nos: iratus † es ꝛ misertus es † nobis.

† fuisti. † nostri.

Auctor psalmi propheta Dauid. ¶ Titulus talis est.In finem pro his qui cōmutabuntur ꝛc̄.Et est sensus psalmus iste dirigens nos in finē:idest in christuꝫ agit pro his:idest de his qui commutabuntur de veteri vita in nouam in tituli inscriptione suscepta per fidem:scilicet quia credunt christum regem iudeorum ꝛ transeunt in regnum christi a regno diaboli:cōmutabuntur dico non sibi:sed ipsi dauid:idest christo vt iam ei viuant ꝛ seruiant:ꝛ hoc eundo ꝛ transeundo in doctrinam: idest in precepta eius bene viuendo ꝛ bene docendo fm ea: commutabuntur autem per hec cum:idest quia ipse dauid: idest christus succendit igne dei ꝛ charitatis mesopotamiaꝫ syrie:idest mundum vocatione ad fidem eleuatum ꝛ sublimen in virtutibus factuꝫ. Mesopotamia enim alta vocatio: syria vō sublimis interpretatur:ꝛ tamen prius in eo succendit ꝛ humiliauit syriam sobal:idest sublimitatem vane vetustatis.Sobal nāqꝫ vana vetustas interpretatur . Qui enim prius erat sublimis altitudine vana ꝛ vetusta incensa humiliatur vt melius exaltetur ꝛ innouetur.Et ita conuertit ab errore. Ioab idest inimicum:scilicet iudaicum populuꝫ:ꝛ percussit idest cōmouit de infidelitate ad fidem Edom:idest terrenum scilicet gentilem populum terrenis deditum:ꝛ hoc in valle salinarum:idest in humilitate que est condimentū omnium virtutum sicut sal ciborū:percussit dico duodecim milia:idest omnes de quatuor mundi partibus ad fideꝫ sancte trinitatis congregatos:per mille perfectio intelligitur:ꝛ per duodecim milia totus mūdus percussus designatur. ¶ Materia.commutatio conuersorum de peccato ad iustitiaꝫ ꝛ eorūdem propter culpam repulsorum receptio ad gratiam.

Sobal qđ interpꝛ.

Humilitas ꝯdimētū est oīuꝫ virtutum.

¶ Intentio.monere vt nemo contēnat istas percussiones:sed patienter aduersa huius mundi ferat:quia per hoc habebit cōmutationem de peccato ad iustitiam ꝛ etiam de mortalitate ad imortalitatem. ¶ Sententia in generali. Propheta in isto psalmo in persona sua lamentatur de multiplici desolatione terre ꝛ populi israel ꝑpter peccata sua:deprecās deū deuote pro reformatione ꝛ liberatione a miseria. Uel in persona conuersorum ad deuꝫ precatur pro culpe remissione:ꝛ gratias agit pro vocatione:referens deuote post tantam sue dānationis miseriam quantam sint consecuti misericordiaꝫ. Postq̄ꝫ ergo supra orauit pro gentium ꝛ iudeorum conuersione:nūc tā de iudeis q̄ꝫ gētibus vocati grās referūt ꝛ posteris exēplū deo grās referēdi se ꝓponunt. ¶ Snīa in speciali. Propheta ergo in voce percussoꝝ in melius mutatorum ait. O] Deus repulisti nos [ꝛ proiecisti extra ꝓtectionē tuā in manus hostiū] ꝛ destruxisti nos [idest destrui permisisti ꝑpter peccata nostra] iratus es [.s.contra nos vindictam exercēdo] ꝛ misertus es nobis [in parte conseruando.

Cōmouisti terram ꝛ conturbasti eam:sana cōtritiones eius † quia cōmota est.

† qr̄ꝫ mota.

Cōmouisti terram [scilicet israel:idest habitantes in ea terrore aduersantium] ꝛ conturbasti eam] permittendo hostes occupare loca eius:sed nunc oro] sana cōtritiones eius [.i.miserias ꝛ afflictiones] quia cōmota est [ꝛ conturbata fugientibus habitatoribus pre timore.

† plebi 3 **Ostendisti † populo tuo dura: potasti nos vino † compunctionis.**

† tue. † stimulationis. Penitentie quibus purgatur.

℃ Ostēdisti populo tuo dura]afflictiones scʒ ⁊ flagella quibus dure castigasti cū ꝓpter peccata sua[potasti]⁊ repulisti[nos vino compunctionis]idest meroris scilicet tribulatione ⁊ dolore quibus purgatur patiens vt vulnus vino.

4 **Dedisti metuētibus te significationem: vt fugiāt a facie arcus.**

℃ Dedisti metuētibus te significationē]i.aliqualē notitiam per has percussiones[vt]his exercitati[fugiāt a facie arcus] idest a presentia iustitie tue que extenta est ad puniendū peccantes vt metuant te qui tam grauiter punis delinquētes. Et

† me. 5 **Ut liberentur dilecti tui: saluum † fac dextera tua ⁊ exaudi me.**

℃ Ut liberenť]ab oppressione ⁊ delectiōe sua[dilecti tui].s. populo israel q dicitur deo dilectus. Unde oro[saluū fac]ipm populū israel[dextera tua].i.per dexterā tuā: scʒ per fauorem tuū vel potētiā[⁊ exaudi me]pro me ⁊ populo meo deprecantē. Deinde ꝯuertit se ad auditores suos vt ꝯfirmet eos dicēs.

† diuidam. 6 **Deus locutus est in sctō suo: letabor ⁊ † partibor sichimā: ⁊ cōuallē tabernaculoꝝ † metibor.**

† dimetiar.

℃ Deus locutus est in sctō suo].i.de oraculo vel in propheta Nathan ꝓmittēdo mihi ꝙ ego Dauid[letabor]ꝓsperitate in regno: ꝗa[⁊ partibor sichimā].i.terrā sichen.s.restituendo eas antiqs habitatoribus qui expulsi sunt per alienigenas[⁊ cōuallem tabernaculoꝝ]scilicet sochot que nūc occupata est a philisteis[metibor]idest sm mensuras debitas restituam israelitis. Et hoc bene possum facere quia fortissimos populos habeo mihi fauentes ⁊ obedientes. Nam

† alia lra nō hʒ me9 est. † effrē. 7 **Me9 est galaad ⁊ † meus est manasses: ⁊ † effraiʒ fortitudo capitis mei.**

℃ Meus]⁊ in adiutoriuʒ mihi[est galaad].i.ille populus sic dictus habēs possessionē terre galaad trāsiordanē qui famosus erat robore ꝓpter iepte galaaditē iudicem israel[⁊ meus est manasses]qui etiaʒ erat ppl's famosus robore ꝓꝓ gedeonē ⁊ abimelech iudices israel qui de hoc pplo erāt[⁊ effraim fortitudo capitis mei].i.fortitudo mea capitanea ⁊ ꝑncipalis est effraiʒ q̄ iter ceteras trib9 robustior ⁊ populosior erat.

8 **Juda rex meus: moab olla spei mee.**

℃ Juda rex me9]est ⁊ legifer cui cōpetit inter alias tribus vt habeat ducatū ⁊ regnū ꝓpter reges q sunt ex ea: nec tm̄ ppl'i israelite mihi adherēt: sed etiā extranei populi mihi seruiunt ⁊ confederati sunt. Unde subdit[moab olla spei mee]idest spero in deo ꝙ terra moab erit mihi subdita ad seruiendum sicut olla ad suum ministerium.

9 **In idumeam extendam calciamentum meuʒ: mihi † alienigene subditi sunt.**

† allophili.

℃ In idumeā extēdā calciamētū meū].i.calcabo eā incedendo pede calciato ac subyciā ⁊ suppeditabo eā per plenaʒ victoriam[mihi alienigene].s.palestini ⁊ cetere nationes ī circuitu regni mei[subditi sunt]⁊ subiecti. Ita dixi ibo in idumeam ⁊ subyciam eam. Sed

† circūstātie. 10 **Quis deducet me in ciuitatem † munitam: quis deducet me vsqʒ in idumeam?**

℃ Quis deducet me]in aliquā[ciuitatē munitā].s.idumee vt subyciā eā: imo[qs deducet me vsqʒ in idumeā?]vt audeaʒ aggredi ad eā subyciēdā vbi multi fortes ⁊ bellicosi erant.

11 **Nonne tu deus qui repulisti nos: ⁊ non egredieris deus in virtutibus nostris?**

℃ Nōne tu de9]deduces: q̄si diceret: nullus alius nec ēt aliqs de fortib9 populis quos nominaui pōt hoc facere: sʒ tu solus de9]q repulisti]⁊ ꝓiecisti[nos]a ꝓtectione ⁊ defensione tua sinendo tribulari[⁊ nō egredieris de9]nobiscū[in virtutib9 nostris]sed in virtute tua vt ꝓtegas nos. In sua eniʒ virtute non in nostra deus operať: sm hystoriā futurū poniť pro preterito.i.nō egressus fuisti imo sic ꝓiecisti nos vt nō egredereris [in virtutib9 nr̄is]⁊ exercitibus nostris.i.ne ꝓtegeres nos ab hostibus sicut solet dux egrediens. Et ideo

Da nobis auxilium de tribulatione: ⁊ vana salus hominis. 12

℃ Da nobis auxiliū]quo liberemur[de tribulatione]qua ab hostib9 vexamur[et].i.q2 sine auxilio tuo[vana est salus hominis]idest que speratur ab homine. Et ideo maledictus homo qui ponit hominē brachiū suū. Et conuertens sermonez ad homines loquiť de deo in tertia persona dicens

In deo faciemus virtutem: ⁊ ipse ad nihiluʒ deducet † tribulantes nos. 13

† inimicos nr̄os

℃ In de°].i.auxilio ⁊ fauore dei nō in virib9 nr̄is[faciemus virtutē].i.virtuosa facta ꝯtra hostes[⁊ ipse ad nihilū deducet]ꝯculcādo ⁊ subyciēdo in salutē[tribulātes nos]⁊ aduersantes nobis vt ꝓ nihilo eos habeam9. Mystice aūt legiť sic O

Deus repulisti nos ⁊ destruxisti nos: iratus es ⁊ misertus es nobis. 1

Mystica lectio de eodē psalmo.

℃ Deus repulisti ⁊ destruxisti nos]nobis auxiliū subtrahēdo ac tētari ⁊ peccare ꝑmittēdo[irat9 es]ꝓpter pctā nr̄a iustaʒ vindictā ī nos exercēdo[⁊ misert9 es nobis]ꝓꝓ bonitatē tuā cū ad te reuertemur penitēdo ad hoc irasceris vt miserearis: ipsa ira tua misericordia est: ⁊ exponit quō sit misertus dicēs.

Ira dei misericordia.

Cōmouisti terram ⁊ conturbasti eam: sana contritiones eius quia commota est. 2

℃ Cōmouisti terrā].i.terrenos vomere ꝑdicatiōis[⁊ ꝯturbasti eā]salubriter ad pniaʒ: prius cōmoueť a timore dn̄i: deinde ꝯturbať ex dolore peccati[sana ꝯtritiones ei9].i.remoue ab eā miserias quas sustinet vel peccata ꝓ quibus cor cōtritū hʒ ⁊ dignuʒ est vt sanes[q2 cōmota est]⁊ grē tue cōmouēti ꝑ liberum arbitrium consensit. Sic autem mutato in melius homine iam dura ⁊ aspera subsequuntur: vnde ⁊ subditur.

Ostendisti populo tuo dura: potasti nos vino compunctionis. 3

℃ Ostēdisti pplo tuo]sic in meli9 mutato[dura]⁊ aspera vt te attētius quereret. Unde scriptū est. Oēs q volūt pie viuere in chr̄o ꝑsecutionē patiunť[potasti nos vino cōpūctionis] idest delectari nos fecisti pplo passionis ⁊ tribulationis sicut vinū delectat potātē: q2 tribulatiōes ꝑ charitatē sūt delectabiles ⁊ si ꝑ infirmitatē carnis graues. Uel[potasti nos vino cōpūctionis].i.suauitate lachrymaꝝ pnie ⁊ ꝯfessionis: iste aūt passionis potus nō ꝑdēs est: sʒ medicia viens. vñ subiūgiť.

2. Thi3.

Dedisti metuentibus te significationeʒ: vt fugiāt a facie arcus. 4

℃ Dedisti metuētibus te significationē vt fugiāt a facie arc9] idest per tribulationes temporales significasti tuis fugere a presentia futuri minātis iudicij ⁊ ab ira ignis eterni. Justum arcū fugit q a peccatis cauet. Bene autē iudiciū arcus dicit: q2 arcus quāto plus retro tēditur: tāto impetuosius ferit: ita ⁊ iudicium quanto magis differť: tanto grauius nō cōuersis erit. Cuius nobis fit significatio per penitentiam: q2 si hic taʒ aspere deus nos punit quid in futuro faciet? Et

Judicium arcus est.

Ut liberentur dilecti tui: saluuʒ fac dextera tua ⁊ exaudi me. 5

℃ Ut liberenť dilecti tui]in die ire. Ad hoc quippe signa ones pn̄tiū maloꝝ danť vt ab eternis malis dn̄i dilectores liberētur: ⁊ vt hoc fiat exorat dicēs[saluū]me[fac]dicit qualis in

stus collocando in [dextera tua] idest in potioribus bonis tuis:in beatitudine perpetua vbi est salus vera:quasi diceret: qui sic in presenti nos ad salutez erudis perfice ponendo ad dexterã tuã salubriter percussos [ꝛ exaudi me] qꝛ non tẽporalia sed eterna peto que tu precipis petere. Ex hoc autẽ scio ꝙ saluabit dextera sua:quoniam

6 **Deus locut⁹ est in sancto suo:letabor ꝛ partibor sichimã: ꝛ cõuallẽ tabernaculorum metibor.**

¶ Deus [pater] locutus est in sancto [i. in filio] suo [in quo ꝑmisit hanc saluationẽ nouissime diebus istis: in qua locutione ego fidelis pp̃ls seu eccl̃ia [letabor] de his quos assumã in poẽ mei:qꝛ [ꝛ partibor sichimã] i. diuidam gẽtes seu gẽtiles que per sichimã designant̃ vbi habitãt gẽtes:non enim oĩuz est fides:sz alij credũt:alij nõ credũt:ꝛ eoꝝ qui credũt:alij viuunt bñ:alij male:diuidunt̃ ergo nũc fide ꝛ morib⁹:diuident̃ in iudicio oues ad dexterã hedi ad sinistrã [ꝛ cõuallez tabernaculoꝝ] que fecit ibi iacob.i.gentẽ iudeoꝝ ab iacob descẽdẽtium que per illã vallẽ itelligit̃ ẽt [metibor] ꝛ diuidam: qꝛ alij crediderũt alij nõ:nã trãsierũt ide q crediderũt: soli relige remãserũt. Hec iã diuisio demonstrat̃ cum subinfert.

7 **Meus est galaad ꝛ me⁹ est manasses: ꝛ effraim fortitudo capitis mei.**

Galaad quid interpretatur. Martyr grece:testis latine. Manasses qd interpretatur. Effraim quid interpretatur.

¶ Meus est galaad [i. mee societatis est numer⁹ martyrũ Galaad eni iterpretat̃ aceruus testimonij:ꝛ per aceruũ testimonij multitudo martyꝝ designat̃:qꝛ martyres grece:testes dicti sunt latine [ꝛ meus est manasses] qui oblitus prioris vite ꝛ stat⁹in anteriora cũ apostolo se extẽdit. Manasses eteni interp̃tat̃ apud nos obliuio seu oblitus [ꝛ effraim] i. hij q hos nos fructus ꝛ in se ꝛ alijs faciunt:scz doctores eccl̃ie. Effraim eni interp̃tat̃ fructificatio:sunt [fortitudo capitis mei] i. chrĩi dicit ecclesia:qꝛ christi membra infirmiora sustentant.

8 **Iuda rex meus:moab olla spei mee.**

Iudas cõfessio interpretatur. Moab qd interpretatur.

¶ Iuda rex meus [i. cõfessores rectores erũt mei:scz ecclesie: iudas eni interpretat̃ confessio:vel chr̃s qui est de tribu iuda nasciturus erit rex me⁹ [moab] qui interp̃tat̃ abutẽs lege scz gentiũ:populus est olla bulliẽs qꝛ infert tribulationẽ que est [spei mee] qꝛ facit me plenius sperare non deficere:tribulationes eni maxime nõ oriunt̃ aduersus eccl̃iaz nisi a maleviẽtibus lege. Sicut autez in olla cibi sic in tribulatione ex cocti sunt sancti. Apte ỽo dicitur olla spei in eo:qꝛ spes sanctorum venit a tribulatione. In hac olla tribulationum ꝯstituta quãtam spem habeat ecclesia audiamus.

9 **In idumeam extendam calciamentum meuz:mihi alienigene subditi sunt.**

Idumea qd interpretatur.

¶ In idumeã [que interpretat̃ terrena siue sanguinea [extẽdã calciamẽtũ meũ] i. euangeliũ quo munit̃ vita gradiẽtiuz in mũdo.q.d.bulliat olla quantũ potest:seuiat mũdus quantuz valet:ego vsqz ad terrenos ꝛ sanguineos extẽdã predicationẽ meã:ꝛ sic mihi etiã [alienigene subditi sunt] illi q nõ pertinẽt ad genus meũ ad hereditatẽ meã. Multi enim veniũt ad fidem qui nõ pertingunt ad hereditatẽ:multi adorãt christũ qui non sunt regnaturi cũ christo:qꝛ multi sunt vocati:pauci ỽo electi. Et ne hoc videret̃ virib⁹ suis attribuere cõmẽdat gratiam dei deducentem cum subiungit.

Matth. 20.ꝛ.22.

10 **Quis deducet me in ciuitatem munitaz:quis deducet me vsqz in idumeam?**

¶ Quis deducet me in ciuitatẽ munitã [i. in iudeã:que munita recte dicit̃ videlicet patriarchis ꝛ ꝓphetis:legibus quoqz ꝛ varijs institutionibus:ad hãc primũ ꝑdicatũ est euãgeliũ [qs deducet me vsqz in idumeã] i. in vniuersaz gẽtilitatẽ vt multi ex gentibus mihi incorporent̃ ꝛ societate mẽbroꝝ ciuitas amplietur. Negat hoc ab homine fieri posse:hoc enim a sola fieri poterat deitate. Unde subdit.

11 **Nonne tu deus qui repulisti nos: ꝛ non egredieris deus in virtutibus nostris?**

¶ Nõne tu deus [facies hoc [qui repulisti nos exponens nos periculis ꝛ finẽs tribulari. Tu ipse qui repulisti deduces: tu ipse qui iratus es misereberis:nõ eniz cõtinebis in ira tua misericordias tuas. Deduces ĝ ꝛ tñ seuiẽte mundo nõ [egredieris o] [de⁹ in virtutib⁹ nostris] qñ fortiter facturi sumus pro defensione fidei.i.nõ ostẽdes potẽtiã tuã qualẽ ostẽdisti oliz patrib⁹ qñ eoꝝ fortitudini cesserũt gẽtes. Tamẽ diuersis tormẽtis nos extra cruciãtib⁹ nõ deseres:sz tũc nobis intus operaberis ꝛ sic magis ꝛ melius deduces:qꝛ sic videmur nõ pro tẽporali vita pugnare sed pro eterna. Tu ergo deus qui non egredieris in virtutibus nostris:qꝛ non dabis temporale auxilium da sempiternum:ꝛ hoc est quod subdit.

12 **Da nobis auxilium de tribulatione: ꝛ vana salus hominis.**

¶ Da nobis auxiliũ [sempiternuz in futuro [de tribulatione] idest ꝑpter tribulationẽ quã hic sustinemus:nõ petimus vt amoueas tribulationẽ sed vt ipa tribulatio sit nobis fructuosa ꝛ in auxiliũ vt inde subuenias:vñ deserere videris. Et ideo nõ petim⁹ hãc salutẽ humanã [et] i.qꝛ [vana] ꝛ fallax est [salus hoĩs] trãsitoria ꝛ tẽporalis. Audiãt hec qui spẽ suã in potẽtatibus hoĩum:vel in terrenaꝝ diuitiaꝝ splẽdorib⁹ ponunt qꝛ [vana] est [salus hoĩs] ꝛ deus solus oportunũ tribulationibus nostris prestat auxilium. Merito ergo subdit ecclesia

13 **In deo faciemus virtutem: ꝛ ipse ad nihiluz deducet tribulantes nos.**

¶ In deo faciemus virtutẽ [vincẽdo inimicos non in gladio: nõ in equis:nõ in potẽtatu exercitus:qꝛ deus erit exercitus ꝛ victoria nostra. Unde subdit [ꝛ ipse ad nihilũ deducet tribulãtes nos] ꝛ impugnãtes: ꝛ a spe eternitatis reuocare conantes tã vitia ꝙ inimicos visibiles ꝛ inuisibiles reprimendo ꝛ eoꝝ seuiciã annihilãdo faciemus ꝛ nos virtutẽ in dño vt ab omni tribulatione ꝛ tẽtatione liberi esse mereamur. In ipso sit fortitudo nr̃a:in ipso sit oĩs nostra gloria ꝛ nulla preualebunt aduersa. Nã si deus pro nobis quis contra nos? Oro.

Omnipotẽs mitissime deus humani generis restaurator ꝛ rectorq fideles tuos sic deponis vt erigas: sic humilias vt ad celoꝝ regnũ perducas:in te credẽtium corda pia miseratione custodi: vt ad confessionis tue remedia fugiẽtes sanatis cõtritionibus eterna felicitate te largiẽte perfrui mereantur. Per dominum.

¶ **Psalmus de orone eccl̃ie vndiqz presse: ꝛ de gratiarum actione pro multiplici beneficio iam recepto ꝛ in futurum recipiendo. Psal.LX.**

1 **Exaudi deus deprecationem meaz:intende orationi mee.**

Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Titulus talis est. In finem in hymnis psalmus Dauid:hoc est psalmus iste dirigẽs nos in finẽ.i.in christũ est in hymnis.i.in laudibus exhibẽdis dauid idest chr̃o. ¶ Materia.oratio laus ꝛ gratiaruz actio ecclesie pro multiplici bñficio recepto ꝛ in futurũ recipiẽdo. ¶ Intẽtio.monere fideles ad faciendũ ista semper:ꝛ ad perseuerãduz in eis vsqz in finẽ. ¶ Sña in gñali. Propheta in isto psalmo in persona eccl̃ie humilr̃ exaudiri petit:bñficia recolit:ꝛ pro bñficijs laudes ꝓmittit. Post supradictã ĝ gratiaꝝ actionez vocatoꝝ ad fidẽ admonet nunc suo exẽplo eccl̃ia auditores vt pro dei bñficijs in grãrũ actione permaneant:ꝙ ꝛ in pñti pctõꝝ veniã ꝛ virtutũ grãz sunt cõsecuti:ꝛ in futuro premiũ hitudinis habituri. ¶ Sña in spãli. Eccl̃ia ĝ de toto ore q̃si va⁹h clamat. [Exaudi de⁹ dep̃cationẽ meã] mala a me amo-

tendo τ auertendo[intende orationi mee]bona mihi conferendo τ in me conseruando. Deprecatio est que assidua est: τ hominibus etiam offertur. Oratio est que tm̄ deo offertur: postq̄ dixit exaudi protinus addidit intēde vt videlicet gratanter τ vtiliter dignetur exaudire. Nam orationi nostre intendit deus cum gratanter suscipit quod oramus. Nōnullos enim aliquando exaudit iratus: non tā ad salutem q̄ ad dānationem. Et quia ecclesia toto orbe terrarum diffusa est vndiq3 se clamare insinuat cum subiungit.

Deprecatio qd est. Oratio quid est.

A finibus terre ad te clamaui dum † anxiaret cor meum: in petra exaltasti me.

† ange/ z retur.

C A finibus terre].i. vndiq3 ex omnibus partibus mūdi[ad te]nō ad aliū[clamaui]te deuote inuocādo[dū anxiaret cor meū].i. in anxietate τ molestiis: per quas tn̄ sit noster profectus. Clamor noster ad deū est nostrum desiderium: quanto quisq3 plus desiderat: tanto plus clamat. Deinde sequit clamoris exauditio. q.d. anxiat cor: sed nō ideo vincor: q2[in petra].i. in chr̄o τ in fidei soliditate[exaltasti me]τ fundasti: q2 super hāc petrā edificata est eccl'ia. Et bene ait exaltasti: quia iustus qui ex fide viuit cuncta temporalia trāscendit τ in celis conuersationem habet. Exaltatum quoq3

Desideriū nr̄m est clamor ad deum.

3 Deduxisti me q2 factus es spes mea: turris fortitudinis a facie inimici.

C Deduxisti me]de virtute in virtutem τ de bono in melius [q2 factus es spes mea]de vita τ gloria eterna habēda: τ[turris fortitudinis].i. fortis defensio mor[a facie].i. a presentia τ impugnatione[inimici]visibilis τ inuisibilis. Talis munitio est nobis deus in qua τ ab inimico securi esse: τ ipsum inimicum etiam iaculari possimus. Non sic esto in ista turri vt vaces ibi: τ sufficiat tibi: quia hostis tela non perueniant ad te. Age ibi aliquid non cessent manus: vba dei: fides tua: spes tua: τ opera tua bona tela sunt τ gladii interficientes inimicum. Tali ergo munitione confortatus perseuerare se p̄mittit dicens. Et ego hac turre munitus

4 † Inhabitabo in tabernaculo tuo † in secula: † protegar in velamento alarum tuarum.

† ing/ lin⁹ ero. † vsq3 † cooperiar.

C Inhabitabo in tabernaculo tuo].i. in concordia permanebo: in vnitate fidei pugnabo: τ tibi militabo[in secula].i. vsq3 dum peraguntur secula: scilicet vsq3 in finem seculi: quia eccl'ia vsq3 in finē seculi est duratura τ deo militatura. Non enim qui ceperit sed qui perseuerauerit vsq3 in finem hic saluus erit. Et si impugnatio tētationum occurrat: ergo[protegar].i. tua protectione muniar τ defendar ab estu tentationum[in velamento]τ in vmbra[alarum tuarum].i. in munimine tue misericordie τ potentie que omnez auertunt lesionem. Uel ale iste sunt paterna seueritas τ materna pietas: illa ad castigandum/ hec ad consolandum: ergo per vnam iuste punit cōtra presumptionem: per alteram misericorditer parcit cōtra desperationem. Et ideo certus sum de protectione

Math. 10.

5 Quoniā tu deus † meus exaudisti orationē meā: dedisti hereditatem timentibus nomen tuum.

† alia lr̄a non hz me⁹.

C Quoniam tu deus meus exaudisti orōnē meā]de percipiēdis bonis qua a finibus terre ad te clamaui: q2[dedisti hereditatem]eternam: scilicet regnum beatitudinis quibuscūq3 [timentibus nomen tuuz]nō enim est distinctio sed in omni gente qui timet deum acceptus est illi. Et dicit dedisti in preterito quia iam dedit in spe: vel quia iā in quibusdā est inceptum in re. Beneficia aūt collata argumentū sunt futurorū. Uel ponit preteritū pro futuro ,p,pter nimiā certitudinem. Admonemur h̄ non cessare orando q̄diu tēpus est tētationū. Oratio freq̄ēs diaboli iacula submouet: τ hec prima est virtus aduersus tētationū incursus. Nihil vtili⁹ potest facere seruus dei in hoc seculo q̄ orare deuz. Oratio serenat cor.

Bñficia collata argumētum sunt futurorum.

Orationis effectus.

Abstrahit a terrenis: mūdat a vitiis: subleuat ad celestia: reddit capacius τ digni⁹ ad accipiēda bona spiritalia. Perseueremus ergo in oratione τ timore nominis dei quatenus celestem promereri possimus hereditatez. Deinde exponit quā hereditatem daturus est deus dicens.

6 Dies super dies regis adiicies: annos ei⁹ vsq3 in diem generationis τ generationis.

C Dies]scz eternitatis seu eternos[adiicies].i. appones[super dies]tp̄ales[regis]nostri christi quibus si chr̄s in presenti regnat in ecclesia τ ipsi viuūt in christo: vt post hos dies transeuntes etiam regnet in sanctis: τ ipsi cū eo in diebus illis q̄ non habent finē. Deinde aliis verbis idem repetit dicens: τ adiicies[annos]scz eternitatis super[annos eius]tēporales quibus in presenti nobiscum est: adiicies inquā[vsq3 in diez generationis]presentis τ temporalis[τ gn̄ationis]future τ eterne: q2 hi dies τ anni sunt vnus dies qui continet τ trāscēdit secula p̄sentis τ future gn̄onis. Et hec dies est eternitas. q.d. eādē hereditatē dabis eis in qua est chr̄s rex noster vt regnet cum eo in eternum. Ipse enim rex cū generatione sua

7 † Permanet in eternum in ↄspectu dei: misericordiam τ veritatem eius quis requiret? †

† permanebit † ei.

C Permanet]post annos presentes[in eternuz in conspectu dei].i. in manifesta dei visione vbi presto est ad miserendum omnibus: sic τ illi ibidem permanebunt: hoc est aūt sanctorū merces scz gloria visionis dei. Et q2 tāta est dei remuneratio τ tāta est beatitudo: ergo misericordiā eius qua in p̄senti peccata dimittit: [τ veritatē eius]qua in futuro promissa reddit [quis requiret?].i. iterū τ iterum queret. s. ad hoc vt imitetur eum. q.d. pauci. Misericordia dicitur q2 non nostra merita attēdit deus: sed bonitatē suaz vt peccata nr̄a nobis dimitteret τ vitam eternam promitteret: veritas autem q2 nō fallit reddere qd̄ ,p,misit: agnoscamus τ nos hic eā: τ faciamus hic misericordiam circa infirmos: circa egentes: circa etiam inimicos nostros: veritatem xp̄o nō peccādo nec abiiciēdo peccatū super peccatuz. Ideo aūt sub interrogatione quasi inuitando dicit quis requiret? quia q̄uis hoc ineffabile bonum sit pauci: sunt tamen qui requirant aut requirentes perseuerent. Tanta est humana miseria intātū abundat iniqtas vt in requirenda vanitate τ mendacio sint multi: in requirēda misericordia τ veritate sint pauci. Nos aūt de paucis his eē studeamus vt cum electis dicere possimus qd̄ subditur.

8 Sic † psalmum dico nomini tuo † in seculum seculi: vt reddam vota mea de die in diem.

† psallam. † deus.

C Sic psalmū dico τc̄.].q.d. sub hac spe positus: q2 spero te daturum mihi hereditatem in futuro τ me mansuruz in eternum in ↄspectu tuo[sic psalmuz dico nomini tuo].i. sic bene operabor ad honorez nominis tui. Uel[sic psalmū dico]predicando τ opere cōplendo seu hymnizando τ bene operādo [in seculum seculi].i. q̄diu durabit hoc seculum q2 non ad tēpus hoc est agendum[vt reddam vota mea]bonorū operuz que voueo vel meipsum quez deuoui in baptismo[de die in diem]idest assidue per singulos dies vt tandem perueniam ad illum diem vbi in eternum tibi psallam. Si vis in eternū psallere redde vota tua in isto die donec ,p,uenias in illuz diē vbi psallas sine fine.

Oratio.

An pietatum nostrarum misericordissime consolator deus protege familiam tuam a facie inimici vt a te turre fortitudinis premunita inhabitare tabernacula mereamur eterna. Per dominum.

C Psalmus de obediētia deo debita τ in tribulatione patientia/ ac de confidētia in deo bona: sed in hoībus τ terrenis oībus vana. Psal.LXI.

† subqcietur. 1

Nonne deo † subiecta erit anima mea: ab ipso enim salutare meum.

Auctor psalmi ppheta David. ¶ Titulus hic est. In finem pro idithum psal. David. idest psal. iste est David prophete qui hic loquitur habitus pro idithum: idest agens de transiliente: transiliente dico in finem: idest in christum ⁊ inuitante nos ad summum bonuz. Quia enim vocati ad fidem auditores ad permanendū ingratiaꝝ actione sua monuerunt iā tanq̄ trāsilientes ⁊ superiores effecti suos inferiores ad exēplum sue humilitatis ⁊ patiētie ac cōtēptus diuitiaꝝ ⁊ tēporaliū hortantur. ¶ Materia. obediētia deo debita ⁊ in tribulatione patientia in deo cōfidentia bona: sed in hoībus ⁊ terrenis oībus vana. ¶ Intentio. nos admonere vt sꝫ emēdo ⁊ trāsiliēdo ista tēporalia vana ⁊ caduca per obediētiā ⁊ patiētiā speremus eterna: ⁊ nulla tribulatione vel persuasione impediamur qn terrenis dimissis ad sola celestia tēdamus. ¶ Snia in generali. Propheta in isto psalmo loquit̄ in psona trāsiliētis ⁊ cuiuslibet iusti q ex obediētia ad deū persecutiones iniustas patienter tolerat: hortans vniuersos fideles vt in dn̄o confidant: arguitqꝫ errātes ⁊ pseccutores de vanitate q in caduca hui⁹ mūdi felicitate sperant: subiungitqꝫ fixā ⁊ imutabilē de punitione maloꝝ ⁊ pmiatione bonoꝝ sententiaz. ¶ Snia in speciali. Transiliēs ille vidēs tot impedimenta seculi deo se subdit ⁊ inferiorib⁹ se inuidis trāsiluisse cū dolētibus ⁊ ruinā ei iminētibus quasi de alto increpādo ridet dicens. [Nōne deo] qui est sup omnia [subiecta erit aīa mea] .i. obediēs ⁊ mandata ei⁹ obseruās: eiqꝫ fidelr̄ fulens ⁊ nihil pter eū cupiēs. q. d. erit oino: ⁊ si agitis vt mouear: ⁊ si multa trāsilio: hoc dicit ne trāsiliēdo supbiat: nō elatus ex his que infra sunt: sꝫ humilis ex deo qui supra est: sciēs qm̄ qui se exaltat humiliabit̄: ⁊ iustuz est vt ei subycıar [ab ipso eni est salutare meuz] .i. salus ⁊ saluatio mea in corpore ⁊ in anima. Et hoc probat dicens

† etenī ⁊ † est. † adiutor. 2

Nam ⁊ ipse † deus meus ⁊ salutaris meus: † susceptor meus non mouebor amplius.

Nā ⁊ ipse [est] [de⁹ meus] qui me creauit [⁊ salutaris me⁹] qui me saluauit [susceptor meus] q me de morte ad vitaz de pena ad gloriā suscepit: ideoqꝫ [nō mouebor amplius] ⁊ de cetero ab ipso cōtra eius volūtatē faciēdo: ꝫ eni aliqn̄ motus fuerim nūc susceptus ⁊ sanatus ab auctore ⁊ redēptore meo iā vlterius nō mouebor. Et qa tn̄ habeo saluatorem: ⁊ ab eo amplius non mouebor. Ergo o stulti ⁊ miseri peccatores

† appo 3 nitis sup † interficitis oēs † ipulse.

Quousqꝫ † irruitis in hoiez: † interficitis vniuersi vos tanq̄ parieti iclinato ⁊ maceriē † depulse.

Quousqꝫ irruitis .i. q̄diu irrationabilr̄ impetuz facitis [in hominē] [exteriorē qui vsqꝫ ad animā ptingere non potestis: sed vos in eo qd agitis vestrū cogitate iteritū: qꝛ in hoc [interficitis vniuersi vos] ipsos in aīa. Quicūqꝫ bonos a suo pposito nitimini remouere siue dissuadēdo siue persequēdo vos ipsos in hoc intus occiditis: animas vestras dānatis. Irruitis inq̄ incūbentes ei [tanq̄ parieti inclinato] ad ruinā [⁊ maceriē] que est ꝯstructio saxoꝝ sine cemēte ligamine: vt fit circa hortos ⁊ vineas [depulse] .i. a statu suo ⁊ casum minātı: qꝛ sic nos putatis faciles ad cadēdū: ⁊ pronos ad ruinā tanq̄ omni destituamur auxilio: sed nō est ita. Et q̄uis ita admoniti

† honorem. 4

Verūtamen † precium meum cogitauerunt repellere: cucurri in siti: ore suo benedicebant ⁊ corde suo maledicebant.

Verūtamē [nō ideo cessant mali: sed] [cogitauerūt] absconděntes venenū in corde: ⁊ si nō audent pferre [preciū meum repellere] a me. i. deū meū ⁊ gloriā quā spero futuram: meritūqꝫ laboris mihi auferre: ideo [cucurri] in via presentis vite ad preciū meū obtinēduz nō vt piger ⁊ fastidiosus: sed [in siti] [sancta hoc est in ardore ⁊ desiderio magno tanq̄ sitiens iusticiā ⁊ eoꝝ salutē: sed ipsi quasi syrene diaboli nitētes cursuz meū impedire [ore suo benedicebāt] vt adulationis me verbis deciperent [⁊ corde suo maledicebāt] iniqtatē ⁊ mortem machinantes. Iniqui enim qn̄ aperte bonos non audēt persequi ore loquuntur bonum: sed intus in corde latet venenū. Ideo animam suam inter tot pericula exhortans subdit

5 † subqcietur. † est.

Verūtamen deo † subiecta esto anima mea: quoniam ab ipso † patientia mea.

Verūtamen [qcqd illi faciant me impugnando] [deo subiecta] [⁊ obediens] [esto anima mea] sicut cepisti: recognosce te ab eo accepisse bona que habeo: humilia te illi q̄tum potes: ⁊ merito debes subyci [qm̄] inter tot scādala [ab ipso] [est] [patientia mea] tanq̄ a causa exēplari ⁊ etiā efficiēte: ipse eni est exēplar totius patiētie: ⁊ etiā ipse patiēter facit in tribulatione. Nemo enim per se tāta vel aperta bella vel occultas insidias tolerare posset nisi omnipotēs de⁹ vires patiēdi tribueret. Ideo etiā aīa mea debet esse deo subiecta.

6 † qm̄ † est † salutaris † susceptor.

† Quia ipse † deus meus ⁊ † saluator me⁹: † ⁊ adiutor meus non emigrabo.

Quia ipse [est] [deus meus] qui vocauit me ad fidē ⁊ cultuz diuinitatis sue [⁊ saluator me⁹] q me redemit ⁊ iustificat: ⁊ p viā salutis ducit [adiutor meus] ad bn̄ operandū: ⁊ me p opera meritoria ad patriā pducendo ac glorificando: ⁊ ideo [nō emigrabo] .i. nō recedā a dei subiectiōe: nec ab eo separabor vita vel morte. Utile est cōsiliū in omni tribulatione deū nostrum saluatorē atqꝫ adiutorē reminisci: quatenus ab eo nullis tētationib⁹ valeam⁹ emigrare. Unde adhuc subditur

Cōsilium vtile.

7 † alia lr̄a non habꝫ est

In deo salutare meum ⁊ gloria mea: deus auxilij mei ⁊ spes mea in deo † est.

In deo [est hic] [salutare meū] .i. p deū habeo saluationez ⁊ saluus ero. i. iustus ex impio [⁊ gloria mea] [est in deo. i. in nulla re glorior nisi in deo: vt qui gloriat̄ in dn̄o glorief. Uel [in deo] [erit in futuro] [salutare meū] .i. salus ⁊ saluatio: qꝛ tunc liberabimur ab oī miseria ⁊ malo [⁊ glia] .i. gloriatio [mea] qꝛ per ipm glia eterne vite tribuit̄. q. d. saluus ⁊ gloriosus ero in eo. Interī nūc iter tētatiōes ipe est [de⁹ auxiliꝫ mei] i certamine. Dat eniꝫ auxiliū certātib⁹: hoc dicit ne qd sibi hō deputet [⁊ spes mea i deo est] donec venerit res. Igit̄ exēplo meo

8 † oē cōsiliū plebis. † non hꝫ

Sperate in eo † ois ꝯgregatio ppli: effundite corā illo corda vestra: de⁹ adiutor noster † in eternuꝫ.

Sperate in eo [trāsiliētes eos qui in vanitate sperāt [ois cōgregatio populi] .i. fidelis. i. oēs qui congregati estis in vnitate fidei: ⁊ vt digne i illo possitis spare [effūdite corā illo corda via] .i. occulta cordiū ei reserate: ⁊ corda ab oī sorde vitioꝝ euacuate plāgēdo/ꝯfitēdo/depcādo. Nā q nō hꝫ cor vacuū a malo/si spat nō est spes/sꝫ psūptio. qꝛ [de⁹] [est] [adiutor nr̄ in eternū] nō solū tpalr̄ sic hoīes adiuuāt: sꝫ ēt ad etnitatē pmerēdā ⁊ pstādū: ⁊ q̄uis hō debeat eē spes nr̄a: ⁊ sic opet nobis.

9

Verūtamen vani filij hominum: mendaces filij hominum in stateris vt decipiāt ipsi de vanitate in † idipsum.

† vnum.

Verūtamē filij hoīuz .i. imitatores carnalr̄ viuētiū q non attēdūt sꝫ sunt [vani] .i. dediti vanitatib⁹ sperādo i reb⁹ trāsitorijs ⁊ caducis: sūt ēt [mēdaces filij hoīuz i stateris] .i. i libra iusticie: in boni maliqꝫ deliberatiōe malū bono ppōderātes: vel iusti videri volētes cū sint fallaces: vl' ad lr̄aꝫ iniqs pōderib⁹ vtētes [vt decipiāt ipi de vanitate] .i. de reb⁹ vanis [i idipsuꝫ] .i. iter se seu inicē. s. vnusqsqꝫ aliū. Uel [vt decipiāt] alios [ipsi] existes ⁊ cōuenientes [in idipsuꝫ] .i. in vnum [de vanitate] qꝛ ⁊ si varij ⁊ diuersi in studijs puersi sunt in malicia: tn̄ ⁊ vanitate in vnū sunt ⁊ ꝯueniunt. Sciēs q̄ ꝯuertis se ad eos. d.

† sup̄ 10 Imq̄tatē ⁊ rapinā ne cōcupiscatis: diuitie si fluāt ne apponatis cor.

Nolite sperare † in iniquitate: ⁊ rapinas nolite cōcupiscere: diuitie si affluāt nolite cor apponere.

¶ Nolite sperare in iniquitate]deceptiōis: sȝ in deo meo spete[⁊ rapinas nolite ꝯcupiscē̄]auferēdo ꝑ violētiā aliena.q.d. nec speris nec cupiaris q̄ rapiāt alij: ēt si nō habeatis ⁊ q̄si ex neccitate rapturi sitis: ⁊[diuitie si affluāt]aliūde q̄ȝ ꝑ fraudē ⁊ rapinas.i.si abūdēt ⁊ exundēt tanq̄ȝ de fonte currant[nolite cor apponere]ardēter eas amādo ⁊ tenaciter custodiēdo in eis ꝯfidēdo ⁊ sperādo idē p̄sumēdo ⁊ supbiēdo. Nō dānat diuitias: sȝ cor vetat apponi ⁊ i eis figi. Et vt mag[eos a vanitate dissuadeat,ꝓponit duo: q̄ꝝ alteꝝ deterret, alteꝝ demulcet.d.

† qm̄ 11 † ſm

Semel locutus est deus duo hec audiui: † q2 potestas dei est ⁊ tibi domine misericordia: quia tu reddis vnicuiq3 † iuxta opera sua.

¶ Semel].i.firmiter ⁊ immutabilr̄[locutus est de⁹]quasi vnica locutione vt retractatione non indigeat: q2 qđ loquit̄ deus est vnū ⁊ inuariabile. Unū ly semel,nō ad numerū referēduȝ est: sȝ ad snie firmitatē[duo hec]valde necessaria que vobis dicturus sum ibi[audiui]auditu interiori in alto quo trāsiliui.i.spū inspirāte ⁊ reuelāte intellexi nō ex me loquor. Audiui forte alia multa: sȝ nō est op⁹ dici nobis, Illa duo sūt ptās ⁊ mīa: de qb⁹ sunt oēs scripture: q2 docēt q̄ potēs est vt penā̄ infligat: ⁊ misericors vt remuneret. Unā sequit̄[q2 ptās]iudicādi ⁊ puniēdi[dei est]oia eni pōt: ⁊ ois ptās a deo est: ⁊ mutās ꝑsonā adiūgit aliud.d.[⁊ tibi dn̄e]est[mīa remunerādi: ptās ergo timeat̄: mīa amet̄: nec pro mīa ptās contēnat̄ nec pro ptāte de misericordia desperetur[q2 tu reddis vnicuiq3 iuxta opera sua]bonis quidem ex misericordia premiuȝ: malis xō ex iusta potestate supplicium. Oratio.

Subde tibi dn̄e aīas nr̄as qm̄ tu es patiētia nr̄a: vt renuētes incerta diuitiaꝝ delectamēta te solū cōtēpta oī mūdi vanitate seq mereamur. Per dn̄m.

¶ Psalmus de diuina ꝯsolatione eccl'ie in ariditate hui⁹ seculi: velut in deserto vel veri anachorite in loco solitario. Psal.LXII.

1 **DEus deus meus: ad te de luce vigilo.**

Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Titulus talis est.psalm⁹ iste ꝯuenit ⁊ attribuit̄ dauid.i.eccl'ie que hic loquit̄ habitis de his que sustinuit ipsa eccl'ia cum esset in deserto idume: .i.in ariditate hui⁹ seculi ⁊ vite vbi sitit: ⁊ mīam experit donec eterna capiat. Ecclesia eni fideliū de qua supra dicit̄ instruit nos hic suo exēplo in erūnis ⁊ tētationib⁹ hui⁹ seculi q̄ȝto supne p̄rie desiderio debeam⁹ estuare: ⁊ ad deū festinare: q̄ȝtaq3 vigilātiā in eius volūtate adiplēdā hīc vt in futuro dei laudē mereamur acqrere. ¶ Materia.diuina consolatio eccl'ie in ariditate hui⁹ seculi velut in deserto sitiētis ⁊ mīaȝ a deo expetētis. ¶ Intētio.monere fideles vt solū deū sibi eligant: ⁊ ad eū oī desiderio festinēt: ac recte ⁊ bene ꝯuersari in medio hui⁹ ꝑuerse ⁊ praue nationis studeāt. ¶ Snīa in gn̄ali. Propħa in isto psalmo loqtur in ꝑsona eccl'ie q̄uo in deserto hui⁹ seculi ⁊ vite se habeat: q2 deū videre desiderat quē ⁊ laudat: ⁊ id amplius agere optat: vel etiā mea est diuina cōsolatio veri anachorite in loco solitario. ¶ Intētio.monere fideles fugere mūdum prauū ⁊ ꝑuersuȝ: ⁊ ꝓpter cōsolationes diuinas petere desertuȝ. ¶ Snīa in gn̄ali. Propheta loqtur in ꝑsona cuiuslibet veri anachorite: q.s.mundū fugiēs petit deserta vt diuia ꝑcipiat bn̄ficia ⁊ hostiū euadat machinamēta. ¶ Snīa in spāli. Eccl'ia ergo necessitatib⁹ huius vite estuans clamat. O.[Deus]cōis omniū per potētiā ⁊ creationem qui es[deus me⁹]spālīter per redēptionē ⁊ vocationē: ⁊ signanter ꝑ cultū ⁊ singularē dilectionē[ad te de luce vigilo]ad litterā.i.sūmo mane ad tuas laudes ꝯsurgo: scȝ diluculo ⁊ matutinali hora qn̄ xp̄s resurrexit: ⁊ nos ad surgēdū ⁊ laudādū exēplo sue resurrectiōis animauit: vn̄ istitute sunt laudes nocturne vt semꝑ simus parati memores iudicij ſm quosdam hora qua xp̄s resurrexit affuturi: pro qua resurrectione laudes decātant̄ matutine. Uel moralr̄[vigilo].i.diligēter studeo ⁊ curiosus suȝ vt bn̄ opari incipiā[ad te]ꝓmerēdū: ⁊ ad tuas volūtates exequēdas: ⁊ hoc[de luce]grē.i.ex quo suborta est mihi lux grē que nos excitat ⁊ ad deum vigilare facit. Uel[de luce].i.per puritatē bone ꝯsciētie. De qua vigilatione dcm̄ est in euāgelio. Btūs ille ſu⁹ quē cū venerit dn̄s inuenerit vigilātē. Dui⁹ aūt vigilie causam ostēdit cum subiūgit.

Laudes nocturne quare sunt institute.

Math. 24.

Sitiuit † in te aīa mea: q̄ȝ multiplr̄ tibi † caro mea.

2 † tibi † et

¶ Sitiuit in te aīa mea].i.in te solū consolari ⁊ ad te venire tibiq3 inherē̄ bn̄fice ardēter desiderat: desideriū enim sitis aīe est. Aīa qdē desiderat deuȝ multis de causis: sȝ ad desideratū finē ꝑuenit̄ laborib⁹ carnis que deū desiderat causis plībus. Unde subdit̄[q̄ȝ multipliciter].i.multo amplioribus causis q̄ȝ aīa: subijciā eni amplioꝝb⁹ miserijs[tibi caro mea.]Sitiuit vt videlicet in ea resurrectione atq3 imortalitate quā ꝓmisisti tibi appareat: quia ⁊ ei ꝓmittit̄ resurrectio q̄uo ⁊ aīe beatitudo: caro itaq3 multiplices defect⁹ patit̄,⁊ q̄ȝ multiplr̄ fatigat̄ tam multipliciter sitit a deo infatigabilē incorruptionem: ⁊ ideo multis modis deo deseruit vt ad desideratum finem ⁊ ipsa ⁊ aīa ꝑuenire possit. Deinde subdit vbi sitiat

Aīa desiderat deuȝ multis de causis.

In terra deserta ⁊ † inuia ⁊ inaquosa sic in sancto apparui tibi: vt viderē † virtutē tuā ⁊ gl'iaȝ tuaȝ.

3 † sine via ⁊ sine aqua. † potentiam.

¶ In terra deserta ⁊ inuia ⁊ inaquosa]ex se.i.in hoc p̄senti seculo qđ est terra deserta quantū in se est ab oī bono ⁊[inuia] idest sine via nō habēs viā veritatis]⁊ inaquosa].i.sine aqua nō habēs refrigeriū vere salutis[sic in sancto]scilȝ desiderio vt habitū est.i.ꝑ scm̄ desiderium[apparui tibi].i.vidisti me [vt]⁊ ego[viderē virtutē tuā ⁊ gloriā tuā].i.te: nemo eniȝ videt deuȝ nisi prius deo appareat.i.a deo videat̄. Ergo l scō desiderio appareām⁹ deo vt ⁊ ipse appeat nobis. Ad hoc etiā anachorite loca deserta ⁊ inuia q̄rūt vt deo ꝑfecti⁹ inhereāt: ⁊ ꝯsolatiōes diuinas melius ꝑcipiāt. Ideo hec omnia sic ago

Quoniam melior est misericordia tua super vitas: labia mea laudabunt te.

4

¶ Qm̄ melior est mīa tua]diuina[sup vitas]humanas. Multe sunt scōꝝ vite in hoc seculo: ali⁹ deo seruit in ꝯiugio: alius ꝑ ꝯtinētiā: alius ꝑ cōeȝ vitā: alius ꝑ solitariā: alius ꝑ actiuam: alius per ꝯtēplatiuā: diuersi diuerso modo ſm mēsuraȝ grē que vnicuiq3 data est a deo. Quātūcūq3 q̄sq3 ꝑfecte viuat: q̄ȝ sancte ⁊ pure deo deseruiat: tn̄ ad celeste regnū nō ꝑducitur, nisi diuina misericordia cū bonis operibus adiungatur: ideo [labia mea laudabūt te].i.laudabilē te alijs p̄dicabo. De tāta eni pij dn̄i misericordia: ne ingrati simus laudes ⁊ gratias quas possumus referre debemus. Et sicut labijs laudo

Scōꝝ vite multe.

Sic benedicam te in vita mea: ⁊ in nomine tuo leuabo manus meas.

5

¶ Sic]etiam[bn̄dicā te in vita mea].s.tota.i.bene viuendo. Sic eni digne quisq̄ȝ laudat qn̄ cū labijs vita cōcordat[⁊ in noīe tuo].i.ad honorē ⁊ gloriā noīs tui[leuabo man⁹ meas] ad te in ꝑcibus ⁊ orōnibus. Ad litterā. Uel[manus meas].i. opa bona[leuabo]ab appetitu fauoris respectu supne patrie bona opera exercēdo ⁊ non meam: sed dei gloriaȝ in eis querēdo. Et vt labijs digne laudare ⁊ recte viuēdo ac bene operando deum benedicere valeat impinguari dono sue gratie postulat cum subiungit. Et vt hoc possim vtinam

† **Sicut adipe ⁊ pinguedine repleatur aīa mea: ⁊ † labijs exultationis † laudabit os meum.**

6 † tanq̄ȝ † labia † laudabunt nomē tuū.

¶ Sicut adipe ⁊ pinguedine repleat̄]⁊ reficiat̄[aīa mea]tua grā h̄ vbi sitis est. Adeps ꝓprie vocat̄ pinguedo illa que est

circa vitalia ꝛ intestina:sed pinguedo dicit̃ que est in carne ꝛ mẽbris exterioribus. Sicut adipe ergo ꝛ pinguedine aia repletur qñ ꝛ charitas est in mẽte ꝛ foris alacritas spiritalis apparet in actione:hilarẽ enĩ datorẽ diligit deus. Unñ ꝛ subdit[ꝛ labia exultationis laudabit os meũ].s.te ꝛ nomẽ scm̃ tuum:qꝛ in domini seruitute ꝛ ipsius laude non tristitia:sed gaudium haberi debet:nec solum laus dei debet esse in ore:sed etiaꝫ in meditatione ꝛ opere. Unde ꝛ subdit

Si memor fui tui super stratũ meũ:in matutinis meditabor in te:quia fuisti adiutor meus.

Si].i.qꝛ[memor fui tui super stratũ meũ].i.in gẽte ne ipsa dissolueret ꝛ faceret obliuisci deũ[meditabor]ẽt[in te in matutinis].i.in opibus lucis ꝛ actibus bonis. Digna enĩ ꝛ bona debemus opari tanq̃ꝫ in luce:ꝛ filij lucis sepe qñ geti sũt hoies per gẽtẽ dissoluunt̃ ꝛ obliuiscunt̃ deũ:hec sancta aia in gẽte sua deũ reminiscit̃. vnde ꝯstatq̃ ꝛ in actionibus suis in deo meditabit̃[qꝛ fuisti adiutor meus]nisi enĩ adiuuet hic deus/bona implere non possumus. Uel per stratum in quo quiescimus accipe prospera in quibus ille est memor dei quod vix homo facit ꝛ per matutinas noctem ꝛ aduersa.

Et in velamento alarũ tuarũ exultabo:ꝛ adhesit anima mea post te:me suscepit dextera tua.

Et]si qd occurrit[in velamento alaꝝ tuaꝝ].i.in ptectione potẽtie ac viscerose charitatis ꝛ clemẽtie tue[exultabo].i.hilaresco in bonis opibus nihil timẽdo:nec solũ exultabo sꝫ iaꝫ feruenti desiderio ꝛ charitate[adhesit aia mea post te]vt sic post te.i.vt te sequat̃ quotidie ꝛ obediat tibi:ꝛ qꝛ sic adhesit[me suscepit]alis protegendum a periculis ꝛ ad regendum[dextera tua]idest propiciatio tua diuina. Uel[me suscepit dextera tua]idest virtus ꝛ gratia tua in magnam dignitateꝫ a delectione in qua propter peccatum eram me sustulit.

Ipsi vero in vanum quesierunt animam meaꝫ:introibunt in inferiora terre:tradentur in manus gladij:partes vulpium erunt.

Ipsi vero].s.pccatores ꝛ inimici[in vanũ]ꝛ frustra[quesierunt aiaꝫ]ꝛ vitã[meã]perdere:qꝛ ardẽter tibi adherẽdo euasi ꝛ nõ potuerũt iplere qd voluerũt:nec intentũ habuerũt:ideo[introibũt in inferiora terre].i.in infernũ vbi dãnabunt̃[tradent̃ in manus gladij].i.in potestatẽ ꝛ ppetuitatẽ tormẽtoꝝ quibus sunt detruncati[partes vulpiũ].i.dolosoꝝ[erũt]hoc est participes erũt pene dolosoꝝ in inferno sepultoꝝ:qꝛ modo se dolosis praua volũtate ꝯiungũt. Uel[partes vulpiuꝫ]idest demonũ[erũt]sortem coꝝ suscepturi:qꝛ sicut boni annumerantur iuxta merita diuersis ordinibus angeloꝝ:ita mali ordinibus demonum transformati in illos.

Rex vero letabit̃ in deo:ꝛ laudabunt̃ oẽs qui iurãt in eo:qꝛ obstructum est os loquentium iniqua.

Rex vero]scꝫ quilibet iustus ꝛ bonus bene regẽs aie sue regnũ:motus carnales terrenos:ꝛ qcquid vitiosum est reprimendo[letabit̃ in deo]malis (vt dictũ est) sepultis in inferno:ꝛ[laudabunt̃].i.in fine laudabiles apparebũt[oẽs qui iurãt in eo]idest qui fidem dei pmittunt ꝛ seruant:qui sacramẽta eius inuiolabiliter custodiũt:qui animas suas ꝛ bonã vitã illi vouẽt ꝛ reddũt:ꝛ vere laudabunt̃ qui modo ab iniquis vituperantur[qꝛ obstructũ est].i.obstruet̃ in iudicio vbi ois iniquitas victa obmutescet[os loquentium iniqua]idest cõtra bonos:qꝛ iam quid dicere valeat non habebit. Unde nullo omnino contradicente boni laudabuntur.

Oratio.

Ad te de luce vigilantibus lumen largire perpetuuꝫ auctor lucis eterne deus:vt te laudent labia nostra:vita benedicat te:meditatio nostra in matutino glorificet. Per dominum.

Psalmus de oratione christi in sua passione ne cedat inimicis:ꝛ vt constantiã habeat liberetur q̃ꝫ finaliter ab eis. Psal.LXIII.

Exaudi deus orationem meam cum deprecor:a timore inimici eripe animam meam.

Auctor psalmi ppheta Dauid. ¶ Titulus hic est. In finẽ psalmus Dauid:hoc est psalmus ille:conuenit vero dauid idest christo qui hic loquitur adiũcta sibi voce corporis dirigens nos in finem.i.in sui cõformitatẽ. Docet enĩ nos suo exẽplo qualiter in deserto huius seculi (de quo supra dictũ est) iter pccatores nos debeamus hẽre:ꝛ qualr orãtes debemus in tribulationibus pseuerare:hoc attẽdẽtes:qꝛ quãto fuerit asperior ꝛ iniquior tribulatio nostra:tãto in futuro maiorẽ habebimus pfectũ:illi vero maiorẽ defectũ. ¶ Materia.tribulatio a iudeis christo nequiter illata:ꝛ ab ipso dulciter tolerata. ¶ Intẽtio.monere nos ad imitandũ christũ in cõstãtia ꝛ tolerãtia passionũ:ꝛ in passionibus orãdũ:ꝛ in dño sperandũ. ¶ Snia in gñali. Propheta in isto psalmo in psona christi orat ad deũ patrẽ petendo ab aduersarijs liberationẽ:describẽdo coꝝ malignitatẽ:ꝛ frustratã intẽtionẽ ꝛ sequẽtẽ ex his fructũ ꝛ vtilitatẽ. Orat aũt in passione ad instructionẽ fideliũ vt si ipse qui prescius erat futuri orare voluit:multo magis q incerti sunt sedule dent operã orõni:ꝛ maxime in tribulatione. Sicut enim caput nostrũ:sic ꝛ nos in tribulationibus h rogamus. Snia in spãli. Orat ergo christus in passione dicẽs.[Exaudi deus orõnẽ meã cuꝫ deprecor].i.de corde]ꝛ totis viribus precor. Nũc te pater deprecor nunc exaudi orõnem meã:que aũt sit ista orõ declarat̃ cũ subditur[a timore inimici].i.inimicoꝝ.s.iudeoꝝ[eripe animã meaꝫ]nõ quidẽ vt nõ moriar:sed vt eos nõ timeã qui tñ corpus possunt occidere:sed te qui aiam ꝛ corpus potes pdere. Non igitur orat vt nõ occidat̃:sꝫ vt occidẽtẽ nõ timeat ne forte timẽdo succumbat:nec hoc ideo postulat vt timore aliquo frangi valeat:sed vt exemplo suo infirmãtibus mẽbris orãdi formã atq̃ꝫ in passione ꝛ tribulatione constantiam tribuat. Et q de exauditione securus sit ostendit dicens

Protexisti me a conuentu malignantium:a multitudine operantium iniquitatem.

Protexisti me a cõuentu malignãtium]volũtate ꝛ ꝯsilio.i.a collectiõe mala de me cogitãtiũ ꝛ malũ in corde machinãtiũ:ꝛ nõ solũ a ꝯuẽtu malũ volẽtiũ:sꝫ ẽt[a multitudie operantiũ] i actu i me[iniqtatẽ]illã singlarẽ.s.crucifixionẽ. Iniqtas fuit occidere eũ q tot bona eis fecerat:sꝫ qũo pteritus sit est aduertẽdũ. Ipsi.n.intẽdebãt inferre christo mortẽ ppetuã:sed tertia die resurrexit:delere famã:sed diuulgata fuit:auferre fidẽ a suis:sꝫ dilatata inualuit. Exaudi ingt ꝛ necẽ est vt exaudias.

Quia exacuerunt vt gladium linguas suas intẽderunt arcum rem amaraꝫ:vt sagittent in occultis immaculatum.

Quia exacuerũt].i.valde acuerũt[vt gladiũ liguas suas].i.sicut gladius acuit̃ vt magis icidat:ita ipi acutissime excogitabãt qd in me peius dicere potuissent:ꝛ vba acuta apte mortẽ inclamãdo ad me occidẽdũ ptulerũt:ꝛ ita si nõ manibus:linguis tñ occiderũt[itẽderũt arcũ].i.dolos ꝛ occltas isidias parauerũt. Arcus.n.occulte:gladius apte ferit[rẽ amarã].i.vt discipulus ꝛ ꝯtubus pditor fieret[vt sagittent imaculatũ].i.quasi ignorãtẽ occidãt innocẽtẽ:ꝛ hoc[in occultis].i.latẽter qñtũ ad suã opinionẽ. Ad hoc q̃sierunt qũo a discipulo traderet̃:a iudice romano dãnaretur:ab ipsis romanis crucifigeretur:hoc fuit acumẽ lingue:hoc arcus:hoc sagitte:sic p alios christum sagittauerũt:sic gladio ꝓprie lingue occiderũt. Unñ ꝛ subditur.

† re/ pente. † obfir/ mauerūt. † mali/ gnum.

4 †Subito sagittabunt eum ꝛ non timebunt:† fir/ mauerunt sibi sermonem † nequā.

¶ Subito]. i. insidiose quasi inopinate ꝛ improuise[sagittabūt eum]. i. occidēt quasi nescientem vt eis videt̄:ꝛ scelus imple/ bunt ꝛ inde[nō timebūt]deū vel iudicium eius:q2[firmaue rūt]obstinatione nō veritate nullo modo volētes obmittere [sibi]. i. ad malū suū dicēdo: sanguis ei⁹ sup nos ꝛ super filios nostros:nō dn̄o cui nō nocuerunt[sermonē nequā]vel mali/ gnū:scz quo ꝑlocuti sunt vt eū interficerēt:ꝛ postea obstinate mortem eius petierunt dicentes:expedit vt vnus homo mo/ riat̄ pro pplo:ꝛ reus est mortis:ꝛ crucifige crucifige:ꝛ huiꝰ.

Joā. 18.

† musci/ pulas. † eas.

5 Narrauerunt vt absconderent † laqueos: dixerūt quis videbit † eos?

¶ Narrauerūt]ꝛapō se disposuerūt[vt abscōderēt laqueos] ꝛ pararēt occultas fraudes inter se tractātes quō dolose ꝛ ab scōse chr̄m caperēt ꝛ occiderēt:tradēdo eū per discipulū:iu/ dicādo per principē romanū:interficiendo per milites eius. Talis fuit abscōsio laqueoꝝ: de quibus etiā[dixerūt qs vi/ debit eos]scz laqueos istos ꝛ fraudes. i. qs poterit ꝑcipe vel cauere. q. d. nullus. Neqz. n. hoc ab aliq̄ deprehēdi posse pu/ tauerūt:nā ita effronite mortē chr̄i querebāt ac si deū lateret ꝛ ipse nō videret vt putabāt:sz nō ꝓfuit illis. Nam sequitur

† per/ scrutati. † iniqui/ tatem. † scruta/ tiones.

6 †Scrutati sunt † iniquitates: defecerunt scrutā/ tes † scrutinia.

¶ Scrutati sunt]. i. inquisierūt[iniqtates]scilz quō per falsos testes iustū accusarēt:ꝛ quomodo dolose eū ꝑderēt:sed[defe cerūt]ab intētōe ipsi[scrutātes scrutinia]. i. acerba ꝛ acuta cō silia: hoc est in ea subtili ꝛ frequēti inq̄sitione nihil potuerūt ꝓficere: querebāt enim extinguere chr̄i nomē qd̄ magis cla/ rificatū fuit ꝑ suā passionē. Quāto acutius ꝛ subtilius dolos cogitauerūt, tāto plus ꝛ grauius a veritate ꝛ equitate defece/ rūt: ꝛ in tenebras mergebant̄. Quia eni nō videbāt deū puta/ bāt se nō videri a deo: scrutati igitur sunt sed frustra: quia

7 Accedet homo ad cor altum: ꝛ exaltabitur deus.

¶ Accedet]spōte ad passionē[homo]scz chr̄s qui nō patere/ tur nisi hō esset[ad cor altū]. i. ꝓfundū ꝛ secretū: in hoc habe bit vel ei erat: q2 hoc faciebat fm̄ altū ꝛ ꝓfundum dei consi/ lium. Vel[accedet homo]scz chr̄s in passione[ad cor altū] idest ꝓfundū ꝛ secretū dei cōsiliū: nā voluntarie accedens ad passionē ꝑfecit ꝓfundū secretūqz diuinū mysteriū quo dispo suerat de⁹ filiū suū pati pro redēptione mundi[ꝛ exaltabitur deus]in resurrectione. q. d. occidit̄ vt homo in passione: ꝛ ipse idē exaltat̄ vt deus in resurrectione: ꝛ acquiret nomen qd̄ est super omne nomen. Audi quomodo exaltatus sit deus: ꝛ hi qui persequebantur humiliati

† in/ fantiū.

8 Sagitte † paruulorum facte sunt plage eorum: ꝛ infirmate sunt contra eos lingue eorum.

¶ Sagitte]humiles[paruuloꝝ]ꝛ simpliciū. s. apostoloꝝ[fa/ cte sunt plage coꝝ]q sagittabant ꝛ nō timebāt: q2 ias verbis coꝝ feriunt̄ ꝛ ꝓsternunt̄. Infirma eni mūdi elegit de⁹ vt cō fundat fortia[ꝛ infirmate sunt lingue coꝝ.]in sermones coꝝ facti sunt cassi virtute resurrectionis sue in omnib⁹ que cōtra eum dixerūt: ꝛ hoc[cōtra eos]. i. in malum ꝛ verecūdiā coꝝ qui firmauerunt sibi sermonē nequā. Cessauerūt enīz mine ꝛ blasphemie: cognouerunt sua scrutinia non valere atqz a tan to strepitu verboꝝ siluerunt. Talis est mutatio dextre ex/ celsi: deo igitur sic exaltato: ꝛ visis miraculis

j. cor. j. d.

9 Conturbati sunt omnes qui videbant eos: ꝛ ti/ muit omnis homo.

¶ Cōturbati sunt]ad penitētiā ꝛ cōpūcti corde[omnes]. i. ex omni genere hoies[qui videbāt]ꝛ intelligebant[eos]scz iu/ deos defecisse ꝛ ꝑfusos:ꝛ inefficacē coꝝ esse falaciam. Q coꝝ dā aliq̄ de illis turbant̄:ꝛ tamen ipsi nō penitent[ꝛ timuit omnis homo]rōnalis deū ꝛ sibi iudiciū imminere diuinum. i. oīs vtēs rōne ad intelligēda que facta erāt timori dn̄i se sub/ didit. Qui ḡ nō timuit, non fuit homo. i. vsus rōne. Sed si ti/ met homo deū nō eū terret hō qui annūtiet sicut apl̄i ꝓhibi/ ti predicare de christo: non ideo destiterūt: ꝛ ideo isti sic erāt a timore inimici: sed deum timentes vna cum apostolis

†Annūtiauerunt opa dei: ꝛ facta ei⁹ intellexerūt.

¶ Annūtiauerūt]alijs ꝑdicando[opa dei]scz necessitatē ꝑas/ sionē, resurrectionē, ascēsionē, missionē spūssc̄ti, humanitatē ꝛ diuinitatē, virtutesqz ꝛ miracula[ꝛ facta eius]in celis et di uina nō puri hoīs:ꝛ cur essent facta:q2 factā nostram esse per deū redēptionē ꝛ salutē cognouerunt qui prius vtilitatē ope rū eius nō itellexerūt. Intelligamus ꝛ nos eū ꝑ facta nos re/ demisse:ꝛ studeamus nō solū ꝟbis: sed etiā operibus ipsum benedicere ꝛ laudare: ꝛ inde scz pro huiusmodi operibus

10 † ea. † qui † sunt

Letabitur iustus in domino ꝛ sperabit in † eo: ꝛ laudabuntur omnes † recti † corde.

¶ Letabit̄ iustus[per chr̄m redēptus: ꝛ per fidem opeꝝ dn̄i iustificatus[in dn̄o]nō in seipso, nō in mūdo[ꝛ spabit in eo] vitam etērnā in futuro: ꝛ tūc qn̄ dānabunt̄ puersi[laudabun tur]. i. laudabiles apparebūt adepta glīa[oēs]ꝛ quicūqz si/ ne ꝑsonarū acceptione[recti corde]qui recte credunt ꝛ bene viuūt. Illi sunt recti corde qui ꝓpria volūtate relicta volūta ti penitus se subijciūt diuine: qui rectā ꝛ iustā intētionē habē tes per amorē recte tēdūt in deū: ꝛ quib⁹ per oia placet de⁹. Sed curui corde sunt qbus nō placet qcqd deo placet. Orō.

Recti corde qui...

Corde in qui...

Tutela oium credētiū deus custodi ecclesiā tuam a cōuentu malignantiū: qui eam occultis iaculis ipu/ gnare nitunt̄: vt te salubri recteqz retinens intelle/ ctu iustoꝝ meritis perpetualiter letetur. Per dn̄z.

¶ Psalmus de laude dei ac potentia eius ꝛ vir/ tutibus: necnō de multiplicib⁹ dei bn̄ficijs i ꝑsen ti collatis: ꝛ in futuro ꝯferēdis. Psal. LXIIII.

Te decet hymnus deus in syon: ꝛ tibi reddetur votum in hierusalem.

Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Titulus talis est. In finē psalm⁹ Dauid ꝛc. Hoc est psal. iste dirigēs nos in finē. i. in christū ꝛ cōsumationē est Dauid: ꝛ est canticū. i. exultatio Hieremie ꝛ Aggei: q2 exponit nobis illud vnde exultauerūt illi reditum populi israel de Babylonia in Hierlm̄ ꝓhebētes cāticū in/ quā habitū de ꝟbo ꝑegrinationis. i. de reuelatione que facta est eis a deo pro captiuoꝝ ꝑegrinatione cū inciperēt ꝓficisci idest reuerti de Babylonia in Hierlm̄. Hoꝝ enim exultatio prefigurauit nostrā peregrinationē quā habemus cū spūalr ꝓficisci de hac peregrinatione incipimus: ꝛ huic babylonie non intēdentes deū amare intēdimus. Est eni ꝯceptio amo/ ris initiū ꝓficiscēdi: ꝛ incipit exire qui incipit amare. Excun/ tiū pedes sunt cordis affectus: charitas facit ciues hierlm̄: cu/ piditas babylonis: ꝛ si corpore adhuc sunt ꝑmisti: desiderio tn̄ sunt separati. ¶ Materia. laus dei, multiplexqz eius bn̄fi cium ꝛ acceptū ꝛ accipiendū. ¶ Intētio. excitare ad dei lau/ dez pro multimodis bn̄ficijs sue bonitatis nobis in redeun do ad celestē patriā collatis ꝛ in peruentione ꝓmissis. Quia enīz (vt supra dictū est) letat̄ nūc iustus in dn̄o: ꝛ deinde lau dabilis cōparebit in futuro. Intēdit hic ꝓpheta cūctos in ec/ clesia futuros admonere vt attēdentes qd eis diuina miseri/ cordia in redeūdo ad celestē patriā cōferat: qd in ꝑuentione ꝓmittat nō ingrati existāt: sz diuinis laudib⁹ ꝛ grāꝝ actioni/ bus decēter insistāt. ¶ Snia in gn̄ali. Propheta in isto psal/ mo in persona ecclesie vel cuiuslibet fidelis suā orōnē exau diri postulat: potētiāz ꝛ virtutes ac bona ꝛ multiplicia bene/ ficia dei

ficia dei enunciat ꝛ cõmendat. ¶ Sentẽtia in speciali. In voce ergo reuerẽtiuz ꝓpheta letus cantat dicẽs[Te jo[deus] nõ deos gentiuz[decet hymnus] .i. laus dei cũ cantico quez cantat qui vere deũ amat: ꝛ hoc[in syon] .i. in ecclesia pñenti. Nã syon interpretat̃ speculatio: ꝛ in ecclesia gloriã dei a lõge speculamur: quasi diceret: decet ꝛ iustũ est vt ecclesia sancta te laudet ꝓpter multa beneficia sibi collata[ꝛ tibi] de bonis operibus[reddetur] pfecte[votũ] .i. laus pro gratiarũ actione [in hierlm] .i. in visione pacis. .i. in patria celesti. Nã hierlm visio pacis interpretat̃ que ibi pfecte habebit̃: hic ergo in presenti vouemus bene operando ꝛ cogitando: ibi reddemus pro vtroqꝫ deũ laudãdo. Tunc nostrũ desideriũ adimplebitur: tunc reddet̃ ꝛ pficietur votũ qd̃ hic agere icipimus: sꝫ ex toto adimplere nõ possumus. Ad hoc suspirat ecclesia: vnde ꝛ suppliciter exorat dicẽs. Et iam nunc ħ

Syon spe culatio interpretat.

Hierlm vi sio pacis in terpretat.

2 Exaudi orationẽ meã: ad te oĩs caro veniet.

¶ Exaudi orationẽ meã] parcẽdo mihi de omnibus offensionibus meis: vt mundus ꝛ sine macula securus ad te veniã: ꝛ in illa celesti hierlm votũ meum psoluam: qꝛ[ad te oĩs caro] idest omnis hõ bonus ꝛ malus: ꝛ de omni genere statu ꝛ cõditione hoium[veniet] in iudicio finali: vt referat vnusquisqꝫ qd̃ gessit: qꝛ nõ es psonarũ acceptor. Ubi aperte ꝓpheta resurrectionẽ generalẽ annũtiat. Et necesse est vt exaudias. Quia

3 †Uerba iniquorũ preualuerunt sup nos: ꝛ †impietatibus nostris tu propiciaberis.

†iter/ mones. †impieta/ tes nr̃as.

¶ Uerba iniquoꝝ] scꝫ diaboli ꝛ primoꝝ parẽtũ iniqua suadendum[preualuerunt] vt mare mergẽs[super nos] .i. precerunt nos in hoc exilium ꝛ in peccatũ dimerserunt[et] cũ[impietatib⁹ nostris tu ꝓpiciaberis] ignoscẽdo ꝛ cõdonãdo eas: ac veniã dando nobis. Primũ peccatũ per verbũ factũ est: ꝛ per verbũ multa mala quotidie fiunt. Cauẽdum est igitur malũ lingue ne loquamur qd̃ noceat: nec a verbis impiorũ deprauemur. Cuiuslibet eniꝫ fere viri cõciliatrix est lingua. Unde Hieronymus. Nullum mẽbrum ita ab ineunte etate perdocuit que modicum mẽbrum est ꝛ inquietum. Et

Primũ pc̃m p verbũ fa ctum est.

Hierony/ mus.

4 Beatus quem elegisti ꝛ assumpsisti: inhabitabit in atrijs tuis.

¶ Beatus] est omnis ille[quẽ elegisti] .i. per gratiã de massa peccatorũ segregasti predestinando: ꝛ ad fidem vocãdo. vnde dicit. Non vos me elegistis: sed ego elegi vos[ꝛ assumpsisti] in adoptionẽ filij ꝛ in sortẽ tuam iustificãdo[qꝛ inhabitabit] nõ amplius mouẽdus[in atrijs tuis] idest in celesti hierusalẽ: quã dicit atria propter amplitudinẽ ꝛ pluraliter: qꝛ ibi sunt diuerse mansiones: ꝛ quilibet mansionẽ pro suo acceptaturus est merito: ꝛ tunc ibi

Ioan.15.

5 Replebimur in bonis domus tue: sanctũ est templum tuum mirabile in †equitate.

†iustitia

¶ Replebimur] vsqꝫ ad summuꝫ[in bonis] eternis[domus tue] celestis scꝫ hierusalẽ que sunt mira ꝛ ineffabilia: qꝛ nec oculus vidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis ascendit. Oportet igitur ea nunc esurire ꝛ sitire: vt tantis postmodum bonis mereamur repleri. Et subiungit que sit hec domus dicens[sanctũ est tẽpluꝫ tuũ] celeste ꝛ celestis glorie: qꝛ sanctificatur per deũ a quo inhabitat̃[mirabile] nõ in exteriorib⁹ vt domus terrene que colũnis ꝛ marmoribus, ac ceteris vanitatibus nitent: sed[in equitate] ꝛ iustitia. nã ibi apparẽt iudicia dei iustissima: que modo videntur distorta: quã iusticiam modo debemus esurire: vt tunc ea satiemur. Sancta electorum ecclesia domus dicit̃: qꝛ a deo inhabitat̃ tẽplum: qꝛ per deũ sanctificat̃: hoc tẽplũ sanctũ est in se ꝛ mirabile in equitate quo ad alios. Nam hec equitas in his duob⁹ pceptis est. Qd̃ tibi non vis fieri alij ne feceris. Et que vultis vt faciant vobis hoies ꝛ vos facite illis. Et vt illis bonis repleamur

Isaie 64.

Ecclesia electoꝝ domus dei.

6 Exaudi nos deus †salutaris noster: spes omnium finium terre: ꝛ in mari longe.

†saluator.

¶ Exaudi nos jo[deus] qui es[salutaris noster] scilꝫ Jesus christus per cuius incarnationẽ salui sumus: ꝛ sine cuius auxilio nihil boni possumus: vt ab ista terrena domo ad illã celestem trãseamus: tu qui es[spes] nõ tm̃ iudeoꝝ sed[omniũ finium terre] ꝛ etiã eoꝝ qui sunt[in mari longe] .i. omniuꝫ fideliũ qui vbiqꝫ habitãt in terra ꝛ in mari. In illo enim sperant etiã illi qui in vltimis terre partib⁹ habitãt: ꝛ illi qui longe in remotissimis insulis maris consistunt. Quomodo autẽ tam longe sit factus spes ostenditur cum subiungitur.

7 Preparãs montes in †virtute tua †accinctus potentia: qui cõturbas †profundum maris sonum fluctuum eius †.

†fortitudine sua. †circuncinct⁹ in potentia tu. †funduꝫ †qs sufferet:

¶ Preparans] .i. disponẽs ad agẽdum ꝛ ad vsus competentes[mõtes .i. apostolos ꝛ predicatores altitudine vite terrena oĩa trãscẽdentes[in virtute tua] nõ ipsoꝝ scꝫ vocando, iustificãdo gratia, doctrina, ꝛ morib⁹ informãdo: ꝛ per eos miracula faciẽdo: ꝛ bñ potes eos pparare: qꝛ tu es[accinctus] ꝛ munitus[potẽtia] magna scꝫ deitatis vt qd̃ hõ ex se non habuit deitas daret[qui] sic accinctus[cõturbas] ad pniaꝫ per illos montes[profundũ maris] .i. corda impioꝝ profundius mersa in peccatis: ꝛ tunc ex cõturbatiõe: quod in imo est ad summũ reducitur: quãdo maluꝫ qd̃ in corde iacebat oris cõfessione aperitur: ꝛ[sonum fluctuum eius] idest sonantes cõtradictione ꝛ fluctuantes persecutione: quia

8 Turbabuntur gentes ꝛ timebunt †qui †habitãt terminos a signis tuis: exitus †matutini ꝛ vespere delectabis.

†oẽs. †inhabitãt fines terre. †mane

¶ Turbabunt̃] pmo[gentes] ꝓpe existẽtes ad pniam ꝛ pro peccatis voce apostolica ꝛ pdicatoꝝ audita: ac visis miraculis[et] deinde[timebũt] deũ: vt credẽtes salui fiant etiã[qui habitãt terminos] ꝛ in extremis terre. .s. longe positi[a signis tuis] .i. a miraculis que facta audiẽt: ꝛ si nõ videant ꝛ postea [exitus matutini ꝛ vespere] .i. illius qui tpe iuuẽtutis ꝛ tẽpore senectutis exit p pniam a peccatis[delectabis] .i. delectabiles facies tibi ꝛ angelis: vel ẽt ipsi qui exit a peccatis. Uel [exitus matutini ꝛ vespere] .i. psperitatis ꝛ aduersitatis hui⁹ seculi[delectabis] idest delectabiles facies homini: dans ei exire inde ne capiat̃ ꝛ extollat̃ psperis cui diuitie sunt de⁹: ne etiã terreatur ꝛ frangat̃ aduersis pro quo passus est christus: sꝫ cuncta forti mẽte ptranseat ac letus ꝛ alacer ad fineꝫ tendat: delectare in domino ꝛ erit tibi mũdus fastidio. Qualiter autem hoc sit factum subdit: quia

9 Uisitasti terram ꝛ inebriasti eam: multiplicasti †locupletare eam.

†ditare

¶ Uisitasti terrã] .i. hominẽ peccatorẽ ꝛ terrenũ eum p tuaꝫ gratiã aspirando ꝛ a peccatis reuocãdo[ꝛ inebriasti eã] gratiam infundẽdo: ꝛ tanto amore tui replendo: vt vita ꝛ moribus ad meliora imutetur. Solet eni p ebrietatẽ bibentiũ sensus mutari. Quedã enim quasi ebrietas videt̃ cõtemptis oĩbus pauptatẽ amare: seipsum contẽptui habere: tribulationibus gaudere: mortẽ magis q̃ vitam diligere: ad ea que nõ apparẽt totis desiderijs anhelare: hoc modo iebriata terra nõ põt esse sterilis. Unde sequit̃[multiplicasti locupletare] ꝛ ditare[eam] idest multipliciter ꝛ multimodis donis ꝛ bonis spiritualibus ditasti ꝛ honorasti: hoc autem vnde factum sit declarat cum subiungit.

10 †Flumen dei repletum est aquis: parasti cibum illorum: †quoniam ita est preparatio †eius.

†fluuius dei replet⁹ est aquis †quia †tua

¶ Flumen dei] idest populus dei prior: scꝫ fideles primitiue ecclesie profundi ad recipiẽdum egrediẽtes a christo sancti

flumen a fonte[repletum est aquis].i.spiritussancti donis ⁊ gratijs: vnde alij potentur ⁊ irrigentur. Deinde post potū subdit de cibo dicens: tu parasti cibum illorum]scz fideliū in cōmunione corporis ⁊ sanguinis tui[quoniā ita].i.p te[est preparatio eius]cibi: ⁊ sicut a te disponit sine quo nihil fit. Est etiā scriptura sacra cibus noster ac panis vite ⁊ intellectus: quo quotidie reficimur ne deficiamus in hui⁹ pegrinationis deserto. Unde scriptum est. Non in solo pane viuit homo: sed in omni verbo quod procedit de ore dei. Sed quia hec fragilis homo suscipere non valet nec meretur: nisi deus per misericordiam det: ideo exorat.

Sacra scriptura est cib⁹ nr.

Mat. 4. Luc. 4.

Iul. 11 †Riuos eius inebria: multiplica † genimina eius: in stillicidijs † eius letabitur † germinans.

Irri. cos. † gnōnes † suis. † ta3 exorietur.

Riuos eius]fluminis scz doctores qui de eius plenitudine biberūt: ⁊ per quos spiritussanctus ad audientium corda decurrit[inebrians]donis spiritus scz sapiētie ⁊ gratie: vt sibi ⁊ alijs sufficiat. Sed vnde pdicatores deus inebriat: inde fideles multiplicat. vnde sequitur[multiplica genimina eius].i. successionē inde pullulantē.s.filios ad fidē ɔuersos: idest da imitatores prouectos ex riuis in fide generatos: vt ex credētibus alij credant: ⁊ p successiones pdicatio nō deficiat ⁊[in stillicidijs eius]fluminis.i.in guttis doctrine parue ⁊ tenuis: scz in verbis interpolate ⁊ modeste cadētibus a maioribus illius fluminis[letabitur]spūaliter: qa inde proficit[germinans].s.incipiens: ⁊ rudis in fide nouiter exortus qui magna adhuc cape nō pōt: sz minora que audit libēter suscipit: atqz eos quos pualet fruct⁹ bonoꝝ operū: ⁊ virtutū pferre studet.

Ico. 12 Benedices † corone anni benignitatis tue: ⁊ campi tui replebuntur vbertate.

† coronam.

Benedices]gratiam infundēdo[corone anni benignitatis tue].i.collectioni ⁊ multitudini fideliū de mundi circulo acquisite ipse gratie: in quo benignus mundo apparuisti: ⁊ dicitur corona: qz gloria victorie est vincēti diabolū: ⁊ dicit benignitatis dei: ne quis glorieť de meritis suis. Deinde hāc benedictionē corone exequitur per partes dicēs[⁊ campi tui] idest homines equitate ⁊ iustitia plant: scilz iusti[replebunť vbertate]bonorum operum vel imitatorum.

Hi. 13 Pinguescent † speciosa deserti: ⁊ exultatione colles accingentur.

† nes.

Pinguescēt]etiā dulcedine gratie[speciosa deserti].i.peccatores dei gratia deserti ⁊ steriles: vt vbi abundauit peccatum/ supabundet gratia: qui a sordibus exeunt vitioꝝ ac speciosi fiunt fide morū honestate ⁊ decore virtutū[⁊ colles]a terra se eleuantes: vel quos deus erigit ppter humilitatē[accingenť].i.pparabunť ad spūale pliū vel ɔfortabunť ad predicandū alijs: ⁊ hoc in[exultatione]qz veniunt ad regnum.

Ieō. 14 Induti sunt arietes ouium: ⁊ † valles abundabunt frumēto: clamabūt etenim hymnū dicēt.

† valles.

Induti sunt]etiā exultatiōe gaudētes de fructib⁹ suis. Uel [induti sunt]veste nuptiali: idest charitate erga deū ⁊ subditos[arietes ouium].s.duces gregū ⁊ prelati aliorū[⁊ valles] idest humiles populi doctrina de montibus fluente irrigati [abundabūt frumēto]idest cibo spirituali a fruge boni operis ppter ista beneficia eis collata[clamabunt]pre deuotione deum laudātes[etenim hymnū dicent]in gratiarū actione: dei beneficijs nō ingrati. Uel accipiendo de futuro[Benedices corone anni benignitatis tue].i.sanctos tuos remunerabis que vt corona palme ⁊ victorie circa te stabunt ⁊ victorie signū erunt: ⁊ exequiť per partes dicens[⁊ campi tui] idest ecclesie iudeoꝝ quos spiritualiter extollebas sicut campos[replebunť vbertate].i.eterna refectione[Pinguescēt] in eterna satietate[speciosa deserti].i.ecclesie gentiū: quia oia perfecte habebūt: ⁊[colles]idest martyres: qui campis: idest iustis virtute preminēt passionis[exultatione accingēťur].i. ex omni parte: tam in anima q̄ in corpore ea circūdabūtur. [Induti sunt].i.induētur stola iocūditatis ⁊ exultatiōe[arietes ouium].i.duces animarū: qz simul cū grege suo gaudebunt in eterna pace[⁊ valles abundabūt frumēto]quia obedientes ⁊ humiles anime celesti reficiētur alimēto. Ipse dominus erit frumētū eoꝝ: ipse est enim vere cibus animarū. Et ibi oēs non tam voce ⁊ verboꝝ strepitu q̄ mēte ⁊ cordis affectu in leticia ineffabili[clamabunt]⁊ eoꝝ clamor nō nisi laus dei erit: ideo subdit[etenim hymnū dicent].i.laudes ppetuas pro diuersoꝝ munerū donis. Unde alibi diciť. Beati qui habitant in domo tua domine: in seculum seculi laudabunt te. Ergo icipiamus hic hymnū dicere deo nostro quatenus pfecte illū laudare mereamur in futuro. Qui enim modo nō icipit: nec postmodum laudabit.

Psal. 84.

Oratio.

Tribue rex celestis vt nos erepti ab ariditate peccati flumie misericordie tue copiosius irrigati pinguescere mereamur: vel hymnū cum sanctis tuis decantare possimus. Per dominum.

Psalmus de laude ⁊ gratiarum actione propter opera dei mirabilia: ac pro gloriosa martyrum ⁊ tribulatorum victoria ac consolatione diuina. Psal. LXV.

Iubilate deo omnis terra: † psalmū dicite † nomini ei⁹: date gloriā laudi ei⁹.

⁊ † psal lite. † autem.

Auctor psalmi propheta dauid. ¶ Titulus hic est. In finē canticū psalmi resurrectionis. Canticum: qz est exultatio de resurrectione capitis que precessit: ⁊ corporis que futura est. Psalmus: qz pro resurrectiōe monet bene opari dirigens in finē.i.in christū vel in cōsumationē future resurrectionis seu beatitudinis. ¶ Materia. laus dei operaqz ipsius mirabilia ac gloriosa martyrū victoria. ¶ Intentio. monere fideles ad dei laudē ⁊ gratiarū actionē pro supradictis: ⁊ vt corde/ voce/ ⁊ opere deum laudēt/ predicēt/ ⁊ glorificēt pro suis beneficijs. ¶ Sentētia in generali. Propheta in isto psalmo in psona ecclesie seu cuiuslibet pfecti: inuitat vniuersos fideles ad agēdum gratias: ⁊ ad laudandū deū ppter opera ipsius mirabilia: ⁊ pro gloriosa martyrū victoria: loquiturqz de eorū munerū oblatione: ac post martyrij triumphū diuina eorū cōsolatione. Igitur sicut supra: ita ⁊ hic monet ad insistēdū diuinis laudibus ⁊ gratiarū actionibus alijs ⁊ alijs tamē rationibus ppōnēs seipsum in exēplum: ⁊ predicās que bona sibi fecit dns: ⁊ qz ad illū ore ⁊ corde sine iniqtate clamauit: ppterea deus exaudiuit. In quo nos hortatur vt simil'r faciamus: quatenus ab ipso exaudiri atqz eius misericordiam cōsequi mereamur. ¶ Snia in speciali. Ecclesia ergo spe resurrectionis leta vniuersos ad canticū ⁊ psalmū iuitans ait. [Iubilate deo]ineffabili affectu: ⁊ mētis exultatione[omnis terra].i.nō solum iudea: sed de omni terra populi ad deum cōuersi.q.d.in vocē erumpite gaudioꝝ: si nō potestis verborum: nō enim verbis iubilatur: sed solus gaudentiū sonitus reddiť quasi parturiētis ⁊ pariētis cordis. Est enim iubilus gaudiū ineffabile: qd nec taceri nec exprimi pōt. Et si iubilatis ꝙ deus audiat[psalmū dicite].i.psallite ⁊ operamini ꝙ hoies opera vestra bona pcipiant: ⁊ hoc[nomini eius]vt in bono opere laudē domini nō vestrā requiratis[date gloriā laudi eius]non industrie vestre: vt sicut ei iubilatis ⁊ operamini: ita pro his in eo non in vobis gloriamini. Et

Iubilus quid est.

Dicite deo q̄ † terribilia sunt opera tua † dne: in multitudine † virtutis tue mētienť tibi inimici tui.

⁊ † tremēda. † non hz † potētie

Dicite deo]laudando eū[q̄ terribilia sunt opera tua dne] deum: scilicet mysteria icarnationis.i.ꝙ deus est homo fact⁹: ꝙ passus:

ꝙ passus: ꝙ mortuus: ꝛ hꝫ que fecisti: ꝛ alia que adhuc facere nõ cessas q̃ p̃nt dici amabilia: sed terribilia dicit: ꝛ nõ superbiant hoies: sed terreant ꝛ timeãt, seqꝫ in vita emendẽt. Unde f̃m cõsiliũ Hieronymi: quilibet colligat sibi in fasciculũ a pncipio mundi opera dñi suauia in saluatione ꝛ retributione bonoꝝ: ac terribilia in punitiõe ꝛ dãnatione maloꝝ. Sed licꝫ magnus ꝛ terribilis sis [in] tanta tamen [multitudine virtutis tue] idest in multis virtutibus ꝛ miraculis tuis [mentientur] ꝛ mẽtiri nõ pertimescunt [tibi inimici tui] qui nec promissa soluunt: nec mandata seruãt. Illis ergo relictis

Hieronymus.

3 **Omnis terra adoret te ꝛ psallat tibi: † psalmum dicat nomini tuo†.**

† psallat saluissime.

℄ Omnis terra] .i. omnis generis hõ habitans in terra [adorat] .i. adorando fidẽ colat [te] qui verus es deus. Sed q2 fides sine opibus mortua est: recte subditur [ꝛ psallat tibi] .i. bene operet ad honorẽ tuũ [psalmũ dicat] .i. bonã opationẽ alijs ꝛ ad alioꝝ istructionẽ predicet: ꝛ hoc nõ sibi sed [nomini tuo] hoc est ad laudẽ ꝛ gloriã nois tui: vt qcquid boni feceris ad hoc referat. Tunc quippe vtiliter deũ adoramus quãdo culture fidei bonũ opus in quo deus honoretur adiungimus: atqꝫ alios nobiscũ quos possumus ad seruitutẽ dei verbo ꝛ exẽplo trahimus. Qð vt hic facere cũ ꝑtinus adiungit.

4 **Uenite ꝛ videte opera † dei: terribilis in cõsilijs super filios hominum.**

† dñi

℄ Uenite] oẽs populi .i. accedite passib9 mẽtis, affectib9 amoris [ꝛ videte] .i. intelligite diligẽter cõsiderãdo [opera dei] q̃ fecit: scilꝫ opera creationis, recreationis, retributionis, ꝛ alia huiꝰ: vt habeatis materiã laudis: qui est [terribilis in ꝯsilijs] habitis [super filios hoium] vt cũ mala bonis ꝛ bonis mala concedit: vnũ ex pura mĩa saluat: alium ex iustitia dãnat: isti irascitur: illi parcit: vnũ per grauissimi martyrij penã: alium magis leuiter ad regnũ celoꝝ ꝑducit: vnus ex virtutibus in finem ad vitia tendẽs ad infernũ ꝑ elationẽ corruit: alius ex vitijs in virtutibus finem concludens ad celum per humilitatem leuatur. Sed quid fecit terrore consilij sui declarat specialiter cum subiungit.

5 **Qui conuertit mare in aridam: in flumine ꝑtransibunt pede: ibi † letabimur in ipso.**

† iocũde imur.

℄ Qui cõuertit mare] .i. mundũ amarũ [in aridam] vt aquã dulcẽ sitiat qui salsa plenus erat. Unde ꝛ dicit alibi. Aia mea sicut terra sine aq̃ tibi: ꝛ illi ipsi q in aridã sũt cõuersi cũ eẽnt antea amari [in flumine] .i. in huiꝰ seculi fluxibilitate vbi alij veniunt, alij succedunt [ꝑtrãsibunt] delectatiões: ꝛ ꝑter fluentia rerũ peritarũ [pede] sicco .i. facile ꝛ tute christo duce: ꝛ cũ ꝑtransierimus [ibi] iam flumine trãsacto finita mortalitate ꝛ recepta icorruptione [letabimur] vere ꝛ ꝑfecte [in ipso] .i. in deo nostro quo duce trãsiuimus: qm̃ videbimus eũ sicuti est: ꝛ ipse erit oia in oibus: idest sufficientia omnium.

Psal. 142

6 **Qui dominatur in virtute sua in eternum oculi eius super gentes respiciunt: qui † exasperãt nõ exaltentur in semetipsis.**

† amaricant.

℄ Qui dominat] oibus: ꝛ hoc [in virtute sua] .i. ꝓpria: ita ꝙ nihil põt ei resistere [in eternum] nõ tẽporaliter: q2 potestas eius est eterna que nõ auferet [oculi eius sup gẽtes] saluãdas [respiciunt] misericorditer .i. illuminat gẽtes: ꝙ enim gentilitas credidit diuine mĩe respectꝰ egit: que cũ eligit iudea reprobat. Unde ꝛ subdit [qui exasperãt] deũ vel ꝓuocant in iram .s. iudei [nõ exaltẽtur] ꝛ desinãt gloriari [in semetipsis] in genere: ꝛ in carnalibꝰ obseruantijs: sed humilient in se vt exaltẽtur in christo. Exasperitas iudeoꝝ fuit ipsa ifidelitas: fuit supbia ꝛ inuidia: fuerunt praui mores ꝛ verba aduersus christũ ꝛ ecclesiam: qui qm̃ in se elati fuerũt non exaltarit: sed

deijci a dño meruerunt. Cognitis istis opibus atqꝫ acceptis tantis beneficijs admonet ad deũ benedicẽdum dicens.

7 **Benedicite gentes deum nostrum: ꝛ † auditam facite vocem laudis eius.**

† audite.

℄ Benedicite gẽtes deũ nostrũ] ipsum laudãdo: ꝛ ei gratias rependẽdo pro multis ꝛ magnis suis beneficijs: ꝛ nõ solum apud vosipsos eum laudate: sed ꝛ alijs [auditã facite] palã .i. predicando annunciate ꝛ facite vt alij audiant [vocẽ laudis eius] qua .s. laudat a vobis vt ꝛ ipsi ad laudẽ similẽ inuitentur: vt qui diligit deũ diligat ꝛ proximũ annunciãdo ei quod vtile est. Pertinet ḡ ad religionẽ nostrã ꝛ fidei culturaꝫ toto corde, toto affectu deuꝫ nostrũ benedicere, laudare, ꝑdicare. Et enumerat causas quare ꝑdicari debeat. Ipse est enim

8 **Qui posuit animam meam † ad vitam: ꝛ nõ dedit in † cõmotionem pedes meos.**

† in vitã. † motũ.

℄ Qui posuit animã meaꝫ] in se peccatis mortuã [ad vitã] scꝫ sua morte viuificãdo: ꝛ per gratiã iustificãdo: ne eam perpetua mors cõsumeret: ꝛ vt in ipso viuat: ꝛ q2 opus est ꝑseuerantia: ideo vt ꝑseuerẽt vsqꝫ in finem [nõ dedit] .i. nõ ꝑmittit dari [in cõmotionẽ] vt mouerẽtur in malũ [pedes meos] ꝛ affectꝰ. Minus dicit nõ dedit [in cõmotionẽ pedes meos] ꝛ plus significat .i. dedit vt nõ cõmoueant pedes mei. Qui posuit animam meaꝫ de vita nature ad vitam gratie in vitam glorie ipse regit pedes meos ne nutent: ne a bono cepto boni moueantur affectus: ꝛ necesse erat vt pedes nostros regeret: multa enim passi sumus.

9 **Quoniaꝫ probasti nos deus † igne nos examinasti: sicut † examinatur argentum.**

† igniisti † ignitur

℄ Qm̃ ꝓbasti nos deus] aduersis .i. nobis ipsis ꝛ alios ꝓbatos ostẽdisti nõ in ꝑceps dedisti [igne] tribulatiõis [nos examinasti] .i. purgasti: ꝛ sordes abstulisti [sicut examinat argẽtum] nõ in cinerẽ vertisti: sicut ferũ ꝓbat dñs sanctos suos: ꝛ tribulationũ igne examinat: nõ vt cõsumat: sed vt sordes purget: ꝛ electos ab omni terrena sorde ꝛ carnis delectatiõe mũdet: carnis eniꝫ oblectamina multum in aduersis deficiunt. Et exponit ꝑ partes ipsas examinationes cũ subiungit.

10 **Induxisti nos in † laqueum: posuisti tribulationes in dorso nostro: imposuisti homines super capita nostra.**

† muscipulã.

℄ Induxisti] .i. iduci ꝑmisisti [nos in laqueũ] nõ q decipit sꝫ q ꝓbat .i. in vincula ꝛ carceres siue quaslibet tentatiões [posuisti tribulationes] .i. flagella ꝛ ꝑsecutiões tyrãnoꝝ sic graue põdus [in dorso nr̃o] vt ꝑ supbiã male erecti ad humilitatẽ curuemur [iposuisti] tua volũtate ꝑmittẽs [hoies sup capita nostra] vt capitales possent dare snias. Imponuntur ꝛ mõ hoies sup capita nr̃a: toleramꝰ quos volumus: patimur aliqñ supiores quos nouimus peiores. Et bonũ est vt ꝯsideremus nos eẽ peccatores: ꝛ sic toleremꝰ ipositos sup capita nr̃a vt ꝛ nos cõfiteamur deo: q2 digne patimur. Quid eni indigne pateris qð fecit q iustus est: Quãdo male viuis si parcit plus irascitur. Omnino iste tribulatiões flagella sunt corrigentis ne sic snia punientis. Unde subdit

11 **Transiuimus per ignem ꝛ aquam: ꝛ eduxisti nos in refrigerium.**

℄ Trãsiuimus ꝑ ignẽ ꝛ aquã] .i. ꝑ aduersa ꝛ suauia: ꝑ ignem enim aduersitas vrens: ꝑ aquã ꝓsperitas corrũpẽs accipit [ꝛ eduxisti nos] mõ spe: vel [eduxisti] .i. educes ponẽdũ pñs interitũ pro futuro ꝓꝑ certitudinẽ [in refrigeriũ] paradisi: ꝛ in requiẽ eternã post estuꝫ tribulationũ. Si ergo ꝛ nos a simili aliciuius: nec estu: nec pluuia a via cessantes: nec ꝓsperis: nec aduersis retardamur: igneqꝫ aduersitatis non crepamus: ꝛ aqua prosperitatis non dissoluimur: ita vt nec nos aduersa

deijciant:nec prospera extollant:in refrigeriū ꝛ requiē eternam trāsimus. Unde subdit ꝛ trāsactis tribulationibus

12 **Introibo in domū tuā in holocaustis:reddam tibi vota mea que distinxerunt labia mea.**

℄ Introibo]tandē re[in domū tuā]nō manufactā.s.futuraꝫ ꝛ celestem:ecce refrigeriuꝫ[in holocaustis]bonorū operum prius in p̄nti exhibitis pro qbus mihi premiū in domo tua dabis:ꝛ tūc scꝫ cū itroibo[reddā tibi]cū angelis[vota mea] idest vota laudiꝫ que hic voueo ꝛ p̄mitto[que]vota[distinxerunt labia mea]iteriora.i.que ratio mea oībus p̄tulit. Uota sua labijs iterioribꝰ sancta ecclesia distinguit:qꝛ bona que deo offert mente ꝛ rōne discernit ab omni laude humana:ꝛ terreno cōmodo:ꝛ ab alijs ea disiungēdo:ꝛ nil preter deum in ipsis requirēdo. Nec solū vota voui in prosperis. Sed ēt cōfessionē tenui in aduersis. Unde ꝛ subdit

13 **Et locutū est os meum:in tribulatione mea.**

℄ Et]que[locutū est os meū]ibi p̄mittēdo.q.d.ꝛ que nō tm̄ corde:sed etiā voce p̄fessus sum me redditurū[in tribulatione mea]nō victus ea. Sācti eniꝫ martyres christū cōfitebant̄ in tormētis:qꝛ spe erat eis tribulatio dulcis:christi ingt̄ serui sumus:christi fidē tenemus: pro chrīo mori desideramus. Corde ergo tenēda est fides: ore p̄palanda est veritas. Corde enim credit̄ ad iustitiam:ore aūt cōfessio ad salutem. Deinde ostēdit quomodo in domo dei introeat in holocaustis:ꝛ ipsa holocausta exponit dicens

Fides corde tenenda est.

14 **Holocausta medullata offeram tibi cum incenso † arietum:offeram tibi boues cum hircis.**

† ꝛ arietibus.

℄ Holocausta medullata].i.pinguia suauia plena intus charitate ꝛ dulcedine[offerā tibi]nō alij.i.meipsum tibi offeraꝫ pingue sacrificiū cū medulla ꝛ pinguedine charitatis ꝛ intimi amoris. Intus enim ꝛ ad tibi placēduꝫ charitas mihi est nō in sup̄ficie ad placēdū hoīb̄ꝰ[cū incensu arietū].i.cū mactatione ꝛ destructiōe motuū sup̄bie icēsa:ꝛ cōsumpta omni eius altitudine ꝛ rigore[offerā tibi]scꝫ mactādo ꝛ occidēdo [boues]qbus terra aratur.i.motus auaritie[cū hircis].i.cuꝫ fetidis motibꝰ luxurie hic in me vitia mactando. Et ita offeram tibi humilē obediētiaꝫ cōtra sup̄biā:paupertatē voluntariā cōtra auaritiā:castitatē integrā:cōtra luxuriā:rursus ad alia beneficia intelligēda gentes inuitat

15 **Uenite audite ꝛ narrabo oēs qui timetis deum: quanta fecit anime mee.**

℄ Uenite]affectibꝰ ꝛ passibus amoris[audite]auribꝰ cordis [ꝛ narrabo]aperte vobis o vos[oēs qui timetis deū]nō est enim qbus narret̄ vbi timor dei nō est:qꝛ timor clauis est q̄ aures aperit:scꝫ quāta beneficia preter illa que dicta sunt[fecit anime mee].i.mihi vt sciatis a simili q̄ eadē faciet ꝛ vobis si vultis:ꝛ p̄ vos nō steterit:vix possent explicari beneficia que fecit:maxime tn̄ apparēt in tribus: scꝫ in remissione peccatoꝝ:in collatione meritoꝝ:in retributiōe premioꝝ. In p̄mo recole q̄ꝫ indigno remisit. In scd̄o que gratuita contulit ꝛ quanta. In tertio q̄ꝫ incōparabilia:preterea quid pro te pertulit qui sacramenta tibi contulit. Deinde exponit specialiter quanta sibi fecit cum subdit.

Timor clauis ē aurium.

16 **Ad ipsum ore meo clamaui: ꝛ † exultaui sub lingua mea.**

† exaltaui.

℄ Ad ipsum ore meo clamaui]quasi diceret inspirauit ꝛ dedit vt ad eū clamarē ore meo qui prius ad simulacra surda: ꝛ muta clamaui ore alieno.s.diabolico[ꝛ exultaui sub lingua mea].i.dedit vt clamādo ore exultarē in corde. Sub lingua enim exultare est ex clamore vocis gaudiū in corde cōcipere. Ipse est verus clamor ad deū:scꝫ affectus cordis:ipm publice predicaui:ipsum in secreto cōfessus sum:qd̄ in ore hoc ꝛ in corde habui. Ille clamat exultāter sub lingua quē nō remordet cōscientia. Cuius autem cōscientia peccatrix est:eius quoqꝫ oratio inutilis est. Quod declaratur cū subditur

Exultare sub lingua quid est.

17 **Iniqtatē si aspexi in corde meo:nō exaudiet dn̄s.**

℄ Iniquitatē si aspexi in corde meo].i.si dilexi: quasi quadā similitudine intēdentē itendēs. Ea enim que diligimus libēter aspicere solemus. Aspicere ergo h̄ itelligit oculos iteriores ad iniquitatē reflectere p̄ cōsensum ꝛ delectationē. Quasi enim aspicit̄ in corde iniquitas qn̄ ea mētis oculis placet: qn̄ delectat:quādo iam ipsa ratio approbat ꝛ amat[nō exaudiet dn̄s]me vel precē meā:oratio enim que pura nō est nō auditur. Ergo nō exaudiet deus precē cuiꝰ ex iniquitate corruptā cōspicit mentē. Ecce p̄ponit iste meritū vt discant alij laborare prius q̄ꝫ querāt premiū. Inde de premio subdit.

18 **Propterea exaudiuit † deus: ꝛ † attēdit voci † deprecationis mee.**

† me † intēdit † orōnis

℄ Propterea]qꝛ ad illū ore ꝛ corde sine iniquitate clamaui ꝛ iniquitatē in corde meo non aspexi[exaudiuit deus]preces meas:hinc apostolus ait. Si cor nostrū nō reprehēderit nos fiduciā habemus:qꝛ qcqd postulauerimus accipiemus[ꝛ attendit voci deprecationis mee]ecce vicissitudo:qꝛ intēdentem intēdit deus:in quo nos hortatur vt similiter faciamus: quatenus a deo exaudiri:atqꝫ eius mīaꝫ ꝯsequi mereamur: hic inq̄ꝫ bona fecit anime mee: ꝛ qꝛ hoc p̄cedit ex dei gratia ꝛ beneficio nō nostro merito:iō gratias illi agēdo subiungit.

i. Joh. 3.

19 **Benedictus deus † qui non amouit † orationem meam: ꝛ misericordiam suam a me.**

† me † deprecationē.

℄ Benedictus]sit[deus]pro suis beneficijs[qui nō amouit orationē meā ꝛ misericordiā suā a me].i.qui p̄seuerāter me facit orare vt nō ab oratione tepescā ꝛ p̄seuerāter miseret̄: vt in tribulatione nō deficiā:hec duo cōnexa sunt. Si eniꝫ a te nō est amota oratio tua:securus esto q̄ nec ipsius misericordia. Si nō suspēditur oratio nō protelatur misericordia. Ergo nō deficiamus in orando securi de p̄missione: qꝛ etsi differt qd̄ danduꝫ est:nō tn̄ aufert:p̄pterea p̄cepit dn̄s:quia opꝫ semper orare ꝛ nunq̄ꝫ deficere. Oratio.

Infunde domine mētibus nostris gloriam laudis tue: vt dum huius seculi incēdia vitamus: in eterna refrigeria te p̄sule trāsferamur. Per dominū.

℄ **Psalmus de christi incarnatione: ac eiꝰ inter hoies cōuersatiōe: ꝛ mundi illuminatiōe: ac de peccatoꝝ ꝛ laudis cōfessione. Psal.LXVI.**

Deus misereat̄ nostri ꝛ benedicat † nobis:illuminet vultum suuꝫ super nos † ꝛ misereatur nostri.

1 † nos † alia lra nō hꝫ residuum.

Auctor psalmi p̄pheta dauid. ¶ Titulus talis est. In finē in hymnis psalmus cātici dauid:hoc est psal.iste cōuenit dauid p̄phete sine cuilibet fideli:ꝫ ideo dicit̄ psalmus: qꝛ monet ad cōfitēdū ꝛ bene op̄andū:ꝛ cantici:qꝛ est exultatio de illuminatione vtriusqꝫ populi:ꝛ de benedictiōe:psalmus inq̄ꝫ dirigēs nos in finem.i.in chrm̄ habitꝰ in hymnis.i.in laudibꝰ deo exhibēdis. Quia ḡ in psalmo p̄cedenti dictū est de electiōe gentiū ꝛ repulsione iudeoꝝ:cōsequenter hic agit̄ de coequatione vtroruq̄ꝫ populoꝝ. Intellexit eniꝫ p̄pheta illuminationē quam deus daturus erat toti mūdo:de qua oēs debemus eū laudare sūmo studio. ¶ Materia.laus dei pro bn̄ficio incarnationis chrī ꝛ eius cōuersatiōe iter hoies ꝛ illuminatiōe mundi. ¶ Intētio.monere fideles ad laudādū deū occasione predictoꝝ. ¶ Sentētia in gn̄ali. Propheta in isto psalmo in p̄sona sua seu cuiuslibet fidelis supplicat vt cū fidelibꝰ mereat̄ benedici ꝛ illuminari:loquitqꝫ de chrī incarnatione ꝛ conuersatione

tione inter hoies: et hortatur ad cõfessionem peccati et laudis. ¶ Sentẽtia in speciali. Propheta ergo: qr in precedẽti psalmo monuerat nos benedicere deũ: qđ nõ possumus nisi ipse prior nos benedicat: ideo hic precat benedici. Et qr vidit esse oia bona ex misericordia dei: ante oia miam precat dicens. [Deus] scz pater [misereatur nostri] prius culpã tollẽdo et peccata dimittẽdo [et] postea [benedicat nobis] gratiã cõferẽdo et bona augẽdo. Prius eniz miseret deus erranti reducẽdo eũ ad viam: postea benedicit multiplicãdo virtute et merito [illuminet vultũ suũ sup nos] .i. manifestet filiuz suũ nobis eũz in carne mittẽdo et cognoscere faciẽdo: qui dr vultus et imago patris: p filiũ enim representat pater sicut ipse ait. Qui videt me videt et patrẽ [misereatur nostri] dona sua in nobis conseruãdo. Quod pmiserat repetit vtrũqz: est eniz nobis necessariũ vt mia eius nos pueniat et incipiat: et mia eius subsequat et cõseruet. Et conuertit se ad deum dicens. Ista peto ad hoc

2 **Ut cognoscamus in terra viam tuam: in omnib⁹ gentibus salutare tuum.**

¶ Ut cognoscamus [o deus] [in terra] .i. in hac vita [viã tuaz] idest per quã ad te valeamus pingere .i. Christuz qui tanqz via ducit ad te ad patriã. Qđ exponit plenius dicẽs [in oib⁹ gentibus] vbiqz terrarũ cõstitutis: ecce in qua terra [salutare tuũ] scz filium tuũ quo saluemur: et qui est salus oium. Ecce quã viam .i. vt cognoscamus eandẽ viaz nõ vniusciususlibet sed omniũ gẽtiũ eẽ salutez: qr nõ est iudeorũ tm saluator: sed etiã gentiũ. Et qr iam cognouerunt: ideo pro directione.

3 **Confiteantur tibi populi deus: confiteantur tibi populi omnes.**

¶ Cõfiteantur tibi populi [o] [deus] peccata sua: hoc est se accusent et in se refundãt peccata sua ad honorẽ tuuz [cõfiteantur tibi] et laudẽ tuaz: hoc est te laudẽt et tibi merita sua ascribant: et nõ tm populus vnus: vel populi terre vnius: sed [populi oẽs] qr ad gratiã inuitantur oẽs: ne dicatur ecclesia non vbiqz diffusa prius se accusent et cõtẽnent: vt sic postmoduz digne te laudẽt. Quid times cõfiteri o homo qui nõ cõfitendo eẽ nõ potes occultus. Dãnaberis tacitus qui posses liberari confessus. Ad hoc exigit deus confessionem vt liberet deus humilem. Et quia ista confessio non ad supplicium ducit: sed ad gaudium: sequitur et dicit.

4 **Letentur et exultent gẽtes quoniã iudicas populos in equitate: et gentes in terra † dirigis.**

† dirigis

¶ Letẽtur [anima intus gaudẽdo] [et exultent] corpore extra hilares se ostendẽdo: qa saluãtur in vtroqz [gentes] in eo qui cõfessos liberat: et superbos dãnat: qui eniz iam confessi sunt nõ timẽt futura iudicia tanqz ibi dãnandi: qr eis christus est aduocatus indultor nõ vindex vltor. Unde Leo papa. Nõ remanet in iudicio condẽnandũ: qđ hic fuerit cõfessione purgatũ. Et subdit quare [qm iudicas] .i. iudicabis in futuro [populos in equitate] reddẽdo singulis sm merita sua. Et qr pp hoc nõ multũ laudarẽt: nisi enim misericorditer in hac vita etiã hoies visitaret omnes dãnarẽtur: ideo adiecit [et gentes in terra] .i. nunc in presenti vita [dirigis] vt recte viuẽdo ambulent: et ad eternam salutem pringant: et hoc exemplo vite: verbo doctrine: et auxilio gratie.

Leo papa

5 **Confiteantur tibi populi deus confiteantur tibi populi omnes: terra dedit fructum suum.**

¶ Confiteãtur tibi populi deus: confiteantur tibi populi oẽs [et beneficiũ sue salutis a te recognoscãt: repetit eundẽ versuz in exhortatiõe: sed aliã cãm subdit dicẽs: qr [terra] .i. Maria virgo beata [dedit fructũ suum] .i. genuit et produxit filiuz: scz christũ qui est semẽ in quo est benedictio omniũ gentiuz. Et in hoc fructu et semie. Benedicat nos et c. vel [terra] que prius sterilis spinas et tribulos germinabat: scz homo vel ecclesia vocatione diuine maiestatis et misericordie modo in aduentu filij [dedit] confitendo [fructum suuz] .i. bona opera: scilicet fructum tricesimũ, sexagesimũ, et centesimũ: sed non nisi per benedicentẽ deum. Ideo vt fructum demus

Benedicat nos deus deus noster: benedicat nos deus: et metuant eum omnes fines terre. 6

¶ Benedicat [et] [nos] conferẽdo gratiã in presenti et gloriã in futuro [deus] pater [deus noster] .i. filius vbi adicit noster: qr vocat Emanuel .i. nobiscũ deus [benedicat nos deus] spiritussanctus: atqz etiã multiplicet in benedicẽdo. Benedictio enim in multiplicatiõe solet maxime et pprie itelligi. Per hoc qđ ter dicit deus: notat trinitas psonarum: per hoc qđ singulariter dicit eũ et nõ cosnotatur vnitas substãtie. Unde sequitur [et metuant eũ] scz deum timore filiali [oẽs fines terre] .i. habitantes in oibus finibus terre: qr veniet iudex qui prius venit humilis: agnoscamus humilẽ vt nõ expauescamus excelsuz q.d. sic abũdãter: in noie christi benedicat nos deus: vt filijs suis adoptis in regnũ suum coheredib⁹ vnigeniti filij sui impleat vniuersam faciẽ terre. Bene aũt ait: et metuant eum: qr nulla est in hoc mundo vera securitas. Ecce metus dei inter alia beneficia postulatur: vt credita caute custodiant: timor dei incipit et cõsumat. Qui timere nouit: amare non desinit. Beatus homo qui semp est pauidus: nescit homo diez neqz horam quãdo transeat: nescit vtrum amore an odio dignus sit. Timeamus ergo deum: timeamus iudicium eius vt postea securi esse valeamus.

Eccl. 9.

Oratio.

Illumina domine vultum tuum super nos: benedictionemqz perpetuam nobis largire: vt cõfitentes tibi in timore sancto fructum iustitie coram facie maiestatis tue reportare mereamur. Per do.

¶ Psalmus de christi icarnatione: passione: resurrectione: ascensione: spiritussancti missione: et alijs beneficijs suis multis: ac de gratiarum actione pro ipsis. Psal. LXVII.

Exurgat deus et dissipent inimici ei⁹: et fugiãt q oderunt eũ a facie eius. 1

Auctor psalmi pphera dauid. ¶ Titulus hic est. In finez psalmus cantici dauid .i. psalmus ille qui est cãtici: idest exultationis: qr pponit nobis mysteriũ nostre reparationis attribuitur dauid pphete qui hic loquitur tendẽti in finem: idest christũ per quẽ cõplenda nouerat que in psalmo canuntur. Igitur qr supra breuiter tetigit de christi icarnatione: hic tam latius psequit mysteriũ nostre reparationis. Est nãqz psalmus ille refertus euãgelicis sacramẽtis. Inuitat aũt pphera oẽs futuros filios ecclesie vt attẽdentes beneficia collata eis p christi passionẽ et resurrectionẽ et cetera: tantã gratiã nõ inuacuum recipiãt nec ingrati sint: sed hãc gratiã voce et opere celebrẽt: et in eadẽ gratia in dño exultent. ¶ Materia. christi incarnatio: passio: resurrectio: inimicorũ cõfusio: christi ascensio: spiritussancti missio: euãgelij pdicatio: ecclesie p oẽs gentes dilatatio: beneficiaqz sequẽtia ad hec pdicta. ¶ Intentio. monere ad leticiã et canticũ ex his deo debitũ vt christo cantemus et eũ exultemus. ¶ Snia in gnali. Propheta in isto psalmo loquit de christi incarnatiõe: passione: resurrectiõe: inimicorũ suorũ cõfusione et annihilatiõe: de christi ascẽsione: spiritussancti missione: apostolorũ predicatiõe: peccatorũ conuersione: ecclesie pfectu et laudatione: aduersariorũ depressione et increpatione: ac pro beneficijs exhibitis gratiarũ actione. ¶ Sentẽtia in speciali. Propheta ergo precãs christũ per resurrectionẽ exaltari ait [Exurgat] idest resurgat [deus] scilicet christus a morte [et dissipentur] hic in resurrectione christi: et post in futuro iudicio [inimici eius] scz iudei quorũ aliqui fue-

runt interfecti: ⁊ alii per totum mundum dispersi ⁊ [qui ode/runt eū] scʒ pertinaces in malo [fugiant] modo terrore con/cussi [a facie eius] .i. a presentia sua nō loco ⁊ corpore: qꝛ de⁹ presens est vbiqʒ: sed mentu animi ⁊ voluntate .s. nō latendo sed timēdo. Et est graue maledictū ⁊ horrēda increpatio vt velint ⁊ conentur qd̄ nullatenus fieri potest. Uel [fugiant] in futuro [a facie eius] tanq̄ʒ a spectu eius indigni sicut scriptuʒ est. Tollatur impius: ne videat gloriam dei. Hec debet esse vox christiani contra omnem tentationem ⁊ tribulationem inimici scilicet: exurgat deus ⁊c.

Esaie 26.b.

2 **Sicut deficit fumus deficiāt: sicut fluit cera a fa/cie ignis sic pereant peccatores a facie dei.**

¶ Sicut deficit fumus] ex flamma consurgēs qui quanto al/tius ascendit tanto amplius euanescit: sic [deficiant] modo in dei a potestate ⁊ gloria qui sicut fumus ex igne odiorūʒ pro/cedens cōtra christum se extulerunt: ⁊ inde mox euanuerūt: ⁊ [sicut fluit cera a facie ignis] quo dissoluitur ⁊ ꝯsumitur [sic pereant peccatores a facie dei] in futuro. In iudicio eniʒ tol/lentur mali a facie dei qui erit ignis ad penam impioꝝ: ⁊ lu/men iustoꝝ. Postq̄ʒ ostēdit de christi exaltatōe qd̄ ꝯtingat ma/lis: ꝯsiter ostēdit qd̄ de eadē ꝓueniat bonis dicens

† lo. ci. denunr.

3 **Et iusti † epulentur ⁊ exultent in conspectu dei: ⁊ delectentur in leticia.**

¶ Et] ecōtra [iusti epulentur] .i. reficiantur ipso scʒ deo: ⁊ io/cundent cōtēplatione eius hic: ⁊ in futuro quasi in epulis po/siti: vt qui in vinea laborauerūt reficiantur in delicijs gustan/do dulcedinē diuine bonitatis [⁊ exultent] nō coraʒ hoibus per vanitatē iactantie: sed in cōspectu dei modo per sereni/tatem cōscientie quā dn̄s inspicit sine errore: ⁊ in futuro pro specie exultabunt: qꝛ ipsum facie ad faciem videbunt [⁊ dele/ctentur] hic [in leticia] de beatitudine ꝓmissa: ⁊ in futuro de beatitudine iam adepta. Deinde se ad ipsos conuertit qbus tantam spem dedit ⁊ hortatur eos dicens. Ergo

4 **Cantate deo † psalmū dicite nomini ei⁹: iter faci/te ei q ascendit sup occasuʒ: dn̄s † nomē † illi.**

† psallite † enim † est ei

¶ Cantate deo] per mētis deuotionē ei bene viuēdo [psalmū dicite nomini eius] .i. bonū affectum bonis opibus approba/te in gloriam eius recte operando: ⁊ etiā [iter facite ei] ad in/trandum in vobis: ⁊ in alijs corda auditoruʒ predicatione ei aperiēdo ⁊ peruia faciēdo: ac vestra ei purificando ⁊ paran/do [qui ascēdit super occasum] qꝛ resurgēdo casum corporis ⁊ mortē vicit: ⁊ super hoc ꝙ occidisse putatur omnib⁹ excel/lentior factus: vbi etiaʒ occasus vitioꝝ ⁊ peccatorū fuerit: ibi ipse sol iustitie oritur ⁊ ascendit. Et debetis iter ei facere: qa [dominus] est [nomē illi] essentiale hoc nomē singulariter illi congruit: qꝛ ipse solus in celo ⁊ in terra per se dn̄af. Et nemo pōt dn̄ari nisi p ipm. Et si faciēdo iter occurrunt tristia

5 **† Exultate in ꝯspectu eius: turbabunt a facie eius patris orphanorum: ⁊ iudicis viduarum.**

† et Mat. 10.

¶ Exultate] nō tn̄ non deficiatis [in cōspectu eius] nō homi/num .i. in cōscientia vbi deus videt: ⁊ in cōsideratiōe premij futuri que erumnas mitigat: spe gaudētes: in tribulatione pa/tientes: qꝛ mali qui vos modo conturbant in cōspectu homi/num [turbabunt] in iudicio [a facie eius] scʒ [patris orpha/norum ⁊ iudicis viduarū] cum eis dicet: ite in ignem eternū: quasi dicat nō estis destituti vt putatur. Ipse enim vt iustus iudex turbat ipsos: vt pius pater defendit: ⁊ colligit viduas ⁊ orphanos qbus mortuus est maritus mūdus: ⁊ pater dia/bolus: ac mater ꝯcupiscētia. De his orphanis ⁊ viduis: idest spei secularis societate destitutis dominus sibi templum fa/bricat de quibus consequenter dicit

Deus tur/bat ipsos: viduas de/fendit ⁊ colligit.

6 **† Deus in loco sancto suo: deus qui inhabitare fa/cit † vnius moris in domo.**

† dn̄s

† vnius modi.

¶ Deus] est [in loco sancto suo] .s. in iustis ⁊ sanctis: quē locū euidētius ostēdit cum subdit [deus qui inhabitare facit] ⁊ si/mul colligit plures hoies [vnius moris] idest vnanimes vnū sentiētes ⁊ vnius voluntatis fm̄ fideʒ ⁊ charitatē [in domo] idest in vna ecclesia. In talibus est deus tanq̄ʒ in loco sancto suo. Nam sicut in magna hoīs domo nō in qualicunqʒ loco eius requiescit dn̄s eius: sed in aliquo secretiore ⁊ honoratio/re loco: sic deus nō in oibus habitat qui in domo in qua ⁊ va/sa cōtumelie sunt: sed in his tn̄ qui vnanimiter ⁊ cōcorditer viuunt. Nec hoc suis viribus ⁊ meritis ascribere dʒ: qꝛ deus sola sua gratia hunc locum edificat. Unde subdit

7 **Qui educit † vinctos in fortitudine: similr̄ † eos qui exasperant qui habitant in sepulchris.**

† cōpe ditos. † amari cantes.

¶ Qui educit] p confessionē de fouea culpe ad statum gratie [vinctos] ⁊ ligatos a diabolo in peccatis qui volunt ambu/lare nec possunt: sed dn̄s talium soluit vincula peccatoruʒ: ⁊ hoc [in fortitudine] sua per quā fortes sunt qui ante nō erant [similiter] educit de peccatis [eos qui exasperāt] .i. ad iram ꝓuocant .s. deum superbe se excusando ⁊ publice gloriando: eos etiā educit [qui habitant] ⁊ morantur [in sepulchris] .i. in feda cōsuetudine peccandi tanq̄ʒ sepulti: ⁊ in peccatis obsti/nati tanq̄ʒ lapide male ꝯsuetudinis pressi. Isti sunt tres mor/tui quos dominus suscitauit. Et hoc quod modo spiritaliter adimpletur ⁊ figuraliter ostēdebatur: vere ergo dn̄e educes. Nam ⁊ prefiguratum est quia. O.

8 **Deus cuʒ † egredereris † in cōspectu populi tui: cum † pertransieris in deserto.**

† egre diēris. † corā ꝑ populo tuo. † transie ris.

¶ Deus cum egredereris in cōspectu populi tui] exeuntis de egypto precedēdo .s. per diem in colūna nubis: ⁊ per noctem in colūna ignis [cū ꝑtransieris in deserto] ducendo populuʒ tuum per desertum vsqʒ ad montem synai

9 **Terra mota est: etenim celi distillauerunt a facie dei † synai: a facie dei israel.**

† mons syna.

¶ Terra mota est] moueri enim ⁊ tremere videbat mons sy/na deo descēdente in eum [eteniʒ celi distillauerunt] pluuiaʒ vel māna qd̄ in modum stillicidij de celo descendit [a facie] idest presentia [dei synai] idest dei habitātis in illo monte [a facie dei israel] .i. dei cuius erat populus israel. Tu qui tanta miracula tunc fecisti: facies quoqʒ quod subiunctū est: qꝛ plu/uiam voluntariā ⁊c. Cum ergo o [Deus egredereris in con/spectu populi tui] .i. cuʒ appareres hominibus per opera in carnationis: ⁊ in opib⁹ tuis inotescceres his qui nouerūt opa tua intueri: ⁊ gratiā tuam intelligere qui sunt populus tuus: ⁊ cum [pertrāsieris] ⁊ venires [in deserto] gentium .i. cuʒ pre/dicareris in gentibus que deum ignorabant: ⁊ quasi desertū sine deo erant [Terra mota est] .i. terreni hoies ad fidem ex/citati sunt [etenim celi] idest apostoli ⁊ predicatores [distilla/uerunt] pluuiam verbi dei: ⁊ gratiam non a seipsis: sed [a fa/cie dei synai] idest a presentia dei eos inhabitātis: q legē dedit in syna [a facie dei israel] .i. populi vidētis deū q etiā auctor est noui testamēti. Et sicut celi distillauerūt māna: sic tu

10 **Pluuiam voluntariā † segregabis deus heredita/ti tue: ⁊ infirmata est: tu vo perfecisti eam.**

† se gregās.

¶ Pluuiam voluntariā] idest gratiā gratuitam [segregabis] idest segregatiʒ ⁊ singulariter dabis o [deus hereditati tue] idest ecclesie tue .s. fidelibus. Pluuia voluntaria merito gra/tia dei intelligitur: qꝛ nullis precedentibus meritis sola dei voluntate gratis datur: quasi dicat multomagis nunc eccle/siam que est hereditas tua tuo sanguine redēpta rigabis vo/luntarie pluuia gratie tue: ⁊ hac pluuia percepta [infirmata est] ipsa hereditas] idest agnouit infirmitatē suam: ⁊ se nihil esse per

esse per seipsam ⁊ non viribus suis: sed gratie dei tribuēdū esse quod est tu Xpo perfecisti eam quia virtus in infirmitate perficitur: infirmata est in se vt perficiatur in te.

† ibi habitabūt. † tua sua virtute egenti.

11 Animalia tua † habitabunt in ea: parasti in † dulcedine tua pauperi deus.

¶ Animalia tua i. tibi subdita. s. mites ⁊ mansueti quib⁹ iugū dei suaue est ⁊ onus leue: qui in ecclesia nutriunt̄ corporali cibo sacre scripture Xbo ⁊ eucharistie sacramēto habitabunt in ea s. hereditate ⁊ ecclesia: q̄ intra sanctā ecclesiam humiliter viuēdo pseuerant. Et hanc pluuiā parasti in dulcedine tua pauperi spūali de se nō psumēti o deus qui pauperes spiritu diligis. i. gratiā tuā humilib⁹ qui se infirmos reputāt cōtulisti: nō ex suis meritis: sed ex sola dulcedine tue charitatis. Et apte ait in dulcedine: q̄ nil dulcius est charitate. Deinde ostēdit parationes quas pauperi suo deus fecit dicens.

Charitate nil dulci⁹.

12 Dñs dabit verbū euangelizātib⁹: virtute multa.

¶ Dominus dabit ⁊ ministrabit verbū doctrine: hec sunt cibaria que suis aīalibus in sua hereditate largitur deus vt pascant̄ eis: hec dulcedo pluuie in pauperes dei defluxit que ab ore euāgelizantiū iubēte deo processit euāgelizantibus idest pdicātibus in virtute multa hoc est in magna cōstantia fidei: occidi enim possunt sed flecti nequeunt. Uel euangelizantib⁹ in virtute multa i. pdicatorib⁹ virtuosis: ⁊ multa virtute fulgētibus. Et subiūgit qs dñs dabit verbū scilicet.

13 Rex virtutum dilecti dilecti: ⁊ speciei domus diuidere spolia.

¶ Rex virtutū mentis ⁊ miraculoꝝ dilecti dilecti i. s. vnici filij. i. pater qui est rex virtutū que virtutes etiā sunt filij. Et bene rex virtutum dr̄: q̄ ab eo regitur: eiq̄ʒ militat virtus a quo datur: ⁊ repetitio dilecti dilecti ptinet ad cōmendationē filij super oīa sempq̄ʒ dilecti. Dilecti inquā nō solū ad alia ⁊ vtrūq̄ʒ sed ⁊ diuidere i. ad diuidēdum spolia i. ereptos a diabolo quos diuisit alios apostolos: alios pphetas: alios pastores ⁊ doctores faciēdo: ⁊ hoc ipsi speciei i. ad speciem domus scʒ militātis ecclesie: speciosam quippe domū. i. ecclesiam chūs fecit dispēsando diuersos ecclesie gradus: ⁊ distribuēdo grās speciositati ei⁹ aptas sic̄ corp⁹ est speciosū distributione mēbroꝝ. Et o vos de qb⁹ fit species domus.

14 Si dormiatis inter medios cleros: pēne colūbe deargētate: ⁊ † posteriora dorsi ei⁹ i pallore auri.

† inter scapulas ei⁹ in viriditate auri
Cleros grece sors latine dī.

¶ Si dormiatis inter medios cleros ⁊c. Ubi sciēdum ꝙ cleros grece est sors latine: ⁊ sortes ex dei pmissione partes hereditatis vocant̄ que populo sunt distribute. Unde p cleros hic ipsas hereditates itelligimus: quarum vna in veteri testamēto: ⁊ altera in nouo pmittitur: terrenā scʒ ⁊ celestē. Dicit ergo si dormiatis i. si a strepitu seculari remoti quiescatis inter medios cleros idest inter mediū clerorum hoc est inter duas hereditates terrenā. s. ⁊ celestem. Terrenā nō ardenter appetēdo: ⁊ celestē patiēter expectando. Uel si vsq̄ʒ ad mortē pseueretis in contemptu terrenoꝝ ⁊ appetitu celestium. Hoc enim est dormire inter medios cleros. i. inter medias hereditates nōdum iure sed in spe celestis hereditatis habitare: ⁊ a terrene felicitatis iam cupiditate conquiescere. Cum aūt venerit qd̄ speramus nō iam inter duas hereditates requiescimus: sed in noua ⁊ vera cuius vetus erat vmbra regnabimus: tūc vos eritis pēne columbe deargētate i. ornamētum ⁊ exaltatio ecclesie: q̄ sicut colūba p pēnas sublimatur: ita ecclesia p vestra exēpla ad celestia volitat: ⁊ laudibus exaltatur. Sancta ecclesia merito dicit̄ colūba: quia fel amaritudinis nō habet: ⁊ q̄ virtute simplicitatis pollet. Est aūt deargētata: q̄ diuinis eloquijs erudita que alibi dicunt̄ argētum igne examinatū ⁊ posteriora dorsi eius i. dorsum colūbe qd̄ est pars posterior vbi portatur sarcina: erunt in pallore auri i. in nitorē sapientie per quē nitorē itelligimus charitatē: color enim ⁊ decor sapiētie diuine est charitas que omnia suffert ⁊ inuicē onera portare facit. Quia quicqd portat ecclesia: quicqd tolerat: totum in amore: totū in sapientia: totum in hilaritate facit: corde est simplex: verbo lucida ope pclara. Si ḡ dormiatis eritis pēne qd̄ nō est nisi p chūm: qa

Dormire inter medios cleros qd̄ ē.

Ecclesia sancta columba dī.

15 Dum discernit † celestis reges sup eaʒ niue dealbabunt̄ in selmon: † mons dei † mons pinguis.

† sup celestis. † montē † montē vberem

¶ Dum discernit idest ordinat ⁊ cōstituit celestis antonomasice. i. christus dei filius qui ascendit sup omnes celos reges idest doctores vel rectores ⁊ prelatos qui bene regant ⁊ se ⁊ alios super eam scilʒ colūbam. i. ecclesiam ipsi rectores vt discernāur: ⁊ etiā alij hoīes dealbabuntur p remissionē peccatoꝝ niue i. super niuē ⁊ incōparabiliter: q̄ maior est dealbatio mētis ꝙ̄ corporis: ⁊ hoc nō meritis suis sed in selmon qd̄ interpretat̄ vmbra. i. in vmbra gratie refrigerante ab estu vitioꝝ: q̄ p gratiā que in christo est mundātur a maculis peccatoꝝ. Et cōmendans ecclesiaʒ subdit mons dei scʒ ecclesia est mons pinguis i. vber ⁊ fertilis ppter abundantiam gratie diuine: ⁊ vnde aque irrigue ⁊ suaues fluunt quotidie. Nec solum in se pinguis est: sed ⁊ de se alios impinguat: vnde ⁊ subditur.

Selmon vmbra interpretat̄.

16 † Mons coagulatus † mons pinguis: † vt quid suspicamini montes † coagulatos?

† mōtem incaseatum. † montē pinguē fet † incaseatos

¶ Mons coagulatus vel icaseatus propter paruulos quos teneriori doctrina ⁊ gratia tanꝙ̄ lacte nutriuit ⁊ mons pinguis ppter maturos quos solidiori doctrina: ⁊ donoꝝ excellentia tanꝙ̄ pane cibat. Et quia talis est mons iste vt quid ergo vos gētiles idolis seruiētes suspicamini i. falso creditis alios mōtes coagulatos i. loca salutis cū̄ ecclesiaʒ eē: scʒ tēpla vestra ⁊ idola. Et certe nō debetis. Nā iste solus est

17 † Mons in quo † beneplacitū est deo habitare in eo: etenim dominus † habitabit † in finem.

† mōtem. † placuit † inhabitabit. † vsq̄ʒ Math. 28. e.

¶ Mons in quo beneplacitū est ⁊ placuit deo habitare in eo i. s. militās ecclesia: nec habitat in eo deus ad tēpus etenim dñs habitabit in finē ⁊ semp cū ea. Unde ipse ait. Ecce ego vobiscum sum oībus dieb⁹ vsq̄ʒ ad cōsumationē seculi. Uel cōmēdans montē selmon subdit. Iste selmon est mons dei Christus enim prerogatiue dicit̄ mons dei patris p eminentiā diuinitatis mons pinguis itātū vt in eo corporaliter habitaret omnis plenitudo diuinitatis. Nec solum ⁊c. vt supra. Iste mons est q oēs pascit: quē ne quis audeat ceteris cōparare subdit vt quid suspicamini mōtes alios coagulatos idest pdicto monti cōparabiles. q. d. nolite hoc: q̄ christus est ille Mons in quo beneplacitum est deo patri habitare in eo q̄ in eo habitauit omnis plenitudo diuinitatis corporaliter: ⁊ vere placuit etenim dñs i. verbū habitabit cū homine christū in finem ⁊ semp q̄ psonaliter ei est vnitus. Et q̄ dñs inhabitat ecclesiam: vel mons chūs alios mōtes ipsa ecclesia seu fideles fiunt. Et sunt quodāmodo

18 Currus dei decem † milibus multiplex milia letantium: dominus in † eis in † synai in sancto.

† milium. † illis † syna

¶ Currus ⁊ vectores dei portādo deum: qa vnanimes ⁊ copulati charitate per quos vehit̄ deus in vniuersum mūdū: ⁊ quos ad ministeriū sue volūtatis moderatur quousq̄ʒ manendo in eis: ⁊ regēdo sicut bonus auriga perducit in se finē ⁊ currum ad destinatū locū: ⁊ ille currus est multiplex decem milibus ponit finitū pro infinito. i. ex inumeris populis sanctorum ⁊ fideliū qui sancti sunt milia letantiū idest multi spe gaudentes donec pducantur in finem: nec mirum ꝙ letentur quia iam dominus est in eis adiutor in tentationibus qui erit ⁊ finis cōsumationis: ⁊ hoc in synai in sancto idest in implendo mādato qd̄ sanctum est adiuuans eos

vt faciant mandatū. Quid enim prodesset mandatū nisi dominus ibi esset qui dat velle ⁊ operari ad perficiēdum. Uel [in synai in sancto] .i. impleto sancto mandato. Syna enim mons est in quo data est lex: ⁊ interpretatur mādatuꝫ in quo cōpleto requiescit dominus: quia in sanctis mandatis impletis dei presentia solet cōtueri. Deinde ꝯuertit se ad dn̄m qui hec fecit: ⁊ quomodo sit factum ostendit dicens.

Syna mons ē.

† ca- privasti 19 **Ascendisti in altum † cepisti captiuitatem: accepisti dona in hominibus.**

¶ Ascendisti in altum] q.d. dn̄s est in eis per gratiam: hāc autem vt dares [ascendisti] o christe [in altum] loco ⁊ dignitate sciꝫ super oēs celos ad dexteram patris: ⁊ [cepisti] prius ꝙ ascēderes [captiuitatē] .i. illos qui in limbo captiui tenebantur eos tecum ad celestia deducēdo. Uel [cepisti captiuitatem] .i. genus humanum qd̄ diabolus per peccatū captiuauerat redemisti: ⁊ sub te feliciter captiuasti: ⁊ [accepisti] a deo patre ⁊ a tota trinitate [dona] ⁊ charismata spiritalium gratiarum [in hoībus] per fidem ad te accedētibus postmoduꝫ refundenda ⁊ eis donāda: accepit vt hō: dat vt deus: ⁊ qd̄ accepit hoībus accepit vt det. Ipse eniꝫ plenus est ⁊ nihil indiget. Et vere cepisti captiuitatē ⁊ accepisti dona in hoībus.

† qui non credunt. 20 **Etenim † nō credentes: inhabitare dn̄m deum.**

¶ Etenim] accepisti [non credētes inhabitare dominū deuꝫ] idest vt hoīes prius non credētes in vnum deuꝫ habitētur ꝑ eum. Non credētes ipsi sunt captiuitas: non credendo enim possidebantur a diabolo. Fides eos inde liberauit: ⁊ per dona spiritussancti factū est vt iam credētes inhabitētur a deo facti domus dei: ⁊ currus dei milium letantiū. Isti sunt quos feliciter captiuauit: ⁊ currū suum fecit. Ergo q2 christus ascēdit in altum ⁊ quo precessit faciet nō sequi ꝓpheta: qua hec predicta canebat in spiritu ca preuidens impletus ⁊ ipse leticia eructauit hymnum dicens.

† de die in diem † sanitatū nr̄aꝝ. 21 **Benedictus dominus † die quotidie: prosperuꝫ iter faciet nobis deus † salutariū nostrorum.**

¶ Benedictus] sit [dn̄s] creator a creatura [die quotidie] .i. ꝑ singulos dies assidue: ⁊ iugiter laudetur a fidelib⁹ vsqꝫ in fineꝫ: q2 quotidie captiuos captiuat vt ipse eos possideat: ⁊ q2 currum illum duci vidit in finē: sciꝫ in eternū addit [prosperꝫ iter] eundi ad se [faciet nobis] qui currus eius sumus [deus salutariū nostroꝝ] .i. auctor saluationū nr̄arū: q2 ipse iter nostrum dirigit ad salutē ⁊ ab ipso saluamur. Et bene dixit pluraliter salutariū: q2 de ꝗtis peccatis ⁊ periculis nos liberat, tot salutes nobis donat: ⁊ q2 duplex est salus .s. gratie ⁊ glorie q.d. faciet nobis cursuꝫ vite ꝓsperū cū sit dux salutaris.

22 **Deus noster deus saluos faciendi: ⁊ domini domini exitus mortis.**

¶ Deus] inquā [noster] nō cuiuscunqꝫ preter quē alium nescimus est [deus saluos faciendi] .i. ipsius solius nos est saluos facere: q2 nullus fit saluus nisi per eū: ex eo enim est salus hominū: perditio aūt ex malitia eoꝝ [et] ipsius [domini dn̄i] est facere [exitus mortis] .i. facere exire ⁊ declinare a morte culpe ⁊ gehēne: vel ne occurreret cogitationi: cur ergo morimur si per eius gratiā saluamur ꝯtinuo subiecit [⁊ dn̄i dn̄i exitus mortis] .q.d. nō mireris nec indigneris si tu moreris sed patienter fer mortē: q2 ⁊ domini domini q fuit sine peccato fuit exitus mortis: ⁊ per morteꝫ ab hac vita: hec autem repetitio domini domini significat vtrāqꝫ eius naturam. Et lꝫ humilis mortuus sit: vel lꝫ saluos faciat

con- q̄ssabit. 23 **Uerūtamen deus † confringet capita inimicoruꝫ suorum: verticem capilli perambulantium in delictis suis.**

¶ Uerūtamen] ne mala superboꝝ ⁊ pertinaciuꝫ credas impunita idem [deus cōfringet] ⁊ cōquassabit: vel hic vt humilientur vel in futuro vt damnentˀ [capita] .i. superbiā [inimicoꝝ suoꝝ] sciꝫ maloꝝ hominum cōfringet etiam [verticē capilli] .i. elationem ⁊ superbiam cogitationis: sicut enim capilli adherēt capiti: sic cogitationes menti [perambulantiuꝫ] .i. ꝑseueranter ambulantiuꝫ ⁊ ꝑseuerantium [in delictis suis] ⁊ ruentium de vitio in vitium: seqꝫ extollentiuꝫ in peccatis in quibus deberēt humiliari dicētes. Deus propitius esto mihi peccatori. Quosdā ergo cōfringet: quosdam etiā ad se conuertit: ita ꝙ alios faciat martyres: alios xp̄o predicatores. Et ad hoc cōfirmādum itroducit dn̄m loquētem sic.

24 **Dixit dominus ex basan † conuertam: conuertaꝫ in profundum maris.** *† cō- uertar.*

¶ Dixit dn̄s] .i. firmiter disposuit ego [cōuertā] per gratiam hoīes [ex basan] qd̄ interpretatˀ cōfusio vel siccitas: hi sunt q de peccatis cōfunduntˀ ⁊ pro eis orant: vel tanꝗ sicci ⁊ inopes iustitie imbrē gratie desiderant: qa tales ad se dn̄s cōuertit: ⁊ [conuertā] submersos [in profundum maris] .i. maloꝝ vel in profundum malū [maris] .i. seculi istius: scilicet eos qui in profundis vitiis ⁊ peccatis positi ac pondere peccatoꝝ pressi sunt desperatissimi. Que conuersio ꝙ perfecta sit insinuat propheta cum ad deum verba conuertendo subiungit. Ita inquit conuertes eos o deus

Basan cōfusio interpretatur.

25 **† Ut intingatur pes tuus in sanguine: lingua canū tuorum ex inimicis ab ipso.** *† te*

¶ Ut intingatur pes tuus in sanguine] .i. vt qui prius erāt inimici intātū proficiant vt inter mēbra tua fiant pes tuus portando ⁊ predicādo te ⁊ euangeliū tuū per mundū: ita cōstanter ⁊ audacter ꝓ amore tuo suū sanguinē fundere nō metuāt [⁊ lingua canū tuoꝝ] .i. eoꝝ ipsoꝝ qui vsqꝫ ad sanguinē sunt certaturi fiet ⁊ erit [ex inimicis] q2 ꝑ cōuersionē ex inimicis fient amici ⁊ canes fideles pro domo dn̄i latrantes cōtra inimicos: ⁊ hoc tn̄ bonum erit [ab ipso] .i. deo .i. ab eius gratia ⁊ mīa nō a seipsis vbi secundā ꝑsonā mutat in tertiā. Intingetˀ aūt pes tuus nō sine exēplo: q2 te vidēt ꝓcessisse. Nam

26 **† Uiderunt ingressus tuos deus: † ingressus dei mei regis mei qui est in sancto.** *† visi sunt gressus tui. † gressus*

¶ Uiderunt ingressus tuos] o [deus] qualiter ingressus es in hunc mundū: qualiter icarnatus: qualiter occisus: q̄liter exaltatus: ⁊ glorificatus: hec gratia in veteri testō latebat, nō ꝓx: viderunt ergo ⁊ crediderūt atqꝫ eosdē gressus ꝓut potuerūt imitādo secuti sunt [ingressus] inquā [dei mei] creatione [⁊ regis mei] gubernatione [q est] ⁊ habitat tn̄ [in sancto] templo suo .i. in sanctis ꝭꝫ illud Apostoli. Tēplum dei sanctū est qd̄ estis vos: nō enim habitat deus in corpore subdito peccatis: sed in eo cuius cōscientia sancta est ⁊ pura. Ad hos ergo ingressus insinuandos: ⁊ vt isti gressus viderentur.

i. Cor. 3.

27 **Preuenerunt principes cōiuncti psallentibus: in medio † iuuenculariū timpanistriarum.** *† adolescētulaꝝ*

¶ Preuenerūt ꝓncipes] .i. ꝓmitiui apostoli qb⁹ sup ecclesiaꝫ datus est ꝓncipat⁹ q sicut ꝓncipes ⁊ magistri ꝓuenerūt alios cōuertēdos, ⁊ meritis, ⁊ dignitate in tpe ꝓmo nascētis ecclesie annuntiātes nouū testamētū vt populi sequerentˀ: nec soli venerūt: sed [cōiuncti] ⁊ associati [psallētib⁹] .i. subditis minorib⁹ qui laudes dei sonāt bene operādo ad gloriaꝫ dei: de quoꝝ bonis operib⁹ tanꝗ visibilib⁹ organis glorificatˀ de⁹: qui nunquā secuti fuissent nisi illi verbo ⁊ exēplo ꝓcessissent. Qui principes tanꝗ ministri ⁊ ꝓpositi sunt [in medio iuuencularū] .i. ecclesiarū que adhuc erant nouelle sicut primitiue ecclesie: ipsarū dico [tympanistriarū] .i. deū laudantiū carne mortificata ⁊ domita corio siccato ab humore peccati ⁊ extēso a ruga duplicitatis: tympanum enim fit de corio siccato ⁊ extenso: propter hec omnia o fideles.

† do 28 **In ecclesijs bñdicite † deo: † dño de fontib⁹ israel.** minum. † deo.

℄ In ecclesijs] vbi est locus benedicẽdi non alibi nec in alijs cõuẽticulis: q2 qui extra ecclesiã sunt deũ digne laudare nõ possunt he sunt iuuencule tympanistrie [benedicite deo] qui nos creauit cui debet latria: deo dico [dño] qui nos regit cui exhibẽda est dulia: benedicite dico vos: scꝫ potati vel haurientes [de fontib⁹ israel] .i. de aplis ꝛ doctrina eoꝝ quos chrs de israel prius elegit vt fontes faceret: benedicite inq̃ꝫ vt etiam ad eorum imitationeꝫ predicetis. Et hec inceptio ecclesie dilatetur ꝛ heretici destruantur.

Deo debetur latria.

† ado 29 **Ibi beniamin † adolescẽtulus: in † mentis excessu.** lescẽtior † extasi.

℄ Ibi] .i. iter fontes vel i ecclesijs est [beniamin] .i. apls Paulus de tribu beniamin [adolescẽtulus] iuuẽtute grẽ: q2 nouissime assumptus oium aploꝝ nouissimus ꝛ ad literã in conuersione sua iuuenis fuit: qui factus est [in mẽtis excessu] mẽte scꝫ alienata a sensibus corpis: cũ vsqꝫ ad tertiũ celũ rapef ꝛ videret archana ꝛ audiret vba ineffabilia. Ibi etiam sunt

30 **Principes iuda duces eorũ: principes zabulon † ꝛ principes neptalim.**

† alia lrã nõ hꝫ et.

℄ Principes iuda] .i. cõfessionis [duces eoꝝ] qui in ecclesijs sunt ꝛ bñdicũt deũ [principes zabulon] .i. fortitudinis [ꝛ pricipes neptalim] .i. dilatationis. Juda eni interpretat cõfessio. zabulon habitaculũ fortitudis: neptalim dilatatio mea. Que diuina verissimos nobis insinuãt pncipes ecclꝛiaꝝ dignos dicatu ac imitatione ꝛ honoribus: q2 martyrib⁹ ꝯueniũt qui in ecclesijs locũ sũmũ tenẽt: atqꝫ apice scẽ dignitatis excellũt. In martyrio nãqꝫ prima est confessio ꝛ pro illis q̃cq̃d acciderit sequẽs tolerãdi assumit fortitudo. Deide post oia tolerata finitis angustijs latitudo consequit in premijs. Per quas noĩuꝫ interptatiões signant ẽt tres ṽtutes: q2 ꝯfessio est in fide: fortitudo in spe: latitudo in dei ꝛ pximi charitate: vt dicãtur ẽt pncipes fidei spei ꝛ charitatis: q2 in cõfessione fidei firmi: spe robusti: ꝛ charitate dilatati. Deinde tanq̃ꝫ accepta gratia loquens in persona primitiue ecclesie subiungit.

Zabulon quid interpretatur.

† vir 31 **Manda deus † virtuti tue: cõfirma hoc deus qđ operatus es in nobis.** tuté tuã.

℄ Manda] o [deus] opus tuũ [virtuti tue] .s. spũisancti docẽdo per pdicatores [cõfirma] o [deus] iuuãdo per grãꝫ [hoc] scꝫ opus fidei [qđ opatus es in nobis] icipiẽdo ꝛ fidei fundamẽta ponendo: grãm quã dedisti ecclesie tue auge ꝛ perfice manda dicendo: confirma perficiendo. Jube qđ vis: fac qđ iubes: quod si feceris fiet quod sequitur.

† scõ 32 **A templo † tuo † in hierusalem: tibi offerent reges munera.** † qđ est.

℄ A tẽplo tuo] qđ est [in hierlm] terrestri incipiẽdo vbi chrs frequẽter docuit ꝛ fides originẽ habuit: indeqꝫ ad alios puenit vel [a tẽplo tuo] nõ aliũde qđ est [in hierlꝫ] celesti que est ꝛ tẽplũ a quo descẽdit oẽ datum optimũ ꝛ pro quo sit omne opus bonũ [tibi offerẽt reges] terreni vel spirituales sibimet ipsis regnãtes [munera] .s. seipsos siue laudis sacrificia ꝛ virtutũ opa. Sed q2 bonis obstrepunt heretici subdit.

† ca 33 **Increpa feras † arundinis: cõgregatio thauroꝝ † in vaccis populoꝝ: vt † excludant eos qui probati sunt argento.** lami † inter vaccas † exclu dant hi.

℄ Increpa feras arũdinis] .i. hereticos qui dicunt fere: q2 dilaniãt aĩas simplices sicut fere oues: ꝛ arũdinis seu calami: q2 scripturas puertũt que calamo sũt. Uel q2 leues sunt ac mobilis ꝛ instabilis ṡmonis. Uel q2 sunt iter eos q sicut arundinetũ oi vẽto doctrine mouent: q2 [ꝯgregatio thauroꝝ] .i. supboꝝ indomite ceruicis. s. hereticoꝝ est [in vaccis pploꝝ] .i. inter eos quos inueniunt quasi vaccas. s. simplices ꝛ lasciuas animas que facile audiendo seducũtur ꝛ sequũtur [vt excludant eos] s vaccis [qui pbati sunt argento] .i. erudití diuino eloquio. i. bonos doctores. Hec est enim hereticorum intẽtio de quibus hereticis: ne preualeant postulat.

† **Dissipa gentes que bella volunt: venient legati ex egypto: ethyopia preueniet manus eius deo.** 24 † dispergere

℄ Dissipa gẽtes] .i. hereticos ꝛ eis ꝯsentiẽtes ac quoscũqꝫ christiane fidei inimicos: quos vocat gẽtes pp sectaꝝ nõ familiarũ gñones vbi series successiõis ꝯfirmat errorẽ. [q̃ bella volũt] q2 nõ correctiõi: sꝫ ꝯtẽtioni studẽt ꝛ regnũ chri dissipare affectãt. vide ordinẽ. Pri⁹. n. sũt icrepãdi postea icorrigibiles dissipãdi: ne colloquẽdo inalescãt: ꝛ ẽt icarcerãdi vt vel sic resipiscãt. Et h fiet: q2 [veniẽt] ad chrm tanq̃ꝫ dona ferẽtes fidẽ credẽtiũ [legati] .i. pcones ꝛ pdicatores recõciliatiõis sua legatione fungẽtes [ex egypto] .i. ex synagoga que erit in tenebris: ꝛ [ethyopia] .i. gẽtilitas magna in pctis [deo] credẽs ꝛ fide herẽs [pueniet] ꝛ antecedet p ꝯuersionẽ ꝛ ꝯfessionẽ [man⁹ eius] .i. dei vindictã ne i pctis remanẽs puniat: ꝛ ita ex iudeis ꝛ ex gentibus futuros precones veritatis pphetat per quos deus hereticos dissipabit. Et q2 ita est vt diximus: ergo

Regna terre cantate deo: psallite domino. 35

℄ Regna terre] .i. habitantes in omnibus regnis terre ꝛ homines de omni genere terre [cãtate deo] voce ꝛ corde ipsuꝫ deuote laudãdo qui vos creauit [psallite dño] bona opatiõe qui in oẽs vos ptãtem habet. Non vnũ regnum: non vnã gẽteꝫ tm̃ inuitat ad laudẽ dei. Neminé eni vult misericors de⁹ perire: sed omnes ad cognitionem sui nominis venire. Et vt magis ad laudandum deum excitet: ꝛ quantus sit ille qui laudandus est cõmendet replicat dicens.

Deus neminẽ vult perire.

Psallite deo qui ascẽdit sup celũ † celi: ad oriẽtẽ. 36 † celorum.

℄ Psallite] inquã [deo] .i. chro deo dico [q ascẽdit] ṡm q homo non ṡm q de⁹ pri est equalis [sup celũ celi] .s. celũ empyreũ cuiuslibet celi ꝯtẽtiuũ. i. sup oẽs celos ꝛ excelsiores creaturas ad dexterã pris. s. vt nihil supra se habeat nisi illuꝫ qui creauit illũ [ad orientẽ] .i. de mõte oliueti q est ad orientem respectu hierusalem: ꝛ sic etiã ipsum locũ expressit vnde ascẽdit. Uel [ad oriẽtem] .i. vsqꝫ ad equalitatẽ patris a quo genitus est. Et quia ad iudiciũ iudex vẽturus est subditur

Ecce dabit † voci sue vocem virtutis/date gloriã deo super israel magnificentia eius: ꝛ virtus eius in nubibus. 37 † vocẽ suã.

℄ Ecce] qui ascẽdit [dabit] in iudicio [voci sue] scꝫ voci tube [vocem virtutis] .i. efficaciã resuscitãdi oẽs mortuos q prius vt agnus sine voce coram tondente se siluit: voce enim domini: tunc vox virtutis dabit: cũ illud qđ precipitur efficitur: ꝛ ideo [date gloriam deo super israel] .i. voce ꝛ corde ostendite deũ esse gloriosum super eos qui sunt spũaliter ꝛ vere israel: quia iam nõ erit cõmistio maloꝝ cum bonis: ꝛ tunc erit] magnificentia eius ꝛ virtus eius in nubibus] quãdo videbũt filium hominis venientẽ in nubibus cũ potestate magna ꝛ maiestate ꝛ virtutes celorum mouebuntur. Et tunc

Mirabilis deus in sanctis suis: de⁹ israel ipse dabit ṽtutẽ ꝛ fortitudinẽ plebi sue: bñdictus de⁹. 38

℄ Mirabilis de⁹ in sanctis suis] erit quãdo per sanctos suos cum quibus veniet mundũ iudicabit qñ iusti fulgebũt sicut sol in regno patris eoꝝ: quãdo ipse de⁹ erit oia in oibus: bene aũt subdit [deus israel] q2 tũc nomẽ ipsuꝫ qđ interpretat videns deũ verissime implebit: ꝛ tũc vere ois homo erit israel: q2 videbimus deũ sicuti est [ipse dabit virtutẽ] resurrectiõis [ꝛ fortitudinẽ] imortalitatis. Uel [ipe dabit ṽtutẽ] quãtũ ad aĩaꝫ faciẽs eã diuinã ꝛ beatã: ꝛ fortitudinẽ quãtũ ad corp⁹ faciens illud incorruptũ ꝛ eternum [plebi sue] .i. sibi vsqꝫ in finem famulanti: nunc fragili ꝛ infirme. Ergo [benedictus] sit [deus] pro tantis beneficijs suis ꝛ donis. Oratio.

Dominator dñe qui iustis spũale epulum tribuis & facis eos in letitia delectari: concede gregi tuo mortem tuã intelligere: teqz triumphatorem mortis sedentem ad dexteram patris confiteri. Per dñm.

Psalmus de orõne chũi ad patrẽ pro auxilio & liberatõe in sua vehemẽtissima passiõe: ac de adversarioꝝ delectiõe & punitiõe. Psal.LXVIII.

†intro- ierunt.

Salvum me fac deus quoniam † intraverunt aque vsqz ad animam meam.

Auctor psalmi ꝑpheta David. Titulus talis est. In finẽ pro his q cõmutabunt ipsi david: hoc est psalmus ille convenit ipsi significato David: idest christo qui hic loquitur & dirigit nos in finem. i. in seipsuz. psal. inquã habitus pro his exhortãdis qui cõmutabunt: vel pro his. i. de his. i. de causa cõmutationis eorum. i. de passione christi qui cõmutabunt de infidelitate ad fidem: de vetustate ad novitatẽ: de corruptione ad incorruptionez. Postq̃ ergo supra diversa beneficia ꝑ mysteriuz nostre reparationis nobis collata memoravit specialiter: h̃ exequitur passionẽ per multas partes psalmi vsqz ad cõsumationem. ¶ Materia. deprecatio christi ad patrem ſm fragilitatẽ humane nature in sua vehemẽtissima passione. ¶ Intentio. nos ad suã invitare patientiã: & monere vt attendendo illã acerbissimam passionez ei ex intimis cordis & anime cõpatiamur vt postmodũ fructũ & gloriã sue gloriose resurrectionis cõsequemur: sicqz ei cõformemur in hoc seculo vt coheredes esse mereamur in regno. ¶ Sententia in generali. Propheta in isto psalmo loquit̃ in ꝑsona christi & petit a deo patre de magnis & multis tribulationibus ac penis per celerem resurrectionem liberari: allegans suarum penarum & adversantium multitudinẽ: ac divine misericordie benignitatẽ: ꝑdicitqz iudeoꝝ punitionem & subiungit gratiarũ actionem invitans oẽs creaturas ad dei laudationẽ. ¶ Snia in speciali. Chus ergo ſm q homo in passione clamat ad patrem o [Salvũ me fac] o [de'] pater: & necesse est [qm intraverũt aque] vehemẽtissimarũ passionũ & tribulationũ [vsqz ad animã meã] tollendã. i. a corpore separandã vel vsqz ad sensualitatẽ turbandã: qz sic nõ solũ in corpore sz & in anima patiebat̃. Sic autẽ clamando dat formã mẽbris suis vt clament: ne in pressuris cedãt & iniquitati cõsentiãt: sicqz in passione orando nos quibus viam demonstravit: & quibus preferriz necessariũ est: docet in tribulationib' suo exẽplo orare.

2 Infixus sum in limo profundi: & nõ est substãtia.

Infixus sum] i. detẽtus corpore [in limo ꝓfundi] i. iudaice iniq̃tatis: homo enim limus est & de limo factus & nõ de profundo. i. de corrupto: sed cadendo a iustitia per originalia & actualia peccata factus est limus ꝓfundi. i. iniq̃tatis. Vel terreni hoĩes dum ima appetunt limus sunt: inter quos sunt nõnulli sceleratissimi qui non solum limus sunt: sed etiã ꝓfundi & tales erant iudei [& non est mihi substantia] i. virtus carnis evadendi passionem vel status & stabilitas vite: quia

Homines terreni limus sunt.

3 Veni in altitudinẽ maris: & tẽpestas dimersit me.

Veni] spõte [in altitudinẽ maris] i. in ꝓfundũ seculi huius & insani populi: vel in ꝓfundũ tribulationis & amaritudinis: spõte enim meipsum obtuli [& tempestas] i. impetuosus furor & seditiosa cõmotio iudeoꝝ [dimersit me] in mortez & extinxit. Completum est in me signum Jone: quia sicut ionas a ceto absorptus. i. morti & sepulture datus. Et in hoc eos inexcusabiles ostendit cum subdit.

† ab 4 ꝓ clamãdo

Laboravi clamans: rauce facte sunt fauces mee: defecerunt oculi mei † dum spero in deum meũ.

Laboravi clamans] sepe eos admonẽdo: & hoc maxime fecit in septimana sibi penali & nobis penali. propterea laborabat: qz parũ in eis fructificabat: clamãs eniz laborat q nõ auditur: nõ laborat cui' votũ iplet̃ [rauce facte sunt fauces mee] quãtũ ad illos: qz noluerũt intelligere & credere defecerũt oculi mei] qz ipsi etiã Apl̃i qui tanq̃ lucerne ꝑeminebãt in corpore dubitaverũt, dũ in passione perseveranſ [spero in deuz meũ] vt a mortuis resurgam. Ad lr̃am etiã sic exponit̃. [Laboravi clamãs] in cruce ad patrẽ vociferãdo [rauce facte sũt fauces mee] ꝓpter magnitudinẽ penaꝝ & desiccationem humorum. [defecerũt] & extincti sunt [oculi mei] corporales in morte. i. mortuus sum [dum spero in deum meum] idest q a prestolor misericordiam & non expero potentiam.

Multiplicati sunt super capillos capitis mei: qui oderunt me gratis. 5

Multiplicati sunt] vt & discipulus cum eis esset [sup capillos capitis mei] i. sine numero creverũt: ac innumerabiles & infiniti facti sunt adversarij mei [qui oderũt me gratis] i. sine causa cũ ecõtrario deberẽt me diligere ꝓpter mlta bona eis facta. Odiũ de inimico videt̃ quasi naturale: qḋ tñ ex corruptione cõtingit nature. Odium xp̃o de innocente contra naturam est. Primuz facit infirmitas: aliud sola instigat malitia. Et non solum sunt numerosi: sed etiam noxij. vnde subdit

Odium de innocente cõtra naturam est.

Confortati sunt † qui ꝑsecuti sunt me inimici mei iniuste: que non rapui tunc exsolvebam.

6 † alia lr̃a inimici mei q ꝑsequuntur me.

Cõfortati sunt] etiã & animati ad nocẽdũ & ad hoc vt odiuz cõceptũ in corde etiã persequẽdo ad impletionẽ in oꝑe. [inimici mei] qui etiã [ꝑsecuti sunt me iniuste] hoc est qḋ dixerat gratis: qz cãm in me nõ invenerũt. [que nõ rapui tũc exsolvebam] qz minime peccavi: & tñ pcti debitũ. i. mortem exsolvi. Adã rapere voluit divinitatẽ & amisit felicitatez: vterqz exsolvit mortem que est debitũ peccati Adã & Christus: sz mors Ade fuit pena pctĩ: mors chũi facta est hostia pro pctõ. Sed hunc fructũ mortis chũi mũdus nõ intellexit: ideo hanc pro stultitia reputavit: sed qḋ nõ novit mũdus agnovit de'. vñ subdit.

Deus tu scis † insipientiam meam: & delicta mea a te non sunt abscondita.

7 † imprudentiam.

Deus tu scis] & ꝓbas [insipiẽtiã meã] i. qḋ de me insipiẽtia a qbusdã reputat̃ qui sibi sapiẽtes videntur. Ex his xp̃i verbis instruimur vt in cũctis que agimus semꝑ plus dei volũtatẽ q̃ hominũ attẽdamus: & ea sit nostra actio quã de' approbat: etsi nõ approbet homo. Hinc est qḋ Paulus nos admonet q stulti simus ante hoĩes vt ante deũ mereamur esse sapientes: [& delicta mea] i. meoꝝ que ad delendũ suscepi non que cõmisi que reputo mea: quia in me punienda [a te non sunt abscondita] & scis qualis sit pro eis emenda facienda. Et quia pro alijs solvi & tanta tuli: ideo

Non erubescant in me qui expectant te domine: † domine virtutum. 8

† deus.

Nõ erubescant in me] i. nõ frustrent̃ in me moriente. i. sua expectatione [qui expectãt in limbo cũ desiderio [te dñe] liberatorem suum per me & remuneratorẽ pro fide quã habẽt in me scz ꝑphete & antiqui iusti cupiẽtes videre qḋ oculis nõ viderunt. [dñe virtutũ] celestium. i. angelorum cui nihil est impossibile. Deinde precatur pro modernis dicens.

Non cõfundant̃ sup me: qui querũt te de' israel. 9

Nõ cõfundant̃] in insultationibus ꝑ proboꝝ [sup me] morientem in cruce qḋ fieret nisi cito resurgerẽ [q querũt te] fide, spe, & charitate: ac bene vivẽdo & amãdo querere nõ cessant, scilz moderni fideles o [deus israel] i. per fidẽ & charitatẽ spiritaliter deũ videntiũ. Supra dixit dñe virtutũ & hic dicit de' israel: qz idem dñs & deus est angeloꝝ & hominũ. Vel [Nõ erubescãt in me] hoĩe humili et crucifixo & ignominiam crucis audientes a fide quã habere ceperũt recedant. [qui expectãt te dñe] vt venias [dñe virtutum] quia qui despectus apparui

sit in carne virtuosus ⁊ gloriosus apparebis in diuinitate. Et [Non confundantur super me]desperatio[qui querunt te deus israel]idest videntium deum: vt qui deitatem non possunt intueri nõ seducantur infirmitate carnali: quia enim futurum erat vt tanq̃ pro stulticia improperarẽt christianis q in hominẽ crederent mortuũ ⁊ crucifixum: ideo sic pro eis rogat. Et merito non erubescent nec confundentur.

†ex 10 **Quoniam propter te sustinui † opprobrium: operuit † confusio faciem meam.**

†probrationem. †irreuerentia.

Quoniam]ego[propter te]⁊ tuã obedientiã nõ pro mea culpa vel re alia[sustinui]ab aduersarijs[opprobriũ]multiplex in cõuitijs[operuit confusio faciẽ meã]vt videbat: signũ habuit verecũdie: imota tñ mẽte: qr enĩ ĩ passiõe sua multa opprobria audiebat ⁊ tacẽs propter deũ oĩa tolerabat: quasi verecundus in facie apparebat: ⁊ sic illi virtutem mãsuetudinis pro signo habebãt cõfusionis. Et bene dicit propter te: qr nõ est magnum q ait sustinui nisi adiũgeret pp te. Si.n. sustines qa peccasti: pp te sustines nõ propter deũ: felix miseria cuius deus est causa.

†alie- 11 **† Extraneus factus sum fratribus meis: ⁊ † peregrinus filijs matris mee.**

†natus. †hospes

Extraneus factus sum]qr nõ credũt mihi[fratribus meis]cognatione carnis. s. iudeis sicut Joseph suis. Uel[fratribus meis]. s. Aplis ab eo fugiẽtibus: ⁊ qñ iã nõ credebat ab ipsis [⁊ peregrinus]vel hospes qui ad tẽpus in domũ recipit nõ vt frater charissimus[filijs matris mee]scz sinagoge de quibus sm carnem erat: nam quasi extraneũ ⁊ peregrinũ abiecerunt eum dicentes vilipendendo hunc nescimus vnde sit. Hec autem ideo mihi contigerunt

12 **Quoniam zelus domus tue comedit me: ⁊ opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me.**

Quoniam zelus]. i. feruens amor ⁊ dilectio[domus tue]. s. ecclesie sancte[comedit me]⁊ accẽdit. q. d. interius vrebar zelo dei cũ persequẽs iniqtates eorum flagellaui male vẽdentes in tẽplo ⁊ inde eieci. Uel[comedit me]. i. fuit causa passiõis mee: ⁊ pp hũc zelũ[opprobria exprobrãtiũ tibi]me negãdo: maiora enĩ opprobria deo inferre nõ poterãt q̃ q christũ filium eius denegabãt. Uel[opprobria exprobrantium tibi]in me: qr quicũq3 exprobrat christo ⁊ patri[ceciderunt sup me]qr in me effectũ habuerũt qñ hi q exprobrabãt ẽt me occiderũt: sz inter hec pius dñs mãsuetudinẽ suã cõmẽdat cũ subiungit.

13 **Et † operui in ieiunio animam meam: ⁊ factum est † in opprobrium mihi.**

†cooperui. †mihi.

Et operui]. i. celaui[in ieiunio]salutis eorum[animã meã]me humiliando: fidẽ quippe ecclesie ⁊ salutẽ humani generis christus esuriebat: ⁊ ideo ieiuniũ eius spiritale erat qñ defecerunt oẽs qui in eũ crediderãt: in hoc ieiunio operuit humilitate quasi quodã pallio animã suam. i. virtutẽ ⁊ deitatẽ sibi vnitam non exercẽdo potentiã ⁊ vindicãdo seipsum. Et sic humilitas erat christi operimentũ. nã qr humiliabat nõ agnoscebatur[et]hoc ipsum[factũ est mihi in opprobriũ]detractionis, irrisionis, ⁊ cõuitij: qđ passus in sputis colaphis ⁊ huiꝰ. Quãto enĩ humilior erat, tãto apud reprobos despectior apparebat.

Humilitas christi operimentum fuit.

†fac 14 **Et posui vestimentum meum † cilicium: ⁊ factus sum illis in parabolam.**

†cum.

Et posui vestimentũ meũ ciliciũ]. i. occultã diuinitatẽ meã sacco carnis: ⁊ opposui illis mortalẽ carnẽ meã ĩ qua seuirẽt. Ciliciũ enĩ quo pctõres penitẽtes vestiunt est mortalis caro quã christus induit vt de peccato dãnaret pctm: nõ q caro christi peccatrix fuerit: sz qa similitudinẽ carnis pcti habuit[et]ex hoc etiã[factus sum illis in parabolã]. i. in similitudinẽ maledicti ⁊ irrisoriã vt cuilibet maledicendo dicerent sic tibi cõtingat vt christo crucifixo. Parabola. n. hic dĩ similitudo que daĩ de aliquo qñ illi maledicit, sic ille (verbi gratia) pereat quo ille.

Cilicium quo pctõres vestiuntur ẽ mortalis caro.

† 15 **Aduersum me † loquebantur qui sedebant in porta: ⁊ in me psallebant qui bibebant vinum.**

†aduersus. †insultabant.

Aduersum me loquebanĩ q sedebãt in porta]hoc est in publico ⁊ publicis cõuentibus publice de me loquebanĩ: publicẽ aduersabanĩ: corã oĩbus diffamabãt. Dicit ergo passionem suã cõmunẽ iudeorum esse fabulã vt nullus exciperetĩ qui huĩ locutiõis expers esset[⁊ in me]. i. de me[psallebãt]derisorie idest in me conuertebãt cantilenas suas ⁊ cantica meq3 deridebãt[q bibebãt vinũ]. i. inebriebanĩ voluptate ⁊ iocũditate tẽporali. Inter tot scandala ⁊ opprobria: inter tantas psecutiones ⁊ tribulationes quid tu agebas mitissime iesu?

Ego † vero orationem meam ad te domine: tẽpus beneplaciti deus. 16

†aũt oĩo mea

Ego vero]dũ impij ita seuirẽt contra me dirigebã[orõnem meã ad te dñe]etiã pro eis: illi deridebãt iste orabat: illi infestabãt: iste amabat. Hec est enĩ psectio charitatis diligere inimicos ⁊ orare pro illis qñ maledicerís ⁊ qđ agas nõ habes: nihil tibi restat nisi vt ores: hec iustorum arma sunt vt orando vincãt ⁊ nõ rixas: sz orõnes iurgijs opponãt. Ideo aũt oraui ad te: qr nũc est tẽpus[beneplaciti]o[deus]. i. grẽ ⁊ recõciliationis per mortẽ: nũc tẽpus est orãdi ⁊ placãdi deũ, nunc tps est acceptabile: nũc dies salutis: ⁊ qr oraui ⁊ tẽpus est cõplendi beneplacitũ tuum: scilicet per me redimi homines. Ideo

Charitatis psectio.

In multitudine misericordie tue exaudi me: in veritate salutis tue. 17

In multitudine misericordie tue]que est cõtra multitudinẽ iniqtatis nr̃e nõ in meritis bonorum: nã si nõ esset multitudo misericordie tue qđ nos faceremus de multitudine iniqtatis nostre: [exaudi me in veritate salutis tue]. i. a te pmisse vt verax appareas implendo salutẽ quã pmisisti: veritas enĩ est in reddẽdo pmissa. Et nota q cũ pmisit de mĩa subiũgit de veritate: qr vniuerse vie dñi mĩa qua dimittit pctã ⁊ veritas qua reddit pmissa. Et subiungit in quo velit exaudiri dicens

Ueritas est in reddẽdo pmissa

Eripe me de luto vt non † infigar: † libera me ab his qui oderũt me: ⁊ de † profundis aquarum. 18

†saluum me fac. †inheream. †eruar ex. †pfũdo

Eripe me de luto]⁊ puluere mortalitatis[vt non infigar]⁊ inhereã in eo per incinerationẽ. i. vt nõ in luto ⁊ puluere sicut omne humanũ genus dissoluar remanẽdo in morte. q. d. corpus meũ nõ diu remaneat in terra quasi infixum in ea vt inde extrahi nõ valeat sed cito resurgat. Si enim in cinere suo dormiuisset nullus in eũ credidisset[libera me]per resurrectionẽ[ab his qui oderũt me]scilz iudeis qui nunq̃ eũ dilexerũt a quorum potestate fuit totalr liberatus in resurrectione[⁊ de pfundis aquarũ]. i. psecutionũ ⁊ tribulationũ: vel de profunda malitia pplorum: vel ĩ psona mẽbrorum[eripe me de luto vt nõ infigar]. i. de lutosis desiderijs ne mẽte cõsentiam[libera me ab his]. i. a malis ne eis cõsentiẽdo adhereã. vñ subdit.

Non me demergat tempestas aque: neq3 absorbeat me profundum: neq3 † vrgeat super me puteus os suum. 19

†contrahat

Nõ me demergat]irrecuperabiliter in mortem[tẽpestas aque]. i. impetꝰ ⁊ seditio cõmoti populi. s. iudeorum. hoc est nõ diu in morte me teneat[neq3 absorbeat]⁊ deuoret[me profundũ]. i. abyssus infernalis[neq3 vrgeat]. i. claudat[sup me puteus]. i. limbus ⁊ aditus inferni[os suũ]ad retinendũ me cũ descẽdero ad spoliandũ eũ. Uel in persona mẽbrorum[Nõ me demergat tẽpestas aque]. i. peccati cõsuetudo[neq3 absorbeat me pfundũ]. i. peccati desperatio[neq3 vrgeat]. i. claudat[sup me puteus os suum]. i. in peccato obstinatio: nõ claudet sup te puteus os suũ si nõ claudis tu ad cõfitẽdũ os tuum: ⁊ ideo cõfitere ⁊ dic: de pfundis clamaui ad te dñe ⁊ exaudis. Deinde ponit causam quare debeat exaudiri dicens.

† sua. 20 uis.

Exaudi me domine quoniam † benigna est misericordia tua: secundum multitudinem miserationum tuarum respice in me.

Exaudi me domine] potius: et hec est causa exaudiendi [quoniam benigna] et suauis [est misericordia tua] tribulato vt panis esurienti. q. d. ea que tibi naturaliter inest misericordia beniuolentie et gratie et plena: et ideo es pronus ad exaudiendum [et secundum multitudinem miserationum tuarum] quam exhibuisti multis [respice in me] oculo misericordie tue. Ac si diceret, propter misericordiam tuam et miserationes tuas exaudi me et respice in me: quarum vna est naturaliter in te, alia in beneficiorum exhibitione. Uel in persona membrorum. [Exaudi me] non quia merui: sed [quoniam benigna est misericordia tua] peccatori [secundum multitudinem miserationum tuarum] quibus peccata licet iniuriosa cedunt [respice in me] non in peccata respice inquam.

† alia 21 ita non habet et.

† Et ne auertas faciem tuam a puero tuo: quoniam tribulor velociter exaudi me.

Et ne auertas] tanquam iratus et nolens me audire [faciem tuam a puero tuo] scilicet a me christo filio tuo qui formam serui accepi et vsque ad mortem obediui: dominus noster etiam dictus est puer a puritate: a simplicitate: ab innocentia: deinde ponit et aliam causam dicens [quoniam tribulor] in anima et corpore: ideo [velociter exaudi me] scilicet vt cito liberer non est quo differas. Moueat te misericordia tua: moueat miseria mea. Adest mea afflictio et tribulatio: propter hoc opus est vt velocius veniat tua misericordia et consolatio. Uel in persona membrorum [Et ne auertas faciem tuam a puero tuo] paruo et humili non superbo: sed [velociter exaudi me: quoniam tribulor] cuius tribulationis disciplina tollit a me superbiam. Ne inquam auertas faciem tuam: sed potius.

† re 22 dime. † erue.

Intende anime mee et † libera eam: propter inimicos meos † eripe me.

Intende anime mee et libera eam] quia tristis est vsque ad mortem: et non propter me tristis: sed etiam [propter inimicos meos] liberatione et glorificatione mea conuertendos si volunt corrigi: vel confundendos si manserint obstinati [eripe me] vt cito resurgam et ascendens spiritumsanctum mittam. Dicendo libera orauit pro occulta liberatione in anima quam semper habent sancti: licet occidantur. Subiungendo eripe me: orat pro manifesta secundum corpus: vnde inimici quidam sunt conuersi et quidam confusi. Et debes eripere: quia

† eni 23 agnoscis oppro-brium. † verecundiam.

Tu † scis improperium meum et confusionem meam: et † reuerentiam meam.

Tu scis improperium meum] quod fit in verbis. i. quam turpia et iniuriosa verba mihi intulerunt [et confusionem meam] que ex improperio mihi est secundum illorum opinionem et quam mihi imputauerunt [et reuerentiam meam] i. ignominiam: scilicet quam ignominiose me tractauerunt. q. d. quanta pro tuo amore sustinui: et quare sint mihi ista tu nosti. Hec enim omnia non pro suo reatu: sed pro nobis sustinuit vt in talibus nos instrueret et suo exemplo confortaret. Et etiam ideo eripe me: quia

† tri. 24 bulantes. † oppro-brium.

In conspectu tuo sunt omnes † qui tribulant me: † improperium expectauit cor meum et miseriam.

In conspectu tuo sunt omnes qui tribulant me] i. inimici mei. q. d. sicut scis meam innocentiam: ita nosti eorum maliciam: et potes eis iuxta merita sua retribuere: quia tantum scelus committunt te presente et vidente. Timeant ergo omnes qui alios tribulant: quoniam in conspectu dei sunt: cuius vindictam euadere non possunt. Et ne videretur tribulari tanquam ingratus et nolens continuo adiecit [improperium] eorum in dictis [expectauit] quia hec futura preuidit et predixit et ad hec venit [cor meum] et voluntas: quia voluntarie sustinuit [et miseriam] eorum in factis non suam. In illis enim erat miseria: in ipso autem misericordia qui eorum miseriam miseratus dixit: pater ignosce illis etc.

25 † consolantes.

Et sustinui qui simul contristaretur et non fuit: et † qui consolaretur et non inueni.

Et sustinui] i. expectaui attendendo [qui simul] i. similiter sicut ego [contristaretur] de tanta multitudine et compateretur mecum de cecitate non credentium [et non fuit] aliquis [et] expectaui [qui consolaretur me] credendo et proficiendo: nam qui proficit consolatur medicum [et non inueni] aliquem. Multi enim scilicet discipuli et mulieres contristati sunt carnaliter et de morte carnis eius: solus Christus de contristatus est spiritaliter et de morte anime: ex hoc videlicet quod omnes permanebant in infidelitate. Unde non ait qui contristaretur: sed qui simul. i. similiter scilicet spiritaliter contristaretur. Magna quoque illi consolatio esset: si quos in se credentes inueniret: quod quia non inuenit quasi conquerendo ingemiscit. vnde adhuc subiungit.

26

Et dederunt in escam meam fel: et in siti mea potauerunt me aceto.

Et dederunt in escam meam fel] quasi illud tanquam escam comedere deberem [et in siti mea] qua fidem et salutem eorum desideraui [potauerunt me aceto] cum felle misto: hoc facto mores suos amarissimos indicantes fel et acetum adhuc in escam et potum corporis christi ponunt et christo offerunt qui veritati resistunt et euangelio contradicunt: et qui male viuendo scandalum ecclesie inferunt. Grauius enim peccant qui contemnunt in celo residentem: quam qui crucifixerunt in terra ambulantem. Et maius peccatum est christum tradere peccatoribus membris quam crucifixoribus iudeis. Et quia malam escam et malum potum domino dederunt merito in his puniti sunt. vnde et sequitur.

27 † in [illegible] scipulam. † retributionem.

Fiat mensa eorum coram ipsis in † laqueum et in † retributiones et in scandalum.

Fiat mensa eorum] i. scriptura sacra quam ad animarum refectionem parauerat eis deus [coram ipsis in laqueum] quia ex ipsa sua lege capiuntur a christianis et conuincuntur errare. [et in retributiones] vt mala recipiant pro malis: et qui per legem peccauerunt per legem puniantur. [et in scandalum] ruine vt non intelligant in sibi dominum nunciatum et sic ruant de peccato in peccatum et tandem in infernum: dicit autem hoc non optando sed prophetizando: non vt fiat sed quia fiet. Cum ergo audimus dici per spiritum dei talia euentura malis adhuc in illis hoc intelligamus vt nos talia deuitemus. Ad litteram etiam Mensa iudeorum facta est coram ipsis in laqueum: quia eis paschale conuiuium in hierusalem celebrantibus fuerunt a romanis circumclusi et sicut aues illaqueati [et in retributionem] scilicet penarum propter mortem christi debitarum [et in scandalum] quia deserentes pacis auctorem rixas sibi concitant.

28

Obscurentur oculi eorum ne videant: et dorsum eorum semper incurua.

Obscurentur oculi eorum] interiores [ne videant] et agnoscant veritatem et verum solem scilicet diuinitatem sub fragilitate latentem. Quia enim superbierunt ceci facti sunt. [et dorsum eorum semper incurua] i. statum mentis ad terrena curuari et in inferioribus flecti permitte. Hoc enim semper subsequens est vt si oculus mentis superno lumine priuetur et superna non videat statim animus ad ea que retro sunt appetenda inclinetur et de inferioribus cogitet. Reuera obscurati sunt oculi eorum: quia sunt in sua infidelitate excecati et dorsum eorum est incuruatum vt gentibus seruiant et onera legis et peccatorum portent. Sequitur alia pena.

29 † indignatio.

Effunde super eos iram tuam: et † furor ire tue comprehendat eos.

Effunde] copiose in morem fluminis [super eos iram tuam] vt eos obruat. i. exerce multipliciter super eos vindictam. [et furor ire tue] idest districta animaduersio future vindicte [comprehendat eos] tanquam fugitiuos vt non liceat eis fugere. Ira

ad presentem percussionez pertinet:furor ad futuram dāna-tionem. Ideo furor quia nullum ibi remedium/nulla ibi misericordia:hic persequitur:ibi ꝯo comprehendit vbi nō licet fugere. Jam enim non erit euadendi locus quando eos eternus absorbuerit cruciatus hoc ⁊ ad litteram factū est in destructione ⁊ captione eorum per romanos.

30 **Fiat habitatio eorum deserta: ⁊ in tabernaculis eorum non sit qui inhabitet.**

Fiat habitatio eoꝝ]i.domus priuate quas inhabitant[deserta]ab eis[⁊ in tabernaculis eoꝝ]habitationibus scʒ iocūdis vt in templo:synagoga:⁊ palatio regio[nō sit qui inhabitet]de numero eoꝝ:hoc in aperto est:perdiderunt enim locū ⁊ gētem in quibus superbierunt cōtra deuʒ:loca illa ⁊ hominibus sunt plena ⁊ iudeis inania. Uel habitationē dicit ipsaʒ ciuitatem hierl'm in qua cōmuniter habitabāt: tabernaculo ꝯo singulas eiusqʒ domos designat. Hoc autem ideo eis.

ipsi 31 **Quoniam quem tu percussisti † persecuti sunt: ⁊ super dolorem vulnerū meorum addiderunt.**

Quoniam quē tu percussisti]i.percuti voluisti pena ⁊ passione nō pro sua culpa sed pro mūdi salute:scʒ me[persecuti sunt crudeliter eū occidēdo.q.d.qđ deus fecit ad bonum hoc illi crudeli voto exercēt ad malū[⁊ super dolorez vulnerum meoꝝ]que sustinui in toto corpore[addiderūt]mortē ⁊ vulnus in latere. Uel super mortem addiderūt blasphemiam ⁊ militū custodiā ⁊ alia mala huiusmodi:vel super penam que mihi erat pro peccatis meoꝝ mēbrorum addiderūt ꝑsequēdo fideles ⁊ ecclias. Uel[super dolorem]qui mihi erat pro perditione illoꝝ[addiderunt]inferre mortez. Et quia apposuerunt dolorem super dolorem:ideo sicut iustum est

ipso. 32 **Appone iniquitatem super iniquitatem † eorum: ⁊ non intrent in † iustitiam tuam.**

rum. † tua iustitia.

Appone]i.appones.s.permittēdo vel grām subtrahendo: tūc enim addet miseria sup miseriā[iniqtatē sup iniqtatem eoꝝ]i.vitiū vitio:vt sic alibi dicit. Qui nocet noceat adhuc: ⁊ q in sordib' est sordescat adhuc:q2 sup peccatoꝝ cōmissionem apposuerūt obstinationē[et]sic:q2 nimis gloriabantur de iustitia sua[nō intrent]per pniaʒ[in iustitiā tuaʒ]i.in viā vite:⁊ iustitie rectam ad te veniēdo:⁊ iustitiam suā que ex lege est relinquendo. Culpa enim excitat culpam:⁊ cū vna nō corrigit exinde altera generatur:⁊ q̄to plus refrigescit charitas/tanto amplius abundat iniquitas.

Apoca. 22

Culpa excitat culpaʒ.

33 **Deleant de libro viuētiū: ⁊ cū iustis nō scribant.**

Deleant de libro viuētiū]i.ex memoria tua in qua soli iusti semp viuētes continent. Liber vite est notitia dei qua predestinauit electos ad vitā. Nō ergo sic accipiendūʒ est tanq̄ in hoc libro aliquē scribat deus quē postea deleat:sʒ deleant ꝯm spem ⁊ opinionē illoꝝ dictū est:q2 ibi tanq̄ merito iustitie sue scriptos se putant.q.d.cōstet etiā ipsis:⁊ cognoscant in dānatione sua non ibi se esse scriptos:⁊ nunq̄ scriptos fuisse ostēdat:⁊ appareat qđ subsequēter exponit dicēs[⁊ cū iustis non scribātur]i.iustoꝝ ordini ꝯm eqtatē tuā nō apponant: q2 nec digni sunt. Audiuimus quid nobis cauēdū sit in malis nūc audiamus qđ imitandū sit in cħro. Illi tales fuerūt:⁊ sic perierunt. Tu benigne domine quid dicis de teipso:

Liber vite qđ est.

pau- 34 † **Ego sum pauper ⁊ dolens:salus † tua deus suscepit me.**

per ⁊ dolens ego sum et. † vultus tui. Mat. 5.

Ego sum pauper]i.humilis[⁊ dolēs]in passione pro oib'[salus tua de' suscepit me]de omni angustia in resurrectione:hoc idē dicit corpus. Beati enī pauperes spiritu:qm ipsorū est regnū celoꝝ:⁊ Beati q lugēt:qm ipsi cōsolabunt. Exēplo ergo dnī discam' pauperes esse ⁊ dolētes. Nec enī diserti sunt tales:sed salus dei suscipit eos vt iam non sint pauperes ⁊ dolētes:sed potius beati ⁊ letātes. Ad literā etiam cħrs pauper fuit:quia in paupertate natus/puer factus/mortuus/⁊ in alieno sepulchro posit'. Et q2 sic sum saluatus:ideo

Laudabo nomen dei cum cantico:† ⁊ magnificabo eum in laude. 35

† alia lrā non habet ⁊.

Laudabo]in me ⁊ in mēbris[nomē dei cum cātico]i.cuʒ iocūditate ⁊ delectatione:cū mētis letitia/⁊ vocis exultatiōe: q2 etsi oia desunt deus:tn̄ meū est[et]exultās in meipso[magnificabo eum in laude]i.magnifice laudabo:⁊ magnū predicabo ad alios vt per exēplum ꝓficiāt:ac deū similiter laudent ⁊ magnificent:he sunt diuitie mee:scʒ vt cū gaudio ⁊ hilaritate nō cessem deū meū laudare ⁊ magnificare.

Et placebit deo super vitulum nouelluʒ:cornua producentem ⁊ vngulas. 36

Et]laus illa[placebit deo]sup omne legale sacrificiū:⁊ hoc ostēdit per partē cū subiūgit[super vitulū nouellum:cornua ꝓducētē ⁊ vngulas]Talis enim querebat vitulus in sacrificio qui ⁊ nouellus esset:⁊ tā magnus vt cornua mitteret atqʒ vngulas fortes haberet.q.d.sacrificiū laudis dīne magis est deo gratū ⁊ placitū q̄ sacrificiū qđcūqʒ qđ offerebat in lege: laus.n.puri cordis plus placet q̄ mactatio pecudis.hoc ergo

Uitulus q̄lis q̄rebat i sacrificio

Uideant † pauperes ⁊ letentur:querite † deuʒ ⁊ viuet anima vestra. 37

† inopes. † dnm.

Uideant]oculo interne cōsiderationis ⁊ itelligāt ac credāt [pauperes]imitatores mei:scʒ q oblatio nō iā in facultatib' ⁊ rebus exterioribus posita est:sed in mēte vbi pauper diuiti equat[et]inde[letent ⁊ spe gaudeāt ac magis paupes sint vt ditari mereant. Et cōuertit se ad eos admonēdos dicens. O vos pauperes[querite deū]fide:deuotione:⁊ bona opatione idest esurite ⁊ sitite deuʒ tn̄ nihil aliud:⁊ sic[viuet anima vestra]ne moriat peccatis:q2 deus est vita anime ⁊ cibus mentis. Queritis panē vt viuat caro vestra:deuʒ querite/⁊ viuet aīa vestra:hic vita grē ⁊ tādem vita glorie. Querite inquā

Quoniaʒ exaudiuit pauperes dominus: ⁊ † vinctos suos non † despexit. 38

† cōpeditos. † spreuit

Quoniā dn̄s exaudiuit]i.exaudire semper cōsueuit[pauperes[aliter nō audiret:ita ⁊ vos audiet. Si ergo vis exaudiri paup esto:noli de te p̄sumere:nec aliud p̄ter deū tuū querere. Si peccator es nō ideo despes:q2[⁊ vinctos]vinculis peccatorum per que viderent repudiari a deo[suos]i.a se soluēdos[nō despexit]q2 disruptis diaboli nexibus eos regno suo asciuit. Illos vinctos nō despicit deus qui sui sunt.i.qui p penitentiam ⁊ satisfactionem eum requirunt. Uel[vinctos suos] idest vinculis mortalitatis ⁊ penalitatis seu p̄ceptionis:⁊ consilij artioris ac suis legibus astrictos[nō despexit]minus dicit ⁊ plus intelligit:quia plene liberauit. Quapropter

Laudēt illū celi ⁊ terra:mare ⁊ oia † reptilia i eis. 39

† repentia.

Laudent illum celi ⁊ terra:mare ⁊ omnia reptilia in eis]i. celestia/terrestria/⁊ omnia vertantur homini in materiā laudis:⁊ de omnibus laudet deum homo rōnalis creatura laudet deū:⁊ per hominē omnis creatura:quoniā ipse species ⁊ materie rerū sunt homini causa:vt ipse laudet auctorez ⁊ saluatorem suum. Omnis ergo creatura ad laudē dei inuitatur: q2 sunt homini materia diuine laudis qui deū laudat ex suis creaturis. Et sic hec laudant deum dum ex eis laudat creator eorum. Iste sunt vere diuitie pauperis:scʒ videre creata ⁊ inde laudare creatorem. Ideo etiam laudent.

Quoniam deus saluam faciet syon: ⁊ edificabūtur ciuitates iude. 40

Quoniā deus saluam faciet]nūc a culpa purgādo ⁊ post in eternū glorificādo[syon]i.ecclesiam deum speculantez modo per fidē:deinde contēplantem per speciē[et]tunc[edificabunt ciuitates iude]i.anime:sua peccata ꝯfitētes in qbus

deus babitat que nunc per ɔfessionē bumilitatis disponunt ⁊ aptant ad babitandū in syon vt foris remaneāt q confiteri erubescunt. Initium enim bonoꝝ est cōfessio peccatorum: ⁊ iustus in principio accusator est sui. Primū ergo debēt boles mala sua confiteri atq; moribus in melius cōmutari: ⁊ sic in ciuitatem dei edificabuntur: quia anime sanctorum per confessionem in templū sanctum tanq̄ viui lapides deferentur.

Bonorum initiū confessio ē peccatorum.

41 Et inbabitabūt ibi: ⁊ bereditate acquirent eam.

Et inbabitabūt] nunc cōstanti mēte [ibi] .i. in ea syon: sc; in ecclesia speculante deū per fidē [⁊ bereditate acquirent ea;] ⁊ perseuerabūt in ea: q: decedentibus primis alij quasi bereditarie succedēt eis: ⁊ etiā in futuro [inbabitabūt ibi] .i. in illa excelsa syon sc; in ecclesia cōtēplante deū per speciē quando ad illā beatā ciuitatē celestē bierusalē peruenient: ⁊ nō ad tempus sed [bereditate acqrent eam] vt possideāt illam in eternum. Et non vna sola generatio iustorum: sed per omnes successiones. Et hoc est quod subdit

† ob 42 Et semen seruorum eius † possidebit eam: ⁊ qui diligunt nomē eius † babitabunt in ea.

† tinebit. † inbabitabunt.

Et semen seruorū eius] .i. imitatores fidei: ⁊ boni opis [possidebit eam] .i. syon quasi iure bereditario bic: ⁊ in futuro. Et q: fides vel opus sine dilectione nō valet ɔtinuo adiecit quasi exponēdo qd̄ dixit [et] joēs [qui diligūt nomen eius] .i. qui sunt in charitate: ⁊ qui nō ex timore sed ex amore deo seruiūt: bi enim sunt semen seruoꝝ nō qui carne filij sunt [babitabūt in ea] bic ⁊ in futuro tanq̄ in bereditate sua nullus in ea bereditabit nisi p dilectionē: q: sola dilectio diuidit inter filios regni ⁊ pditionis. Qui ḡ nō diligūt: nec bic merito: nec ibi p̄mio in ea babitabūt: deꝰ est dilectio: ⁊ q manet in dilectiōe in deo manet: ⁊ deꝰ i eo. Hic est finis/bec ē bēditas. Oro.

Fides sine dilectione nō valet.

Benignissime domine exaudi nos in veritate salutis tue: vt eruti a squalore peccati mereamur in libro vite regni celestis conscribi. Per dominum.

Oratio viri iusti in tribulatione positi: vt liberetur a periculis ⁊ specialiter a persecutione inimicorum ip̄m maliciose ꝑsequētiū. Psal. LXIX.

Deus in adiutoriu; meum intēde: † domine ad adiuuandum me festina.

1 Falsa lrā nō bz residuum Psalmi.

Auctor psalmi ppbeta Dauid. ¶ Titulus bic est in finez .i. in christum nos dirigens. psalmꝰ iste attribuit dauid .i. cuilibet iusto babitus in rememoratione .i. agens de memoria buius rei eo q̄ saluū fecit eū dn̄s spe ⁊ certitudine. Memor eni saluationis ⁊ beneficioꝝ que deus mundo cōtulit: sicut in precedenti psalmo monstratum est securus petit liberari: l; multis malis vrgeat. q.d. etsi cōmutati sint in melius vnde in titulo precedentis psalmi agit: nō tn̄ in se s; in dn̄o qui saluat gloriēt. ¶ Materia. petitio viri iusti vt liberet a periculis ⁊ miserijs buius mūdi. ¶ Intētio. monere vt vrgētibus malis non diffidamus: s; dei adiutoriū inuocemus: ⁊ nō in nobis: sed in diuino auxilio ɔfidamus: ⁊ in dn̄o gloriemur. ¶ Snia in gn̄ali. Propheta in isto psalmo loquit in ꝑsona cuiuslibet iusti: ⁊ fidelis deprecātis vt liberet ab buius mūdi periculis ⁊ miserijs: specialiter a persecutione iniusti ⁊ iniqui ipsum maliciose persequētis. Quis enim ille psalmus attribuatur christo sine cuilibet iusto in tribulatione posito: cōmuniter tn̄ de iusto exponit in cuius ꝑsona bic loquit totus: ⁊ bic psalmus effectualiter ɔtinet supra in psalmo Expectās expectaui dn̄; ab illo loco .i. cōplaceat tibi dn̄e vsq; ad finē: qui ibidē partiz de christo ⁊ partim de mēbris eius exponit. ¶ Snia in speciali. in persona ergo oīum iustoꝝ aio [Deus] creator meus q soles iuuare in adiutoriū meum] misericorditer [intēde] ⁊ respice prestādo mibi auxiliū grē tue: q nec mala declinare nec bona agere valeo sine te: ⁊ q periculū est in mora [dn̄e] gubernator meus qui oīa potes [ad adiuuādum me festina] .i. cito ⁊ festināter adiuua. Primū inspice instātē necessitatē. Deinde accelera auxilij cōsolationē: q: si tardat misericordia crescūt pericula. Hic versiculus in pncipio boraꝝ pmittit vt p adiutoriū diuinū pualeamus cōtra diabolū qui magis insurgit qn̄ ad opus bonū accedimꝰ: ⁊ maxime cū orare debemꝰ: sed in boc cōfundimur orātes: q: deū nobis intendere volumus cum oramus: ⁊ nos nec deo nec nobis intendimus. Hic versiculus deprecatio vtilis est cōtra oēm aduersitatē ⁊ temptationē ac maloꝝ impugnationē: ⁊ nibilominus ad oēm virtuosam operationē ⁊ bonoꝝ impetrationem: nam ⁊ cum tribulamur ⁊ cu; operamur diuino adiutorio semper opus babemus: deinde orat etiā pro persecutoribus cū subiungit.

Confundātur ⁊ reuereant: qui querūt aia; meā. 2

Confundant] in seipsis de peccatis cognitione sue turpitudinis: qui prius peccata sua defendētes quasi gloriabant de eis [reuereant] .i. timeāt te iudice; ne pro culpa cōmissa puniant: reuereri enim est timere ne pro lesa iustitia pena sequatur [q querūt aia; meā] .i. vitā ad opprimendū ⁊ pdendū nō ad imitādū. Hec vox ppe ad martyres ptinet q ad b querebant vt occiderent. Et cū orāt pro suis inimicis ꝑfectionē nobis insinuāt charitatis. Ideo adbuc subditur.

Reuereri quid est.

Auertantur retrorsum ⁊ erubescant: qui † volūt mibi mala. 3

3 cogitant.

Auertant retrorsu;] sc; ab intētione sua: nō ꝓcedant sed sequant: nō suo ɔsilio viuāt: sed sctōꝝ [erubescāt] sc; persequi qd̄ intēdebāt ⁊ etiā de cōmissis pctīs [q volūt] .i. cogitāt [mibi mala] ⁊ si nō possunt: pctōr eni ⁊ penitens quo plus defert verecūdie de recordatione delicti eo liberiore a dn̄o ꝓmeretur grām. Nā boc pretulit publicanus q nec audebat oculos ad celū leuare: ideo iustificat magis dn̄i iudicio q̄ pbariseus quem deformauit presumptio: similiter

Auertantur statim erubescentes: qui dicunt mibi euge euge. 4

Auertant] a sua iniqtate [statim] indilate vt coꝝ conuersio nō moret: facile eni emendat culpa que cito corrigit [erubescētes] de malis suis [q dicūt mibi euge euge] adulatorie vel irrisorie: lingua eni adulantiū ⁊ vituperātiū nos ꝑsequit: ⁊ sicut aurū igne: sic bō vtraq; lingua ꝓbat. Duo qppe sunt bona euge: vnū adbortatoriū: alterū aggratulatoriū. Duo etiam sunt malo: vnū detractoriū: alterū adulatoriū: de quibus vltimis bic est dictū. Tribus versibus ꝓdictis tria gn̄a ꝑsecutoꝝ notant .i. malefactores: maliuoli: adulatores. Quoꝝ primum fit ope: alterū cogitatione. tertiū locutione. Reprobi eni; mala que possunt bonis inferre nō desistūt: ⁊ cū nō possunt malū qd̄ volūt agere nō cessant illud cogitādo tractare: ⁊ cu; nocere nō valēt aut nō audēt in aperto faciūt qd̄ possunt detrabēdo vel simulādo ⁊ adulādo ac falsis laudibus seducēdo. Et quādoq; plus nocet lingua adulatoris q̄ manus ꝑsecutoris: ⁊ ideo valde est cauēda ⁊ subito repellēda. Unde Gregorius adulatio si vel ad tempus patiēter suscipit auget ⁊ paulisper demulcet animum vt a rigore sue rectitudinis mollescat in delectationem sermonis: sed ne crescere debeat statim est sine mora ferienda. Pro bis tamen persecutoribus orat ecclesia vt conuertantur: ⁊ fiat quod subiungitur.

Persecutorum tria genera.

Grego.

Exultēt ⁊ letent in te oēs q querūt te: ⁊ dicāt semper magnificetur dn̄s qui diligūt salutare tuu;. 5

5 locundentur.

Exultent] ſm corpus bilares se ostendendo [⁊ letentur] ſm animam intus gaudendo [in te] ⁊ in tua bonitate nō in se nec in alio quocunq;: non de se gloriantes: sed in te a quo babent letari ⁊ exultare [omnes qui per lachrymas penitentie ac per cognitionem ⁊ amorem diligenter [querunt

nō dolēs:sed[te]qui misericors es τ prior eos quesisti[τ dicāt semꝑ]laudādo te:q꞉ nūꝙ̄ debēt cessare a tua laude[magnificeť dñs].i.laudibus extollať τ maximus ꝑdiceť:q꞉ peccatorē vocat ꝯfiteti ignoscit:inde iuste viuere facit τ tādē glorificat.hoc inꝙ̄ dicāt[qui diligūt salutare tuū]intelligētes se inde sanatos quasi ipsi de se nō saluent:q꞉ dñi est salus τ ab illo est salus eis nō a se:dicāt magnificatꝰ est dñs qui nos tā potenter saluauit.De se aūt dicat vnusqsq꞉ qd̄ subditur.

6 Ego vo egenus τ pauper suꝫ:deus adiuua me.

Ego vo egenꝰ]vel mēdicus.i.petēs:scꝫ mendicās meā salutē vel alioꝝ[et pauper sum].i.nihil habēs ex me:τ insufficiens per me ad eā inquirēdā.Egenus eni diciť qui aliquid habet τ aliud indiget.Pauper q̄ nihil hꝫ:de me quidē nihil ꝑsumo:nec tamē ideo diffido:nā deus adiuuat me vt possim quā desidero salutē possidere:vnde ad ipsuꝫ se cōuertēs ait.[deus adiuua me]ita affectū.Sic vtiq꞉ deū laudare nos decet vt cū illū ꝓut possumus magnificamus nosmetipsos infirmos τ inutiles iudicemus.Ille eni abundans:nos egenti:ille diues:nos pauperes.Quando hec recognoscimus τ de nobis diffidentes in ipso solo cōfidimus:tunc nos tanꝙ̄ pauperes τ egenos adiuuat deus.Adiuua inꝙ̄:quia

7 Adiutor † meus τ liberator meus es tu † domine ne:† moreris.

Adiutor meus]in bonis τ vt vincā[τ liberator meus]a malis τ ne cedā[es tu]τ nō alius:q꞉ nō alia spes mihi est: τ ideo hoc tm̄ mihi restat petere[dñe ne moreris]τ differas mihi succurrere:sed fac qd̄ facturus es me adiuuādo ac liberādo:necnō in gloriā tuā ducēdo.Tardū eni videť qd̄ magno desiderio queriť:ꝫploremꝰ τ nos dñi dei nr̄i adiutoriū τ liberationē τ gl'iaꝫ:atq꞉ ex toto corde dicamꝰ illi dñe ne moreris.Oio

Nexhausti adiutoꝝ deus eterne ad adiuuandum familie tue supplici festinus occurre:vt euictis malorū opprobrijs tuis semper auxilijs muniamur. Per dominum nostrum.

Oratio ecclesie τ cuiuslibet fidelis in magna tribulatione existētis:q̄tenꝰ libereť de multitudie tribulationū vt possit laudare deū. Psal'.LXX.

N te dñe sꝑaui nō ꝯfundar i eternū: in† iustitia tua † libera me τ † eripe me.

Auctor psalmi ꝓpheta Dauid.¶ Titulus talis est psal'.Dauid filioꝝ Jonadab τ ꝑmoꝝ captiuoꝝ. Jonadab iterꝑtať spōtaneꝰ:τ signat chr̄m pr̄i obediētē.Psalmꝰ ergo iste est Dauid ꝓphe ad vtilitatē filioꝝ ionadab.i.obediētie seu imitatoꝝ chr̄i τ primoꝝ captiuoꝝ qui nūc filij chr̄i τ liberi prius filij Adā a diabolo captiui sunt ducti:istis enim vt perseuerent hic psalmus cantatur:in quo gratuita dei gr̄a qua nos nō ꝑꝑ nos:ſꝫ ꝑꝑ se liberat cōmendať.¶ Materia.excitatio filioꝝ eccl'ie ad spem τ cōmendationē gratie diuine:τ descriptio multoꝝ dei beneficiorum circa sperantē in eū.¶ Intentio.monere ne falso de nobis presumamus:sed in deo solo ꝯfidamus. ¶ Sn̄ia in generali.Propheta in isto psalmo qui attribuiť chr̄o τ cuilibet iusto speranti in deo loquiť partim de chr̄o τ partim de mēbris eius:maxime tamen loquiť in persona cuiuslibet iusti τ fidelis in magna tribulatione existēs qui totā speꝫ in deo ponens.Cōsequēter in hoc psalmo sicut τ in precedēti petit a periculis īminētibꝰ velociter liberari vt possit deū deuote laudare:τ ei fidel'r regratiari. ¶ Sn̄ia i speciali. Generalis itaq꞉ iustus clamat ad dñm.d.[In te dñe]solo tanꝙ̄ in adiutore potēti nō in me vel alio quocūq꞉[speraui]τ totā spem meā posui τ ideo[nō cōfundar in eternū].i.finaliter τ in futuro:τ si ad tēpus de peccatis cōfundar:τ in presenti ne cōfundi valeam[in iustitia tua]que mihi est a te nō mea quā nō statuo:

q꞉ nulla vel s̄m q̄ iustitia tua exigit:q꞉ sicut iustū est nō parcere impenitētibus:ita iustū est parcere penitēti/τ oranti/τ retribuere ꝑmanēti[libera me]a pctis[τ eripe me]a penis. Duo eni sunt que in seruitutē nos redigūt:pctm̄.s.τ pena peccati:τ ab vtroq꞉ petit liberari τ eripi.Et si sum ego indignus

Inclina ad me aurem tuam: τ † saluum me fac.

τ † saluum me.

Inclina]tu excelsus[ad me]humilē τ iacentē[aurē tuam] idest cōdescēde mihi per tuā clemētiā:q꞉ merita mea digna nō sunt vt ad tuā altitudinē perueniāt.Nō eni possumus accedere ad deū nisi ipse velit accedere ad nos:τ hec est cōfessio humilitatis.Qui enim dicit inclina ad me ꝯfiteť:q꞉ iacet velut eger prostratus modico stanti[τ salua me]ab omni malo intus τ extra total'r τ ꝑfecte.Et subiungit quomodo.

Accedere ad deū nō possumus nisi ad nos accedat.

† Esto mihi in deum protectorem τ in locuꝫ munitum:vt saluum me facias.

3 † mihi esto.

Esto mihi in deū ꝓtectorē]vt me ꝓtegas cōtra iacula inimicorū ne ad me perueniāt:vel saltē ne me ledāt:ego eni ꝓtegere me nequeo[τ in locū munitū]scꝫ refugij ad quē qui refugit tutus est:vnde subdit[vt saluū me facias]in alio eni saluus esse nō potero:nā absq꞉ te nec ꝓtectio nec refugium nec munitio nec salus a quo ꝙ̄ prestari pōt:vbi tentationē eē cōspiciēs quesiuit locū quo fugeret:sed sine deo munitum inuenire nō potuit:ex qua re τ ipsum sibi locuꝫ fieri petijt ꝓpter quē locū quesiuit.Uel[in locū munituꝫ]in futuro vbi plene securi τ salui erimꝰ:q꞉ nos aggredi nullus valebit inimicus.

Qm̄ firmamentum meū: τ refugiuꝫ meū es tu. 4

Quoniā firmamentū meū]τ fortitudo mea in pugna vt ꝑ te sim fortis cōtra oēs tētationes:τ si multe sunt τ turbāt me [refugiū meū]in fuga[es tu]saluās me sicut locus refugij saluat fugiētes ad se.Ex te eni τ per te sum firmus:τ sicubi fuero infirmatus in me refugiā ad te. Quātūlibet eniꝫ ex gratia dei si quis firmus:tn̄ adhuc formidādū est ex corruptiōe carnis:deinde magis determinat a q̄bus eripi desiderat dicēs.

Deus meꝰ † eripe me de manu peccatoris † τ de manu † contra legem † agentis τ iniqui.

5 † erue
† non hꝫ
† non hꝫ
† prete-reuntis.

Deus meus eripe me de manu peccatoris].i.de potestate diaboli ne me vi vel insidijs ducat ad peccatū vel suppliciū qui sp̄aliter diciť peccator:q꞉ ipse est omnis peccati ꝑsuasor. Et nō solum de manu inuisibilis inimici sed[τ de manu].i. de potestate[cōtra legē agentis].i.transgressoris[τ iniqui].i. simpliciter sine lege peccātis. Hic notať omne genus pctōrum:scilicet aut legis transgressor si accepit legē vt iudeus τ falsus christianus:aut tm̄modo iniquus sine lege si legē non accepit vt paganus:inter vtrūq꞉ gemit corpus christi: τ ab vtroq꞉ affligitur nec se vindicat:sed patienter tolerat τ orat. Ideo autem me debes eripere

Peccatoꝝ oē genus.

Quoniam tu es patientia mea domine:domine spes mea a iuuentute mea. 6

Quoniam tu es patientia mea dñe].i.causa τ fructus patiētie mee:ꝓpter te enim grauiter affligor:ꝓpter te equanimiter patior:nec solū patientia mea:sed es o dñe τ[spes].i.certitudo[mea a iuuētute mea].i.a tēpore virtutis τ fortitudinis mee:nō enim dicit iuuētutem quantū ad etatē:sed quantum ad animi virtutē:τ iuuentute inquit ex quo me aduersus diabolum armasti cepi in te sperare vt munitus fide/spe/τ charitate:ceterisq꞉ spiritalibus armis cōtra aduersarios tam inuisibiles ꝙ̄ visibiles dimicarem:nec solum a iuuentute: sed etiam ab infantia mihi profuisti:quia

In te confirmatus sum ex vtero:de vētre matris mee tu es protector meus. 7

In te ꝯfirmatus suꝫ ex vtero].i.eccl'ie dū rudimēto fidei cōceptus suꝫ:vteꝝ eccl'ie parationē illam dicit qua instruiť hō

tum credere incipit ꝛ ante in eo vtero spiritaliter formaẽ vt deinde in lucem vere cognitionis pariaẽ. In vtero eni ecclesie rudimẽto fidei ↄcipimur: post ex aqua ꝛ spũsctõ regeneramur: vñ subdit: ꝛ vt natus exiui[de vẽtre mr̃is mee]eccle sie.i.ex quo sui renatus de baptismate[tu]etiam[es ꝓtector meus]a malis iminentibus qui me saluum duxisti ad tẽpus in quo in te discerẽ sperare. Et ꝓpter hec gratie tue bñficia.

† decã. 8 In te † cantatio mea semper: tanq̃ prodigium factus sum multis: † ꝛ tu adiutor fortis.
† sed

In te]ꝛ de te est[cantatio mea].i.laus oris ꝛ exultatio cordis: ꝛ hoc semp̱ ꝛ assidue.i.omni tẽpore ꝛ in ꝓsperis ꝛ in aduersis laudabo te: quia iugiter habeo in te materiã laudis ꝓpter beneficia tua ↄtinua: ꝛ ꝓpter hoc tanq̃[prodigiũ]ꝛ portentũ[factus sum multis]mirãtibus de me sicut solent hoies mirari de ꝓdigio vel portẽto. Multi enim amatores seculi putãt me insanũ ꝛ prodigiosum cũ vidẽt me inuisibilia que ipsi cõtẽnunt laudare ꝛ appetere: visibilia quo que ipsi appetunt me cõtẽnẽdo vitare: ꝛ tu cõtra omnia opprobria factus es mihi[adiutor fortis]tu enim ministras spiritalem fortitudinem ad cõtẽnendam hominũ insultationẽ. Et ideo

Hym. 9 Repleatur os meum laude vt † cantem gloriam tuam: tota die † magnitudinem tuam.
no dicã
† magnificentiã.

Repleatur os meũ laude]ꝛ tanq̃ impletus nõ cesset a laude tua ꝓpter tua bñficia: q2 cũ nõ essem fecisti: cũ essem salutẽ dedisti: cũ peccassem ignouisti: cũ conuersus essem adiuuisti: cũ perseuerassem coronasti[vt cantẽ gloriã tuã].i.vt exultando annuntiem q̃ gloriosus sis[ꝛ tota die].i.sine intermissione ꝛ indesinẽter tã in ꝓsperis quib᷒ cõsolaris: q̃ in aduersis qbus corrigis cantẽ[magnitudinẽ tuã].i.q̃ magnus sis in operibus ꝛ beneficijs tuis: sicut quando os repletum aliquid extra redundat: ita petit vt sua laudatio ad proximum deriuetur vt exemplo suo proximus laudet. Et sicut in iuuentute non deseris me sperantem in te: sic

10 Ne proijcias me in tempore senectutis: cum deficiet virtus mea ne derelinquas me.

Ne ꝓijcias me]extra tuã ꝓtectionẽ[in tẽpore senectutis] quãdo senior virtutis decrescit ꝛ fessa virtus iuuari plus indiget: vnde quid per senectutẽ accipiat determinat.d.[cũ deficiet virtus mea ne derelinquas me]subtrahẽdo mihi auxilium: q2 tũc minus potẽs sum ad resistẽdũ. Defectũ ergo virtutis nominat senectutẽ: sicut superi᷒ iuuẽtutis noie designauit virtutẽ. Ac si dicat ne ꝓijcias me a te: nõ ꝑmittas me peccare ex infirmitate: q̄ si per fragilitatem peccare contigerit ne derelinquas me ex toto vt deficiens viribus perseuerem in peccato. Et opus est vt non derelinquas.

Virtutis defectus senectus.

11 Quia dixerunt inimici mei mihi: ꝛ qui custodiebant animã meam consilium fecerunt in vnum.

Quia dixerũt inimici mei mihi]mala ꝛ exprobrãtes mihi in faciem discõfortauerunt me[ꝛ qui custodiebant animam meã].i.obseruabãt vitã meã insidiose ꝛ studio decipiẽdi nõ vt imitarenẽ: s3 vt ꝑderẽt eã.i.qui insidiabanẽ vite mee[cõsiliũ].i.cõspirationẽ[fecerũt in vnũ].i.in eandẽ volũtatẽ nocendi ꝛ concorditer contra me ꝛ de me perdendo. Grauior est fascis qui non diuiditur.

12 Dicentes deus dereliquit eũ: persequimini ꝛ cõprehendite eum: quia non est qui † eripiat †.
† eruat.
† eum

Dicentes]cõmuni ↄsilio vel apud se in corde suo[deus].i. quẽ sibi deũ facit[dereliquit eũ]subtrahẽdo ab eo suũ auxiliũ: quẽ vidẽt calamitatib᷒ fatigatũ putãt a deo desertum: ꝛ ideo audacter[persequimini eũ]vt tardũ[ꝛ cõprehẽdite eũ] vt inualidũ ꝛ secure potestis facere[q2 nõ est q eripiat]de manu nr̃a cõprehẽsũ. Quo cõtra postulat.d. Ipsi ita: sed O

† Deus † ne † elongeris a me: deus meus in † auxilium meum respice.

13 † dñe
† meus
† elõges
† adiutoriũ.

Deus ne elõgeris a me]subtrahẽdo auxilium defensionis tue: sed ꝓpe esto[deus meus in auxiliũ meũ respice]cohibẽdo hostes a nimia crudelitate ne grauioribus exponar: quia scio me affligẽdũ. Ita tñ nõ elongaẽ ab eis: imo ꝓpe est qui tribulato sũt corde: ꝓpe est vt audiat: ꝓpe est vt misericorditer respiciat: ꝓpe est vt auxilieẽ: possunt etiã hec accipi ex ꝑsona chr̃i ab illo loco[ne ꝓijcias me in tẽpore senectutis ꝛc̃.] Senectus in chr̃o fuit dum infirmatus est in cruce ꝛ irrisus que ex vetustate nostra assumpsit: vñ fuit in eo vetustas pene nõ culpe: ꝛ deficit virtus sua scilicet humanitatis qui inter manus inimicorum factus est infirmus: ꝛ quasi nihil posset comprehẽsus: qui talia omnia habuit ex persona nostra. Deinde sequitur oratio pro malis.

Confundantur ꝛ deficiant † detrahentes anime mee † operiantur ↄfusione ꝛ † pudore qui † querunt mala mihi.

14 † cõ...
† idua...
† vere...
† cogi...

Confundanẽ]mali.i.cognoscant peccata sua[ꝛ deficiant]a peruersis virib᷒: hoc illis expedit vt peccata sua recognoscãt: vnde cõfundanẽ ꝛ deficiãt in se qui male de se ꝛ sua iustitia seu viribus presumebãt[detrahẽtes anime mee]praua suadẽdo vel vite mee aduersando[operianẽ]multa[confusione] interius quo ad se de mala ↄsciẽtia pctõꝝ[ꝛ pudore]exterius quo ad alios ꝓpter modestiam[q querunt mala mihi]procurando in opere ꝛ vexando iniuriose: vel qui querunt si mala sint que mihi apponant.

Ego autem semper † sperabo: ꝛ adijciam super omnem laudem tuam.

15 † in...

Ego autẽ semp̱ sperabo]de tuo auxilio nec deficiã a spe cõtra hoc qd̃ illi de me desperãt. Quicqd illi faciãt quãtũcũq3 ꝑsequanẽ ego non frangor vlla aduersitate: sed semp̱ firmã spem habebo in te[ꝛ adijciã super omnẽ laudẽ tuã]preteritam ꝛ ante habitaꝫ super omnes laudes priores quas tibi feci semper adijciam alias nouas s̃m auxilium quod mihi prestabis. Uel[adijciam super omneꝫ laudem tuam]te laudando ꝛ adhuc magis laudabilem ꝛ maiorem omni laude predicando. Et non tñ laudabo in me: sed etiã ad ꝓximũ: quia

Os meum † annuntiabit iustitiam tuam: tota die † salutare tuum.

16 † pronuntiabit.
† salutarem tuam.

Os meũ annuntiabit]ꝑdicãdo alijs[iustitiã tuam]q2 sine personarũ acceptione vnicuiq3 s̃m op2 sua reddis[tota die] idest assidue. Uel[tota die]qui dicit̃ dies cum sua nocte.i.in prosperis ꝛ aduersis annũtiabit[salutare tuũ].i.salutẽ ꝛ redẽptionẽ quam mũdo fecisti: q2 nec ꝓspera nec aduersa me retrahẽt a laude tua. Uel[iustitiã tuã]qua iustificaẽ impius[ꝛ salutare]quo saluaẽ dãnatus: quia hec predicare est laus que superat omnem laudem. Et propter hoc annunciaui.

Qm̃ nõ cognoui † litteraturã: introibo in potẽtiã domini: dñe memorabor iustitie tue solius.

17 † negociationes.

Quoniam nõ cognoui]approbatione.i.nõ approbaui[litteraturã]de qua Paulus dicit. Littera occidit: spũs aũt viuificat. Quidã enim nõ de gratia: sed de lege gloriabanẽ eo q legẽ accepissent: lex aũt sine gratia sola lr̃a est. In ipsa gratia gloriãs: lr̃aturã nõ cognoui.i.nõ approbaui quẽq̃ ex opibus legis iustificari: sed hoies de lr̃a legis ꝑsumentes: ꝛ a gr̃a resiliẽtes toto corde reprobaui. Et hi sunt negociatores qui opera sua extollũt de actibus presumẽtes: ꝛ ex opibus suis iustitiã querẽtes. Et ideo[introibo in potẽtias dñi].i.ad cognoscẽdum eius virtutes ꝛ magnificẽtias per ipsius inspirationes: spiritalis eni homo dum nõ adheret lr̃e mereẽ per intellectũ ad interiora spũs introire vt potẽtias dñi sciat.i.gr̃am ꝛ virtutes qbus

2. cor.

tutes qbus iam nō infirmatus p carnē mandata diuī poten-ter impleat: o dñe]tuuc[memorabor iustitie tue solius]ni bil de mea allegabo que nulla est: qz nullā meā agnosco: nil bil proprius sum ex me: sed tu solus es q iustificas: iustitia tua sola me liberat: mea sola nō est nisi peccā. Nō gloriabor de vi ribus meis: ne in litteratura maneā: sed de tua gra q quā lit-teram operādo adimpleā. Et ideo memorabor. q.d.

18 Deus docuisti me † a iuuentute mea: & vsqz nūc † pronuntiabo mirabilia tua.

Deus docuisti me]p inspirationē & grē tue experiētiā[a iu uentute mea] .i. ab ipso initio fidei qua me innouasti[& vsqz nunc] .i. etiā post fidē: qz nec nunc p me quicqz possum: naz & ante fidē: & post eā necessari⁹. Docuisti inqz me q tue solius iustitie memorari debeo: qz docuisti qd eram: qd dederis vt memor sim iustitie tue solius. Cōsiderās enim vitā meā pre teritā video qd mihi debebat: & qd acceperim pro eo qd mi bi debebat: debebat pena reddita est gratia: debebat gehen na: data est vita eterna. Et quo ergo puersus sum didici me rita mea nulla pcessisse: sed gratiā tuam mihi gratis venisse. Et ego taliter eruditus nolens esse īgratus[pronuntiabo mi rabilia tua]idest ea que tu mirabiliter operatus es circa me vel circa totum genus humanum aliis predicado.

19 Et vsqz in senectā & seniū: de⁹ ne derelinqs me.

Et]nunc o dñe sicut cepisti: ita perficiēdo[vsqz in senectaz & seniū]meū .i. vsqz ad vltima mea[ne derelinquas me]sed vsqz ad diem meū vltimū: gratia tua pseueret mecū. Addunt sit fortē no deseras debile qn maxime opus est. q.d. omni tē pore sis mihi presens per gratiā me semp adiuuādo: qz nisi vsqz ad vltimū meū gratia tua mecū sit nihil ero. Tēpore apostolorz & martyrū erat iuuenis ecclesia: fortis in virtute: patiēs in tribulatione. Jam qz charitas refrigescit: virt⁹ defi cit: quasi in senectutē venire cepit: postulat q christi ecclesia vt sicut a iuuētute p oīpotētis dei gratias regit sic vsqz in fi nem seculi p eandē gratias gubernet. Tēpore antechristi ca det in senium qn eius virt⁹ adeo diminuta est vt si fieri pos sit seducātur etiā electi. Et oro ne derelinquas

20 Donec annuntiem brachium tuum: generationi omni † que ventura est.

Donec annuntiē brachiū tuū] .i. christū filiū tuū: qui iō bra chium dñi dicit: qz ipse est virtus & fortitudo dei p quē oīa facta sunt: & a quo diaboli virtus superat. Uel[brachiū tuū] idest magnitudinē virtutis tue[generationi omni]p succes siones[que ventura est]vsqz ad finē seculi .i. oībus gnationi bus sequētib⁹ vsqz in finē vt credētes in dñm Jesum christum fortes pmaneāt atqz ita virtute p fidē diaboli: & vitia po tēter vincāt donec annūtiē nō vires aut iustitias meas: sz

21 Potentiā tuā & iustitiā tuā: de⁹ vsqz in altissima (que fecisti) magnalia: de⁹ quis similis sit tibi.

Potētias tuā]liberandi qua nos liberas[& iustitiā tuam] puniēdi qua peccantes punis extēdens illam annuntiatione meā[vsqz in altissima magnalia que fecisti]& facies .s. myste ria christi que sunt altissima & maxima: vnde admirādo ex clamat: & cū hoc ita sit. O[deus quis similis sit tibi] .i. in ma gnalib⁹ faciēdis: vel in natura seu potētia. q.d. nullus: qz ni hil sibi simile. Est tñ alia similitudo bona qua hō iustus q di ligit inimicos: & benefacit eis filius est deo: ad cui⁹ similitudinē factus est. Hec est similitudo obedientie nō supbie: imitationis nō eqparationis. Mihi aūt volenti puerse tibi similari.

22 Quātas ostendisti mihi tribulationes multas & malas: & conuersus viuificasti me: & de abyssis terre: iterum reduxisti me.

Quantas ostēdisti mihi]per experientiā .i. iuste immisisti ad uersitatē[tribulationes]& passiones[multas]quātitate & di uersitate[& malas]qualitate & acerbitate. Quis enim bois vel ecclesie miserias enumerabit: Ecce iustitia in peccatib⁹: sed hec disciplina admonitio fuit nō desertio: vnde sequit[& tamē post iram tu[cōuersus]misericorditer ad clemētiaz & me cōuertēs[viuificasti me]p tuā gratiā: & in eternā cōsola tionē. Ecce clemētia in conuersis: vñ subdit[& de abyssis ter re] .i. de pfunditate & submersione peccati[iterū] .i. sepe[re duxisti me]ab illis liberādo. Dicit itez: qz nō semel reducit nos de⁹ a peccatis: sed mō p baptismū: modo p pniaz: modo per cōuersionē: & sic multis & diuersis modis reducimur ad salutem. Nos iteramus culpaz: plus dominus iterat ergo no bis suam misericordiā. Mihi ito sic reducto

23 Multiplicasti † magnificentiam tuam: & conuer sus consolatus es me †.

Multiplicasti]qz p diuersa subuenit deus[magnificētiā] vel iustitiā[tuā]scz flagella a qb⁹ nec filijs parcis. Uel[mul tiplicasti magnificētiā tuā] .i. multis modis magna & multi plicia virtutū dona cōtulisti[& cōuersus]ab ira qua punisti me: & ab omni indignatiōe[cōsolatus es me]in omni & ab oī tribulatiōe: & hoc p iternā dulcedinē: p scripture īspectionē: p premij repromissionē: qz etsi distincte castiget tristes: tñ esse nō sinit. Et q cōsolatus es me ab effectu & fructu ostēdēdo

24 † Nam & ego confitebor tibi in vasis psalmi veri tatem tuam † deus: psallam tibi in cythara san ctus israel.

Nam & ego]pptera[cōfitebor tibi]confessione laudis .i. laudabo te[in vasis psalmi veritatē tuā]o[deus]hoc est fm spiritū: & in viuificatiōe spūs: a supiori enim sonat psalterius: qō est qn qōdā vas spiritale]in quo psalmi cōtinent]in quo etiā dñi veritas ad ipsius honorē predicat: & iō p ipm spūs significat. q.d. psallam tibi spiritu. Et qz deuotiōe cordis co mitari debet maceratio carnis[psallā tibi in cythara] .i. fm corpus & in mortificatiōe carnis: cythara enim ab īferiori so nitū reddit: & iō carnē signat. q.d. faciā cōsonare spiritus & carnē: tibi inqz qui es de⁹[sanctus]ipsius[israel] .i. q sanctifi cas eos qui sunt spiritualiter israel .i. videntes deum. Et hoc faciam exultando. Unde subdit. Et ideo

25 Exultabunt labia mea cum† cantauero tibi: & ani ma mea quam redemisti.

Exultabūt labia mea]īteriora & bois ēteriora: scz labia aīe mee[cū cātauero tibi] .i. cū laudabo te in pdicatiōe[& anima mea]exultabit[quā redemisti]a piculis & in futuro redimes a penis que ipsis iternis labijs exultat qbus tacite ad deum clamat. Uel[exultabunt labia mea]exteriora: qz magna de uotio mentis qnqz p delectationē redūdat ad sensus corpo ris[& aia mea quā redemisti]sic exultabit. q.d. voce labiorz & mēte laudabo te: qz dñō cātat nō solū exteriorib⁹ labijs: sz ītus in aia exultat: sic enim deū laudare decet vt mens cū vo ce cōcordet. Nec solū anima mea ad deum exultabit

26 † Sed † & lingua mea tota die meditabitur iusti tiam tuam: cum confusi & † reueriti fuerint qui querunt mala mihi.

Sed & lingua mea]scz corporis[tota die] .i. cōtinue & idest menter[meditabit] .i. ex meditatiōe cordis cōfitebit: & medi tatā loquit[iustitiā tuā] .i. qualr aia mea p te redēpta sit & iu stificata nullis meis pcedētib⁹ meritis: sed sola tua gratuita mīa: & hoc[cū cōfusi]erubescēdo[& reueriti fuerint]timēdo [qui querūt mala mihi]me corporalr vel spūaliter psequen do. Duobus aūt modis cōfundentur & erubescēt: aut cum B conuersi fuerint ad christum: aut in futuro cum venerit chri stus. Et tunc lingua meditari potius qz loqui dicitur: quoniā

Marginalia: lex 18 — lamdum / iabo — dñe 19 — Iñ super / uenture — Talia lra nō bz sit — 23 † iu stitiam. † et de abyssis terre ite rū redu xisti me. — 24 † etenim † non bz — 25 † psallā. — 26 † ad huc aūt. † non bz & lingua mea. † erubue rint.

in illa beata vita bonum voluntates ⁊ cogitationes omnibus inuicem apparebunt.

Oratio.

Excelsi solus regnator immēse qui sperātes in te damnari eternis cōfusionibus non pateris: reple quesumus labia nostra laude tua: ⁊ his nos semper meditationibus bonoꝝ insinuator exerce. Per dñm.

¶ Psalmus de Christi regno ac iudiciaria potestate ⁊ iudicio: necnō de ipsius regni ⁊ regis ei⁹ cōmēdatiōe ⁊ oī subiectione. Psal. LXXI.

DEus iudicium tuum regi da: ⁊ iustitiam tuam filio regis.

Auctor psalmi ꝑpheta dauid. ¶ Titulus hic est ꝑs in salomonē: h̄ est iste ꝑs tendit ⁊ dirigit̄ in salomonē ⁊ pacificū. s. chr̄m qui est verus salomon. i. pacificus q̄ fecit vtraq̄ vnū: ⁊ pacē posuit inter deū ⁊ genus humanū. ¶ Materia. christus s̄m vtrāq̄ nām diuinā. s. ⁊ humanā: ⁊ aduētus eius ad regnū ecclesie. ¶ Intētio. monere vt chr̄m verū regē credamus: ⁊ ipsi humiliter subijciamur. ¶ Snia in gnāli. Propheta in isto psalmo chr̄m (de cuius tribulatiōe supra dcm̄ est) s̄m vtrāq̄ nām cōmēdās loquit̄ de ei⁹ regno iudiciaria potestate: ⁊ iudicio de ipsius regni: ⁊ regia eius magnificentia ⁊ ꝑconio dicēs ab oīb⁹ regib⁹ eū adorādū: ⁊ humanū genus ꝑ eū redimēdū: ipsumq̄ ab oīb⁹ benedicēdū. Que cōmēdatio ad h̄ intēdit vt itellecta regni eius eminētia demoniace dn̄ationi colla subtrahētes sub titulū christi fugiamus quatenus in p̄nti cōseq iustitiā: in futuro xp̄o iudicari mereamur ad gloriam. ¶ Snia in spāli. Propheta q̄ ad patrē loquēs de chr̄o orādo ꝑphetat ⁊ ait. o [Deus] pater [da iudiciū tuū] i. iudiciariā p̄tātē sup hoīes [regi] i. chr̄o filio tuo qui est rex regū: vt sicut tu habes iudicare: ita habeat ⁊ ille. Petit dari chr̄o homini qđ semp habuit ipse dn̄s. q. d. fac qđ ꝑuideo futurū. Pater eniꝫ nō iudicat quēq̄: sꝫ omne iudiciū dedit filio: non quin tota trinitas simul iudicet: sed q: solius filij ꝑsona s̄m humanitatē ab oībus in iudicio videbit̄ [⁊ iusticiā tuā] i. potestatis predicte executionē eideꝫ [filio regis] i. tu qui es rex ⁊ veritate tuos regis. Da inquā iudicium.

† tua 2 **Judicare populum tuū in † iustitia: ⁊ pauperes tuos in iudicio.**

¶ Judicare] i. ad iudicādū ⁊ vt actu iudicēt [populū tuū] i. christianū qui ⁊ ei⁹ est [in iustitia] ⁊ iuste: scꝫ vt discernat eū a nō suis: ⁊ reddat vnicuiq̄ s̄ꝫ merita sua [⁊ pauperes tuos] spiritu q̄ sunt populus dei. s. humiles [in iudicio] iusto: vt pro abiectiōe quā sustinēt in p̄nti recipiāt exaltationē ⁊ honorē in futuro. Et bene addit̄ tuos. Paup eniꝫ si superbiat nō est paup dei: diues si paupertatē diligit nō est diues seculi. Nec solū da ei iudiciū: sꝫ ⁊ prius fac illū ꝑ p̄dicatores tuos diuulgari ꝑ totū mūdū vt presciat̄ iudicaturus. Et h̄ est qđ subdit

Paup superb⁹ nō ē paup dei.

3 **Suscipiāt mōtes pacē populo: ⁊ colles iustitiā.**

¶ Suscipiāt mōtes] i. maiores eminētes excellēti sanctitate qui idonei sunt ⁊ alios docere [pacē] predicādā ⁊ nuntiādā idest verbū recōciliationis. i. verbū euāgelij ad hoc vt nuntient [populo: ⁊ colles] i. minores suscipiāt [iustitiam] i. obedientiā vt obediāt doctrine x̄p̄tatis: que obediētia est in hoībus ⁊ in omni rōnali creatura ois iustitie origo atq̄ ꝑfectio. Primū postulat: deinde affirmat: q: reuera iudiciū chr̄s habebit. Unde post optationem virtute prophetie dicit ea que aduentu domini sunt prestanda. Nam

4 **Judicabit paupes populi: ⁊ saluos faciet filios pauperum: ⁊ humiliabit calumniatorem.**

¶ Judicabit] filius rex [pauperes populi] i. veros. i. spiritales pauperes q̄ pro acquirēda beatitudine pauperes fiunt in populo discernet ⁊ segregabit ab alijs sic ipse discipulis suis ait. Ego vos elegi de mundo [⁊ saluos faciet] ⁊ hoc dādo gratiam: ⁊ in futuro dādo gloriā [filios pauperū] i. eos q̄ sub illis ꝑficiūt: vel imitatores chr̄i ⁊ discipuloꝝ eius q̄ pauperes fuerūt: quos oēs sic iudicabit dn̄s vt saluos faciat [⁊ humiliabit calūniatorē] scꝫ diabolū q̄ est iniustus accusator fratrum nostroꝝ: ⁊ inocētes nitit̄ trahere in culpam humiliauit eū dominus in cruce: humiliat quotidie in membris suis per penitētiam ipsoꝝ: humiliabit in iudicio futuro.

Joā. 15. c.

5 **Et permanebit † cum sole ⁊ ante lunam: † in generatione ⁊ generationem.**

† soli † ei gnōnes gnōnum.

¶ Et] humiliato calūniatore [ꝑmanebit] ipse splēdor ⁊ radi⁹ scꝫ filius [cū sole] i. cū patre ⁊ claritate paterna: sedēs ad dexterā p̄ris ⁊ regnās cū eo i eternū [⁊ ante lunā] existēs. i. ante oēm decursū mortaliū: que sicut luna decessione ⁊ accessione trāseunt. Hoc dicit ne ex tpe videat̄ cepisse [in gnōne ⁊ generationē] i. semp. Uel [ꝑmanebit] in ecclesia [cū sole] i. q̄diu tēpora voluunt̄ q̄ iuxta cursum solis distinguunt̄: ꝯ illos qui dicūt ecclesiā aliqñ defuturā [⁊ ante lunā] extitis. i. anteq̄ eēt ecclesia cōstituta que ꝑ lunā significat̄ ꝑꝑ crescēdi ⁊ decrescēdi vicissitudines: ⁊ hoc [in gnōne ⁊ gnōnē] i. ꝑ oēs gnōnes sibi succedētes. Deinde incarnationē diuinitatis annuntians ostendit quomodo hoc regnū icipiet. Christus eniꝫ rex iudicaturus prius in humilitate veniet: quia

† 6 **Descendet sicut pluuia in vellus: ⁊ sicut † stillicidia stillantia super terram.**

† gutte stillātes.

¶ Descēdet] scꝫ christus i vterū virginis [sicut pluuia in vellus] i. sicut pluuia leuiter ⁊ sine strepitu abundāter descēdit in lanā: sic deus occulta virtute suauiter ⁊ impceptibiliter: sꝫ totaliter descēdet in virginē. Lana etiā accipiēdo ⁊ reddendo aquā nō rumpit̄ sed integra manet: sic ⁊ virgo dum ꝯcepit ⁊ peperit integra ꝑmansit. Et q: de plenitudine ei⁹ nos oēs accepimus apte subiunctū est [⁊ sicut stillicidia stillātia super terram] idest sicut gutte particulariter stillantes in modum roris summa leuitate cadūt sup terrā ⁊ eā secūdant: sic deus leuiter in aridā terrā cordis nostri descēdēs eā gratiarū suarū stillicidijs secūdauit: ⁊ ecclesiam diuisionib⁹ gratiaꝝ ꝑfudit: vbi alludit facto Gedeonis. Gratia eniꝫ Christi descēdit prius sup populum iudeoꝝ sicca area totius orbis: sicut pluuia p̄us descēdit in vellus Gedeonis: postea descēdit sup terram. i. super gētes sicco vellere iudeorum. Deinde ostendit que vtilitas in aduentu christi erit dicens.

Lana accipiēdo ⁊ reddēdo aquā nō rumpit̄.

7 **Orietur in diebus eius iustitia ⁊ abundantia pacis: donec † auferatur luna.**

† tollat̄.

¶ Oriet̄ in dieb⁹ eius] i. regis scꝫ tpe gratie [iustitia] que est ex fide ⁊ qua iustus ex fide viuit. i. gratia fidei qua iustificantur electi: q: peccatores facti sunt iusti [⁊ abundātia pacis] q: pax inter deū ⁊ hoīeꝫ facta est ⁊ discordes facti sunt pacifici: bene aūt dicit̄ ⁊ abūdātia pacis: q: ꝑ totū mundū erit abundans recōciliatio: ⁊ de omni pte erūt hoīes recōciliati deo ⁊ inter se: itantū vt nō solū diligant̄ inimici in deo: sed ēt inimici ꝑpter deū. Hec aūt pax ꝑseuerabit in sanctis [donec auferat̄ luna] ⁊ efficiat̄ vt nō sit. i. donec morte destructa iam nō sit defect⁹ mortalitatis que ꝑ lunaꝫ significat̄: ⁊ p̄ns ecclesia immortalis ⁊ impassibilis efficiatur. Donec nō notat terminum vel desinētiam pacis: sed ꝯtinuationē pacis: que cū ante eēt semiplena postea erit omnino plena. Deinde ostendit amplitudinem regni cum subiungit.

8 **Et dominabitur a mari vsq̄ ad mare: ⁊ a flumine vsq̄ ad terminos orbis † terrarum.**

† terre.

¶ Et dominabitur a mari vsq̄ ad mare] i. a quolibet fine ⁊ termino terre vsq̄ ad quēlibet finē ⁊ terminū eiusdē ⁊ circūquaq̄ sup oēm terrā a mari circūdatā: q: in oībus terris

aliqui

aliqui receperunt fidem christi[et a flumine]iordane in quo baptisabit incipiēs extēdet et dñabit[vsqz ad terminos or/ bis terrarū]circūquaqz in circuitu totius orbis: cū euāgeliū in oēs ptes mundi pdicabit: et ecclesia vbiqz diffundet. Per flumē iordanē in quo chrs baptisatus est accipimus baptis/ mū q inde p totū mundū manauit: et p quē p totū mūdū dila tat et vbiqz dñat: paucis vbis magna hic docet sacramenta. Deinde qd vlter dixerat per partes explicat dicens.

pro/ 9 **Coram illo † procident ethyopes: et inimici eius terram lingent.** ciet.

Coram illo pcidēt]fidē ei⁹ deuote recipiēdo et eū humili ter adorādo[ethyopes].i.peccatis denigrati et tenebrosi: scilz gētes que dealbabunt cādore virtutū. Per ethyopes signifi cauit oēs gētes tanq̃ a pte totū eā eligēs gētē quā potissimū noiaret que in finib⁹ et in vltimis terre et teterrima est[et ini/ mici eius]veritati prius resistētes ac ei et diuinis eloquiis 2/ dicētes[terrā lingēt].i.hoies amabūt et suaues habebūt q̃b⁹ auctorib⁹ ad deū cōuertent: vt qū iudei, heretici, et pagani in apostolo; doctrina delectant. Sunt eniz apostoli sal terre. Uel ad litterā terrā[lingent].i.adorabūt eū psternētes se ad terrā et osculātes eā tanq̃ puluerē eius lingerent.

10 **Reges tharsis et insule munera offerēt: reges ara bum et saba dona adducent.**

Tharsis inter/ pretat. Reges tharsis].i.qui mūdi gaudia abiciūt. Tharsis enim interpretat exploratio gaudij que plimū nocet humane men ti: et iō qui hāc abiciūt hī reges tharsis dici pñt[et]ipsi[insu le].s.maris.i.q vitia mundi circūfluētia a se excludūt: et mul tis tēpestatib⁹ nequaq̃ demergunt: lz pcellis eius circūquaqz tundant[munera].i.seipsos[offerent]qz se bene regēdo de uote dño seruiūt: et bona que operant ei ascribūt[reges ara bū et saba].i.qui terrenas delectatiōes reprimūt. De eniz pa trie diuersis odorib⁹ aromatū nares mulcēt: et significāt eos qui terrena delectatiōe molliter se tractāt: sed iaz sunt reges arabū: et saba q hic blandimēta p disciplinā subiciunt[dona adducēt].i.alios in societatē ecclesie odore virtutū secū tra/ bunt. Uel ad litterā pōt exponi de magis q venerūt adora/ re chrm cū munerib⁹ qui fuerūt de his prouincijs cū quibus venerunt insule.i.etiā extremi scilicet multi alij.

alia 11 **Et adorabunt eum omnes reges † terre: omnes gentes seruient ei.** āno hz terre.

Et]vt nō p singula: sz vlter dicā[adorabūt eū oēs reges] qui prius solebāt adorari.i.aliqui de oibus regib⁹ seu omni genere regū: et qui nō modo: saltē adorabunt in iudicio: et oēs gentes]que prius solebāt seruire terrenis dominis et rebus.i. aliqne de oib⁹ gentib⁹[seruient]fide et ope[ei]nro vicz cele/ sti regi: qz nō est gens que l parte populi sui nō adoret aucto rem. Deinde agit de opibus eius ostēdēdo cur ei tantus ho/ nor.q.d. et merito venerabuntur christum regem.

libe 12 **Quia † liberabit † pauperem a potente: et paupe rem cui non erat adiutor.** rauit. egenū

Quia liberabit pauperē]spiritu[a potēte]de se psumēte.i. populū fidelē de se nō presumētē a ptāte diaboli quē nō sua virtus sed peccata hoīu; potentē et fortē fecerūt. Triplex q/ dem est potētia diaboli.s.nāē: et hāc hz a deo. Exercitiū et hāc hz a se. Effectus et hāc hz a nobis. Et deteriat quē pauperē di cēs[et pauperē]tam desolatū et miserū[cui nō erat adiutor] qz nec homo iustus: nec angelus: nec lex: nec liberū arbitriū poterat eum liberare: nisi tm leo de tribu iuda: scilicet chri/ stus. Deinde ostendit quomodo liberabit: quia

Diaboli potentia triplex est.

ipse 13 **Parcet † pauperi et inopi: et animas pauperum saluas faciet.** inopi et pauperi

Parcet pauperi et inopi].i.nō de se: sed de gratia cōfidenti. Pauper est q nihil hz: inops qui alterius ope idiget: huc pau perē et inopē virtutib⁹ et bonis opib⁹ vacuū: et gratia dei indi gentē nō dānabit rex pius iuxta pprium meritū: sed parcit re laxādo penā dimittēdo culpā[et]sic[aīas pauperū].i.humi liū[saluas faciet]dādo eis gratiā declinādi a malo et facien di bonū. Uel[animas pauperū saluas faciet]in futuro: et non tm parcet eis in pñti. Deinde ostēdit quō saluos faciet.d.

14 **Ex vsuris et iniquitate redimet animas eorū: et honorabile nomen † eorum coram † illo.** † eius † ipsis

Ex vsuris].i.eternis penis futuris[et iniqtate].i.ipso pecca to pro quo et pene debebant[redimet]precio sanguinis sui [animas eo;].s.pauperū. Ordo est iniqtate et vsuris.s.a cul pa et pena. Pecunia qdē diaboli est iniqtas quā nos ab ipso suscepimus: sup hanc pecuniā exigit a nobis vsuras.i.penas quas nō suscepimus et soluimus. Ab his vsuris et iniquitate redimunt anime pauperū sanguie illo q effusus est in remis sione peccato;[et honorabile]est et erit[nomē eorū]quo a christo dicuntur christiani[coram illo]: et si corā malis habea tur despicabile. Sequitur cōmēdatio ipsius regis. Quia etsi morte sua redimat pauperem: tamen

Iniqtas et pecunia diaboli.

15 **Et viuet et dabitur ei de auro arabie: et † adora bunt de ipso semper: tota die benedicent ei.** † orabūt

Et]post mortē[viuet]eternaliter sine fine[et dabitur ei de auro arabie].i.sapiētes gentiū et mūdi in chrm credēt: vel of ferent ei mētes puritate tanq̃ aurum arabicū splēdore pul cherrimo rutilantes[et adorabūt]et summa veneratione co lent eū semp et quotidie et hoc[de ipso]hñtes vt adorēt: qz h q eū adorabūt de eius munere pcedet: de ipso habēt si q be ne orant: ab ipso trahūt qcqd boni possidēt: et iō merito[tota die].i.toto tpe et assidue[benedicēt ei]bona vita et laudabūt eū gratias de suis beneficijs referēdo et bona sua nō sibi: sed dño ascribendo. Et sequit alia cā vt benedici debeat: qz ipse

16 **† Erit firmamētum in terra in summis montiū: superextolletur super libanū fructus eius: et flo rebunt de ciuitate sicut fenum terre.** † et

Erit firmamētū in summis montiū].i.in auctorib⁹ scriptu rarū: scz pphetis et apostolis quos firmat implēdo predicta ab eis: qz oia in illo sunt firmata: et in illo sunt vel erūt adim pleta: et hoc[in terra]qz pp̄ter eos qui in terra sunt oia scri pta sunt et ipleta. Uel[erit firmamētū in summis montiū].i. in apostolis et alijs sanctis: qz per eū erunt firmi: et hoc[in ter ra]ista et in hac vita que tentationib⁹ est plena[superextolletur sup libanū].i.super oēm altitudinē et candorē seu dignitatez seculi[fructus eius].i.boni et dilectores christi: qz oia secula ria contēnunt[et]ipsi sancti existētes[de ciuitate]scz dei.i.de ecclesia que bene di ciuitas: qz est christianorū vnitas[flore bunt]virtutib⁹ ac bonis operib⁹ et exēplis in pñti. Uel[flo rebunt]gratissime in futuro[sicut fenū].i.herba[terre]viret et floret ac grata est in estate: nō enim etas senit: sed viriditas sanctis cōparatur. Et propter hec omnia beneficia.

17 **Sit † nomen eius benedictum in secula: ante so lem permanet nomen eius.** † ergo

Sit nomē eius benedictum in secula].i.fama et gloria nois eius quātū ad hoies accipiat icremētū: et semp magis ac ma gis diuulget et magnificet h et in eternū. Merito aūt benedi cendū est: qm etiā[ante solez].i.ante oia tēpora p solē cuius motu mēsurant significata: et ante oēm creaturā.i.internum [pmanet nomē eius benedictū]qz ab eterno est nomē chri sm diuinitatē: h dicit ne putes tēporalē dei filiū nō dicit no men illam vocē que transit: sed res nois et substātia diuina h intelligit que p nomē significatur. Et est 2sequēs vt qui deū benedicit benedicatur a deo. Unde recte subiungitur.

18 **Et benedicentur in ipso omnes tribus terre: oēs gentes magnificabunt eum.**

¶ Et benedicenṫ in ipso omnes tribus]idest omnes gētes sicut habrae promissum est: vnde ne duodecim tribus tm̄ accipias addit[oēs gētes].i.oēs benedicit[magnificabūt eum] nō ipsi faciēdo: vt magnus sit qui p seipm magnus est: sz laudādo ꝛ magnū cōfitēdo: diuerse trib⁹ in ecclesia electas aias fm diuersa merita designāt: pp qđ ꝛ in domo patris mansiones multe sunt: ac si dicat nō solū ipse benedict⁹ erit: sed oēs sui p eū. Unī merito oēs magnificabūt eū tanq̄ saluatorē ꝛ dn̄m oium: pp qđ ipse pphera ex pte sua deū bn̄dicit: vt qđ alios facere hortaṫ ipse faciat. q.d. qꝛ in eo ois benediceṫ: iō

19 **Benedictus dominus deus israel: qui facit mirabilia solus.**

¶ Benedictus]sit[dn̄s deus israel] videntiū se p fidē ꝛ a creatura sua exaltatus. i. quē spūaliter p deo colit populus israel idest ppl's chrīanus spūaliter vidēs deū[qui facit mirabilia solus] auctē ꝛ ptāte: qꝛ qcūqꝫ alius facit nō ipse p se: sed dn̄s in illo seu p illū facit: lz enim sancti dicanṫ facere merito vel ministerio: tn̄ hoc facit deus ad iuocationē ipsoꝝ. Unde nemo de his cū facit glorieṫ: qꝛ nō ipse sed dn̄s hec operatur.

† glo rie eius. † i secu lū seculi. † gloria.

20 **Et benedictū nomen † maiestatis eius in eternū †: ꝛ replebiṫ † maiestate eius ois terra, fiat fiat.**

¶ Et benedictū]sit[nomē maiestatis ei⁹].i. gloria diuinitatis omni noie maior[in eternū].s. in hoc seculo ꝛ in futuro: qꝛ angeli ꝛ hoies sancti eternaliter laudabunt eū[ꝛ replebiṫ]hac [maiestate eius].i. ipsius clarificatiōe[ois terra] ꝛ tota ecclesia qđ fuit in missione spūssancti iplētū: g tunc repleuit orbē terrarū: ꝛ etiā in miraculis p sanctos factis que sunt declaratiua diuine maiestatis. Et ex his oib⁹ bn̄dict⁹ sit de⁹[fiat fiat] q.d. qđ iussisti dn̄e: ita fiat fiat: qꝛ valde desiderat: iō ingeminat. Optādis enim est semel dicere: sed nimiū desiderātis est repetere: duplicaṫ ēt ad ostendēdū huius pphetie de christo certitudinē: vel vt cōpleaṫ in iudeis ꝛ in gētib⁹. Oratio.

Nomen tuum omnipotens ante omnia secula benedictum inuocantes oramus: vt humiliato calumniatore pacem populo tuo, iustitiamqꝫ largiri digneris. Per dominum.

¶ **Psalmus de instructione quare mali ꝛ iniqui tēporaliter hic ꝓsperanṫ: boni x̄po ꝛ iusti ecōuerso multipliciter tribulanṫ.** Psal.LXXII.

† recti corde.

1 **Quam bonus israel deus: † his qui recto sunt corde.**

Auctor psalmi pphera dauid. ¶ Titulus talis ē defecerūt laudes vel hymni dauid filij Jesse psal. asaph. Et est sensus: hic agitur de hoc ꝙ defecerūt laudes vel hymni nō filij dei: sed filij iesse. i. carnis populi iudaici p dauid q ei preerat significati: ꝛ attribuiṫ h psalmus asaph. i. synagoge ꝛ cōgregationi fideli, in cuius ꝑsona dauid h loquitur. Postq̄ eniz venit qđ ꝑcedēs psalmus ꝑdixit. s. in aduētu christi defecerūt laudes iudaici populi deficiētib⁹ tēporalib⁹ bonis pro qb⁹ deū laudare ꝯsueuitq̄ iō defecerūt vt vera bona quererenṫ. ¶ Materia. istructio nr̄a quare ꝓspera frequēti⁹ bonis nō eueniūt in hoc mūdo: sed malis. ¶ Intētio. monere vt nō terrena sed eterna pre oculis habeamus: ꝛ nō de ꝓsperitate maloꝝ aut aduersitate bonoꝝ ꝯtra deū murmuremus q in oib⁹ bonus est ꝛ iustus. ¶ Snia in gn̄ali. Propheta in isto psalmo nitiṫ ostendere ꝙ dei ꝓuidētia suauiter ꝛ rōnabilr disponit oia lz infirmis ꝛ adhuc carnalib⁹ aliqn̄ ꝯtrium videaṫ: eo ꝙ vident frequēter malos ꝛ iniquos tēporaliter ꝓsperari, ac bonos ꝛ iustos multiplr tribulari. In talium ergo ifirmoꝝ cordibus hymni deficiūt: sed postq̄ itelligūt cām cur hoc fiat subito se corrigūt ꝛ castigāt. Unī est hic vox synagoge correcte: ꝛ alios silr nitentis corrigere: ꝛ ad hoc ponunṫ hic vndecim psalmi per ordinē vt iudei mitescerēt p frequētē ammonitionē: put melius post finē hoꝝ psalmoꝝ di. vnde ratio ordinis eorūdem habeṫ. ¶ Snia in spāli. Asaph ergo erroris sui recordās ꝛ inde penitēs: ꝛ se castigās cū ammiratiōe dicit[Q̄ bonus] idest valde bonus suauis ꝛ iocundus est[israel] scz fidelium [deus] ꝛ hoc[his qui recto sunt corde] q nō hn̄t cor ad terrena curuatū: sed recte tendūt in deū nō ad finē alium vt p oia placeat eis deus q in oib⁹ est iustus. Mire qdē ꝛ ineffabiliter bonus est deus: sed tn̄ sūma eius bonitas nō oib⁹ nota est nisi tm̄modo rectis corde. i. q nec extolluntṫ ꝓsperis, nec franguntṫ aduersis: ꝛ in vtroqꝫ bonū ꝛ rectū itelligunt deū. Sed ecōtra vi ꝓsperis q nō sentiūt dulcedinē diuine bonitatis.

Bonitas dei summa nō oib⁹ nota est.

z † cōmoti † paulominus.

2 **Mei autem pene † moti sunt pedes: † pene effusi sunt gressus mei.**

¶ Mei aūt pene].i. fere sed nō oino[moti sunt] ꝛ ad errādū iclinati[pedes mei].i. animi affectiōes[pene effusi sunt] ꝛ ad lapsum ꝑcipitati[gressus mei].i. opa ꝛ actus. Ac si dicat vere bonus est de⁹ vt nūc ꝑcipio: sed anteq̄ essem correctus ꝛ cor rectū haberez cadere cepi: ꝛ pene recessi a deo, ꝛ fm voluntatē, ꝛ fm actū: sed nōdū cecidi: qꝛ cito redij ceperā errare dubitādo nō negādo. Iō eniz dicit pene ꝛ nō oino qa resipuit: nā si nō resipuisset, a deo penit⁹ recessisset. Sed q̄re h:

† peccatorib⁹ † intuēs.

3 **Quia zelaui † sup iniquos: pacē peccatoꝝ † vidēs.**

¶ Quia zelaui].i. inuidiā ꝛ indignationē habui[sup].i. cōtra [iniquos] vel[sup iniquos] intēdēs[zelaui].i. inuidi eis ꝛ grauiter tuli ac dolui[pacē] ꝛ ꝓsperitatē tēporalē[peccatorū] ꝛ iniquoꝝ[vidēs] ꝛ cām nō intelligēs: vidi illos pacez habere diuitijs florere qui deū contēnebāt: ego x̄o q cultor dei eraz his oib⁹ carebā: hec pax vꝫ: sed oculos eludit ꝛ nō intelligiṫ: est enim fluxa ꝛ caduca: est pax tpis nō pectoris nec eternitatis. Sed ecce iam video: quare hāc pacē hn̄t peccatores.

† declinatio mortis † flagello.

4 **Quia non est † respectus morti eorum: ꝛ firmamentum in † plaga eorum.**

¶ Quia nō est respectus]misericordie dei[morti eorū]eterne que circa eos manet. i. nō est in eis respectus diuine misericorde: vt liberenṫ a peccatis ꝛ eterna morte: ideo hac tēporali pace hic fruunṫ quatenus in futuro dānatiōe ꝑpetua puniantṫ. Uel in eis[nō est respectus morti eoꝝ] qꝛ ipsi nō recogitāt de morte sua[et] nō est[firmamētū].i. aliqđ penitētie ꝛ salutis medicamētū vel cōsolidatio[in plaga].i. in culpa[eorum] qꝛ nō respicit deus: nec misereṫ vt sanet ꝛ ꝯsolidet plagas ꝛ peccata eoꝝ. Uel[ꝛ firmamētū i plaga eoꝝ].i. firmuz est flagellum eoꝝ nō tēporale sed eternū. Et illo modo

† laboribus.

5 **In † labore hominum non sunt: ꝛ cum hominibus non flagellabuntur.**

¶ In labore] ꝛ afflictione[hoīum] scz sanctoꝝ ꝛ iustoꝝ rōne viuentiū[nō sunt] nec tribulanṫ: vel ociosi nō laborāt sicut ceteri hoies pro p̄ntibus vel futuris: sed fruunṫ quiete tēporali[ꝛ cū hoibus] iustis ꝛ dei filijs[nō flagellabunṫ] flagello filioꝝ ꝛ tribulationib⁹ ad correctionē in hoc seculo: sed cū demonibus ad dānationē in iferno. Ideo eniz modo cū sanctis nō flagellanṫ: qꝛ eternū eis supplicīū preparaṫ: nō sunt ex filijs dei quos flagellat misericors pater vt recipiat. Nunq̄ aūt hic omnipotēs deus magis irasciṫ peccatori q̄ cū in hac vita pmittit eum prosperari. Unde dicit Gregorius: ꝙ continuus successus tēporalium certum est eterne reprobationis indicium. Et qa sic eis modo prospere cedit

Grego.

† obduit. † circūamicti.

6 **Ideo † tenuit eos superbia: † operti sunt iniquitate ꝛ impietate sua.**

¶ Ideo

¶ Ideo tenuit] q̄si q̄buſdā manib⁹ alligauit ⁊ ſubdidit[eos] tanq̄ vinctos captiuos ⁊ ſeruos ne euadant[ſupbia] ⁊ vana leticia:q2 talis pſperitas frequēter eſt occaſio ſuperbiendi. Quia enim flagella nō ſentiūt:ideo elate viuunt:nā ſi flagellarent̄ fortaſſis humiliarent̄:peius aūt ⁊ periculoſius eſt ſuperbia teneri q̄ quolibet modo ſupbire. Et tanq̄ ſubmerſi [operti ſunt] vndiq3 ⁊ ex toto pleni[iniquitate] quātū ad pximum[⁊ ipietate ſua] quantum ad deum:que vnde proceſſerit oſtenditur cum ſubinfertur.

7 Prodijt quaſi ex adipe iniquitas eorum:tranſierunt in † affectum cordis.

¶ Prodijt] ⁊ exijt[quaſi ex adipe].i.ex abundātia ⁊ ſupfluitate.i.ex copia diuitiarū:ex tumore ſupbie:ex volūtate ⁊ delectatione nō ex macie.i.ex coactione ⁊ neceſſitate[iniqtas eorum] ſunt eni3 mali ex volūtate nō neceſſitate[trāſierūt] de vitio in vitium ruētes[in affectū] ⁊ deſideriū[cordis] iplendum.i.vſq3 ad prauas volūtates ſuas nō dn̄i adimplendas. vel[trāſierūt] metas nāe ⁊ viam rectā tendētes ⁊ euntes[in affectū cordis].i.in deſideria ſua faciētes qd placet:⁊ quicqd cōcupiſcētia ſuggerit. Et hoc nō ipremeditate fecerūt:quia

8 Cogitauerunt ⁊ locuti ſunt † nequitiam:iniquitatem in † excelſo locuti ſunt.

¶ Cogitauerūt] prius:deinde itra ſe ⁊ ex mora deliberauerūt qd eſt grauius q̄ ſi peccaſſent ex improuiſo[et] poſtea extra effundēdo[locuti ſunt] ad alios docēdos ⁊ eis pſuadēdo[nequitiā] ſuā:q2 ex abundātia cordis os loquit̄:⁊ hoc non in abſcondito:ſed in publico:vnde ſubdit[iniquitatē in excelſo locuti ſunt] nō cū timore:ſed cū audacia ⁊ ſupbia in alto ⁊ manifeſto clare ⁊ apte palā ⁊ cunctis audiētib⁹:vel[i excelſo].i. ɔtra excelſu3.ſ.deū[locuti ſunt] blaſphemātes. Unde nō ſolum ɔtra hoīes locuti ſunt malum:ſed etiā in deū. Nam

9 Poſuerunt in celum os ſuum:⁊ lingua eorū tranſiuit † in terra.

¶ Poſuerūt in celū os ſuum] ſupba ɔtra deū loquēdo:⁊ deū habitatorē celi blaſphemādo dicētes deu3 vel neſcire mala ſua/vel nō punire[⁊ lingua eorū tranſiuit] ⁊ deambulauit[in terra] male loquēdo ɔtra proximū prius in celu3: deinde in terrā linguā trāſtulerūt:q2 prius cōtra dn̄m:poſtea ɔo ɔtra eccleſia3 locuti ſunt:vel[lingua eorū trāſiuit in terra] ɔtēpto celeſti domino ſeipſos in hac vita laudādo ⁊ magnificando: vel locutio eorum facta eſt terrena de terrenis loquendo ⁊ felicitatem in eis aſſerendo.

10 Ideo † conuertetur populus meus † hic:† ⁊ dies pleni inuenientur in eis.

¶ Ideo] hoc cōſiderato ⁊ ppenſo q̄ hec mala ex pſperis eueniunt[populus meus] i. firmus qui a veritate deuiauit[ɔuertetur] ex cōſideratiōe taliū ad veritatē ad deū[hic].i.in hoc ſeculo dum tēpus eſt acceptabile cōuertēdi:⁊ dies ſalutis de quib⁹ ptinus addit[⁊ dies pleni] ad indulgētiā : ad mīam ⁊ ad gratiā[inuenientur in eis] ita cōuerſis:ſed iniqui nec ad diuidiū accedūt/vel in cōuerſis hic ad deū : inuenient̄ in futuro dies pleni beatitudine/pleni eternitate. Deinde exponit qualiter p̄mū errauerūt:⁊ q̄o poſtea cōuerſi ſunt.d.

11 Et dixerunt quomodo † ſcit deus : ⁊ ſi eſt ſcientia in † excelſo.

¶ Et dixerūt] ſc3 cogitādo intra ſe prius q̄ ɔuerterētur[q̄o ſcit deus].i.q̄o dicitur ſcire/vel q̄o poſſumus ſcire q̄ ipſe ſciat que hic fiunt ſc3 q̄ boni:ita tribulātur ⁊ mali proſperātur[⁊ ſi eſt ſcientia] rerū humanarū[in excelſo] ſc3 in deo.i.ſi eſt q̄ ipſe ſciat q̄o.ſ.patitur.q.d.ſi ad hoc ſe extenderet dei puidētia q̄o pmitteret fieri talia. Talis erat error eorū:putabant enim deum res humanas/aut neſcire/aut nō curare cum tribularētur boni ⁊ florerēt mali. Unde ⁊ dicunt:

12 Ecce ipſi peccatores ⁊ abundantes in ſeculo:obtinuerunt diuitias.

¶ Ecce] enim[ipſi peccatores] ſcelerū patratores[⁊ abūdantes in ſeculo].i.in malis huius ſeculi:vel ambitioſi ſecularium dignitatū[obtinuerūt diuitias] multas:vnde habētur delitie corporales.q.d.ideo erā nō peccator:⁊ ſeruiui deo vt habe rem diuitias:ſed ecōtra fieri video.nā mali diuites ſunt ⁊ florent diuitijs qui tn̄ deo nō ſeruiūt:boni q deo ſeruiūt ecōtra egent. Unde mirū eſt ſi deus hec ſcit q̄ et ea permittit.

13 Et dixi † ergo ſine cauſa iuſtificaui cor meum : ⁊ laui inter innocentes manus meas.

¶ Et] ideo ego quoq3 iunctus illis ante cōuerſionē:ſimiliter[dixi ergo] q2 ſeruio deo ⁊ hoc nō habeo:illi ɔo nō ſeruiūt ⁊ habēt[ſine cauſa].i.fruſtra ⁊ abſq3 remuneratiōe[iuſtificaui] ⁊ purgaui[cor meū] a praua cogitatiōe:⁊ mūdus ſum a peccato cogitationis[et] ſine cauſa[laui].i.mundaui a praua operatione[inter inocētes].i.cum innocētibus[manus meas].i. actiones:vt mundus eſſem a peccato operis:vbi eſt eni mercés pure cōſcientie/ibi premium inocētis vite. Ego bene viuo ⁊ egeo:ille peccat ⁊ abundat.

14 Et fui flagellatus tota die : ⁊ † caſtigatio mea in † matutinis.

¶ Et] ſine cauſa[fui flagellatus tota die].i.quaſi cōtinue : ⁊ a me nō recedunt flagella dei:frequēter enim iuſti ſunt in afflictione.q.d.deo ſeruio ⁊ flagellor:malus non ſeruit ⁊ regeſcit [⁊ caſtigatio] de ppetratis malis ſi in aliquo offendi : fuit[in matutinis].i.idilate ⁊ cito adhibita. Impiorū caſtigatio differtur ⁊ ſera eſt vel nulla:electorū ɔo ſtatim adhibetur ⁊ ſedula eſt ⁊ ſcita:⁊ hoc eſt inditiu3 magni beneficij dei electis ſpecialiter collati. Sed iam caſtigatus reprimit ſe ab eo qd dixerat ⁊ errorē ſuum recognoſcens ait.

15 Si dicebam narrabo ſic:ecce † nationem filiorum tuorum reprobaui.

¶ Si dicebā].i.dicebā ſc3 in corde meo mecum cōferēdo:⁊ quaſi me redarguēdo:ſi ego[narrabo] ⁊ aſtrua3[ſic] ſicut ſuperius narraui:ſc3 q̄ de⁹ nō ſciat/vel nō curet res humanas: ⁊ q̄ fruſtra quis iuſte viuat/⁊ deo ſeruiat[ecce] quaſi in aperto:⁊ manifeſtū ⁊ certū eſt q̄ ſic dicēdo[nationē filiorū tuorū] ſc3 ſanctorū ⁊ iuſtorū ɔtrium dicētiu3:⁊ q̄bus cedere debeo:nō enim ſum oībus prudētior[reprobaui].i.reliqui vel reprobam iudicaui qd eſt magnum incōueniēs. Et ideo ne reprobarem aīo vt vnum cum eis ſalubriter ſentirem.

16 † Exiſtimabā vt cognoſcerē:hoc labor eſt añ me.

¶ Exiſtimabā].i.cogitabā ſtudioſe ⁊ laborabā in mea cogitatione:ſc3 deliberādo[vt cognoſcerē] ⁊ itelligerē huius rei veritatē ⁊ cām:quare nunc pſperātur mali ⁊ affligunt̄ boni : ⁊ [hoc] cognoſcere[labor eſt ante me].i.laborioſa queſtio ante oculos meos:quaſi eni3 murus obſtat mihi in facie ⁊ maior me eſt ſuperās meū intellectū.q.d.laborioſum:⁊ difficile eſt mihi ad hoc puenire:⁊ q̄ntūcūq3 ad hoc laborē nō poſſu3 ad hāc veritatē:niſi de⁹ apiat attingere. Unī recte ſubiungit̄.

17 Donec † intrem in ſanctuarium dei:⁊ intelligam in † nouiſſimis eorum.

¶ Donec intrem in ſanctuariū dei].i.donec mente trāſcam:⁊ ītrem ad diuine diſpoſitionis ſecretū:⁊ ad diuinu3 iudiciū[⁊ intelligā] idest intellectū meū figam:⁊ oculū mentis intēdam[in nouiſſimis eorū] ſc3 quid bonis vel malis fiet:tur in fine:vbi indubitāter intelligēdo conſidero:q2 omnipotens ⁊ iuſtus deus ad hoc pmittit malos florere in hoc ſeculo:vt puniātur grauius in futuro:ad hoc vult bonos tribulari tēporaliter:q̄tenus purgati poſtmodū gaudeant eternalr.

Margin: ꝑ ꝓſperi. eſt occa ſuperbiendi. — 7 † diſpoſitionem. — † mali 8 putarē altum. — Luc. 6. — 9 † ſuper terram. — † re 10 uertetur † huc lcum — † ſci 11 uit † altiſſimo. — 12 — 13 † nō habet — 14 † ſatgatio. † matutinum. — Impiorū caſtigatio differtur — 15 † ḡnationem. — 16 † ⁊ ſu ſcepi cognoſcē. — 17 † introeā † nouiſſima.

Malorum nouissima q̄ sunt.

Nouissima horum sunt vita eterna: ⁊ mors eterna que semꝑ homo dꝫ itelligere ⁊ habere in memoria. Unde itelligēs ꝑꝑ quid malis data sunt bona: ⁊ loquēs ad deum subiungit.

† do- 18 **Uerūtamen propter † dolos posuisti eis: deiecisti eos dum † alleuarentur.**

losítates
† extollerentur

Uerūtamē ꝑpter dolos]quos alijs fecerūt: ⁊ vt ipsi fallerenť: ⁊ dolus dolo puniretť[posuisti].i.apponi ꝑmisisti[eis] scꝫ diuitias in qb⁹ ꝯfidunt: quas fallacijs ⁊ dolis adepti sunt: ecce qa diuitie cōferunť alicui in laqueū peccati ⁊ penā peccati. Quia enim dolosi sunt faciēdo dolū alijs: ideo ⁊ ipsi dolum ⁊ deceptionē patiunť: vt excecati terrena eligāt ⁊ eterna relinquāt: vnde subdit[deiecisti eos]iterius[dum alleuarentur]exterius.i.in eoipso ꝙ alleuanť: nō dico postq̄ꝫ alleuati sunt: qꝛ talis eleuatio seu elatio casus est. Suꝑbiūt exterius: excecanť iterius: ꝓficiunt honorib⁹: ⁊ cadunt morib⁹. Ita in presenti est eis: sed ⁊ de futuro quasi admirādo adiungit.

19 **Quomodo facti sunt in desolationeꝫ subito: defecerunt: perierunt ꝑpter iniquitatē suam.**

Quō facti sunt in desolationē]ab oībus reb⁹ deserti in morte q̄ ⁊ repēte venit eis. vnde subdit[subito]⁊ repētine[defecerunt]qꝛ in maiori ꝓsperitate ⁊ securitate se eē credebant subito tollunť qui diu toleranť ⁊ nō cōiter cū bonis moriuntur: sed postq̄ꝫ defecerūt[perierūt]eternaliter[ꝑpter iniquitatē suā]qꝛ mortui sunt in finali īpenitētia: ꝑpter iniquitateꝫ suā pereunt q terrena cupierūt: qui in suꝑbia euanuerūt: q in voluptatibus suis radicati sunt. Hec sunt maloꝝ nouissima que itelligit qui in dei sanctuarium intrauit.

† ex- 20 **Uelut somniū † surgētiū dñe in ciuitate tua: † imaginem ipsorum ad nihilum rediges.**

surgētis
† imagines eoꝝ

Uelut somniū surgentiū]a somno deficit: qꝛ imago in sōno visa subito euanescit: sic o[dñe in ciuitate tua].i.in celesti hierusalem[imaginē ipsoꝝ]gloriā ⁊ felicitatē tēporalē quā ipsi querunt que nō est vera gloria: sed vult ei similari[ad nihilum rediges]excludēdo eos cū sua imagine ab ipsa ciuitate: ita vt tam vera gloria ⁊ beatitudo: q̄ꝫ eius imago ⁊ similitudo eis deficiat. q.d. sicut quis dormiens somniat honores ⁊ diuitias: sed euigilās nihil iuenit: sic ⁊ isti dum de hac vita in qua ceci dormiunt moriendo euigilauerint ⁊ se cognouerint exclusi a gloria, nihil nisi miseriā inuenient. Ita cōtinget impijs: sed spero ꝙ non mihi qui tēporalia contēno.

† de- 21 **Quia † inflāmatum est cor meum: ⁊ renes mei † commutati sunt: ⁊ † ego ad nihilum redactus sum † ⁊ nesciui.**

lectatū.
† mutati
† nō hꝫ ego
† non cognoui.

Quia inflāmatū est cor meum].i.amore dei ⁊ eternorum: igneq̄ꝫ sancti spūs accēsum: ⁊ iō nihil nisi spūalia desiderare pōt[⁊ renes mei].i.carnales affectus ⁊ delectationes[cōmutati sunt]in spūales ⁊ ablate. Qꝛ dei amor carnalē ꝯsumit voluptatē[⁊ ego ad nihilum redactus sum]in mea reputatiōe ⁊ penitus me nihil eē reputaui abnegās meipsum[⁊ nesciui] idest pro nesciēte ⁊ stulto me habui. Tria in hoc versu demonstranť nobis valde vtilia. Primo feruor charitatis: deinde mortificatio carnis: postmodum perfectio humilitatis. In versu vero qui sequitur duo: idest obedientia ⁊ perseuerantia commendantur. Ait enim.

Dei amor carnalē cōsumit voluptatem.

† q̄si 22 † **Ut iumētū fact⁹ sum † apud te: ⁊ ego semꝑ tecū.**

pecus.
† ad

Ut iumentū factus sum apud te].i.mānsuetus ad obediendum tibi ⁊ ad portādum onus tuū[⁊ ego semper tecū]ero ⁊ firmiter ꝑseuerabo: nec a te recedaꝫ pro te aliqd diligēdo: felix aīa que pōt esse iumētum dei vt pro eius amore mānsueta ⁊ mitis oīa libenter ferat: omnia patiēter sustineat: ⁊ sicut bene cepit: ita semꝑ proficiat: atq̄ꝫ in proposito sancto semꝑ cū deo ꝑmaneat: ita vt ab eo nullis tentationibus separetur: nullis aduersitatibus moueatur. Et hoc nō suis viribus: sed gratie dei ascribit dicens. Et hoc nō ex me: sed tu

Tenuisti manū † dexterā meā: † ⁊ in volūtate tua deduxisti me: ⁊ † cū gloria † suscepisti me.

23 † dextere mee
† non hꝫ
† in
† assumpsisti.

Tenuisti manū dexterā meaꝫ].i.me ad opera bona: ⁊ ipsa opera mea direxisti. Manū suaꝫ dicit opera: dexterā ꝑpter eternaꝫ vitam: nō enim pro terrenis operabať: sed pro eternis[⁊ me]positū[in voluntate tua]implēda vt nunq̄ꝫ faciaꝫ nisi qđ tu volueris[deduxisti]de virtute in virtutē ne aberrarē[et]tādē[cū gloria]imortalitatis[suscepisti].i.suscipies [me]in ratione. Felix est illa aīa que voluntati dei semꝑ est subdita: vt illud velit qđ vult de⁹: ⁊ illud reprobet qđ reprobat deus: ⁊ se totā ita diuine volūtati cōmittat vt quicqd voluerit tanq̄ꝫ de iumēto suo faciat quo voluerit ducat: ductus est enim dñs talē aīam in gloriā suā: de qua admirans ait.

Quid enim mihi est in celo: ⁊ a te quid volui super terram? 24

Quid enim]⁊ quātū premiū[mihi est]paratū[in celo]⁊ ꝓmissum. q.d. imēsum ⁊ ineffabile ac tātū ⁊ tale ꝙ nō pōt dici scꝫ tuipse: ⁊ estuans cepit cogitare felicitatē illam celestem ⁊ arguere se: qꝛ terrena desiderauerit. d. ⁊ cū tātū sit qđ habeo in celo[a te qd]aliud vile ⁊ despicabile[volui]⁊ desideraui [super terrā]quasi aliqd magnū. Cur vnq̄ꝫ terrena volui: cur transitoria cōcupiui: Seruas mihi tu in celo diuitias imortales. s. teipm: ⁊ ego volui a te in terra qđ hñt etiā impij. s. aurū ⁊ argētuꝫ. Et qꝛ tale premiū mihi est in celo: ideo

Defecit † caro mea ⁊ cor meuꝫ: deus cordis mei ⁊ pars mea deus † in eternum.

25 † cor meū ⁊ caro mea.
† meus i secula.

Defecit]marcatione ⁊ attenuatione ꝑꝑ tui desideriū[caro mea].i.carnalis oꝑatio exterius: qꝛ ꝑ rigorē discipline sic cōstricta est vt iam spiritui reluctari nō possit[⁊ cor meum].i. mala affectio iterius: qꝛ voluntas ꝑpria omnisq̄ꝫ ꝓsumptio ⁊ mala iclinatio iterius est resecata: ⁊ ideo factus est[de⁹ cordis mei]possessor dum tēporaliter viuo[et]postmoduꝫ erit [pars]⁊ hereditas[mea deus]nō ad tēpus: sed[in eternum] qa nunq̄ꝫ ab eo vltra separabor: sed semꝑ cum eo ero. Idcirco autē te partē ⁊ hereditatē meam elegi.

† **Quia ecce qui † elongant se a te peribunt: perdidisti † oēs qui † fornicantur abs te.**

26 † nō habet
† longe faciunt.
† omnē
† fornicantur

Quia ecce].i.manifestū est ꝙ[qui elōgāt se a te]e cōtrario aliam ptē eligēdo[ꝑibunt]in eternū ⁊ verū esse ꝑdent: qꝛ tu [ꝑdidisti].i.ꝑdes vel in ꝓfinitione tua iam ꝑdidisti[oēs qui fornicanť abs te]separādo se a te: ⁊ adherēdo alijs illicite: ac diligēdo creaturā pro creatore: ois enim illicita cōiunctio dei pōt fornicatio. Qñ homo incipit deficere ab amore dei: incipit a deo elōgari. Qꝛ si rebus tēporalib⁹ illicito amore coniungitur: iam vtiq̄ꝫ fornicať: ꝑpriū enim virū.i.auctorē suuꝫ anima deseruit: ⁊ ei qui non erat suus se lasciuo amore copulauit. Illi ergo qa deseruerunt deum perierunt.

Mihi autem adherere deo bonum est: ponere in † domino deo spem meam.

27 † nō hꝫ dño.

Mihi aūt adherere deo]nō in pñti ꝑ voluntatē, fidem, ⁊ charitatē[bonū est]qꝛ hoc est totū bonū meuꝫ: ⁊ in futuro ꝑ spēm: qꝛ nihil melius est q̄ꝫ videre deū facie ad faciē: ⁊ q̄ꝫdiu in ꝑegrinatiōe sum dum nō est mihi res: bonū est mihi[ponere in domino deo]nō in creatura[spem meam]ꝑ certā future beatitudinis expectationem que spes est quasi anchora premissa ad terrā: qꝛ vanum est in transitorijs confidere vel sperare: nam quia nōdum adherere possum deo meo ꝑ speciem interim vel adherebo ei per spem. Et merito: qa ipse est dominus meus qui me regit: ⁊ deus meus qui me creauit. Ad hoc autem est hoc bonum.

Ut annunciem

28 Ut annunciem oēs † predicationes tuas: in † porcis filie syon.

† laudes † atrys

¶ Ut]interim[annunciē oēs pdicationes tuas].i. vt predicē alijs oia que de te sunt pdicāda: ⁊ que voluisti fidelibus annunciari ad tuā gloriā ⁊ eoꝝ vtilitatē: vt deū quē amo laudē ⁊ mecū coamatorē eius faciā: ⁊ hoc[in portis]vel atrijs[filie syon].i. in publico ecclesie militātis que est filia syon.i. specu lationis.s. ecclesie triūphātis. Syon enim speculatio vel specula iterpretat: in portis ecclesie annūciare se phibet: qꝛ pdicatio preter vnitatem ecclesie inanis est. Uel[in portis filie syon].i. in virtutib⁹. Porte enim sunt virtutes anime p quas introit in ecclesiam: ⁊ itur ad celestem hierusalē. In portis ergo predicat: cuius vox in apertione virtutū est: cuius sermonē vita cōmendat. Oratio.

Syon qd speculat.

Fac nos domine tibi iugiter adherere: in te totā virtutem spei nostre defigere: vt mereamur laudes tuas in portis eternalibus nunciare. Per dn̄m.

¶ Psalmus de lamētatione miserie iudeorū: ⁊ desiderio liberationis ipsoꝝ: ⁊ similr fideliū in captiuitate peccati detentoꝝ. Psal.LXXIII.

Ut quid † deus repulisti in finē: iratus est † furor tuus sup oues † pascue tue.

† repulisti nos deus. † anim⁹. † gregis tui.

Auctor psalmi pphēta Dauid. ¶ Titulus h̄ est. Intellectus Asaph.i. in hoc psalmo aperit qd fidelis asaph.i. synagoga ⁊ cōgregatio itelligat.s. q figuris ablatis venit veritas: ⁊ q eterna nō tēporalia sunt querēda. Et ꝓponit hic pphēta Dauid in ꝑsona Asaph duplicē iudaici populi captiuitatē: vnā3. v3. localē3 destructo sacerdotio ⁊ regno sub Tito ⁊ vespesiano: aliā3 spūalē qua cecitas cōtigit in israel vt plenitudo gentiū itraret: ep h̄ intēdens cōuertēdos admonere vt xp̄m venisse itelligāt: post cui⁹ aduētū pphē talia ventura eē pdixerunt. ¶ Materia. lamētatio miserie iudeoꝝ ⁊ desideriū liberationis ipsoꝝ: ⁊ silr fideliū in captiuitate peccati detētoꝝ. ¶ Intētio. monere vt oēs relictis figuris trāseant ad veritatē: ⁊ fideles cōsiderādo captiuitatē iudeoꝝ pp peccata eoꝝ multiplicē caueant sibi a peccatis: ne ⁊ ipsi spūaliter vel corporalr veniāt in captiuitatē ꝯsimilē. ¶ Snia in gn̄ali. Propheta in isto psalmo orat pro liberatiōe populi israelitici de captiuitate multiplici allegās ꝓstinā dei amicitiā: aduersantiū maliciam: dei potētiā ⁊ populi miserias. ¶ Moralr pōt eē oratio ecclesie pro liberatiōe populi catholici q sepius detinet per demones in captiuitate peccati: ad cui⁹ liberationē allegat ecclesia. Primo dei amicitiā qua pplm catholicum recepit ad gratiā baptismalē. Scdo demonū maliciā obstinatā. Tercio dei potētiā ad peccatoꝝ iustificationē. Quarto populi miseriam q̄diu detinet in captiuitate peccati: ⁊ ad h̄ lr̄a de facili pōt applicari. ¶ Snia in spāli. admirās q̄ ⁊ ꝯquerēs ait[Ut qd].i. quare o[deus]q es creator noster[repulisti].i. populū isrl̄ quasi alienos ab antiqua familiaritate ⁊ a tua defensione[in finē].i. q̄si fundit⁹: ⁊ ex toto: ⁊ h̄ est finis cōsumptionis nō cōsumationis[irat⁹ est furor tuus]q̄tū ad visum hoīum: sic enim vr̄ ꝑterire signū[sup]⁊ ꝯ[oues pascue tue].i. sup populum tuū quē velut bon⁹ pastor p desertū duxisti ⁊ māna pauisti: ac deinde in terra lacte ⁊ melle manāte collocasti. Hoc ïō dicit vt mīa pij pastoris moneat: qꝛ in eos tēperātius vindicamus: quos aliqn̄ nr̄os fuisse meminimus. q.d. cur h̄ nisi qꝛ terrenis iherebamus: ⁊ te pastorē nō cognoscebamus.

2 † Memor esto congregationis tue: quam possedisti ab initio.

† memento.

¶ Memor esto congregationis tue].i. populi israelitici[quā possedisti ab initio]filij⁹ populi.i. a pncipio quo ille ppl̄s fuit institutus.s. a tpe patriarchaꝝ quos pmitus elegisti q erāt initiū eius a qb⁹ ⁊ nomē sumpsit ⁊ originē. q.d. reduc ad memoriā q eos ex multis gētib⁹ ⁊ locis sub vna lege pre vniuersis populis terre in vnū cultū tuū cōgregasti: atq3 vt ꝓpriā hereditatē ab initio possedisti vt eēt tibi populus peculiaris ⁊ preelect⁹: ⁊ h̄ sit cā tue miserationis. Prestita bn̄ficia numerat vt pius iudex inuitet ad cōsueta sua beneficia: ⁊ plus sua bn̄ficia in eis attēdat q̄ illoꝝ merita. Et iō ꝑ memor esto: qꝛ

Redemisti virgam hereditatis tue †: mons syon in † quo habitasti in † eo.

3 † montē syon † quem † ipso

¶ Redemisti]ab egypto[virgā].i. sceptꝝ iperiū ⁊ dn̄ationē hereditatis tue].i. populi isral̄ quē tanq̄ hereditatē vēdicas tibi: qꝛ iudeoꝝ regnum de pharaonis seruitute liberasti que virga vel hereditas est[mons syon.]Ibi eni erat ciuitas eorum hierl̄m: ibi ppl̄s ⁊ caput regni: ibi tēplum ⁊ sacrificia: ⁊ oia xp̄m ꝑtinētia[in quo habitasti]o christe.i. pn̄tiā tuā ostēdisti: qꝛ ibi pn̄tia hoīs christi habitauit: ⁊ vt habitationē expressius cōmēdaret pn̄mus adiecit[in eo].s. existēs ⁊ manens spālius p gratiā: ⁊ p hoc supplicat ne daret eū vastitati. Deinde rogat etiā pro gētibus dicens

† Leua manus tuas in supbias eoꝝ in finē: quanta † malignatus est inimicus in † sancto.

4 † dextera manus tuā. † supbiā. † maligne operatus. † sanctis tuis.

¶ Leua manus tuas].i. exerce virtutē ⁊ potētiā tuā[in supbias eoꝝ]a qbus euersa est hierl̄m.s. gētiliū[in finē]sc3 consumptionis vt supbias eoꝝ finaliter ⁊ penit⁹ destruas: easq3 in humilitatē vertas qd iam est impletum: qꝛ diuina virtute operāte iam gētes humilitate xp̄m cognouerūt que ꝑus superbe populū eius vastauerūt: ac admirādo subiūgit[q̄ta] idest q̄ dura ⁊ q̄ multa[malignatus].i. maligne opatus[est inimicus].i. gētilis populus.s. romanus pnceps ⁊ suus exercitus[in sancto]in tēplo: in sacerdotio: in illis oībus sacris qd pmisit deus fieri: qꝛ iam nihil ꝑtinebāt cū rex eēt.i. xp̄us.

Et gloriati sunt † qui oderunt te: in medio solemnitatis tue.

5 † oēs

¶ Et]isup[gloriati sunt]de victoria sua ⁊ scelere de tātis malis nō timuerūt: sed gaudiū inde habuerūt[q oderūt te]serui scil3 demonū: qꝛ idolatre: ⁊ h̄[in medio solēnitatis tue]idest in cōi iudeoꝝ q ex oīb⁹ partib⁹ ꝯuenerāt ad die3 festū. Uel[in medio solēnitatis tue].i. cū in hierl̄m paschalis solēnitas ageret: in eo eni3 loco quo dn̄o solēnitas fieri ꝯsueuerat: ⁊ in ipsa solēnitate qua iudei xp̄m crucifixerāt gētiles eos ꝯgregatos trucidauerūt ⁊ ciuitatē vastauerunt. Cōgregati seruierunt: cōgregati pierunt. Et ostēdit quō gloriati sunt: quia

Posuerunt signa sua signa: ⁊ non cognouerunt sicut in † exitu super summum.

6 † egressu desuper

¶ Posuerūt signa]vel trophea nō deū: sed[sua].s. statuas pncipū ⁊ vexilla romana aqlas dracones qb⁹ vtebant in ꝑlus[signa].s. manifeste captionis ⁊ victorie: sicut capta ciuitate solent poni[in exitu].i. in portis vel in via ⁊ platees ⁊ h̄[sup summū]⁊ altū.i. in aliquo loco eminēti ⁊ excelso[⁊ nō cognouerūt]q h̄ a deo eēt ⁊ dei dispōne fieret qui ꝓpter peccata populi dabit illis tantā victoriam: sed suis viribus potestati attribuebāt: ⁊ ideo abincepto nō resipuerunt. Et omni verecundia postposita ita irreuerenter.

Quasi in sylua lignoꝝ securib⁹ † exciderūt ianuas eius in idipm: in † securi ⁊ ascia deiecerūt eam.

7 † cōciderunt † dolabro ⁊ in fractorio.

¶ Quasi in sylua lignoꝝ securib⁹ exciderūt ianuas ei⁹].s. ciuitatis ⁊ tēpli vt pateret oīb⁹ liber igressus: ⁊ hoc[in idipm].i. vnanimiter ⁊ cōcorditer. Sicut eni in sylua lignaria exciduntur ligna: ita viliter sine aliquo respectu ⁊ reuerētia exciderunt ianuas oēs tēdētes in idipm ⁊ cōspirati in vnu3: qꝛ vno corde ⁊ vna volūtate simul oēs cōueniebāt in malum[in se

curi]ad excidendum[⁊ ascia]ad comminuendum[deiecerunt eam] scilz ciuitatem ⁊ domum dei: securis enim cedit trabes ⁊ maiora destruit: ascia siue dolabrum minutius prosequitur ⁊ minora comminuit. Et sic maiora ⁊ minora dicit destructa

8 Incenderunt igni sanctuarium tuum : in terra polluerunt tabernaculum nominis tui.

4. reg. 25.

¶ Incenderunt igni]quod enim non poterat excidi combustum est[sanctuarium tuum].i. templum nomini tuo dedicatum[in terra].i. vsqz ad terram deiicientes culmina ad laudem dei erecta[polluerunt] sacrilegio[tabernaculum nominis tui]in quo nomen tuum inuocabatur quod Salomon fecit ad honorem nominis domini: quia aras, mensas, libros, vestes ⁊ similia proiecerunt pedibusqz conculcauerunt : ac iumentorum ⁊ stabula iumentorum in templo fecerunt: sed ⁊ modo timendum ⁊ cauendum est: ne quod tunc contigit hierosolime nunc plebi eueniat christiane. Ideo autem hec omnia fecerunt: quia

9 Dixerunt in corde suo cognatio eorum † simul: † quiescere faciamus omnes dies festos dei a terra.

† inter se

† venite comprimamus omnes solennitates domini de terra.

¶ Dixerunt in corde suo]quod vtiqz plus est quam si dixissent in ore. suo: nam in hoc quod in corde dixisse perhibentur voluntas: affectus ⁊ intentio denotatur: dixerunt autem non quattuor aut quinqz : sed tota[cognatio eorum].i. tota illa hostium multitudo nec diuisa per partes sed [simul]dixerunt iniquam istud[quiescere faciamus omnes dies festos dei a terra]ne sit gloria nominis dei in ea. q. d. ita dispergamus omnia quod nunquam amplius possint conuenire aut festum facere in terra. Hucusqz ostensum est quanta ab hostibus illata sint mala: deinde ostendit que ab ipso deo subtracta sint eis beneficia: dicens

10 Signa nostra non vidimus: iam non est propheta : ⁊ nos non cognoscet † amplius.

† adhuc.

¶ Signa nostra non vidimus]nostre enim ciuitatis destructionem vidimus: signa tamen diuine miserationis erga nos non accepimus quibus nos ⁊ patres nostri deum nobis placatum cognoscere solebamus[iam non est propheta]aliquis qui bona nobis futura prenunciet ⁊ consolando nos confortet: vt olim in aliis captiuitatibus ⁊ aduersitatibus fiebat[⁊ nos non cognoscet amplius] deus vt liberet ⁊ a malis reducat: sed in miseriis dimittet: videtur enim deus omnino nostri esse oblitus. Tantis quasi afflictus malis domino ingemiscens ait. Hec mala sunt nobis. Sed

11 Usquequo deus † improperat inimicus : irritat aduersarius nomen tuum in finem.

† exprobrabit.

¶ Usquequo].i. quamdiu o[deus improperat]nobis[inimicus] scz populus gentilis gloriando de submersione ciuitatis ⁊ templi ⁊ dicendo quod non sis verus deus[irritat].i. prouocat[aduersarius]noster[nomen tuum in finem].i. perpetuo blasphemando : ac verbis ⁊ factis te exasperando: vel vsqz ad quem finem: an vt corripias populum tuum: ⁊ corripiens ducas in finem .i. in christum: vel vsqz donec veniat in te finem. Attendat hec verba quisqs pro peccato suo affligitur: quisquis a deo tanquam irato deseritur non desperet: gemat: miseriam suam medico ostendat : ad hoc enim ferit vt parcat: ad hoc irascitur ne irascatur. Unde adhuc subiungit

12 Ut quid auertis manum tuam ⁊ dexteram tuam: de medio sinu tuo in finem.

¶ Ut quid].i. quare[auertis manum tuam ⁊ dexteram tuam].i. virtutem ⁊ protectionem tuam vsitatam[de medio sinu tuo].i. a populo tuo isto qui est sinus tuus in quo hactenus secretissimos thesauros tuos recondidisti[in finem].i. finaliter ⁊ tamdiu. q. d. non diu differas nos liberare per potentiam tuam fauorabilem ab inimicorum potestate ⁊ oppressione. Vel[Ut quid auertis manum tuam] a populo tuo israel non ducendo eos[in finem].i. in christum. Querebat vt quid etiam intellexit sicut intitulatum est intellectus asaph. Et ideo subdit

13 Deus autem rex noster ante secula : operatus est salutem in medio terre.

¶ Deus autem rex noster ante secula]existens non temporalis ⁊ recens quia est in principio verbum per quod facta sunt omnia: ipse rex hominis factus[operatus est salutem in medio terre].i. vbiqz terrarum vt discerent homines eterna querere non terrena. Vel[in medio terre]scilz in iudea que est in medio terre quasi vmbilicus orbis: quia deus ibi factus est homo: ⁊ crucifixus pro salute totius mundi vt ab omnibus in circuitu possit participari. Ad hoc enim ad tempus auertit manum suam a gente iudaica. Ad hoc cecitas ex parte contigit in israel vt deus operaretur salutem in medio terre : ⁊ sic plenitudo gentium intraret. Deinde ostendit qualiter Salomon operatus sit conuertendo se ad ipsum operatorem deum: ⁊ dicendo

14 Tu confirmasti in virtute tua mare: † contribulasti capita draconum in † aquis.

† contriuisti.

† aqua

¶ Tu confirmasti in virtute tua].i. in potentia tua: vel[in virtute tua].i. in christo qui est dei virtus ⁊ sapientia[mare].i. gentes que iudeam in medio sui cingebant sicut mare terram. Gentes dicuntur mare propter vitiorum affluentiam et motum amaritudinem que ablato idolatrie fluxu confirmate sunt in christo per fidem, spem ⁊ charitatem. Et quo ordine factum sit secutus adiunxit[contribulasti capita draconum].i. comminuisti ⁊ subiecisti principalia vitia ⁊ peccata dolosorum spirituum que ab eis suggeruntur sanctis animabus[in aquis]baptismi. Ipsum quoqz principem diabolum atqz vniuersas eius altitudines ⁊ pompas pariter deum destruxisse ostendit cum subiungit

Gentes dicuntur mare dicuntur.

15 Tu confregisti † capita draconis : dedisti eum † escam populis † ethyopum.

† caput

† in

† ethyopibus

¶ Tu]etiam[confregisti].i. annihilasti[capita].i. potestates ⁊ prauas suggestiones[draconis].i. principis demoniorum: ⁊ sic ea confringendo operatus est rex noster salutem in medio terre que prius corrupta erat ⁊ elanguerat talium hostium suasione: ⁊[dedisti eum]scz draconem ⁊ diabolum[escam populis ethyopum].i. omnium gentium: ipsi enim vocantur ad fidem qui prius nigri fuerunt peccatis: ⁊ sicut esca mordetur a comedente : ita credentes ipsum diabolum mordent: redarguendo, accusando, maledicendo. Vel quia adoratores diaboli ⁊ membra eius sunt credentibus qui tenebre fuerunt incorporati ⁊ corpus christi facti. Hoc autem sic factum est.

16 Tu dirupisti fontes ⁊ torrentes ; tu siccasti fluuios ethan.

¶ Tu dirupisti].i. aperuisti[fontes]scz apostolos ⁊ predicatores maiores[⁊ torrentes].i. predicatores minores vt manarent liquorem sapientie: ⁊ diuitias fidei vt irrigarent salsitatem gentium: vt sua dulcedine atqz irrigatione ceteros conuerterent [tu siccasti fluuios ethan]quod interpretatur fortis vel robustus: ⁊ significat de se ⁊ de virtute presumentes: idest tu inutiles fecisti omnes doctrinas gentium, magorum, iudeorum, de se presumentium: ⁊ inundationes ac consilia diaboli qui de se presumpsit: sed dei virtute humiliatus est.

17 Tuus est dies ⁊ tua est nox: tu † fabricatus es auroram ⁊ solem.

† Ipse fecisti solem ⁊ lunam.

¶ Tuus est dies].i. spiritales illuminati a vero sole quos velut diem illustrat sol incommutabilis sapientie quam loquimur inter perfectos dies diei eructat verbum: quod erat in principio apud patrem[⁊ tua est nox].i. carnales adhuc quasi in tenebris quibusdam ignorantie existentes quos velut noctem consolatur luna .i. carnis christi manifestatio. Verbum enim caro factum est ⁊ habitabit in nobis: qui cum non tacent fidem nox nocti indicat scientiam: quia[tu fabricatus es auroram ⁊ solem].i. initium ⁊ perfectionem sapientie: hoc est insipientes ⁊ perfectos, seu carnales ⁊ spiritales. Et vt vniuersaliter tua bona complectar.

Ioh. 1.

18 Tu fecisti omnes terminos terre : estatem ⁊ ver tu † plasmasti ea.

† fecisti

¶ Tu fecisti omnes terminos terre]terminas enim gratiam tuam

tiam quā das ecclesie tue ad mēsuram: nō enim proficit in virtute ⁊ gr̄a vnusquisqꝫ q̄tum cupit: sed q̄tum placet ei diuidere terre sue qui terminos ponit: qꝛ vnusquisqꝫ proprium donū hꝫ a deo alius sic ⁊ aliꝰ sic⌊ estatē ⌋.i. feruētes spū ⁊ charitate⌊ ⁊ ver ⌋.i. nouellos in fide ⁊ virtutibꝰ⌊ tu plasmasti ea ⌋ neutraliter dictū est: ac si diceret ⁊ pfectos ⁊ nouellos oēs tu fecisti: nō ergo glorient̄ quasi nō acceperint. Magna cōmēdatio gr̄e dei est in ecclīa chr̄i: deinde ⁊ pro suis orat dicens.

[fera 19 | ture tue. | † exprobrauit. | † impudens exacerbauit.]

Memor esto huius: † inimicus † improperauit dn̄o: ⁊ populus † insipiens incitauit nomen tuū.

¶ Memor esto huius ⌋.s. cōgregationis tue pro qua orauit supra⌊ ueritsi non palearum salte reliquiarum: ⁊ declarās cuius cōgregationis. Ponit etiā cecitatem eius tanq̄ intelligens ⁊ gemens: sicqꝫ pro eis orat vt eoꝝ cōfiteat̄ errata: tamen subdit ⌊inimicus improperauit dn̄o ⌋ verbis. populus enim iudaicus multa opprobria dixit christo⌊ et idē⌊ populus insipiēs ⌋ nō ꝓuidens in futuro ⁊ dure ceruicis⌊ incitauit ⌋.i. exacerbauit super se⌊ nomen tuū ⌋ quia tot miracula vidit ⁊ esse deum non credidit: ⁊ insuper quem adorare debuerat occidit. Sed qꝛ quidam erant credituri postulat pro eis dicens

[fere 20 | diteris. | † aiam cōfitētē | † nō habet et.]

Ne † tradas † bestijs † animas confitentes tibi: † ⁊ animas pauperū tuorū ne obliuiscaris in finem.

¶ Ne tradas bestijs ⌋.i. malignis spiritibus⌊ animas confitentes tibi ⌋ cōfessione fidei ⁊ laudis: vel qui penitens confitetur peccata⌊ ⁊ animas pauperum tuorum ⌋.i. contēptoꝝ mundi vel de se non presumentium⌊ ne obliuiscaris in finē ⌋.i. finaliter: et si ad horam irasci videaris: qui prius videbant̄ diuites statuentes iustitiam suam: modo sunt pauperes non audētes oculos suos leuare ad celū. Modo quasi obliti a te videntur dum esuriunt: dum sitiunt: dum consolationem terrenaꝫ a te non accipiunt: dum tribulantur: dum respiciuntur: sed in finē nō obliuisceris quando eternaliter remunerabuntur.

[† qm̄ 21 | † terra | domoꝝ.]

Respice in testamentum tuum: † quia repleti sunt qui obscurati sunt † terre domibus iniquitatum.

¶ Respice in testamentū tuum ⌋.i. in ꝓmissionē tuā reliquijs factā: hoc est imple ⁊ redde qđ ꝓmisisti vt reliquie salue fiāt. Meminit ꝓmissionis: qꝛ merita deficiunt eis. Et necesse est vt respicias: qꝛ econtrario multi infideles iudei in quibus cecitas contigit⌊ repleti sunt domibus iniquitatuꝫ ⌋.i. cordibus malis ⁊ iniquis in quibus libenter habitant ⁊ pseuerāt tanq̄ in domibus: sicut mūdi corde in cōscientijs suis: scilꝫ illi⌊ qui obscurati sunt terre ⌋.i. terra hoc est amore terrenitatis ⁊ terrenis desiderijs que obscurant lumen rōnis: qꝛ oculos suos statuerunt declinare in terram: ⁊ ideo dico respice

[† re 22 | uertatur | † non hꝫ factus. | † egenꝰ.]

Ne † auertatur humilis † factus confusus: † pauper ⁊ inops laudabunt nomen tuum.

¶ Ne auertat̄ ⌋ a te ⁊ a tua misericordia seu respectu tue clementie⌊ humilis factus ⌋ cōfitendo peccata sua⌊ cōfusus ⌋ qꝛ si auerteret̄ confunderet̄ ⁊ bestijs traderet̄. Vel⌊ humilis ⌋ per suā confessionem⌊ factus confusus ⌋ Ille enim vere meret̄ veniam qui nō timet perdere famā ne perdet conscientiam. Et si non auertit̄⌊ pauper ⁊ inops ⌋ spiritu .i. humiles qui nihil in hoc mundo appetūt ⁊ de se nō p̄sumūt: qui ope humana destituti sunt: ⁊ a solo deo opē querunt⌊ laudabunt nomen tuū ⌋ gratias agendo seu peccata confitendo ⁊ eterna querēdo. Et postq̄ pro confitentibus orauit: consequenter de pertinacibꝰ non tam orando q̄ prophetiꝫando subiungit.

[† me 23 | mento. | † impudente.]

Exurge domine iudica causam tuam: † memor esto improperiorum tuorum eorum que ab † insipiente sunt tota die.

¶ Exurge ⌋ aduersus paleas o⌊ dn̄e ⌋ qui dissimulando dormire videris⌊ iudica causam tuā ⌋ quā nos contra insultantes tibi ⁊ detrahentes suscepimus defendendam: iudica inq̄ tuis dans coronam: hostibus penam. Unde sequit̄⌊ memor esto improperioꝝ tuoꝝ ⌋ que vel tu sustinuisti pro nobis: vel nūc ecclīa sustinet scꝫ⌊ eorum que ab insipiente ⌋ populo⌊ sunt ⌋ facta ⁊ fiunt⌊ tota die ⌋.i. assidue: nec enim deerunt insultantes vsqꝫ in finem seculi. Cōtemptus est chr̄s a iudeis ambulans in terra: cōtēnit̄ quotidie a falsis chr̄ianis sedēs in celo. Insipiens est q deū non cognouit aut cognoscens peruerse viuit. Tales improperant dn̄o deo ⁊ mēbris eius modo blasphemando: modo deridendo: modo minando: modo adulando. Et talium memor erit deus in iudicio vt vindicet ⁊ damnet: non omnium tamen: nisi eoruꝫ tm̄ qui in hoc peccato sunt tota die: ⁊ semper non eorum qui ante finem per penitentiam emendantur. Et quasi repetendo ⁊ addendo subdit

[24 † deprecantium te.]

Ne obliuiscaris voces † inimicorum tuorum: superbia eorum qui te oderunt ascendit semper.

¶ Ne obliuiscaris voces inimicorum tuorum ⌋ te blasphemātium tibiqꝫ detrahētiū .s. improperia ab ipsis tibi illata. q.d. ne dissimules iudicare ⁊ punire eos tanq̄ eorum oblitus fueris. Nam in hoc culpa grauior extitit: qꝛ nō solū ab insipiētibus: sed etiā ab inimicis improperia illata sunt. Culpabilius enim est per inimicitiā peccare q̄ per ignorantiam: tu vtrūqꝫ pcti eos obligauit. Et merito hoc debes facere: qꝛ⌊ supbia ⌋ tam execrabile malum⌊ eoꝝ qui te oderunt ⌋ regnum tuū refutantes⌊ ascēdit ⌋.i. incenditur ⁊ crescit⌊ semper ⌋.i. ingiter ⁊ multiplicıter. Nolūt resipiscere: sed magis ⁊ magis proficiūt in malum quotidie: dum enim tu differs penas illi crescunt in blasphemias.

Oratio.

Creator omnium elementorum deus ante secula rex eterne: memento gregis tui quē effusione cruoris tui redemisti: atqꝫ omnium te querentium voces propitiatus exaudi. Per dominum.

¶ Psalmus de exhortatione ad humilitatem vt districtū dei iudiciū euitet̄: in quo supbi dānabunt̄ ⁊ humiles exaltabunt̄. Psal. LXXIIII.

Confitebimur tibi deus: confitebimur † ⁊ inuocabimus nomen tuum. [1 | † tibi]

Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Titulus talis est. In finē ne corrupas: psal. cantici Asaph: hoc est iste psalmus qui est nobis causa cantici .i. iocūditatis ⁊ delectationis: qꝛ humilibus eternam ꝓmittit beatitudinem ꝓponitur Asaph .i. synagoge .s. infideli inuitans in finem .i. in christi conformitatem sic monendo ne corrūpas te .i. ne supbias: qꝛ sicut humilitas custos est virtutū, ita ecōtrario supbia corruptio. ¶ Materia. exhortatio ad humilitatem: hic enim psalmus medicinam humilitatis apportat ꝯ tumorē supbie: ⁊ loquit̄ ip̄e chr̄s mō p se mō in psona mēbroꝝ ⁊ ecclīe. ¶ Intētio. monere oēs ad humilitatē vt sic oīpotēs dei districtū iudiciū euitare valeāt: ⁊ ne q̄s supbus de se p̄sumat: nec humilis de deo desperet. ¶ Sn̄ia in gn̄ali. Propheta in psona chr̄i ⁊ mēbroꝝ exhortat̄ supbos ad humilitatē ꝓponēdo eis dānatiōeꝫ quā supbi sūt i futuro habituri: ⁊ exaltationē quā humiles sunt assecuturi. ¶ Sn̄ia in spāli. Asaph ḡ certꝰ de ꝓmissis icipit sic: tā humiles facti⌊ Cōfitebimur ⌋ de pctīs p̄teritis⌊ tibi ⌋ pio idultori o⌊ deꝰ ⌋ qꝛ tibi soli peccauimꝰ⌊ ꝯfitebimur ⌋ et ꝯfessione laudis de bn̄ficijs obtētis⌊ ⁊ inuocabimꝰ nomē tuū ⌋ pro alijs bn̄ficijs obtinēdis. Vel⌊ ꝯfitebimur tibi deꝰ ⌋ pctā. Deinde repetit⌊ ꝯfitebimur ⌋ qꝛ cōfessio pctōꝝ frequēs eē debet. Initiū bonoꝝ est ꝯfessio pctōꝝ: hec est .n. inchoatio iustitie post ꝯfessionē sequit̄ inuocatio. vn̄ subdit⌊ ⁊ inuocabimꝰ nomē tuū ⌋ in auxiliū. Primū ḡ pctā tua cōfitere ⁊ nō semel: sed iterū ⁊ quotiēs peccaueris, totiēs ꝯfitere: prꝰ a te expelle pctm̄: ⁊ deinde inuoca: ⁊ intus voca ⁊ in

[Bonorum initiū confessio est pctōꝝ.]

uisa deum ad cor tuum sic mūdatum. Nam si prius inuocaueris non exaudieris. Jam tu dignus eris dñi nomen inuocare atq3 ipsius opera ceteris predicare. Hec quippe est regula sancte deuotionis prius confiteri peccata/post inuocare deum τ tandem narrare. Unde τ subditur

† enar/ rabo oia

† Narrabimus mirabilia tua: cum accepero tempus ego iustitias iudicabo.

¶ Narrabimus mirabilia tua] que pro redēptione gñis humani fecisti: per ɔfessionē eniz in qua oia lauant̃ euacuamur malis: τ per inuocationē implemur bonis: ac tandem de pleno eructuantes narrare possumus. Sed q2 deinde futurū est iudiciū iā ipse dñs inuocatus respōdet τ loquit̃ p semetipm. d.[cū accepero tps]iudicādi a me prestitutuz. Fm hominem eniz accipiet qd ipse deus dat[ego]christus[iustitias iudicabo]faciēdo qd regrit iustitia τ reddēdo vnicuiq3 iuxta merita sua. Gratia misericordie sue prius iustitias predicat τ sic iustitias iudicat/ vel iustitias iudicabit: q2 nō solū mala aperta: imo τ ea que videnṫ modo bene facta. Audi ergo nūc cū per suos predicāt: q2 nā si cōtēpseris ipse iudex minaṫ tibi iudiciū. Quātū aūt op⁹ sit narrare mirabilia ei⁹ ostendit cū subinfert.

† dessolu/ ta est. † inhabi/ tantes.

3 **† Liquefacta est terra τ omnes † qui habitant in ea: ego confirmaui colūnas eius.**

¶ Liquefacta est terra] deinde exponit qd terram dixit[et]pro.i.[omnes qui habitant]per amorē[in ea].i. qui studio τ voluntate in terrenis perseuerant: τ in eis confidunt. Terra prius firma liquefacta est quando homines terreni a stabilitate virtutis τ iustitie liquescunt: τ in diuersas concupiscentias τ vitia defluunt. Sed ego dñs nō suppliciorum exactor sed peccatoꝝ donator[confirmaui colūnas eius]scz discipulos: nam resurgēs mortem non esse timendā demōstrauit: τ ascendens spiritu misso corda discipuloꝝ inflāmauit: τ sic colūnas terre ante nutantes cōfirmauit. Quotidie etiam homines iustos τ sanctos quorum meritis τ doctrinis alij sustētantur deus firmat in bono virtutibus τ diuino amore muniendo. Nam sicut liquescit quis cupiditate inferiorum ita roboratur charitate superiorum. Et

4 **Dixi iniquis nolite inique agere: τ delinquētib⁹ nolite exaltare cornu.**

¶ Dixi]per colūnas cōfirmatas τ ad predicandū missas. Nō dixerunt illi: sed ipse qui loquebaṫ in eis[iniquis].i. generaliter omnibus malis[nolite inique agere].i. nō perseueretis in malis: sz recedite ab eis τ cauete de futuris. Malū est eni peccare/ peius est pseuerare: sed pniciosius est se defendēdo culpā excusare: vnde subdit[τ delinquētibus].i. pctā defendentibus dixit[nolite exaltare cornu].i. nolite eleuari in supbia: nolite elate defendere peccata: sed penitēdo τ vos accusando delete ea. q.d. si iā fecistis inigtatē per cupiditatem ne defendatis per elationem: nec excusetis per vos vel per aliū vt per diabolum vel persuasores seu per quēcūq3 modum. Et sequitur alia prohibitio.

† ergo † est: τ ni ne loquamini aduer sus deuz inigtatē.

5 **Nolite † extollere in altum cornu vestrum: nolite loqui aduersus deum iniquitatem.**

¶ Nolite extollere in altū cornu vestrū].i. nolite vos erigere contra deū qui sup omnes altus est: τ intantū nolite supbire vt culpā pctōꝝ reflectatis in auctorē vestrū: sic duobus modis solēt iniqui exaltare cornu suū: videlicet aut seipos defendendo: aut ipsum altissimū accusando: ppterea subdit exponēdo qd dixerat[nolite loqui]saltē corde: τ si nō lingua[aduersus deū inigtatē]cōtra eū blasphema cogitatione remurmurādo vt ille qui dicit se iniuste pati qd est iniustum facere deū. Uel qui non sua culpa: sed necessitate stellarum dicit se peccasse vt deo nō sibi sit iputandū. Uel qui scit sua peccata: sed impunitatē sibi pmittit quasi deus res humanas nesciat vel non curet. Ideo autem non faciatis hec

6 † qm̄ † montiū

† Quia neq3 ab oriente neq3 ab occidente neq3 a desertis † montibus: quoniam deus iudex est.

¶ Quia neq3 ab oriēte: neq3 ab occidēte]quasi mundi terminis[neq3 a desertis montibus].i. secretis locis τ intermedijs subintelligit̃ est aligs expers iudicij dei: q2 ex nulla parte potest aligs iudiciū diuinū effugere.[qm̄ de⁹]qui vbiq3 psens τ vitari nō pōt[iudex est]nō solū factoꝝ/ sed etiā verborum cogitationū τ intētionū. Si homo iudex esset minus fortassis timeri potuisset: sz qm̄ de⁹ iudex est oēs ei seruiāt: oēs preceptis eius obediant: nullus contra eum amplius loqui presumat. Et cōmendat deum iudicem: quia ipse qui talis est

7

Hunc humiliat τ hūc exaltat: q2 calix in manu domini vini meri plenus misto.

¶ Hunc]qui se exaltat scz superbū cornu per supbiā extollētem[humiliat]scz deijciēdo: τ[hūc]q se humiliat scz humilē se nō extollētē[exaltat]scz honorādo qd pōt[q2 calix].i. ppinatio τ dispēsatio[vini meri]τ puri.i. iusti iudicij est[i manu].i. ptāte[dñi].i. chri[plen⁹ misto].i. mia i iudicio: q2 alijs dabit vita per miam alijs mors per iustitiā: retributionem meritoꝝ in dispositione diuina assimilat calici qui habz in se vinū mistū cū fecibus: ita q9 feces eius sint inferius: ac vinū claretum τ meratum superius. Per vinum meratum qd bibent iusti significat retributionem bonorum: per feces quas bibent peccatores retributionem peccatorum.

8 † hoc † ex eo

Et inclinauit ex hoc in † hoc: verūtn̄ fex eius nō est exinanita: bibēt † omnes peccatores terre.

¶ Et]hoc mistuz[inclinauit ex hoc in hoc]loquit̃ neutraliter quasi de duobus vasis quibus liquor infundit̃ .i. inclinat τ propinat oibus gñaliter τ abūdanter pro qualitate gestorum: oēs enim sentiēt misericordiā τ iudiciū: τ lz inclinet calicem[verūtamen fex eius]scz calicis.i. pena τ vindicta bibētibus austera malis reseruata[nō est exinanita]τ euacuata.i. nō finieṫ quin sapor amaritudinis eius duret in eternum τ de hac fece τ penalitate[bibent omnes peccatores terre]τ impij in terrenis delectati: q2 nullus eoꝝ excluditur a dānatione cōmuni. Omnes ergo peccatores bibent.

9 † in seculū gaudebo. † psallā.

Ego autem † annunciabo in seculum: † cantabo deo iacob.

¶ Ego aūt]chrīs cum corpore meo interim[annunciabo]euāgeliū τ volūtatē dei alijs vel dei iustitiā τ misericordiam in suo iudicio faciendam[in seculū].i. q̄diu seculum erit: q̄diu enim durabit hoc seculum chrīs τ sui predicabūt euangeliuz[cantabo deo].i. ad honorē dei[iacob]hoc est cū gaudio laudabo eum q spūaliter est deus illorum q spūaliter sunt iacob. Quāuis eni deus sit oiuz: tn̄ spāliter dicit̃ deus iustoꝝ qui sunt supplantatores vitiorum. Deinde pronuntiat iudicium vbi predicit malos humiliari τ bonos exaltari. Unde τ subdit

10

Et omnia cornua peccatorum confringā: τ exaltabuntur cornua iusti.

¶ Et omnia cornua peccatorum]scz imperium: dñationes: dignitates: potestates: honores: diuitias: superbiā: τ presumptiones impioꝝ: qui hic eriguntur: τ modo frāgi nolūt: q2 hus cornibus tanq̄ thauri indomiti alios impetūt: alios feriunt τ impellūt[confringam]finaliter in iudicio ea ad nihilū redigēdo[τ exaltabunṫ]tūc[cornua iusti]scilicet fides/ charitas/ cetereq3 virtutes que sunt munera christi τ sublimitas iusti quibus se ab inimicis ecclesie iusti defendunt: ipsosq3 valenter impetunt τ prosternunt: que mirabilis deus cum ad iudicium venerit in gloria sua mirifice exaltabit. Et hoc est quod ante dixit hunc humiliat τ hunc exaltat. Colligat ergo ex his verbis vnusquisq3 qualem se debeat exhibere: ca-

be atq3 (sicut in titulo premissum est) ne seipsum corrũpat: & pereat peccatores superbos imitando, & domino resistendo. Sed potius humiles iustos studeat imitari quatenus in futuro regno mereatur a dño exaltari: hec est quippe intentio & vtilitas huius psalmi. Oratio.

Pastor bone qui ꝑpter mortaliũ ouiũ redemptionem hausisti calicem passionis: nomen tuũ supplices inuocamus: vt super colũnas sapientie nos stabilitos septiformi spũs sctificatione ꝯfirmes. Per.

Psalmus de dei notitia & habitatione in sanctis ac confractione armorũ diaboli in eis: necnon de reproborum duritia & terribili dei iudicio. Psal.LXXV.

1 Notus in iudea deus: in israel magnuz nomen eius.

Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Titulus hic est. In finẽ in carminib⁹ psal. Asaph canticũ ad Assyrios: hoc est psal. iste ꝓponit Asaph. i. fideli synagoge vt nõ ex tristitia vel ex necessitate: sed in carminibus. i. in laudibus & exultatione perseueret in bono vsq3 in finẽ vite sue: qui psalmus nõ solũ ꝓponit Asaph: sed etiaz est canticum: qꝛ agit de donis chři sc3 ꝙ notus: ꝙ habitat: ꝙ illuminat: ꝙ saluat: referendũ ad Assyrios. i. ad oẽs recte viuere volẽtes. Assyrij enim interpretant dirigẽtes: qꝛ l3 ṗncipaliter lex loquat his qui in lege sunt: tamẽ quecũq3 scripta sunt ad nostrã doctrinã scripta sunt. Et hoc canticũ est cõtra iudeos qui se nõ dirigũt ad deũ: sed errant & erigũt se contra chřm suã querẽtes statuere iustitiã & sine grã habere salutez.

Assyrij dirigẽtes interpretant

¶ Materia. notitia & deuotio quã habent fideles de christo. ¶ Intẽtio. monere fideles & deuotos qui se deo vouerũt: quatenus cum laudibus & exultatione in voto perseuerent vt seipsos: & hic & in futuro deo reddãt. ¶ Snia in gñali. Prophe ta in isto psalmo narrat qualiter deus in ecclesia siue in congregatione fideliũ p iudeã & israel intellecta veraciter cognoscit & magnus ṗdicat: quiescit perbẽniter: liberat potẽter: reprimit & punit aduersarios in finali iudicio terribiliter: hortaturq3 fideles vt ipsi deo vota faciant & munera offerant. ¶ Sententia in speciali. fidelis ergo Asaph cõfutans iudeos ait. [Notus] est [in iudea] vera & spiritali puta ĩ ecclia catholica [deus] Iudea enim interpretat confessio: & ergo iudea vera est chři ecclesia credẽs in eũ & cõfitẽs peccata vl' [in israel] řo & spũali qui deum per fidem videt. Israel enim interpretatur vir vidẽs deũ [magnũ] est [nomẽ eius] i. magnificatur & honorat nõ blasphemat sicut p malos. Bene notus in iudea deus dicitur: qꝛ ex confessione peccati notitia dei habet. Apte etiam iudea ante israel memorat: qꝛ per confessionem ad dei visionem peruenitur. Si ergo deum vis videre prius confitere: & sic in te fit locus deo. vnde sequitur.

Iudea cõfessio interpretatur.

2 Et factus est in pace locus eius: & habitatio eius in syon.

[Et] sic [factus est in pace] sc3 in vera hierusalem. i. in corde trãquillo & pacato cũ deo [locus ei⁹] qui est auctor & amator pacis. Quãdiu enim nõ cõfiteris peccata quodãmodo rixaris cum deo: sed confitẽdo incipis pacem habere cu3 eo: & ita fit ei locus in corde tuo. In pace pfectio est vbi nihil repugnat. [& habitatio eius in syon] vera. i. in eis qui ia3 mente & corde diuina speculãtur. Unde ipse dicit. Et inhabitabo & inambulabo in eis. Syon eni3 interpretatur speculatio: ipsa est ecclesia que in altitudine moratur diuine contẽplationis postmodum fruitur a beatitudine ipsius aperte visionis.

Perfectio est in pace.

Syon speculatio interpretat.

3 Ibi cõfregit † potẽtias: arcũ scutũ gladiũ & bellũ.

† fortitudines arcuũ: &

[Ibi] sc3 in pace & in syon [cõfregit] & destruxit [potẽtias] & vires [arcũ] i. delectationẽ peccati que subito feriunt & vsq3 ad cor penetrãt [scutũ] i. malã volũtatẽ. i. cõsensum sicut bona volũtas dicit alibi scutum vl' [gladiu3] i. actũ peccãdi: quo anima & ꝓximus occidit [& bellũ] i. consuetudinẽ qua deus quotidie impugnat. Uel [ibi cõfregit potẽtias] demonũ & arma eoꝝ quas exponit per partes sc3 arcum qui de lõge percutit. i. deceptiones & dolos [scutũ] defensionis peccati & omne illud: vñ superbe se ꝓtegunt [& gladiũ] i. omne illud quo pugnatur contra deũ [& bellum] carnis cõtra spiritũ: & impugnationẽ vitioꝝ: he sunt diabolice potentie quas omnipotẽs deus confringit & destruit in pacifico corde: vbi eni3 deus auctor pacis venit: hec omnia fugiunt: deinde cõuertit se ad ipsum dominum: quasi dicens. Tu domine qui confringis tantas potentias hoc ordine facis.

scutu3 & gladiu3.

4 Illuminãs tu mirabiliter a mõtibus eternis: † turbati sunt omnes insipientes corde.

† conturbati.

[Illuminans] mundum [tu] & non alius [mirabiliter] qꝛ spiritaliter vel miraculis & prodigijs [a mõtibus eternis] i. per montes eternos sc3 per apostolos & predicatores sanctos qui sunt mõtes ꝓpter altitudine3 vite & iustitie: eterni qꝛ semper cum dño mansuri. Istos montes prius illuminauit eternus sol vt per eos postmodũ terrã suam. i. ecclesia3 illuminaret. Quibus predicantibus vitam eternã: & signa facientibus hominibusq3 per eos illuminatis vitam presentem contẽnentibus & futuram amantibus [turbati sunt] inde [omnes insipiẽtes corde] terrena tm̃ sapiẽtes. Et qd fecerũt turbati illi:

5 Dormierunt somnum suum: & nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus suis.

[Dormierunt somnum suum] in his presentibus quiescentes. Somnus eorum est vita presens: ibi dormierũt: ibi delectando quieuerunt. Amauerũt presentia & dormierunt. i. delectati sunt in ipsis refrigescẽtes ab eternis. Et sic illis facta sunt ista presentia delitiosa quomodo qui videt per somniu3 inuenisse se thesaurum. Sõnium fecit illum diuitem: euigilatio fecit pauperem: sic transit somnus iste: trãsit vita ista. Sõnium presentis vite illos diuites fecit: euigilatio aũt post hãc vitam pauperes ꝓdit: vnde sequitur. [et] postq̃ omnia trãsierunt tandem a somno suscitati [nihil inuenerunt omnes viri] & serui [diuitiarum] idest a diuitijs possessi. Auari eni3 nõ habẽt diuitias sed habentur ab eis [in manibus suis] i. in potestate sua: qꝛ nihil in manibus pauperũ posuerũt: vt eni3 Augustinus dicit. Manus pauperum gazophilatiu3 dei sunt: in quibus si terrena mittis largiendo seruas. Et qꝛ cum terrena diliguntur coꝛ a supernis induratur: ideo subditur.

August.

6 Ab increpatione tua deus iacob: dormitauerunt † qui † ascenderunt equos.

† omnes † conscẽderunt.

[Ab increpatione tua] o [deus iacob] i. populi iunioris & electi scilicet christiani [dormitauerunt] cordis cecitate & obstinatione. Intantũ sopiti sunt in terrenis vt dei increpationes non audirent: & eo illos excitante ad lumen verum nõ respirarent. Non vigilauerunt in corde: quia de increpatione durum coꝛ habuerunt. Duritia enim cordis obdormitio est. Ecce ipse deus nunc increpat peccatores: sonat euãgelica tuba: minat iudiciu3 & eternales penas inter tanta tonitrua adhuc dormiunt superbi: nec volunt vitam veterem dãnare & in nouã vigilare. Sed qui dormitauerunt: [qui ascẽderũt equos] superbie: & in illis vnde superbiant se extulerunt. i. in pompa seculi: in honoribus in potestatibus: in dignitatibus: in incerto diuitiarum. Tales sunt equi eorum quibus tanq̃ indomitis in eternum feruntur supplicium. Et bene ait dormitauerunt: qꝛ hic incipiunt dormire: sed perpetuus eorum somnus erit in eterna morte. Sed quod dormientes nõ sentiunt modo: sentient in futuro: quia

7 Tu terribilis es & qs resistet tibi: † ex tũc ira tua.

† tunc ab.

¶ Tu terribilis]futurus[es]in iudicio.i.terribilis apparebis scz malis:⁊ lz hic aliquo modo resistat:tuc[quis resistet]⁊ cõtraire poterit[tibi]in tanto tuo terrore vel iraz tuã euadere q.d.nullus:qa[ex tuc]scz in iudicio futuro erit[ira tua]manifesta ac desęuiet ⁊ durabit:qz nihil vlterius per patiẽtiã dissimilabitur:nec per penitentiã dissoluet.q.d.qa te increpantẽ ⁊ minantem contẽpserunt postmodũ terribilem ⁊ iratuz inuenturi sunt:⁊ qui modo sic dormitauerunt vt non cogitarẽt de eternis:tũc sentient in tormentis. Unde ⁊ subditur.

† iacu. 8 De celo † auditum fecisti iudiciũ:terra † tremuit ⁊ quieuit.

latus es.

† timuit

¶ De celo]veniẽs cũ angelis[auditũ].i.omnibus notuz[fecisti].i.facies vbi ponit preteritũ pro futuro[iudiciũ]exercendum:⁊ tũc fiet qd subiungit[qz terra tremuit ⁊ quieuit].i.terreni audito iudicio terrebunt ⁊ timebũt ⁊ perdita potestate quiescẽt a malis suis:sed nõ a supplicijs. Melius autez modo timerẽt ⁊ quiescerent. Terrena conscientia que modo se turbat ⁊ laborat:tũc tremere ⁊ quiescere habet iam:tunc nõ inueniet que faciet mala:sed multa sentiet vnde contremiscat tormenta. Ista autem fient

† dñs 9 Cum exurgeret in iudicio † deus:vt saluos faceret omnes † mansuetos terre.

† mites corde.

¶ Cum exurgeret].i.exurget[in iudicio].i.ad iudicandũ oẽs[deus]scz christus iesus. Exurgere dicit:qz potẽs apparebit qui hic humilis apparuit seuere vindicãs:qui hic quietus oia pertulit. Sed ne putes iudicium ad solaz dãnationẽ iniquorum fieri:subdit[vt saluos faceret].i.faciat[omnes mansuetos terre]qui nõ ascenderunt equos superbie:sz in hac terra ppter deũ fuerũt mansueti mites simplices ⁊ patientes:qui in humilitate cõfessi sunt pctã sua:⁊ pacẽ mẽtis hñt qui iugũ domini non detractant. Et merito saluat mansuetos.

10 Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi:⁊ reliquie cogitationis † diem festum agent tibi.

† solẽnia celebrabunt.

¶ Qm cogitatio hois]mãsueti pria.s.q̃ dãnat mala ⁊ incipit bona[cõfitebit tibi]vt dimittas ei pctã:⁊ sic cogitationẽ primã sequit cõfessio[⁊ reliqe cogitatõis]hui⁹.i.reliqe cogitatiõis post primã.s.qb⁹ recordat mala pterita vt lugeat:⁊ bona psitra vt speret[diẽ festũ agẽt tibi]grãs agẽdo p sanatiõe qd est solẽnia celebrare. Primũ quidẽ qñ hõ cõuertit ad deu:⁊ recogitat oia mala que fecit:que locutus est:que cogitauit:atqz ea p cõfessionẽ humiliter aperit:habet cõfusionẽ:habet tristitiã ⁊ cõpunctionẽ:sed deinde post pactã penitẽtiã:post cõsecutam a deo remissionẽ ⁊ grãm cũ incipit recogitare que cogitauit ⁊ pensare de quãtis sordibus ac vitijs ⁊ pctis pius dñs eũ liberauit:q̃ta insup ei bona spiritalia cõtulit incipit intra se gaudere diuine bonitati grãs agere:sicqz faciẽdo diẽ festum agit deo. Deide postq̃ õndit qualr ppter supbiã ⁊ mũdi delectationẽ dãnent reprobi:⁊ quõ per humilitatẽ ⁊ bonã cõfessionẽ saluent mãsueti. Sequit vtilis admonitio oibus:cũ dicitur

† nřo. 11 Uouete ⁊ reddite domino deo † vestro: omnes qui in circuitu eius † affertis munera.

† sunt offerent.

¶ Uouete]mẽte qdlibet bonuz[⁊ reddite]ope[dño deo vestro]vota que fecistis alioqn de voto rei eritis:qz nihil vouere profuit nisi ⁊ reddere subsequatur. Iustũ est quidẽ ⁊ vtile nobis ne simul pcamus cũ reprobis:sz poti⁹ saluemur cũ iustis:vt terribilẽ deũ quib⁹ possumus votis ⁊ muneribus placare studeam⁹[oẽs qui in circuitu eius]scz dei existes p fidẽ[affertis munera].i.vosmetipsos vel queciiqz bona. Qui dei (vt dignũ est)fideli seipsos subijciũt i circuitu ei⁹ munera offerũt:sicut famuli q stipãdo dñm suũ circũeũt. Ipse enĩ est in medio colentiũ se ⁊ sua vota soluẽdiũ:qz oibus in se credẽtibus equaliter fauet:oẽs ad se veniẽtes recipit neminẽ spernit. Et sciẽdũ q alia sunt vota cõmunia oib⁹.i.de his sine quibus nõ est salus.vt vouere fidez in baptismo ⁊ abrenũciare diabolo ⁊ põpis ei⁹:nõ supbire:nõ occidere:nõ odire fratrẽ:⁊ huiõ:que etiã si nõ pmitim⁹ soluere debem⁹:⁊ de his pcipit oibus vouete ⁊ reddite. Alia sunt vota ppria singulorũ vt castitas:ieiunium:relinquere oĩa:⁊ huiõ:⁊ ad hec vouenda nos inuitat nõ pcipit vt voueamus:sz vt vota reddamus.d. vouete ⁊ reddite.i.si voueritis reddite. Uoueãt ergo oẽs votũ dño aut hoc aut illud sicut diuina gratia vnicuiqz donauerit ⁊ reddãt vota sua:⁊ sic in circuitu eius omnes offerant munera. Et subiungit cui ⁊ quare.d.vouete inq̃ ⁊ reddite.

Uota cõmunia.

Uota ppria.

12 Terribili ⁊ ei qui aufert spiritum principum:terribili apud † omnes reges terre.

† non hz omnes.

¶ Terribili]qui timẽdus est:⁊ qz terribilis ideo si nõ amore vel timore:facite ne a terribili puniamini[⁊ ei qui aufert spiritũ pncipũ]scz terrenoꝝ:qñ vult.q.d.nõ solũ alijs est terribilis sed etiã principibus:nõ ait qui aufert vitaz qd vtiqz ⁊ illi faciũt qui corp⁹ occidũt:sed ipm spm auferre dicit vt tanto magis ille timeat q habet potestatẽ ⁊ corp⁹ ⁊ aiaz perdere in gehẽnã:nec dicit qui aufert spm boluz:sed ipsoꝝ etiã principum:vt intelligat de⁹ pnceps esse sup pncipes:ptãs sup potestates:tanq̃ rex regũ ⁊ dñs dominãtiũ.recte ergo subdit[terribili apd reges terre]qui etiã alijs sunt terribiles: qz terret reges terre:⁊ oportet oẽs eũ timere. Uel[q aufert spm pncipũ].i.audaciam supboꝝ si spm supbie ⁊ tumores dãdo spm suũ ⁊ sic facit eos reges sui ipsoꝝ:vñ subdit[terribili apd reges terre]reges terre sũt qui carnẽ suã spiritalr regũt/reges sui ⁊ deo subiecti. Sancti enim ⁊ perfecti viri vt mirabilem deũ in iudicio suo placatũ inueniãt semp hic apud se terribilem pensant:suasqz culpas districte iudicant quatenus in illo districto iudicio iniudicabiles fiant. Oratio.

Cogitationibus te confitentibus effectũ largire terribilis deus:vt a montibus eternis illuminati duz resurrectionis tue gloriam suscepimus futuri iudicij ignominia careamus. Qui viuis.

¶ Psalmus de mutatione ire dei in misericordiam: ⁊ de incarnatione christi de diuersis dei operibus ⁊ miraculis ac liberatione populi sui a tribulationibus ⁊ periculis. Psal.LXXVI.

Uoce mea ad dominum clamaui:† voce mea ad deum ⁊ † intendit mihi.

1 † ⁊ voce mea

† attẽdit

Auctor psalmi ppheta Dauid. ¶ Titulus in finẽ p idithũ psal. Asaph. Et est sensus psal. ille attribuit Asaph.i.fideli congregationi que hic loquitur:⁊ agit pro idithum.i.de se scz cõgregatione transiliẽte in finez.i.in christũ vltra quẽ nihil est. Quicũqz ergo ad istũ finẽ vult venire debz oia trãsitoria trãsilire ⁊ ad ipsuz q incõmutabilis est totis nisibus anhelare. ¶ Materia.cõtẽptus seculi ⁊ tẽporaliũ ac desideriũ dei ⁊ eternoꝝ. ¶ Intentio.monere desideria ⁊ illecebras seculi calcare:⁊ nihil nisi illum ex quo sunt omnia sibi pponere:ad qd nos suo exẽplo iste trãsiliens conat instruere. ¶ Snia in gñali. Propheta in isto psalmo loquitur in psona fidelis cõgregationis ⁊ cuiuslibet viri pfecti qui cõtẽptis terrenis deũ gemitu ⁊ operatione requirit:quo cõsecuto in eius amore ⁊ cõtẽplatione suauiter requiescit:⁊ agit de mutatione ire dei in misericordiam:⁊ de incarnatione christi:de diuersis dei operibus ⁊ christi miraculis.de liberatione populi sui ⁊ fidelium ab imminẽtibus tribulationibus ⁊ periculis. ¶ Sententia in speciali. Asaph ergo omnia transiliens ⁊ solum deum querens ait[Uoce]id est intentione deuotionis[mea]non aliena ab effectu cordis[ad dominum clamaui]non aliud ab eo petens nisi ipsum:clamor ad deum non est tam sonus vocis q̃ desideriuz cordis. Qui multum desiderat multum clamat. Et ex in

ten'o affectū ingeminans addit[voce mea ad deum]scilicet clamaui ostendens se clamare ad ipsum:q2 non solum dñs z deus est.q.d.sic clamaui vt sit mihi dñs z deus.Et nō frustra se clamasse ostendit subdens[z intendit mihi]me exaudiendo z consolando:quia prope est omnibus inuocantibus eum z semper adest querentibus se non alius ab eo. Et non solum alio tempore:sed etiam

2 **In die tribulationis mee deum exquisiui manib⁹ meis nocte † contra eum: z non sum deceptus.**

† corā eo

C In die tribulationis mee]in qua alij querunt de ea exire [deum]tñ non ab eo aliud[exquisiui]vt in eo sit mihi quies nec solū voce:sed etiam[manibus meis].i.opibus bonis ecce q2 opa nr̃a nobis tacētibus clamāt:z nō solū die:sz etiaz [nocte]in quo notat orādi assiduitatez.q.d.quesiui quotidie. Uel idē dicit hic nox cōparatione lucis eterne qd supra dies cōparatione vite maloꝝ qui diē nō hñt scz vita ista.i.hoc seculū qd est tribulatio illi qui desiderat celū[cōtra eū].i.corā deo nō corā hoībus vt viderer ab eis[z nō sū deceptus]qa inueni z cōsecutus sum qd querebā. Quis enim quesiuit deū z non inuenit:Et merito non sum deceptus:quia

3 † **Renuit consolari † anima mea: memor fui dei z delectatus sum † z exercitatus sum: z defecit spiritus meus.**

† ne/gaui. † animā meam. † garriui

C Renuit ꝯsolari aīa mea]in alijs q̃ȝ in deo z respuit omnez humanā ꝯsolationē:diuites huius seculi tedio affecti solēt bona tēporalia ꝯspicere z tristitiā declinire:sz vir sctūs q hic languet ꝙ ab eternis gaudijs cecidit cōsolationes de tpalibus nō admittit.Et ideo[memor fui dei]in quo est suauitas cōsolationis[z delectatus sum]in hac memoria qd plus est q̃ȝ cōsolatus.Et q2 amor dei vacare nō potest recte subiūgit[z exercitatus sum]in meditatione z cōtēplatione ipsius[z defecit spūs meus]Ibi eni spūs humanus deficit/vbi spūs diuinus cōualescit:fortis est eni vt mors dilectio.Et cū mortē ab omni delectatione mūdi necat.Et exponit exercitationem.

4 **Anticipauerūt vigilias † oculi mei: †turbatus suȝ z non sum locutus.**

† oēs inimici. † conturbatus. Dei amor qd facit.

C Anticipauerūt].i.puenerūt[vigilias]alioꝝ[oculi mei]ante tp̄s surgēdo ad orandū z laudandū deū:q2 amor dei somnū a corpore excutit:torporē fugat:animū sollicitat:pacē quoqȝ malā rūpit:iter corpus z spiritū z verboꝝ strepitū cōpescit: z ideo bene subdit[turbatus sum]de humana fragilitate z miseria:vel q2 nōdum potui cōsequi qd quero[z nō sum locutus]alicui querens solatium humani colloquij vel contra deum murmurādo. Nō tamē cessat sed conatur inuenire remedium:nec iam ab omni tumultu seculi intra secretum cordis se rapiens ociosum tenet solatium. Unde subdit

5 **Cogitaui dies antiquos: z †annos eternos in mente habui.**

† annorum eternorum memor fui.

C Cogitaui dies antiquos]Ade in quib⁹ corruit homo a sua stabilitate qñ in p̄mis parētibus hūc defectū meruimus.i.cogitaui qd ꝯtigit Ade pro inobedientia z ex illo cognoui hunc defectū hoīs esse z ecōtra[annos eternos]quos hō persistēs haberet in qbus nō erit iste defectus z quos nulla mors interrūpere pōt[in mēte habui].i.in memoria z desiderio.q.d.vidi bona que perdidi z mala que inueni:z ideo turbor:q2 hō stultus antiquos z labētes dies magnopere desiderat z illos annos eternos qui stant negligit z non querit.

6 **Et meditatus sum nocte cum corde meo: †z exercitabar z scopebam spiritum meum.**

† garriebaȝ z scrutabar.

C Et meditatus suȝ]de dieb⁹ illis[nocte]in secreto:nox eniȝ ad meditationē cōgruit.tractans[cū corde meo].i.cū ratione si quo modo possez redire z peruenire ad annos eternos:nō querit huius rei cōsciū nisi cor suū[z exercitabar]in hac meditatione hec z alia cogitādo[z scopebā spiritū meū].i.scrutādo purgabā mentē meā z mūdabā ab oib⁹ culpis z dei offensis vt videre possez. Hoc exercitiū cōmēdat Augustinus dicēs.O p̄cinaces aie date mihi hominē qui cōpūgat in cubili suo q quotidie resculpat spm̄ suū:q resistat laudib⁹ hoīum: qui nō acgescat cōcupiscētijs voluptatū:huic de secretario sapia euulgebit.Ista ḡ huc z illuc volui sic apd me tractās.s.

August.

7 † **Nunquid in eternum proijciet deus: † aut nō apponet † vt † complacitior sit adhuc?**

† nō in eternuȝ repellet. † et † vltra † bñplaceat ei.

C Nunqd in eternuȝ].i.sine termino z sine remedio[pijciet de⁹]nos a sua gr̃a z ꝯsolatione dimittēdo nos in afflictione: Absit[aut nō apponet].i.nōne addet[vt cōplacitior sit]miserēdo q̃ȝ iratus fuerit puniēdo[adhuc?].i.vltra z de cetero: z nōne apponet misericordiā ire vt ipse qui fuit iratus repellendo z mala inferēdo sit mansuetior liberando z reuocādo q.d.immo apponet vt qui semꝑ placidus z quietus est in natura sua cōplacitior sit in creatura sua. Non enim culpa creature vim misericordie creatoris poterit superare.

8 **Aut in finem misericordiam suam abscidet: a generatione in generationem.**

C Aut in finē].i.totaliter z oīno.s.a bonis sicut a malis[mīaȝ suā abscidet]a nobis.i.terminabit z cōpletā ostēdet:ita vt ex nūc miam de cetero nō faciat:z nō amplius in posteris gñationibus fiat vñ sequit[a gñatione i gñationē].i.in gñationibus sibi succedētibus vt iniqtatē patrū portet nō ꝯsentiēs generatio filioꝝ.q.d.nō:q2 ipse nā est misericors:z ei⁹ ꝓprietas est misereri:z parcere.Deinde idē alijs verbis repetit.d.

9 **Aut obliuiscetur misereri deus: aut continebit in ira sua † misericordias suas.**

† miserationes.

C Aut obliuiscet misereri de⁹]cui semꝑ est eadē memoria: z cui naturalr semꝑ inest misericordia.q.d.qa incepit z consueuit misereri:ideo nō est desistēdū:in alio nō est mīa nisi eam de⁹ donet z ipse erit sine ea. Riuus currit z fons siccatus est [aut cōtinebit in ira sua mīas suas]solitas ita ꝙ nō extendat eas amplius ad nos:z vincet ira miam in eo qui nunq̃ȝ in se irā pōt hie nec miam ꝑdere.q.d.nō:sed potius in mīa iram cōtinebit:z mīa irā vincet. Ita cogitabā hec apud me.

10 **Et dixi nunc cepi: hec † mutatio dextre excelsi.**

† est immutatio.

C Et]post hec redeūdo ad rōnē z resipiscēdo a desperatione diuine mīe[dixi]in corde meo.i.huic meditationi mee r̃ndi [nūc]p̄mo[cepi].i.incepi sape z intelligere veritatē scz ꝙ hō reducet ad annos eternos[z hec mutatio]i nobis est[dextre excelsi].i.fauoris z ꝓpiciationis dei:z effectus diuine mīe z pietatis:q2 ab ira ad miam:scilz ꝙ de seruis mutamur in filios:istud pōt dicere penitēs qui resipiscēs exclamat:nūc cepi scz viuere z similia:vir etiā sanctus quātūcūqȝ ꝓfecerit:z in bono pseuerauerit:debet tamen dicere nunc cepi quasi totum qd fecit paruum vel nihil ei videatur.Et ego

11 **Memor fui operuȝ domini: quia memor ero ab initio mirabilium tuorum.**

C Memor fui operum dñi].i.huius mutationis in me facte nūq̃ȝ dans obliuioni vt meliora mererer.Sed ne de se tñ letare videret addit[q2 etiā memor ero mirabilium tuoꝝ ab initio]mūdi.i.reducā ad memoriā que deus humano generi ab initio indulsit:scz ꝙ Adam ad imaginē suaȝ fecit:ꝙ Noe: ꝙ Hebree z plib⁹ alijs sctis fecit z tā iē ꝙ ipse de⁹ venit.q.d. tota mea cogitatio de virtutibus tuis est. Cōsidero quō illis misert⁹ es z de me nō despero.Deinde vniuersalius repetit.

12 **Et meditabor in omnibus opibus tuis: z in † adinuentionibus tuis † exercebor.**

† affectionib⁹ † garriā.

C Et meditabor in oibus opibus tuis].i.creationis:dispōnis

ornatus:gubernatiõis: ⁊ alijs oĩb⁹ que tu mihi reuelasti[⁊ in ad inuẽtionib⁹ tuis]ad nostrã salutẽ pertinẽtib⁹.i.in opibus grẽ que pro redẽptione nostra adinuenisti. Primo enim ostẽdit deus opa potẽtie sue qñ in pncipio fecit celũ ⁊ terrã ⁊ oĩa que in eis sunt.postmodũ opa noua adinuenit:gb⁹ humanuȝ genus redimeret:in vtrisqȝ opibus debet exerceri fidelis animus vt in illis agnoscat dei potẽtiã:in istis attẽdat dei misericordiã:his aũt eruditus ille in laudẽ ꝓrumpit:⁊ iam opa misericordie dei circa nos explanare incipit dicens.O

13 Deus in sancto via tua:quis deus magnus sicut deus noster:tu es deus qui facis mirabilia †. — † solus

Deus in sancto].i.in chrĩo q es sanct⁹ sanctoꝝ:est[via tua] idest via colẽdi te ⁊ ad te veniẽdi:qꝛ ipse est via in exẽplo:veritas in pmisso:vita in pmio:⁊ per eũ fit redit⁹ ad annos eternos:⁊ inde ille letus potẽtiã dei pfert ceteris q magni videntur.q.d.⁊ cũ hoc sit[qs deus]est[magnus sicut de⁹ nr̃:].q.d. nullus. Multi appellati sunt dij:alij falsa opinione vt dij gẽtiũ:alij nũcupatiue ⁊ ẽm grãz vt sancti:sȝ oẽs hi nõ fuerũt tã magni vt de⁹ nr̃:qꝛ tu solus es deus ppꝛie ⁊ ẽm naturã[qui] solus[facis mirabilia]in corpore ⁊ ĩ aĩa. Nã ⁊ que ali⁹ p te facit,tu facis:tu auctor,ille minister:facis inquã mirabilia:quia.

14 Notã fecisti in populis virtutẽ tuaȝ:redemisti in brachio tuo populũ tuũ:filios † iacob ⁊ ioseph. — † israel

Notã fecisti in pplo]toti⁹ orbis[virtutẽ tuã].i.tuã potẽtiã ostẽdẽdo:⁊ spãliter in pplo israel:vñ subdit[redemisti i brachio tuo].i.in fortitudine[pplm tuũ]scȝ[filios Jacob ⁊ Joseph]de egypto liberãdo:⁊ in terrã pmissionis introducẽdo. Cõnumerat Joseph cũ pře Jacob:qꝛ duo filij Joseph cõnumerati fuerũt cũ alijs filijs Jacob. Uel[notã fecisti]cũ in mũduȝ misisti[virtutẽ tuã].i.chrm qui est dei virtus ⁊ dei sapientia [in pp̃lis].i.in fidelib⁹ tñ corpore:⁊ fidelib⁹ etiã deitate[redemisti in brachio tuo].i.chrõ per quẽ opari[s[pplo tuo]scȝ [filios iacob].i.iudeos[⁊]filios[ioseph].i.gẽtiles. Joseph.n. in egypto gẽtiũ floruit ⁊ regnauit ⁊ interptat̃ augmentũ:vñ bene significat gentes de quibus augmẽtatus est ppl's dei. — Joseph augmẽtũ interptat̃.

15 Uiderunt te aque deus viderũt te aque ⁊ timuerunt: ⁊ † turbati sunt abyssi. — † conturbate.

Uiderũt te aque]o[de⁹ viderũt te aque ⁊ timuerunt].i.ad nutũ tuũ:ita diuise sunt aque maris rubri ⁊ iordanis ac si te ⁊ tuã volũtatẽ viderẽt ⁊ timerẽt. Creatorẽ eñi suũ aque intellexerũt ⁊ ppl's nõ intellexit[⁊ turbati sunt abyssi]inquantuȝ cõtra naturã suã solidate sunt ad pbendũ iter transeuntibus. Uel[viderũt].i.cognouerũt te per fidẽ[aque].i.ppl'i o[de⁹] chrĩe q es dei virtus ⁊ brachiũ:⁊ vt vterqȝ ppl's intelligat̃ repetit[viderũt te aque].i.populi hoc est vterqȝ populus te verum deũ esse recognouit[⁊ timuerũt]de pctis[⁊ turbati sunt abyssi].i.consciẽtie eoꝝ cõmote sunt ad penitentiam.

16 Multitudo sonitus aquaꝝ:vocẽ dederũt nubes.

Multitudo]quoqȝ fuit[sonitus aquaꝝ]qꝛ aque maris rubri cũ magno strepitu ⁊ fragore reuerse sunt sup egyptios ⁊ currus eoꝝ.[vocẽ dederũt nubes]qꝛ dñs de nube fecit pcedere fulgura ⁊ tonitrua cõtra egyptios:vel qꝛ pdicti cõuersi nõ sunt pauci subiungit.[Multitudo]est[sonitus aquaꝝ].i. populoꝝ sonantiũ in ꝯfessione pctõꝝ:in gemitu culparuȝ:in dei laudibus:in gratiaꝝ actionibus. Quasi enim mare cõfragosum sonãt diuersa vota pplõꝝ:q[a[vocẽ]pdicationis[dederũt nubes].i.aplĩ ⁊ pdicatores verbi dei in oĩbus gẽtibus chrm predicando:qui dicuntur nubes:quia coruscant miraculis:tonant minis:compluunt doctrinis. — Apĩi dĩr nubes.

17 Etenĩȝ sagitte tue † trãseũt: vox tonitrui tui ĩ rota. — † ptrãsierunt.

Eteni sagitte tue]o de⁹[transeũt]qꝛ illa fulgura volãtia discurrebãt ⁊ pcedebãt q̃si quedã sagitte a deo vel ab arcubus emisse.[vox tonitrui tui]fuit[in rota].i.ad silitudinẽ sonitus rotaꝝ curruũ:vel qꝛ vox illoꝝ pdicatoꝝ potens fuit subdit.[Etenim sagitte tue]o de⁹.i.verba tua pungẽtia ⁊ voces nubiũ[trãseũt]⁊ trãsierũt vsqȝ ad cor. Non eniȝ in auribus remãserũt:sȝ etiã corda trãsfixerũt[vox tonitrui tui].i.vox pdicationis tue grãdis ⁊ terribilis nõ in occulto sed[in rota]toti⁹ mũdi fuit.i.in orbe terrarũ p circuitũ:rota eni est orbis terraꝝ quẽ circuierũt nubes tonãdo pceptis:coruscãdo miraclis

† Alluxerunt coruscationes tue orbi terre:cõmota † est ⁊ contremuit terra. — 18 † apparuerunt fulgura tua † ⁊ cõtremebũda facta est

Alluxerũt]⁊ apparuerũt[coruscationes tue]⁊ fulgura[orbi terre].i.circũquaqȝ in circuitu:⁊ ideo cõmota est ⁊ contremuit terra].i.in tãta tẽpestate videbat̃ terra cõcuti ⁊ habitatores terre cõtremiscere. Uel[Alluxerunt coruscationes tue orbi terre]qꝛ aploꝝ virtutes ⁊ miracula que p eos fecisti vt sermonẽ eoꝝ signis cõfirmares vel diuina precepta que tenebras mũdi depellerẽt vbiqȝ resplenduerunt:vñ[cõmota est]de infidelitate ad fidẽ[⁊ contremuit]ad pniam[terra].i. homines habitãtes in terra audito tonitruo ⁊ visis signis.

In mari † via tua ⁊ semite tue in aquis multis: ⁊ vestigia tua non † cognoscentur. — 19 † est † agnoscentur.

In mari]scilicet rubro[via tua]scilicet a te facta est populo tuo[⁊ semite tue in aquis multis]sunt parate: quia diuiso mari prebuit viam populo suo per medium maris siccis pedibus transeũti[⁊ vestigia tua]que te duce fecit ppl's[nõ cognoscẽtur]qꝛ nõ sunt visa vel agnita post reuersionẽ aquaꝝ ad locũ suũ. Uel[in mari via tua].i.in pctõribus qui vsqȝ in pfundũ iniq̃tatis puenerũt facta est via chrĩ[⁊ semite tue in aq̃s multis].i.in multis pplis. Uñ eni paucis pctõribus:primo per semetipm via fuit:inde p semitas suas.i.p aplos ipm imitãtes:multis pplis pfecit[⁊ vestigia tua nõ cognoscent̃] ab illis qui in infidelitate remãserunt:qꝛ sapiẽtib⁹ ⁊ prudẽtibus huius seculi abscondita est humilis sapientia chrĩsti.

Deduxisti sicut oues † populum tuum in manu moysi ⁊ aaron. — 20 † plebem tuã

Deduxisti]de egypto per mare ⁊ per desertũ[pplm tuuȝ] scilȝ iudeoꝝ[sicut oues].i.trãquille ⁊ sine nocumẽto vel ad modũ ouiũ:qꝛ nõ vere oues sed hedi erãt[in manu moysi ⁊ aaron].i.in opatione miraculoꝝ que ipsi fecerũt.q.d.hoc illi pplo fecisti:⁊ tñ ipse te nõ nouit. Uel[deduxisti]tanq̃ bon⁹ pastor[sicut oues populũ tuũ]humilis eniȝ pastor humiles oues regit quas p legẽ nouã ⁊ sacrificium nouuȝ ad pascua vite eterne perducit:⁊ hoc est qd dicitur[in manu]⁊ ducatu [Moysi ⁊ Aaron]nam per Moysen lex data est:per Aaron sacrificium factum:qui figurauerũt legẽ nouam ⁊ sacrificiuȝ nouum:lex aũt noua est charitas:⁊ sacrificium nouuȝ laudes ⁊ debita vota deo persoluere.

Oratio.

Mirabilium omniũ opator deus imense:qui quondã aq̃s in cõspectu tuo resistẽtes deinceps mutasti in vinum:te humiliter imploramus vt suscepta voce clamoris nostri misericordiã nobis quã nunq̃ obliuisceris largiaris. Qui viuis.

Psalmus de mirabilibus dei operibus quondã populo iudaico exhibitis:ac beneficijs ipẽsis bonis ⁊ penis inflictis malis. Psal. LXXVII.

Attendite † popule meus legẽ meã:inclinate aurẽ vestrã in verba oris mei. — 1 † ppl's

Auctor psalmi ppheta Dauid qui hic loquitur in persona fidelis congregationis. ¶ Titulus est. Intellectus Asaph. Et est sensus hic est intellectus Asaph:idest fidelis congregationis scȝ q hic narrata sunt spũaliter itelligẽda:qꝛ que in figu-

ta illis cōtigerūt eadē in nobis in re fiūt: ꝛ ideo nobis potius ista cantata sunt. ¶ Materia. recordatio bñficiorū dei ꝛ mirabiliū operū suoꝝ quondā pp̄lo iudaico exhibitoꝝ. ¶ Intēño. monere fideles ne exēplo illius pp̄li sint ingrati bñficijs dei: ꝛ ex hoc eius in se ꝓuocēt irā: ꝯtra obediēter ꝛ fideliter debēt suscipere grāz. ¶ Snia in gñali. Propheta in isto psalmo in ꝑsona Asaph. i. fidelis cōgregationis narrat que in veteri pp̄lo diuinitus acta suntꝫ que bñficia deus bonis ꝛ gratis ꝯtulit: ꝛ quas penas malis ꝛ ingratis inflixerit: vt que de illis hystorialiter referunt̄ eadē de nobis spūaliter intelligantur: ne ingrati spūali grē exītes pene in pñb⁹ pfigurate subiaceamus. ¶ Snia in speciali. Propheta ergo reddēs ipsos auditores beniuolos ꝛ attētos vt maioꝛ reuerentia ꝛ auctoritas suis verbis addat̄ ꝑmo inducit ipsum dñm loquentē. Uel loquit̄ in persona eius sic [Attēdite] corde o [pp̄le meus] nō tm̄ per nature creationē: sed etiā per fidē ꝛ obedientiā. Nos sumus ille pp̄ls qui ꝛ cōgregatio chri sumus [legē meā] quā pre ceteris populis dedi vobis. i. veritatē rei que in figuris tegit̄ [inclinate] per humilitatē [aurē vestrā]. i. cordis [in verba oris mei] scz vt ea intelligatis ꝛ ope impleatis: nā qui est ex deo verba dei audit: lex vtiqꝫ dei verba oris eius sunt: nam quod prophete annunciauerunt os domini locutū est. Ideo autem attendite ꝛ inclinate: quia

† elo- 2 Aperiam in parabolis os meum: † loquar propo- quar. sitiones ab initio.

¶ Aperiā os meū [narrādo scz facta ꝛ dicta veteris testamēti [in parabolis] que aperte suntꝫ: parabole sunt reꝝ similitudines que cōparant̄ rebus de quibus agit̄: qn̄ qḋ de vno dicit̄ de alio intelligit̄ [loquar] per Asaph [ꝓpositiones] que sunt dubie questiones aliqḋ disputatione soluēdū habētes: q grece dicunt̄ ꝓblemata ꝛ hebraice enigmata: ꝛ ꝓcessum recitabo [ab initio] nō mūdi: sꝫ veteris testamēti. s. ex quo populus israel vocatus est ex egypto huc vsqꝫ ex persona domini dicuntur. Deinde ipse Asaph loquitur

Marginal note: Pverbo, le que dñr.

3 Quanta audiuimus ꝛ cognouimus ea: ꝛ patres nostri narrauerunt nobis.

¶ Quanta [. i. q̄ multa ꝛ magna. s. dei beneficia [audiuimus] in veteri testamento ꝑdicta [ꝛ cognouimus ea] in nouo testamēto impleta. Audita sunt cū ꝓphetarent̄: cognita cū implerent̄: sicut audiuimus sic ꝛ vidimus: ꝛ subiūgit a quib⁹ audiuimus. d. [ꝛ patres nostri]. i. Moyses ꝛ Josue pāiarche ꝛ ꝓphete [narrauerunt nobis] filijs suis: in scripturis suis quib⁹ ꝛ credimus. Quod etiam iste ꝓuidet: scilicet ꝙ patres narrabunt filijs in posterum. Et

† ab- 4 Non sunt † occultata a filijs eoꝝ: in gñōne altera. scondita

¶ Non sunt occultata [. s. ea que pr̄es narrauerūt [a filijs eorum] spūalibus. i. nobis qḋ post exponit. d. [in gñone altera] idest spūs: qꝛ pma est gñatio carnis: scḋa regeneratio spirit⁹: tertia regñatio vtriusqꝫ que erit in resurrectione: patres narrauerunt filijs in succedētibus sibi gñationibus: ꝛ sic puenit vsqꝫ ad nos qui sumus generatio altera: ꝓterea illi locuti sūt vt nos filij eoꝝ sciremus: pr̄es inq̄ nostri narrauerūt nobis.

† en- 5 † Narrantes laudes dñi: ꝛ † virtutes eius ꝛ mira- nūciātes bilia eius que fecit.

† poten- ¶ Narrātes [. s. [laudes dñi] qbus Moyses ꝛ alij iusti lauda- tias. uerūt deum in exitu maris rubri: vel [laudes] laudabilia in- stituta [ꝛ virtutes] vel potētias [eius] quibus egyptios pcussit ꝛ populū suū sepe liberauit [ꝛ mirabilia eius] scilꝫ ꝙ eos in deserto pauit ꝛ hostes eorum vicit [que fecit] non solum promisit. Ad hoc laudat̄ dñs vt ametur: nos vero cū virtutes ei⁹ ꝛ mirabilia ei⁹ audim⁹ magis in seruitio eius accēdimur.

† in 6 Et suscitauit testimonium † iacob: ꝛ leges posuit in israel.

¶ Et suscitauit testimoniū [. i. dedit testamētum in [iacob. i. in pp̄lo iudaico vt suscitaret̄ ꝛ appareret qḋ latebat pctm̄: sine lege enīꝫ mortuū erat pctm̄. i. nō apparebat: adueniente aūt mandato pctm̄ reuixit. i. apparuit. Deinde repetit [ꝛ legē posuit] quasi ingū [in israel] in illo pp̄lo ne vaga volūtate errarēt. Testimoniū aūt ꝛ lex noīa sunt vnius rei. s. veteris testamenti: sꝫ lex vocat̄ in eo ꝙ iubet ꝛ precipit testimoniuꝫ in eo ꝙ ꝓbat ꝛ ꝯuincit: qꝛ nouū testamentū a veteri habet testimoniū: ꝛ ideo adhuc vetus testamentū legit̄ vt per illud nouum cōfirmet̄. Silr̄ iacob ꝛ israel noīa vni⁹ hoīs sunt: ꝛ idē. s. populus iudaicus ꝑ vtrūqꝫ itelligit̄ sed ꝓpter supplantationeꝫ iacob ꝛ ꝓpter visionem dei israel nominat̄. In qua lege.

Quanta mandauit patrib⁹ nostris nota facere ea 7 filijs suis: vt cognoscat generatio altera.

¶ Quanta [ꝛ q̄ magna [mādauit pr̄ibus nostris] scz antiquo pp̄lo qui accepit mādatum a deo: ꝛ tn̄ non nouit nec fecit: ad qḋ ergo mādauit [nota facere ea]. i. ad faciēdū ea nota [filijs suis] spūalibus scz nobis eoꝝ successoribus. Filij enim sunt pp̄ls noui testamēti qui mandata nouit ꝛ fecit: qḋ quasi exponēdo subdit [vt cognoscat] spūaliter [gñatio altera] scz de gētibus collecta que nos sumus qḋ ipi nō nouerūt scz mādata que ipsi nō itellexerūt. Bene ergo subdit declarādo: scilicet

Filij qui nascentur ꝛ exurgent: ꝛ narrabunt fi- 8 lijs suis.

¶ Filij [. i. chr̄iani [q nascent̄] post ex aqua ꝛ spū [ꝛ exurgēt] a carnali itellectu sursuꝫ coꝛ hñtes. nā illi q nati sūt ꝛ nō renati nō surrexerūt: qꝛ nō sursuꝫ sꝫ poti⁹ i terra coꝛ habuerūt [ꝛ narrabūt filijs suis]. i. posteris per gñones ne qs mādata dei putet vni data: nos filij illoꝝ sumus illi narrauerunt nobis ꝛ nos narrabimus filijs nostris. Et sequitur vtilitas paterne predicationis que fit filijs: scilicet

Ut ponant in deo spem suam ꝛ non obliuiscant̄ 9 operum dei: ꝛ mandata eius exquirant.

¶ Ut [ipsi filij [ponāt in deo spē suā] nō i seipsis de sua iustitia ꝑsumēdo: neqꝫ in terrenis rebus ꝛ in vanitate mūdi sicut illi fecerūt [ꝛ nō obliuiscant̄ operū dei] iactādo opa sua que nulla sunt nisi a deo: vel sicut illi idola colēdo. Deinde ostendit que sit vera dei recordatio subdēs [ꝛ mādata eius exquirant] operādo que illi cōtēpserūt. Nota in hoc finē tod⁹ theologie scz mādata exquirere quasi ad plenū inquirere: regrāt ergo per deuotionem: perquirant per assiduitatem: exquirāt per operationem: conquirant per sufficientiam.

Marginal note: Et

Ne fiant sicut patres eorum: generatio praua † ꝛ exasperans.

Marginal note: ro amaricans.

¶ Ne fiāt sicut pr̄es eoꝝ [mali scz [gñatio praua] que veritatē nō recipit: scz declinās a rectitudine ꝛ iustitia [ꝛ exasperās] deū. i. iram dei ꝓuocās per ingratitudinē adeo vt in saluatorē amaret̄: eūqꝫ crucifigeret qḋ fuit sup oēs acerbitates: vel praua in volūtate [ꝛ exasperās] deū i ope. Et qa prauatio est

Generatio que non direxit coꝛ suuꝫ: ꝛ non est cre- 10 ditus cum deo spiritus eius.

¶ Gñatio que nō direxit coꝛ suū [distortū in deū ꝛ ad diuina vt se corrigeret deūqꝫ diligeret ꝛ ei seruiret [et]. i. qa [nō est creditus cū deo spūs eius]. i. spū suo deo nō adhesit: qꝛ spūm suū ꝛ volūtatē suā in deū suū penitus iactare noluit. vel [non est creditus cum deo]. i. nō credidit deo [spūs] ꝛ mens [ei⁹] sed semper increduli fuerunt eius promissionibus. Et vere praua generatio ꝛ distorta: quia etiam

Filij effrem intendentes ꝛ mittentes † arcum: cō- 12 † arc⁹ uersi sunt in die belli.

¶ Filij effrē [q dicitus est ꝛ effraim de qb⁹ minus videret̄: qꝛ ab his potissimū aliqḋ boni expectādū fuit: fūt enī de illo cui

Jacob bñdicens dexteraꝫ imposuit ⁊ eũ maiori preposuit: ⁊ ideo ꝓpheta hanc partẽ elegit ⁊ per eam totã illam gentem amaricantẽ intelligi voluit a parte totũ significãs[intẽdẽtes arcũ ⁊ mittẽtes]sagittas.i.ꝓmittẽtes seruare mandata[conuersi sunt]retrorsum.i.defecerũt[in die belli].i.tẽpore tentationis.hoc est.n.quasi armis preludere ⁊ ad horã certaminis nolle pugnare:tales sunt qui ad tẽpus credũt ⁊ in tẽpore tentationis recedunt: ⁊ silr qui multa ꝓmittũt ⁊ pauca faciũt:qꝛ

13 **Non custodierunt testamentũ dei: ⁊ in lege eius noluerunt ambulare.**

¶ Non custodierunt testamẽtum dei]sicut ꝓmiserãt dicẽtes omnia quecũqꝫ dixerit nobis dñs faciemus ⁊ audiemus[⁊ in lege ei⁹ noluerũt ambulare] ꝓficiẽdo ⁊ ꝑseuerãdo:nõ hic actionẽ incusat sed volũtatem:qꝛ etsi aliqñ ambulabãt:tñ noluerunt qꝛ nõ ex corde faciebãt. Uñ dicunt nõ fecisse qḋ nõ fecerũt bono animo ⁊ ex charitate. Sũt eniꝫ nõnulli q bona faciũt que nõ facerẽt si dimittere auderẽt. Cõpellit eos non amor sꝫ timor:cogit necẽitas nõ volũtas. Agũt formidine pene nõ dilectione iustitie que mallẽt nõ ꝑcipi sibi vel iniungi.

† bñficiorũ.

14 **Et obliti sunt † benefactorum eius: ⁊ mirabiliũ eius que ostendit eis.**

¶ Et obliti sunt bñfactoꝝ eius].i.bñficioꝝ dei[⁊ mirabiliũ] operũ[eius que ostẽdit eis]multis vicibus:qꝛ ingrati fuerũt de omnibus. Qui enim beneficia dei ⁊ mirabilia eius obliuiscitur ingratus efficitur ⁊ culpa exigẽte negligẽtie in sua permittitur remanere prauitate. Deinde ostendit que mirabilia eis fecit ⁊ vt omnem dubitationem tollat etiam loca sanctorum dicit vbi sub veteri hystoria noua gratia aperitur vt in principio psalmi dicitur.

15 **Coram patribus eoꝝ fecit mirabilia in terra egypti: in campo thaneos.**

¶ Coram patribus eoꝝ]scꝫ Moyse ⁊ Aaron ⁊ ceteris senioribus quibus credendũ erat[fecit mirabilia in terra egypti] affligendo scꝫ egyptios decẽ plagis mirabilibus[in campo] ⁊ regione[thaneos] Thanis est ciuitas egypti regia i qua rex frequẽter habitabat a qua ꝓuincia ⁊ regio thaneos dicit̃ que ꝓpter planitiẽ hic cãpus vocat̃. Sciendũ est aũt ꝙ sicut illa bona figurata actione facta sunt i israelitas vel mala in ipsos ⁊ eoꝝ inimicos ita possunt fieri mystice ⁊ spũaliter in homine vel grã dei si bona sunt:vel iudicio dei si mala sunt ꝓpter qḋ supra monuit attẽdere parabolas ⁊ ꝓpositiones: ⁊ spẽ in deo ponere ne simus illis similes. Terra itaqꝫ egypti in figura intelligenda est hoc seculuꝫ. Egyptus enim interpretatur tenebre vl' tribulatio. Cãpus ꝟo thaneos planities est humilis mãdati:thanis enim mãdatũ humile interpretat̃. Sicut ergo tunc deus fecit illis mirabilia:ita nũc chrs humile mandatũ docet dicẽs. Discite a me qꝛ mitis sũ ⁊ humilis corde. In hoc ergo seculo debemus mandatum humilitatis a chro suscipere vt in alio seculo exaltationem quã promisit ille qui ꝓpter nos hic factus est humilis mereamur accipere.

Thanis ciuitas est egypti.

Egyptus quid interpretatur.

Mat.11

† traiecit.

16 **Interrupit mare ⁊ † ꝑduxit eos: † ⁊ † statuit aquas quasi in † vtre.**

† non habet et.

† interrupit.

† vtres.

¶ Interrupit].i.diuisit[mare]scꝫ rubrũ[⁊ perduxit]seu traiecit[eos]scꝫ populos ad terrã:qꝛ sicco pede fecit eos trãsire [⁊ statuit].i.stare fecit[aquas quasi i vtre]vase de corio clausas vt nõ defluerẽt. Mystice qui tũc fecit ista põt hodie per suã grãm fluxus seu fluida ⁊ labentia concupiscentiaruꝫ carnaliũ cohibere cum fideliter huic seculo renunciat̃ vt tanq̃ inimicis peccatis omnibus perdeletis fideliũ populus per sacramẽtum baptismatis traijciatur ad terrã promissionis.

† qui eduxit.

17 † **Et deduxit eos in nube diei: ⁊ tota nocte in illuminatione ignis.**

¶ Et]post[deduxit eos]priusq̃ poneret in patriam[in nube diei].i.in colũna nubis per diẽ que protegebat eos ab ardore solis[⁊ tota nocte in illuminatione ignis].i.in colũna ignis per noctẽ que ostendebat eis viaꝫ in tenebris. Sic ⁊ fideles post baptismũ põt spũali itinere dirigere ad gaudia celestis patrie p iesuꝫ chrm:cui⁹ in hac ꝑsenti luce tãq̃ in die sacrm manifestatũ est in carne quasi in nube. In iudicio ꝟo tanq̃ in timore nocturno velut ignis lucebit iustis ⁊ ardebit iniustis.

18 † **Interrupit petram in heremo: ⁊ adaquauit eos † velut in abysso multa.**

† scꝫ dirupit in deserto petrã.

† sicut.

¶ Interrupit].i.diuisit ⁊ intercidit[petrã in heremo].i.in loco sicco ⁊ arido vbi grati⁹ est aque munus[⁊ adaquauit eos] quasi pecora nõ quasi hoies:qꝛ non egerunt grates[velut in abysso multa].i.abũdãter ⁊ copiose:qꝛ egresse sunt aque largissime. Sic etiã de petra que est chrs qui dicit:si qs sitit veniat ad me ⁊ bibat:cuius latus in cruce ruptũ fuit: ⁊ hoc in heremo huius seculi põt educere ⁊ infundere sitienti fidei fluẽta ⁊ dona spũssancti accedẽte ligno crucis quasi virga Moysi vt gratia mannaret credentibus. Adaquauit inq̃:quia

Joã.7.

19 **Et eduxit aquam de petra: ⁊ deduxit tanq̃ flumina aquas.**

¶ Et eduxit aquã de petra]interrupta[⁊ deduxit]vlteri⁹ nõ parũ sed[tanq̃ flumina aquas].i.copiose ⁊ in deserto illã affluẽtiã aquaꝝ fecit perseuerare ſm Aug.aqua sequebat̃ eos quocũqꝫ ibant. Unde quidã dicũt ꝙ aqua tñ:alij ꝙ ⁊ petra cũ aqua eos sequebat̃. Sic ⁊ aqua scꝫ plenitudo grãrum que de chro prodit nulla imminutione deficit:sed fit fons aque viue saliẽtis ⁊ salire faciẽtis in vitã eternã. hec fecit illis de⁹.

August.

20 † **Et apposuerunt adhuc peccare ei: † in iram excitauerunt excelsum in inaquoso.**

† nõ habet et.

† ⁊ exacerbauerũt altissimuꝫ in siccitate.

¶ Et]tñ post tãta bñficia illi tanq̃ gñatio praua[apposuerũt adhuc]ad peccata ꝑcedẽtia[peccare ei]per incredulitateꝫ.i. adiecerunt vt inter tot bñficia nõ crederẽt. Infidelitas simpliciter appellat̃ hic pctm̃ ꝓpter magnitudinẽ sicut ⁊ superbia[in irã excitauerũt].i.ad irã ꝓuocauerũt[excelsuꝫ].s.deũ nõ credẽtes deũ difficilia hominib⁹ posse facere[in inaquoso].i.in loco sine aqua.s.in alio loco heremi vbi erat siccitas ⁊ defectus aque:vel potius in siccitate sua ⁊ in seipsis ab humore gratie siccis:qꝛ lꝫ aqua de petra pleni essent eoꝝ vẽtres:tamen aride erãt mẽtes. Sic ⁊ nos ablati per baptismũ:q̃nqꝫ ad iram ꝓuocamus deum ⁊ hoc in inaquoso:quia sumus sicci a gratia. Excitauerunt inq̃:quia

21 **Et tentauerunt deum in cordibus suis: vt peterẽt escas animabus suis.**

¶ Et tentauerũt deũ in cordibus suis]hesitantes in cogitationibus[vt peterẽt]nõ credendo sed tentando[escas]carnales nõ spũales[animabus suis].i.animalitatib⁹ suis: ⁊ iuxta desiderium ⁊ cõcupiscentiam animaꝝ suaꝝ.q.d.dolose ⁊ nõ credendo petierũt escas qḋ est tẽtare deũ:vt in verbis sit simplicitas cũ in corde sit malitia. Sic ⁊ multi cũ tentatione hodie querũt a deo escã anime scꝫ sapientiã.i.sciẽtiam qua recte viuitur in hac solitudine. Sic ⁊ quidam cuꝫ hesitatione proferunt verba/dominicum corpus cõficiẽtia qḋ est esca anime.

22 **Et † male locuti sunt de deo: † dixerunt nunquid poterit deus parare mensam in deserto?**

† detraxerũt.

† et.

¶ Et]tũc[male].s.detractorie[locuti sunt de deo]de oipotentia eius diffidentes:qꝛ[dixerũt nunqd poterit de⁹ parare mẽsam in deserto?].i.refectionẽ que in mẽsa fieri solet.q.d.ambigim⁹ ⁊ nõ videt̃ ꝙ sic: ⁊ hec diffidẽtia deo est iniuria. Mẽsa refectionẽ sapiẽtie que esca mẽtis est:vel corpus christi significat vnde multi diffidũt. Uñ Apl's sapiẽtiã a credẽtibus peti admonet nõ a tẽtantibus.d.si qs vestrũ indiget sapiẽtia

postulet

postulet a deo ⁊ dabitur ei: postulet aũt in fide nihil hesitãs: de corpore etiã christi nullatenus dubitare debemus sicut illi qui dixerunt: nunquid dabit nobis corpus suũ ad mãducandum: Et argueutes a simili subdunt.

23 **Quoniã percussit petram ⁊ fluxerũt aque: ⁊ torrentes inundauerunt.**

❡ Quoniã pcussit petrã ⁊ fluxerunt aque]inde: ⁊ hoc in tanta abundãtia qꝛ[⁊ torrẽtes inundauerũt] .q.d. dubitamus: poterit istud deus: qꝛ hoc aliud potuit: videt̃ q̃ nõ. Ecce exẽplũ potẽtie dei dant ⁊ de simili desperãt: pcussit deus petrã christum p mortẽ ⁊ emanauerũt spũales gratie: ⁊ celitus affluenter date gratie indesinẽter abundauerũt. Unde ex eorũdem psona subditur. Qui ergo sic eduxit aquã de petra

24 **Nunquid ⁊ panem poterit dare: aut parare mensam populo suo?**

❡ Nunqd]ideo[⁊ panẽ poterit dare]scz panẽ de frugib⁹: vel panẽ pro omni genere cibi cõsueti posuit: iam enim tedebat eos ex nausea videre mãna: aut[parare mẽsam]. i. copiosaz refectionẽ[populo suo]scz tot hoib⁹. q.d. dubitamus. In hebreo habet: aut ponere carnẽ pplo suo: p qd̃ significat̃ p panẽ simul ⁊ carnib⁹ eos murmurasse: plures ꝓdeꝫ pro cibo ⁊ potu murmurauerunt. Sic dicunt quidam nunqd: ideo poterit mutare naturas vt conuertat panem in corpus suum: ⁊ vinum in sanguinem: petierunt hec non credentes. Et ne videretur non posse.

25 † **Ideo audiuit dñs ⁊ distulit: ⁊ ignis accẽsus est in iacob: ⁊ ira dei ascendit in israel.**

†pp hoc

❡ Ideo audiuit dñs]eoꝝ petitionẽ dando eis rogata nõ ꝓpter ipsorũ meritum: sed ad sue potẽtie declarationẽ ne allegarẽt dei ĩpotẽtiã[⁊ distulit]penã ⁊ vindictã quousqꝫ satiaret eoꝝ ĩfidelẽ cõcupiscẽtiã: dans prius qd̃ iꝫ tentando petebant ne videret̃ nõ posse: ⁊ postq̃ dedit[ignis accẽsus est in iacob]deinde exponit ignẽ dicẽs[et]pro idest[ira dei ascendit in israel]. i. sup pplm illũ qui p iacob ⁊ israel itelligit̃ ad puniẽdũ ipm. Sic dñs audit quosdã ⁊ differt penã: ⁊ tandeꝫ in negligẽtes q̃ reluctari debuerãt irascit̃: ⁊ ira in eos q̃ deuꝫ videre poterãt augmẽtat̃. Cã aũt huius ire subditur

26 **Quia non crediderunt in deo: nec sperauerunt in † salutari eius.**

†saluatori.

❡ Quia nõ crediderũt in deo]scz ꝓmittẽte ducere eos in terram ꝓmissionis[nec sperauerunt in salutari eius]. i. q̃ eos p desertũ a fame ⁊ siti saluaret: ⁊ q̃ eos in locis desertis pascere posset. Ex mirabilib⁹ eniꝫ ꝓcedẽtib⁹ debebãt credere firmiter: ⁊ sperare q̃ deus nõ deficeret eis in necessarijs. Sic deus irascit̃ in dubitãtes de potẽtia ei⁹ nec sperãtes in christo: vt possit reꝝ mutare nãs. Et qꝛ vtrũqꝫ breuiter posuit scz ⁊ q̃ audiuit ⁊ q̃ ira ascẽdit: ideo iam apte icipit vtrũqꝫ narrare: ⁊ prius quomodo audiuit dando petita. d.

27 **Et mãdauit nubib⁹ desup: ⁊ ianuas celi aperuit.**

❡ Et mãdauit nubibus desup]scz vt de eis daret̃ cib⁹: qꝛ mãna datũ eis pro pane gñabat̃ in aere sursum vbi locus est nubium ⁊ ianuas celi]etherei. i. vias in nubib⁹ ⁊ in aere p quas cibus descenderet[aperuit]inquantum inde manna descendere fecit. Ideo subditur.

28 **Et pluit illis mãna ad manducandum: ⁊ panem celi dedit eis.**

Exod. 16.

❡ Et pluit illis mãna ad mãducãdum]p modũ enim roris ⁊ pluuie descẽdit mãna circa castra israel: ⁊ qd̃ dixerit manna supponit[⁊ panem celi]. i. de celo. Uel[celi]. i. nõ labore humano: sed in celo aereo formatum: scilicet mãna[dedit eis] petentibus ne videretur non posse.

29 **Panem angelorum manducauit homo: cibaria misit eis in † abundantia.**

†abundantiã.

❡ Panẽ angeloꝝ mãducauit hõ]. i. factũ ⁊ preparatũ ab angelis: qꝛ mãna formabat̃ ⁊ descẽdebat ministerio angeloꝝ[cibaria misit eis]nõ tñ mãna[in abundãtia]ita scz q̃ auidi possent saturari: nec tñ cibaria ab eis cõsumi. Similia sepe cõtingũt auidis ⁊ auaris ac insatiabilib⁹ cordib⁹. Sed qui nubib⁹ mãdauit: ⁊ alia que sequunt̃ fecit vt incredulos satiaret: efficax est dare credẽtib⁹ illuꝫ panẽ verũ de celo: scilicet christum quẽ mãna significabat. Qui vere cibus est angelorum quo icorruptibiliter pascunt̃: qꝛ eius cõtẽplatione reficiunt̃. Quẽ vt mãducaret hõ: verbũ caro factũ est ⁊ habitauit i nobis. Qui est ⁊ cib⁹ in abundãtia: qꝛ comestus a populis integer manet. Ipse enim panis p nubes euãgelicas desuper qd̃ pluunt habẽtes vniuerso orbi pluit: ⁊ apertis ꝑdicatoꝝ cordibus tanq̃ celestib⁹ ianuis credenti: ⁊ in illo spem ponenti ecclesie predicat̃. Sequitur quomodo misit: quia

30 **Transtulit austrum de celo: ⁊ induxit in virtute sua africum.**

❡ Trãstulit]ad terrã[austrũ]. i. ventũ meridionalẽ[de celo] aereo vt flaret iferius circa terrã[⁊ induxit in virtute]⁊ fortitudine[sua africum]. i. ventuꝫ qui flat inter meridiẽ ⁊ occidentem: scilicet ab africa vt adduceret coturnices que in illa plaga mundi abundant. Ideo sequitur

31 **Et pluit super eos sicut puluerem carnes: ⁊ sicut arenam maris volatilia pennata.**

Nũeri. 11.

❡ Et pluit sup eos sicut puluerẽ]. i. abunde[carnes]sed quas carnes dederit subdit[⁊ sicut arenam maris]que numerari nõ põt[volatilia pẽnata]scz coturnices in multitudine inumerabili. Hiperbole est. q. d. in tãta abũdãtia attulit eis carnes volatiliũ. s. coturnicũ quasi plueret puluerẽ vel arenam.

32 **Et ceciderunt in medio castrorum eorum: circa tabernacula eorum.**

❡ Et ceciderũt in medio castroꝝ eoꝝ]duob⁹ cubitis sup terram volitãtia: vt nec difficultas capiẽdi eẽt eis q̃[circa tabernacula eoꝝ]itinere vnius diei ex omni parte: ⁊ ideo mirum fuit: qꝛ cum eẽnt volatilia pẽnata: pro voluntate tamẽ sua capiebant ea sine quacũqꝫ resistentia.

33 **Et manducauerunt ⁊ saturati sunt nimis: ⁊ desiderium eorum attulit eis: non sunt † fraudati a desiderio suo.**

†priuati

❡ Et mãducauerũt ⁊ saturati sunt]vẽtre nõ mente[nimis]. i. valde. Ecce cõuicti sunt qui hoc deo ĩpoñe putauerũt[⁊ desideriũ eoꝝ attulit eis]. i. cõpleuit illud dando eis qd̃ desiderabãt: iꝫ eis nõ ꝓfuerit. Cõcedunt̃ eniꝫ iterdũ que nõ ꝓsunt: q̃[nõ sunt fraudati a desiderio suo]qꝛ multũ sunt vsi carnib⁹ illis: qd̃ ideo factũ est ne ĩpotẽtia in deo videret̃. Et hoc beatus Gregorius cãtari istituit in cõione dñica ante cineres: ad refrenãdã castrimargiã: cui tũc ꝑcipue intẽdunt hoies. Sed qui hec illis tentãtib⁹ fecit põt ⁊ nõ tentãtiũ sed credẽtiũ paruulam fidẽ vocib⁹ per carnea instrumenta editis: ⁊ p aerem trãscurrẽtib⁹ tanq̃ volatilib⁹ pascere: nõ tñ ab aquilone venientib⁹ vbi frigus ⁊ caligo ꝓualet. i. ab eloquẽtia seculi ⁊ que huic seculo fauet: sed trãstulit austrũ. i. ꝑdicatores de celo ad terras qñ descẽdẽtes a maiorib⁹ minora minorib⁹ idicant: vt q̃ in fide sunt paruuli audiẽdo terrestria nutriant̃ ad capienda celestia: ⁊ induxit africũ. i. ꝑdicatores ferueñtes charitate ac lucẽtes opere ⁊ sermõe: ⁊ hoc in virtute sua ne sibi tribuat auster vel africus quicunqꝫ. s. ꝑdicator qd̃ ex deo hꝫ. Sponte aũt veniũt venti. i. ꝑdicatores ad castra hoiuꝫ ⁊ portãt eis verba diuinitus missa vt in suis sedibus ⁊ circa tabernacula sua ea hoies audiant: ⁊ vnusqsqꝫ dñm de loco suo adoret. Et ita edocti p ꝑdicatores mãducãt: ⁊ saturant̃ hñtes desidera

El

Grego.

ti lternā refectionē nec fraudati sūt a ꝯsīdo eādē. postq̄ igitͬ expofuit qualr eos audiuit: nūc oīdit quo irā quā distulerat amulit: ꝛ eos q carnes tñ: ꝛ nō deū desiderauerūt puniuit. d.

34 **Adbuc † esce eorum erant in ore ipsorū: ꝛ ira dei ascendit † super eos.**

[margin: † esca erat. † in]

¶ Adbuc esce]scȝ māna ꝛ coturnices[eoꝝ]scȝ praue ꝛ īfidelis ꝯnōnis[erant in ore ipsoꝝ].i. dum adbuc erāt comedētes [ꝛ ira dei ascēdit super eos]ecce quid supra distulit: distulit enim vt prius faceret qđ eū facere posse nō credebāt. deinde intulit qđ eos pati oportebat. Unde Gregorius sup hunc locum. d. Sepe oīpotēs deus cū auare mēti irascitur vehemēter prius ei ꝑmittit ad votū cuncta suppetere: ꝛ post hoc per visionē subtrahitur: ꝛ vt post hec debeat eterna supplicia tolerare. Sicut aūt illis tunc factū est sic: ꝛ nūc in ecclesia si quis carne ꝛ sanguine christi reficitur ꝛ declinat ad vitia: vel si qs sumit indigne nouerit sibi dei iudicium iminere.

[margin: Grego.]

35 **Et occidit † pigues eoꝝ: ꝛ electos israel īpediuit.**

[margin: † in plurimis.]

¶ Et occidit pingues eoꝝ].i. in supbia preualentes[ꝛ electos israel].i. bonos[impediuit]ne aliqd eis ꝓdeſſent qb⁹ paterno affectu cōsulere cupiebāt. Quib⁹ eniȝ irascitͬ deus: qd misericordia cōfert humana: Uel potius cōpediuit sicut in greco legitͬ vt cuȝ malis qui patiebātur ad exēplum iustitie dei: electi quoqȝ molestias sustinerēt ad exēpluȝ patiētie sue: sic ꝛ nūc occiduntͬ q irreuerēter sacramēta accipiūt ꝛ īpediuntͬ electi ecclesie sacerdotes si nō inocentes hec sacramēta percipiant: sed tamē generatio praua ꝛ exasperans.

36 **In omnibus his peccauerunt adbuc: ꝛ non crediderunt in mirabilibus eius.**

¶ In oībus his]nō correcti.i. nō obstantib⁹ ꝓdictis dei beneficijs ꝛ correctionib⁹ seu plagis[peccauerūt adbuc]post oia īgratitudine nimia vltra. s. augēdo peccata sua: grauiora aūt sunt peccata que semꝑ accrescunt[ꝛ nō crediderūt]scȝ ꝓmissionib⁹ dei[in mirabilibus eius].i. ꝓpter eius mirabilia eis ostensa. q. d. visa ab eis mirabilia dei fidem eis ꝑsuadere nō potuerunt: ꝛ ideo puniti sunt vt in deserto morerentur: ꝛ terram ꝓmissam non ingrederentur. Unde subdit

37 **Et defecerunt in vanitate dies eoruȝ: ꝛ anni eorum cum festinatione.**

¶ Et]ideo[defecerūt].i. cōsumpti sunt quasi languida tabe [dies]scȝ vite[eoꝝ]ꝛ hoc[in vanitate]scȝ dum frustrabantͬ fine itineris sui moriēdo ī deserto[ꝛ anni eoꝝ]quos habituri erāt bene viuētes[cū festinatiōe]ꝛ velociter. s. vt ex diuersis causis citius morerētur: sic ꝛ peccātes ipi cū festinatione deficiunt: quia deo obaudire contēnunt. Unde alibi dicitur q viri iniusti non dimidiabunt dies suos: verūtamen

[margin: ps. 54. d.]

38 † **Cum occideret eos querebant eum: ꝛ reuertebantur ꝛ diluculo veniebant ad eum.**

[margin: † verūtā]

¶ Cū]deus[occideret eos querebāt eū]deprecādo ꝛ auxiliū eius iplorādo nō ipsi occisi: sed reliq: nō ꝓpter eternā vitā sȝ exēplo iam occisoꝝ etiā occidi ꝛ citius mori metuētes: boni ꝯo etiā sine necessitate querūt deū[ꝛ reuertebantͬ].s. penitēdo: sed simulatorie[ꝛ diluculo].i. festināter[veniebāt ad eū] misericordiā petēdo. Uel[diluculo].i. in nocte vitioꝝ manētes nō in luce virtutū. Unde alibi. Uanū est ante lucem surgere: pius in luce: impius ante lucem rogat.

[margin: Psal. 126]

39 **Et rememorati sunt † qꝛ deus adiutor est eorum: ꝛ deus excelsus redemptor eorum est.**

[margin: † quā]

¶ Et rememorati sunt qꝛ deus adiutor]ꝛ cooperator[est eorū]in bonis ꝛ[deus excelsus redēptor]ꝛ liberator[eorū est] a malis: vexatio eniȝ dabat eis itellectū hoc inquā fatebantͬ recordādo bñficia preterita. Nullū enim posse itellexerunt adiutoriū ferre nisi illū qui eos de egypti liberauit seruitute: hec aūt omnia faciebāt ꝓpter temporalia bona acquirēda: ꝛ tēporalia mala vitanda: ꝛ ita non deus sed illa colebantur. Hoc enim colitur quod diligitur

40 **Et dilexerunt eum in ore suo: ꝛ † lingua sua mentiti sunt ei.**

[margin: † in]

¶ Et dilexerunt eū in ore suo]verbo tñ laudādo nō in corde: cū tñ ei oia secreta sint nuda. i. in ore tñ cōfessi sunt diligere eū[ꝛ lingua sua]qua dixerunt eū diligere: ꝛ precepta eius velle seruare[mētiti sunt ei]qa nō fecerunt nec senserunt in corde verū esse quod ore dixerunt. Sic contingit his qui solo timore credunt non amore. Unde sequitur.

41 **Cor autem eoruȝ non erat rectum cum eo: nec fideles habiti sunt in testamento eius.**

¶ Cor aūt eoꝝ]q̄si de⁹ nō nosceret corda[nō erat rectū cū eo] qꝛ nō ꝓpter deū: deum querebāt vel ei seruiebāt: ꝛ aliud q̄ deū ꝛ q̄ deus vellet volebant: nec erat firmū: qꝛ statim post flagella redierūt ad peccādū iterū[nec fideles habiti sunt in testō eius].i. in preceptis faciēdis qa ea nō obseruabāt sicut ꝓmiserāt: ꝛ qa terrena volebāt nō eterna: ꝛ hereditatē noui testamēti in qua fideles nō erant: cuius tamē fides etiā tunc quādo velabatͬ erat in electis: ꝛ nunc quādo iam reuelata est nō est in multis vocatis. Et lȝ illi sint tales

42 **Ipse autem est misericors ꝛ propitius fiet peccatis eorum: ꝛ non disperdet eos.**

¶ Ipse aūt]deus[est misericors]peccata eoꝝ dissimulans[ꝛ ꝓpitius fiet]in reliquis[peccatis eoꝝ]qꝛ illi genti praue pepercit ne penitus eā eradicaret sed manet in successione posterioꝝ. vnde sequitur[ꝛ nō disperdet eos]oīno: qꝛ nō penitus deleuit: sed semē eius reliquit. Ideoqȝ cū dicit[ꝛ ꝓpitius fiet peccatis eoꝝ]nō de patrib⁹ tñ dicit: sed populi successionē attēdit: possumus etiā dicere q eos hic spiritussanctus vult designare qui in christum fuerant ex illo populo credituri: ꝛ remissionē peccatorum percepturi.

43 **Et abundauit vt † auerteret iram suam: ꝛ nō accendit omnem iram suam.**

[margin: † auerte]

¶ Et abundauit]misericordia dei ꝛ patiētia itātū[vt auerteret iram suā].i. vindictā que est effectus ire. s. penā quā inceperat[ꝛ nō accēdit omnē iram suā]scȝ totā vindictā exercendo quā meruerāt: ꝛ culpa eoꝝ requirebat. i. non puniuit eos quātū digni erant vt eos penitus extirparet: sed ꝓpter fragilitatē eis pepercit: vere abūdauit mia[ꝛ nō accēdit omnem iraȝ]qꝛ etiā illud peccatū remisit qđ vnicū filiū eius occiderunt: pepercit ergo eis. Et hoc ideo quia

44 **Et recordatus est quia caro sunt: spiritus vadēs ꝛ non † rediens.**

[margin: † reuertens.]

¶ Et recordatus est].i. admodū recordātis se habuit[qꝛ caro sunt].i. fragiles ꝛ proni ad casum. q. d. attēdit humane conditionis fragilitatē: ꝛ mouit piium iudicē fragilitas peccātiuȝ: ꝛ qꝛ[spūs]hoīs est[vadēs]ꝛ cadens ꝑ se in peccatū[ꝛ non rediens]ac resurgēs ꝑ se a peccato: ꝛ ideo deus ꝑ suā gratiaȝ ꝛ miam reuocat hoīes: qꝛ ꝑ seipsos redire nō possunt. Uel[vadens]de hoc mundo[ꝛ nō rediēs]ad corpus in hoc mundo. Et lȝ parceret eis vniuersaliter dicendo.

45 **Quotiens exacerbauerunt eū in deserto: † in iraȝ concitauerunt eum in inaquoso.**

[margin: † et l ira]

¶ Quotiēs]ꝛ q̄ multipliciter. q. d. multotiēs nō solū supradictis modis[exacerbauerūt]ꝛ ꝓuocauerūt[eū]vt bona tolleret que eis dabat[in deserto]vbi eos nutriebat[in irā cōcitauerunt eū]vt mala eis faceret[in īaquoso].i. in heremo vbi aqua nō erat, vbi poti⁹ timere deberent. Uel[in deserto ꝛ in inaquoso].i. in icredulitate ꝛ ariditate cordis sui. Sic deserti a deo: ꝛ sine aqua gratie relicti deū ꝓuocant de facili ꝛ offendunt.

dunt.Deinde exponit quomodo exacerbauerunt.

46 **Et conuersi sunt et tentauerunt deum: et sanctuz israel exacerbauerunt.**

¶ Et]post flagella et fictam eorum penitentiam[conuersi sunt]retro a promissione sua qua dixerant quecunqz preceperit nobis dominus facie mus:ad peccandum iterum[et tentauerunt deum]beneficijs eius ingrati existentes[et sanctum israel].i.qui sanctificat israel vel qui sanctificatur.i.sanctus predicatur in israel[exacerbauerunt]verbis et factis acerbum sibi fecerunt. Infidelitatem eorum quam iam perdixerat repetit vt memores plagas quibus egyptios propter illos percussit que oia debuerunt recordari neqz existere ingrati.Et sic

47 **Non sunt recordati manus eius: die qua redemit eos de manu tribulantis.**

¶ Non sunt recordati manus eius].i.potentie dei ostense in[die qua redemit].i.liberauit[eos de manu].i.potestate[tribulantis] scz pharaonis qui eos tribulabat in operibus luti et lateris. Tribulatio solet esse in memoria:sz eis non fuit:sic mali christiani non recordantur manus eius in cruce expanse die passionis qua redemit eos de manu diaboli.Et incipit dicere que fecit egyptijs propter eos. Unde deberent esse non ingrati,non sunt inquam recordati.

48 † **Sicut posuit in egypto signa sua: et prodigia sua in campo thaneos.**

¶ Sicut].i.qualiter[posuit in egypto]spiritualiter[signa sua]que facta sunt coram pharaone[et]qualiter posuit[prodigia sua in campo]i.regione[thaneos].i.in illa prouincia egypti cuius metropolis erat thanis ciuitas. Unde satis dictum est supra vbi videas. Signa sunt iudicia presentium vel imminentium:sed prodigia longe post futurorum quasi porro dicentia que in mundo erant futura. Deinde incipit exponere plagas propter iudeorum liberationem in egypto factas. Que plage contigerunt egyptijs visibiliter: sed iudeis inuisibiliter.Quia

49 **Et conuertit in sanguinem flumina eorum: et imbres eorum ne biberent.**

¶ Et conuertit in sanguinem flumina eorum].s.egyptiorum[et ibres eorum].i.cisternas[ne biberent]egyptij. Uel[imbres].i.scaturigines.s.aquas ab imo ebullientes:foderunt enim egyptij:et sanguinem pro aquis inuenerunt. Aqua in sanguinem mutatur:dum spiritualia carnaliter sentiuntur. Sicut enim alibi aqua mutatur in vinum per quod significatur mutatio carnalis intellectus in spiritualem:ita hic mutatur in sanguinem per quem caro accipitur vt significetur mutatio spiritualis intellectus in carnalem. Ne inde bibentes reficiantur.

50 **Misit in eos cinomiam et comedit eos: et ranaz et disperdidit eos.**

¶ Misit in eos].s.egyptios[cinomiam].i.muscam caninam in multitudine maxima:vel quasi communiter omne genus muscharum a cenos quod est come[et comedit eos]mordendo et pungendo[et ranam] idest multitudinem ranarum.s.immisit[et disperdidit].i.destruxit [eos]quia rane erant in penetrabilibus ipsorum. Cinomia caninos mores intelliguntur quando quis non honorat parentes suos vel prelatos:quia canes ceci nascuntur:nec tunc vident parentes. Rana est garrulitas et loquacissima vanitas que est in cenosis sensibus:vt rana in ceno versatur.

51 **Et dedit erugini † fructus eorum: et labores eorum locuste.**

¶ Et dedit erugini].i.rubigini hoc est aure noxie seu vento vrenti et inficienti[fructus eorum]qui nascebantur per se sine cultura[et labores eorum].i.fructus per labores eorum productos.s.sata:et huiusmodi que labore hominum fiunt:dedit[locuste].i.locustis. Erugo vel rubigo:quia occulte nocet occulte in moribus superbiam designat que omnem fructum virtutum consumit. Aura enim noxia in fructibus operatur latenter:sic in moribus superbia occulta est:cum quis multum fidens de se:putat se aliquid esse:cum nihil sit. Locusta est malitia ore ledens per quam detractores figurantur qui alienos fructus inuide rodunt.

52 **Et occidit in grandine vineas eorum: et moros eorum in pruina.**

¶ Et occidit].i.mortificauit[in grandine vineas eorum]vites destruendo[et moros eorum in pruina].i.in frigore nocturno congelante. Grando est iniquitas res alienas vastans seu auferens: vnde furta/rapine/predeqz nascuntur: plus autem vitio suo vastatur ipse vastator:quia si acquirit predam amittit charitatem. Pruina vero est vitium.s.odium quo charitas proximi stultitie tenebris velut nocturno frigore congelascit.

53 **Et tradidit grandini iumenta eorum: et possessionem eorum igni.**

¶ Et tradidit grandini iumenta eorum:et possessionem eorum igni] quia grando et ignis in fulgoribus iuxta pariter ferebantur. Morte pecorum signatur pudicitie damnum:et quasi grandini iumenta traduntur cum crebris luxurie temptationibus carnales quiqz feriuntur: quorum casus morte pecudum ostendit eum bestialiter viuentes motus illicitos cohibere. Ignis vero inmanitatem iracundie designat qua etiam homicidium fit:vel ignis est cupiditas que possessionem.i.statum mentis:et quicquid ex dote nature vel gratie est vastat.

54 **Misit in eos iram indignationis sue: indignationem et iram et tribulationem † immissiones per angelos malos.**

¶ Misit in eos iram]non ad correctionem:quia non sunt correcti: sed[iram indignationis sue].i.effectum et signum sue ire et indignationis per plagas predictas et sequentes:quod exponit ascendendo.s. misit in eos primo[indignationem et]postea[iram]et deinde[tribulationem]ecce ordo vindicte:et preter hec predicta misit in eos [immissiones]alias[per angelos malos].s.obstinationem seu obdurationem: vt qui diuinis plagis non arguebantur diabolicis instinctibus ruinderent:quam obstinationem non inspirando:sed deserendo deus facit vt illi operentur in filios diffidentie quod deus iuste permittit:malis quidem angelis vtitur deus bene:sed ad puniendos malos et coronandos bonos.Et his predictis imissis

55 **Uiam fecit semite ire sue: non pepercit a morte † animabus eorum: et iumenta eorum in morte conclusit.**

¶ Uiam fecit].i.amplitudinem et manifestationem[semite ire sue].i.occulte equitati sue qua deus iratus erat egyptijs sicut semita recta est et occulta. Erat enim semita ira dei que occulta equitate puniret egyptiorum impietatem cui semite fecit viam vt eos quasi ex abditis per angelos malos in apta scelera produceret:et sic in euidentissimos ipsos euidentissime vindicaret:cuius ire inmanitatem ostendit cum subiungit[non pepercit a morte animabus eorum].s.quin eos interficeret[et iumenta eorum in morte conclusit] interficiendo.s.etiam animalia eorum. Quod melius aperit cum subdit

56 **Et percussit omne † primogenitum in terra egypti: primitias † omnis laboris eorum in tabernaculis cham.**

¶ Et percussit omne primogenitum in terra egypti].i.primogenita de omnibus tam de hominibus quam de animalibus:et hec est decima plaga scz mors primitiorum:et percussit[primitias omnis laboris eorum].i.potissima de laboribus.s.frumenta et huiusmodi:hoc est omnia que ad victum vel ad solatium sunt hominum vastata sunt:et hoc[in tabernaculis cham].i.in domibus egyptiorum de cham descendentium vbi non erant iudei. Percutiuntur in nobis primogenita.s.fides et alia si permaneamus in egypto.i.in tenebris huius vite et ignorantijs: sic enim orbamur prole rationis. Percutiuntur primitie laboris quando charitas que melius est inter alias virtutes:vel alie precipue et principales pro quibus laborandum est in nobis pereunt quod erit si inueniamur in tabernaculis cham.i.diaboli. Cham enim calidus interpretatur per quod diabolus intelligitur. Et sciendum quod decem plagis percussi sunt egyptij contra decem precepta scripta post in tabulis quibus regatur populus dei:et hec decem plage licet non eodem ordine quo in exodo ponuntur: sed pro tribus que ibi sunt.s.cinifes:

Marginalia: 46 ...; 48 † "Ind. Ps. sicut"; 49 "Exod. 7."; 51 † "Aerugini fructus eorum" [partly legible: "Aeru... eorum"]; 54 † "Immissionem."; 55 † "Animarum"; 56 † "Primitiarum." † "Laborum suorum."; "Cham quid interpretatur."

vlcera:tenebre:alie tres sunt hic.s.rubigo:pruina:ignis:qz ta lis pro cognata intelligentia frequēter variant. Deinde post cōmemorationem plagarum egyptiorum subiungit liberationem filiorum israel dicens.

57 Et abstulit sicut oues populum suum: τ perduxit eos tanq̄ꝫ gregem in deserto.

¶ Et abstulit].i.liberauit de egypto sicut oues.s.tranquille:τ sine tumultu pugne[populū suū]israel[τ ꝑduxit eos tanq̄ꝫ gregē in deserto]qđ erat iter mare τ egyptū:scꝫ custodiēdo τ cōseruādo eos sicut pastor gregē suū:Ꝺ ꝑ dei gratiā in nobis īpletur cū eruti de ꝑtāte diaboli cōtēptis terrenis ad celestia mente trāsferimur: τ ſm pascua spiritualia efficimur oues dei ambulantes in hoc seculo velut in deserto in loco solitudinis penitentie apto.

58 Et deduxit eos in spe τ non timuerunt: τ inimicos eorum operuit mare.

Exod.14.

¶ Et deduxit eos i spe τ nō timuerūt]qz spes eos refouebat [τ inimicos eoꝝ]scꝫ egyptios[operuit mare]submergendo eos. In spe eternitatis deducimur:qm̄ spe salui facti sumus: τ ꝑ spem ambulamus ne timere debeamus. Nā si deus pro nobis q̄s ꝯ nos:Et inimicos nostros operuit mare:quia que ante gesta erāt peccata:extinguunt τ delent in baptismate.

59 Et induxit eos in montē sanctificationis sue:mōtem quem acquisiuit dextera eius.

¶ Et iduxit eos]nō eosdē ꝑsonaliter quos abstulit:sꝫ eos nomine τ gēte[in montē sanctificationis sue]scꝫ in montē syon [montē]inquaꝫ[quē]eis[acquisiuit]inde expellēdo gentes [dextera eius].i.potētia τ fortitudo q̄ ꝑcipue solet in dextera apparere:ipsi eniꝫ nō i v̄tute sua:sꝫ dei possiderūt eū.vbi signat ꝙ ad ecclesiā sanctā quā magis vult itelligi multi sūt ꝯuersi. Ipsa.n.ē mons v̄tutib⁹ excellēs quā[dextera ei⁹].i.filius ei⁹ x̄p̄s[acq̄siuit]τ redemit sanguine suo:τ sanctificauit lauans eam lauacro aque:in verbo inquā suos itroducit.

60 Et eiecit a facie eorum gentes: τ sorte diuisit eis terram † funiculo distributionis.

† in

¶ Et eiecit]de terra ꝑmissionis[a facie eoꝝ].i.a p̄ntia iudeorum[gentes]scꝫ septē ibidē habitātes[τ sorte diuisit eis]scꝫ iudeis[terrā]illaꝫ in[funiculo distributionis].i.ſm mēsuraꝫ diuisionis quā ipse ordinauerat. Sic a facie fideliū x̄p̄s eiecit vitia:τ errores vel malignos sp̄us: τ electis suis tradidit terrā.s.ecclesiaꝫ:cuius diuisio signat diuisionē gratiarū in fidelib⁹:qz vnusquisqꝫ ꝓpriū donū hꝫ ex deo:vel[terrā]viuētium.s.hereditatē supernā iuxta mēsurā gratie sue:scriptum est enim. In domo patris mei māsiones multe sunt.

Joan.14.

61 Et habitare fecit in tabernaculis eoꝝ:trib⁹ israel.

¶ Et habitare fecit in tabernaculis eoꝝ].i.in domib⁹ τ villis dictoꝝ septē populoꝝ[trib⁹ israel].i.populū iudeoꝝ: sic in q̄bus regnabāt vitia regnāt virtutes quas hic intelligit ꝑ tribus israel. In celesti quoqꝫ gloria vnde peccātes angeli eiecti sunt veri israelite vidētes deū ꝑ gratiā christi habitabunt hec beneficia fecit eis. Illa ꝟo generatio praua:qz istis beneficijs extitit igrata:τ eis male vtebat recte subiungitur.

62 Et tentauerunt † τ exacerbauerunt deum excelsum: τ testimonia eius non custodierunt.

† nō habet et † adhuc

¶ Et]tn̄ post tanta beneficia[tētauerūt]adhuc diffidētes de diuina virtute[exacerberūt].i.ad irā ꝓuocauerūt in terra promissionis[deū excelsum]singulariter τ potētē in puniēdo[τ testimonia eius].i.ꝑcepta dn̄i testificātia[nō custodierūt]sicut ꝑmiserāt. Deū tentat qui in credulo corde munus ab eo postulat. Et sicut ipse in fide petēntib⁹ placat:ita sine fide postulātib⁹ ad iracundiā ꝓuocat. Exacerbauerūt ergo deum: tum q̄a ausi sunt excelsum infideliter petendo tentare: tum quia precepta eius noluerunt custodire.

Deum q̄s tentat.

63 Et auerterūt se τ nō seruauerūt pactū:quēadmodum patres eoꝝ cōuersi sunt in arcū † prauum.

† peruersum.

¶ Et auerterūt se]a deo[τ nō seruauerūt pactum]qđ fecerāt dicētes oīa quecūqꝫ dixerit dn̄s faciemus[quēadmodū patres eoꝝ cōuersi sunt in arcū prauū]q̄ prius itensus facile remittit:τ ipsi facile retroibāt idola colendo:τ ꝯ deuꝫ faciēdo bene ꝑmiserūt:τ male iplenerūt. Uel arcus prauus est q̄ nō eminus iaculat:sed in se τ iacientē spicula cōuertit ac retorquet:τ significat malitiā dolosoꝝ q̄ dum alijs nocere querūt sibi nocent. Deinde hoc plenius aperit.d.

Arc⁹ prauus q̄s ē.

64 † In iram cōcitauerūt eū in collib⁹ suis: τ in sculptilib⁹ suis ad emulationē eum ꝓuocauerunt.

† et in ira

¶ In iram]τ ad vindictā in se exercēdā[cōcitauerūt]τ ꝓuocauerūt[eū in collib⁹]τ excelsis[suis]scꝫ imolando in locis excelsis ritu gētiliū:τ nō in tabernaculo dn̄i. Unde sequit[τ in sculptilib⁹ suis].i.idoloꝝ figuris per sculpturā factis[ad emulationē].i.indignationē[eū ꝓuocauerunt]idola adorantes:τ honorē dei alij tradētes colēdo creaturā pro creatore. Sic elati in supbiā in altis τ supbis cogitationibus deū ꝓuocant:τ amissa luce ꝟitatis ad opa tenebraꝝ cōuertuntur.

65 Audiuit deus τ spreuit: τ ad nihilum redegit † valde israel.

† nimis

¶ Audiuit deus].i.aduertit ꝑdictā populi neq̄tiaꝫ[τ spreuit] idest cōtēpsit israel τ dignitatē illius populi eū extra suā defensionē τ ꝓtectionē ponēdo[τ ad nihilū redegit].i.reduxit [valde]τ vehemēter aduersus eū vindicādo:qz eo spernente nihil remāserunt q̄ deo adiuuāte fuerūt totuꝫ qđ fuerunt. Deinde ostēdit quō[spreuit]τ ad nihilū redegit subiungēs.

66 Et repulit tabernaculum sylo:tabernaculum suū vbi habitauit in hominibus.

¶ Et repulit]tpe hely pro idolatria eoꝝ[tabernaculuꝫ sylo] idest qđ habebāt in sylo: qz archa que erat in sylo fuit capta τ ciuitas destructa[tabernaculū suum vbi habitauit in hoībus].i.inter hoīes:cuꝫ enim nō eēnt digni in q̄bus habitaret merito repulit illud qđ nō ꝓpter se:sed ꝓpter illos instituit. Sic τ pro peccatis deserit corpora nostra quia non habitat in corpore subdito peccatis que corda spiritusſanctus dum bene tractantur inhabitat.

67 Et tradidit in captiuitatem virtutē eorum: τ pulchritudinem eorum in manus inimici.

¶ Et tradidit].i.tradi ꝑmisit[in captiuitatē virtutē eoruꝫ].i. arcam testamēti ad cui⁹ ꝑn̄tiaꝫ superabāt inimicos τ ꝑ quā videbātur fortes τ iuincibiles[τ pulchritudinē eoꝝ]eandeꝫ scꝫ arcam ꝓpter quā reddebātur oībus honorati τ mirabiles[in manus inimici]scꝫ philistinoꝝ. ſm Grego. virt⁹ τ pulchritudo in manus inimici traditur cum decepte menti antiquus hostis ex boni operis elatione dominatur.

Grego.

68 Et conclusit in gladio populum suum: τ hereditatem suam spreuit.

¶ Et cōclusit].i.cōcludi ꝑmisit[in gladio].i.in occisione gladij philistinoꝝ[populū suū]quē iter multas gētes elegerat: qz capta arca cōsequēs erat vt populus caderet[τ hereditatem suā]scꝫ populū israel quē diligēter coluerat[spreuit]q̄a spreuerāt eum. Sic τ nunc malos in populo suo in occisione anime concludi ꝑmittit τ eos qui sua hereditas esse debebāt vel videbātur relinquendo spreuit.

69 Juuenes eorum comedit ignis: τ virgines eoruꝫ non sunt lamentate.

¶ Juuenes eorum].i.fortes[comedit]τ vastauit[ignis].i.ira bellantiū:qz tūc ceciderūt de israel triginta millia[τ virgines

eorum

coꝝ nõ sunt lamẽtate]q2 hoc nõ vacabat facere in metu hostiũ vbi glibet querebat locũ fugiendi dimittẽtes occisos insepultos ⁊ illamẽtatos. Sic fortes precipiti audacia ⁊ psumptuosi malo igne ⁊ inconsulto calore vastantur: ⁊ virgines fatue non lamentantur.

70 **Sacerdotes eoꝝ in gladio ceciderunt: ⁊ vidue eorum non plorabantur.**

℄ Sacerdotes eorũ in gladio ceciderunt].i. filij hely scꝫ ofni ⁊ phinees[⁊ vidue eoꝝ nõ plorabanť]sicut vxor phinees viduata ⁊ mox in partu mortua ꝑpter ꝑturbationẽ plangi non potuit more funeris:intãtũ eniꝫ dolebãt pro captiõe arce ꝙ nõ vacabat populo alia mala deflere: sic ⁊ sacerdotes q bene docẽt ⁊ male viuunt cadunt in gladio oris sui: ⁊ vidue .i. q renuntiauerũt seculo cũ nõ ꝑseuerãt nõ plorãtur: q2 spũales viri de huiꝰ desperãt. Sed vt vtinã in nobis hec dño cooperante fiant vt cõcupiscẽtia capta decidat: erecta ꝑtãte virtute: forma iniqtatis corruat: electa ecclesia pulchritudine interimať populus vitioꝝ: viuificata numerositate virtutuꝫ respuať terrena hereditas acquirať regnuꝫ dei iuuenile .i. incipiens peccatũ a virtute spũssancti ꝑturať: ⁊ virgo anima tolleretur incẽtores vitioꝝ gladio .i. verbo dei trucidentur vt exultent mentes ab his viduate cuꝫ christo. Deinde ostendit vltionẽ in ipsos aduersarios dicẽtem .d.

71 † **Et excitatus est tanq̃ dormiẽs dominus: tanq̃ potens crapulatus a vino.**

℄ Et]post has miserias[excitatus est dñs]ad vindictã hostibus inferẽdã cũ malis actibus ⁊ peccatis ipsoꝝ hostiũ cum planctu ⁊ miserijs suoꝝ[tanq̃ dormiẽs ⁊ tanq̃ potẽs].i. fortis[crapulatus].i. ebrius[a vino]qui qñ sopitꝰ est a vino nõ põt vti sua fortitudine: dixit sicut videť dementibus ⁊ impijs insultãtibꝰ qbus videť dñs velut ebrius diu dormire quãdo populũ suũ dat in manus eoꝝ quos odit: ⁊ qñ periclitãtibus nõ tam cito q̃ putant hoies subuenit: ⁊ reuera sic dementer putãtibus dormit ⁊ est alienus ac negligẽtibus ⁊ infidelibus nulla voce laudis vel operis eũ excitantibus.

72 **Et percussit inimicos suos in posteriora: opprobrium sempiternum dedit illis.**

℄ Et ꝑcussit inimicos suos]scꝫ philisteos[in posteriora].i. in secretiori parte natiũ vbi mures rodebãt ꝑminẽtes extales eoꝝ ⁊ cõputrescebãt[opprobriũ sempiternũ dedit illis]qa pena eoꝝ ꝓbrosa est in sempiterna memoria. Qui mittẽtes manũ ad aratrũ posteriora respiciũt que vt stercora estimari debẽt ꝑcutienť in posteriora mersi in gehẽnã. Qui eni posteriora diligunt opprobriũ sempiternũ .i. eternã penã habebunt: q2 ex ipsis iustissime cruciabunť. Ita inimicos percussit: sed suos reedificauit quod factũ est in dignitate regia eis collata. Et hoc volens ostendere subiungit

73 **Et repulit tabernaculum ioseph: ⁊ tribum † effrem non elegit.**

℄ Et repulit]a regia dignitate[tabernaculũ]idest familiam[ioseph]ne inde eẽt rex[⁊ tribũ effrem]similiter[nõ elegit]vt inde eẽt rex. Cũ enim ruben q fuit ꝑmogenitus iacob violasset thorũ patris sui data sunt ꝑmogenita eius filijs ioseph: ⁊ ideo credi posset ꝙ deus de ioseph electurus regẽ esset. Et q2 inter filios ioseph quãuis manasses eẽt senior: tñ vt dixit effraim futurus erat maior: posset videri ꝙ etiaꝫ de effraim electurus eẽt deus reges sup populũ israel: ideo istud primo remouet. Notat aũt eos qui clarioribꝰ meritis videbanť excellere: scꝫ ioseph qui impie vẽditus: pro iustitia est sublimatus: ac prudẽtia castitate ⁊ inimicoꝝ dilectiõe prestitit aliјs: ⁊ effraim qui maiori fratri benedictione aui sui iacob est prelatus vt ostendat nihil meritis: sed totum gratie tribuenduꝫ. Deinde ostendit quam tribum elegit .d.

† **Sed elegit tribũ iuda: montẽ syon quẽ dilexit.** 74

℄ Sed elegit]ꝑpter dauid[tribũ iuda]scꝫ pro regia dignitate vt de ea reges acciperet: qñ inde erat dauid: vñ chřs carnem suscipe voluit[⁊ montẽ syon quẽ dilexit]scilꝫ elegit ad cultũ suuꝫ ⁊ pro sede regni: q2 ibi erat ciuitas dauid ⁊ caput regni israel: vbi ꝑ ioseph qui interpretať augmẽtũ ⁊ effraim qui interpretať fructificatio vniuersum populũ illuꝫ veterẽ repulsuꝫ ⁊ reprobatũ itelligimus qui pro augmẽto terrenorum deo militat ⁊ de fruge seculi ꝑsumit ⁊ ꝑ tribũ iuda: quia de ea chřs exiuit nouũ populũ chři illi populo veteri ꝑlatũ: vñ ⁊ montẽ syon ecclesiã chři eterna ꝑmia oculis fidei speculantẽ accipimus. Syon enim speculatio interpretatur

Et edificauit sicut † vnicornium sacrificium suũ: in terra quã fundauit in † secula. 75

℄ Et edificauit].i. edificari fecit[sicut vnicorniũ]scꝫ iudeorũ deũ singulariter: ⁊ vnũ deũ colẽtium[sacrificiũ suũ].i. tẽplũ in quo erãt sacra: ⁊ hoies sanctificabanť ꝑ oblationes ⁊ sacrificia[in terra].i. iudea[quã fundauit]pro suo cultu ⁊ sede regali[in secula].i. stabiliter quãtũ in se fuit nisi peccata populi impediuissent. Unicornes itelligimus quoꝝ firma spes in vnũ erigiť: vnde christiani recti vnicornes dicunť ꝑpter fidem vnius dei quẽ credũt: ⁊ vnius rei quã appetunt: de qua re alibi diciť. Unam petij a dño hãc requirã. Sacrificiũ est plebs sancta populus acqsitionis q sunt tẽplũ dei sanctuꝫ in quo habitat. Terra est ecclesia quã firmauit ⁊ stabiliuit vt immobilis in secula sempiterna persistat. Ex hac enim vita mortaliter transiens eternaliter in celesti patria fundatur. Sic ab initio electionis hebree gentis vsqꝫ ad christum procedit. Unde subsequenter dicit

Et elegit dauid seruũ suũ: ⁊ sustulit eũ de gregibus ouium: de post fetantes accepit eum. 76

℄ Et elegit dauid seruũ suuꝫ]de tribu iuda[⁊ sustulit].i. extulit[eũ de gregibꝰ ouium]q2 ex pastorali officio pecoꝝ translatus est ad regnũ hoiuꝫ ⁊ [de]eo vbi erat sequẽs[post fetantes].i. post oues fetas seu ꝑites fetus[accepit euꝫ]q2 pascebat oues qñ vocatus fuit vt in regẽ vngereť: sed ad quid

Pascere iacob seruum suum: ⁊ israel hereditatem suam. 77

℄ Pascere].i. ad pascẽdũ ⁊ regẽdum[iacob seruũ suũ].i. populũ suum q de iacob seruo suo descẽdit: deinde repetit[et]pro .i. israel hereditatẽ suã]discipline vomere cultã: idest vt fieret rex sup iacob .i. israel: quia idem sunt iacob ⁊ israel ac seruus ⁊ hereditas: lꝫ diuersis rõnibus vt patet ex pluribꝰ locis precedentibus. Et ita fecit: quia

Et pauit eos in inocentia cordis sui: ⁊ in † intellectibus manuum suarum deduxit eos. 78

℄ Et pauit]⁊ educauit .i. rexit ⁊ gubernauit eos[in innocẽtia cordis sui].i. in puritate cõscie: ⁊ hoc docuit eos qd ipse egit [⁊ in itellectibꝰ manuũ suaꝝ].i. prudẽter se habẽs in operibus suis[deduxit eos]ꝑ vias iustitie ⁊ veritatis .q.d. sic rexit ⁊ duxit eos sicut vir simplex in corde sine duplicitate ⁊ prudens in opere. Omnia hec ad chřm dñm referẽda sunt: quia paterno cõsilio ad redẽptionẽ nostram electus est de grege mortaliũ carnẽ assumẽs quẽ seruũ dicit nõ filium: q2 forma serui ex dauid est de post fetantes est acceptus: q2 missus ad oues domus israel inde oues gentiũ predicatione apostoloꝝ trãsmutatus pascẽs celesti pane christianũ populũ: siue supplantatorẽ vitioꝝ: siue mẽte videntẽ deũ quos pauit in innocentia cordis: q2 peccatũ nõ fecit nec inuẽtus est dolus in ore eius: ⁊ in itellectibꝰ manuũ suarũ].i. in opibus itellectualiter ab eo factis[deduxit eos]ad vitaꝫ eternã. Uel[pauit eos in innocẽtia cordis sui].i. hoium: scꝫ faciẽs eos inocẽtes ⁊ in cogitationibꝰ cordis[⁊ dedit eos]ad vitã[in itellectibꝰ manuũ

Margin notes: tes (71: habet et; 73: † effraiz; 74: † ter); 75: † vnicorniorꝫ sanctificationem suam. † eternũ. Christiani vnicornes dicuntur. Psal. 26.; 76: i. reg. 16.; 78: † intellectu.

suarum]scʒ christi:idest in intelligētia ꝛ actuali sanctitate quā ipse in credentibus fecit quasi manibus:facere enim ad manus pertinet. Oratio.

Refice nos māna spiritalis alimonie opulentissime largitor omnipotens deus:vt in sensu manuuʒ tuarum directi mereamur in monte acquisito dextera tua gloriari. Per dominum.

Psalmus de lamētabili deprecatiōe fidelium ꝑpter multiplicē ꝑsecutionē maloꝝ: ꝛ letabūda grāꝝ actiōe pro sua liberatiōe. Psal.LXXVIII.

1 Deus venerunt gentes in hereditatem tuam : polluerunt templum sanctum tuū:posuerunt hierusalem in pomorum custodiam.

Auctor psalmi ꝑpheta Dauid. ¶ Titulus est psalmus Asaph. Et est sensus psalmus iste attribuitur Asaph.i.fideli synagoge seu congregationi in cuius persona Propheta hic loquiẗ ꝛ christum subuenire sue genti ꝑcatur. ¶ Materia. Lamētabilis deprecatio fideliuʒ ꝑpter multiplicez ꝑsecutionē maloꝝ. ¶ Intentio. Exhortari nos ad passionē pro christo ꝛ patiētiaʒ ac bonis ꝓximoꝝ letari ꝛ calamitatib⁹ affligi. ¶ Sentētia in gñali. Propheta in isto psalmo in persona asaph.i. fidelis congregationis deuastationē hierusalē vel ecclesie lamentaẗ humiliter ꝛ deuote ꝓ restauratione ipsius deprecaẗ:implorando videlicet cōtra aduersarios dei iustitiā ꝛ pro suis dei miaʒ:ꝛ vltimo pro deprecationis exauditione exultans regratiatur. ¶ Sentētia in speciali. Asaph ergo condolens sue genti ipsius mala deo exponit sic.d.O[Deus venerūt gentes in hereditatem tuā]. i.in hierusalē vel in terrā promissionis[polluerunt templū sanctum tuū]per simulachra que ibi posuerunt[posuerunt hierusalem in pomoꝝ custodiā].i. in desertionē sicut collectis pomis custodie:scʒ domus in quib⁹ custodes erāt deseruntẗ.

2 Posuerūt morticina seruoꝝ tuoꝝ escas volatilibus celi:carnes sanctoꝝ tuoꝝ bestijs terre.

Posuerunt morticina].i.cadauera[seruoꝝ tuoꝝ] qui immundis vti noluerunt[escas volatilibus celi] relinquendo ea insepulta.s.[carnes sanctoꝝ tuoꝝ bestijs terre] escas posuerunt ꝛ deuorandas dederunt.q.d.non tm̄ in viuentes:sed etiam in mortuos seuiunt.

3 Effuderunt sanguinē eoꝝ † tanq̄ aquaʒ in circuitu hierusalem: ꝛ non erat qui sepeliret.

† sicut

Effuderunt sanguinem eoꝝ].s. seruoꝝ tuoꝝ[tanq̄ aquā] i.abundanter ꝛ ita viliter quasi ita sine culpa liceret de sanguine sicut de aqua.ꝛ hoc nō tm̄ intra muros:sed etiā[in circuitu hierusalē]circūquaqʒ[ꝛ nō erat qui sepeliret].s.corpora occisoꝝ dum omnibus periculum immineret.

4 Facti sumus opprobriuʒ vicinis nostris : subsanatio ꝛ † illusio his qui in circuitu nostro sunt.

† irrisio

Facti sumus opprobriū vicinis nostris]quod grauius est q̄ si remotis:qꝛ hi sunt assidui ꝛ in oculis[subsannatio ꝛ illusio]facti sumus[his qui in circuitu nostro sunt]. i.gētibus que circa hierusalē sunt.q.d.gloria hierusalē toto orbe mirabilis versa est in opprobriū vicinis. Uel possunt hec accipi de ecclesia sic.O[Deus venerunt gentes in hereditatē tuā] idest inuaserunt ecclesiam persequēdo quā christus acquisiuit sanguine suo[polluerunt templū sanctū tuū] scʒ ipsam ecclesiaʒ. Unde Apostolus. Templū dei sanctū est qđ estis vos:quod templū persecutores in his polluerūt quos ad negandū christū terrendo vel cruciando coegerunt. Sed hodie magis polluitur prauis morib⁹ hominū q̄ olim occisoribus martyrū[posuerunt hierusalē]idest eandē ecclesiam[in pomoꝝ custodiā]idest in desertionē.quādo enim gentibus persequentibus in celestē mēsam spiritus martyrū tanq̄ de dñico orto multa ꝛ suauia poma transierunt, ecclesia deserta est visa[Posuerūt morticina seruoꝝ tuoꝝ]idest sanctorum martyrū[escam volatilibus celi]quasi quicq̄ eoruʒ resurrectioni deperiret:quod exponit dicēs[carnes sanctoꝝ tuoꝝ]hec sunt morticina[bestijs terre]ad deuorandū[Effuderunt sanguinē eoꝝ tanq̄ aquā in circuitu hierusalē]qꝛ in omni parte ecclesie : cuius circuitus per totū orbē est abundans persecutio seuiebat[ꝛ non erat qui sepeliret] pre timore persecutoꝝ vel pre multitudine occisoꝝ.[Facti sum⁹ opprobriuʒ]ꝛ terror propter dirā mortē[vicinis nostris].i.affectione propinquis iam volentibus credere[subsannatio ꝛ illusio his qui in circuitu nostro sunt].i. despicabiles inimicis ecclesie qui sunt in toto orbe:qꝛ nō eis sed in cōspectu domini preciosa est mors sanctorum eius. Sed

5 Usquequo domine irasceris in finem: † accēdetur velut ignis ʒelus tuus.

† exardescet.

Usquequo]o[dñe irasceris]nobis irasceris ne vsqʒ[in finem].q.d.noli irasci in finem sed tēpera correctionē : ne illa tanta tribulatio perseueret vsqʒ in finē ꝛ vsquequo[accendetur].i.ardebit[ʒelus tuus].i.ira tua ꝯtra nos[velut ignis]. scʒ totaliter nos cōsumens sicut ignis cinerat ꝛ consumit paleas:ita ꝙ non extinguatur vel mitigeẗ.q.d. vtinaʒ cesset ira tua contra nos incepta. Ira dei dicitur ignis:qꝛ tādiu ardet donec auruʒ purgetur ꝛ ligna incinerētur. Sunt enim varie cause inflictionis penarū.vnde Job dicit. Uarie peccaui:nō peccaui:peccauit vt aliquatenus puniretur : non peccauit vt tm̄ punitus est in ꝑte ad purgationē ꝑ ꝑte ad coronā : ꝛ ita de sctis alijs. Ne igiẗ irascaris nobis q te nouimus:sed potius

Dei ira ignis dicitur

6 Effunde iraʒ tuā in gentes que te nō nouerunt: ꝛ in regna que nomen tuū non inuocauerunt.

Effunde].i.effundes vt multa ꝛ abundāter:ꝛ retorquebis[iram tuam].i.effectū iustitie tue ꝛ vindictaʒ[in gentes que te nō nouerunt]nec scire voluerunt nec timere vel diligere: vt sicut nos opprimunt tuis virtutibus obuianẗ[ꝛ in regna que nomen tuū nō inuocauerunt]sed tm̄ nomina idoloꝝ suorum seu demonioꝝ ꝛ creaturā nō creatorē. Per gentes accipit subditos.per regna ipsos reges.hoc aūt nō optando dicit sed prophetiʒando: nec solum nō inuocauerunt:sed insuper oppugnauerunt.

7 Quia comederūt iacob: ꝛ locū ei⁹ desolauerūt.

Quia]tales gentes[comederūt iacob].i.destruxerūt iudaicum populū:vt nō cōpareat sicut nec res comesta [ꝛ locum eius]scʒ ciuitatē ꝛ templū vbi cōgregabanẗ ad festa[desolauerunt]nudādo rebus ꝛ personis. Uel de ecclesia[qꝛ comederunt].i.in suū malignū corpus: hoc est in suā societatem ꝛ nequitiā transire cogentes sibi incorporauerūt[iacob].i. populum christianū qui est minor cui seruit maior:ꝛ ad que nomen iacob est translatum[ꝛ locū eius]scʒ ecclesiā[desolauerunt].i.desolatā reliquerūt. Sed qꝛ scio te pro peccatis nos flagellare:ideo precor

8 Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum : cito anticipent nos misericordie tue : quia pauperes facti sumus nimis.

Ne memineris iniquitatū nostrarū] hec cōfessio delictoꝝ veniā ꝓuocat[antiquarū]non dicit hoc de preteritis tm̄: sed [antiquarū].i.similiū antiquis quibus sepe peccauimus[cito anticipēt nos misericordie tue]vt liberemur a miserijs.ꝛ hoc est nobis necessariū[qꝛ pauperes].i.miseri ꝛ indigētes[facti sumus nimis].i.valde. Uel de ecclesia preueniant ad bene operandum[cito anticipēt nos misericordie tue]ante mortē ꝛ iudicium

i. Cor. iij.

⁊ iudicium ne ad iudiciũ dãnandi veniamus:q2 nisi indulgẽtia pueniat in iudicio nõ absoluit reus[q2 pauperes]a meritis ⁊ nõ sufficiẽtes ad salutẽ vel isirmi ⁊ impotẽtes ad satisfaciẽdũ de pctis ⁊ bñ opandũ[facti sumus nimis]⁊ plus q̃ dici possit:hoc dicit ne qs de actib⁹ suis psumat. Jõ sequitur.

talia lra non habet et

9 Adiuua nos deus salutaris noster:† ⁊ pp̃ter gloriam nominis tui dñe libera nos: ⁊ ppitius esto peccatis nostris propter nomen tuum.

ℭ Adiuua nos]in bello defensionis legis cõtra aduersarios: q2 nos isirmi sumus[deus salutaris]⁊ saluator[noster]quia nõ in nostris sed in tuis virtutib⁹ cõfidimus[⁊ pp gloriã nominis tui]amplificãdã o[dñe libera nos]a malis vt erepti nomini tuo gloriã ⁊ honorẽ reddamus. Uel de ecclesia[adiuua nos]p gratiã vt isirmitas nostra adiuuet ad bona faciẽda[de⁹ salutaris noster]q necessarius es isirmitati nr̃e[⁊ pp gloriã nois tui]vt qui gloriat nõ in seipso:s3 in dño gloriet.o[dñe libera nos]a cõformitate malo2:liberat etiã ⁊ eruit a malis de⁹ cũ adiuuat ad faciẽdã iustitiã[et]ne ipediant nos ad h peccata nr̃a[ppitius esto peccatis nr̃is pp nomẽ tuũ]nõ pp nos ⁊ meritũ nostrũ.i.pietate sancti nois tui tribuatur nobis qd nõ põt haberi actib⁹ nostris. Et ista fac nobis

ne/ pn dicãt gentes.

10 † Ne forte dicãt in gentibus vbi est deus eo2ũ: ⁊ innotescat in nationibus corã oculis nostris.

ℭ Ne forte]nobis deficiẽtib⁹[dicant in gentib⁹]illud vsitatũ p rfidis:sc3[vbi est deus eo2]quasi dicãt:illi nõ habẽt deũ adiutorẽ:q2 vel nõ est/vel nõ põt/aut non curat suos adiuuare:hec insultatio nõ est ferẽda. Unde nõ pmittas vt h dicãt:cum in hoc nõ tñ in nos:sed in te delinquant:s3 potius[⁊ innotescat]idest manifesta fiat[in nationibus]ita q omnes nationes sciant[coram oculis nostris].i.cito fiat vt ⁊ nos eam videamus ad laudem tuam.

vin dicta. intret i spectũ tuum.

11 † Ultio sanguinis seruo2 tuo2 q effusus est:† introeat in cõspectu tuo gemitus cõpeditorum.

ℭ Ultio]sc3 tẽporalis vt euadãt eternã[sanguinis seruorum tuo2 q effusus est]abundãter.i.vt videamus illos cõuersos qui mõ psequunt: ⁊ sic accipit in bono de vltione pñti. Uel accipi põt de pena eterna sic[Et inotescat in nationib⁹ corã oculis nostris[vltio sanguinis seruo2 tuorũ q effusus est].i.sume vindictã de malis q fuderũt sanguinẽ seruo2 tuo2: ⁊ in fine ita fiet:q2 vel h in cõuersis perimit iniquitas qd ante optauerat:vel in fine peunt qd hic dicit nõ optãdo sed pphetiçãdo malis ita fiat. Et[introeat in cõspectu tuo].i.ante cõspectũ tuũ[gemitus cõpedito2]quos gẽtiles ⁊ tyrãni vel ipse tribulationes vinxerũt. Uel[cõpedito2]cor2uptibilitate carnis que aggrauat aiam qui te p lõgas lachrymas requirẽtes absolui ⁊ tecũ eẽ desiderãt. Uel[cõpedito2].i.vinculis charitatis astricto2 orantium pro 2uersione malo2. Uel cõpedes sunt precepta dei qbus colligant sancti que patienter sustentata vertuntur in ornamẽta. Deinde quid gemitus compeditorum petat ostendit dicens.

ired pe in adoptionẽ. morte punito rum.

12 Secundum magnitudinem brachij tui:† posside filios † mortificatorum.

ℭ Scdm magnitudinẽ brachij tui].i.potentie ⁊ fortitudinis tue[posside].i.respice in adoptione ⁊ defende ne ecclesia in fratrib⁹ deficiat: ⁊ ne aliquo errore maculent[filios].i.posteros ⁊ imitatores[mortificato2].i.marty2 qui in eũ pro cui⁹ noie passos eos nouerũt exhortãte eo2 gloria ad imitãdum eo2 exẽpla accensi nõ territi crediderũt. Et est ista pia pcatio:ne filios eo2 pyciat qui pro eo puniti sunt: sed multiplicet ne infructuosus sit sanguis eo2ũ posteris: vt inde crescat seges vnde putabatur peritura.

13 † Et redde vicinis nostris † septuplum in † sinu eo2um:† improperium ipso2u3 quod exprobrauerunt tibi domine.

inõ h 3 septies tm. sinus. oppro briũ eo rum.

ℭ Et redde vicinis nostris]inter quos habitamus vsq3 ad separationẽ futurã[septuplu3].i.plenã ⁊ perfectã vindictã:q2 hoc numero pfectio ⁊ plenitudo significari solet: ⁊ hoc[in sinu eo2]nunc in hac vita vt nõ iudicij pena dãnent: vel[septuplũ].i.pfectionẽ doni celestis vt spiritusancto cõpleãtur: ⁊ redde eis[iproperiũ ipsorũ qd exprobrauerũt tibi dñe].i.fac vt pro iniurijs ⁊ opprobrijs que fecerũt reddant laudes que est gloriosa vindicatio qñ deus inimicorũ ore laudat: ⁊ sic accipit in bono ⁊ dicit optando. Uel accipit in malo:vt[redde septuplũ].i.pfectionẽ pene in futuro:sc3[iproperiũ ipso2].i.penã pro iproperio[qd exprobrauerunt tibi domine]sanctos tuos in qbus habitas affligẽdo arbitrãtes in eis delere nomẽ tuũ de terra: ⁊ sic dicit nõ mala optando sed iusta pronuntiando ⁊ vera prophetiçando. Jllis ita.

14 Nos autem populus tuus ⁊ oues † pascue tue: confitebimur tibi in † seculum.

gregis tui. eternũ

ℭ Nos autẽ]quos putabãt se pdere[populus tuus]in te per baptismũ regenerati ⁊ fide cõgregati[⁊ oues pascue tue]sacramẽtis ⁊ doctrina tua pasti ⁊ nutriti[2fitebimur tibi]idest laudabimus te:vt qui gloriatur in domino glorietur[in seculum].i.pseuerãter vsq3 in finem seculi nõ delebitur ecclesia vt putatur ab hereticis. Et hoc est quod subdit

15 In generatione ⁊ generationem annuntiabimus laudem tuam.

ℭ In gnõne]presenti[⁊ gnõnem]succedentẽ.i.de gnõne vna in alterã: ⁊ in omnẽ gnõnẽ idem qd dixerat in seculũ[annuntiabimus]alijs[laudẽ tuam]que vt taceret nos delere ⁊ finire conabant. Uel[in gnõne ⁊ gnõne3].i.quãdiu seculũ durabit pñs ⁊ futurũ[annũtiabimus laudẽ tuã]in h seculo pro alio2 istructiõe: ⁊ in futuro pro debito honore. Oratio.

Ntecipa dñe misericordiã tuam prius q̃ çelus ire tue desęuiat: vt adiuti patrocinijs beato2um quo2 propter te sanguis effusus est propitiatiõe tua peccatorum veniam cõsequamur. Per dominum.

ℭ Psalmus de primo aduẽtu chri.s.in carne: ⁊ de iceptiõe ac pfectõe ecclesie:cui⁹ pcessus ⁊ status hic designat sub noie vinee. Psal.LXXIX.

1 Ui † regis israel intende: qui deducis velut † ouem ioseph.

pascis oues.

Auctor psalmi pphe ta dauid. ¶ Titulus talis est. In finẽ pro his qui commutabuntur: psalmus pro assirijs testimonium asaph. Et est sensus psalmus iste dirigens nos in finẽ.i.est in chr̃m est testimoniũ asaph.i.illius pris synagoge que credit ⁊ cõfitetur chr̃m in carne venturũ:pro his q cõmutabunt in melius ⁊ pro assirijs.i.dirigẽtib⁹ se vt iam nõ sint generatio que nõ direxit cor suũ sed dirigẽs se ad chr̃m. Assirij enĩ interpretant dirigentes ⁊ sunt idem qui cõmutantur ⁊ assirij. ¶ Materia.aduẽtus christi in carnẽ ⁊ processus ecclesie sub noie vinee. ¶ Intẽtio.monere in melius cõmutari: ⁊ ad christum dirigi. ¶ Snia in gñali. Propheta in isto psalmo in psona asaph.i.fidelis 2gregationis precat pmũ aduentũ christi per quẽ fit reparatio generis humani: ⁊ agit de vinea que est ecclesia ostẽdẽs quõ sit icepta ⁊ pfecta. ¶ Snia in spãli. Asaph ergo qui in pcedẽtib⁹ psalmis pro peccatis synagoge trepidus orabat:iam de illius cõuersione presumit: ⁊ testimonium dat de aduentu christi quẽ precat.d.[Qui regis israel].i.iudeos spiritualiter te videntes[intẽde].i.intentũ te prebe regimini: ⁊ intẽrius rege quos regis:rexisti nos p ministrũ angelum tuũ:iam veni nos regere p teipsum[qui deducis velut

Assirij q interpretant.

Ioseph qd interpretatur.

duem ioseph ipm.i.significatu ioseph.i.fidelē populū de gentibus adauctu; parieti de circumcisione. Ioseph enī; iterpretatur augmētum: ⁊ mortuo grano frumēti auctus est multus populus dei: primo reductam velut a spinis ducit ad caulas fidei tanq̄ oues ad pascua: ⁊ deducit de bono in meliūs: ⁊ de virtute in virtutē. Per israel legez habētes accipe perfectos qui regunt ⁊ alios: per ioseph rudes ⁊ simplices. Unde regitur israel tanq̄ maior: ducitur ioseph tanq̄ minor.

† appare. † effrem

2 **Qui sedes super cherubin: † manifestare coram † effraim beniamin ⁊ manasse.**

¶ Qui sedes super cherubin] i. qui in secreto maiestatis tue super illam plenitudinē sciētie celestiu; virtutū ⁊ potestatū [manifestare coram effraim, beniamin, ⁊ manasse] quasi dicat tu qui angelis es notus appare ⁊ inotesce hoibus: manifesta te in carne: ⁊ huic mundo te vidēdum prebe: faciēs in eis has virtutes que his significātur noibus. i. eos fructificare: ⁊ filios dextere: ⁊ posteriorū oblitos. Effraim enim interpretatur fructificatio: beniamin filius dextere: manasse obliuio. Illi quippe sunt idonei videre te qui fructus dignos penitētie faciunt: ⁊ hi qui in sancto opere fortes sunt: ⁊ hi q̄ posteriorū: sc; terrenorū obliti in anteriora: sc; eterna se extēdunt.

Effraim qd interpretatur.

3 **Excita potentiā tuā ⁊ veni: vt saluos facias nos.**

¶ Excita] siue suscita [potētiam tuam] ⁊ fortitudinē quā egyptijs ⁊ filijs israel ostēdisti: quasi eni; impotēs videris quando populus tuus absq; defensore traditur inimicis [⁊ veni] per effectū potētie tue adiuuando nos qui derelinquēdo nos videris recessisse [vt saluos facias nos] vt sicut illos eruisti de egypto: ita nos salues a peccatis ⁊ a potāte ⁊ oppressione psequētium quas meremur pro eis. Uel [veni] tu ipse in carne ⁊ [excita] idest ostende [potētiam tuā] in resurrectiōe qui visus es infirmus in passione. i. crucifixus ex infirmitate resurge ex virtute [vt saluos facias nos] a malis omnibus. Deinde loquens ad patrem ait. O

† illumina.

4 **Deus conuerte nos: ⁊ † ostende faciem tuam: ⁊ salui erimus.**

¶ Deus cōuerte nos] a vetustate in nouitatē a culpa ad gratiam: auersi enim sumus a te ⁊ nō cōuertemur nisi tu facias [⁊ ostende faciē tuā] idest filium tuu; qui est imago tua [Et salui erimus] per ipsum. Uel [ostende faciē tuam] per placationē ⁊ gratiam. i. auxiliando quā abscōdisti a nobis auxiliū tuum subtrahēdo: ⁊ ita [salui erimus] q; sine tua gratia non potest eē salus. Et q; etiā post christi aduētum q̄diu in hoc seculo sumus vbi penitus sine peccato nō viuitur etiā seruis suis dominus penitus nō placatur: ideo subiungitur. O

† vsquequo. † in

5 **Domine deus virtutum † quousq; irasceris † super orationem serui tui.**

¶ Domine deus virtutū] celestium. i. angelorum quibus nos socij sumus futuri [quousq; irasceris sup oratione serui tui] nō auferēdo flagella a nobis: ⁊ si olim irascebaris super orationē inimici tui. i. eram inimicus ne irascaris sup orationē iam serui tui sed miserearis: partim iam transit ira a seruo in eo qd imppetuū non dānat: sed adhuc remanet in hoc q; flagello nō pcit: flagellat enim omnē filium quē recipit. Irascit ergo dñs seruis suis: sed tamē nō vt iudex dānans: imo vt pater corrigēs. Et iterum quousq; ira cessauerit.

Heb.12.

† potabis nos.

6 **Cibabis nos pane lachrymarum: ⁊ † potum dabis nobis in lachrymis in mensura.**

¶ Cibabis nos pane lachrymarū] i. eruditione flagellorū: ⁊ hī panis cibus est: q; sic non extinguimur sed erudimur. Addit ⁊ de potu [⁊ potum dabis nobis in lachrymis in mēsura] i. pro viribus: ⁊ s̄m qd ferre possumus: vel pro modo culpe: ⁊ s̄m q; meruimus. Uel lachrymarū panis ⁊ potus intelligit gratia compunctionis: quia eos quos repleuerit gaudētes in spe: ⁊ fortes in tribulatione facit sicut panis cor hois confirmat ⁊ potus letificat. Bene autē in mēsura dicitur: quia omnis electorū gratia ⁊ tentatio iuxta mēsuram a dño disponit: vt nec de gratia habeāt quātū volunt: nec de tētatione perferant supra id quod possunt. Deinde exponit lachrymas. O.

7 **Posuisti nos in contradictionez vicinis nostris: ⁊ inimici nostri subsannauerunt nos.**

¶ Posuisti nos in cōtradictionē vicinis nostris] qui in circuitu nostro sunt vt contradicerēt verbis nostris: plane hoc factum est: de a saph enim idest de fideli synagoga electi sunt q ad gētes irent: ⁊ christum predicarēt. Quibus contradicebatur: sed cōtradictor vincebatur: ⁊ ex cōtradictore fidelis efficiebatur. Inde martyres cibati sunt de pane lachrymaru; ⁊ potati in lachrymis: sed in mēsura non amplius q; poterant ferre [⁊ inimici nostri] ⁊ hostes fidei nō tm̄ ɔtradixerunt: sed etiam [subsannauerunt] ⁊ irriserunt [nos] quasi colētes mortuum: adorantes crucifixum: sed l; tanta passuri simus: non tamē minus eum optamus: sed iterum oramus. O

† vide deus.

8 **† Deus virtutum conuerte nos: ⁊ ostende faciez tuam ⁊ salui erimus.**

¶ Deus virtutum cōuerte nos] ad te [⁊ ostende faciem tuā] idest filium tuum per quē tu cognitus es qui dicit: qui videt me videt ⁊ patrē [⁊ salui erimus] portando imaginē eius: de hoc versu habes etiam supra. Desiderantis mos est frequenter repetere qui tantis precibus studet orare. Ostende inquā faciem tuam ⁊ imple in rebus quod premonstrasti in figuris. Quas figuras subsequēter enumerādo ostendit quomodo ecclesia primo incepit ⁊ fuit in iudeis: ⁊ postea translata est ⁊ perfecta in gentibus: quasi dicat debes hoc quod oro facere: quia iam.

† tes

9 **Vineam † de egypto transtulisti: eiecisti gentes ⁊ plantasti eam.**

¶ Uineam] idest populum israel: vnde christus ⁊ primi credentes: quē populum ideo vineā vocat: quia in modū vinee eum dominus ad excolēdum ⁊ regēdum susceperat: ⁊ sicut vinea ceteris arboribus est hominibus charior: sic populus israel pre ceteris populis fuit deo gratior. [de egypto trāstulisti] in terram promissionis [eiecisti gentes] septem de terra illa quādiu possederant [⁊ plantasti] vt agricola [eam] sc; vineā ibi. i. habitationē eiꝰ firmasti ⁊ secure habitare fecisti.

† vie fecisti.

10 **† Dux itineris fuisti in conspectu eius: ⁊ plantasti radices eius: ⁊ impleuit terram.**

¶ Dux itineris fuisti in conspectu eius] in colūna nubis per diem: ⁊ in colūna ignis per noctē: cuq; duce ⁊ rectore de egypto exierunt: per desertum transierunt: in terram promissionis venerunt [et] ibi [plantasti] idest cōstituisti ⁊ firmiter stabilisti [radices eius] i. duces ⁊ principes ac sanctos patres ⁊ prophetas [⁊ impleuit terrā] promissionis per prolis multiplicationē: iuxta quod alibi scriptum est. Et benedixit eis: ⁊ multiplicati sunt nimis. L; hec synagogam figurauerint: tamen ad ecclesiam referenda sunt que a tenebris cecitatis ad lucem fidei ⁊ celestem dignitatem eiectis vitiorū gentibus translata est ⁊ plantata in virtutibus que spiritusancto precunte ducitur spirituali itinere bonorū operum per hoc desertum secularis vie idest mandata per que graderetur largita sunt plantatis in ea doctoribus per quos in omnem terram euangeliorum sonus nuntiaretur: ⁊ sic illa vinea modo impleuit totam terram: que impletio modo fit ⁊ fiet vsq; in finem mundi dum quotidie conuertuntur aliqui. Deinde de initio vinee latius repetit dicens. Sed prius

Gen.1.

11 **Operuit montes vmbra eius: ⁊ arbusta eius cedros dei.**

¶ Operuit

¶ Operuit montes]scilicet ꝓphetas[vmbra eius]scilicet vinee:idest vmbrosa ⁊ obscura locutio.obscure enim ⁊ in figuris locuti sunt futura que annuntiauerunt, vmbra etiam fuerunt circūcisio ⁊ sacrificia. Sed post vmbram venit veritas ⁊ manifestatio. Unde sequitur[⁊ arbusta]que crescunt circa arborē.i.excrementa ⁊ augmenta[eius] operuerunt[cedros dei].i. Aplos ⁊ doctores noui testamenti. Ideo autem dicit cedros dei:quia sunt cedri euertende:scilicet superbi qui sunt cedri seculi:sed non dei. Exposita ergo altitudine vinee exponit eius latitudinem dicens.

(12 † ex/tendisti, † eius.) † Extendit palmites † suas vsqꝫ ad mare: ⁊ vsqꝫ ad flumen propagines eius.

¶ Extendit]dominus ad hierusalem[palmites suas].i.filios vsqꝫ ad mare]scilicet mediterraneum quod erat terminus iudee a parte occidentali[⁊ vsqꝫ ad flumen]scilicet eufratem quod erat terminus terre promissionis a parte orientis[propagines]idest generationes[eius]per palmites ⁊ ꝓpagines maiores ⁊ minores scilicet tota generatio illius gentis intelligitur quam dominus infra dictos terminos dilatauit. Nos sumus vites qui ex vinea illa fronduimus:⁊ vsqꝫ ad mare.i. baptismum accessimus:⁊ vsqꝫ ad flumen propagines eius: vt q in ea nascunt̄ baptismo abluant̄. Et qꝛ talis est vinea:ꝗ

(13 † trāseūtes.) Ut quid destruxisti maceriam eius: ⁊ vindemiāt eam omnes † qui pretergrediuntur viam.

¶ Ut quid destruxisti maceriam] ⁊ sepem[eius]idest munitionem:scilicet subtrahendo protectionez tuam qua tanꝗ sepi muniebatur[⁊ vindemiant eam].i.conculcant ⁊ deuastāt [omnes qui pretergrediuntur viam legis ⁊ mandatorūꝫ dei: scilicꝫ gētes que idola colunt. Uel[omnes qui pretergrediūtur] ⁊ pertranseunt[viam]idest quicūqꝫ viatores extranei. Tunc munitio synagoge deposita est cum ei cecitas propter suam superbiam contigit ⁊ spoliatur ab his qui per huius seculi viam ad deum transeunt dum iudeos predicādo cōuerti faciunt. Et hoc totum referri potest ad persecutiones ecclesie. Deinde exponit qualiter vindemiauerunt dicens.

(14 † de/uastauit.) † Exterminauit eam aper de silua: ⁊ singularis ferus depastus est eam.

¶ Exterminauit].i.ex̄ terminos suos eiecit ⁊ deuastauit[eaz] vineam[aper de silua]idest gentilis populus ferus ⁊ incultus[⁊ singularis ferus]scilicet idem populus singularis propter superbiam ⁊ ferus propter crudelitatem[depastus est eam idest depascendo consumpsit:quia eam deuastauerunt; ac vsibus ⁊ seruitijs suis subiugauerunt. Et hec ad ecclesiam referri possunt contra quam populus gentium crudeliter seuiebat. In apro etiam ⁊ singulari fero imanitas diaboli intelligitur:a quo hodie ecclesia deuastatur qui fortis ⁊ ferus est ⁊ de silua:quia cogitationes eius aggrestes ⁊ deuie sunt:⁊ singularis in superbia. Sed tu o

(15) Deus virtutum conuertere:respice de celo ⁊ vide ⁊ visita vineam istam.

¶ Deus virtutum]celestium ⁊ terrestrium[conuertere] ab ira ad misericordiam ⁊ ad nos per condescensionem bonitatis tue:quia dūꝫ affligimur videris a nobis auersus[respice] intuitu misericordie ⁊ oculo clementie[de celo]celorūꝫ ⁊ de tue deitatis secreto[⁊ vide]per misericordiam quibus peccatis laboret ⁊ pereat homo[⁊ visita]per gratiam[vineā istā] scilicet ecclesiam.i.infirmaꝫ sana. Misericordia est qua peccata dimittuntur:gratia est qua beneficia irrogantur. Uisita sicut medicus infirmum ⁊ sana. (Mīa peccata dimittuntur.)

(16 † bois.) Et perfice eam quam plantauit dextera tua: ⁊ super filium † quem confirmasti tibi.

¶ Et perfice]fidelibus in populo gentium ⁊ reliquijs israel[eam]non aliam instime[quā plantauit].i.inchoauit[dextera].i.potentia ⁊ propitiatio[tua]vna enim ⁊ eadeꝫ vinea est que incepit a iudeis ⁊ perficitur in gentibus:⁊ si altera gens det principium altera perfectionem[⁊ super filium]scilicet christum perfice[quem confirmasti tibi].i.ad tuū honorem dicens.hic est filius meus dilectus:in quo ꝯfirmatus est christus apud homines qui solus est fundamentum quod nemo mutare potest. Et sic erit ⁊ reuera perficies:quia remittentur eis peccata ⁊ ita perficietur vinea:quia

(17 † suc/censa. † effossa) † Incēsa igni ⁊ † suffossa:ab increpatione vultus tui peribunt.

¶ Incensa igni].i.peccata que veniūt ex amore male accendēte[⁊ suffossa].i.pctā q̄ veniūt ex timore male humiliāte: fossa eni humilitatē designat:⁊ p hec duo oīa pctā intelligunt̄. Sicut.n.oīa iusta opa bono timore vel bono amore fiunt:sic malo amore ⁊ malo timore pctā oīa cōmittunt̄[peribūt] ⁊ delebunt̄[ab increpatione vultus tui].i.p increpationē filij tui q vult⁹ tuus ⁊ imago dicit̄. Quid.n.increpat chr̄s nisi pctā? Et qꝛ ex aduētu filij tāta pcedit vtilitas:ideo vt hec oīa impleant̄.

(18) Fiat manus tua super virum dextere tue: ⁊ super filium hominis quem confirmasti tibi.

¶ Fiat man⁹ tua]o deus.i.mīa tua[sup virūꝫ dextere tue].i. chr̄m ad ꝓducēdū eū.i.opatio tua ad effectū ꝓmissa ꝓducat scꝫ incarnationē[et]pro.i.[sup filiū hoīs].i.virginis p assumptionē carnis nō hoīūꝫ[quē].i.filiū[ꝯfirmasti tibi]qꝛ sic nobis ꝯiūctus est ex carne vt de⁹ etiā sit ex diuinitate. Et hō vir dextere ⁊ fili⁹ hoīs dicit̄:qꝛ ⁊ potētiā diuinitatis habuit:vnde ad dexterā dei patris sedet ⁊ humanitatē iter nos assumpsit ex eo ꝙ filius hoīs fuit qui nisi potens per diuinitatē fuisset nequaꝗ nos per humanitatem redimere potuisset.

(19) Et non discedimus a te:viuificabis nos ⁊ nomē tuum inuocabimus.

¶ Et]si hec feceris ⁊ filium miseris[nō discedimus]vltra[a te]per cōuersionē a fide ⁊ dilectione. Quis eniꝫ nos separabit a charitate dei:[viuificabis nos]vita grē:nā mortui eramus pctīs nosqꝫ innouabis:⁊ vitā interioris hoīs donabis vt te amemus nō terrena in quibus prius mortui eramus:scilꝫ in amando terrena ⁊ eis inherendo[⁊ nomen tuuꝫ inuocabimus]te exorando vt nobis dulcis remissor sis peccatorū nostrorum ⁊ pius largitor eternorum bonorum:⁊ te diligendo qui eris nobis totum iuuamen. Quod vt sit ⁊ vt summam mee intentionis concludam. (Rom. 8)

(20) Domine deus virtutum conuerte nos: ⁊ ostende faciem tuam ⁊ salui erimus.

¶ Dñe de⁹ virtutū ꝯuerte nos]a vetustate in nouitatē,⁊ ad te ꝑfecte diligēdū[⁊ ostēde faciē tuā].i.chr̄m q est imago ⁊ facies tua ⁊ illuminatio vult⁹ tui:in quo manes ⁊ qui manet in te[⁊ salui erimus]p ipm a malis oīb⁹. Uel[ostēde faciē tuā] hic p piā illuminationē ⁊ in futuro p aptā visionē[⁊ salui erimus]qꝛ in clara ⁊ ꝑfecta fruitione ꝯsistit eterna salus. Hec iā supius dixerat:ꝫ piū aiuꝫ qđ delectat orare libēter ⁊ frequēter delectat replicare.hic eni(vt dicit Augu.)est ꝯsumatio totius orōnis chr̄iane. Magna ideo est suauitas hui⁹ ꝟsiculi:in hoc eni regulā toti⁹ religionis exponit. Prio eni de⁹ nos ꝯuertit tūc:⁊ nō ante faciē suā ostēdit.i.lumine pietatis nos īspicit post qđ tandē nos saluat:hūc ergo ꝓpħa iterat:qꝛ p ipꝫ qsqꝫ breuiter qđ expedit implorat. Iste etiā versus ter ponit̄ hic ꝓpter triplicem faciem christi que tripliciter nos conuertit. Est enim facies nascentis:morientis:iudicantis. Prima conuertit nos a superbia ⁊ vanitate mundi:qꝛ christus in natiuitate humiliauit se formā serui accipiens. Scđa a concupiscētia ⁊ voluptate carnis:quia tunc aruit tanꝗ testa virtus eius. Tertia ab auaritia ⁊ amore temporaliū:pro qbus in iudicio (August.) (ps. 21.)

exprobrabit dominus reprobis dicens esuriui ⁊c. Oro.

Visita domine vineam tuam quaz de egypti tribulatione potenti dextera liberasti: vt respectu vultus tui viuificata bonorum in te fructuum vbertate letetur. Per dominum.

¶ Psalmus de inductione fidelium ad laudādū deū: ac de pressura ecclie: bonorūq; probatione ⁊ malorum reprobatione. Psal.LXXX.

† Exultate deo adiutori nostro: iubilate deo iacob.

Auctor psalmi propheta Dauid. ¶ Titulus est. In finez pro torcularibus quinta sabbati psalmus ipsi Asaph. Et est sensus: psalmus ille dirigens nos in finem: idest christum cantatur ipsi Asaph: idest dominice congregationi ⁊ cantatur ipso Asaph. Asaph enim sibiipsi loquitur. psalmus dico agēs pro torcularibus: idest de ecclesijs in quibus est pressura tribulationum: ⁊ habitus quinta sabbati: idest loquēs de baptiçatis ⁊ baptiçandis aqua baptismi quod figuratum est per opus quinte sabbati quando creauit deus ex aquis pisces ⁊ aues. Sicut enim vinum ⁊ oleum pressura torcularis eliquata reconduntur ⁊ acinum ⁊ amurca proijciuntur: ita accedente tētatione iustus iustior fit ⁊ sordidus magis sordescit. Similiter ⁊ de renatis ex aqua baptismi alij sunt pisces. i. carnales: alij aues. i. spirituales. Cantatur ergo pro torcularibus ⁊ quinta sabbati. i. de pssura discernente renatos ex aqua baptismi. ¶ Materia. laus ⁊ beneficia dei ac igratitudo populi israelitici: pressura quoq; fidelium ac probatio bonorum ⁊ reprobatio malorum. ¶ Intentio. monere fideles vt multis modis deum propter beneficia exhibita magnificent ⁊ ingrati non existant: contēptisq; his terrenis ad celestia mēte ascendant. ¶ Sententia in generali. Propheta in isto psalmo in persona Asaph. i. fidelis cōgregationis loquitur sibiipsi: scilicet dominice congregationi iam credenti ⁊ incitans bonos ad dei laudem admonet: vt ad quod peruenerūt in hoc permaneāt vsq; in finem: ⁊ vt mali ad suum se referant finez amore premij vel timore iudicij: ostendens vnde gaudendū sit: quidue timendum: quid appetendum: ⁊ quid cauendum. ¶ Sententia in speciali. Asaph ergo quasi pposita sibi imagine cuiusdam solēnitatis electos ad celebritatem incitat dicens. O cōgregatio dei [Exultate deo] voce oris clamando quicquid de illo verbis explicare potestis [adiutori nostro] in bonis agendis ⁊ malis tolerandis. Exultent alij mundo, vos deo: alij vētri deo suo: vos deo vestro: alij deceptori suo: vos adiutori vestro: [iubilate] gaudio cordis qd non potestis explicare verbis. Iubilus enim est gaudium animi qd nec oino pōt exprimi nec taceri [deo iacob] quia ⁊ vos ptinetis ad iacob: imo vos estis iacob: scz minor populus cui seruit maior. Et

† accipite. † Sumite psalmum ⁊ date tympanum: psalteriū iocundum cum cythara.

¶ Sumite psalmū] idest spiritualia que de superiori ⁊ a deo sunt: sicut psalterium a superiori sonat [⁊ date tympanuz] i. carnalia per coriuz tympani designata que a vobis sunt. q. d. accipite mandata celestia ⁊ date opera implendo eaq; [psalterium] quod ponitur hic pro psalmo [iocundum est cum cythara] que ponit pro tympano. i. verbo. de operibus respondere est delectabile. psalmi sunt iste materiales voces qbus per singulos versus tanq; per diuersas cordas sonat nobis a supiori dulciter spiritussanctus: ⁊ modo quasi in acutis vocibus modo in remissis informat in maiorib⁹ ⁊ minoribus preceptis. Tympanum vero quod fit de corio ad carnem pertinet. In hoc ergo admoniti sumus vt predicationi verbi dei corporalibus respondeamus operibus.

† Bucinate in neomenia tuba: in insigni die solēnitatis vestre. — 3 † tuba canite in initio mensis tube.

¶ Bucinate] idest resonate [tuba in neomenia] idest in nouilunio: scilicet [in insigni] ⁊ preclaro [die solēnitatis vestre] scilicet festi tubaruz quod est prima die mēsis septembris. hec loquitur Asaph spiritualiter christianis. q. d. Sumite ⁊ date ac bucinate ⁊ ne terreamini: sed quod iudei faciebant hystorialiter vos facite spiritualiter in inouatione vestra: in mente ⁊ anima annuntiate ⁊ predicate alijs clarius: ⁊ cōfidenter nouam vitam quam noua luna significat: ⁊ hoc tempore gratie quod est insignis dies solēnitatis nostre qua nobis a vitijs semper feriandum est: de qua die alibi dicitur. Hec est dies quā fecit dns: exultem⁹ ⁊ letemur in ea. Ideo sic est faciēdū. — Ps.117.

Quia preceptū † in israel est: ⁊ iudiciū deo iacob. — 4 † ipsi

¶ Quia] hoc [preceptum] est a deo [in israel] i. in iudeis ⁊ ad litteram ⁊ spiritualiter inde a deo iudicandi si non feceritis. Unde sequitur [⁊ iudicium] cum precepto est [deo iacob] cōtra negligētes. i. qr iudex futurus est qui hoc precipit ⁊ faciet vindictam de precepti ob missione. vbi preceptum ibi ⁊ iudicium. Qui enim in lege peccauerunt per legez iudicabuntur. Unde dicitur: hoc fac ⁊ viues. q. d. si non feceris morieris iam iudicatus. Et — Luc.10.

Testimonium in ioseph posuit illud: † cuz exiret de terra egypti: linguaz quā nō nouerat audiuit. — 5 † dum

¶ Testimonium] idest preceptuz sub attestatione. Uel [Testimonium] rei future [in ioseph] i. in ipso populo israel quē vocat ioseph pper primogenituram ad ipsuz translatā. vel eo q ille populus occasione sui venit in egyptum ⁊ multiplicatus est per eum [posuit illud] preceptum ⁊ subdit quando [quia cum exiret] idem populus [de terra egypti] per mare rubrum: tunc in deserto [linguā quā non nouerat audiuit] i. legē p Moysen datā in qua ⁊ hec ⁊ alia pcepta accepit. Uel [Testimoniū] i. pceptū [illud posuit in Ioseph] i. in gētibus adauctis p fidē. Ioseph eni interpretat augmentū: qr cū exiret] ille populus gentium per fidem ⁊ baptismum [de terra egypti] idest de tenebris infidelitatis ⁊ ignorantie: tunc in ecclesia [linguam quam non nouerat audiuit] idest precepta euāgelij que prius ignorabat accepit. Sic ⁊ nos si volumus linguam incognitam noscere: scilicet sacram scripturam intelligere: oportet vt exeamus de egypto. i. de tenebris pctōrū: ⁊ tunc audiemus verba que non audieramus: ⁊ percipiemus mysteria que nō noueramus. Et tunc dominus

† Diuertit ab oneribus dorsuz eius: manus eius in cophino seruierunt. — 6 † auertit.

¶ Diuertit] ⁊ liberauit [dorsum eius] scilicet populi iudaici [ab oneribus] quibus exercebat eos Pharao in luto ⁊ latere: quia [manus eius in cophino seruierunt] idest in instrumēto seu vase quo populus lutum ⁊ terram portabat vnde lateres faciebat: quasi diceret: liberauit eos a vili seruitute educēdo de egypto. sic dominus [Diuertit] a sarcina peccatorum [dorsum] ⁊ rationem gentium: quia [manus eius in cophino seruierunt] i. in seruili opere: scilicet in terrenis ⁊ lutosis operibus ⁊ in immundicijs peccatorum. peccata enim seruilia opera sunt. iuxta illud. Qui facit peccatū: seruus est peccati. Deinde mutata persona inducit deum loquentem. Sed — Joā.8.

In tribulatione inuocasti me ⁊ † liberaui te: exaudiui te in abscōdito tempestatis: pbaui te † apud aquam contradictionis. — 7 † erui. † in aq̄

¶ In tribulatione] dum premebaris labore ⁊ dura seruitute] inuocasti me] pro liberatione [⁊ liberaui te] in signis ⁊ prodigijs te educendo [exaudiui te in abscondito tempestatis] idest in tempestate abscondita quando nec aperte gemere

vel conqueri audebas metu egyptiorum:nunc amplius te ag-grauantium[probaui te apud aquam contradictionis]idest examinaui te vtrum esses gratus et fidelis vbi de mea potentia et bonitate desperans iurgatus es et dixisti. Nunquid poteris de petra aquam educere? Uel loquitur christiano sic. [In tribulatione]dum premereris sarcina peccatorum[inuocasti me]adiutorem[et liberaui te]exonerando[exaudiui te in abscondito tépestatis]idest in tépestate cordis et in bello suggestionis cum angeretur conscientia tua in lucta vitiorum:atqz virtutum tibi tribulato affui et te liberaui[probaui te apud aquam contradictionis]idest apud populum contradicentem. Gradiens enim viam domini multos habet contradictores et dehortatores/insultatores/et detractatores:has aquas passus est dominus et in eis nos pbat:sed ipse eas transiuit vt nos faceret eas nó timere. Hactenus egit de oleo torcularis.i.de bonis. Deinde agit de amurca.i.de reprobis.q.d. Quia tot beneficia feci

† loqr 8 † testificabor tibi. † nec

Audi populus meus: et † contestabor te:israel si audieris me non erit in te deus recés † neqz adorabis deum alienum.

¶ Audi]idest intellige[populus meus]cui specialem legem dedi et specialia bona iam tradidi[et contestabor te]idest testis ero veritatis et eorum que sum dicturus. Quodcúqz aút populo suo dixit etiam nobis loquitur:deinde quid velit eú intelligere subdit:o[israel si audieris me]et monita mea mihi obediendo[non erit in te]idest in corde tuo[deus recens] idest nouiter et ad tempus factus:deus enim noster est sempiternus. Quod quisqz cupit et veneratur hoc illi deus est:sicut idolum vel aurum seu quelibet creatura:ac libido et concupiscentia:habet enim quisqz tot deos recentes quot vitia et peccata:et semper deum recentem habet qui modo gule:modo luxurie:modo iracundie:modo superbie:et alijs huiusmodi vitijs seruit.[neqz adorabis deú alienum]et extraneum a me:studium et seruitium tuum impendendo vitijs vel cuilibet creature qd potius impendere debuisti tuo creatori.

† sum 9 † adimplebo.

Ego enim sum dominus deus † tuus qui eduxi te de terra egypti:dilata os tuú et † iplebo illud.

¶ Ego enim]nó alienus[sum dominus]et rector[deus]et creator[tuus]ille idez[qui eduxi te de terra egypti]per mare rubrum. Unde constat:quia non sum recens et ita benefeci tibi in preterito et paratus sum benefacere in futuro:vnde subdit [dilata]desiderio[os tuum]scilicet cordis ad desideranduz et petendum vtilia[et implebo illud]tuum desiderium et votum in bonis perficiendo. Non simus ergo ingrati deo nostro:non obliuiscamur in nobis deum manenté ne faciamus nobis recentem qui eduxit nos per baptismum de tenebris ignorantie:ac vitijs et operibus diabolicis:dilatemus os cordis desiderando:et os corporis verba veritatis pronuntiádo: et dñs implebit illud desideriú anime tribuendo:et illud maiorem loquendi gratiam tribuendo. Sic monuit.

† ob 10 audiuit † attédit

Et non † audiuit populus meus vocem meaz: et israel non † intendit mihi.

¶ Et non audiuit populus meus]cui legem dedi et magna feci[vocem meam]et monitionem:et ostendit quis eius vocem non audiuit dicens[et israel non intendit]et obediuit[mihi] ingratus tot beneficijs meis vt culpa cresceret:et digna vltio sequeretur. Multi sunt qui vocem domini audire contémnút: stat ad ostiú et pulsat:dicés. Aperi homo:recognosce vocem domini dei tui:volo vt aperias et ingrediar:et nó vis aperire. Nequissimus seruus est qui dominuz suú hospitari nó vult.

† affe 11 ctiones. † affectionibus.

Et dimisi eos sm † desideria cordis eorum: ibút in † adinuentionibus suis.

¶ Et]quia]ita ingrati fuerunt:ideo tanqz desperans de salute eorum[dimisi]et dedi]eos]sibi subtrahendo eis gratiam nó impartiendo malitiam vt irent[sm desideria]et affectiones [cordis eorum]non sm viam preceptorum meorum]et ipsi [ibunt in adinuentionibus suis]et affectionibus quibuslibet: ac si diceret. Quoniam sepe percussi:et disciplinam non receperunt:rogaui et non audierunt:ideo dimisi eos in voluntatibus suis vt saturati vitijs suis. Uel sic penitentiaz agant. Infelix est qui a deo non corripitur qui desiderijs cordis sui traditur:et miser qui peccans non percutitur. Malum signú est quando infirmus voluntati sue relinquit. Unde dicit Augu. qp magna ira dei est peccantes non corrigere: non flagellare eum relinquentes. Sed

Infelix est q a deo nó corripitur.

August.

12 † alia lra nó hz dimidiú ṽsiculú.

† **Si populus meus audisset me: israel si in vijs meis ambulasset.**

¶ Si populus meus audisset me]monitis meis obediendo: quod exponens subdit[israel]h est populus[si in vijs meis ambulasset]quotidie in sanctis actionibus proficiendo:et precepta mea obseruando que sunt vie perueniendi ad beatitudinem hoc est audire me. O clementissimus pater:o misericors deus:rogauit et non est auditus:quasi iratus dimittit filiú lasciuienté. Iterz videt perire et dolet:qz pereat et dicit. Si populus me[9] audisset me:israel si in vijs meis ambulasset

13 † in nihilú oés

† **Pro nihilo forsitan inimicos eorum humiliassem: et super tribulátes eos misissez manú meá.**

¶ Pro nihilo]et gratis[forsitan]idest vere et ironice dicit[inimicos eorum]et hostes cuiuslibet generis[humiliassem]eos ad nihilum reducendo[et super tribulantes eos misissem manum meam]vltricem.i.vindictam:et potentia mea eos pressissem eorum inimicos prosternendo:ad nihilum dominus redigit quos in suo verbo et opere perseuerare cóspicit. Manum quoqz suam super eos mittit cum ex reatu proprie iniquitatis eosdem aduersarios dura animaduersione percutit et pro nihilo facit:qz totuz sit gratis qd deus nobis impendit. Deinde post verba dñi ité pphete loquit dicens. Sed

14 † eternú

Inimici domini métiti sunt ei: et erit tempus eorum in † secula.

¶ Inimici domini]veteres.s.iudei qui promiserant obseruare legem dei:et non impleuerunt et vnde debuerunt esse amici inde facti sunt inimici:et noui scz falsi chriani q in baptismo renuntiauerunt factis malis et vitijs[mentiti sunt ei]et ingrati facti:illi non faciendo que promiserant:isti implicando se his quibus renuntiauerant[et]ideo[erit tépus]pene et punitionis[eoz in secula].i.in eterné durás vt pena eterna damnentur:et si hic ad tempus florere videant. Tales illi sunt.

15

Et cibauit illos ex adipe fruméti: et de petra melle saturauit eos.

¶ Et]tamen[cibauit illos ex adipe frumenti]veteres quidez manna quod ita delicatum et sapidum erat atqz reficiebat ac si de adipe et medulla frumenti factum fuisset : sed nouos pascit corpore christi qui frumentum nostruz est:vel pinguedine gratie spiritalis[et de petra melle].i.aqua que sicut mel dulcis videbat populo siti afflicto[saturauit eos].s.veteres in heremo sz nouos satiat melle:idest spirituali intellectu vel melliflua charitate[de petra].i.sapientia christi : nam petra erat christus:cuius verba et eloquia dulciora sunt super mel et fauum:et tamen mentiti sunt ei.

j.Cor.10

Oratio.

D ilata domine supplicum ora ad annuntiandá gloriam tuam:vt egyptijs operibus relictis nominis tui confessione letemur. Per dominum.

¶ **Psalmus de primo aduétu christi et de redargutione veteris synagoge:ac de increpatione in-**

quorum iudicum ⁊ predictione dānationis ⁊ pene ipsorum. Psal.LXXXI.

1 DEus stetit in synagoga deorum: in medio autem deos diiudicat.

Auctor psalmi propheta Dauid. ¶ Titulus est psalmus Asaph: hoc est psalmus iste sit Asaph idest synagoge perfidorum iudeorum: vel congregationi iniquorum iudicum. ¶ Materia. psalmus aduentus christi ⁊ redargutio veteris synagoge: ac principum eius ⁊ quorumcūqꝫ iudicantium inique. ¶ Intentio. monere credere christum verum deum ⁊ hominem esse: eiusqꝫ predicationi obedire: ac iniquum iudicium postponere ⁊ iuste iudicare. ¶ Sententia in generali. Christus vel propheta in isto psalmo loquēs exprobrat ipsi synagoge iudeorum que dominum corporaliter vidit: ⁊ tamen eum nō agnouit: increpans principes ⁊ iudices eius pro falsis iudicijs: ac errore ⁊ cecitate cordis. Uel arguit quoscūqꝫ iniquos iudices super eorum peruersis iudicijs proponens quid eis omnibus sit euenturum detrimenti pro suis erroribus. ¶ Sententia in speciali. Prius ergo nuncians deum ait [Deus] factus homo [stetit in synagoga deorum] i. in populo iudeorum vbi filius dei sm q homo stetit: qui ad oues dom⁹ israel missus fuit: deos autem dicit quos postea filios excelsi nominat [in medio autem] ⁊ in cōmuni [deus diiudicat] sm qd deus: idē non meritis: sed gratia discernit vasa alia in honorem: alia in contumeliā. Uel [Deus stetit] presentia diuinitatis que vbiqꝫ est [in synagoga deorum] i. in congregatione iudicum ⁊ principum populi qui dij appellantur: quia potentia ceteris presunt ⁊ ratione officij locum dei tenēt [in medio autem] equaliter se habens ad omnes [deos diiudicat] discernens bonos a malis: ⁊ iustos ab iniustis. Timeant ergo iudices dominū: qr supra se habent iudicem deum. Timeant pastores qr ipsi supra se habent pastorem cuius sunt oues. Audiant iam quid illis a iudice dicatur. Sequitur enim vox discernentis

2 Usquequo iudicatis iniquitatem: ⁊ facies † peccatorum sumitis?

† peccantium.

¶ Usquequo] i. q̄diu vos iudices peruersi [iudicatis iniquitatem] i. facitis iniquum iudicium falsa defendendo: ⁊ vera dānando [⁊ facies peccatorum sumitis] personas hominum in iudicio attendendo: ⁊ malos propter eorum potentiam vel munera seu fauorem vel aliam causam: acceptando ⁊ iustificando: innocentes xpo contēnendo ⁊ iniuste cōdēnando. Qd illi praui iudices fecerunt qui peccatorem Barrabam petierunt ⁊ innocentē christum dignum morte iudicauerunt. q. d. Iniquum est hoc a quo scelere studet eos reuocare dicens.

3 Iudicate egeno ⁊ pupillo: humilem ⁊ pauperem iustificate.

¶ Iudicate egeno ⁊ pupillo] i. iudicium vestrum seruiat egeno ⁊ pupillo sicut diuiti ⁊ potenti [humilē ⁊ pauperem iustificate] i. eis iustitiā facite sicut maiori ⁊ diuiti: christus vtiqꝫ egenus ⁊ sine patre carnali pupillus ac humilis ⁊ pauper hic pro nobis fuit: quem ipsi iudei nō debuissent accusare: sꝫ defendere nō dānare: sed iustificare. Debent etiā timere iudices ⁊ pastores ecclesie ne falsa iudicia faciant: ne personas hominum attēdant quorum mysteriū est vt lupos vastatores repellant: ac pupillos ⁊ pauperes christi defendant. Unde sequitur.

4 † Eripite pauperem: ⁊ egenum de manu peccatoris † liberate.

† aū ferte inopē ⁊ pauperem. † eruite.

¶ Eripite pauperem] scꝫ ab impetitione ⁊ oppressione iniusta [⁊ egenum de manu] ⁊ potestate [peccatoris] ⁊ impij qui ei calūnias infert ⁊ iniurias [liberate] Qui enim desinit malis obuiare cum potest consentit: hoc iudei de christo facere debuerunt qui cum pro multitudine timerēt principibus christum permiserunt. Sic heu multi hodie pmittunt alios mala facere cū possent illos a facto ⁊ se a cōsensu liberarent: sit multotiēs vt ipsi q malis resistere debuerāt lupi ⁊ vastatores fiāt. Sed

5 Nescierunt † neqꝫ intellexerunt: in tenebris ambulant: mouebuntur omnia fundamenta terre.

† cnō

¶ Nescierunt] me [neqꝫ intellexerunt] iudiciū meum. i. scire ⁊ intelligere nō curauerunt [in tenebris] ignorantie ⁊ peccati [ambulant] qr excecati sunt: ⁊ ideo [mouebuntur omnia fundamenta terre] i. destruentur omnes eorum machinationes quibus se satagunt fundare ⁊ firmare in terra cor suū in terrenis figendo ⁊ fauorem hominū acquirendo. Miseri iudei propter superbiam suam in errorem ceciderunt ⁊ nequaq̄ christū cognoscere meruerūt: si enim cognouissent nunq̄ dominum glorie crucifixissent: vnde adhuc in tenebris. i. in cecitate cordis ambulant: ⁊ per hanc cecitatē in israel [mouebunt] ad fidem [omnia fundamēta terre] i. omnis plenitudo gentium intrabit ad fidē. Nescierunt inq̄ nec intellexerunt: tamen

6 Ego dixi dij estis: ⁊ filij † excelsi omnes.

† altissimi.

¶ Ego] deus deorum [dixi dij estis] scilicet participatiue: ex eo q habetis potestatem iudicandi a deo: ⁊ estis diuine iustitie executores ex officio. Uel [dij estis] idest status vester requirit q sicut dij sitis excellentes virtute vltra cōmunes homines [⁊ filij excelsi omnes] inquantum ad eius imaginem facti estis: dicitur deus natura vel essentia: vt deus omnipotens: per nuncupationem: vt idola: per adoptionem vt oēs filij gratie: ⁊ etiam christus sm q homo. Prelatione: vt dedi te deum Pharaonis ⁊ hic in hoc psalmo. Deinde cōmemorat eis fragilitatem eorum dicens.

7 Uos autem sicut hoīes moriemini: ⁊ sicut vnus † de principibus cadetis.

† ex

¶ Uos autem sicut homines] ceteri [moriemini] per infirmitatem carnis: quia potestas vestra nō preseruabit vos a morte [⁊ sicut vnus de principibus] idest de angelis superbientibus [cadetis] per elationem animi ⁊ superbiam: vel cadetis in foueam gehenne per equitatem diuine sententie: quasi diceret: cum cito sicut homines sitis morituri: non tamen corrigimini: sed vt diabolus qui per superbiam cecidit extollimini: vt sicut ipse vos cadatis: hucusqꝫ deus locutus est ad homines. Deinde ex ipsius prophete persona in detestationem malorum iudicum rogat deum: vt sibi iudiciū assumat cū dicit

8 Surge deus iudica terram: quoniam tu † hereditabis in omnibus gentibus.

8 disperdes.

¶ Surge] o de⁹ a mortuis [⁊ iudica terrā] i. excita ⁊ dāna iudeos terrenos [qm] his repulsis [tu hereditabis in oībus gētibus] i. oēs gentes erūt tua hereditas: quas tuis preceptis ⁊ grā misericorditer excolēdo terrenā ab eis disperdes cupiditatem. Uel [surge] o [deus] ad iudicandū: qr nauis nostra fluctibus tundit [iudica terrā] i. mundū qui verus iudex es: quia mali iudices nō iudicant: sed euertunt legē tuā: ⁊ potes iudicare mundū: qr tuus est: ⁊ hoc est qd sequit [quoniā tu hereditabis in oībus gētibus] i. hereditarie ⁊ tanq̄ hereditatem possidebis oēs gētes: ⁊ ideo iudica eas tanq̄ tuo dñio subiectas. Tūc enim erūt oēs electi imobiliter subiecti ordini sue misericordie: ⁊ reprobi ordini sue iustitie. Oratio.

DA nobis domine sm preceptum tuum ab iniquitatis iudicio declinare: pauperūqꝫ necessitatibus subuenire: vt mereamur filiorum tuorum numero copulari. Per dominum.

¶ Psalmus de secūdo aduētu chri ad iudiciū ⁊ de graui psecutōe fideliū: ac multiplici vel hic vel in futuro punitione psequētiū. Psal.LXXXII.

1 **Deus quis similis erit tibi: ne taceas neqz compescaris deus.**

Auctor psalmi ppha David. ¶ Titulus est cāticū psal. Asaph: ꝛ est sensus cāticū istud qḋ dicit canticū: qꝛ agit de iocunditate mētis: est asaph. i. ppli dei q hic loquit. ¶ Materia. adventus chri secūdus: ꝛ gravis persecutio fideliū a diversis malis ꝛ iniquis hoībus. ¶ Intentio. monere malos vt a persecutione bonoꝝ desistant: ꝛ bonos vt in persecutione patientiaz habeant. ¶ Sētētia in gñali. Propheta in isto psalmo in psona Asaph. i. populi dei mentionē facit de secūdo aduētu chri ad iudiciū: per qḋ deterret malos a persecutione bonoꝝ: ac deprecando narrat hostiū malitiā ꝛ cōtra eos iplorat diuinā iustitiā. ¶ Snia in spāli. Fidelis ꝑ Asaph puidēs chrz i maiestate iudicaturū q in humilitate iudicatus est ait. O [Deus] chre [qs similis] in vtute ꝛ potētia [erit tibi:] in iudicio vbi magnus ꝛ terribilis iudex apparebis: ꝛ in claritate iudicabis: certe nullus: ac si diceret: qꝛ nō inuenimus similē nō querimus aliū adiutorē: ꝛ qꝛ talis eris: ideo tūc [ne taceas neqz cōpescaris] o [deus] i. nō tacebis qn iudices neqz cōpescaris qn vindices maloꝝ culpas. Nos taceamus tu iudicamos cōpescamur tu vidica. Culpas eni quas mō aspicit ꝛ siles patiēterqz a vindicta se ptinet: tūc districte iudicabit ꝛ aspe vindicabit

2 **Quoniam ecce inimici tui † sonuerunt: ꝛ qui oderunt te extulerunt caput.** († sona- uerunt.)

Quoniam ecce inimici tui] scz psecutores nostri [sonuerūt] strepitū in sanctos faciēdo: ac veritati ptradicēdo ꝛ repugnādo [ꝛ qui oderūt te] insanabiliter ꝛ cultū tuū [extulerunt caput] ꝛ superbā mentē cōtra te ꝛ tuos se erigēdo ꝛ superbiendo tanq̄ parati ad aggrediēdū ꝛ faciēdū ardua ꝛ mala multa. Ideo caput extulerūt: qa te oderūt: si enim te amassent caput pculdubio humiliassent. Ergo qui caput eleuat deū odit. Timeāt ergo qḋ scriptū est: oīs qui se exaltat humiliabitur. (Luc. 14. ꝛ 18.)

3 **Super populum tuum malignauerunt consiliū: ꝛ cogitauerunt aduersus sanctos tuos.**

Super pplm tuū malignauerūt cōsiliū] i. malignū psiliū inierūt ꝛ disposuerūt ad decipiēdū ꝛ opprimendum: ꝛ addit tuū. q. d. qꝛ tuus est nō poterūt. vł irridēter hoc dicit qꝛ nocere nō possunt populo dei pro quo est deus. Si enim de⁹ pro nobis qs cōtra nos: [ꝛ cogitauerūt] maligne ꝛ astute [aduersus sctōs tuos] scz iustos ꝛ bonos: nō solū contra mediocres: sed etiā cōtra celestes viros scz qūo disperderēt eos ꝛ occiderēt. Unde sequit consiliū quo meditati sunt inania. (Roꝫ. 8.)

4 **Dixerunt venite ꝛ disperdamus eos de gente: ꝛ non memoretur nomen israel vltra.**

Dixerūt] ad inuicē in cōsilio qḋ inierūt mutuo se exhortantes [venite] querētes sibi in negtia sua socios [vt disperdamus eos de gēte] i. cōteramus eos vt nō sint inter gētes: vel vt nō sint gens ꝛ nō remaneat in eis vocabulū gentis. i. tollam⁹ eos de mūdo [ꝛ nō memoret nomen] veri [israel] scz fidelis populi [vltra. i. sic deleamus ꝙ nō remaneat hui⁹ gētis memoria. Talis enim intētio illoꝝ fuit vt eos ex omni societate hominū disperderēt, ꝛ memoriā nois illoꝝ penitus delerent.

5 **Quoniam cogitauerunt vnanimiter: † simul † aduersum te testamentum disposuerunt † tabernacula idumeorum ꝛ ismaelite.** († in ō hꝫ. † aduersus. † tabernaculū.)

Quoniam cogitauerūt vnanimiter] i. cōcorditer vno aio ꝛ asēsu deliberauerūt [simul] i. oēs quasi possent te esse fortiores [aduersum te testamētū] i. pactū ꝛ placitū firmū inter se [disposuerūt] ꝛ cū studio fecerūt mutuo se colligātes ad destruendū: scz fideles ꝛ loca cultus dei. Deinde incipit inimicos chri cōmemorare sub quibusdā vocabulis gentiū, que misticē eis pter interpretationes cōueniūt. Unde dicit [tabernacula] i. pgregatiōes [idumeoꝝ] i. idumei descēdētes: ꝛ dicti ab Edom qui est ꝛ Esau ꝛ seyr dicti habitātes in tabernaculis. Idumei aūt interptant terreni vel sanguinei: qꝛ terrena amāt ꝛ sanguinē sitiunt [ꝛ ismaelite] qui de Ismael filio Habrae ꝛ Agar descēderūt: ꝛ interptant obediētes sibi quasi nō deo: qꝛ qḋcūqz cor ꝛ mala cogitatio dictauerit sequunt statī ꝛ faciūt. (Idumei terreni interptant.)

6 **Moab ꝛ agareni gebal ꝛ amō ꝛ amalech: † alienigene cum habitantibus tyrum.** († et)

Moab] i. gens moabitarū que a moab descēdit: quē loth ebrius de maiori filia sua genuit: ꝛ interpretat ex patre qḋ in malo accipit: bonus qdē fuit pr̄ quo filia illicite vsa est. Per moab ꝑ significant gētes exleges seu lege abutētes qui recedētes a deo patre sunt ex pr̄e diabolo [ꝛ agareni] dicti ab Agar qui de filiis Cethure vxoris Habrae descēderunt: ꝛ interpretant pseliti. i. aduene vel alieni: per quos significātur falsi fratres qui inter populos dei in ecclesia aio alieno atqz aduētitio ꝛ solo nomine sūt ꝛ nocēdi occasione inuēta se ostēdunt [gebal] qui dicitur ꝛ hebal qui fuit filius sobal filii seyr horrei: ꝛ sic est nomen alicuius praue gētis que a seyr horreo descēdit in idumea: cuius possessor erat seyr seu esau: ꝛ interpretatur gebal vallis vana: per qḋ significant fallaciter humiles: idest hypocrite [ꝛ amon] i. gens amonitarum que ab amon descēdit: quem loth ebrius de filia sua minore genuit: ꝛ interpretat populus turbidus vel populus meroris: p quē significant iracūdi ꝛ furiosi: vel qui cōfidūt in multitudine ꝛ nō in simplicitate [ꝛ amalech] quē genuit elyphaz primogenitus Esau: a quo dicunt amalechite: ꝛ interpretat populus lingens terrā: p quē significant cupidi ꝛ auari amātes terrena, ꝙ nō comedūt celestē panē: sed terrena sapiūt ꝛ terrā lingūt sic serpēs [alienigene] p quo in hebreo habet philistym: qui interpretant cadentes potione: per quos significant illi qui sunt ebrii luxuria secularium. Et hi oēs disposuerunt testamentū [cū habitantibus tyruz] que est ciuitas in mari. i. cum oībus impugnātibus sanctos. Tyrus enim interpretat angustia vel tribulatio qḋ conuenit inimicis populi dei: isti eniz q expugnant populū dei habitāt in angustia ꝛ tribulatiōe aie sue. Fm illud Apli. Tribulatio ꝛ angustia in omnē aiaz hois operātis maluz. Et quasi indicās causaz quare isti sint inimici populo dei adiūgit ostēdens quē habent principem. (Agareni vn dicti. Gebal qd interptat. Amalechite quid interpretat. Philistiy qui interpretantur. Tyrus angustia interpretatur. Ro. 2. b)

7 **Etenim assur venit cum illis: facti sunt in adiutorium filiis loth.**

Etenim assur] i. Nabuchodonosor rex assirioꝝ [venit cuz illis] quo operāte [facti sunt i adiutoriū filiis Loth] i. moabitis ꝛ amonitis ꝛ ismaelitis ac ceteris nationib⁹ pdictis. Assur interpretat deprimēs vel elatus: per quē significat diabolus qui malos quoꝝ princeps est in pfundū peccati deprimit: ꝛ operādo in malis venit cū eis ad oppugnandū populū dei: ꝛ hi omnes inimici operāte in se pncipe suo diabolo [facti sunt in adiutorium filiis loth] qui interpretat declinās. i. demonibus. Angeli quippe apostatici bene intelligunt filii declinationis: qa a veritate declinādo in satellicium diaboli discesserūt. Quapropter ipsos inuisibiles ꝛ spirituales inimicos adiuuant hoies mali in quibus operant ad oppugnandū per eos populū dei: qꝛ cū a deo declināt hoc operant qḋ ꝛ demones: deinde imprecat illis vindictaz magis predicens q̄ maledicens. q. d. illi ita contra tuos faciunt: ꝛ tu o domine (Assur qd interptat.)

8 **Fac illis sicut madian ꝛ sysare: sicut iabin in torrente cyson.**

Fac illis] puniēdo eos [sicut] fecisti oliz [madiā] q fuit fili⁹ habrae ꝛ cethure vn̄ ꝛ madianite fuerunt quos territos dn̄s in fugā puertit: mutuoqz cede oīs illa multitudo cecidit [ꝛ sysare] q fuit dux exercit⁹ iabin, ꝛ ab iahel occisus est dormiēs (Iudi. 4.)

perfoꝛatis clauo tēpoꝛibus: ſicut[iabin]qui fuit rex chanaan [in toꝛrēte cyſon]vbi deuict⁹ eſt ⁊ oēs perierūt. Unde ſeqtur

9 **Diſperierunt in endoꝛ: facti ſunt vt ſtercus terre.**

¶ Diſperierunt in endoꝛ]qui eſt fons vnde aqua toꝛrētis cyſon deſcēdit qui cadauera moꝛtuoꝝ traxit: ⁊ etiaꝫ ciuitas ſeu villa ſup toꝛrentem cyſon ſita[facti ſunt vt ſtercus terre]putrefacti ⁊ conculcati: quia eoꝛum cadauera in ſepulta putruerūt. Hec omnibus communiter fac vt ſicut illi victi ſunt: ſic ⁊ iſti vincantur. Sed ſpecialiter

10 **Pone principes eoꝛum ſicut oreb ⁊ zeb ⁊ zebee ⁊ ſalmana.**

¶ Pone principes eoꝝ] .i. auctoꝛes ꝯſilioꝝ[ſicut oreb ⁊ zeb] qui fuerūt principes madianitarū: ⁊ a ꝓpꝛia gente interfecti ſunt ⁊ capita eoꝝ delata ad gedeonem vt ceſſaret perſeq eos [⁊ zebee ⁊ ſalmana]qui fuerūt pꝛincipes madian ⁊ a gedeone ſunt interfecti. Hos oēs ꝑdictos ſm hyſtoriaꝫ ppl's iſrael qui tūc erat ppl's dei: ⁊ debellauit ⁊ vicit: ⁊ ſicut illi victi ſunt in figura a populo dei: ſic iſtos peccatoꝛ in veritate dei ſuperati. Unde iuxta interpꝛetationes nominū etiā miſtice hic dici poſſunt. Madian eni interpꝛetatur declinās vel relinquens iudiciū. Syſara gaudij excluſio. Jabin ſapiēs vel intellectus. Cyſon vbi victi fuerūt interpꝛetatur duritia. Jſti ergo qui declinant ⁊ nō cogitāt futurū iudiciū ſe iudicandos nō putātes: ⁊ qui excludūt a ſe futurū ⁊ eternū gaudiū: ⁊ qui ſapiētia carnis que inimica deo eſt inflati cōſidunt in ſua ſapiētia ⁊ non in gloꝛia dei quos obſtinate mentis duritia in perniciē trahit pugnāt cōtra populū dei ⁊ pereunt[in endoꝛ]qḋ interpꝛetatur fons generationis: ſed carnalis cui dediti pereūt nō cōſecuti regenerationem: ⁊ fiunt vt[ſtercus terre]q: de eis nihil pꝛopagatur niſi terrena fecūditas[oreb]interpꝛetatur ſiccitas [zeb]lupus[zebee]victima lupi hoc eſt quos lupus ſuffocauerit[ſalmana]vmbꝛa cōmotionis vel perfectus in malitia: hec oīa cōgruūt malis quos in bono vincit ppl's dei[Pone] inquit[pꝛincipes eoꝝ ſicut oreb]ſcꝫ in gentem ſterileꝫ vtpote ſiccos a gratia dei[⁊ zeb] .i. rapaces vtpote deuoꝛatoꝛes ouiū[⁊ zebee]vtpote eos qui iam ſunt victima lupi .i. diaboli[⁊ ſalmana[idest inſtabiles omni praue ſuggeſtioni cedentes. Et quid per ſingula.

11 **Omnes pꝛincipes eoꝛum: qui dixerunt hereditate poſſideamus ſanctuarium dei.**

¶ Omnes pꝛincipes eoꝝ] .i. populoꝝ ſupꝛa nominatoꝝ cōſiliarios: qui dixerūt]ſed nō pfecerunt: q: dn̄s pugnabat pꝛo populo ſuo[hereditate poſſideam⁹ ſanctuariū dei]ſcꝫ terrā ſanctā ⁊ ꝓmiſſionis loca ſancta ⁊ terrā chꝛiſtianoꝝ vt nunq̄ dimittamus ⁊ reſtituamus ipſis. vel ſanctos quos vocat Apl's templū dei dicēs. Tēplū dei ſanctuꝫ eſt qḋ eſtis vos. Mali populū dei poſſidere ⁊ ſubiugare moliūtur vt cedat in eoꝝ impias volūtates. Jſtud retoꝛqueri pōt in illos qui decimas detinent: ⁊ quaſi hereditario iure ſibi vſurpāt: ⁊ qui bona eccleſiaſtica emendo vel amicis ſuccedendo quaſi hereditateꝫ poſſidere volunt. Jta illi dixerunt. Sed. O

12 **Deus meus pone illos vt rotam: † ⁊ ſicut ſtipulā ante faciem venti.**

¶ Deus meus pone illos vt rotā] .i. inſtabiles ⁊ mobiles ad modum rote vt non ſint ſtabiles in eo quod cogitant. Uel ſicut rota quātūcūq; eleuentur ex parte vna/depꝛimantur ex altera. Rota q̄ppe in anterioꝛibus cadit: ⁊ ex poſterioꝛi parte attollitur: ſic iniqui dū eterna que ante ſunt negligunt: ⁊ tēpoꝛalia que retro deſerēda ſunt ſequūtur in anterioꝛib⁹ coꝛruūt: ⁊ ex poſterioꝛib⁹ eleuantur[⁊ ſicut ſtipulā]fragilē[ante faciē vēti] eam de loco ad locum impellentis idest ante pꝛeſentiam tētationis vt facile cedant omni tentationi ⁊ ſuggeſtioni. Non autem hoc eſt optatio: ſed pꝛophetiçatio. Et quia leuitatem peccantium ſequitur grauis cruciatus: ideo ſubditur

13 **Sicut ignis qui comburit ſiluam: † ⁊ ſicut flāma comburens montes.**

¶ Sicut ignis]qui ex magna potētia[cōburit ſiluā]cōſumendo eā[⁊ ſicut flāma]ex ardoꝛis vehemētia[cōburēs mōtes] deſtruēdo eos. Malos dicit ſiluam ꝓpter ſterilitatē: q: ſteriles ſunt a iuſtitia: ⁊ eoſdē dicit mōtes ꝓpter elationeꝫ: q: pleni ſunt ſuperbia quos ignis ⁊ flāma ad iraꝫ in iudicio concremabit: vel ignis flāmeus eſt puniēs de⁹ vel diuina vltio: ⁊ vindicta que ſteriles ⁊ ſupbos ꝯſumit ⁊ condēnat. Unde ſequitur

14 **Jta perſequeris illos in tēpeſtate tua: ⁊ in ira tua turbabis eos.**

¶ Jta perſequeris] .i. perfecte ſequeris mittēdo in gehēnam [illos] .i. hoſtes tuos ⁊ nr̄os[in tēpeſtate tua] .i. in futuro iudicio tuo graui ⁊ repētino qḋ ſup eos veniet ex impꝛouiſo[⁊ in ira tua] .i. in effectu ire tue ſcꝫ iuſtitia vltime vindicte[turbabis eos]ſine placatione ⁊ mitigatione. Si qd ergo ſilua eſt ⁊ nō habꝫ fruges: ⁊ ſi qd mons eſt ⁊ tumeſcit hoc tūc peribit: penis aūt ꝑtinaciū ꝓphetatis oꝛat pꝛo credituris dicens.

15 **Jmple facies eoꝛum ignominia: ⁊ querent nomē tuum domine.**

¶ Jmple]ſalubꝛiter[facies eoꝝ] .i. aliquoꝝ inter eos[ignominia]villitatis oppꝛobꝛij ⁊ abiectionis .i. fac eos ſibi ⁊ alijs ignominioſos videri vt cōfundantur: ⁊ ſic dum culpabuntur ab alijs: ⁊ diſplicebūt ſibiipſis]querēt nomē tuū]o[dn̄e]penitēdo ⁊ obediēdo: ac illud in ſuū ſubſidiū inuocādo: bonum hoc optatur eis: q: oppꝛobꝛiū ſepe coꝛrigit. Nota hic ſm Remigiū melius eſſe ruere aliquē vt peniteat q̄ ſub religionis ſpecie ſuperbire. Unde pꝛopheta. Jn babylonē venies ⁊ ibi ſanaberis. Qui ꝟo pertinaces ſunt ⁊ nomen tuū non queſierint.

16 **Erubeſcant ⁊ conturbentur: in ſeculum ſeculi: ⁊ confundantur ⁊ pereant.**

¶ Erubeſcant]in futuro de malis perpetratis[⁊ cōturbentur in ſeculū ſeculi] .i. in eternū de penis duraturis. Nunq̄ ceſſet remoꝛſus cōſcientie in eis: ⁊ nullam requiem conſequantur in toꝛmentis[⁊ cōfundantur]intus in anima ⁊ foꝛis in coꝛpoꝛe [⁊ pereāt]oīno ⁊ irreparabiliter ⁊ dupliciter contritione conterantur cum repꝛobis eterne deputati miſerie. Jlli autem qui querunt nomen tuum: ⁊ ſi modo pꝛo peccatis erubeſcūt ⁊ cōturbantur: non tamen in eternum confundentur.

17 **† Ut cognoſcant quia nomen tibi dominus: tu ſolus altiſſimus in omni terra.**

¶ Ut]tūc vel ſero[cognoſcāt]ipſi mali per experiētiā pene ſibi inflicte: ⁊ per potētiā quā in eoꝝ oſtēdiſti confuſione qḋ modo noluūt ſcire ſcilꝫ[quia nomē tibi]ſoli eſt[dn̄s]eſſentialiter: ⁊ tu ſolus dominaberis: ⁊ ideo fruſtra ſubterfugerunt tuū dn̄ium: ceteri aūt nec vere dn̄i ſunt nec vero nomine domini vocantur: qꝛ̄ ſeruiliter dominantur: ⁊ q:[tu ſolus altiſſimus]⁊ potētiſſimus es[in omni terra]ſcꝫ in terra moꝛtuoꝝ: in inferno: in terra moꝛiētium in mūdo: in terra viuētiū in celo. Deſignat ḡ ſupbire terra .i. hō cū audit deū dn̄ari vbiq; ⁊ nullū cōtra ſuos valere. Et notandū quia vndecim ſupioꝛib⁹ pſalmis introductus eſt Aſaph vt duritia iudeoꝝ frequenti voce ipſi⁹ ſynagoge molleſceret. Egit aūt de dei incarnatione ⁊ de gentium fide: ac de iudicio in quib⁹ multiplex iudeorū redarguitur tranſgreſſio: vnde cōgrue vndecim ſunt: vndenarius enim numerus eſt tranſgreſſionis q: ⁊ denariū trāſit ⁊ ad duodenarium non peruenit.

Oratio.

Diſcute a nobis domine omneꝫ ſuperfluitatis errorem: vt relictis gentibus vitioꝛum te ſolum qui ſuper omnem terram altiſſimus inhabitas metuamus. Per dominum.

Madian declinans interpꝛetatur.

Endoꝛ qḋ interpꝛetatur.

j. Coꝛ. 3.

† nō habet et

13 † non habet et

Remigi⁹.

Mich. 4. c.

17 † et

¶ Psalmus de feruenti desiderio iustoꝝ in pressuris laborātiū deueniēdi ad gaudiū ciuiū supnoꝝ: ⁊ de modo veniēdi ad ipsuȝ. Psal. LXXXIII.

fama i / billa fuit.

QUam † dilecta tabernacula tua domine virtutum: concupiscit ⁊ deficit anima mea in atria domini.

Auctor psalmi pphēta Dauid. ¶ Titulus est. In finē pro torcularibus filijs Chore psalmus. Et est sensus. psalmus ille dirigens nos in finem. i. in chr̄m ppositꝰ filijs chore. i. chr̄i crucifixi habitus pro torcularibus. i. agēs de ecclesijs in qbus sunt pressure tribulationū. ¶ Materia. inextimabile desideriū iustoꝝ in torcularibus laborātiū deueniēdi ad eternā domū ⁊ beatitudinem ciuiū supnoꝝ. ¶ Intētio. inflāmare desideriū ⁊ monere ad celestis pāe cōtēplationē ⁊ eternoꝝ amorē. ¶ Snia in generali. Propheta in isto psalmo exprimit desideriū sctōꝝ in hac valle miserie degentium: ⁊ in pressuris tribulationū laborātiū deueniēdi ad ipm. ¶ Snia in spāli. Post pscutionē ergo fideliū de qua in pcedēti psal. est dictū iste pro oīb' filijs chore quasi vn' hō: qꝛ oēs sunt vnū corp' chr̄i suspirās de torcularibus in eterna tabernacula cū admiratione ait qḋ seqtꝰ. Et nos quoqȝ in pressuris tribulationū vel tētationū cōstituti clamemus hāc vocē ⁊ pmittamus desideriū nostrū dicentes singuli. [Quā dilecta] i. valde dilecta ⁊ diligēda sunt mētibus ⁊ cordibus bn̄ dispositis qḋ nō pōt dici quantū [tabernacula tua] i. illa supna ⁊ eterna supnoꝝ ciuiū in quib' nulla est pssura. O [dn̄e virtutū] celestiuȝ. i. angeloꝝ: vel per hoc ostendit mirā dei potētiā qua prestat nobis patiētie virtutē ne succūbamus: ⁊ vere dilecta: qꝛ [ɔcupiscit] i. desiderat [et] ppter intēsum desideriū [deficit] a se. i. a statu suo ac desiderio ⁊ amore languet [aīa mea] tendēs [in atria dn̄i] eterna. q. d. aīa mea tāto desiderio in atria celestia ⁊ eterna ingredi desiderat vt oībus huius mūdi delectationibus ⁊ amore tpaliū penit' deficiat: quibus quondam delectabiliter inherebat.

2 **Cor meuȝ ⁊ caro mea: exultauerunt in deū viuū.**

¶ Cor meū] i. hō meus interior. i. aīa [⁊ caro mea] i. hō exterior: scȝ corp' [exultauerūt] ⁊ si grauentꝰ [in deū viuū] q dat viuere: nō in diuitijs: nō in delicijs: nō in pōpis ⁊ vanitatib'. Gaudet iste in spe ⁊ ideo tolerat pssurā torcularis cupiēs dissolui ⁊ eē cū chr̄o. q. d. O dn̄e i ceteris oībus istis deficio eterna tabernacula ⁊ atria cupio: te solū corpore ⁊ aīa cūctisqȝ viribus diligo: ⁊ tecū eē sedēqȝ aliquā ⁊ nidulū aīe mee ⁊ corporis hr̄e toto mētis affectu desidero. Inde aūt exultauerunt.

nā ⁊ 3 † **Etenim passer inuenit sibi domum: ⁊ turtur nidum sibi: vbi † reponat pullos suos.**
ponat.

¶ Etenim] i. qꝛ [passer] i. rō [inuenit] sibi [sibi] dū qreret excedēdo se in vtutib' [domū] nō manufactaȝ in qua pmaneat [⁊ turtur] i. caro casta inuenit sibi [nidū sibi] ⁊ māsionē [vbi reponat pullos suos] i. opa: duobus pdictis scilȝ cordi ⁊ carni: duo reddit scilȝ passerē ⁊ turturē: cor nāqȝ est vt passer: caro vt turtur: corde eni a terrenis volāte deū cogitam': ⁊ sic quasi passer volat ad domū: carne xo sub multis miserijs gemēte: opa bona agimus ⁊ sic q̄si turtur pducit pullos quos i nido reponat. Deinde aūt quē nidū ⁊ domū inuenit. Scilicet

de' 4 **Altaria tua dn̄e † virtutum: rex meus ⁊ de' meus.**

¶ Altaria tua] o [dn̄e virtutū] celestiū. i. angeloꝝ [rex meus] q me regis [⁊ de' me'] q me creasti: hoc est celestē pāiaȝ ⁊ diuersas sctōꝝ māsiones fm varia coꝝ merita in qbus iugiter sacrificia diuine laudis offeruntꝰ vbi aīe celesti cōuiuio epulantꝰ: vbi aīa quasi in domo gaudet: ⁊ caro reponit opa sctā: hec q ppe sunt illa in qbus appetitus hum' qetatꝰ. Celestis patria dicitꝰ tabernaculū ppter inhabitationē: atria ppter latitudinē: domus ppter quietē: nidus ppter securitatē: altaria propter perfectam oblationem: vbi ille iam suspirat dicens.

Beati qui habitant in domo tua dn̄e: in secula seculorum laudabunt te.

¶ Beati qui habitāt in domo tua] celesti nō manufacta o [domine] vbi nō est timor nō q habitāt in altis turrib' ⁊ palatijs aut in magnis vrbib' ⁊ villis: qꝛ [in scla sclōꝝ laudabunt te] hoc erit totū ibi negotiū nr̄m vt semp laudemus quē sp amabimus. Huic g̃ vite suspirem': ⁊ ad eā toto nisu tēdam'. Sȝ qui nūc semp laudare desiderat: nūc tēporalr laudet: qui eniȝ hic nō laudauerit ibi a laude mutus erit. Deinde ostēdit quo auxilio: ⁊ cuius ope ad domum dei veniatur dicens.

Beatus vir cuius est † auxilium abs te: † † ascensiones in corde † suo disposuit in † valle lachrymarum: in loco quem posuit.

6 † susceptio ei'. / † dn̄e. / † ascēsus / † eius / † cō valle plorationis in locū quem disposuit.

¶ Beatus vir] scȝ nūc in spe ⁊ tādē in re [cui' est auxiliū abs te] i. a te: hoc est q te hic hȝ adiutorē: qꝛ ad hoc nemo suis virib' vel meritis sufficit: ⁊ modus subditꝰ: qꝛ [ascēsiones] i. gradus qbus ascēdat [in corde suo disposuit] ille vir deo inspirāte: scȝ appetēdo semp pficere. Uel qꝛ [ascēsiones i corde suo disposuit] de': facit eni illi gradus qb' ascēdat pstādo ei grāȝ vt semp conetꝰ p gradus vtutū pficere: ⁊ hoc [in valle lachrymarū] hoc est in statu pn̄tis miserie. s. [in loco quē posuit] ipe de' hoīb' ad deflēdū ibi pctā ad pugnādū ɔ hostes ⁊ vitia ⁊ ad merendū pmia eterna. Uel [quē posuit] sibiipsi hō qꝛ peccauit: qādiu sum' in valle lachrymaꝝ nō debem' ridere: sȝ flere: nō esse securi sȝ pauidi: qꝛ hoc seculū ⁊ hoc tps est lachrymaꝝ ⁊ certaminis: sȝ aliud gaudij ⁊ pacis. Nota sex gradibus ascēdebatꝰ ad thronū Salomonis: sic sex gradib' ascēditꝰ ad cognitionē trinitatis. Primus gradus est ɔtēplari ea que sunt tm̄: vt lapides. Secūdus: que viuūt: vt plātas. Tertius: que sentiunt: vt bruta. Quartus: que discerunt: vt hoīes. Quintus: que cōprehēdūt: vt angelos ⁊ sanctos. Sextus: humanitatem christi ⁊ que pro nobis fecit: ⁊ sic venitꝰ ad cognitionem deitatis: felix est qui semper cōsiderat quid faciat: ⁊ quomodo pficiat: ⁊ vt quotidie proficiendo per gradus virtutum ascendat. Auxiliabitur autem ei dominus.

Gradibus sex ascenditur ad cognitionem trinitatis.

† **Etenim benedictionē dabit † legislator: † ibūt de virtute in virtutē: † videbitꝰ deus deoꝝ in syon.**

7 † nā et / † qui legē dedit / † ambulabunt a vtutib'. / † apparebit.

¶ Etenim bn̄dictionē] i. grē infusionē [dabit legislator] scilȝ chr̄s vtriusqȝ testamēti auctor: qꝛ post legē venit grā: hoc aūt prestat grē bn̄dictio q p eā [ibunt] fideles [de virtute in virtutē] i. de ope vnius virtutis in opus alterius: nō enim oīuȝ opa simul exercentꝰ lȝ ipse simul habeantꝰ: ⁊ sic tandem [videbitꝰ deus deorum] i. sanctoꝝ scȝ chr̄s sicuti est deus apud deum verbū apud patrē qui est deus deoꝝ. i. christianorum quib' dedit potestatē filios dei fieri [in syon] i. in celesti speculatione ⁊ cōtēplationis plenitudine: syon enim speculatio dicitꝰ: per gratiam enim multe dantur virtutes: de quibus venitur in chr̄m dei virtutem ⁊ dei sapientiaȝ. Et vt ego videā ⁊ ad tanta premia electorum perueniam. O

Domine deus virtutum exaudi † orationē meaȝ: auribus percipe deus iacob.

8 † pces

¶ Dn̄e] a quo regimur [de'] a quo creati sumus [virtutū] celestiū. i. angeloꝝ ɔditor qbus me sociari cupio ⁊ humanaꝝ infusor: qꝛ dator es oīuȝ vtutū p quas ascēditꝰ ad te videnduȝ [exaudi orōnē meā] vt ad btitudinē me pducas: ⁊ vtutib' angelicis socies [aurib' pcipe] eā ostēdendo p mīe effectū ⁊ cōplēdo desideriū meū. O [deus iacob] i. luctātiuȝ vel supplātātiū vt in luctamine me iuues ⁊ israel me facias vt videaȝ te sicut vidit iacob quē iuuisti ⁊ fecisti israel apparens ei.

Protector nr̄ aspice de': ⁊ respice i faciē chr̄i tui. 9

¶ Protector noster [in pugna] aspice [nos et agonem nostrum et protege o] deus [pater et hoc per christum. unde subdit] et respice [i. attende] in faciem christi tui [hoc est per ipsum nos aspice et respice in nos: in nobis enim respicis filium tuum qui habitat in nobis. q. d. si non propter nos: saltem quia sumus conformes filii tui non solum propter imaginem: sed et propter nature nostre susceptionem: respice nos intuitu meritorum eius: et si non nostrorum cuius meritis petimus exaudiri et non meritis nostris. Ad hoc autem exaudiri cupio ad hoc intendit mea oratio ut habitare merear in tua domo.

10 † **Quia melior est dies una in atriis tuis: super milia.**

¶ Quia melior est dies una [immutabilis que est in atriis tuis] idest in celestibus mansionibus [super milia] dierum in terris que finem habent: et ponit finitum scilicet milia pro infinito: quod dicitur dies una spectat ad illam unam: de qua alibi dicitur. Unam petii a domino hanc requiram. Milia dierum homines desiderant et multum hic vivere volunt. Contemnant milia dierum: desiderent unum diem qui non habet ortum et occasum: diem sempiternum cui non cedit hesternus quem non urget crastinus. Huius diei amore iste abnegans semetipsum subiungit: propter quod

11 **Elegi † abiectus esse in domo † dei mei: magis quam habitare in tabernaculis peccatorum.**

¶ Elegi [et si possem regnare diu] abiectus [et despectus] esse [opinione hominum. i. vilis et contemptibilis haberi et in humilitate vivere deoque servire] in domo dei mei [i. in sancta ecclesia militante et societate bonorum in quibus habitat deus tanquam in domo sua] magis quam habitare in tabernaculis peccatorum [ubi sunt qui honoribus tument. i. magis quam esse in gloria seculi: et excellentia inter peccatores potentes et superbos. Ideo autem volo esse abiectus magis quam gloriosus: et in domo dei magis quam alibi.

12 **Quia misericordiam et veritatem diligit deus gratiam et gloriam dabit † dominus.**

¶ Quia misericordiam et veritatem diligit deus [que in ecclesia prestat humilibus et abiectis. Misericordia est qua prius subuenit ac donat peccata et iustificat: veritas qua postea reddit promissa et coronat. Et ne hoc ex meritis dari putes adiunctum est [gratiam] hic in presenti [et gloriam] sibi in futuro [dabit dominus] vere humilibus. Esto ergo abiectus et humilis ut de loco infimo vocari superius ac gratiam et gloriam consequi merearis. Unde bene subditur

13 † **Non privabit bonis eos † qui ambulant in innocentia: domine † virtutum: beatus homo qui sperat in te.**

¶ Non privabit bonis [spiritualibus scilicet gratie et glorie] eos qui ambulant in innocentia [scilicet ab offensa dei et proximi cauendo et mundos seipsos custodiendo. Innocentia enim vera est que nec sibi nec alteri nocet. Cur ergo pro bonis terrenis deseritur innocentia? Acquiritur aurum et perditur celum. Et convertens sermonem ad deum subdit. Et quia non privabis ergo o [domine virtutum] dator et conservator: deus misericordiarum et totius consolationis qui tanta facis nobis [beatus homo] in presenti per spem et in futuro per rem [qui sperat] et spem ponit [in te] et in eternis non in transitoriis et caducis: paucis verbis omnia concludit que restant nobis facienda in pressura. Oratio.

Tabernaculorum celestium fundator eterne dispone quesumus ascensiones in cordibus nostris quibus ad tua tabernacula mereamur sine lapsu conscendere. Per dominum.

¶ **Psalmus de adventu christi primo: et incarnationis mysterio: ac de pluribus beneficiis idem humano generi misericorditer collatis. Psal. LXXXIIII.**

1 **Benedixisti domine terram tuam: avertisti captivitatem iacob.**

Auctor psalmi propheta David. ¶ Titulus est. In finem psal. filiis Chore. Et est sensus psal. iste dirigens nos in finem idest in christum per quem fit benedictio: cantatur filiis chore. i. nobis agens de nova benedictione data per gratiam christi incarnati. Est enim de primo adventu per quem fit benedictio omnium gentium qua ad supradicta eterna et atria pervenitur que per peccatum Ade maledictioni subiacebant et ab illis excludebantur. ¶ Materia. adventus christi et incarnatio ac beneficia ex hoc collata generi humano. ¶ Intentio. monere nos ut per fidem ad christum accedamus: et sic eius benedictionem habeamus. ¶ Sententia in generali. Propheta in isto psalmo hystorialiter agit primo de reversione iudeorum a captivitate babylonica facta per cyrum: sed mistice et consequenter agit de primo adventu et incarnationis mysterio ac liberatione que fienda erat per christum: et sic figure respondet figuratum. Dicit autem futura tanquam preterita propter certitudinem et que apud deum iam erant facta. ¶ Sententia in speciali. Maledictioni ergo Ade opponens benedictionem christi ait. [Benedixisti] o [domine] i. misericorditer respexisti [terram tuam] scilicet iudeam reducendo populum tuum de babylonia ad eam [avertisti captivitatem iacob] i. populi descendentis ab iacob. Vel [benedixisti] o [domine] per christum [terram tuam] i. carnem nostram et ecclesiam tuam: dedit enim fructum suum et natus est salvator suus: et per eum [avertisti captivitatem iacob] i. novi populi liberando nos a peccatis nostris in quibus captivi a diabolo tenebamur et qui pertinemus ad iacob imitando Abrahe fidem: et sumus minor populus cui serviat maior. Et subiungit quomodo avertit.

2 **Remisisti iniquitatem plebis tue: operuisti omnia peccata eorum.**

¶ Remisisti iniquitatem plebis tue [que eam captivam fecerat et tenebat operuisti omnia peccata eorum] ipsa non amplius videndo ad puniendum. Vel [remisisti iniquitatem plebis tue] propter quam homo captivatus erat et captivus tenebatur: qua remissa liberatus est [operuisti] baptismo [omnia peccata eorum] ne videres et punires. Operuit nos perfecto sua gratia et noluit videre peccata nostra: operuit peccata virtutibus: superbiam per humilitatem: luxuriam per castitatem: avaritiam per charitatem: et ubi abundavit peccatum superabundavit gratia. Et sic

3 † **Mitigasti omnem iram tuam: avertisti ab ira indignationis tue.** (3 † sedasti.)

¶ Mitigasti [i. temperasti per mansuetudinem] omnem iram tuam [i. vindictam et penam in presenti pro peccato inferendam] avertisti [te et dedisti] ab ira indignationis tue [recipiendo eos ad gratiam. Vel [Mitigasti omnem iram tuam] ut non in eternum punires: sed temporaliter exerceres. Erat enim valde iratus propter peccatum primi hominis: sed postquam ille homo factus est omnem iram mitigavit [avertisti] nos penitus [ab ira indignationis tue] i. a pena que veniens ex indignatione tua erit in futuro iudicio ut ibi non punias nos. Et quia tanta fecisti populo illi: ideo etiam

4 **Converte nos † deus salutaris noster: et averte † iram tuam a nobis.** (4 † deus sanitatis nostre. † iracundiam.)

¶ Converte nos etc. [vel. Et quia de futuro ista dicuntur quamvis verba preterita sonent sequitur et dicit [Converte nos] a vitiis et a malis culpe ad te bonum incommutabile: nos ad tuam gratiam recipiendo quo hactenus a te aversi sumus [deus] per creationem [salutaris] et salvator [noster] per redemptionem et iustificationem [et averte iram tuam a nobis] eam relaxando. Ac si diceret. Illa predicta dico quasi facta sint: quia verissime video futura: quia vero nondum facta sunt oro ut fiant que iam vidi ventura: prophetice enim dixit supra ut preterita. Hic autem petit ut vere futura.

5 † **Nunquid in eternum † irasceris nobis: † aut extendes iram tuam a generatione in generationem?** (5 † non † irasceris. † vel extendas.)

¶ Nunquid [enim] in eternum [usque in finem mundi] irasceris nobis [q. d. non, cum parcere et misereri proprium sit tibi. Ira dei est omnis pena quam patimur: de ira enim mortales sumus et passibiles: sed innovatis in christo previdet iste hanc penam transituram.

Sicut

Sicut enim in adam oēs moriunt̄:ita ꝛ in christo oēs viuifi cabunt̄[aut ext̄ēdes iram tuā a gnōne]que fuit ab adā vsqȝ ad chrm vsqȝ[in gnōnē]que est sub gratia baptismi tpe filij q.d.nō:noue eniȝ gnōni reseratus est aditus regni q fuit clau sus gnōni veteri:pma fuit mortalis de tua ira:erit altera im mortalis tua misericordia. Sed nec hāc miam meremur cō uersi ꝑ nos ad deū:ipse enim nos cōuertit. Unde subdit.

6 Deus tu † cōuersus viuificabis nos : ꝛ plebs tua letabitur in te.

†con uertens.

℄ Deus tu ꝯuersus]ab ira tua in aduētu filij tui[viuificabis nos]per tuā gratiā spe tanto tpe anteq̄ res habeat̄ [et]tunc [plebs tua]nihil presumēs de se bono suo[letabit̄ in te]scȝ de beneficijs tuis gratulādo ac letanter ac deuote tibi seruiē do que prius malo suo letabat̄ in se:male enim letat̄ quis in alia re q̄ i te:pereunt eniȝ alia:ꝛ leticia de his habita. Qui vult ergo securus gaudere in illo gaudeat q nō pōt perire. Et vt hec oia fiant tanq̄ clemens

7 Ostende nobis domine misericordiam tuam : ꝛ salutare tuum da nobis.

℄ Ostende nobis dn̄e]pater[miam tuā]i.chrm corpaliter ꝛ spūaliter:vt ꝛ humanitatē videamus oculis corporis:ꝛ diui nitatē oculis cordis:eq dī mia qr per eū deus misertus est no bis[ꝛ salutare tuū]i.saluatorē nostrū eūdē chrm[da nobis] in futuro amplectēdū ꝛ possidēdum vt nō tollat̄ amplius a nobis. Hec est tota nostra beatitudo visio chri. Similes eni ei erimus quando videbimus eum sicuti est. Ista autē que precor scio ꝛ confido non per me:sed quia ꝯuersus a strepitu mundi qui inquietat foris.

8 Audiaȝ quid loquatur in me dominus deus:qm̄ loquetur pacem in plebem suam.

℄ Audiā]attēte in corde[qd loquat̄ in me]īterius ꝑ inspira tionē ꝛ internā reuelationē ꝛ mihi inspiret[dn̄s deus]i.spiri tus sanct⁹:ꝛ qd sit illud subdit[qm̄ loquet̄ pacē]ad deū ꝛ pxi mum per chrm[in]i.sup[plebē suā]ꝛ sibi subditā.i.ecclesiā suā. Unde christo nato angeli statim cātauerūt in terra pax hoibus ꝛ pacē eternitatis que habet̄ sup pacē pectoris. Un de dicit. Pacē relinquo vobis,pacē meaȝ do vobis. Hic est sciēdum sm quosdā ꝙ illa hora qua Gabriel archāgelus ad beatā Uirginē fuit igressus ad annuntiādū sibi filij dei icar nationē cū magna mētis deuotione legebat hūc psalmum ꝛ actualiter hūc versuȝ audiā qd loquat̄ ꝛc̄. Unde de ea bene pōt sic exponi[Audiaȝ]attente[qd loquat̄ in me dn̄s deus] per Gabrielē angelum suū ab ipso ad me transmissum

Joan. 4.

9 Et sup sanctos suos: ꝛ in eos q † ꝯuertunt̄ ad cor.

†ꝯuer tunt cor ad ipm.

℄ Et super sanctos suos]i.ꝑfectos qui sunt plebs sua : sed ne peccatorib⁹ ianuaȝ pacis clausisse videretur adiecit[ꝛ in]i. sup[eos]qui de omni gēte[cōuertunt̄ ad cor]i.sup imperfe ctos ꝛ penitētes qui cū ꝑ flagitia prius a rōne discesserint cō puncti ad cor redeūt ꝛ ab errore ad rationē ac deinceps cor ad deuȝ nō ad aliud cōuertunt: vox itaqȝ dn̄i pax est ꝛ gau dium nostrū ꝛ pax ꝛ requies nostra:ꝛ finis omniū molestia rum nostrarum nō est nisi deus. Et lȝ generalis sit misericor dia super omnes ꝛ pacē super omnes loquatur:tamen aliud speciale iudeis fecit. Unde subdit

10 Uerūtamen prope timentes euȝ salutare ipsius: vt inhabitet gloria in terra nostra.

℄ Uerūtamē]spūaliter[prope timētes euȝ]i.iudeos qui euȝ timebant ꝛ colebāt:lȝ pro terrenis erit corporaliter[salutare ipsius]dei.s.christus[vt inhabitet gloria]scȝ maior vel glo ria.i.christus qui est gloria patris[in terra nostra]in qua na tus sum dicit Propheta.s.iudea. Ibi enim chrs de eis natus est:inde elegit matrē ꝛ discipulos. Ibi apparuit:ibi cōuersa tus est:ibi inumera fecit miracula. Uel lȝ sup oēs loquat̄ pa cem[Uerūtamē salutare ipsius]i.saluatio que ꝑ ipsum est erit[prope timētes eū]i.his tn̄ qui dum stant vident ne ca dant[vt inhabitet gloria]i.imortalitas[in terra nostra]i.in corpore mortali quod erit in futuro. Deinde ostēdit quomo do apparuit hic gloria:ꝛ que ipse chrs sit prestiturus.d.

11 Misericordia ꝛ veritas † obuiauerunt sibi:iusti tia ꝛ pax osculate sunt†.

†oc currerūt †sc.

℄ Misericordia]exhibita in nouo testō qua misertus est no stri[ꝛ veritas]i.īpletio ꝓmissionū veteris testamēti[obuia uerunt sibi]i.simul cōuenerūt in ꝑsona christi:qr chrs ex mi sericordia carnē pro nobis assumpsit:ꝛ ꝑ hoc veritatē ꝓmis sionis facte patribus adimpleuit:ꝛ sic[iustitia]qua satisfecit pro culpa primi parētis[ꝛ pax]qua reconciliauit deo genus humanū[osculata sunt]i.simul iuncte i chro. Uel[iustitia] in ope[ꝛ pax]cū deo[osculata sunt]i.cōueniūt i hoib⁹:amāt eniȝ se hec duo vt q facit iustitiā inueniat pacē ad deū ꝛ hic ꝛ in futuro. Deinde ostēdit quō ꝛ per quid hec facta sunt.

12 Ueritas de terra orta ē: ꝛ iustitia de celo ꝓspexit.

℄ Ueritas de terra orta est]i.chrs de carne ꝓcessit:qr de hu mili ꝛ secūda Uirgīe maria nat⁹ est[ꝛ iustitia de celo]celorū [ꝓspexit]qr ꝑ h̄ iustificati sunt a deo hoīes:ad h̄ eni orta est veritas vt iustificarent̄ hoīes:sic.n.veritas hȝ qd pro iustifi cādis offerret. Uel[ꝟitas de terra orta est]i.vera pctōꝝ cō fessio de hoīe peccatore nata est vt se accuset:terrā ꝛ cinereȝ se eē cognoscēs:ꝛ sic[iustitia de celo]celorū[ꝓspexit]ꝛ ꝓue nit ac data ē a dn̄o deo remissio pctōꝝ ꝛ iustificatio penitēti: qr talē iustificat de⁹ sicut publicanus ꝯfitēs ꝛ se accusans re dijt iustificat⁹.q.d.deus ꝑcamus huic : qr ipse sibi nō parcit: ignoscamus huic:qr ipse peccatū suū agnoscit ꝯuersus est ad puniēduȝ peccatū suū cōuertat̄ ꝛ ego ad liberādum eum.

13 Etenim dominus dabit † benignitatē: ꝛ terra no stra dabit fructum suum.

†sua uitatem.

℄ Eteniȝ dn̄s dabit benignitatē]i.grē sue plenitudinē beatā Uirginē fecūdādo[ꝛ terra nr̄a]i.vgo itemerata ad modum terre humilis fertilis ꝛ stabilis[dabit fructuȝ suū]pariēdo fi liū.s.Jesum chrm. Uel[eteniȝ dn̄s dabit benignitatē]i.affe ctū bonū vt bn̄ agere delectet quē nō possumus al'r hic nisi dei[et]sic[terra nr̄a]facta fecūda q̄ prius erat sterilis[dabit fructuȝ suū]i.bona opa: vel[terra]cordis nr̄i[dabit fructuȝ suū]i.ꝯfessionis ꝛ laudis ꝛ vt odiētes peccata desideremus iustitiā. In cui⁹ eniȝ corde semen grē sue spargit hui⁹ ꝓuidē tio terra fructuȝ spūalē reddit ꝛ implet̄ in eo qd sequitur.

14 Justitia ante eū † ambulabit: ꝛ ponet in via gres sus † eius.

†preibit †suos

℄ Justitia]hoīs q est in ꝯfessiōe ꝛ punitōe pctōꝝ:iustus.n.dȝ eē in se vt accuset ꝛ puniat se[añ eū ambulabit]i.ꝓcurret pa rās ei viā vt veniat ad eū. pma eni hoīs iustitia est vt puniat se malū ꝛ faciat se bonū:ꝛ h̄ est via dn̄i vt veniat ad eū. Qui eniȝ pctā sua odit iaȝ icipit siml'is eē deo q ea odit:fac ḡ te siḿeȝ deo ꝛ para ei viaȝ in ꝯfessione pctōꝝ:ꝛ sic ipse dn̄s veniēs ꝛ visitās[ponet i via]sic parata[gressus suos]vt te ꝯformet in vestigijs suis:ipolluta.n.est via eius.

Justitia hoīs q est.

Oratio.

Remitte dn̄e iniquitatem plebis tue : ꝛ ostende no bis misericordiā tuam:que nos in viam pacis iusti tia precedēte perducat. Per dominum.

℄ Oratio chri instante passione vel fidelis positi in corporali vel spūali tribulatōe ꝛ recurrētis ad deū pro sua liberatione. Psal.LXXXV.

Inclina dn̄e aurem tuam ꝛ exaudi me: quoniā † inops ꝛ pauper sum ego.

†egen⁹ ꝛ iops ego sum.

Auctor psalmi ꝓpheta dauid. ¶ Titulus est oratio ipsi dauid. Et est sensus

oratio ista attribuit ipsi dauid.i.christo: z conuenit hec vox capiti z corpori. Quia eniz supra dictu est de christi icarnatiõe: nũc di de eius passione. ¶ Materia. Oratio chri in passione vel fidelis in tribulatiõe. ¶ Intẽtio. monere fideles in omni tribulatiõe humiliter ad deũ per oratione recurrere. ¶ Sententia in gñali. Propheta in isto psalmo in psona chri orantis humiliter ad patrẽ in forma serui q oratur a nobis in forma dei vel in psona cuiuslibet fidelis positi in tribulatiõe corporali vel spũali orat deũ deuote pro sua liberatiõe: subiungẽs degentiũ vocatiõe z adoratiõe. ¶ Snia in spãli. Christus ergo in forma serui humiliter ad patrem orans ait[Inclina]o[dñe]qui altus es z excelsus[aurẽ tuã].i.clemẽtiaz tuã mihi infimo z humili[z exaudi me].i.desid riũ meũ cõple[quoniã inops]ab alio opem nõ hñs z tua ope indigẽs[z paup] per me nõ sufficiẽs z nihil de me presumẽs[sum ego]z ideo ad te recurro. Inops est qui dñi mĩa indiget: paup qui in se cõtẽnit q̃cq̃d est vnde superbia inflari possit. Talibus vtiqz appropinquat z eos exaudit deus qui gratiam suam prestat humilibus. Nam quasi inclinare aurẽ videtur cum nos audire z exaudire misericorditer dignatur

2 **Custodi animã meaz qm̃ sanctus sum: saluũ fac seruum tuum deus meus sperantem in te.**

Custodi aiam]z vitã[meã]ne deficiat obediẽtia tibi iniuncta. Uel[meam].i.meoꝝ cõtra insidiãtes ab oibus malis z scãdalis ne cadar[qm̃ sanctus sum]chris ꝓprie sanctus est qr sanctificãs: sui etiã sunt sancti: qr in baptismo sanctificati: dicat hoc fidelis nõ se iactãdo ne cadat elatus. sed humiliter cõfitendo: ne sit igratus: dicat deo sctũs.i.inocẽs sum: qr sanctificasti me: qr accepi nõ q habui: qr tu dedisti: non q merui [saluũ fac]ne deficiat vel pereat[seruũ tuum]tibi obediẽtez [deus meus]qui me creasti[sperantem in te]nõ in se vel in alio cõfidentẽ: quia nõ ex homine est salus.

†mihi 3 **Miserere † mei domine quoniam ad te clamaui tota die: † letifica animam serui tui: quoniã ad te domine animam meam leuaui.** †iocũda

Miserere mei dñe]qr in mĩa sum: z tu misericors es[qm̃ ad te clamaui tota die].i.omni tpe z assidue seu instãter z pseuerãter[letifica aiam serui tui]in passione tristẽ vel ex tribulationib⁹ pñtib⁹ mestã[qm̃ ad te dñe]apud quẽ soluz est iocunditas: amaritudine ꝯo plenus est mũdus: ipsam[aiam meã]de terrenis z trãsi: oꝝ affectu z desiderio[leuaui]sursum cor hñdo z te deuote inocãdo vel spem z fiduciã anime mee in te ponẽdo. Affectus quippe gradus est: voluntas tua est iter tuum. Ascẽdis z accedis amando: descẽdis z discedis negligẽdo: stans in terra in celo es: si deum diligas.

†qr †es ac †multuz misericors 4 † **Quoniam tu domine suauis † z mitis: z † multe misericordie oibus inuocantibus te.**

Quoniã tu dñe suauis]z dulcis ad gustãduz es affectus tedio mũdane amaritudinis[z mitis]his quos expectas tolerãs z reuocas nõ exasperãs ad te redeũtes z[multe mĩe]cõtra abundantẽ iniqtatẽ: multa z multis z multotiẽs peccata dimittẽdo z eos ad grãz recipiẽdo: z iõ nõ solũ es misericors sed multe z copiose mĩe: nã vbi abũdat iniqtas supabundat mĩa tua: z hoc[oibus]nullo excepto[inuocãtibus]nõ labiis tñ: sed toto z puro corde[te]non aliud a te. Ideo

†fige †orõnis. 5 **Auribus † percipe domine orationem meam: z intende voci † deprecationis mee.**

Aurib⁹ percipe dñe orationez meã].i.nõ exeat de auribus tuis: sed fige illam ibi vt p aures figatur cordi. Unde subdit [z intẽde]aio[voci deprecationis mee]eam exaudiẽdo z ad effectũ pducẽdo. Si vis vt aurib⁹ pcipiat deus tuã orationez pcipe tu in corde tuo ipsius legẽ. Tu esto itẽtus illi z ipse procul dubio itẽtus erit tibi. Ipse.n.ait cõuertimini ad me: z ego cõuertar ad vos. Deinde cãm audiẽdi supponit dicens. Isa.45.

6 **In die tribulationis mee clamaui ad te: † quia exaudisti me.** †qr̃

In die tribulationis mee clamaui ad te].s.rogãdo vt tribulationẽ amoueas vel alleuies: qñ eniz aduersitas iminet: tũc enixius clamat. Deinde q̃re clamauerit subdit[qr]alo[exaudisti me]z iõ spero iterũ exaudiri.q.d.q clamantẽ alia vice exaudisti illa cõfidẽtia: z nũc in ista tribulatione clamo. Uel exaudisti me dicit cũ adhuc exaudiri velit demĩans in h q̃ ad aliud iã exaudit⁹ sit: z adhuc ad aliud exaudiri desiderat.

7 **Nõ est silis † tui in diis dñe: z nõ est ꝭz opa tua.** † tibi

Nõ est similis tui in diis dñe]in potẽtia, clemẽtia, z sapia, ad quẽ clamare potuissem[z nõ est]aliqs[ꝭm opera tua]qr nemo tibi similia operat: nec aliqs q sicut tu opari possit reperit.q.d. quocũqz mõ accipiant diĩ nõ est quis silis sit tibi in eẽntia vel opatione: deus eniz ieffabilis est z facilius dicimus qd nõ sit q̃ quid sit. Omnia que in celo z in terra sunt cogita non hoc est deus: sed est qd oculus nõ vidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis ascendit qui omnia illa fecit. Et ideo quia non inuenient similem

8 **Oẽs gentes † quascũqz fecisti venient z adorabũt corã te dñe: z glorificabũt nomen tuum.** †quot quot

Omnes gẽtes quascũqz fecisti].s.aliqui ex oibus gentib⁹: qr oẽs fecisti[venient]passib⁹ fidei a cultu suo ad cultũ tuuz [z adorabũt corã te dñe]qr tibi curuabit omne genu. Adorabũt vt creatura creatorẽ: z corã te nõ ad oculũ[z glorificabunt]laudãdo z predicãdo[nomẽ tuũ]qd est sup omne nomen se seruos z te dñm cõfitẽtes. Per hec verba annuntiat ecclesiam vbiqz diffusam quod modo impletuz est. Deinde singulis singula reddit. Non est inq̃ similis tibi.

9 **Quoniaz magnus es tu z facies mirabilia: tu es deus solus†.** † magn⁹

Quoniã magnus es tu]qd nõ alius z nõ est ꝭm opera tua: q[z faciens mirabilia]in celo z in terra: ergo[tu es deus solus]z nullus alius. Uel[Omnes gẽtes veniẽt z adorabunt z glorificabũt]z merito[Quoniã magnus es tu zc̃.]ex mirabilibus enim magnitudinis eius auditis in partib⁹ diuersis veniũt quotidie fide: z adorãt ac glorificãt eũ corde, ore, z ope. Cognosciturqz ẽt a gẽtib⁹ q est de⁹ solus z nullus alius. Deinde orat pro oibus iam adorãtib⁹: z loqtur in mẽbris.d.

10 **Deduc me dñe in via tua: z † ingrediar in veritate tua: † letetur cor meũ vt timeat nomẽ tuum.** † ambulabo † iocundetur.

Deduc me dñe in via tua]scz fidei iam positũ ne labar vel aberrẽ: z adiuua vt in timore z amore tuo ꝓficiã. Prima hominis via est cognitio z cõfessio peccatoꝝ: de hac via venit ad veritatẽ.i.ad pceptoꝝ dei obseruationẽ: ideo subiungit[z igrediar].i.ambulabo: z proficiã vlterius te ducẽte[in veritate tua]a te tradita: z inde[letetur cor meũ]in te: cũ enim a merore facinoꝝ exutus fuero: tũc in te leticia spiritali gaudebo: ita tñ[vt timeat nomẽ tuũ].i.te: timor enim nõ sinit male z inepte exultare z de via recedere. Nõ aliunde letet nisi de te: nec aliud timeat nisi a tua gratia separari: vtraqz miscẽda sunt vt sub spe timeamus: z sub timore letemur. Et tunc

11 **Cõfitebor tibi dñe deus meus i toto corde meo: z glorificabo nomen tuum in eternum.**

Cõfitebor tibi]cõfessione laudis.i.laudabo te cõfitẽdo beneficia tua circa me o[dñe]qui me regis[de⁹ meus]qui me creasti[in toto corde]z affectu[meo]totam.s.spem in te ponẽdo[z glorificabo nomẽ tuum]idest gloriosum predicabo cum sanctis[in eternum]z hic quãdiu fuero per singulas generationes z in eterna beatitudine sine fine. Et merito

Quia

12 †Quia misericordia tua magna est super me: ꝛ eruisti animã meã ex inferno inferiori.

Quia misericordia tua magna est sup me] ꝛ super merita mea. Tanta eniȝ mia dei fuit vt etiã filiũ suũ pro nobis morti traderet. [ꝛ eruisti animã meã ex iferno iferiori] qꝛ iferius ꝛ subtus nos est. i. ab eterna dãnatione a quo inferno liberatꝰ qui a peccato liberatus illuc nõ mittitꝰ. Eruere enim ab iferno est facere ne illuc descẽdat. Unde eruit dñs aias misso filio suo: ꝛ quotidie eruit peccata misericorditer relaxando. Deide quod sequitur potest accipi de toto christo: scilicet de capite ꝛ de membris. O.

13 Deus † iniqui insurrexerunt super me: ꝛ synagoga potentium † quesierunt animam meam: ꝛ nõ proposuerunt te in conspectu suo.

Deus iniqui] scȝ iudei vel hoies ꝛ spũs maligni [insurrexerunt sup me] i. aduersum me totuȝ: xpm scȝ psequẽdo: ꝛ me superare conãdo: ꝛ [synagoga potẽtium] i. ɔgregatio supnorum vel vitioꝝ ꝛ demonioꝝ [quesierũt animã meaȝ] vt me perderẽt ꝛ occiderẽt [ꝛ nõ pposuerunt te in cõspectu suo] vt timore tuo retraherẽtur a malo. i. nõ habuerũt deũ pre oculis: sed tñ sequebantur impetum voluntatis. Si enim deuȝ attenderent nec filium dei iudei: nec sanctos ipsius persequerentur inimici. Ipsi ita

14 Et tu dñe deus miserator ꝛ misericors: † patiens ꝛ multe misericordie ꝛ verax.

Et tu dñe deus miserator] in actu ꝛ exhibitione: qꝛ miam actualiter exhibes [ꝛ misericors] in nã qꝛ eam nãliter possides [patiens] diu ꝛ longanimiter peccatores expectãs ꝛ peccata hominũ ad penitẽtiã dissimulãs [ꝛ multe misericordie] erga cõuersos multiplicia bona eis prestando: qꝛ penitẽtibꝰ dat gratiam ꝛ perseuerãtibus gloriaȝ [ꝛ verax] promissa implendo ꝛ vnũquẽqȝ iuxta merita remunerando.

15 Respice in me ꝛ miserere mei: da † iperium tuuȝ puero tuo: ꝛ saluum fac filium ancille tue.

Respice in me] oculo misericordie [ꝛ miserere mei] tribulationi tante expositi [da imperiũ tuũ] i. potestatẽ iudicãdi vel fortitudinẽ ꝛ potestatẽ superandi inimicos [puero tuo] innocẽti ꝛ tibi obediẽti: vel [puero tuo] idest seruo prout sepe accipitꝰ in euangelio [ꝛ saluum fac] a morte vel ab inimicis [filiuȝ ancille tue] i. Marie q̃ se ancillã dixit. Uel [ancille tue] i. ecclesie que per gratiam baptismi nos genuit.

16 Fac mecum signum in † bono vt videant qui oderunt me ꝛ confundantur: quoniam tu domine adiuuisti me ꝛ consolatus es me.

Fac mecũ signũ] scȝ resurrectionis. s. signũ Jone prophete vel signum de plena victoria contra inimicos [in bono] i. vt aliqs prosit vt spes credẽtium confirmetur vel per hoc boni cõfortẽtur: ꝛ ideo fac [vt videant qui oderunt me] i. inimici mei: hoc signũ scȝ [quoniã tu dñe adiuuisti me] in certamine ꝛ in his que feci [ꝛ consolatus es me] in tribulatione ꝛ in his que passus sum ab eis: hoc videãt [ꝛ cõfundantur] i. erubescant modo se errasse. Uel [cõfundãtur] in iudicio perniciose q modo nolunt cõfundi salubriter. Hoc debet rogare peccator vt dominus faciat ei signũ in bonũ: signũ scȝ vere penitentis dando ei verã cõtritionẽ: pronam ꝛ humileȝ cõfessionem: ꝛ condignam satisfactionem. Oratio.

Letifica dñe vultuȝ familie tue ꝛ erue aias nr̃as ex inferno iferiori: vt tui vultus cõtẽplatione protecti desideria carnis spũali dñatiõe calcemus. Per do.

Psalmus de ecclesie militantis fastigio ꝛ dilatatione ac de ecclesie triũphãtis preconio eiusqȝ iugi leticia ꝛ laude. Psal. LXXXVI.

Fundamẽta eius in montibus sanctis: diligit dominus portas syon sup omnia tabernacula iacob.

Auctor psalmi ppheta dauid. ¶ Titulus est filijs chore ps cantici. Et est sensus ps iste qui dꝛ ps: qꝛ agit de ecclesia scḋm statũ p̃ntẽȝ vbi agit opera cantici: qꝛ agit de eadẽ scḋm statum futurꝝ vbi exultat: pponitꝰ filijs chore vt habitẽt in syon: hic per sideȝ ꝛ in futuro per spẽm: pars cuius in celo triũphat pars in terra militat. ¶ Materia. Cõmẽdatio ecclesie militãtis ꝛ triũphãtis sub typo ciuitatis. ¶ Intẽtio. Monere habitãtes in ecclesia militante: ꝛ adhuc peregrinãtes ad amorẽ ꝛ desideriũ ecclesie triumphantis. s. gloriose ciuitatis Hierusalem celestis. ¶ Snia in gñali. Propheta in isto psalmo qui breuis est numero verboꝝ ꝛ magnus põdere sentẽtiaꝝ cõmendat ecclesiam scḋm p̃ntẽȝ statũ ꝛ futurũ: ꝛ multa secũ voluẽs deũ amare ꝛ desiderio celestis hierusalẽ qḋ cogitabat secuȝ pꝛulit in aures hoium ꝛ p̃dicat eã filijs chore. i. christi imitatoribus vt eis augeatꝰ affectus: p passionẽ eniȝ chri de qua in precedenti psalmo dixerat: data est spes credẽtibꝰ redeũdi ad celestem hierlm: ideo nunc agit de ea vt nos iducat ad eiꝰ amorẽ. ¶ Sentẽtia in spãli. Propheta q̃ plenus spiritu multa voluẽs apud se de hac ciuitate in hoc prorupit [Fundamenta eius] s. syon ciuitatis spũalis. i. ecclesie sancte: nõ referꝰ eius ad aliqḋ premissum: sed ad cordis pphete meditationẽ qui nunq̃ de illa corde tacuerat: et si ore [in mõtibꝰ sanctis] sunt. i. in pphetis ꝛ apostolis: qꝛ ibi p̃mũ posita est fides ecclesie qui mõtes sunt pp fidei sublimitatẽ: sancti propter vite puritatẽ: quoꝝ fide: doctrina ꝛ exẽplis ecclesia est fundata. Unũ est fundamẽtũ ecclesie p̃ter qḋ nõ est aliud ponere qḋ est chr̃s Jesus: q sicut dꝛ sanctus sanctoꝝ: sic solus est fundamẽtũ fundamẽtoꝝ qḋ nemo mutare põt: sed alij ab ipso fundamẽta dicuntꝰ: sicut ꝛ ipse est mons in vertice mõtiũ ꝛ ab eo alij mõtes appellantur. Ecce prior laus a fundamẽtis vt soliditas notetur ciuitatis. Et q̃si quis quereret cuiꝰ eius fundamẽta dicis ait syon. Unde subdit: ꝛ [diligit dñs portas syon] i. sacramẽta militãtis ecclesie p que fit ingressus in eam [sup oia tabernacula iacob] i. imaginaria sacramẽta veteris populi. q. d. plus diligit ꝛ approbat ecclesiam q̃ȝ synagogam: figuratum q̃ȝ figurataȝ ciuitatem spiritualem super illa que presignabat eam. Deinde sequitur laus de fama.

Gloriosa dicta sunt de te: ciuitas dei.

Gloriosa] i. famosa [dicta] ꝛ p̃dicta [sunt de te] in psalmis ꝛ pphetis: o [ciuitas dei] spũalis. s. ecclesia que de illa figurali ciuitate que occidit nõ sunt dicta. Deinde dñs ipse de eadem hierlm agit ꝛ ostendit que sunt illa gloriosa que p̃dixerat de ecclesia: lȝ eniȝ ecclesia originẽ sumpserit in hierlm ꝛ monte syon: tñ p predicationẽ apostoloꝝ ꝛ publicationẽ euangelij multiplicatus est numerus fideliuȝ per orbẽ: vnde Gloriosa facta est ecclesia. q. d. gloriosa dicta sunt de te ciuitas sancta: vbi nõ solus est iudeus sed omnes gentes quarum quedam nominate sunt: vt intelligantur omnes. Ego enim.

Memor ero raab ꝛ babylonis: † scientium me.

Memor ero] ad miserẽduȝ in illa ciuitate inqt pphetа ex psona dei [raab ꝛ babylonis] que nõ p̃tinẽt ad pplm iudeorũ. i. oium gẽtiũ per partẽ itelligẽdo totũ [sciẽtiũ me] p fidẽ idest apostolis de illis recipiẽdis p̃cipiam vbi de vocatione gentiũ dꝛ que p raab ꝛ babylonẽ significantꝰ. Raab quippe superbia vel latitudo. Babylon xo ɔfusio iterpretatꝰ ꝛ gẽtes superbe p latã viam mortis icedũt ac cõfuse ꝛ indiscrete viuunt. Raab meretrix. Babylon xo deo semper aduersa fuit. Si quis ergo raab vel babylon est nihil desperet quinimo det

operam vt deū recognoscat:est enim memor scientium se. Raab fuisti:adulter & fornicator plenus immunditia: plenus superbia:tenēs latā viam que ducit ad inferos recordare dñi dei tui & ipse recordabit & miserebit tui. Babylon eras confuse & inordinate viuebas vitiis peccatisq; cōfusus habeas rationē & tui recordabit deus. Sed iā de vocatiōe gentiū aptius subiungit ostēdens qd per raab & babylonē significauit.d.

4 †Ecce alienigene & tyrus & populus ethyopum: hi fuerunt †illic.

etenim *hi*

¶ Ecce alienigene].i.alieni a cultu dei.s.gētes[& tyrus]qd interpretat angustia tribulatio.i.illi q sunt in angustia & tribulatiōe vitior[& populus ethyopū].i.peccatis denigrati[hi] oēs immutati[fuerūt illic].i.in illa ciuitate dei.s.ecclesia q est ciuitas dei spūalis. Et qd gloriosius:qd iocundius:quid delectabilius: Sunt eniz in ecclesia nō solū iudei & indigene:verūetiā alienigene tyri ethyopes.q.d. Qui ante tales erant postea inuenti sunt in ecclesia:nō est eniz psonarū acceptio apud deū q tales vocat. Gloriosa g dicta sunt de ciuitate illa:& hoc etiā miraculū qd sequit accidit in ea. Unde subiungitur.

mr. 5 †Nunquid syon dicet homo: & homo natus est in ea: & ipse fundauit eam altissimus:

¶ Nunqd]ipsi[syon].i.ecclesie dicet & enunciabit[hō]aliqs illud qd dicā scz qr[& homo]chūs[natus est in ea].i.in ecclesia per syon significata:qr de beata Uirgine que est nobilissimum mēbrū in ea[& ipse]idē qui in ea natus est vt hō[fundauit eā]scz ecclesiā[altissimus].i.sm qr deus nō vt homo. Ac si diceret quis hoium ei enunciare & enarrare poterit:vel sufficit qr in ea natus sit talis qui & hō sit & altissimus & eā in qua natus est fundauit. Sic eniz fundauit ciuitatē chūs i qua nasceretur:quō creauit matrē de qua nasceretur. Certe h miraculum nō poterit aliqs hoium elucidare:sed tamen non sit alicui incredibile:scimus enim ita esse:quia

narrauit. 6 Dominus †narrabit in scripturis populorum: & principum: horum qui †fuerunt in ea.

facti sunt.

¶ Dñs narrabit]hoc[in scripturis populorū].i.que directe sunt fidelib⁹ populis[& principū].i.que edicte sunt a principibus.s.Moyse & pphetis apostolis & euāgelistis populorū & principū dico[hor qui fuerunt in ea]scz ciuitate.i.ecclesia & mēbra eius populi sunt in ecclesia sm obediētiā:pncipes p prelationē in quor scripturis pphetizata & expressa est incarnatio nostri saluatoris. Igitur collatis omnibus gaudiis que de ciuitate dei dicta sunt concludit paucis verbis tangens futuram eius beatitudinem & dicens.

tāq̃ iocundatorum habitatio oīuz in te. 7 †Sicut letantium omnium: habitatio est in te.

¶ Sicut letantiū oīum]nostrū erit[habitatio in te]celesti dei ciuitate.i.habitatio oīum nostrū erit in te sicut letantiū.q.d. talis est status ecclesie triūphātis qr oīum ibi habitantiū est letitia & laus iugis ac ppetua:qr totū negociū nostrū nō erit nisi frui deo & laudare deū. Ideo aūt dicit sicut letātiū & nō simpliciter letantiū:qr talis erit letitia qualem hic non nouimus:& ideo cū nō possit exprimi vocibus dicit vt potuit:vel pōt hoc itelligi de ecclesia militante. Et tūc dicit sicut letantium in spe cōparatiōe eius letitie que erit in re/erit habitatio in te p fidem:qm in psenti seculo non est certa & perfecta letitia:nulla perfecta victoria:nulla securitas:sed omnia pendent in ambiguitate:& ideo nunc omnis letitia debet esse mista cum timore.

Oratio.

Fundamētū fidei nostre deus q in mētib⁹ sanctis tanq in excelsis montib⁹ eternitatis portas iustitia muniente cōponis:cōcede nobis in te gloriose credere:teq; ad redemptionem animarum nostrarū hoiem factum predicabiliter cōfiteri. Per dominum.

¶ Psalmus de christi & suor mēbror passione inimicorūq; cōtēptu & amicor elōgatiōe:ac deuota diuini auxilij iploratiōe. Psal.LXXXVII.

Domine deus salutis mee: in die clamaui & nocte coram te. 1

Auctor psalmi ppheta dauid. ¶ Titulus est canticū psalmi &c. Et est sensus canticū:istud qd dicit canticū qr letus finis passionis hic ostēdit psalmū:qr agit de bona opatiōe:cantat filijs chore.i.chri vel crucis seu passionis.s.fidelib⁹ dirigens eos in finē celestiū corona. Canit aūt ad ridendū chro.i.vt ipsi respōdeāt imitando vestigia passionis eius vel gratias referēdo & hoc faciāt pro melech.i.in melech:scilz in choro & cōcordia charitatis sine qua nō pdest. Melech enim interpretat chorus:chorus aūt cōcordiā significat que in charitate cōsistit:& hic est intellectus eman israelite.i.illor qui sunt fratres chri in cruce eius gloriātes & deū vidētes. Quia g vt supra dictū est p passionē chri venitur ad celestē hierusalē: nunc hic ostēdit quō hoc fiat:qr imitatiōe vel gratiar actione & hoc in charitate:qr si absq; ea tradidero corp⁹ meū:ita vt ardeā nihil mihi pdest. ¶ Materia. Passio chri & membror suor ipsi ridentiū. ¶ Intētio. Monere christi passionem imitari:& vnūquēq; q dicit se in chro manere sicut chūs ambulauit & ipsū ambulare. ¶ Snia in gnali. Propheta in isto psalmo in psona christi loquit de sua ac mēbror suorū fideliū passione:inimicor cōtēptu:amicorūq; & notor elongatione petēs auxiliū a patre. ¶ Snia in spāli. In forma ergo serui orans ad patrē ait. O[domine]cuius me seruū facio [deus]cuius creaturā me reputo[salutis mee]auctor qa totum est ab eo[in die & nocte].i.cōtinue & assidue vel in psperis & aduersis[clamaui]magis corde q voce[corā te].i.ad te orando & te inuocādo. Orauit dñs nō sm formā dei sed sm formā serui in qua passus est. Et qr clamo quotidie ideo.

Melech qd interpretatur.

Intret in conspectu tuo oratio mea: inclina aurem tuam ad precem meam. 2

¶ Intret in cōspectu tuo oratio mea]tanq nuntius gratus.i. admitte eā. Ingressus eniz oīonis in cōspectu dei acceptatio eius est[inclina aurē tuā ad precē meā]cōcedēdo qd peto. Inclinatio eniz auris dei misericors exauditio eius est. Magna virtus pure orationis hic ostēdit:que quasi quedā psona & fidelis nuntius ad deū intrat & mādatū peragit quo caro puenire nequit. Et est quasi auicula volans vsq; ad pedes dei.si tamen sit alata duabus alis:scilz ieiunio: abstinentia & sanctimonia vite. Necesse est autem vt exaudias.

†Quia repleta est malis anima mea: & vita mea in inferno †appropinquabit. 3

†qui †appropinquauit.

¶ Quia aīa mea repleta est malis]nō vitijs & peccatis:sed doloribus & angustijs qbus aīa carni cōpatit:est eniz malū qd facimus & malū qd patimur:& istiū est repleta qr[& vita mea in iferno appropinquabit]cum tradar ad mortē:hāc sniam verbis alijs explicauit vbi dictū est. Tristis est anima mea vsq; ad mortē:qd eniz ibi ait tristis est anima mea hic dictū est repleta est malis anima mea:qd sequitur vsq; ad mortē: hic dicitur & vita mea inferno appropinquabit. Et nō solum grauia passus sum:sed etiam contumeliosa:quia

Math. 26.d.

†Estimatus sum cū descēdētib⁹ in lacū: fact⁹ sum sicut homo sine adiutorio inter mortuos liber. 4

†deputatus.

¶ Estimatus sum]ab impijs & vtiq; a nesciētibus[cū descendētib⁹ in lacū]miserie vel pfunditatis iferni: putabāt eniz eū sic necessitate mori vt moriunt hoies ceteri[factus sum]opinione malor & reputatus ab eis[sicut hō]simplex[sine adiutorio]diuino cui nō est adiutor:ad liberandū ego chūs[iter mortuos liber]nō detentus isolubili vinculo mortis:q;

tis:qꝛ resurrexiq̄ potui aīaȝ meā ponere ⁊ resumere:⁊ ēt[inter mortuos]corā deo.i.iter ptōres[liber].i.solus sine peccato:imo liberās alios a morte ⁊ peccato. Itē estimat⁹ sum.

nisi 5 † sepulchro. † memini adhuc. † ex repulsi sunt.

5 † Sicut vulnerati dormiētes in † sepulchris quorum non † es memor amplius: ⁊ ipsi † de manu tua repulsi sunt.

¶ Sicut vulnerati].i. vulnere occisi ⁊ mortui[dormientes in sepulchris].i.sepulti[quoꝝ nō es memor amplius].i.adhuc vt inde eos resuscites.i.quoꝝ tēpus resurgēdi nōdum venit: in quo chr̄s a ceteris mortuis discernit̄ q̄ ⁊ vulneratus ⁊ mortuus in sepulchro clausus fuit:sed die tertia euigilans resurrexit[⁊ ipsi]quib⁹ ita factus sum[de manu]⁊ a ꝓtectiōe[tua] o deus[repulsi sunt].i.adiutorio manus tue priuati sunt qui me sine dei adiutorio eē putauerūt:hoc modo manifeste patet in iudeis ꝓtectione ⁊ adiutorio dei destitutis

6 Posuerunt me in lacu inferiori: in tenebrosis ⁊ in vmbra mortis.

¶ Posuerūt me]sua reputatiōe ⁊ opīone[in lacu īferiori].i. in lacu inferni ⁊ ꝓfunditate irremeabili cū peccatorib⁹ obnoxijs.s.[in tenebrosis].i.in tenebris obliuionis quē.s.nemo requireret[⁊ in vmbra mortis].i.in angustijs īfernalibus in q̄bus mors sola dominabatur. vnde alibi scribitur. Qui sedebant in tenebris ⁊ in vmbra mortis lux orta est eis. Et eadeȝ eorum reputatione ⁊ opinione.

Isa.9.

† in me cōfirmata est indignatio tua. † ira tua † cōflatiōnes tuas vel aliꝗ suspēsiones.

7 † Super me confirmatus est † furor tuus: ⁊ omnes † fluctus tuos induxisti super me.

¶ Sup]⁊ cōtra[me ꝯfirmatus]⁊ īplacabilis visus[est furor tuus]o deus.i.ira ⁊ idignatio tua vt illi putauerūt. Apud eos enim sic erat ꝙ furor dei nō solū cōmotus:verūetiā ꝯfirmatus fuerit sup euȝ quē vsqȝ ad mortē crucis ꝑducere potuerunt. Bene ergo sequit̄[⁊ oēs fluctus tuos].i.tribulationū ⁊ passionū ipetus ⁊ tēpestates[induxisti sup me]vt me tanq̄ mare submergerēt:cum enim ipsi immanitatem passionuȝ christo intulerunt: hoc voluisse ⁊ fecisse deum arbitrati sunt. Et tunc ad tumulum miserie

8 Longe fecisti notos meos a me: posuerūt me abominationem sibi.

¶ Lōge]loco vel mēte[fecisti].i.fieri ꝑmisisti[notos meos] qui me nouerāt ac ꝑdicationē meā audierant ⁊ miracula viderāt[a me]vt nullus ꝑberet auxiliū:qꝛ me relicto fugerunt [posuerūt me]ipsi noti[abominationeȝ sibi]qꝛ ⁊ ipsi genus illius mortis horrebāt: vel magis ipsi persecutores posuerūt eum abominabilem:qꝛ abominabili ⁊ turpissima morte disponebant eum occidere.

† infirmati sūt ab.

9 Traditus sum ⁊ non egrediebar: oculi mei † languerunt pre inopia.

¶ Traditus sum]a iuda discipulo[⁊ non egrediebar]ab eis fugiēdo. Uel[nō egrediebar].i.nō ꝓpalabar ⁊ māifestabar potētiaȝ meā ⁊ q̄s essem ostēdēdo:sed in iterioꝛib⁹ meis latebam. Unde[⁊ oculi mei].i.apostoli q̄ futuri erant oculi ⁊ lumen totius corporis mistici[languerūt]⁊ a spe tanq̄ īfirmati defecerūt cū me nō viderēt in virtute potētie manifestari: sed q̄si victū ⁊ ipotēteȝ oīa ꝑferre[pre inopia]⁊ pro defectu constantie ⁊ roboris fidei ⁊ amoris velut subtracto sibi cibo suo lumine suo. Quod significatur in extinctione luminuȝ in ecclesia in septimana penosa.

† exclamaui † extēdi.

10 † Clamaui ad te domine: tota die † expandi ad te manus meas.

¶ Clamaui]feruēter[ad te dn̄e]pater cū pēderē in cruce[tota die expādi ad te manus meas]extensus in ipsa cruce: vbi totū pro p̄te posuit:qꝛ nō tota die in cruce pepēdit. Uel[tota die]iugiter ⁊ assidue expādi.i.extēdi[ad te]glorificādū[manus meas].i.opera mea:qꝛ oīa opa sua ad volūtatē ⁊ gloriaȝ patris fecit ⁊ retulit:ꝑ extēsionē ꝯo manuū itelligit̄ cōtinuatio bonoꝝ operū a quoꝝ intētione nunq̄ cessauit. Et q̄a hec expāsio manuū ⁊ opera eius nō oībus ꝓfuerūt addit. Sed

11 Nunquid mortuis facies mirabilia: aut medici † suscitabunt ⁊ confitebuntur tibi?

† exsuscitabunt.

¶ Nunq̄d mortuis]scȝ corde ⁊ in aīa nō corpore[facies mirabilia]vt ad vitā fidei moueant̄.q.d.nō:q̄a nō mouētur ad fidē. Nō eis dicit fieri q̄bus ⁊ si fiant nō prosunt:vt quos ad vitā fidei ipsa miracula visa nō mouēt[aut medici]spūales [suscitabūt]tales mortuos ad gratiā[et]suscitati[ꝯfitebunt̄ tibi?]cōfessione laudis vel peccatoꝝ.q.d.nō possunt:qꝛ potestas eoꝝ nō extendit se ad tātū vt suscitent ad confitēdum tibi in quibus occulta gratia tua non operatur qua trahantur: sed sola gratia tales reuiuiscunt.

12 Nunquid † narrabit aliquis in sepulchro misericordiā tuam: ⁊ veritatē tuā in † perditionem?

† enarrabit quis. † perditione.

¶ Nunq̄d narrabit aliquis]positus[in sepulchro]peccati.i. mortuus in aīa ⁊ sepultus pōdere maloꝝ[mīam tuā]scȝ reparationē generis humani misericorditer ipēsam. Per sepulchrū mortue anime corp⁹ itelligit̄:qḋ in euāgelio sepulchro cōparat̄[⁊ veritatē tuā]scȝ cōpletionē ꝓmissoꝝ iam factaȝ narrabit aliq̄s positus[in ꝑditionē]al'.i.obstinatus.q.d.nō hi narrabūt ⁊ te laudabūt:qꝛ nō est speciosa laus in ore peccatoꝝ:sȝ viui ⁊ fideles:qꝛ rectos decet laudatio. Notāduȝ ꝙ mīaȝ ⁊ ꝟitatē amat scriptura ꝯiungere ⁊ maxie psalmi. Et

Psal.32.

13 Nunquid cognoscētur in tenebris mirabilia tua: ⁊ iustitia tua in terra † obliuionis?

† obliui.

¶ Nunq̄d cognoscent̄ in tenebris]⁊ filijs tenebrarū.i.in peccatorib⁹ ⁊ reprobis q̄ sunt tenebre ēt alios obtenebrātes[mirabilia tua]in me ⁊ ꝑ me facta[⁊ iustitia tua]qua iustificas impiū[in terra obliuionis].i.in terreno corde tui oblito: ⁊ a te obliuioni tradito.q.d.nō ipediēte hoc eoꝝ malitia. Idem itaqȝ sunt mortui ⁊ positi in sepulchro ⁊ ꝑditi ⁊ tenebre ⁊ terra obliuionis. Deinde chr̄s loquit̄ ex voce corporis sui.i.ecclesie.q.d.fuimus ⁊ nos olim nā filij ire sicut ⁊ ceteri. Sed

14 Et ego ad te domie clamaui: ⁊ mane oratio mea preueniet te.

¶ Et ego ad te dn̄e]non ad alium[clamaui]vt saluus essem. Quis eni me discernit ab alijs filijs ire q̄ nec credere potuissem nisi me mīa dn̄i preuenisset:⁊ iō sequit̄[⁊ mane].i.nunc in hac fidei ⁊ virtutū luce post nocteȝ īfidelitatis ⁊ vitioꝝ qḋ mane vt mihi eēt mīa tua me ꝑuenit[oīo mea]ꝑuenta a tua mīa adhuc ī ista vita[ꝑueniet te].i.futurū iudiciū ne tūc me cōdēnes. Ut aūt ista oīo feruescat ⁊ exerceat̄ crebrescūt mala trāsitoria:⁊ differt̄ bonū qḋ in eternū dabit̄. Ideo sequitur

15 Ut quid domine † repellis orationē meam: † auertis faciem tuam a me.

† repulisti. † auertisti.

¶ Ut q̄d dn̄e repellis].i.repellere videris[oīonē meā]differēdo dare qḋ peto. In q̄b⁹ verbis ꝓponit querēdā eē causaȝ q̄re oratio sanctoꝝ differt̄:⁊ q̄si repellit̄ q̄ est vt ipsius dilatione b̄nficij ⁊ tribulationum aduersitate q̄si repulsa tanq̄ ignis flatu repcussa ardētius inflāmet̄:⁊ vt q̄d[auertis faciē tuā a me]q̄si idignatus exponēdo me miserijs vel nō intendēdo ꝑcib⁹ meis. Auertere enim dicit̄ deus faciē nō dando quod volumus q̄n qḋ non expedit petimus. Deinde exequitur breuiter tribulationes corporis christi dicens.

16 † Pauper sum ego ⁊ in laborib⁹ a iuuētute mea: exaltatus aūt humiliatus sum ⁊ conturbatus.

† inopa.

¶ Paup sum ego]reb⁹ seculi[⁊ in laboribus a iuuētute mea]

Psal.118 vnde alibi. Sepe expugnauerũt me a iuuẽtute mea. Inops est ecclesia cuꝫ esurit ꝛ sitit adhuc pegrina vnde satiet̃ in patria ꝛ in laborib⁹ est a iuuentute sua: ex quo enim seruire deo cepit laborauit[exaltatus autẽ] ꝓsperis[humiliat⁹ sum]ad-uersis[ꝛ cõturbat⁹]dolẽs de eis: q꞉ frequẽter post ꝓspera occurrunt aduersa. Uel[exaltatus]prius timido corde[humiliatus sum]postea per cõfessionẽ[ꝛ cõturbatus]de peccatis ea dãnando: ad hoc exaltantur in seculo quedam mẽbra ecclesie vt in eis sit maior humilitas.

17 In me transierunt ire tue: ꝛ terrores tui conturbauerunt me.

In me trãsierũt ire tue].i. afflictiones p̃ntes q̃ sunt q̃si effectus ire affligẽtis sup ipm corp⁹ .i. vnitatẽ sanctoꝝ fidelium cui caput est chr̃s: trãseunt ire de: nõ aũt manẽt. flagellat .n. filios quos recipit: sꝫ ad correctionẽ nõ ad perẽptionẽ[ꝛ terrores tui]de tuis .s. afflictionib⁹ futuris[ꝯturbauerũt me].i. meã infirmitatẽ: q꞉ omne qđ accidere potest, etiã si non accidat prudenter timetur. Uel[terrores tui]de iudicio futuro quos ois caro timet[cõturbauerunt me]ꝛ terrent.

18 Circundederunt me sicut aqua tota die: circundederunt me simul.

Circũdederũt me]ipetus tribulationuꝫ vndiq꞉ vt mergerẽt[sicut aq̃]que irrũtem in eã tãgit circũfluit ꝛ cingit circunquaq꞉: ꝛ hoc[tota die].i. ꝯtinue ꝛ sine cessatione: vbi ꝯtinuatio opis signat̃ donec hoc sclm finiat̃: q꞉ nullo tpe desunt mala ecclesie in hoc mũdo pegrinãti dũ mõ in his mõ in illis mẽbris vsquequaq꞉ ꝯtingũt[circũdederũt me simul]in diuersis mẽbris: i quo notat̃ tribulationũ ipetus ꝛ eaꝝ aggrauatio ꝛ põdus. Sed hec oia fiunt vt oio ecclesie deũ ꝛ futuꝝ iudicium ꝓueniat donec illa salus veniat vbi nihil maloꝝ sit. Hec etiã p̃nt accipi in ꝑsona chr̃i ꝯm formã serui ita dicẽtis[Pauper sum ego]in habitu paupis[ꝛ in laboribus]satagẽs de salute hoiuꝫ[a iuuẽtute mea].i. a tpe icarnatiõis mee[exaltat⁹ aũt] in cruce[humiliat⁹ sum]in sepulchro[ꝛ cõturbat⁹]in passione[In me trãsierũt].i. nõ mãsure me ꝯtigerũt[ire tue]idest afflictiões q̃s tua volũtate nõ meo merito patior[ꝛ terrores tui]quos te volẽte patior[cõturbauerũt me]ꝯm ĩfirmitateꝫ carnis[Circundederũt me]inimici mei[tota die]scꝫ tẽpore passionis[circũdederũt me simul]principes ꝛ populi. Deinde sequit̃ ex persona capitis ꝛ mẽbrorum simul.

19 Elongasti a me amicum ꝛ proximum: ꝛ notos meos a miseria.

Elõgasti a me amicũ]pio ꝛ fideli amore ꝓus mihi ꝯiunctũ [ꝛ pximũ]parẽtela vel bñficus[ꝛ notos meos]q sola opione vel visiõe me didicerũt seu dilexerũt[a miseria].i. pp miseriã meã mihi nõ cõpatiẽtes: sꝫ oẽs me derelinquẽtes. Sepe eniꝫ amici ꝛ pximi ꝛ noti pdicãtes ꝯm seculũ sanctos formidine deserũt. q. d. ex oib⁹ ꝯcludẽdo ex quo nullus cõpatit̃ afflictionib⁹ meis decẽs est vt tu adiuuãdo cõpatiaris. Tibi enim derelictus est paup: orphano tu eris adiutor. Oro.

Redemptor oium ineffabilisq꞉ salutis nostre dator: qui pro nobis ĩferna penetrãs factus es inter mortuos liber: exaudi matutinã ꝓcẽ familie tue ꝛ erue nos ab inimici isidiãtis pessima fuitute. Qui viuis.

Psalmus de misericordia ꝛ veritate dei ac de mutatione veteris testamẽti ꝛ cõfirmatione noui: ꝛ de spe quã in chr̃o habemus ꝛ alijs dei beneficijs pluribus. Psal. LXXXVIII.

1 Misericordias † dñi: in eternũ cãtabo.

inuas dñe.

Auctor psalmi ꝓpheta dauid. ¶ Titulus est. Intellect⁹ ethan israelite. Et est sensus hic est itellect⁹ ethan .i. robusti: israelite .i. qui vere deũ videt. Ethan eniꝫ iterpretat̃ robustus: qđ nullus est nisi in spe ꝓmissionis dei: vnde hic agit̃ ꝑ quã nemo decipit̃ qđ verus israelita intelligit: vñ bene hic psal. post ꝓcedẽtẽ sequit̃: q꞉ rñdẽtib⁹ chr̃i passionis spes ꝓmissionis dei datur. ¶ Materia. Laus de mĩa ꝛ veritate dei: ac de mutatiõe veteris testi ꝛ ꝯfirmatiõe noui ꝛ de spe ꝓmissionis quã hẽmus in chr̃o: multisq꞉ alijs dei beneficijs exhibitis populo christiano. ¶ Intẽtio. Nos admonere vt deo gratias pro collata grã ꝛ veritate agamus: ꝛ vt spem nõ in nobis ꝛ nr̃a iustitia: sed in deo ꝛ chr̃i mĩa ponamus. ¶ Snia in gñali. Propheta in isto psalmo in ꝑsona ethã israelite seu ecclesie logt̃ de dei mĩa ꝛ ṽitate iustitia ꝛ potẽtia ac ꝓmissionib⁹ p̃tis de chr̃o factis ꝛ plurib⁹ alijs bñficijs nobis collatis. Erigamus ergo aios nr̃os: q꞉ ille qui ꝓmisit: ita cetera cõplecturus est vt multa cõpleuit. ¶ Snia in spãli. Propheta g̃ robustus nõ in se sed in mĩa dei ait[Misericordias dñi].i. multitudinẽ beneficioꝝ q̃ dñs pater ꝑ filiũ suũ ecclesie sue cõtulit. Pluralr dicit mĩas: q꞉ multe sunt mĩe grã: de qb⁹ tñ q̃tuor spãliter notemus .s. qꝛ sumus creati: qꝛ recreati ꝛ renati: qꝛ cõseruati: ꝛ qꝛ glorificãdi[in eternũ]nõ solũ in p̃nti cũ iustis: sed et̃ in futuro cũ angelis[cantabo].i. laudabo ꝛ iocunde annũtiabo. In quo ꝑcutiunt̃ illi q laudãt deuꝫ in tedio ꝛ accidia. Et statim mutãdo ꝑsonã ꝛ ꝯuertẽs sermonẽ ad deũ. dicit Similiter

Ethã robustus interpretat̃.

2 In generatione ꝛ generationem: annuntiabo veritatem tuam in ore meo.

In gnõne]p̃nti q̃ nunc est[ꝛ gnõnẽ]sequẽtẽ que futura est .i. in omni gnõne donec gñatio gnõni succedit. Uel[in generatione]iudeoꝝ[ꝛ gnõnẽ]gentiũ[annũtiabo veritatẽ tuã].i. tuaꝝ ꝓmissionũ ꝛ pceptoꝝ[in ore meo]in quo fit cõfessio ad salutẽ. Nõ ex ore labit̃: sed in ore diu tanq̃ dulce versat̃. Aliud est laudare in ore qđ est diu reuoluere ꝛ corde pertractare: aliud ex ore ꝛ nõ ex corde. Deinde ostendit quas misericordias cantet ꝛ quã veritatem annuntiet dicens

3 Quoniã dixisti in eternũ misericordia edificabitur: in celis preparabit̃ veritas tua † in eis.

fuoꝝ

Qm̃ dixisti].i. apud teipsum decreuisti ꝛ disposuisti: seu ꝑ spiritũsanctũ mihi manifestasti qꝛ[in eternũ]mãsura[mĩa] humano generi ipẽdẽda[edificabit̃]ꝛ prius firmabit̃[in celis].i. in aplis ꝛ sic[ꝑparabit̃]alijs[veritas tua].i. cõpletio tue ꝓmissionis[in eis].i. ꝑ eos celos vt ꝑ eos fiat nota hoib⁹: elegit eniꝫ eos dñs nõ suis meritis: sꝫ ꝑ suã miam vt prepararet eos ad annuntiandã veritatẽ suã: dixisti etiam hoc .s.

4 Disposui testm̃ electis meis: iuraui dauid seruo meo: vsq꞉ in eternũ preparabo semen tuum.

Disposui testm̃]scꝫ nouum quo renouamur ad nouã hereditatẽ[electis meis]scꝫ fidelib⁹ christianis[iuraui].i. imobiliter ꝛ tam certitudinaliter ꝓmisi sicut qđ iuramẽto firmat̃ [dauid seruo meo]ad lr̃am: illi regi: qꝛ[vsq꞉ in eternũ ꝑparabo semẽ tuum]qđ est semẽ habrae .i. chr̃m: vel[iuraui dauid seruo meo].i. chr̃o vsquequaq꞉ mihi obediẽti q ex genere dauid carnẽ assumpsit[vsq꞉ in eternum preparabo].i. stabiliã [semẽ tuum]scꝫ fideles in te credẽtes ꝛ tui imitatores. Deinde quod dixerat semen dicit sedem subdens

5 Et edificabo in generatione ꝛ gnõnẽ: sedeꝫ tuã.

Et edificabo in gnõne]mortaliũ[ꝛ gnõnẽ]imortalẽ .i. in oẽm gnõnẽ ꝛ in eternũ[sedẽ tuã]o dauid .i. regiã p̃tateꝫ ꝛ thronuꝫ regni tui in chr̃o semine tuo. Uel[Edificabo sedẽ tuã]o christe .i. ecclesiaꝫ cui ꝓsidebas: ꝛ in qua tanq̃ rex sedebis in eternũ vt nos regas q̃ omni tpe tibi edificat̃ ꝑ predicationẽ: baptismũ ꝛ pniam: ꝛ hec sedes erit in gnõne ꝛ gnõnem: q꞉ nunc sedet christus in nobis vt regat: sedebit ꝛ tũc in sanctis vt ꝑmaneat. Et quia sicut dixisti ꝛ promisisti ita fiet ideo.

6 Confitebunt̃ celi mirabilia tua domine: † etenim

tu

veritatem

veritatem tuam in ecclesia sanctorum.

¶ Cōfitebunt] i. laudabūt[celi] i. predicatores sancti[mirabilia tua] nō merita sua o[dñe] scʒ ꝙ ꝑ miam redimis qō iustificas. In omni eniʒ mia ꝑditoꝝ: in iustificatione ipioꝝ. qd laudamus nisi mirabilia dei laudās: qꝛ resurrexerūt mortui: plus lauda qa redēpti sunt perditi ⁊ iustificati impij[etenīʒ] cōfitebunt[veritatē tuam] i. impletionē ꝓmissionū ⁊ precepta tua[in ecclesia sanctorum] idest in cōuentu fidelium vbi fides adhibetur. Et merito confitebuntur.

7 **Quoniam quis in nubibus equabitur domino: † similis erit domino in filijs † dei.**

† ⁊ quos talia lisa vidit dei interrogatione.

¶ Quoniā quis in nubib⁹] i. ꝑdicatorib⁹ scʒ ꝓphetis apostolis ⁊ alijs annūtiatorib⁹ veritatis: ⁊ si potētes sint[equabit] in potētia[dño] scʒ chřo: ⁊ si ipse sit hō idest sunt celi ⁊ nubes scʒ ꝑdicatores: sed celi ꝑꝑ veritatis fulgorē: nubes ꝑꝑ predicationis imbrē: ⁊ qs[similis] in essentia[erit deo] i. chřo filio dei ꝑ nām[in filijs dei] ꝑ gratiā: scʒ multi sunt ⁊ in supis scilʒ angeli ⁊ in inferis: scilicet homines sancti: quasi dicat nullus sanctoꝝ vel angelorum erit similis vel equalis christo: ⁊ ergo nō putetur tm̄ homo. Ipse enim est

† glorificādus. † iustorū † in

8 **Deus † q glorificat in cōsilio † sanctoꝝ: magnus ⁊ terribilis † sup oēs qui in circuitu eius sunt.**

¶ Deus qui glorificat in cōsilio] i. ꝑ cōsiliū[sanctoꝝ] qꝛ eniʒ nubes ⁊ filij dei nō pñt dño similes eē vel equari cōsiliū eorum est credere in illū ⁊ in eo gloriari. Hoc eniʒ ꝯsiliū restat humane fragilitati vt q gloriat in dño glorietur: qui est[magnus] in potētia qꝛ dñs oīum[⁊ terribilis] in reuerētia qꝛ iudex oīum[super oēs qui in circuitu eius sunt] i. super angelos ⁊ hoīes qui sunt eius stipatores non pares qui eius dono ei proximant ⁊ adherēt. Et vere super omnes quia. O

9 **Domine deus virtutū quis similis tibi: potēs es domine ⁊ veritas tua in circuitu tuo.**

¶ Dñe deus virtutū] tam angelicaꝝ q̄ humanaꝝ[quis similis] est[tibi] potētia vel virtute. q. d. nullus: qꝛ[potēs] singulariter[es] tu[dñe] ex te: illi Ꝟo de te: qꝛ oia fecisti[⁊ veritas tua] i. ꝓmissionū tuaꝝ ⁊ ꝑceptoꝝ[in circuitu tuo] i. vndiqʒ ⁊ ex omni parte expāsa est sup oēs. Magna est potentia tua qua oia fecisti: sed plus est nobis mia tua q̄ exhibuit veritatē tuā vbiqʒ i oēs: q̄ veritas cū ibi cepit ꝑdicari, mare ⁊ h̄ sclm cepit fremere: sʒ nō est timēdū ꝑdicatoribus tuis: quia

10 **Tu dominaris potestati maris: motum autem fluctuum eius tu mitigas.**

¶ Tu dñaris potestati maris] i. ꝑtātib⁹ seculi huius ⁊ dñs es potētiū eius[motū aūt fluctuū eius] i. ipetus ꝑsecutionum ⁊ tentationū quas cōmouent seruis tuis[tu mitigas] i. tēperas ⁊ iuxta voluntatē tuā disponis vt nō seuiāt nisi quātū velis: nec sinis nos tētari supra id qō possumus pati: nō penit⁹ tollis vt mereat quis coronam. Quādoqʒ enim tribulatio quasi meritū nostruʒ nobis datur: qꝛ per eā meliores efficimur: vt autē rabies maris eneruaretur.

† et

11 **Tu humiliasti sicut vulneratū supbum: † in brachio virtutis tue dispersisti inimicos tuos.**

¶ Tu humiliasti] i. deiecisti[sicut vulneratū] nondū ex toto mortuū[supbū] singulariter. i. tentatorē diabolū hui⁹ maris ꝑncipem ⁊ dñm q humiliat⁹ est ⁊ ꝓstratus ac debilitatus: sed nō correctus: vulnerat⁹ nō qdē in carne quā nō habebat: sed percussus in corde vbi supbiebat: vulneratus est in ꝑmo aduētu: sed in scdo occidet[in brachio virtutis tue] i. in fortitudine diuinitatis tue[dispersisti inimicos tuos] satellites ei⁹ non solum luciferum: sed ⁊ alios cum capite vel iudeos per mundum. Nec mirum ꝙ talia fecisti: quia

† terraꝝ

12 **Tui sunt celi ⁊ tua est terra: orbē † terre ⁊ plenitudinē ei⁹ tu fundasti: aquilonē ⁊ † mare tu creasti.**

† maria

¶ Tui sunt celi ⁊ tua est terra: orbē terre ⁊ plenitudineʒ eius tu fundasti] q. d. ideo potes facere ꝑdicta ⁊ maiora: qꝛ tuus est ambitus mūdi ⁊ oēs creature que in eo sunt[aquilonē] i. diabolū[⁊ mare] i. seculū[tu creasti] stulte ergo se erigūt cōtra eū a quo creati sunt. Uel[Tui sunt celi] i. ꝑdicatores qui pluunt alijs veritatē[⁊ tua est terra] i. hoīes suscipiētes imbrē. hac aūt pluuia[tu fundasti] ⁊ firmasti in fide[orbeʒ terre] i. totā ecclesiā ꝑ orbē diffusam[⁊ plenitudinē eius] i. eos qbus quotidie implet[aquilonē] i. diabolū aquiloni ꝑsidentem[⁊ mare] i. amaros quibus purgatur ecclesia[tu creasti] in flagellum vt electi plus mereantur. Et inde

13 **Thabor ⁊ hermon in nomine tuo exultabūt: tuū brachium cum potentia.**

Thabor qd interpretatur.

¶ Thabor ⁊ hermō] i. illi ad quos a te lumē gratie venit ⁊ q lumine veniēte a te illuminati anathema dant diabolo. Thabor eniʒ iterpretat veniēs lumē ⁊ huiꝰ anathema eius. s. diaboli[exultabūt] nō in meritis suis sed[in noīe tuo] quo christiani vocant vt nō sibi sʒ noī tuo dent gloriā. Uel[thabor] idest iudei ad quos ꝑmū venit lumē ꝑdicationis[⁊ hermō] i. gētes anathema. i. aliene a te[in noīe tuo exultabūt] cōiuncti in angulari lapide duob⁹ parietib⁹. Et hec oia fecisti[qꝛ tuum brachiū] quo fecisti semꝑ est[cum potentia] ⁊ fortitudine: ⁊ cum qua vis operaris efficacia: ⁊ semper

14 **† Firmetur manus tua ⁊ exaltetur dextera tua: iustitia ⁊ iudicium preparatio sedis tue.**

† scō firmet.

¶ Firmetur manus tua] i. opatio tua cōtra supbos vt humilient[⁊ exaltetur] in virtutib⁹[dextera tua] i. ecclesia ad dexterā collocāda: ⁊ numerus coꝝ qui in dextera sunt locandi clarificet ⁊ augeatur. In fine aūt erit[iustitia ⁊ iudiciū preparatio sedis tue] i. sedes tua erit in iudicio parata ad faciendum iustitiā ⁊ iudiciū. i. ad iuste iudicādū. Qui ēt iustitiaʒ sequit ⁊ seipm iudicat, h̄ sedē dño in aīa ꝑparat: qꝛ aīa iusti sedes est dei: ⁊ h̄ in dextera ponet die iudicij: nūc aūt iterū

15 **Misericordia ⁊ veritas † precedent faciem tuā: beatus populus † qui scit iubilationem.**

† preeunt. † sciens.

¶ Misericordia] qua deles peccata[⁊ veritas] qua iples ꝓmissa[precedēt faciē tuam] i. facie tui post iudicaturi vt nō timeant futura iudicia ⁊[beatus] est[populus] scʒ fidelis[q scit] i. sentit ⁊ experitur[iubilationē] i. qui scit ieffabiliter gaudere tantis beneficijs. Tātū enim de misericordia ⁊ veritate dñi debemus gaudere vt magnitudinē gaudij nō valeamus explicare: ⁊ hec est iubilatio. Jubilus eniʒ est gaudiū qō verbis nō ꝑt explicari: nec tñ penitus reticeri. Unde nō dixit qui loquitur sed q scit: qꝛ sciri iubilatio pōt, verbis explicari nō pōt. Uel[misericordia ⁊ veritas] in hoīb⁹[precedēt faciē tuā] ia simili precursoris hospitiū dño preparātis: vt qui tuaʒ faciē videre desiderat misericordiā ⁊ veritatē ꝑhabeat[⁊ beatus populus q scit iubilationē] qui suam letitiam non in sua sed in dei virtute ponit: hoc autē totū est de gratia dei non de homine. Unde sequitur.

16 **Domine in lumine vultus tui ambulabunt: ⁊ in nomine tuo exultabunt tota die: ⁊ in iusticia tua exaltabuntur.**

¶ Domine in lumine vultus tui] i. in agnitione fidei ⁊ illuminatione spiritussancti[ambulabūt] hoīes de virtute in virtutem ⁊ ꝓficient vel in cōtemplatione trinitatis hic ⁊ in futuro ꝑseuerabūt[⁊ in noīe tuo] scʒ christiano nō in se[exultabunt tota die] i. assidue nō desistendo: q autē in se exultat nō tota die exultat qa cadit: ⁊ qn̄ quos illuminat etiā iustificat: sublimatur[⁊ in iustitia tua] non sua non suam querētes statuere qua deprimerentur: sed tuam qua iustus qui est ex fide viuit

[exaltabuntur] hic in meritis ⁊ in futuro in premiis.

17 **Quoniam gloria virtutis eorum tu es: ⁊ in beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrum.**

Quoniã gloria virtutis eorũ tu es [nõ eniz de virtutib⁹ suis in seipsis sed in te gloriant̃ ⁊ de bonis operib⁹ nihil sibi attribuunt: sed totũ ad tuã laudẽ referũt. Et mutãs psonã dicit ex psona populi seu ecclesie ad deuz [⁊ in beneplacito tuo] i. in gratuita mĩa tua: ⁊ qꝛ tibi bñplacuit: non qꝛ nos digni simus [exaltabit̃ cornu nostrum] i. sublevabitur fortitudo ⁊ potestas nostra. Sicut enim nobis beneplacita fuerũt pcepta tua ita tibi beneplacitũ est vt in te exaltetur virtus nostra.

18 † **Quia domini est † assumptio nostra: ⁊ sancti israel regis nostri.**

Quia dñi est assumptio [ad ptegẽdum nos ne a cuiuslibet ipulsu corruamus: ipse eniz nos suscepit q nos illuminauit ⁊ iustificauit [⁊ sancti israel] i. dei israel q est sanct⁹ sctõꝝ ⁊ sanctificat credẽtes [regis nr̃i] q regnat in ecclesia ac regit nos ⁊ oĩa. Uel [in bñplacito] filio [tuo] i. chrĩo qui tibi beneplacuit [exaltabit̃ cornu nr̃m] i. virt⁹ ⁊ potestas nr̃a: ideo aũt in ipso ⁊ p ipm [Quia dñi] scilz filij tui est [assumptio nr̃a] i. carnis nostre quã assumpsit i quo est oĩs spes nostra [⁊ sancti israel regis nostri] i. sanctificãtis ⁊ regẽtis credẽtes. Deinde ostendit vñ scit hec pdicta ponẽdo pmissiões pr̃is de chrĩo dicẽs.

19 **Tunc locutus es in † visione sanctis tuis: ⁊ dixisti posui adiutorium † in potente: † ⁊ exaltaui electum de † plebe mea.**

Tunc [scz qñ dixisti mihi disposui testamẽtũ [locutus es] ⁊ alijs [sanctis tuis] scz ceteris pphetis [in visione] i. in occulta reuelatiõe quã fecisti eis. Unde pphete .i. vidẽtes sunt dicti [⁊ dixisti] i. p spiritũsanctũ eis reuelasti. Uel [dixisti] palaz p eos [posui adiutoriũ] liberationis ⁊ redẽptionis humani generis [in potẽte] i. in chrĩo pprio filio qui oĩa põt [⁊ exaltaui] sup omne nomẽ [electũ] scz chrĩm imunẽ a peccato natum [de plebe mea] iudaica exponẽdo quis fuerit iste potẽs ⁊ electus: ⁊ quomodo cum exaltauerit subiungit

20 **Inueni dauid seruum meum: † oleo sancto meo vnxi eum.**

Inueni dauid [significatũ .i. chrĩstũ de semine dauid natum ⁊ manu fortẽ. Inuenit eum qꝛ elegit vt ex eius genere carnẽ assumeret [seruũ meũ] pro parte carnis: qꝛ formã serui accepit vel per obediẽtiã ⁊ p oĩa mihi obediẽtez: ⁊ ideo in eo posui adiutoriũ ⁊ [oleo sancto meo] spirituali scilicet gratia spiritussancti [vnxi eum] ab instanti conceptionis sm q homo pre participibus suis. Ideo autem potens

21 **Manus enim mea auxiliabitur ei: ⁊ brachium meum confirmabit eum.**

Manus eniz mea auxiliabit̃ ei] i. diuinitas humanitati cõiuncta: ⁊ verbũ meũ per qđ ego operor oĩa cooperabit̃ ei: ⁊ cõsolabit̃ sm q hõ in operib⁹ ⁊ passionib⁹ [⁊ brachiũ meũ] idest eadẽ diuinitas que est fortitudo mea p quã potẽter aduersarios meos visibiles ⁊ inuisibiles deuinco [cõfirmabit] ⁊ cõfortabit eũ in assumpto corpe ꝯ aduersa vt pagat incepta ⁊ nullatenus ab aduersarijs supet̃. Et eo vsqz cõfirmabit q

22 † **Nihil proficiet inimicus in eo: ⁊ filius iniquitatis non apponet nocere ei.**

Nihil pficiet inimicus] i. diabolus [in eo tentando vel seuiẽdo: qꝛ in eo nõ hz quicquã [⁊ filius iniqtatis] scz iudas: vel ille iudaicus populus filius diaboli [nõ apponet nocere ei] i. nõ addet ad effectũ praue voluntati vt noceat: ⁊ si seuiat qꝛ oĩa in prosperũ cedunt. Nã etsi chrĩstũ occiderũt: nõ tñ nocuerũt: imo ad salutẽ quã ipse nobis per mortẽ suã dare disposuerat pfuerunt: hoc etiã sm membra dici potest: qꝛ diabolus vel persecutor seuit quidem ⁊ facit quod suum est: sed non proficit neqz nocet: imo exercet ⁊ prodest.

23 **Et cõcidã a facie † ipsius inimicos eius: ⁊ † odiẽtes eum in fugam conuertam.**

Et cõcidam [ac cõminuã [a facie ipsius inimicos eius] scz iudeos ⁊ demones q sepe a dño cõfusi tanq̃ pcisi gladijs discedebãt a cõspectu eius [⁊ odiẽtes eos in fugã cõuertã] qꝛ ⁊ ipsi corã eo sepe fugiebãt. Uel [cõcidaz a facie ipsius inimicos eius] cũ enim facies eius pctõres respicit a criminib⁹ separant̃ qbus nõ est locus sub pñtia dei [⁊ odiẽtes eũ in fugã cõuertã] vt fugiãt ab ipso irato ad ipm placatũ: nõ habentes quo a spiritu suo eant ⁊ quo a facie sua fugiant.

24 **Et veritas mea ⁊ misericordia mea cuz ipso: † ⁊ in nomine meo exaltabitur cornu eius.**

Et veritas mea [qua cõplet pmissa [⁊ mĩa mea] qua remittit peccata [cũ ipso] erit [⁊ in noĩe meo] qđ est deus [exaltabitur cornu eius] i. potestas ⁊ dominiũ: qꝛ in noĩe dñi vicit inimicũ ⁊ vbiqz dñat̃. Sepe mĩa ⁊ veritas nobis cõmẽdantur vt ea reddamus deo mĩaz vt miseroꝝ misereamur: veritatẽ vt nõ inique iudicemus: nec altera alteraz ipediat vt in mĩa nimis lati: vel in veritate nimis rigidi nõ simus: aliter enim nõ sumus in via dei vbi mĩa ⁊ veritas occurrunt sibi.

25 **Et ponam in mari manuz eius: ⁊ in fluminibus dexteram eius.**

Et ponã in mari] i. in gentib⁹ [manum eius] i. potẽtiã eius hoc est dñabit̃ gentib⁹ p mare designatis vel opa eius ostendam in mundo [⁊ in fluminib⁹] ponã [dexterã] i. fortitudinẽ [eius] hoc est subdã ẽt ei cupidos: qꝛ sicut flumina in mare: ita cupidi in amaritudines huius seculi plabunt̃: ⁊ tamẽ hi ad fidẽ christi cõuertẽtur ⁊ christo subijciẽtur. Uel [in fluminibus] i. in aquis baptismi ponam [dexteram eius] idest operationem. Et hoc ideo quia

26 **Ipse inuocabit me pater meus es tu: deus meus ⁊ susceptor salutis mee.**

Ipse inuocabit me] dicẽdo mihi [pr̃ meus es tu] sm q ego deus: hoc qđẽ ⁊ alij dicũt sed p gratiã: ipse ꝯo spãliter dicit p naturã: ⁊ [de⁹ meus] es tu sm q ego sum hõ [⁊ susceptor salutis mee] per verbũ .i. susceptor mei ad salutez sm quod sum infirmus: qꝛ es auctor salutis mei infirmi

27 **Et ego primogenitum ponam † illum: excelsum † pre regibus terre.**

Et ego pmogenitũ] i. venerabilẽ ⁊ digniorẽ pre cũctis creaturis [ponã] i. ꝯstituã [illũ] B est pre alijs honorabo eũ a filij sicut pmogeniti solẽt honorari. f. [excelsum pre regib⁹ terre] qđ iam ipletũ est: ipm eniz reges terre adorauerũt. Uel primogenitũ ex mortuis: qꝛ pmus resurrexit [⁊ excelsum] qꝛ celos ascẽdens regna mundi cuncta subiecit. Et quia hec potestas non est temporalis subdit

28 **In eternum seruabo illi misericordiam meam: ⁊ testamentum meum fidele ipsi.**

In eternũ seruabo illi mĩam meã] quãtũ ad ipm ⁊ mẽbra ei⁹: qꝛ bona ex mĩa illi collata. f. vt sit de⁹ ⁊ hõ i vnitate psone ⁊ caput ecclesie cui ꝑpetua data est ptãs in celo ⁊ i terra erũt eterna: ⁊ mĩa quã pr̃ electis suis p filiũ pollicit⁹ est in eternũ mutari nõ pt [⁊ testm̃ meũ fidele ipsi] seruabo .i. pmissionẽ a me sibi factã adimplebo: q̃cũqz enĩ de eo pdicta sũt integre in eo cõpleta sunt. Uel [testm̃ meum] i. pmissio hereditatis eterne est [fidele ipsi] qꝛ eiusdez testamẽti est mediator, ⁊ signator, ⁊ fideiussor, ⁊ testis, ⁊ hereditas, ⁊ coheres testamẽti.

29 **Et ponam in seculum seculi semen eius: ⁊ thronum eius sicut dies celi.**

Margin glosses (left): quia / suscepio; ipse filius suis; sup potentem; non hz ipso meo; in; in.
Margin glosses (right): illius eos qui oderunt eum fugabo; idest; tuis apud reges.

Et ponam

¶ Et ponā in seculū seculi] .i. firmabo in eternū [semen eius] idest christianos τ imitatores ei⁹ q semp durabūt in gñationib⁹ sibi succedētib⁹ in eternū accepturi hereditatē [τ thronū ei⁹] scz ecclesiam cui psidet ponā [sicut dies celi] .i. dies eternitatis vbi nō est nisi vnus cōtinuus dies q nunq̄ tēdit ad occasum: hoc est in eternū durabit regnū eius. Thron⁹ dei sancti sunt in quibus deus tanq̄ in throno sedet τ regnat qui sine fine viuere habent: τ sicut sol in regno patris fulgebunt.

30 Si † autem dereliquerint filij eius legem meam: τ in iudicijs meis non ambulauerint.
† nō habz aut.

¶ Si aūt dereliquerint filij eius] scz christiani [legez meā] scilz precepta decalogi ad tēpus [τ in iudicijs meis nō ambulauerint] pficiendo ac de virtute in virtutē τ de bono in melius eundo. q. d. nō solū de persistētibus hoc pmitto: sed etiaz de cadentibus: quibus etiam misericordiam meam seruabo.

31 Si † iustitias meas prophanauerint: τ mandata mea non custodierint.
† iu stificatio nes.

¶ Si iustitias meas pphanauerint] .i. pphana reputauerint male viuēdo τ operādo. [τ mādata mea nō custodierint] p inertiā negligēdo. Nota quatuor mala hic notata ꝫ que quatuor bona sūt necessaria. Primū est iplere decalogū: ꝫ hoc. s. si dereliquerint legē meā. Scōm est pficere in bonis opib⁹: ꝯtra hoc. s. τ in iudicijs meis nō ambulauerint: nō est eni stādū sed ambulādū de virtute in virtutē: q: virt⁹ aut pficit aut deficit: τ in via dei nō pgredi / regredi est. Tertiū est ipsa bona sanctificare τ pura intētione facere: ꝫ h scz. Si iustitias meas pphanauerint: opa eni iustitie hypocrite q̄si pānū mēstruate faciūt: q: pphanāt corde p prauā intētionē: ore p dolū: opere p simulationē. Quartū est custodire mādata euāgelica etiaz minima: ꝫ h scz. Et mādata mea nō custodierint. Hec g quatuor hic ponuntur contra stultos pigros / hypocritas / τ inutiles. Si inq̄ in his premissis offenderint: non ideo eos contēnam nec in perditionem dimittam.
xxi. 49 / ps. 88. / Ibidem

32 Uisitabo in virga iniquitates eorū: τ in † verberibus peccata eorum.
† fla gellis eorum.

¶ Uisitabo] vt medicus infirmū τ vt pr̄ filiuz [in virga] .i. in remissiori τ leuiori disciplina [iniquitates eoꝝ] minores [τ in verberib⁹] .i. in asperiori τ grauiori correctiōe pctā eoꝝ] maiora. Nō ergo tm̄ mīa est vocātis: sed τ flagellantis τ verberātis. Quē eni diligit de⁹ corripit: τ flagellat oēm filiuz quez recipit. Cedit quidē sed reddit hereditatez. Sit itaq̄ manus paterna sup te: τ tu filius bonus noli disciplinā repellere.
Heb. 12

33 Misericordiam † autem meam non dispergā ab eo: neq̄ nocebo † in veritate mea.
† ab eos.

¶ Misericordiā aūt meā nō dispergā] .i. nō totalr̄ auferā vel tollā ab eo dauid. s. chro. i. a corpore eius qd̄ est vnū cum capite: vnusq̄sq̄ eni pro pctō suo necessario flagellat: sz ab eo si christianus est dei mīa nō dispergit. Or si ita iniquus es vt repellas a te virgā verberātis: τ de disciplina dei indigneris tu te alienasti ab hereditate / ipe te nō abiecit [neq̄ nocebo ei in veritate mea] ad hoc enim non tollit misericordia liberātis vt non noceat veritas vindicantis

34 Neq̄ pphanabo testamentum meū: τ que procedunt de labijs meis non † faciam irrita.
† reprobabo.

¶ Neq̄ pphanabo] .i. violabo [testamētū meū] .i. pactum τ pmissum meū ipsi dauid factū de successione ppetua ei danda: pphana eni esset pmissio si esset inexpleta: pmisi τ faciā [τ que pcedunt de labijs meis] scz de pphetis meis p quos loquor [nō faciā irrita] .i. cassa τ vana: hoc est nō anullabo: sz firma τ imobilia erūt τ sequetur effectus: pereūtibus eniz reprobis τ a pmissis eius sua culpa cadētibus veritas remanebit in electis: nec remanebit sine hereditate christus: noui enim qui sunt eius. Et vere non faciam irrita: quia

35 Semel iuraui in sancto meo si dauid mentiar: semen eius in eternum manebit.

¶ Semel] .i. eternaliter τ imutabiliter [iuraui] .i. firmiter statui: homo frequēter iurat: de⁹ aūt semel: q: nō mutat nec variat [in sancto meo] .i. in secreto meo sanctissimo. vnde prophete biberūt [si] .i. nō [dauid] .i. christo [mētiar] scilz qn pactū τ promissionem meam implicam. Iuraui inq̄ q [semē eius] idest successio: scilicet populus christianus [in eternuz manebit] in regno dei: nō erit fallax qui iurauit: manet imobile testamentum eius: quia ipse sibi heredes predestinauit.

36 Et † thronus eius sicut sol in cōspectu meo: τ sicut luna pfecta in eternū: τ testis in celo fidelis.
† sedes.

¶ Et thronus eius] erit [sicut sol in ꝯspectu meo] .i. illi in qb⁹ sedet τ regnat: scz mēbra que portāt caput erūt sicut sol: q: in ifi fulgebūt sicut sol in regno pris sui [τ sicut luna perfecta in eternū] tota lucida: tota pfecta: nullā obscuritatē vel defectū in se ꝯtinēs: etiā nec crescēs nec decrescēs. Fulgebūt g sci sicut sol q̄tū ad interius τ sm aiaz q̄ tūc dei ꝯtēplatiōe gliabit: τ sicut luna q̄tū ad exteri⁹: τ sm carnē que mō mutabilis est sicut luna: tūc aūt erit imutabilis τ pfecta: tūc eni sancti erūt in vtroq̄ pfecti gemina stola cādidati τ glorificati [et] ipse huius rei [testis] est [in celo fidelis] aduersus ꝯdictores q resurrectionē carnis negāt. Ille eniz q in carne nr̄a sedet ad dexterā pris testimoniū veruz dat nr̄e future resurrectionis. Ideo enim ipse christus carnē suā resuscitauit vt credatur q alios resuscitare possit. Sequitur vox ecclesie

37 Tu xo repulisti τ † despexisti: distulisti christū tuū.
† ad nihilum

¶ Tu xo repulisti] τ pieciisti Dauid filiū Esai: τ semen eius sm carnē a regno pro peccato suo [τ despexisti] opprobrijs τ tribulationibus exponēdo: τ ideo supradicta bñficia pmissa nō erāt in ipso implēda: destruxisti ea in dauid vt queras alterū in quo ostēdant impleri: vn̄ sequit [distulisti] non abstulisti [christū tuū] filiū tuū cui in tēporis plenitudine hec oia daturus es: τ in quo pmisisti ppetuare regnū dauid: ergo sm carnē destruit: vt cū pmissa dei que necesse est ipleri in illo impleta non vident in alio firmius expectent. In hoc itaq̄ promissa firmantur quo destrui a domino videntur

38 Auertisti testamentum serui tui: prophanasti in terra † sanctuarium eius.
† scitatē

¶ Auertisti] .i. exclusisti vel subtraxisti [testamētuz serui tui] vetus scz testamentum quod seruo tuo factum erat: vbi eniz est testamentum vetus: vbi est terra promissionis: vbi est regnum iudeorum: vbi altare sacerdos τ sacrificium [prophanasti] idest prophana videri fecisti [in terra] .i. vbiq̄ terrarū [sanctuarium eius] quia iam vbi synagoga abominabilis videtur: vel regnum terrenum destruendo sancta illa que habebant terrena esse ostendisti.

39 Destruxisti omnes † sepes eius: posuisti † firmamentum eius formidinem.
† maceries. † munitiones.

¶ Destruxisti] .i. destrui pmisisti [omnes sepes eius] .i. munitiones τ defensiones scz duces / principes / τ sacerdotes: τ quecūq̄ munimēta qbus eos munieras vt etiam diuina eos defensione priuares: vt sic diriperētur ab hostibus [posuisti firmamentum eius formidinem] .i. deus qui erat eis firmamētum / factus est ei timore pro sua culpa vt ipsum dominū formident: cuius munitione vallari solebant.

40 Diripuerunt eum omnes transeuntes viam: factus est opprobrium vicinis suis.

¶ Diripuerunt eum] .i. dauid. i. ppl'm israel vbiq̄ dispersum [omnes transeuntes viam] .i. gentes que transeut tēpus τ vitaz istā nil in futuro sibi puidentes: vel viam τ terminum si-

de:non cognoscentes eum qui dixit ego sum via[factus est opprobrium vicinis suis]i.gentibus in circuitu habitantibus quibus ante videbatur gloriosus. Ideo sequitur

41 **Exaltasti dexteram † deprimentium eum:† letificasti omnes inimicos eius.**

(margin: † inimicorum eius. † iocundasti.)

¶ Exaltasti]econtrario.i.exaltari permisisti[dexteram]i.potentiam[deprimentium eum]ut ei dñarentur. vel fortificasti ad percutiendum a simili volentis percutere qui leuat dexteram ut fortius percutiat[letificasti omnes inimicos eius]scz eis satisfactum esset voluntati eorum per victorias contra eum obtentas.

42 **Auertisti adiutorium gladij eius: et non es † auxiliatus ei in bello.**

(margin: † opitulatus.)

¶ Auertisti adiutorium]et robur[gladij eius]i.debilitasti eum in pugna contra hostes:qz pauci solebant vincere multos:nunc a paucis vincuntur multi:populus enim armatus sine deo inermis est. Unde sequitur[et nō es auxiliatus ei in bello]contra aduersarios:sed potius eum depressisti.

43 † **Destruxisti eum ab emundatione: et sedem eius in terra collisisti.**

(margin: † dissoluisti.)

¶ Destruxisti eum]scz populum iudaicum[ab emundatione]i.a fide:qz enim sola fides christi mundat corda:nō credendo in christum ab emundatione destructi sunt:vel qz flagella eum nō emundant[et sedem eius]regiam.i.regnum et dñationem[in terra collisisti]i. vbiqz terrarum deleuisti:qz iam non est de eis princeps.

44 † **Minorasti dies † temporis eius perfudisti eum confusione.**

(margin: † minuisti. † sedis.)

¶ Minorasti dies temporis eius]scz in regno seu regni eius vt nō staret iuxta eorum opinionem:qz putabant se in eternum regnaturos [perfudisti]i.repleuisti[eum confusione]temporali et eterna:qz sunt dispersi et in seruitutem redacti:et gestant opprobrium infidelitatis sue. Deinde post hec dura que commemorauit euenisse illi populo et regno ne ibi putaretur deus impleuisse qd promiserat:et nō daret alterum regnum in christo:cuius regni non est finis alloquitur cum propheta dicens. Hec dura intulisti iudeis. Sed

45 **Usquequo domine auertis in finem:exardescet sicut ignis ira tua.**

(margin: † q̄ vsqz dñe auerteris.)

¶ Usquequo dñe auertis israel a fide et salute vsqz[in finem] idest semper[exardescet sicut ignis ira tua]i.vindicta tua oia consumendo et deuastando:ita qd nunqȝ extinguetur sicut ignis habens combustibile:quasi diceret nō dñe:qa cum plenitudo gentium intrauerit tunc omnis israel saluus fiet. Et ideo

46 † **Memorare que † mea substantia:† nunquid enim vane constituisti omnes filios hominum.**

(margin: † memento. † est substantia mea. † nō enim.)

¶ Memorare que]est[mea substantia]in christo.et si enim iudei deficiunt nō deficit mea substantia in christo venturo:qz Maria de me veniet et inde christi caro[nunquid enim vane constituisti omnes filios hominum]q.d.nō.oēs enim in vanitatem eunt: nō tamen tu vane constituisti eos:sed mundas eos a vanitate per semen in quo est mea substantia:de quo subditur.

47 **Quis est homo qui viuet et non videbit mortem: eruet animam suam de † manu inferi.**

(margin: † manibus.)

¶ Quis]i.quantus est[homo q viuet]resurgens a mortuis[et nō videbit mortem]qz iam nō moritur[et eruet aiam suam de manu inferi]vt nō detineatur in inferno. Certe hoc nulli conuenit nisi christo q pōt aiam suam ponere et iterum sumere. Uel loquitur in persona ecclesie et ostenditur qd in membris etiam implentur promissiones spualiter dicens. Ita fecisti iudeis:sz[vsquequo dñe auertis]i.s.oculos mie tue ab israel et a nobis quos etiam in tribulatione video [in finem]i.tamdiu vel semper[exardescet sicut ignis ira tua]q.d.nō dñe cum tibi proprium sit misereri et parcere. Sed potius memorare[que mea substantia]i.qȝ fragilis est humana natura multisqz miserijs subiecta:que nil est nisi per christum sit redempta: et ideo indiget tua mia[nunquid enim vane constituisti oēs filios hominum]q.d.nō. vane autem constituti sunt nisi tua mia eis succurrat,vt ad vltimum finem suum:scz felicitatem supernam perueniant:nam [Quis est]ex nobis[homo qui viuet et nō videbit mortem:] idest nō moriatur.q.d.nullus:qa statutum est hoibus semel mori.et[eruet aiam suam de manu inferi]i.de potestate inferni:certe nullus ex inferno liberabitur nisi tu nostre imbecillitatis memor nobis subuenerís. Deinde vsqz ad finem psalmi loquitur in persona ecclesie.q.d. Et cum hoc ita sit

(margin: Heb.9.)

48 **Ubi sunt misericordie tue antique domine: † sicut iurasti dauid in veritate tua.**

¶ Ubi sunt]ergo[misericordie tue antique]o[dñe]et ab antiquo promisse[sicut iurasti dauid in veritate tua]que nec falli nec fallere pōt.i.sicut veraciter et firmiter mansurum christo promisisti vndiqz ecclesia tua perfruitur tua eternam misericordiam nuper promittebas. Jam habemus christum:sed credentes adhuc laboramus.exhibe ergo in illo quod promisisti.

49 † **Memor esto domine opprobrij seruorum tuorum:qd continui in sinu meo multarum gentium.**

(margin: † memento.)

¶ Memor esto dñe]vt remuneres:qa ego patienter sustinui. videtur enim deus oblitus qui differt[opprobrij seruorum tuorum] et[multarum gentium]i.illati seruis tuis.s.fidelibus christianis a multis gentibus[qd]opprobrium ego ecclesia diu[continui]i.portaui[in sinu meo]i.in secreto mentis dissimulando et patienter sustinendo non audens resistere vel palam loqui.

50 **Quod exprobrauerunt inimici tui domine: quod exprobrauerunt commutationem christi tui.**

¶ Qd]opprobrium[exprobrauerunt inimici tui dñe]scz iudei et pagani dicentes christum perijsse:et repetit[qd exprobrauerunt] vt exaggeret scelus:et subiungit qd.d.[exprobrauerunt]scz[commutationem]i.mortem christi tui.i.filij tui crucifixi.hoc enim obiecerunt qa mortuus est christus:qa crucifixus:que fuit magna commutatio in christo deo et homine. Sed nō est opprobrium qd obijciunt:qa hoc est mutari a temporali vita ad eternam:a terra ad celum.a iudeis ad gentes.vtinam et ipsi mutentur et commutationem christi tui non exprobrabunt:illi quidem exprobrant:sed nos laudantes dicimus.

51 † **Benedictus dominus in eternum:fiat fiat.**

(margin: † bedictionē ante dni.)

¶ Benedictus]sit[dñs in eternum]de ista commutatione saluberrima:qz obtinuit nobis remissionem culpe et gloriam beatitudinis eterne. Ipse nos gratis saluos fecit: impietates nrās non attendit:eum nō querentes quesiuit:inuenit:redemit:liberauit. Exprobratio et maledictio inimicorum est temporalis:sz contra maledictiones eorum dñs est benedictus in eternum. Et ad confirmandam sniam et benedictionem ne qs timeat subdit[fiat fiat]fiat in tempore gratie/fiat in tempore glorie. Ecce quasi subscriptio principis et confirmatio cautionis dei. Securi ergo de promissionibus preterita credamus:presentia recognoscamus:futura speremus. Oratio.

Erue domine animas nostras de manu inferi quo pro nobis inferna fortiter confregisti:vt tuas misericordias decantantes:et a confusione criminum et a morte perpetua liberemur. Qui viuis.

¶ Psalmus de reparatione humani generis necnō de breuitate et miserijs vite presentis:ac de longitudine et felicitate vite sequentis. Psal.LXXXIX.

1 **Domine refugium factus es nobis:† a generatione † in generationem.**

(margin: † in. † et.)

Auctor psalmi propheta Dauid. ¶ Titulus est:oratio Moysi hois dei. Et est sensus:psalmus iste est oratio. Oratio dico Moysi.i. illa ostendens et tractans que lex per Moysen data sub velamine continebat. Ipse enim spualiter in genesi de conditione hois scripsit de qua et hic psalmus dicit. Uel est oratio Moysi.i.hoc dauid

orat in hoc psal. qd ⁊ Moyses ante orauit. Moysi dico hois dei. hō qdē passibilis erat: sed tñ dei mīa liberandus. Et agit psalmus iste de defectu gñis humani qui per chrm auferet: ⁊ ideo bene post pcedētē psalmū sequit vbi de spe que in chrō est agit. Quāuis ergo i titulo nomē Moysi sit insertū: tñ fm Hieronymū ⁊ plures alios non est credēdū ab ipso Moyse psalmū istū fuisse scriptū: qui illis eius voluminib⁹ ⁊ līris indituo nō est: in qbus eius cātica scripta sunt. Sed vt visuz est alicuius significationis grā tā magni meriti serui dei nomen adhibitū est. Ex quo dirigeret legētis vel audiētis intētio: similiter intellige suo modo de psalmis alijs eius noie intitulatis. ¶ Materia. orō pro malis amouēdis ⁊ bonis obtinēdis. ¶ Intētio. monere ad cōtēptum vite veteris ⁊ penalis: ⁊ ad amorē vite noue ⁊ celestis. ¶ Snia in gñali. Propha in isto psalmo in psona ecclie orat pro humani gñis reparatiōe ⁊ salute: ⁊ a spe incipiēs pmo pfitet diuinā clemētiā. Deinde exponit infirmitatē humanā: hortaturqz ad cōtēptū terrenoꝝ ⁊ amorē celestiū: ac tandē petit subuentionē ⁊ liberationem. ¶ Snia in spāli. In psona g ecclie loquēs ⁊ a spe incipiēs ait. D[omi]ne [summe mīe ⁊ imēse clemētie] refugiū factus es [p fidē tue incarnationis] nobis [ad te puersis: vt si ad te cōfugere ⁊ tibi inherere volumus a circūdātibus tribulationib⁹ ⁊ nostre mutabilitatis miseria liberemur] a gñatione in generationē [i. in oi gñatione ⁊ semp vel in duabus gñationibus: scz veteri: cuius ille Moyses fuit minister: ⁊ in noua cuius ille idē fuit ppha. Est aūt nobis dñs refugiū contra pericula: vt ea nō incurramus: cōtra tormēta vt nō succūbamus: contra pctā vt ea vitemus ⁊ ppetrata deleamus. Ne aūt videretur non fuisse anteqz esset nobis refugium adiungit.

[marg.:] ⁊ 2 terre ⁊ vsqz non hz

Prius qz montes fierent † aut formaretur terra: ⁊ orbis † a seculo † ⁊ in seculum tu † es deus.

℄ Prius qz mōtes [i. angeli] fierent [de nihilo ⁊ prius qz] formaret terra [i. hoies de limo terre. Ecce ois rōnalis creatura hac differētia distincta est vt montiū noie significaret celsitudo angeloꝝ: ⁊ terre noie humilitas hoiuz] et [prius qz fieret] orbis [i. vniuersitas rerū] a seculo ⁊ in seculuz [i. ab eterno sine initio ⁊ in eternū sine fine] tu es de⁹ [i. immutabilis. ac si diceret. Tu g ex virgine tēporaliter carnē assumēs humano generi refugiū es factus ante ipsaz ⁊ oēm creaturā: ⁊ p ola secula es ⁊ permanes deus: qz tu es semp ⁊ eternus. Sed qz hic in magnis tentationibus viuimus ne ab hoc eterno ⁊ refugio auertamur orat homo dei. d. Cum sis refugium

3 **Ne auertas hominem in humilitatē: ⁊ dixisti cōuertimini filij hominum.**

℄ Ne auertas [i. ne auerti permittas] hoiez [a tuis bonis eternis ⁊ sublimib⁹] in humilitatē [i. in tēporaliū ⁊ terrenoꝝ cōcupiscētiā vt cōtēptis eternis tpalia cōcupiscat: sapiatqz terrena] et [i. qz] dixisti cōuertimini [ab amore mūdi ⁊ terrenorū ad me ⁊ ad amorē eternoꝝ] filij hoiuz [q habetis libertatē ad hoc faciēdū. q. d. hoc a te peto qd ipse iussisti: pcē g petētis exaudi: ⁊ fidē volētis adiuua dans ei grām: sine cui⁹ adiutorio per arbitrium voluntatis tentationes huius vite superare nō possumus. Magna est clemētia dei que nos ad conuersionem inuitat. Ideo autem debemus ab his labentibus ad te ⁊ ad tuum refugium conuerti.

4 **Quoniaz mille anni ante oculos tuos: tanqz dies hesterna † que preterijt.** *[marg.: † est]*

℄ Quoniā mille anni [i. quātūlibz sit lōga vita ista] ante oculos tuos [i. ad cōparationē eternitatis quā tu vides sunt] tanqz dies hesterna que [scz] ꝑterijt [i. sicut est diei hesterne fm hoc qd ꝑterijt: ⁊ que iā nihil est. Nec saltē tanqz dies crastina que vētura est: qz omnia que tpis fine claudunt pro trāsactis habēda sunt: ⁊ quasi nihil sunt respectu eternitatis. Quia finiti ad infinitū nulla est cōparatio. Si aūt mille anni nulli⁹ sūt momēti respectu eternitatis p pseqnes nec vita alicui⁹ hois que adhuc ad mille annos nunqz puenit. q. d. nihil est hō nisi deo ei alterā vitā: ⁊ ideo hn necesse est istā vitā postponere: ⁊ aliā psiderare: ⁊ fm Apostolum: ea que retro sunt obliuisci. i. tēporalia ⁊ ea que ante nos sunt appetere idest eterna. Et nec tanqz dies vna sunt mille anni. Sed

[marg.: Aristo. — Phil. 3.]

5 **Et † custodia in nocte: que pro nihilo habent eorum anni erunt.** *[marg.: † sicut vigilia.]*

℄ Et [tanqz] custodia i nocte [i. sicut vna vigilia noctis que nō hz nisi tres horas. Et hn custodie noctis vita ꝑsens cōparat: qz in sollicitudine ⁊ tenebris huius seculi agit. Antiq diuiserūt noctē in quattuor custodias. i. in quattuor vigilias in qbus solēt poni custodie vt caueant inimicoꝝ insidie. Sic ⁊ nos qdiu in nocte hui⁹ seculi sumus cōtra insidias diaboli vigilare debem⁹. Et vt min⁹ dicā ⁊ vilitatē huius vite adhuc ostēdam [anni] mille [erūt] de numero [eoꝝ] [i. iter ea cōputabūtur.] que pro nihilo [⁊ pro nullo ꝑcio] habent [i. nulla reputabunt vt somnia. Et merito illis cōparant: qz hi anni anteqz veniāt nōdū sunt: cū aūt venerint iā nō erūt. q. d. in tenebris agit vita presens ⁊ in sollicitudine ⁊ trepidatione ⁊ quasi nihil est. Sed non accusans te quasi factorem mutabilium hec dixi: imo diuine iustitie consentiens dico.

6 **Mane sicut herba transeat: mane floreat ⁊ † transeat: vespere decidat † induret ⁊ arescat.** *[marg.: † ꝑtrāseat. † indurescat.]*

℄ Mane [pmo scz pueritie] transeat [homo. i. a sua qualitate mutet] sicut herba [que cito mutat a qualitate quā hz in nocte i deteriorē mane orto sole: ⁊ scdo] mane floreat ⁊ trāseat [in aliā qualitatē. i. momētanee vigeat ⁊ cito pagat florē suū: ⁊ postea] vespere [frigide senectutis] decidat [i. cadat in mortē] induret [in cadauer] ⁊ arescat [i. siccet i puluerē. q. d. luat hō qd meruit. Ois. n. caro fenū: ⁊ ois glia ei⁹ vt flos feni: fenū aruit ⁊ flos decidit. Hec aūt pena de pctō venit: vñ subdit

[marg.: Isaie. 40]

7 **† Quia defecimus in ira tua: ⁊ in † furore tuo turbati sumus.** *[marg.: † qm̄ † indignatiōe tua pturbati]*

℄ Quia [ab imortali statu] defecimus [i. in hūc defectū mortalitatis versi sumus] in ira tua [qua iratus es primis parētibus: ⁊ in vindicta tua nobis inflicta pp pctā nr̄a: ⁊ non tñ fm corp⁹ defecimus infirmitate: sz etiā fm aiaz affligimur mortis timore: vnde sequit] ⁊ in furore tuo [i. in effectu furoris tui scz de morte] turbati sumus [timētes mori ⁊ qd graui⁹ est post mortez puniri. Infirmi facti sumus ⁊ infirmitatē finire trepidamus. Iuste aūt defecimus qa peccauimus. Et tu

8 **Posuisti iniquitates nostras in cōspectu tuo: seculum nostrū in illuminatione vultus tui.**

℄ Posuisti iniqtates nr̄as in pspectu tuo [i. in ꝑsentia tua habuisti oia originalia pctā nr̄a: qa te nō latuerūt: ⁊ nō solū illa sed etiā] seculū nr̄m [i. decursuz tēpoꝝ nostroꝝ: scz vitaz nostrā prauā: ⁊ actualia pctā que postmodū in seculo viuentes cōmisimus posuisti] in illuminatione vultus tui [i. in illuminosa ⁊ lucida cognitione tua in qua vides omnia. q. d. non tribuisti veniā: non ab eis dissimulasti: sed posuisti corā te vt punires. Hoc autem ex effectu probatur

9 **Quoniam omnes dies nostri defecerunt: ⁊ in ira tua defecimus.**

℄ Quoniā oēs dies nostri [i. vite nostre] defecerūt [i. ex ira tua abbreuiati sunt ⁊ ad paucitatē redacti: totaqz vita nostra in defectuz corruit: ⁊ merito: quia presumptione longioris vite peccauimus: ⁊ nos ipsi] in ira tua defecimus [ac passibiles ⁊ mortales facti sumus: qz ea que transeūt amauimus: nō eni nobis nisi ꝑpter peccata irasceris. Deinde exprimit melius miseriam ⁊ breuitatem vite huius: quia

10 **Anni nostri sicut aranea meditabunt̄: dies anno-rum nostrorum in ipsis septuaginta anni.**

¶ Anni nostri sicut aranea [sic inanes ⁊ inutiles] meditabun-tur [.i. reputabunt̄. Nā quecūq₃ in annis nr̄is agim⁹ ita fragi lia sunt ⁊ trāsitoria sicut tela aranee: sicut enim aranea mittit fila: ⁊ huc illucq₃ discurrit ⁊ tota die texit: ⁊ labor quidē gran dis est: sed effectus modicus ⁊ quasi nullus: sic ⁊ vita hominum huc illucq₃ discurrit in occupationibus inanibus ⁊ inutilib⁹: laborat vt res corruptibiles .s. diuitias ⁊ honores acquirat: ⁊ nō intelligit ꝙ laborādo aranee telā texit: q₂ omnia velociter amittit. Et sicut anni nostri sunt in labore vano: sic etiā pauci sunt numero: q₂ [dies annorum nostrorū] ita breues sunt ꝙ [in ipsis sunt septuaginta anni] de cursu cōmuni.

11 **Si autem in potentatibus octoginta anni: ⁊ am-plius eorum labor ⁊ dolor.**

¶ Si aūt in potētatib⁹ [.i. in illis qui habēt potētē ⁊ fortez cō-plexionē sunt [octoginta anni] in statu cōueniēti [⁊ amplius] vltra illō tēpus est [eo₂ labor ⁊ dolor] ac multa miseria que tūc multiplicant̄. Senectus eni ipsa quidā morbus est ⁊ lan guor. Sed hoc ad misericordiaz dei pertinet qui filios flagel lat: ⁊ ordinatur ad bonum nostrum quos emendat.

12 **Quoniam superuenit māsuetudo: ⁊ corripiemur.**

¶ Quoniā superuenit [in senectute] māsuetudo [dei .i. mansueta eius castigatio: ⁊ etiā māsuetudo nostra: de⁹ enim per clemē-tiā māsuetam: nos per senectutē ⁊ infirmitatē domādo efficit māsuetos [et [sic] corripiemur] ⁊ emēdabimur ab insolētijs iuuētutis ⁊ excessibus nostris: quē enim diligit deus corripit ⁊ castigat: ⁊ nihilomin⁹ erudimur: nō eni pōt erudiri q̄sq₃ sine labore ⁊ dolore: q₂ virt⁹ in infirmitate ꝑficit̄. Et cum hoc sit

2. Cor. 12

13 **Quis nouit potestatem ire tue: ⁊ pre timore tuo iram tuam dinumerare?**

¶ Quis nouit [.i. noscere ⁊ ꝯsiderare satagit [potestatē ire tue] quā exerces cōtra illos q̄bus hic parcis: potestas eniz ire ho-minis est corp⁹ occidere ⁊ post nihil pōt facere. de⁹ aūt ⁊ hic pōt punire: ⁊ post corp⁹ ⁊ aīaz mittere in gehennā [et] q̄s [pre timore tuo] .i. te timēs: vel ad hoc vt te timeat nouit [irā tuaz dinumerare] .i. cōpēsare ⁊ distinguere: q₂ plerisq₃ tūc magis irasceris quādo placari videris: q̄busdā vo tunc placaris qn̄ irasci estimaris. Illis enim parcis ad penam: hos punis ad salutem. q.d. pauci sunt qui hec intelligūt. si enim intelligerēt non ita de facili peccarent. Et quia sine te hec intelligere non possumus: ergo o domine

14 **Dexteram tuam † sic notam fac: ⁊ † eruditos cor de in sapientia.**

† ino-tam fac mihi. † compe ditos.

¶ Dexterā tuā sic notā fac [.i. christū sic fac notū vt ꝑ eū discāt tui irā tuā noscere ⁊ dinumerare ac magis petere ea que non vident̄ ꝑtinētia ad nouū testamētū q̄₃ ꝑsentia ꝑtinētia ad ve tus testamētū. Uel [dexterā tuā] .i. eternā felicitatē qua oues ab hedis separabis [sic notā fac] vt dictū est scilz flagellando quē recipis: ⁊ nō sinendo ꝓsperari in tēporalib⁹ sed emēdan do vt ad dexterā ponas. Sic enim innotescit de⁹ q̄s in ea sit sessurus [et] fac eruditos [corde in sapiētia] ad ꝓpēdēdū ista. Uel [et] fac notos [eruditos corde in sapiētia] quos fecit de⁹ notos in nouo testamēto vt pro fide oīa spernāt: ⁊ eterna bo-na tm̄ querant. Hoc attendēs iste homo dei orat pro eis qui multa patiuntur a seculo pro eternis dicens.

15 **Conuertere domine † vsquequo: ⁊ deprecabilis esto super seruos tuos.**

† quo-vsq₃.

¶ Cōuertere dn̄e [ab irato in benignū respiciēdo nos miseri-cordie tue oculis q̄ videris auersus a tribulatis] vsquequo [idest aliquātulū nō ex toto: q₂ magis ꝓdest si aliqua tribula tio semper nos moneat [⁊ deprecabilis esto sup seruos tuos] preces eo₂ exaudiēdo. q.d. iustitiā tēpera vt nō succūbam⁹: taleq₃ te exhibe vt possis exorari a pctōrib⁹. Sed iste homo dei iā futura bona spe anticipans quasi de factis dei ait.

16 **Repleti sumus mane misericordia tua: † ⁊ exulta uimus ⁊ † delectati sum⁹ in oībus dieb⁹ nostris.**

† inoī bus exul tauim⁹. † iocun dati.

¶ Repleti sumus mane [.i. in eternitate [misericordia tua] qua nos a malis oībus liberasti ⁊ abūdantia bono₂ satiasti. Modo est nox in qua esurimus ⁊ sitimus: tūc aūt postpositis tenebris huius seculi ⁊ oriēte sole iustitie satiabimur vultu dei [et] ibi [exultauimus] foris [⁊ delectati sumus] Uel [exul tauimus in laude tua [⁊ delectati sumus] in re iocūda [in oī-bus dieb⁹ nr̄is] q̄bus nulla nox succedet. Ubi oēs dies simul sunt nō sibi succedūt: q₂ vnus sunt .i. eternitas. Ibi etiam

17 **Letati sumus pro diebus quib⁹ nos humiliasti: annis quibus vidimus mala.**

¶ Letati sumus pro dieb⁹ q̄bus nos humiliasti [.i. humiliari ⁊ affligi ꝑmisisti: scz [annis q̄bus vidimus] ⁊ experti sumus [mala] penalia huius exilij ⁊ angustias corporis. hoc est pro afflictione dierū ⁊ anno₂ illo₂ q̄b⁹ nos afflixisti in hoc mū-do. Nūc eni mala tēporalia videm⁹: sz postmodū eterna bo na ꝯspiciemus. Nā mala pene nūc patiēter tolerata sūt eter-ne vite meritoria. Sed q₂ homo nō pōt hic de malo euadere vel in bono perseuerare sine speciali tuo adiutorio. ergo

18 **† Respice in seruos tuos ⁊ in opera tua: ⁊ dirige filios eorum.**

¶ Respice in seruos tuos [in quos iratus videbaris [⁊ in opa tua] q₂ ipsi serui tui sunt: ⁊ opa nō sua sed tua. q.d. ꝓpter hoc debes respicere: q₂ ipsi serui sunt opa tua. Nec solū vt homines sunt: sed etiā serui tui .i. obediētes iussis tuis. Ipsius .n. sumus figmētū nō solū in Adā: sed etiā creati in chr̄o Iesu in opib⁹ bonis [⁊ dirige filios eorum] idest imitatores vt sint recti cor de quibus bonus est deus. Uel [filios] .i. opera ne incuruen-tur ⁊ detorqueantur ad mala.

19 **Et sit splēdor domini dei nostri super nos: ⁊ ope ra manuum nostraruz dirige super nos: ⁊ opus manuum nostrarum dirige.**

¶ Et [vt ad hoc ꝓualeamus [sit splēdor dn̄i dei nr̄i] .i. lumen vultus tui ⁊ lux spūalis scilz grā: spūsctūs imprimat̄ nostre mēti quatenus diabolice imaginis obscuritate fugata in pri-stinam figurā ⁊ imaginē reformemur. Splēdor ei⁹ in nobis luceat vt tenebras nr̄as illuminet: splendor in nobis habitet vt oēs tenebras ꝓpellat [⁊ opa manuū nr̄arū dirige sup nos] vt nō pro mercede terreno₂: sz pro dei gloria ⁊ eternis ea fa ciamus. Deinde in singulari numero subdit [⁊ opus manuuz nostrarū dirige] intēdens ꝙ oīa opa bona nostra vnuz opus esse debēt in charitate: q₂ oīa opera bona que multa sunt q̄tū ad diuersitatē generis vnū sunt in radice charitatis: ⁊ ad vnū finem diriguntur q̄tum ad intentionem operantis. Orō.

Luciflui syderis sator oīpotens deus: qui nouā mun do lucez fugata nocte restituis: satia nos que sumus misericordia tua reniteute: vt oēs pctō₂ obscurita-tes te illuminante pellamus. Per dominum.

¶ **Psalmus de certa ⁊ infallibili ꝓtectione diui-na in tentatione ⁊ pugna iusti hois in deo ⁊ eius adiutorio firmiter sperantis.** Psal. XC.

1 **Qui habitat in adiutorio altissimi: in ꝓ-tectione dei celi cōmorabitur.**

Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. [Titulus est laus cantici Dauid. Et est sen-sus. Psal. iste est laus dauid .i. christi: q₂ in eo laudat̄ de hn̄ficijs que ꝯfert eccl'ie sue: ⁊ est cantici: q₂ ꝯtinet in se ch

lici.i.iocūditatē:meminis enim eterne beatitudinis. De hoc psalmo tētauit diabolus christū:cuius tentatio nostra est doctrina. sicut enim ille sic ꝛ nos in illo diabolum vincimus si christū imitari volumus:nō in mirabilibus que facit solus:sed in eo qđ factus est pro nobis ꝛ ad qđ nos inuitat:scʒ in humilitate ꝛ patiētia quē nos in his sequētes ex eo ꝛ in eo diabolū vincimus:de qua victoria christi ꝛ suoꝝ cōtra diabolū agit iste psalmus:vnde ꝛ in titulo laus ponit̄ que pro hac victoria deo dicit̄. Et bene hic psalmus sequit̄ post p̄dictū:qꝛ enim (vt ibi dictū est) dn̄s factus est nobis refugium:ꝯsequenter hic agit̄ de tētationibus in q̄bus ad ipsum est recurrendū.nā manentes in auxilio dei vincūt oēs tentationes diaboli cōtra quas iste psalmus est antidotū gn̄ale:ꝛ cōficit̄ ex duobus:scilʒ fide ꝛ spe. ¶ Materia.protectio diuina in tentatione hoīs in deo ꝛ eius adiutorio sperātis. ¶ Intentio. vt exēplo christi ꝛ fiducia sui auxilij discamus tētationes vincere ꝛ nō de nobis p̄sumere:sed de dei adiutorio cōfidere:atqꝫ ad eius grām q̄cq̄d fortiter facim⁹ referre. ¶ Sn̄ia in gn̄ali. Propheta in isto psal. sperāti in deo in tētatione ꝛ pugna p̄mittit p̄tectionē diuinā:ꝛ ex p̄tectione victoriā:ꝛ ex victoria coronam. ¶ Sententia in speciali. Propheta ergo de quolibʒ sancto ait. [Qui habitat] idest more habitātis se per fiduciā stabilivit ꝛ perseueranter cōfidit [in adiutorio] nō suo:sed [altissimi] dei.i.qui totā spem suam nō in se vel in homine:sed in deo ꝛ eius adiutorio semp̄ ꝯstituit [in p̄tectione dei celi cōmorabit̄] i.omnibus modis a deo p̄teget̄ ꝛ p̄seuerāter habebit eum p̄tectorem in tentationib⁹:vt nec capiat̄ illecebra voluptatis:nec frangat̄ timore aduersitatis vt nō declinet ad dexterā vel ad sinistram.hec est via regia/via christi regis nostri quā ipse ambulauit:quē ꝛ nos imitari debemus.Et talis

2 **Dicet domino susceptor meus es tu:ꝛ refugiū meum deus meus sperabo in eum.**

¶ Dicet dn̄o [corde ꝛ ore] [susceptor meus] i.mei infirmi [es tu] vt medicus:qꝛ ipse suscepit nos ad curādū sicut medicus egrotū [ꝛ refugiū meum] a simili tēpestate:qꝛ ad ipm refugimus vt ab iminentibus tentationibus ꝛ periculis liberemur [deus meus] qꝛ creator noster est ꝛ reformator rōnis nostre:ꝛ ideo [sperabo in eū] nō de me p̄sumam. Hic notant̄ quatuor bn̄ficia dei que facit in bello spirituali. Primū est adiutorium eius:vt hostes nostros impugnare ꝛ expugnare possimus. Scdm̄ est protectio ab hostib⁹ si impugnare voluerit. Tertiū cura ꝛ recreatio si hostes nos vulnerauerint vel vexauerint. Quartuʒ receptatio eius si de conflictu fugerimus. Et merito sperabo in eum.

3 **Quoniam ipse † liberabit me de † laqueo venantium:ꝛ a verbo aspero.** — *(marg.: † eruet. † muscipula.)*

¶ Quoniā ipse liberabit me [non ego] [de laqueo venātium] idest de tētatione demonuʒ seu hominū que fit per facta qui circa viā ad dexterā p̄speritatis ꝛ ad sinistrā aduersitatis laqueos tendunt:ꝛ blandiēdo vel terrēdo illaqueant vt hoīes mala faciāt ꝛ bona obmittāt [ꝛ a verbo aspero] i.a tētatione que fit per verba:que siue sint aspera vt cōuitia/detractio/ꝛ similia:siue blanda vt adulatio doli ꝛ huiꝰ oia dicunt̄ aspera:qꝛ diuinis obuiant regulis ꝛ mouēt hoīeʒ ab eis. Sed ab his oibus liberat̄ a deo qui spem suam ponit in eo. Et vt liberet

4 **† Scapulis suis obumbrabit tibi:ꝛ sub † pennis eius sperabis.** — *(marg.: † inter scapulas suas. † alis)*

¶ Scapulis] i.humeris [suis] in quib⁹ est fortitudo.i.virtute p̄pria [obumbrabit] i.obūbraculū p̄tectionis ꝛ refrigeriū in ardore tētationis p̄stabit [tibi] qui habitas in adiutorio altissimi [ꝛ sub pennis] vel alis misericordie [eius sperabis] de p̄tectiōe dei a malis.q.d. quēadmodū gallina pullos suos ante pectus suū ponit ꝛ alis suis p̄tegit:sic dn̄s noster multo amplius omnes in se sperātes benigne recipit ꝛ defendit. vn̄ cū dicit [Scapulis suis] i.inter scapulas ꝛ a tergo potest intelligi ꝛ a pectore:sed qꝛ addit sub pennis vel alis manifestum est:qꝛ p̄tectio est a pectore quasi te posito in medio alarum hincinde expansaꝝ ad p̄tegendū te cōtra inimicū. Et tanq̄

5 **Scuto circūdabit te veritas eius:nō timebis a timore nocturno.**

¶ Scuto [misericordie] [circūdabit te] i.proteget te [veritas eius] i.obseruātia preceptorū eius. veritas eius erit tibi scutum.i.mandata eius impleta defendēt te a malignis hostib⁹. ꝛ ita [non timebis a timore nocturno] i.a leui ꝛ occulta tētatione que fit ignorantibus:seu a tentatione ignorātie:qꝛ ignorantia intelligit̄ in nocte. vnde hec tentatio nocturnus timor dicit̄ a silī periculi vn̄ timor tn̄ habet̄. Nō timebis etiā

6 **A sagitta volante † in die:a negocio perambulante in tenebris:ꝛ ab icursu ꝛ demonio meridiano.** — *(marg.: † p die. † la ruina)*

¶ A sagitta volāte in die] i.a leui ꝛ manifesta tentatione que fit scientibus seu a peccato sciētie.naʒ manifestatio intelligit̄ in die:bis duobus leuibus duo grauia reddit dicēs:ꝛ [a negocio perambulante in tenebris] i.a graui ꝛ occulta tentatione que fit ignorantibus ꝛ [ab incursu ꝛ demonio] i.ab incurrente demonio [meridiano] idest a graui ꝛ aperta tētatione que fit scientibus que dicitur demonium meridianum propter vehementis tentationis estum.

7 **Cadent a latere tuo mille:ꝛ † decē milia a dextris tuis:ad te autem non appropinquabit.** — *(marg.: † decem)*

¶ Cadent a latere tuo [scilʒ sinistro] [mille] de demonibus te tentantibus diuina virtute victi [ꝛ decem milia a dextris tuis] cadent:ꝛ ponit̄ hic numerus determinatus pro indeterminato:vt per mille ꝛ deceʒ milia intelligatur demonū multitudo. Et quia in sinistris aduersa:in dextris p̄spera significantur:ꝛ plures p̄speritatis illecebris q̄ aduersitatis molestijs capiuntur recte a latere sinistro mille ꝛ decē milia a dextris cadere dicunt̄ [ad te aūt] in diuino adiutorio sperantem [non appropinquabit] demoniū vel tentatio per consensuʒ.

8 **Verūtamen oculis tuis ꝯsiderabis:ꝛ retributionem peccatorum videbis.**

¶ Verūtamen oculis tuis [interioribus] [considerabis] talem protectionem diuinam super te tanq̄ gratus [ꝛ retributionē peccatorum] i.penam debitam pro peccatis [videbis] in fine:qꝛ retribuet abundanter facientibus superbiam: quibus modo tāta permittunt̄ in christianos ꝛ dei seruos:vt per hoc exerceantur ꝛ magis mereant̄. Et sic tanq̄ gratus deo dicēs.

9 **Quoniam tu es domine spes mea:altissimuʒ posuisti refugium tuum.**

¶ Quoniaʒ tu es domine spes mea [rata ꝛ secura:qꝛ nō in aliquo alio:sed in te solo cui nemo resistere potest confido:ꝛ sic [altissimum] i.in alto non in imis [posuisti refugiuʒ tuū] vbi fugias a malis ꝛ a vētura ira iudicis. Uel [altissimū] scʒ ipm deum [posuisti refugium tuum] ad quem refugias in malis insurgentibus:ꝛ ideo es securus. Unde sequitur

10 **Non † accedet ad te † malum:ꝛ flagellum nō appropinquabit tabernaculo tuo.** — *(marg.: † accedent. † mala.)*

¶ Non accedet ad te [sic sperantem in domino] [malum] scʒ mortalis culpe vt noceat anime [ꝛ flagelluʒ] scʒ tēporalis pene [nō appropinquabit tabernaculo tuo] scilʒ corpori taliter vt te eijciat a sanctitate virtutis ꝛ firmitate fidei [nō appropinquabit] nō vt nō sit:sed vt nō obsit:qꝛ habitanti in adiutorio altissimi nocere non poterit. Cuius ratio subditur

11 **Quoniā angelis suis mādauit de te:vt custodiāt te in omnibus vijs tuis.** — *(marg.: Mat.4. Luc.4.)*

¶ Quoniã angelis suis]quos posuit custodes boium ꝛ specia liter electoꝝ[mãdauit]tanq̃ suis ministris[de te]te eis cõ mittẽdo[vt custodiãt te]ab oi nocumento[in oib⁹ vijs tuis] tã in ꝓsperis q̃ in aduersis. vñ magnã debemus angelis re uerentiã nobis pro custodia a deo deputatis. Et ipsi angeli

† tol- lent. ‡ quãdo — 12 In manibus † portabunt te: ne ‡ forte offendas ad lapidem pedem tuum.

¶ In manibus]scꝫ potentia ꝛ virtute[portabunt te]ad bona dirigendo ꝛ iuuãdo, ꝛ a malis eleuãdo ac ꝓtegẽdo. q. d. sic te custodiẽt tanq̃ in manibus suis te portent[ne forte offendas ad lapidẽ].i. ad peccatũ mortale ad modũ lapidis graue[pe dem tuũ].i. affectum per consensum vel malum propositũ.

13 Super aspidem ꝛ basiliscum ambulabis: ꝛ con culcabis leonem ꝛ draconem.

¶ Super aspidẽ ꝛ basiliscũ ambulabis ꝛ cõculcabis leonẽ ꝛ draconẽ].i. oẽm virtutẽ ꝛ potestatẽ diaboli diuino adiutorio supabis: qui ꝓpter varias astutias ꝛ diuersos tẽtandi modos hic cõparat animalib⁹. Ipse enim est aspis cũ occulte vene no percutit: ꝛ hoiẽ per ignorantiã mortalr peccare facit. Ba siliscus cũ palã flatu venenat: ꝛ hoiem sciẽter peccare morta liter facit. Sed istius astutiã sancta eccl'ia cauet que sup illũ ambulat: q2 eũ vincit ꝛ calcat. Ipse est leo dũ seuit aperte ꝛ ꝓsequit violẽter. Draco dũ insidiat occulte ꝛ deuorat negli gẽtes. Magis timẽdus est draco in insidijs q̃ leo in impetu: sed non te frangat leo: nõ te decipiat draco. Esto in tẽtatione fortis ꝛ leonẽ cõculcabis. Esto in tẽtatione cautus: ꝛ draconẽ supabis. Uel possunt ꝓdicti septẽ versus etiã intelligi de chri sto. q. d. ille qui habitat in adiutorio altissimi nõ timebit a de monio. Sed o chre[Cadent a latere tuo mille].i. multi confi dentes se tecũ sessuros vt iudicẽt superabunt in tentatione ꝛ de illa spe iudicandi cadẽt: ꝛ q2 multo plures cõfidunt se ad dexterã collocãdos vt saluent: ideo subditur[ꝛ decem milia a dextris tuis]ꝛ a spe standi ad dexteram tuã cadẽt similr. Quia enim de se ꝓsumunt nõ habẽtes in alto fixã radicẽ cha ritatis: ideo cadẽt per demoniũ meridianũ.i. per grauẽ estũ diaboli vel tribulationis[ad te autẽ]o christe.i. ad tua mẽbra vera tibi adherẽtia que sunt tu.i. vnũ tecũ[nõ appropinqua bit]demoniũ: nec te dejciet per tentationis estũ. Et si demo nium nõ appropinquet[Uerũtamẽ]nõ erit impune q̃ tuos persequunt iniqui. nam[oculis tuis]quibus merita boĩꝫ iu dicas[cõsiderabis]malũ qd voluerũt[ꝛ retributionẽ pctõꝝ videbis]vt scꝫ retribuas eis ſm qd intẽderũt. Ideo autẽ non cadit iustus a demonio. ꝛ ad me nõ appropinquabit.[Quo niã tu dñe]christe[es spes mea].i. corporis tui ꝛ eccl'ie: ꝛ per hoc es spes mea: q2[altissimũ posuisti refugiũ tuũ].i. resurgẽ do ꝛ ostendẽdo altũ fecisti.i. fore ostẽdisti refugiũ tuũ: ꝛ pro altissimis.i. eternis vocuisti ad te fugiendũ: vt iã sperẽt tui se qui quo tu ꝓcessisti. Et ideo[Non accedat ad te]o dñe christe [malũ]vltra[ꝛ flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo].i. carni tue in qua pro nobis militasti. In hoc quidẽ ta bernaculo sensisti malũ ꝛ flagellũ in terra ad qd leuatũ sup celos: vt illuc sit directa spes nostra nõ accedẽt vt prius ma la vel flagella[Quoniã angelis suis mãdauit de te]de tuo ta bernaculo[vt custodiãt te in omnibus vijs]ꝛ opibus[tuis.] Unde in euãgelio. Apparuit ei angelus cõfortans eũ. Et ipsi angeli.[In manibus portabũt te]ascendẽtẽ in celũ: nõ q̃ si ne eis rueres: sed q2 obsequebant tibi regi vt inde misso spũ sctõ soluas credẽtes a reatu legis[ne forte offendas ad lapi dem pedẽ tuũ].i. ne pedes tui: scilꝫ apl'i ꝛ euangeliste oẽs in qb⁹ peragras vniuersas gẽtes offendãt ad lapidẽ.i. in legẽ in tabulis lapideis datã ꝛ sine grã accepta teneant rei in ea: sed a timore legis soluant per amorẽ spũs legẽ implẽtes.]Et su per aspidẽ ꝛ basiliscũ ambulabis]pedib⁹ tuis[ꝛ cõculcabis leonẽ ꝛ draconẽ]in eis. Omnia enim nocumẽta p̃ hec aialia

Luc. 22

(vt supra dictũ est) designata in aduẽtu dñi a pedib⁹ eius.i. a sanctis sunt prostrata. Deinde sunt verba dei cõsolantis vi rum iustum ꝛ ecclesiam in tribulationibus: cui hic defensio nem ꝛ in futuro premia promittit.

14 Quoniam in me sperabit † liberabo eum: prote gam eum quoniam cognouit nomen meum. — † sera- am.

¶ Quoniã in me sperabit]nõ in se vel in alio[liberabo eũ] ab illis tẽtationibus ꝛ a malis seculi omnibus[protegã eũ] a periculis: ideo[quoniã]vere[cognouit nomẽ meũ]creden do, laudãdo, ꝛ alijs nũtiando. Spera ergo in deo ꝛ liberabit te: cognosce nomẽ eius vt ei seruias: ꝛ ꝓteget te ne cadas. ha bes enim de hoc certitudinẽ per dei ꝓmissionẽ. Et quoniã

15 † Clamabit ad me ꝛ ego exaudiã eũ: cũ ipso sũ in tribulatione: † eripiam eum ꝛ glorificabo eũ. — † inuo cabit me † ꝛ exi mam.

¶ Clamabit ad me]orãdo[et]ego[exaudiam eum]finaliter etsi nondũ audio eũ: iam tamẽ[cũ ipso sũ in tribulatione]si cut fidelis adiutor dulcisq3 cõsolator: ne deficiat[eripiã eũ] a malis seculi ꝛ periculis in tẽpore tribulationis[ꝛ glorifica bo eum]post exercitia laboris eternis premijs in celis. libe rat quãdoq3 deus corporaliter: sicut tres pueros vt consum dantur infideles. liberat martyres spiritaliter scilꝫ spũs eoꝝ a carceribus eripiendo vt imitentur fideles. Et tunc

16 Longitudine dierum replebo eum: ꝛ ostendam illi salutare meum.

¶ Longitudine dierũ]per durationẽ.i. vita eterna que nõ ha bet finẽ[replebo eum]q2 sufficit habẽti. hinc alibi dicit. sa tiabor cũ apparuerit gloria tua. Unde nũc sequit[ꝛ ostendã illi]per speciẽ ꝛ apertã visionẽ[salutare meũ].i. christum in maiestate quãdo videbimus eũ sicuti est in natura diuinita tis ꝛ in forma humanitatis quo modo videt ab angelis. hec visio.i. visionis materia: scꝫ deus est tota merces nostra: ꝛ to ta nostra beatitudo est diuina cõtẽplatio. Hunc psalmum in quadragesima, ꝛ in tractu, ꝛ in versiculis ꝛ multis modis can tamus: q2 cũ chr's ieiunauit diabolus eũ de hoc psalmo tenta uit ꝛ victus abscessit. Hũc etiaꝫ psalmum ad completorium quotidie frequentamus: vt quo tempore diabolus magis ni titur ad decipiendum: eo tempore nos magis laboremus ad resistendum.

Ps. 16.

Oratio.

PResta nobis domine per inuocationẽ nominis tui aspidis ꝛ basilisci letalia venena calcare: vt osten sum nobis salutare tuum aduersus insidias inimici spũalis clypei vmbraculo muniamur. Per dñm.

¶ Psalmus de exhortatione ad dei laudem pro diuersis bñficijs suis: ac de finali ipsoꝝ ꝑditio ne ꝛ iustorum retributione. Psal. XCI.

1 BOnum est confiteri domino: ꝛ † psal lere nomini tuo altissime. — † ꝛ tunc psalles nomini dñi altis simi.

Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Titulus est. Psalmus cãtici in die sabbati.

Ubi sciendum q̃ triplex est sabbatum: scilꝫ tem poris: pectoris: ꝛ eternitatis. Sabbatũ tẽporis est dies septi mus quo post opa sex dierũ requieuit dñs docens in presen ti suos laborare vt in futuro quiescant. Sabbatuꝫ mentis est tranquillitas bone ꝯscientie spe futuri vt nõ turbetur rebus seculi. In hoc sabbato cordis primuꝫ est vt bona tua deo tri buas, mala tibi. Sabbatuꝫ eternitatis est eterna requies pro qua in presenti bene operari debemus agentes sabbatuꝫ mẽ tis. Hic ergo agit de duobus vltimis.s. de sabbato mentis ꝛ eternitatis. vnde bene in titulo ponit psalmus ꝛ cãtici. Et est sensus psalmus iste per quẽ notat bona operatio est cantici per qd notatur exultatio mentis: q2 in ea semp debemus cã tare deo ꝛ gratias agere: exultãtes ꝛ hoc in die sabbati: idest

Sabbatũ est triplex.

de eterna rege cū mētis tranquillitate: de qua rege loquit̄ hic propheta ostendēs iustos laborare in hac vita sex diebus.i. sex etatibus ⁊ in futuro quiescere: ⁊ ecōtra malos hic quiescere ⁊ ibi laborare. vñ bñ post p̄dictū psalmū in quo de tētationibus ⁊ malis huius seculi agit̄ psalmus ille sequit̄ in quo de eternis futuri seculi tractat̄. ¶ Materia. laus dei tā in psperis q̄ i aduersis malorūq₃ p̄ditio ⁊ bonoꝝ retributio. ¶ Intētio. monere nos vt a dei laudib⁹ vel bonis opib⁹: siue l psperis siue l aduersis nō cessem⁹: ⁊ cū adest felicitas ꝯsolationi dei: ⁊ cū deest iustitie dei grās agamus ⁊ bona nr̄a deo: mala nō nobis tribuamus: hicq₃ libēter pro eternis laboremus. ¶ Sn̄ia in gn̄ali. Propheta in isto psalmo inducit p̄mo ad dei laudez pro multis suis bn̄ficijs: deinde asserit malos perituros vt ceteri timeāt: ⁊ iustos florere vt deuoti gaudeāt. ¶ Sn̄ia in sp̄ali. In vtroq₃ ergo simus deo grati: ⁊ sentiētes oīa bene a deo agi dicamus. [Bonū est]q₃ honestū ⁊ vtile, iocūdū ⁊ delectabile[cōfiteri dn̄o]ore vt mala nobis: ⁊ bona deo tribuamus. In vtraq₃ re dn̄o ꝯfitere ⁊ in peccato: q₃ tu fecisti ⁊ in bono facto: q₃ ipse fecit. Et ꝯuertēs sermonē ad dn̄m mutata psona dicit[⁊ psallere]ope[nomini tuo]o[altissime]. i. bn̄ viuere ⁊ opari ad honorez ⁊ laudē nois tui: vt q̄sq₃ querat glīam tuā nō suā: nomen tuū nō suū. Quicūq₃ manibus bona opat̄ psallit deo: q ore cōfitet̄ cātat deo. Ergo cāta ore ⁊ psalle ope. Et q₃ ꝓpter futurū seculū chr̄iani sum⁹: ideo quocūq₃ modo se habeāt p̄sentia gratissimus cōsolationi dei per blāda: ⁊ iustitie eius per aspera dicētes: bonū est ꝯfiteri dn̄o ⁊c̄. deinde duob⁹ p̄dictis duo alia reddit. Bonū est enim confiteri deo

2 **Ad annunciandum mane misericordiam tuaz: ⁊ veritatem tuam per noctem.**

¶ Ad annūciandū]. i. laudandū[mane]. i. in psperis[mīam tuā]qua pie parcis[⁊ veritatē tuā]qua iuste flagellas[p noctem. i. in aduersis. Qn̄ ergo tibi bn̄ est, lauda dei misericordiā: qn̄ male tibi est, lauda veritatē. Ueritatē q̄ppe dei p noctē annūciare est nō incusare deū: q₃ aliqd pateris mali: sed illud peccatis tuis tribue ⁊ ipsius emendationē: q₃ qui peccata flagellat nō est iniquus sed verax: bonū est etiam psallere

3 **In decacordo psalterio: cum cantico in cythara.**

¶ In decacordo]. i. decē cordarū[psalterio]. i. ope. hoc est in decē p̄ceptoꝝ cōpletione: nā psallere est opari: psallit qui cū hilaritate benefacit. In psallēdo enim hilaritas est. ⁊ hilarez datorē diligit de⁹. Qui aūt cū tristitia deo seruit ipse facit ⁊ portat psalteriū: sed nō cantat in eo. Bonum est etiā psallere [cū cātico in cythara]. i. verbo ⁊ ope. Si eni bene loqueris ⁊ nō oparis, cāticū habes sine cythara. si oparis ⁊ nō loqueris cytharā habes sine cātico. Propter hoc: ⁊ bene loquere: ⁊ bene opare si vis habere canticū cum cythara. Uel bonum est psallere[cū cantico in cythara]. i. cū gaudio in carnis mortificatione ⁊ in actualibus rebus: cythara enim ab inferiori reddit sonum. Ideo autem bonum mihi est psallere ⁊ confiteri

4 **Quia † delectasti me domine in factura tua: ⁊ in operibus manuum tuarum exultabo.**

† iocūdasti.

¶ Quia delectasti me dn̄e]. i. delectationē internā mihi p̄stitisti[in factura tua]. i. in eo qd̄ in me facis. nā qcqd sū₃ ego: quicquid bene ago tu facis ⁊ tua factura est: tu enim me fecisti: tu bene viuētē me fecisti[⁊ in opibus manuū tuarū]que per te opabor[exaltabo]grās agēdo. Uel[delectasti me in factura tua]sc₃ celo ⁊ terra ⁊ q̄ in eis sūt ⁊ in decore eoꝝ: ⁊ inobediētia: ⁊ in dispositione in causis ⁊ effectibus. Quocūq₃ aspexero delectat me. Uideo enim facturā ⁊ bn̄dico factorē[⁊ in operibus manuū tuarū exultabo]dū creaturis tuis vtor vel admiror eaꝝ pulchritudinē ⁊ vtilitatē que oīa mihi seruiūt s̄m Hiero. Quocūq₃ aspexeris, edificatio tua est. Uides solē lunā ⁊ stellas hoc edificat te: debes eni₃ cogitare ⁊ dicere. Ista ser

Hieronymus.

uiunt deo quare ego nō seruiā: Dimitte magna aīalia: respice apē ⁊ formicā in quibus est maior sapientia q̄ corpus. Cogitant hyemē esse venturā: ⁊ posse fame periclitari nisi laborauerint in estate: vnde viuāt in hyeme: ⁊ chr̄ianus ⁊ monachus non cogitāt iudicium esse futurū. Cogitemus quia si nō fecerimus bona opera torquebimur in gehenna

5 **Quā magnificata sunt opera tua domine: nimis profunde facte sunt cogitationes tue.**

¶ Quā magnificata sunt]. i. valde magna sunt: q₃ comprehendi nō possunt[opera tua]o dn̄e. Quare eni alij florēt: alij laborent: alia vasa faciat deus in honorē: alia in cōtumeliā: nemo est qui discernere possit. bene ergo sequit̄[nimis pfunde facte sunt cogitationes tue]. i. dispositiones tue qd̄ tu ab eterno disposuisti alios saluādos alios pdendos: pfunde nimis ⁊ inscrutabiles sunt. Quis enim cognouit sensum dn̄i: Uel[Magnificata sunt opa tua dn̄e]in substantia: ⁊ in forma: ⁊ in virt ⁊ in ceteris. nullus enim potest ea ad plenū inuestigare[nimis pfunde facte sunt cogitationes tue]qbus talia fecisti ⁊ regis: q₃ intellectu ⁊ rōne attingi nō possunt. Sūmū gen⁹ scie est scire deū tāta p̄stare que human⁹ sensus nō pōt attingere. Sed

Rom. 11.d.

6 **Uir † insipiens non cognoscet: ⁊ stultus nō intelliget † hec.**

† ipsi dens. † ea.

¶ Uir insipiēs]q celesti sapiētia vacuus ⁊ humanis versutijs plenus nō attendit qd debeat amplecti vel cauere: ⁊ sibi non ꝓuidet in futurū[nō cognoscet]in qbus malis sit.[⁊ stultus] qui ⁊ si attēdit ⁊ scit nō cauet sibi: ⁊ male viuit[non intelliget hec]que dicta sunt ⁊ que sequunt̄ vt deū ex suis opibus laudet: q₃ opa dei nō noscit casu oīa agi putat: nō enim attēdit finem malorum ⁊ bonoꝝ: nec intelligit filium cedi vt sit heres dimisso exheredato cui parcitur a flagello. Unde subdit asserens malos perituros vt metus sit ceteris

7 **Cum † exorti fuerint peccatores sicut fenū: ⁊ † apparuerint omnes qui operantur iniquitatem.**

† exorientur. † prosperint.

¶ Cū exorti fuerint peccatores]. i. postq̄ in tp̄alibus excreuerint ⁊ tp̄alr ad horā floruerint[sicut fenū]qd̄ post ortū suum cito arescit ⁊ desiccat̄: sic enim pctōꝝ priora florēt posteriora arescūt: q₃ in hyeme huius seculi virēt: ⁊ in estate futuri iudicij arescēt[⁊ apparuerint]insignes ⁊ famosi[oēs qui operant̄]ptinaciter[iniqtatē]p̄ponēdo terrena celestibus: ⁊ qui imitant̄ florē illoꝝ vel ⁊ post ea[apparuerint]in iudicio: velint nolint[oēs qui]nūc[operant̄ iniqtatē]. i. ipsi peccatores vbi apparebunt conspicui q̄ non hic: non quidem ad suam gloriam sed ad confusionem. Unde sequitur

8 **Ut intereant in seculum seculi: tu autē altissimus in eternum † domine.**

† es

¶ Ut intereant]miseri[in seculū seculi]. i. eternaliter ⁊ sine fine ꝓpter suas iniqtates: illoꝝ enim fructus est eternus interitus: hoc vtiq₃ insipiētes ⁊ stulti nō intelligūt qui nō nisi temporalia cognoscūt[tu autē altissimus]⁊ potētissimus ad puniēdū eos es ⁊ permanes[in eternū]o[dn̄e qui expectas desuper de eternitate tua quando transeat tēpus impioꝝ ⁊ veniat tempus iustorum. Quia eternus es semp manēs in celsitudine tua in qua omnia cōsideras: longanimiter mala tolleras: ⁊ vides qd illis serues qd̄ in effectu apparet.

9 **Quoniā ecce inimici tui dn̄e: qm̄ ecce inimici tui peribūt: ⁊ dispgunt̄ oēs qui operant̄ iniquitatē.**

¶ Quoniā ecce inimici tui dn̄e]⁊ repetit[qm̄ ecce inimici tui peribūt[in eternū q modo florēt ad tēpus[ecce]et[ecce]. i. valde cito ⁊ in p̄ōptu inimici violēti ⁊ inimici dolosi: vel q te nō credūt ⁊ q te credūt s₃ male viuūt[pibūt]⁊ hic in tenebris interiorib⁹: ⁊ in futuro in tenebris exterioribus[⁊ dispgunt̄] idest a societate bonoꝝ separabunt̄[omnes qui operant̄ ini

quitatem impenitentes et in iniquitate permanentes ac incessanter contra equitatem agentes. Et merito tunc disperguntur a bonis qui modo conueniunt in idipsum iniquitatis: illi ita peribunt: sed non sic iusti vel ecclesia de quibus subiungit.

10 Et exaltabitur sicut vnicornis cornu meum: et senectus mea in misericordia † vberi.

† pingui

Et exaltabitur cornu meum .i. fides et virtus seu fortitudo mea augebitur et roborabitur ad resistendum omnibus temptationibus et malis sicut vnicornis qui valde fortis est et vnico cornu ab omnibus se defendit. Ecclesie quippe cornu fides est que vna et semper excelsa cunctis aduersis supereminet. Unde scriptum est. Sancti per fidem vicerunt regna et senectus mea .i. nouissima mea erunt in misericordia vberi .i. pingui seu fertili et abundanti: hoc est in vbertate misericordie dei: scilicet in letitia et beatitudine anime et corporis. Unde alibi dicitur. Qui coronat te in misericordia et miserationibus. Et quidem misericordia in presenti est magna: sed illa erit maior quando omnis tolletur miseria.

Heb. 11. / Ps. 102.

† re. 11 Et † despexit oculus meus inimicos meos: et † insurgentibus in me malignantibus audiet auris mea.

† inspexit. † in eis q insurgunt

Et ideo iam nunc despexit oculus meus interior inimicos meos .i. omnes operantes iniquitatem. Multos inquit circumstantes inimicos vidi: sed quia predicto cornu munitus eram confidens de adiutorio dei sicut imbecilles omnes despexi: insultus eorum et insidias pro nihilo reputaui et insurgentibus in me .i. contra me malignantibus .i. maligne agentibus audiet .i. veritate intus presidente et me regente audiet auris mea presciam et precautam. Audiet inquam quod sequitur: scilicet iustos florere: vt hac promissione deuoti gaudeant et in tribulatione consolentur: peccatores quidem exorriantur sicut senum: sed econtrario

† ve. 12 Iustus vt palma florebit: † sicut cedrus † libani multiplicabitur.

† que in libano est

Iustus vt palma florebit et in suo flore erit. Sicut enim palma in inferioribus scilicet in stipite aspera est et vilis apparet: in superioribus rectas habet virgulas et pulchras et amenissimum ac dulcem profert fructum sed tarde: sic iustus incipit ab asperitate laboris et penitentie et in temporalibus vilis apparet et despectus: sed respectu supnorum rectam intentionem habet et bonis opibus florret: pro quibus amenos et dulces fructus eterne vite cocipiet sed quasi tarde puta post longos labores presentis vite. Et sicut cedrus libani multiplicabitur in opibus bonis. Cedrus enim alijs arboribus procerior est et imputribilis et odore suo fugans serpentes. Similiter iustus altior est alijs hominibus scilicet impijs et per opera bona imputribilis et exemplo bone vite et fama fugat vitia ab alijs. Libanus autem candidatio interpretatur et ipse per candorem et pulchritudinem innocentie et virtutis ad hanc coscendit dignitatem. Et quia non erit vnus solus iustus qui florebit sed multi ideo addit pluraliter premissam aperiens comparationem.

Cedri virtutes. / Libanus quid interpretatur.

13 Plantati in domo domini: in atrijs domus dei nostri florebunt.

Plantati inquam scilicet ipsi iusti .i. radicati et fundati in fide et spe et charitate in domo domini .i. in ecclesia presenti vbi est ipsa radix palme in atrijs domus dei nostri florebunt .i. bene operabuntur in eadem presenti ecclesia per quam venitur ad veram domum idest ad supnam patriam. Uel potius in atrijs domus dei nostri .i. in atrijs celi .i. in initio resurrectionis florebunt .i. floridi apparebunt du audient: venite benedicti. Atrium enim principium est mansionis: domus est interior. Uel in atrijs .i. in amplitudine domus superne florebunt et sicut sol fulgebunt: sed interim

Math. 25.

14 Adhuc multiplicabuntur in senecta vberi: et bene patientes erunt vt annuntient.

Adhuc multiplicabuntur in senecta vberi .i. in virtutum maturitate semper de bono in melius pcedentes vsque in finem. Felix est qui crescit quotidie: qui senescit etate: senescit et virtutibus. Ecclesia magis incipit esse vberrima cum ad finem seculi erit perducta: tunc enim passionis eius implebitur electorum numerus et bene patientes .i. tranquilli erunt in presentibus tribulationibus et omnem patientiam exhibebunt: sunt enim et iniq quidam patientes: sed non bene vt annuntient et predicent hic vel in futuro pperuam laudem: du premia capient id quod sequitur. Hic quidem

15 Quoniam rectus dominus † deus noster: et non est iniquitas in eo.

† non est in eo iniquitas 15 † non / bs de [illegible]

Quoniam rectus .i. iustus est dominus deus noster in tribulatione et pressura nostra flagellans hic filios vt coronet et non est iniquitas in eo du in presenti parcit malis vt in futuro codemnet. Sed in futuro quando iustus est qui suis pmissa coplet et eos remunerat et non est iniquus vt fraudet aliquem premio: sed benignus vt accumulet: non enim pmittit hic pati pro se quos ibi non ornet: vel non est iniquus du malos damnat. Et ideo non debemus ei sed nobis mala nostra imputare: nec bona nostra nobis: sed illi ascribere. Oratio.

Exultatio eterna sanctorum deus qui iustos bonorum diuersis refectos impedijs florere palmificis lauris immarcessibiliter facis: quesumus: vt remissis molibus delictorum eorum nobis societatem dignanter impartiaris. Per dominum nostrum.

Psalmus de multiplici christi laude: ac regni eius: scilicet ecclesie fundatione et stabilitate dilatatione et impugnatione. Psal. XCII.

Dominus regnauit decorem indutus est: † indutus est dominus fortitudinem et † precinxit se.

† Idest indutus est † precinctus est

Auctor psalmi propheta Dauid. Titulus est: laus cantici ipsi Dauid in die ante sabbatum quando fundata est terra. Et est sensus laus ista cantici .i. diuina et iocunda sit ipsi dauid .i. christo habita de eo quod fecit in die ante sabbatum quando fundata est terra .i. de eo quod fecit deus sexta etate significata per sextum diem ante sabbatum: quo die fecit homines post omnia opera sua. Sexta enim etate christus fundamentum venit et hominem in cruce reparauit ipsumque et ecclesiam in fide fundauit et firmauit. Tunc ergo fundata est terra cum homo fundatus est in fide imobilis: et tunc factus est homo ad dei imaginem et similitudinem que deformata erat in homine per peccatum. Sexta enim feria seu die homo conditus et lapsus: sexta etate et sexta feria ad imaginem dei morte christi est reformatus. Unde congruenter post psalmum precedentem vbi agitur de eterna requie sequitur hic psalmus: vbi dicitur de nostra reparatione sine qua ad illam requiem non possemus peruenire. Materia. regnum christi fundationis ecclesie et populi christiani. Intentio. monere ad laudem christi ex causa multiplici et in hac laude fideles instruere de christi resurrectione et nostra reparatione. Summa in generali. Propheta in isto psalmo loquens de christi regia potestate: regni stabilitate: dilatatione et impugnatione: laudat eum a multis: cuius laudis primus locus est a pulchritudine. Secundus a fortitudine. Tertius ab opibus. Quartus a potestate. Quintus a laude vniuersitatis. Sextus a veritate dictorum. Septimus a laude domus. Summa in speciali. Propheta quod ad laudem dei sanitas dicit. Dominus scilicet iesus christus regnauit .i. quod rex esset innotuit et se regnantem ostendit: quando inquantum homo in sua resurrectione generale dominium sup omnem creaturam accepit: sed inquantum deus ab eterno regnauit. Innotuit rex mundo qui semper regnat apud patrem. Deinde primum locum laudis exponens subdit decorem indutus est quia eius humanitas in resurrectione fuit glorificata et dote claritatis decorata: sequitur locus secundus indutus est dominus fortitudinem quia impassibilis et immortalis factus est: diabolumque vicit et oppressit et precinxit se virtute vel strenuitate ad operandum et ad subiugandum sibi mundum. Uel precinxit se virtute

quando

qñ cetu ₇ multitudine angeloꝝ circũdat⁹ remeauit ad patrẽ.

† ꝯfirmauit. 2 **Etenim † firmauit orbẽ terre: qui nõ cõmouebit.**

℄ Etenim]per hoc[firmauit].i. cõfirmauit in fide[orbẽ terre].i. militantẽ ecclesiã p orbẽ terre diffusã[qui nõ cõmouebit]ulla cõcussione a veritate ₇ ꝓposito fidei: lʒ cõcutiat: sed credens in xp̃m paratus est: nec mollescere linguis laudantiũ: nec frãgi linguis vituperãtiũ. Et hic est tertius locus ab operib⁹: ad hoc enĩʒ decorẽ ₇ fortitudinẽ induit vt terrã idest ecclesiam fundaret ₇ firmaret. Sequit̃ locus quartus.

† est † deus † illo. Ãia trãql' la ₇ hũilis sedes est dei. 3 **Parata † sedes tua † ex † tunc: a seculo tu es.**

℄ Parata]est[sedes tua]in fidelibus ₇ ecclesia cui presides: aĩa enim trãquilla ₇ humilis sedes dei est: q2 spũs eius regescit sup humilẽ ₇ quietũ[ex tũc].i. a tpe cõfirmationis: vel a tpe gratie ₇ icarnationis qñ dñs in carnẽ veniens hoies vocauit. Sed ne tũc intẽdens diem natiuitatis dñi ex quo natus venit ad hoies putes cũ tunc cepisse adiungit[a seculo].i. ab eterno sine ꝑncipio tpis[tu es].s. deus. Uel[tu es]vere ₇ ꝓprie. Deinde seq̃t locus qntus. Et ad ꝑparationẽ sedis tue

4 **Eleuauerunt flumina domine: eleuauerunt flumina vocem suam.**

℄ Eleuauerũt flumina dñe].i. discipuli ₇ ꝑdicatores impleti spiritusancto fluẽtis ꝑdicationũ arida corda gentiũ irrigantes ₇ repetit[eleuauerũt flumina vocẽ suã].i. fortiter ₇ alte locuti sunt xp̃m ad fidẽ eius feruẽter predicando q prius timuerunt nondũ impleti spiritusancto. Discipulis aũt vocẽ suam leuantib⁹ ₇ fidẽ per mundũ publice predicantibus

† vo/ces suas 5 **Eleuauerunt flumina † fluctus suos: a vocibus aquarum multarum.**

℄ Eleuauerũt]aduersus vocẽ ꝑdicantiũ[flumina].i. potẽtes hui⁹ mundi ꝑsecutores fidei[fluctus suos].i. ipetus cõminationũ ₇ ꝑsecutionũ[a vocib⁹ aquaꝝ multaꝝ]scʒ minorũ detrahẽtiũ populoꝝ ad hoc icitati. Heretici etiã argumentis ₇ inundanti garrulitate in sanctos isurrexerunt. Ecce flumina mundi fluminib⁹ paradisi aduersantur. Et cum illi tantis vocibus xp̃m predicarent ₇ isti resisterent.

† ni/ ꝓcsure. † excel/sis. 6 **Mirabiles † elatiões maris: mirabil' i † altis dñs.**

℄ Mirabiles]facte sunt[elationes]₇ eleuationes[maris].i. ꝑsecutiões seculi aduersus ecclesiam qõ cepit irasci ₇ ꝑsequi fideles. Mirabiles gdẽ pressure: mirabiles mine: mirabiles ꝑsecutiões: sed[mirabilis in altis dñs]videbat̃ tot ₇ tãta miracula p sanctos operãdo/ ac ipsos fluct⁹ ꝑmẽdo ₇ sup capita eoꝝ ambulãdo vt crederẽt subiugati xp̃o: ₇ fieret pax ecclesie. Cresceretq3 nũs fideliũ vbiq3. Seq̃t sextus locus laudis

† cre/dita. † sancti/ficatio. 7 **Testimonia tua † credibilia facta sunt nimis: domũ tuã decet † sctitudo dñe in lõgitudinẽ dierũ.**

℄ Testimonia tua].i. ꝑcepta veritatis data a te sub testificatione[credibilia facta sunt nimis].i. valde: q2 nõ solũ veritate sui: sed ẽt attestatione miraculoꝝ: ₇ bona vita ipsoꝝ ꝑdicatoꝝ cõfirmata sunt. Uel testimonia que ꝓphete de xp̃o testificati sunt/ facta sunt vera in xp̃o ipleta. Sequitur locus septimus. Et q2 tam mirabiliter fundasti ecclesiã tuã idcirco [domũ tuã].i. ecclesiã[decet sanctitudo dñe].i. q' sit sancta ₇ munda: q2 tu es sanctus sanctoꝝ q eã ihabitas ₇ hoc[in lõgitudinẽ dierũ].i. in ꝑpetuũ: q2 si multi cadũt: domus tñ stat toto tpe ₇ non cõmouebit̃. Ois ergo fidelis q est domus dei ad hoc debet niti vt sancte viuat: ₇ hoc nõ ad horã: sed tãdiu donec veniat in lõgitudinẽ dierũ. i. ad futuram gloriam que erit indeficiens ₇ erit dies propter claritatem cognitionis ₇ dilectionis dei.

Oratio.

Domine deus oĩpotẽs qui paterna ꝑcinctus virtute celũ/ mare/ terrãq3 locasti: exaudi supplices tuos: ₇ da credulitatem in testimonijs tuis: indue nos fortitudine ₇ decora sanctificatione. Qui viuis.

℄ Psalmus de exhortatiõe ad patiẽtiã in laboribus iustoꝝ ꝯ felicitatẽ iniquoꝝ: ₇ de iudiciaria ptãte xp̄i in ꝑsecutores fideliũ. Psal'.XCIII.

Deus vltionum dominus: deus vltionum † libere egit. † fidẽter

Auctor psalmi ꝓpheta dauid. ¶ Titulus est psal'. dauid quarta sabbati. Et est sensus: psalmus iste est dauid ꝓphete habit⁹ quarta sabbati. i. agens de patiẽtia sanctoꝝ qui significant̃ p luminaria facta quarto die: q2 lucẽt in medio nationis praue ₇ ꝑuerse: ₇ placide ꝑagunt cursum suũ nõ curãtes qgd agat̃ in terra: quẽadmodum faciunt ₇ celi luminaria. ¶ Materia. Exhortatio ad patiẽtiã: ₇ cõsolatio infirmoꝝ murmurãtiũ de felicitate impioꝝ ₇ laborib⁹ pioꝝ: cũ cõstet q2 ipioꝝ malicia nõ trãsibit ipunita: nec piorum patiẽtia irremunerata. ¶ Intẽtio. Docere patiẽtiã in laborib⁹ iustoꝝ cõtra felicitatẽ iniquorũ. ¶ Snia in gñali. Propheta in isto psalmo orat in ꝑsona ꝑfectoꝝ vt liberẽtur ab impijs ₇ ꝑsecutoribus supbis qui diuinã scientiã ₇ ꝓuidẽtiã circa ista iferiora negãt: hortaturq3 minus ꝑfectos vt patientiã habeãt cũ malos florere ₇ bonos affligi vidẽt: q2 deus vindicaturus est in malos: ₇ remuneraturus bonos. Et iõ bene post psalmũ ꝑmissum i quo agitur de xp̄i resurrectiõe ponit̃ iste in quo narrat̃ de iudiciaria ptãte: q2 in resurrectiõe data est ei ꝯm q hõ potestas sup omnẽ creaturã celi ₇ terre. ¶ Snia in spãli. Contra blasphemos ergo q putãt deũ non vindicare ꝑmittit. d.[Deus] est[vltionũ]₇ vindictaꝝ ipse[dñs noster] Jesus xp̃s in cui⁹ seruitio viuimus: hʒ enĩʒ in ptãte vlcisci se de qbus voluerit: ₇ qñ voluerit: q̃si diceret nõ putabat̃ a qbusdã vindicaturus in malos sed vtiq3 vindicabit in eos: ₇ hoc debet nobis valere ad tolerãdos malos: ₇ vere vindicabit: q2 ipse[deus vltionũ libere]₇ fiducialiter[egit]tpe infirmitatis carnis: q2 nulli pepercit ₇ ꝑsonas nõ accepit. In tẽplo docuit tanq̃ ptãtem habẽs: ₇ eiecit vẽdẽtes ₇ emẽtes. Qui ergo iudicãdus nõ pepercit iudicaturus non pcet: nec iudicaturo resisti poterit: cũ iudicãdo nõ fuit qui resisteret. Unde ꝯuersus ad dñm ait.

Exaltare qui iudicas terram: reddere retributionem superbis. 2

℄ Exaltare]resurgẽdo ₇ ascẽdendo. Uel[exaltare].i. in potẽtia ₇ virtute appare[q iudicas terrã].i. iudicaturus es hoies habitãtes in terra[₇ redde retributionẽ]₇ vindictã seu vicissitudinẽ quã meruerũt nõ humilib⁹ ₇ penitẽtib⁹ sed[supbis]bonos opprimẽtib⁹: ₇ peccata sua defendẽtib⁹: nec volẽtibus tuis obedire mãdatis. Hoc aũt nõ est audacia iubẽtis sed ꝓphetia ꝑdicẽtis qõ xp̃s erat factur⁹: nõ enĩʒ ideo facturus erat xp̃s q2 ꝓpheta predixerat: sed ideo propheta predixit quia christus facturus erat. Ideo dico redde: quia

Usquequo peccatores domine: vsquequo peccatores gloriabuntur? 3

℄ Usquequo].i. vsq3 ad quẽ terminũ[peccatores dñe]erunt ₇ in peccatis suis durabunt: ₇ quãdiu cõcedet̃ eis licẽtia peccandi: B enĩ graue est q icorrigibiles sunt. pctõres aũt vocat grauiorib⁹ peccatis irretitos: ₇[vsquequo pctõres]nõ solũ peccabũt: sed[gloriabunt̃]in falsa felicitate vel de peccatis suis: vñ potius deberẽt erubescere ₇ cõfundi: non sufficit eis peccare: sed ẽt de peccatis suis gloriant̃ ₇ exultãt supbiendo in cordib⁹ suis: nec sufficit eis peccare ₇ gloriari: sed ₇ alios ad simil'r peccãdũ volunt allicere. Unde sequitur

† **Effabuntur ₇ loquentur iniquitatem: loquentur omnes qui operantur iniustitiam.** 4 † re/spõdent

℄ Effabunt̃].i. extra pre abundãtia fabunt̃ arrogãter ₇ prauas efferẽt cogitatiões[₇ loquẽtur iniqtatẽ].i. late ₇ manife/

ste iniqua opa predicabūt publice mala suadētes[loquent] ista nō boni et sapiētes: sed[oēs qui operant iniustitiā] et ma la. Qui ergo male loquitur, signum est q male operetur: ex abundantia enim cordis os loquitur. Et vbicunqz conscientia vulnerata fuerit, ibi in ore facile peccatur. Et exponit quā iniustitiam operantur. Nam

Mat.12.c

5 Populum tuum domine humiliauerunt: et hereditatem tuam vexauerunt.

Populū tuū [o] dñe [scz iustos in quos volunt superbire[hu miliauerūt] predicti ipm cōculcādo et vilificando: determinat populū dicēs[et hereditatē tuam]scz fideles qui sunt populus quē elegit dñs in hereditatē sibi[vexauerunt] et molestauerūt affligēdo: et vitam eoꝝ ad amaritudinē pducendo. Semp dei populus humiliatur et despicitur ac tribulationibus opprimitur et molestatur: omnes enim qui pie volunt viuere in christo persecutionem patiuntur

6 Viduam et † aduenam interfecerunt: et † pupillos occiderunt.

Ipu pillos. † prose litum.

Uiduam [auxilio mariti destitutā[et aduenā].i. pegrinum auxilio notoꝝ carentē[iterfecerūt et pupillos]defensione parentū destitutos[occiderūt]morti tradēdo vel ipsoꝝ substā auferēdo et alias nocēdo: hos deus tuet et precipit adiuuari: et ideo maius crimen cōmittūt. Quāto enim aliquis magis humilis et presidio indigēs fuerit: tāto magis ille qui opprimit deū offendit. Uel mystice per viduā significant illi qb⁹ mundus vel error mortuus est: per aduenam hi qui non querunt hic manentem ciuitatem: et per pupillos qui sunt sine patre diabolo: et sine matre concupiscentia

7 Et dixerunt non videbit dominus: † nec intelliget deus iacob.

Ineqz

Et [ad cumulus huius mali[dixerūt]quasi blasphemātes]nō videbit dñs].i. nō cognoscet vel attēdet: nec aduertet vt sciat facta nostra: aut si videbit[nec itelliget].i. non apponet cordi vt curet sumēdo de nobis penā[deus iacob].i. christianoꝝ et fideliū vitia supplantātiū de quo nō deberēt hoc dicere: hec dicunt mali qa modo tacet deus non vindicando: et putant ei placere quod faciunt et eum cōsentire in hoc q nō punit. Sed o peccatores blasphemi

8 Intelligite † insipientes † in populo: et stulti aliquando sapite.

I nunc g stis.

Intelligite [scz que dicā qui estis[insipiētes] et insen qui nō attēditis in qbus malis sitis[in populo]au exēplum in hoc estis q publice docetis q male didicistis[et] vos[stulti]tali corde et iprouidi qui aperte blasphematis[aliqñ] et tandē[sapite] et discite .i. cū sapore pcipite .s. veritatē: vt qui male desipuistis iam ad sensum et rōnes redeatis. Insipiētes et stultos vocat illos qui hui⁹ opionis fuerunt: nisi enim insipientes et stulti fuissent nequaqꝫ visu et intellectu deum priuarent. Intelligite inqꝫ et sapite istud

9 Qui plantauit aurem non audiet: aut qui finxit oculum non considerat:

Qui plantauit].i. formauit[aurē]scz in te vt audias[nō audiet:].i. nūqd audibilia nō pcipiet[aut qui finxit].i. formauit[oculū]scz in te vt videas[nō ɔsiderat].i. nūqd ea que oculo pcipiunt nō cognoscet: q.d. sic. Quis enim adeo isipiēs et stultus est q non possit ex rōne sua cognoscere: q omipotens de⁹ qd alijs potuit dare potuit et ipse hre. Nulli .n. tātū dedit quātū in se hꝫ: virtutes qdē has deus hꝫ sed nō membra.

10 Qui † corripit gentes non arguet: qui docet hominem scientiam:

Terri dit.

Qui corripit]modo quotidie et multipl[r] gētes]celum dei nō habētes pro peccatis puniendo: vel p pphetas: p apostolos: p doctores erudiēdo[nō arguet:] et iudicabit vos et oēs de impietatibus et malitijs in iudicio futuro. q.d. sic. Modo enim tēpus est corripiēdi postmodū erit arguēdi. Et[qui docet hoīes sciētiā]subaudit ipse nō hꝫ eam. q.d. absit q ipse nesciat qui alios scire facit: hꝫ enis icōparabiliter maiorem q ceteri scientiā et cognitionem. Unde sequitur

11 Dominus scit cogitatiōes hoīuꝫ: qm̄ vane sunt.

Dominus [enis[scit]etiā[cogitationes hoīum] et hoc ēt scit [qm̄ vane sunt].i. inutiles et stulte seu ad malū pne dum putant se aut deū latere: aut nō puniēdo esse. q.d. etiā cogitationes itra mentē latētes ipse scit quas hō nō nouit: ergo multo amplius verba et opera cognoscit. Relinquite ergo vestras vanas cogitationes vt comprehendatis cogitationes dei que sunt sapientes: vt qui miseri fuistis in vestra vanitate, sitis beati in dei veritate. Unde sequitur

12 Beatus † homo quē tu erudieris domine: et † de lege tua docueris eum.

† vir † ex

Beatus] et felix est[homo]nō qui seipm docet: sed quē[tu erudieris [o] dñe] vt puerū per flagella castigādo et in mēte illustrando[et de lege tua].i. scripturis tuis et celesti doctrina nō de vanitate[docueris eū] vt adultū vt mandata tua itelligat et opere pficiat: ac sic te docēte mala patienter ferre sciat. Et nota q eruditio dupli[r] fit .s. per disciplinā tribulationum: ideo ait[quē tu erudieris] et p doctrinā legis ideo addit[et de lege tua docueris eum]docueris inquā ad hoc

13 Ut mitiges † ei a diebus † malis: donec fodeatur peccatori fouea.

† eis † malignis.

Ut mitiges ei]tribulationē et hoc patiētiā cōferēdo[a diebus malis]qbus florent mali et laborant boni vt patiēter ferat quecūqꝫ hic agit nō dicit vt auferat ex toto sed vt moderentur tentationes: et fidelis est deus q nō pmittit nos tentari vltra qd possumus. Mitiges inqꝫ[donec fodiat peccatori] nō omni sed supbo nō publicano cōsitenti sed phariseo supbienti[fouea].i. casus et interitus. Felicitas maloꝝ fouea est: qz cū deus parcit per impunitatē fit homo elatus: et cum putat se i altū cadit: et de hac fouea quia adhuc foditur ad foueā gehēne tendit. Ita malis sed aliter bonis.

Malorū felicitas fouea est.

14 Quia non repellet dominus plebem suam: et hereditatem suam non derelinquet.

Quia nō repellet dñs]deserēdo in aduersitate vt despectā et abiectā[plebē suam]sibi subiectā: et si exercet vt det ei hereditatē eternā: qz quē diligit dñs corripit. Nō repellit quos ad tēpus castigat: sed iō ad tēpus flagellat vt in eternus reciplat illis aūt ad tps parcit quos in eternū dānabit. Elige gͣ tēporalē laborē vt euadas sempiternā penā[et hereditatē suā] idest populus quē elegit in hereditatē sibi[nō derelinquet] vt nō ad vitā auxilio suo eam destituēdo: ipse enis ait. Ecce ego vobiscū sum vsqꝫ ad consumationem seculi.

Heb.12. Mat.28

15 † Quoadusqꝫ iustitia conuertatur in iudicium: et qui † iuxta illam omnes † qui recto sunt corde.

† dūqꝫ † habēt eam. † non habet qui.

Quoadusqꝫ]scilicet: qz nec nunc repellet vel derelinquet eos[iustitia]sioꝝ qui nō iudicāur[cōuertat in iudiciū] vt iudicēt .i. donec illi q mō sunt iusti: et ideo iudicati fiant iudices alioꝝ: pꝛius est vt habeas iustitiā: deinde iudiciuꝫ. modo enim quisqꝫ iustus hic fuerit et mala tolerat postea eꝫ dño iudex erit: et sic iustitia eius cōuertet in iudicium[et qui]sunt iuxta illam].i. q sunt q adherēt iustitie et hnt eā et videt[oēs qui recto sunt corde].i. qui sunt sine errore et q hoc volunt qd deus vult scz tolerare malos et expectare iudicium et huiusmodi. Sed iustus qui inter peccatores habitat timens ne fluctuet et vincat clamat dicens.

16 Quis † cōsurget mihi aduersus malignātes: aut quis

† exurget.

†cōsistet mibi.

quis † stabit mecū aduersus operātes iniqtatē?

¶ Quis]ergo[cōsurget mibi].i.pro me aduersus malignan-tes.i.maligna loquētes, τ mala mibi suadētes[aut quis]cū surrexerit[stabit]cōstanter τ pseuerāter[mecū]in acie mibi adiutor ad sustinēduz patiēter. Quia ille vincit qui sustinet: pdit ille q̄ ferit[aduersus operātes iniquitatē]ad subuerten dum me τ opprimēdū iustitiā. Iniusti enim nō soluz iniqua faciēdo: sed etiā maligna loquēdo iustos moliunť subuerte-re.q.d.nullus h̄ faciet nisi deus qḋ p effectū ostendit dicens.

17 Nisi quia dominus adiuuit me: paulominus † ba bitasset in inferno anima mea.

†inbabitauerat.

¶ Nisi]enim hoc eēt[qꝛ dn̄s]scꝫ solus[adiuuit me].i.nisi mi bi adiutoriū domini spāle affuisset ꝯtra tales[paulominus] idest fere[babitasset in iferno].i.in pfundo vicioꝝ τ in fouea que parať peccatorib[9][aīa mea]male suasa: iam enīz muta-bat: iam pene impys ꝯsenserat: ac malis τ vanis psuasionib[9] oino decepta fuisset nisi dn̄s liberasset. Ideo aūt euz adiuuit q̄a bumilr ad ꝯfessionē recursum babuit. Vn̄ subiūgit. Sed

18 Si dicebam motus est pes meus: misericordia tua domine adiuuabat me.

¶ Si dicebā]τ veraciter tibi iudici culpā meā ꝯfitēdo[mot[9] est]a firmitate[pes me[9]].i.affect[9] mīa tua dn̄e]mox[adiuua bat me]in tali motiōe vt redirē ad statū meū τ nō perirē: cō fessionē τ bumilitatē vult τ amat deus. Motus es vt bō ad-iuuat τ liberat te ille vt deus: sed tn̄ cōfitere motū: τ dic mo-tus est pes meus τ euadis. Occurrēdū est p̄marys motibus ne crescāt in peius. Miro aūt mō picula τ tribulatiōes dul-ciorē τ gratiorē nobis faciūt liberatorē. Vn̄ ille exclamat.d.

†dn̄e †exbortationes †iocūdauerunt.

19 † Scd̄m multitudinem doloꝝ meorum in corde meo: † cōsolatiōes tue † letificauerūt aīaz meā.

¶ Scd̄m multitudinē doloꝝ meoꝝ in corde meo]scꝫ existē-tium]cōsolationes tue letificauerūt aīam meaz]qꝛ sicut do-lores multi sunt τ amari: sic quoqꝫ cōsolatiōes multe sunt τ suaues. Si multū doleo τ peniteo de peccatis: tu dn̄e letifi-cas me de spe remissionis. Quāto magis egi pn̄iam tāto ma-gis me cōsolatus es: vnā fudi lachrymā: vnā merui consola-tionē: decē fudi lachrymas: decē merui cōsolationes. Quātū fuit penitētie pōdus: tātus fuit τ ꝯsolationis numerus. Ma-gnitudo tribulationū: magnitudo p̄mioꝝ est: quot patimur vulnera, tot meremur τ coronas. Quis ḡ multos dolores nō desideret: sīqdē s̄m multitudinē doloꝝ multitudinē cōsola tionū recipiet. Sunt aūt dolores modo pro peccatis ꝓpriis mō pro peccatis alienis: mō pro tribulationibus istius vite: modo pro incolatu p̄ntis miserie: modo pro dilatione cele-stis glorie. Et vere pro lapsu dolendum erat. Nam

Tribulationū magnitudo: magnitudo est premiorum.

20 Nunquid adberet tibi sedes iniquitatis: qui fin gis † laborem in precepto?

†dolorē.

¶ Nunqd adberet tibi sedes iniqtatis].i.ille in quo iniquitas sedē sibi locauit: in quo vitia mores fiunt: boc est nunquid ali quis iniquoꝝ īpenitētiuz qb[9] bic parcis sedet tecū? quasi di-ceret nō: qꝛ nō babitabit iuxta te malignus: nulla eniz est cō-uentio lucis ad tenebras[qui fingis].i.facis[laborē]τ dolo-rem[in p̄cepto].i.de labore τ dolore facis p̄ceptū τ ammoni tionē iustis τ sanctis: puta vt nō sint in labore τ dolore: s̄m illud. Beati qui lugēt τ qui ꝑsecutionē patiunť ꝓꝑ iustitiam. Et iō boc facis vt requiē alibi requirāt: nec amēt aliqd aliud obliti veri boni: τ qꝛ labor τ dolor est precium regni dei quo ipm venale emať τ sine bis nō possumus regnū dei posside-re.q.d.ex boc itelligo qꝛ nō erunt tecū sed pibunt iniqui qb[9] nō parcis: qꝛ fidelib[9] tuis a flagello nō parcis. Si enim fla-gellanť filij qd sperare debent serui neqssimi? Et q̄uis nibil malis cū deo sit: nō tn̄ sunt frustra. Sunt enim ad boc vt de

Mat.5.

eis exerceanť boni τ erudianť ad vitam τ demū ipsi descen dant in gebēnam. Naz sepe post filij castigationē virga mit-titur in ignem. Unde sequitur.

21 † Captabunt in animam iusti: τ sanguinem inno centem condemnabunt.

†captabūt.

¶ Captabūt].i.frequēter τ auide captionē parabunt.s.iniqui [in].i.cōtra[aīam iusti]vt eū decipiāt τ ad peccatū inducāt: qꝛ eniz vera nō inueniunt: falsa crimina obyciūt: τ cū in aīa nō pn̄t nocere[sanguinē inocentē]quasi scelerati[cōdēnabunt] in iudicio iniquo ad mortē vt pꝫ de multis factū. Et q̄re boc totū fiat τ deus fieri pmittat subiungēdo declarat.d.

22 Et factus est mibi dominus in refugiuz: τ deus meus in † adiutorium spei mee.

†auxilium.

¶ Et].i.q̄a sic[fact[9] est mibi]laborāti τ afflicto[dn̄s in refu-gium]cōtra peccata: cōtra picula: cōtra tormēta: vt s̄m secu-rus. Si enim nō piclitareris nō quereres tale refugiū: pūge-ris dolore vt queras remediū. Nam qui semp felix est τ spe gaudet p̄nti nō facile recordať dn̄i: recedit spes seculi τ ve-nit spes dei[τ deus meus]fact[9] est[in adiutoriū spei mee].i. mibi sperāti in ipso: speraui τ adiutus sum: τ isuper in spe fu-turorum adiuuat ne in ea deficiaz sed sperata: scilicet eterna consequar. Et quid fiet de iniquis.

23 Et reddet illis † iniquitatē ipsoꝝ: τ in malitia eo-rum dispdet eos: dispdet illos dn̄s deus noster.

†dn̄s s̄m opa eorum: τ s̄m malitiam.

¶ Et]ecōtrario[reddet illis]scꝫ iniqs τ ipus[iniquitatē ipso-rum].i.penā pro iniqtate[τ in malitia eoꝝ].i.nō s̄m bonum qḋ de illis malis ꝓuenit bonorat eos qui ēt malis bene vtuť: sed s̄m malum qḋ itenderūt[disperdet eos].i.a suo regno τ gloria sepabit: in qua sepatione incōprebēsibilis miseria erit: qḋ vere poterit qꝛ[disperdet illos]qui est[dn̄s deus noster] quē nō putabāt curare res bumana vbi relucet diuina iusti-tia quā exercebit tpe opportuno Bis dicit dispdet: qꝛ diplo-idē debūt in pena sic babuerūt in culpa. Oro.

Erudi nos domine beniuolentia legis tue τ esto no bis in tribulatione refugiuz: qui bomini prudenter insinuas scientiam ne delinquat. Per dominum.

¶ Psalmus de aduētu cbr̄i τ inuitatione populi ad dei bilarē laudē τ venerationem ne indurati eius icurrāt indignationē. Psal. XCIIII.

1 Venite exultemus domino: iubilemus deo salutari nostro.

Auctor psalmi ꝓpheta dauid. ¶ Titulus: laus cantici Dauid. Et est sensus: laus ista cantici.i.deuotionis τ bilaritatis fit ipsi dauid.i.cbr̄o. Agiť enim bic de tpe gratie in quo p cbr̄m in-tratur ad requiē: cuius ꝑsona bic cōmēdať s̄m diuinitatē τ s̄m bumanitatē. Et bene postq̄ȝ supra dictū est de iudiciaria ptāte nunc agiť de tpe gratie in quo monemur faciē venturi iudicis in cōfessione preuenire: τ modis alys nos deo prepa-rare. ¶ Materia. Aduētus cbristi τ inuitatio ad laudeȝ τ ve-nerationē dei. Psalmus enim ille est inuitatorius omniū τ ad multa exbortať que oia iplenda sunt vt digne matutine cele brentur sicut exultare, iubilare, cōfiteri, adorare, procidere, plorare, τ buiusmodi. ¶ Intētio. Deū bilariter τ deuote lau-dare: ad dei laudē τ venerationē inuitare. ¶ Sn̄ia in genera-li. Propheta in isto psalmo inuitat oēs ad bilarē dei laudeȝ: ad deuotā eius adorationē: ad bumilē coram eo prostratio-nem: ad precordialē plorationē: τ tandē cōtemptorib[9] cōmi natur eternaȝ dānationē volens ex bis spāliter inducere iu-deos vt cbristo obediāt ne indurati filij induratoꝝ patrum penā recipiāt: τ sicut illi ab ingressu terre repromissionis: sic isti ab ingressu terre viuentiū exclusi remaneāt. ¶ Sentētia

in speciali. Itaqꝫ quasi ad magnas epulas inuitãs ait. O vos qui lõge estis a deo p dissimilitudinẽ: vel qui estis de populo dei per fidẽ⌊ Uenite ⌋passib⁹ fidei nõ tñ corporis vel magna affectione mẽtis ꝛ deuotiõe cordis⌊ exultemus ⌋interius mente⌊ dño ⌋.i.in dño nõ in seculo: ꝛ si gaudiũ verbis explicare nõ possumus: qḋ tñ intus cõceptũ est voce testãtes⌊ iubilemus deo salutari nostro ⌋.i. gaudeamus inenarrabili leticia i dño nostro Iesu chꝛo vero saluatore nostro: nõ in mũdo deceptore nostro. Exultatio est leticia in mente apparens in corpore. Iubilare vo est gaudiũ cõceptũ voce testari: ꝛ verbis non posse explicari. Intelligamus ergo quia ipse est dominus ꝛ ipse contulit sua morte salutem nobis.

Exultatio quid est.

2 † **Preoccupemus faciem eius in confessione: ꝛ in psalmis iubilemus † ei.**

†preueniamus. †illi

¶ Preoccupemus ⌋.i. pueniamus⌊ faciẽ eius ⌋.i. ꝯspectũ venturi iudicis in cõfessione peccatoꝝ nostroꝝ ne inimicis accusando nos pueniat: ꝛ ne qḋ tunc in nobis discutiẽdũ sit: ꝛ in cõfessione laudis ac gratiaꝝ actionis pro suis bñficijs ne in iudicio nos dãnet tanq̃ ingratos⌊ ꝛ in spalmis ⌋.i. in canticis spũalib⁹ vel in bonis operib⁹⌊ iubilemus ei ⌋simus ꝛ deuoti: vt que dicimus in psalmis vel fecimus in opibus sentiamus in iubilatione ꝛ leticia vt cũ hilaritate fiant oĩa: repetit̃ iubilatio in dicẽdo vt confirmetur in faciendo. Et merito debemus hec exhibere chꝛisto: ꝛ hoc ideo.

test 3 **Quoniam deus magnus † dominus: ꝛ rex magnus super omnes deos: quoniaꝫ nõ repellit dominus plebem suam.**

¶ Quoniã ⌋ipse est⌊ deus ⌋ꝛ p ꝯñs⌊ magnus dñs ⌋dominoꝛuꝫ in summa ptãte: nullus enim equat̃ magnitudini .i. potentie eius cui⁹ magnitudinis nõ est finis⌊ ꝛ rex magnus ⌋ipse eniꝫ oĩa regit ꝛ gubernat⌊ sup oẽs deos ⌋participatione nõ nã sup quos rex est: qꝛ rector eoꝝ. Et istud iam pmissum potẽtie est sed ꝙ ꝫm aliã literã addit ꝛ in cantu iterponit̃ mĩe est sciꝫ ⌊ qm̃ nõ repellit dñs plebeꝫ suam ⌋.i. iudeos qui propꝛie sua plebs sunt: quãuis enim multos ex ipsis repulerit: nõ tamen penitus plebẽ deleuit: quia multos ex eis elegit. Uel⌊ plebeꝫ suam ⌋quam ꝓprio cruore redemit. Item ideo

†qm̃ 4 † **Quia in manu eius † sunt omnes fines terre: ꝛ altitudines montium † ipsius sunt.**

†non hꝫ sunt oẽs †ipse cõspicit.

¶ Quia in manu eius ⌋.s. ptãte ordinatione ꝛ regimine⌊ sunt oẽs fines terre ⌋pugillo enim .i. ptãte cõcludit omnẽ latitudinẽ terre qa oĩa cõtinet: ꝛ⌊ altitudines mõtiũ ⌋.s. excelsi mõtes ⌊ ipsius sunt ⌋.i. in ptãte eius quas ꝫm aliã litterã ipse conspicit: sciꝫ sicut rector opus suũ. q.d. in ptãte dei sunt infima ꝛ suprema terre: vel ostẽdit p hoc vocationẽ gentiũ dicẽs⌊ Quia in manu eius sunt oẽs fines terre ⌋.i. gentes: qꝛ ad eũ venerũt oẽs gentes vt de oĩbus nationib⁹ orbis sit vnus populus sanctus⌊ ꝛ altitudines montium ⌋.i. terrene ꝛ sublimes huius seculi potestates que prius aduerse erãt⌊ ipsius sunt ⌋idest eas fidei subiectas possidet. Item ideo.

†aridã 5 **Quoniã ipsius est mare ꝛ ipse fecit illud: ꝛ † siccam manus eius † formauerunt.**

terram †finxerunt.

¶ Quoniã ipsius ⌋.i. in ptãte eius⌊ est mare ⌋ꝛ merito quia⌊ ꝛ ipse fecit illud ⌋cõgregãs aquas in vnũ locũ⌊ ꝛ siccã ⌋.i. aridã sciꝫ terrã⌊ manus eius ⌋.i. potestas eius operatiua que nũc manus, nunc verbũ eius dicit̃⌊ formauerũt ⌋ꝛ disposuerunt quã fluctibus operiri nõ pmittit. Uel⌊ quoniã ipsius ⌋ꝛ sub eius dñio est⌊ mare ⌋.s. mundus ⌋ꝛ ipse fecit illud ⌋vt qñ vult surgat qñ vult quiescat⌊ ꝛ siccam ⌋.s. ecclesiam que imbrẽ gratie sitit vt fructificet⌊ manus eius formauerũt ⌋quã nõ finit fluctibus tentationũ operiri: nec nos vltra posse tẽtari. Postq̃ igitur vocauit ad exultationẽ ꝛ laudẽ iam ostensa gratia dei vocat ad penitẽtiam: dicens. Ergo quia tantus est: ꝛ tanta facit nolite longe stare vita ꝛ moribus: sed

Uenite adoremus ꝛ ꝓcidamus † ꝛ ploremus ante dñm q fecit nos: † qa ipse est † deus noster.

6 †et †qm̃ †dñs

¶ Uenite ⌋ꝓpius affectibus ꝛ passibus mentis appropinquãdo: ꝛ de virtute in virtutẽ pficiendo⌊ adoremus ⌋per deuotionẽ singularẽ venerãdo⌊ ꝛ pcidamus ⌋corpora ꝛ cõsciẽtias ei humiliando⌊ ꝛ ploremus ⌋pro excessib⁹ nostris ipsum iplorãdo⌊ ante dñm ⌋per puritatẽ mẽtis ei placẽdo⌊ qui fecit nos ⌋ad imaginẽ ꝛ similitudinẽ suam. q.d. qui opus suum nõ spernit aut cõtemnit que est magna fiducia. Ergo venite contra pigros: adoremus cõtra incredulos: pcidamus cõtra superbos: ꝛ ploremus contra duros⌊ qꝛ ipse est deus noster ⌋ꝛ conditor dans se nobis per suam benedictam incarnationem qui solus est adorandus.

† **Et nos † ppl's pascue ei⁹: ꝛ oues † manus eius.**

7 †nos habet et †autem †manuũ

¶ Et nos ⌋sumus⌊ populus pascue eius ⌋quẽ fecit ꝛ pascit corporaliter ꝛ spũaliter⌊ ꝛ oues manus eius ⌋quos fecit eẽ suas oues per pascua vite ducẽs eos: ꝛ diligẽtẽ curaꝫ gerens circa salutẽ omniũ sicut pastor diligẽs est in regimine ouium. Eleganter verboꝝ ordinẽ cõmutauit ꝛ tanq̃ non ꝓpria reddidit: nõ enim dixit oues pascue ꝛ populus manus eius qḋ magis putabat̃ ꝯgruere: sꝫ ait populus pascue ꝛ oues manus vt ipsos itelligas oues qui sunt ꝛ populus. Sumus quippe populus ꝛ oues: sed hac conditione: videlicet

† **Hodie si vocem eius audieritis: nolite obdurare corda vestra.**

8 †ergo Heb.4.

¶ Hodie ⌋.i. modo tpe gratie semp qḋ presens erat dauid in spiritu⌊ si vocẽ eius audieritis ⌋.i. si obedieritis voci eius sciꝫ chꝛisti p se nunc loquentis. Qui precones ante mittebat ipse venire dignatus est. Ore suo nũc hic loqtur qui olim per ora ꝓphetaꝝ loquebat̃: ꝛ ideo ne sitis nũc duri sicut ante fuistis. Que aũt sit vox chꝛisti cui obediẽdum sit subdit dicẽs ex psona eius⌊ nolite obdurare corda vestra ⌋ꝛ ne sitis lapidei vt nõ credatis vel nõ obediatis mãdatis meis. Monet ne obdurẽtur ne cõtingat eis vt patribus eoꝝ. Unde subditur

† **Sicut in irritatiõe: ꝫm diẽ tẽtationis in deserto.**

9 †qué admodũ i illa amaricatione.

¶ Sicut ⌋factũ est⌊ in irritatione ⌋vel ꝫm aliam literã⌊ in exacerbatione ⌋.i. in ꝓuocatione facta⌊ ꝫm diem ⌋.i. in diebus ꝛ tẽpore⌊ tentationis ⌋facte⌊ in deserto ⌋tunc enim similes illis eritis si duri fueritis. Obstinatos terret per patrũ similitudinem vt saltem sic mollescerent: ne eis vt patribus contingeret: ꝛ culpa parẽtum repetit̃ vt vindicta timeatur.

Ubi tentauerunt me patres vestri: probauerunt † ꝛ viderunt opera mea.

10 †me

¶ Ubi tentauerunt me patres vestri ⌋dubitãdo de potestate mea circa promissionẽ ipsoꝝ⌊ probauerũt me ⌋sciꝫ quid facere possem⌊ ꝛ viderunt ⌋sciꝫ oculis suis: sed nõ crediderũt mente⌊ opera mea ⌋magne virtutis in diuersis miraculis. Ante oculos eoꝝ miracula in manu Moysi faciebã: ꝛ tot viderũt opera mea mirabilia ꝙ nullo modo dubitare debebant: sed ipsi magis magisqꝫ corda obdurabãt ꝛ pmissionibus meis nõ credebãt. Iam ergo ne sitis talium filij .i. imitatores.

Quadragita annis † offensus fui: generationi † illi: ꝛ dixi semper † hi errant corde.

11 †proximus †huic †illi

¶ Quadraginta annis ⌋sciꝫ qbus duxi eos per desertũ⌊ offensus ⌋.i. implacabiliter iratus⌊ fui generationi illi ⌋sciꝫ propter incredulitatẽ ꝛ murmurationes eoꝝ: hoc est effectũ aliquem offense ostẽdi retardans eos ab ipletione pmissi ꝛ deducẽs eos p desertũ tanq̃ vagos: ꝛ tñ ꝫm aliã lraꝫ⌊ ꝓximus fui ⌋in virtutibus ꝛ signis ac beneficijs multis ꝛ magnis eis exhibitis: vel ꝓximus fuiqꝫ in virtutibus ꝛ signis me psentaui: ꝛ tamen

men offensus fui:qz ipsi me offenderūt[z dixi semper]nunc arguēdo per ministros z nunc p me z apostolos[errant]scz hi qd̄ fm aliam litteraz apponit[corde].i.malo proposito z volūtate z nunq̄ destiti errorem eorum arguere.

igb' 12 Et isti nō cognouerunt vias meas:† vt iuraui in ira mea si † introibunt in requiem meam.

(margin: finira bunt)

¶ Et isti nō cognouerunt].i.cognoscere noluerūt vel sic egerunt ac si nō cognoscerēt[vias meas].i.precepta z mandata in qbus debebāt ambulare[vt].i.sicut:vel fm aliā litteram [quib' iuraui].i.firmiter z imobiliter statui[in ira mea]hoc ideo addit:qz iurat aliqn̄ placidus sicut iurauit dauid veritatem[si introibunt].i.nō introibunt scilz illi dixi enim intrant[in requiē meā]scz in terrā pmissam quā elegi in quietam māsionē tam populi q̄ cultus mei. Uel[in requiē meā] eternā. Sic qui obdurati sunt tēpore gratie nō intrabūt in requiem beatorū per terrā pmissionis designatā z figuratam. Dupl'r iurat deus vel pmittēdo vel cōminādo. vnde Augu. Iurauit dn̄s in promissis suis. Iurauit in cōminationib' suis vt q̄ certus es de felicitate eterna si feceris precepta ipsius/ tam certus sis de damnatione cum diabolo si contempseris precepta eius.

(margin: August.)

Oratio.

Salutare eximium omniū populorum domine respice propitius super oues gregis tui:eisqz impartiens sal prudentie introducere easdem sempiternam digneris in requiem. Per dominum.

¶ Inductio ad christi laudem ppter eius aduentum in carnē: z ad ipsius reuerētiaz z timorem ppter eius aduētuz ad iudiciū. Psal.XCV.

1 Cantate domino canticuz nouum:cantate domino omnis terra.

Auctor psalmi pp̄heta dauid. ¶ Titulus est ps dauid qn̄ domus edificabat̄ post captiuitatē. Et est sensus psalmus iste est dauid pp̄hete qui hic loqtur agens de eo qd̄ factum est: quādo domus dei scz ecclesia edificabatur toto orbe post captiuitatē que sub diabolo fuit per peccatū sicut ad litteram sub Zorobabel post captiuitatē babylonicā reedificatuz est tēplum salomonicū:z per illā reedificationē reedificatio tēpli spūalis a diabolo subuersi intelligit̄:de qua reedificatiōe nō de illa actuali hic agit̄. Tenebātur hoies sub diabolo captiui:sed per chr̄m a captiuitate sunt redempti qui fudit sanguinē suū:z dato precio emit orbē terrarū. Et hec est domus que adhuc quotidie a captiuitate liberat̄:cū peccator quisqz relicto diabolo z vitijs suis ad penitētiam reducit̄ z sup fundamētum chr̄m per fidē z operationē edificat̄. ¶ Materia. Aduētus christi in carnē z ad finale iudiciū. ¶ Intētio. Monere ad fidē incarnationis christi z ad exultationē z laudem pro liberatione generis humani. ¶ Snia in gn̄ali. Propheta in isto psalmo inuitat oēs fideles ad christi laudē z preconiū ppter ipsius aduētuz in carnē:z ad ipsius reuerētiaz z timorem ppter eius aduētum ad iudiciū. In his enim est cā spei z timoris:spei p misericordiā aduētus primi:timoris per iusticiam secūdi. ¶ Snia in spāli. In precedēti psalmo spāliter monuit iudeos vt deposita duritia in chr̄m crederēt: sed qa erat māsura:nunc spāliter monet gentes dicēs cōiter ad oēs. [Cantate]lingua z vita[dn̄o]patri[canticū nouū]pro nouo beneficio liberationis:scz ppter aduētuz christi in carnem z nō in vetustate sed in nouitate:nō timore pene sed amore iusticie exuentes veterē hominē z induētes nouū qd̄ canticum cantat qui amat:charitas eniz est canticū nouū:z ipse est vox ad deū. Uetus canticū cantat cupiditas:nouū charitas[cantate dn̄o]filio scz Iesu christo. Deinde quos cantare monuerit ostendit dicēs[omnis terra]nō tm̄ iudea.i.oēs hoies habitātes in terra. Unde edificat̄ domus dei.i.ecclesia.

2 Cātate domino z benedicite † nomini eius:† annuntiate de die in diem salutare eius.

(margin: z in nomen. † bene nūtiate.)

¶ Cantate dn̄o]spiritui sancto. Ter repetit dn̄o ad distinguēdum personarū trinitatē:qz laus christi honor totius trinitatis est[z benedicite nomini eius]qd̄ est Iesus.i.saluator gratias agendo de tanto beneficio. Hunc ex eo q̄ in nobis fact' est omni tēpore nos benedicere z laudare debemus. Deinde ad prelatos loquit̄.d.[annuntiate].i.p̄dicate o vos p̄lati vt crescat edificatio domus dei[de die in diē].i.assidue z semp[salutare eius]scilicet q̄ propter nostram salutem venerit vt totum genus humanum a morte redimeret. Deinde vbi sit annuntiandum exponit.d.

3 Annuntiate † inter gentes gloriam eius: in oībus populis mirabilia eius.

(margin: † in gentibus.)

¶ Annuntiate].i.predicate[inter gētes]nō solum iudeis[gloriam eius]natiuitatē inenarrabilē:resurrectionē:ascēsionē:z gloriosam domus eius edificationē:z ne aliquos putares excipi addit[in oībus populis]nō in quibusdā gētib']mirabilia eius].i.opera eius miraculosa que fecit. Et hoc ideo

4 Quoniaz magnus dominus z laudabilis nimis: terribilis est super omnes deos.

(margin: ps.47.)

¶ Quoniā magnus]est in potētia z virtute:qa pōt oīa[dn̄s] christus:z si homo fact' sit per qd̄ paruus apparuit z tanq̄ deficiens in laude ipsius ait[z laudabilis]est bonitate z hoc [nimis]qz magis q̄ possit dici vel cogitari[terribilis ē]suis aduersarijs qui terribilis visus est inter hoies:z etiā terribilia faciens[super oēs deos].i.plus q̄ oēs qui coluntur tanq̄ dij a gētibus z nō sunt dij. Unde quasi diceret̄ ei quare dixisti super oēs deos cum nō sint dij:sequitur z dicit

5 Quoniam omnes dij gentium demonia: dominus autem celos fecit.

¶ Quoniā oēs dij gentiū].i.quos gētiliter viuētes reputant deos:sunt[demonia]z qa paruz est eē super demonia addit [dn̄s aūt]scz quē nos dicimus deum nostrū[celos fecit]vbi habitare nō possunt demones z nō tm̄ materiales sed etiam spūales scilz angelos z apostolos qui christū qui in eis sedet portant z demonibus imperāt. Igitur bene magnus z terribilis est qui tales celos fecit. Hoc etiā annuntiate scz q̄

6 Confessio z pulchritudo in cōspectu eius:† sanctimonia z magnificētia in sanctificatiōe eius.

(margin: † sanctitas. i. Paralip.16.)

¶ Cōfessio]peccatoꝝ[z pulchritudo]cōfitēdo eniz fit homo de fedo pulcher.i.de peccatore iustus est[in cōspectu eius] tales enim ipsum cōspiciunt z conspiciuntur ab eo. Si ergo amas pulchritudinē prius elige confessionē vt sequatur pulchritudo[sanctimonia].i.sanctitas[et]per cōsequēs[magnificētia]est[in sanctificatione eius]non ex nobis.q.d.qui vult esse magnificus z potēs vt sunt angeli prius sit sanctus quod fit ex eo solo sanctificāte nō per nos. Uel[cōfessio]laudis[z pulchritudo]interior mentis[in cōspectu eius]decet[sanctimonia]idest exterior cōuersatio sancta z honesta[z magnificētia]idest in magnis operibus z exercitijs virtuosis[in sanctificatiōe].i.in sancto cultu[ei']decet. Et qz talis est dn̄s.g

7 Afferte dn̄o patrie gentium:afferte dn̄o gloriam z honorē:afferte domino gloriā nomini eius.

¶ Afferte]z date[dn̄o]o vos[patrie gētium]idest gentes de quacūqz patria ad fidem christi cōuerse: z subiungit qd[afferte domino gloriā]bene cōuersando z ipsum bonis operibus glorificādo[z honorē]de bonis operib' gratias referendo z ipsi omnia attribuendo: z repetit[afferte domino gloriaz]z hoc nomini ascribēdo nō vestro vel hominū. Supra quater posuit afferte ppter quatuor virtutes:vel ppter qua

dripartitū prelati officium.hic ter ponit ꝓpter tria a nobis offerēda.Debemus enim primo offerre deo ꝛ offerre animas nostras.secundo corpora.tertio aliquid de nostra substantia. Et ne vacui intretis ad dominum

8 **Tollite hostias ꝛ introite in atria eius: adorate dominum in atrio sancto eius.**

¶ Tollite hostias]scʒ dona ꝛ munera ac bonas operationes vel sacrificium spūs cōtribulati ac humilitatis ꝛ cōfessionis [ꝛ introite in atria eius]idest in ecclesiaʒ militantē vt sitis cōformes populo eius.Qui intrāt ipsi edificantur in tēpluʒ dei: ipsi sunt domus dei:ille est inhabitator cui edificatur domus toto orbe terraruʒ[adorate dominū]deuote[in atrio sancto eius]i.in catholica ecclesia:plures sunt ecclesie ꝛ vna est ecclesia:ꝛ iō variat numerū.Uel[in atrio]qđ est in celo ꝛ ecclesia triūphāte.Illud cor ꝛ intētionē dirigēdo.Et vtinam

Ina 9 tionib⁹. **Cōmoueatur a facie eius vniuersa terra: dicite in †gentibus q2 dominus regnauit†.**

In ligno ¶ Cōmoueatur]motu timoris ꝛ reuerētie vt cōuertatur ad penitentiaʒ ꝛ a vitijs ad virtutes[a facie]i.a cognitione[eius] vel a pñtia gratie eius : ꝛ non tm̄ pars sed[vniuersa terra] idest oēs habitatores terre.vt aūt hoc fiat[dicite]vos boni diuulgādo[in gētibus]hoc scʒ[q2 dñs]i.christus victo diabolo[regnauit]a ligno.i.per lignū crucis per qđ fortē armatuʒ expugnauit.vel[regnauit]i.rex eē mundo innotuit quo semper apud patrem regnauit ꝛ dominū ac potestatem sup omnem creaturam in sua resurrectione accepit

10 **Etenim correxit orbem terre qui nō cōmouebit: iudicabit populos in equitate.**

¶ Etenim]post resurrectionē[correxit]ab errore ꝛ vitijs ac iustificauit[orbē terre]i.ecclesiam toto orbe[qui nō cōmouebitur]a veritate fidei que stabit vsqʒ ad finē mundi quantumcūqʒ tribulationibus impellatur : ꝛ post[iudicabit populos in equitate]idest iuste reddens vnicuiqʒ ſm opera sua:ꝛ tunc plangent ꝛ dolebunt qui modo equitatem diligere ꝛ eligere noluerunt.Ergo

11 **Letentur celi ꝛ exultet terra:commoueatur mare ꝛ plenitudo eius:gaudebunt campi ꝛ omnia que in eis sunt.**

¶ Letentur celi]scʒ predicatores qui enarrāt gloriam dei cōpluentes terram quos dñs fecit celos.i.de terrenis celestes/ de carnalibus spūales[ꝛ exultet terra]scʒ auditores imbreʒ doctrine suscipiētes[cōmoueatur mare]i.seculuʒ vt cōmutetur in melius[ꝛ plenitudo eius]i.omnes a maximo vsqʒ ad minimū ꝛ inde[gaudebunt cāpi]i.lenes:mites:equi:qui sunt campi dei diuersis florum suauitatibus pollentes ꝛ terrena altitudine non tumentes[ꝛ omnia que in eis sunt]idest omnes vires:sensus:ratio.Et

12 **Tunc exultabunt oīa ligna siluarū a facie domini quia venit:quoniam venit iudicare terram.**

¶ Tunc]scʒ quando corriget ꝛ sic edificatur domus[exultabunt omnia]ligna siluaruʒ]idest pagani inculti more syluestri:q2 de oleastro precisi in oliuam sunt inserti ꝛ in edificiuʒ domus assumpti[a facie domini]i.a cognitione ꝛ presentia eius[quia venit]primo aduētu redimere ꝛ iudiciuʒ discretionis facere aliquos vocādo ad fideʒ ꝛ gratiaʒ:alios nō:ꝛ quoniaʒ[venit]idest postea vēturus est[iudicare terrā]i.hoies scʒ viuos ꝛ mortuos iudicio retributionis.primo venit in ecclesiam ad redimēdum.scđo veniet ad iudicandum.

13 **Iudicabit orbem terre in equitate ꝛ populos in veritate sua.**

¶ Iudicabit]eniʒ[orbē terre]i.omnes hoies habitatores orbis terre[in equitate]sed quō iudicet apertius exponit subdens[ꝛ populos in veritate sua]in illo enim iudicio equitas ꝛ veritas erit:q2 ibi duo erunt populi qbus dabit sentētiam equitatis ꝛ veritatis:vt alij in vitam:alij in penas cum equitas ꝛ veritas in qbus dominus populum suuʒ iudicabit:hoc est vt nō expectēt misericordiā qui misericordiaʒ facere noluerunt:qui aūt miām facere voluerūt cū mīa iudicabūtur: q2 misericordes misericordiā cōsequētur. Oratio.

Factor celi terreqʒ creator deus quem omnis terra cantici noui modulatiōe persultat:precamur vt sicut te a ligno regnātē supplices cōfitemur:ita amisso omni gentilitatis errore futuri aduentus tui gloriam intētis sensibus sentiamus.Per dominum.

¶ Psalmus de primo aduentu christi in carne eiusqʒ victoria ꝛ gloriosa resurrectione ac regni commendatione ꝛ consequenti ex his mundi liberatione. Psal.XCVI.

Dominus regnauit exultet terra : † letentur insule multe. 1 † iocundentur.

Auctor psalmi ꝓpheta dauid.¶ Titulus est:psalmus ipsi dauid qn̄ terra restituta est ei .Et est sensus psal.iste fit ipsi dauid.i.christo cuius laudē ꝛ victoriā ꝯtinet agens de eo quod factum est qn̄ eius terra restituta est ei:idest corpus suuʒ qn̄ surrexit:vel quādo iudea que eū crucifigēdo perierat credidit ꝛ discipuli qui titubauerāt sunt firmati:sed ꝛ alie oues de gētibus sunt adducte. Et bene post domus edificationē(de qua superius dictū est)de restitutione terre hic agitur p quā domus illa edificatur.¶ Materia. Aduētus christi in carnē: eiusqʒ victoria ꝛ generale post resurrectionē dñium. ¶ Intentio. Monere ad exultationē ꝛ laudē pro mūdi liberatione facta per primū christi aduētum. ¶ Sentētia in generali. Propheta in isto psalmo describit aduētum christi in carnē ꝛ ipsius generale dñium:cōfusionē reproboꝝ:ꝛ exultationē fidelium.¶ Snia in speciali.Uidens ergo ꝓpheta superstitiones mundi abūdare ante christi resurrectionē opponit dicens[Dominus]ille q spretus ꝛ occisus fuit[regnauit]i.deuicta morte regnū sibi acquisiuit vt rex eē innotuit:q2 in sua resurrectione generale dñium sup omnes creaturas accepit. Qui ante subiecti erāt sub dño diabolo:nūc subiecti sunt sub dño creatore:ideo ꝛ inde[exultet terra]i.hoies habitātes in terra qbus ingressum tribuit ad gloriā ꝛ[letētur insule]non omnes sed[multe]scʒ ad fidē conuerse.i.fideles in insulis habitātes.q.d.vbiqʒ sit exultatio ꝛ letitia. Uel[insule]i.totius mundi ecclesie que in medio tentationū sunt sicut insule inter fluctus ꝛ addit[multe]nec dicit oēs pp hereticoꝝ cōuentus. Deinde ostendit qualis sit dñs in primo aduentu dicens

Nubes ꝛ caligo in circuitu eius : iustitia ꝛ iudicium † correctio sedis eius. 2 † directio.

¶ Nubes ꝛ caligo]i.obscuritas:sunt[in circuitu eius]his qui eum nō cognouerunt.i.impijs qui in eum nō crediderunt est ipse nubilosus ꝛ caliginosus:q2 eis nulla claritate resplendet: sed ipse est[iustitia ꝛ iudicium correctio sedis eius]i.bonis qui in eum crediderunt est ipse iustitia:q2 ex fide sunt iustificati:ꝛ iudicium qa per eos iudicat:ꝛ correctio qa eos regit:ꝛ dirigit:sedē dicit eos ipsos qui in eū crediderunt : facti enim iusti facti sunt sedes dei sedet in ipsis:iudicat ex ipsis : corrigit eos.Uel[nubes]sacram doctrinā pluētes[ꝛ caligo]profundoꝝ mysteriorū capaces[sunt in circuitu eius]ꝛ militante est[iustitia]i.approbatio boni[ꝛ iudiciū]i.reprobatio mali sunt[correctio sedis eius]i.corrigūt eos q sunt sedes eius.

Ignis ante † ipsum precedet : ꝛ † inflammabit in circuitu inimicos eius. 3 † eum precibit. † inflammatis.

¶ Ignis

¶ Ignis] spiritussancti quē venit mittere in terrā [ante ipm] idest ante aduētū eius [pcedet] anteq̃ȝ in eis sedeat:hoc enim igne exarserunt credētes in eum [et] hic ignis [inflāmabit in circuitu] per totū orbem [inimicos eius] scilȝ dei . Isto enim igne inflāmati apostoli ceperunt ire p mundus ꝛ inflāmare in circuitu inimicos eius qui deo derelicto idola adorabant. Qui credere nolebāt incēdebantur ad cōsumptionē verbo dei facti peiores inuidia sua exusti ꝛ consumpti: sed qui credere volebant incēdebantur ad reparationem igne charitatis vt salubriter arderēt. Insuper

4 † Alluxerunt fulgura eius orbi terre:vidit ꝛ commota est terra.

† appa ruerunt.

¶ Alluxerunt fulgura eius] .i.miracula [orbi terre] .i.toti mūdo:cū enim nubes.i.predicatores missi in verbis ꝛ in factis mira dicerēt ꝛ facerēt:verbis tonabant ꝛ splēdore miraculorum coruscabant [vidit] hec miracula [ꝛ cōmota est terra] idest terrena corda vel habitātes in terra,alij ad fidem,alij ad indignationē.hec enī fulgura credentes illuminabant nō credentes comburebant ꝛ inde

5 Montes sicut cera fluxerunt a facie domini:a facie domini omnis terra.

¶ Montes] .i.superbi ꝛ alti [sicut cera] que fluit a facie ignis [fluxerūt] liquefacti ꝛ cōplanata est omnis altitudo que erat cōtra deum ꝛ hoc [a facie domini] qui ignis fuit duris ꝛ [a facie domini] .i.a presentia dñi nō solum mōtes:sed et [omnis terra] .i.duricia gētium infidelium fluxit:q2 non iudeoꝝ tm̄ est deus:sed ꝛ gentium qui tandiu duri erant donec ille ignis admoueret:dominus ergo in iudea natus omni terre : idest cunctis gentibus est cognitus. Quia

6 Annunciauerunt celi iustitiam eius : ꝛ viderunt omnes populi gloriam eius.

¶ Annunciauerunt] prius [celi] .i.predicatores quoꝝ cor sursum est: ꝛ de quibus dicitur. Celi enarrāt gloriā dei [iustitiaȝ eius] scȝ christuȝ:quis enim fideliū tacet christū vel iustitiaȝ fidei [et] sic [viderunt] corde [oēs populi gloriam eius] .i.cognouerunt diuinitatē christi:qa etiā qbus nunciatū nō est de eo intellexerunt deū in carne venisse. Uel [gloriā eius] scȝ q̃ȝ gloriose sibi restituerit terram suam. Ergo quia dominus regnauit ꝛ quia viderunt omnes populi gloriam eius

7 Confundantur omnes qui adorant sculptilia:† ꝛ qui gloriantur in simulachris suis.

† non habet et.

¶ Confundātur] ꝛ erubescant exēplo conuersoꝝ [oēs qui] deo relicto [adorāt sculptilia] manu artificum facta que nullius potestatis sunt vt dum in spe vana cōfundantur ad illaȝ veram valeant puenire [ꝛ qui gloriantur in simulachris suis] falsis que spiritu carent ꝛ vana sunt vt iam gloriētur in deo vero. Et merito cōfundantur quia cultum debituȝ soli deo creatori attribuunt creature . Cuilibet simulachrum suuȝ dici potest cuius amore pre alijs occupatur . Noster aūt deus est quē ꝛ angeli adorant. Unde sequitur

8 Adorate eum omnes angeli eius : audiuit ꝛ † letata est syon.

† iocundata.

¶ Adorate eū] scȝ verū deū [omnes angeli eius] laudando ꝛ glorificādo ad cōfusionē idolatrarū vt videant ꝛ cognoscāt errorē suum ꝛ discant adorare dominū qui ab angelis adoratur [audiuit] de cōuersione gentiū [syon] .i.ecclesia primitiua que erat in iudea ꝛ que gloriā eius speculabatur ꝛ inde [letata est] benedicēs dñm:iudea eniȝ prius credebat se solā ptinere ꝛ venire ad chrm̄:sed iam de socijs gentibus letatur.

9 Et exultauerūt filie iude:pp̄ter iudicia tua dñe.

ps.47.

¶ Et exultauerūt] ꝛ deum magnificauerūt [filie iude] .i.anime cōfessoꝝ fideles ꝛ electe anime religiose: anime ecclesie que Jesum christum dñm confitētur:ꝛ hoc [propter iudicia tua domine] que sunt q2 nō est personarū acceptor deus:sed in omni gēte ꝛ in omni pplo quicunqȝ ei seruierit acceptus est illi:q2 nō iudeoꝝ tm̄ deus sed ꝛ gētiuȝ. Bene ergo sequitur

Quoniam tu dominus altissimus super omnem terram:nimis exaltatus es super omnes deos.

¶ Quoniam tu dñs] es [altissimus] ꝛ supremus ac potētissimus [super omnē terrā] non super solaȝ iudeā:ꝛ o christe [nimis] ꝛ plus q̃ȝ dici possit [exaltatus es] vsqȝ ad patris equalitatē vel s̄m opera ꝛ hoc [super oēs] non tm̄ super minores sed ꝛ super [deos] ꝛ nō tm̄ super deos malos:scȝ super idola ꝛ demones qui dicunt̄ dij nuncupatiue : sed super bonos scȝ super hoīes iustos ꝛ angelos qui dicuntur dij participatiue: vel per terram ꝛ deos significat eum imperare terrenis ꝛ celestibus. Et cū tantus sit ꝛ talis ergo vt ad eum veniatis

Qui diligitis dominum odite † malum custodit dominus animas † sanctorum suoruȝ:de manu peccatoris † liberabit eos.

11 † malignum † seruoꝝ † eruet eas.

¶ Qui diligitis dñm] qui solus bonus est [odite malū] ꝛ qđcunqȝ deo aduersum. Amas deuȝ debes odisse qđ odit:hinc enim apparet te diligere quod bonū est si ceperis odisse qđ malum est: sed iam subsequunt̄ psecutiones hoīum ꝛ tentationes vitiorū:audi ꝯsolationē [custodit dñs animas sanctorum suorū] ne eis aliquid noceat:vnde sequit̄ [de manu peccatores] .i.de potestate demonis vel iniqui hominis [liberabit eos] scilicet sanctos suos saltem in anima ꝛ quādoqȝ etiā in corpore: ꝛ ergo fortis esto non solum in diligendo deum: sed etiam in odiendo malum. Nam

Lux orta est iusto: ꝛ rectis corde † leticia.

12 † iocunditas.

¶ Lux] diuine gratie [orta est iusto] .i.tanq̃ȝ nouiter orta apparet ꝛ refulget in corde eius [ꝛ rectis corde] quibꝰ.s.per oia placet deus orta est per spem [leticia] vera ꝛ gaudium in domino:nō enim leticia que est s̄m seculū vera est. Nō ergo vere in miseria sunt sancti spe iaȝ salui. Uel [lux] perpetua ꝛ leticia sine fine:ꝛ iō nō curent pdere lucē istam nec timeāt eos qui corpus occidunt:q2 vera lux anime lucebit. Ergo

† Letamini iusti in domino: ꝛ cōfitemini memorie † sanctificationis eius.

13 † iocundamini. † sanctitatis.

¶ Letamini iusti in dño] cōgratulando beneficijs eius ꝛ vestris meritis que est leticia deuotionis ꝛ nō in seculo que est leticia vanitatis:qui enim dñm habēt leticiā semp possident [et] letati [cōfitemini] cōfessione laudis [memorie sanctificationis eius] .i.laudate eū gratias sibi agendo:q2 memor fuit sanctificare vos donis ꝛ gratijs suis. Bonū est ergo non gaudere in hoc seculo sed in dño : ne cum hic gaudere volumus eterna gaudia amittamus. Oratio.

Ustos animarū sanctaꝝ cuius regnum est pfecta pars iustoꝝ:concede pphéticas euangelicasqȝ coruscatiōes pectoribꝰ nostris inseri: vt si qđ obtectuȝ velamine pfco repit̄: spū sctō reuelāte pādat̄. Per.

¶ Exhortatio ad exultationem ꝛ dei laudem ppter christi aduentum in carnem ꝛ nostram redemptionē eiusqȝ aduentuȝ ad iudicium ꝛ nostram glorificationem. Psal. XCVII.

Cantate domino canticuȝ nouum:† qa mirabilia fecit†.

1 † quia † fortis

Auctor psalmi pp̄heta dauid. ¶ Titulus est ps ipsi dauid. Et est sensus ps iste sit ipsi dauid.i.chro q forti manu diabolū superauit:debet quoqȝ vnusquisqȝ fidelis spūaliter eē dauid vt fortiter a se tētatiōes ꝛ vitia repellat:ꝛ in omni ope bono

fortis nō solum operādo:sed etiā perseuerando existat:vt cū talis fuerit reuocatus in spiritu canticū nouū oīpotenti deo cantare possit.¶ Materia.Aduēt⁹ christi in carnē ꝛ resurrectio eiusdē:ꝛ aduētus eius ad iudicium.¶ Intētio.Monet fideles ad exultationē ꝛ dei laudē:tum ex eo q: per cognitionē sui nostre infidelitatis tenebras illustrauit:ꝛ pmo suo aduētu nos a morte anime redemit:tum ex eo ꝗ venturus iudex quos hic iustificauit sine fine glorificabit.¶ Snia ĩ generali.Propheta in isto psalmo agit de incarnatione nostri saluatoris:ꝛ de resurrectione ipsius:ꝛ aduētu sui iudicij:ꝛ de cōuersione gentiū:ꝛ q̄ ei debemus iubilare ꝛ psallere nō solum cantādo sed etiā bene operando.Unde post duos psalmos precedētes bene hic psalmus poniť:nā quasi de eisdē hic ꝛ ibi dicitur. Eadē enim etsi iterētur sepetū semper noua sunt varia descriptione.¶ Snia in spāli.Inuitās ergo ad laudē ait:o vos q̄ noui estis in christo,olim veteres in adam [Cantate] vita ꝛ lingua[dn̄o]scz deo patri[canticū]de christi incarnatiōe ꝛ hōis redēptione[nouū]q: nihil tale mundus audiuit.Unde[q: mirabilia fecit]in liberatione mundi seu generis humani. Mirabilia fecit in mundi ꝛ hōis creatione:ꝛ ex euāgelio multa mirabilia ꝛ miracula audiuimus que fecit Iesus.Sed multo maiora mirabilia sunt que fecit in recreatione:q: totum orbem terrarū a morte eterna exipuit.Unde subiungit que mirabilia fecit:quia nō solum que cōmunia sunt sed ꝛ hoc singulare:scz q̄

Sana- uit ei

2 † **Saluauit sibi dexteram eius: ꝛ brachium sanctum eius.**

[Saluauit sibi].i.deo patri orbem terre puta genus humanum redimēdo[dexterā eius].i.christus dei filius qui diciť dextera patris ab operatione[ꝛ brachiū sanctū eius]scilꝫ ipse idem christus qui diciť brachiū a fortitudine. Et bene dicit [sibi]scz deo.i.ad dei honorē ꝛ gloriā:q: multi saluantur corporaliter sed sibi ipsis nō deo:q: accepta corporali sanitate lasciuiunt ꝛ mala perpetrant qui egroti ab eis abstinebāt:de qua dextera ꝛ brachio adhuc subiungit

ante conspectum.

3 **Notum fecit dominus salutare suū:† in cōspectu gentium reuelauit iustitiam suam.**

Notū fecit dn̄s].s.deus pater[salutare suū].i.Iesū christum filiū suū pro salute mundi incarnatū:ꝛ sic visibilem factum qui diciť salutare q: saluat:ꝛ subdit qbus notū fecit q̄ nō hic vel illic:sed[in cōspectu gentiū]omniū.i.vniuerso orbe nō in iudea tm̄[reuelauit].i.manifestauit:non sub velamine ostēdit[iustitiam suam].i.christum qui dicitur iustitia quia iustificat:ꝛ sine hac iustitia ꝛ nisi per ipsum nemo iustificari potest.Et hoc non ex meritis:sed

me- mor fuit iacob domus

4 † **Recordatus est misericordie sue:† ꝛ veritatis sue † domui israel.**

Recordatus est misericordie sue]qua pmisit:q: vt pmitteret misertus est:ꝛ misericordia fuit q̄ promisit[ꝛ veritatis sue]qua reddidit. Misericordia ḡ fecit promissionē patrib⁹ de christo nascituro ꝛ veritas reddidit qd̄ pmisit:ꝛ hoc[domui israel].i.vidētium deū.Qui modo videt deū per fidē: postea videbit p spēm:debemus ergo purgare oculū cordis vt nobis sapiētie sue spēm dignetur dn̄s ostendere. Et ne ad litteram putes israel vnā gentē tm̄:subditur.Et ita

fines

5 **Viderūt oēs † termini terre:salutare dei nostri.**

Uiderunt].i.per fidem ꝛ mentem aperte cognouerūt ac si oculis vidissent[oēs termini]ꝛ fines[terre]idest a termino vsq; ad terminū nō iudea tm̄:vnde dicit omnes:q: omnib⁹ ꝛ nō quibusdam tm̄ datus est chr̄s[salutare dei nostri].i.dominū Iesum christū saluatorē olim a patre missum:ideo

deo vni uersa.

6 **Iubilate † domino omnis terra:cantate ꝛ exultate ꝛ psallite.**

Iubilate domino].i.inātū affectū laudis assurgite vt nō possit verbis dici:nec tamen taceri[omnis terra]idest omnes habitatores terre[cantate]verbis ꝛ voce predicate[ꝛ exultate]corde non inuiti sed iocundi ꝛ voluntarij[ꝛ psallite]opere.Et quibus modis

7 **Psallite dn̄o † in cythara:in cythara ꝛ voce psalmi:in tubis ductilibus ꝛ voce tube cornee.**

deo nostro.

Psallite domino in cythara].i.mortificatione carnis opera diuina facite:scz pascendo pauperes ꝛ huiusmodi:ꝛ celestia mādata implete:deinde eadē prepostterata subiūgit cantate[in cythara ꝛ voce psalmi]ideo prepostterat vt quodvis eorū prius fiat totum ad deum pertineat[in tubis ductilib⁹] scz argēteis vel ereis tundendo productis:p quas significantur illi qui tonsionib⁹.i.tribulationibus pducuntur.i.proficiunt ꝛ laudes dei sonant.Talis tuba Iob erat qui in tantis tribulationibus dicebat:dominus dedit ꝛc.[ꝛ voce tube cornee].i.de cornu qd̄ carnē excedit ꝛ superat lacte:per quā significātur illi qui carnales affectus trāscēdunt:ꝛ ita alijs predicādo sonāt vt in seipsis vitia carnis castigēt ꝛ superēt.Talis tuba erat Paulus qui dicebat.Si consurrexistis cū christo:que sursum sunt querite:non que super terram.i.carnem excedite nolite carnalia cogitare.

Colo.3.

8 **Iubilate in conspectu regis domini:† moueatur mare ꝛ plenitudo eius:orbis † terrarum ꝛ † qui habitant in eo.**

conmoueat terre oēs inhabitantes in ea

Iubilate]intus vbi deus videt nō ad aspectum hominū: sed[in cōspectu regis domini]scz Iesu christi cuius aures tubis personātibus delectātur:ꝛ tubis sonantibus:ꝛ veritatem predicātibus[moueatur]ad dei reuerētiam ꝛ fidem[mare] idest seculum[ꝛ plenitudo eius].i.oēs eius habitatores.Uel [moueatur mare ꝛ plenitudo eius].i.concitetur mundus ad impugnādum cū toto tumultu furoris sui:ꝛ sic pdicit nō optat.Et quasi exponēdo subdit scz[orbis terrarum]ecce mare[ꝛ qui habitant in eo]scilicet mundi amatores:illis autem motis pariter siue in bono siue in malo.

9 **Flumina plaudēt † manu simul:mōtes exultabūt a † cōspectu dn̄i:quoniā venit iudicare terram.**

manibus in idipsum facie

Flumina].i.sancti pleni aqua scz spiritu dei[plaudent manu simul].i.delectabiliter ꝛ cōcorditer bonis operibus insudabunt ꝛ gaudebunt de opibus bonis in vnitate charitatis: opera sanctorū laus dei est:christus nō voce laudat sed opere:nō audit vocē sed opera[montes].i.boni alti celsitudine spirituali[exultabunt a cōspectu dn̄i].i.ab aduētu ꝛ a cōtemplatione eius[qm̄ venit iudicare terram]pmo iudicio discretionis ꝛ post iudicio retributionis.Uel[qm̄ venit].i.venturus est[iudicare terrā].i.habitātes in terra reddēdo cuiq; fm opa sua.Inde gaudebūt boni:sed mali cōtremiscent.

10 **Iudicabit orbem † terrarum in iustitia: ꝛ populos in equitate.**

terre.

Iudicabit]enim[orbē terrarū].i.habitatores orbis[in iustitia]aliquos vocādo ad fidē ꝛ gratiā:alios nō:qd̄ iudiciū discretionis valde est iustū:lꝫ sit nobis occultū[et]secūdo[populos]oēs[in eqtate]reddēs singulis fm merita sua: vel in futuro iudicio[iudicabit orbē terrarū].i.oēs terrenos[in iustitia]scz sola:q: nō meruerūt miaꝫ scz liberātē.Et nāq; q non fecit miaꝫ fiet iudiciū sine mia.s.saluāte nō relaxāte: q: in oī ope dn̄i mia est ꝛ veritas:ꝛ ēt in dānādis est mia: q: nō puniunť q̄tū meruerūt[ꝛ ppl'os].i.fideles de iudeis ꝛ gentib⁹ iudicabit[in eqtate]q̄a capiēt equa meritis suis. Oratio.

IMmitte domine salutare tuū in mentib⁹ nostris:q reuelasti iustitiā tuā gētibus vniuersis:vt q quōdā iudicari venisti pro pditis:misericordiā cū aduenerís pro q̄bus iudicatus es largiaris.Qui viuis.

Psalmus

¶ Psalmus de potestate chri regia & magnificētia ei9 in ecclia: ac laude & veneratione sibi tanq̄ deo & regi ab hoibus exhibēda. Psal. XCVIII.

1 DOminus regnauit irascant͂ populi: q̄ sedet sup cherubin † moueatur terra. (†cōmoueatur.)

Auctor psalmi pphēta Dauid. ¶ Titulus est. Psalm9 Dauid & patz titulus. Post laudē q̄ multiplicē agit hic pphā de potentia & regno ei9: vt etiā in hoie adoret: & describit chrm esse regē & bona dātē cui & antiq̄ seruierunt. ¶ Materia. reuocatio maloꝝ ad chrm ꝯfitēdū & puocatio bonoꝝ ad ip̄z exaltādū. ¶ Intētio. Monere vt chrm tāq̄ deū adorem9: & velut regē exaltem9. ¶ Snia in gnāli. Propha in isto psal. annūciat chri ptātē regiā: inuitatq̄z hoies diuersoꝝ statuū ad laudē diuinā. ¶ Snia i spāli. Ostēdēs q̄ chrz regē dicit [Dñs] .i. Jesus chrs et si hō & humilis fact9 [regnauit] & in re ab eterno & in manifestatiōe post ei9 resurrectionē & ascēsionē: q: tūc rex esse innotuit & ide [irascant͂ ppli] .i. irascent͂ vt sit pdictio nō iussio: dñs inq̄ [q̄ sedet sup cherubin] .i. sup angelicas ptātes .i. q̄ psidet angelicis spiritib9 plenitudinē scie ei9 hñtib9: ille .s. regnauit & regnabit semp & inde [moueat͂ terra] .i. mouebunt͂ terreni. Per pplos irascētes rōne vtētes: & deū celi colentes iudei pñt itelligi. Per terrā xo terreni & insensati gētiles idola sensu carētia adorātes q̄ vtriq̄z regnāte chro irati sūt & cōmoti: sed alij sana ira vt sibimetipsis de pctis irascētes ad chrm ꝯuerterent͂. Alij xo insana & furibūda vt chrm & seruos eius ꝑsequerent͂. Sup cherubin xo dñs sedere dicit͂ vt qualis & quātus sit is q̄ regnauit demōstraret͂. Cherubin qppe iterptatur plenitudo sciētie. Dñs ergo super cherubin sedet: q: christus qui est dei virtus & dei sapientia ipsos sciētia eminentes spiritus superat & implet. Et ne putares illuz ita sedere in pncipibus: vt non sedeat etiam in hominibus adiungit. (Cherubin quid interpretatur.)

2 Dominus in syon magn9: & excelsus† super omnes populos. († est &)

¶ Dñs [iste est] [magn9 in syon] qd interptat͂ speculatio .i. in ecclesia deū speculāte nunc p fidē postea p speciez. Qz aūt subdit [& excelsus sup oēs pplos] designat eandē ecclesiā p vniuersuz mūdū eē dilatatā vbi oēs ppli ꝯuersant͂: vbi dñs qui pri9 humilis appuit magn9 & excelsus ē: q: a scā ecclia quotidie & magnificat͂ & exaltat͂. Uel q: ipse eandem ecclesiam per suam gratiam magnificat: & cor ipsius a terrenis ad celestia subleuat. Et quia est magnus & excelsus: iam ergo illi qui prius blasphemi erant & humiles contēnebant.

3 Confiteantur nomini tuo magno quoniā terribile & sanctum est: & honor regis iudiciuz diligit.

¶ Cōfiteantur [ꝯfessione debite laudis] [nomini tuo magno] vbiq̄z p famā & gliaz dilatato [qm est terribile] [potētia q̄ punit vt timeat͂] [& scm] [bonitate qua parcit vt honoret͂ & amet͂] [& honor regis] .i. chri [iudiciū diligit] quo punit nō tm̄ misericordiā qua parcit. Sic vtiq̄z vult a nobis honorari dñs rex vt nō credam9 eū pctā nostra dimittere impunita: diligit eni iudiciū vel in nobis vel in se. In nobis vt mala que fecimus accusemus: iudicemus: & dānemus. Quod iudicium qui modo facere in se negligit eū per semetipsum cū venerit districtius iudicabit. Sed vt iustissimus ipse facit. Unde sequitur.

4 Tu parasti † directiones: iudicium & iustitiaz in iacob tu fecisti. († equitatem.)

¶ Tu parasti directiones [.i. pcepta iustitie vt in eis addiscamus quō viuere debeam9 q̄s p semetip̄z nobis parauit: fecit eni qd docuit & nobis ostēdēdo viā in seipso oēm iustitiā impleuit. Uel [tu parasti directiones] .i. me gr̄e est viā hois dirigere [iudiciū] vt discernam9 inter bonū & malū [& iustitiā] vt bonū faciam9: & malū vitemus. [in iacob] spūali .i. in pplo luctāte cōtra vitia & supplātante ea [tu fecisti] que ali9 facere nō posset. Ipse enim iustificat impiū: ipse operat͂ velle & operari pro bona volūtate. Et quia hoc facit in nobis.

5 Exaltate dñm deum nostruz: & adorate scabellū pedum eius quoniam sanctum est.

¶ Exaltate [.i. laudib9 extollite nō vosmetipsos: sed [dñz deū nrm] .i. chrm dei filiū fm q ipse est de9 a quo habetis q iuste viuitis. Quē humiliauit iudaica pfidia: credite deū super oia [& adorate] .i. reuerētia singulari honorate [scabellum pedū eius] .i. venerabile corp9 eius: sz pp̄ter ipsum cuius est in quo diuinitas tanq̄ sup scabellū stetit: qd ab ipsa diuinitate valde inferi9 est. q.d. sic exaltate diuinā potentiā vt adoretis humanā naturā nō in diuisione: sed in vnitate persone [quoniam sanctū est] ipsum scabellū .i. corpus: quia nulla peccati macula ingnatum. Et merito exaltate & adorate: quoniam

6 Moyses & aaron in sacerdotibus eius: & samuel † inter eos qui inuocant nomen eius. († in his.)

¶ Moyses [legislator] [& aaron] summus sacerdos fuerunt [in sacerdotib9 ei9] .i. chri .i. iter sacerdotes vel numero sacerdotū. Moyses qdē sacerdos dicit͂: q: si nō hostias: vota tm̄ ppli deo obtulit & pro pplo supplicauit [& samuel iter eos q̄ inuocāt nomē ei9] Samuel nō iter sacerdotes: sz iter iuocātes nomē dñi numerat͂: q: etsi esset sacerdos sicut alibi legit͂: nō tm̄ erat de tribu leui: sz de tribu effraim de qua non fit sacerdos fm legē sed de leui. Ac si diceret hos imitamini: quia hi magni fuerunt qui eum adorauerunt. Isti enim iam nunc

7 Inuocabant dominum & ipse exaudiebat eos: in colūna nubis loquebatur ad eos.

¶ Inuocabāt dñm [chrm cui9 aduētū expectabāt] [& ipse] idē de9 q̄ post in hoie locut9 est [exaudiebat eos] pp merita sua. Nā p pces coꝝ sepe dimittebat de9 ppli pctā [& in colūna nubis] & de nube obscura [loquebat͂ ad eos] qd significabat verba sua adhuc eē obscura & occulta. Sed q̄ tūc p figuras & enigmata figuraꝝ obscure loquebat͂ in nube: postmodū manifeste locut9 est in scabello .i. in assūpta carne. Et isti qui tāti erāt

8 Custodiebant testimonia eius † preceptum quod dedit illis. († pcepta ei9 q̄ dedit eis)

¶ Custodiebāt testimonia ei9 [.i. carnalia instituta vēture grē testimoniū phibētia. Uel [testimonia ei9] .i. pcepta ei9 oia. & [pceptū] singulare [qd dedit illis] .i. seruande charitatis: & iō merebant͂ exaudiri. Nā tales de9 exaudit quos custodire sua pcepta conspicit. Primo dicit testimonia in plurali: & postea pceptū in singulari. quia fm Grego. Precepta dñica multa sunt per diuersitatē operis: & vnū in radice charitatis: & q: oia ad vnū tēdūt finē. Quisq̄z ergo vult testimonia dñi custodire debet & vnū pceptū charitatis obseruare. Quod nisi fecerit si multa alia facit totū perdit. Et q: custodiebāt ideo. O (Grego.)

9 Dñe de9 nr̄ tu† exaudiebas eos: de9 tu ppiti9 fuisti † eis: & † vlciscēs in oēs † adinuētiones eoruz. († exaudisti. † illis. † vindicans. † affectiones vel studia.)

¶ Dñe deus noster tu exaudiebas eos [iniustis petitionibus te inuocantes: quia audierunt te precipientem. & o [deus tu propitius fuisti eis] condonando eis peccata: & tamen [vlciscens] .i. vindicās se [in omnes adinuentiones eoruz] scilicet peccata que sunt ab inuentione humana: & nō relinquens ea impunita. In quo facto magnum quid & vtile cōmendat nobis deus. Illi enim irascitur quē peccantē nō flagellat. Naz vere cui ppitius est nō solū donat peccata ne in futuro seculo noceant: sed etiaz castigat ne semper peccare & in peccatis morari delectet. Quia peccata punire signū est miserationis diuine. Et quia propitius est: ergo

10 Exaltate dominuz deū nostrū: & adorate in mō-

te sancto eius: qm̃ sanctus dñs deus noster.

¶ Exaltate] i. laudibus extollite [dñm deũ nr̃m] scȝ chr̃m q̃ blãdit ⁊ cedit vt pater: nõ solũ eni exaltãdus est ⁊ laudãdus q: pctõres misericorditer iustificat: sȝ etiã quos iustificat misericorditer flagellat [⁊ adorate] i. singulariter honorate scȝ eundẽ dñm [in mõte sancto eius] i. in sancta ecclĩa eius in cuius soliditate fidei ⁊ altitudine iustitie esse debem⁹ si deũ dñȝ vtiliter laudare volumus [qm̃ sctũs] qui nos sctificat [dñs] qui nos regit [deus] qui nos creauit [nr̃] q seipm̃ nobis tradidit vnde ipm̃ adoremus ⁊ adorãdo pure ei seruiamus: cuius possessio ⁊ hereditas sumus. Oratio.

Sublimis throni domine te adoramus: ⁊ quesumus vt colũna nubis lumine refulgẽte modũ sacerdotalis ordinis te custode seruemus. Per dominum.

¶ Inuitatio generaliter oium hominum ad confessionem peccatorum ⁊ ad deum cum exultatione ⁊ alacritate laudandum. Psal. XCIX.

Iubilate † domino omnis terra: seruite domino in † letitia.

[margin: † deo † iocunditate.]

Auctor psalmi pphẽta Dauid. ¶ Titulus est. Psalmus in confessione. Et est sensus psalmus iste est in ꝯfessione. i. agit de confessione. Est aũt cõfessio gemina. vna est pctõꝝ que cõuenit incipiẽtibus. alia est laudis que conuenit pfectis. ⁊ de vtraqȝ agit hic psalmus: q hrĩ hoc loco ponit: q: dño tãto ⁊ tali put supra describit merito vtraqȝ pdicta ꝯfessio exhibet. ¶ Materia. Cõfessio gemina scȝ pctõꝝ ⁊ laudis quã hic indicit diuersis. ¶ Intẽtio. monere ad vtrãqȝ ꝯfessionẽ nõ vnũ angulũ terre: sȝ toti⁹ terre habitationẽ. ¶ Snia in gñali. Propha i isto psal. docet ⁊ inducit oẽs deũ alacriter laudare: ⁊ peccata incessanter plãgere: q: nec in malis est despandũ nec in bonis animus debet eẽ elatus. ¶ Snia in spãli. Ad laudẽ q̃ monẽs non vnũ angulũ terre hortat: sȝ sicut vbiqȝ nouit seminatã bñdictionẽ: ita vndiqȝ exigit iubilationẽ. dicẽs. [Iubilate] i. exultate ⁊ ineffabili letitia aggaudete [dño] redemptori nr̃o non alij [ois terra] i. oẽs habitãtes in terra: q: vbiqȝ bñdictio est seminata. Iubilatio aũt vera fit voce ⁊ corde. Qui eni iubilat erũpit in quãdã vocẽ exultationis sine ꝟbis ita vt appareat eũ ipsa voce gaudere: sȝ quasi repletũ nimio gaudio nõ posse hoc ꝟbis explicare. Talis ergo laudatio dñm decet: vt sicut ipse a nobis cõprehẽdi non valet: ita magnitudo laudis eius paruitatẽ nostri animi superet [seruite dño] q: per chrĩȝ estis liberati [in letitia] ⁊ hylaritate animi nõ necessitate ⁊ inuiti sȝ charitate ⁊ volũtarij: aliter eni seruitus deo nõ est acceptabilis: q: hilarẽ datorẽ diligit de⁹. Et si in dei seruitio aliqd molestie ppter deum patimur, nõ ideo a letitia animi recedere debemus. vbi eni maior pressura, ibi maior acgritur gloria

[margin: Confessio est duplex. — Iubilatio vera q̃ sit. — 2. Cor. 9.]

† Introite in conspectu eius: in exultatione.

[margin: † in- 2 trate.]

¶ Introite in cõspectu eius in exultatione] i. intrate ad conscientias vr̃as: ⁊ in ꝯsciẽtijs exultate vbi de⁹ videt quaꝝ testimonio addiscetis in qbus vobis sit exultãdũ. hinc de sctã electorũ ecclĩa dicit. Ois glĩa eius filie regis ab intus. Et Paulus. Glĩa nostra hec est testimoniũ ꝯsciẽtie nr̃e. facile est exultare foris lingua in cõspectu dei: ⁊ in ꝯscĩa exulta. Sũt enim nõnulli q de seruitute dei nõ intus corã dño: sȝ foris corã hominibus gaudent: ⁊ dum exterius de bono opere gloriantur intus a fructu ⁊ mercede boni operis vacuantur. Et quicũqȝ seruitutem domino exhibetis

[margin: 2. Cor. 1.]

3 Scitote quoniam dominus ipse est deus: ipse fecit nos ⁊ non ipsi nos.

¶ Scitote] sine dubio [qm̃ dñs] Iesus chrĩs natus in carne: ad cuius laudẽ vos inuito [ipse est de⁹] i. creator oiuȝ nõ homo tm̃. hoc spãliter dicit cõtra iudeos. q. d. nõ vilescat nobis quẽ crucifixistis. Et patet ex effectu q ipse sit deus [q: ipse fecit nos] creãdo ⁊ refecit recreando: oia enim per ipm̃ facta sunt [⁊ nõ ipsi] fecimus [nos] q: omne bonũ nr̃m ex eo est non ex nobis: ⁊ nihil habem⁹ qd nõ ab ipso accepimus. vñ põt itelligi de opib⁹ creationis ⁊ nature: vel de opibus recreationis ⁊ grẽ. ab eo eni sumus nõ solũ corpaliter facti: sȝ etiã in nouum hoiem recreati: ⁊ hoc non nr̃o merito sed suo dono. Et ideo

[margin: Joan. 1.]

† Populus eius ⁊ oues pascue ei⁹ † introite portas eius in cõfessione: † atria eius in hymnis † cõfitemini † illi.

[margin: 4 † nos autem † intrate † in † ꝯfessionum. † ei]

¶ Populus eius] quem ipse rex sua bonitate regit ⁊ dirigit [⁊ oues pascue eius] quas ipse pastor ꝟbo vite pascit: ⁊ ad pascua eterna pducit: ad quoꝝ introitũ nos hortat: cum subdit [introite portas ei⁹] ⁊ initiũ bone ꝯuersationis [in ꝯfessione] scȝ pctõꝝ. i. a cõfessione pctõꝝ incipite intrare portas ei⁹ q̃s nemo põt ingredi nisi se peccata ꝯfitẽdo purgauerit. Porte q̃ppe illoꝝ pascuoꝝ. i. vite eterne sunt opera iustitie: ad quas portas per ꝯfessionẽ intrat. Quisqs enim vult bñ opari ⁊ bene operãdo portas iustitie ingredi: prius debet ꝯfiteri peccata sua: q: initiũ bonoꝝ ꝯfessio est pctõꝝ: ⁊ adhuc ⁊ introite spe ⁊ desiderio [atria eius] i. amplitudinẽ celestis beatitudinis: ⁊ cũ vere intraueritis grẽ plenitudine pceptã: tũc [in hymnis] idest in laudib⁹ [ꝯfitemini illi] grãs agẽtes liberatori. q. d. cũ intratis vos reprehendite: cum intraueritis ipsum laudate. In introitu portarum est confessio: in peruentione ꝟo atrij laudatio. Et in his omnibus

[margin: Confessio pctõꝝ initiũ est bonorum.]

5 Laudate nomen eius quoniam suauis est dominus in eternum misericordia eius: ⁊ vsqȝ in generatione ⁊ generationem veritas eius.

¶ Laudate] i. cũ laudibus pdicate [nomen eius] scȝ dñi nũc ⁊ in futuro: ⁊ merito: q: dum laudat dulcescit: vñ subdit [qm̃ suauis est dñs] ⁊ dulcis laudãti. Laus dei est vita aie: cũ enim deũ tota deuotione laudamus: ⁊ toto cordis affectu ei⁹ amore accẽdimur: tũc sentimus q dulcis ⁊ suauis est dñs. Et illa suauitas ⁊ spiritalis dulcedo cibus aie est. Nihil ergo vtilius põt facere aia q̃ laudare eũ a quo facta est. [in eternum] est [misericordia eius] hic nobis parcendo ⁊ pctã dimittẽdo, ac postmodũ in eterna vita nos suscipiẽdo. Hic liberat ⁊ in futuro coronat [⁊ vsqȝ in gñatione ⁊ gñationẽ] est [veritas ei⁹] implẽs pmissa. i. in gñatione psenti ⁊ terrena que parit mortales: ac futura ⁊ celesti que parit imortales pseuerabit quod promisit: sed hic est in promissione, ibi in donatione: hic ad fidem, ibi ad visionem. Hic quasi per speculuȝ ⁊ in enigmate: ibi facie ad faciem. Oratio.

[margin: Dei laudatio vita aie.]

Iubilamus tibi eterne dñe in letitia ⁊ exultatione: poscentes vt dũ porte pectorũ nostroꝝ in tuis laudibus reserant, semper ad misericordiam veritatemqȝ pandantur. Per dominum.

¶ Psalmus de forma recte viuendi ⁊ ad perfectionem sanctitatis puenĩẽdi: docens ⁊ monens bona appetere ⁊ mala respuere. Psal. C.

1 Misericordiam ⁊ iudicium: cantabo tibi domine.

Auctor psalmi pphẽta Dauid. ¶ Titulus est. Psalm⁹ ipsi Dauid. Et est sensus: psalmus ille attribuitur ipsi dauid. i. chrĩo vt hoc totũ qd hic docemur virtutibus christi applicetur: quia omne bonum nostrum a deo est ⁊ chrĩo attribuẽdum: ⁊ competit hec vox capiti ⁊ corpori. Iste psal. hoc centesimo loco ponit: q: sicut iste numerus est perfectus ita iste psalmus cõtinet ⁊ docet formã pfecte sctitatis. hic. n. docemur bona appetere ⁊ mala renuere. ¶ Materia. Forma recte viuẽdi ⁊ pfe-

ctio sanctitatis.fidelis eniz anima que in psalmo qnquagesi mo per lamēta penitētie vitā suaz correxit: in hoc cētesimo pfectionē vite sue aliqs formā bene viuēdi pponit. ¶ Intentio.monere/bona appetere: ꝛ mala renuere que est pfecta cōuersatio vite. ¶ Snia in gñali. Propħa in isto psalmo in psona cħri vel ecclie seu cuiuslibet pfecti docet formā recte viuēdi: ꝛ spāliter instruit maiores vt se deuote habeāt erga deuz. munde ꝛ honeste ad seipsos: iuste ad subiectos ꝛ proximos. ¶ Snia in spāli. De misericordia ergo ꝛ iudicio pponens ait cħis in mēbris.[Misericordiā]que modo est[ꝛ iudiciū]qđ erit in futuro[cantabo]i.iocūde annuntiabo[tibi]o[dñe]i. ad tuū honorē qui vtroqz laudabiliter vteris: qꝛ nisi p indebitam miām nemo liberabit: ꝛ nisi per debitū iudiciū nemo dānabit. Nemo ergo ad impenitātē de misericordia dei presumat: ꝛ penitētiā cōtēnat: qꝛ est ei ꝛ iudiciū ꝛ nemo in meliꝰ cōmutatus iudiciū timeat: qꝛ est ei ꝛ misericordia. hic est aūt tēpus miē: in futuro tēpus iudicij. Et ppter hec duo

2 **Psallam ꝛ intelligam in via immaculata: quando venies ad me.**

¶ Psallam]i.in hilaritate bene operabor[ꝛ intelligā]i.diligēter attēdā[in via imaculata]ambulādo ꝛ iuste agēdo[qñ venies ad me]modo per grāz vel in obitu seu in secūdo aduentu. Deinde exponit que sit via immaculata.

3 † **Perambulabā in innocentia cordis mei: in medio domus mee.**

¶ Perambulabā]i.pfecte ambulabā ꝛ delectabar[in innocētia cordis mei]i.in puritate cōsciētie vitādo oia facinora: ꝛ hoc exponēdo subdit scilz[in medio domus mee]i.cordis mei. Domus enim nostra est cor siue ꝯsciētia vbi qete habitat ꝛ ambulat qui bene sibi cōscius est: ꝛ ꝯsciētiā purā habet. In corde etiā ambulare est interiora cordis sollicite perscrutari. Sācti etenim viri quotidie cor suū inquirūt ꝛ diligenter tūc interiora sua discutiūt ne qđ ibi forte lateat qđ oculos diuine maiestatis offendat. Deinde innocentiā p ptes exponit.

4 **Non pponebaz ante oculos meos rem † iniustā: facientes preuaricationes † odiui.**

¶ Non pponebā ante oculos meos rem iniustā]i.nō diligebam rem malā. res enim que diligit ante oculos frequenter habet. prius est ergo rē malā nō diligere: deinde etiaz odire. vnde sequit[faciētes preuaricationes]i.trāsgressiones a via legis ꝛ mandatoꝝ dei[odiui]etiā amicos ꝛ pximos: nō quidem ex eo q erant homines: sed ex eo q puaricatores: nō naturam sed culpam: non res sed vitia. Aliud est eniz amare qđ facti sunt: aliud odire qđ faciunt. Deinde exponit quos dicat preuaricatores subdens

5 **Non adhesit mihi cor prauum: † declinantem a me malignum non cognoscebam.**

¶ Non adhesit mihi]per amorē ꝛ amicitiā[cor prauū]i.homo praue volūtatis qui preuaricat corde discrepās a deo: sicut rectū cor habēs cōformat se deo. q.d. nō ꝯsensi nō rectis: sed sicut cor meuz in oibus rectum erat ita rectis corde solūmodo adherebat[declinātē a me]i.dissilēz mihi nō me imitantem[malignū]i.maliuolū ꝛ malo igne viciorū ignitū[nō cognoscebā]i.non approbabam: non mihi placebat.d.

6 **Detrahentē † secreto primo suo: hūc psequebar.**

¶ Detrahentē secreto pximo suo]ꝛ in absentia famā boni minuentē: qꝛ palā detrahere nō audet qui falsa tenet[hūc persequebar]arguēdo/increpādo ne hoc ageret. Ecce persecutor bonus nō hoīs sed pcti. Est sane hoc vitiū qđ in pmis debeat extingui/ꝛ ab his qui seipsos instituere volūt prius excludi. Nihil enim tā inquietat aīam: nihil est qđ ita mobilē mentē ac leuē faciat q facile totū credere ꝛ obtrectoꝝ vba temerario assensu mētis sequi. hinc enim crebre dissensiones. hinc odia iniusta nascunt. hinc est qđ sepe de amicissimis etiā inimicos facit: dū cōcordes quidē: sed credulas aīas maliloqua lingua dissociat. At cōtra magna quies animi magnaqz est morum grauitas nō temere de quoqz sinistrū audire. Beatusqz est q ita se cōtra hoc vitiū armauit vt apud euz audeat detrahere nemo puidēs: in vtroqz vtilitatē: vt nec libēter audiat nec illum peccare pmittat. Quod si esset hec in nobis diligētia nec passim obtrectatoribus crederemus: iā oēs detraheret timerent ne nō tā alios q seipsos viles detrahēdo facerent.

Superbo oculo ꝛ insatiabili corde: † cum hoc non edebam.

7 † huic nō cōuescebar.

¶ Supbo oculo]i.cuz hoie supbo ꝛ tumido. ꝛ dicit oculo: qꝛ supbia magis apparet in oculis q in alijs partibus corporis. In oculis nāqz ꝛ supcilio facile cuiuslibet superbia deprehēditur[ꝛ insatiabili corde]i.notabiliter cupido ꝛ auaro cuius auaritia expleri nō poterat[cū hoc nō edebaz]ppter correctionē tenēdo me ab eis vt erubescerēt ꝛ se corrigerent. Sed dñs noster Iesus cħs cū publicanis ꝛ pctōribus quandoqz comedit vt eos emendaret. Hic ergo videt detestari duo vitia pncipalia.s.superbiam ꝛ auaritiam. econtrario

Superbia in oculis ac supercilijs deprehenditur.

Oculi mei † ad fideles terre vt † sedeant mecum: ambulās in via imaculata hic mihi ministrabat.

8 † super † cōsiderent hi.

¶ Oculi mei]scz cordis erant[ad fideles terre]i.qui fidem ꝛ veritatē tenēt i terra: hoc est tales placuerūt mihi[vt sedeāt]ꝛ habitēt[mecū]in mea societate[ambulās i via imaculata]innocēter ꝛ irreprehēsibiliter viuēdo[hic]nō alius[mihi ministrabat] Hoc oibus bonis ꝯuenit ꝛ maxime sacerdotibꝰ vt prauis nō cohabitēt sed virtuosis. Sācti etenim viri sicut student vitare societatē maloꝝ/sic cupiunt adiungi societati bonorum. Exemplo ergo sanctoꝝ vitanda est maloꝝ societas ne prauis eorum exēplis corrūpamur: ꝛ appetenda bonoruz societas: vt eorum bonis cōmuniter perfruamur.

Non † habitabit in medio domus mee † qui facit superbiam: † qui loquitur iniqua non direxit in conspectu oculorum meorum.

9 † habitauit. † faciēs. † loquēs

¶ Nō habitabit in medio domus mee]i.in meo cōtubernio[qui facit supbiā]i.qlibet superbus. hoc dicit ne videat approbare quos hz familiares si mali sint[qui loquit iniqua]malitiose quecūqz pferēdo ꝛ qlibet maledicus[nō direxit]idest nō recte incessit nec placuit nec directionē gratā habuit[in cōspectu oculoꝝ meorum]qꝛ etsi apud se ꝛ apud stultos: apud me tñ nō est gloriosus. hinc alibi dicitur. Uir linguosus non dirigetur in terra. Et non tñ homines malos vitaui: sed etiam vitia declinaui: quia

Ps. 139.

In † matutino interficiebam omnes peccatores terre: vt † disperderē de ciuitate domini omnes operantes iniquitatem.

10 † matutinis. † dispdā

¶ In matutino]i.in initio suggestionis[interficiebam]ōrōne qua debēt eyci ne crescāt[oēs pctōres terre]i.demones qui oēm carnē peccare faciunt: ꝛ qꝛ pctōres terreni sunt. q.d. submissionē vel suggestionē diaboli eyciebā de corde meo ꝛ nō suscipiebā: cogitationibus enim malis eiectis demones occidunt. Et ita interficiebā[vt disperderē de ciuitate dñi]i.de anima mea[oēs operātes iniqtatē]i.oēs imissiones vel submissiones diaboli. Ciuitas enim dei est aīa iusti vnde dispergit diabolus ꝛ remouet. Et attēde q̄a vtitur pterito imperfecto scilz interficiebam sicut supra perambulabā ꝛ cetera vt notet actū nō esse oino preteritū nec oino futurū sed inchoatum ꝛ adhuc inexistētia durantem. Uel in persona cħi pōt dici[Oculi mei]sunt[ad fideles terre]i.super iustos ꝛ perfecte viuētes[vt sedeant mecū]super sedes duodecim ꝛ iudicent mecum[ambulans in via immaculata hic mihi mini-

Aīa iusti ciuitas ē dei

strabat]euāgelizans mihi non sibi:nō querens que sua sunt sed que iesu chrī. In via ergo imaculata debet ambulare q̄s/ q̄s deo digne cupit ministrare.[Nō habitabit in medio do/ mus mee qui facit superbiā].i.in corde meo vbi mitis ꝛ ge/ mis habitat mihi placēs.vel in celo habitare nō poterit q̄sq̄s hic sup̄be viuit[qui loquit̄ iniqua nō direxit in cō spectu ocu lorū meoꝝ]q̄a non solum superbe agētes:sed etiā iniqua lo/ quētes reprobat deus[In matutino].i.cum dies iudicij ve/ nerit cū illuminabunt̄ abscōdita tenebrarū[interficiebā oēs pctōres terre].i.eterne mortis interitu perdaꝫ oēs amatores presentis vite ꝛ mittā malos in ignē eternū[vt disperderem de ciuitate dn̄i]scꝫ de celesti hierusalē.i.vt separē a societate sanctoꝝ[oēs operātes iniq̄tatē].i.oēs in iniq̄tate pseuerātes. Et tūc cessabit tēpus mīe qd̄ modo est ꝛ erit tēp⁹ iudicij qd̄ nondum est.Et qui modo in tēpore mīe negligit gratiam in tempore iudicij sentiet iram. Oratio.

Ncōprehensibilis virtute oīpotēs de⁹:qui tuis fa/ mulis miaꝫ ꝛ iudiciū insinuas:clemēter cōcede no bis fideliter te diligere rectāq; viā ingredi ꝛ a va/ nitate execrabilis superbie declinare.Per dn̄m.

Oratio chrī nostro defectui cōpatiētis vel ve/ re penitentis veniam de peccatis ꝛ liberationeꝫ a miserijs deuote implorantis. Psal. CI.

†exaudi dn̄e. †perueniat.

Omine exaudi orationem meam: ꝛ clamor meus ad te † veniat.

Auctor psalmi pp̄heta Dauid.¶ Titulus talis est:oratio paup̄is.i.chrī pau/ peris in se ꝛ in mēbris in quibus sunt:ꝛ peniten/ tes qui etiā hic loquunt̄ habita cū anxiaret̄ in miserijs in q̄s deiectus est ꝓpter pctm̄ pāmi hoīs:ꝛ nostro defectui cōpa/ tiens:ꝛ corā dn̄o per quē solū poterat liberari effudit preceꝫ suā vt eas exaudiret.¶ Materia.Oratio chrī anxij ꝛ cōpatiē/ tis nr̄o defectui vel vere penitētis:ꝛ veniā deuote implorā/ tis.¶ Intētio.Inuitare pctōres ad pn̄iam ꝛ monere oēs suā aduertere miseriā:ꝛ petere dei misericordiā.¶ Sn̄ia in gn̄a/ li.Propheta in isto psalmo loquit̄ in persona chrī de repara tione gn̄is humani orātis:vel in p̄sona cuiuslibet vere penitē tis:ꝛ ad deū clamantis pro sua liberatione a pctis ꝛ multipli cibus miserijs.Maxima debet esse anxietas penitētis vt tē pora voluptatū amaricatione pn̄ie cōpenset. Iste ergo psal/ mus lꝫ pauperi chrō attribuat:tn̄ cōuenietr etiā in persona humilis penitētis accipit̄:vn̄ post p̄cedētē psalmū q̄ docuit ꝛ monuit bona appetere ꝛ mala respuere:bn̄ h̄ psalmus ordi nat̄:q̄r agit de pn̄ia per quā q̄s a malo declinat:ꝛ bonū facit ne in matutino cū pctōribus interficiat̄.¶ Sn̄ia in sp̄ali.Ab oratione ergo incipiēs loquit̄ chrūs in p̄sona mēbroꝝ vel pe/ nitēs in persona sua.d.[Dn̄e exaudi].i.ad effectuꝫ audi[orō/ nē meā]quā ad te fundo pro mea miseria ɔfidēs de tua mia [ꝛ clamor meus]cordis ꝛ oris.i.intēsus affectus orādi qui so let clamore exprimi[ad te veniat]ꝛ acceptus sit coraꝫ te:nec obstet mihi nubes pctōꝝ que iniq̄a obsistit. Tūc orō nr̄a ad deū clamor fit quando id qd̄ petimus cū magno cordis affe/ ctu ꝛ ingēti desiderio postulamus. Nostrum quippe deside/ rium clamor est ad deum.Et q̄nto plus quisq; desiderat tan/ to amplius in auribus dei clamat

†ne 2

† Non auertas facieꝫ tuam a me:in quacūq; die tribulor inclina ad me aurem tuam.

Nō auertas]quasi offensus ꝓpter pctōꝝ meoꝝ enormita tē[faciē tuā]scꝫ grē[a me]penitēte tanq̄ indigno cōtēnēdo preces meas sed auerte a pctis:ꝛ benigno ac sereno vultu re/ spice in me:respuis q̄dē mundus iniquoꝝ:sꝫ nō pn̄iaꝫ pctōrū deuotoꝝ.Et nō tm̄ semel sed[in quacūq; die tribulor]p ve/ rā contritionē[inclina]qui es excelsus ꝛ sursum[ad me]hu/ milem qui tribulor deorsuꝫ[aurē tuā].i.effectū misericordie tue:ꝛ per miām flectaris ad me sicut medicus ad egrotum

3 †cito

In q̄cūq; die inuocauero te: † velociter exaudi me.

In quacūq; die]cōuersionis[inuocauero te].i.intus in cor de vocauero te inuitās te in me[velociter]ꝛ indilate[exaudi me]ne morer in culpa:ne impatiens sim in pena. Inuocare est deū intra se inuitare:ꝛ in intimo cordis orare. Talis eniꝫ debet esse oratio nr̄a scꝫ cum intētione cordis p̄lata. In p̄di/ ctis tribus ꝟsibus est crebra repetitio eiusdē sn̄ie in quo affe ctus penitētis ꝛ petētis ostēdit̄ ꝛ de⁹ ad miserēdū magis ex/ citat̄.Ideo aūt clamo ꝛ necesse est vt me exaudias.

Deum inuocare q̄d est.

4

Quia defecerūt sicut fum⁹ dies mei: ꝛ ossa mea sicut † cremium aruerunt.

†in frixorio cōfrixa sunt.

Quia defecerūt].i.celeriter disparuerūt ꝛ euanuerūt[sicut fumus]qui ascēdēdo cito deficit[dies mei].i.tp̄a vite mee: presens eni vita cito labit̄ ꝛ euanescit.q.d.infructuose totā vi tam meā expēdi[ꝛ ossa mea]que carnē portāt[sicut cremiū] in frixorio siccatū[aruerūt]ꝛ defecerūt.i.aīe fortitudo quasi cōfrixa contrahitur:ꝛ infirmatur recordatione peccatoꝝ:vel timore iudicij:iam enim frigit̄ homo dum timet se arsuruꝫ: vel virtutes mee admoto igne cōcupiscentie aruerunt

5 †percussum est sicut. †q̄a †mādo care.

† Percussus sum vt fenum ꝛ aruit cor meuꝫ: †q̄a oblitus sum † comedere panem meum.

Percussus sum]tētatione[vt fenū]qd̄ viret:sed percussuꝫ ardore cito arescit:ꝛ ex feruore tētationis multiplicis[aruit cor meū]sterilitate pcti ꝛ defectu deuotōis a dulcedine amo ris dei a delectatione spirituali:q̄r[oblitus suꝫ comedere panē meū]seruare ꝟbū dei ꝛ p̄ceptū diuinū. Uerbū enim dei pa/ nis est anime.Uel[comedere panē meuꝫ].i.sumere deuote eucharistie sacramentū.Et q̄r nō gustamus intus dulcedinē diuinā amam⁹ foris misereri famē nr̄aꝫ.Quapropter nunc

Uerbū dei panis est anime.

6 †adheserūt ossa mea.

A voce gemitus mei: †adhesit os meū carni mee.

A voce gemitus mei].i.pre nimio dolore peccati quē voce gemitus expressi[adhesit os meū carni mee].i.spūs cuꝫ car/ ne infirmatus est.Sicut enim caro que infirma est aliq̄n fit fortis cū spū in deo:sic spūs qui fortis est aliq̄n infirmat̄ cuꝫ carne in peccato.Uel[adhesit os meum carni].i.pelli[mee] carnē enim pro pelle dixit.q.d.ita exiccaui meipsum ꝛ cōta/ bui vt sine carne essem:ꝛ[os meum]deficiētibus carnibus. [carni mee]hereret.Discāt h̄ pctōres q̄uō agē debeāt pn̄iaꝫ

7 †qui habitat in solitudine. †qui habitant in parietinis.

Similis factus suꝫ pellicano † solitudinis: factus sum sicut nycticorax † in domicilio.

Similis factus suꝫ pellicano solitudinis]illi aui egyptiace que in solitudine solet habitare:q̄r solitudinē causa meroris ꝛ penitētie expetij ꝛ sine humano solatio permāsi[factus sum sicut nycticorax]habitans[in domicilio]vel in parietinis.i. coruus nocturn⁹ vigil ꝛ teter qui noctē amat ꝛ habitat in pa/ rietibus ruinosis sine tecto:q̄r tanq̄ abominabilis hominib⁹ in locis occultis demoratus sum non audens pre erubescen/ tia ꝛ confusione peccatorum parere.Sed quia penitens pec catum suum cognoscit subditur

8 †singularis.

Uigilaui ꝛ factus sum sicut passer: † solitarius in tecto.

Uigilaui]per cognitionē peccati:vel noctē in vigilijs ducē/ do:ꝛ ingemis permanēdo[ꝛ factus suꝫ sicut passer solitari⁹] vel singularis habitās[in tecto]q̄r tecta amaui:nā auolās a cō sortio pctōꝝ exclusi me a cōuersione hoīum. Per has aues diuersa gn̄a penitētiū notari pn̄t. Nā pellicano que est auis nimie maciei ꝛ solivaga cōparant̄ heremite. Nycticoraci ꝟo que in nocte vigilat ꝛ querit escas,similat̄ illi qui a publico remotus dū alij in nocte huius seculi dormiūt vigilat:ꝛ escas anime sibi querit. Passer est ille qui sagax ad alta virtutū su/

git vbi unus est a laqueis: vnde non descendat aliquid tolle re de domo. Ideo vel ad cumulum mali.

9 **Tota die exprobrabant mihi inimici mei: ⁊ q lau dabant me aduersum me iurabant.**

¶ Tota die].i.assidue[exprobrabāt].i.insultabant[mihi inimici mei] verbis iniuriosis ⁊ improperosis[⁊ qui laudabāt me]dū cū eis fruerer vita seculari: ⁊ cū eis essem in insolētijs [aduersum me iurabāt].i.ad me euertendū cōspirabāt: vel simul eodem tēpore ore palā: sed ficte laudabāt ⁊ corde insidias preparabant. Quos diabolus aliter nequit capere: arte quadā vult decipere: facit enim irrideri penitētes: quasi iurēt in eorum detestationem qui prius laudabant eos dum cum eis erant seculares. Et hoc ideo

10 **Quia cinerem tanq̄ panem manducabam ⁊ poculum meum cum fletu miscebam.**

¶ Quia cinerem].i.reliquias pctō℞[tanq̄ panē mādncabā] idest penitēdo cōsumebam: q̄a sicut panis manducādo cōsumitur: sic oēs reliquie peccato℞ ⁊ etiā tenuia.i.leuia peccata per penitētiā debēt cōsumi[⁊ poculū meū].i.tēporalē iocunditatē vel desideriū celestis patrie pro dilatione[cū fletu miscebā].i.cū lachrymis miscui. Nihil tēporale mihi erat suaue: sed celestē patriā tm̄ desiderabam. Ad literā etiā de penitentibus quibusdā auditū est q̄ panē cineri miscebant ⁊ lixiuio conficiebant. Hec autem omnia faciebam

† qm̄ 11 **A facie ire indignationis tue: † quia eleuans † allisisti me.** † leuasti. † elisisti.

¶ A facie ire indignationis tue].i.ab instātia vindicte: ⁊ a presentia penalitatis a tua indignatione p̄cedētis.q.d.talem austeritatē sustinebā considerās aduētū tuū ⁊ futurum iudiciū: ne scʒ grauiorē incurrerē in purgatorio vel in inferno penaʒ p̄pter peccato℞ meo℞ grauitatē[q̄a eleuās]me in honoreʒ faciēdo ad imaginē tuā qua omnia animalia supem⁹[allisisti]⁊ ad terrā cōcussisti[me]peccātē. Nullū eniʒ animal hāc penā miserie sentit ⁊ gehēne nisi homo. Quia eniʒ fecit deus hominē ceteris creaturis rōne meliorē: ideo secuta est dānatio iusta peccantē: hoc verbum dicāt qui aliquādo sancti ⁊ in virtutib⁹ eleuati fuerūt ⁊ postea ceciderūt. Uel possunt quedam iam p̄dicta persone chr̄i cōuenire vbi torporē excutit: ⁊ vt fastidiū repellere debeamus inuitat cū dicit[Similis factus sum]⁊c. Iste tres aues significāt chr̄m[pellicanus in solitudine]chr̄s est solus natus de virgine. Solus eniʒ sic: ideo solitudo. Deinde[nycticorax]in nocte[in domicilio]q̄a in tenebris ignorātie ⁊ cecitatis iudeo℞ tanq̄ in nocte: ⁊ in preuaricatione tanq̄ in domicilio: ⁊ ruinis ipsorum occisus est: postea[vigilauit]in resurrectione[⁊ factus est sicut passer]volitando.i.ascendēdo[solitarius]⁊ singularis[in tecto].i.in celo vbi iterpellat pro nobis.[Tota die]⁊ assidue[exprobrabāt mihi inimici mei]⁊ multa opprobria ingerebāt[⁊ qui laudabant me]adulādo[aduersum me iurabāt].i.cōspirabāt insidiando.[Quia cinerē tanq̄ panē manducabā].i.pctōres penitentiā agētes: qui igne vitio℞ cōbusti erāt carbones emortui ⁊ incinerati incorporabā mihi tanq̄ suauē cibū: ⁊ quēadmodū illos qui erāt habiles ⁊ idonei ad hoc vt essent in corpore meo. Sic eniʒ recepit Mattheū publicanū ⁊ peccatorem: sicut Ioānē virginē ⁊ innocētē[⁊ populū meū cum fletu miscebā].i.eos quibus reficiebar tanq̄ potu sociabā cum flentibus sua peccata: ⁊ tristia penitētie cū letis iustitie adiungebā. Iterū habebāt materiā mihi exprobrādi[a facie ire ⁊ indignationis tue].i.a manifestatione grauioris ⁊ leuioris vindicte quā ego s̄m grauiora ⁊ leuiora peccata mea eo℞ reputatione p̄meruerā: que facies videbat̄ ex eo esse: quia tu[eleuās allisisti me]scʒ sublimē me instituens ⁊ scientia ⁊ virtutibus p̄misisti me subiacere miserijs. Deinde iterū loquit̄ chr̄stus in persona membrorum: vel penitens in persona sua.

12 **Dies mei sicut vmbra declinauerūt: ⁊ ego † sicut fenum arui.** † velut

¶ Dies mei sicut vmbra declinauerūt].i.velocissime ⁊ cum summa festinatione euanuerūt: ⁊ ad modū vmbre quasi obscuri ⁊ vani inutiles ⁊ infructuosi trāsierūt[⁊ ego sicut fenuʒ arui].i.sine rore gr̄e cōtabescēdo defeci. Quēadmodū eniʒ fenum hodie virescit ⁊ cras marcescit: ita homo in hoc seculo de letitia in tristitiā: de salute in īfirmitatē: de felicitate in miseriam: de vita in mortē trāsit. Deinde post afflictionē penitentis ponit̄ subleuatio saluationis: ⁊ primo potestas eius ad hoc faciendū.q.d.hoc ego iuste ⁊ merito patiens defeci.

13 **Tu † autem † domine in eternū permanes: ⁊ memoriale tuum in generatione ⁊ generationem.** † do. † non hʒ

¶ Tu aūt dn̄e in eternū permanes].i.stabiliter sine defectu ⁊ mutatione ⁊ sine potestatis diminutione: ⁊ viges ad me liberandū qui viguisti ad me humiliandū: ⁊ ideo p̄piciari potes cū volueris[⁊ memoriale tuum].i.memorabilis mīa tua que dicit̄ memoriale dei: q̄ nunq̄ obliuiscitur misereri. Uel [memoriale tuū].i.p̄missum memorabile de venia ingemiscētis ⁊[in gn̄atione ⁊ gn̄ationem].i.in oēs gn̄ationes: ⁊ ideo quodāmodo p̄piciari debes. Memoriale vocamus aliquid egregie factū memoria dignū per qd̄ mīa chr̄i itelligēda est. plus.n.opat⁹ est circa gen⁹ humanū ex mīa q̄ ex iustitia. Nā

Memoriale qd̄ appellamus.

14 **Tu exurgens misereberis syon: † q̄a tempus miserendi eius quia venit tempus.** † qm̄ venit tēpus vt. miserearis eius.

¶ Tu exurgēs]⁊ potētiā tuā manifestās prebēdo auxiliuʒ q̄ quasi dormiēs distuleras[misereberis]prius[syon].i.ecclie iudeo℞ incipiēdo ab hierusalē[q̄ tēpus miserēdi ei⁹]venit: sciʒ tēpus gr̄e: ⁊ repetit[q̄ venit tp̄s]acceptabile ⁊ dies salutis: qd̄ durat vsqʒ ad diē iudicij. Uel[misereberis syon].i.ecclesie vniuersali ex pctōrib⁹ penitētibus vt plurimū collecte[q̄ tp̄s miserēdi eius]est. indiget eni nunc mīa. Cōfidat ergo qui agit pn̄iam: qm̄ venit tempus miserendi ⁊ saluandi: dn̄s enim est misericors. Et vere misereberis

15 **Quoniam † placuerunt seruis tuis lapides eius: ⁊ † terre eius miserebuntur.** † bn̄placituʒ habuerūt serui tui in † puluerīs.

¶ Qm̄ placuerūt seruis tuis].i.ap̄lis ⁊ ceteris p̄dicatorib⁹[lapides eius]scʒ syon.i.p̄phete firmi: in quorū eloquijs bn̄placitū habuerūt[⁊ terre eius]syon.i.preuaricato℞[miserebuntur]mūdantes terrenos: ⁊ de terra imaginē dei formātes. de illa enim terra multa milia cōuersa sunt. Uel[qm̄ placuerūt seruis tuis].i.angelis ⁊ p̄dicatoribus[lapides eius]syon.i.ecclesie vl̄is sciʒ sancti qui sunt firmi ⁊ fortes in fide ⁊ perfecti in v̄tutibus[⁊ terre]seu pulueris[eius]ecclesie sciʒ pctō℞ q̄ sunt infirmi ⁊ mīa indigētes[miserebunt̄]procurantes eo℞ p̄motionē in bonum: vt fructū sanctitatis exhibeant.

16 **Et timebunt gentes nomen tuuʒ domine: ⁊ omnes reges terre gloriam tuam.**

¶ Et]inde siue p̄ hoc[timebūt]etiā[gētes]qui mō timere nesciunt[nomē tuū dn̄e]scʒ chr̄ianū: ⁊ cōuertent̄ sicut iaʒ videmus impletū per earū cōuersionē ad deū. Que eni prius idola metuebāt ⁊ demonio℞ nōia inuocabāt: nūc nomē dn̄i venerant̄ ⁊ timēt: ⁊ non tm̄ subdit: sed[⁊ oēs reges terre]time bunt[gloriā tuā].i.gloriosaʒ potētiā tuā maiorē sua. Utrūqʒ ad vtrūqʒ referendū est: q̄ ⁊ gentes ⁊ reges timebūt nomen tuū: ⁊ gētes ⁊ reges timebūt gloriā tuā. Et hoc ideo

17 † **Quia edificauit dominus syon: ⁊ videbitur in † gloria sua.** † qm̄ † maiestate.

¶ Quia edificauit dn̄s syon].i.ecclesiā suā p̄ mūdū. hoc agit̄ nūc vt iā lapides viui in structurā currāt: nō in ruinā: ⁊ edificata syon[videbit̄]dn̄s[in gl̄ia sua]vbiqʒ dilatata. Uel tam

dem videbit̃ glorioſus qui primo viſus eſt infirmus. Naꝫ in edificatione ſyon ⁊ in eccl'ia militãte viſus eſt tñ in infirmitate. at ꝟbo cũ venerit iudicare ⁊ apparuerit in maieſtate ſua ⁊ poteſtate: nunc ⁊ in eccleſia triumphãte videbitur in gloria ſua. Sed anteq̃ꝫ illud fieret vel hoc fiat.

† ex 18 † Reſpexit in orationem humilium: ⁊ non † ſpreuit precem eorum.

† deſpexit dep̃cationẽ.

℄ Reſpexit]miſericorditer[in oõnẽ humiliũ]⁊ pauperũ q̃ ſpũ pleni orabãt vt veniret[⁊ nõ ſpreuit precẽ eoꝝ]min⁹ dixit ſcꝫ nõ ſpreuit ⁊ plus intelligit ſcꝫ q̃ exaudiuit. hoc agit̃ ⁊ modo in edificatione ſyon. Orãt ⁊ gemũt edificãtes: manducant cinerẽ tanq̃ꝫ panẽ ⁊ potũ ſuũ cũ fletu miſcẽt ne in futuro ſero querat̃. inaniter petat̃. fruſtra pulſet̃. foris cũ virginib⁹ fatuis remaneat̃. ⁊ reſpicit dñs in orationẽ eoꝝ. Ora ergo ⁊ curre q̃ꝛ reſpicit dñs in orationem humilium.

† ge 19 Scribãtur hec in † generatione altera: ⁊ populus qui creabitur laudabit dominum.

† generatione alterã

℄ Scribant̃]nũc[hec]que dicunt̃ de miſeratione ſyon ⁊ ei⁹ edificatione[in gñatione altera].i. ad ꝓphetizãdum nouũ teſtamentũ. Uel[ſcribant̃]ab euãgeliſtis ⁊ memoriter teneantur hec que fiunt in edificatione ſyon[in gñatione altera].i. ad opus gñationis alterius: ſcꝫ noue ꝓfutura vt de tãtis bñficijs deũ laudet: ideo ſubdit̃ ⁊ ita[pp'ls]acq̃ſitionis[q̃ creabitur]in bonis op̃ibus[laudabit dñm]de ſua reparatione. Et q̃ꝛ ſupra dixit edificabit dñs ſyon ⁊ iterũ ſcribant̃ hec in generatiõe altera. Modo vtrũq̃ꝫ declarat ſcꝫ quomodo edificauit ⁊ q̃d dixit eſſe ſcribendum dicens.

† q̃m 20 † Quia proſpexit † de excelſo ſancto ſuo: domin⁹ de celo in terram † aſpexit.

† ex alto

† proſpexit.

℄ Quia ꝓſpexit]oculo ſue mĩe[de excelſo ſancto ſuo]ſcꝫ habitaculo. i. de ſinu patris: ⁊ aperit euidẽtius quod dixit[dñs] excelſus[de celo]celoꝝ[in terraꝫ aſpexit]ad humiles. Propheta ꝓpter certitudinẽ dicit vt preterita que tũc adhuc erãt futura ꝓſpexit dñs ex alto vt humiles videret ⁊ inde ad humiles humilis veniret: ⁊ ex alto factus eſt humilis: vt humiles exaltaret. reſpexit vt miſereꝛ̃. deſcẽdit vt vincula quibus nexi eramus abſolueret. Unde ſequitur.

† ge 21 Ut audiret † gemitus compeditorum: vt † ſolueret filios † interemptorum.

† gemitum

† ſolueret

† mortificatorũ.

℄ Ut audiret gemitus cõpeditoꝝ]ſcꝫ ſctõꝝ qui legalib⁹ vinculis aſtricti cũ gemitu orabãt vt deus mundũ a peccatis ſolueret/ vel ſctõꝝ qui ſunt cõpediti timore dei ⁊ diſciplina ei⁹ quibus ligati martyres dura ſuſtinebãt vel penitẽtium qui prius erãt aſtricti rhetibus pctõꝝ[⁊ vt ſolueret].i. liberaret a paternis erroribus vel nodis peccatoꝝ[filios]viuentes in mundo[interemptoꝝ]fraude diaboli: id eſt occiſoꝝ ſeu mortuorum ⁊ damnatorum ne ſic dãnarentur ſicut patres eorũ. Ad hoc autem audiuit ⁊ ſoluit.

† an 22 Ut † annuntient in ſyon nomen domini: ⁊ † laudem eius in hieruſalem.

† annũtietur

† laus

℄ Ut]ſoluti iã[annũtiẽt]primo[in ſyon].i. in eccl'ia p̃mitiua [nomẽ dñi].i. laudẽ de dei eſſentia[et]deinde[laudẽ eius].ſ. opa[in hierl'm].i. in gñali eccl'ia. ad hoc enim a diabolicis ⁊ pctõꝝ laqueis ſoluunt̃ vt laudẽ annũtient in eccl'ia. Uel[vt annũtient in ſyon]que ſpeculatio dicit̃. i. in pñti eccleſia que adhuc p̃ ſpeculũ videt ⁊ gloriã dñi a lõge ſpeculat̃[⁊ laudẽ eius in hierl'm]celeſti que viſio pacis dicitur cui habitatores facie ad faciẽ vidẽtes laudãt eũ in eternũ: annuntient inq̃ꝫ

† re 23 In conueniendo populos in vnum: ⁊ † reges vt ſeruiant domino.

† regna

℄ In cõueniẽdo].i. ad conueniendũ[populos in vnum].i. in vnitatẽ fidei ⁊ moꝝ[et]ſilr[reges]terrarũ ⁊ p̃ncipes populorum ad hoc[vt ſeruiãt dño]vniuerſi. hoc eſt vt faciant magnos mediocres ⁊ paruos cõuenire in eccl'iaſticã vnitatẽ ꝫ vt oẽs ſeruiãt dño qui eis miſericorditer dignatus eſt ſubuenire. Exauditi ſunt ergo qui erãt in ꝓſſura ⁊ humilitate vt eſſet noſtris tẽporibus eccl'ia in tanta gloria vt iaꝫ regna que perſequebant̃ ipſa ſeruiãt dño. Illis aũt annuntiantibus

24 Reſpondit ei in via † virtutis ſue: † paucitatẽ dierum meorum † nuntia mihi.

† fortitudis.

† exiguitatem.

† annuntia.

℄ Reſpondit]eccleſia vocata[ei]ſcꝫ domino credendo. gratias agendo: bene viuendo: gratulãdo: ⁊ obſequendo. non cõtempſit: ſꝫ vocata rñdit ⁊ cõpluta fructũ reddidit. vocata eſt eccleſia: ⁊ rñdit dño q̃ñ quiſq̃ꝫ pctõꝛ grãs ei agit vocatus ab illo. Ille vocat iſte rñdet non voce ſꝫ corde. nõ lingua: ſꝫ vita ⁊ hoc[in via virtutis ſue].i. reuerſus ⁊ poſitus in via virtutis ac grẽ ⁊ pñie ⁊ reſpõdendo orauit. d. O deus[paucitatem]⁊ breuitatẽ[dierũ meoꝝ nuntia mihi].i. breue tp̃s vite mee fac me attẽdere ne trãſitorijs inhereã. valde enim ad eternitatẽ anime ꝓficit cũ ei deus breuitatẽ vite ſue ad memoriã reducit. Nã cũ finẽ ſuũ ꝓximũ cogitat minus eã peccare delectat hinc dicitur. Memorare nouiſſima tua ⁊ in eternum nõ peccabis. vñ ⁊ Hiero. philoſophia vera eſt aſſidua mortis meditatio. Et quia tendo ad eterna.

eccl'i. 7.

Hieronymus.

25 Ne reuoces me in † dimidio dierum meorum: in generatione † ⁊ generationem anni tui.

† dimidio.

† generationum.

℄ Ne reuoces me in dimidio dierũ meoꝝ]p̃ſentiũ. i. ne ſinas me reuocari ad trãſactam vitã pctõꝝ ſed hos dimidios dies ⁊ futuros cõtinuẽ. Cũ nos deus vocat ad ea que ante nos ſũt inuitat: contrarius reuocare eſt cũ ad ea que retro ſunt nos cadere permiſerit: p̃ſentes ꝟo dies quãtũcũq̃ꝫ ſint boni non ſunt niſi dimidij ⁊ imp̃fecti niſi addant̃ eterni. Orat ergo ne eũ in dimidio dierũ reuocet. i. ne hoc q̃ tp̃aliter viuit obliuiſcendo a curſu celeſtiũ ad tp̃alia amãda corruat. Minus eñ eterna diligimus cũ in delectatione p̃ſentis vite oculos cordis intẽdimus. Cũ ꝟo trãſitoria omnia cogitamus magis ad amãda celeſtia excitamur: dies enim mei exigui ſunt ſed[in generatione ⁊ generationẽ].i. in eternũ ſunt[anni tui]qui nõ tranſeũt nec mutant̃ de q̃bus fac me ſatagere. Anni dei eternitas ei⁹ eſt vbi nihil eſt p̃teritũ vl' futurũ: vbi nõ eſt niſi eſt. Quia.

26 † Initio tu domine terram fundaſti: ⁊ opera manuum tuarum ſunt celi.

† in principio terrã tu fundaſti dñe.

℄ Initio]tp̃is[tu dñe terrã fundaſti]q̃ eternitate tua p̃cedis oĩa que feciſti: ſine initio eñi ante creaturas extitiſti[⁊ opera manuũ tuaꝝ].i. verbi ⁊ ꝟtutis[ſunt celi]q̃ꝛ qd̃ ꝟbo facit hoc ⁊ manu. i. virtute: ⁊ per iſta duo. ſ. celũ ⁊ terrã intelligunt̃ oẽs creature a deo facte. Per terrã etiã eccleſia: ⁊ per celos ap̃li poſſunt intelligi in q̃bus celis manens deus intonuit p̃ceptis: corruſcauit miraculis: irrigauit terrã imbre veritatis. Et ſic añ oĩa creata fuiſti/ita poſt mutata p̃manebis. Uñ ſubdit

27 Ipſi peribunt tu autem permanes: ⁊ omnes ſicut veſtimentum veteraſcent.

℄ Ipſi]ſcꝫ celi ⁊ multo magis terra[peribunt]cõflagratione ignis quo ad aliquã diſpoſitionẽ ſcꝫ ſcd̃m qualitatem: de celis ꝓximis terre hoc cõſtat: de ſup̃ioribus aũt certũ nõ eſt. Uel [celi].i. iuſti ſcd̃m corpus[peribũt]ſed in melius mutabuntur in reſurrectione[tu autẽ p̃manes]oĩno ſemp̃ imutabilis qui mutari nõ potes[⁊ oẽs ſicut veſtimentuꝫ veteraſcẽt]a ſtatu in quo ſunt: qd̃ nõ de angelis accipi põt: ſed de mutabilibus ſ. de celis ad lr̃aꝫ. Uel de ſctis q̃ veteraſcẽt ſicut veſtimẽtũ. i. ſcd̃m corp⁹ qd̃ more veſtis ꝯſumit̃ ſꝫ in melius mutabuntur

28 Et ſicut opertoriũ mutabis eos ⁊ mutabuntur: tu † autem idẽ ipſe es ⁊ anni tui non deficient.

† ꝟo.

℄ Et ſicut opertoriuꝫ mutabis eos]celos[⁊ mutabuntur]a

statu suo in melioze: qz iā corruptioni sicut añ nō subiacebūt. vel c.los.i.sctōs mutabis vt vitioꝝ sorde mundati pulchriores fiāt: ⁊ mutabunť ad eternitatē [tu aūt idē ipse es] .i.idem permanes sine mutatione [⁊ anni tui] qui erūt in gñatiōne ⁊ generationē.i.duritia tua que in annis apud nos distinguitur [non deficient] ⁊ nullo fine claudētur: quia eternitas tua immutabilis permanet. Deinde sequitur hilaris conclusio ostēdens ꝙ ⁊ nos ibi esse poterimus

†ibi 29 habitabūt. †seculi.

Filij seruorum tuorum † habitabūt: ⁊ semen eoꝝ in seculum † dirigetur.

¶ Filij seruoꝝ tuoꝝ] .i.aplo̅ꝝ qui per ꝑdicationē eoꝝ in fide sunt geniti: ⁊ nō tm̄ ipsi serui [habitabūt] ⁊ ꝑseuerabūt in tuis annis nō deficiētib⁹ ⁊ eternaliter corā te [⁊ semē eoꝝ] .i.imitatores: ⁊ tota sequēs gñatio electoꝝ [in seculuz dirigeť] .i.in eternū qa semp actu ⁊ ꝯtinue in deū ferenť ⁊ dirigenť ad appetendū eternitatē ⁊ in eternū manebūt. Uel [filij seruorum tuoꝝ habitabūt] ibi.i.serui per bona opa quasi per filios: nemo eniz ibi habitabit nisi per opa sua. Non enim q dicit dn̄e dn̄e: sed q facit voluntatē pr̄is ipse intrabit in regnū celoꝝ [⁊ semē eoꝝ] .i.opa sine qbus nullus intrat: ⁊ vnde fructus eternus metiť [in seculuz] .i.in eternū [dirigetur] qz nihil totū intrat. Noli ergo esse sterilis si intrare ⁊ habitare vis: sed ꝑmitte fetus operū quos sequaris: precedant te opera tua parare tibi epulas eterne refectionis: filij tui te ducant ad terrā promissionis.

Mat.7.

Oratio.

Exorabilis dn̄e intēde in orationē supplicū tuorū: vt qui in peccatis veterē tanꝗ̄ senū aruimus respectu celestis misericordie subleuemur. Per dn̄m.

¶ Excitatio ad dei laudem ⁊ gratiaruz actionem pro multis beneficijs collatis ⁊ conferendis: ⁊ in omnibus eius operibus. Psal.CII.

†dn̄m ⁊ †interiora mea.

Benedic anima mea † dn̄o: ⁊ oia † que intra me sunt nomini sancto eius.

Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Titulus hic est psalmus scz iste sit ipsi dauid scz vero chr̄o: hoc est laus ista que hic cantatur sit chr̄o nō alij. Post ꝑdictas quidē preces paupis sequūtur hic ꝑconia gaudētis: primo seipsuz ad laudandū deū exhortātis atqz in hoc se ceteris exēplū ꝓponētis. ¶ Materia. enumeratio bn̄ficioꝝ dei multiplicū. ¶ Intētio. monere ad deuotā laudē dei ꝑ tātis suis bn̄ficijs. ¶ Sn̄ia in gñali. Propheta in isto psalmo in ꝑsona cuiuslibet fidelis excitat spm̄ humanū scz ꝓpriū spm̄ angelicū vniuersitatē creaturarū ad laudādū deū: enarrās ⁊ enumerās multitudinē bn̄ficioꝝ collatoꝝ ⁊ cōferēdoꝝ. ¶ Sn̄ia in spāli. Propheta ergo in ꝑsona gñalis iusti loquēs ⁊ qd sibi hoc oībus cōsulens (qz oēs q in chr̄o sunt quasi vn⁹ hō sunt ſm superiorē vim aīe.i.rōnē) exhortať aiaz ad bn̄dicēdū deū dicēs. [Benedic] .i.laudem dic: ⁊ grās redde pro bn̄ficijs o [anima mea dn̄o] ⁊ lauda cū qui dicit sacrificiū laudis honorificabit me. Nō eni habem⁹ qd ei ex tātis bn̄ficijs retribuamus nisi vt eū incessanter laudemus ⁊ nō ficte ⁊ oretenus sz ex intimis oib⁹. Unde subdiť [⁊ oia que intra me sunt] .i.interiora mea scilz oēs cogitationes: oēs vires: bona naturalia ⁊ gratuita benedicite [nomini sancto eius] vt si aliqn̄ foris cessat lingua a laude dei nunꝗ̄ cesset a laude eius affectus iterioris animi: ⁊ si aliqn̄ in laude eius fatigať corpus nunꝗ̄ fatigeť animus: ⁊ sic quicquid est hominis applicetur laudibus diuinis. Et ex intenso affectu idem replicat vt magis exhortetur

†dn̄m ⁊

Benedic anima mea † domino: ⁊ noli obliuisci omnes retributiones eius.

¶ Bn̄dic] inꝗ̄ [aia mea dn̄o] ⁊ vt semp bn̄dicas [noli obliuisci] tanꝗ̄ ingrata [oēs retributiones eius] .i.bn̄ficia que tibi retribuit q bona pro malis reddidit: que vere magna sunt: homo qppe ad imaginē dei factus pro similitudine quā deo debebat reddidit dissimilitudinez: ⁊ pro his malis retribuit deus bona inspirādo penitentiā ⁊ ꝑstando veniā ⁊ alia multiplicia. Cogita ergo oia mala tua: qz ꝗ̄ multa ea sunt, tā multe bone retributiones dei sunt. Nō eniz ante oculos tuos poterūt esse retributiones dei nisi ante oculos tuos fuerint peccata tua. Unde subdit retributiones

3 †propitius fit †languores tuos

Qui † propitiatur omnibus iniquitatibus tuis: qui sanat omnes † infirmitates tuas.

¶ Qui ꝓpitiatur oibus iniqtatibus tuis] originalib⁹ ⁊ actualibus eas remittēdo si volueris ⁊ vere penitueris [qui] post remissionē etiā [sanat oēs infirmitates tuas] que relinquunť ex peccato vt est ꝓnitas ad malū quā sanat impediēdo ꝯsensum: ⁊ difficultas ad bonū quā sanat expediēdo ꝓcessuz. Sanat etiam infirmitates anime nunc fouendo blandis nūc secando asperis ⁊ generaliter omnes infirmitates sanat taz corporales ꝗ̄ spūales ꝗ̄tuz ad salutē anime spectat. Omnipotēti enim medico nullus insanabilis languor occurrit.

4 †corruptiōe. †miseratione ⁊ mīa.

Qui redimit de † interitu vitā tuam: qui coronat te in † misericordia ⁊ miserationibus.

¶ Qui redimit] ꝑcio sui sanguinis [de iteritu] eterno.i.de morte quā incurristi ꝓpter peccatū [vitā tuā] quā perdidisti deū offendendo ⁊ ab eo recedēdo: qui si viceris etiaz [coronat te] post certamē.i.coronare disponit in celestib⁹: nō tn̄ tuis meritis sed [in mīa] sua [⁊ miserationibus] .i.mīe effectib⁹. Coronat nos deus ad gloriā non ex nostra iustitia sed in sua misericordia: non ex nostris operibus sed in suis miserationibus. Post coronam quid agam. Sequitur ⁊ dicit

5 †satiat †sicut

Qui † replet in bonis desiderium tuum: renouabitur † vt aquile iuuentus tua.

¶ Qui] etiā [replet] .i.satiabit [in bonis] celestibus ⁊ eternis que hic desiderabas [desideriū tuum] quo hic ad ea suspirabas. Manifestatione glorie sue nos satiabit. Satiabor inqt cum apparuerit gloria tua. Ibi quidē satietas cū desiderio: ⁊ desideriū cū satietate erit: nec desideriū penā: nec satietas fastidium pariet: ⁊ hoc erit quādo [renouabiť iuuētus tua] scz in futura resurrectione primitiua resumpta imagine vt a veteri in nouū hominē mutaris [vt aquile] que ad senectutem deueniens quibusdā modis in iuuētutem reparatur. Et quomodo id fieri possit demonstrat. Quia est

Ps.16.

6 †eis q iniuriaz accipiūt

Faciens misericordias dominus: ⁊ iudiciū † omnibus iniuriam patientibus.

¶ Faciens] modo ⁊ in futuro [misericordias dn̄s] sed misericordibus: qm̄ ipsi misericordiā consequunť. Illi sunt qui inimicos diligūt: ⁊ in se peccātibus dimittūt, ac indigētib⁹ subueniūt. Nō est aliud vehiculū quo ꝑducamur ex hac vita ad celestē pr̄iaz nisi mīa: sic.n.in te facit mīaz de⁹ si misertus fueris. Sz si nō feceris mīaz sz iniuriā, time: qa ⁊ dn̄s est [faciēs iudiciū] vnde ait. Mihi vindictam ⁊ ego retribuā: ⁊ hoc [iniuriam patientibus] qz punit iniuriam facientes: nec malum relinquit impunitum. Deinde subiungit beneficia antiquis collata vt nos speremus similia.

Ro.12. D.⁊ Ese. 9.a.

7

Notas fecit vias suas moysi: filijs israel voluntates suas.

¶ Notas fecit vias suas Moysi] per quas rite est incedēduz pijs.s.ꝑcepta ⁊ mādata legis: ⁊ ꝑ Moysen notas fecit [filijs israel volūtates suas] qd velit aut nolit per Moysen ⁊ filios israel oēs iustos intellige: qa Moysi.i.ei qui legē spiritaliter intelligit ⁊ filijs israel veris ꝑ fidē deuz cernētibus ⁊ in qbus non est dolus notas facit suas vias ⁊ voluntates. In lege magnū est mysteriū: que ideo data est vt crescēte pctō humilia

renttur superbi: humiliati cõfiterent: confessi sanarent. Iste sunt vie occulte quas notos fecit dñs deus Moysi per quez legẽ dedit: quia peccatum abũdauit vt super abundaret grã. Aliquando enim videt sibi homo sanus ꝛ egrotat: ꝛ ꝙ egrotat: non sentit: medicum non querit. Augetur morbus: crescit molestia: queritur medicus ꝛ sanat egrotus.

8 **Miserator ꝛ misericors dominus: longanimis ꝛ † multum misericors.** († multe mie.)

Miserator [in actu ꝛ exhibitione] ꝛ misericors [in natura ꝛ volũtate est] dñs [ꝛ hoc culpas remittẽdo ꝛ penas relaxando: ꝛ qꝛ misericordiã necessario sequit patiẽtia: subdit] lõganimis [.i. patiẽs dissimulãdo ac peccãtes diu sustinẽdo ꝛ ad pniam expectãdo] ꝛ multũ misericors [multos pctõres mul totiens: ꝛ multis modis reuocãdo ꝛ redeũtes recipiendo: nec est vllũ pctm qd penitẽti nõ remittit: etiã si blasphemus fuerit: nec tm pctã remittit sz ꝛ dona superaddit. Uocat multis modis ad correctionẽ ꝛ pniaz. vocat hñficijs creature. vocat impartiẽdo tẽpus viuẽdi. vocat per lectorem. vocat per intima cogitationuz. vocat p flagellũ correctionis. vocat per misericordiam consolationis. Et vere misericors: quia

9 **Non † in perpetuum irascetur: neqz in eternum † cõminabitur.** († in finem. † idignabitur.)

Nõ in perpetuũ irascet [penitẽtibus: nec eternã exercebit in eis vindictã: sed ꝯsolat pmittẽs irã finiendã] neqz in eternũ cõminabit [de pena eterna: sz ad modicũ tẽpus: qꝛ adueniẽte pnia statim adest dei mĩa ꝛ cõdonat veniã. Jam enim nõ sumus filij ire: qꝛ sublat⁹ est reatus culpe ꝗuis remaneat obnoxietas pene. Age ergo pniaz obediẽdo vocãti ne lõganimitate misericordie dei male vtẽdo thesaurizes tibi iram in die ire ꝛ reuelationis iusti iudicij dei. Ex hoc autem patet ꝙ non irascetur nec cõminabitur in eternum: quia

10 **Non ſm peccata nostra fecit nobis: neqz ſm iniquitates nostras retribuit nobis.**

Non ſm peccata nostra [.i. ſm merita peccatoꝝ nostroꝝ] fecit nobis [qꝛ qd nõ merebamur accipimus cuz gratis bona nobis prestitit] neqz ſm iniqtates nostras [.i. ſm merita iniqtatũ nostrarũ] retribuit nobis [vt mala que meruim⁹ inferret: sz aut nihil respectiue: aut citra cõdignuz nos puniuit: imo cũ digni essem⁹ morte: etiã pro nobis mortẽ subijt: ꝛ post offensaz nos absoluit. nos reddidim⁹ mala pro bonis ipse xpo retribuit bona pro malis. Unde sequitur

11 **Quoniam ſm altitudinem celi a terra † corroborauit misericordiam suam super timentes † se.** († cõfirmauit dñs. † eum.)

Quoniã corroborauit [ꝛ ꝯfirmauit] misericordiã suã [.i. misericordiã roboratã ꝛ indeficiẽtẽ exhibuit spãliter ꝛ maxime] sup timẽtes se [ꝛ penitẽtes: qꝛ tales se humiliãt. Sic leo miseret homini pstrato corã se: ꝛ hoc] ſm altitudinẽ celi a terra [.q.d. sicut celũ terrã valde excedit: ipmqz vbiqz ꝛ vndiqz ꝓtegit: ipsi influit: sine quo ipsa deficit cũ ide sit lux ꝛ aer pluuia ꝛ fructus: sic in infinitũ amplius mĩa dei nrãz miseriã excedit: nos vndiqz ꝓtegit: nobis grãz ifluit: luce sua nos illuminat: spũ replet: spũali pluuia rigat: fructu boni opis fecũdat.

12 **Quantum distat † ortus ab occidente: † longe fecit a nobis † iniquitates nostras.** († oriens. † elongauit. † esse peccata nrã.)

Quãtum distat ortus [solis seu lucis] ab occidẽte [ꝛ a tenebris tã] lõge fecit [.i. elõgauit] a nobis iniqtates nrãs [illas remittendo: qñ eni peccata nobis dimittunt: tũc tã longe sunt a nobis quantũ distat lux a tenebris: imo vt viuus a mortuo sic tũc iustus differt ab iniquo. Quãdo pctã remittuntur tũc occidũt peccata ꝛ orit grã. pctã quasi in occasu sunt. grã qua liberaris in ortu est. ad ortũ attẽdere debes ab occasu auerti. Auertere a peccatis tuis conuertere ad gratiam dei.

13 **† Quomodo miseret pr̃ † filioꝝ misertus est dñs timẽtib⁹ † se: qm̃ ipse cognouit figmentũ nostrũ.** († sicut † filijs sic. † eum)

Quomodo [ꝛ ꝗ paterno affectu] miseret pater [carnalis] filioꝝ [delinquẽtiũ etiã in flagellis] ita misertus est dñs timẽtibus se [ꝛ penitẽtibus de pctis suis. Pater miseret filio cuz eũ verberat vt emẽdet: ita ꝛ dñs corripit nos interdũ vt saluos faciat: nõ tñ derelinquit vt pdat] qm̃ ipse cognouit figmẽtũ nrm̃ [.i. fragilẽ plasmationẽ ꝛ infirmitatẽ nrãz. s. pnitatem ad peccãdũ ꝛ fragilitatẽ ad standũ. Nouit qd fecerit: quo lapsuz sit. quo reficiẽdũ sit. Deinde exponit figmẽtũ subdens

14 **† Recordatus est qm̃ puluis sumus homo † sicut fenum dies † eius: tanꝗ flos agri † sic efflorebit.** († memento † tanꝗ † illius sicut. † ita)

Recordatus est [misericorditer. Tũc dñs quasi obliuiscit qñ nõ miseret: ꝛ tũc videt quasi recordari qñ ei placet misereri] qm̃ puluis sumus [ꝛ origine ꝛ resolutione ꝗtum ad corpus vnde nisi aqs mĩe sue nos irrigasset a quolibet vẽtoruz flatu ꝓijceremur] homo [enim hoc habet ꝙ] sicut fenuz [.i. herba ad modicũ virens ꝛ cito arescẽs est] dies eius [.i. felicitas vel vita eius: vel stat ille nominatiuus homo absolute vt locũ habeat sequẽs relatio. s. eius ꝛ] tanꝗ flos agri [q cito trãsit] sic efflorebit [.i. ad tẽpus paruuz sic florebit. vel] efflorebit [.i. deflorebit ꝛ florere desinet. Attẽde o hõ i h xpu qd sis.

15 **Quoniam spũs pertrãsibit in † illo ꝛ non † subsistet: ꝛ nõ cognoscet amplius locum suum.** († eo † erit)

Quoniã spũs [.i. aĩa in hoĩe existẽs] ptrãsibit in illo [in morte ꝛ egrediet ab eo: ꝛ illo egresso] nõ subsistet [homo: ꝛ tunc oĩs iocũditas viriditatis eius tradit obliuioni] ꝛ non cognoscet [spũs] amplius locũ suũ [.s. corp⁹ in quo habitauit vt reuertat ad habitandũ in eo in hoc mũdo. Talis est vindicta peccati: talis est pena inobediẽtie. Cõsidera ergo hõ in teipso corruptionẽ ꝛ mortalitatẽ quã habes a pctõ: ꝛ ex tua pena recognosce quãta sit culpa nõ custodire dñi mãdata: ꝛ dũ tuaz attẽdis humilitatẽ ꝛ vilitatẽ noli extolli: quicqd eni meli⁹ eris grã illius est: ꝛ misericordia nõ tua iustitia. Unde sequitur

16 **Misericordia † autem domini † ab eterno ꝛ vsqz in eternum: super timentes eum.** († xo † in sclo ꝛ i sclm.)

Misericordia aũt dñi ab eterno [.i. a mũdi pncipio] ꝛ vsqz in eternũ [.i. sine fine. Uel] ab eterno [ꝓposita ꝛ prefinita: qa ab eterno fuit in eo ꝓpositũ miserẽdi] ꝛ vsqz in eternũ [permãsura erit ꝛ manebit nunꝗ deficiẽs in perpetuũ] sup timẽtes eũ [timore casto ꝛ filialis reuerẽtie: q etiã i pñia manebit: sed nõ sup alios sic erit: qꝛ qsqs eũ timere negligit in inferno ꝛ in tormento remanebit. q.d. talis est nã hoĩs: sed per mĩam dei erit eternus. Hinc pũmptionẽ premit: inde spẽ statuit.

17 **Et iustitia † illius in filios filiorum: † his qui seruant testamentum eius.** († eius super † custodientibus)

Et iustitia [remuneratio ꝛ retributio iustitie seu iusta] illi⁹ [idest ab illo exhibita erit] in filios filioꝝ [q sunt imitatores ꝛ heredes patronũ bonoꝝ. q.d. per misericordiã ꝛ iustitiam eius dabit timẽtibus eum eterna merces pro bonis opibus. Et ne omnes pũmant subdit] his qui seruant testamentum eius [.i. precepta dñi custodiũt corde recipiẽdo ꝛ ope adimplendo: intus per fidem ꝛ exterius per operationem. Et ideo quomodo custodiendum sit ostenditur cum subinfertur.

18 **Et † memores sũt mãdatorũ ipsi⁹: ad faciẽdũ ea.** († memoria retinẽtib⁹ mãdata ei⁹ vt faciant ea.)

Et [qui] memores sunt mãdatoꝝ ipsius [non tñ ad sciẽdũ in mẽte: vel ad loqẽdũ in ore: sed] ad faciendũ ea [in ope. i. vt agãt qd didicerũt. Pri⁹ est ergo volũtatẽ dñi i scripturis sanctis ingrere ꝛ postmodũ operãdo fideliter adiplere. Ille enim testamẽtũ dei bene custodit qui dñica pcepta ꝛ memoriter retinet ꝛ bñ operãdo implet. Qd si nimis multa tibi vident: in duobus mãdatis charitatis oĩa implent. Tene ergo

radicẽ

radicem charitatis ꝛ tota arbor est in te: ꝛ certe debemus eē memores ad faciendum: quia

19 **Dominus in celo parauit † sedem suaz: ꝛ regnū † ipsius omnibus dominabitur.**

† thronū suum. † eius oiam.

❡ Dñs] scʒ christus qui ascēdit[in celo]scʒ empyreo tanq̄ in loco digniori ꝛ eminētiori[parauit sedē suā]vt sibi oibus san ctis ꝛ electis elucerct virtus glorie sue. Qui holeʒ assumptuʒ in celū leuauit:ipse sibi ꝛ nobis in celo sedē parauit:sibi vt se deat ad dexterā patris:nobis vt sedeamus in regno patris[ꝛ regnū ipsius]cuius etiā ciues erunt reges[oibus dñabit]q̄ oia ei subycient ꝛ de oib⁹:scʒ bonis ꝛ malis iudicabit. Pre dicit iudiciū futurū ne peccātes insolescāt. Deinde oēs crea turas monet benedicere incipiēs ab angelis. Et dicit

20 **Benedicite † domino † omnes angeli eius potē tes † virtute: facientes verbuʒ † illius ad audien dam vocem sermonum eius.**

† do/minum. † non hʒ † fortitu/dine. † eius

❡ Benedicite dño oēs angeli eius]nuntij veritatis aggaudē tes saluti nostre ꝛ vestre:q̄ꝺ cōgratulādo dicit nō iperando vel monēdo.q.d.qꝺ facitis amore:q̄ quotidie bñdicunt ꝛ lau dant cantādo:sanctus sanctus sanctus ꝛc.qui estis[potētes] ꝛ excellētes[virtute]ꝛ ptāte data vobis a vestro creatore[fa cientes verbū].i.mādata illius ad hoies illico que fuerit lo cutus explētes:ꝛ hoc[ad audiendā].i.ad hoc vt p vos hoies audiant[vocē sermonū eius].i.intelligāt que precepit. Deus enim p angelos manifestat voluntatē suam hominibus.

21 **Benedicite † domino omnes virtutes eius: mini stri eius † qui facitis voluntatem † eius.**

† do/minum. † facien/tes. † ipsius.

❡ Benedicite dño oēs virtutes eius]q virtute illius robora/ti signa ꝛ mira ac queq̄ magnalia operamini diuina virtu te:deīde gñaliter de oibus subdit. O vos alij[ministri eius] qui in alijs gratiarū distributionib⁹ deo ministratis[q faci tis voluntatē eius]quā cū intuētes agnoscitis:ꝛ pro implēda volūtate eius facitis oia que facitis. Si ergo vis benedicere dñm/fac verbū eius:fac voluntatē ipsius. Ois enim male vi uens:ꝛ si lingua tacet vita dñm maledicit:ꝛ etsi hymnū cantat lingua:multos tñ i blasphemiā mittit vita. Et ne te iactes q̄ facis voluntatē eius:q̄ nō est opus tuū sed dei. Vñ subdit

22 **Benedicite † dño omnia opera eius: in omni lo co dñationis eius: benedic aīa mea † domino.**

† do/minum. † domī.

❡ Benedicite dño oīa opera eius]q̄ cū bene viuis ꝛ in bona vita dñm bñdicis,opera eius bñdicūt eū:nō merita tua:ipse est enim qui p te ꝛ in te bonū operat. Vel[bñdicite]ēt[dño oīa opera eius].i.celestia ꝛ terrestria:sciʒ angeli ꝛ hoies p se: alia deo inq̄ntū sunt creaturis intellectualib⁹ mā laudis di uine vt in eis ꝛ de eis benedicat deus:ꝛ hoc[in omni loco do minationis]ꝛ ptātis eius.i.vbiq̄. vñ sicut nulla creatura:sic nullus locus laudi eius excipit:vt q vbiq̄ est ꝛ vbiq̄ domi nat:vbiq̄ bñdicat ꝛ vbiq̄ ei bene viuat:ꝛ qui vndiq̄ est: vndiq̄ illi iubilet. Deinde ꝯcludēdo ad seipm rediēs a quo ꝛ psalmū icepit iterato excitat seipsuʒ ad laudem dei dicens. [Benedic aīa mea dño]iteruʒ ne vnq̄ cesses a laude ipsius: q̄ deus sine fine semp est laudādus. vnde incepit,inde finit. Per quod notat eos qui bonis initijs bonum finem adiun gunt. Hoc autez Propheta non de sua tñ anima: sed ad no stras quoq̄ aīas loquit vt dñm iugiter bñdicant. Oratio.

Sana domine languores populi qui semper pec catoribus sicut pater filijs misereris: vt excepti ab interitu mortis perpetue: te anima nostra be nedicat ꝛ vita clarificet. Per dominum.

❡ **Inuitatio ad dei laudem pro diuersis operib⁹ suis: ꝛ pro multis beneficijs vniuerse creature exhibitis. Psal. CIII.**

Benedic aīa mea † dño: domine deus meus magnificatus es † vehemēter.

† dñm † nimis

Auctor psalmi ppheta dauid. ¶ Titulus talis est:psalmus dauid scʒ pro phete qui vidēs aīo magna ꝛ iocunda dei opera hunc psalmū eructabat cū exultatione. ¶ Materia. Enume ratio diuersoꝝ dei operū ac etiā multoꝝ beneficioꝝ vniuer se creature exhibitoꝝ. ¶ Intētio. Monere ad laudē dei pro huiꝰ opibus ꝛ beneficijs. ¶ Snia in gñali. Propheta in isto psalmo:iterū ex alijs causis horrat ꝛ inuitat seipm: ꝛ exēplo sui oēs hoies ꝛ creaturas ad glorificādū deū.i. ppter magni ficentiā ipsius quā euidēter ostēdit i multis eius mirabilib⁹ ꝛ magnalib⁹. Et si fere cuncta que hic dicunt ad litterā reli giose possint accipi:sunt tñ plena mysterijs. Iuxta litterā ex visibilib⁹ operib⁹ que hic tāgunt inuisibilia dei debēt itelligi: sicut ex fabrice mundialis magnitudine ꝛ pulchritudine fa bricatoris inestimabilis magnitudo ꝛ pulchritudo pōt per pendi ꝛ amari:vt sic tandē possit videri. Spūalis tñ sensus in oibus querēdus est ꝛ pscrutādus. ¶ Snia in speciali. Pro pheta q̄ dei magnalia que mēte cōceperat narraturus visio nis ipsius exultatiōe eructat dicēs[Benedic]o[aīa mea]nō tñ lingua[dño].i.lauda eū pro tantis bñficijs ꝛ muneribus que hic narrant: vt dum bñdicis illuʒ,tu bñdicaris ab illo:ꝛ cōuertēs sermonē ad ipsum ostēdit cām quare sit benedicē dus:q̄ o[dñe deus meus]qui semp es magnus ꝛ magnific⁹ in te ꝛ tua natura:cuius magnitudinis nō est finis[magn⁹ es vehemēter].i. valde ꝛ excellenter in me ꝛ in reliquis sanctis tuis nō crescens in te q̄ psectus es:sed in nobis ꝛ nostra no titia ex cōsideratione operū tuoꝝ in q̄bus magnus inotuisti. Unde autē magnificatus sit demonstrat cum subdit.

Confessionem ꝛ decorem induisti: † amictus lu mine sicut † vestimento.

2 † circū amictus lumen † vesti/mētū.

❡ Confessionē].i.laudē angeloꝝ ꝛ hoiuʒ omniūq̄ creatura rum[ꝛ decorē].i.pulchritudinē[induisti]in creaturaꝝ pdu ctione ꝛ ordinatiōe.i.apparuisti in eis laudabilis ꝛ decorus: q̄ vndiq̄ habes creaturas que te cōfitētur.i.laudāt:ac deco rum ꝛ gloriosum ostēdunt:qui in te es[amictus]ꝛ coopertus [lumine]ineffabili[sicut vestimēto]q̄ lux vndiq̄ tibi est q habitas lucē inaccessibilē. Vel[ꝯfessionē ꝛ decorē induisti] idest ecclesiā in qua est prius cōfessio peccatoꝝ per quā de ponit feditatē. Deinde decor virtutū per quē placet specioso pre filijs hoium:ꝛ es[amictus lumine]sciʒ ipsa ecclesia tua: q̄ ecclesia facta est lux in dño:que prius erat tenebre i seipa [sicut vestimēto.]Ipsa enim est vestis sine macula ꝛ ruga: ipsa est tunica incōsutilis nō diuidēda:prius quidē ponit con fessionē:deinde decorē:q̄ ad decorē iustitie non venitur nisi pcedēte cōfessione:prius ergo de iniquitatibus tuis icipe cō fiteri:ꝛ a cōfessione incipis decorari:decoratus efficeris vesti mentum dei. Et q̄ omnia confitētur:de singulis subsequen ter agit. Et primo de celo dicens. Tu es

Extendens celum sicut pellem: qui † tegis aquis superiora eius.

3 † pro/tegis in

❡ Extēdens celuʒ sicut pellē]ꝛ quasi tectū ꝛ operturā oium super orbē terrarū. Ad litterā. Facultas dei operātis cōmen datur:q̄ plus q̄ tibi facile est extēdere vnā pellē:facilius illi fuit extēdere tam magnū celum. Figurate aūt p celos sacra scriptura accipit:q̄ per eā illuminamur:per pellē mortales hoies itelligunt. pellis enim que mortuis aīalib⁹ detrahitur mortalitatē significat:vnde pmi parētes cū peccauerūt:mor tales facti de pellib⁹ tunicas acceperūt. Celuʒ ergo sicut pel lis extēditur:q̄ sacra scriptura p mortales hoies vbiq̄ pre dicatur ꝛ aperit[qui tegis aquis superiora eius.]Ad litterā quādo iussit vt fieret firmamētū inter aquas ꝛ aquas factuʒ

est vt sunt aque inferiores que perfundunt terram: et sunt aque superiores ab aspectib⁹ hominum remote que tegunt superiora celi. vnde alibi. Aque que sup celos sunt laudēt nomē domini. Quidā dicūt hic p celos itelligi celos aereos vltra quos sunt nubes aquose quas dicunt eē aquas supra firmamētum sub quo sunt aque iferiores in grossa subā: quā expōnē ponit Augustinus sup Ge: ti. et eaz cōmēdat. Figurate aūt per superiores aquas charitas itelligit̄ que in cordib⁹ primis diffundit̄: que quidē super celos est. i. super omnes libros et scripturas. Bene autem his aquis celum tegi dicitur: q: in diuinis libris nihil eminencius charitate inuenitur.

(Ps. 148.)

4 Qui † ponis nubem ascensum † tuum: qui † ambulas super pēnas ventorum.

(† ponit nubes. † eius † ābulat. Act. 1.)

Qui ponis nubē ascēsum tuū]ad litteram. Dñs visibiliter ascēdit i celū: et scriptū est q nubes suscepit eū ab oculis eorum: et de resurrectiōe nostra dī: q rapiemur in nubib⁹ obuiam christo in aera. Figurate aūt predicatores veritatis nubes sunt: q: doctrinis cōpluūt. Extēsa est scriptura sup orbez terrarū: nec desunt nubes que pluūt. i. pdicant verbū veritatis: exponunt̄ oia que obscura sunt. Et sic p nubes corda nr̄a ad intelligētiā scripturarū et ad deū ascēdunt[q ambulas super pēnas ventoꝝ]ad litterā velocitatē venti p pēnas significatā dñs superat p agilitatē operationis q vbiqz p̄sens est: q: velocius q̄ venti currāt operatur. Unde alibi dicit̄. velociter currit sermo eius: cito implēs quicqd vult. Mystice aūt venti sunt anime: et pēne virtutes que sunt in duab⁹ alis. i. in duobus p̄ceptis charitatis: sed charitatē oium charitas chri̅ superat: et ideo sup pēnas ventoꝝ. i. sanctoꝝ per agilitatē charitatis ambulat: et oēs virtutes animarum transcendit.

(Ps. 147.)

5 Qui † facis angelos † tuos spiritus: et ministros † tuos ignem † vrentem.

(† facit † suos † suos † flagrātem. Isa. 6.)

Qui facis spiritus]in suba. i. spūales substātias tibi assistentes eē[angelos tuos]. i. nuntios tue voluntatis cū eos mittis. Spiritus eniz nomē nature est: angelus nomē officij.[et ignē vrentē]. i. spūs supremi ordinis: scz seraphin(qui iterpretantur ardētes)facis[ministros tuos]cū vis. Un̄ in Isaia. Uolauit ad me vnus de seraphin. Uel[q facis angelos tuos spiritus]vt spirent hoib⁹ tuā facere voluntatē[et ministros tuos ignē vrentē]. i. ardentē: vt in alijs lumē veritatis infundant: in alijs peccata cōsumāt. Figurate aūt possumus p spūs itelligere spūales: quos facit angelos suos. i. nuntios verbi sui: et ardentes spiritu et charitate facit ministros suos q alios itendunt et feruere charitate faciunt p verbū dei qd audiūt et vitia in eis cōsumūt: nō eni incēdit q nō ardet. Et iō opz homines anteq̄ p̄dicādi officiū assumāt eē spūales et spū feruētes

6 † Qui fundasti terram super † stabilitatez suam: non inclinabitur in seculum seculi.

(† fundauit. † firmitatē eius)

Qui fundasti terrā sup stabilitatē]et basem[suā]. i. imobilitatē centri sui: dando ei virtutē et firmitatez p quā stat tanq̄ ab illa sustētata et in illa fundata. vnde[nō iclinabit̄]vel cōmouebit̄[in seculū seculi]. i. in eternū in aliqua parte a loco suo totali et a centro mundi in quo ei⁹ virt⁹ sustētiua cōsistit. Quāuis enim trāseat f̄m qualitatē, nō tn̄ f̄m subam. Spūaliter fundauit terrā. i. ecclesiaz sup chr̄m qui est stabilitas huius ecclesie: et oia cōtinet ptāte et nos bonitate. Fundamētuz enim aliud nemo pōt ponere preter id qd positū est qd est Iesus christus: et ideo tali fundamēto suffulta nunq̄ inclinabitur vt deficiet. Terra itaqz non inclinabitur scz

(1. Cor. 3.)

7 Abyssus sicut vestimentum amictus † eius: sup montes stabunt aque.

(† ipsius.)

Abyssus]. i. mare et ois aquaꝝ cōgeries[sicut vestimētuz] sit[amictus eius]scz terre ex omni parte: q: mare et flumina operiunt terrā et vt vestis circundāt eam: excepta vna parte que remāsit arida pp̄ter vitā hoium et aialium que abyssus tpe diluuij: ita excreuit vt et montes operiret. vnde sequit̄[sup mōtes stabunt aque]in tpe diluuij: vbi ponit futurū pro preterito. vel hoc futurū erat referendo ad tēpus quo terra fundata fuerat. Mystice. Propheta ecclesiā futuram in diluuio psecutionū volebat itelligi. Fuit enim aliqn̄ tps quo terram dei. i. ecclesiaz ita cooperuit abyssus. i. multitudo psecutionū vt nec ipsi magni qui sunt mōtes apparerēt. Stabant quippe super montes aque: q: populi resistentes superabant auctoritatē fortiter euangelizantium verbuz dei et preualebāt super martyres. Sed hoc non diu quia

8 Ab increpatione tua fugient: a voce tonitrui tui formidabunt.

Ab increpatione tua]o dñe. i. f̄m ordinationez voluntatis tue ac si eēnt a te increpate[fugient]et recedēt scz aque diluuij ad locū destinatū[et a voce tonitrui tui]. i. venti terribilis et sicci[formidabunt]. i. quasi formidantes cessabūt vt appareat terra: q: per tales ventos cessauerunt. Mystice. Ab increpatione dei fugerūt aque recedētes a pressura montiū et eminēt montes in salutē populoꝝ: q: cor regū in manu dñi fuit qd deflexit quo voluit. Iussit p eos pacem dari christianis et eminuit auctoritas apostolica a voce tonitrui dei facta p apostolos: p nubes: p scripturas: formidāt aq̄ psecutionū: mali. n. cōminatione iudicij timēt. Quibus aquis cessantibus

9 Ascendunt montes et descendunt campi: in locū quem fundasti eis.

Ascēdunt mōtes et descēdūt cāpi]. i. per hūc recessuz aquarū apparuit in terra ascēsus et multitudo montiū et descensus seu planities cāpoꝝ qui prius latebāt sub aquis[in loco quē fundasti eis]. i. f̄m loca in qb⁹ eos a p̄ncipio fundasti. Mystice[Ascēdunt mōtes]. i. sancti in spiritalē pficiūt itelligentiam[et descēdunt cāpi]. i. populi se eoꝝ doctrinis subdūt vt virtutū fructib⁹ et floribus repleātur[in locum quē fundasti eis]in cōuentū ecclesiasticū et faciunt f̄m dona que cōtulisti eis quātū quis pp̄riū donū habet ex te. Alios enim dedit pphetas: alios euangelistas et huiusmodi. Ideo aūt nō seuiunt modo nec dant operam euertere terram: quia

10 Terminum posuisti † quē non transgredientur: neqz † conuertentur operire terram.

(† eis † reuertentur te gere.)

Terminū]et finē. s. alueos pprios[posuisti]. i. aqs oceani et alijs claudēdo eos litorib⁹[quē nō transgredient̄]trāseūdo a loco suo et vltra pcedēdo[neqz cōuertētur opire]. i. non reuertētur et redibūt amplius ab alueis suis vt operiāt[terrā] sicut in diluuio fecerūt. Mystice. Finē impositū transgredi nō pñt aque psecutionū: et si ad oras terre fluctus pstrepunt: etsi adhuc murmurāt: terrā tamē ecclesie diluuio nō opiunt vt iam liceat ecclesie libere p̄dicare. Terminū etiā et moduz aquis tribulationū posuit ne motus eaꝝ sit lōgior aut vehemētior q̄ sit opus. Sed qd fit in terra mūdata seq̄t̄. Et dicit

11 Qui emittis fontes in conuallibus: inter mediuz montium pertransibunt aque.

Qui emittis]et mānare facis[fontes in conuallib⁹]. i. in locis terre humilib⁹ et inde[iter mediū mōtiuz]scz in cōuallibus[ptrāsibunt aque]orte ex illis fontib⁹: sepe enim fontes p̄mo fluunt: et deinde flumina faciūt. Mystice. Emittit[fontes in cōuallib⁹]. i. grām sancti spūs qui sup humilem quiescit prestat humilib⁹ et gr̄e subditis et equaliter[iter mediū montium]. i. ecclesiarū[ptrāsibunt aque]. i. p̄dicatores verbi veritatis irrigādo doctrina et donis celestib⁹ ppl̄m et eque oib⁹ ministrādo: q: aqua dei. i. doctrina nō pp̄ria est alicui et priuata: sed cōis et publica. Uel[iter mediū montiū]qui sunt due spēs supbie quaꝝ vna nascit̄ ex re tēporali: alia ex re spūali: et inter istos duos montes est vallis humilitatis nō declinās

ad aliquā

ad aliquā speciē superbie: in isto medio| ptransibūt aque| gratiarum. Et de his fontibus ⁊ aquis

Hi· 12 scipient. sitim suam.

Potabunt omnes bestie agri: † expectabūt onagri in † siti sua.

¶ Potabūt oēs bestie agri| .i. aīalia regionum| expectabunt onagri| idest asini sylvestres in desertis exīstes| in siti sua| .s. refici p huiꝰ fontes ⁊ flumina. Mystice| Potabunt| de illis aquis spiritalibꝰ| oēs bestie agri| .i. oēs gētiles magni ⁊ pui| ⁊ expectabūt onagri| .i. supbi iudei supba iactantia vagantes tanq̄ in deserto| in siti sua| q̄riq̄z refici ⁊ bibere has aq̄s: q2 supbi iudei differūt bibere vsq3 in tps vltimū: fluunt g̃ ille aq̄ ⁊ inde bibūt timidi ⁊ feri: pui ⁊ magni: gētiles ⁊ iudei vt oībꝰ hec grā ministreť. Tēperata est aq̄ oībꝰ: nullū terret vt vnusq̄sq3 s3 suā sitim ⁊ desideriū capiat: alius plꝰ: aliꝰ minꝰ

Hi· 13 los volatilia. tinhabitabunt † vocem suam.

Super † ea volucres celi † habitabunt: de medio petrarum dabunt † voces.

¶ Sup| .i. iuxta| ea| que dicta sunt .s. ꝯualles ac montes ⁊ flumina| volucres celi| aerei| habitabūt| .i. morabunť| de medio petrarū| ⁊ nemoꝝ| dabūt voces| .i. cātabūt cōgaudētes vicinitati vbi sunt nutriti. Mystice| Sup ea| que dicta sunt scil3 aquas ⁊ huiꝰ| volucres celi| .i. spūales viri cōtēplatione gaudētes celesti g̃ virtutū pēnis ceteros volare docēt| habitabūt| q2 auctātibꝰ apostoloꝝ ⁊ sanctoꝝ nō suis cordibꝰ innitenť: ⁊| de medio petrarū dabūt voces| q2 in medio ecclesiarū apuerunt os suū ad docēdū populū ⁊ collaudādū deum. Vel| de medio petrarū| .i. de ꝯcordi auctē sanctoꝝ vel duorum testamētoꝝ in q̄bꝰ sonat xp̄s| dabunt voces| p̄dicationis. Emittis inq̄ fontes in cōuallibꝰ ⁊ cetera p̄dicta facis

14 **Rigans montes de superioribus suis: de fructu operum tuorum satiabitur terra.**

¶ Rigans| etiā o deus| mōtes de supiorib9 suis| .i. de aq̄s in supioribꝰ ptibus celi gn̄atis: q2 cōualles ⁊ cāpi riganť fontibus ⁊ fluminibꝰ: s3 mōtes indigēt rigari pluuijs vt ibi etiam crescat herba aīalibus opportuna| de fructu operū tuoꝝ| .i. de effectu pluuie qd̄ est opus tuū| satiabiť terra| .i. fecundabitur. Mystice| Rigans mōtes| .i. apostolos ⁊ predicatores| de supioribꝰ suis| .i. de celestibꝰ que sunt ipsis altiora: spūali enim gratia corda coꝝ rigauit effundēs sup eos spm̄ sanctum: ⁊| de fructu operū tuoꝝ satiabiť terra| q2 de spiritali doctrina apostoloꝝ ⁊ p̄dicatoꝝ reficiť ecclesia. Et bene nō de fructu montiū: sed operū tuoꝝ dr̄: q2 q̄cq̄d in virtutibꝰ sanctoꝝ agiť illius est gratie q̄ merita largiť. Terra inq̄ sic irrigata

15 **Producēs fenū iumētis: ⁊ herbā s̄uituti hoiu3.**

¶ Producēs fenū iumētis| .i. ad pabulū ⁊ nutrimētū iumentoꝝ| ⁊ herbā seruituti hoiu3| .i. iumētis que in cultu terre seruiunt hoibus. Mystice. Terra p̄ducit fenū .i. terrenū subsidium| iumētis| .i. p̄dicatoribꝰ q̄ iumenta facta sunt: q2 onera ecclesie portauerūt ⁊ in eadē laborauerūt. Iustū est enim si iumētum in terra laborat vt terra iumēto suo fenū p̄ducat: debēt sancti viri ab eis corporalia stipēdia pcipere q̄bus student spiritualia ministrare| ⁊ herba3| .i. tēporalia| seruituti hoiu3| .i. p̄dicatoribꝰ seruis hoium pro xp̄o ⁊ ex charitate factis: ⁊ est expositio precedētis. Nota per herbā ⁊ fenū intelligi victus simplicitatē. Hoc autem est necessarium

16 **Ut educas panem de terra: ⁊ vinum letificet cor hominis.**

¶ Ut| per coꝝ laborē| educas panē de terra| .i. frumētū vnde fit panis q̄ est hoiu3 nutrimētū: ⁊ silr| vinū| educas vt| letificet cor hois| nō inebriet: sed sobrios reddat ⁊ spūalē leticiam inducat. Mystice. Ut p coꝝ p̄dicationē| educas pane3| scz xp̄m: ipse est enim panis q̄ de celo descendit| de terra| .i. hoibꝰ in terra habitātibꝰ ⁊ terrenū corpus gestantibꝰ q̄ p eorum doctrinā credūt ⁊ xp̄m cōfitenť| et| educas| vinū| scil3 spūale interiorē hoiem reficiens: vt| letificet cor hois| spūali leticia ⁊ inebriet vt obliuiscať terrenoꝝ: quo vino nō solū letificari: s3 ⁊ inebriari debemus sic vt videať illa ebrietas in operibꝰ nostris in sancto amore iustitie in alienatione mētis nostre a terrenis in celum: vt educas etiam de terra oleum

17 **Ut exhilaret faciem in oleo: ⁊ panis cor hominis confirmet.**

¶ Ut| homo| exhilaret| .i. letificet| faciem| .i. mētem sua3| in oleo| ex eius sapore ⁊ cōdimēto: vel loquiť more antiquorū q̄ vngebāt facies suas in signū leticie. Et q2 vtilitatem vini ⁊ olei diperatiō etiā vtilitatē panis subdit dicēs| et| vt| panis cor hois cōfirmet| corpus reficiēdo. Mystice| vt exhilaret| .i. letificet ⁊ hilarē faciat| faciē suā| .i. mētē| in oleo| .i. in gratia spūssancti: q̄ quos repleuerit letos ⁊ hilares reddit: ⁊ gratiosos apud alios efficit: letificať enim hō in se ⁊ hilarať ad p̄ximū ad impēdēdū qd̄ habet ex charitate| ⁊ panis| spiritualis: scz xp̄s| cor hominis cōfirmet| in bonis: quia panis cordis est ⁊ dat vitam mundo.

18 † sa tiabunť omnia.

† Saturabuntur ligna campi ⁊ cedri libani quas plantauit: illic passeres nidificabunt.

¶ Saturabunť| etiā| ligna cāpi| .i. ad satietatē nutrientur ex terra sic rigata| ⁊ cedri libani| silr saturabunť| quas plantauit| scz dn̄s: q2 oīa ligna ⁊ arbores sunt creature eius| illic| in cedris| passeres| minuta volatilia celi| nidificabūt| ⁊ q̄escēt. Mystice de istis .s. pane/vino/⁊ oleo .i. a gratia dei educta de terra ecclesie| saturabunť ligna cāpi| .i. reficiētur plebes humiles ppłoꝝ| et| etiā| cedri libani| .i. sublimes in cādore seculi: ille tñ quas ipse dn̄s| plātauit| in vnitate ecclesiastice fidei| illic| scz in cedris .i. in potētibꝰ seculi| passeres nidificabunt .i. pauperes in seculo q̄ sua reliquerūt vt nudi sequerentur Jesum. Nobiles eni3 ⁊ diuites huiꝰ seculi attendētes res suas ⁊ supfluas copias p̄bēt illas huis del: dant possessiones: edificāt ecclīas: cōstruūt monasteria: colliguntur passeres .i. pauperes xp̄i: quoꝝ cōuersatio in celis est: vt nidificent in ramis facultatum cedrorum libani

19 † fulice. † altissimi. † herinatijs ⁊ leporibus

† Herodij domus dux est eorum: montes † excelsi ceruis: petra refugium † herinatijs.

¶ Herodij domus| .i. nidus: scz petra q̄ est domus eiꝰ| dux| ⁊ refugiū est| eoꝝ| .i. .s. passerū si forte cedri mouentur| mōtes excelsi ceruis| sunt refugiū ⁊ firmamētum| petra| in via subterranea est| refugiū herinatijs| in qua se abscōdit: q2 herinatius seu heritiꝰ est aīal īfirmū ⁊ pauidū: scz puu3 ⁊ spinosu3. Mystice. Et si in cedris passeres pp p̄ntē3 natiuitatē nidificent ⁊ possessionibꝰ diuitū sustētenť: nō tñ ideo spē in eis ponūt: s3 in solo xp̄o: q2 si forte cedri irati fuerint ⁊ aliq̄d molestie vel scādali seruis dei in ramis suis cōmouerint: volabūt q̄dē inde paupes: s3 nō peribūt: q2 nō ipsi cedri: s3 petra xp̄s cuiꝰ passionē imitanť dux est eoꝝ: xp̄s eni est paupi refugiū. Cerui magni spiritales ⁊ supne ꝯuersationis amatores trāscēdētes in cursu oīa spinosa seculi teneāt: altos mōtes: alta p̄cepta dei sublimia cogitēt: teneāt ea que multū eminēt in scripturis: iustificenť in summis. Minutū aīal īfirmū ⁊ spinosum heritius: signat pctōres: spine eni3 pctā significāt q̄bꝰ coopertꝰ est q̄ peccat. Et q2 talis nō pōt tenere excelsa illa ⁊ pfecta p̄cepta: refugiū est ei petra .i. xp̄s: q2 factus est dn̄s refugium peccatori. Talis petra vbiq3 est vtilis ⁊ in mōtibꝰ ⁊ in cōuallibus: ⁊ magnis: ⁊ paruis bestijs ⁊ celi volatilibus.

20 † agnouit.

Fecit lunā in tpe: sol † cognouit occasu3 suum.

¶ Fecit lunā in tpe| vt p eā distinguanť tpa| sol cognouit occasum suū| q2 ita regulariter ⁊ ordinate vadit ad occasu3 ac si haberet intellectū. Mystice post ordinationē p̄latoꝝ ⁊ subditorum subiūgit de xp̄o ⁊ ecclesia. q.d. p̄dicta ordinauit deus ⁊

ipse[fecit lunā] i. ecclesiaꝫ que accipit lumē a chō sicut luna a sole[in tēpore] qꝛ h̄ tēporaliter transit ꝛ crescit ꝛ decrescit aliq̄ñ trāsitura:nec mirū si trāsit nā[ꝛ sol] i. chūs[cognouit] ꝛ p̄sciuit[occasum suū] i. passionē suā pro ea subeundam: hoc est approbauit ꝛ placuit ei. Si enim displiceret quō pateret. Et hūi passio occasui solis cōparat: sol enim sic occidit vt oriat: ita qui dormiuit. i. christus adiecit vt resurgeret.

ibi 21 **Posuisti tenebras ꝛ facta est nox† in ipsa ptransibunt omnes bestie silue.**

Posuisti tenebras] p occasum solis[ꝛ facta est nox] in hemisperio nostro[in ipsa] scꝫ nocte[ptrāsibunt oēs bestie silue] ad querēdū alimētū. Mystice. Cū passus ē chūs[posuisti tenebras] i. poni pmisisti: ita sepe dr̄ deus facere qđ fit de eius permissione: tenebre enim facte sunt in aplis: qꝛ defecit spes eoꝝ[ꝛ facta est nox] ifidelitatis in eis. Uel[posuisti tenebras] cū cecitatē in israel fieri ꝛ iudeos pp̄ter eoꝝ supbiā in errore ignorātie remanere pmisisti[ꝛ facta est nox] i. obscura mētis obstiatio: ꝛ qꝛ nō habuerūt lumē fidei puenerūt ad noctē pcti vt Jesum dolo tenerēt ꝛ occiderēt[in ipsa] i. nocte erroris[ptrāsibūt oēs bestie silue] scꝫ demones ad capiendū animas: quos aūt generaliter dixerat bestias. Deinde in catulos diuidit ꝛ leones.

ꝛque 22 rentes **Catuli leonum rugientes vt rapiant:† ꝛ querant a deo escam sibi.**

Catuli leonū] nō solum leones ptrāsibunt[rugiētes] i. frementes ꝛ cū rugitu anhelātes[vt rapiāt] predā aliquā[ꝛ querant a deo] cui⁹ est oībus p̄uidere[escā sibi] necessariā. Mystice. Leones sūt p̄ncipes demonioꝝ: ꝛ catuli sūt miora demonia: sunt .n. magni demones ꝛ minores g qñ nobis occūbit sol iustitie cū rugitu circūeunt: vt seductionib⁹ animas rapiant ꝛ escam habeāt: qꝛ pascunt erroib⁹ homium: quoꝝ peccata sunt esca ipsoꝝ. Querere aūt a deo escam sibi dicti sunt: qꝛ nec tentare quēq̄ nisi deo permittēte p̄nt. datur x̄o ptās aut ad dānandos ipios: aut ad probandos pios. Nulla est quippe potestas in homine vel diabolo nisi desuper detur a domino. Jsta ergo faciunt in nocte ꝛ in tenebris. Nam

rec- 23 habunt. **Ortus est sol ꝛ congregati sunt: ꝛ in cubilibus suis †collocabuntur.**

Ortus est sol] sup terrā[et] oriente sole statim[congregati sunt] cessantes ꝛ desistētes querere predā[ꝛ in cubilib⁹ suis collocabunt] scꝫ vt qescāt ipetus nō faciēdo. Mystice. Hoc faciūt in nocte vbi nō cognoscit chūs: nā qbus ortus est sol. i. cognitus est chūs nō hos audent inuadere: qꝛ vidēt eos signū thau. i. crucis hēre. Magis magisqꝫ vbiqꝫ oritur sol iste vt clarificet chūs in toto orbe: ꝛ cōgregant leones ꝛ catuli eorū recedētes a psecutione ecclesie ꝛ collocant in cubilib⁹ suis. i. pmanēt in cordib⁹ ifideliū ꝛ ptinaciū: ne iaꝫ faciāt in sanctos ipetū. Sic g chūs in aliquo occidente p pctm̄ vigent mala: ꝛ eodē resurgēte p gratiā fugiūt ipsa. Et tūc in ortu solis

24 lectio. **† Exibit homo ad opus suum: ꝛ ad operationeꝫ suam vsqꝫ ad vesperam.**

Exibit hō] de quiete ꝛ ocio[ad opus suum] faciēdum[ꝛ ad opationē suā] cōtinuādam[vsqꝫ ad vesperā] ꝛ tenebras: qñ iterū cessabit figurate orto sole gratie ꝛ iustitie icipiet hō bene operari: ꝛ cōtinuabit pseuerando vsqꝫ ad vesperā. i. vsqꝫ ad finē seculi: qꝛ iam lꝫ in securitate pacis bona opari: sed cō tenebratio ꝛ grauis ipetus erit in fine mūdi. Exeant g iaꝫ sancti viri p terras ad p̄dicādū verbū faciāt opus suuꝫ: ipleant ministeriū iniunctū. Exeat etiā hō qlibet ad opationē suaꝫ: operet bona sua opera vsqꝫ ad vesperū. i. vsqꝫ ad cōsumationē: vel vsqꝫ ad finē. Opꝫ enim nos omni tp̄e operari iustitiam ꝛ pseuerare: qꝛ finis nō pugna coronat. His oīb⁹ inspectis propheta ꝛ omnis homo credēs exultat ꝛ admirando

exclamat. Quia hec predicta fecisti: ergo

25 †repleta †creatura. **Quam magnificata sunt opa tua dñe: oia in sapientia fecisti:† impleta est terra † possessione tua.**

Quam magnificata] i. magna ꝛ mlta[sūt] qꝛ explicari nō p̄nt: humanū sensuꝫ excedūt[opa tua] o[dñe] ad lr̄aꝫ ois creatura a te facta vel opa mystica. s. creationis: ꝛ recreationis qđ regit: qđ cōseruat: qđ expectat: alios ad pniam alios relinquit: qđ punit reprobos: qđ remunerat electos[oia i sapiētia fecisti] i. in chō: ipse est enim dei virtus ꝛ dei sapia p quē ad litterā deus pr̄ qcqd in terra, in mari, ꝛ in celo est, creauit. Uel mystice accipit de noua creatura quā a veteri hoste christus eruit ꝛ liberauit: ꝛ qꝛ multa sunt[ipleta est terra possessione tua] i. multis bonis corporalib⁹ ꝛ spūalib⁹ que sunt possessio tua: qꝛ ad litterā plena est terra creaturis suis quas creauit ꝛ in ptāte hꝫ. Uel mystice terra. i. ecclesia plena est fidelibus suis. Ecce in primo magna dei potētia. in scđo magna eius sapientia. in tertio magna eius clementia

26 †non hꝫ †ibi repentia. **Hoc mare magnum ꝛ spatiosum † manib⁹:†illic reptilia quorum non est numerus.**

Hoc mare] similr̄ ipletum est tua possessione ꝛ creaturis[magnū] pfunditate[ꝛ spatiosuꝫ] latitudine[manib⁹] i. locis: ꝛ dicit manib⁹ eo qꝛ quasi expāsas manus habeat ꝛ in se cuncta suscipiat[ꝛ illic] i. in mari sūt[reptilia] ꝛ pisces diuersorum generū[quoꝝ nō est numerus] notitia humana. Uel mystice dicit quō ecclesiaꝫ p mare seculi ad litus patrie traducit. Jmpleta qdē est terra: sed nōdū sumus in terra viuentiuꝫ vbi est portio nr̄a: imo mare. i. seculū adhuc est trāseundum[hoc] aūt[mare magnū] est[ꝛ spatiosum manib⁹] exercendis: qꝛ multa in hoc mūdo ad operādū iuenimus: sed[illic] in illo mari sunt[reptilia quorū nō est numerus] i. mali spiritus quoꝝ innumere insidie in hoc seculo repunt ꝛ incautos repente occupant. Et in hoc mari sunt

27 ꝛ cū magnis † cōmeabunt. **Aialia pusilla†cū magnis: illic naues† ptrāsibūt.**

Aialia pusilla cū magnis] i. pisces parui ꝛ magni. Nec solum hoc mare est ad vsum piscū ꝛ reptiliū: sed etiā ad vsuꝫ hoium nauigātiū. Unde dicit[illic] i. in mari[naues ptransibunt] ad deducēdum hoies ꝛ bona eoꝝ. Mystice. Adhuc in his amaris aqs sunt ifideles pusilli ꝛ magni. Multi enim pusilli: multi p̄mates seculi nōdū crediderūt: sꝫ odiunt ecclesiā ꝛ pmunt. Sed noli timere: qꝛ lꝫ in mari sint tot pericula[tñ illic naues] i. ecclesie[ptrāsibunt] secure inter isidias ꝛ pcellas tentationū inter aialia pusilla ꝛ magna. Nauis siue diminutiue pp̄ter humilitatē nauicula est sancta ecclesia que fluctib⁹ tentationū ꝛ tēpestatib⁹ tribulationū tundit ꝛ quatitur: sed nō submergit: hꝫ pro malo crucē: pro velo fideꝫ: pro anchora patiētiā: pro gubernatore chūm. Nō g naues timeant: nō valde attendāt vbi natent: sed a quo gubernent venient ad debitū finem: pducētur ad quietē. Et preter hec aialia est etiā in mari quod superat omnia: scilicet

28 †hic †finxisti †forte †cibum †opportuno. Cetus pisces capiēs decipitur. **Draco † iste quē † formasti ad illudēduꝫ ei: oia a te expectāt † vt des illis † escam in tempore †:**

Draco iste] i. cetus cuius magnitudo excedit magnitudinē alioꝝ aialiū terrestriuꝫ ꝛ marinoꝝ[quē formasti] o deus[ad illudēdum ei.] Cū enim cetus vult capere pisces pro cibatione: illi istinctu nāli fugiunt versus ripā vbi natare non pōt pp̄ter aque puitatē: ꝛ ideo cetus eos insequēs ipingit in terrā: ꝛ ibi a piscatorib⁹ occidit ꝛ sic illusus a sua spe frustratur[oia] scꝫ viuētia sup terrā ꝛ in aquis[a te expectāt] naturaliter[vt des illis escam] pro nāe sustentatione[in tp̄e] scilꝫ opportuno. Sicut enim aialia creata sunt a deo: ita ex creaturis dei reficiunt. Mystice. Draco iste est inimicus ecclesie qui alibi dr̄ lucifer: alibi leuiathā quē formauit deus sm substantiā: ꝛ in celo locauit: sed vicio suo inde cadēs ad h̄ factus

est hic

est hic vt illudat ei:r ab angelis qui nobis suggerūt bona r re uocāt a malis r a sanctis scz tentationū r tribulationū victoribus. Illude ergo draconi nō cōsentiēdo praue eius suggestioni:sic enim illudit ei. Iste qdē draco mādncare vult:sed nō mādncat quē vult.nā oia:r tentatores r tētati escaz a deo expectāt. Ipsi draconi dictū est. Terrā comedes oib⁹ dieb⁹ vite tue. Cibus ḡ hui⁹ draconis est terra.i.terreni r peccatores. Cib⁹ eius eē nō vis noli eē terra.i.noli amare terrena. Cibus aūt iusti est verbū dei. Si ḡ bene vixeris cibū christi habebis:si xo a christo recesseris,cibus draconis eris

Gen.3.

Verbū dei cib⁹ ē iusti.

29 † Dante te illis colligent: aperiente † te manum tuam † omnia implebuntur bonitate.

Dā 29 dederis eis. † autem † vniuersa.

Dante te]i.cū dederis[illis].s.escā[colligēt]eā[apiente te manū tuā]i.largiter te tribuēte:sicut homo largus di manū apertā hēe[oia iplebunt bonitate]i.reficientur ex bonitate largitatis tue. Mystice[dante te illis]scz demonib⁹ cibum suū r pmittēte vt accipiāt[colligēt]eū:ante nō pñt colligere nec tentare:dat eis deus cibū qui vult r quē vult:qz neminez sibi icorporare pñt nisi dñs pmittat:sequitur de cibo nostro: qz[aperiēte te manū tuā]r ptātez q̄ abūde reples quos vis: r pleniter te impēdēte manificentiam[omnia]que implenda sunt[implebuntur bonitate]r gratiarū largitione: quia a te habet homo quicqd boni habet. Et econtrario

30 Auertente aūt te faciē † turbabunt:auferes spūz eo͛ r deficiēt: r in puluerē suum † reuertētur.

† tuā 30 † conuertentur.

Auertēte aūt te faciē]i.si illa neglexeris q̄si nō curādo de eis[turbabunt].s.fame r defectu nāe:imo p istuz modū[auferes spiritū eo͛]quo viuificant[r deficiēt]ruendo in mortem[r in puluerē suū]i.in mām sue pme originis[reuertentur]p putrefactionē. Mystice. Quia multi impleti bonitate dei sibi tribuerūt inani gloria elati: volens de⁹ eis pbare q̄ nō a se sed ab ipso hñt vt cū bonitate habeāt r humilitatez: aliqñ eos pturbat auertēdo ab eis faciē.i.subtrahēdo beniuolentiā r cadūt in tentationē variā r ita ostendit illis:qz q̄ iusti erant r recte ambulabāt ipso regēte fiebat:viliter ḡ turbant. Turba enim tribulationis remouet spm elationis. vñ sequit[auferes spiritū eo͛]scz superbie quo inflātur[et]eo amisso[deficiēt]in se vt pficiant in te.i.de seipsis nō presument[et]sic de peccatis penitētes[in puluerē suū]scz humilitatis[reuertētur]recognoscētes se esse puluerem r cinerē

31 † Emitte spiritum tuum r creabuntur: r † renouabis faciem terre.

† emittet † innouabis.

Emitte spiritū tuū]i.dabis tue voluntatis imperiū r effectum:r que mortua sunt[creabunt]i.de nouo formabuntur scz in eadē specie fm cursuz nāe[r renouabis faciē terre]i. statū terreno͛ r mortaliūz in aialibus volatilib⁹ r alijs per subtractionē cure tue pdītis. Mystice. Ablato spiritu eoruz quo iflant r corrūpunt[emitte spiritū tuū]sanctū qui creat nouos r eo misso[creabunt]i.recreabunt r reformabūtur: sed qz est nouitas status hoīs:ideo dicit creabunt scz in operibus bonis:r ad iustitiā:a spiritu enim eius accepimus gratiam vt iuste viuamus:qz ipse est qui iustificat impiūm[r renouabis faciē terre]i.terreno͛ vt habeāt faciē euntis in hierusalem:cū ante pro diuersis generib⁹ peccato͛ haberēt diuersas facies aialium:hoc est nouos hoīes facies spiritu mentēs sue renouatos cōsitētes q̄ nō a se sed a te sunt iustificati r boni vt gratia dei sit in illis. Facies quippe terre renouatur cum anima peccatoris ad iustitiam dei reformatur. Et quia a deo sunt omnia bona:ergo

32 Sit gloria domini in † seculum: letabitur dominus in operibus suis.

† eternū.

Sit]r duret[gloria dñi]i.glorificet dñs pro tam multis r magnis beneficijs r nō ad tēpus:sed[in seculū]i.absqz termino r in eternuz r[letabit dñs in operib⁹ suis]i.in creaturis ad suā gloriā ordinatis. Vel[sit gloria dñi]nō nostra[in seculū]i.semp vt qui gloriat in dño glorietur. r dicat nō nobis dñe nō nobis:sed nomini tuo da gloriā. bona etenim vita nostra nō virtus nostra est:sed ipsius gloria q̄ operatur:r velle r pficere in nobis:r sic[letabit dñs in opibus suis]que in nobis facit nō in nostris quasi nostris:qz opera nr̄a si mala sunt p iniquitatē nostrā mala sunt. si bona sunt p gratiam dei sunt bona:letatur aūt dñs de nobis cum bene viuimus:r gaudet eternus pastor si ouē suam inuenit quā perdiderat:letatur etiam dominus in operibus suis:qz placent domino qui sunt creati per eum in nouitate vite

1.Cor.1. ps.113.

33 Qui † respicit terram r facit eam tremere: q̄ tangit montes r † fumigant.

33 † aspicit † fumigabunt.

Qui respicit terrā r facit eā tremere]vt patet sepe factū in terremotu pcedēte ex diuina ordinatione[qui tāgit mōtes]altos tactu fulguris[r fumigāt]i.fumū emittunt ex illo igne fulgureo:hoc factū est cū descēderet dñs in montē synai ad dandū legē:r adhuc sepe fit ad incutiendū nobis timorem. Mystice. Subdit de operibus suis q̄liter illa faciat.d.[Qui respicit]misericordia sua[terra]humani cordis a se auersaz que spinas peccato͛ germinabat vel sibi vires bonitatis r opulētie sue tribuebat[r facit eā tremere]r timere de peccati cōsciētia:nā tūc sibi requiescit deus:sic respexit dñs Petrū r fleuit amare:melior est tremor humilitatis q̄ cōfidētia elationis[qui tangit]cōpunctione r ispiratione vel aduersitate[mōtes]i.supbos r se iactātes[et]tacti[fumigant]i.plorāt pro peccatis vt ponat nomē cause pro effectu:fumus eniz lachrymas excitat. Vel[fumigāt]i.incēsum orationū sursum ad deū mittūt. Fundit peccator pect⁹ suū:fundit lachrymosam orationē:r sic fumigat sacrificiū cordis lachrymarum r precū ad deū his predictis que facit dñs inspectis

34 Cantabo domino in vita mea: psallam deo meo quādiu sum.

34 ps.145.

Cantabo dño]i.laudabo dñm r ei leto animo gratias referam nō in lingua tñ:sed[in vita mea]i.ex iustitia r operib⁹ vite mee:iō sequit[psallā]bene operādo[deo meo]i.ad honorē dei mei[q̄diu sum]i.in bono ope pseuerādo: psallere ad bonā opationē pertinet:q̄diu sum ad boni operis pseuerantiā. Nō eniz qui ceperit sed q̄ pseuerauerit vsqz in finem hic saluus erit. Vel[cātabo dño in vita mea]pñti r futura[r psallā deo meo q̄diu sum]i.sine fine:qz in illo fine sine fine quē sp amabim⁹ semp laudabimus. Nō enim erit alius act⁹ illi⁹ vite q̄ psallere sine fastidio r sine fine. Unde rogo vt

Mat.10

35 † Iocundum sit ei eloquium meum: ego † xo delectabor in domino.

35 † suauis sit ei disputatio mea. † aūt iocundabor.

Iocundū sit ei]i.corā eo suaue r placitū[eloquiū meū]in cōfessione laudis r peccato͛. Oībus modis optandū r studendū est nobis vt eloquiū nostrū deo sit iocunduz:felix est aia cuius eloquio delectat deus. Nō enim in illis delectatus est:de q̄b⁹ ait. Populus hic labijs me honorat:cor āt eo͛ longe est a me. ppterea hec sancta aia subdit[ego vero delectabor in dño]tanq̄ in summo bono r in nullo alio. Ecce bona cōmutatio:suauis est tibi ipsius gratia sicut ei tuuz eloquiū. Nam si tu in dño delectaris ipse delectat in te. Si iocunda sunt tibi eloquia eius iocunda sunt ei eloquia tua. Ego inquā delectabor in domino:r exemplo meo prouocati

Mat.15

36 Deficiant peccatores a terra: r iniqui ita vt non sint: benedic anima mea † domino.

36 † dñm

Deficiāt peccatores]qui scz in se peccāt[a terra]idest a terrenis opibus r peccatis deficiant a suo spiritu:r ab eo quod terra sunt r terrā amant ne iam sunt qd prius erāt[r iniqui]qui peccāt in proximos:scz deficiant[ita vt non sint]iniqui sed

iusti vt desinant esse qđ erant: ⁊ icipiāt esse qđ nō erāt. Juxta qđ dicit. Uerte impios ⁊ nō erunt. vidit hoc iste. s. q̄ peccatores ⁊ iniqui deficiāt: ⁊ īpletus gaudio iterat p̄ncipiū dicēs [benedic aīa mea dn̄o] scz pro oībus eius beneficijs: p̄ B innuēs q̄ finis bonoꝝ similis est p̄ncipio: ⁊ q̄ laus dei semper durare debet. Iterū animā suā ad benedicēdū dn̄o pro tātis eius b̄n̄ficijs incitat: q̄ enim dn̄o pro tantis eius bonis digna retribuere non possumus saltem pro modulo nostro laudes referre debemus.

Puer. 12

Oratio.

Nclite oīpotēs deus qui fructu locuplete terrā aridam satiasti: da nobis spirituali mente gscēsum tue glorie conuerti: vt dum te in celis suspicimus illa semp̄ que sunt celestia meditemur. Per dn̄m.

¶ Incitatio ad dei laudē pro beneficijs ⁊ mirabilibus diuinis populo israeli t̄pibus diuersoꝝ patrum antiquorum exhibitis. Psal. CIIII.

Onfitemini domino ⁊ inuocate nomē eius: annuntiate iter gētes opera eius.

1

Auctor psalmi p̄pheta dauid. ¶ Titulus aūt eius est all'a: ⁊ est p̄mus psalmus in eis. s. viginti q̄bus all'a prenotat̄: in q̄bus oībus magnalia dei cū exultatione dicunt̄. Cuius verbi vel potius verborū iterpretatio est laudate dn̄m allelu laudate ia nomē dei inuisibilis: qđ ei tn̄ conuenit: ⁊ iō inde psalmus incipit hic p̄mū angelicū verbū. s. all'a positū inuenit̄: nec ante a quoq̄ scriptoꝝ positū est qđ nulla lingua mutare p̄sumpsit. ¶ Materia. Recitatio beneficioꝝ dei populo israeli tēporib⁹ quinq̄ patrū exhibitoꝝ. ¶ Intētio. Monere fideles ex cōsideratione hoꝝ beneficioꝝ deū semp̄ timere, amare, ⁊ laudare. ¶ Sn̄ia in gn̄ali. Propheta qui supra suo exemplo monuit oēs ad laudādū deū: nunc in isto psalmo directo sermone excitat ⁊ inuitat sp̄aliter electos ex israel ad laudē diuinā ex cōsideratione ⁊ recordatione b̄n̄ficioꝝ ⁊ mirabiliū diuinoꝝ t̄pe Habrae Isaac, ⁊ Jacob, Moysi, ⁊ Josue, exhibitoꝝ. Hec aūt sunt terre chanaan p̄missio: cōtra hostes fortis p̄tectio ipsius populi israel in terra egypti multiplicatio: a seruitute egyptiaca liberatio: in deserto sustētatio: in terrā p̄missam cū gaudio itroductio. ¶ Sn̄ia in sp̄ali. Propheta ergo a laude incipiēs quā titulus prenotat ait [Cōfitemini domino] cōfessione laudis. i. laudate dn̄m pro beneficijs ab eo acceptis: ⁊ sic post cōfessionē [inuocate nomē eius] . i. rem nominis eius crebris orōnibus pro alijs obtinēdis: dn̄s est nomē illi: ⁊ ideo sic inuocate vt vos seruos faciatis. Cōgruus ordo vt prius sit laus post inuocatio: q̄a laudās audietur. Exaudit quippe dn̄s inuocātē quē videt laudantē: laudātē aūt videt quē p̄bat amantē: nō est enim speciosa laus in ore peccatoris: ⁊ ne laus maneat solū in vobis: ⁊ salutē vestrā tm̄ queratis [annūtiate iter gētes] q̄ amor dn̄i in pascēdis eius ouibus maxime ostēdit̄ [op̄a eius] sue p̄tātis ⁊ bonitatis declaratiua. s. creationis, recreationis, vltionis, retributionis.

Alleluia q̄ sic interpretatur.

Laus speciosa nō ē in ore peccatoris.

2 Cantate ei ⁊ psallite ei: narrate omnia mirabilia eius: laudamini in nomine sancto eius.

¶ Cantate ei] voce ⁊ corde [⁊ psallite ei] in op̄atiōe. i. ⁊ verbo ⁊ opere laudate. Ore quippe cantat̄. psalterio aūt manibus psallit̄: ⁊ sic [narrate oīa mirabilia eius] vobis cognita ⁊ manifesta [⁊ laudamini in noīe sancto eius] . i. bene op̄amini ex intētione glorie diuine nō proprie: sic vt de illis operib⁹ laudemini in noīe dn̄i: ad cui⁹ honorē sunt facta vt de bono op̄e homo nō in se tanq̄ in virtute sua: sed in dn̄o a quo hꝫ, glorietur. Nō enim vetat laudari bonos: sed nō nisi in dn̄o qui bonos facit cui omne bonū debet ascribere ⁊ in oībus eius gloriam querere: luceāt opera eoꝝ corā hoīb⁹ nō eo fine vt ipsi videātur ab eis sed vt vidētes op̄a bona glorificēt patrem qui in celis est. Hoc est laudari in nomine sancto eius.

3 Letetur cor querētium dn̄m: querite dn̄m † ⁊ cōfirmamini: querite faciem eius semper.

† Confortamini.

¶ Letetur cor] ⁊ si nō corpus [querētium dn̄m] . i. letanter ⁊ iocūde querat ⁊ amore magis q̄ timore ei seruiat̄. Sic enim dn̄s querit̄ cū sp̄ualiter cor in dn̄o letat̄. Nō enim queritur passib⁹ corporis: sed affectu cordis. Et quāto plus in eo gaudes, tanto verius eū queris [querite] desiderādo ⁊ bene operādo [dn̄m] in premiū nō aliq̄d preter ip̄m [⁊ cōfirmamini] in inquisitione: nec cesseris neq̄ pusillanimes sitis pro temptatione: q̄ estis certi de inuētione: forti enim ⁊ firmo aīo opus est in seruitute dei: q̄ vt dicit Hieronymus. Maxima pars christiane religionis ꝯstat in aīo [querite faciē] . i. p̄ntiā [eius semp̄] ⁊ sine itermissione in hac vita quomodo eam videre possitis in alia. Que etsi iam per fidem inuenitur: tamen adhuc semp̄ querēda est vt post per speciem habeatur.

Hiero.

4 Memētote mirabilium eius que fecit: prodigia eius ⁊ iudicia oris eius.

¶ Memētote mirabiliū eius que fecit] nobiscū ⁊ cū patrib⁹ nostris multipl'r benefaciēdo eis ⁊ memētote [p̄digia eius] procul dicētia aliq̄d aliud venturū maiora. s. miracula q̄bus aliquid futurū significabat̄ [⁊ iudicia oris eius] iusta ⁊ recta que loquendo ad Moysen fieri indicauit ⁊ per eum in lege mādauit. Et subiungit quibus hoc dicimr

5 Semen Habraā serui ei⁹: filij Jacob electi eius.

¶ Semē Habraam] . i. vos qui estis semē habrae s̄m fidem ⁊ eius fidē imitaturi debetis ista memorari: habrae inq̄ sp̄cialis [serui eius] scz dn̄i ⁊ qui estis [filij Jacob] . i. imitatores luctādo cōtra vitia ⁊ supplantādo ea simil'r debetis ista memorari: Jacob dico [electi eius] scz dn̄i quem elegit in figura reprobato Esau p̄mogenito. Et debetis memorari: quia

1. Paral. 16.

6 Ipse dominus deus noster: in † vniuersa terra iudicia eius.

† omni

¶ Ipse] idem [dn̄s deus noster] scz est p̄ verū cultum ⁊ fidem qui fecit hec mirabilia: ⁊ etiā q̄a [in vniuersa terra] nō tm̄ in iudea sunt [iudicia] ⁊ precepta [eius] iusta ⁊ recta: q̄ in omni terra est gloria eius vbiq̄ predicant iudicia eius. q. d. nō putetis filios habrae ⁊ Jacob tm̄ esse in vna gente s̄m carnē: q̄a vbiq̄ sunt fideles quibus iudicia sua manifestat. Ideo etiam debetis esse memores: quia

7 Memor fuit in seculum testamenti sui: verbi qđ mandauit in mille generationes.

¶ Memor fuit testamēti sui] scz noui [in seculum] . i. in eternum duraturi iplendo p̄missa in eo. Deinde vt determinet cuius testamēti: subdit [verbi qđ mandauit in mille gn̄ōnes] mansurū. i. in oēs q̄bus ex fide est viuēdum: mille enim propter numeri p̄fectionē pro oībus accipit̄: quādiu enim generatio gn̄ationi succedit: tādiu mādatū est viuere ex fide: hoc est verbū fidei qđ predicamus vt iustus ex fide viuat: ⁊ huic fidei hereditas eterna in nouo testamento p̄mittitur.

8 Qđ disposuit ad habraā: ⁊ iuramēti sui ad isaac.

¶ Quod disposuit ad habraā] ⁊ pepigit cū eo sibi p̄mittēdo dicens. In semine tuo benedicent̄ oēs gētes. Non q̄ habraā testamētū nouum legerit: sed q̄a ipse fidem vnde est nouū testamētū disponēte domino habuit: ⁊ memor fuit [iuramēti sui] qđ disposuit vel pertinentis [ad Isaac] de quo dixi Habrae. In Isaac vocabitur tibi semen. Iuramētum firmam dicit promissionem tanq̄ iuramento firmatam.

Act. 3.

Gen. 21.

9 Et statuit illud Jacob in preceptū: ⁊ israel in testamentum eternum.

1. Paral. 16.

¶ Et statuit] . i. firmauit [illud] scz testamētum ⁊ verbū fidei ipsi [iacob] adhuc luctanti [in preceptū] precipiēdo ei vt firmiter

miter crederet illud iplendū[⁊ israel].i.ipsi iacob iam israel facto[in testamētū].i. pmissum[eternū] ⁊ eternaliter mālurum:idest ꝙ ex ipso verbo ⁊ precepto impleto daturus esset aliud eternum. Ecce illud verbum ⁊ in precepto est quo ad opus ⁊ in promisso quo ad mercedem.

10 **Dicens tibi dabo terram chanaan: funiculum hereditatis vestre.**

1. Paralip. 16.

Dicēs tibi]o habraam Isaac ⁊ Jacob[dabo terram chanaan]scz pmissionis:idest qđ per eam significat̃: scz eternaꝫ hereditatē: ⁊ hoc sic scz[funiculum].i. mēsurā diuisionis cuilibet cōpetentē[hereditatis vestre].i. iure hereditario possidendam. Hoc aliqđ eternū significat: scilz terram viuentium que electis ɓm exigētiā diuersoꝝ meritoꝝ per diuersas mansiones in hereditatē distribuitur. Dedit eniꝫ eis terrā pmissionis in figura eterne hereditatis: ⁊ sicut funiculo distributa est terra pmissionis in diuersas partes: ita in domo celesti diuerse sunt mansiones. Cōgrue aūt hereditas celestis dicit̃ terra chanaan: iterpretat̃ enim chanaan humilis: ꝗa in eā nemo intrat nisi humilis. Deinde exequitur hystoriam veritate notissimam. q.d. hoc promisit deus

Chanaan humilis interpretat̃.

11 **Cū eēnt numero breui: paucissimi ⁊ icole † eius.**

† ea

Cum]adhuc[eēnt]scz habraā Isaac ⁊ Jacob[numero breui] ⁊ paruo anteꝗ̄ in egypto multiplicarentur[paucissimi]ad inhabitādū terrā illam[⁊ incole].i. aduene ⁊ pegrini[eius]scz terre chanaan terre aliene: quādo enim ibi patres habitauerunt Habraā Isaac ⁊ Jacob anteꝗ̄ eam in hereditateꝫ acciperent in semine suo paucissimi erant ac inquilini ⁊ incole eius non domini ⁊ indigene

12 **† Et pertransierunt de gente in gentem: ⁊ de regno † ad populum alterum.**

† trāsierunt. † in

Et ptransierūt]inde dispositione dei[de gēte]in cuius terra habitabāt scz chanaan[in gentē]alterā.s. egyptiaꝫ: ⁊ repetit dicēs[⁊ de regno]vno: scz terre pmissionis que dicitur regnum: nō ꝙ tunc eēt: sed ꝙ futurū eēt ibi regnum israel[ad populū alterū]idest alterius regni.s. egyptioꝝ: hoc aūt facere vel in hoc pdurare nō suis viribus potuerunt: sed deus

13 **Non † reliquit hominem nocere eis: ⁊ corripuit pro eis reges.**

† dimisit hominj.

Non reliquit].i. nō permisit[hoieꝫ nocere eis]scz patriarchis notabili nocumēto[⁊ corripuit]per internā inspirationē occulte: vel per angelū expresse: vel per exteriorē afflictionē [pro eis reges] volētes eis iniuriari vt regem egypti ne noceret habrae: ⁊ regē gerare ne noceret Isaac: ⁊ alios ne nocerent iacob: dicēs eis per talem correctionē monēdo

14 **Nolite tangere Christos meos: ⁊ in prophetis meis nolite malignari.**

Nolite tangere]exteriori iniuria[christos meos].i. vnctos meos vnctione spūali scz gratia speciali. Et bene dicit christos: qꝛ iam tunc christiani erāt ⁊ si latēter. Unde in euāgelio Habraā exultauit vt videret diē meum/ vidit ⁊ gauisus est. Nullus eniꝫ pter hāc fidē vel ante icarnationē vel post deo recōciliatus est. Unus eniꝫ mediator dei ⁊ hominū hō christus Jesus[et in pphetis meis].i. cōtra pphetas meos[nolite malignari].i. interiori affectu iniuriari: qui ⁊ si nō scripserunt futura cum preuiderunt ⁊ factis propheticauerunt: ⁊ licꝫ occultius: tamen dominum prenuntiauerunt. Deinde narrat quomodo factum sit vt transirent. d.

Joā. 8.

1. Timo. 2.

15 **Et vocauit famem super terram: ⁊ omne firmamentum panis contriuit.**

Gen. 41

Et vocauit]deus[famē sup terraꝫ].i. dixit vt fames esset ⁊ iussit eē in actu que iam erat in dispōne: ⁊ eam ac si vocaret venire fecit. Et quō vocauerit famē exponit. d.[et]idest ꝗs [omne firmamētū panis]qui cōfirmat cor hominis.i. omnē virtutē ⁊ fortitudinē sustentationis[cōtriuit].i. cōsumpsit ⁊ annihilauit ⁊ propter hoc transierunt.

16 **Misit añ eos virū: in seruū venūdat' est ioseph.**

Misit].i. mitti pordinauit[ante eos].i. ante iacob ⁊ filios eius[virū]scz Joseph a virilitate sic dictū: qui vēditus a fratribus fuit in egyptū pparare patri ⁊ fratrib' suis hospitium ⁊ alimētū. Uide quō deus vtitur bene ⁊ in bonū malis operibus hoiuꝫ: sicut ⁊ illi male vtunt̃ bonis opibus dei. Et subdit quē ⁊ quō misit. d.[in seruū venūdat' est ioseph]ismaelitis pmo a fratrib' suis: postea pncipi egypti ab ismaelitis.

17 **Humiliauerunt in cōpedibus pedes eius: ferruꝫ pertrāsijt animā eius: donec veniret verbū eius.**

Gen. 39.

Humiliauerūt]egyptij[in cōpedib'].i. in vinculis[pedes eius]qꝛ ad falsam accusationē dñe sue fuit in carcere religatus ⁊ preter mala corporis[ferrū].i. tribulatio dure necessitatis[ptransijt aiam eius]vt ⁊ de Maria dicit̃: qꝛ cōpedib' ferreis nō solum fuit afflictus in corpore: sed etiaꝫ in mente: ita vt etiā timor mortis eū inuaderet. Et in hac tribulatione fuit Joseph[donec veniret verbum eius]idest compleretur ⁊ verificaretur in euentu interpretatio somniorum. Sed nō non fuit ab eo illud verbum: quia

18 **Eloquium domini inflāmauit eū: misit rex ⁊ soluit eū: princeps populoꝝ ⁊ dimisit eum.**

Gen. 41

Eloquiū dñi].i. spūs pphetie reuelans mysteria vel verbū dei inspiratū ei p spiritū sanctū[inflāmauit]vel igniuit ⁊ aspirauit[eum]iterius mētem eius illuminādo de occultis.i. viuaciter incitauit eū vt futura diceret[misit rex]pharao hoc cognito ad principē carceris[⁊ soluit]a vinculis[eū]cōpeditum[princeps populoꝝ]scz ideꝫ ipse rex vel putifar ꝗ erat princeps exercitus pharaonis[⁊ dimisit]abire a carcere liberum[eum]prius inclusum ⁊ post

19 **Constituit eum dominum domus sue: ⁊ principem omnis possessionis sue.**

Ibidem

Constituit]rex[eū]scz Joseph[dñm domus sue].i. omniū rerum domesticarū ⁊ familiariū: ꝗa cōmisit ei regimē hospitij sui vt illud tanꝗ̄ dominus disponeret[⁊ principem omnis possessionis sue]quia prefecit eū toti terre egypti vt omnes sibi tanꝗ̄ principi obedirent

20 **Ut erudiret principes eius sicut semetipsum: ⁊ † senes eius † prudentiam doceret.**

† seniores. † sapien

Ut erudiret pncipes ei']scz pharaonis[sicut semetipsuꝫ] in terre gubernatiōe.i. vt moderaret ⁊ regeret officia aliorū pncipū ɓm voluntatē suā[⁊ senes eius prudētiā doceret]informādo eos ⁊ cautos faciēdo de futura fame ⁊ de frumētis custodiēdis vt sibi puiderēt ne fame interirēt: vel imbuēdo eos sciētia diuina: qꝛ credēdū est tātū virū nō de solis corporalibus: sed etiam de spiritualibus curam gessisse

21 **Et intrauit israel in egyptum: ⁊ iacob accola fuit in terra cham.**

Et]post ioseph: ita eo sublimato ⁊ fame cogēte[intrauit israel]scz Jacob cū suis filijs ⁊ familia eoꝝ[in egyptū]ad mandatū Joseph vt fame durāte posset ibi viuere[⁊ Jacob ꝗ est ⁊ israel[accola].i. colonus ⁊ aduena non dñs ⁊ idigena[fuit in terra cham].i. in egypto: cuius dñs fuit cham reprobus filius Noe: ⁊ de ipso cham cui pmitiuus fuit chanaan egyptij traxerūt originē. Deinde narrat que in egypto gesta sunt. d.

22 **Et auxit populum suum vehementer: ⁊ firmauit eum super inimicos eius.**

Et]sibi[auxit]fecūditate nascēdi[ppl'm suū]scz filios israel[vehemēter].i. valde[⁊ firmauit eū]nō statim sed postea:

idest robustum fecit ppter multitudinē] sup inimicos eius] scz egyptos vt eēt robustior quasi illi. Uel] firmauit euz sup inimicos eius] p magnalia q̄ in manu potēti p signa ꝛ portenta dei sui metuēdi facti sunt ꝛ honorandi. Quomodo aūt hoc factum sit:quia iam breuiter proposuit:consequēter plene narrare ꝛ latius explanare incipit

Ver. 23 †**Conuertit cor eorum vt odirent populuz eius: ꝛ dolum facerent in seruos eius.**

Conuertit] deus.i.cōuerti pmisit:nō enim de⁹ cuiusqꝫ peccati vel mali est auctor] cor eoꝝ] scz egyptioꝝ sponte puersuz nō malū imittēdo:sed gratiā nō infundēdo] vt odirent pplm eius] scz filios israel cū augerētur] et] vt] dolū facerēt in seruos eius] vt ope ꝛ labore minuerētur:ꝛ vt laborē eoꝝ nō remunerarēt.Ex eo ḡ q̄ dn̄s populū suū multiplicauit ꝛ ei bene fecit illi ad inuidiam moti sunt. Inuidia enim est odium felicitatis aliene.Deinde quomodo odio illorum vsus sit ad gloriam suam incipit exponere dicens

Inuidia quid est.

Ver. 24 Exo.3. **Misit moysen seruum suum †aaron quem elegit ipsum.**

Misit] s.dn̄s qui oīa poterat vt doceret qua moderatiōe hec egisset] Moysen seruū suū] ad releuāduz grauamē populi sui ꝛ ad liberādū eū de egypto] ꝛ ipm aaron] etiā] quez elegit] vt eēt ei coadiutor ad hoc cum eo exequendum sufficeret dicere quē elegit:sed addit ipsum s̄m consuetudinē diuine locutionis ad explanationem

25 **Posuit in eis verba signorum suorum ꝛ prodigiorum:in terra cham.**

Posuit in eis] scilz moyse ꝛ aaron] verba signoꝝ suoꝝ] .i. mirabiliū minoꝝ] et] etiā] pdigioꝝ] .i.mirabiliū maiorum: que aliqd portēdebāt fiendoꝝ] in terra chaz] .i.in terra egypti:hoc est mādata ad pharaonē que fuerūt signoꝝ ꝛ pdigiorū cā. Uel] posuit in eis verba] nō vocū ꝛ sonoꝝ qb⁹ fierent signa ꝛ pdigia:multa enim sine verbis sunt facta:sꝫ verba signoꝝ ꝛ pdigioꝝ.i.p eos fecit signa ꝛ pdigia que tanq̄ verba aliqd significabāt. Quia enim illa que facta sunt non erant significationis inania sicut verba que loquūtur: ideo ꝛ ipsa dicta sunt verba. Que aūt signa fecerit subdit

Exo.10. 26 **Misit tenebras ꝛ obscurauit:† ꝛ non †exacerbauit sermones † suos.**

Inō habet et. Iexacerbauerūt. Ieius

Misit tenebras] densissimas tribus dieb⁹ sup egyptios] ꝛ obscurauit] scz totā terrā egypti q̄ nullus aliū videre poterat:per qd ostēdit corda eoꝝ obscurata qui pcepta dei spernebāt. Et hec fuit nona plaga in ordine:sed hic pmo eā ponit qa est cōpetēs initiū plagarū cecitas:sine qua nō incurrissent ceteras] ꝛ non exacerbauit sermones suos] .i.acerbos ꝛ duros nō fecit sed dulcorauit:qꝛ cūꝫ pharao pmittebat pniam remouebat penā:ꝛ qꝛ eos durissimos patiētissime pferebat donec oīa q̄ in eis facere dispo suerat ex ordine cōplerētur

27 **Conuertit aquas eorum in sanguinem: ꝛ occidit pisces eorum.**

Cōuertit aquas eoꝝ] scz egyptioꝝ] in sanguinē] in signū q̄ aquas maris rubri verteret eis in mortē] ꝛ occidit pisces eorum] q sibi nāliter nutriunt. Per aquas sacraꝫ scripturā:ꝛ p sanguinē hereticas sentētias accipimus.p pisces iō q pambulant semitas maris:ipsos curiosos scrutatores intelligere possumus qui ex sacra scriptura sensus hereticos eliciunt: ꝛ sic aquam in sanguinē vertunt ꝛ moriuntur. Hec est hic plaga secunda que in exodo ponitur prima.

Ver. 28 †**Edidit terra eorum ranas:in † penetralibus regum ipsorum.**

Idedit terram. Ipenetrabilibus.

Edidit terra eoꝝ ranas] ꝛ hoc nō tm̄ extra domos:sed etiā] in penetralib⁹] ꝛ cubiculib⁹] regū ipsoꝝ] .i. pncipuz egypti: tanta enim ranarū fuerat multitudo vt etiā in absconditis ꝛ interiorib⁹ domoꝝ nō deessent:per qd significabat pncipes socios ranarū futuros sub aquis:p ranas possumus intelligere adulatores qui nūc sunt stipatores pncipū ꝛ] in penetralibus ipsoꝝ] hec est plaga tertia que in exodo est secunda

Dixit ꝛ venit cynomia ꝛ cynifes: in omnibus finibus eorum. 29

Dixit] .i.pcepit deus] ꝛ venit cynomia] .i.maior musca scz canina] ꝛ cynifes] .i.musce minutissime aculeis per moleste vt culices ꝛ nō pauce:imo] in oībus finib⁹ eoꝝ] scz egyptiorūz. Et que iactātia est regis que nūc par est muscis:per ista intelligunt detractores qui sicut musce pungūt ꝛ vbiqꝫ cōsistunt. Ecce plaga hic quarta: sed in ordine cynifes ad plagam tertiam ꝛ cynomia ad quartam pertinent.

Posuit pluuias eorum † grandinez:ignem comburentem in terra ipsorum. 30

Posuit pluuias eoꝝ grādinē] .i.pro pluuia que fecūdabat facta est grando que tacta arefecit] ignem comburentē] per coruscationē:idest fulmina sua posuit] in terra ipsorum] qa in illa plaga grando ꝛ ignis pariter ferebantur.

Et percussit vineas eorum ꝛ ficulneas eorum: ꝛ contriuit † lignum finium eorum. 31

Iomne

Et pcussit] grādine ꝛ fulminib⁹] vineas eorum ꝛ ficulneas eoꝝ] ꝛ vi grādinis ꝛ fulminū] cōtriuit] .i.cōfregit] lignuz] .i. multitudinē lignoꝝ] finium eoꝝ] .i.in terra egypti. Nec dubium quin etiā sata perierint vbi maiora pcussa sunt. hec est plaga qnta sed in ordine fuit septima. Per pluuias sacra ꝛ salutaria eloquia:p grādinē prauas cogitationes:p ignē peccatū mala accēdēs possumus intelligere:per vineas aliquatenus mordaces in loquendo:ꝛ per ficulneas suauiter ꝛ dulciter loquentes accipere.

Dixit ꝛ venit locusta ꝛ brucus: cuius non erat numerus. 32

Dixit] .i.pcepit deus] ꝛ venit locusta] que est paruum aial hn̄s crura retro longiora:nō satis in altuz volans] ꝛ brucus] quidā vermis sic dictus eo q̄ breuis sit ꝛ breuiter duret] cuius] scz locuste ꝛ bruci] nō erat numerus] pre multitudine

Locusta quid est. Brucus quid est.

Et comedit omne fenum in terra eorum: ꝛ comedit omnem fructum terre eorum. 33

Et comedit] locusta ꝛ brucus] omne fenū] .i.herbaz] in terra eoꝝ] vt cib⁹ iumētis deficeret] ꝛ comedit oēm fructum] segetū] terre eoꝝ] vt etiā hoīes cibū nō haberēt. Una plaga est locuste ꝛ bruci que hic est sexta: sed in exodo est octaua. Per locustas ꝛ brucos que totū nūc fenū ꝛ herbā: nunc fructum consumit:possumus intelligere adulationez que fenūz seu herbam consumit quando verba alicuius inuanum extollit:fructum quando opera corrumpit.

Et percussit omne primogenitum in terra eoruz: primitias omnis laboris eorum. 34

Et percussit] .s.occidēdo] oē pmogenitū] .i.pmogenita] oīs laboris eoꝝ] .i.ad oēm laborē valētiū: vel hoīuz labore ꝛ studio nutritoꝝ:ꝛ hec sunt pmogenita pecorū q̄ sil'r pcussit. hec plaga est hic septima:sed in exodo decima:ꝛ est plaga nouissima excepta morte in mari rubro. Primogenitū est fides q̄ pma perit cāpū qua extincta sequitur mors eterna. Et notādū q̄ cū sint decē plage quas Moyses in exodo ponit: nec oēs hic ppheta cōmemorat:nec eo ordine quo ibi narrātur:qꝛ libera est laudatio de qua hic agitur a lege texēdis hystoriā de qua ibi tractatur. Addit quoqꝫ hic qd hystoriā nō habet:ꝛ pterit qd illa habet auctoritate eiusdē spūs q p hystoricū locutus est:hic ergo septem mala dat egyptys contra septem beneficia que post dicet data hebreis. Unde subdit

Et eduxit

In 35 **Et eduxit eos † cum argento ⁊ auro: ⁊ non erat in tribubus eorum infirmus.**

¶ Et eduxit eos] de egypto [cū argēto ⁊ auro] ab egyptijs pe tito ⁊ obtēto cū q̄ egressi sūt deo id pmittēte p laboris merce de quā egyptij detinuerāt iniuste. Ecce pmū bñficiū: qr ⁊ ipsi tales erāt vt nōdū possent ptēnere mercedez laboꝝ suoꝝ: sz tpalē: tñ debitā ⁊ iustā. Et h eis fecerat g talia iure passi sūt ⁊ qũuis p dolū ab inigs boib᷒: tñ qd sibi reddi debuit abstule rūt. In quo spūalr figuratū est phariseos siue hereticos a catholicis expoliari bisq̄ l ꝟbis vl' scripturis coꝝ tabernacula dei. i. eccl'ie dei ꝯgrua repiunt. Deide seq̄ scdz bñficiū [⁊ nō erat i tribubus coꝝ ifirmus] aliqs. s. corpe lz aio: ⁊ h fuit magnū ⁊ speciale dei bñficium ⁊ migraturis valde necessarium vt oēs simul absqz impedimēto possent egredi de egypto.

36 Exo.12. **Letata est egyptus in profectione eorū: quia incubuit timor eorum super eos.**

¶ Letata est egypt᷒] i. egyptij sūt letati [in pfectiōe] i. recessu [coꝝ] de egypto pp plagas q̄s patiebant in hebreoꝝ presentia [qr incubuit timor coꝝ] . s. hebreoꝝ [super eos] . s. egyptios. Ex hoc. n. q᷒ oēs pmogeniti subito erāt mortui timebāt oēs alij mori si ampli᷒ filij isrl' morarent i terra egypti. Uel h itelligēdū est post vltimā egyptioꝝ mortē i mari rubro. s. egyptios timuisse residuos ne hebrei redirent ⁊ coꝝ reliqas magna facilitate ptererēt ⁊ delerēt. Deide seq̄ tertiū bñficiū

37 Exo.13. **Expandit nubem in protectionem eorum: ⁊ ignē vt luceret eis per noctem.**

¶ Expandit nubē in ptectionē] ⁊ in refrigeriū [coꝝ] ꝯtra estū ⁊ ardorē solis per diē [⁊ ignē] i. colūnā ignis. s. expādit [vt luceret eis] contra tenebras [per noctez] ne errore itineris desolarentur. Deinde sequit quartum beneficium.

† car/ nes. 38 Exo.16. **Petierunt † ⁊ venit coturnix: ⁊ pane celi saturauit eos.**

¶ Petierūt] . s. a deo remediū famis nō qōcūqz sz delicatū. s. carneā [⁊ venit coturnix] i. multitudo coturnicū que solēt in maritimis abūdare. Deinde seq̄ qntū bñficiū [⁊ pane celi] i. māna de celo descēdēte ⁊ celestē panē. s. sctāz eucharistiaz signāte [saturauit eos in abundātia. Deide seq̄ sextū bñficiū.

39 Exo.17. **Dirupit petraz ⁊ fluxerunt aque: abierunt in sicco flumina.**

¶ Dirupit [percutiendo [petrā] qr dirupta ⁊ diuisa est ad pcussionē virge moysi vt fieret via aqs erūpētib᷒ [⁊ fluxerūt aq̄] in tāta abūdātia q᷒ [abierūt] ⁊ cucurrerūt [in sicco] . i. in locis pri᷒ aridis [flumina] ita vt biberēt boies ⁊ iumēta. Hec petra fuit chřs ō q̄ flueta grē prūpūt: de gnqz foramib᷒ i corpe sui᷒: de q̄ etiā sacre scripture fluūt q̄ nos reficiūt ⁊ hec flueta grē ac scripture abierūt in siccū ⁊ desertū gētiū. his aūt oib᷒ bñficijs de᷒ cōmēdat i habraā meritū fidei: seq̄ eniz ⁊ dicit.

† lo/ cutus est 40 **Quoniam memor fuit verbi sancti sui: quod † habuit ad habraam puerum suum.**

¶ Qm̄ memor fuit] ⁊ recordatus est [verbi sancti sui] . i. promissi sui firmi ⁊ inuiolabili qd i figura cōplēs eterna pfignauit [qd habuit] ⁊ fecit [ad habraā pueꝝ] . i. seruū [suum] vel [puerū suū] pp̄ter obediētiā ⁊ innocētiam q. d. Ista bñficia non fuerūt illi populo impēsa pp̄ter sua merita ⁊ opera: sed potius hec omnia fecit ⁊ prestitit eis deus pp̄ter merita fidei habrae ⁊ ad implendum pmissionem ei factam.

41 **Et eduxit populum suūz in exultatione: ⁊ electos suos in letitia.**

¶ Et eduxit] dñs. s. de seruitute egyptiaca [populū suū] filios scilicet habrae [in exultatiōe] . i. exteriori hilaritate [⁊ electos suos] eūdē. s. populū eduxit [in letitia] interiori. dicit electos qr murmurātes puniti sunt. Unde post transitū maris rubri cātabāt dño dicētes. Cātem᷒ dño: gl'iose. n. magnificat᷒ ē. Sē per. n. victores ac liberi cāticū i letitia ⁊ exultatiōe ꝯcelebrāt sicut moyses maria delbora. Deide ponit septimuz bñficiū. Exo.15.

Et dedit illis regiones gentium: ⁊ labores populorum possederunt. 42

¶ Et dedit illis regiones gētiū] . s. terrā chanaan vbi prius habitabāt gētiles [⁊ labores pploꝝ possederūt] occupādo ciuitates ⁊ vineas ⁊ alias possessiones: q̄s alij cū labore sibi pparauerāt ⁊ alia bona que acq̄sierāt: ⁊ i hoc bñficio est pmissionū cōpletio. Et ne hoc ipm putaret sūmū bonū q᷒ ista felicitas rerū tpaliū data est pplo dei ꝯtinuo eū ad aliō remittit vbi sūmū bonū opz inqri: dedit. n. nō vt pp̄ter ista eū colant sed vt ea ad bonū eternum referant: ⁊ per admonitionem visibilium transire valeant ad amorem eternorum. Unde sequit

Ut custodiāt iustificationes ei᷒: ⁊ legē ei᷒ reqrāt. 43

¶ Ut] ipsi electi scz verū semē habrae pnocati tpalib᷒ bñficijs [custodiāt iustificationes ei᷒] . i. mādata eius in lege tradita que ⁊ apte iustitiā ꝯtinēt. ⁊ obseruātes ea iustos faciunt [⁊ legē eius reqrāt] . s. spūalē eius intellectū diligēter inuestigādo: hoc est vt cū iustitia viuāt ⁊ mysteria legis intelligant. Lex eni est vmbra futuroꝝ: ⁊ de his que nō corporaliter sed spūaliter nūc iplēda sunt. Audiāt hoc monachi q ideo in monasteria introducunt vt cūctis sollicitudinib᷒ abiectis solius dei lege ⁊ fuitio pfruant. Ubi itelligēdū est dei seruos ppa ista bona terre sumere a deo vt nō in eis lux᷒ defluāt seu p̄uersa securitate torpescāt: sz iō habeāt diuina mīa pparata pro qbus ingrēdis possent negociosissimis laborib᷒ occupari, vt ad hoc vacēt: vñ bonū eternū possit acqri. i. custodiāt iustificationes ei᷒ ⁊ legē eius reqrāt. Ut aūt in ꝟbis hui᷒ psal'. quasi exteriorib᷒ interiorē intellectū cōmendemus: videt hic admoneri semē habrae q sunt oēs filij pmissionis ptinētes ad eternā hereditatē testamēti eterni vt tanq̄ ipsaz hereditatez sibi eligāt deū ⁊ eū gratis colāt. i. pp̄ter ipm nō pp̄ter aliqd extra ipsuz: ⁊ hoc faciant laudantes: inuocantes: annūtiantes: nec in suā sz in eius gloriā fide bñ opantes: spe gaudētes: charitate seruētes: hoc totū sonat his ꝟbis. Cōfitemini dño ⁊ inuocate nomē ei᷒ vsqz memētote mirabiliū ei᷒: deide ad puulloꝝ corda nutriēda ⁊ i fide roborāda: de p̄triarchis pponunt exēpla ⁊ illoꝝ fidei ⁊ pmissiōis dei vt imitādo ꝯ spando sim᷒ semē illoꝝ: nō de sola gēte hebreoꝝ: sz quotquot istā grāz suscipiūt in oi terra. Qd totū his ꝟbis ꝯtinet. Memētote mirabiliū ei᷒ que fecit vsqz: cū essent numero breui. Porro si i seruum venūdatus est Joseph: ⁊ humiliatus ⁊ exaltatus locum fecit ad temporalia bona pplo dei vt firmaretur sup inimicos eius: quāto magis iesus venūdatus est ⁊ humiliatus a fratrib᷒ suis s̄m carnē ⁊ exaltat᷒ in celis locū facit ad eterna bona pplo dei triūphāti de diabolo ⁊ angelis ei᷒. Audi ḡ semen habrae nō de carne gloriās sz fidē imitās pmissionē hñs vite p̄ntis ⁊ future. Moneris hic timorē in pspis ⁊ patiētiā in aduersis. Si tētatiōes in hoc seculo tibi dure vident Joseph in carcere, Jesuz in cruce cogita. Si tpaliū reꝝ psperitas arridet nō pp̄ter ipsaz deo: sed ipsa pp̄ter deū vtere. Nec eūz existimes pp̄ter vite hui᷒ necessaria cultorib᷒ suis necessariū qui dat etiā blasphematorib᷒ suis: sz pmū quere regnū dei ⁊ iustitiā eius: ⁊ hec omnia adijcient tibi. Oratio.

Inuocantes nomen tuum domine deprecamur: vt qui patres nostros virtute tui nominis precunte angelicis pastibus refecisti: nos quoqz misticis dapibus foueas ac reformes. Per dominum.

¶ **Psalmus de igratitudine populi israel pro beneficijs a deo sibi exhibitis: ac de iustitia ⁊ misericordia dei circa illos ostēsis.** Psal.CV.

Lex vmbra est futurorum.

1 Confitemini domino quoniã bonus: quoniam in seculũ misericordia eius.

Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Habet aũt ille ꝓsal. pro titulo bis all. qđ aliqñ semel aliqñ bis ponitur in titulo: sicut dñs aliqñ semel aliqñ bis dicit amē in euãgelio: qđ fit pro maiori certitudine rei. ¶ Materia. Recitatio bñficioꝝ bonis ꝛ grãis ac malis ꝛ ingratis exhibitoꝝ. ¶ Intẽtio. Monere ad geminã ꝯfessionē: scʒ laudis ꝛ pctóꝝ ꝛ oi conatu cauere ne qs fiat imẽmor bñficioꝝ ꝛ sit de numero ingratoꝝ. ¶ Snia in gñali. Propha in isto psalmo īuitat ppłm ad pctóꝝ ꝛ laudis cõfessionē: recolitqʒ diuinoꝝ bñficioꝝ exhibitionē: maloꝝ recipiẽtiũ ingratitudinē: pene ipsis inflicte grauitatē ꝑꝑ pctõꝝ suoꝝ multitudinē ꝛ magnitudinē. Precedẽs psal. egit de populo iudeoꝝ ꝯm electos: iste agit de eodē pplo ꝯm iniquos: ꝛ qꝛ eis nõ solũ iustitia sʒ ꝛ mĩa dei facta est: de his loquit̃ cũ laudib⁹ dei ex ꝑsona eoꝝ q ꝯuersi veniã ꝑcant ꝛ exẽpla cõmemorant̃ illoꝝ: in quos etiã peccantes diues apparuit mĩa dei. vñ hic psal. penitentes roborat: negligẽtes arguit: ꝛ pctã sua ꝯfitẽtib⁹ veniã repromittit. ¶ Snia in ſpãli. In ꝑsona igitur alicui⁹ hebrei de amaricatõe ad mĩaʒ dei ꝯuersi alios ad eãdē mĩam exhortãdo ait [Cõfitemini dño] ꝯfessione pctĩ ꝛ laudis corde ore ꝛ ope: iõ [qm̃ bon⁹] est i nã: ꝛ ipsis ꝯfitẽtib⁹: hoc iõ dicit ne qs ꝑ culpa terreat̃ vel de deo desꝑet: sʒ confidat ꝛ mĩaʒ ei⁹ deposcat. iõ etiã [qm̃ in sclm] .i. vsqʒ in finem scłi est [mĩa ei⁹] quã vsqʒ in finē scłi miseris exhibet ꝯsolãdo in miseria vel liberãdo ab ea: ꝛ iõ q̃diu durat hoc sclm potestis cõfitẽtes veniã ꝓmereri. hic enĩ misericors est ꝛ miseret̃ penitẽti: ibi iudex est ꝛ retribuit negligẽti. vel [qm̃ in sclm] .i. in eternũ est [misericordia eius] qua nemo sine deo põt esse beatus. Is aũt qui misericordiam expressit implctus cõsideratione diuinoꝝ operum ꝛ admirans ait. Et

2 Quis loquetur potentias domini: auditas faciet omnes laudes eius:

Quis loquet̃ [.i. quis sufficiet loq digne laudãdo [potẽtias dñi] .i. ea que ex sua potẽtia ꝛ fortitudine potẽter ꝛ ineffabiliter opat̃: ꝛ dicit pluraliter potẽtias ꝓpter plures effect⁹. Et intellige saltē duo gña operũ. s. creationis magna ꝛ recreationis maxima: qꝛ plus est iustificare ipiũ q̃ creare celũ ꝛ terrã ꝛ qs [auditas faciet] alijs annũtiando vt audiãt [oẽs laudes ei⁹] .i. oĩa ꝛ ꝑcipua que laudabilr̃ facit: ꝛ ex qb⁹ est laudãdus q.d. nullus: cũ sit potẽtie infinite ꝛ maior oi laude. Et si aliud nemo: sufficit saltē hoc agat: scʒ iudiciũ ꝛ iustitiã: quia

3 Beati qui custodiunt iudicium: ꝛ faciunt iustitiam in omni tempore.

Beati] sunt in spe [q ꝑmo [custodiũt iudiciũ] recte iudicando ꝛ bonũ a malo discernẽdo: ꝛ deinde [faciũt iustitiam] exequẽdo in ope ꝛ recte agẽdo. Vel [q custodiũt iudiciũ] .i. iudicãt seipsos accusando [ꝛ faciũt iustitiã] deũ de bonis suis laudãdo ꝛ vtrũqʒ [in oi tpe] ex quo incipiũt vt perseuerent. Qui enĩ ꝑseuerauerit vsqʒ in finē hic saluus erit. vel q̃si questioni ꝑmisse respõdẽs subdit. [Beati q custodiũt iudicium] qa illi digni sunt ꝑdicatores laudis diuine potentie ꝛ misericordie. Et quia de⁹ iustos facit ꝛ peccatores iustificat eos ab iniquitatibus suis sanando orat: ꝛ ait

Mat.10

4 Memento nostri domine in beneplacito populi tui: visita nos in salutari tuo.

Memẽto nr̃i dñe in beneplacito ppłi tui] .i. vt sim⁹ de eis in qb⁹ bñplacitũ est tibi. vel [in bñplacito ppłi tui] .i. in meritis sctõꝝ q tibi placẽt [ꝛ visita nos in salutari tuo] .i. in virtute tua saluatrice ꝛ ad saluationē nostrã nõ ad dãnationē sicut visitas reprobos. Vel [visita nos] recõciliãdo tibi [in salutari tuo] .i. in filio tuo iesu: ipse est enĩ saluator i quo pctã dimittunt̃ ꝛ sic sanant̃: vt ab eo sanati possimus ꝛ iudiciũ custodire ꝛ iustitiã facere vñ simus beati. Visita inq̃ ad hoc scilicet

5 Ad vidẽdũ in bonitate electoꝝ tuoꝝ: ad letãdũ in letitia gẽtis tue: vt lauderis cũ hereditate tua.

Ad videndũ in bonitate electoꝝ tuoꝝ] .i. vt nos videamus in ea grã virtutũ in qua sunt electi tui [ꝛ ad letandũ in letitia gẽtis tue] .i. vt letemur in ea letitia spei qua letat̃ gens tua: ꝛ [vt lauderis cũ hereditate tua] .i. inde q̃ laudabilr̃ viuit hereditas .i. eccłia tua. Vel [ad vidẽdũ] in futuro .i. vt videam⁹ per expientiã te. vel nosmetipsos [in bonitate electoꝝ tuoꝝ] idest quã ꝑstas electis tuis hoc est in ea ꝑfectione qua electi tui ꝑsistũt: ꝛ etiã ad letitiã .i. vt letemur de te ꝛ in te [in letitia gẽtis tue] .i. in ꝯsortio gẽtis beate letãtis de te ꝛ [vt lauderis] a nobis [cũ hereditate tua] .i. cum angelis ꝛ sanctis. q.d. Ibi nos esse facias vbi te videamus de te ꝛ in te letemur ꝛ te laudemus. Memento inq̃ ꝛ visita ꝛ necesse est: quia

6 Peccauimus cum patribus nostris: iniuste egimus iniquitatem fecimus.

Judit.7

Peccauimus cũ pr̃ib⁹ nr̃is] .i. sicut ꝛ pr̃es nr̃i, eoꝝ. s. imitando pctã [iniuste egim⁹] erga ꝓximũ [iniqtatē fecim⁹] ꝯ deũ. Ecce tertio idē dicũt .i. se peccasse vt pura ꝯfessio appereat. Tanto enim quisqʒ citius absoluitur: quanto viuacius se dãnat. Deinde enumerando subiungit peccata que patres fecerunt a quibus filij non recesserunt. d.

7 Patres nr̃i i egypto nõ itellexerũt mirabilia tua: nõ fuerũt memores multitudinis mĩe tue.

Patres nostri in egypto] vbi multa eis facta sunt [nõ intellexerũt mirabilia tua] .i. mirabiliũ significata .i. quid per illa velles dare .s. nõ tpale bonũ sʒ eternũ qđ ꝑ illa est querẽdũ: ꝛ per patiẽtiã expectãdũ nõ itellexerũt cũ op⁹ esset intellectu vt ꝑ illa tpalia alia quererẽt .s. eterna: ꝛ iõ in patiẽtes murmurauerũt ꝛ tpalib⁹ bonis beati voluerũt [nõ fuerũt memores multitudinis mĩe tue] quã ꝑ młta miracła eis ostẽdisti vt eadẽ ꝑtãte quã iã expti fuerãt crederẽt se ab inimicis liberandos. Valde g̃ culpabile est nõ itelligere qđ intelligẽdũ est: ꝛ nõ meminisse qđ memoria retinẽdũ est. hec qppe .s. duo intellect⁹ ꝛ memoria cõmẽdãt ꝛ cõmẽdabilia ostẽdũt dei bñficia.

8 Et irritauerũt † ascendẽtes in † mari: mari rubro.

† eum † mare mare rubrum.

Et] iõ [ascẽdẽtes] ꝑ sinu terre de egypto [in mari] scʒ [mari rubro] irritauerũt .i. ꝓuocauerũt moysen: ꝛ per ꝯsequẽs deũ timẽtes ꝛ desꝑantes post tot mirabilia in egypto visa ꝛ dubitãtes tã ꝑꝑ hostes a tergo sequẽtes q̃ ꝑꝑ mare obuium eis

9 Et saluauit eos propter nomen suum: vt notã faceret potentiam suam.

Et] tñ dñs [saluauit eos] ab vtroqʒ ꝑiculo nõ ꝓpter merita eoꝝ: sʒ tñ [ꝓpter nomē suũ] manifestãdũ ꝛ glorificãdũ. s. [vt notã faceret] ꝛ ostẽderet [potẽtiã] ꝛ fortitudinē [suã] scʒ egyptios insequẽtes submergẽdo ꝛ filios israel timentes saluando. Deinde ostẽdit quomodo eos saluauit. d.

10 Et † increpuit mare rubrum ꝛ exiccatum est: ꝛ † deduxit eos in abyssis sicut in deserto.

† increpauit. † eduxit

Et increpuit] vel increpauit [mare rubrũ] nõ voce exteriori sʒ occulta vi iperãdo ꝛ sua diuina potẽtia diuidẽdo: quã etiã que sensu carẽt sentiũt ꝛ obediũt [ꝛ exiccatũ est] ꝛ sic aruit ac si dñs ei cõminat⁹ fuisset [et] tũc [deduxit eos in abyssis] sicco vestigio [sicut in deserto] qꝛ vbi fuerũt abyssi aquaꝝ factũ est siccitate vt desertũ vbi nõ sunt aque. Tũc enim mare diuisum est in duodecim diuisiones ꝛ nulla tribus ausa est intrare prius nisi tribus iude. vnde meruit inter alias regni priuilegium ꝛ principatum obtinere.

11 Et saluauit eos de manu odientiũ: ꝛ redemit eos de manu inimici.

¶ Et]per istum modum[saluauit eos de manu]z potestate [odientiũ]scz insequẽtiũ egyptiorz qui oderãt eos:qz pp̃ter eos percussi erãt plagis: z sic[redemit eos].i.liberauit ac si precio redemisset[de manu]z potestate[inimici].i.pharaonis. hoc ĩ figura baptismi factũ z dictũ est in q̃ redimimur de manu diaboli magno p̃cio.i.sanguie chr̃i. Uñ nõ q̃cũqz mari sz mari rubro id ꝯueniẽt⁹ figurauit:sãguis.n.rubrũ colorẽ fecit

12 **Et op̃uit aq̃ tribulãtes eos:vn⁹ ex eis nõ remãsit.**

¶ Et operuit aqua tribulantes eos]scz pharaonẽ z egyptios insequentes submergẽdo eos[vnus ex eis]qui persequebãtur profectos apprehendere vel interimere eos cupiẽtes[nõ remãnsit]vel superfuit sed oẽs simul mortui sunt z deleti.

† in 13 **Et crediderũt † ỹbis ei⁹:z laudauerũt laudẽ ei⁹.**

¶ Et]tũc p̃res nr̃i vidẽtes ista bñficia magna[crediderũt verbis ei⁹].i.deo z moysi qb⁹ dixerat q̃ liberet eos de egypto. 9 dura corda iudeorz q̃ nõ añ:sz post miracl'a crediderũt:melius fuit credere p̃mittẽti[z laudauerũt].i.cecinerũt ore cordi oib⁹ cũ tympanis z choris[laudẽ ei⁹]qz laudabilr liberati victores erãt dicẽtes illõ cãticũ.Cãtem⁹ dño:gl'iose.n.magnificatus est:z sz deũ laudarẽt pro mirabilib⁹ operibus suis:cñ

Exo.15.

† fe, 14 **† Cito fecerunt:obliti sunt operum eius:non sustinuerunt consilium eius.**

† festinauerunt,

¶ Cito]mutati a credulitate sua z laude[fecerunt]hec que sequunt.s.[obliti sunt operũ]z bñficiorz[ei⁹]vt murmurarẽt: debuerũt eni cogitare tãta erga se dei opera[nõ sustinuerũt] nec expectauerũt ꝯsiliũ eius.s.dei de ordinatione viatici sui per desertũ:sed inordinato desiderio preuenerũt eius consilium.q.d.nõ patiẽter expectauerũt donec deus daret eis victualia qd̃ differebat cõsilio dei vt probaret eos.Deniqz

15 **Et concupierunt concupiscentiam in deserto: z tentauerunt deum in inaquoso.**

¶ Et ꝯcupierũt ꝯcupiscẽtiã].i.cibũ iuxta ꝯcupiscentiã z desideriũ suũ.s.carnes z nõ s̃m ordinationẽ z ꝯsiliũ diuinũ.q.d. vehemẽter ꝯcupierũt:qz nimietas desiderij geminatiõe ỹbi ostẽdit[z tẽtauerũt deũ].i.potẽtiã dinã[in inaquoso].i.i deserto z loco sine aq̃ volẽtes p̃bare vtrũ posset eis subuenire ĩ solitudie z carnes dare dicẽtes:nõ possz de⁹ nob dare carnes:

16 **Et dedit eis petitionem ipsorum: z misit saturitatem in † animas eorum.**

† animã

¶ Et]ergo vt scirẽt eũ potẽtẽ[dedit eis petitionẽ ipsorz].i.illõ qd̃ petierũt.s.carnes adducẽdo copiã coturnicũ ita.s.q̃[z misit saturitatẽ]carniũ vsqz ad nauseaz[in aĩas eorz].i.in aĩalitatẽ que sustẽtat̃ esca. Aiam eni hoc loco non s̃m q̃ rõnalis est posuit:sz s̃m illud qd̃ aians corpus aĩal facit:ad cuius animalis sustentationẽ pertinet cibus z potus. Saturitatem ỹo sequitur dissensio vel seditio. Unde subiungit

17 **Et irritauerunt moysen in castris:aaron scm̃ dñi.**

¶ Et irritauerũt].i.p̃uocauerũt ad irã[moysen ĩ castris]vbi erãt honorẽ ambiẽdo:z hec irritatio fuit pro sacerdotio aarõ z filiorz eius:vñ sequit̃[aaron scm̃ dñi].i.dño ꝯsecratum scz emulantes,çelo enim z inuidia per filios chore scz dathan z abyron stimulati pro sacerdotio aaron murmurabant. Unde moysen ad iram prouocabant.

Nu. 18 **Aperta est terra z deglutiuit dathã: z operuit super † congregationem abyron.**

me l.16.

† synagogam.

¶ Ap̃ta est terra].s.facto hyatu[z deglutiuit].i.absorbuit[dathan].s.cũ tabernaculis suis[z operuit]se[super cõgregationez abyron]q etiã cũ suis perijt:amborz eni vna erat cã superbissimi z sacri legi scismatis:cuius ambo erãt auctores. Ecce laus dei est hic q̃ suos vindicauit. vide penas assimilari modis pctõrz:qualitas pene facta indicat:a terra vorant̃ q terrena sapuerũt ex quo conijcit̃ q̃ s̃m hoc debet facere ꝯfessor.

Et exarsit ignis in synagoga eorum: † flamma cõbussit peccatores. 19 † et

¶ Et exarsit ignis in synagoga eorz].i.in multitudine illis subiecta.s.in ducẽtis qnquaginta q thuribula tenẽtes offerebãt incẽsuz iãqz diuino igne cõsũpti sũt. Uñ subdit[flãma]ex illis thuribulis exiliẽs[cõbussit pctõres]q illicite sacerdotiũ vsurpauerãt:z sic q in icẽso peccauerũt igne p̃ierũt. Sicut iterest inter irridẽtes z irrisores:iter murmurãtes z murmuratores: int̃ scribẽtes z scriptores:z cetera his silia:ita scriptura pctõres appellare ꝯsueuit valde iniq̃s z ḡuib⁹ pctõrz sarcis oneratos

Et fecerũt vitulũ ĩ oreb: z adorauerũt sculptilia. 20 Exodi. 32.

¶ Et]p̃terea[fecerũt].s.filij israel[vitulũ in oreb].i.p̃pe mõtẽ orebeat⁹ ỹtex appellat̃ synai absentiã moysi nõ tolerantes dũ ĩ mõte syna morat̃ faceret vt legẽ acciperet. B ĩpatiẽtia leuiũ fecit sicut multa mala ex ea nascunt̃[et]post adorauerũt sculptilia].s.eũdẽ vitulũ ꝯflatilẽ tãq̃ deũ. vitulus.n.ille p̃mo fuit cõflatilis:sz qz in ꝯflatione nõ fuit plene formatus postmodũ sculptus est:z sic vocat̃ aliqñ sculptilis aliqñ ꝯflatilis

Et mutauerunt gloriam suam:in similitudinẽ vituli comedentis fenum. 21

¶ Et mutauerũt gl'iam suam].s.deũ verũ z cultũ eius q erat gloria eorz si ipsi eius sustinuissent cõsilium z cui debebatur gloria pro gloriosa eductione eorz de egypto[in similitudinem vituli comedẽtis fenũ]exhibẽtes eundẽ cultũ imagini habẽti similitudinẽ vituli comedẽtis fenũ z dicentes hi sunt dij tui israel:z sic qui in dño gl'iari debuerãt in vitulo gloriabant̃ vt ab eo comederent̃ a quo comedunt̃ q sapiũt s̃z carnẽ.s.a diabolo ipsi vitulo presidẽte. Et ita idolatrando

Obliti sunt deum qui saluauit eos:qui fecit magnalia in egypto:mirabilia in terra cham:terribilia in mari rubro. 22

¶ Obliti sunt deũ qui saluauit eos]de multis periculis z morte. Magna obliuio. Quid enim est in memoria si nõ liberatio: Deinde ostendit quomodo saluauit.d.[qui fecit magnalia].i.magnas virtutes[in egypto]ipsos oppressos z tribulatos multiplicãdo[mirabilia]signa.s.z plagas[in terra cham] idest in egypto:cuius populus descẽdit a cham[terribilia in mari rubro]qz aduersarios afflixit z istis qd timere deberẽt mõstrauit. Tanq̃ horz omniũ que pro magnitudine sua recoli poterãt obliti eẽnt gl'iaz dei simulacro vituli attribuerũt

Et dixit vt disperderet eos:si nõ moysen electus eius stetisset in cõfractione in conspectu eius. 23

¶ Et] p̃pter eorz ingratitudinez z scelera[dixit].s.dñs moysi eis cõminãdo[vt disperderet eos].s.occidẽdo quia digni erãt omnes vt perirent z vtiqz disperderet[si nõ moysen electus eius stetisset in ꝯfractione].i.in plaga qua erãt feriẽdi[in cõspectu eius] vt se obijceret pro illis z mediatorẽ faceret icessanter pro eis orãdo. vbi demonstratũ est quãtũ valeat intercessio sanctorz pro alijs apud deum. In magna ergo veneratione hñdi sũt deuoti z sci q mitigare p̃nt irã dei. Stetit q̃

Ut auerteret iram eius ne disperderet eos: z pro nihilo habuerunt terram desiderabilem. 24

¶ Ut auerteret]z placaret[irã ei⁹ ne disp̃deret eos]vidicãdo se de tãta igratitudie z ĩpietate. Deide alia eorz pctã enũerat d.z p̃ter hec iterũ peccãdo ẽt[p̃ nihilo habuerũt].i.despexerũt z cõtẽpserũt[terrã desiderabilẽ].i.terrã p̃missionis lacte z melle fluẽtẽ post regressuz exploratorz dicẽtes:meli⁹ erat nobis in egypto. Uel potius infidelitas eorz hic redarguit̃: qz cũ eã adhuc nõ vidissent sic pro nihilo habuerunt.

Nõ crediderũt † verbo eius: z † murmurauerũt in tabernaculis suis:nõ exaudierũt vocẽ dñi. 25

† in verbis. † murmurabant.

¶ Nõ crediderūt xbo ei⁹]quo ꝓmiserat eos itroducere i terrā illā. Uel[ꝓ nihilo habuerūt terrā desiderabilē].i.ꝯtēpserūt qḋ ꝑ illā signabat̃.s.hereditatē eternā vere desiderabilē: ⁊ ita[nõ crediderūt xbo ei⁹]ꝑ tpalia ad eterna vocātis:⁊ festināntes hic eē hic nõ sustinuerūt ꝯsiliū ei⁹ ⁊ murmurauerūt] dicētes:faciam⁹ nobis ducē ⁊ reuertamur in egyptū:⁊ hoc[in tabernaculis suis].q.d.cū eēnt in ocio. Qꝛ hoc nõ laborātib⁹ sed ociosis ꝯtingit:⁊ dū murmurarēt[nõ exaudierūt vocem dñi]vehementer eos a murmure per Moysen prohibētis: idest noluerunt audire vt ei obedirent.

26 **Et eleuauit manum suam super eos:vt prosterneret eos in deserto.**

¶ Et eleuauit manū suā sup eos].i.parauit potētiā suā cōminādo eis penā ⁊ mortē ad hoc[vt ꝓsterneret eos in deserto] quasi viles q prius fuerāt gloriosi:occidēdo oēs numeratos a viginti annis ⁊ supra:preter Caleph ⁊ Josue.hoc impletū est in oībus quoꝝ cadauera prostrata sunt in deserto.

27 **Et vt deijceret semen eorum in nationibus:⁊ disperderet eos in regionibus.**

¶ Et]etiā[vt deijceret]⁊ supari faceret captiuitatib⁹ ⁊ alijs modis[semen eoꝝ]scꝫ filios ac posteros ⁊ seq̃ces[in nationibus]⁊ gētibus diuersis ꝑ circuitū:in quarū ritū multi eoꝝ trāsierūt[⁊ disperderet]diuidēdo[eos in regionibus].i.per diuersas regiones ne vltra de congregatione presumerent.

Imā/ducaue/runt. 28 **Et initiati sunt beelphegor:⁊ † comederūt sacrificia mortuorum.**

¶ Et initiati].i.dedicati ⁊ ꝯsecrati sunt quasi nõ tm̄ ad tp̄s co sētes:per qḋ notat̃ grauior excessus:⁊ inde vehementior ira [beelphegor].i.idolo gētiū qḋ colebat̃ in monte phegor puta cultui illius se applicantes[⁊ comederunt sacrificia mortuoꝝ].i.immolata hominibus mortuis quasi dijs.

29 **Et irritauerunt eum in adinuentionibus suis:⁊ multiplicata est in eis ruina.**

¶ Et irritauerūt eū].s.deū[in adinuentionibus suis].i.in idolatria ⁊ preuaricationibus multis studiose ab eius inuentis [⁊ multiplicata est in eis ruina].i.plaga mortis cum pro suis grauibus peccatis grauiter vastarentur:ita vt vna die viginti tria milia caderēt:qꝛ fornicati sunt cum madianitis.

Nu/me.25. 30 **Et stetit phinees ⁊ placauit:⁊ cessauit quassatio.**

¶ Et stetit phinees]ꝯstātia mētis ⁊ audacia opis ꝯ idolatras in vlciscēdo scelus ⁊ occidēdo mechātes[⁊ placauit]deū per suū bonū ȥelū[⁊ cessauit quassatio].i.plaga a pplo. Qḋ hic dr̄ quassatio:supra dicitur cōfractio.Et qꝛ hoc nõ odio sed dilectione fecit dū eū ȥelus domini comedit:ideo bene sequitur

† ad 31 **Et reputatum est ei † in iustitiam:in generatione ⁊ generationem vsq; in sempiternum.**

¶ Et reputatū est ei]hoc factū[in iustitiā]a deo q nouit quāta id fecit ppli charitate[in gñone]ꝑsente[in gñationē]subsequētē:⁊ nõ solū q̃diu gñatio est:sed ⁊[vsq; in sempiternū] qa ex merito hui⁹ iustitie ꝯfirmauit ei dñs pactū sacerdotij eterni:⁊ adhuc factū istud recolit̃ in memoriā iustitie ipsius.

Hoc diligenter ausculta sacerdos,cui anime cōmēdate sunt: euagina gladium verbi:interfice fornicationem:argue:obsecra:increpa:vt tibi reputetur ad iustitiam.

32 † aquā Nūe.20 **Et irritauerunt eū ad † aq̃s ꝯdictiõis:⁊ vexat⁹ est moyses ꝓpter eos:qꝛ exacerbauerūt spiritū ei⁹.**

¶ Et]iterū[irritauerūt].i.ad irā ꝓuocauerūt[eū]scꝫ deū[ad aq̃s ꝯdictiõis]ꝯtētiose loquēdo ꝯ Moysen pp aq̃ defectū:⁊ ꝑ ꝯsequēs ꝯ deū[⁊ vexatus est].i.mēte turbatus vt hesitaret [moyses]nimia īportunitate ppli succēsus[ꝓpter eos]sic irritātes:qꝛ duri⁹ loquēdo[exacerbauerūt]⁊ ad diffidētiā ꝓuocauerūt spiū ei⁹].i.vt diffidēter ⁊ dubitatiue diceret. Nūquid de petra hac poterimus vobis aquā educere:timēs ⁊ hesitās de ꝓmissione dñi ꝓpter malitiā populi. Ideo subdit̃

Et distinxit in labijs suis:nõ disperdiderunt gentes quas dixit dominus illis. 33

¶ Et distinxit]hoc miraculū ab alijs miraclis[in labijs suis] hoc eni ambigue dixit q oīa alia certa fide ꝓmiserat:⁊ dubitāter petrā ꝑcussit q in alijs nõ dubitauerat:ꝑturbatus enim murmure ppli īfidelis nõ tenuit fiduciā qualē debuit:q̃si hõ nõ posset de⁹ facere q tāta fecerat.de hoc aūt hac sola pena correctus est q nõ itrauit in terrā ꝓmissionis. Illi aūt ꝑdicti cū in terrā ꝓmissaꝫ intrassent[nõ disperdiderunt]⁊ exterminauerunt gentes.s.que in terra illa habitabant[quas dixit dñs illis]scilicet vt eas exterminarent ⁊ disperderent ne eos ad idolatriam traherent ⁊ peccare facerent.

Et cōmisti sunt inter gētes ⁊ didicerūt opa eorū: ⁊ seruierūt sculptilib⁹ eoꝝ:⁊ fcm̄ ē illis in scādalū. 34

¶ Et cōmisti sunt iter gētes]ꝑ cohabitationē ⁊ mutua cōnubia:ꝓpter qḋ ne fieret iussit eos dñs occidi[⁊ didicerūt opa eoꝝ]mala ꝑ ꝯformationē in ritu ⁊ morib⁹:⁊ cito facti sūt magistri[⁊ seruierūt sculptilib⁹ eoꝝ]idolatrādo:ita hoc q eos nõ disꝑdiderūt:sꝫ cōmisti sunt eis[factū est illis in scādaluꝫ] ꝓpriū ⁊ alioꝝ.hoc est i offendiculū q̊ deū offenderūt ac seipos ⁊ alios grauiter leserūt:qꝛ gētiū ꝯformitate facti sūt idolatre.

Et immolauerunt filios suos:⁊ filias suas demonijs. 35

¶ Et imolauerūt filios suos ⁊ filias suas]eos occidendo[demonijs].i.idolis in honore demonū dedicatis sm̄ morē ⁊ ritum gentiū quibus cōmisti erāt:qḋ est peccatū nefande crudelitatis.Et si nõ in prima:saltē in scḋa etate hoc factum est. Et aggrauans hoc peccatum adiungit.d.

Et effuderunt sanguinem innocentem:sanguinē filiorum suorum ⁊ filiarum suarum quas sacrificauerunt sculptilibus chanaan. 36

¶ Et effuderūt sanguinē innocētē]ꝯtra regulā iustitie ⁊ legeꝫ nature:⁊ ne putes extraneoꝝ sequit̃[sanguinē filioꝝ suoꝝ ⁊ filiaꝝ suaꝝ].i.paruuloꝝ a ꝯsensu illi⁹ sceleris alienoꝝ[quas sacrificauerūt sculptilibus chanaan].i.chananeoꝝ inter eos habitātiū. Tria ḡ scelera in vna re cōmiserūt. Homicidiū: qꝛ innocētē sanguinē effuderūt. Parricidiū:qꝛ filios suos ⁊ filias iugulauerūt. Sacrilegiū:qꝛ eosdē idolis sacrificauerūt.

Et interfecta est terra in sanguinib⁹ ⁊ ꝯtaminata est i opib⁹ eoꝝ:⁊ fornicati sūt i adiuētiõib⁹ suis. 37

¶ Et iterfecta est terra in sanguinib⁹].i.hoies terreni habitantes in terra:⁊ ponit̃ ꝯtinēs ꝑ ꝯtēto:q fere oēs hoc pctō in aīa sunt mortui:ipsi.n.iterficiebāt aīas suas imolādo filios suos ⁊ filias ⁊ effundēdo sanguinē innocētē[⁊ ꝯtaminata est i operib⁹ eoꝝ].i.ipsi ꝯtaminati sūt in opib⁹ suis[⁊ fornicati sunt] a vero spõso animaꝝ recedēdo ⁊ idolis seruiēdo ac polluti[in adinuētionib⁹ suis[.i.in adulterinis superstitionibus suis.

Et iratus est furore dominus in † populum suū: ⁊ abominatus est hereditatem suam. 38 † populo suo

¶ Et iratus est furore dñs in].i.cōtra[populū suū]hoc est ad modū irati ⁊ furētis excitauit potētiā suā ad vindicanduꝫ[⁊ abominatus est].i.tanq̃ abominabileꝫ detestatus est ꝓpter peccata sua[hereditatē suā].s.populū israel quē elegit in hereditatem sibi:hoc est:auersus est ab eis nõ ad perditionem: sed ad disciplinā qḋ innuit nominās hereditatem.

Et tradidit eos in manus gētiū:⁊ dominati sunt eorum qui oderunt eos. 39

¶ Et tradidit eos in manus].i.in ꝑtātē gētiū]vt eis seruirēt ⁊

dñati sunt eoꝝ]nõ gratis:sꝫ[q oderũt eos] ꝛ ex odio ꝓceden ti grauius afflixerũt eos.Ecce qui gloriabant̃ i idolis opprobrio seruitutis subsunt quia seruiunt inimicis.graue enim est seruire infenso qui nullo placatur obsequio.

40 Et tribulauerunt eos inimici eorum ꝛ humiliati sunt sub manibus eorum:sepe liberauit eos.

¶ Et tribulauerũt eos inimici eoꝝ]dura seruitute opprimẽdo ꝛ grauiter affligẽdo[ꝛ humiliati sunt]nõ humilitate virtuosa: sꝫ deiectione ꝛ detẽtione[sub manib⁹].i.ptãte[eoꝝ]hoc est deiecti ꝛ viles facti sunt ꝛ merito sic sunt humiliati[qa sepe liberauit eos]dñs ꝛ parũ vel nihil ꝓfecit fideq; misericordia totũ cõcludit:ab ea incepit ꝛ ad ipsã post peccata ꝛ flagella redit:p̃missit beneficia:nec tamẽ cessat iniquitas. Postea intulit vindictam ꝛ afflictis iterum miseretur.

41 Ipsi autem exacerbauerunt eum in consilio suo: ꝛ humiliati sunt in iniquitatibus suis.

¶ Ipsi aũt]filii[exacerbauerũt]ꝛ ꝓuocauerũt[eũ].i.post liberationẽ pctã iterãdo ꝛ hoc[i ꝯsilio suo]malo qd̃ habuerũt vt eo relicto idola sequerent̃ ꝛ nõ mandata legis ꝛ quo quesierũt que sua sunt nõ que dei:cuius nõ sustinuerũt ꝯsiliũ de eternis ꝓmissis festinãtes bñ fieri in tẽporalib⁹ ꝛ trãsitoriis [et]ideo[humiliati sunt]sic ꝛ afflicti nõ humiliatione pciẽ ꝛ virtutis:sꝫ vilitatis ꝛ abiectionis[in iniqtatib⁹ suis].i.propter iniquitates suas.Et sꝫ ante essent nequitie ꝛ ingratitudines:deus tñ plenus mĩa non neglexit eos.Immo

† cũ 42 Et vidit cũ tribularent̃:† ꝛ audiuit orõnẽ eoꝝ.
audirẽt.

¶ Et vidit]scꝫ oculo mĩe tribulationem eoꝝ vt eos liberaret inde[cũ tribularent̃]flagello miserie[ꝛ audiuit orationẽ eorũ]pro sua liberatione subueniẽdo eis in tribulatione tanq̃ penitentibus de pctĩs suis:nulla vnq̃ ex parte dei daẽ occasio desperationis pctõri.docet enim ꝛ te q꜠ si cõuersus ingemueris ꝓtinus appropinquat auribus precibus tuis.

43 Et memor fuit testamenti sui: ꝛ penituit eũ ſm multitudinem misericordie sue.

¶ Et memor fuit testamẽti sui]vtiq; eterni nõ veteris quod abolet̃:sꝫ noui qd̃ cũ Habraam in initio fidei nostri pepigit. Causa ḡ ne israel pro debito pcti periret est testñ nouũ vbi est dñi aduẽtus q est Habraẽ ꝓmissus[ꝛ penituit eũ].i.ad modũ penitẽtis se habuit:ꝛ fecit qñ mutauit qd̃ videbat̃ facturus.s.eos pdituꝝ ꝛ miseriã in mĩaꝫ. Dicit̃ .n. deus penitere: q꜠ mutat sententiam cum nos videt penitere. Quales enim nos sumus illi, talis ipse nobis. ꝛ hoc[ſm multitudinẽ misericordie sue]magis q̃ ſm merita illoꝝ.

44 Et dedit eos in misericordias:in conspectu omnium qui ceperant eos.

¶ Et dedit eos].s.predestinatos de illo populo[in misericordias]de multis miseriis vt essent vasa mĩe ꝛ nõ vasa ire:ꝛ dicit mĩas in plurali:q꜠ vnusq;sq; ꝓpriũ donũ hꝫ a deo:ali⁹ qdẽ sic:alius aũt sic[in ꝯspectu oĩuꝫ q ceperãt eos].i.gẽtiũ vt eos gẽtes mirent̃:ꝛ metuãt que pri⁹ eos despexerũt:ꝛ crudeli seruitute oppresserãt. Vel[in cõspectu oium qui ceperant eos] idest diaboli ꝛ angeloꝝ eius:vt eos deserãt qui eos captiuos prius tenebant. Deinde precatur qd̃ futurũ vidit scꝫ vt ecclesia de omnibus gẽtib⁹ ꝯgreget̃:ꝛ laudes eternas cantet.d.

45 Saluos fac nos domine deus noster: ꝛ congre-
† gẽtib⁹. ga nos de † nationibus.

¶ Saluos fac nos]o[dñe de⁹ nr̃]ab oĩbus piculis ꝛ miseriis ne inimici vel vitia dñent̃ nobis[ꝛ ꝯgrega nos de natiõibus in qb⁹ dispsi sum⁹ in locũ tui cultus. vel[ꝯgrega nos]ꝛ alias oues in vnitatẽ fidei[de nationib⁹].i.de gẽtibus vt fiat vnũ
Jo.10.c. ouile ꝛ vn⁹ pastor. vñ dñs ait. Alias oues habeo.s.de gẽtib⁹: ꝛ illas oportet me adducere ꝛc̃. Ad hoc inq̃ congrega.

46 Ut confiteamur nomini sancto tuo: ꝛ gloriemur in laude tua.

¶ Ut cõfiteamur]ꝯfessiõe tue laudis[nomini sancto tuo].s. ad honorẽ nois tui in presenti ꝛ in futuro:ꝛ recognoscamus oia nobis bona a te collata[ꝛ gloriemur in laude tua]non in iactãtia vel in potestate humana. Deinde ipsaꝫ laudẽ breuiter exponẽdo subiũgit.q.d. Confiteamur domino dicẽtes

47 Benedictus dominus de⁹ israel a seculo ꝛ vsq; in seculum: ꝛ dicet omnis populus fiat fiat.

¶ Bñdict⁹]est[dñs de⁹ israel].i.fideliũ deũ videntiũ ꝛ nõ ad tpa:sꝫ[a sclo]pñti[ꝛ vsq; in sclm]eternũ. vel[a sclo ꝛ vsq; in seculũ].i.ab eterno ꝛ vsq; i eternũ. Ħ nũc canit ecclĩa de tãto bono leta:hoc ꝛ sine fine canẽt illi de qb⁹ dr̃. Bñ q habitãt in domo tua dñe,i sclã scloꝝ laudabũt te. Seqt̃ ꝯfirmatio ꝛ finis[ꝛ dicet ois ppls]ꝓdestinat⁹ tã de iudeis q̃ de gẽtib⁹ cõsentiẽdo ꝛ ꝯfirmãdo qd̃ dixi i laudẽ dei[fiat fiat].i.amẽ amẽ q.d.huic laudi ꝯsentient oẽs ꝓdestinati. Oro.

Memento nostri domine in beneplacito populi tui ꝛ a peccati nos seruitute discussos salutaris tui visitatione saluifica. Per dominum.

¶ Inuitatio ad dei laudem ꝛ gratiarum actionẽ pro liberatione a variis periculis ꝛ angustiis ac tentationibus. Psal.CVI.

Confitemini domino quoniã † bonus: quoniam in seculuꝫ misericordia eius.
ꝛ † suauis est.

Auctor psalmi ꝓpha Dauid. Habet etiaꝫ hic psalmus in titulo bis alla. habuit supior bis alla q est de pplo israel:hꝫ ꝛ hic quoq; bis q est de vli ecclĩa que ꝯstat ex duob⁹ pplis:ꝛ merito hoc fit vt dicam⁹ abba pr̃:qꝛ idẽ sit abba qd̃ pr̃. ¶ Materia. Graꝝ actio quoꝝcũq; liberatoꝝ diuinitus a piculis ꝛ angustiis. ¶ Intẽtio. Monere ad dei laudẽ ꝓpter huiꝰ liberationẽ. ¶ Snĩa in gñali. Propheta in isto psalmo agit de liberatis a diuersis periculis:ꝛ spãliter de vli ecclĩa que ꝯstat ex gẽtib⁹:ꝛ iudeis i angulari lapide collectis:ꝛ cõmẽdaturus miseratiões dei de diuersis piculis ꝛ tẽtationib⁹ electos suos liberãtis in singulis. Primo exponit tẽtationẽ. Scdo pro liberatione clamorẽ. Tertio clamoris exauditionẽ. Quarto p exauditione ꝯfessionẽ ꝛ laudationẽ. Significat autẽ quatuor tẽtationes. Pria est erroris ꝛ famis verbi ꝛ notitie dei:scꝫ eoꝝ qui adhuc in errore veteris vite ꝯstituti ignorãt viã dñi:iam tñ manu dei excitati incipiũt esurire viam veritatis ꝛ sitire. Scda est difficultas vincẽdarũ cõcupiscẽtiarũ:scꝫ eoꝝ q iã in via positi sciũt qũo viuere debeãt:ꝛ conãtes qd̃ norũt ligati ꝯsuetudine a malis abstinere nequeũt:q꜠ de virib⁹ suis ꝓsumẽtes ꝓpter supbiã deficiũt. Tertia est tedii atq; fastidii in bene faciẽdo.s.eoꝝ q iã ꝓbabilr̃ cõuersant̃:sꝫ excipiunt̃ tentatione tedii ꝛ accidie:ꝛ quasi cuiusdã desperationis de salute:ita vt nec legere nec orare delectet nec bonũ facere. Quarta est tẽpestatis ꝛ piculoꝝ in gubernãdis ecclesiis:ꝛ hec maxime ptinet ad rectores. De trib⁹ eñi tẽtationibus liberat⁹ iã fortasse dignus est cui ppls cõmittat̃:ꝛ ibi quarta tẽtatio occurrit quotiẽs nauẽ ecclie ꝛ turbãs rectorẽ. Sed in his oĩbus vnicũ ꝛ singulare est remediũ.s.clamare ad dñm. Docet aũt ħ psalmus qd sumus p nos scꝫ miseri ꝛ infirmi ꝛ mali: ꝛ qd per mĩam dei scꝫ boni ꝛ filii dei vbi cõterit̃ hois superbia: ꝛ glorificat̃ dei grã que de quatuor tẽtationib⁹ liberat que describunt̃ i sequẽtib⁹:de qb⁹ p nos liberari nõ valem⁹. ¶ Snĩa in spãli. Propħa ḡ cõmẽdatur⁹ mĩaꝫ dñi de q̃tuor tẽtatõib⁹ liberãtis ꝓus oẽs fideles monet ad ꝯfessionẽ.d.[Cõfitemini dño]oẽs fideles vtroq; mõ.s.pctã ꝛ laudes. ꝛ hoc sõ[qm bonus]est dñs ꝛ suauis gustãtib⁹ q creauit nos sibi siles:qui recreauit dissiles:q regit idignos:q coronabit imeritos. Cõfite-

mini etiã [qm̃ i seculũ] .i. in eternũ est [mĩa ei⁹] que iõ est sup hoĩes tpaliter vt ea sint beati in eternũ. Et quid poteris dño deo tuo retribuere pro omnibus bonis que tibi retribuit nisi ↄfiteri ⁊ laudare. Et qḋ ego dico de bonitate ⁊ mĩa eius

2 **Dicant qui redẽpti sunt a dño quos redemit de manu † inimici: † ⁊ de regionib⁹ ↄgregauit eos.**

† inimi/corum. † non hꝫ

Dicãt] .i. hoc dicere debẽt pmis oẽs [q redẽpti sunt] san/guine chr̄i vel liberati a malis tanq̃ pcio redẽpti [a dño] .i. p dñm [quos redemit de manu] .i. ptãte [inimici] .i. diaboli vel cuiuscũqꝫ [⁊ de regionib⁹] diuersis [cõgregauit eos] simul in vnũ locũ vel in vnũ populũ dei: ⁊ in vnitatẽ fidei. Redẽptus quidẽ videẗ ⁊ populus israel de terra egypti ⁊ de regionib⁹ eius cõgregatus. Multe enim etiã vnius puincie regiones sunt: sed quia redẽptos istos intelligi vult in toto orbe terra/rum manifestat cum subdit. Congregauit inq̃

† ab oriente. 3 **† A solis ortu ⁊ occasu: ab aquilone ⁊ mari.**

A solis ortu] .i. ab oriente [⁊ occasu] .i. ab occidẽte [ab aqui/lone] .i. septẽtrione [⁊ mari] .i. ab austro: hoc est oĩbus plagis terre siue ptibus mũdi: hic patet q non de solis iudeis dicit. Deinde exponiẗ pmũ picłm ⁊ pria tẽtatio .s. deuiatio ⁊ error vbi est ⁊ fames. q. d. redemit: ↄgregauit qḋ necesse erat: qꝛ

† sic/citate. † habita/tionis. 4 **Errauerunt in solitudine in † inaquoso: viam ci/uitatis † habitaculi non inuenerunt.**

Errauerũt] scꝫ isti quos redemit de diuersis plagis [in soli/tudine in inaquoso] .i. sine aqua [viã ciuitatis habitaculi] scꝫ boĩuꝫ [nõ inuenerũt] que eos duceret ad ciuitatẽ vbi habita/rent. Mystice [Errauerũt] nõ habẽtes viã veritatis ipsi exi/stẽtes [in solitudine] .i. sine deo ⁊ deserti ab eo [⁊ in inaquo/so] .i. in mẽtis ariditate sine rore grẽ ⁊ sine vera doctrina: qꝛ [viam] que est fides [ciuitatis habitaculi] .i. que ducit ad ciui/tatẽ supnã in qua habitandũ est [nõ inuenerũt] qꝛ fidem nõ habuerũt per quã venire ad ciuitatẽ habitationis superne po/tuissent. Et preter errorẽ erat eis inopia: quia ipsi erant

† erant 5 **Esurientes ⁊ sitientes †: aĩa eoꝝ in ipsis defecit.**

Esuriẽtes ⁊ sitiẽtes] pp̄ter defectũ victualiũ in deserto [ani/ma] .s. vita [eoꝝ in ipsis defecit] a vigore suo pp̄ter famẽ si/tim ⁊ laborẽ. Mystice [Esuriẽtes ⁊ sitiẽtes] qꝛ erãt sine cibo verbi dei ⁊ potu grẽ [et] ideo [anima eoꝝ in ipsis defecit] a bono interiori: nõ habuerũt illũ spũalẽ cibũ anime ⁊ potum de quo diciẗ. Beati qui esuriũt ⁊ sitiũt iustiũam: quoniaꝫ ipsi saturabuntur: quo vtiqꝫ cibo ⁊ potu quisquis ieiunus rema/net: de vita anime eius desperatur.

Mat. 5.

† ex/clama/uerũt. 6 **Et † clamauerunt ad dominum cuꝫ tribularenẗ: ⁊ de necessitatibus eorum eripuit eos.**

Et] ideo iã ↄuicti ⁊ superna bonitate excitati [clamauerũt ad dñm] ductorẽ ⁊ pastorẽ ac doctorẽ verũ [cũ tribularenẗ] errore: fame ⁊ siti vt liberarenẗ ab eis [⁊ de necessitatib⁹ eo/rũ] .i. p̄dictis malis ineuitabilibus [eripuit eos] ad se deuote in tribulatiõe clamãtes. Tũc. n. exaudimur a dño qñ nõ sim/plex vox sꝫ tribulatio clamat ad dñm. Et subdit qḋ eis fecit.

7 **Et deduxit eos in viam rectam: vt irent in ciuita/tem habitationis.**

Et deduxit] a deuio [in viã rectã] sua puidentia diuina [vt irẽt in ciuitatẽ habitationis] vbi possent sibi de victualibus puidere. Mystice [Et deduxit eos] ab errore [in viã rectaꝫ] idest in viã fidei. q. d. eripuit eos de ignorãtia ostẽdẽs eis viã veritatis [vt] per hãc viã [irent] bene operãdo [in ciuitatem habitationis] scꝫ in celestẽ hierusalẽ in qua sctõꝝ aĩe nũc mẽ/te: ⁊ postea ipsa veritate habitãtes qe scũt quã desiderare iaꝫ mẽte ire est. Et qꝛ ad hoc merito sequiẗ grãꝝ actio: iõ subdiẗ

† mi/seratões 8 **Confiteantur domino † misericordie eius: ⁊ mi/rabilia eius filijs hominum.**

Cõfiteanẗ dño] .i. pariant cõfessionẽ laudis: ac sint causa ⁊ materia laudis diuine ⁊ laudãdi dñm [mĩe eius] facte hoĩb⁹ nõ merita nr̃a: non vires: nõ sapiẽtia [⁊ mirabilia ei⁹ filijs ho/minũ] exhibita .i. eedeꝫ mĩe que mirabiľr sunt facte. q. d. mĩe ⁊ mirabilia dei que fecit hoĩbus inducãt illos ad cõfitẽdũ ⁊ grãs agẽdũ: ⁊ vt ipsi iã hic experti dicãt etiã inexpertis.

9 † quia † impleuit

† Quia satiauit animam inanem: ⁊ animam esu/rientem † satiauit bonis.

Quia] nõ solũ duxit i viã: sꝫ etiã a fame ⁊ siti liberauit: ⁊ [sa/tiauit aiaꝫ inanẽ] .i. desideriũ aĩe vacuũ cibo ⁊ potu [et] pro idest [animã esuriẽtẽ] ⁊ sitiẽtẽ [satiauit bonis] desideratis scꝫ cibis ⁊ potibus. Mystice [qꝛ satiauit aiaꝫ inanẽ] bonoꝝ que erat vacua ⁊ sine deo [⁊ aiaꝫ esuriẽtẽ] .i. scire appetentẽ qñ a deo visitata medicũ desiderabat [satiauit bonis] spũalibus. Tales. n. de⁹ aias celesti bono satiat: quas etsi inanes: tñ esu/rientes inuenit. Sequiẗ de scḋo periculo scilꝫ captiuationis ab hostibus: ⁊ scḋa tẽtatione scꝫ in vincẽdis cõcupiscẽtijs. q. d. satiauit etiam bonis desideratis ⁊ expectatis.

10 † cõ/peditos.

Sedentes in tenebris ⁊ vmbra mortis: † vinctos in mendicitate ⁊ ferro.

Sedẽtes in tenebris] carceralib⁹ [⁊ vmbra mortis] qꝛ car/cerati paruꝫ videnẗ differre a mortuis [vinctos] ⁊ alligatos [in mẽdicitate] .i. defectu ⁊ indigẽtia oĩs boni eos inde libe/rãdo. Mystice [Sedẽtes] .i. morãtes ex praua cõsuetudine [in tenebris] vitioꝝ [⁊ vmbra mortis] .i. in vitiosa vita que imago est future mortis [vinctos] .i. ligatos [in mendicitate] quia ipsi erãt mẽdici per indigẽtiã boni [⁊ ferro] .i. dura diffi/cultate rũpẽdi: qꝛ vincula pctõꝝ ferrea sunt: ⁊ quasi inuinci/bilia. Et causa hoꝝ maloꝝ subiungitur.

11 † quia immari/cauerũt eloquia dñi. † exacer/bauerũt

† Quia exacerbauerunt eloquia dei: ⁊ consilium altissimi † irritauerunt.

Quia exacerbauerũt] .i. acerba ⁊ ĩportabilia reputãtes ↄtẽ/pserũt [eloqa dei] eis nõ obediẽdo: et que mãdauerat non cu/stodiẽdo ↄtra sermones dei agẽtes: ⁊ in ei⁹ regulis viuere re/spuẽtes. Unde eis erat iratus. [⁊ cõsiliũ altissimi] .i. admoni/tiones qbus cõsulit generi humano [irritauerũt] ei nõ acce/dẽdo: sed tanq̃ inutile spernẽdo sciẽtes volũtatẽ dñi ⁊ negli/gẽtes. Tũc enĩ ↄsiliũ dñi irritaẗ qñ volũtas ei⁹ cognosciẗ ⁊ negligiẗ. Maior est aũt culpa negligẽtie q̃ ignorãtie: spernẽ/do ergo ↄsiliũ dei noluerũt salubriter humiliari.

12 † eos

Et humiliatum est in laboribus cor eorum: ⁊ in/firmati sunt nec fuit qui adiuuaret †.

Et] ideo [humiliatũ est] tãdeꝫ [in laborib⁹ cor eoꝝ] .i. a sup/bia deiectũ pp̄ter labores ⁊ afflictiones: vel pp̄ter pressurã ↄsuetudinis sue praue in qua laborabãt [infirmati sũt] .i. de/bilitati ꝟtute: vel facti ĩpotẽtes p se resistere vitijs [nec fuit] alius [q adiuuaret] deo desistẽte ab auxilio. Quos enĩꝫ diui/na virtus nõ adiuuat eos pculdubio infirmitas ppria gra/uat: laborare contra vitia possunt: sed non vincere. hinc dñs ait. Sine me nihil potestis facere.

Jo. 15.

13 † ex/clamaue/runt. † saluos fecit.

Et † clamauerunt ad dominum cum tribularen/tur: ⁊ de necessitatibus eorum † liberauit eos.

Et] sic humiliati ⁊ infirmati [clamauerũt ad dñm] adiuto/rẽ verũ penitẽtes ⁊ petẽtes eius auxiliũ [cũ tribularenẗ] ⁊ tã/ta difficultate vexarenẗ: qꝛ vexatio dabat eis intellectũ [⁊ de necessitatibus eoꝝ] .i. s. a penis quas necessario sustinebãt: ⁊ a vinculis difficultatis ⁊ malo cõsuetudinis [liberauit eos] ad se clamantes. Post clamorem sequitur liberatio ⁊ subiungi/tur: de quibus necessitatibus liberauit

14

Et eduxit eos de tenebris ⁊ vmbra mortis: ⁊ vin/cula eorum dirupit.

¶ Et eduxit eos de tenebris]carceralib⁹[ꝛ vmbra mortis]. i. de vita carcerali que est quedã imago mortis[ꝛ vincula eorũ dirupit]. i. dirũpi fecit qb⁹ in custodia carcerali detinebãtur. Mystice[ꝛ eduxit eos de tenebris]viciorum[ꝛ vmbra mortis]. i. cecitatis iniqtatis que est causa mortis in qb⁹ sedebãt[ꝛ vincula]difficultatis[eoꝝ dirupit]vt liberi incederẽt. q. d. liberauit eos a vitijs: rupit difficultates: incipit iaꝫ eis facile esse qḋ erat difficile. s. a malis abstinere. Deinde pro liberatione sequitur laudatio. Et ob id

15 Confiteantur domino † misericordie eius: ꝛ mirabilia eius filijs hominum.

† mi serationes

¶ Confiteant̃ dño]. i. pariant ꝯfessionẽ laudis: ꝛ sint materia ꝯfessionis ꝛ laudis diuine[mĩe ei⁹]qb⁹ a malis liberat: ꝛ bona dat[ꝛ mirabilia eius]. i. ipse mĩe mirabiles[filijs hoĩum] exhibitę misericordit ꝛ mirabilr eis subueniẽdo: ꝛ circa eos opando: lꝫ ħ nõ mereant̃. Et repetit cãs quare debẽt ꝯfiteri.

16 Quia ꝯtriuit portas ereas: ꝛ vectes ferreos ꝯfregit.

¶ Quia cõtriuit portas ereas]qbus tenebant̃ ꝯclusi[ꝛ vectes ferreos ꝯfregit]qb⁹ porte firmabant̃ vt. s. ꝯfractis carceruꝫ claustris pateret vinctis liber egressus. Mystice[qa ꝯtriuit portas ereas]. i. ꝯsuetudines viciosas que clausos non sinunt exire[ꝛ vectes ferreos]. i. difficultates vel diabolicas suggestiones que portas obserãt[ꝯfregit]sua virtute. Ereas ꝛ ferreas pro fortitudine ponit: sed virtus dei hec frangit. Et

17 Suscepit † de via iniquitatis eorum: ppter iniustitias enim suas humiliati sunt.

† eos

¶ Suscepit]eos curãdos vel a se in altũ boni opis[de via iniquitatis eoꝝ]in qua ambulabãt. i. de ipsa iniqtate que erat illis via[ppter iniustitias eni suas]. i. qa supbiẽdo sibi tribuebãt nõ deo suã iustitiã ꝯstituẽtes[humiliati sunt]vt exaltarẽtur in eo. Qui eni de suis virib⁹ psumebãt inuenerũt se nihil posse sine dei adiutorio: ꝛ sic suscepti sunt ab eo. Deinde sequitur tertium periculum. s. infirmitatis. ꝛ tertia tentatio scilicet tedij ꝛ fastidij benefaciendi.

18 Omnem escam abominata est anima eorũ: ꝛ appropinquauerunt vsqꝫ ad portas mortis.

¶ Omnẽ escaꝫ abominata est aĩa eoꝝ]. i. appetitus eoꝝ abominabat̃ oẽꝫ cibũ[ꝛ appropinquauerũt]p augmẽtũ ĩfirmitatis[vsqꝫ ad portas mortis]ex desperatione sanationis. Mystice. Eti suscepit eos de via iniqtatis: tñ[oẽꝫ escã]spũalẽ: vñ aĩa viuit. s. verbi dei: corpis chri: opis boni[abominata est anima eoꝝ]. i. fastidiuit: ꝛ ipso fastidio languebãt ꝛ periclitabãtur. vnde subiũgit[ꝛ appropinquauerũt vsqꝫ ad portas mortis]. i. vsqꝫ ad defectum ꝛ interitũ animetantũ est eniꝫ periculum escã spũalẽ fastidire vt interitus inde possit puenire.

19 Et † clamauerunt ad dominum cũ tribularentur: ꝛ de necessitatibus eorum liberauit eos.

† ex clamauerunt.

¶ Et]ita periclitati[clamauerũt ad dñm]medicũ suũ[cũ tribularent̃]infirmitate seu fastidio ꝛ tedio[ꝛ de necessitatibus eoꝝ]. s. huiꝰ tribulationib⁹[liberauit eos]vt infirmi sanarẽtur ꝛ tedio affectos spũalis esca delectaret. Restat ḡ vt si te delectet hic cibus nõ hoc tibi tribuas: neqꝫ hinc aliqua arrogantia inflaris ꝛ auidus tibi in eos qui fastidio periclitantur non superbe insilias: intelligens hoc non a te tibi esse: vitium quoqꝫ tuũ ꝛ languorem tuum sentiens clama ad dominum. Deinde subdit quomodo liberauit.

20 Misit verbuꝫ suum ꝛ sanauit eos: ꝛ eripuit eos de † interitionibus eorum.

† corruptela.

¶ Misit verbũ suũ]. i. pceptũ dedit[ꝛ sanauit eos]qa dicere dei est facere[ꝛ eripuit eos de interitionib⁹ eoꝝ]ne sic infirmati interirẽt. Mystice[misit vbũ suũ]. i. desideriũ vbi ꝛ cibi spũalis cuius fastidio lãguor erat[ꝛ sanauit eos]ab huius tedio ꝛ ab accidia que est fastidiuꝫ boni spiritualis[ꝛ eripuit eos de interitionibus eorum]in quibus seipsi demeruerunt. i. de corruptela mentis que fastidit qḋ dulce est. Ergo ꝛ de hoc beneficio sicut de ceteris superioribus

21 Confiteantur domino † misericordie eius: ꝛ mirabilia eius filijs hominum.

† miserations

¶ Confiteant̃ dño mĩe eius: ꝛ mirabilia ei⁹ filijs hoĩuꝫ]idest laudet̃ de⁹ in copia mĩaꝝ suaꝝ ꝛ mirabiliũ que fecit ꝛ ostendit filijs hoĩuꝫ. Cõfiteant̃ dño nõ merita nr̃a: non vires nr̃e: nõ sapiẽtia nr̃a sed miserationes ei⁹. ille amet̃ ꝛ laudet̃ in oĩ liberatione nr̃a q inuocãdus est in oĩ tribulatione nostra.

22 Et sacrificent sacrificium laudis: ꝛ † annuntient opera eius in exultatione.

† nũtient.

¶ Et sacrificẽt]sanati ꝛ liberati pro graꝝ actione[sacrificiuꝫ laudis]ex corde ꝛ deuotione. Sacrificiũ eni laudis sacrificare est ipsaꝫ diuinã laudẽ cũ oĩ deuotione cordis offerre vt hõ intus igne diuino accẽdat̃. Talis eni laus dño placet que interius ardore ei⁹ accẽsa est[ꝛ annũtiẽt]alijs[opa ei⁹]in seipsis expta ad laudẽ ꝛ vtilitatẽ pximi.[in exultatione]ꝛ hilaritate cordis ꝛ mẽtis: nõ cũ tedio sed merore: ꝛ nõ cũ fastidio ꝛ anxietate: sed cũ gaudio cũctis annuntient qualiter eos dñs sua miseratione saluauit. Deinde ponitur quartũ periculum scilicet tempestatis in mari: ꝛ quarta tẽtatio que est tempestas periculorum seculi. Unde sequitur

Sacrificiũ laudis sacrificare quid est.

23 Qui descendunt mare in nauibus: facientes operationem in aquis multis.

¶ Qui descendũt mare in nauibus]ad nauigandũ[facientes opationẽ in aqs multis]. s. piscationes ꝛ opatiões alias. Mystice.[Qui descẽdũt]a sublimitate ꝯtẽplationis[mare]. i. seculũ ꝛ ad pcellas seculi vt pro chro fluctus tribulationũ patiant̃ ipsi existes[in nauib⁹]. i. in ecclesijs quas gubernãt que multe sunt ꝛ vna est que est nauicula petri: que chrꝫ portãt ꝛ a fluctibus seculi tundunt̃[faciẽtes opationẽ]in verbo: exẽplo: subsidio: ꝛ huiꝰ[in aqs]. i. populis[multis]pdicando eis. Oẽs in naui sumus alij opantur alij portant̃: similr tñ oẽs in tempestate periclitantur ꝛ in portu saluantur.

24 Ipsi viderũt opa dñi: ꝛ mirabilia ei⁹ in pfundo.

¶ Ipsi]nauigãtes[viderũt opa dñi]. s. pisces ꝛ reptilia[ꝛ mirabilia eius]in beluis ꝛ varijs mõstris marinis[in pfundo] idest i mari. Mystice[Ipsi]rectores singulariter[viderũt] idest spũalr intellexerũt[opa dñi]. s. creationis: recreationis: retributionis: dãnationis[ꝛ mirabilia ei⁹ in pfundo]seculi vl̃ cordis humani in ꝯfessionib⁹ auditis. i. que de⁹ mirabilr opatur in cordib⁹ hoiuꝫ qb⁹ nihil pfundius est dãdo eis grãꝫ cõfitẽdi ad ppositũ relinquẽdi pctã ꝛ hñ operãdi: pfundũ eni seculi est cor hominis vnde vẽti erũpũt: ꝛ fiũt tẽpestates seditionum ꝛ dissentionũ que nauẽ perturbant: vel in pfundo sacre scripture mirabilia vident que pre alijs ea intelligere debent. Et subiungit quid in his agitur. d.

25 Dixit ꝛ stetit spiritus procelle: ꝛ exaltati sunt fluctus eius.

¶ Dixit]. s. deus[ꝛ stetit]. i. surrexit[spũs pcelle]. i. vẽt⁹ tẽpestatis[ꝛ exaltati sunt]ꝛ intumuerũt[fluctus ei⁹]. s. maris. Mystice[Dixit]. i. pmisit ꝛ voluit de⁹[ꝛ stetit]. i. surgẽs inhorruit ꝛ durauit[spũs pcelle]. i. psecutio tyrãnica vel diabolica. hoc aũt fecit de⁹ volẽs vt ad eũ clamarẽt: ꝛ hi q gubernant̃ ꝛ hi q portant̃[ꝛ exaltati]. i. augmẽtati[sũt fluct⁹ ei⁹]. i. mot⁹ ꝛ accessus tẽtationis q̃s iniq cõmouẽt sup iustos ꝛ qualr ostẽdit. d.

26 Ascendunt vsqꝫ ad celos † ꝛ descendunt vsqꝫ ad abyssos: anima eorum in malis tabescebat.

† nõ habet et

¶ Ascendũt]fluctus ꝛ per ꝯsequẽs naues[vsqꝫ ad celos]. i. in magnã altitudinẽ quasi in celũ[ꝛ descendũt vsqꝫ ad abyssos

idest in maximas pfunditates maris[aia eo⁊]scʒ nauigantiũ[in malis]⁊ afflictionibus[tabescebat]i.deficiebat,ppter iminẽs piculũ. Mystice[ascẽdũt]pccatores audẽdo[vsqʒ ad celos]quãdo supbia ⁊ seculi elationibus eriguntur ꝯ deum [⁊ descẽdũt]timẽdo[vsqʒ ad abyssos]i. vsqʒ ad gehẽnã cũ in desperationẽ ⁊ metũ veniũt[⁊ aia eo⁊]s.recto⁊[tabescebat in]bis[malis]oppressa plagis.

27 Turbati sunt ⁊ moti sunt sicut ebrius: ⁊ omnis sapientia eorum † deuorata est. († absorpta.)

Turbati sunt]ipsi nauigãtes.s.obstupescẽdo mẽte[⁊ moti sunt]s.tremẽdo corpore[sicut ebrius]q stare nõ põt sine titubatione[⁊ ois sapiẽtia eo⁊]qua sapiẽtes apparent in alijs [deuorata est]⁊ absorpta:qa multi in piculo nesciũt sibi ꝯsulere:nec possunt se iuuare. Mystice[turbati]sunt rectores cõfusione sensus[⁊ moti sunt]a statu mẽtis[sicut ebri⁹]titubãtes mutata volũtate mutatis opib⁹. In gẽte:qñ loquunt:qñ legũt:qñ tractãt:sapiẽtes apparẽt:sed veniente tẽpestate oĩa humana cõsilia deficiũt:vñ subdit[⁊ ois sapiẽtia eorũ deuorata est]qꝛ quid agendũ sit non vident. Nõ restat ergo nauigantibus ⁊ rectoribus nisi clamare ad deum. Unde subdit

28 Et † clamauerũt ad dñm cum tribularẽtur: ⁊ de necessitatibus eorum eduxit eos. († exclamauerunt.)

Et clamauerũt ad dñm]qui impat vẽtis ⁊ mari petẽdo ab eo remediũ[cũ tribularent]⁊ tẽpestate piclitarent[⁊ de necessitatib⁹ eo⁊]⁊ pturbatiõib⁹ q̃s patiebant[eduxit eos]tã q̃ piclitãtes ad portũ:tẽpestatẽ mitigãdo:vñ subiũgit qñ

29 Et † statuit procellam eius in auram: ⁊ siluerunt fluctus eius. († imparauit p[ro]celle ⁊ stetit.)

Et statuit pcellã]i.tẽpestatẽ eius scʒ maris[in aurã]suauẽ ⁊ leuẽ tẽpestatẽ cõuertẽdo in tranquillitatẽ[⁊ siluerũt]i.cessauerũt[fluctus eius]scʒ maris eiusdẽ a fremore. Mystice[⁊ statuit pcellam eius]maris.i.seculi persecutiones ⁊ perturbationes[in auram]scilicet leuẽ ventum.i.imanitatẽ aduersitatis per trãquillitatẽ sedauit ac pcellas tempatas ⁊ tolerabiles fecit.q.d.nõ remouit tẽtationẽ sed mitigauit. Quia fidelis est deus qui nõ pmittit nos tẽtari supra qđ possum⁹[⁊ siluerũt fluctus eius]i.cõmotiones tentationum quieuerunt (i. Cor. 10)

30 Et † letati sunt quia siluerũt: ⁊ deduxit eos in portum voluntatis eorum. († io tunditati.)

Et letati sunt]nauigãtes[qꝛ siluerũt]⁊ pacati sunt fluctus [⁊ deduxit eos]s.dñs[in portũ volũtatis eo⁊]i.ad portum ab eis desideratũ. Mystice[⁊ letati sunt]rectores ecclesiarũ [qꝛ siluerũt]⁊ mitigati sũt ille psecutiones ⁊ impugnationes [⁊ deduxit eos]dñs[in portũ volũtatis eo⁊]i.in trãquillitatẽ ⁊ quietẽ mẽtis:in serenitatẽ ꝯscie optatã q portus est ab oĩbus multũ desiderãdus ⁊ optãdus:⁊ qꝛ ad hãc liberationẽ dʒ sequi liberatoris laus ⁊ gra⁊ actio liberati:ideo subditur

31 Confiteantur domino † misericordie eius: ⁊ mirabilia eius filijs hominum. († miserationes.)

Cõfiteant dño mie eius:⁊ mirabilia eius filijs hoium]hoc totiẽs repetit qa nõ vult vt tradamus obliuioni miam miseriã amouentẽ:⁊ mirabilia bñficia conferẽtẽ. Quas dicit misericordias:deide mirabilia appellat. Ops enĩ dñs eas quas erga nos miserationes agit nõ solũ misericorditer:sed etiam mirabiliter facit:in eisdẽ enĩ miserationibus aliqñ miramur eius bonitatẽ:aliqñ sapientiã:nõnunq̃ fortitudinẽ ⁊ plerũqʒ celeritatẽ. Talibus etiã aliquãdo nobis miseret vt pre magnitudine nostri sceleris superabundantiã sue gratie intantũ mirando stupemus vt stupendo deficiamus

32 Et exaltent eum in ecclesia † plebis: ⁊ in cathedra seniorum laudent eum. († populi.)

Et exaltẽt]i.extollãt[eũ]laudib⁹ exñtes[in ecclia plebis] idest de plebe ⁊ minoribus collecta:⁊ exñtes[in cathedra seniorum]i.maiores de ecclia[laudẽt eũ]silr.q.d.maiores ⁊ minores tã bonũ tãqʒ misericordẽ dñm:⁊ exaltando laudent ⁊ laudãdo exaltẽt. Ecce cũ dicit,in ecclia,aperte demõstrat:vnde omnia dixit.i.de ecclia vbi oĩa predicta aguntur:⁊ de qua psalmi ab initio loquebant. Deinde ponit alia opera dñi

33 Posuit flumina i desertũ: ⁊ exit⁹ aqua⁊ in sitim.

Posuit flumina in desertũ]i.ppter pctã hoiuʒ fecit flumina arescere ne possent terrã irrigare[⁊ exitus aqua⁊]i.terrã copiosam fontibus ⁊ aquis[in sitim]i.in siccitatẽ. Mystice. Deinde cõmẽdãdo ecclesiã ostendit qđ in ea fecit:qꝛ supbis resistit ⁊ humilibus dat grãm. vnde ait[posuit flumina]i.in deos siue iudeã. vbi currebãt pphetie fluebãt aque doctrine ⁊ grẽ dei[in desertũ]eos deserẽdo ⁊ siccãdo:⁊ idẽ alijs xbis dicit[⁊ exitus aquarũ]i.iudeam:vñ alijs mãnabãt aque doctrine[in sitim]⁊ siccitatẽ. Item idem dicit. Et

34 Terram fructiferam in † salsuginem: a malitia inhabitantium in ea. († in salinas.)

Terrã fructiferã in salsuginẽ]i.in terrã sterilẽ:salsus enĩʒ humor vbi dñat fecũditatẽ tollit:sicut est terra in qua inuenitur sal que salsugo dicit[a malitia]i.ppter maliciã hoiuʒ [inhabitantiũ in ea]Mystice[Terram fructiferã]prius in patriarchis ⁊ pphetis sm opa bona que faciebãt posuit[in salsuginẽ]i.in sterilitatẽ. Si queris ibi fidẽ:chrĩ pphetã:sacerdotẽ:sacrificiũ:tẽplũ nõ inuenies.hec aũt oĩa fecit[a malitia]i.ppter malitiã ⁊ supbiã[inhabitantiũ in ea]scʒ scriba⁊ ⁊ pharisco⁊ ibi dominantiũ:ecce qñ de⁹ supbis resistit. Et econtrario propter bonitatem inhabitantium

35 Posuit desertum in stagna aquarum: ⁊ terraʒ sine aqua in exitus aquarum.

Posuit desertũ]⁊ terrã desiccatã[in stagna aq̃⁊]ita q abũdet aqs[⁊ terrã sine aqua in exitus aquarũ]dãdo pluuias ⁊ restaurãdo fontes. Mystice.[Posuit desertũ]i.gẽtes[in stagna aqua⁊]i.in cõfluẽtiã spũaliũ doctrinaruʒ vt in eis maneãt:⁊ repetit idẽ[⁊ terrã]prius[sine aqua]i.easdẽ gẽtes posuit[in exitus aqua⁊]vt inde pcedat affluentia scripturarũ: ⁊ alijs emanẽt aque viue. In gẽtibus enim que squalebãt qñ desertũ erãt:ibi nũc fontes ⁊ flumina:ibi nũc stagna ⁊ exitus aquarum. Ecce quomodo deus humilibus dat gratiam

36 Et † collocauit illic esurientes: ⁊ constituerunt ciuitatem habitationis. († habitare fecit.)

Et collocauit illic esuriẽtes]reducẽdo famelicos qui ppter sterilitatẽ fugant[⁊ cõstituerũt]i.parauerũt[ciuitatẽ]i.ciuitatũ multitudinẽ[habitationis]i.ad habitandũ. Mystice[⁊ collocauit illic]i.in hac grã ⁊ eo⁊ doctrina[esuriẽtes]i.desiderãtes]panẽ xbi:⁊ auidos ad suscipiẽdũ vt bonis celestib⁹ reficerent:qꝛ edẽt pauperes ⁊ saturabunt[et]ibi tales[constituerunt firmiter preceptis dei obediẽdo[ciuitatẽ habitationis]i.ecclesiam vbi interim habitetur in spe:quoniam q me audit (dicit dominus) habitabit in spe.

37 Et seminauerunt agros ⁊ plantauerunt vineas: ⁊ fecerunt fructum † natiuitatis. († frumenti.)

Et seminauerũt agros ⁊ plãtauerũt vineas]pro habẽdis victualibus[⁊ fecerũt fructũ natiuitatis]naturalẽ ⁊ bonum vt prius. Mystice[Et seminauerũt agros]i.semẽ xbi dei iecerũt in corda credẽtiũ:vñ fructũ eternitatis accipiãt[⁊ plãtauerunt vineas]i.alios ad fidẽ edificauerũt[⁊ fecerũt fructũ natiuitatis]i.nãleʒ nõ degenerẽ.s.p eterna vita hñi in hoc seculo viuẽdo:vinea ⁊ ager cuiusqʒ ⁊ cõscia illius que liberanda est a sentib⁹ pctõ⁊ vt fructũ bono⁊ operũ faciat.

38 Et benedixit † eis ⁊ multiplicati sunt nimis: ⁊ iumẽta eorum non † minorauit. († eos † sunt diminuta.)

Et bñdixit

℄ Et benedixit eis]scȝ bonis[⁊ multiplicati sunt nimis].i. valde in prole ⁊ possessione[⁊ iumēta eoꝝ nō minorauit]sȝ potius multiplicauit. Mystice. ⁊ ideo[Benedixit eis]quia que erāt ei placita faciebāt[⁊ multiplicati sunt]numero vel merito ꝑpter benedictionē ⁊ hoc[nimis].i. valde. Uel ideo dicit[nimis]q: multi vocati: pauci ꝟo electi.[⁊ iumenta]seu pecora[eoꝝ].i. simplices: sed viles qui non sunt multū docti: sed tamē fide pleni[non minorauit]firmum enim stat fidei fundamētū: quia nouit dominus qui sunt eius.

Mat. 20. c.a.b.

39 **Et pauci facti sunt: ⁊ vexati sunt a tribulatione malorum ⁊ dolore.**

℄ Et pauci facti sunt]⁊ īminuti[⁊ vexati sunt a tribulatione maloꝝ ⁊ dolore].i. ꝑpter angustias mali ⁊ doloris quas intulerunt q ex libidine dñandi querebāt super israel ꝑncipari. Mystice. Deinde agit de hereticis quibus quantī ecclesia ⁊ tanq̄ de eiusdē ꝑdictis loqꝛ ꝑpter cōia sacramēta. q.d. multiplicati sunt boni: ⁊ ꝑsumētes de se heretici[pauci facti sūt] numero ⁊ merito diuidēdo se ab vnitate ⁊ bonitate q in vnitate positi cū alijs erant multi[⁊ vexati sunt].i. afflicti[a tribulatiōe maloꝝ ⁊ dolore].i. ab insidijs diaboli ⁊ angeloꝝ ei⁹.

sel. 40 † **Effusa est contentio super principes: ⁊ † errare fecit eos in inuio ⁊ non in via.**

† fusus est contēpt⁹ † seduxit

℄ Effusa est ꝯtētio sup ꝑncipes]sibiīuicē aduersantes[⁊ errare fecit eos].i. fugiēdo[in inuio]⁊ solitudine vbi non erat via[⁊ nō in via]rebellantib⁹ israelitis: ⁊ sic eos q dominari querebāt deus deijciēdo cōpescuit. Mystice[Effusa est cōtentio sup ꝑncipes]hereticoꝝ .i. heresiarchas: ipsi enim inter se ⁊ ꝯtra catholicos cōtēdūt: q: auctorē pacis cognoscere noluerunt.[⁊ errare fecit].i. ꝑmisit[eos]dñs relinquēdo eos sibi ꝑpter supbiā[in inuio]⁊ p deuia erroꝝ[⁊ nō in via]veritatis: ꝑmisit enim eos errare a fide: q: corrigi noluerunt.

41 **Et adiuuit pauperem † de inopia: ⁊ posuit sicut oues familias.**

† benedicitate.

℄ Et adiuuit]subleuādo[pauperē de inopia]scȝ israelem ab oppressione extraneoꝝ dñoꝝ depauperatū[⁊ posuit sicut oues familias]populi sui in loco fecūdo terre ⁊ multiplicando in prole. Mystice[Et adiuuit pauperem de inopia].q.d. abiecti sunt supbi ⁊ instructus est humilis: q: mēdicū ⁊ inopē se reputat: q: nihil sibi tribuit: sed totū de mia dei expectat: ⁊ ne putes eū eē solū: subdit[⁊ posuit]illum pauperē[familias]existentes[sicut oues] ꝑpter simplicitatē ⁊ innocētias: pauper ille multe plebes sunt: multe familie: multe ecclesie: ⁊ tamē vna ecclesia: vna plebs: vna familia: vna ouis ē. Hec autem mirabilia ⁊ tanta mysteria

§ 42 † **Uidebunt recti ⁊ † letabuntur: ⁊ omnis iniquitas oppilabit os suum.**

† iocūdabuntur.

℄ Uidebūt]mēte ⁊ p effectū quō se deus hȝ ad bonos ⁊ malos[recti]corde: qbus per oia placet deus[⁊ letabunꝛ]super iusta distributione dei fm merita: q: boni p miam dei exaltanꝛ: ⁊ mali per supbiā cōteruntur.[⁊ ois iniquitas].i. ois iniquus garriēs cōtra veritatē scȝ diabolus vel iudeus vel heretic⁹ p hoc ꝯuictus[oppilabit].i. obturet ⁊ claudet[os suū] vt obmutescat ꝑpter cōfusionē nō hñs qd dicat cōtra manifestam veritatē. Et q: pauperē adiuuat dominus: ergo

43 **Quis sapiens ⁊ custodiet hec: ⁊ intelliget † misericordias domini.**

† miserationes.

℄ Quis [est[sapiens]scȝ vt sit pauper ⁊ nō diues: humilis ⁊ nō supb⁹. Sapiētia dei nō reuelaꝛ nisi humilib⁹. Si vis esse sapiēs esto stultus. Qui enim humilis est: a sapiētibus huius mundi stultus videꝛ. Sed qđ stultū est hoībus: sapiētius est deo. Ergo humilis ⁊ stultus mundi est: ⁊ sapiēs dei[et]talis[custodiet]per humilitatē in memoria sua[hec]que sunt dicta[et]sic[intelliget].i. Litra se leget frequēter meditādo: ⁊ cognoscet nō merita sua: nō vires suas in his gloriādo: sed[misericordias]⁊ miserationes[dñi]q̄ de tribulationib⁹ ⁊ tentationib⁹ ꝑdictis liberat: q̄ deniq̄ꝫ cōstituit in populo vbi humilib⁹ dat gratiā: nō in illo vbi superbis resistit: ⁊ fecit eum suū vt intus manēs multiplicaret: nō foras exiens minueretur: hoc vidēt recti ⁊ letantur: ⁊ iniquus os suū oppilat. Et nota q̄ septē mias intellexit circa se Bernardus: quas ⁊ nos circa nos sapiēter intelligimus. Prima est iquit: q̄ a multis peccatis adhuc in seculo positū me custodiuit: ⁊ hoc tripliciter: scȝ occasionis subtractiōe: resistendi data virtute: affectionis sanitate. Scđa fuit expectatio sustinētis qui tardabat vltionē: q: idulgētiaȝ cogitabat. Tertia q̄ ad pniam me cōuertit cōcutiens cor meū terrēs ⁊ excitans: spēq̄ꝫ idulgētie largiēs. Quarta q̄ suscepit misericorditer penitētē: sic enim ex toto indulsit: vt nec dānet vlciscēdo: nec cōfundat improperādo: nec minus diligat iputādo. Quinta q̄ mihi continendi deinceps ⁊ cōmēdatius viuēdi prestitit virtutē. Sexta gr̄a ꝑmerendi bona eterna que gratia est in odio ꝑteritoꝝ maloꝝ: in cōtēptu ꝑñtiū bonoꝝ: in desiderio futuroꝝ. Septima spes obtinēdi que est in trib⁹: que sunt charitas adoptionis: veritas ꝑmissionis: potestas redditionis. Oratio.

Onfitemur dñe misericordias tuas quas iugiter exerces circa nostras inopias: precātes: vt q exaltatus in celo resides ad dexteram patris in throno: et nobis tante miserationis ⁊ intelligere ⁊ custodire concedas archanum. Qui viuis.

℄ **Psalmus de gratiaꝝ actione chr̄i pro sua glorificatiōe: ⁊ pro totius mūdi recōciliatiōe: ⁊ sub fide christiana subiectione. Psal. CVII.**

Aratum cor meum deus paratum cor meū: cātabo ⁊ † psallā in gloria mea.

† psalmū dicā dño.

Auctor psalmi ꝑpheta dauid. ¶ Titulus talis est: canticū psalmi ipsi dauid: hoc est canticū istud psalmi dauid qđ dī canticum: q: agit de mētis iocunditate: ⁊ psalmi: q: monet ad bona opera: canticū enim ad diuinas res: psalmus ad actuales ptinet: attribuiꝛ ipsi dauid vero .i. chr̄o q hic loquiꝛ. ¶ Materia. Gratiaꝝ actio christi pro glorificatiōe sua: q: suscipiēs passionē resurrexit ⁊ ascendit in gloria. ¶ Intētio. Monere vt in fide corroboremur: ⁊ ad patiendū pro noie christi inuitemur: quatenus similē gloriam cōsequi mereamur. ¶ Snia in gn̄ali. Propheta: q: supra egit de vniuersali ecclesia p christum redēpta: nunc in isto psalmo in ꝑsona christi ꝑponit nobis suā passionē, resurrectionē, ⁊ ascēsionē: ⁊ ostendit per horum mysteriū totū mundū redēptū ⁊ fidei christiane subijciendū. ¶ Snia in speciali. Christus ergo fm q̄ hō agēs gratias patri ait[Paratū cor meū]est o deus pater ad laudem[paratū cor meū]est ad opationē: ⁊ ideo[cantabo]deuotione[⁊ psallam]operatione in me ⁊ in meis: hec duo .s. cātabo ⁊ psallam ꝯiungit: q: spirituali cantico semper debet cōiungi bona operatio: ⁊ hoc[in gloria mea]idest in cōsideratione glorificationis mee. Ut autem hoc fiat

† **Exurge gloria mea exurge psalterium ⁊ cythara: exurgam diluculo.**

⁊ † alia lra non hȝ exurge gl'ia mea.

℄ Exurge]vt glorificeris[psalterium].i. caro mea diuina faciens sicut psalteriū sonat a superiori[⁊ cythara].i. eadeȝ caro humana patiēs sicut cythara sonat ab iferiori: ⁊ ita erit: q:[exurgā diluculo]mane dominice diei: dicat ⁊ qlibet fidelis[Paratū]est[cor meū]o deus ad te laudādū hilariter in ore[paratū]est[cor meū]ad seruiēdum tibi fideliter in opere: ⁊ ideo[cātabo].s. voce[⁊ psallam]operatione: ⁊ hoc[in gloria mea]q̄ enim ego te laudo ⁊ tibi seruio: gloria mea est: q̄ tibi

cāto ⁊ psallo:nō tibi gratiā facio sed mihi:qm̄ bonoꝝ meorū nō eges[Exurge psalteriū ⁊ cythara].i.excitetur in me laus de supioribus dei factis ⁊ inferiorib⁹[exurgā diluculo]idest mane ⁊ cito ad hāc laudē exercendā. Deus in tenebris benedici ⁊ laudari nō potest:sed in luce benedicit̄. Et si in nocte surgimus:deū in luce benedicimus. Nunq̄ enim christiano nox est:sed semp christiano sol iusticie oritur. Et tunc

psal 3 **Confitebor tibi in populis domine:† ⁊ psallam**
mū dicā **tibi † in nationibus.**
† inter gentes.

Cōfitebor tibi]confessione laudis.i.p meos te laudabo[in populis]iudeoꝝ o[dn̄e]pater[⁊ psallā tibi].i.p meos bene opabor[in nationib⁹]gentiū:hoc est agraz ⁊ parabo tibi ad honorē tuum laudatores ⁊ bene operantes:vel laudem ⁊ bonam operationē ad honorē tuum predicabo:non solum in iudeis:sed etiam in gentibus. Et merito

4 † **Quia magna super celos misericordia tua: ⁊**
† qm̄ magnificata ē vsq3 ad celos **vsq3 ad nubes veritas tua.**

Quia magna]est[sup celos].i.in celis spūalib⁹ scz angelis: nō solū in hoibus[mīa tua]q2 etiā angeli beneficijs dei fruuntur:⁊ mīa eius indigēt. Nō est enim creatura que nō indigeat creatoris sui mīa[⁊ veritas tua]magna est[vsq3 ad nubes]scz apostolos ⁊ sanctos in qbus est veritas dei qua compluunt populos. Deinde loquens ppheta duobus predictis alia duo reddit.q.d.q2 mīa dei est super celos:ergo

5 **Exaltare.super celos deus: ⁊ super omnem terram gloria tua:vt liberentur dilecti tui.**

Exaltare].i.altum te ostende ascēdēdo /hoc est ascēde[sup celos]o[deus.] Ille eniz cuius mīam hēt celi:fore sup celos debet exaltari:⁊ q2 veritas est vsq3 ad nubes:merito[⁊ sup oēm terrā gloria tua]est exaltāda vt fama laudis tue vbiq3 diuulgetur[vt liberētur dilecti tui.] ppterea enim crucifigitur ⁊ exaltatur dominus vt liberentur dilecti eius. Deinde iterum loquitur christus dicens. Et ideo

6 **Saluum fac dextera tua ⁊ exaudi me:deus locutus est in sancto suo.**

Saluū]me[fac]in resurrectione[dextera tua].i.p verbuz qd̄ est brachiū patris:vel ponēdo me ad dexterā tuā[⁊ exaudi me]orātē ad te. Uel[saluū fac].s.me in mēbris meis[dextera tua].i.per fauorē ⁊ ppitiationē tuā[⁊ exaudi me]orantem pro eis:⁊ cōuertit se ad auditores vt ɔfirmet eos.d.nec dubito exaudiri:q2[dn̄s]pater[locutus est in sancto suo.]scz in me sancto sanctoꝝ in quo pmisit hanc saluationem q̄

Ileta 7 † **Exultabo ⁊ diuidam sichimam: ⁊ conuallem**
bor. **tabernaculorum † dimetiar.**
† metibor 8 **Meus est galaad ⁊ me⁹ est manasses: ⁊ † effraim**
† effrem **susceptio capitis mei.**
Ile- 9 **Juda rex meus:moab † olla spei mee.**
bes 10 **In idumeam extendam calciamētum meum:mi**
† allophi **bi † alienigene subditi sunt.**
liam 11 **Quis deducet me in ciuitatem † munitaz: † quis**
ci facti. **deducet me vsq3 in idumeam?**
† circum- stātie 12 **Nōne tu deus qui repulisti nos: ⁊ non † egredie-**
† ant **ris deus in virtutibus nostris?**
† exibis.
† q2 13 **Da nobis auxilium de tribulatione:† ⁊ vana salus hominis.**
14 **In deo faciemus virtutem: ⁊ ipse ad nihiluz de-**
† inimicos nr̄os **ducet † tribulantes eos.**

Exultabo ⁊ diuidā sichimā]letant̄ assumēdo in ptē meaz electos ex gentib⁹[⁊ cōuallē tabernaculoꝝ dimetiar]⁊ menturabo electos ex iudeis assumēdo:⁊ alios relinquēdo:⁊ loqtur hic chūs:⁊ deīceps in psona ecclesie. Et iō exponat̄ ita lr̄a ⁊ sequēs vsq3 ad finē psalmi vt supra in psalmo.59.fm mysticā lecturā:⁊ nihilominus a pncipio huius psalmi vsq3 ad locū istum videat̄ in psalmo.56.vbi latius exponit̄. Constat enim iste ps ex postremis ptibus psalmi.56.⁊.59.sed q̄dam verba hic ⁊ ibi videntur variata:que tn̄ nō sunt ɔria. Sicut in psalmo.56.dicit̄. Exurge gloria mea.h̄ aūt cātabo ⁊ psallam in gloria mea.ad hoc eniz dictū est exurge gloria mea vt in illa cantaret̄ ⁊ psalleret̄. Itē ibi ait magnificata est vsq3 ad celos mīa tua.h̄ aūt magna est sup celos mīa tua:iō enim magnificata est vsq3 ad celos vt magna sit sup celos.i.in celis. Itē in psalmo.59.dicit̄ effraim fortitudo capitis mei.h̄ autez est effraim susceptio capitis mei:q2 suscipiēdo fortes nos facit:scz cū ipse chūs nos suscipit vel cū nos eū suscipimus:⁊ ex hoc fructificatio est in nobis. Interpretat̄.n.effraim fructificatio. Itez ibi alienigene christo subditi: hic amici facti referunt̄:q2 ex inimicis subditi:⁊ ex subditis fiunt amici. Et qd̄ ibi ait. Tribulātes nos:h̄ aūt inimicos nostros:vtiq3 idē ipsi sunt:vbi sup hoc versu vltimo. In deo faciemus virtutez:sic dicit Hiero. Nō habemus spē nisi in deo tm̄: nō dicamus si illud mihi eueniat aut illud vn̄ habeo viuere: si senuero vnde habeo viuere:si ifirmus factus vn̄ viuo:christū habes ⁊ times. Si volatilia celi pascit dubitas q̄ possit te pascē? Nos ergo oēm sollicitudinē pyciamus de cordib⁹ nostris ⁊ dicamus. In deo faciemus virtutē. Ipse erit virt⁹ nr̄a:ipse panis noster:ipse erit rector noster.

Effraim fructificatio interpretatur.

Oratio.
Repara tibi dn̄e cor nr̄m ad cōfitēdū nomini tuo vt te itelligētes surrexisse diluculo illuc tendamus merito quo tu victor eleuat⁹ es in regno. Qui vi.

Psalmus de passione ⁊ humilitate christi: ac de malitia ⁊ pena multiplici iude traditoris ⁊ ingrati populi iudaici. CVIII.

1 **Deus laudē meā ne tacueris:q2 os peccatoris ⁊ os dolosi sup me apertū est.**

Auctor psalmi ppheta dauid. Titulus hic est. In finē ps dauid:q2 ascribit̄ vero dauid.i.christo:spectāti in finē.i.attēdēti exitum psecutionis illate sibi a iuda ⁊ iudeis:videlicet q̄ pp hāc illi eēnt dānandi:ipse xp̄o glorificādus. Materia. Passio christi ac malitia iude ⁊ populi iudaici. Intentio. Monere iude ⁊ iudaici populi malitiā declinare ⁊ chri hūilitatez imitari. Snia in gn̄ali. Propheta q supra locut⁹ est de christi passione ⁊ glorificatiōe:nūc iterū in isto psalmo i psona christi loquit̄ de sua passione recolens iude traditoris ⁊ populi iudaici cuius psonā iudas gessit malitiā ⁊ culpā:subiungitq3 multiplicē eoꝝ penā debitā ⁊ cōdignā. Snia in spāli. Christus ergo fm q̄ hō ad patrē orans ait. O[Deus]pater[laudē meā ne tacueris].i.ab hoīb⁹ taceri ne pmiseris.q.d.apparente ifirmitate mea latet ⁊ nō apparet qs sim:⁊ iō laus mea nunc tacet̄:sed tu iō ne tacueris laudē:q2 iniq nō tacēt vituperationē:vn̄ sequit̄[q2 os peccatoris]scz iude q fuit peccatoris[⁊ os dolosi]occulte detrahētis ⁊ palaz adulātis seu blandiētis[sup me aptū est]ad vidēduz sic̄ oēs iudaici ppl̄i ad vituperādū ⁊ clamādū:q2 qd̄ dolo tegebat̄ erupit in vocez: ita xp̄o ipletū est vt orat cū pdicatus est eē vnigenit⁹ fili⁹ dei. Et nec christi laudē tacuit pater de⁹:imo clarificauit ipsum in celoꝝ aptione:in miraculoꝝ opatione:in resurrectiōe:ascēsione:⁊ spūssancti missione:vniuersa quoq3 ecclesia p singulos dies dominum laudat:⁊ completur quod hic orat.

2 **Locuti sunt aduersum me lingua dolosa: ⁊ sermonibus odij circundederunt me: ⁊ expugnauerunt me gratis.**

Locuti

¶ Locuti sunt]scz iudas et iudei[aduersum me]q2 mihi insidiendo[lingua dolosa]simul tractādo de traditione mea[et sermonib9 odij circūdederūt me]mortē meā suis sermonib9 odiosis ꝓcurādo[et expugnauerūt].i.debellauerūt[me gratis].i.sine iusta cā cū nihil meruissem. vel[gratis].i. frustra q2 nihil pfecerūt: voluerūt enim extinguere et delere nomen meū: et tñ nō potuerūt. Sicut.n.pij gratis dñm amāt: sic ipij gratis oderūt. Et sicut pijs placet eqtas: sic ipijs iniquitas.

3 Pro eo vt me diligerent detrahebant mihi: ego autem orabam.

¶ Pro eo]qđ feceram[vt me diligerēt].i.pro bono qđ eis feci vnde me diligere deberēt[detrahebāt mihi]negātes me filium dei: et p hoc auertebāt a me quoꝝ cōuersionē querebā. Et sic plus nocuerūt ꝗ̄ q carnē meā pemerūt.q.d.pro bono mala reddebāt qđ deterius est[ego aūt]ecōtra[orabā]pro ipsis: hec sunt arma dñi: hec sunt et arma nostra: scz oratio: docēt ergo nos diuina eloquia dñico exēplo: vt quādo aliquos sentimus ingratos reddentes mala pro bonis: nos bona pro malis reddamus: et pro malefactoribus deum exoremus.

4 Et posuerunt aduersum me mala pro bonis: et odium pro dilectione mea.

¶ Et]ipsi ecōtrario[posuerūt aduersum me mala]in verbis et factis[pro bonis]que feci eis et inter eos ꝓcurādo eoꝝ salutē[et odiū pro dilectione mea]qua me exposui morti pro eoꝝ salute. Hic notādū q tribus modis peccatū ꝯbitur in his redditionib9. Primus gradus est nō reddere bona pro bonis. Scđs reddere mala pro malis. Extremus reddere mala p bonis: qđ iudei chřo fecerūt. Cōtra hec sunt alia tria. Primū est reddere bona p bonis. Scđm nō reddē mala p malis. Perfectū: reddere bona p malis: qđ chřs fecit iudeis.

5 Constitue super eum peccatorē: et diabolus stet a dextris eius.

¶ Cōstitue sup eū]scz iudam et populū iudaicū[peccatorē]antonomastice scz diabolū vt sit in potestatē eius: hoc itaqz meruit vt sup se habeat diabolū: q2 noluit se chřisto eē subiectum: et q chřm noluerūt hēre regē: habeāt regē diabolū. Unde subdit quē peccatorē.d.[et diabolus stet]idest maneat[a dextris eius]vt preponat opa diaboli opibus dei: auaritiam sue saluti: hoc enim cuiqz dextrum est quod alijs preponit. Et predicit hec non optat. Nos autem oremus vt deus stet a dextris nostris: et diabolus a sinistris.

6 Cum iudicatur exeat condēnatus: et oratio eius fiat in peccatum.

¶ Cum iudicat]ante tribunal eterni iudicis[exeat condēnatus]et eijciatur in tenebras exteriores. Et ne puteē ab hac cōdēnatione liberari oratione quā inter ceteros apostolos didicerat h excludit.d.[et oratio eius fiat in peccatū]sibi: q2 non est per chřistū quē nō vult sequi: sed ꝑsequit. vñ fm Cassio.

Cassiodo.

Judas peccauit dicēdo: dimitte nobis debita nostra: sicut et nos dimittimus debitorib9 nostris ꝓpter odium fraternū: populus etiā iudeoꝝ in nequitia ꝑmanens die iudicij exibit condēnatus: et oratio eius fiet in peccatū: q2 nō fit p chřistū.

7. Fiant dies eius pauci: et episcopatum eius accipiat alter.

¶ Fiāt dies ei9 pauci].i.diminuti a tpe vite nālis: q2 cito se laqueo suspēdit et vitā suā abbreuiauit[et epatū eius].i.dignitatē apostolat9: q2 oēs apostoli fuerūt episcopi[accipiat alter]scz btūs Matthias q loco eius apl's est fact9 ne sacrat9 duodenarius numerus sit diminutus. Hinc pmo in veteri testamēto nomē episcopatus inuenitur. Dies etiam regni populi iudeorū fuerunt pauci: quia non diu postea regnū illud durauit: et dignitatem synagoge ecclesia accepit.

Fiant filij eius orphani: et vxor eius vidua. 8

¶ Fiant filij ei9 orphani: et vxor ei9 vidua]p mortē ipsius pro quibus sustentādis fur erat tradēdo eis q̄ dabant pro egenis: filij et ppli iudaici facti sunt orphani amisso regno q̄si prē: et vxor ei9.i. synagoga facta est vidua amisso deo vero spōso.

Nutantes transferantur filij eius et mendicēt eijciantur de habitationibus suis. 9

¶ Nutātes]interius in corde fluctuādo incerti quo eant: et nō hñtes certū statū et ꝓpositū[trāsferētur]exteriori instabilitate vagādo de gente in gentē nō hñtes certā māsionē et sedē[filij eius]scz iude et etiā populi iudaici[et mēdicēt].i.ad hominū miseriā viuant et alieno auxilio idigeāt oib9 suis spoliati et[eijciant de habitationib9 suis]omni presidio destituti.

Scrutetur fenerator omnem substantiam eius: et diripiant alieni labores eius. 10

¶ Scrutet].i.inquirat et inuestiget[fenerator].i.exactor[omnem subām eius]et vniuersa que hz scz vt ea tollat. Titus enī precepit oēm subām iudeoꝝ diligēter inquiri et auferri. Et si iudas subām nō habuit: tñ oia que habuit ita vxori et filijs dimisit: vt adhuc cor in illis haberet: nec vinculū cupiditatis abrupit: et nihilominus de loculis auferebat[et diripiant]idest diuersimode rapiant[alieni]scz romani[labores eius]idest diuitias eorum laboribus acquisitas.

Nō sit illi adiutor: nec sit q misereat pupillis ei9. 11

¶ Nō sit illi adiutor]scz tuendo eū: q2 nullus alius populus fuit ausus iuuare populū iudaicū ꝯ romanos: hoc et ideo dr: q2 et boni tentant: sed hñt deū adiutorē[nec sit qui misereat pupillis eius]fouēdo et tuendo posteritatem eius: q2 milites Romani sine misericordia eos affligebant. Sed quia possent etiam pupilli sine adiutore et tutore in crīmis crescere et genus propagatione seruare addit.

Fiant nati eius in interitum: in generatione vna deleatur nomen eius. 12

¶ Fiant nati in eius in interitū]vt scz ipsi itereāt ꝓpter peccata patrū: et p hoc oēm spem posteritatis tollit[in gnōne vna deleatur nomē ei9]ita scz vt illud qđ de eo gñatū est vlteri9 nō generet: sed cito et in breui trāseat. Uel dispergant p mūdū: sic q pplm nō faciant et sic nomē pereat: post passionē enim domini. 42. anno deleti sunt: et ex eis qui christum crucifixerant nullus remansit. Et in hoc est domini clemētia qui tātū tempus dedit eis ad penitentiam.

In memoriā redeat iniquitas patrū eius in cōspectu dñi: et peccatū matris eius non deleatur. 13

¶ In memoriā redeat iniqtas patrū eius in cōspectu dñi]vt in ea etiā ipse puniatur peccata patrū eis reddant vt puniātur q mala parentū imitant: sed nō eis qui mutant. Quēadmodū enī bonoꝝ imitatio facit vt et peccata ꝓpria deleantur: sic maloꝝ imitatio facit vt nō solū sua: sed et eoꝝ quorū imitatores sunt merita sortiantur[et peccatum matris eius]scz synagoge vel terrene hierusalē que sanguine gaudet: que occidit ꝓphetas: et tandē dominum suum et prophetarū[nō deleatur]in eo: sed semper puniatur.

Fiant contra dominum semper † et dispereat de terra memoria eorum: pro eo qđ nō est recordatus facere misericordiam. 14

† Inō habet et

¶ Fiant].i.maneāt scz pr et mater: vel iniqtas pr̄is et peccatū matris[ꝯtra dñm].i.in cōspectu et pñtia dñi: nō vt dño aduersent: sz vt merita eoꝝ pessima dñs in isto nō obliuiscat: et ad vindicādū ac puniēdū procet: et hoc[semp]vt sine remissione illud tātū scelus sit et hic et in futuro[et dispereat de terra]viuētiū.i.ecclesia[memoria eoꝝ]scz parētū eius quātū

ad bonū:z hoc[pro eo qd non est recordatus]iudas z populus iudaicus[facere misericordiam]sed potius maximā crudelitatem persequendo saluatorem. Unde sequitur

Iq2 15 †**Et persecutus est hominez inopez z mendicū: z compunctum corde mortificare.**

Et psecutus est hoiem]scz chrm de Uirgine natū[inopē] .i.sine ope humani auxilij[z mēdicuz.]dixit enim Samaritane:da mihi bibere:habetis cōsolationez pauperes: qz dñs vobiscū paup est:z cōpunctū corde].i.afflictuz mēte multis dolorib⁹ z ex cōpassione dolentē pro peccatis alienis z compatiētē alienis miserijs[mortificare]idest vt mortificaret z occideret pauperes. Persequi sola sentiria est. Alij xpo pro diuitijs vel honoribus interdum huiusmodi patiuntur.

Joā.4.

Persecutio sentita est.

16 **Et dilexit maledictionem z veniet ei: z noluit benedictionem z elongabitur ab eo.**

Et dilexit maledictionē].i.maledictionis cām: scz pcm̄ p quo debet maledictio: z sic ponitur ꝯñs pro añte. Uel[dilexit].i.videt ex facto dilexisse z signū habuit diligētis maledictionē ppter inocētis iniquā psecutionē[z veniet ei]maledictio z hic z in futuro[z noluit bñdictionē]oibus credētib⁹ in semine habrae pmissam[z elōgabit]ab eo quātum paradisus distat ab inferno: propter peccatum enim suum elongata ab eo est: z transiuit ad agentes.

17 **Et induit maledictionem sicut vestimentum: z intrauit sicut aqua in interiora eius: z sicut oleū in ossibus eius.**

Et induit]iudas z ppl's[maledictionē].i.pcm̄ qd dī maledictio: qz tormēta parat[sicut vestimētū]vt tunicā: qd qz corporis est p ipm depraua ti corpus significat z eadē maledictio[z itrauit sicut aqua in iteriora eius]p qd itelligit deprauata aīa[et]fuit[sicut oleuz]qz delectat mō facere malū[in ossib⁹ eius]p qd notat deprauata ratio: vel pōt accipi maledictio pro afflictione z miseria: qz tam iteriora q̄ exteriora eius repleta sunt maledictione ista: dum tristitia z amaritudine erat afflictus interius ac dolore z pena exterius.

18 **Fiat ei sicut vestimentum quo operitur: z sicut zona qua semper precingitur.**

Fiat ei].s.iude z populo ipsa maledictio.s.pcm̄[sicut vestimētū quo operit]vt pallio qd est in ꝯspectu hoiuz de iniquitate gloriari[z sicut zona qua semp p̄cingit]vt ad operādum malū sit aptior z parat⁹: z hec est p̄paratio q̄daz z pronitas ad peccādū: vel maledictio.i.afflictio z miseria circundet eū ex omni pte sicut pallium: nec cito transeat ab eo: sed semper ei adhereat sicut zona: z sic est exaggeratio eiusdem, ad insinuandum magnitudinem maledictionis.

19 **Hoc opus eor̄ que detrahūt mihi apud dñm: z qui loquunt mala aduersus animam meam.**

Hoc]est[opus].i.pena z retributio pro opere malo olim [eor̄ qui detrahūt mihi]dicētes me nō eē christuz quē prenuntiauerunt lex z pphete: vel aduersantes mihi z mee doctrine[apud dñm]qz dñm nō latet ista detractatio. Non dixit hoc est merces eor̄: sed opus:eīa vestimēto z aqua: z oleo: z zona ipsa opera describit: qbus eterna maledictio cōparat [z qui loquunt mala aduersus aīam meā]dicētes nō potuisse resurgere cū vellet. Uel[aīam meā].i.vitam meā de eius destructione tractādo z in mortē meā cōspirādo. Isti ita.

20 **Et tu domine domine fac mecum ppter nomen tuum: quia suauis est misericordia tua.**

Et]tu pater[dñe dñe]angelor̄ z hoium: geminatio verbi notat affectū orandi[fac mecū]scz miam.i.adiuua fm hoies me resuscitādo z glorificādo: h[ppter nomē tuū]glorificādū.i.vt nomē tuū glorificet p meā exaltationē[qz suauis] idest pia z benigna[est mīa tua]qua miseris subuenis: queris eniz p me qd perierat. Suauis est dominus nos ad reparationē angelice ruine creando: suauior in recreando: suauissimus in retribuēdo: ita fac mecum: scilicet

Libera me quia egenus z pauper ego sum: z cor meum conturbatum est intra me. 21

Libera me]a psecutione z passione: qz[egenus]sū auxilio indigēs[z pauper]mihi insufficiēs[ego sum]ex humanitate dñs cū hoib⁹ paup factus est z pauperē se dixit vt pauperes consolaret: z nemo pauperes despiceret: vel egestas z paupertas christi est ifirmitas ex qua crucifix⁹ est[z cor meuz cōturbatū]z triste[est intra me].s.ex iudeor̄ ingratitudine z humani generis cōpassione: vel naturali instātis passionis timore: poluit enim cor turbari sicut z caro crucifigi

Sicut vmbra cum declinat ablatus sum: z excussus sum sicut locuste. 22

Sicut vmbra cū declinat]ad occasum ablata tendit ad noctē: sic ego declināte mortalitate in mea passione[ablatus]et abductus[sum]de vita pn̄ti ad mortē. Sicut eniz ex vmbra declinante fit nox: sic ex carne mortali fit mors[z excussus sum].i.a psecutorib⁹ fugatus z cōpulsus fugere de loco ad locum[sicut locusta]que de loco ad locum saliunt: hoc iam in mēbris eius videt: qz quotidie a persecutorib⁹ fideles fugantur salientes de loco ad locum a simili locustarum.

Genua mea infirmata sunt a ieiunio: z caro mea immutata est propter oleum. 23

Genua mea]zc. ad litterā solent genua debilitari ieiunio z caro imutari oleo qd a ceteris longe est delitius. Sed qz hoc in chro nō clarū videt: idō aptius z melius sic itelligit[genua mea].i.fortiora mēbra.s.apostoli[ifirmata sunt]z defecerūt a ieiunio.s.me pane quo sustētabātur ab eis in mea passione subtracto: z ne penitus succūberēt[caro mea imutata est] in meli⁹.s.a mortis ignominia in gloriā imortalitatis vt mea morte deficiētes mea resurrectione firmarē: z mis͠o spūsctō vngerē: hec aūt imutatio facta[est ppter oleū].i. ppter gratiam spiritualē christo homini in incarnatione datam: a cuius olei vnctione dictus est christus.

Et ego factus sum opprobriuz illis: viderunt me z mouerunt capita sua. 24

Et ego fact⁹ sum opprobriū illis]in verbis/factis/z signis: factus maledictū p mortē crucis[viderūt]studio deridendi [me]nudū pendētē in cruce[z mouerūt capita sua]in detestationē z derisionē mihi illudētes: z q̄si furiosi cōmotiōe capitis minātes. Qz viderūt pēdere in cruce: sz nō resurgere viderūt qn̄ ei⁹ genua ifirmata sūt: sz nō qn̄ caro imutata. Ergo

Adiuua me domine deus meus: saluum me fac † fm misericordiam tuam. 25

† ppter

Adiuua me]o[dñe de⁹ meus]in passione cōfortādo[saluū me fac]a morte resuscitādo: adiuua in triūpho passionis: salua in gloria resurrectionis: z hoc[fm].i. ppter[misericordiā tuā]nō ppter debitū operū vbi gratuita gratia cōmemoratur. Et nota qz christus rogat vt homo qui prestat vt deus.

Et sciāt qz manus tua hec: z tu dñe fecisti eam. 26

Et]p hoc[sciant]boni ad gloriā/z mali ad penā[qz manus tua]p quā fecisti oīa[hec]est que in oculis eorū est.i.cognoscāt me eē manū tuā.s.filiū tuū quo oparis salutē hoiz[et] sciant qz[tu dñe fecisti eā]in humanitate assumpta. Manus patris est christus: z hec erat: quia est verbum apud deum: z fecit eam dum verbum caro factum est. Erat sine tempore fm diuinitatem: z facta est in tempore fm carnem.

Maledicēt illi z tu benedices: q insurgunt in me 27

cōfundantur

cõfundantur: seruus aũt tuus letabitur.

¶ Maledicẽt illi [nequã insultãtes manui me: scʒ mihi] et tu [bonus] benedices [mihi in me: et in mẽbris meis maledictionẽ eoꝝ in benedictionẽ cõuertẽdo: vana est ergo maledictio filioꝝ hoim diligẽtiũ vanitatẽ: deus aũt cui bñdicit bñfacit qd dicit. Unde [qui insurgũt in me [putãtes se aliqd ꝯ me pficere] cõfundant] cũ exaltatus fuero sup celos [seruus autem tuus [sibi obediẽs. s. ego] letabit] in seipso et i dextera dei patris ꝓpter victoriã de inimicis siue in mẽbris suis letantib' inter tentationes in spe. Et post tentationes in eternum

28 **Induant qui detrahunt mihi pudore: et operiantur sicut dyploide confusione sua.**

¶ Induãtur qui detrahũt mihi pudore [pro detractiõe: idest vndiqʒ habeãt cãm verecũdie: et pudeat eos mihi detraxisse. Sed hoc põt et in bono accipi vt corrigant: hoc est itelligant errorẽ suũ et cõfundant et fiant in pniam [et opiant cõfusione sua sicut dyploide] .i. sicut duplici pallio seu veste. Dyplois enĩ duplex est vestis. q. d. cõfundant pro tãto scelere dupl'r: scʒ intus et foris. i. corã deo et hoib': vel in aia et corpore: in hoc seculo et futuro: põt et in bono accipi: h' est da illis cõfusionẽ nõ simplicẽ sed duplicẽ: vt magis agant pniam: vt aũt dicit Augu. Solos quippe pena a supplicio liberat quos imutat. nã quos pñtia mala nõ corrigũt ad sequẽtia pducũt. Ego aũt

[margin: Dyplois quid est. / August.]

29 **Confitebor domino nimis in ore meo: et in medio multorum laudabo eum.**

¶ Cõfitebor dño [cõfessione laudis. i. laudabo dñm: et hoc in mẽbris meis. i. cõfiteri faciã laudes dñi [nimis] .i. valde vel ex vehemẽti affectu [in ore meo] .i. meoꝝ: qr ore cõfessio fit ad salutẽ: vel in pcepto oris mei [et i medio multoꝝ] nõ in iudea solũ: sed in vniuerso orbe in medio ecclesie: et in cõi [laudabo eũ] .i. laudare faciã in mẽbris meis. Uel [in medio] .i. in corde [multoꝝ] credẽtiũ [laudabo eũ] nõ in ore tñ: sʒ etiã in corde: qr corde credit ad iustitiã. Mediũ enim cuiuslibet nostrũ est cor nostrũ: et qr multi sunt in quoꝝ cordib' deus p fidẽ ihabitat sancta ecclesia in medio multoꝝ ipsum laudat.

[margin: Ro. 10. / Ibidem]

30 † **Quia astitit a dextris pauperis: † vt saluam faceret a persequentibus animam meam.**

[margin: † qui / † sed]

¶ Quia astitit [ad adiuuãdũ] a dextris pauperis] .i. mei chri hois pauperis: astitit inqʒ nõ ꝓpter tpalia querẽda: sʒ [vt saluam faceret a psequẽtib' aiam meã] me a morte resuscitãdo et mẽbra mea a malis ptegẽdo. Salua fit aũt aia a psequẽtibus si nõ ad malũ cõsentiat eis: nõ aũt eis ꝯsentit cũ assistit dñs a dextris paupis ne ipsa paupertate. i. ifirmitate succũbat: hoc adiutoriũ pstitũ est corpori christi in oib' sanctis intẽtatione et spãliter martyrib' in eoꝝ passione. Saluat eniʒ dñs qñqʒ liberatiõe manifesta: qñqʒ occulta. Oratio.

Vnice obsecrationis deus q maledictioni subiacere dignatus es: vt nos a maledicto legis erueres: tu faciens nobiscum misericordiam ꝓpter nomẽ tuum digneris nos a persequẽtibus viuis: et a maloꝝ obtractationib' liberare. Per dominum.

¶ **Psalmus de mysterijs icarnatiõis chri: ac de eius exaltatione et magnificẽtia: tam ex parte humanitatis qʒ ex pte diuinitatis. Psal. CIX.**

1 **Dixit dominus domino meo: sede a dextris meis.**

[margin: Mat. 22. / Heb. 10]

Auctor psalmi pphẽta dauid. ¶ Titulus talis est: psalmus dauid. Qui titulus simplex sine aliq̃ figura itelligẽdus est. Loquit enim hic Dauid mysteria icarnationis Chri. ¶ Materia. Utraqʒ nã chri et magnificẽtia eius tam ex pte humanitatis qʒ ex pte diuinitatis. ¶ Intẽtio. Fidem nostrã instruere de omnipotẽtia dñi: quõ pro expleta obediẽtia deus pater illum exaltauerit et donauerit illi nomẽ qd est sup oẽ nomẽ: et monere fideles ad tam sublimis dñi subiectionẽ. ¶ Snia in gñali. Propheta qa in pcedẽti psalmo egit de christi humilitate et passione: nũc in isto psalmo agit de ipsius christi exaltatione a deo pře in sua bñdicta ascẽsione: de inimicoꝝ suorũ plena subiectione: de eius vnitate in nã cũ patre et eterna generatione: de eterno sacerdotio: et eius finali iudicio. Totum quippe hic summatim de duabus naturis chri dr qcquid in vtroqʒ testõ continet. Tota enim series veteris et noui testamẽti refert ad chrm: vel mãliter vel finaliter de ipso tractãdo aliqñ fm diuinitatẽ: aliqñ fm humanitatẽ. Lex eniʒ et pphete mittunt itellẽm nostrũ ad christũ: totũ euãgeliũ de christo tanqʒ de mã est cõtextũ. ¶ Snia in spãli. Propheta ergo nãm deitatis pmo aperiens ait. [Dixit dñs] pater non ore et oris flatu: sed re et operis actu seu effectu: qr suũ dicere facere est [dño meo] scʒ chro filio suo. Credẽdus est ergo filius Dauid fm carnẽ: et dñs dauid fm diuinitatẽ. Idẽtitas nois repetiti notat idẽtitatẽ essentie: sed repetitio nois et variatio casuũ notat alteritatẽ psonarũ: sicut enim in eodeʒ noie casus a casu iflectit: sic in vna eẽntia psona a psona gignit vel pcedit [sede] .i. sedebis: et post laborem quiesces [a dextris meis] idest in potioribus meis bonis et mihi conregnabis: quod impletum fuit in sua ascensione.

2 **Donec ponam inimicos tuos: scabellum pedum tuorum.**

[margin: 1. Cor. 15.]

¶ Donec ponã inimicos tuos] oẽs scʒ ifideles et nõ credẽtes: aut iuxta fidẽ nõ viuẽtes [scabellũ pedũ tuoꝝ] .i. subiectos totaliter tue voluntati et iperio: aut volentes et ex humilitate: aut nolẽtes et ex necessitate: et vt habeãt locum: aut gratie: aut pene. Nec sequit: donec ponã ergo non sedebit qñ posuerit: qr donec nõ tenet ibi exclusiue: sʒ iclusiue et pro eterno. Ubi nota q hec dictio donec qñ ponit ꝓprie semp inuit ꝯtiũ antecedẽtis vt nõ legã: donec venias. q. d. cũ veneris legã. Iteʒ legã donec venies. q. d. postqʒ veneris nõ legã. In negatione ergo ponit añs: vt nõ legã donec veneris. In affirmatiõe tollit: vt legã donec veneris. Sed in theologia inuenit in affirmatione oia tẽpora ponere et comprehẽdere: vt hic: et ibi. Oculi nostri ad dñm deũ nostrũ: donec misereatur nostri: qñqʒ in negatione oia tẽpora tollere et abnegare vt ibi. Nõ cognouit eam: donec peperit filium: et ibi. Iste nõ penitebit donec moriatur. Deinde loquẽs psalmista ad dñm christum subdit

[margin: Ps. 122. / Mat. 1.]

3 **Uirgã virtutis tue emittet dominus ex syon † dominare in medio inimicorum tuorum.**

[margin: † et domi beris.]

¶ Uirgã virtutis tue] .i. regnũ potẽtie tue [emittet] pmo [dominus] scʒ deus pater [ex syon] .i. incipiet a hierlm: qr ibi inchoatũ est regnũ christi: scʒ ecclesia. Uel [virgã virtutis] .i. sermonẽ veritatis: qr verbũ pdicationis pmitus exiuit ab hierusalem. Unde de syon exibit lex: et verbũ de hierlm: et sic emissa virga [dñare in medio inimicoꝝ tuoꝝ] .i. fac vt qui alieni fuerãt tui eẽ icipiant: et dñare inimicis tuis. i. dignare eẽ dñs inimicoꝝ tuoꝝ. Ad hoc ergo hec virga virtutis ex syon dirigit vt in medio inimicoꝝ suoꝝ dominet. s. in medio paganorũ: iudeoꝝ: hereticoꝝ: fratrũ falsoꝝ qd iam fieri videmus: quia dominatur in medio inimicoꝝ perstrepẽtiũ nil cõtra eum valentiũ cum crescat quotidie gloria eius p populos et eius nomini subyciant gentes. Et merito dominaberis: quia

[margin: Isa. 2.]

4 **Tecum principiũ in die virtutis tue: † in splendoribus sanctoꝝ ex vtero ante luciferum genui te.**

[margin: † isplẽdore.]

¶ Tecum [est ad subyciẽdos tibi inimicos [pncipiũ] scilʒ pater pncipiũ omniũ: qr vnũ in natura et eẽntia pncipiũ pater est: pncipiũ filius: sed sicut pater deus: et filius deus: nõ tamẽ duo dij: sed vnus deus: sic et pater pncipiũ: et filius pncipium:

non tamē duo principia:sed vnū pncipiū. Sunt aūt pater ⁊ filius vnū cōmune pncipiuȝ spiritusſancti:⁊ ipſe tres pſone: vnū cōmune pncipiū creaturarū:hoc aūt pncipiū videbimus tecum eē nō dic:ſed[in die virtutis tue].i.in claritate diuinitatis tue quādo videbimus te ſicuti es: ſcȝ[in ſplendoribus ſanctoꝝ].i.quādo erunt in ſplēdore ſancti:qn iuſti fulgebunt ſicut ſol in regno patris eoꝝ. Modo ergo credamus vt tūc videamus:merces enim noſtre fidei eſt viſio dei . Tunc apparebit tecū pncipium qm̄o pater in filio:⁊ filius in patre ſit: tu es enum cui pater dixit[ex vtero]hoc eſt ex ſecreto mee eſſentie ⁊ occulta mea ſubſtātia[ante luciferū genui te]ideſt ante lucē:ante tēpora:ante omnē creaturā[genui te]ineffabili ⁊ eterna generatione quē ex vtero Uirginis naſci volui in tēpore:ſcȝ ante diem ⁊ ortū luciferi ſeu aurore:vnā creaturā hic nolat ⁊ oēs creaturas indicat:lucifer pro ſiderib⁹ ponitur tanꝗ̄ a parte totū. Sed illa ſidera facta ſunt vt ſint in ſigna ⁊ tēpora:⁊ in dies:⁊ in annos. Quod eſt ergo ante luciferum: hoc eſt ante ſidera:quod eſt ante ſidera:hoc eſt ante tēpora: ⁊ ſi eſt ante tempora:ergo ab eternitate

5 **Jurauit dominus ⁊ nō penitebit eum:tu es ſacerdos in eternum ſm̄ ordinem melchiſedech.**

¶ Jurauit dn̄s].i.deus pater firmiter pmiſit tibi ſm̄ ꝙ tu es homo ⁊ immutabiliter ſtatuit ac ſi iuramēto firmaſſet[⁊ non penitebit eū]mutādo ſuā ſniam vel cōſiliuȝ. Jurauit inꝗ̄ h ꝙ[tu]ſcȝ chriſte[es]⁊ eris[ſacerdos i eternū]⁊ eternus ſemper viuens ad iterpellandū pro nobis.i.tuū ſacerdotiuȝ durabit in eternū:qꝛ nō penitebit eū nō ſm̄ ordinē aaron q tēporalis fuit ⁊ ſanguinē aialiuȝ obtulit:ſed[ſm̄ ordinē].i.ſm̄ dignitatē ⁊ ritum ordinis.i.ſacerdotij[melchiſedech]qui nō tēporalis fuit ſcriptura ſubticēte initiuȝ ⁊ ſinē vite ei⁹ i figura dei qui caret initio ⁊ fine. Qui obtulit panē ⁊ vinuȝ pnuntians ⁊ pmonſtrās ſacramētū corporis ⁊ ſanguinis chri ſub ſpēbus panis ⁊ vini. Sicut enim melchiſedech obtulit panē ⁊ vinū in ſacrificiū:ſic chriſtus cōſecrauit panē ⁊ vinū in corpus ⁊ ſanguinē ſuū:⁊ obtulit corpus ſuū ⁊ ſanguinē verū panem ⁊ verū vinū cui⁹ ſacrificij ſimilitudinē pmiſit melchiſedech. Deinde cōuertit pphēta ſermonē ad patrem dicens.

6 **Dn̄s a dextris tuis:† cōfregit in die ire ſue reges.**

† cōquaſſabit.

¶ Dn̄s]ſcȝ chriſtus ipſe ſacerdos in eternū poſitus ⁊ exiſtēs[a dextris tuis]o dn̄e pater de quo iuraſti cui dixiſti : ſede a dextris meis ⁊c.[cōfregit]⁊ cōquaſſabit[in die ire].i.vindicte[ſue]qn velut ex ira vindictā de eis exigit[reges]de quibus ſupra dictuȝ eſt. Aſtiterūt reges terre ⁊ pncipes cōuenerunt in vnū aduerſus dn̄m ⁊ aduerſum chrm̄ eius. Hos gloria ſua cōfregit ⁊ pōdere nois ſui iſirmos reddidit vt nō poſſent efficere qd̄ volebāt. Conati enim ſunt delere nomē chriſti ⁊ chriſtianū de terra chrm̄ morti tradēdo ⁊ nō potuerūt. Cōfregit etiā eos herodē ſcȝ ⁊ pilatū in exilium relegādo:⁊ pncipes iudeoꝝ p mundū diſpergēdo. Uel[in die]⁊ tpe occulte[ire ſue]que nūc eſt[ꝯfregit]vel ad excecationē vel ad cōuerſionē[reges].i.glorioſos ſeculi ⁊ ſuperbos

pſal.2.

7 **Judicabit in † nationibus † implebit ruinas:conquaſſabit capita † in terra multorum.**

† gētib⁹. † reple bit. † ſup terrā multa.

¶ Judicabit]occulto iudicio in pn̄ti[in nationibus].i.in gentibus:hoc eſt iudiciū faciet ⁊ puniet gentes ppter peccata vt humilient ad cōuerſionē:⁊[iplebit]edificādo[ruinas].i.humiles cadētes:ſcȝ ab altitudine qua cōtra chrm̄ ſe erexerant vel humiles caſus ſuos ⁊ defectus itelligētes:qꝛ[conquaſſabit].i.humiliabit[capita multoꝝ]ruinas faciendo:ſed edificat ruinas implēdo[in terra].i.in vita iſta preſenti:hic enim de multis ſupbis humiles facit . Uel[iudicabit].i.in forma humana in iudicio finali apparebit ⁊ vnicuiqꝫ ſm̄ merita ſua reddet[in nationib⁹]ideſt in populis ⁊ gētibus vniuerſis:qꝛ illud iudiciū erit generale oībus[implebit ruinas]ſcȝ angeloꝝ:ꝗ a hoīes illuc aſcēdere faciet. Unde angeli ruendo deſcenderūt[cōquaſſabit].i.grauiter cōdēnabit[capita multorum].i.multos ſupbos prelatos ⁊ tyrānos alioꝝ capitaneos exiſtentes nūc[in terra]que abundāter nutrit peccatores. Judicium enim duriſſimū his qui preſunt fiet ⁊ potētes potenter tormenta patientur. Inde autē tanta poteſtas ei:quia

8 **De torrēte in via † bibit:ppterea exaltabit caput.**

† bibet

¶ De torrēte].i.de fluxu ⁊ penis noſtre mortalitatis ⁊ impetu tribulationis[in via]huius ſeculi ⁊ pn̄tis vite[bibit]⁊ guſtabit:⁊ maxime in ſua paſſione biberit:⁊ de hoc torrēte ſancti ſicut alibi dicit. Torrētē ptrāſiuit aīa nr̄a:⁊[ppterea]qa ſic humiliatus eſt etiā vſqꝫ ad mortē[exaltabit caput]ideſt ſeipm̄ qui eſt caput oīuȝ noſtrū tanꝗ̄ victor iudex ⁊ dn̄s poteſtatiue alios iudicādo ⁊ oībus dominādo. Et nō dicitur ab alio exaltatus:ſed q ſeipſum humiliauerat ipſe ſe exaltauit. Poſſumus ēt dicere qꝛ ⁊ pater exaltauit eū ⁊ dedit illi nomē qd̄ eſt ſup omne nomē:nā qd̄ filius facit:⁊ pr̄ facit. Oratio.

Ps. 123.

A Nte luciferū genite qui es pncipiū totius creature: rogamus ⁊ quēſum⁹ vt ſicut tuos inimicos ad dexterā patris reſidens ſubieciſti:ita nos tuis officijs dignos habeas:ablata dominatione peccati . Per.

¶ **Pſalmus de magnis ⁊ mirabilib⁹ opib⁹ diuinis ⁊ exhibitione laudis ⁊ gratiarū actionis populi fidelis pro eis. Pſal.CX.**

1 **C Onfitebor tibi dn̄e i toto corde meo: in cōſilio † iuſtorum ⁊ congregatione.**

† creaturarum

Auctor pſalmi pphēta dauid. ¶ Titulus eſt allā. Nomē aūt angelice laudis allā:⁊ ſi oībus pſalmis cōueniat:hic tn̄ precipue ponit̄ vbi magna exultatione gaudet̄:ſicut in h pſalmo populus dei a diabolo liberat⁹ laudat:⁊ ad laudē dei pro oībus opibus eius inuitat que laus figurā future laudis habet. ¶ Materia. Opera dei magna ⁊ mirabilia:⁊ ſingulr̄ opatio dei mirabilis in ſacramēto altaris . ¶ Intētio. Monere nos ad dei laudē ⁊ pconiuȝ ppter mirabile in operib⁹ ſuis beneficiuȝ. ¶ Snia in gn̄ali. Pphēta qa ſupra locut⁹ eſt de chriſti exaltatione ⁊ magnificētia:nūc icipit exhortari ad dei laudem multiplici de cā:⁊ pmo in pſona fidelis populi ex conſideratione diuinoꝝ operū mirabiliter ⁊ miſericorditer exhibitoꝝ deuotas ſe laudes pfitet̄ deo rediturū p hoc ſuo exemplo exhortās ceteros vt in h ſui exiſtāt ⁊ imitatores. ¶ Sententia in ſpāli. A laude ergo incipiens ait in pſona fidelis populi[Cōfitebor tibi]o[dn̄e]cōfeſſione laudis ⁊ gr̄arū actionis nō labijs tm̄:ſed[in toto corde meo].i.toto mētis affectu ⁊ intētione:nō ero labijs prope ⁊ corde lōge:⁊ hoc[in cōſilio iuſtoꝝ]videlicet ꝯformatus iuſtis:⁊ cōſiliū bene viuēdi ſeruans cū eis:nec temere:ſed ex rōne ſcȝ pro eternis ſicut oēs iuſti faciunt[⁊ cōgregatione]ipſoꝝ iuſtorū ⁊ fidelium vt ceteri meo informent̄ exēplo:non in cōuenticulis hereticorū ⁊ infidelium:nō eſt enim locus veri ſacrificij extra catholicaȝ eccleſiam. Ideo autem confitebor. Quia

2 **Magna opera domini:exqſita in omnes voluntates eius.**

¶ Magna]ſunt[opera domini]⁊ tam magna ꝙ nō poſſunt ad plenū a nobis iueſtigari. Sunt qdeȝ opera creationis:recreationis:gubernationis:cōſeruationis : ⁊ retributionis[exquiſita]ideſt exquiſite ⁊ laudabiliter facta[in oēs voluntates eius]qꝛ omnia quecūqꝫ ⁊ quomodocūqꝫ voluit eximie ⁊ mirifice fecit. Unde ſi aliquis querat rationes operum dei inueniet ꝙ omnia depēdent ex libera eius voluntate : ita vt nec fiat preter eius voluntatē:qd̄ etiā cōtra eius voluntateȝ

fit:quia

sit:quia nō fieret si nō sineret:nec hoc sineret nisi de malo fa cere bene posset. Inde etiam confitebor:quia

3 **Confessio ꝛ magnificentia opus eius: † ꝛ iustitia eius manet in seculum seculi.**

¶ Confessio]peccatoꝝ[ꝛ magnificētia]bonoꝝ operum est [opus eius]ꝛ hec est voluntas eius vt ex suis operibus insit homini cōfessio peccatoꝝ ꝛ magnificētia bonoꝝ opeꝝ. Uel [magnificētia]idest iustificatio peccatoris que est magnificentia domini:nō ergo glorieṫ in se homo: q2 oīa sunt a deo [ꝛ iustitia eius].i.merces que iuste datur ꝛ retributio iustitie [manet in seculū seculi].i.in eternū. Uel [cōfessio ꝛ magnificentia]est[opus eius].i.opus dei est materia ꝛ occasio confitendi dño in laude ꝛ magnificandi eū[ꝛ iustitia eius]que est in oībus operib⁹ eius:q2 oīa iuste fecit[manet in seculū seculi].i.imutabiliter ꝛ in eternū. Inde ēt cōfitebor dño:quia

4 **Memoriam fecit mirabilium suorū: misericors ꝛ miserator dominus:escā † dedit timētib⁹ se.**

¶ Memoriā fecit]relinquēdo scilꝫ memoriale[mirabilium suoꝝ]ab eo factoꝝ:q2 quod mirabiliter egit scripture sancte cōmendauit[dñs]in carne apparēs[misericors]nā[ꝛ miserator]exhibitione:ꝛ sic[escā]sacre scripture[dedit timētib⁹ se]non cōtēnentib⁹. Uel[Memoriā fecit mirabiliū suorū] tradendo discipulis eucharistie sacramētū qđ ad memoriā reducit ipsam figurā:scꝫ māna ꝑ qđ fuit figuratū:ideo subditur[escam]scꝫ spiritualē.i.corpus ꝛ sanguinē suum[dedit] nullis meritis:sed misericordia[timētibus se]non offendentibus. Et quasi nec totum dederit qui pignus dedit.

5 **Memor erit in seculum testamenti sui:† virtutē operum suorum annunciabit populo suo.**

¶ Memor erit in seculum]ꝛ in eternū[testamēti sui].i.promissionis sue cōplende ꝛ mansure. In testamēto nouo precepit nobis deus facere iustitiā:ꝛ ꝑmittit vitam eternam que est hereditas noui testamēti. Ergo si memores sumus vt faciamus qđ ipse precepit:memor erit in seculū testamenti sui vt impleat qđ ꝑmisit[virtutē operum suoꝝ].i.virtuosa opera [annūtiabit populo suo]scꝫ adoptiuo populo gratie dicens. Nisi abundauerit iustitia vestra plus q̄ scribarū ꝛ phariseorū nō intrabitis in regnū celoꝝ. In veteri populo minora precepta dñs annuntiauit:quibus terrena beneficia ꝑmisit. Deinde apparēs in carne speciali populo altiora precepta dedit: perfectionem iustitie ostendit: quibus vitam eternam promisit. Unde sequitur

Mat.5.

6 **Ut det illis hereditatem gentium:opera manuū eius veritas ꝛ iudicium.**

¶ Ut det illis hereditatē gentiū]scꝫ beatitudinē eternā hereditas iudeoꝝ tanq̄ carnaliū fuit terra ꝑmissionis:hereditas gentiū tanq̄ perfectoꝝ est patria celestis.[opera manuum eius]sunt[veritas ꝛ iudiciū]ea enim que annūtiauit ēt operando ipleuit:q2 cepit facere ꝛ docere:ꝛ sic opatus est veritatem:deinde opatus est iudicium:q2 iudicaturus est viuos ꝛ mortuos:ꝛ redditurus vnicuiqꝫ prout gessit: fac ꝛ tu veritatem si vis cauere iudicium. Nā si tuā dimiseris ꝛ dei voluntatem feceris:opera manuū tuarū veritas sunt. Uolūtas enim dei veritas est:sed ꝛ iudiciū debes facere.i.maluꝫ a bono discernere:vt bona sine maloꝝ admissione fiant:debes etiā teipsum reprehendere:peccata tua accusare,iudicare,damnare,ne non iudiceris.

7 **Fidelia omnia mandata eius confirmata in seculum seculi:facta in veritate ꝛ † equitate.**

¶ Fidelia]etiā sunt[omnia mādata eius]scꝫ illis qui implēt ꝛ non diffidunt de ꝑmissis. Non enim fallit:sed reddit quod promisit. Non tamē sperandū ꝛ expectādum est:vt hic habeatur:sed[cōfirmata sunt in seculū seculi].i.in eternum:hic precipiunṫ,ibi cōfirmāṫur. Hic labor operis,ibi merces retributionis[facta in veritate ꝛ equitate].i.mādant ꝛ promittunt qđ verū est ꝛ equum vt hic laboreṫ qđ mandat:ꝛ ibi requiescatur qđ ꝑmittit. Mandata dñi in veritate facis si nō duplici corde: sed simpliciter ꝑpter deum facis. In equitate facis:si nihil in eis nisi vitam eternam attendis. Et poterimus ibi requiescere. Quia

8 **Redemptionē misit † dominus populo suo:mādauit in eternum testamentum suum.**

† non hꝫ dñs.

¶ Redemptionē]scꝫ saluatorē qui dat redemptionē captiuis[misit dñs]scꝫ pater[populo suo]quādo christus ex obedientia dei patris venit ad passionē per quā redemptuꝫ est genus humanū a captiuitate huius seculi ꝛ diaboli vt quiescat ibi:ꝛ ipse christus ꝑ apostolos[mādauit]ꝛ cōmēdauit[in eternū testamētuꝫ suū]scꝫ nouū duraturū:q2 ei aliud nō succedet:ꝛ q2 eterna ꝑmittit:dedit quidē olim iudeis terrā promissionis:sed hoc vetus est testamētuꝫ ad veterē hominem pertinēs. Nouuꝫ autē mandauit in eternum vbi nil carnale speretur. Cuius heres quisquis eē volueris,non tale aliquid mediteris adipisci:q̄le solet h̄ oculus auaritie concupiscere:sed quale oculus nō vidit:nec auris audiuit:nec in cor hoīs ascēdit. Ideo autē mādatis est firmiter obediendum. Quia

1.Cor.2.

9 **Sanctum ꝛ terribile nomen eius:initium sapientie timor domini.**

¶ Sanctū]scꝫ bonis ꝛ obediētib⁹[ꝛ terribile]malis ꝛ inobedientib⁹ est[nomē eius]idest res nominis eius:dñs autē nomen est illi. Uel[sanctum]vt ametur[terribile]vt timeatur Ameṫ ergo:q2 aduocatus ne desperes:timeatur q2 iudex ne sis negligēs. Amor ad ꝑfectos:timor ad inchoantes pertinet. Unde sequiṫ[initium sapiētie]ꝛ bone vite[timor dñi]auertēs a malo:q2 est ianua ꝯuersionis ꝛ via ad sapiētiā. Naꝫ vt ad perfectā sapiam ꝑueniatur a timore incipiṫ. Timore eniꝫ domini agitur vt vitia declinētur. Cum ceperis vitia declinare incipies ad virtutes proficere ꝛ ipsam sapiētiam degustare. Sed quia qui timorem domini intelligit statim ad bona opera proficere debet:recte subditur

10 **† Intellectus bonus omnibus facientibus † euꝫ: † laudatio eius manet in seculum seculi.**

† bon⁹ ē itellect⁹. † non hꝫ Item.

¶ Intellectus].i.huius timoris siue qui est in timore domini est[bonus]ꝛ vtilis[oībus facientibus eum]idest illis qui sic itelligunt vt faciāt qđ ille timor suadet:scilicet qui per timorem ad sapiētiam ascendunt. Sed itelligere ꝛ nō facere periculosuꝫ est:q2 vt ait Petrus. Scienti bonū facere,nō facienti peccatū est illi. Et in euangelio. Seruus qui scit voluntatē domini sui:ꝛ nō facit:plagis vapulabit multis. Nō igitur bene intelligit qui qđ itelligit operari negligit. Intelligat ergo quoniā initium sapiētie est timor domini: ꝛ vt itellectus bonus sit:timeat dominū sicut intelligit:faciat opere qđ nouit. Quod si fecerit[laudatio ei⁹]qua dominū laudabit gratias agēdo[manet in seculum seculi]idest in eternū. Et hoc eius erit premium. Hic finis hec hereditas noui testamēti:scꝫ laudatio dei. Beati(inquit)qui habitāt in domo tua domine:in secula seculorum laudabunt te. Quia fruitio consistit in tribus:scꝫ in cognitione,exultatione,ꝛ laudatione:ergo per laudationem que est pars fruitionis ꝛ quasi vltima totum videtur intelligere. A laude incepit:in laude finit:quod ꝛ hic faciendum est deuotis:ꝛ in celo peragendum:hic quia liberat: ibi quia coronat.

Jaco.4.

Luc.12.

Ps.83.

Oratio.

Sanctorum omnium confessio gloriosa deus tribue nobis timorem nominis tui:quē esse initiū sapientie predixisti:vt tuoꝝ admissi consiliis misericordie tue dapibus saginemur. Per dominum.

¶ Psalmus de bonis operibus iustorum: ac retributione eorum ꝛ impiorum: necnon de compendiosa via reuertendi ad amissam beatitudinem angelorum. Psalmus.CXI.

1 Beatus vir qui timet dominū: in mandatis eius volet nimis.

Auctor psalmi ꝑpheta dauid. ¶ Titulus talis est: allelu ia reuersionis Aggei ꝛ Zacharie. Aggeus ꝛ Zacharias fuerūt longe post dauid qui venerunt de captiuitate babylonia ꝛ ꝓphetauerūt que ad renouationē templi pertinere videbantur: de qua renouatione materiali nō agitur hic: sed de spirituali: templum enim dei nos sumus: hic igitur est all'a .i. laus dei: laus dico Aggei ꝛ Zacharie: ꝛ hoc huius rei: scȝ reuersionis: qꝛ ꝑphete illi pro spirituali reuersione populi dei: scilicet christiani: quā preuiderūt laudes deo cantauerunt: sicut dauid hic facit: sic christiani qui ꝑ eos significātur post absolutionē peccatoꝝ dominū laudant tanꝗ̄ a captiuitate liberati: ꝛ hilares de bonis que habēt. Ostendit enim hic psalmus post liberationē peccatoꝝ quanta sint bona fideliū: ꝛ que sit retributio perfidoꝝ. Nomina ergo Aggei ꝛ Zacharie in titulo ponunṫ: nō ꝙ ipsi hunc psalmū ꝯscripserint: sed quia in actualis templi reedificatione vbi coadiutores fuerūt reformationē spiritualis templi qḋ nos sumus: de qua hic agitur intellexerunt: ꝛ pro magna hilaritate dominū laudauerunt. ¶ Materia. Bona iustoꝝ ꝛ remuneratio eoꝝ ac retributio impioꝝ. ¶ Intētio. Monere nos ad dei laudē ꝛ timorē: ꝛ allicere ad operū misericordie exercitationē: ꝛ ad habendum semꝑ pre oculis bonoꝝ ꝛ maloꝝ retributionē ſm eoꝝ opera: vt per hoc declinemus mala ꝛ faciamus bona. ¶ Sententia in generali. Propheta in isto psalmo loquiṫ de bonis ꝛ felicitate iustoꝝ: ac de misericordia impioꝝ: ꝛ instruit auditores suos ꝙ̄ cōpendiosa via ad amissam beatitudinē superne patrie queant de hac spirituali babylonia cōscendere ꝛ redire: per hoc intēdens eos inducere ad dei laudē: sicut supra induxit exēplo ad eandē. ¶ Sentētia in speciali. Perfectio autē supradicti edificij est illa ineffabilis pax sapiētie: cuius initiū est timor domini: de quo icipit dicēs [Beat⁹] est [vir] in spe nunc in ꝑsenti [qui] timore filiali ꝛ caste formidās offensam [timet] nō mundū: sed [dominuȝ] talis enim se deo ꝛ mandatis eius humiliat. Unde subdiṫ [in mādatis eius] implendis [volet] ꝛ affectum habebit [nimis] .i. multū: nō dicit faciet: sed volet: nā multi ex timore faciunt ꝛ mercedē nō habent. Nec enim deo acceptabile est opus qḋ volūtas nō exhibet. Et sufficit voluntas si ꝑficiendi mādata desit facultas: vel si nō adeo proficiat homo in eis implendis vt vult: bene autē additur nimis: in omni eniȝ actione superare debet possibilitatem voluntas: vt facias quod poteris: ꝛ quod nō poteris facere impleas voluntate. Pensat eniȝ deus ꝛ coronat non tam factū operis ꝙ̄ affectum cordis. Et inde

2 Potens in terra erit semen eius: generatio rectorum benedicetur.

¶ Potens in terra erit semen eius] .i. opa misericordie ꝛ alia bona facta que sunt semē messis future: qa inde messis eterna colligitur. Quid eniȝ potētius ꝙ̄ vt re minima etiā vt magna: ita duobus minutis ꝛ calice aque frigide sicut dimidio bonoꝝ regnū celorū emātur: potens ergo erit qꝛ eternā vitā prestare ꝛ hominē beatū facere valebit: qḋ nullus de potentibus mundi facere poterit: quia [generatio rectoꝝ] .i. opera eorum ꝗbus bonus est israel deus: qꝛ recto sunt corde: ꝛ qui nō operātur ex vana gloria hoībus volentes placere [benedicetur] eterna retributione. Uel [semen eius] idest merces boni operis [erit potens in terra] viuētiuꝫ: vbi reddetur sibi supra meritum [ꝛ generatio rectoꝝ] idest imitatores iustorum [benedicetur] eterna benedictione

3 Gloria ꝛ diuitie in domo eius: † ꝛ † iustitia eius manet in seculum seculi.

¶ Gloria] scȝ testimoniū bone cōsciētie [ꝛ diuitie] sancte virtutum sunt [in domo eius] idest in cordis secreto: ꝛ cōsciētia vbi ipse cohabitante domino opulētius habitat cum spe vite eterne ꝙ̄ diuites seculi in marmoratis pallatijs cū timore mortis eterne [ꝛ iustitia eius] .i. merces iustitie eius: ꝛ hoc est gloria eius: he sunt diuitie eius que cū habet a deo [manet in seculum seculi] idest in eternū: quia propter meritum sue iustitie eternaliter premiabitur: quasi dicat non est temporaliter beatus: tanto ergo verior est iusti gloria: quanto sempiterna: tanto meliores sunt eius diuitie: quanto semper māsure. Et hec omnia inde sunt: quia

4 Exortū est in tenebris lumen rectis †: misericors ꝛ miserator ꝛ iustus†.

¶ Exortum est] ꝛ illuxit [in tenebris] huius mundi vt eas pellat [lumen] gratie ꝛ sol iustitie [rectis] corde .i. iustis: ꝛ subiungit qḋ est illud lumē scȝ dominus [misericors] natura ꝛ quātum ad habitū misericordie dum expectat [ꝛ miserator] exhibitione: ꝛ quātum ad actum miserendi dum iustificat [ꝛ iustus] reddendo ſm opera dum remunerat. Si peccator es noli diffidere veniā: quia misericors ꝛ miserator est. Si Xo superbus es ꝛ cōfidis de clementia dei: noli esse negligēs: qa ꝛ iustus est. Sȝ ne formides ꝛ ne terreat te iustitia beate vir q times dn̄m: sȝ fac qḋ seqṫ: ꝛ nō nocebit tibi iustitia dei: qꝛ

5 † Jocundus homo qui miseretur ꝛ cōmodat † disponit sermones suos in iudicio: † quia in eternum non cōmouebitur.

¶ Jocundus] .i. gratus est deo. Uel [iocundus] .i. hilaris sit [homo] ille [qui miseretur] in corde ꝛ animo condonando ꝛ ignoscēdo alijs offensas ꝛ peccata quo sibi veniā mereatur [ꝛ cōmodat] in opere ꝛ facto erogando alijs pecunie vel laboribus ꝛ huiusmodi beneficia vt ei in futuro detur: hilarē eniȝ datorē diligit dominus. De his duobus benignitatis officiis dicitur in euāgelio. Dimittite ꝛ dimitteṫ vobis: date ꝛ dabitur vobis: ꝛ talis [disponit sermones suos] .i. rationes facias faciēdas [in iudicio] futuro: qꝛ hec facta sunt quasi sermones quibus defendetur in iudicio: hoc enim nō erit ei sine misericordia: qꝛ ipse fecit misericordiā [quia in eternū nō cōmouebitur] idest nunꝗ̄ a gloria domini separabitur: quia

6 In memoria eterna erit iustus: † ab † auditione mala non timebit.

¶ In memoria] dei [eterna erit iustus] .i. pius ꝛ misericors: qꝛ scriptus est in libro vite: ꝛ iustitia eius coram deo nō trāsibit in obliuionē: sed manebit in memoria vt remuneretur: semꝑ enim in ꝑsentia domini apparebit: sic semꝑ beata visione illius fructur: ideo [ab auditione mala] que fiet in misericordibus quibus dicetur. Ite maledicti in ignē eternū [nō timebit] qꝛ est de misericordibus ꝗbus tunc dicetur. Uenite benedicti patris mei possidete regnuȝ. Et qꝛ hec in futuro erunt iustorum: ideo interim nō sua querit: sed que sunt chri: labores patienter sustinet: ꝓmissa fideliter expectat. Unde subditur

7 Paratum † cor eius sperare in domino: cōfirmatum est cor eius: non cōmouebitur donec † despiciat inimicos suos.

¶ Paratū] ꝛ promptū est [cor eius sperare in dn̄o] nō in mūdo: nō dicit simpl'r sperare: sed ꝑponiṫ paratū cor eius. Frustra eniȝ in dn̄o sperat qui prius cōscientiā nō parat. Et spes est infructuosa cuius nō est munda cōsciētia. Debemus igitur cor nostrū parare ꝛ peruersas cogitationes: illicita desideria:

pravas

3 † non habet. † huius iustitia

4 † est de † dn̄s deus.

5 † Homo iocundus vir. † dispo- sat. † qui

2. Cor. 9.

Luce. 6.

6 † et † audi- tio malo

Mat. x. Ibidem

7 † est † videat super

prauas voluntates abycere si in dño volumus vtiliter spe/rare. Nec vllis temptationibus frangit̃: qa [confirmatũ est cor eius] per grẽ ⁊ virtutis habitũ: ac in celestibus positum: ⁊ in amore christi fixũ vt nulla re seculi mollescat: ⁊ nec extollat̃ psperis: nec frangat̃ aduersis [⁊ non cõmouebit̃] a iustitia ⁊ spe sua: qꝛ corde in terra non figit̃: sed incõmutabilia amat: ⁊ ideo incõmutabiliter perseuerat [donec] existens in terra vi/uentium inde [despiciat inimicos suos] quoscũqꝫ scilꝫ visibi/les ⁊ inuisibiles quorum transcẽdit persecutiones ⁊ temptatio/nes. Et propter hoc futurum

† spar/ sit. 8 † **Dispersit dedit pauperibus iustitia eius manet in seculũ seculi: cornu eius exaltabit̃ in gloria.**

2. Cor. 9. ¶ Dispersit] sua tpalia bona per multos seu multis: qꝛ plus est oio multoꝝ q̃ vnius hominis: ⁊ [dedit] liberaliter ⁊ gra/tis nõ sub obtẽtu beneficij sibi reddẽdi [pauperibus] ⁊ indi/gẽtibus christũ representantibus: nõ diuitibus vel adulato/ribus ⁊ similibus [iustitia eius] .i. iustitie retributio ⁊ fructus [manet in seculũ seculi] qꝛ meritũ sue iustitie eternaliter pre/miabitur [cornu eius] .i. potentia ⁊ sublimitas illius cuius hu/militas a superbis cõtẽnebatur in terra [exaltabit̃ in gloria] eterna: qui enim hic humilis fuit, ibi potestatẽ habebit. Gre/gorius notat q̃ melius dicitur iustitia q̃ misericordia. Justi/tia enim est dare pauperibus qꝛ eis debetur. Unde cuꝫ pau/peribus tribuimus non nr̃a largimur: sed sua eis reddimus. Unde ⁊ Augustinus. Quere q̃tum tibi deus dederit ⁊ ex eo tolle tibi qd̃ sufficit. Cetera que superflua sunt pauperũ sunt. Res aliene possidentur cum superflua possidentur. Erogari sibi vult deus ex illo qd̃ dedit. Quid enim das qd̃ ille nõ de/dit: Quid enim habes qd̃ nõ accepisti: Unde etiaꝫ Ambro: Esurientium panis est quẽ tu detines: nudorũ vestimentum qd̃ tu recludis: captiuoꝝ redẽptio ⁊ absolutio pecunia quã in terra defodis. Non sunt ergo superflua retinẽda nec diui/tibus ⁊ vnde viuant habentibus: sed pauperibus eroganda: alioquin ⁊ retinens ⁊ tam erogans q̃ recipiens timeant sibi de rapina. Deinde post bona iustorum quibus hortatur enu/merat mala iniquorum quibus terret: dicens

Grego.

August.

Ambro.

† fren/ det. 9 **Peccator videbit ⁊ irascetur: dentibus suis † fre/met ⁊ tabescet: desideriũ peccatorum peribit.**

¶ Peccator] ⁊ impius [videbit] hoc ad suã penã scꝫ humileꝫ exaltari seqꝫ ꝯfundi [⁊ irascet̃] sibi ⁊ cõtra seipsum eo q̃ nõ fecit bona sed sera ⁊ infructuosa erit illius penitẽtia [dẽtibus suis fremet] per penã exteriorẽ in eo loco positus vbi erit fle/tus ⁊ stridor dẽtium [⁊ tabescet] .i. marcesset inuidia de feli/citate aliena [desideriũ peccatoꝝ] qd̃ hic in pñti habuerũt vi/ta circa delectationes ⁊ solatia peribit: ⁊ deficiet nullo succe/dẽte solatio cũ omnia velut vmbra transient ⁊ feno arescẽte flos decidet: quia desiderium eorum tñ de temporalibus ⁊ transitorijs fuit.

Oratio.

Lumen perpetuum rector cordium deus concede nobis te diligere: tua gloria iocũdari: ⁊ sic disperge/re in hoc seculo vt careamus auditu aspero in fu/turo. Per dominum.

¶ **Psalmus de exhortatione fidelium ad dei lau/dẽ ꝓpter sui excellentiã ⁊ ad sectandã humilita/tem laudatoribus necessariã.** **Psal. CXII.**

1 **Laudate pueri dominum: laudate no/men domini.**

Alle. quid interpetat. **Auctor** psalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Titulus huius psalmi alla inscribit̃: quod laudate dñm interpretatur: quia in eo ad laudan/dum dñm inuitamur. Sed in hoc distat a duobus p̃cedenti/bus q̃ primus monuit exemplo: scd̃s de beatitudine laudan/tium sententiose tractando: hic ꝰo tertius directo sermone au/ditores exhortãdo. Et est ordo pulcherrim⁹ tanq̃ dicat. Ego laudo ⁊ beatus qui laudat: ergo vos ⁊ exemplo monitũ ⁊ pre/mio ꝓuocati laudate dñm. ¶ Materia. Laus dei ⁊ exaltatio humiliũ. ¶ Intẽtio. Monere ad laudis diuine p̃coniũ. ¶ Sẽ/tentia in gñali. Propheta in isto psalmo monet deuotos vt deũ iugiter laudẽt: ⁊ vbiqꝫ predicẽt: ipseqꝫ facit qd̃ alios mo/net .i. deũ laudat. ¶ Snia in spãli. Ad laudẽ ergo monẽs ostẽ/dit qui: ⁊ quẽ: ⁊ q̃diu: ⁊ vbi: ⁊ quare laudẽt dicẽs. [Laudate] o vos [pueri] .i. omnes deuoti simplices: ⁊ pueri puritate cor/dis, oris, ⁊ operis: ⁊ paruuli nõ sensu sꝫ malitia ⁊ maxime su/perbia .i. humiles: qꝛ tales soli digne laudãt [dñm] in essentia extollẽdo maiestatẽ eius. Nec solũ laudetis deũ in se: sꝫ etiaꝫ in suo nomine: vñ subdit̃ [laudate nomen dñi] p̃dicãdo vir/tutes ⁊ opa eius qbus noiatus est: ⁊ famosus: vel ita operan/do vt alij vidẽtes opa vestra bona glorificẽt patrẽ vestrum qui in celis est: ⁊ de bonis seruis laudetur bon⁹ dñs. Nec ad horam putetis me imperare laudem: sed

Sit nomen domini benedictum: ex hoc nunc ⁊ vsqꝫ in seculum. 2

¶ Sit nomẽ domini benedictum] .i. sicut est in seipso benedi/ctum sic benedicatur a fidelibus: ⁊ sic laudibus predicatum non ad horã sꝫ [ex hoc] .i. ex quo ceperũt hoies credere ⁊ lau/dare ⁊ [nũc] hoc est in presenti [⁊ vsqꝫ in seculum] .i. sine fine hoc est semper ⁊ omni tempore ⁊ in eternum: nã ⁊ antea sem/per fuit benedictum. Semper enim laudandus est qui sem/per est. Nec in vno loco tñ impero laudari: sed

A solis ortu vsqꝫ ad occasũ † laudabile nomẽ dñi. 3 † lau/date.

¶ A solis ortu vsqꝫ ad occasuꝫ] .i. in oi loco ⁊ vbiqꝫ sit [lauda/bile nomẽ dñi] ⁊ laudib⁹ extollẽdũ: vt q vbiqꝫ est, vbiqꝫ lau/detur. q.d. non pauci sed omnes partes mundi conueniant in laudibus dei: per circuitũ enim solis significat̃ hic mũdus in quo toto laudãdus est deus. Nomẽ ergo dñi est laudandum ⁊ glorificandum semper ⁊ vbiqꝫ omni tẽpore ⁊ loco vt nũq̃ ⁊ nusq̃ cesset ipsius laus ⁊ bñdictio. Ideo aũt semꝑ ⁊ vbiqꝫ ⁊ ab omnibus dominus est laudandus: quia

Excelsus super omnes gẽtes dominus: † ⁊ super celos gloria eius. 4 † non habet et

¶ Excelsus] est dñs: scꝫ celsitudine nature ⁊ potẽtie [sup oẽs gẽtes] .i. hoies: qa oẽs sibi sũt subiecti [⁊ sup celos] .i. angelos ciues celestes: est [gloria] ⁊ sublimitas [eius] qa excedit oẽm altitudinem angeloꝝ: vel per gentes omnia terrena: per ce/los omnia celestia notat: vt per hec duo oẽs creaturas: scilꝫ celestes ⁊ terrestres indicet sibi subiectas. Et qꝛ talis est ⁊ tã/tus: ideo merito est laudãdus. Deinde sicut docuit ita ⁊ facit. q.d. vere dominus est excelsus super omnes.

Quis sicut dñs deus noster qui in altis habitat: ⁊ humilia respicit in celo ⁊ in terra: 5

¶ Quis] eni altus .s. in hoibus vel celestibus est [sicut dñs de⁹ noster] .q.d. nullus q per se possit vt ipse: ipse est [qui in altis habitat] .i. in sanctis quo dono eius alti sunt qui in terris po/siti: in celis tñ cõuersant̃ [⁊ humilia] scꝫ eosdẽ in quibus habi/tat [respicit] intuitu misericordie [in celo ⁊ in terra] existens. Sãcti enim qui hic in terra sunt humiles, apud deuꝫ sunt al/ti: ⁊ hi sunt in celo per libertatẽ spũs: ⁊ quãdo eleuãtur in cõ/tẽplatiua: ⁊ in terra per habitationẽ carnis: ⁊ quando humi/liantur in actiua: respicit inquã humiles

† **Suscitans a terra inopem: ⁊ de stercore † eri/gens pauperem.** 6 † qui erigit. † exaltat

¶ Suscitans] per solã gratiã [a terra] .i. a labe corporis [ino/pẽ] prius ⁊ adhuc q̃diu gemit in corpore. Uel [a terra] .i. ab amore terrenoꝝ [inopẽ] .i. nihil habẽtẽ ⁊ omnia possidẽtem [⁊ de stercore] .i. vitioꝝ putredine ⁊ sorditate vt ea tanq̃ ster/cora reputet [erigẽs pauperez] spiritu ⁊ abiectum vt ei sicut

prius carnis vitia non dominent: de terra eni ⁊ puluere ere*Eccli.10* xit nos quibus dicitur. Quid superbis terra ⁊ cinis. Suscitat inquam ⁊ erigit ad hoc

7 **Ut collocet eum cum principibus: cum principibus populi sui.**

¶ Ut collocet eum] ⁊ sedere faciat non iam in terra ⁊ stercore inter inopes ⁊ pauperes: sed in sede honoris ⁊ glorie [cum principibus] idest cum angelis ⁊ [cum principibus populi sui] .i. cum patriarchis prophetis ⁊ apostolis qui spiritualiter prefuerunt populo dei. q.d. ad hoc suscitat inopē ⁊ erigit pauperem vt ad tantam potentiam ⁊ gloriam perducat q' addat eum celi ordinibus qui sunt ex angelis ⁊ hominibus: deinde exponit vbi suscitat ⁊ erigit in ecclesia: scilicet que ante sterilis erat: nunc xpo est fecunda. Unde sequitur

† non s bz qui. † **Qui habitare facit sterilem in domo: matrem filiorum letantem.**

¶ Qui habitare facit sterilem] scilz ecclesiam de gentibus [in domo] .i. in ecclesia iudeorum inter ipsos iudeos vt in lapide angulari duo parietes cōiungant ⁊ fiat vnum ouile [matrē] scilicet factam [filiorum] spiritualium ⁊ ideo [letantem] de fecunditate sibi collata: q2 iam sunt multi filij deserte: hec nostra mater ecclesia prius: scilicet ante aduentū sponsi sterilis erat a filiorum spūalium ⁊ bonorum operum generatione: nunc xpo est mater filiorum ⁊ operum fecunda ⁊ leta in vna domo habitans super fundamentum apostolorum ⁊ prophetarum sitariam de filiorum multitudine ⁊ virtutibus ⁊ pulchritudine letatur. Oratio.

Laudantes benedictum nomen tuum omnipotens deus rogamus vt nos in sinu matris ecclesie collocatos charitatis tue facias stabilitate connecti. Per dominum nostrum.

¶ Psalmus de laude pro mirabilibus ⁊ beneficijs pplo israel in exitu de egypto: ⁊ chrīanis i recessu spiritali ab h sclo exhibitis. Psal.CXIII.

1 **In exitu israel de egypto: dom⁹ iacob de populo barbaro.**

Auctor psalmi propheta Dauid. ¶ Titulus qui hic inscribitur alleluia inuitat nos ad laudē dei ex alterius cōsideratione negocij q' in premissis psalmis tribus etiā ad laudem dei pertinētibus. Sicut eni populus hebreus fuit de egypto liberatus: sic ⁊ quotidie per christū peccatores a Pharaone diabolo liberātur. Propheta ergo per magna miracula illi populo exhibita christū mūdo datum annunciat. Nam illa miracula figure mysteriorum christi ⁊ ecclesie erant. Unde non tā preterita hic narrantur q' futura predicantur: quia in illis gestis futura signabuntur. ¶ Materia. Beneficia ⁊ miracula hebreis in figura: ⁊ christianis in spiritu a deo exhibita. ¶ Intētio. Inuitare ad dei veri cultum ⁊ laudem ob istorum beneficiorum exhibitionem. ¶ Sententia in generali. Propheta in isto psalmo cōmemorans bn̄ficia a deo exhibita pplo hebreo in exitu de egypto que spiritualiter sumpta fuerit populo christiano in exitu a peccato dicit ex his gloriam nomini diuino non alteri tribuendam: ⁊ insuper simulachra gentium inania probat: ⁊ religionem dei commendat. ¶ Sententia in speciali. Incipiens ergo propheta a mirabilium narratione ait. [In exitu] populi [israel de egypto] ⁊ idem sub alijs verbis repetens subiungit [domus iacob] quia totus israel descēdit de iacob qui alio nomine dictus est israel [de populo barbaro] .i. gētili ⁊ extraneo: q2 omnes populi dicuntur barbari *August.* exceptis hebreis: grecis: ⁊ latinis: non est enim: vt dicit Augustinus lingua nostra sed barbara que deū laudare non nouit q.d. cū populus israel de egypto .i. de populo barbaro exiret.

2 **Facta est iudea scificatio ei⁹: israel potestas ei⁹.**

¶ Facta est iudea sanctificatio eius] .i. sanctificatus est populus ille in iudea: idest in terra promissionis colēdo verū deum que terra erat ante per idolatrias polluta ⁊ [israel] factus est [potestas eius] terre idest potens factus est in ea: qui eni in egypto fuerant serui, ibi facti sunt domini.

3 **Mare vidit ⁊ fugit: iordanis cōuersus ē retrorsū.** *Exo.14 Josue.3.*

¶ Mare] rubrum [vidit] populum de egypto exeuntem .i. ad modū videntis ⁊ intelligentis voluntatem domini se habuit [⁊ fugit] se diuidendo ⁊ dando populo iter vt sicco pede transiret ⁊ [iordanis conuersus est. retrorsum] reuertendo ad locum originis ⁊ eleuando se ad modum collis.

4 **Montes † exultauerunt † vt arietes: ⁊ colles † sicut agni ouium.** *† gestierunt. † velut † velut*

¶ Montes exultauerunt vt arietes: ⁊ colles sicut agni ouium] Metaphorice loquitur: quia causam exultationis dederunt ipsis filij israel inclinantes se in aduentu eorū quasi applaudendo. Nam magister in hystorijs innuit hoc dictum de scopulis torrentium arnon qui in transitu filiorum israel inclinati leguntur. Hec autem predicte figure sunt. Per israel ergo ⁊ iacob intelligitur christianus populus qui prius est Jacob .i. luctator post israel .i. videns deum. Per egyptum xo que interpretatur tenebre seu afflictio intelligitur seculum a quo spiritaliter ⁊ mente est recedēdum. Sic enim quisq3 hierusalem celestis idoneus ciuis fit cū primo huic seculo renūtiauerit quēadmodū ipse populus in terram promissionis duci nō potuit nisi prius ab egypto recederet. Sed sicut ille nō inde discessit nisi diuino liberatus auxilio: sic nemo corde ab hoc seculo auertit nisi diuine misericordie munere adiuuet. Sicut ergo populus ille cum exiret de egypto sanctificatus ⁊ potens factus est in iudea: ita christianum populum exeuntem de peccatis ⁊ confitentem fidem trinitatis sanctificat cōfessio. Judea enim cōfessio interpretatur: ⁊ per eā factus israel fit potēs ad resistendum peccatis ⁊ vt filius dei fiat. Et hoc [mare] idest gentilitas vel seculi peccatores [vidit] ⁊ intellexit scz sanctos predicatores supplantatores vitiorum ⁊ animas vidētes deū [⁊ fugit] idest non potuerūt resistere apostolis: q2 deus erat in illis ⁊ sic cesserunt ⁊ fluxerunt vt tibi sine contradictione ad libertatem spiritualem via panderetur [⁊ iordanis] qui interpretatur descensus .i. humiles baptizati [conuersus est retrorsum] .i. ad eum vnde orti sunt redierunt. Et tunc [mōtes] scz apostoli ceteris preeminētes [exultauerūt] ⁊ gauisi sunt: quia peccatores conuersos viderūt [vt arietes] idest vt totius gregis dominici duces ⁊ principes duobus testamentis quasi duobus cornibus muniti [⁊ colles] dicti a colendo .i. minores qui semen fidei receperunt, exultauerūt [sicut agni ouium] humiles ⁊ innocentes lacte adhuc indigētes ab arietibus per euangelium in fide generati. Sed *Egyptus quid inter pretatur. Colles vn de dicti.*

5 **Quid est tibi mare q' fugisti: ⁊ tu iordanis quia conuersus es retrorsum?**

¶ Quid est tibi] o [mare q' fugisti] ⁊ tu] o [iordanis] quid est tibi [quia conuersus es retrorsum] Et o vos

6 **Montes † exultastis sicut arietes: ⁊ colles † sicut agni ouium?** *† q̄re gestastis velut. † velut*

¶ Montes] qd fuit vobis q' [exultastis sicut arietes] ⁊ o vos [colles] quid fuit vobis q' exultastis [sicut agni ouiū?] .q.d. Unde venerunt ista mirabilia in mari rubro in iordane in montibus ⁊ collibus. Interrogat quare hec facta sint vt admirationem excitet. Et quasi respondens questioni secunde de montibus ⁊ collibus subiungit.

7 **A facie dn̄i † mota est terra: a facie † dei iacob.** *† commota. † dn̄i.*

¶ A facie] .i. a presentia [dn̄i] descēdētis [mota est terra] ⁊ ex

terre motu ad p̄sentiā dei facto hoc puenit.[a facie]r pre- sentia[dei iacob]qui nō est deus recens. Ex hoc etiā p3 solu- tio prime questionis de mari r iordane:qa factum est ad pre sentiam dei qui hoc voluit fieri.q.d.a diuina voluntate pro- cesserunt omnia:cui etiam obediunt insensibilia

Exo. 17. † rupes

8 **Qui conuertit petram in stagna aquarum:r † ru pem in fontes aquarum.**

Qui]etiā[cōuertit petrā in stagna aquar]sc3 faciēdo vt de petra fluerēt aque abūdāter. Nā Moyse eleuāte manum r percutiēte virga bis silicē egresse sunt aque largissime[r ru- pē in fontes aquarū]repetitio est euidēs sub aliis ꝟbis. Hec etiā sp̄ualiter intelligunt ac si diceret.Quid est tibi o seculares qr tua ipedimēta cesserūt:Et qd est vobis o tot milia credē- tiū toto corde huic mūdo renūciātiū q̄ ad vestrū deū cōuer tertimini:Itē qd est q̄ gaudetis o duces r fideles dispensa- tores ꝟbi vitalis:Et qd est q̄ gaudetis o subditi r minores q tēporalia nō relinquitis:sed bene disponitis:Qui responde- bunt.Ideo gaudemus:qa[a facie dn̄i].i.a cognitione r p̄ntia dn̄i:qr de' in suis p̄dicatoribus erat q dicit.Ecce ego vobiscū sum vsq3 ad cōsumationē seculi[mota est terra].i.hoīes ter- reni a sua superstitione ad cultū dn̄i:q est de' iacob.i.luctātiū r vitia supplātantiū. Ipse est etiā[qui cōuertit petrā in stagna aquarū r rupē in fontes aquarū] Ista petra r ista rupis est xp̄s qui seipsū prius durū cū ignoraret liquefecit vt de eo mānarent aque grārū r doctrinarū.de eo eni quattuor flumi- na hoc est q̄tuor euāgelia exierūt r totū mundū irrigauerūt. r ipse misit sp̄ritūsanctū:de quo dicebat. Si qs sitit veniat r bibat.Sed iā grā cōmendatur cum subinfertur.

Matth. 28.

Ioh. 7.

9 **Non nobis dn̄e non nobis:sed noi tuo da gloriā.**

Non nobis]iudeis o[dn̄e nō nobis]gentibus[sed nomini tuo da gloriā]de p̄dictis mirabilibus r b̄n̄ficiis.i.fac vt inde nomē tuū glorificet r nō nr̄is meritis:nō nr̄is virib' ascriba tur.Grā qdē ista nō quasi ex opibus r meritis p̄cedētib' da- ta est:sed miserāte illo q iustificat ipiū ne vilā suā3 hoies sed nois dei quererēt gloriā: r nec nomē ei' glorificet in oīb' gē- tibus:qa pro bonis gratis vobis datis apparet gloriosus:glo ria eni est cui dat immeritis:da inquā gloriā nomini tuo

† mi- sericor- diā r ve- ritatē tuā.

10 **Super † misericordia tua r veritate tua:nequan do dicant gentes vbi est deus eorum.**

Super misericordia tua r veritate tua].i.de mirabilibus r b̄n̄ficiis que fecisti misericorditer pro populo tuo:vt imple- res p̄missor tuor veritatē[nequādo dicāt gentes]blasphe- mādo[vbi est deus eor.]Si eni non adimplesset p̄missa r nō fecisset ista videret gētibus q̄ sua virtus defecisset r suos saluare nō potuisset:hoc sepe impii imputant bonis afflictis dicentes:vbi est deus eor:hoc etiā solēt nobis dicere gentes que habēt deos visibiles:qa inuisibilē deū colimus.Sed iam tot mirabilibus factis pro nobis respondemus eis.

† que

11 **De' aūt noster in celo:oia † quecūq3 voluit fecit.**

Deus aūt noster]est[in celo]sursū:qa oia corpora celestia r terrestria trāsgredit:r ibi magis relucet sua potestas r glo- ria qui tā potēs est in celo r in terra q̄ hic r ibi[oia quecūq3 voluit]vel in corporalibus vel in sp̄ualib'[fecit]per qd om- nipotēs apparet:r ita ex factura poterūt cōprobare factorē r opibus sentire dei p̄sentiā.Desistāt ergo hoies 9 eū loq co- gitare vel operari p̄curiose:qr suū facere r iudicare cōsistit in sola voluntate.Noster qdē deus talis est r tam potens appa ret ex operib' q̄ ipsi non possunt dicere de diis suis:quia

12 **Simulachra gentiu3 argentum r aurum:opera manuum hominum.**

Simula- chra gē.

Simulachra gētiū].i.idola r imagines quas tanq̄ deos co lūt.Et dicit simulachrū qr ad similitudinē alicui' hois mor- tui fictū:sunt[argentū r aurū]quo ad materiam de qua sunt quā fecit de':hoc est sunt creatura nō creator:habēt quidē3 gētiles r lignea r erea r marmorea r terrea:sed p̄ciosiora po nit quor materia charior habet:r qbus maior reuerētia ex- hibet:vt q erubescit in his facilius erubescat i ceteris:r sunt [opa manuū hoīum]quo ad formā stultitia hoīum supaddi- tā:hoc est sunt factura non factor.Sūt ergo manu hoīu3 for mata:sed nō habēt mēbror officia.Unde subdit

13 † enis

Os † habent r non loquentur:oculos habent r non videbunt.

Os habēt]sc3 s̄m hoīs similitudinē[r nō loquent].i.nō ha bent loquēdi potētiā:hō ergo illis melior est qui loquit. hoc eni p̄priū est homini:scil3 loq:cetera ꝟo que sequunt cōmu- nia sunt homini cū beluis vt nō solū hoies sed etiam beluas scias simulachris esse anteponendas.Sequitur[oculos hūt] scilicet in apparentia r non in veritate[r non videbunt].i.ca rent debita oculorum operatione

14 Ps. 134.

Aures habent r non audient:nares habent r nō odorabunt.

Aures habent]s̄m apparentiam non s̄m veritatē[r nō au dient]nec possunt in operationem auribus deputata3[nares habēt]in apparentia r non in veritate[r non odorabūt]nec gaudent narium operatione

15 † cō- trecta- bunt. † faucib' suis.

Manus habent r non † palpabunt:pedes habēt r nō ambulabūt:non clamabūt in † gutture suo.

Manus habēt]s̄m apparentiā nō s̄m veritatē[r nō pal- pabūt]nec possunt in debitā manuū opatione hoc etiam sy- mie possunt que manibus cōtrectāt r meliores illis sunt[pe des habēt]similitudinarie r nō vere[r nō ambulabūt]exercē- do pedū officiū:r silr l3 videant hēe guttur[non]tn̄[clama- būt in gutture suo]nec hn̄t eius vsum. Unde melior est illis bestia:que si nō loquit:clamorē tn̄ h3 in faucibus. Meliora ergo sunt animalia bruta que r vitā r sensum habent:etsi pu det adorare bruta animalia:multomagis simulachra que r vita r sensu carent.Et quia talia sunt simulachra

16 † oēs Ps. 134.

Similes illis fiant † qui faciunt ea:r omnes qui confidunt in eis.

Similes illis]sc3 simulachris[fiant]carēdo vita sp̄uali si- cut illa sensibili. In animo siles efficiunt dum nō emendan- tur:qr mente insensibiles facti nec vidēt nec intelligūt nec di scernūt. Non optat hoc sed predicit.Uel[similes illis fiāt].i. similes se eis esse intelligāt vt dissimiles fieri laborēt[qui fa ciūt ea]per sculpturā vel fusurā[r omnes qui 9fidūt in eis] r ea adorāt nō solu3 qui faciūt. Nihil eis peius esse potest q̄ vt diis suis similes:sc3 muti:ceci:surdi:r oino insensibiles in- tus fiant. Moraliter vniuscuiusq3 hominis simulachrum r deus est qd veneratur r colit sicut auari deus pecunia:castri margi deus vēter r sic de similibus[Os habent r nō loquē- tur]veritatē r iustitiā defendēdo vel que ad eos pertinēt ore nō exercēdo.[oculos]sc3 corporis[habent]ad cōcupiscēdu3 tēporalia[r nō videbūt]oculis mētis ad cōtēplandū eterna [aures habēt]corporis[r nō audiēt]precepta dei aurib' au- diēdi r cordis[nares habēt]corporis[r nō odorabūt]intus chr̄i bonū odorē:de quo dicit Apl's. Bonus odor sumus deo. [Manus habēt r nō palpabūt]bn̄ operādo[pedes habēt r nō ambulabūt]in via dn̄i r de virtute in virtutē[nō clama- būt in gutture suo.] Illi clamāt in gutture quor vox p̄cedit ex corde:garruli ꝟo r laudiloqui in labior summitate. Bo- ni ꝟo claustrales sensus suos cohibētes[os habent r non lo- quent]inutilia vel nociua[oculos habēt r nō videbūt]vana ad cōcupiscēdū vel delectandū[aures habent r nō audient] detractiones r q edificāt[nares hn̄t r non odorabūt]illicita [Manus hn̄t r nō palpabūt]tāgēdo illicita vel opando ma la aut inutilia[pedes hn̄t r non ambulabūt]alicubi sine licē-

2 Cor. 2.

tia vel ad mala[nō clamabunt in gutture suo]silentiū frangendo vel in corde murmurando. Ita gentes cōfidunt in simulacbris qui iuuare non possunt. Sed

† aūt 17 **Domus † israel sperauit in dño: adiutor eorū ꝛ protector eorum est.**

❡ Domus israel].i. subditi in eccl'ia[sperauit]qd̄ nō videtur [in dño]mūdo abiecto: ꝛ ideo vt perduret vsqꝫ in finē patiētia eoꝝ[adiutor eoꝝ]in bonis agēdis[ꝛ ꝓtector eoꝝ est]ꝯ mala iminētia: bene aūt nō solū adiutor sed ꝛ ꝓtector dñs dicitur: nisi eni ipse adiuuerit nihil possumus facere: nisi protegēdo custodierit exercitia in quibus adiuuamur non possunt prodesse. Ne autē videatur maioribus iam esse res que minoribus adhuc est spes addit

† non 18 **Domus aaron sperauit in domino: adiutor † eorum ꝛ protector eorum est.**
† hꝫ eorū.

❡ Domus]etiā[aaron].i. etiā ordo pontificū ꝛ sacerdotū qui ceteris sūt ꝓlati[sꝑauit in dño]nō in mūdo: ꝛ ideo dñs[adiutor eoꝝ]vt ꝛ ipsi ꝑseueranter extendant̄ in ea que ante sunt: ꝛ currant donec apprehēdāt[ꝛ ꝓtector eoꝝ est]ne eis noceat̄: Ideo minoꝝ ꝛ maiorū est dñs adiutor ꝛ ꝓtector: qr vtriqꝫ timent dñm ꝛ vniuersaliter omnes in ecclesia

† veri 19 †**Qui timent dominum sperauerunt in domino: adiutor eorum ꝛ protector eorum est.**
† qꝫ eni timent dominū ꝛ sperauerunt in dñm.

❡ Qui timēt dñm]in omni gente[sperauerūt in dño]non in alio. Omnis multitudo fideliū ꝛ vl'is ecclesia l his verbis cōprehendit̄ ꝛ dñs[adiutor ꝛ protector eoꝝ est]modo ꝓdicto. Spes ꝛ timor beatos faciunt: ꝛ sunt due mole inter quas debet moli ois chr̄ianus. Ut fiat panis coram deo reponēdus. Si speras ꝛ nō times presumis: si times ꝛ non speras desperas. Spes ad alta ꝓficiētes ꝛ de virtutibus cogitātes ptinet: timor vo ad inchoātes: ꝛ peccata sua per penitētiā corrigendo ad misericordiam recurrentes. Et hos eniꝫ ꝛ illos pius ꝛ misericors dñs adiuuat ꝛ ꝓtegit. Et quia nullis nostris meritis preuenimus misericordiam dei sequitur

† nos 20 **Dominus memor fuit nostri: ꝛ bñdixit † nobis.**

❡ Dñs]qui quasi oblitus videbat̄[memor fuit nostri]ostendēdo beniuolētiā suā erga nos ſm modū loquēdi hoiūm qñ quis facit nūc bonū qd̄ ꝑus non faciebat[ꝛ bñdixit nobis]of bñdictione spirituali bona spūalia dādo ꝛ multiplicando. Et exponēs qbus benedixit: declarat pmo in minoribus. d.

† do- 21 **Benedixit † domui israel: bñdixit † domui aarō.**
mum. † domū.

❡ Benedixit domui israel].i. subditis in ecclesia: scdo in maioribus: scilicet prelatis[benedixit domui aaron].i. pontificibus ꝛ sacerdotibus suis. Tertio generaliter in omnibus deū colentibus: hoc est in vniuersali ecclesia dicens.

† oēs 22 **Benedixit † omnibus qui timent dominum: pusillis cum † maioribus.**
timētes † magnis

❡ Benedixit oībus qui timent dñm]timore casto: ꝛ hoc sine personarū acceptione. Unde subdit[pusillis cū maioribus]idest indifferēter oībus iperfectis ꝛ ꝑfectis. Nullū genus ꝛ nullus gradus excludit̄ hoiūm: dū tñ timeāt dñm. Sed qa benedictio dñi semꝑ crescit in eis qui in eius seruitute ꝓficiūt: hñ psalmista iprecādo illis bonoꝝ augmētū subiūgit. d.

23 **Adiiciat dominus super vos: super vos ꝛ super filios vestros.**

❡ Adiiciat].i. apponat ꝛ addat dñs: scꝫ bñdictionem ꝛ bona [suꝑ vos]o pres ꝛ magistri[suꝑ vos]inq̄[ꝛ suꝑ filios vr̄os]idest discipulos ꝛ imitatores. Et ita factū est. Accessit enim fides oīum gentiū ꝛ creuit numerus: nō solū sapientiū antistitum ꝛ magistroꝝ: sed etiā obedientiū populoꝝ ꝛ discipulorum adiiciēte dño nō solū super patres: sꝫ etiā suꝑ filios eorū: ꝓinde vtrisqꝫ pusillis ꝛ magnis dicit ꝓpha: qd̄ sequitur

Benedicti vos a domino: qui fecit celum ꝛ terrā. 24

❡ Bñdicti]estis[vos]vtrisqꝫ scilꝫ pres ꝛ filii[dño].i. honori dñi vt ei seruiatis. Uel[a dño]per astificationē gratie in ꝓsenti ꝛ glorie in futuro[q fecit celū].i. aplos ꝛ maiores: de qbus dicit̄. Celi enarrāt gloriam dei[ꝛ terram]scꝫ populū: ꝛ minores qui respectu maiorum sunt sicut terra ad celū. Hoc autē
ps. 18.

Celum celi dño: terrā autem dedit filiis hominū. 25

❡ Celū]dedit[celi dño]qm̄ apostolos ꝛ maiores subdidit filio suo qui celi ꝛ terre dñs est: qa illi magnū soli dans dociles sunt: ꝛ per ipsum vbertatē sapiētie captūt[terrā autē].i. subditos ꝛ minores[dedit filiis hoiūm].i. apl'is ꝛ maioribus vt vomere predicationis ꝛ doctrine excolant ad fructificandū: ꝛ quia alia est multitudo reproba que ad istos non pertinet que a domino non benedicitur sed maledicit̄ subiungit de ea: ꝛ conuerso sermone ad dominum dicit

Non mortui laudabunt te dñe: neqꝫ omnes qui descendunt in infernum. 26

❡ Nō mortui]in pctis ac tibi ꝛ a te qui es vera vita ꝓ̄tatitatibus suis separati[laudabūt te domine]qa non est speciosa laus in ore pctōris[neqꝫ oēs].i. aliqui oīum[qui descēdūt in infernū].i. in ꝓfundū vitioꝝ: scꝫ laudabūt te: qa ipsus cū venerit in ꝓfundum malorum contēnet. Illi inqꝫ laudabunt.

Sed nos qui viuimus benedicimus dño: ex hoc nunc ꝛ vsqꝫ in seculum. 27

❡ Sed nos qui viuimus]vita grē in ea persistēdo ꝛ te verā vitā sequēdo. i. quos viuificabit diuina grā in bonis opꝫibus qui fidē ꝛ opa habemus[benedicimus dño].i. laudamus dominum: tales enim dñm digne laudare possunt sicut scriptū est. Rectos decet laudatio[ex hoc]idest ex quo incepimus. ꝛ[nūc]scꝫ modo ꝛ ꝓgrediēdo[ꝛ vsqꝫ in seculū].i. sine fine: qr ex h tpe vsqꝫ in eternū laudādus est dñs. Oro.
ps. 32.

Esto nobis domine adiutor ꝛ protector in te sperātibus: ꝛ memor nos fecisse de terra da vt semper viuamus in laude superna. Per dominum.

❡ **Psalmus de gratiarū actione pro exauditione orationis liberati a multis periculis: ꝛ de oratione pro requie inueniēda post huiusmodi beneficium liberationis.** Psal. CXIIII.

Dilexi quoniam exaudiet dominus: vocem † orationis mee. 1
† depcationis.

Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Titulus est all'a. i. laudate dñm: hic titulus sepe iterat̄: qa laudatio dei ꝛ dignitas est operis ꝛ preciū est laboꝝ. i. ꝛ meritū est ꝛ ꝓmiū. ¶ Materia. Grāꝝ actio de exauditione orationis pro liberatiōe a malis: ꝛ oratio pro requie post huiꝰ grām liberationis. ¶ Intētio. Monere ad dei laudē ꝛ in omni afflictione recurrere ad deū per orationē. ¶ Snia in gn̄ali. Propheta in isto psalmo in ꝓsona cuiuslibet fidelis ad magnā ꝛ instantē petitionē suā de ꝓfunda pctōꝝ fouea vel de afflictione spūali siue corporali se diuinitus liberatū esse recognoscēs grās agit: ꝛ iterū orat vt liberatus ad requiē veniat. Et est iste psalmus ꝯsolatio fideliū cōtra dolores seculi. In hoc etiā psalmo ꝛ tribus sequētibꝰ ipsum sunt alie ꝛ alie rōnes laudādi deū. ¶ Snia in speciali. Propheta ergo in ꝓsona liberati grās agēs deo ait.[Dilexi]scilꝫ dñm non ꝓpter tpalia bona mihi data vt infideles: sed [qm̄ exaudiuit]ipse[dñs]sicut certitudinaliter spero[vocē orōnis mee]in angustiis. Quia dilectionē spes boni futuri solet accēdere: inde dilexisse se dicit: qm̄ sꝑauit exauditurū deū vocē orōnis sue. Tria nobis cōmēdant̄ in hoc versu: scilicet fides: spes: ꝛ charitas. fides eni orat: spes futura prestolatur: charitas corroborat fidē ꝛ spē: sꝫ fides ꝛ spes nutriūt charita

tem: maxime eni deũ diligim⁹ ꝓpter inuisibilia ⁊ eterna que speramus ⁊ credimus. Inde aũt spero: quoniam exaudiet

† Quia inclinauit aurem suam mihi: ⁊ in diebus meis † inuocabo. — 2 † qꝛ † inuocaui

Quia [iam] inclinauit aurẽ suã mihi [dicit per similitudinem auris dei mĩa ipsius quã videt inclinare cũ nos clemẽter dignat audire: aurẽ singulariter suã inclinauit quãdo filiũ suuz nobis misit ⁊ pro nobis in mortem dedit. Inclinatio ergo sue auris ꝓbatio est future exauditionis: ⁊ idcirco in hoc ego expertus misericordiã [inuocabo [eũ ⁊ eius auxiliuz [in diebus meis] .i. in dieb⁹ mee miserie quos mihi feci peccãdo q sunt pleni laboris ⁊ doloris. Uel [in diebus meis] presentib⁹ .i. in diebus salutis mee tẽpore scz acceptabili. Modo enim ⁊ in hac vita tñ sunt dies nostri ad inuocandũ. Ex necessitate aũt magna compellor inuocare: quia

Circundederunt me dolores mortis: † ⁊ pericula inferni inuenerunt me. — 3 † non habet et.

Circũdederũt me dolores mortis] .i. vehemẽtissime tentationes peccati: que pariũt dolorẽ mortis: vel ipsa etiaz peccata que sunt causa doloris ⁊ mortis eterne que mors erit in inferno: vnde sequit [⁊ pericula inferni] .i. debita ⁊ reatus penarũ inferni [inuenerũt me] aberrantẽ abs qz te: ⁊ expositum malis ita vt in inferno puniar nisi adiuuer in tentationibus istis ⁊ liberer a peccatis. Ego ꝟo ea nõ inueniebã: qa prosperis seculi gaudebam: in qbus plus fallunt inferni pĩcula: ⁊ suffusus carnali voluptate nõ animaduerti mala me circũdãtia. Illa ĝ mala prius inuenerunt me nesciẽtẽ: sz post ẽt ego tũ dẽ

4 Tribulationem ⁊ dolorem inueni: ⁊ nomen domini inuocaui.

Tribulationẽ] .i. afflictionẽ ex timore [et] per ꝯsequẽs [dolorẽ] interiorẽ de periculis [inueni] qꝛ per illã afflictionez ex timore inueni ⁊ cognoui meã miseriã interiorẽ quã nesciens habebã: scz dolores mortis ⁊ pericula inferni: prius enim vana me seducebãt ⁊ vtilitas tribulationis me latebat: q̃ tribulationẽ deus infert homini ad vtilitatẽ: qꝛ per flagella exteriora cognoscit homo suã miseriã interiorẽ: ⁊ ideo cognita mea miseria [nomẽ dñi inuocaui] in his tribulationibus ⁊ periculis satagẽdo vt per eũ liberarer ab ipsis. Inuocaui inq̃ .d.

5 O domine † libera animam meã: misericors dominus ⁊ iustus: ⁊ deus noster miseretur. — † eruee

O dñe] qui potes omnia [libera animã meaz] ab his miseriis ne tãtis perplexitatibus inuoluta pereat in eis: ⁊ nullus dubitet liberari si deuote clamauerit: qa [misericors] est [dominus] parcẽdo delictis: ⁊ mĩ iustus: quia flagellat pro eis ne misericordie remissio credat inutilis [⁊ de⁹ noster] iterũ [miseret] qꝛ recipit ad beatitudinẽ quẽ flagellat. Nec tñ amarũ debet esse q flagellat, q̃ dulce qđ recipit. Erige aures peccõr misericors est dñs: sed noli esse negligẽs: sequit eniz [⁊ iustus ⁊ deus] inq̃ [noster miseret] nõ dicit de p̃terito: sed p̃senti vt semper eũ misericordẽ ostẽdat. Semel etiã iustum posuit ⁊ bis misericordẽ: qꝛ non tanta habeo bona quanta mala. Incipiunt grauare pctã mea ⁊ vincit in sua mĩa. Miseret inq̃: qꝛ

6 Custodiens paruulos dominus: humiliatus suz ⁊ † liberauit me †. — † saluuz † fecit.

Custodiẽs] est vt pastor [paruulos] idest humiles [dñs] vt grãdes faciat heredes. Si qs se humiliat huius miseret dñs ⁊ eũ custodit: ⁊ quanto minor qs est apud hoĩes: tanto maior est apud deum. Et experto credite: qꝛ ego [humiliatus sum] veraciter corã ipso [et] ideo [liberauit me] ab angustiis meis sua gratia ⁊ virtute. Deinde hortatur animam suam vt conuertatur ad deum: vnde requies est. q.d. Et quia dñs est misericors ⁊ custodiens paruulos: ergo

Conuertere anima mea in requiem tuam: qꝛ dominus benefecit tibi. — 7

Conuertere [o] anima mea] affectione ⁊ desiderio [in requiem tuã] .i. ad deum in quo solo est tibi mẽtis requies: non tamen desidia vt operari cesses. Et merito cõuertere [quia dñs benefecit tibi] ⁊ multis periculis te liberãdo ⁊ custodiẽdo ⁊ varia dona tibi dando. Talis actio debet esse anime que tendat ad quietã securitatẽ non que augeat inquietũ laborem. Requies nostra chris est deus noster. Si qñ fuerimus in angustia ⁊ cepit nos cogitatio captiuare in pctm̃ dicamus. Cõuertere anima mea in requiem tuam. Ita bene fecit

† Quia eripuit animam meam † de morte: oculos meos a lachrymis: pedes meos a lapsu. — 8 † qꝛ exemit † a

Quia eripuit aiam meam de morte] infidelitatis peccati ⁊ eterna [oculos meos a lachrymis] pro lapsu ⁊ peccatis [pedes meos] ⁊ affectus [a lapsu] ⁊ periculo peccandi de morte infidelitatis: potest intelligere homo fidelis iam ereptaz esse animam suam eo ipso quo ex infideli fidelis effectus est. Eripuit etiam in presenti a morte peccati: sed in futuro eripiet a morte eterna. Cetera ꝟo duo spe cõpleta sunt in eis que nõdum ex hac vita emigrauerunt: sed non in re. Nunc enim cũ lapsus nostros periculosos cogitamus non cessant oculi a lachrymis. Tunc autẽ eripiet oculos nostros a lachrymis qñ ⁊ pedes a lapsu. Unde subiungens non ait placeo: sed

Placebo † domino: in regione viuorum. — 9 † in cõspectu dñi.

Placebo dño] perfecte in futuro qñ nullus erit lapsus: nullum infirme carnis lubricum. ⁊ hoc [in regione viuorũ] idest eternaliter viuentium: scz in celesti regno ⁊ gloria beatorum vbi nemo morit. Ibi enim anima semper viuit: ibi cum corpore de imortalitate letat. vbi satis ostẽdit ab ea parte nõdũ se placere deo que est in regione moriẽtiũ .i. in carne mortali. qꝛ in p̃nti seculo ꝑfectus iustus nemo esse põt: nec eniz mũdus a peccato: nec si vnius diei fuerit vita eius. Oratio.

Absolutor peccaminum domine qui animam te fideliter inuocantẽ velociter ꝯsolaris: rogamus, vt nos a periculis inferni erutos in regione viuorum ablata peccati morte restituas. Per dominum.

Psalmus de cõstantia fideliũ ⁊ sctõꝝ martyrum in fide ⁊ ꝯfessione, ꝓpter chr̃m alios ad hoc ip̃m suis ꝟbis ⁊ exẽplis ꝓuocãtiũ. Psal. CXV.

Credidi propter quod locutus suz: ego autem humiliatus sum nimis. — 1

Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Titulus est alleluia: voce laudis congrue pretitulatur iste psalmus: qa in hoc psalmo verba sunt martyrũ qui ꝯfessione viguerũt ⁊ premia dei ꝯsecuti sunt. ¶ Materia. Constãtia fideliũ ac sanctoꝝ martyrũ in fide ⁊ cõfessione. ¶ Intẽtio. Monere ad dei laudẽ: pro donis istis fidelibus collocatis. ¶ Sñia in gñali. Propheta in⁹ isto psalmo loquit in ꝑsona martyrũ inuictoꝝ quãta pro fide ꝑtulerũt: aliis referẽtiũ vt sui exẽplo ꝯstãter in passionibus se haberẽt: ⁊ cõmemorat dei bñficia .s. fidẽ ⁊ cõfessionẽ: qꝛ crediderũt in fidẽ chr̃i nõ obstãtibus multis ⁊ magnis tribulationibus publice cõfessi sunt: ac gloriosam mortẽ pro chr̃i noie ⁊ catholica fide cõstanter susceperunt. ¶ Sñia in spãli. Propheta ergo in persona martyrũ cõmemorãs dei bñficia ait. [Credidi] .s. vere ⁊ ꝑfecte [ꝓpter qđ locutus sum] .i. cõfessus sum cõstanter ea que credidi nõ negaui cibaria cõferuis: non tacui corã speculatore. Credẽti necesse est loq. Non eniz perfecte credit qui quod credit vel pigritia vel timore nõ loquitur: debet enim loquẽdo alios lucrari vt mereat audire. Intra in gaudium dñi tui. Si martyres quidam moriendo tan — Math. 25.

tum:quidam etiaʒ loquēdo sub discrimine gladij ꝯfessi sunt quāto magis nos ꝯfiteri debemus in securitate[ego autē humiliatus sum nimis]ab eis qui veritati ꝯtradicunt.i.passus sum multo propter verbū dei qđ fideliter tenebaʒ.Et ne vera confessio viribus hominis detur subiungit.

† aūt ꝛ † extasi mea.

Ego † dixi in † excessu meo: omnis homo mēdax.

¶ Ego]aūt nō attribuēs mihi ꝯfessionē[dixi in excessu meo] idest in extasi:scʒ mēte rapta ad superna ꝛ ad pure veritatis cognitionē vel in pauore passionū seu infirmitatis mee dixi inq̃ hoc scʒ[ois homo]de se ꝑsumēs[mēdax]est ex se ꝛ fragilitate sue nature:ꝛ nō audet ꝯfiteri deū sicut Petrus:q2 cō fidit de se negauit.Sed grā dei verax efficit vt passuris nō cedēs qđ credit libere ꝛ publice confiteat̄. Natura enim humana horret penas:ꝛ ideo tutum confiteri deū sed gratia excludit timorem vt audacter loquatur veritatem. Qđ vidēs iste gratia dei factum in se subdit

Penas horret nā humana.

† pre- 3 stitit.

Quid retribuam domino: pro omnibus que † retribuit mihi?

¶ Quid]ergo[retribuā dn̄o]scʒ cōdignū[pro oībus]scʒ bonis suis[que retribuit mihi]pro malis meis. Retribuit eniʒ dn̄s hoībus bona pro malis:passus pro precedētibus eoruʒ peccatis cui hoīes retribuūt mala pro bonis per ingratitudinem ꝛ offensam frequētem.q.d.Quid habeo dignū qđ illi ꝑ suis bn̄ficijs retribuā:nihil ꝯdignū reddere possum.qđcūq3 illi dedero ipsius est:ꝛ magis illi reddo q̃ dono.vnde nō inueniens iste quid retribueret nisi ex his que ipse dominus prior retribuit subiungit.

4 **Calicē salutaris accipiā: ꝛ nomen dn̄i inuocabo.**

¶ Calicē]i.passionē que dicit̄ calix:q2 sub mēsura bibit̄: fidelis enim deus nō ꝑmittit nos tētari supra id qđ possumus [salutaris]i.salutis:q2 in eternā salutē propinat̄. Uel[salutaris]i.iesu qui prior passus est docēs nos suas passiones tā q̃ exēplar imitari[accipiā]amore ꝛ desiderio ad morteʒ me preparādo.q.d.poculū passionis bibā pro illo:q2 prior bibit pro me.Et ista sola digna est cōpēsatio passionis eius.Et hoc ipsum martyrium non est mee virtutis sed gratie dei:q2 non sum verax nisi eius dono.Propterea non possum eum bibere nisi deum inuocauero:ꝛ ideo non in me sed in domino cōfisus[nomen dn̄i inuocabo]in auxilium.Et tandem

Passio xp̄i digna cōpēsatio.

† alia 5 lr̄a non hʒ vsq3 preciosa

† **Vota mea domino reddā coram omni populo eius: preciosa in conspectu dn̄i mors sctōꝝ eius.**

¶ Uota mea]i.desideria mea moriēdi pro christo[dn̄o reddam]ipso actu ꝛ hoc[corā omni populo eius]nō erubescens mori pro ipso vt exinde laus dei crescat ꝛ alij exemplum capiāt. Reuera qsq3 seipsum vouere debet/seipsum reddere: imago sua reddat̄ Cesari:imago sua reddat̄ Deo. Nec mirū q̄ ita facio:q2[preciosa]i.chara grata ꝛ accepta est[in cōspectu dn̄i]quicūq3 videat̄ vilis ꝛ abiecta[mors sctōꝝ eius]q2 pro ipsa morte tēporali reddit vitā eternā. Uel[preciosa]i. precio mortis eius empta.emit enim eā sanguine suo quem pro eis prior fudit ne pro eo mori dubitarēt.Confiteat̄ itaq3 cōditionē suā mancipium tanto precio comparatū ꝛ dicat.

† non 6 hʒ qa.

O domine † q2 ego seruus tuus: ego seruus tuus ꝛ filius ancille tue.

¶ O dn̄e]q2 precio nos cōparasti ꝯfiteor ꝯditionē meā[quia ego]sum[seruus tuus]q2 redēptus ꝛ emptus precio magno scʒ sanguine precioso[ego seruus tuus]obediēs in omnib9.repetitio sermonis indiciū videt̄ esse affectionis siue deuotionis[ꝛ filius ancille tue]i.ecclesie que est ancilla in presenti dū seruit ꝛ militat:libera in patria dū triumphat ꝛ regat:vel eadem ancilla hic ꝛ libera:ancilla quantum ad carnē:libera quantum ad spiritum:quia in libertate spiritus seruimus.Et merito pro te debeo mori ꝛ libenter immolor tibi qđ totum per te est:q2 non mee vires:non mea merita:sed tu

Dirupisti vincula mea: tibi sacrificabo † hostiaʒ laudis: ꝛ nomen domini inuocabo.

7 † sacrificium. † alia lr̄a nō hʒ totum resi duum.

¶ Dirupisti vincula mea.i.vincula peccatoꝝ meoꝝ:vincula malarū cōsuetudinū:impedimenta huius seculi vt o fuga redīēs religarer tibi.vel[dirupisti]virtute martyrij[vincula] peccatoꝝ oīum penalitatum:omniū satisfactionū:q2 martyrium omnia peccata absumit ꝛ omnia sanguine abluuntur. Iste versus vt ait Cassiodorus tante virtutis o quibusdā creditur vt peccata homini dimittant̄ si in fine vite trina confessione dicat̄. Et qa dirupisti ideo[tibi sacrificabo]vt gratus [hostiā laudis]i.sacrificiū laudis tibi debeo.s.me ipsum ad te iugiter laudandū: vel ipsam laudē tanq̃ hostiaʒ[ꝛ nomen dn̄i inuocabo]nō fretus meis virib9.Dicit hic Hiero.q̄ sicut martyres laudāt dn̄m pure in regione viuorum:ita ꝛ monachi qui die ac nocte psallunt dn̄o debent eandē puritateʒ habere martyrum.Si quidem ꝛ ipsi martyres sunt. Quod eñ faciunt angeli in celis hoc monachi faciunt in terris. Sacrificabo inq̃ hostiam sic:quia

Et

Hiero.

Vota mea dn̄o reddā in cōspectu omnis populi eius: in atrijs domus dn̄i in medio tui hierusalē.

8

¶ Uota mea]scʒ sacrificiū laudis[dn̄o reddā]ꝛ offerā:hoc ꝛ superius dicit:sed nō est frustra qđ idē spiritussanctus replicauit.Cum enim superius dixisset vota mea dn̄o reddā corā omni populo eius,premissuʒ est calicē salutaris accipiam vt hoc sit votū deo reddere passionē martyrij pro amore eius suscipere. Nūc ṽo dicēs[vota mea dn̄o reddā in conspectu omnis populi eius]q2 premissum est tibi sacrificabo hostiaʒ laudis huius voti redditionē:possumus intelligere sacrificij ꝛ laudis imolationē. Neq3 enim tm̄ dn̄o deo votū redditur cum pro eius amore corpus hoīs occidit̄: sed hoc est ei magnum votū reddere cuʒ interior homo spiritalis amoris gladio se imolans seipsum nō cessat deo in sacrificiuʒ laudis offerre. Adorabo ꝛ laudabo inq̄t dn̄m nō in occulto: sed[in cōspectu ois ppl̄i eius]i.coraʒ omni cetu sctōꝝ:ꝛ hic ꝛ in futuro:publice enim laudari debet qui pro omnibus pati voluit ꝛ hoc[in atrijs domus dn̄i]quātū ad ecclesiā militanteʒ per quā tanq̃ per atrium intratur ad domū dn̄i eternam nō manufactā.s.ad ecclesiam triumphantē. Atrium enim est quasi porticus ad ingrediendum medium domus ꝛ[in medio tui hierusalem]celestis ciuitatis q̃tum ad ecclesiam triūphāteʒ vbi pax est ꝛ sancti visione dei letantur. Oratio.

Talis sit quesumus domine vito supplicum sicut est in conspectu tuo mors preciosa sanctorum: vt a vinculis peccati liberi mereamur future hierusalē gaudia prelibare. Per dominum.

¶ Inductio ad laudē dei ꝓpter impletioneʒ promissi de incarnatione christi per quam facta est reparatio totius gn̄is humani. Psal.CXVI.

Laudate dn̄m omnes gentes: laudate eum omnes populi.

1

Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Titulus est alla qđ est laudate dn̄m.Un̄ ꝛ psalmus incipit. Breuis est iste psalmus ꝛ modicus:sʒ oēs cōpēdio sue locutionis superat:ꝛ est quasi pūctus psalmoꝝ:vnde diuerse species formant̄:cōtinet enim omnē laudis materiā:ꝛ sub cōpēdio ea que ceteri psalmi diffusim: ꝛ est mira variatio ꝯtra tediuʒ salutaria dicere modo paucis modo late. ¶ Materia. Aduentus christi in carne promissus misericorditer ꝛ exhibitus. ¶ Intētio. Monere ad laudē dei ꝓpter impletionē ꝓmissi.s.effectus incarnationis chri. ¶ Sententia in generali. Propheta in isto psalmo inuitat oēs tā gē-

tiles q̄ iudeos ad laudē dei ꝓpter aduentū in quo reparatio hoīs per ꝓphetas misericorditer ꝓmissa fuit veraciter adimpleta ⁊ confirmata. ¶ Sententia in spāli. Omnes ergo gentes ad laudē monet dicens[Laudate dn̄m oēs gētes].i.oēs gentiles ad fidem christi cōuersi vel vocati[laudate eū oēs populi].i.iudei in duodecim tribus diuisi. Uel[collaudate eum]vt sit in vnū redacta oīum laudatio qḋ est catholice ecclesie. Ideo dicit oēs gētes oēs populi:ne qs pretereaꝛ de toto orbe. Qḋ titulus ille prenūtiauit quē sup crucē dn̄icā Pilatus posuit scriptū hebraice:grece:⁊ latine:rex iudeorū:hec sunt illa atria domus dn̄i:⁊ ille oīs populus de quibus egit in psalmo ꝓcedēti nō soli iudei. Ne qs enī putaret per illa atria ⁊ omnem populū solos iudeos significari omnes monet ad laudem dei:laudate inquam hac de causa.

2 **Quoniā confirmata est super nos misericordia eius: ⁊ veritas domini manet in eternum.**

¶ Quoniā misericordia eius].i.reparatio hoīs misericorditer ꝓmissa[ꝯfirmata est sup nos]per effectū incarnationis: qꝛ qḋ per ꝓphetas ꝓmisit aduentu chri cōpleuit ⁊ firmauit misericordiā vt nunq̄ moueaꝛ:qꝛ qui dedit custodit[⁊ veritas dn̄i].i.exhibitio ꝓmissionis facte de chrō[manet in eternum]sicut ⁊ chrs. Uel qꝛ quecūq̄ ꝓmittit infallibilr facit:siue in eis que ꝓmittit pijs,siue in eis que cōminaꝛ impijs. Et bene dicit ꝯfirmata est sup nos misericordia eius:qꝛ quāuis sine mīa nūq̄ fuerit cū etiā nominatim misericordia nūcupetur:sup nos tn̄ ei⁹ misericordia ꝯfirmata maior ⁊ mirabilior apparuit cū dn̄s pro seruis:iustus pro peccatoribus:incarnari:nasci:multa pati:⁊ mori dignaret:cū veritas etiā dn̄i manere nobiscū in eternum dignaꝛ sicut ipsa veritas pollicetur dicens:non te deseram nec derelinquā.Et ecce ego vobiscū sum vsq̄ ad consumationem seculi. Oratio.

Matth. 28.

Omnipotens pijssime dominator qui omnium gentiū ore laudaris:precamur vt dilates veritate tua montem nostrū ⁊ confirmes super nos misericordiam tuam. Per dominum.

¶ **Exhortatio ad dei laudem propter suā bonitatē ⁊ mīam:ac propter multiplicia bn̄ficia p eū nobis misericorditer ipēsa. Psal.CXVII.**

† est 1 **Confitemini domino quoniā bonus†: quoniam in seculū misericordia eius.**

Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Titulus est alla:hoc est laudate dn̄m:ad qḋ monet iste psalmus qui est multis figuris decoratus. ¶ Materia. Bonitas dei:multipliciaq̄ ipsi⁹ bonitatis diuine bn̄ficia nobis exhibita. ¶ Intētio. Monere ad dei laudē ob cām multiplicē. ¶ Snīa in gnāli. Propheta in isto psalmo in ꝑsona fidelis ppl̄i seu eccl̄ie ⁊ spāliter martyrum alios ad imitationē sui nūc verbis nūc exēplis exhortantiū monet ⁊ incitat oēs laudare dn̄m rōne sue eximie bonitatis ⁊ misericordie quib⁹ exaudit oēs inuocātes eū in tribulatione. Unde nō in hoīe sed in deo solo dicit esse sperādū:qꝛ ipse solus prestat salutē. ¶ Snīa in spāli. Ad laudē ergo monens ait.[Cōfitemini dn̄o]cōfessione laudis,i.laudate dn̄m confitendo bn̄ficia eius oēs gnālr[quoniā]ipse solus[bonus est]essentialiter cuius bonitati nō est finis.hoc est ꝓpriū dn̄i qui per se ⁊ ex se bonus est sicut ipse ait:nemo bonus:scz sua bonitate nisi solus de⁹.hec est ꝓcipua materia ⁊ causa laudis illius:qꝛ cū ꝓpter se laudaꝛ,laudaꝛ gratis ⁊ sic laudandus est: tū ꝓpter vitā eternā minus gratis:tū ꝓpter bn̄ficia tēporalia oīno nō gratis:bona tn̄ est laus si referanꝛ ista ad alia:non si principalr fiat ꝓpter tēporalia.Et in hoc pꝫ q bon⁹ est[qm̄ in seculum].i.in eternum est ⁊ durat[misericordia eius]quia semper subuenit ⁊ misericordie dona concedit.Et specialr

2 **Dicat † nunc israel quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius.** † aūt: domus

¶ Dicat]ꝯfitēdo:⁊ est qḋ sentio de bonitate dei sentiat ⁊ ꝓfiteaꝛ mecū[nūc].s.nō differēdo[israel].i.quilibet subditus in ecclesia per fidē vidēs deū hoc.s.[quoniā bon⁹]est:⁊[qm̄ in seculum]est[misericordia eius]Ut supra.q.d.moneo vos confiteri:⁊ vt ego vos moneo ita ⁊ vos inuicem monete.

3 **Dicat† nunc domus aaron†:quoniam in seculū misericordia eius.** † autē † qm̄ bonus.

¶ Dicat nūc]⁊ ꝯfiteatur laudādo deū ⁊ alios ad laudē prouocādo[domus aaron].i.qlibet p̄latus ⁊ sacerdos ad quos specialiter pertinet alios docere ⁊ exhortari:dicat inq̄ illud scz[quoniam in seculū misericordia eius]intellige vt prius. Et quia nō est personarum acceptor deus

4 **Dicant nunc † qui timent dominum:quoniā in seculum misericordia eius.** † oēs

¶ Dicant nūc]oēs[qui timent dn̄m]pusilli cū maioribus ex omni gēte:hoc est vl̄is eccl̄ia. Ideo vere dicit[qui timent]qꝛ timētes dn̄m sunt idonei ad cōfitēdum:dicāt inq̄ hoc idē.s.[qm̄ in seculū misericordia eius]vt supra.Deinde exemplū de se ponit vt alios incitet quasi dicendo de bonitate ⁊ mīa dei certus sum:qꝛ iam in me expertus sum.Ecce enim

5 **† De tribulatione inuocaui dominum: ⁊ exaudiuit me in latitudine † dominus.** † in † non hꝫ

¶ De tribulatione]tā corporali q̄ spūali[inuocaui dn̄m]petēdo eius auxiliū[⁊ exaudiuit me in latitudine dn̄s]liberando me de angustijs ipsius tribulationis:liberatione manifesta vel occulta:⁊ ponēdo me in latitudine gaudij ⁊ sue diuine consolationis.Et quia exaudiuit

6 **Dominus mihi adiutor†: non timebo qd faciat mihi homo.** † est

¶ Dn̄s]cuius ꝟtuti resisti nō pōt[mihi adiutor]est ꝯ hostes: ⁊ ideo[nō timebo qd faciat mihi]⁊ cōtra me agat[homo].i. quilibet carnalis inimicus:qꝛ diuino adiutorio suffultus preualebo.Sed non homines solos habet ecclesia inimicos:verum etiam diabolum ⁊ angelos eius.Et ideo subiungit

7 **Dominus mihi adiutor †: ⁊ ego despiciam inimicos meos.** † est

¶ Dn̄s mihi adiutor]est fouens ⁊ ꝓtegēs me[⁊ ego]tali adiutorio ꝓtectus[despiciā]⁊ deorsū aspiciam quasi in sublime erectus vilipēdēs:⁊ pro nihilo habēs qḋ plus est q̄ nō timere[inimicos meos]etiā spūales.s.rectores iniquoꝝ mundū istū diligētiū:qꝛ mihi nocere nō poterūt.Et nō solū hō inimicus nō est timēdus:sꝫ nec in hoīe amico est cōfidendū:quia

8 **Bonū est cōfidere in dn̄o: q̄ ꝯfidere in homine.**

¶ Bonū est cōfidere in dn̄o]cōtra mala queq̄:qꝛ nō deserit nec deficit in ꝓstādo auxiliū in necessitate magis[q̄ confidere in hoīe]carnali cuius salus vana est:qꝛ sepe fallit vel deficit. Et si angeli mali despiciendi sunt:nō tamen in angelis bonis est omnino spes collocanda:quia

9 **Bonū est sperare in dn̄o: q̄ sꝑare in principib⁹.**

¶ Bonum est sperare]bona[in dn̄o]qui sperātes in se nō deserit magis[q̄ sperare in principibus].i.in angelis qui principatū habēt in celesti militia quoꝝ potestas a solo deo est. In homine ergo vel angelis non est confidendum vel sperādum,sed in domino:cum enim hi videntur iuuare ipse dn̄s per eos hoc facit:in domino sperandum est:quia

10 **Omnes gentes † circūdederunt me: ⁊ in nomine domini † quia vltus sum † in eos.** † circūierūt. † non hꝫ quia. † non habet in.

¶ Oēs gētes circūdederūt me]ex minis:blādicijs:⁊ alijs occultis explorātes ac varijs modis ꝑsequētes[⁊ in noīe dn̄i]

factum est hoc[qz vitus sum in eos]scz a dño cuius est vindi- sci iniurias vt ego in noie dñi liberarer: z ipsi conuersi penas penitendo sustinerent quas alijs ingerebant.

11 **Circundantes circundederunt me: z in nomine dñi † quia vltus sum † in eos.**

† non habet quia † non habet in.

Circundantes circũdederunt me]tanq̃ vndiqz obsessum impugnãdo[z in noie dñi]factũ est hoc[qz vltus suz in eos] virtute dñi cuius eram vexillo munitus: repetitio eiusdẽ est ad maiorem assertionem z ornatum.

† fa- 12 **Circundederunt me sicut apes: † z exarserunt sicut ignis in spinis: z in nomine domini † quia vltus sum † in eos.**

† factum † non habet quia † non habet in

Circũdederunt me sicut apes]blandiẽtes ore: z vulnerantes occulte. Apes enim in ore mel habent: z in aculeo caude vulnus. Et oẽs qui lingua blandiunt: sed latenter ex malitia feriũt apes sunt: qz loquẽdo dulcedinẽ mellis pponũt: sz occulte feriẽdo vulnus inferũt[z exarserũt sicut ignis i spinis] pctõz. nã peccata in me igne persecutionis cremauerũt cui volẽtes nocere pfecerũt[in nomine dñi: qz vultus suz i eos. vel dum conuersi populo chriano sunt societati. Uel cũ non conuersi iudicium sine misericordia in fine sunt sensuri

† tanq̃ cumulus arene im- pulsus sum. 13 **† Impulsus euersus sum vt caderez: z dominus suscepit me.**

Impulsus]persecutionibus z tẽtationib⁹ z quasi vacillando fere[euersus suz vt caderẽ]a stabilitate virtutis: ipellimur a nobis interius: impellimur ab alijs scz homine vel diabolo exterius[z dñs suscepit me]sustẽtando ne caderẽ: quia in eo confidens ipsum solum quesiui z inuocaui adiutorem z non est totaliter cadendi facultas vbi manus domini est sustẽtaculum z prebet fortitudinem. Unde subdit

† lau- datio. 14 **Fortitudo mea z † laus mea dominus: z factus est mihi in salutem.**

Fortitudo mea].i. virtus in certamine[z laus mea].i. laudatio z gloria[dñs est]nõ ego mihi[et]ideo[fact⁹ est mihi] in hac tribulationis morte[in salutẽ]nã sua virtute z bonitate de pdictis malis z periculis me saluauit. Qui ergo cadunt in certamine cũ impelluntur nisi q sua sibi fortitudo: z sua sibi volunt esse laudatio. Quapropter cuius fortitudo z laus est dñs: tã non cadit q̃ non cadit dñs: vnde qui videbantur deficere exultant in malis: z hoc est quod sequitur

† leti- tie. 15 **Uox † exultatiõis z salutis: i tabernaculis iustoz.**

Uox exultationis]interne[z salutis]eterne.i. vox exultatiõis vel exaltans ppter salutẽ est[in tabernaculis iustoz].i. in secretis cordium z cõsciẽtiarũ bonoz deo militãtiũ in cordib⁹ vtriqz martyruz reliquoruq̃z sctõz qui facti sunt tabernaculum dei per inhabitãtẽ spirituſanctũ in eis. Sancti enim etsi extra sint afflicti: intus tñ gaudẽt: z deũ laudant spe futuri.q.d. ego ẽt exẽplo iustoz gaudere: z deuz laudare debeo. Inde aũt fortitudo z salus fact⁹ est mihi dñs: z inde gaudiũ est: qa

16 **Dextera dñi fecit virtutem: dextera dñi exaltauit me: dextera domini fecit virtutem.**

Dextera dñi].i. chris q est dextera pris. Uel[dextera].i. potẽtia dñi que per dexterã designat[fecit virtutẽ]dans mihi in passione victoriã[dextera dñi exaltauit me]ab humilitate passionis eleuans ad gloriã. Magna virtus est exaltare humilem: pbere de passione victoriã: terrenis dare celũ deificare mortalẽ: z repetit quasi mirũ dicẽs[dextera dñi fecit virtutẽ]nõ homo vincit: nõ se exaltat: nõ sibi salutẽ dat sz deus. Uel[dextera dñi fecit virtutẽ]a peccatis z periculis me liberando[dextera dñi exaltauit me]in virtuosis opibus pmouendo[dextera dñi fecit virtutem]me a recidiuo custodiendo: z sic virtutem constantie dando. Et cum hoc ita sit

17 **Non moriar sed viuam: z † narrabo opera dñi.**

† enarrabo

Non moriar]dicit ecclia vt putas o psecutor[sed viuam] idest multiplicata durabo: putat enĩ persecutor stragẽ funerum vbiqz faciẽs delere nomẽ christianũ cũ potius augeat. Uel[nõ moriar]morte culpe vel gehẽne[sed viuã]vita gratie z glorie[z narrabo]q̃diu hic ero[opa dñi]que fecit circa me. narrabo inq̃ ad laudẽ suam vt per hoc augeat ecclesia. Sed cur tanta indigna pertulit corpus christi sancta ecclesia populus adoptionis indicat nobis.d.

18 **† Castigans castigauit me dominus: z morti nõ tradidit me.**

† emẽdans emẽdauit.

Castigans]z corripiẽs pro delictis[castigauit me dñs]flagello filioz.q.d. hoc pmisit deus mihi fieri ad correctionem. Geminatione verbi frequẽtiã castigationis z ɔsuetudinẽ dei innuit qui hic castigare cõsueuit[z morti]eterne[nõ tradidit me]morti enim nõ datur: cuius vitia purgant. Castigat nos deus in multis verberib⁹ ad emẽdationẽ vt pbatos eruat a morte perpetua: z donet vitam eternam. Sed vide qua intretur ad eam. nam quasi ostẽdẽdo subiũgit tanq̃ diceret. Ergo vt illa vita possit acquiri z haberi

19 **Aperite mihi portas iustitie: ingressus in eas cõfitebor dño: † hec porta dñi iusti intrabũt in † eaz.**

† hec porte. † eas. Act. 14.

Aperite mihi]instãdo o psecutores[portas iustitie].i. portas tribulationis: z mortis per quas iusti intrãt ad requiem. Per multas eniz tribulationes oportet nos intrare in regnũ dei: z ego[ingressus in eas].i. per eas ad vitã[cõfitebor dño] idest laudabo eũ in voce exultationis qz[hec porta dñi]est qua exiuit de mũdo: chris enim sic passus sic intrauit in gliaz suã: z sic iustũ est intrare sanctos. Unde sequit: z[iusti]imitantes caput chrm[intrabunt in eã].i. per eã ad vitã: nõ est eniz seruus maior dño suo. Et qz hanc portam christus aperuit

20 **Confitebor tibi † quoniaz exaudisti me: z factus es mihi in salutem.**

† dñe

Cõfitebor tibi]o[dñe]confessione laudis z grãz actionis: ideo[qm exaudisti me]in tribulatione[z factus es mihi in salutem]dans de passione victoriã. Uel[qm exaudisti me]in aduẽtu filij: priores enĩ iusti aduẽtũ chri petebãt.[et]ita[factus es mihi in salutẽ]qz p eũ vulnera pctõz meoz sanasti: z me ab iniquo hoste saluasti. Unde ostẽdit p quẽ factus est in salutẽ scz per lapidẽ angularem idest christum. Nam

21 **Lapidem quem reprobauerunt edificantes: hic factus est in caput anguli.**

Matth. 21. j. petri. 2

Lapidẽ quẽ].i. quẽ lapidẽ[reprobauerũt]scz chris lapis offensionis cui adherere cõtẽpserũt[edificãtes]synagogaz iudeoz scz põtifices sacerdotes z doctores quẽ legebãt in scripturis: z nõ intelligebãt[hic factus est in caput anguli]in domo nostra que est ecclia vt duos parietes iudeoz z gentium conderet in se lapide angulari: constituens vnam ecclesiã ex iudeis z gentibus: cuius ipse est caput z pastor

22 **A domino factum est † istud: z est † mirabile in oculis nostris.**

† id † mirabilis

A dño]pře q occulte edificabat[factũ est istud]scz vt sit in caput anguli[z est mirabile]ac in eternũ laudabile de cõcorporatione vtriusqz ppli.[in oculis]scz interioribus z interioris hominis[nostris].i. credẽtiũ z diligẽtium qui eũ credendo susceperunt non in oculis carnalium qui quasi hoiez cõtẽnẽdo reprobauerũt hoc est in consideratione nra nõ illoz.

23 **† Hec est dies † quam fecit dominus: exultemus z † letemur in † ea.**

† hic † quem † iocũdemur † eo

Hec]dies qua factũ est hoc.s. tẽpus noui testamẽti quo cõstituta est ecclia[est dies]salutis z grẽ cõtra diẽ culpe que cepit a vetustate Ade[quã fecit dñs]ad redẽptionẽ z salutẽ cũctis gẽtibus.

ctis gentibus. Hanc diem dicit dñm fecisse singulariter: non ga eã plus aliis: sed ga in ea plus ꝗ̃ in aliis fecit: in qua dñs venit: ꝛ spẽalem gratiã exhibuit. In qua cõuenit letari: ꝛ ideo [exultemus ꝛ letemur in ea] sicut egri in die sue sanationis: captiui in die redemptionis: quia diabolus ius perdidit, bo mo reuixit. Et quia salutis est hic dies: ergo

24 O domine saluum me fac: o domine bene prospe- rare: benedictus qui venit in nomine domini. (Mat. 21.)

Id est O dñe [qui potes quicqd vis] saluum me fac [a peccatis ꝛ omnib⁹ malis: qꝛ ad saluãdũ venisti: ꝛ postꝗ̃ a malis saluaueris] o dñe bene prosperare [iter nostrũ bene ꝛ prospere dirigendo ac nos in bonis opibus prosperari ꝛ proficere semper faciendo: qꝛ ad hoc venisti: ꝛ tu nobis fact⁹ es via ꝛ] benedict⁹ qui venit in noie dñi [scꝫ christus qui venit in noie patris vt nos saluaret iuuaret ac nobis vitam eternã donaret: ꝛ est hic laus de aduẽtu Christi. Deinde quasi in persona sacerdotum ꝛ maiorum minoribus loquitur

25 Benediximus † vobis de domo domini: deus dominus ꝛ illuxit nobis. (Vos)

Benediximus [nos maiores quasi sacerdotes] vobis [o reliqui christiani. i. precati sumus vobis benedictionẽ] de domo dñi [i. de ecclesia catholica: de qua sunt sacramenta ꝛ ois benedictio: qꝛ extra eã nõ est verũ sacrificiũ nec benedictio: imo] deus dñs [i. Jesus chris dñs noster: ꝛ verus deus ille q venit in noie dñi benedixit vobis] ꝛ illuxit nobis [vt scripturas: ꝛ quod credimus itelligeremus: ꝛ vobis nondum intelligentibus: sed iam credentibus enuntiaremus. Ut autẽ ꝛ vos iam benedicti intelligatis

26 Constituite diem † solẽnem in † condensis: vsqꝫ ad cornu altaris. (Ite, frum. Iconfre- quẽtatio nibus.)

Cõstituite diẽ solẽnẽ [scꝫ mẽtis solẽnitatẽ ꝛ sabbatiꝫate sabbato cordis. i. exhibite vos tẽpla ꝛ aras dñi in qbus ꝛ sacras celebretis solẽnitates] in cõdensis [i. spissitudine scꝫ virtutũ: idest in virtutibus multis in qbus vel ipse dñs vel eius angeli frequẽtant. Uos dico in hoc perseuerantes quousqꝫ perueniatis] vsqꝫ ad cornu altaris [i. vsqꝫ ad ipsum dñm qui est cornu ꝛ fortitudo seu celsitudo anime quã ei fecistis altare. Altare enim sempiternum est pacata mens iustorũ vbi laudes dei leti cantabimus. Ita dicentes

27 Deus meus es tu ꝛ confitebor tibi: deus meus es tu: ꝛ exaltabo te.

Deus me⁹ es tu [q me ad hãc gloriã pduxisti: ꝛ ideo] cõfitebor tibi [cõfessione laudis. i. laudabo te: ꝛ nõ ero igrat⁹ gratie tue. Accepta remissione p cõfessionẽ peccaminũ: nunc confiteor laudes tuas: ꝛ ex intẽsione affectus idẽ repetẽs dicit] de⁹ me⁹ es tu [ꝛ nõ alius] ꝛ exaltabo te [extollẽdo te laudib⁹ vt creator a creatura lauderis: qꝛ per te ab humilitate sum sublimatus dilectione. Dicemus ista ꝛ dilectio ipsa vox ista est

28 Confitebor tibi † quoniam exaudisti me: ꝛ factus es mihi in salutem. (Dñe.)

Cõfitebor [i. laudabo te] quoniã exaudisti me [liberando ab oibus malis ꝛ periculis] ꝛ factus es mihi in salutẽ [sociãdo me tuis sanctis ꝛ electis. Hic versus supra positus est: sed ꝛ hic congrue ponitur: qꝛ leta confessio est post beneficia. Deinde exhortationem quam in principio posuit repetit ꝛ omnes generaliter ad laudem dei inuitat: dicens

29 Confitemini domino quoniam bonus: quoniaꝫ in seculum misericordia eius.

Cõfitemini [i. laudate dñm sicut monui a pncipio] qñ bonus [est eẽntialiter in se cuius bonitatis effectus circa nos apparet] qñ in seculũ [est] mia eius. [In his verbis psalmus accipit terminũ de qb⁹ sumpsit exordiũ: ꝛ sicut icepit a laude ita terminat: videlicet vt ab initio credulitatis nostre vsqꝫ ad finẽ in deũ nostrũ fiduciã hñtes eius laudes pseueranter confiteamur. Juxta illud. Qui perseuerauerit vsqꝫ in finem hic saluus erit: quia nõ est aliud quod salubrius delectet nos ꝗ̃ laus dei. (Mat. 10) Oratio.

Consolatio tribulationũ nostrarũ: piissime deus qui iustorum tabernacula letitia ꝛ exultatione pfundis: exalta ecclesiã tuam virtute potẽtis dextere qua fiat porta iustitie: ꝛ ita se angulari stabilitate cõnectat vt tua resurrectione clarificata refulgeat. Qui viuis.

Psalmus de affectu ꝛ frequẽti petitione fidelis pro intelligentia: ꝛ custodia diuine legis vt ipsam intelligat ꝛ intelligendo opere perficiat.

Aleph. Psalmus.CXVIII.

Beati immaculati in via: qui ambulant in lege domini. 1

Auctor psalmi scḋm Ambrosi. ꝛ Hiero. ꝛ scḋm plures alios pphetа Dauid qui totus ardens in diuino amore p totum psalmum p modũ orãtis ꝛ supplicãtis familiarissime loquitur cũ deo sicut dulcissimus ꝛ dilectissimus filius cũ patre: seru⁹ cũ amãtissimo dño suo qui eum de malis hui⁹ seculi ꝛ de statu mortis eripuit: ac in statũ vite ꝛ gratie posuit. ¶ Circa titulũ est sciendũ q ille psalmus vocat Alphabeticus cõtinens viginti duos octonarios scꝫ numerũ literarũ alphabeti hebrai ci: ꝛ singuli octonarij icipiunt a singulis litteris que sunt eis pro titulis cõtinẽtiã eorꝫ declarãtib⁹. Huius aũt octonarij titulus est alla aleph. alla. i. laus dei: qꝛ in his vere de⁹ laudatur in qbus est remissio peccatorꝫ: que nobis facta est p aduẽtum christi: de quo in supiori psalmo egit qui hunc mundũ diluit vt dignus fieret imaculato corde deum laudare. Aleph que est pma littera iterptataꝛ doctrina. Unde plenos doctrine sequẽtes versus attẽde. Cõgrue aũt huic octonario pscribitur Aleph. i. doctrina qꝺ est cõe toti psalmo doctrinã moralẽ redolenti. Est enim ille octonarius ꝗ̃si plogus alioꝝ tãgens ꝗ̃ in sequẽtib⁹ cõtinẽtur octonarijs. ¶ Materia. Sepius repetita petitio pro itelligẽtia ꝛ custodia legis diuine: vt ipsaꝫ intelligat ꝛ itelligẽdo opere pficiat. Per totũ eniꝫ psalmuꝫ exprimit affectũ suũ ad custodiã legis diuine varijs modis eadem repetẽdo. Et sepe orans deuote pro aliquo qꝺ multum appetit: verba eadẽ repetit vt maiorẽ affectum sui desiderij ostẽdat: vtpote q flãmam ꝛ feruorẽ amoris respectu rei tãtũ desiderate in se sine repetitis petitionib⁹ cõtinere non possit. quẽ modũ orandi p totũ istum psalmuꝫ hꝫ. In hoc etiã psalmo quedã verba iterposita inueniũt que pene idẽ significare videnẽ: scꝫ lex: testimonia, vie, mãdata, iustificatiões, iudicia, sermones, eloquia, ꝛ huiꝫ. nã qui ex his vnũ custodit procul dubio ꝛ alia obseruat: ꝫ varietas hoꝝ verboꝝ in hꝫ psalmo idꝫ ponit vt fastidiũ euitet. ¶ Snia hoc ꝛ significatio predictoꝝ sepius replicat vt maior affectio ꝛ deuotio intentionis respectu rei tãtũ desiderate ostẽdat: ꝛ oratio petẽtis cit⁹ exaudiat. ¶ Intẽtio. Exhortari nos ad bntudinẽ ꝛ diuine legis custodiã: ac monere ad dei laudẽ pp̄ter multiplicia beneficia sua exhibitionẽ. ¶ Snia in gñali. Propheta i isto psalmo tanꝗ̃ fidelis ꝛ deuotus deũ sincero ꝛ puro amore tota mẽte ardenter diligẽs de oibus que mũdi sunt pre dulcedine diuini amoris nihil penitus appetẽs sũmo cordis desiderio cupit bene virtuose imaculate ꝛ beate viuere: ꝛ sic ad patrie beatitudinẽ puenire. Et ga illam vitã bonã virtuosaꝫ imaculatã ꝛ beatã ex se nõ põt attingere: rõne sue ignorãtie ꝛ cecitatis: rõne impotẽtie ꝛ fragilitatis: rõne iniqui ꝛ maligni a bono retrahẽtis: ꝛ multiplex impedĩetis: ideo rõne ignorãtie ꝛ cecitatis: medio indiget aliquo directiuo: scil ꝫ lege aliqua (Aleph do ctrina iter pretatur.)

que doceat ipsum declinare a malo et facere bonum: et hec est scriptura sacra in nouo et veteri testamento contenta. Indiget ratione impotentie et fragilitatis aliquo confortante et roborante: et istud est gratia diuina que viuificat: roborat: et confortat. Indiget ratione iniquorum et malignantium: vt eorum tollat impedimentum: vnde magno cordis desiderio iugiter orat et petit: petitionemque suam ex abundantia amoris et desiderij frequenter replicat: vt deus ipsum illuminet et illustret: vt legem diuinam intelligat: et gratia sua ipsum viuificet: confortet: et roboret: vt ipsius legis precepta et mandata intellecta opere adimpleat: ac persecutionem et impedimentum iniquorum tollat: vt ipse ab inceptis non desistat. Et in his videtur consistere tota materia huius psalmi in generali que durat vsque ad psalmum. Ad dominum cum tribularer clamaui. Psalmus autem ille institutor est fidelium: paradisus omnium pomorum et sententiarum: apotheca spiritussancti: que quanto in superficie videtur apertior: tanto mysteriorum altitudine est profundior. Ubi generalis iustus loquitur modo presidendo quod accepit: modo iterum sperando quod meruit. Et est hic psalmus totus morali doctrina insignis: omnis autem moralis doctrina suauis est: in qua hic psalmus eminet: alij namque psalmi tanquam stelle minores aliquatenus lucent: iste vero quasi sol pleni luminis meridiano calore feruens totus morali dulcedine resplendet. Et est per literas hebrei alphabeti digestus: vt sicut pueri in primis literis vsum discendi sumunt: ita et nos huius elementis vsum viuendi vsque ad maturitatem addiscamus. Octonarius vero in singulis distinctionibus innuit quod vnaqueque pars perfecta est et sufficit: vt si quis eam seruet in vita septem dierum perueniat ad octauam resurrectionis. Uel circumcisionem cordis habeat quam octonarius significat. Unde Augu.

August. Sciendum in hoc psalmo omnem moralem locum esse comprehensum. Oro te quid hoc sacratius sacramento: quid hoc voluptate iocundius: qui tibi que mella sunt dulciora quam discere prudentiam: in atria eius intrare: sensum creatoris inspicere: et sermones domini dei tui plenos docere sapientia spirituali. Habeant sibi ceteri suas opes: gemma bibant: serico niteant: plausu populi delectentur: et per varias voluptates diuitias suas vincere nequeant: nostre delicie sint in lege domini meditari die ac nocte: pulsare ianuam non patentem: panes trinitatis accipere: et seculi fluctus domino preeunte calcare. Sed et notandum hunc psalmum qui viginti duabus clausulis constat: quarum vnaqueque octenis versibus terminatur vtriusque testamenti mysteria continere: et veteris: videlicet propter viginti duas litteras: et viginti duo eiusdem instrumenti volumina. Et noui propter octauum numerum resurrectionis dominice et circuncisionem spiritus in euangelio consecratum. Hec August. ¶ Sententia in speciali. Quia omnes beatitudinem concupiscunt: sed quomodo ad eam perueniatur plurimi nesciunt: et diuersi diuersa querunt quibus beati sint: ne quis iam erret docet que sit ad veram beatitudinem via. Est enim vera ad eam via ista: vt qui volunt esse beati sint immaculati. vnde dicit [Beati] sunt in spe per bonorum operum merita existentes [immaculati] sine crimine et mortali culpa [in via] seculi per quam gradimur. i. in presenti vita [qui ambulant] et non ociosi. i. qui proficiunt et perseuerant [in lege domini] hoc est in mandatis eius ipsam. s. legem opere adimplendo. Lex namque domini est via per quam reuerti possimus in patriam. Ambulemus ergo in lege domini: curramus in operatione mandatorum: vt cursu completo brauium cum apostolo capiamus. Sed quia ad hoc quod ambulent in lege domini exigitur ipsius legis notitia. Ideo subditur

2 **Beati qui scrutantur testimonia eius: in toto corde exquirunt eum.**

¶ [Beati] etiam sunt in spe [qui scrutantur] et ingrunt diligenter studendo [testimonia eius] i. scripturas sacras testimonium de deo perhibentes: et quod testetur nobis per scripturas suas [et in toto corde] et affectu non diuiso vt heretici et amici huius mundi: et simplici non duplici [exquirunt eum] solum non aliud vt cognoscant et diligant: vt non solum sit studium cognoscendi: verumetiam voluntas operandi. Propter hoc enim scrutande sunt scripture vt deus inueniatur: et vt iusti non docti efficiamur. Hi ergo sunt beati qui ambulant in lege domini.

3 **Non enim qui operantur iniquitatem: in vijs eius ambulauerunt.**

¶ Non enim qui operantur iniquitatem] scilicet ex deliberatione et dilectione: vt qui obediunt desiderijs peccati non qui trahuntur inuiti: vel qui operantur perseueranter [in vijs eius] i. in preceptis dei que tanquam vie ducunt ad patriam celestem [ambulauerunt] recte. s. ea custodiendo: sed magis in deuijs que ducunt ad eternam damnationem contra precepta faciendo: ac per hoc non sunt immaculati: et per consequens nondum sunt beati. Et vere hi tales non ambulant in vijs: quia

4 **Tu † mandasti mandata tua custodiri nimis.** († precepisti.)

¶ Tu] scilicet deus cui obediendum est ab omni creatura [mandasti] per legem: per euangelium: per prophetas: per apostolos: et predicatores sequentes [mandata] i. precepta [tua custodiri nimis] idest valde cum magna diligentia et sollicitudine: vt nec vnum iota pretereatur vbi nec aliquid potest sine culpa preteriri: nec aliquid aliunde admitti. Unde in euangelio. Si vis ad vitam ingredi serua mandata. (Mat. 19.) Ergo qui non seruauerit in eternum peribit. Et quia mandasti et non est hominis dirigere viam suam. ergo

5 **Utinam dirigantur vie mee: ad custodiendas iustificationes tuas.**

¶ Utinam dirigantur] a te scilicet rectore et duce [vie mee] scilicet affectiones seu desideria eloquia et opera [ad custodiendas iustificationes tuas] i. mandata tua que iustificant: et perfectam iustitiam continent: nisi enim a te dirigantur infirmi erimus propter fragilitatem carnis: precepisti quidem tu: sed vtinam quod precepisti fiat mihi. Diriguntur autem vie nostre per charitatem a deo nobis infusam: quia secundum Augu. Bona opera extra charitatem sunt cursus extra viam: (August.) ideo autem peto et opto custodire iustificationes: quia

6 **Tunc non confundar: † cum prospexero in omnibus mandatis tuis.** († dum inspicio in omnia mandata.)

¶ Tunc non confundar] coram te in presenti vel in futuro [cum prospexero] quasi in speculo. i. perfecte inspexero custodiendo: et opere adimplendo: non solum aspexero legendo et intelligendo [in omnibus mandatis tuis] nullum transgrediens: sed omnia opera complens: quia in vno offendens fit omnium reus. s. quo ad penam damni et damnationem. (Jaco. 2.) Mandata dei sunt sicut speculum in quibus homo debet opera sua inspicere in conscientia vtrum consonet mandatis an non. Si non respondent eis debet confundi: si concordant potest letari. Et tunc cum prospexero et custodiero omnia mandata.

7 **Confitebor tibi † in directione cordis: in eo quod † didici iudicia iustitie tue.** († in equitate cordis: † didicero.) († dum didicerim.)

¶ Confitebor tibi] confessione laudis. i. laudabo te gratias agendo: et non ero ingratus tanto beneficio [in directione cordis] idest quod direxisti cor meum et animum ad intelligenda predicta: et quod directum cor habeo directis vijs ad illa custodienda [in eo] i. pro eo [quod didici] te reuelante [iudicia iustitie tue] quibus nunc et in fine mundi iudicatur. Uel [iudicia iustitie tue] idest mandata tua que tu ex iustitia tua iudicas facienda. Et

8 **Justificationes tuas custodiam: † non me derelinquas vsquequaque.** († ne derelinquas me vsque valde.)

¶ Justificationes tuas custodiam] opera iustitie faciendo: et precepta tua iustificantia opere adimplendo: et vt custodiam [non me derelinquas] subtrahendo auxilium protectionis tue [vsquequaque] i. valde et nimis vel ex toto et penitus: quasi dicat: si derelinquis aliquando ad probationem vt virtus perficiatur et meritum augeatur vel vt infirmus sine auxilio tuo mihi videar: et ne de me glorier: non tamen derelinquas omnino ne peream: et sic gloriabor in te non in me. Nemo ergo debet inflari quod nunquam derelinquatur vel dolere quod aliquando derelinquatur.

Beth.

¶ In quo

1 † iunior † verba tua.

In quo corrigit † adolescentior viam suã: in custodiẽdo † sermones tuos.

In prima littera ptes beatitudinis posuit in qbus precat̃ se custodiri: in hac scda tẽpus ɔuersionis aperuit in quo potissimũ a lapsu ⁊ cõfusione fluxe etatis ad deũ quis ɔuerti debet. Unde huic octonario pmittit̃ littera, Beth, que interpretat̃ cõfusio: qꝛ hic ostẽdit pcepta dei liberare hoiẽ de cõfusione. i. de lapsu peccati: qui eniꝫ vias suã corrigit nõ cõfundit̃: iustificationes inquã tuas custodiã que vere sunt custodiẽde. Naꝫ [In quo corrigit adolescẽtior] ⁊ iuuenis etate [viam suã] lubricã ⁊ prauã ad peccãdũ. Uel [adolescẽtior] ad deũ nouitate gratie pcepta cõuersus [viam suã] i. cõuersationẽ ⁊ cõsuetudinẽ suã prauã. Et videt dicẽs [in custodiẽdo sermones tuos] scꝫ operãdo nõ tñ legẽdo vel memorando: hoc eniꝫ loco custodia sermonũ dei itelligẽda est opatio preceptoꝝ eius que frustra custodiunt̃ memoria si nõ custodiunt̃ ⁊ vita: nã qdã verba dei tenẽdo agũt ne obliuiscantur: nec agũt viuẽdo vt corrigant̃. Et qꝛ in his correctio est: iõ

Beth ɔfusio interpretatur.

2 **In toto corde meo exquisiui te: ne repellas me a mandatis tuis.**

In toto corde meo] i. ex toto affectu cordis mei: qꝛ mens diuisa nõ ipetrat [exqsiui te] ⁊ amaui ex dono tuo. Nõ enim ambulãdo sed amãdo: nõ motu corporis: sed affectu cordis exquirit̃ ⁊ iuenit̃ deus: hoc aũt nobiscuꝫ agit sermo diuinus: vt dñs diligat̃: hoc nobiscuꝫ agit dilectio dñi vt sermo diuinus ipleatur: ⁊ iõ [ne repellas] nõ adiuuãdo [me] qͣsi idignũ [a mãdatis tuis] itelligẽdis ⁊ implẽdis. Minus dicit ⁊ plus itelligit. i. admittas me ad itelligẽtiã ⁊ ipletionẽ mãdatorum tuorũ. Quia ergo repelli metuit, agit quod sequitur

3 **In corde meo abscõdi eloqa tua: vt nõ peccẽ tibi.**

In corde meo abscõdi] i. in abscõdito cordis mei. s. in memoria mea retinui [eloquia tua] sacra sicut thesaurũ pciosuꝫ in arca [vt] eoꝝ memoria euocatus [nõ peccem tibi] ⁊ sic repellar dum in pꝛõptu habeo in abscõdito memorie regulaꝫ sm quã me cõponã. Sacra eniꝫ eloqa semp in corde retinere, magnũ cõfert psidiũ cõtra omne peccatũ. Nã vbi est diuini verbi memoria ⁊ delectatio, ide pculdubio fugit oīs delectatio ⁊ memoria peccati. Diuinũ enim eloquiũ nutrit virtutes: extinguit vitia: generat amorẽ dei: adducit odiũ peccati. Et ne in corde eius eloquia dei sine fructu operũ abscõderentur: iõ gratias agens de pceptis orat ɔ̃iter. Et dicit

4 **Benedictus es dñe: doce me iustificatiões tuas.**

Benedictus] i. laudatus [es dñe] in donis tuis: ⁊ de beneficijs mihi impẽsis. q. d. qꝛ eloquia habeo gratias ago: ⁊ de reliquo [doce me] ⁊ presta facere [iustificatiões tuas] i. mãdata tua: ⁊ iustitie opera: scꝫ vt sciaꝫ nõ solum ea speculãdo: sed etiã sm ea operãdo: ⁊ qḋ didici factis ostẽdẽdo: frustra eniꝫ abscondi in corde eloquia nisi sequant̃ iustitie opa. q. d. quia dando mihi eloquia tua dedisti mihi legeꝫ: da etiam benedictionem gratie qua legeꝫ implere valeam. Et qꝛ abscõdi eloquia tua in corde: ideo cum tempus vidi

5 **In labijs meis: pnuntiaui oia iudicia oris tui.**

In labijs meis] cordi vicinis [pnuntiaui] alijs scꝫ ore predicãdo: exhortãdo: instruẽdo. Et bene dicit meis non alienis: ne queras tibi vicariũ in pdicãdo vel psallẽdo: sic nõ queris in comedẽdo vel dormiendo [oia iudicia] nõ vtiter: sed que scripta sunt vel dicta. Unde subdit̃ [oris tui] i. que p pphetas vel p apostolos qui sunt os dei locutus es ⁊ p eloqa tua inotescere voluisti. Que oia iudicia vsquequaqꝫ nõ cessat ecclesia in labijs suis pnuntiare. Et ne fieret reprobꝰ smo meꝰ.

6 **In via testimoniorum tuorum † delectatus sum: † sicut in omnibus diuitijs.**

† locũ dans. † quasi

In via testimonioꝝ tuoꝝ] i. in opere ⁊ ipletione mãdatorum tuoꝝ que nobis in lege tua sub testificatiõe data sunt: ⁊ de te testificãtur [delectatus sum] ⁊ gauisus non modice: sed [sicut in oibus diuitijs] spiritualibꝰ vtpote que sunt omnimode diuitie. Uel [sicut in oibus diuitijs] tẽporalibus delectantur terreni homines. Immo multo amplius sancti q cõtempto mundo a deo sunt ditati delectant̃ ⁊ iocundant̃ de conscientia pura in operibꝰ mandatoꝝ dei nõ deficiẽtes etiam tormentis ⁊ tribulationibꝰ multis afflicti. Ita pronuntiaui ⁊ delectatus sum ⁊ adhuc ibi imorabor. Unde sequitur

7 **In mandatis tuis † exercebor: ⁊ considerabo vias tuas.**

† garriam.

In mãdatis tuis exercebor] vsu meditationis ⁊ operis. s. in eis frequẽter meditãdo ⁊ ipsa opere adimplẽdo. Et sic merito boni operis [cõsiderabo] i. cognoscã [vias tuas] qḋ iuste quid misericorditer facias sicut dicit̃ a mandatis tuis intellexi. Uniuerse enim vie dñi sunt misericordia ⁊ veritas: sm quas opera nostra remunerat: quas ɔsiderabo etiã diligẽter attendẽdo vt sic firmior sim in meditatione ⁊ operatiõe mãdatorũ. Et per hãc exercitationẽ fit etiã istud quod

8 **In iustificationibus tuis meditabor: non obliuiscar † sermones tuos.**

† verborũ tuorũ

In iustificationibꝰ tuis] i. in mãdatis ⁊ preceptis que iustificant: ⁊ pfectaꝫ iustitiã cõtinẽt [meditabor] profunde de eis cogitãdo. Obliuioni enim que ex originali venit peccato: opposita est meditatio: vnde sequit̃ vt [nõ obliuiscar sermones tuos] idest ne possim obliuisci qḋ expedit retineri: ⁊ vt illa obliuioni non tradens possim ea intelligere perfecteqꝫ complere. Ecce satis horret confusionem que tantam spondet correctionem.

Gymel.

1 † viuã † verba tua.

Retribue seruo tuo † viuifica me: ⁊ custodiam † sermones tuos.

In hac tertia littera humanã indigẽtiam ostendit: ⁊ cõtra eaꝫ gratiã dei poscit. Et hec indigẽtia est ifirmitas carnis: ignorãtia mẽtis: exilium hostes: ⁊ cõtra hec auxiliũ multiplicis gratie petit. Unde huic octonario premittit̃ littera, Gymel, que iterpretat̃ retributio: qꝛ sibi multipliciter gratiã retribui petit: dixerat enim supra in quo corrigit adolescẽtior viaꝫ suaꝫ: ⁊ subiunxit in custodiẽdo sermones tuos: nũc vt id faciat petit auxilium dicẽs [Retribue] o dñe bonuꝫ pro malo [seruo tuo] qui nihil meritis sed totũ gratie deputat: scꝫ mihi qui nõ dignus vocari filius tuus: hoc scꝫ [viuifica me] intus qui iustificas ipsum faciẽdo me resurgere a morte anime: scꝫ a peccato qḋ mors anime est: ⁊ infundẽdo gratiã que animã viuificat sicut anima corpus [et] ita iustificatus [custodiã sermones tuos] scꝫ intelligẽtia per cognitionẽ: in memoria p recordationẽ: in volũtate per dilectionẽ: in manu per operationẽ: in ore p predicationẽ ⁊ defensionẽ. Sed qꝛ nõ psũt custodiri per obedientiã: nisi prius videant̃ per intelligentiã, addit

Gymel retributio interpretat̃.

Peccatũ mors est anime.

2 **Reuela oculos meos: ⁊ considerabo mirabilia de lege tua.**

Reuela] i. aperi ⁊ illumina p spiritũ sanctũ [oculos meos] interioris: scꝫ cordis ⁊ mẽtis p ignorantiã ⁊ peccatũ velatos ⁊ sic illuminatos [cõsiderabo mirabilia de lege tua] i. pfunda in lege antiqua ⁊ noua cõtenta: nihil est aũt mirabilius in mãdatis dei q̃ꝫ diligere inimicos: benefacere his qui oderũt nos: hoc est retribuere bona pro malis: retribue inquã ⁊ reuela ⁊ debes: quia ego me idoneum facio non querens hic manentem ciuitatem. Nam

3 **† Incola ego sum † in terra: † non abscõdas a me mandata tua.**

† ing. linus. † apud me

¶ Incola ego sum in terra] i. pegrinus ꝛ aduena nõ sicut homines terreni: sed sicut patres mei scz iusti: nõ sum ciuis babylonie: cor (et si nõ corpus) habẽs in celo: hoc dicere tm̃ iustorum est: qbus pmissa est patria eterna: ꝛ iõ non abscõdas a me] i. nõ subtrahas mihi [mãdata tua] p que redit̃ ad patriaz. Abscõdunt̃ mãdata his qui nõ sunt incole in terra: sed terrena sapiunt: qz etsi ea audiunt ꝛ norunt: nõ tamẽ sapiunt nec faciunt. Minus dicit ꝛ plus significat: vult enim dicere ꝙ sibi illa ad faciendum reuelet: quia

4 **Concupiuit anima mea desiderare iustificatiões tuas: in omni tempore.**

¶ Cõcupiuit anima mea desiderare iustificatiões tuas] i. iusticie tue opera: ꝛ hoc nõ ad tẽpus vt mali: sed [in omni tẽpore] scz pspero ꝛ aduerso: vt gcquid faciã vel patiar semp eas desiderẽ: docet ergo nullũ ocium nobis debere eẽ quin sem per desiderij huius teneamur cupiditate: pñt enim ĩfirmitate anime nõ desiderari: ꝛ rõne mẽtis vbi vi ꝙ sint vtiles potest earũ desideriũ cõcupisci. Nã sepe gd agẽdum sit videmus nec agimus: qz nõ delectat vt agamus: ꝛ tamẽ cupimus vt delectet. Ideo aũt concupiui desiderare: quia

5 **Increpasti superbos: maledicti qui declinant a mandatis tuis.**

¶ Increpasti supbos] scz pmos hoies quos delectauit illud: eritis sicut dij: ꝛ adhuc frequẽter: per scripturas: per sanctos: per pprie cõscientie stimulos: icrepas superbos qui iusticie opera nõ diligunt vel desiderãt vt eos ad humilitatẽ reducas: ꝛ p hãc supbiã [maledicti] sunt nõ soluz primi hoies: sed oẽs [qui declinãt a mãdatis tuis] i. ab obseruatiõe mãdatorum tuoꝝ. Nõ ait q nõ iplent sed q declinãt: qꝛ pmũ sit ifirmitatis vel ignorantie: scdm̃ supbie. Sed qꝛ supbi nec in tanta icrepatione humiliantur orat pro eis corpus chri dicẽs

6 **Aufer a me opprobrium ꝛ contemptuz: quia testimonia tua exquisiui.**

¶ Aufer a me opprobriũ] qd audio in verbis [ꝛ contẽptum] seu despectũ quẽ sustineo in factis: que ideo mihi fiunt [quia testimonia tua] i. pcepta per tuã testificationẽ data ac pmijs ꝛ penis vallata [exquisiui] nõ ociose ꝛ somnolẽter sed strenue ꝛ vigilãter ad sciendũ ꝛ faciẽdum. Orat a se auferri illa inquãtũ sunt culpa nõ pena. i. vt a psecutoribus suis amoueatur culpa psecutionis illis noxia: ꝛ cõuertant̃ ad dñm nõ a se pena cũ inde pueniat ad coronam. Sed quãdo ecclesia talia precabatur ipsa patiebatur. Unde subiungit

7 **Etenim sederunt principes ꝛ aduersum me loquebantur: seruus autem tuus exercebatur in iustificationibus tuis.**

¶ Etenĩz sederũt] scz in cõcilijs ꝛ iudicijs quasi ex mora machinantes [pncipes] scz mali rectores ꝛ iudices [et] ipsi aperte [aduersum me loquebant̃] accusando ꝛ criminãdo: idẽ accusatores erãt qui ꝛ iudices qd grauius est: illi ita [seruus aũt tuus] scz ego [exercebat̃] sollicite [in iustificationibus tuis] ꝛ mandatis meditãdo: predicando: ꝛ opere adimplendo. Qui in his cogitat vincit: quia ab his retrahere per bella laborat inimicus. q. d. inter pericula non erat mihi cruciatus sed profectus. Qualiter vero exercebatur subdit

8 **Nam ꝛ testimonia tua meditatio mea est: ꝛ consilium meum iustificationes tue.**

¶ Nam ꝛ testimonia tua] i. mandata vel martyria grece dicta. Unde sanctos pp̃ter testimoniũ chri passos grece martyres appellamus [meditatio mea est] qꝛ iugiter meditor: ꝛ amo ea respiciẽs ad coronã: hic enim idest honũ cã meditata scz christus ꝛ premia mitigãt dolores [ꝛ cõsiliũ meũ] ac cõsiderata ratio est [iustificationes tue] a te nobis tradite: vt seruem ꝛ adimpleam in quibus maximum est inimicos diligere. Consilium principũ fuit martyres perdere: consilium martyrum fuit illos acquirere.

Deleth.

1 **Adhesit pauimento anima mea: viuifica me scdm̃ verbum tuum.**

In hac quarta lra dicit se corporali necessitate eẽ constrictum: ita vt tedeat eum orare vel operari. Corpus enim qd corrũpitur aggrauat animã: sz sola dei pietate dicit se eẽ saluãduz. Et qꝛ in hac necessitate positus semp timet relabi: iõ cõgrue huic octonario premittit̃ litera Deleth: que interpretat̃ timor. Hic enim docetur ꝙ lex timentẽ cõfortat seu cõfirmat ꝛ ad omnia ei sufficit. Modo ergo cõsilium meũ est iustificationes tue modo ita me habeo: sed olim [Adhesit] cõsensu [pauimẽto] i. carni ꝛ corpori terreno ꝛ corruptibili [anima mea] eius voluptatib' ꝛ desiderijs cõsentiẽdo qd dicitur pauimẽtum: qꝛ de terra factũ. Uel [adhesit pauimẽto] i. terrenis vt hec curet que sunt calcanda pedib' velut pauimẽtũ. Et qꝛ carni vel terrenis adherere mors est anime: iõ subdit [viuifica me] cõfortando per gratiã vt spiritus preualeat cõtra carnẽ: ꝛ eruendo a terrenis vt mens ꝛ cõuersatio mea sit in celis. [scdm̃ verbũ tuum] idest scdm̃ pmissionẽ tuã qua promittis veniam ꝛ gratiam penitenti. Et debes: quia

Sapi. 9.

Deleth qd interpretat̃.

Pauimẽtũ quasi de terra factũ

2 **Uias meas enũtiaui ꝛ exaudisti me: doce me iustificationes tuas.**

¶ Uias meas enuntiaui] per cõfessionẽ. i. peccata mea cõfessus sum [ꝛ exaudisti me] dimittendo ea: ꝛ quia delesti vias meas [doce me iustificationes] ꝛ vias [tuas] qbus perfectaz cõsequar correctionẽ. Sic doce me vt agam nõ vt tãtummodo sciam quid agere debeã: pulchro ordine ad iustificatiões dei pueniẽdũ putat vt primũ peccata sua cõfiteatur: ita eniz ꝛ alibi dicit̃. Dic tu iniquitates tuas vt iustificeris. Uel [vias meas] i. pcessus meos difficiles in via virtutis pp̃ter aggrauationem corporis [enuntiaui] tibi in oratione [ꝛ exaudisti me] conferendo gratiã [doce me iustificationes tuas] ꝛ mandata vt ea compleam. Et

3 **Uiam iustificationum tuarum † instrue me: ꝛ exercebor in mirabilibus tuis.**

† insinua mihi.

¶ Uiam] idest modum ꝛ ordinem [iustificationũ tuarum] ꝛ mandatoꝝ tuoꝝ que dirigunt ad iuste agendũ [instrue me] quõ debeam in eis ambulare. Jam ante petijt doceri iustificationes: nũc hic petit gradus ꝛ ordinẽ eorũ: quia nõ sufficit bona agere nisi fiant debito modo ꝛ ordine [et] ita instructus [exercebor] vsu operis [in mirabilib' tuis] iustificationibus scz in dilectione inimicoꝝ ꝛ huiusmodi: quaꝝ quedã sunt ita mirabiles vt inexperti credant ad eas non posse perueniri intelligendas vel faciendas. Unde iste eaꝝ difficultate quodãmodo fatigatus adiungit

4 **Dormitauit anima mea pre tedio: confirma me in verbis tuis.**

¶ Dormitauit anima mea] quasi fessa idest a spe qua eas me apprehẽsurum esse crediderã refriguit lente ad bonum surgens ꝛ parum vel nihil boni operans: ꝛ hoc [pre tedio] idest pp̃ter dilationes eoꝝ que petij: vel carnis infirme que seruit vanitati ꝛ hec dormitatio accidia solet dici: sed tu [confirma me] ꝛ da mihi perseuerantiã [in verbis tuis] ꝛ preceptis que iam teneo etiã facio ne ab eis decidam dormitando: sed ex his ad alia possim pertendere proficiendo. Et vt possim confirmari: ꝛ in via iustificationum sic ambulare ꝙ possim ad illa ꝛ mirabilia peruenire.

5 **Uiam iniquitatis amoue a me: ꝛ † de lege tua miserere mei.**

† non hz de

¶ Uiam iniquitatis]idest desiderium ꝛ cōcupiscentiam malam quibus tanꝗ per viam ad iniquitatē ꝛ peccatum itur ꝛ a te receditur[amoue a me]ne illaȝ sequar[ꝛ de lege tua].i. ſm legem tuam:nō iustitie sed gratie qua implemus qđ per nos nō possumus[miserere mei]ꝛ iustifica me: quia tibi est proprium:ꝛ apud te lex hec instituta est vt semper miserearis:perfecte petit iste qui ait viam iniquitatis amoue ꝛ de lege tua miserere:ac si diceret mala remoue:bona indulge:miserere inquam mei:quia iam

6 **Uiam veritatis elegi:iudicia tua nō sum oblitus.**

¶ Uiam veritatis]que vere ducit ad patriaȝ relicta falsitate [elegi]vbi currerē quod vt facerē[iudicia tua nō sum oblitus]vt currerē quibus iudicijs a creatiōe mundi in celo ꝛ in terra peccantes grauiter afflixisti:ꝛ bonis gratiam multipliciter contulisti:ꝛ adhuc quotidie bonos remuneras ꝛ malos punis:qbus etiā iudicijs premia iustis:ꝛ penas impijs in iudicio futuro reddes.Et ꝑ hunc modum cum currerem

7 **Adhesi testimonijs tuis dn̄e:noli me ꝯfundere.**

¶ Adhesi]voluntate,amore: ꝛ toto desiderio[testimonijs]ꝛ mandatis[tuis]o[domine]qui prius adherebaȝ pauimēto. Adheret aūt testimonijs qui mundo renuntiat:qui curaȝ huius vite ꝛ voluptates spernit:qui posteriora obliuiscitur:ꝛ in anteriora cōtendit vt ad brauium perueniat:ꝛ ideo[noli me cōfundere]nec spem meā euacuare:ſȝ fac vt quo curro pertendam: quo tendo per te perueniam. Non enim volentis nec currentis: sed miserentis est dei. Sed quia non per se ipsum ista potuit subiungit

8 **Uiam mandatorum tuorum cucurri: cum dilatasti cor meum.**

¶ Uiam mandatoꝝ tuoꝝ]que angusta est[cucurri]vt bonus equus.i.cursum vite mee ſm mādata tua direxi nō per proprium arbitrium:sed[cum dilatasti cor meū]per donuȝ charitatis ꝛ delectationē iustitie:vnde mandata diuina fiunt leuia:non enim currerem nisi dilatasses. Non ergo cucurri per me sed dono tuo:hoc est enim donuȝ dei vt in preceptis eius non timore pene angustemur:sed dilectione ꝛ delectatione iustitie dilatemur. De.

1 **LEgem pone mihi domine viaȝ iustificationū tuarū: ꝛ exquirā eaȝ semp.**

In hac quinta littera precatur christo veniente sibi qui veterē legē tenuit nouam legē constituit:ꝛ quia per eam veruȝ esse quis habet:ideo huic octonario congrue premittitur littera. De que interpretatur est vel viuit:quod bene conuenit: qui enim est viuit:ꝛ qui viuit est. Esse autem ꝛ viuere ſm deum inchoat quisquis in lege domini bene viuēdo ambulat:quod eē ꝛ viuere vir iste sanctus postulat:quasi diceret noli me cōfundere.Sed[Legem tuam]diuinaȝ:non veterem vt olim non subditis:sed nouam vt filijs[pone mihi]o[domine]docens me eam:scȝ[viam iustificationum tuarum]vt me dirigat in mandatis tuis iustis.Sicut imperator prescribit militibus viam eundi: quātuȝ scilicet ꝛ qua eant[et]ego[exquiram eam]vt in ea proficiam:ꝛ hoc[semper]scilicet quādiu viuam. Jam habet agendo:sed adhuc exquirit proficiendo: quādiu enim hic viuitur: tādiu in ea ꝛ sciendo ꝛ diligendo proficitur:ꝛ qui proficit:post hanc vitam perficitur.Et quia ad exquirendum per me non sufficio:ideo

De qd interpretatur.

2 **Da mihi intellectum ꝛ scrutabor legem tuam: ꝛ custodiam illam in toto corde meo.**

¶ Da mihi intellectum]idest intelligendi donum ꝛ gratiam vt ad eius alta perueniam in quibus tota lex pendet ꝛ ꝓphete[et]habito intellectu[scrutabor legem tuam]vt ipsam intelligam ꝛ intellectam opere perficiam ꝛ ore predicem[ꝛ custodiam illam]non in arca:non in quaternos:sed[in toto corde meo]scilicet in intellectu per cognitionem:in memoria ꝑ recordationē:ꝛ in voluntate per amorē:in quo videtur promisisse vt deum diligat toto corde:tota anima: tota mente:ꝛ ꝓximū suū sicut seipsum.Et qꝛ hoc nō valeo virib⁹ meis:iō

3 **Deduc me in semita mandatorum tuorum:quia ipsam volui.**

¶ Deduc me]per gratiā tuam sicut nutrix paruulum[in semita mandatoꝝ tuorum]ne aberrem:propterea viam mandatorū vocat semitam:quia angusta est via que ducit ad vitam:que tamē non dilatato corde curritur. Arta est hec via: vt non admittat timidum:ardua vt repellat pigruȝ[qꝛ ipsaȝ volui]idest voluntarius fui ꝛ sum ad implendum non timore:sed amore:ac si dicat:non concupiui aliud: nec delectatus sum:ideo rogo vt me deducas:quia sine tuo ducatu parū est mihi mea voluntas.Sed quia ꝛ ipsa voluntas a te est oro

4 **Inclina cor meū i testimonia tua: ꝛ nō i auaritiā.**

¶ Inclina]per humilitatē[cor meum]idest affectum meuȝ: vt plus velim ꝛ in ipsa voluntate proficiam[in testimonia tua]ꝛ precepta vt ea propter se impleam:testimonijs quippe aliud probatur:ꝛ deus iustificatiōes suas ꝛ mādata quicquid nobis persuadere vult suis testimonijs:idest preceptis ꝛ exemplis nobis persuadet:ꝛ ꝓbat vt gratis colatur: quod impedit radix omnium malorum cupiditas. Unde subdit [ꝛ non in auaritiam]per subtractionem gratie ipsiuȝ deserendo qua subtracta deum colat ꝑꝑ terrena ad qđ mouet auaritia.Et quia oīa sub sole vanitas sunt:iō addit gn̄aliter.Et

5 **Auerte oculos meos: ne videant vanitatem: in via tua viuifica me.**

¶ Auerte oculos meos]corporis idest gratiam auertēdi eos prebe[ne videant]scȝ acceptando in affectu[vanitatē]idest vana seculi ad malum inducentia:ꝑ oculos enim peccamus dum visu ambimus.Uel[auerte oculos meos]cordis[ne videant]idest attendant in bono opere[vanitatem]scilicet fauorem humane laudis vel vtilitatē rei tēporalis:sed potius [in via tua]idest in obseruatione mandatorum tuorum qua itur ꝛ venitur ad te[viuifica me] vt ea impleam: ꝛ in eis nihil aliud nisi te qui es via ꝛ vita attendam. Non enim viuit qui ea negligit vel aliud in eis ꝙ vitam querit.Deinde ꝑ qđ a vanitate auertitur docet subdens

6 **Statue seruo tuo eloquiuȝ tuum: in timore tuo.**

¶ Statue]imobiliter[seruo tuo eloquium tuum]idest mandata tua quasi intransgressibilem metam ne elabatur ad qđ valet timor. Unde subdit[in timore tuo]sancto ꝛ casto vt q stat videat ne cadat:hoc ideo dicit qa multi eloquia dei negligenter suscipiunt:sed timor dei sanctus quasi basis est in qua verbum firmiter statuitur:quasi dicat.da seruum tuum facere quod eloqueris:ac perficere perseueranter oꝑari mādata tua in diuino eloquio contenta cum timore filiali q non admittit culpam ꝛ excludit negligētiam. Et dum in cunctis que agit deo displicerē metuit semper magis ꝛ magis placere appetit. Unde subditur

7 **Amputa opprobriuȝ meum qđ suspicatus sum: quia iudicia tua † iocunda.**

† suauia.

¶ Amputa]etiam ꝛ tolle falce tue gratie[opprobrium meuȝ quod]temerarie[suspicatus sum]in alijs iudicans eos non pro deo sed pro laude vel tēporali mercede benefacere:que suspicio grauе est peccatum ꝛ magnum sibi facit opprobriū: propter quod opprobrium qđ de alijs suspicatus est dicit eē suum quam culpam a se optat amoueri:quia ei placent iudicia dei vera.vnde subdit[quia iudicia tua]sunt[iocunda]qꝛ veracia:nam vera sunt suauia amatoribus veritatis:sed iudicia hoīum de occultis nō sunt iocunda qꝛ temeraria. Sed con-

tra malū charitas brida est que nō emulat̄. Unī subiungit

8 **Ecce concupiui mandata tua: in † equitate tua uiuifica me.**

† tua iu- stitia.

¶ Ecce concupiui mandata tua]scilicet vt ea scirem ⁊ opere implerem que omnia in duobus mandatis charitatis colliguntur:idest concupiui ex toto corde:ex tota anima: ex tota mente diligere te:⁊ proximum meum sicut me ⁊ tu[in equitate tua]idest mandatoꝝ tuorum[viuifica me] vita gratie.i. charitate quam concupiui me imple:vt viuam in te qui morior in me. Duo nāqꝫ predicta mandata principalia ad equitatem pertinēt. Equum est enim vt diligamus deum:qꝛ ipse dilexit nos:equum est vt ⁊ proximum diligamus: quia ⁊ ab ipso diligi volumus. In hac ergo equitate viuificare postulat:vel qui in sua fortitudine male viuendo perijt:in equitate mandatorum dei iam bene incedendo viuat. Uau.

1 **ET veniat super me misericordia tua dn̄e: salutare tuū ꝭm eloquium tuum.**

In hac sexta littera precatur vt saluator veniat qui est misericordia peccatorum ⁊ vita fidelium:ideo huic octonario preponitur littera/Uau/que īterpretatur ille vel ipse.i.saluator Christus qui quasi adhuc loquētib⁹ nobis dicit assum. Quasi dicat in equitate tua viuifica me[Et]vt hoc cōsequar ⁊ mandata tua perficiā[veniat sup me]desursum. Unde omne datum optimum:⁊ omne donum perfectum est[misericordia tua]o[domine]idest auxilium gratie tue quam vt cōsequar veniat[salutare tuum]idest Christus redemptor ⁊ saluator noster[ꝭm eloquium tuum]idest ꝭm promissionem tuam. Uenit quippe christus nos misericorditer saluare ꝭm ꝙ antea dignatus est promittere ⁊ prenuntiare. Quod totum est gratie ne quisꝗ de meritis glorietur: ⁊ totum corpus dei dicat gratia dei sum id quod sum

Uau qd interpretat̄.

Jaco.1.

2 **Et respondebo exprobrantibus mihi verbū: † qꝛ speraui in † sermonibus tuis.**

† qm̄ † verbis

¶ Et]sic[respōdebo exprobrantibus mihi]idest opprobriū mihi dicētibus[verbum]a spiritusancto mihi ministrandū: scꝫ verbum bonum pro verbo malo: verbum fidei pro verbo infidelitatis:verbum edificationis pro verbo exprobrationis:parum est enim christuꝫ habere in corde nisi exterius confiteatur ore:⁊ dum timetur opprobrium nolle respondere verbum:⁊ hoc faciam quia[speraui in sermonibus tuis] idest in promissis que dicunt: nolite cogitare quid loquamini ⁊c. Uel[in sermonibus tuis]quibus vitam eternam te cōfitētib⁹ pmittis. Sed qꝛ multi vigētib⁹ malis negāt: subdit

Mat.10

3 **Et ne auferas de ore meo verbū ꝟitatis † vsquequaqꝫ: quia in iudicijs tuis † supersperaui.**

† vsqꝫ valde † speraui

¶ Et ne auferas]idest ne auferri sinas[de ore meo verbum veritatis]quo minus eam predicēꝫ[vsquequaqꝫ]idest semper vel penitus:⁊ si ex timore ad tempus[qꝛ ī iudicijs tuis] quibus tuos flagellas ⁊ corripis: vel etiam occidi permittis [supersperaui]quoniā non solum mihi non auferunt spem: verūetiam augent. Quem enim diligit deus castigat: flagellat enim filium quem recipit. Uel[supersperaui]idest super condignū speraui:qꝛ premiū sup merita speramus. Nō sunt enim cōdigne passiones huius tēporis ad futurā glo riam.

Heb.12

Ro.8.

4 **Et custodiam legem tuam semper: in seculum ⁊ in seculum seculi.**

¶ Et]si non abstuleris[custodiam legem tuam]ipsius mandata:scꝫ charitateꝫ opere adimplendo:⁊ hoc[semper]quod determinat dicens[in seculum]idest in presenti[⁊ in seculuꝫ seculi]idest in futuro. Plenitudo enim legis est charitas que a sanctis ex quorum ore non aufertur verbum veritatis custodietur non solum in hoc seculo:sed etiam in altero. Quia charitas que hic incipit in futuro perficiet̄:⁊ que hic est ignis ibi erit caminus. Nam ⁊ deum plenius cū videbimus amabimus:⁊ proximuꝫ similiter:quia deus erit omnia in omnibus. Hec autem predicta cum orarem exaudisti me

Legis plenitudo est charitas.

5 **Et ambulabam in latitudine: quia mandata tua exquisiui.**

¶ Et]exaudimus[ambulabaꝫ in latitudine]scꝫ charitatis que diffusa est in cordibus nostris que tam lata est vt vniuersaꝫ legem ⁊ prophetas in se concludat. Hec auteꝫ charitas duobus illis mandatis tota atqꝫ integra ꝯtinetur:idest dilectione dei ⁊ proximi:in quibus tota lex pendet ⁊ prophete[quia mandata tua]quorum plenitudo est charitas[exquisiui]petendo:querendo:pulsando:⁊ accepi spiritum quo bona facerem ex dilectione. Et quia dixit se ambulasse in latitudine cōtinenter prosequitur in tribus: scꝫ in locutione: meditatione: ⁊ operatione. Et primo in locutione dicens

6 **Et loquebar de testimonijs tuis in conspectu regum: ⁊ non confundebar.**

¶ Et loquebar]constanter ⁊ intrepide[de testimonijs tuis] grece martyrijs vel in preceptis a te testificatis ⁊ de te testificantibus pro veritate certans vsqꝫ ad mortem[in conspectu regum]qui poterant terrere ⁊ timorem incutere. In hoc dicto non tam rei euentum ꝙ̄ mentis affectum exprimit:qꝛ sic erat affectus ꝙ iam promptus esset loqui coraꝫ regibus. Genus autem martyrij est nomen christi confidenter confiteri coram talibus[⁊ non confundebar]loqui vt timore vel pudore cederem:sciens qui te confitetur coram hominibus confiteberis cuꝫ coram patre ⁊ angelis eius. Deinde subiungit de meditatione dicens

7 **Et meditabar in mandatis tuis: que dilexi.**

¶ Et meditabar in mandatis tuis]implendis:cogitādo quomodo perficerem. Omnis enim seruus mādata domini sui semper in mente habere debet:vt non soluꝫ timore: verum etiam amore deseruiat. Et subiungit quare dicens[que]propter se[dilexi]idest quia ea dilexi per spiritum qui datus est mihi:quod enim ab aliquo diligitur de hoc frequenter meditatur. Per hūc qdē spiritū dilectio ipsa in corde diffundit̄ ⁊ cor ad meditādū dilatat̄. Deinde subdit de opatione dicēs

8 **Et leuaui manus meas ad mandata tua que dilexi: ⁊ exercebor in iustificationibus tuis.**

¶ Et leuaui manus meas ad mandata tua]ea post taleꝫ meditationem opere adimplendo. Ex meditatione enim mandatorum celestium boni operis vsus inolescit sine quo meditatio non sufficit. Cum opera pro deo fiunt tūc manus ad superna leuantur:cū autē pro terrenis:tunc deponuntur[que] dilexi]quia finis precepti est charitas vt eius intuitu fiat mādatum. Ad omnia autem tria predicta pertinet quod sequitur[⁊ exercebor]sic loquendo:meditando:⁊ operādo.[in iustificationib⁹ tuis]idest in preceptis tuis que iustitie sunt ac iustificant ⁊ iustificatum ostendunt. Zai.

1 **MEmor esto verbi tui seruo tuo: † in quo mihi spem dedisti.**

† memento.

In hac septima littera agit de spe promissionum dei que facit omnia pacifice tolerari:per quam mens humana eleuatur ab his visibilibus ⁊ temporalibus ad inuisibilia ⁊ eterna bona vbi requies est vera. Septenarius autem significat requieꝫ. Unde ⁊ huic octonario preponitur septima littera scꝫ /Zai/ que interpretatur huc vel ducte:quia hic agit de spe que non est de presentib⁹:sed ad futura tendit.q.d.huc tendet huc dirige iter tuum tanꝗ̄ tui ductor ⁊ rector quo vocat te verbuꝫ

Zai qd interp.tat̄.

dei scꝫ

dei:scz ad eternitatem festinans:ergo iste in illam requiez ingredi petit eaz.d.[Memor esto verbi tui]idest promissi implendi facti[seruo tuo]non libero suo:idest nõ quasi oblitus tardes:sed quasi memor redde promissum qui nunq̃ fallis. Promisit eniz deus mercedm cuilibet fideli sibi seruienti:z specialiter tribulationes mundi patienter pro eo sustinenti [in quo]verbo promissionis[mihi spem dedisti]de expectatione promissorum:quia enim promisisti sperare fecisti eterna:z despicere presentia:quasi diceret:ideo sic z sic ago:quia te promittẽte eterna z auxiliũ in tribulatione spero:z tu dñe promissi memor esto. Uñ in aduersis spe se cõsolãs subdit

tqñ 2 Hec me consolata est in humilitate mea:† q2 eloverbus. quium tuum viuificabit me.

[Hec]scz spes tue promissionis[me cõsolata est]z confortauit[in humilitate mea]idest in deiectione z tribulatione vt non timerem:sed potius gauderẽ. Ergo aduersa facile superantur:si sit spes que consoletur:qui enim meliora sperat leuioribus nõ frãgit[quia eloquiũ tuum]i.promissio tua[viuificabit me]afflictum:z firmauit meum animũ. Tempore nãqz tentationis de verbo z eloquio dei viuitur quo eterna promittũtur. Unde Petrus domino dixit. Uerba vite eterne habes. Et necesse mihi erat:quia

Joan.6.

†val- 3 Superbi inique agebant † vsquequaqz:a lege au-de. tem tua non declinaui.

[Superbi]scz persecutores mei[inique agebant]cõtra me [vsquequaqz]idest valde vel nimis:non tñ impie agendo sed etiam pios ad impietatẽ cogendo:qd nimis est iniquũ: sed frustra instabant:q2 nõ cõsensi. Unde sequitur[a lege autem tua non declinaui]quãtũcũqz me ad hoc impellerẽt: sz in ea stabilis permansi. Lex enim dei est remedium vt non caueatur prosperitas verborũ:z nõ timeatur deiectio iustorũ. hic nãqz nos docet recta z iusta dei iudicia meditari:z quali nos regere debeamus cautione. Ideo subdit:quia

4 Memor fui iudiciorum tuorum a seculo domine: z consolatus sum.

[Memor fui iudiciorum tuorũ a seculo]o[domine]ex quo genus humanũ cepit que exercuisti in vasa ire z in vasa misericordie[z consolatus sum]quia iudicia tua vera eẽ cognoui. Qui enim preterita repetit z semper colligit seriem vetustatis:cognoscit quia nec peccator potentia sue improbitatis euadat:nec iustus equitatis sue premijs defraudetur. Et qui bene sibi conscius hec nouit retexere habet: vnde gratiã sue consolationis possit accipere. Quantuz autẽ vir sanctus iniquos quos tolerabat diligeret ostẽdit cum subiungit. In me quidem consolatus sum:sed

5 †Defectio tenuit me † pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam.

†rediũ †a

[Defectio]i. tediũz cordis z anime.i.afflictio z dolor[tenuit me]i. occupauit[pro peccatoribus derelinquẽtib⁹ legẽ tuaz] idest pro excessibus peccantium a quibus legẽ tuaz derelinqui videbam:dolebat perfectus iste:non quia ipse appeteba tur:sed quia lex dei derelinquebatur:z non de suo sed de alieno cõtristabatur dãno. Tanta enim est virtus pietatis q vir sanctus plus grauatur z dolet de aliena culpa z miseria q̃ de sua pena z iniuria. Sed nos hodie magis dolem⁹ nostra incõmoda q̃ salutis proximi detrimenta. Nec tñ de tribulatione sua nõ dolebat imo gaudebat:qd ostendit cum subdit

6 Cantabiles mihi erant iustificationes tue: in loco † peregrinationis mee.

†incolatus mei.

[Cantabiles]i.sicut cantilene delectabiles:quia cantus elenat labores:tollit tedium:z delectat[mihi erant iustificationes tue]i.iudicia tua iusta quibus nostri purgãtur excessus. Et eorum quidem iniquitatibus dolebat:sed in dei iustificationibus q a malis tribulabatur cantabat z exultabat[in loco peregrinationis mee]i.in via presentis vite in qua peregrini sumus z differimur a patria: hec enim miseria vita locus peregrinationis dicitur:eo q homo deiectus est de paradiso in has miserias: vbi penam sue improbitatis fleat. Sed quia oi tpe circa dei laudes esse debet intentus:adiũgit. Et

7 Memor fui † nocte nominis tui domine: z custodiui legem tuam.

†in alia lra nõ hz in nocte.

[Memor fui]nõ solum die:sed etiam[nocte]i.omni tempore[nominis tui domine]laudibus diuinis z orationi intendendo. Uel[memor fui nocte]scz tribulationis.i.in aduersitate non tñ in prosperitate[nominis tui]o[domine]te corã hominibus confitendo: z tibi gratias agendo: vbi magis q̃ in prosperis deo est adherendum z gratie sunt agende: non est enim magnum si hoc agas in prosperis[et]sic[custodiui legem tuam]mandata tua adimplendo:quã non custodisset si in virtute tua cõfidẽs nominis dei memor non fuisset:adiutorium enim nostrũ in nomine domini. Et merito memor fui z custodiui. Nam

8 Hec facta est mihi: † quia iustificationes tuas exquisiui.

†qm iustitias.

[Hec]scz nox z tribulatio[facta est mihi]i.pro me z ad vtilitatem meam:prodest enim his qui salubriter exercentur in ea: vt discant non superbire. nam virtus in infirmitate perficitur. Et bene facta est mihi z ad vtilitatem meam: quia sic [iustificationes tuas]i. precepta iustificantia exquisiui. Unde prius dicit bonum mihi quia humiliasti me vt discam iustificationes tuas. Tuas qui iustificas impium nõ meas:de⁹ est enim (inquit Apostolus) qui operatur in nobis: z velle z operari pro bona voluntate: hoc etiam per prophetam dominus dicit. Et faciã vt in preceptis meis ambuletis: z iudicia mea custodiatis: z operemini.

2.cor.12

Phil.2.

Ezech. 36.f.

Heth.

1 Portio mea domine: dixi custodire legem tuam.

In hac octaua littera faciez domini videre optat:quia mandatis ei⁹ est obsecutus: z q2 quod desiderat sollicite satagit habere:ideo congrue premittitur littera Heth que interpretatur pauor: z intelligitur non pauor recidendi:sed sollicitudo acquirẽdi illud bonum quod sperat:quod quia in octaua resurrectionis prestabitur:ideo octonarius ille octauus ponitur:quasi dicat iustificatiões tuas exquisiui:quia[Portio]z pars[mea]o[domine]tu es.q.d.non quero diuitias:non honores seculi:sed omnia postposui:vt tu solus mea pars optima fieres: partes sibi eligunt homines in hoc mundo alius hoc alius illud: vnde quisqz viuat: pars xpo piorum est ipse deus vnde semper viuant. Qui talem portionem desiderat opus est vt legem diuinaz custodiat. Unde subiungit: z ideo [dixi]idest firmiter statui[custodire legem tuam]custodia enim legis dei acquirit portionem ipsum deum. Sed q2 nõ custodio nisi adiuues:ideo ad hoc faciendum dicit.

Heth qd interpretatur.

2 †Deprecatus sum faciem tuã in toto corde meo: miserere mei sm eloquium tuum.

†precat⁹

[Deprecatus sum faciem tuam]i.faciem gratie non vindicte:hoc est fauorẽ tuum. Uel[faciem]i.notitiã:quia qui deũ contẽplari valet qualiter legem eius custodiat intelligendo videt[in toto corde meo]idest tota intẽtione:tota animi virtute:toto mentis affectu. Nullum aliud desiderium habens: quia diuisa mens non impetrat:deprecatus sum inquã dicẽs [miserere mei]vt per misericordiaz habeam quod meritis non possum[sm eloquium tuum]idest sm promissionẽ tuã:

pmittit enim nobis miseris misericordiā suā deus si ad ipm conuerti voluerimus. Et tanq̄ exauditus ⁊ adiutus subdit

quia auerti. 3 † Cogitaui vias meas: ⁊ † conuerti pedes meos in testimonia tua.

℄ Cogitaui |idest diligēter cōsideraui| vias meas |idest progressus vite mee priores malos vel futuros: scȝ quid agēdus sit: ⁊ quō ⁊ quid non.| ⁊ conuerti pedes meos |idest affectus meos ⁊ gressus operū meoꝝ qbus bono quasi pedibus ambulando progrediar a vijs meis prauis ⁊ tardis| in testimonia tua |.i. mādata que tue volūtati testificant̄ eligēdo viuere fm ea. Cogita ergo vt iam nō tuis gressibus qbus lapsus es ambules. Cogita aūt qd facias: quid loquaris: quō viuas: vbi.n. pcedit cogitatio, ibi matura sequī operatio. Et ideo

4 Paratus sum ⁊ non sum turbatus: vt custodiā mandata tua.

℄ Paratus sum |ꝓspera voluntate| ⁊ nō sum turbatus |quātacunqȝ aduersitate ingruēte| vt custodiam mādata tua |ita vt etiam pro eis custodiendis necesse est pati nō recusem: vbi cogitatione quis preuenit qō agēdum est semꝑ paratus est ad agēdum: semper fixus ⁊ validus vt nō queat subita ⁊ improuisa offensione turbari: ⁊ ideo meditare ⁊ stanti aio vt veniens ad prelia ⁊ pericula sis paratus: nō solum aduersus ea que vides: sed etiā aduersus ea que nō vides: ⁊ dicas paratus sum ⁊ nō sum turbatus: vt custodiā mādata tua. Ubi etiam notatur ꝙ obedientia debet esse festina ⁊ leta. Et ꝙ paratus sit ostendit dicens

llegis tue. 5 Funes peccatorum circumplexi sunt me: ⁊ † legem tuam non sum oblitus.

℄ Funes peccatoꝝ |.i. deceptiones ⁊ impedimēta inimicorū spūalium ⁊ carnalium: scȝ demonū ⁊ maloꝝ hominū| circumplexi sunt me |idest circūligauerunt me qbus tanq̄ funibus me post se trahere conantur: sed frustra: q̄z| ⁊ legē tuam non sum oblitus |ipsam trāsgrediēdo sciens oportere nos p multas tribulationes introire in regnū dei. Mala enim quib⁹ terrent: ⁊ peccata sunt quasi restis longa quā trahunt: qua implicare sanctos volunt: sed non possunt eos qui legis obliti non sunt. Non sum inquā oblitus: quia sermo dei non est obligatus: sed ita in memoria ⁊ affectu habui ꝙ

iustitie 6 Media nocte surgebam ad confitendum tibi: super iudicia † iustificationis tue.

℄ Media nocte |pre feruore ⁊ capto quieto tpe| surgebā |de lecto: ⁊ pōt dici mediū noctis qcquid est inter crepusculū ⁊ diluculū. Uel| media nocte |.i. grauiori tribulatiōe nō deijciebar: sed| surgebā |fortius| ad cōfitēdū |tibi cōfessione laudis ⁊ gratiarū actionis. Gratie enim agēde sunt deo de oibus que accidunt nobis: ⁊ sic pōt teneri| dūs sup iudicia |⁊ flagella| iustificationis |⁊ correctionis| tue |qbus flagellas ⁊ iustificas filios quos recipis que alij nō merētur. Confiteor tibi sciens qa ⁊ hoc ipsum ꝙ funes circūplectuntur me iusto iudicio dei est quod incipit a domo eius. Et ita affectus

7 Particeps ego sum omnium timentium te: ⁊ custodientium mandata tua.

℄ Particeps ego sum |ex tua bonitate| omniū timētium te |timore filiali ⁊ sancto qui cauet offensam: mēbrum enim est particeps boni cōmūni sui ⁊ totius corporis. Nam cōia sunt bona iustoꝝ: vt qcqd boni agitur a singulis prosit oib⁹: iustitia enim cōis est virtus. Tanta quippe est virtus ecclesiastice vnitatis ꝙ oēs sunt vnū in dūo| ⁊ custodientium mandata tua |per sanctam operationē vt timor nō sit ociosus. q.d. cuius omnibus timētibus te corde ⁊ custodientibus mandata tua opere: ego cōmunico ⁊ participo beneficia tua que non sunt pauca sed copiosa: quia

Iustitia est virt⁹ cōis.

8 Ter ps. 32.

Misericordia tua domine plena est terra: † iustificationes tuas doce me.

℄ Misericordia tua| o| dne |idest affect⁹ misericordie tue spiritualis ⁊ tēporalis| plena est terra |q̄z fidem vbiqȝ dilatauit ⁊ impios iustificat: solem suum oziri facit super bonos ⁊ malos: ⁊ pluit super iustos ⁊ iniustos omniaqȝ pascit: ⁊ propter hoc cōsiderāter rogo| iustificationes tuas |.i. mādata| doce me |illuminādo intellectū ad cognoscēduȝ eas ⁊ dirigēdo affectū ad faciēduȝ: iam se custodisse dixit ⁊ hic amplius doceri petit: q̄z semꝑ debēt queri ad pfectū. Nunq̄ enim est bone rei satietas eis qb⁹ vere sapit bonitas. Theth

1 † suauitatem.

† Bonitatem fecisti cum seruo tuo domine: fm verbum tuum.

In hac nona lrā gratias deo agit de sua humiliatione ⁊ patiētia p quā venit ad iustitiā: ⁊ q̄z bonū est humiliari ⁊ patiētiā habere que tollit tristitiā ⁊ prestat in tribulatione etiā iocunditatē: ideo huic octonario prescribit̄ littera, Theth: que interpretat̄ bonū vel exclusio: q̄z hic agit de patiētia que excludit tristitiā de aduersis ⁊ facit bonū ⁊ iocundū pati. q.d. doce me iustificationes: q̄z iam| Bonitatē fecisti cum seruo tuo |o| dne |idest fecisti vt me delectaret bonū ⁊ facerē illud liberaliter delectatione iusticie nō seruiliter timore pene qō magnū est donū: q̄z sic de eo qui seruus fuit fecisti filiū| fm verbum tuū |quo iubes liberaliter: ⁊ ex charitate seu amore nō seruiliter ⁊ ex timore tibi seruire. Uel| fm verbū tuū |idest fm pmissum tuū vt ablato spiritu seruitutis firma sit pmissio de spū adoptionis filioꝝ. Nō sunt ergo vera bona nisi illa que fm verbū dei sunt. Deinde quod se accepisse confessus est augeri sibi petit ⁊ perfici dicens

Theth qd interpretat̄.

† Bonitatem ⁊ † disciplinā ⁊ scientiaȝ doce me: † q̄z mandatis tuis credidi.

2 † suauitatem † erudi tionem. † q̄z

℄ Bonitatē |scȝ mecū factā| doce me |aspirādo amplius charitatē: vt mihi gratia magis magisqȝ augeat̄: ⁊ bonitatis dulcedine inebrieat| ⁊ disciplinā |doando patiētiā: vt a deo sic dulcedo boni ꝑ amore dei vel pximi quaslibet ferā passiones| ⁊ sciam |illuminādo itelligētiā ad discernēdū inter bona mala. Bonitas ē est virtus qua fit delectatio boni: disciplina est virtus qua fit tolerātia mali: sciētia est virt⁹ qua fit cognitio boni ⁊ mali: iō doce| q̄z mādatis tuis credidi |.i.q. tu illa mādaueris: quasi diceret fides qua credidi: ista tua eē mandata impetret a te gratiam qua faciam ista que tu mādas. Sed

Priusq̄ humiliarer ego deliqui: † ꝓpterea eloquium tuum custodiui.

3 † propter verbū tuū

℄ Priusq̄ humiliarer |.i. affligerer penalr p tuā correctionē ⁊ disciplinā| ego deliq |eloqūȝ tuū nō custodiēdo: ⁊ sic culpā incurrēdo: ꝓpterea ne iterū humiliarer ⁊ affligerer| eloquium tuū custodiui |.i. fm illud operādo. Ex diuina.n. correctione experit̄ hō q̄tū bonū sit deo obedire: ⁊ erudit̄ vt magis sollicitus sit mādata dei custodire. Sepe.n. ꝓtingit vt culpa generet penā: ⁊ pena excitet cor ad pniaȝ: ⁊ pnia opiat culpas. q.d. si peccatis tuis tribuas ꝙ humiliatus es: ⁊ qcqd acciderit in te retorqueas: ⁊ reo scipis eē iustus q te vt reus cōdēnas. Sed qa hoc nō nisi p grām dei fieri pōt: recte subditur

† Bonus es tu: ⁊ in † bonitate tua doce me iustificationes tuas.

4 † suauis es domine. † suauitate.

℄ Bonus es tu |in te ⁊ ex te cētialr ⁊ ēt sperātib⁹ in te ꝯfidēter| et |ideo| in bonitate tua |⁊ suauitate nō in meis meritis| doce me iustificatōes tuas |.i. opa iustitie effectualr adimplere: vel opa bona qb⁹ possim iustificari. Justificatio enim ē opus iustitie: q̄si diceret doce bonitatē experiētia qui es bonus in nā. Ecce liber in quo dȝ hō studere ⁊ proficere. |.in dei bonitate: ⁊

tate:ꝛ iustificationes non cursus planetarum:non diuinatio-nes futuroꝝ:vel vanitates ceteras ibi querere. Et necesse est vt me doceas:qꝛ adest colluctatio vt ostẽdã te qđ didici. Nã

5 Multiplicata est sup̄ me iniq̃tas supboꝝ:ego aũt in toto corde † meo scrutabor mandata tua. († non hꝫ)

Multiplicata est sup̄ me] vi ꝛ numero [iniq̃tas supboꝝ] .i. demonũ ꝛ hoĩuꝫ iniquoꝝ nitentiũ me ĩpellere ad pctm̃ [ego aũt] tua grã ꝯfortatus ꝛ adiutus [in toto corde meo] ꝛ mẽtis affectu [scrutabor] vehementius [mãdata tua] ad intelligen-dũ ꝛ opandũ:ꝯsolationẽ regrens ĩ eis:vt tãtũ herẽã mãdatis q̃ntũ illi supbi volũt seducere ab eis:recte aũt cũ aduersa pa-tiť mãdata diuina ꝑscrutať:nũc eñi ad cõsolationẽ diuinarũ scripturarũ maxime recurrere debemus:cũ in hoc seculo tri bulationes ꝛ tẽtationes ꝓpter deũ sustinemus. Et etiam

6 Coagulatum est † sicut lac cor eorum:ego ꝟo le-gem tuam meditatus sum. († vt)

Coagulatũ est sicut lac cor eoꝝ] supboꝝ .i. in malitia com-pressum paulatim ꝛ induratũ. vt eñi lac natura sui purũ spe-ciosum atqꝫ sincerũ est:sꝫ corruptione coagulať ꝛ acescit:sic cordis humani nã pura sincera ꝛ ꝑspicua est pri⁹ q̃ꝫ vitioꝝ admistione corrũpať ꝛ coacescat [ego ꝟo legẽ tuã] per quaꝫ supbos humilias ꝛ humilibus graꝫ prestas [meditatus suꝫ] econtrario ad emolliendũ cor meũ:ꝛ vt cõtra obstinationem ꝛ duritiã eoꝝ meditatio legis sit mihi refrigeriũ. Et ergo

7 Bonum mihi † quia humiliasti me:vt discam iu stificationes tuas. († qm̃)

Bonũ mihi est] ꝛ ꝓfuit [qꝛ humiliasti me] humiliatione pe ne ꝓpter excessuꝫ culpe .i. diuersis tẽtationib⁹ ꝛ afflictionib⁹ exercuisti:qꝛ penã vertisti in eruditionẽ:ꝛ vexatio dedit mi-hi intellectũ [vt discã] diligẽtius nõ solũ cognoscere:sꝫ ꝛ face-re [iustificatiões tuas] .i. opa iustitie vel mãdata tua que iu-stificãt ꝛ hoĩeꝫ iuste viuere docẽt. Sed qꝛ hoc nõ fit nisi per dilectionẽ vbi q facit hꝫ delectationẽ:subiũgit ostẽdẽs q̃ntuꝫ ex hac humiliatione ꝓfecerit. q.d. Ex hoc intãtũ affect⁹ suꝫ qꝛ

8 † Bonũ mihi lex oris tui:sup̄ milia auri ꝛ argẽti. († bona)

Bonũ] est [mihi lex oris tui] docẽs me vtilia ꝑ salute eter-na [sup̄ milia auri ꝛ argẽti] .i. sup̄ diuitias ꝛ omne preciosum seculi. ponit. n. determinatũ ꝑ ĩdeterminato. Et bñ dicit sup̄: qꝛ amplius diligit charitas legẽ dei q̃ꝫ cupiditas milia auri ꝛ argẽti:ꝛ bona spũalia sine cõparatione excedunt in bonitate tpalia:nõ q̃cũqꝫ imo rarus hoc dicit .i. q legẽ dei auro ꝛ argẽ-to ꝑferat q ꝑꝑ legẽ dei oĩa relinquere põt:relinquũt multi di-uitias ore ꝛ ꝓfessione:sꝫ affixi sunt eis corde ꝛ amore. Joth.

1 Manus tue dñe fecerunt me ꝛ plasma-uerũt me:da mihi intellectum vt discã mandata tua.

In hac decima lrã petit sibi dari intellectũ mãdatoꝝ dei vt vera vita .i. eter-na fruať:ꝛ qꝛ nemo vitã eternã põt hĩe nisi pctã ꝯfiteať (qđ maxĩe fit in aduersis) ideo ꝑscribiť huic octonario lrã Joth: que interpťať ꝯfessio vel desolatio:qđ bñ ꝯuenit:citius enim cõfitenť ꝛ diuinũ ĩplorãt auxiliũ q desolati sunt ꝛ vrgenť ad-uersis. Interpretať etiã Joth sciẽtia vel ꝑncipiũ:qꝛ hic doceť hõ creatus eẽ ĩpassibilis:ĩmortalis:ꝛ in plenitudine sciẽtie ad quã bonus hõ reuerti desiderat:cui⁹ in hac vita initiũ hꝫ intel-lectũ. q.d. lex tua est mihi bonũ sup̄ milia ꝛ merito:qꝛ [Ma-nus tue] .i. potẽtia seu ꝟtus ꝛ sapiẽtia tua [fecerũt me] crean-do ꝺm aiaꝫ ad imaginẽ ꝛ siĩitudinẽ tuaꝫ [ꝛ plasmauerũt] vel finxerũt me formãdo ꝺm corp⁹:ꝛ qꝛ ex hoc obligor ad tuum seruitiũ [da mihi intellectũ] purũ:ꝛ itellectus eleuationẽ [vt discã mãdata tua] ad clari⁹ itelligẽdũ:sepi⁹ meditãdũ:deuo-tius adimplẽdũ. q.d. opatio tua te moueat vt quẽ fecisti ĩ na-

(Joth qđ interpťať)

tura reficias ꝛ perficias in doctrina:restituendo mihi intelle-ctum qui obscuratus est per peccatũ. Et tunc omnes

2 Qui timent te videbunt me ꝛ † letabuntur:quia in verba tua † supersperaui. (ꝛ † loca-buntur. † speraui)

Qui timẽt te] timore filiali [videbunt me] ꝛ facta circa me ad ĩformãdũ se [ꝛ letabunť] de meo conãtes imitari me ꝑfe ctũ. Oẽs q timẽt deũ letanť si vni dať qđ petit. Charitas eniꝫ de bonis ꝓximi gaudere facit. Jocũdus est bonis aspect⁹ bo-noꝝ nõ exterioris boĩs sꝫ interioris:sꝫ eꝯ grauis est malis:iõ letabunť [qꝛ ĩ ꝟba tua] .i. in ea q̃ ꝓmisisti [sup̄speraui] .i. val-de sꝑaui. Nõ ait simpľr sperauit:sꝫ sup̄sperauit:qꝛ eñi de⁹ põt facere supra q̃ꝫ petimus ꝛ itelligimus parũ est hic tm̃ de illo sperare:sed debemus sup̄sperare. Jdeo da intellectũ:qꝛ iam

3 Cognoui domine quia † equitas iudicia tua:ꝛ in veritate tua humiliasti me. († iusti tia.)

Cognoui] o [dñe] ꝛ scio [qꝛ iudicia tua] quibus mulctasti ge nus humanũ ꝛ in omnib⁹ que circa bonos ꝛ malos facta sunt vel fiunt sunt [equitas] .i. iusta ꝛ equa:sꝫ quedã nobis occul-ta [ꝛ in veritate tua] .i. iusto iudicio [humiliasti me] subdẽdo me huic penalitati ꝛ multiplici miserie ꝓpter demerituꝫ of-fense. Summa enim equitas est vt qui delinquit per super-biam purgetur per humilitatem. Ergo qꝛ me humiliasti vt corrigeres ꝛ iusta est hec tua vindicta

4 Fiat misericordia tua vt consoletur me:ꝺm elo-quium tuum seruo tuo.

Fiat] nũc [mĩa tua] mihi [vt ꝯsoleť me] in afflictione mea: qꝛ mĩa miseris est necessaria:nõ petit auferri erũnas que sũt ad purgationẽ sed ꝯsolari. In labore eniꝫ ꝑfectus vir nõ fineꝫ laboris:sed verbum cõsolationis petit vt bene perferat [ꝺm eloquium tuum] factum [seruo tuo] .i. ꝺm qđ promisisti ser-uo tuo cui teneris:ꝓmisisti enim vt post humilitatem affli-ctionis tribueres presidium cõsolationis. Deinde exprimẽs qđ ꝑ misericordiã dei subiũgit. Et post hec ꝛ ꝑ hec de cetero

5 Ueniant mihi miserationes tue ꝛ viuã:qꝛ lex tua meditatio mea est.

Ueniãt mihi miserationes tue] idest effectus misericordie tue [et] per illas [viuam] vita gratie in presenti ꝛ glorie in fu-turo:ꝛ ostendit quo merito. d. [quia lex tua] non vanitas se-culi [meditatio mea est] cogitando de executione mandato-rum eius. Hec meditatio cogitatio amãtis est qui cogitat vt per dilectionem operetur ꝛ tãtũ amantis vt charitas nõ fri-gescat huius meditationis fuc:q̃ntalibet abundantia cõstipeť iniquitatis aliene:non enim sufficit meditatio sine operatio-ne:mihi inquã veniant miserationes tue et

6 Confundantur supbi † qꝛ iniuste iniq̃tatem fece-runt in me:ego autẽ exercebor in mãdatis tuis. († qm̃)

Confundantur] idest ꝯfundentur [superbi] idest iniqui qui nolunt humiliari. Uel [confundentur] idest pudeat eos ꝛ eru-bescãt de sua iniquitate [superbi] ꝛ iniqui [quia iniuste] idest sine iudicio ꝛ malitiose [iniquitatem fecerunt in me] iniuste me persequendo. [ego autẽ] quicquid aduersum me agant [exercebor in mãdatis tuis] ea meditando atqꝫ opere adim-plendo benefaciam etiã inimicis. Quanta ergo grauiora hic mala sustinemus tãto studiosius nos in mãdatis sacris exer cere ꝛ in eis consolationẽ querere debemus vt hec nos suble uent que illa opprimere student. Et

7 Conuertantur † mihi timẽtes te:ꝛ qui † nouerũt testimonia tua. († ad me qui timẽt te. † cogno-scunt.)

Conuertantur mihi] conformati ꝛ veniant ad me mihiqꝫ associentur vt tales comites habeam in auxilium ꝛ consola-tionem meam [timentes te] .i. incipientes. [ꝛ qui nouerũt] .i. quos iam lectio imbuit ꝛ si nondum operatio. Uel [timẽtes

te]timore filiali[ꝛ qui nouerunt]intelligēdo ꝛ opando[testimonia tua].i.qd de te testēt scripturaꝝ eloqa. Uel[testimonia tua].i.legē cū testificatione tua dataꝫ:post oia non audet vir iustus dicere ꝙ sit:ſꝫ petit fieri imaculatus.q.d.fiat misericordia tua:veniāt miserationes tue ꝛc̄.qd vt impetrem

8 Fiat cor meum immaculatum in iustificationib⁹ tuis:vt non confundar.

¶ Fiat cor meū imaculatū]sine macula pcti ꝛ nihil attendat nisi te[in iustificationibus tuis]implēdis.i.in opibus iustitie diuine[vt nō ꝯfundar]a spe mea:vel[vt nō ꝯfundar]in presenti per lapsuꝫ culpe ꝛ in futuro per expientiā pene. Sicut egritudines corpoꝝ oriunt̄ ex stomacho:ita pctā ex corde:ꝛ inde est ꝙ penitēdo de pctis quibuscūqꝫ tūdimus pectus cui cor vicinū est. Quia ḡ de corde ꝑcedit vniuersitas vitioꝝ:sicut dn̄s ait in euāgelio:ideo illud imaculatū fieri poscit i opibus diuine iustitie. In quoꝝ actiōe pōt macula quadruplex ꝯtingere.s.si agat diminute vt ieiuniū sine elemosyna:si negligēter vt ꝯtingit in orōne distractionis:si elate vt si vanā gl'iaꝫ querat:si mercēnarie vt si pro precio tēporali fiat. Caph.

† salutari tuo. † sperani

Defecit in † salutare tuum anima mea: ꝛ in verbum tuum † supersperaui.

In hac vndecima lr̄a pegrinus hui⁹ mūdi aduētū dn̄i desiderat.pmū ſꝫ antiquos pr̄es.scd̄m ꝗtū ad modernos dicēs ꝗta in hac expectatiōe tulerit a supbis ꝛ pctis vt in mādatis dei pseueret:ꝛ qꝛ in hac expectatione lassatus est ex desiderii dilatione:ideo huic octonario ꝑmittit̄ lr̄a/Caph/que interpretat̄ incuruatio:qꝛ fessus lōga militia cupit dissolui ꝛ reuerti ad ꝑncipiū:ſꝫ tn̄ nō recusat laborē si necesse est manere in carne ꝑp fratres.q.d.veniāt mihi miseratiōes tue ꝛ viuā vere ꝛ vita eterna:qꝛ[Defecit]fere ꝛ lassata est.s.pre tedio in diutina expectatiōe tēdēs affectu ꝛ desiderio[i salutare tuū].s.Jesuꝫ vel in desideriū salutis[aīa mea]tribulationib⁹ ꝛ tētatiōib⁹ oppssa. Bon⁹ est iste defect⁹:signat eni desideriū boni nōdū qdē adepti:ſꝫ auidissime ꝯcupiti[ꝛ i v̄bū tuū].i.i pmissuꝫ tuū quo vitā eternā patiēter sustinētib⁹ ꝑmittis[supsperaui].i.valde spaui sciēs id ad iplēdū:hec spes facit ꝑ patiētiā expectare que nō vident̄. Nec simplr̄ dicit speraui:ſꝫ supsperaui:qꝛ premiū maius est merito ꝛ plus futurū est ꝗ̄ dici potest

Capb qd interptat.

2 Defecerunt oculi mei in eloquiuꝫ tuum:dicētes quando consolaberis me?

¶ Defecerūt]etiā[oculi mei]interiores.s.rō ꝛ mētis intellect⁹ nimio desiderio lassati:tēdētes[in eloquiū tuū].i.in ꝑmissuꝫ tuū[dicētes]gemitu:orōne ꝛ desiderio[qn̄ ꝯsolaberis me?] educēdo de his miseriis quoꝝ tedio afficior:q̄si diceret mora tua patior qd fit vt res oblata dulcior veniat. Nouit aūt dn̄s qd qn̄ faciat qui in mēsura ꝛ numero ꝛ pōdere cūcta disponit. Ardētibus aūt spūalib⁹ desideriis carnalia desideria frigescunt:ꝑpter hoc subdit quasi dicēdo. Ideo consolare

† qm̄ † tanq̄

3 † Quia factus sum † sicut vter in pruina:iustificationes tuas non sum oblitus.

¶ Quia factus sum sicut vter in pruina]ꝛ rore ꝯgelato.i.dei grā carnalis ꝯcupiscētie ardorē restrinxit:per vtrē enim caro mortis hui⁹:ꝑ pruinā celeste bn̄ficiū intelligit̄ quo carnis cōcupiscētia velut frigore cohibēte torpet ꝛ ꝯbit̄:ꝛ ideo qꝛ talis factus suꝫ[iustificationes tuas]ꝛ ea que ꝑcipis ad iustitiā[nō suꝫ oblitus]qꝛ a memoria nō labunt̄:dū aliūde nō cogitat̄.nā qꝛ torpet cupiditas:ideo feruet charitas. Uel[qꝛ factus sum].i.reputatus vilis ꝛ inutilis[sicut vter in pruina] congelatus est ꝛ nulli liquori idoneus: ꝛ tamen[iustificationes tuas non sum oblitus]per recordationem ꝛ operationē. Ita desidero videre salutare. Sed

4 Quot sunt dies serui tui:quando facies de persequentibus me iudicium?

¶ Quot sunt]in hoc seculo[dies serui tui]qbus finit̄ ista miseria psecutionū ꝛ tētationū.q.d. Imprime mihi iugem finis mei meditationē ꝛ[qn̄ facies de psequētib⁹ me].i.de diabolo ꝛ ministris ei⁹[iudiciū].i.vindictā ꝛ visionē:vt illis destructis pueniā ad tuā visionē.q.d.vtinā fiat celeriter vt ab his liberer:de dieb⁹ suis iterrogat corp⁹ chr̄i q in hoc seculo sunt futuri:ꝛ ne qs putet ecclesiā ante seculi finē defiturā:addit ēt de iudicio demōstrās vsqꝫ ad iudiciū ipsum quoqꝫ in terris futuram. Nam ad hoc vt me persequuntur

5 † delectatiōes † ita † dn̄e.

Narrauerunt mihi iniqui † fabulationes:sed non † vt lex tua †.

¶ Narrauerūt mihi iniq fabulatiōes].i.inanes ꝛ vanas locutiones que in verbo tm̄ delectāt:vt me a vitatis tramite detorquerēt.[sed nō]sunt ille mihi[vt lex tua]qꝛ nō ꝯueniūt legi tue in qua me magis veritas delectat ꝗ̄ v̄ba. Illas aūt vanas locutiones habēt in diuersis sectis ac ꝑfessionib⁹ ꝛ lr̄e seculares ꝛ iudeoꝝ ac errabūda loquacitas hereticorum:quos oēs iniquos voluit intelligi:qb⁹ oibus ꝑposui legē tuā que nullaꝫ cōtinet vel cōtinere pōt falsitatē. Quod ex hoc patet:quia

6 † iniusti.

Omnia mandata tua veritas: † iniqui persecuti sunt me adiuua me.

¶ Omnia mādata tua]sunt[v̄itas]ꝛ innixa v̄itati oīa que tēdūt ad v̄itatē finalē nō sunt vanitas vel falsitas:que in illoꝝ abūdat s̄monib⁹:ꝛ ꝑpter hāc tuā v̄itatē que me delectat[iniqui psecuti sunt me]iniuste:qꝛ nō in me psecuti sunt nisi v̄itatē ꝛ depravarēt eā:ergo tu[adiuua me]vt certē pro veritate, vsqꝫ ad mortē:qꝛ ꝛ hoc tuū est mādatū. Nō peto vt amoueatur hoc certamē:ſꝫ vt adiuuare me digneris sciēs neminē coronari nisi q legitime certauerit. Ideo aūt adiuua:quia

7 † reliqui

Paulominus ꝯsumauerunt me in terra:ego aūt non † dereliqui mandata tua.

¶ Paulominus].i.fere[ꝯsumauerūt].i.ꝯsumpserūt[me i terra]multa.s.strage martyrū facta dū ꝯsiterent̄ ꝛ ꝑdicarēt veritatē. Nō dicit ꝯsumpserūt ſꝫ ꝯsumauerūt:qꝛ strages martyrū potius fuit ꝯsumatio ꝛ ꝑfectio eccl'ie ꝗ̄ ꝯsumptio. Sed qꝛ nō frustra dicit̄ adiuua me:subdit[ego aūt]ꝗ̄uis ita tētarer[nō dereliq mādata tua]ꝗ̄tūcūqꝫ me psequerent̄:qꝛ in oib⁹ psecutionib⁹ sp aliq reſuati fuerūt fideles i fide ꝯstātes: ꝛ ita erit in futuro. Et vt possit pseuerare vsqꝫ in finē subdit

8 † non bꝫ tuaꝫ.

Scd̄m misericordiam † tuam viuifica me: ꝛ custodiam testimonia oris tui.

¶ Scd̄m m̄iam tuā]nō meritū meū[viuifica me]vita grē:ꝛ ꝯfirma me in psecutione:ne amādo vitā tpalē negē:ꝛ sic perdā vitā spūalē ꝛ eternā[et]ita[custodiā testimonia oris tui] idest martyria ad que hortaris vel ꝑcepta q̄ ore tuo sanxisti. Scti.n.in tāta psequētiū crudelitate nullo mō vel martyria vel ꝑcepta custodirēt:nisi fieret eis qd hic oratū est s̄m m̄iaꝫ tuā viuifica me:viuificati sunt:qꝛ pro vita veritatē deserere noluerūt:ꝛ moriendo pro veritate vixerūt. Lamech.

1 In eternum domine:verbum tuū permanet in celo.

Fessus expectator q supra cupiebat dies suos claudi ꝛ esse cum christo. Hic ostēdit se non recusare laborē:imo est ardēs ad seruiendum ei cui angeli seruiunt:qui in hac littera duodecima virtutes dei ꝛ facta describit dicens temporalia finiri:ſꝫ non mandata dei:ꝛ qꝛ hic mandata sunt diligēter intelligēda ꝛ seruāda:ideo huic octonario premittitur littera/Lamech/ que interpretatur cor vel seruo.leuetur ergo cor circūcisum ad ea. Decet eniꝫ illud in te manere qd in celo perseuerat:dispersit supra adiuua/viuifica/ꝛ custodiam testimonia. Et he

Lamech quid interpretatur.

de sunt custodienda:q2[In eternum]i.semper ⁊ sine intermissione o[dñe verbũ tuum]i.lex tua ⁊ obseruantia mãdatorum tuorum[permanet in celo]i.in celestibus spiritibus ⁊ angelis custodiẽtibus eternam sine desertione militiam:q2 celestes creature semper obediunt deo:quas merito debent inferiores creature rõnales imitari sĩlr obediẽdo. q.d.idcirco omni studio mandata obseruãda sunt:q2 superni ciues ea indesinẽter custodiunt:⁊ ei seruitus neganda nõ est cui angeli seruiunt.post celum sequitur de terra.Et

2 In generatione ⁊ † generationẽ veritas tua:fundasti terram ⁊ permanet. *† gñatione.*

In generatione ⁊ generationẽ]i.in omnibus generatiõib9 sibi succedentibus permanet[veritas tua]quia nunq̃ defuit veritas dei in sanctis eius modo paucioribus modo pluribus:vt se varietas hominũ habuit vel habebit:semp enim sunt aliqui veritatis amatores iusti ⁊ veraces: q2[fundasti] ⁊ stabiliuisti in fide[terram]i.ecclesiam:scilicet sanctos q sunt in terra[⁊ permanet]in ipsa fide:quia fundamento fidei qd est Jesus christus constabilita non inclinabitur in seculuz seculi permanent illa ⁊ veritas in ea.Et similiter

3 Ordinatione tua perseuerat dies:quoniam omnia seruiunt tibi.

Ordinatione]⁊ dispositione[tua perseuerat dies]i.iustus ⁊ sanctus qui relictis mundi tenebris in lumine dei viuit:qui perseuerat in ecclesia qcquid vigeat[quoniaz oĩa]que pertinent ad hunc diẽ[seruiũt tibi]omnia que ex ordinatione dei perficit ei deputat ad seruiendum.Uel[quoniam omnia seruiunt tibi]q.d.ratio ⁊ causa omniũ predictorum:scilz q verbum tuum permanet in angelis:veritas in hominibus:terra in fundatione:dies in ordinatione est ista:quoniaz omnia debita seruitute ⁊ obedientia tibi sunt subiecta:⁊ pro nutu tuo disponis ea. Merito autem omnia seruiunt tibi:quia

4 Nisi q lex tua meditatio mea est:tũc † forte perissem in humilitate mea. *† forsitan perijssem.*

Nisi]hoc esset[q lex tua meditatio mea est]sciendi ⁊ faciendi:⁊ premia post tribulationes sperãdi[tunc]i.ideo:q2 non meditarer[forte perissem]per lapsum in grauez culpã [in humilitate mea]idest in deiectione ⁊ afflictione. Legis quippe meditatio facit vt tẽpore tribulationis sustinere ⁊ tolerare possimus ne frãgamur.Ergo tẽpore afflictionis meditatio nobis in lege sit ne imparatos pcella tẽtatiõis affligat. Et q2 sic legis meditatio seruauit me a pcul:dñ de cetero

5 In eternum non obliuiscar iustificationes tuas: † quia in ipsis viuificasti me. *† q2.*

In eternũ]scilicet in euum.i.q̃diu viuam[nõ obliuiscar iustificationes tuas]i.precepta legis in quibus nos corrigẽdo a peccato purgas ⁊ iustificas.Uel[in eternum]idest in eterna vita[non obliuiscar iustificationes tuas]laudando ⁊ gratias agẽdo q nos liberasti de spirituali captiuitate ⁊ de mundo:sicut israelite in terra pmissionis gratias agebãt pro liberatione ab egypto[q2 in ipsis]i.per eox meditationẽ ⁊ impletionem[viuificasti me]nihil extra te petentez:a morte scilicet peccati reuocando vel preseruando:⁊ vitam spiritualez vel eternam conferendo.Et ideo

6 Tuus sum ego saluum me fac:† quoniam iustificationes tuas exquisiui. *† quia*

Tuus sum ego]nõ solum ſm creationẽ vel potentiam: sed ſm grãm recreantẽ:q2 per te viuificatus:⁊ ideo[saluum me fac]de futuro sicut fecisti de preterito . Ego tuus famulus:⁊ tu deus meus:a te posco salutem.Olim meus esse volui ⁊ perij:modo tuus sum:⁊ ideo salua.Et hoc te moueat[quoniaz] non meas volũtates quibus fui meus:sed[iustificationes tuas]i.mandata tua in lege cõtenta vt essem iam tuus[exquisiui]scilz ex affectu vt intelligerem ⁊ opere perficerem.vt dicit Ambrosius. Rarus est qui possit dicere deo:tuus sum. Ille hoc dicit qui adheret deo totis sensibus qui aliud cogitare non nouit.hoc nõ põt dicere secularis.plures eniz dominos habet. Uenit libido ⁊ dicit. Meus es:quia ea que sunt corporis concupiscis in illius adolescentule amore te mihi vendidisti. Uenit auaritia. ⁊ dicit. Meus es aurum ⁊ argentum ⁊ possessio quaz habes pretium est libertatis tue. Uenit gula ⁊ dicit tibi. Meus es vnius diei conuiuium precium vite tue est:vilior es cibo tuo inter calices ⁊ epulas te acquisiui. Uenit ambitio ⁊ dicit tibi. Meus es:nescis quia ideo te alijs imperare feci vt mihi ipse seruires:nescis q ideo in te potestatem contuli vt mee te subijcerem potestati: Ueniunt singula vitia ⁊ dicunt. Meus es:quomodo qui huiusmodi es potes dicere deo tuus sum. Ille tibi dicit meus si vocem non redarguit conscientia:si verbis tuis opera concordent. Qui pro me seipsum abnegat est meus. Non est meus quẽ libido succendit:quia mea est castitas. Nõ est meus auarus:quia mea est largitas. Non est meus rixosus ⁊ iracundus:pax sum ego: litigare non noui. Sed meus est qui potest dicere:nihil mihi conscius sum. Ideo autem saluum me fac de futuro:quia *Ambro.*

7 Me expectauerunt peccatores vt perderent me: testimonia † tua intellexi. *† autem*

Me expectauerunt]quasi in insidijs latitando ⁊ mihi insidiando[peccatores]scilicet spiritus maligni ⁊ homines iniqui[vt perderent me]faciendo consentire ad maluz ⁊ ad culpam trahendo:sicq3 in gehennam precipitando:sed nõ profecerant:nec inde perij[quia testimonia tua]i.precepta vel martyria[intellexi]idest intra me legi ea deuote meditando q.d.longo me certamine inimici impugnant:sed ego intelligens testimonia tua consolationem ex eis recepi. Et si consistentem vigebant non cessi intuens finem sine fine.i.eternaz beatitudinem. Unde subditur.Et

8 Omnis consumationis vidi finem:latũ mandatum tuum † nimis. *† valde.*

Omnis consumationis]idest omnis perfectionis humane: scilicet contemptus mundi ⁊ patientie vsq3 ad mortem ⁊ huiusmodi[vidi]i.mente attendi[finem]vltimũ. Omnis consumatio est omnium virtutũ perfectio:scilz pro vero ⁊ summo bono omnia facere ⁊ mala omnia tolerare:⁊ vsq3 ad mortem pro veritate certare. Cuius consumationis est finis excellere in regno dei qd nõ habet finem:⁊ habere ibi sine morte: sine dolore ⁊ cũ magno honore vitã morte huius vite:ac doloribus ⁊ opprobrijs acquisitã:⁊ vidi[mandatũ tuum]scilz charitatis:mandatũ illud geminũ quo iubet deus ⁊ proximus diligi/per qd cõplent omnia[nimis]i.valde[latũ]scz dilatatione:q2 etiã vsq3 ad diligẽdos inimicos extẽdit:nil eniz latius q̃ omnes in sinu amoris recipe:⁊ nullas odij angustias sustinere ⁊ efficacius:q2 ex charitate pendet lex ⁊ pphete:dictaq3 pphetarum ⁊ totã legem ipsa cõcludit.Et hoc mandatum nimis latum fuit:⁊ est mihi latũ quasi facile factum : q2 nihil prodesset inter tormenta ⁊ mortem imminente confiteri si charitas non esset in confitente. Mem.

1 Quomodo dilexi legem tuam dñe:tota die meditatio mea est.

In hac decimatertia littera loquit vir iustus qui in meditatione legis pficit dicens se sup seniores intellexisse:⁊ ideo dicit ei scripturas dulces sup mel:⁊ q2 hoc est ei p charitatẽ:ideo huic octonario pmittit lra/Mem/que interptat viscera vl ex ipsis:q2 hic agit de charitate que est ex ipsis medullis:p hoc g intelligit multiplex dilectio:q2 legez ex toto corde amat: *Mem qd interptat.*

⁊ ex ipsis visceribus amplectit̃.q.d.intellexi testimonia:vidi finē ⁊ meritoꝝ.[Quomodo].i.q̄ȝ vehemēter ⁊ q̄ȝ intense totis visceribus[dilexi legē tuā]o[dn̄e]in sacra scriptura contentā:admiratiue hoc dicit:⁊ ideo hec lex tua[tota die]scȝ naturali.i.omni tēpore:ac semper ⁊ si caro impediat[meditatio mea est]quatenus nō solum litera:sed etiā spiritu eaȝ intelligerē.q.d.intantū dilexi legē tuaȝ o dn̄e ꝙ assidue ⁊ quasi cōtinue meditoꝛ in ea.In hoc enim apparet eum legē dei diligere:qa per omne tēpus vite sue cognoscit̃ eaȝ meditari. Et bn̄ ait tota die:qꝛ qcq̇d scīe agit̃ meditari legē est: ⁊ ideo

† sape ⁊ † māda/ tū a. tm † qm̄

Super inimicos meos † prudentē me fecisti † mādato tuo: † quia in eternum mihi est.

¶ Super inimicos meos].i.plus q̄ȝ inimicos meos:scilȝ iudeos:paganos:hereticos qui nō intelligūt vel non operātur [prudentē me fecisti mandato tuo].i.per mandatū tuū:scilȝ sacre scripture eloquiū a me verū intellectū[quia in eternuȝ mihi est].i.sic intelligo ⁊ interpretoꝛ ipsum mādatum vt mihi in eternuȝ sit ⁊ ad eternitatē valeat:qꝛ in tabulis cordis dilectio dei in eternū erit:⁊ premiū mandati custoditi erit ipse deus qui mandauit.Illis ꝯo nō est in eternū sed in seculum: quia ex eo mandato temporalia premia querunt tm̄.Prudētem inquā me fecisti super inimicos.Quia

3 **Super omnes docentes me intellexi:qꝛ testimonia tua meditatio mea est.**

¶ Super omnes docētes me]qui scilȝ erāt de inimicis[intellexi]sacre scripture veritatē:docebant tunc scribe ⁊ pharisei: sed iste super hos intellexit quia littere nō adhesit:sed mysterium festiuitatum ⁊ holocaustomatuȝ in euangelio vidit esse complēdum.Unde ⁊ eximius ꝓphetarū dicitur:qꝛ ipse acutius alijs prophetis vidit:⁊ hoc ideo[qꝛ testimonia tua meditatio mea est].i.meditatio mea circa testimonia tua bene ⁊ sane.s.in spiritu ⁊ nō in littera intelligenda cōtinue versat̃ q̄ȝtuȝ humana fragilitas patit̃.Intellexi sup docētes:qꝛ etiā

† se/ niores. † exquisiui.

4 **Super † senes intellexi:qa mandata tua † quesiui.**

¶ Super senes]idest plus q̄ȝ seniores corpore nō mēte:scilȝ sacerdotes ⁊ principes[intellexi]qꝛ in nouo testamento agi prestoloꝛ qđ in veteri figuratum cerno:⁊ hoc totū ideo:quia [mandata tua]que illi transgrediebantur[quesiui]interius intellectum verboꝝ tuoꝝ feruenter desiderando ⁊ a te deuote petendo vt intellecta implereȝ operando.Nec mirum:quia quem dominus docet facile doctores ⁊ senes superat.Intellexi mandata ⁊ etiam opere cōpleui etc.quia per considerationem legis tue directus

5 **Ab omni via mala ꝓhibui pedes meos: vt custodiam verba tua.**

¶ Ab omni via mala]⁊ criminali ipsoꝝ doctoꝝ ⁊ senioꝝ: ac omniū peccatoꝝ[prohibui]⁊ cohibui ne peruersitate eorū subuerterer[pedes meos].i.affectus ⁊ gressus:quasi pronos ⁊ volētes ire in malum ⁊ ad hoc ꝓhibui[vt custodiā verba tua]idest mandata tua:non tm̄ a malo declinādo:sed etiā qđ bonum est faciēdo.Sic enim verba dei custodire possumus si post malum non eamus:sed semꝑ ad id qđ bonuȝ est tendamus.Sic autem prohibui pedes meos a via eoꝝ ꝙ

† qm̄ 6 **A iudicijs tuis non declinaui: † quia tu legem posuisti mihi.**

¶ A iudicijs tuis].i.ab his que tu iudicas fieri ⁊ que cōstituisti ad regulam viuendi.i.a semitis veteris vel noue legis[nō declinaui]vel diuerti:sed perseueranter eis credidi:⁊ adhesi omnia recte adimplēdo:aliter enim in eterno cōdēnarer iudicio[qa tu legem]mandatoꝝ quā absqȝ omni declinatione teneoꝛ sequi[posuisti mihi]vt ea diligerē ⁊ facerē. Euāgeliū quippe scripsisti in corde meo nō vt sicut seruus timereȝ:sed vt filius diligerē.Et non solum intellexi mēte ⁊ impleui opere:sed etiam annuntiaui alijs ore.Unde sequitur

7 † verba tua. † ⁊ fauū.

Q̄ȝ dulcia faucibus meis † eloquia tua: super mel † ori meo.

¶ Q̄ȝ dulcia].i.valde dulcia sunt[faucibus meis]interioribꝰ ad degluciendū.i.palato cordis quo dulcedo celestiū in presenti aliquo modo sentitur ⁊ pregustat̃[eloquia tua]in quibus remissio ⁊ vita predicatur:⁊ sunt etiam eloquia tua dulcia[super mel].i.super omnem dulcedinem corporaleȝ ⁊ incōparabiliter[ori meo]exteriori ad loquendum diuina eloquia:electi non solum audiunt:sed etiaȝ gustant vt eis in corde sapiat:qđ reproboꝝ non mentibus sed solum auribus sonat.Et nota ꝙ vbiqȝ in his cōparationibus nō ponit sicut, sed super:qꝛ hec diuinis nō possunt cōparari.Sequitur

8 † odio habui.

A mandatis tuis intellexi: propterea † odiui oēm viam iniquitatis.

¶ A mandatis tuis]⁊ per ea[intellexi]qꝛ ea faciēdo ad altitudinem sapientie perueni:per obediētiā enim ⁊ impletionem mandatoꝝ peruenitur ad sapientiā occultoꝝ.Unde in ecclesiastico.Cōcupisti sapientiā serua mandata:⁊ dn̄s prebebit tibi illam.Ecce quomodo operatio precedit intelligētiā: practica theoricā.Unde custodiēda est obediētia vt ꝑcipiat̃ sapientia:⁊ percepta sapientia non est deserenda obedientia propterea vt in mandatis ⁊ sapiētia amplius proficerē[odiui omnem viaȝ iniquitatis]necesse est enim vt oderit omnē iniquitatem amoꝛ iustitie ⁊ dulcedo sapientie.

Eccl.j.d

Nun.

1 **Lucerna pedibus meis verbum tuum: ⁊ lumen semitis meis.**

In hac littera decimaquarta qui supra se dixit seruasse mandata lumen verbi pedibus suis radiare gaudet ⁊ initium boni ⁊ perfectionē christo tribuit:⁊ ideo premitit̃ littera/Nun/que interpretat̃ vnicus vel pascua eoꝝ.i.qui est singularis adiutoꝛ ⁊ pascua animarū:ipse enim nos adiuuat pascit ⁊ reficit: bona est hec pascua:quia carpis illic nouū florē resurrectionis:lilium eternitatis:⁊ rosaȝ dilici corporis ⁊ sanguinis.Docet aūt hic propheta humilitatem quā christus in se docuit:⁊ q.d.ꝙ sic mihi ꝑfeci ⁊ alijs nō est a me ecce humilitas.Sed [Lucerna pedibus meis]scilicet pedibus mentis lucens in nocte huius seculi vbi sunt fouee ⁊ laquei est[verbū tuū]scilicet christus qui est verbū in ꝓncipio apud patrē. Uel[verbum tuū]scilȝ sacra scriptura qđ a prophetis ⁊ apostolis seminatur ⁊ idē verbū est[lumen semitis meis]scȝ semitis bonoꝝ operū:dirigit enim gressum mētis mee:⁊ premōstrat mihi in operibus semitam vite:vn̄ prius dixit pedibus:deinde semitis:vt nos priꝰ clarificati corde post rectis gressibꝰ ambulemꝰ.Et ideo ꝑeūte hac luce quasi in lumie ambulās

Nun qđ inter┐ptat̃.

2 **Iuraui: ⁊ statui custodire iudicia iustitie tue.**

¶ Iuraui et]pro.i.[statui]firmiter apud me ⁊ quasi per iuramentum sine mutatione in corde disposui:qꝛ ita debet mens fixa esse in custodiēdis iudicijs iustitie dei vt sit omnino pro iuratione qđ statuit[custodire]inter quelibet ꝑicula[iudicia iustitie tue].i.mādata ⁊ ꝓ̄cepta legis tue iustissime:⁊ que s̄m iustitiā tuā seruari voluisti:vt a nullo ide mouear:sȝ pro his etiam gratias sustineā.Unde subdit̃.Et ideo quia custodio

3 † valde.

Humiliatus sum † vsquequaqȝ: dn̄e viuifica me s̄m verbum tuum.

¶ Humiliatus].i.afflictus[sum vsquequaqȝ]idest valde:ac vehemēti persecutione ⁊ tribulatione:⁊ ideo non deficiam o [dn̄e viuifica me]confortando me gratia tua:⁊ dando patiētiam[s̄m verbū tuum].i.s̄m ꝓmissum tuum quo promisisti pro te tribulatis adesse vt iudicia iustitie tue valeam custodire:aliter ⁊ anima nisi viuifices moritur in tribulatione: ac mundi ac diaboli ⁊ carnis impugnatione.

4 **Voluntaria oris mei beneplacita fac domine: ⁊ iudicia tua doce me.**

¶ Voluntaria oris mei] interioris ⁊ exterioris: idest sacrificia orationis ⁊ laudis charitate non timore oblata: que inter angustias inuitus: sed voluntarie ⁊ ex corde per os meum profero ⁊ ad te dirigo [beneplacita] tibi [fac] o [domine] idest placita sint tibi ⁊ accepta [et] hac oblatione placatus [iudicia tua] idest tua mandata [doce me] amplius: scz non solum intelligere: sed etiam opere adimplere. Et sunt hec verba proficientis ⁊ addi sibi ad id qd accepat postulantis ideo doce. Quia

† mis † legis tue. 5 **Anima mea in manibus † meis semper: ⁊ † leges tuam non sum oblitus.**

¶ Anima mea] est [in manibus meis semper] idest quotidie periclitor ⁊ sum in periculo continuo rone vehemẽtis impugnationis: ⁊ quasi in manibus meis sanguinem meum ⁊ aiaz meam porto: quã etiã tanq̃ viuificandã tibi offero [et] tamẽ per hoc [legẽ tuã non sum oblitus] imo iugi meditatione illã teneo in mente ⁊ perficio in opere. Ille enim legem dei memoriter tenet, qui hoc quod legit operibus exercet. Quaz sic oportet custodiri vt eam malorum prauitas non possit corrumpere. Unde nunc subdit

† a 6 **Posuerunt peccatores laqueuz mihi: ⁊ † de mandatis tuis non erraui.**

¶ Posuerunt peccatores] scilz homines mali ⁊ demones [laqueuz] scilicet tentationis [mihi] idest ad me capiendum: laqueus sunt diuitie: delitie: honores: ⁊ vniuersaliter omnia vitia ⁊ peccata [et] tamen [de mandatis tuis non erraui] qz per gratiam tuam me conseruantẽ ab illis non recessi sed in operatione custodiui ⁊ sic laqueos euasi. Mãdata ergo dei sunt auxiliũ celeste ⁊ antidotũ ꝯtra laqueos: ⁊ venena seculi ⁊ diaboli qbus capi nõ valet q a mãdatis non declinat: ⁊ ideo

7 **Hereditate acquisiui testimonia tua in eternum:**
† qm **† quia exultatio cordis mei sunt.**

¶ Hereditate] idest firma possessione [acquisiui] omnibus alijs derelictis [testimonia tua] idest precepta tua per testificationem tuam in lege confirmata [in eternum] ⁊ hic ⁊ in futurum: quasi diceret imobiliter ea teneo sicut hereditas est imobilis possessio ⁊ sunt hereditas mea in eternum [qz exultatio cordis mei sunt] dum mihi vitam eternaz promittunt. Quia ecclesia in mandatis dei delectatur ⁊ exultat: etsi afflictio corporis: exultatio tamen cordis sunt. Et ego leuis

8 **Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas in eternum: propter retributionem.**

¶ Inclinaui] per humilitatem [cor meum] idest voluntatem ⁊ affectum non tm̃ corpus meum [ad faciendas iustificationes tuas] idest precepta tua non ad cogitandum vel audiendum vel docendum tm̃ [in eternum] idest q̃diu vixero non ad tempus sicut multi. Uel iustificationes dicit opera bona que fiunt respectu mercedis eterne: que etsi eterna non sunt: dilectio tamẽ qua facimus eterna est [propter retributionẽ] vite eterne vt illam merear accipere quam desidero: ⁊ summo affectu desiderare debeo. Samech.

1 **Iniquos odio habui: ⁊ legẽ tuã dilexi.**

Qui supra dixit lumen dei pedib⁹ suis radiare in hac decimaquinta littera agit de odio inimicorum quo legi dei aduersantur: ⁊ quia diligens cautela est habenda in odio inimicorum ⁊ dilectione amicoruz: ideo huic octonario proponitur littera Samech que interpretatur audi vel firmamentum qd concurrit: quia nemo firmatur qui non audit intus spiritualiter auribus cordis quid sequi debeat. Et quasi dicat inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas.

Samech quid interpretatur.

[Iniquos] autem ⁊ exleges [odio habui] inq̃tum iniquos scilicet non naturam sed peccatum: quia quod sunt per naturaz diligo: qd autem sunt per culpaz odio: ⁊ exponit quare: dicẽs [et] idest quia [legem tuam dilexi] vt s'm eam viuerez ⁊ me regularem: per qd indicat non se in eis odisse naturaz qua homines sunt: sed iniquitatem qua legi quã diligit inimici ⁊ contrarij sunt. Qui enim legez diligit legis aduersarios quicũqz sint odit: quia nec amici contra deum sunt audiendi: ⁊ si mala suadent sunt vitandi. Et quia legem dilexi: ideo

⁊ † non habet et

Adiutor ⁊ susceptor meus es tu: † ⁊ in ṽbuz tuũ supersperaui.

¶ Adiutor] ad bona facienda [⁊ susceptor meus] ad mala euitãda. Uel [adiutor] in presenti [⁊ susceptor] in futuro [es tu] qui in te sperantes nunq̃ derelinquis [⁊ in verbum tuum] i. in promissionem tuam de futuris [supersperaui] tanq̃ filius ꝓmissionis semper addẽs spei: quia scio q reddes que promisisti. Quis enim sperauit in te ⁊ confusus est: ⁊ quia in deũ sperãs a perfidoꝝ ꝯsortio separe se debet: recte subiũgit ergo

3 **Declinate a me maligni: ⁊ scrutabor mandata dei mei.**

¶ Declinate] idest recedite [a me maligni] qui me a lege dei retrahere nitimini: ⁊ tũc libere ⁊ sine ĩpedimento [scrutabor mandata dei mei] a quibus scrutandis mali nos auocant: modo persequendo vel litigando: modo nos honorando vt ipsa que legi dei debemus terrenis eorum negocijs iuuandis impendamus. Et nota q ab illo versu primi octonarij. Tu mãdasti: vsqz in finem totius psalmi continue psalmista sermonem dirigit ad deum preterq̃ in versu isto: duz enim ex deuotione deum alloqueret surripuit ei cogitatio de malignis qui eum a mandatis dei retrahere videbantur: quos vt deuotionem in sequentibus cõtinuet: hic alloquẽdo quasi muscas irruentes ab oculis abigit ⁊ fugat. Quibus fugatis ab adiutore suscipi precatur

4 † se

Suscipe me s'm eloquium tuuz ⁊ viuam: ⁊ † nõ confundas me ab expectatione mea.

¶ Suscipe me] filium prodigum ad te reuertentem [s'm eloquium tuum] idest promissum qd est de venia ingemiscẽtis ⁊ ad deum se conuertentis [⁊ viuam] in anima ⁊ hic vita gratie: ⁊ in futuro vita glorie euadendo mortem quam mihi conantur hostes inferre ⁊ [non confundas me] idest confundi permittas [ab expectatione mea] frustrando me a collatione gratie quã a te spero ⁊ expecto. Et quasi responsum sit ei in silentio: si non vis cõfundi ab expectatione tua non intermittas meditari iustificationes meas sentiens iste meditationez quãdoqz languoribus anime impediri dicit

5 **Adiuua me ⁊ saluus ero: ⁊ meditabor in iustificationibus tuis semper.**

¶ Adiuua me] qa per me ⁊ a me nihil possum [⁊ saluus ero] ab omni tentatione tuo adiutorio munitus ⁊ accepta salute [meditabor in iustificationibus tuis] idest in tuis mandatis ⁊ hoc [semper] idest omni tẽpore ne adiutus in aduersis postea negligens sim in secundis. Uel [meditabor in iustificationibus tuis] credẽs te soluz iustificatorẽ ⁊ firmiter tenẽs q nemo iustus est nisi a te: ⁊ hoc semp. i. q̃diu viuã nũq̃ me iustificãs sed semp humiliter petã ꝯsitẽs. Et necesse est mihi: qz

6 † ad nihilũ deduxisti. † iustificatiõib⁹

† Spreuisti omnes discedentes a † iudicijs tuis: quia iniusta cogitatio eorum.

¶ Spreuisti] i. despexisti ⁊ a te abiecisti [omnes discedẽtes a iudicijs tuis] i. preceptis tuis: eas non meditantes: nõ amantes: nec curantes: vel eos qui non cõfitentur peccata. Ideo autem discedũt [quia iniusta] est [cogitatio eorum] i. retorta a rectitudine iustitie versatur circa maluz. Uel iniusta cogi-

tatio est velle peccare ꝛ iudici nolle satisfacere: sufficiētē causam discedendi posuit cogitationem: hac enim acceditur ad deum vel disceditur ab eo a qua omnia bona vel mala procedunt. Et ideo ꝑuaricatus est quia

† de 7 putaui vel pu tatui vel existimaui. † ppterea. † semp.

Preuaricantes † reputaui omnes peccatores terre: † ideo dilexi testimonia tua †.

℄ Preuaricantes] idest legem transgredientes [reputaui omnes peccatores terre] q a iustitijs tuis discedunt: quia vel trāsgrediuntur legem in paradiso datam: ad cuius transgressionem pertinēt paruuli propter originalis vincula peccati: vel legem scriptam in codice: vel naturalem insitam in corde dicentē. Quod tibi non vis fieri / alij ne feceris: quā nullus finitur ignorare: dum id qd facit non vult pati: ꝛ sic omnes peccatores sunt preuaricatores. i. a lege dei variantes seu declinantes [ideo] vt non essem preuaricator ꝛ peccator [dilexi testimonia tua] idest precepta voluntati tue testificantia. Et ne mouear ab illis.

† cla 8 uis a

Confige † timore tuo carnes meas: a iudicijs enim tuis timui.

℄ Confige] idest comprime [timore tuo] casto [carnes meas] idest carnalia desideria: illa scilicet reprimendo ꝛ mortificādo: quia inde prouenire solet preuaricatio [a iudicijs enī tuis timui] quibus grauiter punis delinquentes: ꝛ in hoc seculo ꝛ in futuro sa3 timui timore seruili: quasi diceret: da mihi timorem castū quo comprimant carnalia vitia: ad quē petendum timor seruilis me perduxit quo tua timui iudicia. Timor enī ille quo nō amatur iustitia sed timetur pena / seruilis est: quia carnalis est: ꝛ ideo carnem nō crucifigit: non viuit peccādi voluntas ꝛ sequeretur opus si speraretur impunitas: mallet enim licere ꝛ dolet nō licere qd lex vetat: q2 nō spūalr eiꝰ bono delectatur: sed carnalr malū3 metuit qd minatur. Timore aūt casto peccare timet charitas: etiā si sequatur impunitas. Ayn.

† ne ꝛ † nocentibus.

Feci iudicium ꝛ iustitia3: † non tradas me † calumniantibus me.

Qui supra dixit odio se habere iniquos in hac decimasexta lr̄a petit aduentum christi: quia tempus est superbos destruī: ꝛ quia tunc vigilandū est contra christiane fidei aduersarios: ideo huic octonario preponitur littera Ayn que interpretatur oculus ꝛ intelligit spiritualis quo preuidet quid tenēdū sit: ꝛ qd nō. Vel Ayn interpretatur fons qd cōuenit: q2 videre est fons vel origo iustitie vl̄ pcti. Si. n. vidēs pulchrā mulierē laudasti opꝰ dei: oculus tuus fuit fons iustitie. Si aūt cōcupisti / fons pcti. Si ēt vidēs possessiones pupillo2 inuasores eorū repulisti: oculus tuꝰ fons fuit iustitie. Si aūt inuidisti ꝛ inuasisti / fons peccati. Iste ḡ puidens iudiciū dei bona fretus cōsciētia dicit: cōfixis autē carnalibus cōcupiscētijs que rectū impediūt iudiciū. [Feci iudiciū] interius diligēter qd bonū est discutiēdo: ꝛ in iudicijs discernēdo [ꝛ iustitiā] exterius qd iustū est exequēdo ꝛ opibus adimplendo: ꝛ ideo [non tradas me] i. tradi permittas me deserendo sm animā: ꝛ si sm corpus [calūniātibus me] i. crimina mihi false imponētibus ꝛ ppter iustitiā me persequētibus. q. d. non pmittas me incidere in potestate eo2 sic vt timēdo mala perpeti eis cedam vt mala faciā a quo accepi victoriā cōcupiscētie ne voluptate pertrahatur: ab illo etiā petit robur patientie ne dolore frangatur. Ne inquā tradas me: sed potius

Ayn quid interpretatur.

† excipe. ꝛ † bono † vt

Suscipe seruum tuum in † bonū: † non calūniētur me superbi.

℄ Suscipe] i. sursum cape vt patronus [seruū tuū] quasi diceret pse mihi q seruus tuus sum nō alterius [in bonū] gr̄e ꝛ virtutis. Illi impellūt vt cadā in malū tu excipe i bonū [nō calūnientur me] i. nō me superēt ꝛ capiāt calūniādo [superbi] scz spūs maligni ꝛ hoies iniqui eo2 ministri a quibus humilitas christiana despicitur. Sed ho2um omnium calumnie vincuntur cum diligentissima pietate christus ꝛ eius eloquia attenduntur. Unde iste dicit

Oculi mei defecerunt in salutare tuum: ꝛ in eloquium iustitie tue. 3

℄ Oculi mei] interiores: scilicet intellectuales ꝛ intuitus mentis [defecerunt] a se sitienter ꝛ ardenter intuendo [in salutare tuum] i. in christū eius aduentū prestolando. Isti oculi anime tota mētis intētione in chrīo sunt defixi. In illo enim quē diligimus totis oculis occupamur ne quicq3 aliud videre delectat. Nō potest hoc dicere nisi qui a mūdanis sollicitudinibus ꝛ voluptatibus intētionem omne3 sue mentis euertit [et in eloquium iustitie tue] eloquium iustitie dicit verba euāgelica que chrīs dicturus erat vt nos iustificaret. Iustificant enī opere perficientem ac continent iustitiam ꝛ veritatē. Unde

Fac cum seruo tuo sm misericordia3 tuam: ꝛ iustificationes tuas doce me. 4

℄ Fac cū seruo tuo] nō alterius. i. mecum [sm misericordia3 tuam] ꝛ non sm iustitiam meam vel merita supplendo defectum meum per tuam gratia3. Infinita petit qui sm misericordiam fieri sibi querit. Et subiungit quid fieri velit dicens [ꝛ iustificationes tuas] i. mandata tua. Vel [iustificationes tuas] in lege contētas quibus tu iustos facis nō homo: s3 [doce me] vt possim eas intelligere earūq3 virtutē (sicut sepius optaui) aduertere ꝛ eas ope adimplere. Et ideo doce me: q2

Seruus tuus sum ego: da mihi intellectū vt † sciā testimonia tua. 5 † discā

℄ Seruus tuus sum ego] ꝛ non alterius: q2 nullum aliū deū vel dominum profiteor nisi te: ppter qd teneor mandatum tuum adimplere: quod non possum nisi intelligam ꝛ sciam: ꝛ ideo [da mihi intellectum] instruendo me [vt sciam testimonia tua] idest precepta ꝛ mandata tua: ꝛ sic valeam adimplere ea. Nunq3 est intermittenda ista petitio: nō enī sufficit accepisse intellectum ꝛ dei testimonia didicisse nisi semp accipiat ꝛ quodāmodo semp bibat de fonte lucis eterne. Ad testimonia quippe dei quāto fit qs intelligentior: tanto magis ac magis sitiuntur. Et ideo da intellectum: quia modo

Tempus faciendi † domine: dissipauerunt legem tuam. 6 † dn̄o

℄ Tempus] est hoc [faciēdi] o [dn̄e] ꝛ adiuuādi nō differēdi scz vt des mihi intellectū ꝛ instruas me seruū tuū: quia iniq [dissipauerūt legē tuā] puaricādo alr q3 pceptū foret agētes ꝛ preuaricationis iniquitate eius integritatē nō custodiētes. Cū enī ab iniqs dissipatur lex dei tunc adest tēpus intellectū dandi / docēdi / loquēdi / ꝛ predicandi. Hec possumus referre ad mores quotidianos: nūc enī pp fidei defectū opꝰ esset facto vt viri iusti opponerēt se hostibus eccl'ie in martyrio. Et

Ideo dilexi mandata tua: super aurū ꝛ topacion. 7

℄ Ideo] scilicet quia ego seruus tuus su3: ꝛ tu dominus meus es: ꝛ quia iniqui dissipauerunt legem tuam: ego econtra tanto magis [dilexi mandata tua] vt ex dilectione implerem ea sane ꝛ veraciter intellecta [super aurum ꝛ topacion] idest plus q3 quecūq3 preciosa ꝛ sup omnia mundana: ponit enim rem determinatam pro indeterminata. Cu3 ipsa mandata super aurum ꝛ lapidem preciosum amantur omnis pro ipsis mādatis terrena merces vilis reputatur: nec vlla ex parte comparantur q3cūq3 alia bona hois his bonis qbꝰ ipse hō fit bonꝰ.

Propterea ad omnia mandata tua † dirigebar: omnem viam † iniquam odio habui. 8 † corrigebar. † iniquitatis.

℄ Propterea] i. ppter hoc q ita dilexi [ad oia mādata tua] quibus dilectione cohereba3 [dirigebar] in cogitationibꝰ per-

bis z operibus illa recta intelligere faciendo: z in omnibus fm ea me regulando vt ad dexterã vel ad sinistrã nõ declinarẽ z ex rectis rectus fierẽ. Unde[omnẽ viã iniquã]scz a recta via ad pctã ducentẽ[odio habui]ita vt oia mala euitarẽ. Qui enim amat rectã viaz necessario odit iniquã: qz alr ad oia nõ põt dirigi mãdata: bonũ enĩ sese diligit aspernaturqz 3ria. Phe.

† dñe 1 † ppter hoc.

Mirabilia testimonia tua †: † ideo scrutata est ea anima mea.

In hac decimaseptima lra dicit se os aperuisse z spiritũ attraxisse vt ei⁹ audiatur oratio: z plorasse: qz nõ est lex a iudeis custodita: vnde cõgrue huic octonario pmittit lra Phe que interpretat erravit: qa hic cõdolet his qui errando a via veritatis calũniant quibus pponit quomodo scrutat legẽ z qualẽ intellectũ in ea habeat. Iste ergo dolẽs de errore populi: sed nõ desperãs dicit.[Mirabilia].i.[sunt[testimonia tua].i. mãdata cũ testificatione in lege data que etiã sunt testimonia bonitatis dei. Uel[testimonia tua].i. sacra scriptura que attestatur dei opera z facta. Et sunt mirabilia: qa per ea virtus misericordie iustitie z potẽtie dei: in parcẽdo alijs alios puniendo: z insolita faciẽdo hoibus innotuit[z ideo]diligẽti indagine querẽdo[scrutata est ea anima mea]vt me ad intelligendum: z credendũ illuminarent z in operibus dirigerent: quia

Phe qd interptat.

† ma, z nifesta tio. † intelligere facit paruulos.

† Declaratio sermonum tuoz illuminat z † intellectum dat paruulis.

Declaratio].i. manifestatio[sermonum tuoz].i. mandatorum tuorum vel sacre scripture[illuminat]animam dirigendo vt sciat quid agendum sit z quid omittendũ: ideo sequit[z intellectum]scilz interiorẽ z intelligentiaz[dat paruulis]idest vere humilibus: soli enim paruuli illuminantur. Unde dñs in euãgelio. Confitebor tibi pater domine celi z terre: qa abscondisti hec a sapientibus z prudentibus z reuelasti ea paruulis. Noli ergo presumere de te z de tua que nulla est virtute z intelliges: z cum desiderarem complere mandata

Mat. 11

3 Os meum aperui z attraxi spiritũ: quia mãdata tua desiderabam.

Os meum aperui]petendo/querẽdo/pulsando/cõfitendo. Uel[os meũ]scilicet anime.i. mẽtis introitum z cordis auiditatem[aperui]sicut sitiens in estu aperit os suum hoc est intellectum per conatũ extendi ad discẽdum z capiendũ verbum dei z sitiens[attraxi]z hausi[spiritũ]bonum vnde facerem qd per me non poteram[qa mãdata tua desiderabam]pre omnibus scire z facere. Modũ ipsoz qui ex vehemẽtia desiderij alicui⁹ suspirãt exprimit z cũ multis suspirijs desideriũ mãdatoz implẽdoz ostẽdit: z qz desiderabã mãdata: ergo

† re 4 spice.

† Aspice in me z miserere mei: fm iudicium diligentium nomen tuum.

Aspice in me]radios gratie ad me dirigẽdo: z vide conatũ meũ dãdo gratiã quã peto. Unde qa aliquãdo aspicit iratus vt perdat: addit[z miserere mei]auxiliũ misericordie mihi impẽdendo: z hoc[fm iudicium diligentium nomen tuum]idest fm iudiciũ qd fecisti in eos qui te diligunt: qz vt te diligerẽt tu prius eos ex misericordia dilexisti: vel iudicium dei est vt diligentibus det auxiliũ misericordie ne sui decipi valeant vel deficere: quasi diceret: ita fac mihi sicut soles facere eis qui diligunt te. Et

5 Gressus meos dirige fm eloquium tuum: z non dominetur mei omnis † iniustitia.

† iniquitas.

Gressus meos].i. motus anime z affectus vel opera mea: quibus velut gressibus pgredior in vita[dirige]nõ fm corporeas meas volũtates: sed[fm eloquiũ tuũ].i. fm tua precepta z iussa ne seducant per vitia. Unde subdit[et]sic[non dominet mei].i. nõ preualeat mihi dominãdo: iz pulset tẽtãdo[omnis iniustitia].i. qdcũqz peccatuz: z dicit omnis: qa in alijs legẽ seruasse nõ sufficit si in vno offendit: orat hic vt precepta que deus imposuit iubẽdo iplere faciat adiuuãdo. Et

Redime me a calũnijs hominum: vt custodiam mandata tua. 6.

Redime me a calũnijs].i. falsis criminationibus z criminum impositionibus[hominũ]scilz impugnantiũ me: z controuersijs vias meas impedientiũ: hoc est: dato spiritu tuo sancto tu age z fac ne criminationes eoz falsas pertimescam neque calũnie eoz terrorib⁹ vincãt: z a tuis mãdatis ad sua mala traducãt: ita vt data mihi patiẽtia etiã inter ipsas calũnias[custodiã]quietius z deuotius[mãdata tua]viuẽdo fm ea: qui enim opprimit calũnijs nõ facile seruat mandata. Et

Faciem tuam illumina super seruum tuũ: z † doce me iustificationes tuas. 7 † docẽdo.

Faciẽ tuã]vel gratie vel spũalis in scripturis intelligentie[illumina sup seruum tuũ].i. presentiaz gratie tue manifesta subueniẽdo z opitulãdo: vel fac me clare cognoscere scripture sacre veritatẽ per quã tanq̃ per faciẽ z speculũ cognosceris[et]sic illuminãdo[doce me iustificationes tuas]in lege z scriptura cõtentas vt faciã eas: scilicet precepta quib⁹ iustificas. Nõ enim sufficit scire si non dei z facere. Ex operibus enim pbat q̃uum qs in scriptura sacra pfecerit: ita fac sicut deprecatus sum z debeo: quia

Exitus aquarum † deduxerunt oculi mei: qz non custodierunt legem tuam. 8 † dedecerunt.

Exitus aquarũ].i. effusiones lachrymaz pro recordatione peccatoz[deduxerũt oculi mei]copiose lachrymãdo[quia nõ custodierũt legẽ tuã]idem ipsi oculi mei per quos tanq̃ p fenestras mors intrauit. Uel[qz nõ custodierũt legẽ tuaz]ipsi calũniãtes z vtraqz de causa plorandũ est: z pro peccatis proprijs: z pro alienis. Ideo autem ita flet nec tedio vincit: nec labore lassatur: qz sic flendo impetratur gratia dei delẽs iniquitatem z adiuuans voluntatem. Sade.

Iustus es dñe: z rectum iudiciũ tuũ. 1

Uicta carne clauisqz confixa z peccatis per lachrymas deletis: in hac decimaoctaua lra iudicia dei laudat z eloqa ignota venerat: petẽs intellectũ vnde viuat z se consolet. Unde huic octonario pmittit littera Sade que interpretat cõsolatio. Ubi pcedit pura cõfessio, ibi sequit salubris cõsolatio: qa ergo supra iniustitiã suã deflendo accusabat z tristis de errore calũniantiũ lachrymas fundebat: hic se cõsolat per iustitiam dei quã ɔfitet z laudat: quasi diceret: ideo sic ploro peccata: qa scio q[Iustus es]in teipso o[dñe]tu qui punis peccata[z rectũ]est[iudiciũ tuũ]quo alios fm iustitiã tuam iudicãs: hec itaqz iustitia dei rectũqz iudiciũ omni est metuẽda peccãti: hac enim dãnantur diuinitus quicũqz dãnantur: nec omnino est qui de sua dãnatione contra deũ iustum conqueri possit. O peccator attẽde istum versiculum z desine facere malum: quia iustum est dei iusti iudicium: reddit enim vnicuiqz iuxta suum meritum z demeritũ. Et vere iustus: quia

Sade qd interptat.

Mandasti iustitiam testimonia tua: z veritatem tuam † nimis. 2 † valde.

Mandasti]idest precepisti.i. tu qui sic iustus es z alios iuste iudicas[iustitiã].i. mãdata tua iusta scz[testimonia tua]quia probant te iustum[z veritatem tuam]quia probant te verum[nimis]idest valde custodiri pcepta diuina: propter diuersas sigñones diuersis noib⁹ nũcupant. Iusta dicit eo q iuste viuere nos docẽt. Testimonia appellant: qz dei voluntati ac bona bonis, mala malis attestãt. Ueritas nũcupant: qz

veritaté côtinent ⁊ vera sunt que dicunt ⁊ qꝛ mandasti:ideo

† tabefecit me. † verborũ tuorũ.

3 † **Tabescere me fecit zelus meus:quia obliti sunt † verba tua inimici mei.**

¶ Tabescere] .i. pene merore deficere [me fecit zelus meꝰ] .i. charitas ⁊ feruẽs amor circa legẽ quo feruebã vt custodiret lex tua ab alijs [qꝛ inimici mei] qui me odiunt ꝓpter legem tuã quã teneo [obliti sunt] .i. sic agũt ac si obliti essent [verba tua] ⁊ ꝑcepta:facientes cõtra ea ac si nihil reputarent illa. Iste nõ ingratus gratie dei per quã fuerat ex inimico recõciliatus deo etiã suos inimicos diligebat ⁊ eos deo zelabat tabescẽs ⁊ dolens pro eis. Ideo autem sic zelo:quia

† valde.

4 **Ignitum eloquium tuum † vehemẽter: ⁊ seruus tuus dilexit illud.**

¶ Ignitum] est spiritu sancto [vehemẽter .i. valde [eloquium tuũ] a te in lege datũ .i. verba sacri eloquij tuiꝗ purgat corda vt fornax aurũ accẽdit:⁊ inflãmat ad dilectionem:illuminat ad cognitionẽ:hũc ignẽ venit dñs mittere in terrã [⁊ ideo seruus tuus] scꝫ ego ⁊ quicũqꝫ tibi obediẽs [dilexit illud] zelando pro ipso. Qui enim eloquia dei diligit:id in opere cuꝫ feruore perficit:⁊ oblitos ad hoc adducere flagrat qꝺ ipse ardenter amat. Et cum hoc ita sit et si

† iunior ego sum.

5 † **Adolescentulus sum ego ⁊ contemptus:iustificationes tuas non sum oblitus.**

¶ Adolescẽtulus] ⁊ iunior [sũ ego] .i. reputatus insipiẽs ⁊ sine sciẽtia ad modũ adolescẽtis [⁊ contẽptus] .i. despectus ab inimicis:tñ [iustificationes tuas] .i. mãdata tua [nõ sum oblitus] vt illi maiores:scꝫ inimici mei:sed frequẽter habeo i corde ad meditãdũ:in ore ad docẽdũ:in manu ad faciẽdũ. Ubi nota. Qꝛ̃qꝫ hec dauid ex ꝑsona sua dicat qui adolescẽtior ceteris fratribus quasi cõtẽptus ad oues pascendas directus deinde regno electus est:tamẽ hec ad populũ christianũ referẽda sunt ꝗ prius ꝯtẽptus recolẽs iustificationes dei:⁊ accipiẽs patris primogenita prior effectꝰ est. Et merito nõ sũ oblitus:qꝛ

6 **Iustitia tua iustitia in eternum: ⁊ lex tua veritas.**

¶ Iustitia tua] o deus qua iuste reddis vnicuiqꝫ iusta opera sua est [iustitia in eternũ] duratura:qꝛ eterna bona bonis:⁊ eterna supplicia malis ꝓmittit:⁊ a nullo vnꝗ̃ calũniari poterit. Uel iustitia dei est eterna:qꝛ ꝗsquis eam sequit̃ in eternũ gaudebit:sed iustitia hominis .i. hoie instituta est tẽporalis:⁊ quãdoqꝫ patit̃ calũniã [⁊ lex tua] est [veritas] in se ⁊ vera ꝓ dicta:qꝛ nullã ꝯtinet falsitatem. Uel [Lex tua] noua est [veritas] ⁊ res nõ vmbra ⁊ figura vt lex vetus. Et ꝓ hac lege tua

† necessitas.

7 **Tribulatio ⁊ † angustia inuenerunt me:mandata tua meditatio mea est.**

¶ Tribulatio] exterior [⁊ angustia] interior que imitant̃ iustis tanꝗ̃ munera ad põdera pctõꝝ deponẽda ⁊ merita augmẽtanda [inuenerũt me] expectãtẽ ⁊ paratũ .i. venerũt sup me:⁊ ꝗ̃tũcũqꝫ seuiãt:tñ his nõ obstãtibus [mãdata tua] non vindicte [meditatio mea est] qꝺ est remediũ ꝯtra tribulationes. quasi diceret:nulla tribulatio a lege tua diuellere me poterit. Seuiãt ꝗ̃ inimici ⁊ ꝑsequant̃:dũ tñ mãdata dei non relinquant̃:⁊ ex ipsis mãdatis etiã qui seuiunt diligãtur. Quia

† iustitia.

8 † **Equitas testimonia tua in eternum:intellectuꝫ da mihi ⁊ viuam.**

¶ Equitas] ⁊ iustitia in se ⁊ etiã eqtatis indicatiua sunt [testimonia tua] scꝫ ꝑcepta legis cũ testificatione tua data vł ipsa scripturarũ verba [in eternũ] ⁊ omni tẽpore:qꝛ nunꝗ̃ in aliquo iniqua vel falsa reperiunt̃:⁊ ideo in tribulationibꝰ ⁊ necessitate [intellectũ da mihi] ad ea cognoscẽda ⁊ opere implenda:⁊ vt sciã ꝗ̃ nihil est qꝺ persequẽtes tollũt [⁊ viuam] vita grãe in presenti ⁊ glorie in futuro. Perfecta quidem virtus est intellectus:si quis qꝺ sensu capit, factis exequitur. Coph.

Clamaui in toto corde exaudi me dñe: iustificationes tuas † requiram. 1

† ex grã.

In hac decimanona lrã ꝓmittit se iustificationes dei exquirere. Et qꝛ quanto magis vult bonis:insistere tãto magis diabolus conat̃ seducere:⁊ in malis ne respiret cõcludere:opus est ad deũ clamare:ideo post errorẽ accepta supius ꝯsolatione iste cõclusus aspertius clamat hic studiosius. Unde huic octonario ꝓmittit̃ lrã Coph que interpretat̃ cõclusio vel aspice qꝺ idẽ est in sensu:qꝛ cõclusus debet circũspicere ⁊ causam periculi nõ dissimulare. Cõclusio ꝟo est in angustijs mẽtis ꝯtra quã adhibẽda est medicina orõnis. Clama ergo ad medicuꝫ qui verbo nõ ferro sanare cõsueuit. Unde ⁊ iste ait. [Clamaui] ad te ꝑces fundẽdo [in toto corde] attẽde quo ad intellectũ:deuote quo ad effectũ:nõ aliũde cogitãdo:nõ aliud querẽdo. Clamor cordis etiã silente voce a deo audit̃:⁊ ille clamor est magna intẽtio cogitationis:ille enim clamor fit sublimitate cogitationũ cõtẽptuqꝫ virtutuꝫ:⁊ ideo [exaudi me] o [dñe] ad hoc .i. vt [iustificationes tuas reqrã] vtiqꝫ faciẽdas nõ tñ sciẽdas:qꝛ nõ est satis ad deũ clamare:sꝫ ⁊ iustitias ac mãdata eius oportet exquirere ⁊ tenere. Et quasi repetit

Coph quid interpretatur.

Clamaui † ad te saluum me fac: † vt custodiam † mandata tua. 2

† non habet ad † et † testimonia

¶ Clamaui ad te] orãdo deuote:qꝛ enim vndiqꝫ sunt hostes vocãdus est qui sit auxilio [et] tu [saluũ me fac] .i. in anima a peccato ⁊ omni ꝑiculo [vt] melius [custodiã mãdata tua] ea ope adimplẽdo. Ac si diceret da vires vt possim implere qꝺ iubes vt nõ negẽ ꝑ infirmitatẽ. Ubi enĩ est salus ⁊ vigor sic efficit vt faciẽda fiãt ⁊ vsqꝫ ad mortẽ:si opus est certet̃ ꝓ veritate vbi nõ est ista salus ⁊ virtus, succumbit infirmitas.

Preueni in † maturitate ⁊ clamaui: † quia in verba tua supersperaui. 3

† tempesta nocte † in verbis tuis speraui.

¶ Preueni in maturitate] hic subaudit̃ in .i. in immaturitate. Per imaturitatẽ intelligit̃ nox intẽpesta .i. importuna actionibus. Tẽpestiuũ enim dicit̃ oportunũ [⁊ clamaui] orando ad te dñe:hoc est in tẽpore nocturno ⁊ imaturo magno orandi affectu quasi quodã clamore mẽtis preueni horam humanis actionibus oportunã:qꝛ [in verba tua] quibus preueniẽtibus ⁊ vigilantibus promittis bona eterna [supsperaui] .i. valde ⁊ sup merita speraui sꝑ crescẽs in spe ẽt i aduersis. Et

Peruenerunt oculi mei ad † te diluculo: vt meditarer eloquia tua. 4

† matutinũ.

¶ Peruenerunt] luce [oculi mei] interiores [ad te] directi in [diluculo] .i. mane ⁊ tẽpestiue ante diem a simili strenui operarij qui ante lucem surgit ad bñ operãdũ [vt meditarer eloquia tua] suauia .i. legẽ eloqa tua cõtinẽtẽ. Nõ eniꝫ lux soporatũ repperit:sed strẽnue vigilantẽ ⁊ circa diuina eloqa oculorũ spũaliũ intẽtione meditantẽ. Pudor est enĩ si radiꝰ solis in strato ociosũ te inueniat. Et qꝛ ita studiose ad te vigilo:iõ

Uocem meam † audi ꝛ̃m misericordiã tuam † domine: ⁊ ꝛ̃m iudicium tuum viuifica me. 5

† exaudi dñe. † non hꝫ

¶ Uocem meã] qua clamo ad te [audi] auferẽdo penã peccati:⁊ hoc [ꝛ̃m misericordiã tuã] o [dñe] de qua cõfido non ꝛ̃m merita mea que nõ habeo:[⁊ ꝛ̃m iudiciuꝫ tuũ] quo supplicibus parcis ⁊ se dãnantes absoluis [viuifica me] per gratiam tuã ne moriar ꝑ culpã:sed viuã per grãm. Cõgruus ordo ꝗ premittit̃ mĩa ⁊ seqtur iudiciũ:prius eniꝫ deus ꝛ̃m misericordiam aufert a peccatoribus penã:eisqꝫ postea iustis ꝛ̃m iudicium dat vitam. Et necesse est vt viuifices:quia

Appropinquauerunt persequentes me † iniquitati:a lege autem tua longe facti sunt. 6

† iniquitate.

¶ Appropinquauerũt] .i. approximãdo se cõiunxerunt [ꝑsequentes

quentes me] iniuste verbis τ factis[iniquitati]τ sceleri.i.me persequēdo[a lege aūt tua]que pcipit diligi pximū: τ pbibet psecutionē inocentū τ omne peccatū[longe facti sunt]ex hoc ipso. Quo magis iniqtati appropiāt eo magis a iustitia elongātur: q enim appropinquat vni extremo, elōgat se ab opposito: hoc ideo dicit vt causa sua melior q̄ illorū eē videat. Illi appropinquauerunt: sed mihi non nocuerunt: quia

7 **Prope es tu domine: τ omnes vie tue veritas.**

Prope es tu]o[dn̄e]mihi qui in lege tua maneo ad me saluandū τ eos repellēdū[τ oēs vie tue]sunt[veritas]τ iustitia: quasi diceret: dūmodo mihi assistas siue dimittas in tribulatione siue liberes totū iuste facis qui nullū imeritū dānas: sz multos imeritos saluas. Unde et in tribulationib⁹ q eas nō imerito patiunt tribuere veritatē deo sanctorū est vsitata cōfessio: quicqd enim patiunt, totū merito se pati fatētur. Et

8 † **Initio cognoui de testimonijs tuis: quia in eternum fundasti ea.**

Initio]idest ab initio vel a pncipio: scz quo pmo itelligere cepi ea[cognoui de testimonijs tuis].i. verbis legis qb⁹ testatus es τ pmisisti daturū te eē regnū tuis filijs sempiternum [q2 in eternū fundasti ea]māsura: q2 id qd per ea pmisisti est eternū. Nā per seipsa testimonia nō erunt necessaria qn̄ res ipsa videbit pp quā credēdā testimonia regrunt. Uel testimonia dicit pcepta que dicunt in eternū fundata: q2 pro eis neglectis vel suatis pena vel merces reddit eterna. Res.

Vide humilitatē meam τ eripe me: qa legem tuam non sum oblitus.

Qui supra se dixit clamasse in hac vicesima littera petit viuificari: q2 precepta dei summo studio que sunt: τ qa nemo iustificat nisi p humilitatē que est caput oium virtutū: ideo huic octonario premittit littera, Res, que iterpretatur caput vel pmatus. ¶ Moraliter caput est humilitas: sed inflatus nō tenet hoc caput. ¶ Mystice caput nostrū christus est, sine quo viuēdi vsus haberi nō pōt: τ ideo seruari debet. Primatus etiā est dn̄s chr̄s qui ablatus maiori datus est minori Jacob.i. populo christiano: dixerat ille prope es tu dn̄e. ergo[Uide]oculo misericordie[humilitatē meā].i. placeat tibi humilitas mea que est in operib⁹ τ tentationib⁹ que omni christiano necīa est[τ eripe me]a diabolo mūdo τ carnis tentamēto[q2 legē tuā]que dicit: qui se humiliat exaltabitur [nō sum oblitus]sed memoriter tenui. Uel[vide humilitatem].i. afflictionē quā in noīe tuo patior[τ eripe me]ab iniquis[q2 legē tuā nō sum oblitus]q2 nos nō feriēdo: sed patiendo pugnare iussisti. Minus dicit scilicet[nō sum oblit⁹] τ plus intelligit: scz q valde meminit. Et

2 **Judica iudicium meum τ redime me: propter eloquium tuum viuifica me.**

Judica iudiciū meū].i. discernere cām meā quā habeo cōtra diabolū τ hoies iniquos trahētes me frequēter ad malū [τ redime me].i. tanq̄ precio redemptū libera me a piculis τ malis[ppter eloquiū tuū]scz humilitatis obseruantiā. Uel [ppter eloquiū tuū]scz legis tue que pmittit vitā τ dirigit ad eā[viuifica me]modo vita gratie: τ tandem vita glorie: verecunde hoc dicit vt qui de meritis diffidit propter verbum dei speret clemētiam: me viuifica. Sed

3 **Longe † a peccatorib⁹ salus: quia iustificationes tuas non exquisierunt.**

Lōge]scz est[a peccatorib⁹]τ impijs supbis[salus]a qua longe se fecerūt[q2 iustificationes tuas].i. legē τ mādata tua que iustificāt[nō exquisierūt]scz vt facerēt τ sm ea viuerēt. Uel[iustificationes tuas nō exquisierunt]sed de sua iustitia presumpserūt. Sed nō est longe a me salus: q2 iustificatiōes tuas exqsiui. In h oēs deuotos animat, τ psidos terret. Iste ergo a deo se accepisse videns hoc beneficiū: vt custodiret iustificationes eius subiungit. Uel etsi longe sit a peccatoribus salus: tamen nemo desperet: quia

† **Misericordie tue multe domine: sm iudicium tuum viuifica me.**

4 † miserationes

Misericordie tue]qb⁹ benefacis sine meritis τ parcis peccatorib⁹ penitētib⁹[multe]sunt o[dn̄e]qui nos de tot τ tantis eruis periculis: q2 multiplr miseris misereris: τ iō confidēter peto[sm iudiciū tuū]quo hūiles exaltas vel quo nunc discernis pios ab impijs[viuifica me]p augmētū gratie tue. Et bene post misericordiā subdit de iudicio: quia non est misericordia sine iudicio. Ideo autem viuifica me: quia

Multi † qui persequuntur me τ † tribulant me: a testimonijs tuis non declinaui.

5 † psequētes † tribulantes.

Multi]scz sunt[qui psequunt me]mortifera suadendo[τ tribulant me]flagella iferēdo: scz demones τ mali hoies tyrāni heretici τ falsi fratres: τ tn̄ ppter h[a testimonijs tuis] idest pceptis te testificātib⁹ seu per te in lege testificatis[non declinaui]fultus robore tui auxilij. vbi Ambrosius. Non est magnū si tu a dei testimonijs nō declines cū te nullus affligit: nullus psequit. Sed nō vnus psecutor est. Multos ministros hz: sed nō te terreat: per multas eniz tribulationes opz nos introire in regnū dei. Tibi proficit q multi psecutores sunt vt iter multas psecutiones facilius iuenias quo coroneris. Sed qd peius est nō hi solum psecutores sunt qui videntur: sed et qui nō vidētur: τ multo plures psecutores: diabolus eniz multos ministros suos dirigit qui nō foris tm̄: sed et intus faciant psecutiones in animis singulorū psequit auaritia: persequit ambitio: psequit luxuria. Est eniz malus spūs fornicationis: est malus spūs auaritie: malus spūs supbie: verum vt multe psecutiones ita martyria multa. Quotidie testis es Christi. Tentatus es spiritu fornicationis: sed veritas christi futurū iudiciū: temerandā mētis τ corporis castimoniam nō putasti martyres christi. Tentatus es spiritu auaritie vt possessionē minoris inuaderes: τ tn̄ cōtemplatione celestium preceptorū opem magis ferendā q̄ iferendā iniuriam iudicasti: testis es christi. Tentatus es spū supbie: sed vidēs inopem atqz egenū pia mēte cōpassus es humilitatē magis q̄ arrogantiā dilexisti: testis es chri. Quis enim locupletior testis est q̄ qui cōfitet dn̄m Jesum in carne venisse cū euangelij pcepta custodit: Naz qui audit τ nō facit, negat chr̄m: τ si verbo fatet, opibus negat. Ille g testis est q a stipulantib⁹ factis dn̄i Jesu pcepta testatur. Quāti ergo in occultis quotidie martyres christi sunt τ Jesum dn̄m cōfitētur: ergo in psecutionib⁹ interiorib⁹ esto fidelis τ fortis vt in forēsib⁹ persecutionib⁹ approberis. Et in intimis psecutionib⁹ sunt reges τ presides terribiles iudices τ ptātes. Si culpa regnat: quot peccata: quot vitia: tot reges. Et ante hos adducimur: τ ante hos stamus: habēt etiā isti reges tribunal in mentibus plurimorū. Sed si quis christū fateatur statim regē illū facit esse captiuū deijcit de solio sue mētis. Quō enim poterit diaboli tribunal manere in eo cui christi tribunal assurgit: Si declinas psequētē: chr̄m abijcis. Ubi illum viderit diabolus, ibi tentationū machinas admonet vt illū si possit excludat. Ergo qui psecutorē refugit reijcit etiā defensorē. Sed cū audis multi psequētes τ tribulātes me noli timere q potes dicere. Si deus pro nobis quis cōtra nos. Uerum hoc dicit qui a testimonijs domini nullo vitiorū declinat amfractu. Hec Ambrosius. Ego inquā non declinaui.

Ambro.

Act.14.

† **Uidi † preuaricantes τ tabescebam: q2 eloquia tua non custodierunt.**

6 † vidi nō obseruantes pactum † insensatos.

¶ Uidi [aūt] preuaricātes [i. impios legē tuā trāsgrediētes: et a testimonijs tuis declinātes: cedentes psecutorib⁹ et tribulationes nō ferētes: pro qbus amissis socijs dolēt sancti. vnde subdit hic] et tabescebā [i. zelo dei et charitatis accēsus dolebam et merebā. deinde exponit in quo sunt preuaricātes dicens] q2 eloquia tua [i. pcepta tam dulcia tam vtilia] nō custodierunt [sed in tribulatione negauerunt. Cōmendans autem se et differens ab eis subiungit. Et ideo

7 Uide quoniam mandata tua dilexi domine: in misericordia tua viuifica me.

¶ Uide [hoc scz] qm mādata tua dilexi [nō tm̄ in me seruando: sed etiā in me et in alijs zelando: qd plus est q̄ seruare: qa hoc est charitatis, illud necessitatis. In dilectione qdē fruct⁹ est oium passionū et actionū. q.d. placeat tibi et remuneret a te dilectio mea. Uñ peto o] dñe in mīa tua [nō in meis meritis et iustitia] viuifica me [vita gratie: tua enim mīa et gratia sola viuificat nos et saluat. Et vere viuificabis me: q2 hoc dixisti in scripturis veris qui semper vera dicis. Nam

8 Principium verborum tuorum veritas: in eternum omnia iudicia iustitie tue.

¶ Principiū verbo⁊ tuo⁊ [est] veritas [i. a veritate verba tua pcedunt: et iō veratia sunt vt ipleant qd pmittūt quibus pnunciat vita iusto, pena impio. Unde sequit] in eternū [scz sunt et durabūt quātū ad effectū] oia iudicia iustitie tue [qb⁹ reddis pmia tibi obediētib⁹ et penas inobediētib⁹: et hec iudicia nunq̄ mutabunt: q2 sniam de bonis vel malis latam: nec tēpus nec vlla res subuertet: sed iudicia dei de oib⁹. s. premia iusto⁊ et pene ipso⁊ in eternū manebunt. Syn.

1 Principes persecuti sunt me gratis: et a verbis tuis formidauit cor meum.

Qui supra humilitatē deo obtulit i hac vicesimaprima littera gratias sibi dicit psecutiones: qbus tanq̄ emplastris vulnera peccato⁊ curant. Unde di da nobis auxiliū de tribulatione. Iō huic octonario pmittit littera Syn, que interpretat sup vulnus quasi emplastrū: dicit enim q̄ tribulatio curat peccato⁊ vulnera et dat salutē. Uulnus ergo est peccatum: emplastrū est tribulatio. Uel vulnus est tribulatio: sup vulnus est cōsolatio eloquio⁊ dei. Ad hāc q̄ diuine grē medicinā iste exultās vero samaritano vulnera sua curāda detegit. q.d. viuifica me et necesse est: q2 [principes] huius mundi scz demones rectores tenebra⁊ harū: vel mali hoies potentes: scz tyranni heretici: et falsi fratres [psecuti sunt me] et hoc [gratis] i. sine cā et meis meritis vel frustra: q2 nō habuerūt intētū: et lz psequerētur: tn̄ [a verbis tuis] qb⁹ cōminaris trāsgressoribus legis tue penas et qbus ais. Qui me negauerit coram hoib⁹: negabo et ego eū coram patre meo q est in celis. et iterū. Nolite timere eos q occidunt corpus: sed eū timete q pōt et corpus et animā occidere in gehēnā magis q̄ a minantibus verbis psecuto⁊ [formidauit] et timuit [cor meū] idest ego in hac persecutione: quia timor tuus excludit timorē eorum et sic vinco. Et ideo

Syn qd interpretat.

Luc. 12.

Mat. 10

2 † Letabor ego super eloquia tua: sicut qui inuenit spolia multa.

† exultabo.

¶ Letabor ego [quasi victor] sup eloquia tua [meditādo ipsa: q2 vtilia et salubria. Quisquis enim in verbis dei ne in certamine vincat formidat: sup eadē victor exultat: bona ergo trepidatio verbi dei q̄ exultationē generat: q2 eloquia dei vulnera curant: letabor dico] sicut [ille] qui [post bellum inuenit] spolia multa [que possidere possit sine calūnia: imo valde amplius: q2 ois thesaurus in cōparatōe illo⁊ arena ē exigua

3 † Iniquitatem odio habui et abominatus sum: legem autem tuam dilexi.

† iniustitiam.

¶ Iniquitatē [nō hoiem] odio habui et abominatus sum [proteus exhorrescēs et longe a me faciēs] legē aūt tuam [etsi aliqñ corripit: tamē] dilexi [in affectu mentis tanq̄ quid vtile et honorabile prohibēs iniquitatem et ex dilectione non ex timore impleui. Amor quippe bonorum odio malorum probat. Timore ergo casto non perit amor: et illa formido non facit odium verborum dei: sed integram charitatē vt deus ametur cuius verba timentur. Et

Bonorum amor malorū odio pbatur.

4 Septies in die † laudem dixi tibi: super iudicia iustitie tue.

† laudaui te.

¶ Septies in die [i. in hac vita que septē dieb⁹ agit. Numerus qppe ille vniuersitatē indicat: q2 septē dieb⁹ vniuersa tēpora voluunt: sic et illud. Septies in die cadit iustus scilz tribulationib⁹ et modis oibus humiliatus: et resurgit. i. nō perit: sed pficit. Uel [septies] i. septē vicibus scz in septē horis canonicis [in die] scz naturali [laudē dixi tibi] i. laudaui te [sup iudicia] i. flagella [iustitie tue] idest qbus corrigis et iustificas filios quos recipis. Uel [super iudicia iustitie tue] cōsiderando oia opera tua iusta que sunt executiones tue iustitie. Et merito legem tuam dilexi. Quia

prou. 24

5 Pax multa diligentibus legem tuam: et non est † illis scandalum.

† eis

¶ Pax multa [est: et si nō semp tpis saltē pectoris et tādē eternitatis [diligētib⁹ legē tuam] qua flagellas oēm filiū quē recipis: q2 charitas pellit oēs pturbationes et tribulationes. Etenim q deū pfecte diligit trāquillus apud se manet: et si est pugna foris nō intus [et nō est illis scandalum] nec calcitrāt contra stimulum: q2 nō sunt pusilli quo⁊ est scandalo exagitari. Uel [pax multa diligentib⁹ legē tuam] i. sacrā scripturā: q2 in ea inueniunt remediū contra omnē desolationē [et nō est illis scandalum] hoc enim nō patiētur finaliter ita vt offendāt et in penam incidant: dilexi inquā legem et

6 Expectabam salutare tuum domine: et mandata tua dilexi.

¶ Expectabā [scz in spe] salutare tuū [o] dñe [i. effectū salutarem. s. in tribulatione mea multiplicē cōsolationē] et [iō] mandata tua dilexi [p que habeo salutare et cōsolationē. Uel [expectabā salutare tuū] o [dñe] i. s. xp̄m qui est salutare. Antiqui iusti pmum aduētum expectauerūt: nos scdm pro quo et illi et nos mādata diligimus: dilexerūt antiq mādata et xp̄s eos liberauit: diligamus et nos mādata: vt cū apparuerit xp̄s vita nostra: tunc et nos appareamus cū illo in gloria. Et

7 Custodiuit anima mea testimonia tua: et dilexit ea † vehementer.

† valde

¶ Custodiuit aia mea [i. volūtas mea] testimonia tua [et mādata diligēter ea in opere perficiendo et exercendo: sed quia hoc nō sufficit sine charitate addit [et dilexit ea vehemēter] idest valde intense quod plus est q̄ tm̄ custodire. Qui enim diligit ipse veraciter libenterq3 custodit. Et hoc non meritis suis: sed deo attribuit dicens. Ideo

8 † Seruaui mandata tua et testimonia tua: q2 oēs vie mee in conspectu tuo.

† custodiui dñe

¶ Seruaui [diligēter ope iplēdo] mādata tua [noua] et testimonia tua [vetera] q2 oēs vie mee [i. cogitationes ac dicta et facta mea qb⁹ velut qbusdā vijs pgredior et pficio in cōuersatiōe vite mee: sūt] in cōspectu tuo [i. i pñtia tua et tibi placēt q.d. p hec potui custodire: q2 de⁹ dignat⁹ est itēdere q illuminat: et errores fugat: q̄ si faciē auertisset fuisset turbat⁹ nec ea custodissem. Ad hoc ergo sunt in conspectu domini vie iustorum vt dirigat gressus eo⁊: quia nulla via bona est nisi quā deus illuminat.

Thau.

¶ Appropinquet

†oro 1 †sm

Appropinquet † deprecatio mea in cōspectu tuo domine: † iuxta eloquium tuum da mihi intellectum.

Quia supra gratas sibi fore tribulatiões dicebat:in hac vltima lr̃a cḃio pximare desiderat:precās vt veniat ⁊ ouē pditam reuocet. Et q2 cḃis veniēs ɔsumationē eterne btitudinis ɔtulit:⁊ ab errore ad patriā reduxit:ió huic octonario pmittitur lr̃a/ Thau/ q̄ īterpretaꝫ errauit vel ɔsumauit: q2 hic dicē se hēe cōsumationē ad vitā eternā. Jā olim se errauisse dicit nō mō:nunc aūt dicit se reportādū ad patriā a pio pastore. Nō est eniꝫ vitijs:sed pfect⁹ renūtiasse errori. Est ēt in h cōsumatio .i. discipline pfectio:q2 plus est a vitio se reuocasse q̄ ppe vitia ipsa nesciisse. Jmbutos eniꝫ vitijs alios exuere atq3 emēdare nō solū pfecte virtutis:s3 celestis est grē. Et q̄si dicat ga sic ⁊ sic egi[Appropinquet]tibi[deprecatio mea]que est de exhibēdis bonis facta[in ɔspectu tuo]o[dn̄e]vt eaꝫ a te nō repellas:s3 benigne audias:⁊ q̄ sit illa deprecatio subditur[iuxta eloquiū tuū]s3 legis tue[da mihi itellm̄]vt sapiā id qd̄ edificationis est. Juxta eloquiū dei petit vt sapiat ne p humanā prudētiā euanescat. Uel[iuxta eloquiū tuū da mihi itellectū]i. sm̄ altitudinē eloquij tui que trāscēdit facultatem humani igenij eleua itellm̄ meū ad ipm̄ intelligēdum.

Thau qd̄ īterpretaꝫ.

†orie 2 Jntret postulatio mea in conspectu tuo: † sm̄ eloquium tuum eripe me.

Jntret]ēt ad te[postulatio mea]que est de remouēdis malis facta[in ɔspectu tuo]vt eā gratāter suscipias:⁊ clementer exaudias. Gradatim ascēdit: q2 plus est itrare q̄ appropinquare:⁊ subdit postulationē dicēs[sm̄ eloquiū tuū]i. pmissum[eripe me]ab hostib⁹ visibilibus ⁊ inuisibilib⁹:graue est eniꝫ tādiu luctari cū eis. Uel[sm̄ eloquiū tuū]i. sm̄ altitudinem eloquij tui[eripe me]a labe cōcupiscentie:⁊ a meditatione terrenorum ad que meditanda ⁊ cogitanda natura est prona:da inquā intellectum:quia tunc

3 Eructabunt labia mea hymnum: cum docueris me iustificationes tuas.

Eructabūt labia mea]q̄si de pleno .i. ex cordis abundātia cū magna plenitudine ex pnuntiabūt ⁊ dicēt[hymnū]i. laudē dei[cū docueris me iustificatōes tuas]i. mādata ⁊ eloqa tua p que iustificas:vt nō solū memoria retinēdo:sed etiā faciēdo custodiā:aliter enim nō eructabūt nisi tu doceas. Sic enim qui gloriatur nō in seipso:sed in domino gloriaꝫ hymnumq3 eructat:sed iam quia didicit:⁊ doctorē3 suum deum laudauit. Deinde vult docere. vnde subdit.

4 † Pronuntiabit lingua mea † eloquium tuum: q2 omnia mandata tua † equitas.

†pnuntiauit. †eloqa tua. †iudicia

Pronūtiabit]ēt[lingua mea]i. pcul ⁊ ppe nūtiabit laudādo ⁊ alijs pdicādo vt sim minister verbi[eloquiū tuū]i. legis tue. vn̄ est falus nō ociosum verbū vn̄ reddēda est rō: ⁊ decet ac iustū est id pnūtiari:q2 eqtate fulget: vn̄ subdit[q2 oia mādata tua]sunt[eqtas]i. eqtate plena:talia aūt mādata sunt amāda:faciēda:⁊ vbiq3 diuulgāda. Sciēs autem iste que pericula sequātur docentē a cōtradicentibus addit

5 Fiat manus tua vt † saluet me: † quoniam mandata tua elegi.

†saluum me faciat. †quia

Fiat man⁹ tua]i. potētia ⁊ opatio adiutrix[vt saluet me]ab inimicis ⁊ ab oi malo ne timeā ⁊ deficiā ⁊ det pseuerantiā vt sufficiā ad hoc faciēdū:⁊ audacter pnuntiē qd̄ hac fiducia peto[qm̄ mādata tua[de oibus alijs ⁊ pre oibus tēporalibus[elegi]⁊ timorē timore cōpressi ad ea meditāda:operanda:⁊ docēda:q2 sunt omnib⁹ ad salutem vtilia:ideo iustū est te iuuare me sperantem in te. Et

6 Concupiui salutare tuum domine: ⁊ lex tua meditatio mea est.

Cōcupiui salutare tuū]o[dn̄e]i. effectū virtutis tue saluatricis. Uel salutē eternā q̄ est in te obiectiue. Alij alia querūt: ego aūt nō nisi tuā saluationē .i. salute3:q2 oium finis est spes salutis nō felicitas hui⁹ tpis[et]ideo[lex tua meditatio mea est]eo q2 dirigat ad cōsecutionē huius salutis. Qui enim cupit salutem meditaꝫ iugiter in lege dei nec inde auertitur aliqua cura huius seculi fiat inquā manus tua. Et sic

7 Uiuet anima mea ⁊ laudabit te: ⁊ iudicia tua adiuuabunt me.

Uiuet aia mea]vita grē in pn̄ti ⁊ glorie in futuro:l3 corp⁹ affligaꝫ[⁊ laudabit te]nūc ēt in flagellis que fiunt ad purgationē ⁊ semp̄ i eternitate cū beatis[⁊ iudicia tua]que mō incipiūt a domo dei[adiuuabūt me]q2 sanguine creuit ecclia: iudicia dei sanctos adiuuāt dum tribulationib⁹ pbāꝫ:peccatores adiuuāt dū tribulationib⁹ castigānꝫ. Uel[iudicia tua]futura[adiuuabūt me]ad laudādū deuoti⁹. Quis eni vidēs eqtatē dei in dānatiōe maloꝝ ⁊ pmiatiōe bonoꝝ nō prūpit in laudē ei⁹ mirabilē:dico adiuuabūt ⁊ viuā. Sed qn̄q3

8 Erraui sicut ouis † que perijt: quere seruū tuū: quia mandata tua non sum oblitus.

†perdita.

Erraui]pīculose sepius hou declinādo a via veritatis ad vitia[sicut ouis que perijt]i. pdita fuit:ió[quere seruū tuū]i. me sicut pastor querit ouē pditā vt reducat eā:q2 etsi errauit tn̄[mādata tua nō sum oblit⁹]finaliter ⁊ ex toto: vn̄ q̄re me ⁊ miserē mei ⁊ pfice vt cepisti. Mādata obliuiscitꝫ q nō surgit post casuꝫ:q errauit ⁊ nō obliuiscitꝫ:surgit fortior:cautior ⁊ humilior. Nouissime hic aperit se:⁊ ostēdit que psona per totū psalmū loquebaꝫ .i. gn̄alis iustus. Qui ex hac pte qua dicit[q2 mādata tua nō sum oblitus]est ouis inuēta:sed adhuc ex alia parte queritꝫ:⁊ per sui pastoris sanguine3 fusum ⁊ dispersum in oibus gentibus inuenitur.

Oratio.

Alma totius beatitudinis de⁹ q fideles tuos vt in lege tua ambulēt testimonia tua scrutenꝫ mādata custodiāt salubris pulsos lformas:ɔcede nobis iustificationes tuas toto corde querere:eloquia itelligere:mirabilia pdicare:vt q hactenus seu oues pdite errauimus tuis pijs humeris restituti padiso gloriemur. Per do.

Psalmus de clamore penitētis ascēdere ⁊ pficere cupientis: ac dolore sue longe in hac vita peregrinationis. Psal. CXIX.

1 Ad † dominum cum tribularer clamaui: ⁊ † exaudiuit me.

†te dn̄e †exaudiuisti.

Auctor psalmi pphetá dauid. ¶ Titulus cāticū graduū. Et est sensus hic ē canticū graduū .i. mētis exultatio de ascēsu spirituali:q2 spūales gradus sunt isti. Cāticū eniꝫ designat iocūditatē:gradus ẜo ascēsionē ⁊ pfectū:magna aūt d3 eē iocūditas aie pficiēti ad deū. ¶ Materia. Clamor penitētis ascendere ⁊ pficere cupiētis. ¶ Intētio. Monere hole3 ad ascēdēdū ⁊ pficiēdū exēplis suoꝝ dei quos de mortuis viuos de⁹ ipse fecit tanq̄ carbones vastatores. ¶ Snia in gn̄ali. Propheta in isto psalmo in psona cuiuslibet fidelis educti de vanitate ⁊ malis hui⁹ seculi icipiētis iā ascēdere volētisq3 pficere ac soli deo ihērere patiētis linguas aduersantiū clamat ad dn̄m vt a linguis istoꝝ libereꝫ:vehemēterq3 cōqueriꝫ q2 in hac vita diutius cōmorans maloꝝ cōmixtione tn̄ pgrauaꝫ. Ascēdens g̃ hic loqꝫ:⁊ de ei⁹ pfectu hic agiꝫ:l3.n. gradus vel descēdētiū vel ascēdētiū sint gradus:tn̄ q mō in his qndecim psalmis positi sunt ascēdētes tn̄ signant. Est aūt ascēsus hic spūalis q fit nō passib⁹ pedū sed pmotiōe affectuū: vt de vir-

tute in virtutē: ⁊ de minore ascēdat ad maiorē vbi charitas mouet pedē. Ideoq; quāto q̄s plus diligit, tāto magis ascēdit. Et nota q̄ q̄ndecim gradus erāt q̄b⁹ ascēdebat̄ in tēplū seu domū dn̄i quā rex Salomon edificauerat vbi summus pōtifex semel in anno. s. in festo ppiciationis nō sine sanguine in sancta sctōꝝ ascēdebat: ⁊ ascēsurus singulos psalmos in singulis gradib⁹. s. in quolibet gradu vnū decātabat: ita q̄ in vltimo gradu q̄ erat iaz in atrio domus dn̄i canebat. Ecce nūc bn̄dicite dn̄o ⁊c̄. Unde Esdras pphēta repler⁹ eodē spiritu quo dauid itelligēs istos gradus tēpli bis q̄ndeciz psalmis ⁊ numero ⁊ signōe ꝯcordare voluit hos de noīe graduū intitulare. Quindenarius eniz numerus ex septenario ⁊ octonario cōstat: ⁊ p septenariū vet⁹ testm̄ itelligit: q2 septimus dies in eo celebrari pcipit̄. die. n. septimo requieuit deus ab oī ope q̄d patrarat. p octonariuz ꝟo nouū testm̄ designat̄: q2 in octauo die quo chr̄s resurrexit sumpsit exordiū: ⁊ q2 idē dies in magna celebritate hr̄i auctē noui testamēti iubet̄. Quindecim ḡ graduū fit dīllō vt p hoc explicet̄ sacr̄m veteris ⁊ noui testi: ⁊ significet̄ vtriusq; testamēti doctrina in his gradib⁹ ꝯtineri. Et sic p q̄ndeciz gradus in sancta sctōꝝ ascēdebat̄: ita q̄ndecim ḡdib⁹ virtutū q̄ in nouo ⁊ veteri testō intelligunt̄ oēs electi in sancta sctōꝝ. i. in eternā btitudinē ascēdendo pficiscunt̄: pōt ēt q̄ndenari⁹ nūs in denariū ⁊ q̄nariū diuidi: ⁊ per denariū decē pcepta. p q̄nariū ꝟo q̄nq; sensus corporis itelligi. Ut sicut p q̄ndecim gradus ascēdebat̄ in sancta sctōꝝ: ita q̄nq; sensib⁹ corpis edomitis ⁊ decē pceptis cōpletis itur in sancta sctōꝝ. i. ad gaudia celestiū pmioꝝ. Sūt ḡ hic q̄ndeciz gradus sicut in tēplo q̄ndeciz erāt gradus q̄b⁹ in illud ascendebat̄ q̄d tēpluz est figura celestis tēpli ad q̄d his gradibus ascēdit̄. Beatitudinē ḡ quā supior pars alphabetic⁹ cātauit isti sequētes psalmi ordinatis q̄ndeciz gradib⁹ taz psalmoꝝ q̄z meritoꝝ in sacr̄m tam noui q̄z veteris testamēti explicāt. Primus aūt gradus est a malis seculi exire: ⁊ vniuerse vanitati renūtiare. Initiū eniz pfect⁹ est carnalia vitia relinquere ⁊ dn̄o inherere. Et tūc cū hō icipit ascēdere. i. cogitat pficere cōtēpto seculo soli deo herēs icipit pati linguas aduersantiū ⁊ detrahētiū: ⁊ q̄d grauius est q̄si ꝯsulēdo a salute auertētiuz. ¶ Snia in spālī. Iustus ḡ volēs exire de malis seculi q̄b⁹ premebat̄ dicit se clamasse ad dn̄m sic [Ad dn̄m] q̄ pōt iuuare ⁊ facere faciliter [cū tribularer] ac tētationib⁹ ⁊ deceptionib⁹ ab ascēsu retraherer [clamaui] itētione cordis orādo feruenter vt me educeret de malis seculi pmētib⁹ me ḡuiter: valde vtilis est fideli tribulatio aīe. vnde. n. tribulat̄ inde cōpellit̄ deū orare ⁊ in ei⁹ adiutorio cōfidere. Tūc enim presto est diuinū adiutoriū quādo deficit humanū [⁊ exaudiuit me] misericorditer liberādo: ⁊ ad gradus ascēdendi cōstituēdo: vbi erat cōtra linguas detrahentium dicens

Terne ⁊ tiniustis

2 Domine † libera animā meam a labijs † iniquis: ⁊ a lingua dolosa.

¶ Dn̄e] q2 me in gradu cōstituisti: iam ḡ [libera animā meaz a labijs iniq̄s] i. illoꝝ qui pbibēdo ⁊ terrēdo me detinere ⁊ ipedire conant̄ ne munduz ⁊ secularia negocia derelinquā: ⁊ familiarius tibi adhereā [⁊ a lingua dolosa] eoꝝ videlicet q̄ verbis suasorijs ⁊ palliato cōsilio me ipedire: ⁊ a bono retrahere nitunt̄. Labia eni iniq̄ sunt q̄ apte loquunt̄ malū: q̄ palā minant̄ ⁊ terrēt. lingua ꝟo dolosa est bn̄s imaginē ꝯsulendi ⁊ pnicīē nocēdi. Sed dn̄s quasi exercēs iustum dicit ei.

Labia iniqua q̄ sunt

3 Quid † detur tibi aut quid † apponatur tibi ad linguam dolosam:

† dabit̄ † apponetur.

¶ Quid det̄ tibi] in arma [aut q̄d apponat̄ tibi] q̄si in cōsolatione quo te munias [ad] i. cōtra [linguā dolosam] que mala suadet ⁊ plus nocet. q. d. Quale remediū ꝯ hui⁹ retractiua habere poteris: de lingua dolosa tm̄ facit mentionē: q2 magis nocet: ⁊ sub ea satis itelligit̄ alia. Magis eniz timēda est lingua dolosa ⁊ adulatoris q̄z iniqua ⁊ detractoris: duo dicit scz dari ⁊ apponi: q2 sagitte dant̄ in arma ⁊ carbones apponuntur quasi in cōsolationē. vnde ipse dn̄s qui exercens interrogat respōdens sue interrogationi subiungit.

4 Sagitte potētis acute: cū carbonib⁹ desolatorijs.

¶ Sagitte potētis] i. verba dei oipotētis scz verba sacre scripture [acute] ad vulnerādū ⁊ trāsfigēdum cor vulnere amoris dabunt̄ tibi pro remedio [cū carbonibus desolatorijs] i. cū exēplis peccatoꝝ ad deū cōuersoꝝ. Qui bene dn̄r carbones: q2 cōuersi ad deū igne charitatis calefacti de mortuis reuiuiscūt: ⁊ alijs mortuis adhibiti suo exēplo eos vt viuāt accendūt: dicunt̄ etiā carbones desolatorij seu vastatorij: q2 vastando ad desolationē pducūt carnales affectiones ⁊ seculares amores. Ipsos eniz attēdēdo si male lingue volunt nos ipedire vel a bono retrahere attēdimus nos ad carbones illos cogitādo vel dicēdo talis fuit aliq̄n fornicator modo est castus: talis gulosus mō est sobri⁹ ⁊ sic de singulis: ⁊ oēs isti modo ardēter deo seruiūt: nō potero ego q̄d iste ⁊ ille pn̄t: hi bene post sagittas apponunt̄: q2 post exhortationē verborū exēplis est agēdū vt q̄d verbis q̄s accepit credat se posse cū multi delicati iam illud noscunt̄ iplesse: ⁊ si multū peccauerunt eo amplius amauerūt. Deinde ascēdens de incolatu suo ⁊ permistione maloꝝ conqueritur dicens

5 † Heu mihi q2 icolat⁹ me⁹ † plōgat⁹ est: † habitaui cū † habitātib⁹ cedar multū † icola fuit aīa mea.

5 † me quod † longinquus factus est. † inhabitaui † tabernaculis † peregrinata est. Cedar q̄d interpretat̄.

¶ Heu mihi] In scripturis ve indicat gehēne suppliciuz: sed heu pn̄s exiliuz. Unde sequit̄ [q2 icolatus me⁹] i. pegrinatio hui⁹ seculi [plōgatus est] q2 etsi breue sit tēpus: tn̄ desiderio nimis lōgum mihi vr̄: q̄d eniz suscepi p spem nō cōtēplor p spēm: ⁊ nōduz veni ad patriā vbi cū nullo malo victur⁹ suz: ⁊ inde gemo, q2 ad tumulū miseriaꝝ [habitaui] nō cū bonis: sed [cū habitātib⁹ cedar] i. iacētib⁹ in tenebris peccatorū. Cedar eniz tenebre iterpretat̄: ⁊ doleo cū illis eē: q2 [multuz incola] i. pegrina a deo in regione dissimilitudinis: puta vagādo: discurrēdo p multa vana ⁊ inutilia [fuit aīa mea] que debebat solis diuinis eē intēta. Sicut enim corpus pegrinat̄ locis: ita anima affectibus. Si deū amat aīa ascēdit ad eum: si terram peregrinatur a deo. Et q̄z patiens in sua peregrinatione sit ostendit cum subdit

6 Cum his qui oderūt pacē eram pacificus: cū † loquebar illis † impugnabāt me gratis.

6 † loquerer † debellabant.

¶ Cū his qui oderūt pacē] i. qui scindūt catholicā vnitatem [eram pacificus] nō turbulētus: nō iratus: eoꝝ molestias patienter tolerādo ⁊ vnitatē seruādo vt eis pacē liberi⁹ predicarē: sic debes habitare iter malos vt pacifice toleres iquietos. Tūc eniz bonus eris cū te aliena malitia mutare nō poterit [cū loquebar illis] pbibēdo a malis ⁊ hortādo ad bona ipsi obstinati [ipugnabāt me gratis] i. sine meo merito ⁊ cōtēnētes me audire loquētē vtilia. Et ideo si audire cōtēnunt mali: nequaq̄z tn̄ a verbo pdicationis cessare debent boni: ne sicut illi peccāt ex facto ita isti peccēt ex silentio. Orō.

Tribulationū nostraruz optime mitigator deus libera animas fidelium a labijs detrahētiuz iniquorum: vt adiutorijs spiritalibus premunite nullis impugnationib⁹ aggrauentur. Per dominum.

¶ Psalmus de recursu ad deuz ⁊ ciues celestes in tribulatione ⁊ tentatione: ac diuini auxilij postulatione.

Psalmus.CXX.

Leuaui oculos † meos in mōtes: vnde veniet auxilium † mihi.

1 † leuaui † tuos † illis

Auctor psalmi pphēta Dauid. ¶ Idem titulus qui supra ⁊ idez sensus: ⁊ similiter

similiter insequentib⁹. ¶ Materia. Postulatio diuini auxilij in tribulatione ꝛ tētatione. ¶ Intētio. Monere fideles vt in tribulatione ꝛ tētatione ꝑ oratione ad deū recurrāt: ac de eius ptectione ꝛ auxilio oino cōfidāt. ¶ Snia in gñali. Propheta in isto psalmo in ꝑsona tribulati in tribulationibus ꝛ ꝑiculis cōstituti ad deū ꝛ ad ciues celestes leuat oculos mentis: petitqꝫ eoꝝ adiuuari precib⁹ ꝛ meritis ne mens eius alicui tentationi succūbat ꝛ īpugnationi. Scḋs gradus est petere diuinam defensionē cui nil posse obsistere mōstraṫ. Cui enim de mundo exeunti ꝑicula occurrūt: exposcere debet diuinū auxiliuꝫ. ¶ Snia in spāli. Qui ergo supra q̄si īclinatus clamauit iam respirās oculos ad ītercessores sanctos leuat dicēs [Leuaui oculos meos] scꝫ mētis ꝛ corporis [in mōtes] spūales. s. ad sanctos ꝛ ciues celestes dignitate eleuatos. A monte dn̄o qui est mons in vertice mōtiuꝫ dicunṫ sancti mōtes: q prius illuminati sunt sole iustitie: ꝛ ꝑ eos aperte sunt scripture [vnde] .i. ex q̄bus [veniet auxilium mihi] qꝛ ab eis tripliciter ad nos venit auxiliū. s. per eoꝝ scripturas ꝛ doctrinā ꝑ exēpluꝫ ꝛ imitationē: ac ꝑ merita ꝛ ītercessionē apud deuꝫ: sed nō est presumēdum de illis: imo de dn̄o. Unde ꝛ subditur

2 **Auxilium meū a dn̄o: qui fecit celum ꝛ terram.**

¶ Auxiliū meū] ēni ꝑncipaliter est [a dn̄o] lꝫ per eos: qꝛ hi de plenitudine eius accipiūt: diuina enim adiutoria hoib⁹ prestita ꝛ ꝑ angelos ꝛ sanctos ministra ꝑncipalr sunt a deo. Illi ergo ministri: sed de⁹ est auctor [qui fecit celuꝫ ꝛ terrā] ꝛ g pōt auxiliari. Ideo hic dn̄s celi ꝛ terre factor describiṫ vt quātū precellat ceteros sanctos attendatur. Illi creature sunt ꝛ iste creator. Illi illuminati sunt, iste illuminator. Deinde iste de tali auxilio letus sibiipsi tanq̄ꝫ alteri loquitur. q. d. Quia auxilium est a domino: vt ergo firmus sis in gradibus

3 † **Non det in cōmotionē pedem tuum: neqꝫ dormitet qui custodit te.**

† ne des ad mouēdū pedē meū.

¶ Non det] dn̄s [in cōmotionē] qua ab ascēsu mouearis [pedem tuū] .i. nō ꝑmittat affectionē tuā mutari de bono in malum: nec patiaṫ moueri stabilitatē qua in eo es firmatus. Sicut aūt charitas pedē mouet ad ambulādū ꝛ ꝑficiēdum, sic supbia mouet ad cadēdū ꝛ deficiēduꝫ [neqꝫ] etiā [dormitet] .i. tepescat ꝛ ad modū dormitātis custodiā tuā negligat [q custodit te] scꝫ de⁹ custos ꝑncipalis. De⁹ eniꝫ in se manētē peruigili custodia ꝑtegit ac tuetur: ꝛ neminē deserit nisi ꝑus ab ipso deseratur: vt aūt tibi nō dormiat esto israel: quia

4 **Ecce non dormitabit neqꝫ † dormiet qui custodit israel.**

† obdormiet

¶ Ecce nō dormitabit neqꝫ dormiet] .i. nō erit negligēs in custodia sua tanq̄ꝫ dormitaret semiplene vł dormiret plene [q custodit israel] .i. sanctos videntes ꝛ cōtēplantes deū: qꝛ sine vlla itermissione custodiṫ qui eū spiritaliū oculoꝝ ītentione cōtēplatur. q. d. ille q custodit israel custodiet te in gratia sua si fueris israel. i. vidēs deū ꝑ fidē operātē. Esto ergo israel vt merearis ipm habere custodeꝫ: ꝛ tunc nō sinet moueri pedē tuum. Et quasi quis quereret quis est iste custos subdit

5 **Dominus custodit te dominus † protectio tua: super manum † dexteram tuam.**

† tegumentuꝫ tuum. † dextere tue

¶ Dn̄s custodit te] in bono [dn̄s] est [protectio tua] cōtra malum [sup manū dexterā tuaꝫ] .i. plus ꝛ fortius q̄ꝫ manus tua dexterea que ꝑcipue protegit ꝛ defendit: hoc est plus q̄ꝫ tota virtus tua posset te ꝑtegere: ꝛ etiā omnis potestas humana. Uel est [ꝑtectio tua sup manū dexterā tuaꝫ] .i. protegat bonam operationē tuā que per dexterā significatur ne deficiat vel detrimētum patiatur. Et sic proteget te ꝙ

6 **Per diem sol nō vret te: neqꝫ luna per noctem.**

¶ Per diem sol nō vret te] idest non vreris ꝛ eleuaberis elatione ꝓsperitatis [neqꝫ luna per noctē] idest non succūbes ꝛ deijcieris depressione aduersitatis: ꝑ dieꝫ enim accipiuntur ꝓspera: per solē elatio que venit ex prosperis: per noctē ꝟo aduersa: per lunā depressio que ꝓuenit ex aduersis. Et diciṫ luna vrere qa nō solum ex calore: sed etiā ex frigore vruntur ꝛ desiccanṫ fructus terre. q. d. nec fulgor ꝓsperitatis: nec defectio aduersitatis turbabunt ꝓpositū tue mētis dn̄o te custodiente ꝛ protegente: ꝛ vt breuiter omnia complectar

7 **Dominus custodit te † ab omni malo: custodiat animam tuam dominus.**

† custodiet

¶ Dominus custodit te ab omni malo] nō q̄dē a malo tribulationis ꝛ pene: sed a malo peccati ꝛ culpe: ꝛ hoc discernit cū subiungit [custodiat animā tuam dn̄s] vt intelligas te a dn̄o custodiri ab illo malo qḋ pōt eē in anima idest a peccato: nō ab illo quod pōt eē in corpore. s. īfirmitate vel tribulatione. Custodit etiā quādoqꝫ a malo culpe ꝛ pene: qꝛ vtraqꝫ salus est in manu sua ꝛ potestate. Deinde cuncta concludit. d.

8 **Dominus custodiat introitū tuuꝫ ꝛ exitum tuū: ex hoc nunc ꝛ vsqꝫ in seculum.**

¶ Dominus custodiat introitū tuū ꝛ exitum tuū ex hoc nūc ꝛ vsqꝫ in seculū] .i. dirigat te in oibus operibus ꝛ tentationib⁹ tuis a ꝑncipio vsqꝫ ad finē: ꝛ nunc ꝛ semꝑ ac bonis initijs bonos exitus adiungat. Quādo tentamur intramus: quādo tentationē vincimus exīmus. Et custodit dn̄s introitū dum non sinit tentari supra vires: ꝛ ne vincamur tentationis tp̄e. Exitum ꝟo custodit cū facit cū tentatione exitū ꝛ ꝓuentum: ꝛ ne vincamur in fine: ſm Grego. introitus vocatur ingressus ad fidem per baptismum: exitus ꝟo transitus de ista vita ad gloriam. Oratio.

Protege plebem tuam non dormitans nec obdormiens dn̄e protector israel: ꝛ ne vramur per diem tu nos ab scandalis huius mūdi defende. Per do.

¶ **Psalmus de gaudio ꝛ letitia electorū adhuc peregrinātiū ex spe ꝛ desiderio veniēdi ad hierusalem ciuitatē celestem. Psal. CXXI.**

1 **† Letatus sum in his que † dicta sunt mihi: in domum domini ibimus.**

† iocūdatus † dixerunt.

Auctor psalmi ꝓpheta dauid. ¶ Titulus vt supra. ¶ Matera. Spes ꝛ desiderium veniēdi ad hierusalē ciuitatē supernam. ¶ Intētio. Monere ꝛ icitare fideles ad habēdum huiꝰ speꝫ ꝛ desideriū. ¶ Sētētia in generali. Propheta in isto psalmo in ꝑsona cuiuslibet electi gaudet se ad supnam ciuitatē. s. hierusaleꝫ eē venturū. De qua multa a multis audiuit vbi iam oēs cōciues nostri angeli ꝛ sancti secura ꝓsperitate ꝯsistunt: ꝛ cū domino in iudicio iudicabūt: loquiturqꝫ ad ipsos ciues hierusalē celestis vt fidelibus ecclesie militātis illuc ascensuris optent ꝛ petāt abundantiā pacis. Tertius gradus est magnū gaudiū qḋ habet vir sanctus eo ꝙ se ꝛ alios videt in ecclesia pura mēte versari atqꝫ digne deo in hac peregrinatiōe militare: vnde ad celestē hierusalē suspiramus ad quā duabus alis dilectionib⁹ leuamur. ¶ Sententia in speciali. Iste ergo in ꝑsona electi supernā patriā suspirantis ex multis de ea auditis admodū letus ait [Letatus sum] idest speꝫ habui ꝛ gaudiū [in his que dicta sunt mihi] per reuelationē a spiritusancto: necnō a prophetis ꝛ apostolis ac sanctis: ꝛ per scripturam sanctā oibus bonis christianis: ꝙ scꝫ [in domū domini ibimus] nō manu factam in celis idest in celesteꝫ hierusalem vt ciues efficiamur sanctoꝝ ꝛ domestici dei. Curramus ergo ꝛ non deficiamus: qꝛ illuc pertinemus ꝛ perueniemus vbi non lassabimur. Et cum hec dicerentur

2 **Stātes erāt pedes nostri: in atrijs † tuis hierlm.**

† non hꝫ tuis

¶ Stantes erant pedes nostri] idest affectus seu affectiones

animi: sicut eniz corpus vehitur pedibus: ita quodãmodo vehitur ⁊ proficit anima suis affectib⁹ [in atrijs tuis] scz interioribus idest in penetralib⁹: ⁊ accipit a parte totũ. Atria enim sunt introitus: sed hic etiã accipiunt̃ pro penetralib⁹ o [hierusalem] superna ⁊ celestis. Cogita qualis ibi sis futurus: ⁊ q̃uis adhuc in via sis hoc tibi pone ante oculos quasi iam ibi stes quasi intra angelos indeficiens gaudeas. Sed ne istam terrenam hierusalem putares subiecit

3 **Hierusalem que edificatur vt ciuitas: cuius participatio eius in idipsum.**

Hierusalẽ [dico] que edificatur [ex viuis lapidib⁹ puta angelis ⁊ sanctis hoibus] vt ciuitas [idest ad similitudinẽ ciuitatis materialis que edificatur ex diuersis lapidib⁹ ⁊ lignis. Nõ enim est ciuitas corporalis: sed ei similis] cuius participatio eius [est] in idipsum [.i. in id vel illius quod semp eodẽ modo est: ⁊ imutabiliter in seipso permanet: idest eternum: ⁊ hoc est deus qui ait. Ego sum qui sum: stabilitatis ergo particeps est illa ciuitas qd de nulla carnali dici põt. Vel [cuius participatio] idest fruitio eius est [in idipsuz] .i. vnius ⁊ eiusdem: qd enim vnus participat oẽs ⁊ singuli participãt ⁊ eodem bono quo vnus singulariter fruitur ⁊ gaudet oẽs generaliter fruuntur ⁊ gaudẽt. Deus enim est obiectuz beatitudinis oibus sanctis: plus tamẽ ⁊ minus participant s̃m diuersitatem graduum meritorũ. Inde tamẽ scio quia ibimus

Exod. 3.

4 **Illuc enim ascenderunt tribus trib⁹ dñi testimonium israel: ad cõfitendũ nomini † domini.**

† timo domine.

Illuc enim ascẽderunt [quasi preparãtes nobis viam] tribus [nõ oẽs ⁊ quicũqz sed] tribus dñi [idest iuste ⁊ sancte coram domino: scilz sancti patres noui ⁊ veteris testamẽti que sunt vel in qbus est] testimoniũ israel [idest qui se testantur israel p bona opera. Vel in quibus cognoscitur qa vere sunt israel idest videntes deum per fidẽ formatã: vel testimoniuz dantes ipsi israel de bonitate dei: ascẽderunt inquã] ad confitendũ cõfessione laudis [nomini domini] idest ad laudandũ dominuz illius ciuitatis: hoc enim vnicum officium erit eis. Inde etiam est certitudo q ibimus

5 † **Quia illic sederũt sedes in iudicio: sedes super domum dauid.**

† qria ibi

Quia illic [.s. in illa hierusalez] sederunt [idest sedebunt] in iudicio [faciẽdo tanq̃ cum christo iudicãtes] sedes [idest sancti maiores in qbus deus sedet ⁊ inde iudicat] sedes [inquã existentes] sup domũ dauid [idest super familiam christi cui dederunt cibum in tẽpore .s. sanctos minores vt iudicet eos. Dauid eniz interpretat̃ manu fortis ⁊ significat christuz qui diabolũ vicit: ⁊ portas inferi fregit. Iudicabunt autẽ illi qui omnia reliquerunt ⁊ christum secuti sunt: sed iudicabunt̃ illi qui de rebus quas retinuerũt opera misericordie fecerũt. Et qz ad supernã hierusalem peruenienus cõuertit verba ad iudices dicẽs. Ergo o sancti qui in superna hierusalem estis

6 † **Rogate que ad pacem sunt hierusalem: ⁊ abundantia diligentibus te.**

† inter rogate.

Rogate [⁊ petite a domino ⁊ precib⁹ vestris impetrate ea] que ad pacẽ [obtinẽdam] sunt [idest pertinẽt ⁊ ducũt huius] hierusalem [celestis que dicta est visio pacis. Et ad ipsam hierusalẽ cõuertens vocẽ subdit] ⁊ abundantia [pacis ac bonorũ spũalium scz nunc meritoꝝ: ⁊ tunc premioꝝ detur] diligẽtibus te [⁊ deum appetẽtibus esse tecum o hierusalez superna. Et quia adeo vtilis ⁊ delectabilis sup omnia est pax ergo ego ipse rogo dicens. O hierusalem

7 **Fiat pax in virtute tua: ⁊ abũdãtia in turrib⁹ tuis.**

Fiat [vt ⁊ detur nobis] pax [⁊ in presenti ⁊ in futuro] in virtute tua [scilz charitate: charitas enim pacẽ generat: ⁊ virtus hierusalẽ dicitur: qz hic icipiẽs ibi perficitur ⁊ est virtus fortis vt mors cui nil resistit: qz occidit quod fuimus vt aliud simus quod nõ eramus] ⁊ abundãtia [pacis ⁊ charitatis ceteroruqz bonorũ spiritualiuz tanta fiat] in turribus tuis [idest maioribus ⁊ excelsis vt influat alijs minorib⁹: qz p charitatem regunt̃ infirmi a firmis. Sed qz charitas est nõ nostra sed que alioꝝ sunt q̃rere: ideo cũ de charitate diceret subdit

8 **Propter fratres † meos ⁊ proximos meos: loquebar † pacem de te.**

† et propinquos † autem

Propter fratres meos [fide] ⁊ proximos meos [charitate cõuertendos ⁊ lucrandos] loquebar [alijs predicando ⁊ pro eis orando] pacẽ de te [o hierusalẽ vt scz ad illam pacez eos predicãdo allicerẽ ⁊ orando attraherẽ: vt ⁊ ipsi ad consumationẽ huius edificij se pfectos exhiberẽt. Sancti etenim viri nõ propter sermõ propter gloriã vel honorẽ: nec propter aliquod tẽporale cõmodum: sed ppter animas deo lucrandas predicãt pacem ⁊ gloriã celestis hierusalẽ vt alij cũ eis ppetua pace ⁊ beatitudine perfruantur. Unde ⁊ adiungitur

9 **Propter domũ dñi dei † nostri: q̃siui bona tibi.**

† mei

Propter domũ domini dei nostri [edificandã: hoc est non propter me tñ: sed ppter ecclesiam propter sanctos ⁊ peregrinos ⁊ inopes vt ⁊ ipsi ascẽdant] quesiui [rogando ⁊ predicãdo] bona [nõ vtiqz tẽporalia ⁊ caduca: sed vera atqz perpetua] tibi [idest ad honorẽ tui o celestis hierusalẽ ad te congregãdo ciuium multitudinez: hoc feci quia domus es dei ⁊ ita in hoc q te diligo deum diligo. O q̃ felices ⁊ beati qui in te meruerint habitare: qa deum videbunt facie ad faciem: ⁊ laudabunt sine fine.

Oratio.

Ambulãtibus in atrijs domus tue omnipotens pacis abundantiam largiri dignare: vt dum te tota auiditate cordium confitemur, bona tua in celestibus capiamus. Per dominum.

Psalmus de recursu ad deum per orationem in opprobrijs ⁊ despectione a diuitib⁹ ⁊ supbis ac quibuscũqz tribulationib⁹. Psal. CXXII.

Ad te † leuaui oculos meos: qui habitas in † celis.

† dñe † celo

Auctor psalmi ppheta dauid. ¶ Titulus vt supra. ¶ Materia. Recursus ad deũ per orationẽ in tribulatione .s. in opprobrijs ⁊ despectione. ¶ Intẽtio. Monere fideles vt ascẽdant ⁊ inter quaslibet angustias de dño presumãt q tãdẽ misertus exaudiat. ¶ Sentẽtia in generali. Propheta in isto psalmo in psona tribulati in tentationib⁹ ⁊ periculis cõstituti ad ipsum deũ leuat oculos mẽtis: implorãs eius misericordiã ⁊ suffragiũ: qz ab insultãtibus corpus affligitur passionibus: ⁊ animã despectu ⁊ opprobrijs multis. Quart⁹ gradus est inter quaslibet angustias cõstanter de dño presumere donec misertus exaudiat. ¶ Sẽtẽtia in speciali. Qui ergo supra ad mõtes nunc quasi ascẽdendo ad ipsum deũ (qd maius est) oculos leuat dicẽs [Ad te] o deus tanq̃ ad solã ⁊ vnicã spem meã quasi oĩa terrena despiciẽs [leuaui] ego affectu ⁊ desiderio ascẽdens [oculos meos] scilz cordis ⁊ etiã corporis. Quo enim oculos leuaret nisi illuc quo tẽdebat ⁊ ascẽdere desiderabat [qui habitas in celis] .i. in angelis ⁊ sanctis in qb⁹ tanq̃ in celis quiescis. Vel [in celis] superioribus: lz enim deus sit vbiqz per essentiam ⁊ potẽtiam: tamẽ speciali modo dicitur habitare in celis vbi facie ad faciẽ videtur a sanctis. Et subdit per simile quomodo leuauit .o.

2 **Ecce sicut oculi seruorum: in † manibus dominorum suorum.**

† manu

Ecce sicut oculi seruoꝝ in manib⁹ dominoꝝ suoꝝ [scz respiciunt

spiciunt desiderãtes aliquod subsidiuz ⁊ premium laboris: vel vt parcant eis delinquẽtibus:qꝛ vtrũqz est in dominorũ potestate:vbi dicit Grego.ꝙ in oibus agendis nostris debemus oculos leuare ad deũ ⁊ os domini iterrogare.i.sacram scripturã vt ad ipsam tanq̃ ad regulam diuinaz dirigamur: alioquin nec praua corrigimus,nec torta dirigimus.Et

Grego.

†et 3 †manus †sic †quoad/usqz.

†Sicut oculi ancille in † manib⁹ domine sue:† ita oculi nostri ad dominum deum nostrum † donec misereatur nostri.

℄ Sicut oculi ancille]scz respiciũt[in manib⁹ dñe sue]expectando ab ea auxiliũ ⁊ beneficiũ[ita oculi nostri]interiores ⁊ exteriores[ad dominũ deũ nostrũ]intẽti sunt ⁊ respiciunt [donec]idest vt[misereatur nostri]scz liberãdo ab omnib⁹ malis ⁊ miserijs.Quia tota vita sup terrã tentatio est:tota psecutio ⁊ plage.oportet nos semp in dei auxilio intẽtionez sine vllo deflexu cõtinere vt nobis miam suã dignet impendere.Plange ḡo hõ q̃diu viuis in terris:⁊ leua oculos tuos ad eũ qui habitat in celis clamãs ⁊ dicẽs quod sequitur

†quia. 4

Miserere nostri domine miserere nostri: † quia multum repleti sumus despectione.

℄ Miserere nostri dñe]mala relaxãdo[miserere nostri]bona augẽdo.Uel igeminat ex intẽtione affectus:⁊ etiã qa corpus laborat passionib⁹ ⁊ anima opprobrijs:⁊ necesse ẽ vt misereris[qꝛ multũ repleti sumus despectione]⁊ contẽptu:qa speramus qd nõ videmus:⁊ abundant passiones in nobis in quibus vsqz ad plenum despecti sumus.Sed quantomagis sancti apud homines despiciuntur:tanto maiorez apud deũ gloriam cõsequuntur:⁊ exaggerando subdit.

†in 5 plurimuz †eis qui abũdãt.

†Quia multum repleta est anima nostra:opprobrium † abundantibus ⁊ despectio supbis.

℄ Quia multũ repleta est]scz despectione[aĩa nostra].i.vita nostra:⁊ subdit a qbus ⁊ quare despiciatur dicẽs. Aĩa inquã seu vita facta[opprobriũ]qꝛ pauperes sumus[abundãtib⁹] felicitate seculi.i.diuitib⁹[⁊ despectio]qꝛ humiles sumus[supbis]de se presumẽtib⁹:⁊ ideo sicut multiplicata est in nobis despectio:sic multiplicet in nobis tua miseratio . Ecce ꝙ sancti christo famulant a malis in opprobriuz eis vertit .vz. quia sunt pauperes ⁊ qa humiles. Oro.

Celorum habitator deus ad te leuamus oculos nostros:precantes vt cõfutatis opprobrijs supborũ miam nobis solitã clemẽter indulgeas.Per dñm.

℄ Psalmus de liberatione a magnis huius seculi periculis ⁊ erumnis per gratiam ⁊ auxiliũ domini miserentis. Psal.CXXIII.

1

Nisi quia dominus erat in nobis dicat nunc israel:nisi qꝛ dñs erat in nobis.

Auctor psalmi ꝓpheta dauid. ¶ Titulus vt supra.¶ Materia . Liberatio a periculis p auxilium dñi miserẽtis. ¶ Intẽtio. Monere fideles liberationẽ nostrã non nobis sed deo ascribere ⁊ ei gratias agere.¶ Sentẽtia in generali. Propheta in isto psalmo loquit in persona illorũ qui a magnis periculis ⁊ erũnis huius seculi liberati sunt:qui suã liberationẽ soli diuine misericordie ascribunt:⁊ gratias agunt ꝙ nõ sunt a suis psecutoribus decepti:sed eoꝝ insidijs ꝯtritis misericorditer liberati.Quintus gradus est vt liberati a periculis non sibi sed domino tribuant.¶ Sentẽtia in speciali.Sancti ergo ex nimia exultatione anteq̃ exponãt pericula:vnde euaserunt dicunt se liberatos ⁊ per quẽ dicẽtes[Nisi]hoc esset[qꝛ dominus erat in nobis]per gratiã preuenientẽ dans nobis potestatẽ resistendi[dicat nunc]vigilate post liberationẽ gratias agendo quia euasit[israel]idest populus fidelis videns deũ per fidez ⁊ ex vehemẽti affectu idem repetẽs dicit[nisi qꝛ dominus erat in nobis]per gratiã subsequẽtẽ dans nobis virtutẽ superandi.q.d.fideles pericula euadẽtes siue q iam sunt in re beatitudinis eterne:siue q adhuc sunt in spe dicant grãs agẽtes nisi dñs fuisset in nobis.s.nos ꝓtegẽs ⁊ liberãs

2 †insurgerent †super †forsitã †absorbuissent. Math. 13.d.

Cum † exurgerẽt homines † in nos: † forte viuos † deglutissent nos.

℄ Cum exurgerẽt]persequẽdo[homines]potẽtes vel demones fm illud. Malus homo supseminauit ꝫizania[in nos]idest cõtra nos in qbus deus erat[forte]cõtigisset ꝙ[viuos]idest scienter peccãtes.i.scientes malũ eẽ:⁊ tamẽ facientes seu consentiẽtes:qꝛ maius peccatũ est peccare scienter : lꝫ periculosius sit peccare ignoranter[deglutissent nos].i.icorporassent sibi animas nostras p instigationẽ scelerum vt persecutione superati in societatẽ trãsiremus impiorũ:⁊ dicit[forte]propter fiduciam quã habet de dei misericordia

3 †sup †demersisset.

Cum irasceretur furor eorum † in nos : forsitan aqua † absorbuisset nos.

℄ Cum irascerẽt furor eoꝝ]irrationabilis[in nos]⁊ nos ex ira quasi furiosi exequerẽtur[forsitan aqua]tribulationis vehemẽtis ⁊ impetus psecutoꝝ trãsitorius[absorbuisset nos] includẽdo nos vndiqz sicut absorptus aqua vndiqz circundatur ea ⁊ non potuissemus aliqualiter euadere. Sed erepti sumus ab his p eum qui erat in nobis:cui ob h grẽ referẽde sunt:qꝛ gratia eius saluati sumus ne deo huius vite dulcedinem preferemus. Nam per dñm ⁊ diuino adiutorio

4 †pertransijt †fortasse pertransijt. †sine suba.

Torrentẽ † pertrãsiuit anima nostra:† forsitan ptransisset anima nostra aquã † intolerabilem.

℄ Torrentẽ].i.tribulationẽ validam ⁊ impetuosam : cito tamen ad moduz torrẽtis trãseuntẽ:ac multas tentationũ turbines[pertrãsiuit anima nostra]qꝛ nõ hesit:sed euasit ⁊ nisi dñs fuisset in nobis]forsitan pertrãsiisset]idest pertrãsire habuisset[anima nostra aquã]idest persecutionẽ[itolerabilẽ] viribus nostris.i.difficilez tolerari ⁊ picula maiora pdictis: qꝛ tantã psecutionũ imanitatẽ ferre nõ potuissemus nisi adiutoriũ a deo suscepissemus.Et qꝛ trãsiuimus:ergo

5 †venatione

Benedictus dominus:qui non dedit nos in † captionem dentibus eorum.

℄ Benedictus]sit[dominus]⁊ laudatus[qui nõ dedit nos] idest dari pmisit[in captionẽ dẽtibus eoꝝ].i.in eoꝝ potestatem crudelez:quasi more ferarũ sanguinẽ nostrũ sitientium: vt nos sua potestate ⁊ vi hãc vitam deo preferre:⁊ in suã societatẽ malam transire cõpellerent:⁊ sic animas nostras occidendo crudeliter lacerarẽt:dentes enim eoꝝ numerositas est vitioꝝ:qb⁹ eos in captionẽ nõ tribuit:qꝛ etsi corpora occidi sinit:nequaq̃ aĩas perire pmittit.Unde ⁊ subdit . Nam

6 †erepta. †muscipula.

Anima nostra sicut passer † erepta est: de † laqueo venantium.

℄ Anima nostra]et si corpus passũ sit[sicut passer]euadẽs [erepta est]idest liberata per dñũ[de laqueo venantium].i. de insidijs ⁊ deceptionib⁹ persequẽtium ac dolis ⁊ a studijs demonũ. Tradunt nobis laquei in diuitijs,delitijs,insidijs, persecutionibus,ac cõcupiscentijs:⁊ tentationibus diuersis: sed contrito sathana sub pedibus nostris sicut passer sapiẽs euolamus ab illis. Unde subiungitur

7 †muscipula cõtrita ẽ †eruti

† Laqueus cõtritus est: ⁊ nos † liberati sumus.

℄ Laqueus cõtritus]idest dirruptus[est]per domini potentiam[⁊ nos liberati sumus]non virtute ꝓpria:sed diuina:laqueus cõteritur quãdo aduersitas ⁊ prosperitas huius mundi mentis fortitudine superatur:laqueũ ergo virtute domini cõterit:atqꝫ animã liberat quisquis dulcedinẽ vite huius despiciẽdo calcat:⁊ tribulationẽ patiendo superat : atqꝫ alis

virtutum ad celestia volat. Sed quia hoc nō suis viribus: sed diuine largitati sancti tribuunt: recte subiungēdo dicunt

8 Adiutorium nostrum in nomine domini: qui fecit celum et terram.

¶ Adiutorium [enim] nostrū [nō a nobis nec in nobis: sed] in nomine domini [idest in inuocatione et potestate nominis domini cōtra quē nullus potest omnino preualere] qui fecit celum et terram [et omnia que in eis sunt. Uel] celum et terras [idest celestia et terrestria. Alij querant humanū adiutorium: nos queramus diuinum: reclamēt nomina principum: nos nomen dñi dei nostri inuocemus super nos. Ipse sit noster adiutor: qui creator. Ipse fecit nos et nō ipsi nos: ipse regat nos et nō ipsi nos. Dicat ergo ecclesia: dicamus et nos siue in tribulatione positi: siue a tribulatione liberati. Adiutorium nostrum in noīe dñi qui fecit celū et terram. Oratio.

Conclude domine blandia ora malorum: qui nos seuis obtrectationibus dentibus vorare nituntur: vt qui de nostra virtute diffidimus, nominis tui adiutorio muniamur. Per dominum.

¶ Psalmus de firma spe et cōfidentia in dño solo non in aliquo terreno: vel huius seculi bono semper habenda. Psal.CXXIIII.

Qui confidunt in domino sicut mons syon: non cōmouebitur in eternum qui † habitat in hierusalem.

Auctor psalmi ppheta dauid. ¶ Titulus vt supra. ¶ Materia. Firma spes et cōfidentia in domino. ¶ Intētio. Monere fideles firmiter sperare in domino et cōfidere. ¶ Sententia in generali. Propheta in isto psalmo docet et clamat nobis in domino solum esse cōfidendum: nō in aliud huius seculi: quia sic confidentes propter dei et angelorum assistentias et custodiā nō permittuntur in aduersis vite presentis a stabilitate fidei et virtutis moueri: nec vlloquaqȝ succumbere: precatur insuper quod bonis bona: et malis mala veniāt prout meruerūt. ¶ Sextus gradus est confidentia fidelissimi christiani solidissimis montibus comparata quam habet in dño ne gelet felices in hoc seculo. Hic nāqȝ psalmus docet nō intendere in prosperantes in hoc seculo: de qua prosperitate superbia solet prouenire. ¶ Sententia in speciali. Ostendens ergo fidentē in dño nō posse moueri ait [Qui confidunt] et spem suas ponunt [in domino] nō in mundo: nō in rebus mundanis: nec in hominibus vanis: sunt [sicut mons] firmi et fortes: stabiles et immobiles ne terrena prosperitate fluctuētmons [inquā] syon [i. speculationis vt etiā deum cōtemplari valeant: et] nō cōmouebitur in eternū [a stabilitate fidei et virtutis] qui habitat in hierusalem [spirituali idest in ecclesia christi per fidem charitate formatā, vel] in hierusalē [superna per contēplationē. s. cuius cōuersatio in celis est. Et cām huius stabilitatis subiungit describens qualis est ista hierusalem: et dicit

† ple, 2 Montes in circuitu eius et dominus in circuitu † populi sui: ex hoc † nunc et vsqȝ in seculum.

¶ Montes [i. angeli: pphete: apostoli: et ceteri sancti: ac predicatores a terra subleuati sunt] in circuitu eius [quasi muris et muniunt eam verbo et exemplo: sed ne in montibus remaneas et spem ponas addit] et dñs [qui habitat in montibus et vertex montium est] in circuitu populi sui [vt fortis defensio] ex hoc nūc et vsqȝ in seculū [sicut ipse dignatus est polliceri dicēs. Ecce ego vobiscū sum vsqȝ in consummatione seculi. Ista gdē sanctorum munitio atqȝ diuine charitatis coniunctio in presenti seculo inchoat: sed ex hoc nunc vsqȝ in eternum perdurat. Est igitur dominus in circuitu vt defensor

et in medio vt rex et dominus. Et vere nō cōmouebuntur.

† Quia non † relinquet dominus virgam peccatorum super sortem iustorum: vt non extendant iusti ad iniquitatem manus suas.

¶ Quia nō relinquet dñs [vt semp duret virgam peccatorum] idest flagellū malorū [super sortē iustorum [.i. sup illos sorte ex oibus electos. vel qui sunt sors et hereditas dei: vel de sorte eius: s. ad tēpus fieri permittat propter disciplinā populi sui aliquādo ad correctionē morū aliquando ad augmētum meritorum] vt nō extendant iusti ad iniquitatē [superati in temptatione: sed teneant ab iniquitate] manus suas [intelligentes hoc pondus tribulationū ad tēpus eē: et ideo patiēter ferant et non deficiant expectātes dñi aduētum et retributiones. Et quia boni merentur premiari et mali puniri subiungit

Bene fac domine: bonis et rectis corde.

¶ Bene fac [o] dñe [idest benefacies conferēdo bona gratie in presenti et glorie in futuro] bonis [opere] et rectis corde [.i. qui bona agunt et recta cogitant. Rectū cor habet qui flores mundi respicit nec propter hoc inclinat qui omnes affectus suos dirigit ad dei voluntatē vt totum illud velit qd scit eum velle et voluntatē dei sequatur nō suam: faciatqȝ illum precedentē et se sequentē non se precedentē et illum sequentes qui in oibus eum bonum inuenit: siue emendantem et siue consolantem: siue purgantem: siue illuminantem: quia diligētibus deum omnia cooperantur in bonum.

Declinātes autem in † obligationes adducet dominus cum operantibus † iniquitatem: pax super israel.

¶ Declinantes autē [a rectitudine fidei et virtutis ac dei iussis] in obligationes [idest ad peccata que obligant ad penam. Uel] in obligationes [culpe in presenti scilicet permissione et pene in futuro scz īmissione] adducet dominus [ad penā eternam] cum operātibus iniquitatem [quorū facta sunt imitati: quia eos qui declinant a bono cum eis qui perseuerant in malo: simili sentētia ferit et perpetua damnatiōe puniet: sed econtrario] pax [interna et eterna erit] super israel [idest super bonos et rectos corde deū vidētes formata fide. israel.n. videns deū īterpretat. Nos ḡ simus israel vt amplectamur pacēqȝ hierusalem visio pacis est. Oratio.

Repelle domine nequitias insurgentium a forte iustorum: et qui in te toto corde confidunt nullis temptationum imbribus quatiantur. Per dominum.

¶ Psalmus de gaudio et cōsolatiōe: ac gratiarū actione spūaliter liberatorum. s. a captiuitate et vinculis peccatorum. Psal.CXXV.

In conuertendo dominus captiuitatem syon: facti sumus sicut cōsolati.

Auctor psalmi propheta dauid. ¶ Titulus vt supra. ¶ Materia. Gaudium et consolatio pro liberatione spirituali scilicet a vinculis vitiorum et peccati. ¶ Intentio. Monere fideles ad gaudium pro huiusmodi spirituali liberatione: et opera misericordie lȝ sint ardua et difficilia libenter pficere propter gaudium beatitudinis eterne. ¶ Sententia in generali. Propheta in isto psalmo loquitur in persona illorum qui diuina miseratione de captiuitate peccatorum sunt liberati: aguntqȝ gratias quod in tantam gratiam sunt recepti vt eorum captiuitas cōmutata sit in gaudium: necnon ex spiritusancti gratia et effusione lachrymarum veram penitentiam sint cōsecuti. Septimus iste gradus in figura veteris testamenti quod per septenarium significatur per christum venturum reuersionem fidelium de captiuitate vitiorum quasi redeuntium de

Margin notes: 3 † sortē; † habitāt; † plebis sue; † non hȝ nunc; Math. 28.; † relinquet; Rectū cor quibus; 5 † strāgulationē; † iniustitiam; 1 † sicut cōuerterit.

tium de babylonia pphetat. ¶ Sentētia in speciali. In persona ergo liberatorum quasi redeuntium de babylonia ait. [In cōuertendo] .i. postq̄ cōuertit [dns captiuitatez syon] idest ecclie ꝛ populi christiani redimēdo nos a vinculis peccatorū sanguine innocenti. Syon que interpretaṫ speculatio intelligitur ciuitas dei que ex parte eterna est: ex parte captiua: eterna in angelis: captiua in hominibus. Que ciuitas deuz speculatur: angeli per speciem: homines per fidem [facti sumus sicut consolati] idest gauisi sumus tanq̄ consolationem accipientes: ꝛ si nondum securi. Unde dicit sicut quia perfecta consolatio non est in presenti. Et

2 **Tunc repletum est gaudio os nostrum: ꝛ lingua nostra exultatione.**

¶ Tunc] scz in illa conuersione [repletū est gaudio] spiritualī [os nostruz] scz cordis .i. mens: qꝛ sicut ore loquimur hominibus: ita mēte loquimur deo. Os cordis est eius archanum vnde procedit bonū vel malum qđ nos mūdat vel inquinat vbi gaudia primo concipiunṫ que post lingue officio erūpūtur. Unde subdit [ꝛ lingua nostra] scilz corporis repleta est [exultatione] idest iubilatione pro tanta grā qua saluamur. Sed qa hec grā p aplos in gētibus est predicata subiungit

3 **Tunc dicent inter gentes: magnificauit dominus facere cum eis.**

¶ Tūc] etiam] dicent] aliqui [inter gentes] vidētes pctōrum cōuersionē ac talē vite emendationē ꝛ magnoruz virtutum operationem: nō ait dicent gētes: qa nō oēs sed aliq inter oēs credent qui dicent [magnificauit dns facere cum eis] .i. magnā gratiā: ꝛ magnifica fecit cū fidelibus ꝛ magnos eos fecit dns captiuitate depulsa ab eis: hoc fit qñ de toto orbe ad ecclesiā curritur. Ita ipsi dicēt ꝛ nos attestamur: quia reuera

4 **Magnificauit dominus facere nobiscum: facti sumus † letantes.**

† iocundati.

¶ Magnificauit dns facere nobiscū] nos eniz nobis male fecimus qui sub peccato nos vendidimus, vnde redemptor nos liberans benefecit: magnificauit gratiam suam: fecit nobiscum misericordiam: liberauit de captiuitate peccati: retraxit de seruitute diaboli. Unde [facti sumus letantes] q prius eramus tristes ꝛ gemētes. Sed quia liberati a peccatis indigent confortari ne recidiuent ꝛ vt in virtutibus pficiant: ideo orat ꝛ petit propheta dicens

5 **Conuerte domine captiuitatem nostram: sicut torrens in austro.**

¶ Conuerte] o [dne] perfecte [captiuitatē nostrā] qua adhuc tenemur captiui que est sequela ipsius peccati: scz pnitas ad malū difficultas ad bonū [sicut torrēs] ꝯuertitur [in austro] idest austro flante qui est calidus vētus quo soluunṫ glacies ꝛ implenṫ aquis torrētes vt currant. Sic enim flante spiritu sancto (qui per austrū sicut diabolus per aquilonē vētuz frigidum significaṫ) soluimur a peccatis ꝛ sequelis: ꝛ abundantes lachrymis currimus in bonis ꝛ ad patriā festinamus. Et lz in isto cursu sit labor: non tamen ideo est desistenduz: quia

6 **Qui semināt i lachrymis: in † exultatione metēt.**

† gaudio.

¶ Qui seminant] opa bona / opa misericordie [in lachrymis] eo q laboriosum sit. vel eo q spiritualis seminatio fit in lachrymis ꝛ luctu vbi sequiṫ ꝯsolatio: sicut carnalis in letitia ꝛ gaudio cuius extrema luctus occupat [in exultatione metēt] fructū eterne beatitudinis quez colligunt ex seminatis. Quatuor aūt sunt compunctionis genera qbus sancti viri afficiūtur in hac vita. Plorant enim pter incolatus huius miseriā quā tolerāt. Uel pter dilationē beatitudinis quā desiderāt. Aut pter mala que ipsi vel alij cōmiserūt. Uel pter eterna tormēta que metuūt. Sed illud plorare seminare est: fructus huius seminis est letitia celestis. Unde hi tales qui seminant in lachrymis

Cōpunctionis q̄tuor genera.

Euntes ibant ꝛ flebant: mittentes semina sua. 7

¶ Euntes] .i. bonū facientes [ibant] .i. proficiebāt: euntes eniz vadunt qui quotidie pficiendo crescunt [ꝛ flebant] de suis ꝛ alioꝝ miserijs [mittentes] indeficienter quasi ante se premittentes in illo seculo futuro [semina sua] scilicet lachrymas ꝛ queqz bona opera: quia melius ꝛ tutius est vt ante se premissa inueniant q̄ꝫ q post se mittenda expectent. Hec igiṫ semina debemus incessanter seminare q̄diu viuimus: quia tempore suo metemus. Unde subditur

8 **Uenientes autem venient cuz exultatione: † portantes manipulos suos.**

† qꝛ portant.

¶ Uenientes aūt] in futura resurrectione ad iudiciū [venient cum exultatione] que debetur flētibus [portātes manipulos suos] .i. fructū seminis scz meritū operū bonoꝝ. Sicut ergo quotidie trāseunt tempora: sic quotidie mittēda sunt semina. Ad hoc enim tm̄ in hoc seculo viuimus vt interim laborādo in bonis operibus seminemus: quatenus postmodū fructuz eternum recipiamus. Ex bonis enim operibus portabimus nobiscum meritum eorum: vnde recipiemus premium ꝛ coronam gaudiorum.

Oratio.

Consolare populum tuum domine: ꝛ libera nos a captiuitate pessima vitiorū: vt quod hic in lachrymis serimus te retribuente cuz gaudio metamus. Per dominum nostrum.

¶ Psalmus de spirituali domus dei: scilicet ecclesie ꝛ fidelium edificatione in fide ꝛ moribꝰ: ac scā ꝛ honesta ꝯuersatione. Psal. CXXVI.

1 **Nisi dominus edificauerit domum: in vanum laborauerūt † q edificant eaz.**

† edificantes.

Auctor psalmi pheta David. ¶ Sed titulus est canticum graduū Salomonis: ꝛ est sensus: hic est canticū graduum Salomonis .i. letitia de ascensu scz de edificatione ꝛ profectu ecclesie quā christus edificauit: quia hic agitur de edificatione domus dei idest ecclesie per verum Salomonem facta idest per christum qui est verus pacificus. vnde hic additur preter solitū Salomonis. Non illius veteris qui cecidit sed veri pacifici scilicet christi: in cuius figura ille templuz sicut iste ecclesiam edificauit. ¶ Materia. Spiritualis edificatio domus dei scilicet ecclesie in fide ꝛ moribus. ¶ Intentio. Monere fideles ascendere ꝛ omne bonum omnēqz profectum non sibiipsis sed deo attribuere ꝛ ab ipso premium expectare. ¶ Sententia in generali. Propheta in isto psalmo preuidens noui testamenti gratiam scilicet ecclesiam ꝛ populum dei per doctrinam in fide ꝛ moribus edificandam: custodiendam: ꝛ irrigandam: docet ne quis de his vel alijs quibuscūqz bonis quisq̄ pprijs viribus sz dño largitori ascribat: ꝛ vt nullus de se psumat quasi sine diuino auxilio aliqd possit. Loquitur etiā de sanctis ecclie doctoribꝰ ꝛ de eoꝝ fructu ac pmio in psenti ꝛ futuro. Octauus gradus in figura noui testamēti qđ octonario numero significaṫ est letitia. De ascēsu .i. de edificatiōe ꝛ pfectu ecclie quā chr̄s edificauit. ¶ Snia in spāli. Ne qs ergo illū veterē Salomonē vel aliū edificatorē acciperet ait. [Nisi dns] .i. chr̄s [edificauerit] interius [domū] .i. ecclesiā suam scilz populum suum in fide ꝛ moribus [in vanum laborauerūt] rectores ꝛ pdicatores foris loquētes [qui edificant eā] ipse est enim virtus principaliter interius operans: nos xo organa: ipse est artifex / nos instrumenta: ipse est dominus / nos ministri. Ipse aspirat interius: ipse intellectuz aperit: ipse mouet: ipse terret: ipse ad fidē sensuz nostrū applicat: ipse solidat in fide: erigit in spe: cōsumat in charitate: qꝛ.

Coꝛ.3. Nec q plãtat est aliquid neq3 q rigat: s3 q icremẽtũ dat de⁹. Et quia egit de edificatione: subdit de custodia dicens

† inua. 2 nũ labo- rant qui custodi- unt eã.

Nisi dominus custodierit ciuitatem: † frustra vigilat qui custodit eam.

℄ Nisi dñs ⌋qui nõ dormit nec dormitat: ꝛ nõ permittit suos tentari supra vires⌊ custodierit ⌋in fidei puritate ꝛ moꝝ honestate⌊ ciuitatẽ ⌋.i.ecclesiã ꝛ congregationem fideliũ postq̃ fuerit edificata vt edificata duret ꝛ perseueret⌊ frustra vigilat qui custodit eam ⌋cõtra hostes: ꝛ inutile est omne studiu3 humanũ. Ecce de domo transit ad ciuitatẽ que plures habet domos: vt nec in singulis nec in minuta collectione sit ꝑsumptio. Et hec qdẽ domus ꝛ ciuitas vna est ecclesia quã vtraq3 significat. Si ergo volumus custodiri ab illo qui humiliatus est ꝑpter nos, ꝛ exaltatus est ad custodiendos nos, humiles simus. Deinde ne aliqui velint exaltari ante humiliationẽ cõuersus ad illos ꝛ specialiter ad predicatores ait

† in 3 † postea q̃ sedi- stis.

† Uanum est vobis ante lucem surgere: surgite † postq̃ sederitis qui manducatis panẽ doloris.

℄ Uanum ⌋ꝛ inutile⌊ est vobis ante lucẽ ⌋.i.chꝛm qui est lux nostra⌊ surgere ⌋.i.alr ꝛ alio ordine velle exaltari q̃ ipse chꝛs qui prius humiliatus q̃ exaltatus fuit ꝛ per passionẽ ascẽdit: sic ꝛ tu si vis exaltari humilia te hic per afflictionẽ penitẽtie: ante christum enim surgit qui se chꝛo ꝑponit qd facit q vult hic esse excelsus vbi ille fuit humilis. Sit ergo hic humilis q vult ibi esse excelsus vbi chꝛs excelsus est. Unde subdit⌊ surgite ⌋.i.surgetis vel exaltari desiderate⌊ postq̃ sederitis ⌋idest humiliati fueritis⌊ qui mãducatis panẽ doloris ⌋.i.qui penitẽdo de peccatis in dolore panẽ ꝛ vinũ mãducatis: vel qui gemitis in hac ꝑegrinatione ꝛ in valle plorationis de afflictione vos reficitis quibus facte sunt lachꝛyme panes die ac nocte. Bonorum ergo est surgere ꝛ exaltari post sessionem humiliationis, ac letari post panem doloris: quia

† eius 4

Cum dederit dilectis † suis somnu3: ecce hereditas dñi filiȷ̃ merces fructus ventris.

℄ Cum dederit dilectis ⌋ꝛ electis⌊ suis somnum ⌋mortis⌊ ecce hereditas dñi ⌋sc3⌊ filiȷ ⌋renati ex aqua ꝛ spiritu sancto qui tales sunt⌊ merces fructus vẽtris ⌋.i.sunt merces reddita homini chꝛo qui est fructus vteri virginalis: q2 eos acq̃siuit ꝑ obedientiam passionis. Uel spãliter ad ꝑdicatores ait.⌊ vanũ est vobis ante luce3 surgere ⌋.i.ante illuminationẽ diuine grẽ ꝛ notitiã veritatis ad opus spirituale faciendũ quasi de vestra virtute presumẽdo: s3⌊ surgite ⌋ad edificiu3 spirituale⌊ postq̃ sederitis ⌋.i.ad modũ sedentis vos habueritis humiliter gratiam dei spiritualẽ: scil3 operatricem expectando⌊ qui mãducatis panẽ doloris ⌋.i.vos ecclesie ministri qui sustẽtamini de elemosynis penitendũ ꝛ dolendũ de peccatis suis: q2⌊ cũ dederit dilectis suis ⌋ecclesia3 verbo ꝛ exemplo edificantibus⌊ somnum ⌋sc3 mortis⌊ ecce hereditas dñi ⌋scil3⌊ filiȷ ⌋.i.fideles edocti ab ipsis in fide ꝛ moribus qui dicuntur coꝝ filiȷ ꝛ sunt hereditas dñi ꝛ⌊ merces ⌋eoꝝ eterna est⌊ fructus vẽtris ⌋idest chꝛistus qui est fructus ventris virginalis. Uel⌊ fructus ventris ⌋ecclesie qui sunt eorũ merces ꝛ corona. Deinde ostẽdit quomodo collecti ꝛ acquisiti sunt hi filiȷ: ꝛ vnde facta est tanta hereditas scilicet per sagittas: quia

† sic 5

Sicut sagitte in manu potẽtis: † ita filiȷ̃ excussoꝝ.

℄ Sicut sagitte ⌋sunt⌊ in manu ⌋sagittarij⌊ potẽtis ⌋hoĩs vt eas de arcu excutiat ꝛ mittat ad feriendũ que parate sunt ad aduersarioꝝ destructionẽ⌊ ita filiȷ ⌋.i.imitatores⌊ excussorum ⌋ idest apostolorum qui per manũ chꝛisti excussi ꝛ missi vsq3 ad fines terre ꝑuenerunt: filiȷ inquã ab eis edocti parati sunt ꝛ apti ad hereticos ꝛ quoscũq3 aduersarios veritatis feriendos ꝛ debellandos. vel apostoli ꝛ doctores dicuntur excussi quasi a terrenorum omnium impedimentorum cupiditate expediti: ꝛ ad prelium accincti. Uel ꝑphete qui tenebãt clausa ꝛ abscõdita sacramẽta excussi sunt a predicatoribus dño aperiente ea: ꝛ ita apostoli sunt excussorum filiȷ qui a manu domini vsq3 ad fines terre sunt missi. Et sic per tales collecti sunt filiȷ ꝛ acquisita est hereditas: ergo

Beatus † vir qui impleuit desiderium suum ex † ipsis: non confundetur cum loquetur inimicis suis in porta.

6 † homo. † eis.

℄ Beatus vir ⌋est ille⌊ qui impleuit desideriũ suũ ⌋spirituale⌊ ex ipsis ⌋sagittis.i.predicatoribus seu verbis doctrine coꝝ: seruãdo qd illi predicauerũt. Qd facit qui nõ amat seculum. nam qui desiderio seculi plenus est non est quo intret qd illi predicauerũt. Et vere beatus est⌊ q2 nõ confundet ⌋nec erubescet sermones dei⌊ cu3 loquetur inimicis suis ⌋scil3 iudeis: gentibus hereticis: falsis chꝛianis: ꝛ omnibus ecclesie ꝛ veritati aduersariȷs eos potẽter arguẽdo⌊ in porta ⌋.i.in cõmuni ꝛ in manifesto vt omnes nouerint quid loquatur: sed bene viuendo ꝛ recte docendo confundet ipsos inimicos. Is eni3 sine confusione predicat quẽ vita ꝛ doctrina cõmẽdat. Oro.

Domorum spiritualium edificator deus vt nos custodias depꝛecamur: imple in te desiderium nostrum vt electis tuis nos adiungi precipias. Per dominum nostrum.

℄ Psalmus de enumeratione aliquorum bonorum operum deum timore casto ꝛ filiali timentium: ꝛ benedictione eorum vt consequantur bona regni celorum. Psal.CXXVII.

Beati omnes qui timent dominu3: qui ambulant in viȷs eius. 1

Auctor psalmi ꝑpheta Dauid. ¶ Titulus canticu3 graduũ vt supra. ¶ Materia. Enumeratio aliquoꝝ bonorum deũ timore casto timentium. ¶ Intentio. Monere deum timore casto timere. ¶ Sententia in generali. Propheta in isto psalmo bona aliqua timore casto deũ timentiũ enumerat: eisq3 benedicit ꝛ bene optat vt eterna bona consequantur. Nonus gradus est vt pacificus caste timeatur qui solus edificat custodit ꝛ exaltat. ¶ Sententia in speciali. Ad timorẽ ergo dei monens ait.⌊ Beati ⌋qui sunt in spe⌊ omnes qui timẽt dñm ⌋ timore filiali ꝛ casto: sed miseri sunt qui mundana timent: ꝛ subiungit qui sunt illi qui timent dñm: scil3⌊ qui ambulant in viȷs eius ⌋ꝑficiendo in preceptis ipsius. puta qui a fide: spe: ꝛ charitate: iustitia: patientia: ꝛ humilitate: ceterisq3 virtutibus non discedunt ac mandatis eius obediunt. Iste eni3 sunt vie que ad deum ꝛ ad salutem perducunt. Gregorius dicit ꝙ tot vias nobis chꝛs ostendit quot exempla bonoꝝ operũ nobis tribuit. A pluribus cepit dicens beati: sed quia omnes vnum sunt in chꝛisto singulariter etiam loquitur dicens

Labores † manuum tuarum quia manducabis: beatus es ꝛ bene tibi erit.

2 † fructuum tuorum.

℄ Labores manuũ tuarum quia mãducabis ⌋o tu qui times dñm .i.fructus operũ tuorum percipies in visione ꝛ fruitione diuina. Nam laboriose in mundo per vias dei incedimus: quia arta via est que ducit ad vitã: sed hic labor eternis fructibus adimpletur cum homo pane illo celesti locupletatur⌊ beatus es ⌋iam in presenti in spe⌊ ꝛ bene tibi erit ⌋in futuro in re vbi oĩa bona cõfluunt ad gaudiũ suauitatis: ita⌊ beatus es ⌋o tu timẽs deũ ꝛ laborãs in ꝑceptis eius implẽdis ꝙ

Uxor tua sicut † vitis abundans: in lateribus domus tue.

3 † vinea fertilis.

℄ Uxor tua ⌋.i.sapientia diuina tibi infusa ꝛ in sponsam tibi tradita erit⌊ sicut vitis abũdãs ⌋fructibus⌊ in laterib⁹ dom⁹

tue] .i. spirituales filios multos in fide ⁊ moribus edocens ⁊ edoctos pariēs ⁊ nutriēs i habitaculis chr̄iane religiōis. Dēt etiā vxor ⁊ vitis vuas iocūdas: fructus bonoꝝ operū edit ⁊ eis in ecclia ad edificationē alioꝝ vt imitent̄ abūdat. Et

in no. 4 nellatio. **Filij tui sicut† nouelle oliuaꝝ: i circuitu mēse tue.**

¶ Filij tui] de tali vxore geniti .i. discipuli tui scilicet spūalis doctrine: sic in fide ⁊ morib⁹ edocti ⁊ imitatores tui sunt.[sicut nouelle oliuarū] .i. oleo charitatis inuncti virentes ⁊ fructiferi alios in fide ⁊ moribus nutrientes: quia nouelle oliue viridiores ⁊ vberiores sunt in fructu[in circuitu mense tue] idest sane doctrine ⁊ informationis tue vbi cibo ⁊ potu spirituali reficiunt̄: vt inde alios reficiant: in circuitu mense domini: scilicet sacre scripture quotidie sedere ⁊ ex ea cibum vite sumere debemus ne in via deficiamus. Uel[filij tui] idest opera sunt[sicut nouelle oliuarum]quia virent oleo charitatis inuncta: ⁊ sunt[in circuitu mense tue]quia qui talia opera faciūt: pane celesti reficiuntur. Super hūc locum dicit Augustinus: ꝙ columba portauit ad archā ramum oliue cū folijs ⁊ fructu ad significandum ꝙ iustus nō debet habere verba sine operibus. Deinde sequitur conclusio beati.

Augu.

5 **Ecce sic benedicetur homo: qui timet dominus.**

¶ Ecce sic]vt sequit̄[benedicet̄ homo] .i. benedictio ab alijs sibi imprecabitur[qui timet dn̄m]non mundū: ⁊ laborat aliter non. q. d. si queris quare hoc: ecce ex timore dn̄i. Sic enī benedicet̄ omnis homo qui timet dominum: ⁊ is vtriqꝫ locupletatur diuitijs. Et sequitur benedictio: vbi ex pietate postulat benedici timentes dominum: ⁊ optat eis bona que non sunt malis communia dicens.

te 6 omnes dies. **Benedicat †tibi dn̄s ex syon: ⁊ videas bona hierusalem †omnibus diebus vite tue.**

¶ Benedicat tibi dn̄s]bn̄dictione que est[ex syon]celesti .i. benedictione eterna[et]tibi positus nunc spe: ⁊ postea re[videas bona]nō que transeūt: sed bona[hierusalē]scꝫ superne que desiderasti[omnibus dieb⁹ vite tue] .i. semper ⁊ eternaliter: bona enim eterna semper videbūtur: sed nō ista: cumulus enim bonoꝝ est eternitas: ergo talia bona desidera que per omnes dies vite tue videas .i. vt cū ipsis in eternū viuas.

Eternitas est cumulus bonoꝝ

pax 7 **Et videas filios filioꝝ tuoꝝ† pacem super israel.**

¶ Et videas]scꝫ in eterna beatitudine[filios filioꝝ tuorum] idest fructum ⁊ retributionē capias bonorū operū tuorum: scilꝫ vitam eternā: vel eos qui de doctrina tua in christo fide ⁊ moribus generantur. Unde habebis aureolā: ⁊ vt breuiter omnia cōprehēdam videas[pacē sup israel] .i. sup totū populū chr̄ianū. Ecce oia illa bona vno nomine pax nominant̄. Ad illā pacē perueniūt qui ⁊ hic pacifici fuerūt. Oratio.

Timentibus nomen tuum domine beatitudinēꝫ largire perpetuam: vt talis nobis actio: talisqꝫ sit vita que celsum de bonis fructibus meritū reportet ad sydera. Per dominum.

¶ **Psalmus de ecclesie persecutione ⁊ inter malos patientia: ac de malorum persequentiū defectione ⁊ damnatione futura. Psal. CXXVIII.**

1 **Sepe expugnauerunt me a iuuentute mea: dicat nunc israel.**

Auctor psalmi propheta Dauid. ¶ Titulus vt supra. ¶ Materia. Ecclesie persecutio ab initio. ¶ Intentio. Monere fideles ad patientiam. ¶ Sententia in generali. Propheta in isto psalmo hortatur ecclesiam: vt persequentes ⁊ turbantes eam scandalis vel molestijs patiēter toleret: nec turbet̄ quasi nouum hoc sit: quia a principio semper fuit: nec tamen ex toto ecclesia succubuit subiungens persequentium ⁊ turbantium futuram damnationem. Decimus gradus est: vt qui ea ste deum timet: pro eo omnia patienter ferat: quod nunc expedit ecclesie inter malos. ¶ Sententia in speciali. Ecclesia ergo quasi respondeat querelis infirmorum murmurantiū ꝙ tot mala ferant ait.[Sepe]⁊ frequenter[expugnauerunt me]matrem diabolus iniqua suggestione: hereticus verbis astutie: tyrannus armis potentie: falsus frater dolo inuidie ⁊ nequitie. Ab his enim quatuor ecclesia impugnatur: ⁊ hoc[a iuuentute mea]ex quo cepit ecclesia: idest a primo tempore etatis mee: scilicet ab Abel ⁊ istud[dicat nūc]dum scꝫ[israel] idest populus videns deum per fidē vt alij instruat. Quasi dicat ecclesia deum fide contemplās monendo suos ad patientiam. O filij nolite mirari ad ista quasi noua que iaꝫ diu sustinuistis: ⁊ ne turbemini nec timeatis: sed cū senectus expugnatur cōsolemini de preteritis: quia nunꝙ cessauit iustitia patiens ⁊ iniquitas premens. Dicat inquā

2 **Sepe expugnauerunt me a iuuentute mea: etenī non potuerunt mihi.**

¶ Sepe expugnauerunt me a iuuētute mea]vnde statim cū incipit homo velle bene facere ⁊ proficere impugnatur. Repetitio notat passionum frequentiam ⁊ infirmitatem vel manifestam persecutionem ⁊ occultam. Ideo autē expugnauerunt me: quia non consensi eis ad malū. Unde subdit[etenī non potuerunt mihi]scꝫ preualere vt me traherent in cōsensum peccati deo me ꝯseruante. Ergo qui israel est ille potest dicere: qꝛ impugnat̄ omni tēpore: sed nō ei hec pugna preualet: qꝛ dn̄s pro eo pugnat. Et cū palā non possent nocere

3 longe fecerūt iniustitiā suam. **Supra dorsum meū fabricauerunt peccatores: †prolongauerunt iniquitatem suam.**

¶ Supra dorsum meū]⁊ retro[fabricauerūt]⁊ mala accumulauerunt[peccatores] .i. persecutores: hoc est nisi sunt occulte mihi nocere: vt qui a facie venientes viderentur: a tergo non sentiantur: vel non nocuerunt mihi: quia[supra dorsum meum fabricauerūt peccatores.]nam cum crebris tribulationibus affligerent me: ego faciem mentis cōuertens ad dominum: ⁊ dorsum ad seculum: mala eorū respicio retro quasi paruipendens ⁊ equanimiter tolerans: ⁊ sicut sepe expugnauerunt me ita ⁊ diu: quia[prolōgauerūt]⁊ in longū protraxerunt[iniqtatē suā]peccatū peccato adiūgētes: qꝛ nō sunt momentanee eoꝝ insidie: sed diutine. Sed quid eos sequitur.

4 auertantur. **Dominus iustus concidet ceruices peccatorū: ꝯfundantur ⁊ †conuertantur retrorsum omnes qui oderunt syon.**

¶ Dominus iustus]s̄m iustitiā[concidet] .i. cōteret ⁊ succidet[ceruices]⁊ ceruicositatē[peccatorum]⁊ maloꝝ .i. destruet superbiam impiorum ceruicosos ⁊ superbos malis gradib⁹ suis humiliando. Talis est fructus superbie: quia humilitas habet gloriam sed superbia confusionem. Unde subdit̄[cōfundantur]sera confusione tanꝙ victi a deo[⁊ conuertantur retrorsum]recedendo ab eo[omnes qui oderunt syon]idest ecclesiam futura speculantem ⁊ iustorum congregationem: quā non tm̄ manifesti persecutores: sed etiā qui ficte intrāt oderunt. Qui enim nolunt obseruare ꝟbum dei oderunt ecclesiam. Tunc autem erit iniquorum confusio quando ⁊ foris eternus iudex cernitur: ⁊ intus ante oculos culpa versat̄. Tunc conuertentur retrorsum quando tollentur ne videant gloriam dei: ⁊ mittentur in ignem eternum.

5 aruit. **Fiant sicut fenum tectorum: quod priusꝙ euellatur †exaruit.**

¶ Fiant]etiā[sicut fenū tectoꝝ]qđ in alto scilꝫ in tectis nascitur: sꝫ radice pingui ⁊ firma nō solidat̄[qđ priusꝙ euellat̄] ⁊ carpat̄[exaruit]⁊ exiccatum est .i. post modicum virorem

etiam non euulsum citius arescit & deficit: in hoc petit propheta q prosperitas persequentium & odientium ecclesiam qui in culmine superbie nascunt vbi nō solide stant cito trāseat & deficiat. Feno ergo tectorū cōparant mali & ficti qui alta quidem apparent: sed in radice firmi nō sunt: qz transitoria sunt que concupiscunt: qui etiam sepe anteq̄ de vita tollantur aridi sunt ab humore gratie & disperiunt.

† non 6 bis de q̄ † reple bit † messos

† De quo non † implebit manum suā † qui metet: & sinum suum qui manipulos colliget.

¶ De quo] scz feno arido [nō implebit manū suaz qui metet] qz tenuiter & sparsim & sine cōdēsatione crescit [& sinū suum] nō implebit [qui manipulos colliget] qz nec in tāta copia crescit nec vtilitas ei⁹ tā magna est q aliqs colligere illud velit. Sic erit de istis malis & aridis qñ venerit messores angeli collecturi triticū in horreū celestis māsionis: qz nō colligent bonum fructū ex eis: qz nullus reperit in talibus: sed eos tanq̄ puluerē & paleam inutiles gehenne derelinquunt incendijs. De quibus adhuc subiungitur.

† trāseuntes viam.

Et non dixerūt † qui preteribāt bñdictio dñi sup vos: benediximus vobis in nomine domini.

¶ Et nō dixerūt] malis & reprobis illi [qui preteribant] scilz patriarche / pphete / apostoli / & ceteri viri sancti qui per vitā istā currēdo ad patriā transierunt: nō dixerūt inquā istud. s. [bñdictio dñi] sit [super vos] qa sunt ea indigni: sed nō dixerūt talibus [bñdiximus vobis in nomine dñi] qa nouerūt eos maledictos. Cōsuetudo erat in gēte iudeoꝝ vt si qs transiret & videret aliquos facere aliqd opus in agro vel i vineas vel aliud eiusmodi nō licebat trāsire sine bñdictione. Illi ergo qui per istā vitā ad celestē patriā trāsierūt: benedixerunt illos in quib⁹ radicē charitatis & bona opa viderūt: sz nō eos quos in tectis eminere & in ceruice supbire viderūt. Nulla. n. scriptura inuenit que de illis bona loquat: sz equa omnia de eis mala dicunt. Illi trāseuntes si bene viuimus bñdixerūt nos. Oēs enim bñ viuētes bñdicūt nō in noie suo: sz in noie dñi a quo oia bona dicūt eē nō a seipsis. Bene ergo viuam⁹ & male viuentes equanimiter toleremus vt ab omnibus sanctis benedici in nomine dñi valeamus. Oratio.

A omnium impugnationum nequitijs ecclesiam tuam domine dextere tue protectione defende: vt inimicis retrorsum cōuersis sacris a te benedictionibus repleatur. Per dominum.

¶ Oratio & clamor vere penitētis pro liberatiōe a peccatis & miserijs: allegatioqz magne misericordie dei miserentis. Psal. CXXIX.

1 **De profundis clamaui ad te domine: domine exaudi vocem meam.**

Auctor psalmi ppheta Dauid. ¶ Titulus vt s pra. ¶ Materia. Oratio vere penitētis pro liberatiōne a pctis. ¶ Intentio. Monere hoies ad prlam. ¶ Sentētia in gñali. Propheta in isto psalmo in persona vere penitentis clamat ad dñm: vt a pctōꝝ pfundo liberet eū: allegās ipsi⁹ magnā misericordiaz vnde sperat cōsequi veniā. Undecimus gradus est penitentialis supplicatio: q cōgrue post pdictos gradus ponit: qz nec timēs deū nec oia ferēs dignū se penitus sentit cū in corpore nullus est sine peccato: ideo vna securitas est precibus inclinari. ¶ Snia in spāli. Hoc ergo penitēs sciēs se eē in pfūdo a simili Ione clamat dicēs. [De pfundis]. i. pctōꝝ & malorū: seu de magnis tribulationibus pro pctis. Uel [de profundis]. i. a pfundo cordis de alta humiliatione mētis ab intimis anime & spūs [clamaui] orādo corde & ore [ad te dñe] qui solus potes me liberare [dñe exaudi vocē meā]. i. orōnē mei pctōris que de pfundo ad te puenia. Deinde alijs vbis idez repetit & pcibus deū placat vt clemēter audiat dicēs. Et

Fiāt aures tue itēdētes: in vocē depcationis mee. 2

¶ Fiant aures tue intēdentes]. i. auditus pietatis & misericordie tue intēdat [in vocē depcationis mee] vt meaz petitionem diligēter audiat & clemēter impleat: pietas & mīa sūt aures dñice qbus nos peccatores dignat exaudire. Tūc autez dñs intētas aures habet nrīs orōnibus qñ nos intēta mente & deuota preces ad ipsum fundimus. Sed illam orationem deus non exaudit, cui ipse qui orat non intendit. De quo autē profundo clamet ostendit dicens.

Si iniquitates obseruaueris domine: dñe quis sustinebit? 3

¶ Si inigtates obseruaueris dñe] ad iudicandū & puniendū eas sm quātitatē culpe & rigorē iustitie [dñe qs sustinebit?] te iudicē vindicantē si nobiscū seuerus iudex agere volueris nō misericors pater: qs stabit in iudicio ante oculos tuos. q. d. nullus: qz vix aliquis sine peccato reperit. Si ergo non est castū cor qd presumat de sua iustitia psumat omniuz cor de dei misericordia & dicat deo nullus potest te iudicez sustinere: sed tamen de tua misericordia non despero.

† Quia apud te propitiatio est: † & propter legem tuam sustinui te domine. 4 † qm † non habet ei.

¶ Quia apud te ppitiatio est]. s. sacrificiū qd pro nobis oblatum est & peccata soluit: scz innocēs sanguis pro nobis fusus & oblatus delēs oium peccata nocētiū [& ppter legē tuā] scilz euāgelicā que est lex charitatis & amoris misericordie & grē & pmittit vere penitētib⁹ veniā de peccatis [sustinui te dñe] expectādo beneficiū & effectū tue misericordie in spei lōganimitate: quia dignatus es legem misericordie afferre & omnia peccata dimittere. Et conuertens se ad auditores dicit nobis ad edificationem quid egerit.

Sustinuit anima mea in † verbo ei⁹: sperauit anima mea in † domino. 5 † verbū tuū. † dñm.

¶ Sustinuit anima mea]. s. patiēter tulit dilationē cōsolationis pmisse [in verbo eius] qd penitentibus veniā & regnum pmittit & reddit qa nō fallit. Securi ergo in eius verbo speramus: qz falli nō possumus. Unde ait [sperauit anima mea in dño]. i. in mīa ei⁹ q est imēse pietatis & clemētie & potens est ab oī malo liberare. Et qa spauit iō sustinuit. Nā spes fortitudo patiētie est. Ideo. n. sancti viri patiētes sunt in tribulatione: qa gaudēt in spe. Deinde iā dicit qd facere debeamus

A † custodia matutina vsqz ad noctē: speret israel in † domino. 6 † vigilia. † dñm.

¶ A custodia matutina vsqz ad noctem]. i. a mane iuuētutis vsqz ad noctē mortis [speret israel]. i. populus vidēs deū p fidē formatā / hoc est omnis fidelis [in dño] misericordiā ei⁹ expectādo. Aliter eni nō valet nisi vsqz ad finē spei. Quia q pseuerauerit vsqz i finē / hic saluus erit. Nā si nō vsqz ad finē speraueris delet totū qd speraueras. Ab illa ergo hora matutina qua in vineā dñi locatus est fidelis spem suā in illā defigat horā qua denarū mercedis accipiat ab eo qd ei lumē veritatis illuxit indesinēter celestia cōtēplet. Ideo aūt speret

Matth. 10.

† Quia apud dominū misericordia †: & † copiosa apud † eum redemptio. 7 † qm † est † multa † illum.

¶ Quia apud dñm] est [mīa] in relaxatione pctōꝝ. Ergo si pmimur pctis nrīs nō despem⁹: qa adest mīa dei parcēs nobis [& copiosa]. i. sufficiēs imo supereminēs [apud eū] est [redemptio]. s. sanguis preciosus: qz nō auro neqz argēto: sz preciosio sanguine suo nos redemit: quia tot⁹ mundi peccata deleuit. Copiosa fuit redemptio nostra q̄tum ad id per qd redempti sumus: scilicet passionē christi & sanguinis effusionē que multiplex fuit: & quantum ad id a quo sumus redempti:

⁊ q̃tum ad effectũ redemptionis: quia liberati sumus a cul/pa actuali ⁊ originali: ⁊ a pena tam corporis q̃ anime: ⁊ quia ad salutem omnium ac totius mundi sufficit.

8 Et ipse redimet israel: ex omnib⁹ iniq̃tatibus ei⁹.

¶ Et]adeo est copiosa q̃[ipse redimet].i. liberabit tanq̃ p̃cio redemptũ[israel].i. populũ fide formata vidẽtẽ deũ[ex oibus iniq̃tatibus eius] vt nõ reseruent̃ ad vindictã. Qui nõ cõmisit pctm̃ ipse põt redimere a pctõ. Nõ ergo timeas ac/cessurus ad deũ aliq̃s iniq̃tates tuas: tñmodo accede pleno corde ⁊ desine iã facere que faciebas ⁊ de p̃fundo clama ad dominum: obserua illum ⁊ expecta ⁊ sustine propter legem ipsius: quia multa apud illum redemptio. Oratio.

Intendant quesumus dñe pietatis tue aures in ora/tiones supplicũ: q̃a apud te est propitiatio peccato/rũ vt non obserues iniquitates nostras: sed impar/tias nobis misericordias tuas. Per dñm.

¶ Psalmus de humilitate interiori cordis ⁊ ex/teriori corporis ⁊ operis: ⁊ de spe continua sem/per ⁊ iugiter in domino habẽda. Psal. CXXX.

1 Domine non est exaltatum cor meum: neq̃ †elati sunt oculi mei.

†in altũ

Auctor psalmi propheta Dauid. ¶ Titu/lus vt supra. ¶ Materia. Humi/litas interior cordis ⁊ exterior opis. ¶ Intẽtio. Inducere fideles ad humilitatẽ. ¶ Snia in gñali. Propheta in isto psalmo exẽplo suo docet humilitatẽ: obstringẽs se ma/xime pene ⁊ maledicto si nõ extiterit humilis intus ⁊ extra: ⁊ si aliq̃d iactãtie in eo fuerit: hortat̃ etiã israel populũ scz fide/lem iugiter sperare in dño quatenus seculi aduersa valeat to/lerare. Duodecimus gradus est humilitas quã intus ⁊ extra hic se habere ostẽdit. ¶ Snia in spãli. Ostẽdens q̃ se humilẽ intus ⁊ extra ait o[Dñe]cũ ad tot ⁊ tantos gradus p̃motus efferm[nõ est exaltatuz]intus[cor meũ]per superbiã scz mo/tu supbie interiori. Minus dicit. s.[nõ est exaltatũ]⁊ plus in/telligit. s. humiliatũ est cor meũ qd̃ est deo sacrificiũ. Sacrifi/ciũ ergo deo obtulit q̃ hoc dixit[neq̃ elati sunt]extra[ocu/li mei]per elationis apparẽtiã que maxime relucet in oculis idest signũ supbie exterius nõ ostendi. In supiori pte corpis sunt oculi: ⁊ superior corporis sensus est visus. A digniori er/go corpis parte ceteras partes ⁊ etiam actiones motus ⁊ oia que sũt in hoie possumus accipe: in q̃bus etiã vitiũ elationis sicut in oculis aliq̃n apparet: deinde postq̃ ostendit qualis fuerit in corde ⁊ corpore, ostẽdit qualis fuerit in actiõe dicẽs

†in/gressus. 2 Neq̃ †ambulaui in magnis: neq̃ in mirabilibus super me.

¶ Neq̃ ambulaui]supbiendo[in magnis].i. nõ incessi in his que magna videbant̃ hoib⁹ ostẽdẽdo supbiã in apparatibus ⁊ põpis: vel iactãdo me de magnis: sicut ille phariseus qui se de suis iactabat opib⁹. In magnis ẽt ambulare est in v̓tutis opib⁹ aiuz p̃ supbiã eleuare[neq̃ in mirabilibus sup me].i. trãscẽdẽtib⁹ statũ meũ: hoc est nõ quesiui innotescere hoib⁹ quasi in mirabilibus que erãt supra vires meas vñ me iacta/rem apud eos. Hec eni sunt p̃pria supbor̃. Deinde aperit q̃ humilis in sciẽtia fuerit qui quãdoq̃ inflare p̃suerit dicens

3 Si non humiliter sentiebã: sed exaltaui aiaz meã.

¶ Si nõ humiliter sentiebã]vt viderer mihi quasi sapiens: ⁊ inde extolerer ⁊ supbirẽ p̃sumẽdo de me ⁊ virib⁹ meis[sed exaltaui]supbiẽdo[animã meaz]altiora me querẽdo ⁊ plus q̃ oportet sapiẽdo: ac maiora q̃ sint de me sentiẽdo. Qui eni tales sunt vix ad humilitatẽ pertingũt: q̄ fm̃ Grego. Ualde difficile est vt is q̃ se sapientẽ estimat mẽtẽ ad humilitatẽ re/ducat. Uel[si nõ humiliter sentiebaz]beneficia mihi data a deo recognoscẽdo[sed exaltaui animã meaz]me de eis qua/si ex me haberem eleuando. Si inquã nõ est ita. Et

Grego.

4 †Sicut ablactatus est super matre sua: ita retribu/tio in anima mea.

†Quẽ admo/dũ q̃ abla/tat⁹ est a lacte sup matrẽ su/az: sic re/tributio in aiam meam.

¶ Sicut]aliq̃s incũbens[super matre sua].i. indigens adhuc foueri sinu ⁊ lacte m̃ris cõtristat̃ ⁊ perit si sic[ablactatus].i. a lacte m̃ris separatus: q̄ mater subtrahit ab eo mãmillam. [ita]fiat[retributio in aia mea].i. punitio in p̃sona mea: vt. s. a deo subtrahat̃ mihi ois grã ⁊ p̃solatio diuina ⁊ pereã: maledi/cto se obstringit si a supbia se nõ cohibuit: sic enim dicere so/lemus q̃n de causa bñ p̃fidimus. Uel est p̃dictio nõ optatio. Ultimo cõcludit dicẽs. Et quia ego ita ago: ergo meo exẽplo

5 Speret israel in dño: ex hoc nũc ⁊ vsq̃ in seculũ.

¶ Speret israel].i. fidelis fide formata deũ vidẽs[in dño]fa/ciẽdo sicut ego q̃ vere me humiliaui ⁊ in deo speraui: speret inquã in dño nõ p̃sumat de se[ex hoc nũc ⁊ vsq̃ in seculũ].i. hãc spem p̃tinue ⁊ sp̃ sine fine habeat quousq̃ ad eternitatẽ veniat: q̃a postea nõ erit spes s̄ res: fides eni ⁊ res trãseũt. nã qd̃ credimus videbim⁹: ⁊ qd̃ spam⁹ tenebimus. charitas aũt manet in eternũ: p̃pter qd̃ ⁊ maior horũ dicit̃. Docet ergo vt nullo fine temporũ spes nostra claudat̃: vt per spem pac fer/ris cui bona futuri seculi capiamus. Oratio.

Ne permittas nos exaltari in superbijs seculi omni/potens pater: sed qui mitis es ⁊ humilis corde: do/ce nos humilibus tibi placitis p̃sentire. Per dñm.

¶ Psalmus de bono desiderio pro edificatione domus dei spũalis scz eccl'ie in morib⁹ ⁊ fide: ⁊ de huius desiderij impletione. Psal. CXXXI.

1 Memento domine dauid: ⁊ omnis mã/suetudinis eius.

Auctor psalmi p̃pheta Dauid. ¶ Titulus vt supra. ¶ Materia. Edificatio eccl'ie in moribus ⁊ fide. ¶ Intẽtio. Monere vt nosip̃sos ⁊ alios edificemus domũ dñi: iuxta illud. Templũ dei sanctũ est qd̃ estis vos. ¶ Snia in gñali. Propheta in illo psalmo declamat bonũ desideriũ de edificatione eccl'ie i mo/ribus ⁊ fide: ⁊ p̃cat̃ pro eius ip̃letione. In hoc tredecimo gra/du iã humilis ⁊ mãsuetus satagit de edificatione spũalis do/mus dei: vt ⁊ dauid ad litterã sollicitus fuit de materiali. Et cõgrue post gradũ humilitatis agit de edificatione domus: q̄ per humilitatez efficit̃ aliq̃s domus dei. Uñ alibi. Super quẽ requiescet spũs meus: nisi sup humilẽ ⁊ quietũ. ¶ Snia in spãli. Uolẽs ergo edificare domũ dño ait in p̃sona toti⁹ chri. [Memẽto]o[dñe]pater[dauid]spũalis manu fortis: ⁊ sup/ponit causaz dicẽs[⁊ ois mãsuetudinis ei⁹]qua vicit diabolũ ⁊ inimicos eccl'ie. Illi seuiebãt: iste sufferebat: victi sunt q̃ se/uiebãt: vicit q̃ sufferebat. Ad l̃ram. Dauid rex ille valde mã/suetus fuit: s̄ nõ de illo hic agit̃: imo de eius significato. Da/uid eniz interp̃tat̃ manu fortis: ⁊ per illũ typice significat̃ to/tus chr̃s scz caput ⁊ corp⁹: cuius humilitas ⁊ mãsuetudo hic cõmẽdat̃ christus manu fortis: ad belland uz mansuetudine vicit aduersarios: ⁊ in ista mãsuetudine corpus christi (qd̃ est ecclesia) vicit inimicos. Sic manu fortis vincat operando. Ad hoc autem memento vt impleat

j.Cor.3.

Esaie.11

Dauid qd̃ interp̃tat.

2 Sicut iurauit domino: votum vouit deo iacob.

¶ Sicut iurauit dño].i. firmiter p̃misit[⁊ votũ vouit]ex de/uotione ⁊ bona volũtate[deo iacob.]Ideo dicit̃ deus iacob vt nos simus spũaliter iacob si deũ volumus habere adiuto/rẽ. Jacob enim supplantator dicitur: ⁊ ille est iacob qui vitia supplãtat. q. d. ita memento dauid vt impleat qd̃ deo promi/sit. Nemo p̃sumat viribus suis se reddere qd̃ vouerit. Qui te hortat̃ vt voueas: ipse adiuuat vt reddas. Uouit autẽ eccl'ia vt sit domus dei quo nihil gratius potest deo offerri. vouet etiã quelibet fidelis anima vt faciat in se domũ dño cũ renũ/

Jacob sup/plantator di

ciat diabolo et põpis eius in baptismo. vñ ex psona ipsi⁹ ecclesie ꝯsequēter ostēdit que iurauit et vouit domino dicens.

3 †super

Si introiero in tabernaculū domus mee: si ascē dero † in lectum strati mei.

¶ Si introiero] i. nō itroibo. hic eni ponit si pro nō [in tabernaculū dom⁹ mee] vt intēdēs reb⁹ meis querā que mea sunt nō que dei: et satisfaciā priuate volūtati mee. i. mea et propria attendēs ea que dei sunt nō postponā: sciebat se priuato impedimēto et ꝓprio: ne fieret locus deo [et si ascēdero] i. nō ascendā [in lectū strati mei] ad quiescendū. i. non acquiescā carni: nec sequar voluptates eius. In primo. s. [si introiero] notat supbia. In scdo scilicet [si ascēdero] concupiscētia carnis. In tertio qd sequit scz [si dedero] concupiscentia oculorum.

4 **Si dedero somnū oculis meis: et palpebris meis dormitationem.**

Felicitates terrene somnia sunt.

¶ Si dedero] i. nō dabo [somnū] i. vanā et carnalē delectationē [oculis meis] i. s. mētis. Terrene felicitates somnia sunt: qz cito trāseunt in qbus dormire et torpere nō debēt qui locū dño inuenire volūt [et] vt plus dicā: nō dabo [palpebris meis dormitationē] vt nūc ad talia incliner: nunc erigar qd minus est ꝙ dormitio. Somnū oculis dat et dormit q terrena et felicitates seculi ꝯcupiscit: nō dormit: sz dormitat q modo retrahit a terrenis: modo inuoluit illis: et quasi q dormit caput crebro inclinat et reuelat. Sic etiam dormit qui peccat et non penitet. dormitat qui vices peccandi et penitendi alternat. obdormit qui in peccato moritur.

†si dedero q̄ adusqz. 5

Et requiem temporibus meis † donec inueniam locum domino: tabernaculum deo iacob.

¶ Et] vt adhuc plus dicā si desidero. i. nō dabo [requiē tēporibus meis] tali parti capitis vnde somnus venit ad oculos. Cū ceperit te aliqd tēporale delectare ad peccādū iā grauātur tibi tēpora. Noli te dare tali delectationi: maiores enim dolores habebit ꝙ suauitates. Et ea cogitatione quasi cōfricans frontē excutis somnū et paras locū dño. Si eniz nō dederis requiē tēporibus tuis / non venit somnus. Hec igit oia nō faciā [donec inueniā locū dño] in me vbi requiescat q sup humilē regescit. q. d. nō faciā illa predicta: sed istud scz [inueniā locū dño] in meipso [tabernaculū deo iacob] qd idez est idest ecclesiā plenē fundatā et firmatā: hoc est meipsum faciam locū dño: et edificabo ecclesiā in qua militandū est deo. Ecclesia sm presentē statum vbi lucta est et pugna dicitur tabernaculū in quo militat: in futuro erit domus in qua pausabit. In tabernaculo qd militandū et pugnantiū est gemimus et laboramus in domo gaudebimus et laudabimus. Uel ex persona chri capitis potest legi ab illo loco. [Si introiero] q. d. Iurauit dauid. i. chrs dicēs [Si introiero in tabernaculū domus mee] i. celestis habitationis: et [si ascēdero in lectum strati mei] i. ad dexterā pris vbi est reges et finis laborum. et [Si dedero somnū oculis meis] i. requiez triduane mortis. Deinde alijs verbis idez repetit [et palpebris meis dormitationē: et requiē tēporibus meis donec inueniā locū dño tabernaculū deo iacob] i. donec ecclesia sancta pdicatione sit fundata. Hoc promisit totus christus: et impletum est. Nam

†eum 6 †ea †sal tuū.

Ecce audiuimus † eam in effrata: inuenimus † eā in campis † silue.

Effrata qd dicit.

¶ Ecce audiuimus eū] i. s. locū seu deū: vel [eā] i. s. sedē dñi seu ecclesiā [in effrata] i. in ꝓphetis speculatorib⁹ futurorū [inuenimus eā] vel eū [in cāpis silue] i. in humilib⁹ gētibus incultis. Effrata hebraice dicit speculū latine: speculū qppe imaginem hz: et ois ꝓphetia imago et figura est futurorū. cāpi autez silue sunt humiles gētes inculte. Qd g̃ audiuimus in effrata inuenimus in cāpis silue: qz qd pdicatū est in imagine ꝓphetie iudeis / manifestū est in fide gētibus. Nec tñ inuenimus: sed perseuerando in militia: etiam

7 †intrauim⁹ in tabernacula.

† Introibimus in tabernaculum eius: adorabim⁹ in loco vbi steterunt pedes eius.

¶ Introibimus] p fidē [in tabernaculū eius] i. s. dñi dei iacob nos qui in vna domo ecclie per dñm aggregamur et per charitatē viuis lapidibus et sanctis cōpaginamur: et tūc dom⁹ dei efficimur: et a deo habitamur: et etiā a deo. i. debito cultu dñi venerabimur [in loco vbi steterūt pedes ei⁹] scz dei. i. in quo pdicationes aplice audiunt et stabilitas fidei quā credimus reperit: que tanꝙ pedes sustētant totū corpus ecclie. Recte autē prius introire postmodū adorare se perhibet: qa eū qui extra domū dei remanet vt qui charitatē nō hz deus ad salutem nō exaudit. Et quia omnia pro celestis patrie requie habenda facere debemus: recte subiungitur

8 †exurge.

† Surge domine in requiem tuaz: tu et archa sanctificationis tue.

¶ Surge] o [dñe] a morte et inferis reuertere [in requiē tuaz] ascēdēdo in celū et nō solū tu: sed [tu] primo et deinde [archa sanctificationis tue] i. vniuersa ecclia et te pri⁹ exaltato exaltet postea ecclia: quā figurauit archa Noe vel testamēti que adhuc in multis carnalibus lata est: in paucis spiritalib⁹ angusta nō auderet sibi resurrectionē ꝓmittere corp⁹ nisi prius resurgeret caput. Et bene archa sanctificationis ecclesia dicitur: quia ab ipso sanctificatur a quo et redimitur. Unde subditur. Et te eunte ad patrem

9 †letētur

Sacerdotes tui induantur iustitia: et sancti tui † exultent.

Grego.

¶ Sacerdotes tui] scilz regale sacerdotiū [induant] et muniātur [iustitia] fidei. i. fide: qa iustus ex fide viuit et in vita iustitie muniti nō sauciēt a iaculis inimici: qa sm Gregoriū. Sicut vestimētū a frigore: sic iustitia defendit a morte [et sancti tui] i. mēbra tua accepto pignore spūsscti [exultēt] i. letētur testimonio bone cōsciētie et spe resurrectionis que pcessit in capite: et sic accepit eosdē sacerdotes et sanctos scz fideles qb⁹ dicit. Uos estis genus electū regale sacerdotiū: gens sancta: populus acquisitionis. Uel [sacerdotes tui] i. pclari ecclesie [induant] i. vndiqz circūdent [iustitia] et alijs virtutib⁹ et inde [sancti tui] i. minores et subditi fideles [exultēt] te laudādo. Sed iā rogat deus pro reliquijs israel cum subditur

j. Pet. 2.

10

Propter dauid seruum tuum: non auertas faciē christi tui.

¶ Propter dauid seruū tuū] i. ꝓpter illū qui de semine Dauid formā seruilē suscepit [nō auertas] penit⁹ a iudeis o de⁹ pater [faciē chri tui] Quia eniz chrs faciē suā auertit a iudeis a qbus crucifixus est et cōuertit ad gētes rogat pater ꝓpter reliqas israel vt salue fiāt qd iā in plurib⁹ impletū est. Nota ꝙ ait ꝓpter dauid: ac si diceret mei etiā memēto vt propter me et ꝓmissionē mihi factam iudeos funditus non repellas. Et bene dicit propter dauid seruum tuum: quia

11 †in veritate. †penitebit. †ex

Iurauit dñs dauid † veritatē et nō † frustrabitur eū: † de fructu vētris tui ponā super sedē tuam.

¶ Iurauit dñs] i. per semetipsum firmauit et certitudinaliter ꝓmisit [dauid] illi actuali [veritatem] ꝓmissionis implende [et] ideo [nō frustrabit eū] decipiēdo in ꝓmisso. Iurauit inquā. q. d. [de fructu vētris tui] i. filiū vginis natū de stirpe tua [ponā] regē [sup sedē tuā] iudaice plebi spūaliter psidentez iuxta illud. Et dabit illi deus sedē dauid pris eius: quia quos dauid rexit temporaliter / eos christus rexit spiritualiter. Et non tñ illum ponam super sedem tuam: sed etiam

Luce. 1.

12 †illos.

Si custodierint filij tui testamentum meuz: et testimonia mea hec que docebo † eos.

¶ Si custodierit filij tui] i. hoies ex te nati [testamētū meū]

idest est pactū⌊ ꝛ testimonia⌋.i.pcepta⌊ mea hec que docebo eos⌋nō que ipsi sibi ꝯstituūt:sicut legit̄ de scribis ꝛ phariseis q plus innitebant̄ adinuētionib⁹ suis ꝙ͂ dei pceptis ꝛ mādatis

† se/ 13 debunt vsqz in eternū:

Et filij eorum † vsqz in seculum:sedebunt super sedem tuam.

¶ Et ⌋etiam⌊ filij eoꝝ ⌋.i.sequaces ꝛ imitatores si custodierint tūc⌊ vsqz in seculū⌋.i.ꝙ͂diu durabit hoc seculū⌊ sedebūt ⌋filij tui ꝛ filij eoꝝ⌊ super sedē tuā⌋Et si nō custodierint:nō tamē perit ꝑmissio:qa si nō implet̄ in te implebit̄ in alio. Nā ꝛ filij Dauid nō stirpe:sꝫ cultu dei ꝛ fide sunt qui spūales reges sui ꝛ alioꝝ erūt. Uel de xp̄o sic accipe.⌊ Jurauit dn̄s ⌋pater ⌊dauid⌋.i.xp̄o⌊ veritatē ꝛ nō frustrabit̄ eā ⌋qa ea nō euacuat: sed adimplet dicēs⌊ de fructu vētris tui ponā sup sedeꝫ tuā⌋ idest illos quos ad fidē paries o xp̄e faciaꝫ reges sui seipsos bene regētes:nō tn̄ omnes sed custodiētes⌊ testamētū meū⌋ idest pactū baptismi⌊ ꝛ testimonia mea⌋.i.pcepta vite: quia tūc sedebūt sup sedē tuā.i.participes erūt tue beatitudinis ꝛ eternas sedes accipiēt:vt sicut tu es regie potestatis:ita ꝛ ipsi pro modo suo ꝛ hoc vsqz in seculū.i.in eternum. Nos sumus fructus vētris eius quos spūaliter tanꝙ͂ ex vtero generauit. Qui si testamētū ꝛ testimonia eius custodiamus sedere nos faciet in celestibus. Ergo imitemur ꝛ nos opera dauid.i.manu fortis nostri xp̄i:vt p imitationē bonoꝝ opeꝝ mereamur eē filij ei⁹ quatenus possim⁹ illā sedē adipisci:de q̄ ipse discipulis ait. Uado parare vobis locū. Et iteꝝ i domo pris mei mansiones multe sūt. hec aūt ꝑmisit de⁹ gratis ꝛ nō pro meritis.

Joā.14.

† pre/ 14 elegit.

Quoniam elegit dominus syon:† elegit eā in habitationem sibi.

¶ Qm̄ elegit dn̄s ⌋sola grā⌊ syon ⌋.i.sanctā eccl'iaꝫ:nō enim ex opib⁹ iustitie que fecimus nos:sed s̄m suā miām saluos nos fecit. vnde ipse ait. Ego vos elegi de mūdo vt eatis ꝛ fructuꝫ afferatis: ꝛ fructus vester maneat:hic eniꝫ erit permanēs fructus eoꝝ vt ipsi habitent in deo ꝛ deus habitet in ipsis. Unde sequit̄⌊ elegit eam inhabitationē sibi ⌋vbi spiritualiter habitet qui vbiqz est. Elegit inquā dicens rei experientia

Joā.15.

† secu/ 15 la sc'loꝝ. † pelegi.

Hec requies mea in † seculuꝫ seculi:hic habitabo quoniam † elegi eam.

¶ Hec ⌋scꝫ eccl'ia est⌊ requies mea ⌋vbi.s.requiesco. ꝛ hoc⌊ in seculū seculi⌊ qa durat in eternū. Quantū amat nos de⁹ in istis verbis ei⁹ attēdere debemus/vt qꝛ nos requiescimus se dicat requiescere. Non enim ipse aliquādo turbatur vt sic requiescat:sed dicit se requiescere in nobis:quia nos in illo requiem habebimus:ꝛ⌊ hic⌋.i.in ecclesia⌊ habitabo ⌋perseueranter nō merito suo:sed⌊ quoniam ⌋gratis⌊ elegi eam ⌋dans gratiam ꝛ benedictionem. Unde apte subiungit

† et 16

Uiduam eius benedicens benedicaꝫ:† pauperes eius saturabo panibus.

¶ Uiduaꝫ eius bn̄dicens benedicā⌋iugi bn̄dictione gratie ꝛ glorie. Uidua est ois anima que intelligit se destitutā ꝛ desertam omni auxilio nisi solius dei. Si istud sentit:si viduitateꝫ suā nouit benedicit̄ in hoc seculo in virtutibus ꝛ opib⁹ i multis cōsolationib⁹ spūalibus:ꝛ tēporalib⁹ bn̄dicet̄ ꝛ in futuro cū angelis ꝛ celestibus virtutibus vt ibi iā sponsum suum videat ꝛ gloria eterne vite pfruat̄⌊ ꝛ pauperes ei⁹ ⌋spū nō psumentes de se vel de seculo:sed de deo non habētes elatuꝫ spiritum:sed humiles corde⌊ saturabo panibus ⌋nunc sacra scriptura ꝛ sancta eucharistia ꝛ in futuro celestis patrie cibis spiritualibus ꝛ reipsa. Et

17

Sacerdotes eius induam salutari: ꝛ sancti eius exultatione exultabunt.

¶ Sacerdotes ei⁹ ⌋.i.genus electū scꝫ omnes fideles seipsos offerētes⌊ induā salutari⌋ scꝫ xp̄o.i.orabo ꝯformitate salutaris sui s̄m illud apostoli. Quotquot in christo baptizati estis christū induistis:ꝛ ideo⌊ sancti ei⁹ ⌋per eū sanctificati scꝫ ideꝫ qui ꝛ sacerdos⌊ exultatione ⌋interna⌊ exultabūt ⌋spāli gaudio ex hoc fidei indumento:qꝛ induti sunt salutari. vn̄ enim per fidē xp̄m cognoscūt inde de spe celestis patrie vehementer hilarescūt. Uel⌊ sacerdotes eius ⌋.i.platos⌊ induā salutari ⌋.i. xp̄o ꝛ grā spūsc̄ti vt honesti ꝛ idonei sint ad ministrāduꝫ ꝛ docendum: ꝛ inde⌊ sancti eius ⌋.i.subditi⌊ exultatione exultabunt ⌋.i.in dn̄o gaudebūt. Et etiam ideo exultabūt:quia

Gal.3.

† Illuc producam cornu dauid:paraui lucernam christo meo.

18 † ibi suscitabo.

¶ Illuc ⌋scꝫ in eccl'ia⌊ pducā ⌋.i. suscitabo⌊ cornu dauid ⌋.i.regnū ꝛ altitudinē xp̄i qd̄ est in xp̄ꝫ credere ꝛ de eo psumere. Sancte enim ecclesie cornu ꝛ altitudo spūalis est fides que ad superiora tendit:donec id qd̄ modo est fides erit spēs cuꝫ id qd̄ modo credimus manifeste videbimus. Sed qꝛ fidei charitas in tenebris erat:recte dicit̄⌊ paraui ⌋ad hec perficienda⌊ lucernā ⌋scꝫ Joānē qui erat lucerna lucēs ꝛ ardens⌊ xp̄o meo ⌋manifestando. Joānes baptista a deo dicit̄ lucerna preparata xp̄o qui eum in huius mundi tenebras venturū nunciauit. Necessarium enim erat vt ante lumen lucerna appareret:vt hi qui in tenebris ꝛ in vmbra mortis sedebant per lucernā addiscerēt qualiter in lucē credere debuissent

† Inimicos eius induam confusione:super ipsuꝫ autem † efflorebit sanctificatio mea.

19 † non habꝫ mediatateꝫ versiculi † florebit

¶ Inimicos ⌋aūt⌊ eius ⌋.i.xp̄i aduersantes sibi.s.q in xp̄ꝫ credere noluerūt⌊ induā ꝯfusione ⌋cū viderint dn̄m in sua maiestate cū eos in fine seculi vndiqz calamitas atqz interitus inuoluet:sed ad ꝯsolationē iustoꝝ subiūgit̄.⌊ sup ipsum auteꝫ ⌋ scꝫ xp̄ꝫ⌊ efflorebit sanctificatio mea ⌋flos sanctificationis est gloria diuinitatis flos sanctificatiōis est nouitas resurrectionis. Nā quasi aruerat in passione dn̄s:cum xp̄o resurrexit a mortuis iam cepit florere sanctificatio eius: iam cepit filius dei apparere ꝛ exaltare cornu eius. hoc dicit̄ a simili arboris que qn̄ floret pulchrior est. Oro.

In omni ingressu nostro memor esto nostri oipotēs de⁹:indue nos sacerdotali iustitia vt induti mereamur ingredi in tabernacula sempiterna. Per.

¶ Psalmus de vnitate ꝛ cōmēdatione fraterne charitatis eccl'iaꝫ ꝛ xp̄ianā religionē edificantis ꝛ compaginantis. Psal.CXXXII.

Ecce ꝙ͂ bonum ꝛ ꝙ͂ iocunduꝫ:habitare fratres in vnum.

1

Auctor psalmi propheta Dauid. ¶ Titulus vt supra. ¶ Materia. Fraterna charitas ecclesiā edificās ꝛ cōpaginās. ¶ Intentio. Monere fideles ad habendā fraternam charitatem. ¶ Snīa in gn̄ali. Propheta in isto psalmo cōmendat vnitateꝫ charitatis fraterne in christiana religione:declaratqꝫ hoc exēplis ꝛ vtilitatibus diuersis. Quartusdecimus gradus est charitas pximi que facit fratres habitare in vnū vnde est benedictio ꝛ vita. ¶ Snīa in spāli. Hic ergo vir iustus de fratrū cohabitatione exultās ait⌊ Ecce ⌋qd̄ ostēdētis est:qꝛ plus ostēsione ꝙ͂ lingua explicat̄ qd̄ dicturus est⌊ ꝙ͂ bonū ⌋.i.vtile⌊ et ꝙ͂ iocūdum ⌋.i.delectabile est⌊ habitare fratres ⌋non fratres dicit corpore sed mēte:nō carnales sed spirituales⌊ in vnū ⌋fidei mēte ꝛ sincera charitate habere cor vnū ꝛ animā vnam. Ista psalterij xp̄iste dulcis sonuscista suauis melodia velut tuba spūsc̄ti diuisos corpore in vnū ꝯgregauit ꝛ monasteria plima pepit. Ad hūc sonū frēs excitati sunt q habitare in vnū ceperūt:a qb⁹ tn̄ bn̄dictio ad ceteros descēdit:q etsi non corpe:tn̄ i vnū habitāt mēte ꝛ fide. Ubi Petrus cantor. Illi vere habitāt in vnū qui requirūt illā:de qua dicit̄. Unam

Petrus cantor. Ps.26.

pety hac requirâm. Habitant aût omnes christiani in vnum vnitate fidei: specialius cenobite vnitate loci ꝛ ꝯuẽtus: specialissime aût anachorite habitât in vnũq ꝛ si sint separati a cõsortio boĩꝫ deo sunt vniti ꝛ socij eccl'ie triũphâtis. Hãc enĩ vitã qꝛ pfectior est nõ ꝯcedit Benedictus vel Hieronymus nisi perfectissimis ꝛ ꝓbatissimis viris. Hec Petrus. Ita aût est bonum ꝛ iocũdum habitare fratres in vnum.

2 **Sicut vnguentum in capite: qd descendit in barbam barbam aaron.**

℄ Sicut vnguẽtũ] .i. vnctio spũsſcti que fuit prius [in capite] chr̃o. ꝛ dicit hoc a similitudine regũ ꝛ sacerdotũ qui in veteri testamẽto in figura chr̃i inungebant [qd] vnguẽtum postea [descẽdit] a capite chr̃o [in barbã] ꝛ determinat in cuius barbã subdẽs [barbã aaron] scilicet chr̃i veri sacerdotis. Noster aaron nr̃ sacerdos est chr̃s: hic seipm obtulit in sacrificiũ pro nobis: ꝛ resurgẽs ascẽdit in celũ ꝛ venit spũsſctũs a capite in barbã eius .i. in fortes ꝛ pfectos quos barba designat. nã barba maturitatẽ grauitatẽ fortitudinẽ: ꝛ perfectionem significat: scꝫ in aplõs ꝛ in alios primitiuos sanctos qui familiari᷒ ꝛ vicinius chr̃o capiti suo adherẽtes prius in vnũ habitare ceperunt ꝛ pmos ipetus seculi sustinuerũt nec vinci potuerunt

3 **Quod descendit in orã vestimenti eius: sicut ros hermon qui descendit † in montem syon.** (margin: † super)

℄ Quod] vnguẽtũ postea [descẽdit] ab illis [in orã vestimẽti eius] scꝫ chr̃i .i. in illos pfectos qui norũt habitare in vnuꝫ qui legẽ implẽt inuicẽ onera sua portãtes. Secuta est enim ecclesia ꝛ peperit monasteria. Nã vestis dñi ꝛ sacerdotalis significat ecclesiã. ora aût pfectionẽ: qꝛ in ora pficit vestimẽtũ. Et forte p istã orã vult intelligi que est in capitio tunice per quã intrat caput. Tales sunt q habitãt in vnũ: vt sicut p istã oraꝫ intrat caput hoĩs vt se vestiat: sic per cõcordiã fraternã chr̃s q caput nr̃m est intrat vt vestiat ꝛ illi eccl'ia hereat: vel descẽdit vsqꝫ ad orã .i. vsqꝫ ad nos ad q̃s fines seculoꝝ deuenerũt. nã de plenitudĩe illi᷒ oẽs nos accepim᷒. hoc aût ꝙ fratres habitãt in vnũ nõ ex suis viribus vel meritis est: sꝫ ex dei dono ꝛ grã. ideo subiungit [sicut ros hermon] idest gratia christi. ros enim de celo veniens est gratia. Hermon ꝟo interpretatur lumen exaltatũ a chr̃o: ergo est ros grẽ qua fratres in vnũ habitãt qui pri᷒ exaltatus est in cruce postea in celo [qui descẽdit in montẽ syon] .i. in sanctã ecclesiã que ꝓpter altitudinẽ vite ꝛ speculationẽ celestis patrie nõ immerito ꝛ mons ꝛ syon appellat: nõ ergo habitant in vnum nisi in qbus fuerit grã ꝛ charitas chr̃i: ꝛ qbus est aĩa vna ꝛ cor vnũ in deo. Ideo aût bonũ est ꝛ iocũdum habitare fratres in vnum. (margin: Hermon quid interpretatur.)

4 **Quoniam † illic mandauit dominus benedictionem: † ꝛ vitam † vsqꝫ in seculum.** (margin: † ibi † non habet et † non habet vsqꝫ)

℄ Quoniã illic] .i. in fratribus in vnũ habitãtibus: ꝛ vbi est talis vnitas fraterne charitatis [mandauit] ꝛ precepit [dñs benedictionẽ] suã: per multiplicationẽ grẽ ꝛ ꝓmotionẽ virtutũ in presenti. ꝛ [mãdauit] .i. ꝓmisit [vitã] p collationeꝫ glorie ꝛ multiplicationẽ premioꝝ in futuro [vsqꝫ in seculũ] .i. in eternum duraturã. Serua ergo ꝯcordiã si vis a dño ꝯsequi bñdictionẽ ꝛ vitã. Qui enĩ in vnũ sunt solũmodo corpore: hi in insula: in agro: in lecto relinquuntur: ceteri ꝟo qui in vnũ sunt corde assumunt. valde ergo bonuꝫ est ꝛ iocundum habitare fratres in vnum. Oratio.

Infunde domine in ecclesiam tuam charitateꝫ fraternitatis ꝛ pacis: vt rore spiritualis vnguẽti aspsi benedictionis tue gratia iocũdemur. Per dñm.

℄ **Psalmus de cõmendatione charitatis diuine ꝛ laude dei: ac gratiarũ actione in tribulationis ꝛ aduersitatis temptatione. Psal. CXXXIII.**

Ecce nunc benedicite † domino: omnes serui domini. (margin: 1 † dñm)

Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Titulus vt supra. ¶ Materia. Inuitatio ad diuinã laudẽ. ¶ Intentio. Incitare fideles ad diligẽdũ ꝛ laudãdũ deũ. ¶ Snia in gñali. Propheta in isto psalmo oẽs electos ad diuinũ cultũ ꝛ dei laudẽ inuitat: eisqꝫ bñdictionẽ dei optat. Quintusdecimus gradus est charitas dei: de qua hic agit sicut supra de charitate chr̃i: nõ ꝙ alia virtus sit qua diligit deus ꝛ alia qua ꝓxim᷒: sꝫ qꝛ diuersos act᷒ hꝫ ipsa virtus ꝛ diuersa diligunt ea. ¶ Snia in spãli. Monẽs ergo ad bñdicẽdũ ait [Ecce] tot gradib᷒ ascẽsis vel bñficijs dei circa nos visis [nũc] .i. sine tardatione. Uel [nunc] in hoc tẽpore in aduersis [benedicite dño] laudando ꝛ grãs agendo [omnes serui dñi] in vnũ adunati ꝛ vnanimiter habitãtes in domo dei qui nõ estis serui peccati sꝫ serui dñi: qbus non dominant vitia: sꝫ solũ dñm habetis deũ qui deo militatis non seculo. Nã per transactas tribulationes cõstat ꝙ benedictioni vacabimus sicut scriptum est. Beati qui habitãt in domo tua dñe: in secula seculoꝝ laudabunt te. Qui ergo tũc bñdicturi sunt: sine defectu hic benedicere dominuꝫ in tribulationibus ꝛ tentationibus incipiunt. vos dico (margin: ps. 83.)

2 **Qui statis in domo dñi: in atrijs dom᷒ dei nostri.**

℄ Qui statis] nõ succũbitis ad impulsuꝫ tẽtationũ .i. qui perseueratis [in domo dñi] .i. in ecclesia: ꝛ qui statis [in atrijs domus dei nostri] .i. in latitudine charitatis vbi nullus angustatur. Atria dicuntur ampliora domus spatia. sta in charitate ꝛ stas in atrijs. In charitate enim que extẽdit etiã vsqꝫ ad inimicos latitudo est: in odio angustia. In latitudine mane ꝛ poteris diligere inimicũ tuũ. Et habebis verã bñdictionẽ domini qñ nõ maledicis inimicis. Uel [qui statis in domo dñi] .i. in penetralib᷒ .i. maiores in eccl'ia ꝛ pfectioreſ: ꝛ vos etiã qui statis [in atrijs domus dei nostri] .i. in ingressu scꝫ incipiẽtes ꝛ minores: sunt enim in hac domo diuersi ordines. Et (margin: Atria que sint.)

3 **In noctibus extollite manus vestras in sancta: ꝛ benedicite † domino.** (margin: † dñm)

℄ In noctibus] .i. in tribulationibus ꝛ aduersitatibus nõ solũ in diebus prosperitatis [extollite] .i. leuate [manus vestras] corporis gratias agẽtes ꝛ manus operis bonũ faciẽtes: ꝛ hoc [in sancta] .i. intẽtione sanctoꝝ ꝛ eternoꝝ [ꝛ bñdicite dño] celesti grãs ei de collatis bñficijs referẽtes ꝛ nil boni vobis sed totũ deo tribuẽtes. Nõ ait in diebus sed in noctibus: qꝛ facile est bñdicere in diebus .i. in ꝓsperis sed difficile in aduersis qd est ꝓbatio gratuiti amoris: deus quidẽ nõ indiget nostra benedictione: sed ideo iubemur bñdicere qꝛ cũ ipse a nobis benedicitur eius in nos benedictio retorquetur. Unde ꝛ populo quem ad benedicenduꝫ induxit ipse eque bñdici optat q.d. dixi benedicite ꝛ vt hoc possitis.

4 **Benedicat † te dominus ex syon: qui fecit celum ꝛ terram.** (margin: † tibi ps. 127.)

℄ Benedicat te dñs] bñdictiõe que est [ex syon] .i. de celesti hierusalẽ qd põt: qꝛ ipse est [qui fecit celũ ꝛ terrã] .i. oẽm superiorẽ ꝛ inferiorẽ creaturã: ꝛ ideo potẽs est benedicere. Nota ꝙ supra hortat plures benedicere vni/ hic ꝟo precat vnũ benedici: qꝛ etsi plures sint: tñ vnũ sunt habitãtes in vnum ꝛ vnitati bñdictio cõuenit. Tu ergo esto vnũ/ ꝛ per charitateꝫ habita in vnũ: ꝛ ad te bñdictio perueniet. Attẽde etiaꝫ ꝙ vir iustus qui tot gradib᷒ cõscẽdit bñdictionẽ supnã loco remunerationis accipit: qꝛ oẽ mun᷒ ascẽdẽtiũ bñdictio est. Oratio.

Benedicentes te oẽs serui tui dñe deprecamur: vt nos mũdi huius nocte contectos illuminare digneris: quatenus duꝫ manus nostras in bonis operib᷒ eleuam᷒ bñdictionẽ a te largissimã ꝯseq̃mur. Per.

℄ Psalmus

¶ Psalmus de inuitatione fidelium ad dei laudem propter magna ipsius beneficia z magnalia plurima z diuersa. Psal.CXXXIIII.

1 Laudate nomen domini: laudate serui dominum.

Auctor psalmi ppheta dauid. ¶ Titulus est alla: post gradus q ducunt ad eternitatē cōgrue ponit alla: vt laudib⁹ dei fruatur ecclesia cui tale munus paratū est. ¶ Materia. Laus dei z cā laudis. ¶ Intētio. Monere fideles ad laudādū. ¶ Sententia in gñali. Propheta in isto psalmo inuitat gñaliter fideles ad laudē dei magnalia ipsius diuersa cōmemorādo falsitatē idolo₽ destruēdo: eorūqz cultores redarguēdo. ¶ Sētentia in spāli. Propheta ergo post ascēsiones z pdictos gradus stantes in domo dñi alloquit vt post beneficia laudent deum dicēs[Laudate nomē dñi]idest rem nois sui z potentiam eius ipm quātū potestis extollendo laudib⁹ z debetis: qz laudādo deū meliores eritis nō deus. Deīde qui z quare laudare debeāt: subdit[laudate serui dñi].q.d. vos serui z qz serui estis laudate dñm cui oēs tenētur seruire deuote p beneficio creationis: redemptionis: z generalis gubernationis: alioquin nisi laudēt offendūt cū ipsi serui sint z ille dñs. Deinde quales sint qui laudare dñm debeāt: docet dicēs

2 Qui statis in domo dñi: in atrijs domus dei nri.

¶ Qui statis in domo dñi: in atrijs domus dei nostri].q.d. vos serui laudate q statis z pseueratis non titubatis nec ruitis. Illi stare dicunt q in mādatis eius pseuerant: qui in fide nō ficta z spe firma ac charitate sincera deo seruiūt z eius ecclesiam honorāt: z nō dant offensionē male viuendi eis q venire volūt z i via lapides offensionis nō sunt. De h habes ēt supra in psalmo pcedēti: vbi cetera melius videre poteris.

†q̄m 3 benigni⁹ suauis

Laudate dominum †quia bonus dominus: psallite nomini eius quoniam †suaue est.

¶ Laudate] inquā[dñm] pp̄ter hoc[qz bonus]est[dñs]ex se z in se a quo omnia cetera bona cuius bonitas nō qualitas est sed nā. Quidā pro bonis tēporalib⁹ laudāt eū: alij pp̄ter pmiuz eternū eis pmissum: tertij sincerius eo solo intuitu qa bonus est. Est enim ifinite bonitatis pp̄ter qđ est summe laudabilis[psallite]operādo z cantādo[nomini eius].i. ad laudem nois eius nō querētes gloriaz vestrā[qm̄ suaue est]nomen eius.i.res nominis scz ipsi gustanti z experto suauis est dñs in pcepto: qz iugum eius suaue z onus leue: suauior in pmisso, suauissimus in premio. Breuiter vno verbo explicita est cā laudis dei nostri: nō enim iuenis melius qđ de illo dicas nisi qa bonus est dñs. Ipsa merces tua summa: deus ipse erit quē gratis sic amare debes vt ipm pro mercede desideres: quia solus te satiabit. Deinde subiungit opera eius z que circa nos fecit que magis capere valemus.q.d. Ideo etiam laudate z psallite qz ista que sequuntur fecit.s.

4 Quoniaz iacob elegit sibi dominus: israel in possessionem sibi.

¶ Quoniā iacob].i. iudaicū populū ab iacob descendētē[elegit]gratia nō merito ex ceteris nationibus[sibi dñs]idest in suā protectionē: z idem repetens alijs verbis subdit[israel] scz elegit dñs[in possessionē sibi] pp̄riā z specialē. Ad litterā ceteras gētes sub angelis posuit: sibi istam possidēdam seruandāqz deputauit. Per iacob q interpretat luctator vel supplantās significat ille qui bene seruiēdo z cōtra spūales nequitias luctādo vitia supplantat. Per israel xo que interpretatur vidēs deū significat qui eū fide z oculis interioris hois contēplatur: hūc elegit sibi dñs in possessionem quē vt agrum excoleret: seminaret: possideret: z seruaret: qui nō suis meritis sed gratia dei est electus z iustificatus. Et merito eū suadeo laudandum z ei psallendum

5 †q̄m †super omnes deos

†Quia ego cognoui q magnus est dominus: z deus noster †pre omnibus dijs.

¶ Quia ego cognoui]z scio[q magnus est dñs]in se scz potestate z virtute qui vbiqz est z oia cōtinet: z cuius magnitudinis non est finis[z deus noster]est[pre oibus dijs].i. sup oēs deos qui sunt in celo z in terra est magnus z potēs scz super hoies sanctos, z angelos q dij digni sūt vocitari. Necesse est enim eū esse sup omnē creaturā z corporalem z spiritalem: z sup omnia que fecit z hoies z angelos z oia: z ideo eū laudabilem predico: magnus est in essentia: magnus quoqz in operibus excedit excellentiā oium: z hoc probat effectus: quia

6 †que ps.113.

Omnia †quecunqz voluit dominus fecit in celo z in terra: in mari z in omnibus abyssis.

¶ Omnia quecūqz voluit dñs fecit in celo z in terra]oia visibilia z inuisibilia nō coactus est facere aliqd: sed quicqd voluit fecit. Causa oium operū eius est pp̄ria voluntas: z nulla necessitas: vnde sm Augu. Stultū est in singulis reb⁹: quo₽ creationis certa cā ignorat aliā inquirere q̄3 diuinā voluntatez: z nō tm̄ in celo z in terra: sed[in mari] qđ cōmeatur[z in oibus abyssis]idest in pfunditate ignoti oceani. Si ergo oia eius opera comprehendere non possumus hoc de eis firmiter teneamus q oia a deo sunt facta. Deinde enarrat que fecit.q.d. fecit que voluit: quia ipse est

Augu[st].

7 †fulgurans.

†Educens nubes ab extremo terre: fulgura in pluuiam fecit.

¶ Educens nubes]scz mediāte corporū celestium calore[ab extremo terre].i. ex vltimis finibus terre q icludunt mari in quo eleuati vapores cōdensant in nubes: z flatu vento₽ deferunt ad mediū terre vt ibi pluant: z de talibus[fulgura in pluuiam fecit]idest fulgura z tonitrua in dictis nubibus generata per resolutionē nubium in pluuiam terminauit: z, qui fulgure terruit pluuia refecit. Ipse est etiam

8 †educit.

Qui †producit vētos de thesauris suis: qui percussit primogenita egypti: ab hoie vsqz ad pec⁹.

¶ Qui pducit vētos de thesauris suis].i. de occultis z latentibus causis: qđ eniz flat ventus sentis: z qđ iussu dei flat scis: sed qua cā flat vel de quo thesauro rōnis editus sit nescis. Ipse est[qui pcussit pmogenita egypti]non tm̄ quedā sz[ab hoie vsqz ad pecus]idest hoium z peco₽. Hec fuit decima plaga quā solā in spāli exprimit: qz inter ceteras oēs terribilior fuit. Alias aūt plagas tangit in generali dicēs

9 †immisit

†Emisit signa z prodigia in medio tui egypte: in pharaonem z in omnes seruos eius.

¶ Emisit signa z pdigia]que pter vsitatū nāe cursum cōtingūt: sicut de istis erat plagis[in medio tui]o[egypte]pro populi israel liberatiōe[i pharaonē z i oēs suos ei⁹]quos post multas plagas finalr̄ in mari rubro submersit. Ipse est etiā

10 Qui pcussit gētes multas: z occidit reges fortes.

¶ Qui]postq̄3 eduxit israel de egypto[pcussit gētes multas] occupantes terrā filijs israel pmissaz[z occidit]idest occidi fecit[reges fortes]filijs israel resistētes. videlicet

11 Seon regem amorreorum z og regem basan: z omnia regna chanaan.

¶ Seon regē amorreo₽ z og regem basan]q pcussi sunt sub Moyse cū prohiberēt filios israel per fines suos transire[z omnia regna chanaan]que pcussit deus sub Josue. Ubi triginta vnum reges interfecit

12 †seruo suo.

Et dedit terram eorum hereditatem: hereditatez israel †populo suo.

¶ Et dedit terram eorũ]scilꝫ regū ⁊ gentium[hereditatē].i. hereditario iure possidendam: ⁊ specificās cui vel quibus eā dedit repetit dicens[hereditatē]nō cuicūqꝫ: sed[israel pplo suo]ex ceteris nationib⁹ electo. Et qa ex his factis est a filijs israel spāliter laudabilis: ꝯuerso ad dñm ſmone subiūgit. O

13 Domine nomen tuum in †eternum: domine memoriale tuum in †generatione ⁊ generationes.

† sclꝫ ... † gnōnē ⁊ gnōne

¶ Dñe]q mirabilia iam enumerata fecisti[nomē tuū in eternū]est laudabile a nobis[dñe memoriale tuū].i. memoria mirabiliū tuorū ꝑmanet in generatione ⁊ generationē] idest in gñationibus singulis sibi succedētib⁹. Dū ergo audis que in ipios facta sunt caue ne ⁊ in te fiāt. Ad hoc eñ facta sunt in illis vt eos nō imitareris ⁊ talia non patereris. Attēde exempla bñficioꝝ dei ⁊ vindictā dei time: omnipotens est ⁊ ad cōsolādū ⁊ ad castigādū. Ideo hec vtilia sunt qꝛ cū legunt̄ ipsos legentes ⁊ auditores instruūt. Quādo eñ pius videt seu audit qḋ passus est ipius purgat se ab omni ipietate ⁊ cauet dei offensam ne veniat ⁊ ipse in talē penā taleq́ꝫ vindictam. Hec qdē ad litterā facta sunt. Sed videamus quid typice significent: celū sunt spūales: terra carnales: ⁊ ex his duobus constat ecclesia dei ⁊ ad spirituales predicatio: ad carnales vero pertinet obsecundatio. Ergo in ecclesia sua ⁊ in predicatoribus ⁊ in plebibus suis tanq̃[in celo ⁊ in terra oīa quecunqꝫ voluit fecit.]Et similiter[in mari ⁊ in omnib⁹ abyssis.]Mare designat infideles apertos persecutores q nō seuiūt nisi ꝑmittant̄: nec vindicat̄ in eis nisi deus iusserit. Abyssi sunt latētia corda ⁊ ꝓfunde cogitatiōes hominū: sed hec nuda sunt deo quē nihil latet: ⁊ ibi facit quod vult ⁊ cōsolat̄ cor bonuꝫ ⁊ torquet cor malū. Et ipse[educit]⁊ excitat[nubes]⁊ predicatores nō tm̄ de medio terre ⁊ filijs israel: sed ⁊ ab extremo terre ⁊ de gētibus ⁊ mittit in fines orbis terre. Vel[de extremo terre]idest de humilibus ⁊ infimis mundi vel purgans eos ab omni terrenitate: ⁊ vocat nubes qꝛ fulgurant minis, coruscant miraculis: pluūt doctrinis. Et de ipsis nubib⁹[fulgura in pluuiā fecit]idest minas ⁊ cōminationē ad mīam ⁊ propitiationē flexit ⁊ de terroribus irrigauit. Nā qñ tibi minatur deus ꝑ ꝓphetā seu ꝑ apostolū ⁊ times coruscatio terruit te: sed cū penitēdo corrigis ⁊ agnoscis hoc fieri ꝑ mīam terror fulguris vertit̄ in pluuiam: ⁊ q te terruit ipse te reficit. Eosdē aūt quos vocauit nubes vocat ⁊ ventos: nubes ꝑꝑ carnē: ventos ꝑꝑ spiritū. Nubes enim videnẗ venti: sentiunt̄ ⁊ nō videnẗ. Et ideo qꝛ carnē videmus esse de terra[nubes] inquit[educens ab extremis terre]⁊ qꝛ spūs hominis ignoratur vnde veniat[qui producit]inquit[ventos]⁊ spiritus predicatorū[de thesauris suis]percussit et[primogenita egypti]idest destruit principalia a vitia atqꝫ crimina mūdi[ab homine vsqꝫ ad pecus]idest prudētib⁹ seu doctis ⁊ in ideotis seu indoctis.[Emisit]quoqꝫ[signa in medio egypti]commonēs mūdū miraculis per predicatores factis[in pharaonem ⁊ in oēs seruos eius]idest cōtra diabolum ⁊ ministros eius: seu in cōfusionē ⁊ destructionē eorū[percussit]etiā[gentes multas]idest innumera vitia ⁊ cateruas vitiorū que mūdum oppresserūt[⁊ occidit reges fortes].i. vitia fortissima ⁊ dominantia. vel reges sunt imundi spiritus qui occisi sunt duꝫ nequeūt in nobis quod volunt. Occidit plane ⁊ nunc occidat a cordibus seruorū suorū: ⁊ a tētationibus ecclesie sue nō cesset manus eius in occidendis talibus regibus ⁊ talib⁹ populis.[Seon regē amorreorū].i. simulationē vel arborē infructuosam habētē secū execratores dei qui simul ꝑcussi in ignem ꝓijciūtur eternū[⁊ og regē basan]idest materiam cōfusionis que nobis ne deū agnosceremus ⁊ in eū crederemus obstabat[⁊ omnia regna chanaan]idest regna cōmotionis ⁊ supbie que dominabant̄ nobis ⁊ cōmouebant nos a deo. Omnia ergo ista q̄ euertit tūc deus corporaliter euertit nūc spiritaliter: nec cessat manus eius vsqꝫ in finē. Sed qꝛ ad hoc euertit vt releuet ⁊ q̄si dānat vt saluet recte subditur.[Et dedit terrā eoꝝ hereditatē]idest celestē beatitudinē quā demones ꝑ superbiā deseruerūt. Inde eñ electoꝝ populuꝫ gratia diuina ad celestē hereditatē deducit: vñ prius malignū hostē ⁊ populū vitiorū ac seruoꝝ suorū cordibus repellit. Et qꝛ qḋ tūc circa impios fecit corporaliter: nūc circa nos facit spiritaliter bene subiūgitur.[Dñe nomē tuū in eternū] est exaltatū.i. operatio potētie tue seu manus tua non cessat facere hoc in tota presenti vita ⁊ in hoc seculo que tunc ꝓnunciasti in figura[⁊ memoriale tuum].i. memorabilis mīa tua manet[in gñatione]ꝓsente qua renascimur per baptismū[⁊ gnōnē]futurā q̄ resurgem⁹: qꝛ nō est oblit⁹ de⁹ in hac nos vocare, ⁊ illa coronare. Ideo aūt laudabilis ⁊ laudādus est de⁹.

14 †Quia iudicabit dominus †populum suum: ⁊ in seruis suis †deprecabitur.

† sqꝛ † plebeꝫ suam. † aduocabitur.

¶ Quia iudicabit dñs populū suū]in presenti separādo bonos a malis: fideles ab infidelibus: apl'os a iudeis mendacibus: ⁊ in futuro damnando malos ad penā: ⁊ subleuando bonos ad gloriā[⁊ in seruis suis]obedientibus.i. in electis[deprecabitur].i. deprecabilis ⁊ placabilis erit: qꝛ ad eorū preces qui in eius seruitio perseuerāt inclinat̄ vt eos tm̄ ad eternam salutē exaudiat quorū vita ab oratione non discordat. Deinde adducit̄ ratio diuine laudis ex falsitate idoloꝝ: qꝛ perfecta laus veritatis est destruere falsitatem: quasi diceret deus noster est magnus.

15 †Simulachra gentium argētuꝫ ⁊ aurum: †opera manuum hominum.

† idola † non hꝫ residuū.

¶ Simulachra]autē.i. idola[gētiū]que ipsi pro deo colunt sunt[argentum ⁊ aurū]quantum ad materiā: ⁊ creatura non creator[opa manuū hoiuꝫ]quātū ad formā opere humano factam non formator. Unde non vere sunt illud qḋ videnẗ esse. Quorum imbecillitas inde patet: quia

16 †Os habent ⁊ non loquentur: oculos habent ⁊ non videbunt.

† prima pars non est.

¶ Os habent]scꝫ similitudinarie.i. effigiē oris ⁊ nō vere os: qꝛ[⁊ nō loquent̄]carētes proprio oris officio[oculos habēt] idest effigiē oculoꝝ ⁊ nō veros oculos: quia[⁊ nō videbūt] carentes oculorum operatione: de his etiam habes supra in psalmo. In exitu israel: vbi videas.

17 Aures habent ⁊ non audient: †neqꝫ enim est spiritus in ore ipsorum.

† nares hñt ⁊ nō odorabūt: os habēt ⁊ non loquent̄.

¶ Aures habent]apparēter ⁊ non vere qꝛ[⁊ non audient]in veritate. Instrumēta ergo videntur habere sensuū nō ipsos actus eorum. Deinde horū rōnem reddendo concludit omnia: ostēdēs ꝙ nec hominibus: nec pecoribus possint cōparari: cū ait[neqꝫ eñ est spūs]vel anhelitus[in ore ipsorum] sicut in aialibus viuis reperitur: ⁊ ideo non possūt habere opera vite que mediātibus spiritibus exercentur. Exteriora instrumenta artifex potuit facere sed non spiritū: vnde loquātur videant vel audiant eis dare.

18 Similes illis fiant qui faciunt ea: ⁊ omnes qui confidunt in †eis.

† illis.

¶ Similes illis]scꝫ idolis[fiant]interius ⁊ in interiori homine[qui faciūt ea]operando[⁊ oēs qui cōfidūt in eis]ea adorando: predictio est nō optatio nisi forte zelo diuine iustitie. Et ita fit. tales enim aures habēt ⁊ non audiunt deum ad ipsos clamantē: oculos habent ⁊ non vidēt ꝑ fidē: os hñt ⁊ nō loquunt̄ fidei veritatē. Deinde postq̄ induxit ꝓpheta ad laudē dei in generali cōsequēter post irrisa idola monet ad laudem in speciali distinguendo status populi cum dicitur. O vos dei cultores tam subditi q̄ prelati: scilicet o vos.

¶ Domus

† dñs 19 † dñm. **Domus israel benedicite † dño: domus aaron benedicite † domino.**

Domus israel .i. videntes fide deum qui pertinetis ad semen habrae non carne sed fide ex quo idola gētium tam vilia sunt benedicite nō idolis: sed dño. Domus ergo israel vniuersos fideles et congregationes sanctorū deū oculis mentis inspicientes significat: sed iam ad distinctionē ordinū respiciens cuz subiungit et in domo israel precipue o domus aaron .i. sacerdotes et prepositi benedicite domino benedictione laudis. Nec solum sacerdotes et prepositi: sed o vos

† dñs 20 † dñm. **Domus leui bñdicite † domino: qui timetis dominum benedicite † domino.**

Domus leui .i. omnes boni ministri qui omnes estis de domo leui benedicite domino seū laudando pre ceteris populis ex officio vobis imposito: deide iterum ad vniuersitatez redit cum subdit: et omnes qui timetis dñm ex omni gente et populo benedicite domino vt sicut maiestatem metuitis ita cū charitate laudetis. Et quia omnes generaliter sūt domus israel: ideo omnes vna voce dicamus quod sequitur.

21 **Bñdictus dñs ex syon: qui habitat in hierusalē.**

Benedictus sit dñs ex syon que interpretatur speculatio: idest ab ecclesia militante deum per fidez speculante: scilz a nobis qui q̄ȝdiu in spe viuim⁹ sumus in syon: quia speculamur quod veniat qui habitat in hierusalē celesti que interpretatur visio pacis vbi videbimus eum in eterna pace ipso donante. O felix et beata hierusalē nunq̄ȝ ruitura: quia dominus in te habitat et te custodit. Beati qui habitant in te: quia laudabunt dominum sine fine.

Oratio.

Suauitatis eximie deus quem omnis terra pre dulcedinis benignitate laudat: rogamus vt ablato a nobis vano errore tuis voluntatibus connectemur. Per dominum.

Psalmus de exhortatione ad dei laudem propter diuersa ipsius magnalia et beneficia plurimis misericorditer collata. Psal. CXXXV.

Confitemini domino quoniaz bonus: quoniam in eternū misericordia eius.

Auctor psalmi pphta Dauid. ¶ Titulus alleluia: quia psalmus iste cōtinet laudem dei. ¶ Materia. Laus dei et causa laudis. ¶ Intētio. Monere alios ad laudandū deū. ¶ Sententia in generali. Propheta in isto psalmo inuitat primo ad laudem dei ex beneficijs collatis oībus generaliter: et cōsequenter ex bñficijs collatis populo israeli et omni homini seu omni viuēti vita sensibili specialiter. In hoc ergo psalmo exhortatur propheta eosdē quos in superiori laudare dominuz subiungēdo easdē causas et quasdam alias: vbi etsi multa ad laudē dicantur: maxime tñ misericordia dei hic cōmendatur: vnde et diuersa initia in vnū conueniūt finem: scilicet quoniam in eternuz misericordia eius .i. quoniam beneficiuz qd nobis misericorditer prestat erit eternuz. Magna virtus huius psalmi dicitur: quia si pure cantatur presto esse diuine gratie presentia sentiatur: vbi in quolibet versu misericordia dei repetitur: quia quicquid hic dicitur ad misericordiā dei refertur que omnia operatur: et sine qua non subsistit: quia dei est misericordia omne qd possumus et clemētia omne qd viuimus. ¶ Snia in speciali. Ad laudem ergo dei inuitans ait. Confitemini dño confessione laudis .i. confitendo laudate dominū quoniam bonus est .i. super omnes bonos: bonus insita sibi bonitate cuius bonitatis non est finis: que apparet in eo quod semper est misericors quoniam in eternum scz hic et in futuro est misericordia eius quia hic parcit et ibi coronat. Vel quia ipsa beatitudo quā misericorditer et miseris prestat vt esse miseri desinant et beati esse incipiant finez nō habebit. Duas ergo causas posuit q̄re omnipotens laudandus sit: videlicet quia summe bonus est in se et semper misericors in nobis. Deinde ostendēs excellentiaz illius cui confiteri nos monet subdit.

Confitemini deo deorum: quoniam. 2

Confitemini deo deorum .i. vero et excellēti deo inter eos qui dij appellantur vt sunt angeli et homines qui dij participatiue dicuntur: et ideo confitemini quoniam in eternum est misericordia eius. Ita et in ceteris versibus sequentib⁹. Cur enim confitemur in omnium versuum finibus ponit: scilicet quoniam in eternum misericordia eius

Confitemini domino dominorum: quoniam. 3

Confitemini dño dñorū .i. dño singulariter excellenti inter eos qui dicuntur dñi. Pluraliter dicit deos et dños: sunt enim dij multi et dñi multi siue in celo siue in terra quorum deorum et dñorum deus et dñs est: et super quos est ipse qui est verus deus et dñs. Confitemini inq̄ȝ quoniam in eternū est misericordia eius. Et quia ista causa cōfessionis ponitur in fine cuiuslibet versus: ideo per singulos versus in principio subintelligendū est cōfitemini dño vt finis singulorum versuū referatur ad principium: alioquin non congrue replicaretur per singulos versus quoniam in eternum misericordia eius. Igitur confitemini domino

Qui facit mirabilia magna solus: quoniam. 4

Qui facit mirabilia magna solus solus deus mirabilia facere dicitur: quia que per hoīes vel angelos fiūt ipse facit. Multa miracula per angelos et per homines facit: sed sunt quedam magna que deus solus sine ministerio hominum vel angelorum facit et ipsa exequitur dicens

Qui fecit celos in intellectu: quoniam. 5

Qui fecit celos in intellectu .i. intelligibiles et inuisibiles scilz celū empyreū et aqueū que corporaliter non videmus: qui etsi corporei sint: tñ tante sunt tenuitatis vt a mortali videri nō possint. Vel qui fecit celos .i. celestē machinā in intellectu .i. in sapientia sua qd et de omnibus alijs intelligi debet: quia omnia in sapientia fecit: quoniā in eternū mīa eius

Qui firmauit terram super aquas: quoniam. 6

Qui firmauit terrā super aquas Terra dicitur super aquas fundata eo quod aquis circūfluentibus supereminet: sicut dicitur talis ciuitas est sup mare fundata non quod mare sub ea sit sed quia mari subeminet: sicut dñs sup puteū sedit .i. iuxta puteum

Qui fecit luminaria magna †: quoniam. 7 † solum

Qui fecit luminaria magna scilz solē et lunam que maiora sunt inter cetera luminaria. Deinde ostendit ad quez vsum et finem ista luminaria fecit: quia fecit

Solem in potestatem diei: quoniam. 8

Solem i potestatem diei vt preesset diei: et sua luce de die omnia illustraret: et dicitur potestas diei quia eo oīa declarantur: vnde dicit quod dies est latio solis super terram. Et fecit

Lunam et stellas in potestatem noctis: quoniaz. 9

Lunam et etiam stellas in potestatē noctis vt presint nocti et sint lux noctis: illustrētq̄ȝ noctē sua luce. Uniuersam igitur creaturā nō per aliquā creaturam sed per seipsum solus fecit deus cuius creature quasdā partes excellentiores commemorauit ex quibus vniuersa ab omnipotēti deo facta intelligeremus. Vel typice hec accipi possunt sic. Qui fecit celos .i. spūales sanctos suos in intellectu quo in celis cōuersantur: quibus nō tñ credere: verūetiā intelligere diuina dedit. Simplices aūt qui hoc nōdum possunt: sed solā fidē firmissimā tenent tanq̄ȝ infra celos terra dicuntur: et quia in baptismo quē acceperūt incōcussa credulitate cōsistūt: ideo dicit quod firmauit terrā sup aquas .i. in fide baptismi: in qua et totaz firmauit ecclesiam etiam nomine terre signatam. Qui etiaz in

Ipsis celis[fecit luminaria magna].i.dona gratiarum fidelibus suis contulit q̃ oia in se sunt magna: ⁊ qz a magno dato sꝫ quedã maiora ⁊ quedã minora. Unde Apls gratiarum dei varietatẽ in hoib⁹ volẽs ostẽdere ait. Aliꝫ quidẽ datur p spiritum sermo sapiẽtie: alij sermo scientie ⁊c. ⁊ subiungit que luminaria ⁊ dona dicens[Solẽ in potestatẽ diei]per solẽ accipe donum sapientie qd datur diei.i.maioribus vt possint alijs lucere[lunam ⁊ stellas in potestatẽ noctis] Per lunã donũ scientie accipe. Distat autẽ sapiẽtia a sciẽtia testãte Job qui ait. Pietas(idest dei cultus)est sapientia: abstinere autẽ a malo, scientia est. Intelligimus ergo sapiẽtiã cognitionẽ ⁊ dilectionẽ eius qd semper est: ⁊ incõmutabiliter manet qd deus est: sciẽtiã autẽ nõ aliud q̃ in medio nationis praue ⁊ puerse tanq̃ in nocte huius seculi caute prudenterqꝫ versari. Per stellas vero accipi possunt alia dona minora.s.fides: curationum donatio: operatio virtutum: prophetia: diiudicatio spirituum: genera linguarum: ⁊ interpretatio sermonũ: quibus humana ignorãtia tanq̃ nox illustraẽ. Hec autẽ dona per lunam ⁊ stellas significata dãtur nocti.i.minoribus vt ⁊ ipsi possint lucere in nocte huius seculi. Nihil enim bonũ est qd non in huius seculi nocte sit necessarium. Et qz dixit que solus fecit: ideo sequenter ostẽdit que per angelos ⁊ p homines fecit inuitans ad laudem dei ex beneficijs collatis specialiter populo israeli sub figura nostri: quasi diceret confitemini ei

(marg.: 1.Cor.12.)

10 **Qui percussit egyptum cum primogenitis eorum: quoniam.**

Qui percussit egyptũ]scilꝫ nouem plagis[cũ primogenitis eorum]occidendo primogenita eorũ quod in decima plaga est factum. Typice. Ita percussit ⁊ seculũ tenebris inuolutũ cũ principibus vitijs: scꝫ luxu superbia ⁊ auaritia que in mũdo principantur: ⁊ precipua putantur: sed deus a se excludit ⁊ contemnere docuit

11 **Qui eduxit israel de medio eorum: quoniam.**

Qui eduxit israel de medio eorum]scilicet egyptiorum inter quos captiui detinebantur. Eduxit inq̃

12 **In manu potenti ⁊ brachio excelso: quoniam.**

In manu potenti ⁊ brachio excelso.]Sic ⁊ sanctos ⁊ fideles suos de medio ⁊ cõuersatione malorum ⁊ infideliũ educit: ⁊ hec sua potentia inuincibili ⁊ singulari. Uel manus ⁊ brachium dei christus dicitur per quem pater operatur

13 **Qui diuisit mare rubrum in diuisiones: quoniã.**

(marg.: Exo.14)

Qui diuisit mare rubrũ in diuisiões].i.duodecim scilicet sm numerũ duodecim tribuũ vt singule tribus suas vias meandi haberent ⁊ sine impedimento transirent. Sic varijs vijs ⁊ diuersis gradibus per fluctus huius seculi ad deum transitur ⁊ scanditur de mũdo qui per mare significatur. Uel per mare rubrũ intelligitur baptismus christi sanguine rubricatus ⁊ consecratus: quẽ nunc diuidit deus vt vnus ⁊ idem baptismus alijs scilicet pactũ baptismi obseruantibus ⁊ in gratia permanentibus fit in vitã: alijs scilicet preuaricatoribus ⁊ ad egyptum mente reuertentibus fit in mortem

14 **Et eduxit israel per mediũ eius: quoniam.**

Et eduxit israel per mediũ eius]scilꝫ maris sicco pede prebẽs eis iter siccum: ⁊ qz aque eis pro muro erant a dextris ⁊ a sinistris. Sic etiam educit innouatũ populũ per lauacra regenerationis vt ad eum quem mente metur possit accedere

(marg.: † per/cussit)

15 **Et † excussit pharaonem ⁊ virtutem eius in mari rubro: quoniam.**

Et excussit].i.velociter confregit ⁊ destruxit[pharaonem ⁊ virtutẽ].i.exercitũ[eius in mari rubro]scilꝫ in medijs fluctibus eos submergendo: ita excussit ⁊ interimit celeriter in baptismo peccata suorum seu diabolum cũ ministris suis ad modum pulueris qui celeriter excutitur

16 **Qui traduxit populũ suũ † per desertuꝫ: quoniã.** (marg.: † in deserto)

Qui traduxit]quadraginta annis[populum suum]ab egyptijs liberatũ[per desertum]in multis mirabilibus circa eũ ostẽsis. Ita ⁊ nos per huius seculi ariditatem ⁊ sterilitatem transducit ne in eo adhereamus vel pereamus

17 **Qui percussit reges magnos: quoniam.**

18 **Et occidit reges fortes: quoniam.**

Qui percussit reges magnos: ⁊ occidit reges fortes]scilicet volẽtes resistere filijs israel. Ita ⁊ in suis fidelibus diabolicas ⁊ noxias potestates percutit ⁊ occidit: ⁊ specificans de istis regibus subiungit

19 **Seon regem amorreorum: quoniam.**

Seon regem amorreorum]sic ⁊ germẽ inutile vel calentẽ carnis tẽtationẽ que i amorreis.i.amaricãtib⁹ regnat occidit

20 **Et og regem basan: quoniam.**

Et og regeꝫ basan]sic ⁊ coaceruantẽ diabolum regem basan: idest confusionis quem coaceruat: vel prauam consuetudinem que regnat in filijs confusionis: idest inordinate viuentibus etiam occidit

21 **Et dedit terram eorũ hereditatem: quoniam.**

Et dedit terram eorum]scilicet regum[in hereditatem]⁊ specificans cui dedit subdit (marg.: Josue.13)

22 **Hereditatem israel seruo suo: quoniam.**

Hereditatẽ israel suo suo]sic ⁊ quos possidebat diabolus hereditatẽ dat semini Habrae qd est christus: qui p israel seruum accipitur. Uel per israel seruuꝫ accipit christianos quibus data est promissio regni celestis sub figura facta iudeis

23 **Quia i humilitate nostra memor fuit nostri: qm.**

Quia in humilitate nr̃a].i.in deiectiõe nr̃a duꝫ humiliaremur graui seruitute egypti[memor fuit nostri]p misericordiã suã nos inde liberãdo: sic ⁊ in deiectiõe nr̃a dũ humiliaremur sub pctis ⁊ diabolo: memor fuit nr̃i qñ aduenit ⁊ q̃tidie in humilitate interiori que est ppria christianis quã christus eos docuit memor est nostri: ppter superbiã enĩ nostrã obliuiscitur nos deus: humiliemur ad penitentiam ⁊ in humilitate nostra memor erit nostri.

24 **Et redemit nos ab inimicis nostris: quoniam.**

Et redemit].i.tanq̃ precio redemptos liberauit[nos ab inimicis nostris]scꝫ egyptijs: ⁊ sic ⁊ christianos redemit sanguine vnigeniti filij sui. Deinde ponitur inuitatio ad laudeꝫ dei ex beneficio collato generaliter omni homini seu omni viuenti vita sensibili cum dicitur.

25 **Qui dat escam omni carni: quoniam.**

Qui dat escam].i.omnia necessaria ad vite sustentationeꝫ [omni carni].i.omni homini seu animali: qz vtrobiqꝫ ponit partem pro toto escam ⁊ carnẽ nominando: sic dat escã spiritualẽ: de qua dicit. Caro mea vere est cibus: omni generi hominũ israelitarũ scꝫ ⁊ gentiũ.i.omni credenti. Deinde ad exhortationẽ suã rediens psalmũ concludit dicens. Et qz sic facit: ergo propter has ⁊ has causas (marg.: Joh.6.)

26 **Confitemini † domino celi: quoniam.** (marg.: † deo)

Confitemini dño celi]lꝫ enim sit deus totius creature: tñ spãli modo dicit de⁹ celi eo q clare videt ibi. hoc est qd supra alr dixit de⁹ deorꝫ. Unde ⁊ hic repetit qd ibi subiunxit.

27 **Confitemini domino dominorum: quoniam in eternum misericordia eius.**

Confitemini dño dñorũ]⁊ ideo confitemini[qm̃ in eternũ misericordia eius.]Misericordiam dñi inter cetera maxime commendat ⁊ sepius nobis inculcat: qz maxime est nobis necessaria ⁊ continue ad memoriã reducenda. Et qz per psalmũ bona opera designantur ⁊ misericordia dei nos preuenit in inchoatione boni operis ⁊ eadeꝫ subsequitur in fine

actionis

actionis bene deus deorū ꝛ dñs dominorū laudaᷓ in fine q iam laudat⁹ est in capite. Et bene a laude inchoat psalmus iste ꝛ terminatur in laude vt ostendatur ꝙ ille qui laudaᷓ est principium ꝛ finis: ꝛ ꝙ ei debet offerri principiuꝫ ꝛ finis boni operis. Oratio.

Memor esto humilitatis nr̄e ꝛ miserere nobis omnipotēs de⁹: ꝛ q quōdā patribus nostris terrā aduersariorū i hereditatē donasti: quesum⁹ vt nos a pctī macula liberatos in tuā hereditatē restituas. Per.

¶ Psalmus de populi israelitici in babylone ꝛ fideliuꝫ in peccatis seu huius seculi miserijs captiuatiōe ꝛ eorūdē lamētatōe. Psal. CXXXVI.

1 Super flumina babylonis † illic sedim⁹ ꝛ fleuim⁹: dū recordaremur † syon.

Auctor psalmi ꝑpheta Dauid. ¶ Titulus psalmus dauid ꝑpter hieremiā: hoc est psalmus iste dauid ꝑphete compositus ꝑpter hieremiā: idest iuxta hieremiā: qꝛ agit de captiuitate quā hieremias defleuit in figura nr̄i q spūaliter captiui tenemur ꝑ peccatū ꝛ a patria peregrini. Si.n. ciues sumus decreti syon in atrijs hierusalē stamus spe: sed hic i ista babylonia .i. in ꝯfusione huius seculi nō ciues habitamus sed captiui tenemur ꝛ sedem⁹ humiles penitēdo ꝛ cōfitēdo. ¶ Materia. Populi israel captiuatio ꝛ eiusdē lamētatio. ¶ Intētio. Monere nō cōformari babylonie sed in supernā hierusalē suspirare. Et ꝙ sicut ppl's israel rōne captiuitatis sue corporalis ꝛ afflictionis multiplicis flebat ꝛ dolebat: nec cantare poterat canticū letitie dolens sup tēpli destructione: ꝛ sua a loco sctō elōgatione: sic ei⁹ exēplo multo ampli⁹ nos q capti sum⁹ i captiuitate diaboli: ꝑ pctm̄ mortale ꝛ in miserijs p̄ntis vite flere ꝛ dolere semꝑ debeamus: nec vnq̄ gaudere donec liberati erimus: ꝛ ad ciuitatē sctā scꝫ hierusalē supnā ꝑuenerimus. ¶ Snia in gnāli. Propha i isto psalmo describit tēpli destructionē: ppl'i captiuati lamētationē: ꝛ aduersarioꝝ punitionē. ¶ Snia in speciali. Propha ergo in ꝑsona captiui q q̄si laudib⁹ stātiū in domo ꝛ in bono excitatus est lamētationē hāc in figura nr̄i ꝛ fideliū ꝑfundit desiderio pij dicēs [Sup] .i. iuxta [flumina babylonis] qbus illa terra abūdat [illic sedimus] .i. diu habitauim⁹ [ꝛ fleuimus] habitādo ibi in amaritudine ꝛ luctu [duꝫ recordaremur syon] .i. tēpli destructi qḋ erat ibi: de cu⁹ destructiōe plus affligebāᷓ q̄ꝫ de sua captiōe.

2 In salicib⁹ in medio eius: suspēdim⁹ organa nr̄a.

¶ In salicib⁹] q solēt iuxta aquas abūdare existētib⁹ [in medio eius] scꝫ babylonis [suspēdim⁹ organa nr̄a] .i. instrā iocūditatis ꝛ letitie. hoc est subtraxim⁹ nos ab oī carmine letitie rōne desolationis nr̄e ꝛ templi ꝛ aggrauatione mali cōtinui.

3 † Quia illic interrogauerūt nos qui captiuos duxerunt nos: verba † cantionum.

¶ Quia illic] scꝫ in babylone [interrogauerūt nos] babylonij tētātes ꝛ irridētes [q captiuos duxerunt nos] .s. in babylonē [vba cātionū] .i. vt cātarem⁹ eis carmina exigētes carmina letitie a nobis i tāta amaritudīe ꝯstitutis. ꝛ h̄ ē ēt qḋ subdiᷓ.

4 Et qui abduxerunt nos: hymnum cantate nobis de canticis syon.

¶ Et q abduxerunt nos] .i. a nr̄a terra separatos duxerūt .s. de iudea in babyloneꝫ captiuos: supple interrogauerūt vba cātionū dicētes [hymnū cātate nobis] letitie [de cāticis syō] .i. que solebatis cātare in syon .s. in tēplo hierusalē que iuncta est syon. Uel mystice. Babylon que cōfusio interpretaᷓ hic mūdus intelligiᷓ. Oia aūt que hic amanᷓ ꝛ transeūt flumina sunt babylonis. Que attēdentes sctī in sua captiuitate humiliati nō se eis amore imiscēt sed cōtēnēdo supra sedēt ꝛ flent vel eos q rapiunᷓ: vel seipsos ꝛ suum incolatū q in babylonia captiui tenenᷓ: flent aūt in recordatione syon: idest celestis hierusalē ciuitatis eterne: in hostili eni terra dulcis est recordatio patrie: flēt recordādo syon ꝛ qñ ſm babyloniā eis bene est. Multi.n. flent fletu babylonio q ꝛ gaudēt gaudio babylonio. Qui gaudent lucris ꝛ flent pro damnis vtrūqꝫ de babylonia est. Sed cū ciues hierusalē agunt in medio babylonie organa sua in salicibus eius suspēdūt: habent.n. sctī organa sua ipsis canora scꝫ scripturā dei promissam ꝛ precepta dñi meditationē quādā futuri seculi. Salices ligna sunt infructuosa: riganᷓ de fluminibus babylonis ꝛ nullū fructū ferunt. Hi sunt hoies cupidi steriles in bono opere q ex istis voluptatibus rerū transeuntiū nutriunᷓ tanq̄ꝫ rigati a fluminibus babylonie. Qñ tales patimur cū eis q in medio babylonie sunt versamur. q eni multi mali sunt in medio babylonis existunt: sed in exterioribus babylonis sunt q nō tāntū cōcupiscentijs sctī ꝛ delectationibus obauunᷓ. Qñ illos qui in medio eius sunt videmus ꝛ tam steriles inuenimus vt difficile appareat in eis aliqḋ vnḋ possint duci ad fidē rectā: vel ad bona opera: vel ad spem futuri seculi auertimus ab eis faciē: qꝛ quicquid illis dixerimus sinistrū atqꝫ aduersum habebūt. Ergo differēdo circa eos scripturas ꝛ eis non enuntiando suspendimus organa nr̄a in salicibus: nec ea vt sonēt percutimus. Ideo aūt suspēdim⁹ qꝛ demones q deceperūt nos captiuos nos duxerūt ꝛ a societate angeloꝝ abduxerūt: interrogauerūt nos in babylonia tētātes vba cantionū ꝛ hymnuꝫ de syon .i. causas ꝛ rōnes aggratulatiōis ꝛ ꝑfessionis nostre. Cū i his hostibus cōfligimus ꝛ ne irascamur hoibus q nobis ingerūt ꝑsecutiones tulit intētionē nr̄am Apostolus ab odio hominū ꝛ direxit in luctamē spirituū dicēs. Non est nobis colluctatio aduersus carnem ꝛ sanguinē .i. aduersus homies quos videtis a qbus videmini mala pati. Nā ꝛ ꝑ ipsis orare debetis: sed aduersus principes ꝛ potestates ꝛ rectores mūdi tenebrarū harū quos nō videtis: hi sunt q captiuos duxerunt nos: nec ducerent nos nisi cōsentiētes. Et qñ intrant in corda hominū īterrogāt verisoꝛie ꝑ linguas eoꝝ quos possidēt: ꝛ in qbus seu ꝑ quos operanᷓ: ꝛ dicūt cantate nobis vba cantionū ꝛ hymnū de cāticis syon: reddite nobis rōnē aduētus christi: ꝛ de fide vestra ac de ꝑceptis chrī in qbus est vobis delectatio ꝛ exultatio tanta: ꝛ que est alia vita ista babylonij cantus exigebant: sed nos respondemus eis dicendo.

5 Quomodo cātabimus cāticū dñi i terra aliena?

¶ Quō cantabimus canticū dñi] .i. qḋ dꝫ cantari ad laudē ꝛ honorē dñi [in terra aliena] .q.d. nullo modo hoc facere possumus nec debemus. Deinde subiūgit captiuoꝝ affectioneꝫ erga hierusalem: ꝛ ex persona illorum alloquitur eam.

6 Si oblitus fuero tui hierusalem: † obliuioni detur dextera mea.

¶ Si oblitus fuero tui] o [hierusalē] cātans cāticū letitie q̄si oblitus destructionis tue [obliuioni deᷓ dextera mea] que ad agendum multum est necessaria .q.d. tota fortitudo ꝛ virtus mea seu prosperitas ꝛ letitia me deserat ꝛ relinquat.

7 Adhereat lingua mea faucibus meis: si non meminero tui.

¶ Adhereat lingua mea faucib⁹ meis] ita ꝙ loq nō possim ꝛ mut⁹ fiā [si nō meminero tui] o hierusalē .s. cū amore ꝛ delectatione: quia tui memoria est mihi fletus ꝛ miseriaruꝫ consolatio non modica. Unde subdit

8 Si non † proposuero hierusalem: in principio † letitie mee.

¶ Si nō ꝑposuero] te o [hierl'm in ꝑncipio letitie mee] .i. nisi tu fueris mihi ꝑncipiū letitie: ꝛ si nō est mihi ꝑcipua de te ꝛ in te o hierl'm letitia: qꝛ accedēte mihi cā aliqu⁹ letitie in ꝑn-

Marginalia: † tibi † ini (1); † qñ † canticorum (3); Babylon qḋ interpretatur (4); Ephe. 6. (5); † obliuiscatur me (6); † nisi tui meminero (7); † preposuero † iocunditatis (8).

tiplo recordabor te te. Uel mystice.q2 bis q sunt malis ple/ ni non debemus organa percutere vt sonent sed suspende/ re:z nō facile debemus illis exigentibus a nobis aliqd dice/ re:non enim querunt vt discant z proficiant:sed vt irrideant z reprehēdāt. Unde respondēdū est eis sic.| Quō cātabim⁹ cāticū dñi in terra aliena:| i.inter eos q dolose exigūt qd nō capiūt:sed derident z mordaciter reprehēdūt. Sed vide quō aferis iter eos o popule dei:o corpus christi:ne times talibus displicere affectez amicitias eorū z incipiat te delectari ba/ bylonia z obliuiscaris hierlm. Hoc ergo times dic cū pphe/ ta:q passus interrogatores irrisores quasi inter eos piclitans animū erexit ad recordationē syon dicens.| Si oblitus fue/ ro tui hierlm |inter vba captiuātiū z dolosoz querētiū z di/ scere nolentiū vt illis placere velim| obliuiscat me dextera mea | i.vita eterna que est dextera nr̄a. in dextera eni ponē/ di sunt iusti sicut sinistra est vita tēporalis. Quicquid facis ppter vitā eternā dextera opat. si charitati vite eterne i ope/ ribus tuis miscueris concupiscentiā laudis humane aut ali/ cui⁹ cōmodi secularis nouit sinistra tua qd facit dextera tua: z in sinistra delectatus q̄si in dextera eterna: talibus q obliuiscunt̄ hierlm hoc cōtingit q dixi:obliuiscit̄ eos dex/ tera eorū. Uita eni eterna manet in se;illi remanent in dele/ ctatione temporali z faciunt sibi dexterum qd sinistrum est. Et| adhereat lingua mea faucibus meis |idest obmutescam z mutus fiā a laude dei si non tugiter memoria tua vet fetur in corde meo. Si cōtingit vt pnūtiatⁿ mutus eni fit q̄si q me/ mor nō est hierlm. vt qd eni loquit q cāticū syō nō sonat:cā/ ticū hierlm lingua nr̄a est:sc3 fideliū cāticū delectationis se/ culi huius.lingua aliena lingua barbara est quā in captiuita/ te didicimus. Et| si nō ppofuero tē. | Ibi est eni sūma leticia: vbi deo fruemur:vbi nihil delectabit nisi bonū:vbi morieť ois necessitas z orietur summa felicitas. Illa ergo in ol actio nes in pncipio:z i medio:z in fine ppōnēda est:ad ipsas sūt oia referēda. Deinde puertit se ad dñm pra hostes ipsius ci/ uitatis:z mala futura predicit eis in primo idumeis dicens.

¶me / mento 9 † Memor esto dñe filioꝝ edom:in die hierlm.

¶ Memor |aūt| esto |o| dñe filioꝝ edō | i.idumeoꝝ vt eos puniās.i.memor eris ad puniēdū idumeoꝝ nequiciā quā se cerūt| in die hierlm |sc3 in die restitutiōis hierlm quā ipedie runt qn ipedimēto fuerūt iudeis reedificātibus hierlm post reditum de babylonia. vel in die destructionis quando con/ iuncti fuerunt babyloniȷs. Ideo subdūt

¶dicē/ ro tiūz eua/ cuate e/ uacuate: vsq3 dū † Qui dicunt exinanite exinanite:vsq3 ad funda/ mentum in ea.

¶ Qui dicūt | i. dicerūt exhortādo se mutuo vel babylonios ad destruēdū muros hierlm| exinanite exinanite | i.effodite z destruite qcquid est in hierlm| vsq3 ad fundamētū in ea | idest totaliter z penitus euertite z exterminate hierlm vsq3 ad fundamenta vt nihil de ea remaneat. Deinde pronuntiat penam babyloniorum dicens. Et tu etiam.

†in/ 11 felix Filia babylonis † misera:beatus q retribuet tibi retributionem tuam quam retribuisti nobis.

¶ Filia babylonis | i.gēs babylonica| misera |es in tua exul/ tatione z presumptione:sed| beatus qui retribuet tibi retri/ butionē tuā | i.penā tibi debitā destruendo te z captiuando tuos| quā retribuisti nobis | i.pp mala q̄ fecisti nobis destru/ endo hierlm:z nos captiuādo qd deus summe beatus faciet. vel sm reputationem captiuorum loquitur qui beatum eu3 reputabant qui eos liberaret:z de hostibus vindicaret.

†par/ 12 uulos †elidet †infātes Btūs q tenebit:† z † allidet † puulos suos ad petrā

¶ Beatus |sc3 deus vel in reputatiōe captiuoꝝ alius q in de/ struēdo te| tenebit z allidet | i.cōcutiet| paruulos suos ad pe trā |vt occidat qd fecit deus sup eosdē q iudeos genuerunt. pmissione eni diuina p se z medi recipiebāt paruulos baby/ lonioꝝ per pedes:z ex crudelitate allidebāt capita eoꝝ pra parietes. Uel mystice. Edom q z Esau dicit⁹ est iterpretat̄ san/ guis siue terrena z sanguinea z significat carnales sicut scri/ ptū est. Caro z sanguis regnū dei non possidebunt. Et sicut esau inimicus fuit iacob:ita carnales inimici sunt spirituali/ bus:z cōcupiscētes psentia isequunt eos quos vidēt medita/ ri eterna. Cōtra hos iste respiciēs in hierl3 rogat dñs vt me/ morādo eoꝝ eruat se captiuitate:z liberet a carnalibus in die qn euertere volūt hierlm. i.ecclesiā. vl in die seqstratiōis hierlm qn sequestrabunt a hierl3 vt ipsi puniant̄ z boni co/ ronent̄ q carnales subditi diabolo z angelis eius dicunt psē/ quēdo ecclesiā:| exinanite exinanite vsq3 ad fundamētū in ea |hierlm. i.ecclesia hoc est tollite christianos extiguite: nec vllus remaneat:euertite qcquid est in ea vsq3 ad fundamen tum. Et cōuertit se ad ipsas ciuitatē maloꝝ dicēs O| filia ba bylonis misera |es ipsa tua exultatiōe de rebus mūdanis de gaudio maloꝝ:nō es posita in firmo fundamēto: trāsitoria sunt que diligis:ideo ad cōfusiones z ruinā pueniēs. Ciuitas maloꝝ babylon dicit̄ filia babylonis quō ecclesia dicit̄ syon z filia syon.nā pp plationes dicit̄ mater:sed pp successionē z z imitationē dicit̄ filia. Sed| beat⁹ |est q retribuet tibi retri/ butionē tuā | i. vicissitudinē. i. allisionē spiritualē p allisione carnali| quā retribuisti nobis. | Et subiūgit quā retributionē dicēs.| Beat⁹ q tenebit z allidet tē. | Ipa est retributio:puos nos inenit babylonia z ista cōfusio seculi: z suffocauit nos in errore adhuc infantes. Sed deus dedit nobis agnitionē sui iā grādibus vt nō sequamur errores. Reminiscendo ergo in deū z pficiēdo retribuimus babylonie qualē retributiones nobis retribuit. Occidit enī3 nos paruulos babylonia:z ipsi iā reminiscētes occidimus filios babylonie. i. nascētes malas cupiditates quas iā genueramus ex babylonia. Ergo qn na/ scit mala cupiditas anteq̄ robur habeat mala psuetudo:dū paruula est abscide z allide ad petrā christū:ad illā petrā oia vitia z peccata tua elide vt merearis esse beat⁹:z ad illos pti nere:de qbus dicit̄. Qui aūt sunt christi carne3 suam crucifi/ xerunt cum vitȷs z concupiscentȷs. Oratio.

Captiuitatū nostrarū potētissime absolutor cōcede nobis laudes tuas spirituali carne cōcētu:vt quos sonus no pietatis a te facit exules alleuatio potētis dextere me celi restituat ciues. Per dominum.

¶ Psalmus de laude dei deuota pp diuersa bñ/ ficia humano generi prestita: z de magno desi/ derio p hac laude dilatanda. Psal. CXXXVII.

Onfitebor tibi domine in toto corde meo:qm̄ audisti † verba oris mei. † omnia

Auctor psalmi pphēta Dauid. ¶ Titulus psalm⁹ipi dauid captiuus q supra fleuerat sedēs sup flumina babylonis quasi reedi/ ficata hierlm z eius fact⁹ ciuis exultat:z dñm laudat cui fit hic psal. Et est sensus.psal. iste fit ipsi Dauid. i. dño qui fit hu ius psalmi tota cōfessio. ¶ Materia. Deuota laudis z graꝝ actionis exhibitio:nō3 p priuatis:tū pro cōmuniter huma/ no generi collatis beneficȷs. ¶ Intētio. Ad laudē z gratiarū actionē monere verbo z exēplo. ¶ Snia in gñali. Pphēa in isto psal. in psona ecclesie vel fidelis aie pro pp bñficia sibi a deo prestita ponit se in laudis formā z exēplū:psequenter exprimit sum de laude dilatanda desiderium. ¶ Senten tia in speciali. Ex voce igitur ecclesie que in superioribus est spe:expectans ibi esse in re ait.| Confitebor tibi |o| domine | confessione laudis z gratiarū actionis pro collatis bñficȷs | in toto corde meo |sc3 integro nō diuiso. i.ex toto affectu cor dis me:totū cor impono in aram tue cōfessionis:totū accen/ do flāma tui amoris| quoniā audisti verba oris mei |interio/ ris sc3

Esau qd interptat̄. j.cor.15.

Babylon ci/ uitas malorum.

Esa.5.

ris scz cordis.i.orone iterioris hominis cui ppe est deus. In corde eni habem⁹ vocē quā audit deus:qz nō est longe a nobis ille in quo viuim⁹ mouemur z sumus:longe te a deo nō facit nisi sola iniquitas:deyce medium parietem peccati: z cum illo es quem rogas.

2 † In conspectu angelorum psallam tibi: adorabo ad templum sanctum tuum: z confitebor nomini tuo.

Ⅽ In cōspectu angeloꝝ psallam tibi]cōsiderando tuā z coꝝ presentiā:z qualiter oportet in conspectu diuinitatis z angelorū esse z orare. Unde sollerter studēdū est vt cū psallimus semꝑ diuine z angelice presentie memores cū timore ac veneratione z attentione celeste officiū cōpleamus[adorabo ad tēplū sanctū tuū]scz ad illud tēplū angelicum vbi angeli sunt in qbus deus tanq̄ in tēplo habitat mēte z desiderio in celestibus habitando z ad societatē angeloꝝ adoratione tendendo.i.adorabo pro eternis vt sim angeloꝝ socius[z cōfitebor noi tuo]i.laudabo te pro tuis beneficys:z subdit causa

3 † Super misericordia tua z veritate tua: quoniam magnificasti sup omne nomen sanctū tuū.

Ⅽ Super]i.de[mīa tua]qua peccatorez respicis z vocas ac peccata donas[z veritate tua]qua pmissionē reddis z remunieras. He sunt vniuerse vie dn̄i qbus ad nos venit z quibus ad cū veniamus. Has ergo deo reddam⁹ misericordiā i subueniedo:z veritatē in iudicādo. His eni duobus adiuuamur z deū promeremur[quoniā magnificasti]p hec vtraqz[sup omne]i.vbiqz z i oībus gentibus[nomē sanctū tuū]oēs eni hec audientes de te magnificāt te nomē tuū laudibus extollendo. Uel[quoniā magnificasti sanctū tuū]scz chrm sup oē nomē celestiū/terrestrium/z infernorū. Et qz sic fecisti: ergo

4 In quacunqz die inuocauero te † exaudi me: multiplicabis † in anima mea virtutem.

Ⅽ In quacūqz die]i.in quocunqz tpe[inuocauero te]p mea necessitate[exaudi me]qz iam nō terrena peto sed eterna:z beneficiū iā pstitū prebet mihi cōfidentiā obtinendi futuꝝ: ideo subditur[multiplicabis]i.multiplica z amplia[in anima mea]nō peto in carne[virtutē]vt vitia declinē:nō peto multiplicationē corporalē sed spiritualē:nō quero salutē tēporalē z felicitatē terrenā:sed tm̄ in aīa virtutē. In hoc expressit sanctū desideriū:nō eni petit terrena qbus viuit corpus: sed virtutē qua viuit anima. Et qz tu exaudis z multiplicas: ergo meo exemplo prouocati

5 Confiteantur tibi domine omnes reges terre: † quia audierunt omnia verba oris tui.

Ⅽ Cōfiteant tibi]o[dn̄e]i.laudent[te oēs reges terre]recognoscētes tuū dn̄ium generale. Ita fit quotidie: qz laudāt te nō solū iuniores sz z maiores:nō solū plebes sed potestates z reges. Reges ēt terre sunt moderati viri qui carnē regunt z subdūt spiritui:z debent confiteri cū non habeant locū excusandi[qz audierūt omnia verba oris tui]per predicationē discipuloꝝ:z alioꝝ per quos eloquia dei que prius in vna gente iudeoꝝ abscondita erāt iā in omni terra:z vbiqz delata z manifestata sunt:z ad omnes gentes ac reges peruenerunt. Confiteantur inquā reges

6 Et cantent in vijs domini: quoniam magna est gloria domini.

Ⅽ Et cantēt]exultādo ipsi reges[in vys domini]ambulātes que sunt mīa z veritas/ambulēt inquā i vys dn̄i z cātēt hoc [quoniā magna est gloria domini]solius nō regū. Gloria eni regū trāsitoria est:sed glīa dn̄i eterna. Despiciant illa que breuis est:laudent z ament ea que permanēs est. Ambulent itaqz proficiēdo:cantēt gaudēdo:nō de sua glīa parua:sz de gloria dn̄i magna. Sic current tēporalia vt nō obliuiscant eterna. hec eis in vsu sint illa in desiderio. Attēdant domini excellētiā nō suā:sint humiles nō supbi:timētes z cātātes qd̄ seqt.

7 Quoniam excelsus dominus z humilia respicit: † z alta a longe cognoscit.

Ⅽ Quoniā excelsus dn̄s]sm se[z]tn̄[humilia]i.humiles[respicit]oculo misericordie scz eos acceptādo z approbādo[z alta]i.supbos[a lōge cognoscit]quasi eos cōtēnēdo z abominādo:qz per gratiā nō est eis:quos tn̄ pfecte videt q oīa videt. Si ergo vis vt deus te respiciat z tibi ppinquet humilia te. Nā tāto a te erit altior quāto tu elatior. Tanto erit tibi propinquior quāto tu humilior. Sed forte si humiliaris tribularis p supbos. Noli timere sz cōuersus ad deū dic qd̄ seqt.

8 Si ambulauero in medio tribulationis viuificabis me: † z super iram inimicorum meorum extēdisti manū tuā: z saluū me fecit dextera tua.

Ⅽ Si ambulauero in medio tribulatiōis]que semper instat saltem a diabolo.i.cū contigerit me in tribulationes z angustias incidere[viuificabis me]humilē confortādo me:z dando mihi virtutē patientie z perseuerantie[z super iram inimicoꝝ meoꝝ extendisti]i.extendes[manū tuā]furorē coꝝ per potestatē tuā cōpescendo[z saluū me fecit]i.faciet[dextera tua]i.fauor tue protectionis z gratie vt non superer in tribulatione. Uel[dextera tua]in eterna felicitate que saluat eternaliter nō sinistra que temporaliter. Dextera eni dei dicit felicitas eterna:sed sinistra felicitas tpalis. Et quasi qs diceret quare tu non vindicas:respondet ego non retribuo: sed

9 † Dominus retribuet pro me domine misericordia tua in † seculum: † opera manuum tuarum ne despicias.

Ⅽ Dn̄s retribuet p me]scz penā z vindictā meis persecutoribus z aduersarys sm meritū coꝝ:qz hec sibi est reseruanda sz illud. Mihi vindictā z ego retribuā. (Ro.12.) Seuiāt inimici quātumlibet dn̄s retribuet qd̄ ego nō valeo nec debeo. Et iterum ad dn̄m conuertens sermonē dicit o[dn̄e misericordia tua]est[in seculum]i.in eternū non ad tempus:z ideo nolo diez hoīs qui est tēporalis sz eternū:z ergo o dn̄e[opera manuū tuaꝝ]que nos sum⁹:siue in eo qd̄ hoīes a te in natura creati: siue in eo qd̄ iustificati z a te in bonis opib⁹ recreati[ne despicias]sed charitate pn̄a custodias z ad glīaz pducas. Oro.

Multiplica domine virtutē tuam in animabus supplicum: vt dum te in templo sancto tuo iugiter adoramus in conspectu tuo cuz sanctis angelis gloriemur. Per dominum nostrum.

Ⅽ Psalmus de exhibitione diuine laudis ex cōsideratiōe eminentie diuine vbiqz presentis z oia cognoscentis. Psal.CXXXVIII.

1 Domine probasti me z cognouisti me: tu cognouisti sessionem meam z resurrectionem meam.

Auctor psalmi propheta Dauid. ¶ Titulus in finem psalmus Dauid: idest psalmus iste dirigens nos in finem idest in christum qui est finis nostri operis: z fructus laboris attribuitur Dauid idest toti christo:in cuius persona loquitur hic propheta:nunc de capite:nūc de membris propter nimiam vnionem capitis z corporis:quantum ad mēbra loquitur in persona superioris captiui qui iaz spe in hierusalem restitutus:z positus memor discessionis sue in qua deum latere non potuit:in qua z eum secuta est manus domini:deliberat ab eo vlterius non esse fugiendū: sed ad eum per eum ab irato ad placatum. Unde sibi magna

boni dici esse: ⁊ loquitur quasi voce filij prodigi redeuntis ad patrem. ¶ Materia. Assurrectio ad confessionem diuine laudis ex consideratione eminentie diuine vbiqꝫ presentis ⁊ omnia cognoscentis. ¶ Intentio. Monere huiusmodi eminentiam diuinam semper cognoscere: ⁊ ad eius laudem debitam consurgere: atqꝫ non a deo sed ad deum per eum fugere. ¶ Sententia in generali. Propheta in isto psalmo assurgit ad confessionem diuine laudis ex consideratione diuine eminentie: considerādo scilicet ꝙ diuina notitia omnia intime ⁊ clarissime cognoscit: ⁊ sua diuina natura vbiqꝫ presens existit. Consequenter etiam assurgit ad dei reuerentiam eiusqꝫ sanctorum: ⁊ ad detestationem omnium iniquorum. ¶ Sententia in speciali. Ait ergo propheta prius in persona capitis ad patrem ſm ꝙ homo loquens. O [Domine] pater non est dominus eius nisi quia dignatus est nasci ſm carnem. Pater est forme dei: dominus est forme hominis [probasti me] experimentis multis: ⁊ sic [cognouisti me] idest ab alijs cognosci me fecisti: probatus est in operibus, notus in miraculis: probatus est in passione, notus in resurrectione: prius eum pater nouerat: sed tunc eum notū alijs fecit: ⁊ pbatū ostēdit [tu cognouisti] ꝑ approbationem. i. voluisti [sessionē meā] in sepulchro: idest humilitatem meam in passione [⁊ resurrectionem meam] de tumulo idest glorificationem in resurrectione: qꝛ ſm voluntatem tuam factum est. Vel in persona corporis. O [domine probasti me ⁊ cognouisti me] quod postea exponit dicens [tu cognouisti sessionē meam] scꝫ ꝙ in tribulatione mea patientiā habeo ⁊ peccata recognosco ac confiteor: [⁊ resurrectionem meā] scꝫ ꝙ per gratiam iustificatus surgo a morte: ⁊ erigor in spem eterne vite. Sed ⁊ hō qui penitentia se humiliat: surgit aūt in remissio peccatis quādo in spem vite eterne erigitur. Deinde consequenter similiter loquitur in persona corporis seu membrorum dicens. Et non solum exteriora opera mea nosti: sed etiam

† lon ⁊ ꝓpinquo † limitē — Intellexisti cogitationes meas de † longe: semitā meam ⁊ † funiculum meum inuestigasti.

¶ Intellexisti cogitationes meas [interiores] de longe [. i. diu anteꝗ̄ cogitarē [semitam meam] . i. actionem [⁊ funiculum meum] . i. limitem ⁊ actionis terminū [inuestigasti] . i. discussisti ⁊ tanꝗ̄ corā te perfecte cognouisti ꝗ̄ ⁊ quo gradimur: ⁊ quousqꝫ ꝑuenimus subtiliter pensasti: vt deprehēsus fugiēs loquit sequēte se legitima vindicta dei vindicantis. q. d. Intellexisti meū desideriū ad te redeundi quo dixi surgam ⁊ ibo ad patrē meum: ⁊ hanc cogitationē precognoscēs occurristi mihi [semitam meam] qua a te recessi [⁊ funiculum meum] quousqꝫ perueni [inuestigasti] ⁊ scisti.

3 † qm̄ † dolus — Et oēs vias meas preuidisti: † quia nō est † sermo in lingua mea.

¶ Et omnes vias meas] . i. operationes ⁊ actus [preuidisti] prius ꝗ̄ fierent ⁊ anteꝗ̄ eas ambularē: ⁊ premisisti me in labore ire vias meas: vt si nollē laborare redirem in vias tuas. Et qꝛ preuisus sine agnitus sum deprehēsus sum: iam quid dicam nō habeo ego ipse me inculpo ⁊ fateor [qꝛ non est sermo] excusationis [in lingua mea] sed potius accusationis vt dicā. Pater peccaui in celū ⁊ coram te. culpam meam agnosco: sed excusationem non inuenio. Et nimirum: quia

Luc. 15.

4 † f. nxisti — Ecce tu domine cognouisti omnia nouissima ⁊ antiqua: tu † formasti me ⁊ posuisti super me manum tuam.

¶ Ecce tu dn̄e cognouisti omnia] scilicet [nouissima] ⁊ vltima mea quo perueni [⁊ antiqua] ac prima vbi te offendi. Antiqua ⁊ prima nr̄a fuerunt peccati origo qm̄ per antiquum peccatū lapsi sumus: nouissima ⁊ vltima fuit pena peccati ⁊ miseria in qua viuimus que est vltima si redire velimus alioquin restat eterna [tu formasti me] ⁊ finxisti in ista mortalitate ⁊ in isto labore: ad quē oēs nati sumus ac pene peccati me subiecisti [⁊ posuisti super me manum tuam] vindicem ⁊ vltricem me superbum grauantem. Et miro modo salubriter deiecit elatum vt erigeret humilem: vnde recte subiungitur

5 † mirificata est † inualuit † illam — † Mirabilis facta est scientia tua ex me: † cōforta ta est ⁊ non potero ad † eam.

¶ Mirabilis facta est sciētia tua ex me] . i. ex pctō meo mira ⁊ incōprehēsibilis facta est mihi scia tua: non est facile mihi te contemplari quē superbus reliqui vt prius erat cū apud te essem [ꝯfortata est] ⁊ inualuit transcēdendo cū ipsam inuestigo [⁊ nō potero ad eā] attingere ex me ⁊ per meam inuestigationē: ⁊ cum fugitiuus ita mulctatus ⁊ punitus sim: tecqꝫ nō lateam: qꝛ nihil est qd̄ te fugiat: ⁊ vbiqꝫ est spiritus tuus.

6 — Quo ibo a spiritu tuo: ⁊ quo a facie tua fugiā?

¶ Quo] ergo [ibo a spiritu tuo] q oia scrutatur: ⁊ quo plenus est orbis terrarꝫ vt me nō inuenias: cuius semitas ⁊ funiculū subtiliter inuestigas [et quo a facie tua] . i. a ꝑsentia: ⁊ a spiritu tuo qui vbiqꝫ es totus ⁊ presens [fugiā] te iratū vt latere queā. q. d. nusꝗ̄ se vertit hac ⁊ illac quasi querens locū fugere ⁊ nequit inuenire: quod consequenter declarat in multis inductiue dicens: quia

7 † ibi — Si ascendero in celum tu † illic es: si descendero in infernum ades.

¶ Si ascendero in celū] . i. si de iustitia mea confidens presumpsero de me tanꝗ̄ sim in celo [tu illic es] vltor supbie ad percutiendū. Itē [si descēdero in infernū] idest si peccando venero in profundū malorū: ⁊ desperando nolens confiteri dicā quis me videt: etiā illic [ades] vt vindices. q. d. Si me superbiendo extulero te inuenio repressorē: si timendo me abscondero te inuenio inuestigatorem. Quo ergo fugiam vt te iratum non sentiam? Sed inuenit iste consilium. q. d. sic potero fugere iratum: scilꝫ

8 † recipiam † in dire ctum † habitabo — Si † sumpsero pennas meas † diluculo: ⁊ † habitauero in extremis maris.

¶ Si sumpsero] ⁊ accepero [pēnas meas] . i. duas alas quas perdiderā scꝫ duo precepta charitatis in qbus tota lex pendet ⁊ ꝓphete: ⁊ hoc [diluculo] virtutum. i. postpositis tenebris pctōrum ⁊ in exortu grē [⁊ habitauero] mente [in extremis maris] . i. in fine seculi vt seculū nō amem: sed eius finē in quo sit mihi requies: tunc scꝫ possum fugere a facie irati ad faciē placati. Extremū maris est finis noster in deo trāsuolare: ergo ꝑiculosos huius mūdi fluctus debemus transuolare vt ad illū beatū finem ad illū felicē portū ꝑueniamus. Illuc volemus spe ⁊ desiderio habentes alas gemine charitatis. Nō sit nobis requies nisi in extremis maris: nā si alibi requiē quesierimus in mari ꝑcipitabimur: volem⁹ vsqueꝗ̄ mare finiat: ⁊ illū finē maris spe fideli premeditemur. Ipse aūt illuc nos ꝑducet cuius faciē irati fugere volumus: nā sequit.

9 † illuc † adducet — Etenim † illic manus tua deducet me: ⁊ † tenebit me dextera tua.

¶ Eteni illic manus] . i. potētia [tua deducet me] ne aberrē vt erigar ꝗ̄si in aere nō tāgens celū ꝑ elationē nec terrā ꝑ desperationem: sed quia est sinistra que est in collatione temporalium. ideo subdit [et tenebit me] ne recidam sed perseuerē [dextera tua] que ducit ad eterna: scilicet gratia tua ⁊ amor eternitatis hec meditemur: hec sit spes nr̄a: hec sit consolatio nr̄a. Manus tua deducet me ad profectū virtutis: dextera tua tenebit me in statu beatitudinis. Tue enim potestatis manu humana creatura deducitur: ⁊ tui respectus gratia vt persistat tenetur. Sed adhuc considerans longinquitatem vie ⁊ pericula subdit

Et dixi

† for/ tasse

10 **Et dixi † forsitan tenebre cõculcabunt me: ꝛ nox illuminatio mea in delitijs meis.**

¶ Et [ita deliberãs ꝛ volare cogitãs] dixi [in corde meo] [for/sitan tenebre] .i. tot mala seculi: tot scãdala: tot turbe tẽtatio/num [cõculcabũt me] .i. impediẽt volatũ meũ: abundat eniꝫ iniqtas seculi qua refrigescere possunt pene charitatis: ꝛ qa in nocte desperauit trãsire mare scꝫ p medieo ad diuinã gra/tiã respirauit [ꝛ nox] .i. hec tota misera vita facta est mihi [il/luminatio mea] ꝛ hoc [in delitijs meis] .i. per delitias meas. Nostre delicie christus est de quo exultamus ꝛ gaudemus qui descendit in noctem: quia carnem de isto seculo accepit ꝛ noctẽ illuminauit: ꝛ me ab interitu reuocans fecit mihi no/ctem illuminatam. Unde recte subiungitur

† qm̃ † obtene/brabunt † tanq̃

11 † **Quia tenebre non † obscurabuntur a te ꝛ nox † sicut dies illuminabitur: sicut tenebre eius ita ꝛ lumen eius.**

¶ Quia tenebre] .i. peccata ꝛ hoĩes mali [nõ obscurabunt a te] ꝛ per te nõ obscuras tenebras: qꝛ nõ sinis impunite abire pctã nr̃a: sed flagellãdo erudis hoĩes vt cõfiteant peccata: ꝛ confitentes vera luce illuminas: qui enim nõ confitet pecca/ta sua tenebras obscurat: sed si confitet deus illuminat. To/ta ista miseria in qua gemimus dolor medicinalis est nõ sen/tentia penalis. vnde benedicamus deum miscẽtem amaritu/dines dulcedini vite tẽpalis ne tẽpaliũ delectatiõe cecati non desiderem9 delitias eternas: sic fiet in nobis qd dicit [ꝛ nox] huius noctis scꝫ aduersitas [sicut] ꝛ [dies] huius noctis scili/cet pspèritas [illuminabitur] a te ꝛ in serenũ mihi vertetur qd fit si cognoscam9 merito peccatorꝫ nostrorꝫ nos aduersi/tates pati: ꝛ dulcia sint nobis flagella piis ne sit amara snia iudicis. Implebitur etiam in nobis qd subiungit [sicut tene/bre eius] noctis sunt mihi .i. aduersa [ita] indifferẽter [ꝛ lumẽ ei9] .i. pspera vt vtraqꝫ eq̃liter accipiamus. ꝛ si hec est tene/bre nõ cõculcabũt ꝛ premẽt quẽ lumẽ nõ extollit ꝛ corrũpit. Hec nox .i. hec misera vita hꝫ noctẽ siue tenebras .i. aduersi/tatẽ: ꝛ diẽ siue lucẽ .i. pspèritatẽ sed de9 illuminat hãc noctẽ sicut diẽ pmittẽs aliã lucẽ ꝛ docẽs nõ letari pspèris nec frã/gi aduersis: ꝛ tũc incipit homo his indifferẽter vti ꝛ in omni tẽpore ꝛ fortuna deũ sicut Job benedicit. Et hec indifferen/tia ꝛ firma cõstantia in vtraqꝫ fortuna est mihi

† qm̃ † dñe

12 † **Quia tu possedisti renes meos †: suscepisti me de vtero matris mee.**

¶ Quia tu [o dñe] [possedisti renes meos] .i. tenes nõ solum cor .i. cogitationes quarũ sedes est in corde: sed etiaꝫ renes .i. delectationes quaruꝫ sedes est in renibus: vt nõ delectet me lux noctis scꝫ pspèritas rerũ ꝛ felicitas tẽporuꝫ sed interior lux scꝫ sapientie tue [ꝛ suscepisti me de vtero matris mee] .i. de consuetudine ciuitatis mee babylonie in qua prius natus sum captiuus vbi non indifferẽter habebam lucem ꝛ tene/bras noctis huius. prepostere hoc dicit qa prius est suscipe/re q̃ possidere. Et quia hoc fecisti mihi: ideo

† dñe † quoniã † mirifi/catus † deus † valde

13 **Cõfitebor tibi † qꝛ terribilr † magnificat9 es mira/bilia opera tua †: ꝛ aĩa mea cognoscet † nimis.**

¶ Confitebor tibi] .i. laudabo te ꝛ merito [qꝛ terribiliter ma/gnificatus es] pena: quia infinitus es in potentia ꝛ virtute ꝛ eo ipso terribilis. Quia terribilis es / timendus es: qꝛ placabi/lis es amandus es: qꝛ magnificatus es admirandus es: ꝛ in his omnibus laudãdus ꝛ querẽdus: ꝛ ita cũ tremore gaude/mus ne superbi perdamus quod humiles percipimus: nec solũ tu mirabiliter magnificatus es: sed etiaꝫ [mirabilia sunt opera tua] in creatione ꝛ recreatione in quibus etiam confi/tendum est tibi [ꝛ anima mea] iam [cognoscet nimis] .i. val/de. Ante erat mira scientia tua ex me nec poteram ad eaꝫ sꝫ modo possum: qꝛ venit mihi gr̃a tua ꝛ illuminauit tenebras meas. Et merito cognoscit: quia

† ab/scõditũ † abscon/dito

14 **Non est † occultatum os meum a te quod fecisti in † occulto: ꝛ substãtia mea in iferiorib9 terre.**

¶ Non est occultatũ] ꝛ abscõditũ [os meũ] dictũ ab osse nõ ab ore .i. firmitas anime interior ꝛ cõstãtia virtutũ que frãgi nõ põt: qꝛ quelibet tribulatio seu aduersitas huius seculi seuiat [a te] sic vt cognitionẽ tuã lateat [qd fecisti i occulto] ꝛ abscõ/dito: qꝛ illud homines nõ vidẽt: tu autẽ vides q fecisti vides bona q̃ fecisti in me vt nõ appareãt mala que ego feci in me. Operuit tua gratia peccata mea [et] tamen [substãtia mea] scilꝫ corporis [in inferioribus terre] .i. in hac peregrinatione afflicta gemit tribulationibus ꝛ tẽtationibus fatigatur. Ego subsisto in carne corruptibili: tamen os nõ cedit huius seculi malis. Ex quibus verbis pẽsanda est dei misericordia atqꝫ iustitia: qꝛ intus diuina virtus spiritualibus donis ꝛ virtuti/bus nos roborat: spe ad celestia subleuat: ꝛ sue diuinis tegmi/ne culpas nostras misericorditer occultat: sed pp̃ter culpas nostras adhuc nos punit: ꝛ natura nr̃a adhuc in hac mortali/tate gemit tẽtationibus ꝛ anxietatib9 vrget: ꝛ innumeris tri/bulationibus fatigat. Et qa nõ nostris meritis sed diuine mi/sericordie respectu agit vt corruptio ad incorruptionẽ suble/uetur. Bene subiũgit loquẽs nũc in persona capitis .o.

† per diẽ errabũt

15 **Imperfectum meũ viderũt oculi tui: ꝛ in libro tuo oẽs scribẽt: † dies formabunt ꝛ nemo i eis.**

¶ Imperfectũ meũ] scꝫ titubãtes [viderunt oculi tui] miseri/corditer ne perirẽt dũ adhuc nõ haberẽt os ꝛ anime firmita/tem interiorẽ [ꝛ in libro tuo] .i. in diuina memoria [oẽs scri/bentur] omnes .s. illi quos oculi tui viderunt: ac si diceret in memoria tua eterna semp erũt. vñ adhuc de ĩpfectione sub/iũgit [dies formabuntur] ꝛ de filijs noctis filij lucis fiẽt qui alios illuminabũt. nã q̃si dies formauit dñs qñ sanctos apo/stolos elegit: quãdo eos luce fidei illuminauit: sꝫ isti in tene/bras cõuersi sunt: cũ in chr̃i passione lucẽ fidei pdiderũt [ꝛ ne/mo in eis] remãsit qui non erraret: sed tamen non perierũt: quia imperfectum eorum oculi tui viderunt: qd preuidens propheta subiungit. Et si errabunt: tamen

† val/de † valde

16 **Mihi autẽ nimis honorificati sunt amici tui de/us: † nimis confortatus est principatus eorum.**

¶ Mihi aũt] .i. a me [nimis] .i. valde ꝛ excellẽter. Excellit .n. honor celestis honorẽ terrestrẽ: vel vltra q̃ dici possit [hono/rificati] ꝛ honorabiles facti sunt lꝫ alijs despicabiles videant [amici tui] o [deus] scꝫ apl̃i ꝛ sancti qui errabũt: vere nimis sunt honorificati illi qbus auctor celi ꝛ terre dignatus est di/cere. Jam nõ dicã vos seruos sed amicos meos. Magn9 ho/nor: magna gloria: magna dignitas est esse amicos dei. Tali honore digni sunt qui pro amore dei cuncta que mundi sunt deserũt: q pp̃ter chr̃m viles ꝛ abiecti esse appetũt: quos mũ/di pspèritas non eleuat: quos aduersitas ab amore chr̃i non separat: ꝛ [nimis] super omnẽ principatũ [cõfortatus est pnci/patus eorꝫ] .i. firmiter stabilitus: qꝛ primo duces ꝛ pastores ecclesie facti sunt: ꝛ ex isto principatu ad honorẽ eternũ trã/sierũt. Nimis etiã cõfortati sunt apl̃i ꝛ ceteri sancti quos ni/hil poterat a charitate chr̃i separare: q terrena despiciebant: mũdi gl̃iaꝫ calcabãt: ad celestẽ patriã totis virib9 anhelabãt: sed hi tales: lꝫ sint magni: nõ sunt tñ pauci. vnde sequitur

Joã. 15.

17 **Dinumerabo eos ꝛ super arenaꝫ multiplicabũ/tur: exsurrexi ꝛ adhuc sum tecum.**

¶ Dinumerabo eos] quos in fide genuerunt illi quorũ prin/cipatus est confortatus [et] ipsi mihi enumerati [super are/nam multiplicabuntur] alijs ad dinumerandum. Deo ergo numerabiles sunt electi: nobis Xo tam innumerabiles sunt q̃ innumerabilis est arena: hoc autem fecit mortalitas ꝛ re/

surrectio chri: vnde ⁊ subditur [exsurrexi] a morte [⁊ adhuc] toto tempore vite presentis [sum tecum] occultus ad dexteram tuam donec ab omnibus videar in iudicio.nã ante passionem ⁊ in passione pauci fuerunt qui crederent in Jesum: ac postq̃ resurrexit a mortuis ⁊ ascendit in celum multiplicata est multitudo credentium.Et adhuc ad dexterã patris in occulto sedens latet:nondum manifestus venit:nondum iudicat:sed tunc districtius eos damnat qui modo cum penitendo non placant.De quibus in persona corporis seu membrorum psalmista subiungit

18 **Si occideris deus peccatores: viri sanguinũ declinate a me.**

¶ Si [idest quando] occideris [⁊ a corpore tuo separaueris o] deus peccatores [obstinatos tunc scilicet dicam] viri sanguinum [scilicet qui oditis fratres.Qui enim odit fratrẽ suũ homicida est] declinate a me [scilicet ne vobiscum occidar a deo.Ac si diceret.Cum tu dãnabis reprobos in iudicio:tunc separabuntur boni a malis: Tunc manifestum erit qđ hic dicitur.Viri sanguinum declinate a me.Tunc occidentẽ qui modo persequuntur:tunc honorabũtur qui modo pro iustitia persecutionem patiuntur.Tunc apparebit qđ premissum est.Nimis honorificati sunt amici tui deus.Quibꝰ reprobis etiã causa ⁊ origo dãnationis demonstratur:cũ subinfertur

j.Joã.3.

† qm̃ 19 † **Quia dicitis in cogitatione: † accipiant in vanitate ciuitates suas.**

† qm̃ dicens
† accipient

¶ Quia dicitis in cogitatione [scilicet vestra.peccatũ quippe prius in cogitatione fit,postmodum in opere.Et quia malũ non corrigunt cogitationis:ideo ad malum deriuantur operis:dicitis inquã aduersus electos [accipiãt in vanitate] ⁊ frustra [ciuitates suas].i.cõuenticula.Iste ciuitates sunt sanctorum societates:qui dum per diuersa loca sancte ⁊ socialiter viuunt ciuitates omnipotentis dei sunt.Quos solent mundi amatores mente despicere:q: eos vidẽt temporalia que ipsi diligunt non amare.Et dum illos conspiciunt simul habitare sola celestia concupiscere (q: vite sequẽtis fructum nõ cogitant)in vanitate accepisse ciuitates suas.i.frustra sociales ducere vitam electos reprobi pensant.Et quia eorum mala sancta ecclesia odit ⁊ reprehendit recte subiungitur

† eos 20 **Nonne † qui oderunt te domine oderam: ⁊ super † inimicos tuos tabescebam.**

† eos q̃ oderãt te odio habui.
† inimicitiis tuis

¶ Nonne qui oderunt te domine oderam].q.d.sic:q: eorum vitium est odiendum bonis hominibus sicut est odiosum deo [et]nõne[super inimicos tuos]quos videbam preterire legem tuam[tabescebam]idest resoluebar interius tedio:⁊ afficiebar dolore:iratus contra eos ex zelo tue iustitie.Sic iniustos iuste odimus si eorum culpas zelo dei accẽsi districte reprehendimus:si ea que redarguenda sunt minime palpamus:ne dum eorum gratiam offendere metuimus irãm dei incurramus.Si ergo nos deum veraciter diligimus:sic eius inimicos odire debemus vt in eo quod mali sunt semp eos persequi studeamus.vnde ⁊ subditur

21 **Perfecto odio oderã illos:inimici facti sũt mihi.**

¶ Perfecto odio oderã illos [diligẽs ꝙ facti erant ẜm naturam:sed odiens qđ faciebãt scz iniquitatẽ:q2 ipsi oderũt te: nec enim veraciter te diligerẽ nisi odientes te odirem:⁊ exinde[inimici facti sunt mihi]odio iniquo persequentes me propter iustitiam.Perfecto odio odire est neminem contra iustitiam amare:nulla vitia blandiendo palpare:ea que mala sunt audacter redarguere:nulla ꝓpter hec damna vel aduersa formidare.Hoc est enim perfecte odisse vt nec ꝓpter vitia homines oderis:nec propter homines vitia diligas:vt hoc in eis oderis ꝙ iniqui sunt:hoc diligas ꝙ homines sunt.Et ꝙ puro ⁊ sincero aĩo oderint pctõres ostẽdit eo qđ seqĩ

Odire pfecte qd est.

22 **Proba me deus ⁊ scito cor meũ: † interroga me ⁊ cognosce semitas meas.**

† scrutare

¶ Proba me]o[deus]interius[⁊ scito cor meũ]qđ non põt homo:idest esto testis conscientie mee.Mundũ se nouit interius cum hoc aiebat:nisi enim purum se habere cor sciret testẽ conscientie sue deum minime inuocaret:hec est conscientia munda ⁊ species filie regis intrinsecus:perfectum quoq3 se esse exterius agnouit cum subiunxit[interroga me]exterius [⁊ cognosce semitas meas.] Ac si diceret proba conscientiã: interroga vitam:proba cogitationes:interroga opera:q2 factis malorum non consentio nec diligo.Et cum in me viam iniquitatis non inueneris in via tua que tu ipse es deducere me digneris.Et hoc est quod sequitur

23 **Et vide si via iniqtatis in me est: ⁊ deduc me in via eterna.**

¶ Et vide si via iniquitatis in me est]siuẽ cõgitando:siue delectando:siue consentiendo:siue faciendo[⁊ deduc me in via eterna]idest in via iustitie que ducit ad vitam ⁊ beatitudinẽ eternam:ad quã nullus potest peruenire nisi fuerit totaliter expeditus ab omni iniqtate:hec etiã eterna via est christus. Ipse enim ait.Ego sum via veritas ⁊ vita.Via est per quam spiritaliter gradimur:veritas est ad quã ꝑuenire conamur: vita est qua in eternum fruamur.Vel[Proba me]o[deus] idest examina[⁊ scito cor meum]idest fac me scire ea que latent in corde meo[interroga me].i.fac me inquirere ⁊ discutere conscientiam[⁊ cognosce].i.cognoscerẽ me fac[semitas meas].i.cogitationes ⁊ desideria mea quo tẽdunt.[Et vide] idest fac me videre[si via iniquitatis in me est].i.aliqua latens culpa in mea voluntate vel actione[et]si aliquid in via mea inueneris quod tibi displiceat[deduc me in via eterna] idest in via que ducit ad eternitatem.

Joã.14

Oratio.

Celi terreq3 protector deus quo moriente illuminata sunt tartara:quo resurgente sanctorum est multitudo gauisa:quo ascendente angelorum exultauit caterua:precamur tante glorie excellentem virtutem vt directi in via eterna illo tueamur brachio quo honorabiles amici tui gloriantur in celo.Per dñm.

¶ **Psalmꝰ de cuiuslibet fidelis iter malos cõstituti deprecatione ad dñm vt a tentationibus ⁊ vexationibus liberet eum. Psal.CXXXIX.**

1 **† Eripe me domine ab homine † malo: a viro † iniquo † eripe me.**

† eruas me
† maligno
† iniusto
† erue

Auctor psalmi ꝓpheta dauid.¶ Titulus. In finẽ psalmꝰ Dauid.Et est sensus.Psalmus iste dirigens nos in finẽ.i.in christum est Dauid.i.ecclesie que hic loquitur.¶ Materia.Malitia huius mundi ac gemitus ⁊ oratio corporis christi inter malos constituti.¶ Intentio.Monere ad orandum deum contra omne malum.¶ Sententia in generali.Propheta in isto psalmo in persona ecclesie dominum deprecatur vt a tentationibus ⁊ vexationibus iniquorum liberetur: dicens in futuro iudicio vindictam super eos venturam qui pauperes nunc persequunť.¶ Sententia in speciali.Ecclesia ergo inter malos quos (vt supra dictum est)perfecto odio odit gemens ⁊ laborans clamat.[Eripe me]o[domine ab]omni [homine malo]in se non solum visibili scilicet proximo:sed etiam inuisibili scilicet diabolo.Diabolus dicitur homo in figura:vnde in euãgelio.Inimicus homo hoc fecit.Vel ẜm quosdam sicut Paulus qui primo vocabať Saulus dicitur a paula quam conuertit:ita diabolus diciť homo ab hoĩe quẽ ipse decepit[a viro iniquo]aliąs.s.hoĩe vel diabolo[eripe me ne mihi noceat.Eripe inquã ab istis ne cogar ꝯformari eorũ malitie:q2 etiã vir dr:q2 virilis ⁊ fortis est ad nocẽdũ.De

Mat.13

inde qualiter mali psequunt exequit: impugnāt eniz bonos triplr scz corde: lingua: et manu. Et de corde pmittit dicens

† iniu/ stitias † bella 2 **Qui cogitauerunt † iniquitates in corde: tota die constituebant † prelia.**

Qui] .s. mali et iniq [cogitauerūt] ex mora [iniqtatē in corde] et si in labijs qnqz bona ptendāt: et hec inimicitia occulta periculosior est q̄ aperta: facilius enim vitatur aperta q̄ occulta. Quia nulla pestis efficatior est ad nocēdum q̄ familiaris inimicus: et ibi tales [tota die] .i. toto tēpore sine itermissione [ↄstituerūt] machinando et firmiter statuendo [prelia] verborum aut verberū quibus alios impugnarent. Deinde subdit de persecutione a lingua dicens

3 **Acuerunt linguas suas sicut serpentes: venenum aspidum sub labijs eorum.**

Acuerunt linguas suas] in fabrica malitie poliēdo et preparādo ad blāde loquēdum vt deciperēt: vel ad pungēduz vt lederēt [sicut serpētes] qui blādiunt lingua vt mordeāt [venenū aspidū] qd est insanabile .i. suggestiones praue: est vel latet [sub labijs eoꝝ] .i. sub verbis de labijs eoꝝ pcedētibus. Et bñ dicit sub labijs: qa malitia eoꝝ nō manifesta est: sz occulta: vident amicitie vba hic: sed plena sunt veneno mortifero. Deinde de psecutione a manu .i. ope subiūgit dicens.

† cō/ serua † iniustis erue 4 † **Custodi me domine de manu peccatoris: et ab hominibus † iniquis eripe me.**

Custodi me] o [dñe de manu] .i. potestate [peccatoris] antonomasice et per excellētiā scz diaboli: qa validus est ad nocendū: et per multa fallit que nequeo per me precauere [et ab hoibus iniquis] ad nocendū paratis .i. a mēbris eius p quos conatur qd per se nequit facere [eripe me] ne mihi noceant: non dico in causis secuᵗ: sed in via domini vbi modicū nocumentum inducit magnum detrimentum. Unde subdit.

† musci/ pulam 5 **Qui cogitauerūt supplantare gressus meos: absconderunt superbi † laqueum mihi.**

Qui cogitauerūt supplātare] et decipere [gressus meos] qbus ambulabā in via dei et abstrahere me ab ea per aliqd qd mihi pberet occasionē ruine. Unde subdit [abscōderunt] ne perciperē et cauerem: et vt facilius me deciperēt et mihi nocerēt [supbi] scilz illi petōres et iniq [laqueū] .i. deceptionez seu insidias [mihi] et ad capiendū me. Noie supbi totuz corpus diaboli explicauit qui bonis inuident bona que habēt: sicut diabolus inuidet homini celum qd perdidit.

† restes † musci/ pulas pedibus meis † semi/ tas 6 **Et † funes extenderunt † laqueū: iuxta † iter scādalum posuerunt mihi.**

Et funes] .i. peccata sua manifesta que mihi suadēt facere [extēderūt in laqueū] vt me allicerēt ad faciendū filia pctī. Dicunt funes qa ligant hoies et detinēt captiuū. vnde sibi ligant manᵘ et pedes vt pijciat in tenebras exteriores: et ostēdit vbi extēderūt dicēs [iuxta iter scādalū] .i. offendiculuz et obicē [posuerūt mihi] vt impingā scz dictū vel factū minus rectū prebēs occasionē ruine. Iter tuū pcepta dei sunt. vade ergo iter rectū: nec exeas a via dei .i. a pceptis eius: et non timebis scādalū: nec rues in laqueū: qz in itinere nullū pōt eē scādalū: sed iuxta viā permisit deus poni ipsum cautum te facere volens: ne tu a via recedas et cadas. Sed in his tentationibᵘ et periculis nihil restat nisi clamare ad dñm. Ideoqz ad hec omnia precauenda: ego clamans

† per/ cipe au/ ribus 7 **Dixi domino deus meus es tu: † exaudi domine vocem deprecationis mee.**

Dixi dño deus meus es tu] .i. in te solo tanq̄ in deo ↄfido: cui ppriū est succurrere cōfidētibus in eo. Magna fiducia hoc dicit: et si eni est oium deus p creationē: pprie tñ est deᵘ eoꝝ q illi fruūt et eo fruunt. Deide petit dicēs [exaudi dñe] custodiēdo et liberādo me [vocē deprecationis mee] qua precor mala depelli a me: ne a via tua recedā et i laqueū cadā. O

8 **Domine domine virtus salutis mee: obumbrasti super caput meum in die belli.**

Dñe dñe] .i. verissime dñe nō quales dñi hoies sunt tu es [virtus] et opifex [salutis mee] .i. qui das vires saluti mee et pseuerantiā qua sim saluus. hoc dicit: qz videbat picula: et q difficile est pseuerare in lōga via. q.d. tu das vires pseuerandi vt pseuerādo perueniā ad salutē: et inde spero q tu es virtus salutis mee: qz [obūbrasti] per grām .i. quasi vmbraculū fecisti cōtra estū tētationū [super caput meū] scz mētē meā prestādo mihi refrigeriū [in die belli] cōtra diabolū carnez et mundū: ne mihi pualeret estus tribulationū et tentationū. Sed adhuc non sum securus: et ideo

9 † ne † aduer/ sum † **Non tradas me domine a desiderio meo peccatori: cogitauerunt † contra me ne derelinquas me ne forte exaltentur.**

Nō tradas me] o [dñe] .i. ne pmittas me tradi [a desiderio meo] .i. per desideriū et cōcupiscētiā meā [pctōri] .s. hoi malo vel diabolo: vt eis cōsentiā et desideriū pficiam. hoc ergo ora q̄tum potes: tu eni desiderio tuo facis locū diabolo: frena desideriū et nō cades in laqueū: qz [cogitauerunt] inimici [cōtra me] quō calidius possint nocere: et ideo tu o [dñe ne derelinquas me] in manibus eoꝝ: et serua me a lapsu [ne forte] de me victo et humiliato [exaltent] .i. triūphēt et gaudeāt ac de meo interitu glorient habētes de me suum intentū: qa seducto hoie gaudēt diabolus et sui. Unde alibi. Exultabunt si motus fuero. Me ergo vmbra alarum tuarum teget: sed

ps. 12.

10 † teget **Caput circuitus eorum: labor labiorum ipsoruz † operiet eos.**

Caput] .i. mens et capitalis intētio [circuitus] vite [eorum] scz [labor labioꝝ ipsoꝝ] .i. mēdaciū quo iducūt homines ad pctm̄ p verba deceptoria et dolosa. Et recte mendaciū dicit labor. sicut eni q veritatē pfert facile et sine labore loquitur: ita et q mēdaciū fingit multū laborare hz [opiet eos] qa hic in terra de sua falsa et mēdaci assertione superant et ↄfundūtur et in futuro opiet eos in inferno sicut rhete operit captas aues: et sic puteus inferni claudet sup eos os suū. Et preterea

Mēdaciū labor est.

11 † deci/ dent † ignis in terra et † **Cadent super eos carbones: † in ignez deijcies eos: in miserijs non subsistent.**

Cadent super eos] hic in terra anteq̄ veniat ignis eternus [carbones] scz ignis ↄcupiscētie, ire, et luxurie, et oium incētiua vitioꝝ [et in ignē] .i. in illos carbones [deijciēt eos] .i. deijci pmittes: et dicit idē carbones et ignē [et in miserijs] huiᵘ seculi [nō subsistēt] qa carētes robore virtutū pñtis vite molestias nequaq̄ ferre valēt: sz impatiētes cadunt in iniqtates et deficiūt: quas miserias boni patiēter trāseūt. In futuro etiā cadēt super eos carbones gehēne et in ignē eternum deijciētur et in miserijs non subsistent: qa pena et miseria infernalis est intolerabilis. De quorum casu adhuc subditur.

12 † sup terram † vena/ buntur. **Vir linguosus non dirigetur † in terra: virum iniustum mala † capient in interitu.**

Uir linguosus] cui voluptas est loq nec attēdit qd loquat [nō dirigēt] ad viā rectā et ad faciendū bona: nec pficiet [in terra] .i. in hac vita: qz vt dicit Gregorius. Multiloquio qsqz seruiens rectitudinez iustitie tenere nequaq̄ pōt. Et vt dicit Salomon. In multiloquio nō deerit pctm̄. Seruᵘ q̄ dei q vult dirigi magis oportet audire q̄ loqui. nā si qs etiā vera dicat: sed preter necessitatem vir linguosus est: nec tñ nō dirigetur vir linguosus: sed et [mala capient] virū iniustū [in interitu] ois linguosus iniustus est. Quia illius q nō refrenat linguaz suā vana est religio. vnde enim nō refrenat malū locutionis

Grego.

Salomon puer. 10.

inde deriuat ad malū opis. Quē mala nūc capiēt ad interitū: q2 in miserys nō subsistit s3 deficit: bonū xo nō ad interitū: q2 flagellat dns filiū quē recipit. Sed z de futuro

† egē. 13 **Cognoui q2 faciet dominus iudicium † inopis: z † vindictam pauperum.**

† causas

Cognoui [ego] [q2] [tandē] [faciet dns] z si modo nō facit [iudiciū inopis] q esurit iustitiā querit z pulsat ip3 ditādo diuitijs spūalibus z eternis. Beati enī q esuriūt z sitiunt iustitiā: qm ipsi saturabūtur: z faciet ēt [vindictā] vel causas [pauperū] [spiritu. i. humiliū non relinquens eo2 iniuriā impunitā: sed puniēs oppressores eo2ū quos nūc mala pducūt ad perditionē: z si boni modo affligunt z psluras patiunt appebit gloria eo2 cū apparuerit caput ipso2. Unde sequitur

Mat. 5.

† ibi. 14 **Uerūtamen iusti confitebuntur nomini tuo: † z habitabunt recti cum vultu tuo.**

habitabūt

Uerūtamē iusti 3fitebūt [cōfessione laudis] [nomini tuo] idest laudabūt nomē tuū: z hic inter gratia qd laudabilius est z maxime in futuro: vbi du3 iudiciū z causas eo2ū facies nihil suis meritis: sed tue misericordie tribuēt [z habitabūt recti] q recte viuunt z bona sua nō sibi sed tibi tribuunt [cū vultu tuo] i. cū psentia tua: manifesta tua visione pfruentes: z faciē tuā in celis clare videntes: q2 deū sicuti est videbūt: z tūc decurso sudore finitisq3 laboribus perhēni letitia implebuntur: z in domino sine fine gaudebūt. Oratio.

Virtus salutis nr̄e deus defende ecclesiā tuā a dissidentiū veneno mortifero vt a te obumbrati nunq̄ obligemur a laqueis inimici. Per dominum.

Psalmus de oratione fidelis z perfecti contra mala huius mūdi: z spāliter vt a peccato lingue pseruet: z a pena debita liberet. Psal. CXL.

† dep. z cationis † dum

Domine clamaui ad te exaudi me: intende voci † mee † cum clamauero ad te.

Auctor psalmi pphēta dauid. ¶ Titulus psalm⁹ dauid vel oīo ipsi dauid. i. chr̄o attribuit q factus est s3 carnē filius dauid: loqt enī hic chr̄s tot⁹ siue pphā in voce ipsi⁹ qn̄q3 i psona capitis: qn̄q3 i psona mēbro2: vbi vnusq̄sq3 tāq̄3 herēs i corpe chr̄i agnoscat suā vocē. ¶ Materia. Oīo 3 mala hui⁹ mūdi z singulariter cōtra malū z pctm̄ lingue: de quo mētio habita est in psal. precedēti. ¶ Intētio. Ut homo qui als expr̄s est per linguā se peccasse vel ad hoc pctm̄ pnu3 esse peniteat: z ad deū clamet vt sic a recidiuo p deuotā oīone3 pseruet: z a pena debita liberetur. ¶ Snīa in gñali. Prophā in isto psal. petit suā oīonē exaudiri: z a peccato lingue z a pena p eo debita in psenti z in futuro infligēda pseruari. ¶ Snīa in spāli. In persona ergo corporis sui qd est ecclīa dicit. O [Dn̄e clamaui] nō remisse oraui iam diu [ad te] corde z ore deprecando: z ideo [exaudi me] petitionē meā adimplēdo. Quia longe sumus: a deo clamemus nō tam sono vocis q̄3 intētione z affectione cordis. Clamor enī nr̄ ad deu3 ipsu3 est desideriū: z vnusquisq3 q̄tum amat tātū clamat. Nec sufficit semel clamare ad dominū: manet enī tribulatio ecclesie vsq3 in finem seculi: z ideo subiungitur [intende voci mee] i. diligēter audi vt exaudias [cū clamauero ad te] ite2 z quotiēscūq3: q2 nōdum finita est tribulatio. Nota p v̄ba triū tēpo2ū sc3 clamaui: exaudi: clamauero. Innuit omni tempore esse orandum: z pro peccatis preteritis dimittendis: z presentibus delendis: z futuris cauendis. Et o domine

2 **Dirigatur oratio mea sicut incensum in cōspectu tuo: eleuatio manuū mearū sacrificiū vespertinū.**

Dirigatur [de ara cordis] [oīo mea] [igne charitatis incēsa. i. recta ad te veniat nō habens aliq̄s sordes aut vitia aut cogitationes malas] [sicut incensu3] i. bonus odor [in 3spectu tuo] vt quēadmodū suauis incensi odor est gratus z delectabilis: sic mea oīo tibi placita fiat z acceptabilis [z eleuatio manuū mearū] ad te in oīone vl' operatio mea bona que fit pro eternis sit tibi [sacrificiū vespertinū] i. placeat tibi vt sacrificiu3 qd in veteri lege offerebat vespere qn̄ occidebat agnus qd erat acceptabilius: q2 erat figura veri sacrificij: sc3 passionis chr̄i qd in vespere z fine mūdi oblatū est z super oīa placuit patri: hoc pprie ad caput videt ptinere q in sua passione p psecutoribus dignatus est orare. O felix oīo que pure directa de ardēti corde tanq̄3 de ara sancta incēsu3 accēdit. Ipse etiā declinante iam die in vesperū in cruce manus expādēs sacrificiū obtulit: q2 tunc animā deposuit. Illud sacrificium vespertinū fecit in resurrectione munus matutinū. Et o pie redemptor vt merear digne inuocare te

Pone domine custodia3 ori meo: z ostium † circumstantie labijs meis.

3 † cōtinētie circa labia mea

Pone [o] [dn̄e custodiā ori meo] tanq̄3 portā ne verba nō⟨?⟩ xia vel incōgrua seu ociosa z inutilia effundā. Os enī qd deū inuocat aperiri d3 deo: z claudi diabolo: aperiri d3 in oīone: z claudi in vana locutione. Sed qa in silētio offendit si a iusta locutione lingua indiscrete reprimat: recte subiūgitur [z ostiū circūstātie] z 3tinētie [labijs meis] vt nō nisi oportunē aperiant vel claudant z moderate loquant quatenus os discretū z 3gruo tpe vox aplat: z 3gruo tpe claudat: sicut ostiū dom⁹ vel camere mō aperit modo claudit put nec̄itas exigit vel reqrit. vn̄ Salomon tp̄s tacēdi z tēpus loquēdi. Et

Salomon

† **Non declines cor meum in verba † malitie: ad excusandas excusationes in peccatis.**

4 † vt † maligna

Non declines] i. declinari z labi pmittas o de⁹ [cor meu3] in v̄ba malitie] i. ad pferēdū malitiose cōposita sc3 [ad excusandas] z defendendas [excusationes] que fiunt [in pctis] excusandis. i. vt ptinaciter defenda3 peccata mea excusationibus falsis annectēs pctā pctis. O infelicissimū homi3 gen⁹ q pctā excusam⁹ dicētes: vict⁹ su3 a nā: ego nolebā peccare s3 vicit me caro mea. Illa mulier venit ad me ipsa me vocauit: ipsa me tetigit: ipsa mihi illud dixit: vl' iputātes mala fato seu stellis aut tēpori vel necessitati. Et pro quo deberem⁹ pnīa3 agere z dicere: dn̄e ego peccaui excusamus z fugimus pctā peccatis: z sicut Adā z Eua in verba malitie declinamus

Cum hominibus operantibus iniquitatem: z nō † cōmunicabo cum electis eorum.

5 † combinabo

Cum hoībus operātibus iniqtatē] i. sicut excusant hoīes q opant iniqtatē ex 3suetudine malitie. Iniq enī incessanter in peccatis excusationes inquirunt q laudari ab hominib⁹ concupiscūt: vnde fit vt tardius peniteāt. At cōtra: sancti viri qa de se humilia sentiūt accusare semetipos nō erubescūt: recte ergo subiūgit [et] [si hoc fuerit] nō cōmunicabo] 3sentiēdo. i. nō ero socius [cū electis eo2] sc3 operātiū iniqtatē: quia non me iustificabo nec peccata defendam. Sicut dn̄s h3 electos suos: ita diabolus z membra eius habent electos suos. Electi eorum sunt qui se iustificāt ceterosq3 despiciunt z peccata sua defendūt: ista sunt ppria electo2 seculi: nō paupe2 chr̄i. vnde bene z electi z eo2 vocant: qa in eo q sanctos se simulant quasi electi vident: in eo xo q carnalr viuūt veraciter eorum sunt. Cum illis nō cōmunicabo sed ab eo2 cōuersatione vita z morib⁹ discordabo: q2 illi exteriora appetūt: ego interiora cōcupisco: illi laudes adulantiū querūt: ego increpationes iustorum diligo. vnde sequitur. Sed potius

† **Corripiet me iustus in misericordia z † increpauit me: oleum autem peccatoris non † impinguet caput meum.**

6 † emēdabit † arguet † impinguabit

¶ Corripiet me iustus in misericordia]nō in odio[⁊ increpabit me]cū vino increpationis infundēdo oleū misericordie. Et bene in misericordia:nō enī est hec correptio ira sȝ misericordia:nō est perturbatio furoris sed zelus amoris:charitas hec facit nō crudelitas[oleū autē peccatoris]idest falsa laudatio adulatoris ⁊ simulata dilectio que mentes a rigore virtutis emollit ad noxia[non īpinguet].i. vnguet[caput meū] .i. mentē que principale est in homine: sicut caput in corpore .i. nō me demulceant ⁊ delectent fauor adulantis ad excusandū pctm: vel ad pertrahendū ad pctī consensum .q.d. malo me iusta increpatione reprehēdi q̄ blāda adulatiōe decipi. Sed tñ de ipsis peccatorib⁹ q̄ ēt mala sua defendūt ⁊ foris gloriam querunt non est desperandum: quoniam pro illis sancta orat ecclesia: vnde ⁊ subiungitur

† iuxta petram 7 Quī adhuc ⁊ oratio mea in beneplacitis eorum: absorpti sunt† iuncti petre iudices eorum.

¶ Quī adhuc]futurū expecto[⁊ oratio mea]erit[in bñplacitis eorū]cū conuersi fuerint ad dñm .i. veniet tps quo placebit eis oīo mea vt bñ placeat eis orare qd nūc oro ⁊ ipi pctōres inde proficient ⁊ orabunt pro eternis: sicut ⁊ ēt ipsi[iudices]⁊ electi[eorū] .i. potētes ⁊ docti q̄ principanť inter eos tanq̄ iudicātes de moribus: ⁊ sententias proferētes[absorpti sunt]⁊ nihil reputati q̄ per se aliud videbanť[iuncti petre] idest cōparati chro: q̄a sapientia christi stultā fecit sapientiā huius mūdi. Uel[absorpti sunt] .i. incorporabunť[iuncti] .i. sociati[petre]chro. Et ipsi tandē corrigētes se a sua malitia

† pre- ualuerūt † dirupta 8 Audiēt verba mea quoniam † potuerunt: sicut crassitudo terre† erupta est super terram.

¶ Audient]aure obediētie: ⁊ acceptabūt[verba mea]euāgelica: ⁊ cōuertenť ad chrm[qm̄]ipsa vba mea[potuerunt] .s. potētiā hñt: ⁊ preualuerūt vbis eoꝝ: preualuit enim verbū dei in sapientibus ⁊ iudicibus multis: vnde secutū est q̄ martyrio coronati ecclesiā fruge virtutū fecūdiorē reddiderūt[et sicut crassitudo]seu pinguedo[terre]latēs sub eius supficie [erupta est]sursum ⁊ dispersa[sup terrā]⁊ pualēs fertilitatē pducit ⁊ fructū. nā sicut de reb⁹ cōtēptibilibus ⁊ abiectis quandam pinguedinem accipit terra: sic ex eo qd cōtempsit hic mundus accepit crassitudinē sancta ecclesia: vt inde seges eius fertilis pullularet.

† dispersa † iuxta infernum † qm̄ † ne 9 † Dissipata sunt ossa nostra† secus infernum: † qz ad te domine domine oculi mei: in te speraui† nō auferes animam meam.

¶ Dissipata sunt] .i. a sua fortitudie dissoluta ex tribulationū ⁊ tēptationū vehemētia[ossa nostra] .i. interiora ⁊ fortiora nostra: seu virtus mētis nostre que p ossa in q̄bus robur corporis est designať[secus] .i. ppe[infernū]tanq̄ simus in pcinctu intrādi infernū. dicta aūt fragilitate hois ad diuina remedia ꝯfugit ecclia dicēs: sed [q̄a ad te dñe dñe] verissime ⁊ eterne qui es spes ⁊ fortitudo mea sunt[oculi mei]interiores tanq̄ ad ptectorē ⁊ adiutorē meū directi ⁊ in te fixi. plus figo oculos in pmissis tuis q̄ in pscutoꝝ minis: noui enim qd pro me passus sis ⁊ qd pmiseris: ⁊ p hec secure[in te speraui]nō in alio: ⁊ ideo[nō auferes] .i. auferri pmittas per culpaȝ a te vel a bonis tuis[animā meā]⁊ si corpus patiť. Tuus suȝ tu me salua: hoc ideo petii q̄a sciebat multos aduersis cedere. Non auferas animam: sed potius

† manicipula quam † ab † q̄ operantur 10 Custodi me a † laqueo quem statuerunt mihi: ⁊ † a scandalis † operantium iniquitatem.

¶ Custodi me a laqueo quē statuerunt mihi] .i. a deceptione quā mihi ptēderūt illi q̄ me pscuti sunt: hoc est ab occultis insidiis vbi esca ducit ad laqueū[⁊ a scādalis opantiū iniq̄tatē] .i. a manifestis pturbationib⁹ ⁊ neq̄tiis in dictis vel factis: peccātes enim aperte dant aliis offendiculū ⁊ occasionē ruine: per laqueos ⁊ scādala notat totius mūdi mala: laquei enī sunt blandi nexus .s. carnis desideria ⁊ amor seculi: ⁊ si per hos diabolus non pficit ad perturbationes ⁊ scandala se cōuertit que per inquietos mouet. Me inquā custodi: sed

11 Cadent in † retiaculo eius peccatores† singulariter sum ego donec transeam.

† rhetia † singulariter ego sum

¶ Cadent in rhetiaculo eius] .s. diaboli vel iniq̄tatis .i. in insidiis paratis ad capiendū hoīes: sicut rhete ad capiendū feras[pctōres]de vitio in vitiū ruentes qui vsq̄ eo sunt pctōres vt sic vitā istā amēt q̄ eā vite eterne pponant. Et merito cadēt: qui enim amat alteri inferre periculū: peribit in illo. Qd aūt dixit laqueū: hoc nūc vocat rhetiaculū: laqueū .s. q̄z ligat: rhetiaculū q̄a retinet: ⁊ cū talib⁹ nō vult iste cōbinari. vñ addit[singulariter sum ego]q̄ in vna spe subsisto ꝯsortia eorū fugiēdo ⁊ cōsensū cum eis nō habēdo: ⁊ sic dolos caueo [donec]vt viator[trāseam]in offenso gressu hui⁹ mūdi viā. Uel[donec trāseā]de pñti vita ad sanctoꝝ requiē: ⁊ de spe ad speciē: vel i psona chri securus ait[singulariter suȝ ego]tēpore passionis[donec transeā]de hoc mūdo ad patrē. Solus remaneo: solus patior: discipuli defecerūt: fugerunt ⁊ me solū reliquerunt: ⁊ vnū solū latronē lucratus sum: hinc est q̄ ipse ait. Nisi granum frumenti ⁊c. Si autem mortuum fuerit ⁊c. Et iterum. Cum exaltatus fuero ⁊c. Oro.

Joā. 12.

Pone domine custodiam ori nostro ne inania pferamus: vt misericordia tua correpti ab oibus iniq̄tatū scādalis protegamur. Per dominum.

¶ Psalmus de oratione christi vel fidelis in magna afflictiōe positi pro sua liberatione ab omni malo ⁊ tribulatione. Psal. CXLI.

1 Uoce mea ad dominum clamaui: voce mea ad dominum deprecatus sum.

Auctor psalmi pp̄ha Dauid. ¶ Titulus. intellectus Dauid cū esset in spelūca oīo: ⁊ est sensus. hic est itellectus dauid .i. totius chri quē habuit cū eēt in spelūca .i. in hoc seculo vel i carne vel in sepulchro ⁊ est hic oīo ad quā monet. Qui ergo in precedēti psalmo clamauit: hic etiā in psona totius chri quasi de spelūca ad dñȝ clamat. ¶ Materia. Oīo pro liberatione ab oi malo ⁊ tribulatione. ¶ Intētio. Monere ad orādū inter mala huius mūdi ⁊ picula. ¶ Sñia in gñali. Propheta in isto psalmo in psona chri vel cuiuslibet fidelis in magna afflictione existēs explicat corā deo anxietatē animi sui petēdo deuote ab eo diuinitus liberari vt sic ꝯfessione laudis diuine possit libere dño ꝯfiteri. orat enī hic chrs: orat corp⁹ chri qd est ecclia. ¶ Sñia in spāli. Ait g̃ pp̄heta pri⁹ in psona corporis ad deū clamātis.[Uoce]interiori ⁊ cordis nō strepitu labioꝝ ⁊ oris[mea]nō aliena sicut illi q̄ pvicarios seruiūt in ecclesia. vñ q̄dā. Si nō vis hēre vicariū in pmio nō habeas vicariū in labore: ⁊ merito[ad dñm]tm̄ patronū nō ad aliquē aliū[clamaui]ex affectu cordis non remisse oraui. Uñ quia multi clamāt nō orādo: ideo clamorē suum exponit dicens [voce mea ad dñm deprecatus suȝ] .s. pro depulsione tribulationis mee ac si diceret: clamor me⁹: ipse est depcatio mea: ipse est affectus cordis mei. aliter enī non sonat in aure dei. Deinde amplius oīonis sue deuotionē insinuās subdit. ⁊ adhuc

2 † Effundo in conspectu eius orationem meam: † ⁊ tribulationeȝ meam † ante ipsum pnuntio.

† effūdā aū ei pcē meā † nō hȝ ⁊ † in ꝯspectu ei⁹ an nūtiabo

¶ Effundo]copiose vt fontem purum ⁊ cum lachrymis[in conspectu eius]scilicet domini solius non hominum[orationem meā]⁊ precē. Ergo in secreto cordis ⁊ in abscondito cōscientie funde precem tuaȝ vbi solus videt ille q̄ remunerat

[et tribulationē meā] i. cordis amaritudinē [ante ipm] i. intus in pscia et in corde vbi videt ipse [pnūtio] narrādo meas angustias ad impetrandū cōsolationē aliquā cōtra eas: qr plus sonat in auribus dei [cōtriti cordis tribulatio, q̄ ore prolata deprecatio. Et hoc facio dicit ecclesia

3 † eius † deficit a me spūs meus.

† In deficiendo ex me spiritum meum: et tu cognouisti semitas meas.

¶ In deficiēdo ex me spiritū meū] i. dum deficit a me spūs meus. Nō enim pōt spūs noster pficere in deū nisi prius deficiat in nobis. Qui tūc deficit qn̄ ab amore sui totus vertit in amorē dei. Et ne hoies audiētes spiritū eius defecisse putent eū deiectū addit pueniēs sermonē ad dn̄m [et tu cognouisti] et approbasti [semitas meas] scz vias iustitie et pceptorū per quas illis nō vidētib⁹ eas et cadētibus ambulo securus. Ac si diceret. Si illi putāt me deiectū qr spūs me⁹ defecit: tu tn̄ me stantē vides cuius spūs me viuificat. Et qa omnes q pie volunt viuere in christo psecutionē patiunt: recte subiungit

† igitur 4 † dicebar † mihi muscipulam

In via hac qua † ambulabam: absconderunt † laqueum mihi.

¶ In via hac] scz fidei et legis chri [qua ambulabā] innocēter viuēdo [abscōderūt] i. abscōdere moliti sūt aduersarij mei [laqueū mihi] scz deceptionis ad me capiendū sicut auis capit laqueo: dicunt in hac via abscōdere laqueū nō scdm veritatē: qa et ipsi extra viā sunt: et hec via nō suscipit in se laqueū nec scādalū: sed scdm votū seu cupiditatē et opinionē ipsorum. Illud ꝟo qd alibi dicit. Juxta iter scādalū posuerunt mihi. *Ps. 129.* scdm veritatē pnūtiat: nō sinit eos chris in via ponere ne non sit qua eamus: sinit tn̄ eos ponere iuxta viā vt de via nō declinemus. Illis aūt sic facientibus ego presentia contēnens.

5 Considerabam ad dexteram: et videbam: et non erat qui cognosceret me.

¶ Cōsiderabā ad dexterā] i. respiciebā ad eterna [et videbā] ipsam dexterā vbi futurus erā et oīa tolerabā. Dextera enim hic vitā significat eternā: sicut sinistra solet designare vitam presentē. illi aūt nō videbāt: qa tn̄ sinistrā attēdebāt. et ideo subiūgit [et nō erat qui cognosceret me] scz qd pro dextera paterer: nō enim habebāt oculū cordis vt videre possent ecclesiā habētē pulchritudinē moꝝ et decorē virtutū. nā si cognouissent forsitan amarēt et imitarent: qr ꝟo nō cognoscebant: ideo odiebant et persequebantur. Et lz persecutores absconderent laqueum mihi et me persequerentur: tamen non fugi dicit ecclesia. immo

6 Perijt fuga a me: et nō est q requirat animā meā.

¶ Perijt fuga a me] i. nō fugi: ab illo enim fuga perit q non fugit a duobus aūt fuga perit: scz a cōcluso q nō pōt: et a forti qui nō vult. Et est fuga corporis quā dn̄s quādoqz permittit *Matth. 10.* dicēs. Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate: fugite in aliā. Et est altera que fit animo: quā dn̄s vitupat dicēs. Mercennarius videt lupū et fugit: *Joā. 10.* fugit ꝟo nō mutādo locū: sz subtrahēdo solatiū. Et talis fuga perijt ab isto: qr nunq̄ fugit aio [et nō est] de illis psequētibus [q requirat aiam meā] ad imitādum: sz ad occidendū. Querit enim aut a psecutoribus aut a dilectoribus: positus q in tāta tribulatione subiūgit. Ita mihi: et ideo

† autem 7 Clamaui ad te dn̄e: dixi tu es spes mea: portio † mea in terra viuentium.

¶ Clamaui ad te dn̄e] tanq̄ lōge positus pro liberatione. Clamor noster ad deū ipse est affectus cordis nostri et desideriū [dixi] positus in tribulatione [tu] et nō ali⁹ [es spes mea] hic in hoc seculo scz in terra morientiū: qr te ex oib⁹ eligo: et ideo oīa tolero: et [portio mea] quā desidero: quam expecto [tu es] nō hic: sed in futuro: scz [in terra viuentiū] et celesti paradiso. Tūc erit res que modo est spes. Tūc eū videbimus et possidebimus qn̄ erit oīa in oib⁹ nobis. Interim ꝟo clamam⁹ ad dn̄m tanq̄ longe positi tanq̄ egentes et miseri multis tribulationibus et persecutionibus afflicti. Unde et subditur

Intende ad † deprecationem meam: quia humiliatus sum nimis. *8 † orationem*

¶ Intēde ad deprecationē meā] qua malū a me depelli precor: et necesse est [qa humiliatus sum nimis] i. valde intus et extra humiliatus in persecutione: humiliatus in pfessione: humiliatus in se inuisibiliter: humiliatus ab hostibus visibiliter: nimis humiliati sunt in hoc seculo serui dei: sz vn̄ nimis despiciuntur in hoc seculo: inde nimis honorātur in futuro. Et plerūqz ipsa mundi despectio reddit nobis deum propitium: in tanto fit nobis propinquior in prece: quanto viciniores sum⁹ ei in sustinenda pro christo despectione. Et

† Libera me a persequentibus me: † quia confortati sunt super me. *9 † erue † qm̄ corroborati*

¶ Libera me a persequētibus me] nō vt corpus nō moriat: sed ne illis me cōformādo aia peat. Ad hoc enim diabolus extra per vasa sua agit psecutionē corporis vt intus fiat ruina cordis: et necesse est vt liberer: qa [confortati sunt sup me] i. roborati sunt et preualuerunt mihi in fortitudine intātū q nō possum resistere. Creuit enim psequētiū numerus: creuit malus zelus: qr abundat iniquitas et frigescit charitas: ecce confortant *Matth. 24.* q psequunt et nō est q resistat. Expectat dn̄s patientiā seruoꝝ suoꝝ: et interim certātibus pparat coronā: et psequētib⁹ penā. Et ne liberationē corporis intelligeres: ideo addidit.

† Educ de custodia animam meam † ad confitendum nomini tuo: me † expectant iusti † donec retribuas mihi. *10 † erue de carcere † vt confiteatur † sustinebunt † quoadusqz*

¶ Educ de custodia animā meā] i. de pressura mūdi hui⁹: vel corruptione carnis in qbus tanq̄ in carcere vel custodia tenet et angustiat felix aia. Cupit enim dissolui et esse cum christo: nō valet: sed felix erit si interim luget. nā Beati qui lugēt: qm̄ ipsi consolabunt. *Mat. 5.* Educ inquā [ad pfitēdū] i. vt confiteat [nomini tuo] pfessione laudis ppetue cū beatis [qr me expectāt iusti] scz sancti [donec retribuas mihi] pmiū glorie cū ipsis. Illi enim q iā sunt in anima glorificati expectāt iustos sequentes q̄tū ad corporū glorificationē: oēs enim cōmuniter hāc recipiāt retributionē. In ista ergo custodia detēti debem⁹ esse vigiles ne nos pmat torpor negligētie: ne nos grauet somnus ignorātie: pēsemus q̄ō rei se habeāt in carcerib⁹ qualiter gemāt, fleāt, peniteāt de suis reatib⁹: q̄tū emēdare velint si possint q̄tū timeāt et suspecti sint vt iudex veniat et reos ad pmerita tormēta perducat. Sic studeamus et nos in isto penali carcere mala nr̄a deflere et penitēdo punire. Misericors iudex noster penitētiā nr̄am libēter suscipit: et si nos punimus ipse nō punit: si nos nō parcimus ipse parcit. Uel in psona christi possunt oīa accipi. Ipse enim cū pēderet in cruce magna voce ad patrē clamauit dicēs Hely hely etc. et sic ad eū deprecatus est. Effudit et offerēdo patri suo simul orōnē et passionē: et ipsa tribulatio passionis magna ad patrē et virtus orōnis. In ipsa quoqz tribulatione deficiēdo inclinato capite emisit spiritū: qr tūc ipletū est qd de ei⁹ incarnatione et passione pdixerāt scripture: qd etiā in illa voce itelligimus qua dicit consummatū est, apte subiungit: qr cognouit semitas eius. i. vitam et doctrinā eius approbauit. Abscōderūt iudei laqueum christo: inierūt enim cōsiliū q̄ō eū dolo tenerēt et occiderēt. Cōsiderauit etiā in passione suos discipulos qui ad dexterā eius erāt: qr eos vt ad dexterā suā in iudicio sederēt elegerat: et videbat si quis in fide remaneret et nō erat qui eū cognosceret. alijs fugientibus solus christus cōprehensus est et ductus ad iudiciū et nullus regrebat eū ad consolandum. Clamauit ad dominum suum: quia spes eius erat et pars in terra viuentium intēdit ad deprecationē suā et eruit eū a persequētibus

ipsius q̄ intētū sup eū ꝯfortati sunt vt dei filiuz crucifigerent. Et eduxit de custodia.i.de sepulura in qua custodiebaꝛ: animā eius.i.carnē anime reddendam:⁊ ceperūt ꝯfiteri nomini eius qui ante blasphemabant. Surrexit ⁊ ascendit in celum ⁊ sedet ad dexteram patris:quem expectant iusti donec veniat ad iudicium ⁊ retribuat eis vitam eternam. Oratio.

Deprecantes domine voce humili maiestatem tuaz exposcimus vt adiuta a te spe nostra portionem cum electis tuis in terra viuentium sortiamur. Per dominum nostrum.

¶ Psalmus de penitētia ⁊ oꝛone existētis in graui ꝑsecutione ⁊ tētatione:ac rogātis dn̄m vt sibi ferat auxilium. Psal.CXLII.

1 † preces

Domine exaudi oratione̅ meā:auribus percipe † obsecrationem meam:in veritate tua exaudi me in tua iustitia.

Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Titulus psalmus Dauid qn̄ ꝑsequebaꝛ euz filius eius. Et est sensus: psalmus iste est Dauid agēs de eo qđ significatū est tūc quādo persequebaꝛ eū filius eius Absalon. Dauid chr̄m significat ⁊ corpus eius. Absalon ꝓo Iudā vel ꝑsecutores aut prauos motus. Sicut ergo Absalon Dauid:sic iudas ꝑsecut⁹ est chr̄m:sic ⁊ falsi fratres ꝑsequunꝛ ecclesiā:sicq3 illiciti motus animā ⁊ praua operatio vnūquēq3. vel sicut in ꝓcedēti psalmo sic ⁊ hic a ꝑsequētibus liberari petit. Specialr aūt in hoc psalmo est vox anime penitētis dn̄m pro remissione peccātoꝝ exorātis pro eo q ꝑsecutus est eā filius suus.i.pctm̄ a se genitū. ¶ Materia. Lamētabilis petitio existētis in graui ꝑsecutione inimicoꝝ vel tētatione illicitoꝝ motuū seu operum. ¶ Intētio. Monere ad penitentiā ⁊ oꝛonē. ¶ Snīa in gn̄ali. Propheta in isto psalmo in ꝑsona chr̄i vel cuiuslibet fidelis existētis in graui ꝑsecutione inimicoꝝ visibiliū siue inuisibilium vel graui tētatione illicitoꝝ motuū aut operum clamat ad dn̄m orās vt sibi ferat auxiliū:loquiꝛ aūt ꝓpheta in ꝑsona totius chr̄i nūc pro capite:nūc pro mēbris. ¶ Snīa in speciali. Ad orādū ergo monēs primo in ꝑsona corporis dicit. O [Dn̄e exaudi oꝛonē meaz] in appetēdis vtilibus ⁊ honestis [auribus] .i.audiū clemētie [ꝑcipe obsecrationē meā] in repellendis inhonestis ⁊ noxijs:⁊ nec verax ⁊ iustus appareas [in veritate tua] .i.in veritate sermonis tui quo tu qui es veritas ꝯuersis veniā spōdes [exaudi me] nō in meritis aut operibus meis:sz [in tua iustitia] qua penitētibus ⁊ se accusantibus indulges ⁊ ipsū iustificas. De mīa eniz est infusio gratie que facit penitere:sz de iustitia est vt cū penitēs fuerit ei pcat ⁊ eū audiat:⁊ ne eū iudicet q se iudicat ⁊ dānat. Vn̄ subdit

† qm̄ 2 † corā te

Et non intres in iudicium cum seruo tuo: † quia non iustificabitur † in conspectu tuo oīs viuens.

¶ Et nō intres in iudiciū] .i.ad disceptādū iudicialr [cuz seruo tuo] scz mecū.i.nō districte mecū agas in futuro:qa seru⁹ tuus sum:⁊ nō punias me s̄m rigorē iustitie mīa egeo:paceꝫ quero [qꝛ nō iustificabiꝛ] .i.iustus ex se apparebit [in conspectu tuo] ⁊ corā te [oīs viuēs] siue vita nature:siue vita grē:siue ēt vita glie.nā ⁊ sancti magis de mīa ei⁹ q̄ de meritis suis iusti ⁊ sancti sunt:stelle enim seu astra.i.angeli nō sunt mūdi in cōspectu eius. Et necesse est vt exaudias ⁊ liberes:

† qm̄ 3

† Quia persecutus est inimicus animam meam: humiliauit in terra vitam meam.

¶ Quia ꝑsecutus est] aperte seuiēdo vel occulte insidiādo [inimicus] .i.diabolus vel homo iniquus [animam meam] inferendo persecutionem vt animam a iustitia separaret:persecutus est plane ⁊ diabolus aiam christi:⁊ iudas animā magistri. Et nūc ad ꝑsecutionē corporis chr̄i idē diabolus manet: iudas aūt inde succedit [humiliauit] ⁊ deiecit q̄tum in se est [in terra] .i.in terrenis [vitā meā] .i.conatur eā perducere ad terram. Quia hoc nobiscū agit quisq3 nos ꝑsequiꝛ vt relicta spe celesti terrena sapiamus ⁊ persecutori cedentes terrena non celestia diligamus ⁊ queramus. Et

4 † collocauerunt † tenebrosis † tedium passus ē in me

† Collocauit me in † obscuris sicut mortuos seculi:et † anxiatus ē super me spiritus meus: in me turbatum est coꝛ meum.

¶ Collocauit me] inimicus q̄tum ad se ⁊ suā putationem [in obscuris] .i.in tenebris vitioꝝ vt acquiescerē opibus tenebraꝝ [sicut mortuos sclī] .i.ceteros desperatos quos amor seculi separauit ab amore dei. Si qs peccās nō agit pniam hic mortuus est seculi:hoc ergo putauit inimicus q nō ago penitentiam pro peccatis [⁊ anxiatus est super me] ad deū extensus ⁊ visa miseria refugiū querēs [spūs meus] dolēs pro peccatis [⁊ in me turbatū est coꝛ meū] ad pniam ⁊ ꝓpter ꝯsciētiā: qꝛ peccaui:chr̄s etiā ꝓ nobis mortuus est ⁊ in sepulchro tāq̄ in tenebris sicut mortuus seculi collocatus. Et anxiatus est in eo spiritus ei⁹ s̄m illud. Tristis est anima mea vsq3 ad mortem. Cuius etiam coꝛ turbatum est hoc est apostoli quos vehementer tanq̄ coꝛ dilexit in eius passione turbati sunt. Deinde loquitur corpus xp̄i.d.

Matth. 26.

5 † memorat⁹ sum † factum † meditatus sum

† Memoꝛ fui dierum antiquoꝛuz: meditatus suz in omnibus operibus tuis: in † factis manuum tuarum † meditabar.

¶ Memoꝛ fui dieruz antiquoꝝ] .i.ad memoriā reduxi dies antiquos in quibus angelos ⁊ primos parētes aliosq3 preuaricatores puniuisti:in quibus etiā innocētes a malis tribulari ꝑmisisti:⁊ inde timui:sed ad ꝯsolationē meā [meditatus sum in omnibus opibus tuis] scz creationis:recreationis:⁊ glorificationis:⁊ [in factis manuū tuarū meditabar] qꝛ quecūq3 bona facimus nō nature bona sunt sed grē:⁊ inde cōsolationeꝫ accepi⁹ Respice ergo ꝯditorem tue vite ⁊ substātie:ac iustitie ⁊ salutis auctorē:meditare in facturis manuū eius:qa nō solum creaturā sed ⁊ iustitiā:⁊ qcqd in te boni est ad manuum eius facturā inuenies pertinere:⁊ ab illo factū esse:ipse enim qui omnia quecūq3 voluit fecit:ipse est qui operaꝛ in nobis ⁊ velle ⁊ operari pro bona voluntate. Et cum videreꝫ omne bonum esse a te dicit ecclesia

6 † expendi † velut

† Expandi manus meas ad te: anima mea † sicut terra sine aqua tibi.

¶ Expādi manus meas ad te] in oꝛone formā crucis significās que est salus. Vel [expādi manus meas] .i.dilataui affectus vel opa que prius erāt cōtracta ⁊ [anima mea] que per se est [sicut terra sine aqua] ⁊ sitiēs imbrē grē ad fructificādū [tibi] heret vt eā cōpluas ⁊ sic faciat fructū nō mihi qui eam rigare nō possum sicut terra sine aqua sitit ⁊ querit imbrem: ita ⁊ aia mea desiderat ⁊ sitit te deū suum. Meum est sitire, tuum est irrigare. Comple ergo me ad faciendum fructū bonum:quia sine te nihil possum. Et quia sitio:ideo

7 † cito

† Velociter exaudi me dn̄e: defecit spiritus me⁹.

¶ Velociter] ⁊ cito [exaudi me] o [dn̄e] ⁊ miserere mei:quia enī differebas ad inflāmandū desideriuz: ac si differeꝛ pluuia ad inflāmandā sitim:ideo iā da qꝛ sitit anima mea. Exaudi inquā qa [defecit spūs meus] .i.qa nō sum supbus:in quo enim viuit spiritus suus ille spū suo est supbus. Ideo impleat me spūs tuus qa deficit meus:factus sum iaz pauper spiritu: fac me beatum in regno celoꝝum. Et quia nō sum superbus

8 † ne † non habet ei.

† Non auertas faciem tuam a me: † ⁊ similis ero descendentibus in lacum.

¶ Non auertas faciē tuā a me] iā humili:auertisti a superbo ⁊ factus sum conturbatus:redde humili vt sim ꝯsolatus [et]

idest qz si (qd absit) auertas [similis ero descendentibus in lacum] idest in profundum malorum: quia a quibus auertis eos in tenebras z profundū descendere: cubi uz nō est in hoc profundū peccator cū venerit cōtemnit: z confessio ab eo perit. Ille eni in profundum descendit: qui etiam confessionem perdit z sine spe venie peccare non metuit. Talis non audit dominum dicentem. Conuertimini ad me z ego cōuertar ad vos. ne ergo in hoc profundum decidam

Zach. i.

9 Auditam fac mihi mane misericordiam tuam: quia in te speraui.

¶ Auditaz fac mihi] i. fac me audire [mane] i. celeriter z sine tardatione [miam tuā] vt eam cito in me experiar. Uel [mane] i. post noctē pctōz vt pctā relapes z miam ostēdas. Uel [mane] i. in exortu eterne diei. s. post finē seculi cū videbimus qd modo credimus [miaz tuā] dicēdo. Uenite benedicti pris mei [qa in te] scz solo [speraui] z spem firmā posui qui nō deseris sperātes in te. Et qa nō sufficit sperare sz opus est z aliqd agere: qd qa per me non possum: ideo precor

Mat. 25

10 Notam fac mihi † viam in qua † ambulem: † quia ad te leuaui animam meam.

† dñe vō † ingrediar † qm

¶ Notā fac mihi viā] docēs me qd mihi sit appetēdū: qd vitandum [in qua ambulem] itinere recto ad patriam: z a qua nō declinē: z hac fiducia hoc peto [qa ad te] supnū fontē per spem [leuaui] non ad mundum inclinaui [animam meam] vt per te illuminetur z tua gratia impleatur: Quia eni apud te est fons vite: tanq̄ vas ad fontem animam meam attuli z leuaui ad te: imple ergo me. Et ideo

11 † Eripe me de inimicis meis domine † ad te confugi: doce me † facere voluntatem tuam quia † deus meus † es tu.

† exime † quia † vt faciam † tu es. † non hz.

¶ Eripe me de inimicis meis] scilz visibilibus z inuisibilibus: qz o [dñe ad te] patrem z patronū qui es forte z securū refugiū [confugi] refutās quēcūqz protectorem alium z [doce me facere voluntatem tuā] vt possim frangere voluntatem meā. Non ait doce me scire sed facere: scire enim z non facere penā est magis q̄ virtus [qa deus meus es tu] qui me creasti z recreasti: cui totū debeo qd sum: deus oium per potētiā: meus per grām: mea gloria: mea vita: mea hereditas: z ideo doce me vt magister meus: qa non est mihi doctor alius. Clausulaz istā docuit quidā religiosus: z alios semp ruminare pro oratione scz doce me facere zc. Et vtiqz docebis me. Quia

12 Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam: propter nomen tuum domine viuificabis me in † equitate tua.

† tua iusticia.

¶ Spiritus tuus bonus deducet me] viā rectā ostendendo z in via adiuuādo [in terrā rectā] scz viuentiuz in qua nihil est obliquū: qa spiritus meus malus deduxit me in terrā peruersam z obliquā: z qa occidit me peccatū meuz [pp̄ter nomen tuum] o [dñe] vt inde laudēr vel vt rē nominis tui impleas qd est Jesus [viuificabis me] per spiritū tuū vita scz grē per cuius virtutē veniā ad vitā glorie z hoc [in equitate tua] i. in mādatis tuis. Omnia eniz mādata tua equitas. q. d. qa perij in prauitate mea fac me viuere in equitate tua. Uel [in equitate] z iustitia non mea sed tua quē decet supplices viuificare quos demones vides impetere. Et data venia

Ps. 114.

13 Educes de tribulatione animam meaz: z in mīa tua † disperdes inimicos meos.

† ad interitus educes

¶ Educes de tribulatione] huius seculi z p̄sentis vite quasi de carcere [animā meā] in te solo sperantē. Tota vita p̄sens sanctis viris est tribulatio: etiā si pspereṅ in hoc seculo: z q̄diu in hoc seculo peregrinanṫ: tribulanṫ etiā si terrena felicitate fulcianṫ: qa non habēt hic manentē ciuitatē sed futurā in celo requirūt: p̄sentē miseriā mēte calcāt: sed totis desiderijs ad celestē patriā anhelant [z in misericordia tua] nō in mea iustitia vel merito [disperdes] hic [inimicos meos] visibiles z inuisibiles vt contra me non possint preualere

14 Et perdes omnes † qui tribulant animam meaz: quoniam † ego seruus tuus sum.

† tribulātes † seruus tuus sum ego

¶ Et] in futuro iudicio [perdes] penis perpetuis deputando [omnes qui tribulant] nūc [animam meā] z vitam tētationibus molestando vel iniurijs affligendo scz diabolū z omnes obstinatos: z merito disperdes z perdes omnes illos: meqz liberabis z saluabis [qm̄ ego seruus tuus sum] deditus z mancipatus tuo seruitio: z ad nutum obediens tuo imperio quez ipsi tribulant z perdere festinant.

Oratio.

Deus qui matutinā sacre resurrectionis tue auditā fecisti iocunditatem: cum ex inferno rediens replesti terraz gaudijs quā reliqueras in obscuris: rogamus potētie tue ineffabilē maiestatem: vt sicut tūc cateruam apostolicā gaudere fecisti in anabasi: ita hāc ecclesiam tuam misericordiam expansis manibus flagitantē splēdore celestis iubaris illustrāre digneris. Qui viuis.

¶ Psalmus de grārum actione pro victoria z bñficijs exhibitis in tētatiōe z pugna cū multis z varijs inimicis. Psal. CXLIII.

1 Benedictus dominus deus meus qui docet manus meas ad preliū: z digitos meos ad bellum.

Auctor psalmi pphetа Dauid. ¶ Titulus psalmus Dauid aduersus Goliā. Et est sensus. psalmus iste est Dauid pphete qui loquiṫ in sua vel totius chri persona. Psalmus dico habitus aduersus Goliā. i. cōtra Goliā figuralem z spūalē: qz hic agit Dauid de sua figurali z chri mystica victoria: z p̄catur vt ille veniat qui diabolū vincat: z suos liberet. Dauid enim qui figuraliter vicit Goliā: significat chrm qui spūaliter vicit diabolū: z docuit suos vincere. Sicut autē filijs israel exeuntib9 de egypto occurrerūt bella in heremo: sic exeuntibus de peccato occurrit cōflictus cuz diabolo. In precedēti ergo psalmo egit de egressu a peccato per pniam: hic agit de bello cōtra hostiū instantiā. ¶ Materia. Gratiaz actio pro bñficijs exhibitis in tētatione z pugna. ¶ Intētio. Monere ad grāru actionē pro victoria de hostibus pcurata. ¶ Snia in gnali. Propheta in isto psalmo in persona cuiuslibet fidelis diuino adiutorio habita victoria in bello de hostibus visibilibus seu inuisibilibus surgit ad laudē dei auxiliātis. ¶ Snia in spāli. Dauid ergo nō insolescēs de victoria: sed humiliter grās agēs deo ait [Bñdictus] sit [dñs] rector [de9] creator omniū: sed [meus] ppriē cui me subieci z dedi q me cū vicijs z inimicis pugnare z eis resistere docuit: ideo subditur [qui docet manus meas ad preliū] qd fit de ppinquo: vt est infestatio carnis [z digitos meos ad bellū] qd fit a remotis: vt est impugnatio mūdi z demonis. In primo bello qd per manus corpori magis ppinquas intelligiṫ: docet fugere. In secūdo qd per digitos magis remotos viriliter resistere: vel per manus opationē: per digitos discretionez ac diuisiones operationis z gratiarū designat. Deinde ostendens hoc sibi esse ex grā non ex viribus suis subdit. Ipse est

2 Misericordia mea z refugium meum: susceptor meus † z liberator meus.

† eruens.

¶ Misericordia mea] inuocatione z faciens miām in me: cuius est pprīū misereri z parcere. Uel [mīa mea] i. qui dat vt misericors sim: z sic vincā: qz de nullo sic vinciṫ inimicus vt de misericordia: que cōsistit in duobus. s. in dando elemosynam z in dimittendo iniuriā. vnū enim remediū est de tātis

periculis

periculis euadendi vt dimittamus sicut nobis dimitti volumus. ꝛ adiuuemus in quo possumus alios sicut ꝛ nos in quo nõ possumus cupimus adiuuari[ꝛ refugiũ meuꝫ]q̃si turris in oĩbus piculis ꝛ aduersis[susceptor meus]tanq̃ pater misericordiarũ ꝛ pius cõsolator ne cadam[ꝛ liberator meus] ab inimicis ꝛ omnibus malis ne in via peream. Et

3 **Protector meus ꝛ in ipso speraui: qui subdit populum meum sub me.**

Protector meus]in insidijs ꝛ ĩ bellis ne feriar. Ecce tot nõminibus appellatur deus: quot beneficiorũ eius sunt nomina: hec ergo bona fecit mihi dominus[ꝛ]ideo[in ipso speraui]in oĩbus laboribus meis ꝛ ꝓ̃ius ne ꝯfundar[q subdit populũ meũ sub me]. i. motus animi rebelles vt nõ dominentur in regno anime ꝛ desideria praua legi mentis nõ repugnent ne pereã: habemus in nobis populũ aduersuꝫ illicitos mot⁹ ꝛ carnaliũ desideriorũ ꝛ cogitationũ tumultus quẽ populuꝫ nobis subijcit dñs qñ nos ei subiecti sumus. Post tot aũt beneficia considerans misericordiam dei erga hominem admiratur ꝛ dicit: hec beneficia homini das. Et o

4 **Dñe quid est homo quia innotuisti ei: aut filius hominis † quia reputas eum?** (marg.: † q̃m esti mas)

Dñe quid]. i. cuius precij: quanti meriti[est hõ]q per se fragilis est ꝛ peccator[q: innotuisti ei]. i. inotescere te ei voluisti per filij tui humanitatẽ ꝛ p̃sentiã corporaleꝫ. q. d. qui p se nihil est/per te dignũ qd est: totũ eñi qd est inde est q: ei innotuisti ꝛ ad eius notitiã deuenisti[aut]qd est. i. cõparatione tui[filius hoĩs]scꝫ virginis. i. homo chr̃s[q: reputas eum]ac tãtũ facis ꝛ in tanta dignitate constituis: nõ sic estimat deus hoiem vt homo. homo eñi qñq3 carius emit equũ q̃ hoiem: deus aũt ꝓpriũ filiũ suũ p hoie tradidit ad mortem. Deinde post tantã gratiam consideratam reuertitur ad fragilitatem humanam. Et quia dixerat quid est homo adiungit.

5 **Homo vanitati similis factus est: dies eius sicut vmbrã pretereunt.**

(Job. 8.) Homo]q prius fuit veritati sĩlis postea peccãdo[vanitati sĩlis factus est]. i. nullius momenti in se: vanũ est eñi oẽ transitoriũ qd de sua substãtia cadens vt fumus euanescit ita ꝛ homo tabescit. Unde subdit[dies eius]. i. vita eius momentanea[sicut vmbra]que subito disparet[pretereunt]scꝫ velociter ꝓpter ei⁹ fragilitatẽ: nõ enim habet firmitatẽ manendi sicut nec vmbra. Uñ apostolus. (Jac. 4.) Que est vita nr̃a vapor est ad modicũ parẽs. Et Augustinus. (August.) Quid est viuere nisi de vita transire? Deniq3 corpus christi pugnans in hoc seculo inuocat adiutorium domini cum subiungit.

6 **Dñe inclina celos tuos ꝛ descẽde: tange montes ꝛ fumigabunt.**

Dñe inclina celos tuos]. i. contẽpera hoĩbus ap̃los ꝛ p̃dicatores: vt inclinati ꝛ humiliati dicant ꝛ cõmendẽt alijs excellentiã tuã[ꝛ]per eos[descende]in notitiã aliorũ: ꝛ[tange]timore tuo ꝛ gr̃a[montes]. i. superbos ꝛ elatiões terrenos[ꝛ fumigabunt]. i. fumũ emittent cõfitendo peccata sua cũ cõpunctione lachrymosa: sicut fumus excitat lachrymas ꝛ extorquet. Magnus fumus est indiciũ magni ignis: ꝛ magnuꝫ hospitẽ aduenisse significat: ita mens interius per gratiã attensa totã trinitatẽ ad mentem venisse designat. Contra eos autem qui conspirauerunt contra te ꝛ bonos.

7 **† Fulgura coruscationes et † dissipabis eos: emitte sagittas tuas ꝛ conturbabis eos.** (marg.: † corusca † disperges)

Fulgura]. i. clarifica ꝛ demonstra[coruscationẽ]. i. tue virtutis euidẽtiã: hoc est exerce ꝛ ostẽde terrẽtia ꝛ fulgentia miracula[ꝛ]sic[dissipabis eos]ab inuicẽ: ꝛ soluetur eorũ conspiratio qui erant colligati in malo: q: crebris miraculis territi nil audebũt ꝯtra te ꝛ tuos[ꝛ emitte]ꝯtra eos[sagittas tuas]. i. v̄ba tua ꝛ s̃mões penetratiuos de pharetra sacre scripture[ꝛ cõturbabis eos]ad p̄niaꝫ salutarẽ dicta tua feriãt cor eorũ vt cõturbentur: salubriter vulnerentũ male sani: vt sanẽtur bene vulnerati. Deinde propheta in p̃sona ecclesie s̃m christi aduentum precatur. q. d. Ita fac modo: in fine autem

8 **Emitte manuꝫ tuã † de alto † eripe me ꝛ † libera me de aq̃s multis: † ꝛ de manu filioꝝ alienoꝝ.** (marg.: † ex † ꝛ expe me † erue † non hꝫ)

Emitte manũ tuaꝫ]. i. chr̃m qui manus dr̃: q: oĩa per ipsuꝫ facta sunt[de alto]idest de celo vbi tecuꝫ est: vt ad iudiciuꝫ veniat ꝛ p illã manũ[eripe me ꝛ libera me de aq̃s multis]. i. persecutionibus ꝛ tentationibus impetuosis/magnisq3 periculis in quibus me exercebas: atq3 expiendũ a sordibus volutebas. he sunt aque cõtradictionis, a q̃bus eruit dñs suos[ꝛ de manu]. i. potestate[filioꝝ alienorũ]nõ vere filiorũ scꝫ demonum ꝛ eorum sequacium qui sunt filij dei per creationeꝫ sed alieni ab eo per rebellionem. Isti sunt

9 **Quorum os locutum est vanitatem: ꝛ dextera eorum dextera iniquitatis.**

Quorũ os locutũ est vanitatẽ]promittẽtes in tp̃alibus beatitudinẽ[ꝛ dextera eorũ]. i. operatio quam reputãt dexterã est[dextera iniquitatis]ꝛ sinistra: q: opa sinistre reputãt dextere: vtrũq3 ꝯdẽnat eis ꝛ os ꝛ man⁹: hoc est sciẽtiã: q: vanitatis sciẽtia est: ꝛ opera q: sinistra sũt dextera istis ꝛ sinistra. Silr ꝛ in illis qui opera spiritualia faciũt intuitu mercedis tẽporalis: boni vero ꝛ perfecti opa nature necessaria ꝛ vsum tp̃aliũ referũt ad deũ ꝛ eis sinistra est dextera. ꝛ istis omnia sunt meritoria: sꝫ imperfectis sufficit q nõ sunt demeritoria sicut illi. Sed inter verba ꝛ facta eorum. O

10 **Deus canticum nouuꝫ cantabo tibi: in psalterio † decachordo psallam tibi.** (marg.: † decem chordarum)

Deus]ego[canticũ nouũ cãtabo tibi]. i. noui hoĩs scꝫ canticũ noui testamẽti: canticũ de noua gr̃a qd nouo hoi chr̃o congruit: per quẽ etiã omnia innouentur. Sed ne putes gratiã a lege discedere: post cãticũ nouũ subiungit[in psalterio decachordo psallam tibi]. i. in lege ꝛ impletione decem preceptoꝝ ibi tibi psallaꝫ: ibi tibi opabor: ibi tibi gaudebo: ibi tibi canticum cantabo cum concordia charitatis: quia plenitudo legis est charitas: qua qui caret psalterium portare potest: cantare non potest.

11 **Qui † das salutem regibus qui † redemisti dauid seruum † tuum: de gladio maligno † eripe me.** (marg.: † dat † redemit † suum † erue)

Qui das salutẽ regibus]vel terrarũ/vel animarũ/vel corporũ: sed nõ tenebrarũ. Tu es eñi tantus ac talis rex vt alij reges nõ possint saluari nisi per te. Tu es rex regũ ꝛ dñs dominandũ[q redemisti]. i. tanq̃ redemptũ liberasti a malis[Dauid suũ tuũ]de gladio Saul ꝛ Golie: redemisti quoq3 chr̃m tuũ totũ: scꝫ caput de gladio diaboli ꝛ iudeorũ ꝛ membra de p̃uaricatione prima. Similiter etiã[de gladio maligno]hoĩs vel demonis. i. mortifera persuasione eorum: quorũ ligua est gladius acut⁹[eripe me]ne mihi valeat nocere.

12 **Et † erue me de manu filioꝝ alienoꝝ quoꝝ os locutũ ẽ vanitatẽ: † ꝛ dẽxtera eoꝝ dextera iniq̃tatis.** (marg.: † expl me † non habet et)

Et erue me de manu]. i. ptãte[filiorum alienorũ]. i. hominũ malorũ qui sunt filij dei: q: ad imaginẽ ei⁹ facti sꝫ ab eo p peccatũ alieni[quorũ os locutũ est vanitatẽ]. i. mẽdaciũ ad bonorũ deceptionẽ[ꝛ dextera eorũ]est[dextera iniquitatis]est eñi semper extensa ad operandũ iniqua: vel q: terrena habent pro dextera hac repetitione verborum reddit iniquos detestabiliores. Et qui sint isti qui hec faciũt exponit subdẽs

13 **Quorum filij † sicut nouelle † plantationes: in iuuentute sua.** (marg.: † ipsorũ velut † cõstabilite a)

¶ Quorū filii [sunt] sicut nouelle plantationes in iuuentute [i.nouitate] [sua] q̄ abūdant in filiis qui florēt ⁊ sunt incolumes sicut nouelle plantationes: ⁊ tantum studium exhibent nutriendis filiis q̄ntum agricole impendunt plantandis nouellis: ⁊ subiungit etiam de filiabus.d.

† et 14 Filie eorum composite: † circūornate vt similitudo templi.
† ornate sicut

¶ Filie eorum [sunt] composite [⁊] circūornatē vt similitudo [i.ad similitudinē] templi [⁊ comparabiles eius ornatui: sunt enī curiose ornate auro, gēmis, serico, ⁊ huiusmodi sicut tēplū solet ornari. Deinde subiungit de aliis p̄speritatib⁹ ⁊ huiꝰ seculi felicitatibus: que etiam ad votum succedunt eis

† cel 15 † Promptuaria eorum plena: eructantia ex hoc in † illud.
laria † hoc

¶ Promptuaria [⁊ cellaria] eorum [sic dicta q̄ inde promūtur victui necessaria: sunt] plena [⁊ abundant intantū q̄ sunt] eructātia [idest transfundentia ex nimia plenitudine ⁊ abūdantia] ex hoc in illud [idest ita superabundant vt necessarium sit propter copiam transferre aliqua de vno vase in aliud vel de vno loco in alium.

† fe 16 Oues eorum † fetose † abundantes in egressibus suis: boues eorum crasse.
cunde † multiplicātes

¶ Oues eorū [sunt] fetose [i.fetibus plene non steriles ⁊ infecunde] abundātes in egressibus [⁊ exitibus] suis [scz partub⁹ vel lacte ⁊ lana ⁊ huiusmodi q̄ dicunt̄ egressus vel exitus: q̄ egrediunt̄ ⁊ exeunt ab eis] boues eorum crasse [vel crassi vt sit generis cōmunis: idest pingues ocio non macri labore vt his que affluunt diuitiis vbi ostendit eos caducis rebus inherere ⁊ affluentia rerum gaudere. Et tanta felicitate seculi gaudent q̄ apud eos

† fe 17 Non est ruina † macerie neq3 transitus: † neq3 clamor in plateis eorum.
pis nec exitus † nec
Maceria quid est.

¶ Nō est ruina macerie [idest clausure murorū vt cito dissoluatur. Maceria proprie est q̄ de solis saxis sine cemento fit in vineis vel i hortis: sed adeo p̄speri sunt q̄ nec illa ruit eis: vel maceria accipit̄ hic p̄ muro vrbis] neq3 trāsitus [vbi hostes faciliter intrare possint: ⁊ p̄ cōsequens] neq3 clamor [turbidus vel tumultus turbationis q̄ interrūpat eorū quietē est] in plateis [⁊ vrbibus] eorū [ex subito incursu hostiū: sed pax quieta per totum nihil aduersi eis contingit: omnia p̄spera sunt. Enumerauit ergo felicitatem eorum que est dextera eorum: felicitas est plane talia possidere sed sinistramam tēporalis ⁊ corruptibilis est. Ideo os eoru3 locutū est vanitatem dicētes in his terrenis esse beatitudinem: ⁊ dextera eoru3 dextera iniquitatis: quia in dextera posuerunt quod in sinistra habere debuerunt. In dextera ponere debuerunt deū ⁊ eternitatem: vbi dextera ibi esse debet desiderium nostrum. Sinistra vtamur ad tempus: dexteraz desideremus in eternum. Non autem isti ideo vani ⁊ iniqui sunt quia temporalibus abundant. Sed quia

18 Beatum dixerunt populum cui hec sunt: beatus populus cuius dominus deus † eius.
† ipsius

¶ Beatum dixerūt populum cui hec [p̄dicta] sunt [cui hec contingunt prospera: ⁊ a quo pellūtur hic aduersa l3 sint miseri: quia nihil est infelicius felicitate peccantium. Isti filii alieni hoc dicentes locuti sunt vanitatem habētes tēporalia que sinistra sunt p̄ dextera.i.pro beatitudine: his et Habraā: Iacob: ⁊ Isaac abūdauerūt: sed sine amissione vt damno iustitie. Quia hec pro sinistra habuerūt: filii ergo alieni hoc dixerūt: sed corpus chri ⁊ filii dei dicunt q̄ [beatus] est [pp̄ls] solus [cuius dominus] est voluntate ille q̄ est [deus eius] potestate si q̄ obedit ⁊ seruit domino fideliter ⁊ deuote die ac nocte. Beatus populus est qui pro omnibus diuitiis deum possessorem ⁊ possessionem habet. Oratio.

Doce nos domine spiritualibus armis noxialibus culpis resistere: ne vanitati mundane subiecti a tuis iuris dominatione pellamur. Per dnm nrm.

¶ Psalmus de exhibitione ad cōtinuam dei laudem propter causam ⁊ rationem multiplicē merito ad hoc mouentem. Psal.CXLIIII.

Exaltabo te deus meus rex † ⁊ benedicā † noi tuo in seculū ⁊ in seculū seculi.
1 † meus † nomen tuum

Auctor psalmi p̄pheta Dauid. Titulus laudatio ipsi dauid. Et est sensus: hec laudatio sit ipsi Dauid.i.chro qui de semine Dauid natus est. Ad huius autē psalmi preconia sequentes psalmi p̄tinent q̄ cū isto septem sunt: vt cui septē sunt psalmi p̄nie ita ⁊ septē sunt hic psalmi laudis diuine in q̄b⁹ sufficienter deus docuit quō laudari velit nequis i eius laude errare possit. ¶ Materia. Allegatio rationū laudis diuine. H est illa que merito debent excitare mentē nostrā ad laudandū deū magnifice. ¶ Intētio. Monere ad exhibendū hō laudē deo. ¶ Snia in gnali. Propha in isto psalmo in p̄sona ecclesie septiformi spiritu plene post oia supradicta nūc i fine multiplici de cā multipliciter deū laudat ⁊ ad hō laudē alios excitat. ¶ Snia i speciali. Propha ergo i p̄sona ecclesie laudē p̄mittit dicēs [Exaltabo te] i.te notū faciā ⁊ extollā laudādo ⁊ p̄dicādo o [deus meus] scz creator [rex] solus ⁊ dn̄s. Quid enī tā laudare exaltare ⁊ bn̄dicere debemus q̄ deū nr̄m q̄ nos creauit: ⁊ regē nostrū q̄ nos spiritualiter regit: ⁊ de nobis regnū suū in eternū facit [⁊ benedicā nomini tuo] bn̄dictione gratiarū actionis ⁊ laudis. Vel [bn̄dicā nomini tuo] i.q̄cq̄d boni faciā gratie tue ascribā [in seculū] p̄sens.i.hic [⁊ in seculū seculi] futurū scz in eternitate: lauda ergo pure mō deum si vis laudare in eternus. Qui enim hic non incipit in futuro mutus erit. Deinde quod dixerat exponit dicens

Per singulos dies benedicam † tibi: ⁊ laudabo nomen tuum in seculum ⁊ in seculum seculi.
2 † te

¶ Per singulos dies [i.iugiter ⁊ assidue sine intermissione siue in letis ⁊ tristib⁹] benedicā tibi [q̄ p̄ singulos dies tua beneficia recipio: siue ergo in donis siue in flagellis p̄ singulos dies benedicas dn̄m.i.vt monearis cū misericorditer dare cū dat ⁊ misericorditer auferre cū tollit q̄ tibi aut blādit̄ dando ne deficias: aut corripit exultātē ne pereas [⁊ laudabo nomē tuū] ⁊ te nō meritū meū nec me [in seculū] scz hic [⁊ in seculum seculi] scz in eternū: qui enī hic p̄ singulos dies deū laudat in eterno die continue laudabit. Deinde causam laudis subdit.d. Et merito laudabo: quia

Magnus dominus ⁊ laudabilis † nimis: ⁊ magnitudinis eius non est finis.
3 † valde

¶ Magnus [est] dominus [in essentia ⁊ potestate ac magnitudine: non molis sed infinite virtutis [⁊ laudabilis nimis] idest valde ⁊ plus q̄ dici aut cogitari possit: ⁊ ideo nunq̄ cesses a laudibus [⁊ magnitudinis eius non est finis] localis vel temporalis: quia ipse incomprehensibilis est loco vel tēpore, aut etiam cogitatione: virtusq3 eius ⁊ potestas infinita est: ⁊ ideo laus eius finiri nō pōt. Quia ergo sine fine est magnus, sine fine est laudādus: non enī post mortē deū laudare cessabimus: s3 deficiētes in eius magnitudine respiciamus opera eius: ⁊ de opibus eius laudemus operantē: sequit̄ ergo

Generatio ⁊ generatio † laudabit opera tua: ⁊ † potentiam tuam † pronuntiabunt.
4 † laudabunt † virtutē † annunciabunt

¶ Generatio ⁊ gn̄atio laudabit opa tua [idest omnis generatio.i.oēs hoīes p̄ntes ⁊ futuri laudabūt te in opib⁹ tuis in q̄b⁹ tu opifex

tu opifex cognosceris[et]in illis operib⁹ ac iuuicu eoꝝ[potẽtiã tuã]p quã a te facta sũt ꝛ a te ꝓtegũtᷓ[ꝓnũtiabũt]ꝛ alijs annũtiabũt:neqꝫ eni opera tua laudabũt nisi vt potentiã tuã ꝓnuntient. Sãcti deũ laudãt in creaturis:nõ qꝛ ille pulchre ꝛ vtiles:sꝫ qꝛ ipse mirabilis est q fecit eas:qꝛ nõ aliquid possunt:sed qꝛ ipse potens est in illis q eas creauit. Et similiter

† 5 † Magnificentiam glorie sanctitatis tue loquentur: ꝛ mirabilia tua narrabunt.

Magnificẽtiã glorie sanctitatis tue]i.magnificã ꝛ gꝉiosam sanctitatẽ tuã.vꝫ.q̃ꝫ magnific⁹ sis in natura tua:q̃ꝫ gloriosus q̃ꝫ sanctus[loquentᷓ]laudãdo ꝛ predicãdo ꝛ docẽdo[ꝛ mirabilia tua]scilꝫ q̃ꝫ mirabilis tu sis in miraculis tuis:in sanctis tuis ꝛ in oĩbus operib⁹ tuis[narrabũt]scꝫ alios ad tuã laudẽ inducẽdo ꝛ ꝓuocãdo. Et qꝛ cũ suauibus terribilia sunt pariter proponenda ad timorem incutiendũ recte subiungitur

† me/dõꝝ 6 Et virtutem † terribilium tuorum dicent: ꝛ magnitudinem tuam † narrabunt. † enarrabunt

Et virtutẽ terribiliũ tuorũ dicẽt]scꝫ potẽtiã tui tremẽdi ꝛ districti iudicij ꝛ ignis eterni:nõ eni ꝑdicabũt regnũ eternũ ꝛ tacebũt ignẽ perpetuũ:iaus eni dei ostẽdere dꝫ hoĩbus qd diligãt ꝛ qd timeãt:qd eligãt ꝛ qd reijciãt[ꝛ magnitudinem tuã]scꝫ virtutis tue[narrabũt]i.narrãdo laudabũt vt auditores terreantᷓ ꝛ a pctĩs retrahantᷓ:nõ eni tm̃ blãditᷓ deus vt exhortetur:sed etiam minatur vt terreat ꝛ corrigat. Et insup.

7 Memoriam abundantie suauitatis tue eructabunt: ꝛ iustitia tua exultabunt.

Memoriã abũdãtie suauitatis tue]. i.in bñficijs nobis exhibitis[eructabũt]ꝛ exprimẽt alijs.i.de corde deuoto proferunt ꝛ narrabũt:scꝫ qꝛ nos oblitus nõ es cũ obliti te fuerim⁹: ꝛ cõmonuisti nos vt ꝛ nos te in memoriã reducam⁹:ipse.n. ꝑ abundãtiã suauitatẽ suã prius nr̃i memor est nos in gr̃a sua ꝑueniẽdo ꝛ vocãdo. Deinde nos eius[et]in[iustitia tua]non sua[exultabũt]se ꝑ te esse iustificatos intelligẽtes se iustitiaꝫ a te accepisse. Et nihil boni esse in se qd nõ sit a te:nec potuisse conuerti ad te nisi per te. Cui ergo debent quia sunt illi debent ꝛ quia iusti sunt. Et merito in his laudabunt. Quia

† miseratoꝛ ꝛ misericoꝛs 8 † Miserator ꝛ misericors dominus: † patiens ꝛ multum misericors. † longanimis

Miserator]effectu[ꝛ misericors]natura est[dñs]in his qbus iam veniã dedit ꝛ pctã relaxauit:in his aũt qbus adhuc nõ dedit est[patiẽs]scꝫ nõ dãnans sed vt cõuertantᷓ tolerãs ꝛ ad pniam nimia longanimitate expectãs:ꝛ in hac nimietate patiẽtie est[multũ misericors]nõ tm̃ pctã dimittẽdo: sed etiam dona cumulando:vel penas citra debitũ minuendo:ꝛ premia vltra condignum donando:dicitur quidem ẜm reatum punire ꝛ ẜm meritum retribuere:sed tamen citra punit ꝛ vltra remunerat. Et generaliter

† oĩb⁹ 9 Suauis dominus † vniuersis: ꝛ miserationes eius † super omnia opera eius. † in

Suauis]i.mitis ꝛ pius est[dñs vniuersis]etiã in impios non exerens hic debitã seueritatẽ:sed maxie est suauis se gustãtibus[ꝛ miseratiões eius]sunt[sup oĩa opera eius]qꝛ quicquid boni opatur in hoĩb⁹ misericorditer opatᷓ:ꝛ miseratiõe sua omnia opera que fecit ꝓtegit ꝛ in natura sua sustẽtat. Deniqꝫ si tollis opa tua mala ꝛ in te non remaneat nisi opus eius nõ te dimittet miseratio eius. Si aũt tu nõ dimittis opa tua erit seueritas eius i opa tua nõ in opa sua. O quãta pctõribus datur consolatio totiens misericordia repetita. Et quia miseratio tua est super omnia opera tua.ergo

10 Confiteantᷓ tibi domine omnia opera tua: ꝛ sancti tui benedicant † tibi. † te

Cõfiteantᷓ tibi]o[dñe]cõfessione laudis[oĩa opa tua]qꝛ a te sũt creata. Rõnales creature ꝑ se laudẽt:alie creature materiã laudãdi ꝓstẽt inqꝫtum in eis relucet bonitas creatoris. Et nõ solũ hec sꝫ ꝛ bona nr̃a oĩa q̃ tua sunt opa:qꝛ creati sumus a te in opibus bonis[ꝯfiteantᷓ tibi]i.ad laudẽ tuã referantᷓ[ꝛ scĩ tui bñdicãt tibi]i.ꝙ scĩ sunt tibi tribuãt: qꝛ per te iustificati sunt. Qꝛ oĩa fecit ex nihilo opus fuit potẽtie: sed ꝙ de peccatore facit iustum opus est misericordie. Deinde quid in confitendo dicant subdit.

11 Gloriã regni tui dicent: ꝛ potentiã tuã loquentᷓ.

Gloriã regni tui]scꝫ gloriã tue maiestatis:gloriã ineffabilẽ toto corde desiderabilẽ[dicẽt]i.ꝑdicabũt vt oẽs eã desiderẽt:hec mira ꝛ admirabilis gꝉia regni celestis a scĩs tuis ꝑdicatᷓ:ꝛ nobis etiã pctõribus ꝓmittitᷓ[ꝛ potẽtiã tuam]qua oĩa creasti ꝛ fecisti ac regis ꝛ ordinas oĩa tã superiora q̃ꝫ iferiora[loquentᷓ]i.predicando narrabunt vt omnes eam timeant. dicent inquã ꝛ loquentur vtiqꝫ ad hoc.

12 Ut notam faciant filijs hominũ potentiam tuaꝫ: ꝛ gloriam † magnificentie regni tui. † magnitudinis decoris

Ut notam faciant]i.per hec innotescant[filijs hominum potẽtiã tuã]qua vindicabis in malos[ꝛ gloriã magnificẽtie regni tui]qua coronabis bonos ꝛ ꝑ notitiã vtriusqꝫ quidã timore pene:quidã spe glorie cõuertẽtur. Ideo eni notã faciẽt: ne excusatio ꝑ ignorantiã fiat:ꝛ vt qui audierit credat ꝛ alteri dicat veni:ꝛ sic cortina cortinã trahat:ꝛ qui crediderint iustificentᷓ ꝛ salui fiant. De cuius regni magnitudine subdit.

13 Regnum tuum regnum omnium seculoꝝ: ꝛ dominatio tua in omni generatione ꝛ gñatione.

Regnũ tuũ]o deus qui gubernas oĩa est[regnũ omniũ seculoꝝ]i.durans per oĩa secula:hoc est semꝑ ꝛ in eternũ:oĩa enim secula regni tui dñatione voluuntur[ꝛ dñatio]siue potestas[tua]scꝫ ꝑ quã administras hoc regnũ est[in omni generatiõe ꝛ generatiõeꝫ]per successionẽ.i.per oẽs generationes vel in hac gñatione mortali que nũc est:ꝛ in generatione imortali que futura est in resurrectione. Felices anime que ibi esse poterunt sub tua dñatione vbi tu eris omnia in omnibus:felix illud dominium vbi nihil agitur nisi ꝙ in eternum eternus conditor laudetur.

14 Fidelis dominus in † omnib⁹ verbis suis: ꝛ sanctus in omnibus operibus suis. † nõ habꝫ oĩbus

Fidelis]est[dñs in oĩbus verbis suis]nam promissa implet ꝛ quicquid promisit dedit:ꝛ per data fecit fidẽ de ceteris dandis que promisit. Attendit qd promittit.paratus esto qd ipse precepit agere:paratus est ille quod promittit donare. Quod si nõ credis verbis vel crede opibus.oĩa eni opera eius sancta iusta ꝛ recta testimoniũ ꝑhibẽt de ipso:vnde sequitᷓ[ꝛ sanctus in oĩb⁹ operibus suis]nihil eni ab eo fit iniuste vel inordinate sed vt verax est in ꝓmissis: ita sanctus in operatione. Unde audiamus aliud de operibus eius. Nam

15 † Alleuat dñs oẽs q corruũt: ꝛ erigit oẽs elisos. † confirmat † decidentes ꝑs.36.

Alleuat dominus omnes qui corruũt]idest corruere inciꝑiũt ne omnino corruant ꝛ in eterna ruina merganutur. Tale est illud:cũ ceciderit iustus non collidetᷓ.i.cũ cadere ceperit: non ꝙ oẽs alleuet sed quicũqꝫ alleuantur hoc fit ꝑ eũ[ꝛ erigit oẽs elisos]i.iam lapsos in peccatum si agant penitentiã: nã quãtũ est in se paratus est oẽs in pctĩs cadentes releuare: ꝛ oẽs a pctĩs lesos sanare. Uel alleuat ꝛ erigit oẽs ad se pertinentes per predestinationẽ:non enim permittit eos tentari supra id quod possunt. Et quia hoc facit:ideo

16 Oculi oĩum in te sperant † domine: ꝛ tu das escã † illorum in † tempore opoꝛtuno. † nõ hꝫ dñe † illis † opportunitate

Oculi oĩum in te sperant]o[dñe]i.sperando a te habere vnde sustententur corporaliter ꝛ spũaliter in vita ad te oculi

los exteriores ⁊ interiores leuãt[⁊ tu das escam illorũ]cor-
poralẽ vel spũalem nõ passim: sed[in tẽpore oportuno[qñ
expedit. Nõ eni semp danda est esca: multis eni petentibus
salubriter differt. Dat ergo quasi medicus egro qđ ꝯuenit: ⁊
qñ ꝯuenit nõ vt hõ desiderat ⁊ petit, ne si det ei obsit. Nã.

17 **Aperis tu manum tuam: ⁊ imples omne animal benedictione.**

Aperis tu]in cuius potestate sunt oia[manũ tuam].i. beni-
gnitatẽ potẽtie tue p bonitatis tue diffusionẽ largiter tribuẽ-
do: sicut claudere dicit manũ q nihil dat[⁊ imples oẽ aial]
sũgo tuo aptum rationale qđ potest benedici.i. ex omni ge-
nere boitꝫ. omne eni ad diuersitatẽ generis ptinet nõ ad vni-
uersitatẽ[bñdictione]dexte vl' sinistre: ⁊ ꝯueniẽti refectio
ne corporali vel spũali.q.d. etsi nõ das aliqñ: das tñ in tem-
pore oportuno: differs quidem sed nõ auferes. Et quia apud
eum nulla est iniquitas subiungit.

18 **Justus dominus in omnibus vijs suis: ⁊ sanct⁹ in omnibus operibus suis.**

Justus]est[dñs in omnibus vijs suis].i. in dispositionibus
⁊ volũtatibus que oẽs iuste sunt[⁊ sanctus]ac misericors[in
oibus operibus suis].i. pcessibus ⁊ effectibus. Et sic vie ad
dispositionẽ ptinẽt opa ad effectũ: ⁊ hec apud nos diuidunt
sed apud illũ idẽ est velle qđ facere. Justus est ergo ⁊ qñ ce-
dit ⁊ qñ curat. Sic cõfessi sunt oẽs sancti eius in tribulationi
bus suis: qꝛ iusta sunt dei iudicia prius iustitiã eius laudaue-
runt ⁊ sic beneficia petiuerũt: ⁊ siue puniat siue remuneret
semp miam ostẽdit: vel puniẽdo citra demerita, vel remu-
nerando vltra merita. Sed quia in imis iaces ⁊ non potes
ad hec pertingere inde subiungit quod sequitur.

19 **Prope est dominus omnibus inuocantibus eũ: omnibus † inuocantibus eum in veritate.** († qui inuocant)

Prope]⁊ ppitius[est dñs]qui vbiqꝫ est[oibus inuocanti
bus eum.i. in se vocãtibus ⁊ inuitãtibus: ⁊ si nõ statim facit
eis quod petunt. Si longe es ⁊ non potes ascendere saltem
potes clamare. Inuoca dominum deum tuum ⁊ ipse descen
det ad te: sed[inuocantibus eum in veritate]⁊ vere qui nihil
ab eo petunt nisi ipsũ, nõ sm vana desideria que aliud que-
runt ꝙ ipsum deum. Vel[in veritate]hoc est in confessione
pctõꝝ ⁊ in emẽdatione vite ⁊ in humilitate. Si enim dixeri-
mus qꝛ pctm̃ habemus, nos ipsos corrigimus nõ seducim⁹:
⁊ veritas in nobis est. Et tunc prope est ⁊ exaudit: quia

20 **Voluntatem timentium se faciet: ⁊ † depcationẽ eorum exaudiet: ⁊ saluos faciet eos.** († preces)

Volũtatẽ timẽtiũ se].i. ea q placita sunt eis[faciet]⁊ qbus
dedit bñ velle, dabit ⁊ pficere: etsi non facit ad horã: facit tñ
aliqñ: si tñ ideo timẽt vt volũtatẽ eius faciãt hoc est timore
filiali qui est annexus charitati[⁊ deprecationẽ eorũ exau-
diet]si sit de ptinentibus ad salutẽ ac p se ⁊ pseuerãter[⁊ sal-
uos faciet eos]scꝫ a malis in futuro: hec est enim deprecatio
eorum vt saluentur. Si ergo modo facimus volũtatẽ dñi, fa-
ciet ipse postmodũ volũtatẽ nrãm vt eripiat nos de hoc ma
ligno seculo ⁊ saluet in futuro: hoc aũt õndit ex eo qđ seqt: qꝛ

21 **Custodit dominus omnes diligẽtes se: ⁊ omnes peccatores disperdet.**

Custodit dñs oẽs diligentes se]nõ aliud p eo qui dilectio-
nẽ eius mundanis dilectionibus preferunt: custodit nũc eos
inter tẽtationes ⁊ tribulationes: inter pressuras ⁊ angustias:
sed tũc perfectius ⁊ securius custodiet quãdo eos in eternita
te sua suscipiet[⁊]tunc[omnes peccatores]⁊ impios obsti-
natos ⁊ in peccatis perseuerantes: aut veniã delictorũ despe-
rantes: aut veniã sibi peruerse pmittentes: ⁊ ex ipa pmissio-
ne a peccati perpetratione nõ recedẽtes: amoriqꝫ eius amo-
rẽ seculi preponentes[disperdet]⁊ conferet cũ eos in ignem
eternũ mittet. Deinde breuiter in laude concludit.q.d. Quia
omnia ista ita se habẽt: ideo pro omnibus supra memoratis

22 **† Laudationem domini loquetur os meum: ⁊ benedicat omnis caro † nomini sancto eius in seculum ⁊ in seculum seculi.** († laudem † nomen sanctum)

Laudationem].i. laudẽ[dñi loquetur nunc ⁊ in futuro[os
meũ].i. ego. ponit enĩ pars pro toto: ⁊ quas potero gratias
rependam[⁊]meo exẽplo[benedicat ois caro]omnis sexus ⁊
conditio.i. omnis homo scꝫ conuersus ad deum: hoc est omne
corpus ecclesie qđ nos sumus qui deum laudare ⁊ benedice
re debemus: per quẽ viuimus ⁊ sumus[nomini sancto eius
ipm extollendo ⁊ glorificando ⁊ hoc[in seculum].i. in psenti
[⁊ in seculũ seculi].i. in futuro hoc est assidue ⁊ semper ac in
eternũ ⁊ iugiter in omni seculo tã presenti ꝙ futuro. Oro.

Regnator oium seculorũ dñe qui spiritualem cibũ
omni anime oportuno ministras in tempore: conce
de nobis te perpetualiter benedicere: tua potentia
cum electis tuis fiducialiter exultare. Per dñm.

Psalm⁹ de laude diuina: ⁊ de eo ꝙ tota spes nostra ⁊ plena confidentia in deo tm̃ ⁊ nõ in ho mine est ponenda. **Psal. CXLV.**

Lauda aia mea dñm laudabo dñꝫ in vi ta mea: psallã deo meo q̃diu † fuero. († fuero)

Auctor psalmi pphta Dauid. ¶ Titulus alla. qđ interpretatur laudate dñꝫ. est eni vox exhortantis animã suã ad laudandũ.
¶ Materia. Laus dei ac spes ⁊ plena confidentia in deo nõ
in homine ponendo. ¶ Intentio. Monere fideles ad laudes
dei ⁊ ad hoc ꝙ confidentia in hoibus est fugienda ppter sal-
uandi impossibilitatẽ ⁊ adiutorꝫ breuitatẽ: sed confidentia
in deo est amplectenda ppter eius summã potẽtiam sapien
tiã ⁊ clementiã seu bonitatẽ. ¶ Snia in generali. Propheta
in isto psalmo consulit anime sue ⁊ cõsequẽter oibus in pso-
na sua deũ laudare: monetqꝫ multis rõnibus in hoibus mini
me cõfidendũ: sed totam spem in dño esse ponẽdam. Quia
enim in superiori psalmo se laudaturum pmiserat: ⁊ multa
sunt que laudantẽ impediũt: ideo hic ⁊ se ⁊ alios ad laudan
dum inuitat. ¶ Sentẽtia in speciali. Vir itaqꝫ iustus animã
suã.i. supior pars scꝫ mens ⁊ ratio inferiorẽ scilꝫ sensualitatẽ:
vel aia sm rõnẽ seipsaꝫ sm sensualitatem: ⁊ insuper psectus
minus psectos ad laudẽ dei excitãs ⁊ exhortãs ait.[Lauda]
o[anima mea dñm]scꝫ creatorẽ tuum.q.d. quid de alijs sata-
gis ⁊ p tot rerũ seculariũ amores te diuidis. Sta i laude dei
mecũ qd te occupat cura mortaliũ rerũ. Collige te ad au-
ctorẽ tuũ qui te fecit: hic tibi pax ⁊ securitas erit. Hoc dicat
vnusquisqꝫ aie sue: lauda dñm tuũ creatorẽ: ad cui⁹ facta es
imaginẽ ⁊ similitudinẽ: ⁊ quasi huic exhortationi acquiescẽs
respõdet aia.d.[laudabo dñꝫ]nõ tñ lingua: sꝫ[in vita mea]
.i. bñ viuẽdo ⁊[psallã deo meo]bñ opando[q̃diu fuero]in
bonis opib⁹ pseuerãdo. Neqꝫ.n. alr digne possumus deũ lau
dare nisi bñ viuẽdo ⁊ in hoc pseuerãdo. Deinde hortat nos
vt in ipso quem laudamus spem nostraꝫ constituamus.d.

Nolite confidere in † principibus: † in † filijs ho minum in quibus non est salus. (2 † principes † et † filios)

Nolite cõfidere] ⁊ spem vrãm ponere[in principibus].i.
in hoibus quibuscũqꝫ excellentibus.i. qui inter alios viden-
tur magis posse adiuuare: ⁊ multo minus confidendum est
in alijs inferioribus: ⁊ vt breuiter dicã nolite cõfidere[in fi-
lijs hominũ]qbuscũqꝫ qui temporalia amare suadent: [in
quibus].i. in quorũ ptãte[nõ est salus]qꝛ nec alios nec se sal
uare possunt: sed in filio hominis in quo salus est sperate: qꝛ
dñs

domini tñ est salus non principum seculi vel filiorum hominum. Et vere non est in hominibus sperandum:naz vide quid de his omnibus tanq̃ de vno dicatur

† exiet † periet † eius

3 † Exibit spiritus eius ꝛ reuertetur in terram suã: in illa die † peribunt omnes cogitationes † eoꝝ.

¶ Exibit]eni ꝛ egredieꝛ:scꝫ de corpore[spũs].i.aĩa[eius]scꝫ hoĩs etiã malis gratibus suis cito ꝛ subito qñ nõ vult vel scit aut sperat[et]exeũte spũ[reuertet̃ scꝫ caro vel corpus eius [in terrã suã]de qua originaliter in p̃mo parẽte cepit initiũ [ꝛ in illa die].i.mortis[pibũt].i.frustrabũtur[oẽs cogitationes]ꝛ p̃sumptiones[eoꝝ]que in diuersos aſbitus seculi ten debãt:qꝛ exeq nõ poterũt qd̃ supbe ꝛ inaniter cogitãtes ꝓpo suerãt:ꝛ nec sibi nec alijs ferre possunt auxiliũ:ꝛ ideo talibus nõ est ĩcrẽdẽdũ. Deide ondit q̃ ĩ deo p̃ncipalr est sperãdũ.d.

† est † illius † dñm deum

4 Beatus cuius deus iacob adiutor † eius: spes † eius in † domino deo ipsius qui fecit celum ꝛ terram mare ꝛ omnia que in eis sunt.

¶ Beatus].i.est ille[cui⁹]nõ hõ sed[deus Jacob].i.quẽ coluit Jacob est[adiutor eius]ꝛ supabundat eius:qꝛ et ipsi Jacob sic fuit adiutor vt de iacob faceret israel. Sic ꝛ tu hic positus ꝛ peregrinus nõdũ vidẽs deũ si habueris adiutorẽ deũ Jacob eris tãdẽ de Jacob israel ꝛ videbis deũ:ꝛ cessabit ois labor ꝛ gemitus:ꝛ interim dũ in hac via gemit[spes eius]est [in dño deo ipsius]nõ in alio:ꝛ ĩõ btũs.nã in quo est ei⁹ spes ipse erit ei⁹ res:sicut scriptũ est. Spes mea es tu:portio mea in terra viuẽtiũ. Cuius rõ ꝯsequẽter reddit̃ ꝛ p̃mo ex diuina ptãte cũ dicit̃ [q fecit celũ ꝛ terrã mare ꝛ oĩa que in eis sunt] ꝛ sic põt vbiqꝫ saluare qꝛ eius ptãs attingit vbiqꝫ:sed sic nõ est de p̃ncipib⁹ vl̃ hoib⁹. Scdo ex diuina veritate cũ subdit̃

Ps.145.

† eternum † facientem † accipiẽtibus

5 Qui custodit veritatem in † seculum:† facit iudiciũ iniuriã † patientibus: dat escã esurientibus.

¶ Qui custodit ꝟitatẽ]in ꝓmissis[in seculũ].i.in eternũ reddẽdo ꝛ adiplẽdo indubitãter oĩa q̃ ꝓmittit. homies aũt sepe ꝓmittũt ꝛ fallũt. Tertio ex dei eq̃tate cũ dicit̃ [facit iudiciũ] scꝫ iustũ[iniuriã patiẽtib⁹].i.his q iuste viuũt ꝛ patiunt̃ iniuriã q̃ est iuri ꝯtrariã:nã punit faciẽtes ꝛ remunerat patiẽtes. Hoies aũt sepe ꝓ paruo munusculo declinãt a vero iudicio. Quarto ex dei pietate cũ subiungit̃ [dat escã]ꝛ corporalẽ ꝛ spiritualem[esurientibus]hanc vel illam: homines autem sepe illud tantillum quod pauper habet sibi subripiunt.

† sapiẽtes facit cecos.

6 Dominus soluit compeditos: dominus † illuminat cecos.

¶ Dñs soluit]a vinculis vl̃ pctĩs[cõpeditos]ꝛ ligatos his vel illis a cõpedibus etiã mortalitatis ꝛ corruptiõis qbus in hoc sclo ligamur eos soluit quos a mortalitate ad ĩmortalitatẽ a corruptiõe ad incorruptionẽ reducit. Cõpeditos q̃ꝫ cõpedibus p̃ceptorũ vel cõsilioꝝ soluit reddẽdo eis pro labore regna celoꝝ ꝛ[dñs illuminat]visu vel sapiẽtia[cecos]corporaliter vel ignorantia. Cecos quoqꝫ illuminat quos ab huius mundi tenebris ad sue claritatis celsitudinem subleuat. Et

7 Dominus erigit elisos: dominus diligit iustos.

¶ Dñs erigit elisos]scꝫ claudos subleuãdo vel afflictos cõsolando: vel[erigit]ꝑ humilitatẽ[elisos]ꝑ supbiã.i.supbos facit hũiles:quos eni diabolus elidit dñs erigit. Elisi sunt q per supbiã cadũt:erigunt̃ q toto corde se humiliant. Nã ois q se exaltat humiliabit̃ ꝛ q se humiliat exaltabit̃. Vel[erigit elisos].i.pctĩs ꝯfractos. Quinto adducit̃ rõ ex diuina charitate cũ dicit̃ [dñs diligit iustos]tanq̃ mẽbra sua quos in beatitudine locat eterna. Et quia diuina charitas potissime ad desolatos se extendit ideo subditur ꝛ ostenditur quõ diligit dicẽs

Luc.14

† proselitos † orphanum

8 Dominus custodit † aduenas † pupillũ ꝛ viduã suscipiet: ꝛ † vias peccatorum disperdet.

¶ Dñs custodit aduenas].i.ꝑegrinos ꝛ a terra sua elõgatos: vel eos q se in hoc seculo recognoscũt esse ꝑegrinos dicentes nõ habemus hic manentẽ ciuitatẽ. Q̃diu eni sumus in corpore ꝑegrinamur a dño:quos dñs custodit:qꝛ eos iter tribulationes ptegit ꝛ postmodũ ad eternã securitatẽ ꝑducit[pupillum]parentibus ꝓuatũ[ꝛ viduã]marito orbatã[suscipiet]in suã curã ꝛ ꝓtectionẽ specialẽ. Vel[pupillũ ꝛ viduã].i.omni ope ꝛ auxilio destitutos in hoc seculo vt sperẽt ĩ deo[ꝛ vias] latas/spatiosaq̃,q̃ ducũt ad interitũ[peccatorũ]q hic nr̃am viã arctã derident. Vel[vias pctõꝝ].i.pctõres ꝑ vias suas [disꝑdet]ꝛ exterminabit. Exterminata aũt via pctõꝝ restat nobis regnum de quo subditur quia illis pereuntibus.

† exterminat scꝫ viã peccatorum

9 Regnabit domin⁹ in † scl̃a deus tuus syon: in generationem ꝛ † generationem.

† eternum † generatione.

¶ Regnabit dñs]in sanctis suis]in seculũ].i.in eternũ qꝛ regni eius nõ erit finis scꝫ]de⁹ tuus]o[syon].i.ecclesia. q.d.ad te ꝑtinet o ecclesia:gaude qꝛ tibi regnabit:qꝛ tu eris regnum eius nõ babylonia: vide vt tu sis de syon ad tẽpus laborãte ꝛ peregrinãte:in eternũ aũt regnatura nõ de babylonia.i.nõ de huius seculi ciuitate peritura. Deinde declarat quod dixerat in secula idest[in generationem]istam[ꝛ generationeꝫ] venturã.i.semꝑ in oĩbus g̃nationibus succedentibus. Orõ.

Gloriose spei omnipotens deus in quem beatorũ anime totam spei confidentiam ponunt: concede nobis vt adiutorio tuo illuminati valeamus te iugiter pura mente diligere. Per dñm nr̃m.

¶ Psalmus de exhortatione fidelium ad laudãdum deum propter multa beneficia per eum nobis exhibita. Psal. CXLVI.

1 Laudate dñm qm̃ bonus † est psalm⁹: deo nr̃o † sit iocũda decoraqꝫ laudatio.

† non habꝫ est † iocũda sit laus

Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Titulus alla. Cuius vocis interpretatio est laudare dñm. Incipit enim a laude dei psalmus ꝛ agit de edificatiõe sancte eccl̃ie ꝛ de multis ad edificationẽ fideliũ ptinẽtib⁹ in qb⁹ oĩb⁹ laudãdus est dñs. ¶ Materia. Laus dei ꝛ allegatio rõnũ laudis hꝫ. ¶ Intẽtio. Ad laudem dei monere ꝛ exhortari. ¶ Snĩa ĩ g̃nali. Propheta ĩ isto psal. hortat̃ ppl̃m ad laudãdũ dñm ꝑ multa bñficia ꝑ eũ nobis exhibita: subiũgens q supbi ꝛ cõtumaces incõpositi ꝛ audaces de viribus suis p̃sumẽtes ei nõ placẽt:sed q eũ timẽt ꝛ in eius misericordia sperãt. ¶ Snĩa in speciali. Omnes ergo tã maiores q̃ minores ad laudeꝫ inuitãs ait. [Laudate dñm] scꝫ oẽs de pplo:ꝛ hoc ideo[qm̃ bon⁹ est psalm⁹].i.bona est laus dei vbi opera ꝯsonãt voci:sicut psal. fit nõ sola voce sed in organo manibus voci cõcordãtibus quoꝝ operũ laus nõ dꝫ cessare etiã intermissa vocis laude. Semꝑ eni laudat qui semꝑ bñ operatur:q ꝟo male agit blasphemat.q.d.ideo laudate qm̃ bonũ est laudare. hec est eni merces tota laudãtiũ ꝛ nr̃a beatitudo. Et qꝛ bonus est psal. ideo[deo nr̃o]cuius auditores nõ ad os sed ad cor:nõ ad linguã sed ad vitã laudatoris patent[sit iocũda].i.delectabilis[decoraqꝫ].i.pulchra[laudatio]iocũda est si est decora.i.vite morib⁹ speciosa que non est ĩ ore peccatoris q bone cãtilene malis obstrepit morib⁹. Sic eni deo placẽs ꝛ decẽs est laudatio nr̃a si cõueniat vita cũ doctrina. Vbi Augustin⁹. Cũ mãducas ꝛ bibis psalle nõ intermiscẽdo sonos sed modeste ꝛ tẽperate mãducãdo ꝛ bibẽdo ꝛ gratias deo agẽdo:cib⁹ tuus ꝛ potus laudat deũ. Si ꝟo modum nature debitũ excedas ꝛ vino te ingurgites: ꝛ si lingua laudat vita blasphemat. Si bñ viuis laudas cũ agis negociũ:laudas cũ cibũ ꝛ potũ capis:laudas cũ in lecto requiescis:laudas cum dormis: plus attẽdit deus qd viuas q̃ quid sonet. Ideo etiam laudandus est deus:quia

August.

† et z israel colligēs

Edificans hierusalem dominus: † dispersiones † israel congregabit.

ℭ Edificans]est[dñs].i.edificat in terra ex viuis lapidibus [hierl'z spūalē].i.gñalē ecclesiā cui' pars triūphat i celis ɀ ps militat in terris quā sic edificat:q2[dispersiōes israel]scz populi christiani ad quē nomē israel q interpretat videns deū est trāslatū.i.fideles varijs erroribus seductos de toto mundo ad se reuocās[cōgregabit]in ecclesia militāte p fidē ɀ in triūphāte p apertā visionē:dñs hierl'z quotidie spiritualiter edificat:q2 incessanter electos suos corrigit: castigat: iustificat:pficit ɀ in fine ad celestē patriā subleuat. Quadrat nos ɀ polit in edificiū ecclesie militantis repositurus in structura triūphātis. Edificiū hui' ciuitatis ē morū correctio: vite emēdatio: pfectus in bonis operib': pseuerātia vsq3 i finē vt inde edificium celeste ɀ ruina angelica resoimetur vnde ostendens quomodo congregat subiungit.

3 **Qui sanat contritos corde: ɀ alligat contritiones eorum.**

ℭ Qui sanat]hic ex pte ɀ in futuro plenarie[cōtritos corde] .i.eos q offerūt deo sacrificiū spiritus cōtribulati. Sanat cōtritos corde:sanat humiliatos:sanat ɔfitētes:sanat seipsos iudicātes ɀ punitētes quorū pfecta sanitas erit in resurrectione iustorū qñ absterget deus omnē lachrymā ab oculis eorū[ɀ alligat]mō.i.curat ɀ reformat diuina medicina: scz virtute sue passionis ɀ sacramētoꝝ que sunt anime medicine[cōtritiōes].i.plagas[eorū]quas eis intulit maligni spirit' rabies seuiēs:quas dñs alligat gulosis parsimoniā:lubricis cōtinentiā:ɀ alijs alia suo mō iniūgēs sicut medic' alligat fracturas infirmorum diuersa emplastra ẜm exigentiam apponens de quibus adhuc subditur.

4 † vocat

Qui numerat multitudinem stellarum: ɀ omnibus eis nomina † vocans.

ℭ Qui numerat].i. discernit[multitudinē stellarū].i.electorū ɀ sanctorū ex qbus fundata est ecclesia q lucent verbo ɀ exemplo in nocte mundi huius ɀ in ecclesia sicut luminaria quos numerat i suos:q2 oēs secū regnaturos h3 numeratos. Nouit eni dñs q sunt eius. Nō numerat deus nisi q in numero eius digni sunt:nā q indign' est nec numerat[ɀ oib' eis] numeratis[noia vocās]ɀ imponit ascribēdo eos iuxta eorū merita in libro vite ɀ eternitate.i.in dei p̄destinatiōe. Electis suis noia vocat:q2 eos ex noie nouit. Bonos qdē noscit p approbationē quos eligendo numerat:malos aūt p iudiciū reprobationis ignorat:de quibus alibi dicitur. Deleantur de libro viuentium ɀ cum iustis nō scribant. Et qd plura dicā:

ps.68.

5 † intelligentie

Magnus dominus noster ɀ magna virtus eius: ɀ † sapientie eius non est numerus.

ℭ Magnus]est[dñs noster]in se quo maior esse nō potest q principiū ɀ finē nō h3[ɀ magna virtus eius]in operatione p quē oīa facta sunt ɀ sine quo factū est nihil[ɀ sapiētie eius nō est numerus].i.finis:q2 est infinita ɀ incōprehēsibilis:nō eni potest ab aliquo cōprehēdi vl' numerari. Unde Apl's admirās ait. O altitudo sapiētie ɀ scientie dei q̄3 incōprehēsibilia sunt iudicia eius ɀ inuestigabiles vie eius. Bonū est aūt vt cōfiteat q3 infirmitatē q vult puenire ad intelligendā diuinitatem. Consolatur enim infirma nostra cum subiungit.

Ro.11.

6 **Suscipiens mansuetos dominus: humilians autem peccatores vsq3 ad terram.**

ℭ Suscipiēs]est[māsuetos dñs].i.mites ɀ humiles ad intelligēdū archanoꝝ. Esto ergo mitis:honora scripturā dei nōdū sibi apertā vt suscipiat te dñs ad itelligētiā:nō accuses obscuritatē scripturaꝝ:q2 voluit vt exercearis in pulsando vt pulsanti aperiatur. Si aūt resistis aduersus clausa dei:audi qd sequitur.[humiliās aūt pctōres].i.imites ɀ supbos māsuetis ɀ humilibus ɔtrarios[vsq3 ad terrā].i.vt terrena tm̄ sapiāt:q2 eni reprehendūt ɀ irridēt intelligibilia sentiūt ɀ sapiūt terrena. Suscipit etiā mansuetos hic vt ptegat ɀ vt remuneret:pctōres aūt humiliat hic vt deijciat ɀ ibi vt ɔdēnet. Si ergo volumus suscipi:simus māsueti:pulsemus:ɀ quod sequitur faciamus.q.d.ɀ vt suscipi valeatis.

7 † incipite † et

† **Precinite domino in confessione: † psallite deo nostro in cythara.**

ℭ Precinite]vel icipite.i.canite[dño in ɔfessione]peccatoꝝ ɀ laudis. Duplex' est eni ɔfessio ɀ vtraq3 triplex:q2 tā3 pctm̄ q̄3 laudē debemus cōfiteri corde ore ɀ opere. Ec primū accusa deinde deū lauda:post ɔfessionē xp̄o sequatur operatio bona:vn̄ subdit[psallite]operibus[deo nr̄o in cythara]vbi manus sequit vocē.i.post confessionē operamini vos ipsos mortificādo vitijs:q2 vocē cōfessionis comitari d3 cōsonantia boni opis. Quia enim psalteriū a superiori parte:cythara ab inferiori reddit sonū:q̄si in psalterio sonū reddimus cum iā in pfectione vite ɀ virtutibus laborādo deum laudamus. Quasi xp̄o in cythara sonu3 reddere est vitā corrigere:carnē domare:lachrymis pctā punire:cor in lamētatione penitētie conterere. Et ideo nō canite sed precinite dixit:vt si deo placere volumus prius voce confessionis aperiamus mala que gessimus:ɀ deinde in opere penitētie laborem'. Frustra eni pctm̄ detegit:si nō p pnie laborē emēdat:psallite inquā deo

8 † cooperit † qui

Qui † operit celū nubib' ɀ † ɀ parat terre pluuiā.

ℭ Qui operit celū nubibus ɀc.]Ad litterā memorat opera p que pōis dei ondit:q2 eleuat nubes ɀ eis operit celū ɀ celat ab oculis nostris ɀ in descēsu earū[parat terre pluuiā]ad fecūdandū ea3.[producit etiā in montibus fenu3]vt sit in cibum aialiu3 ɀ pecoꝝ[ɀ herbā seruituti hominū].i.iumētis que hoib' seruiūt ɀ pstāt iuuamētū. Unde ɀ sequit.[Qui dat iumentis escam ipsoꝝ],puidendo eis in vite necessarijs[ɀ pullis coruoꝝ]quos parētes in tā tenera etate nō pascūt[inuocantibus eū]ɀ clamantibus pro desiderio escaru3 per naturalē appetitū eis inditū. Pullos eni coruorū speciali puidentia deus nutrit qbus miro modo ab aere pabulū quadam aura delatū ad os peruenit qd hiātes suscipiūt ɀ sic nutriunt:dicit etiā q musce ɀ h9 nutu diuino circa ora eorū volitant quas de facili capiunt ɀ sic viuūt. Uel potius mystice sic accipe[Qui operit celū nubibus].i.sacrā scripturā ɀ lucē sue sapiētie sub obscuritate verborū posuit:ɀ quasi sub figuris ɀ sacramentis cōtegit vt ad querendū incitet. Sacra eni scripture verba vilescerent si mox vt legunt oibus paterēt. S3 ipse postmodū p̄dicatores sctōs ordinauit q eādē obscuritatē exponendo detegerūt:atq3 p doctrinā tanq̄3 per quandā pluuiā terrena ɀ infirma chorda rigarēt:vnde subdit ɀ inde[parat terre].i.ecclesie sue sancte ɀ auditoribus[pluuiā.i. doctrinam spūalem:ad hoc eni obscura quedam voluit esse in scripturis vt serui dei haberent quid interpretando in aures ɀ corda hoium influerent. Et quid agat pluuia subiūgit

9 † exoriri facit

Qui † producit in montibus fenum ɀ herbam: seruituti hominum.

ℭ Qui pducit].i.nasci facit nō tm̄ in terra humili:s3 etiā[in montibus].i.in excelsis seculi ɀ magna dignitate p̄ditis[fenum]ɀ fructū tēporalē quē merēt seminātes spūalia: nō est mirū si terra humilis attulit fructū scz vidua que duo minuta misit in gazophilaciū:sed hoc fuit mirabilius q mons attulit fenū scz Zacheus ille princeps publicanorū. Quāto eni quis in hoc seculo maior est:tanto plus amat diuitias:ɀ tāto magis durus ɀ sterilis est. Omnia aūt ista que ecclesie ad necessitatē deo seruiētium dant a diuitibus fenū sunt. Carnalia enim sunt ɀ ad tempus apparentia:ɀ subiungit quibus pdait.d.[ɀ herbam]scz ipsum fenū[seruituti hominum].i.predicatoribus

dicatoribus q seruiunt hominibus: per seruitutē enim hoīuz intelligit̄ officiū p̄dicatorū: debent ergo sancti viri ab eis corporalia stipēdia p̄cipere qb⁹ ipsi studēt spiritualia seminare

† et 10 † pecoribus † qui inuocant

†Qui dat † iumentis escam ipsorū: ꝛ pullis coruorum † inuocantibus eum.

¶ Qui [etiā] dat iumentis] vel pecoribus.i.simplicib⁹ eccl'ie: scz gregib⁹ dn̄i[escam ipsorū].i.diuini verbi pabuluz: q2 eos pascit deus per hoīes q accipiūt senſ.i.p p̄dicatores q2 largiunt̄ eis spūalia a quibus metunt carnalia. Magna autem spes tribuit̄ peccatoribus cū subinfert̄ [et] dat escam ꝛ corporalē ꝛ spiritualē[pullis coruorū].i.filiis pctōꝝ denigratorū peccatis qui idolis ꝛ demonibus seruiebāt[inuocātibus eū] ꝛ ad eius miām recurrētibus. Nō solū eni p̄dicatores ꝛ iustos pascit largitas diuina: sed etiā indignos ꝛ pctōres tn̄ inuocare deū ne differant. Scriptū est enim. Prope est dn̄s oibus inuocātibus eum in veritate. cū ait oibus neminē excludit. Inuocent ergo filij coruorū nō desperent: q2 a peccatoribus patribus descenderūt q2 in idolatria errauerūt: larga est diuina mīa: parata est etiā pctōres suscipere si ipsi nō desistant humiliter inuocare. Naz tn̄ superbis resistit deus: humilibus ꝯo dat gratiam: vnde ꝛ subditur.

ps.144

† potentiam † tabernaculis † bene sentiet

Non in † fortitudine equi voluntatem habebit: nec in † tibijs viri † beneplacitum erit ei.

¶ Nō in fortitudine] vel in potētatu[equi]idest in superbia contumaciū. per equū eni sug̃bia intelligit̄: q2 in equo altior incedit hō: ꝛ ceruix eius vere indicat contumaciam[voluntatē habebit].i.placitū collocabit. i.non placet sibi[nec in tybus viri].i.in incōposito habitu ꝛ incessu audacis ꝛ presumptuosi: p virū eni audax presumptio notat̄: ꝛ in tybijs incessus incōposit⁹[beneplacitū erit ei]minus dicit scz q nō placent ꝛ plus itelligit. s. q displicēt. Nō ergo se extollāt hoīes in suis dignitatibus: nō presumant de suis honoribus. nō eni in superbia nec in presumptione delectat̄ deus. In illis ergo non est beneplacitum deo: sed

† bn̄ 12 † sētiet dominus in timētib⁹ euz: ꝛ in his q sperāt i mīa eius.

†Bn̄placitū est domino super timentes eum: ꝛ in eis qui sperant super misericordia eius.

¶ Beneplacitū est dn̄o sug̃ timētes eū]timore filiali ꝛ casto: qui vtiqz nō cōfidunt de virtute sua sed diuina[ꝛ in eis qui sperāt sug̃ mīa eius]q2 nō presumūt de sua iustitia: sz de dei mīa: nec confidūt de meritis sed de grā. q.d. beneplacitū est dn̄o in his qui timēt ꝛ sperāt. Timori spez cōiunxit: q2 timor sine spe venie non valet: nā timor sine spe nō meritū sed penam hz. Ergo sic time dn̄m vt speres in mīa eius: ꝛ ab ipso ad ipm fugias: vis fugere ab irato fuge ad placatū. Cōfitere pctā tua: time q2 iustus est: sed noli desperare q2 misericors est: placabis eū si speres in mīa eius: atqz de cetero ita peccare caueas vt de preteritis depreceris vt tibi dimittat. Orō.

Edificator celestis hierusalē deus qui multitudinez stellaruz ꝛ concludis numero ꝛ nominatim singulas vocas: sana q̄s ꝯtritos corde dispersos ꝯgrega: atqz nos inumerabili sapiētia tua locupleta. Per.

¶ Psalmus de inuitatione ecclesie triūphantis ad laudem diuinam propter plura beneficia misericorditer sibi collata. Psal.CXLVII.

† collauda

† Lauda hierusalem dominum: lauda deum tuum syon.

Auctor psalmi p̄pheta Dauid. ¶ Titulus alleluia. Aggei ꝛ Zacharie. Et est sensus: hic est alleluia. i. laus dei laus dico Aggei ꝛ Zacharie de repatione celestis hierl'z quā illi p̄dixerūt ꝛ p̄pterea deū laudauerūt. Isti eni p̄p̄hete in captiuitate babylonie p̄phetauerūt reparationē terrene hierl'm in qua intellexerūt spūalē restaurationem celestis hierl'm: ꝛ pro ea dn̄m laudauerūt: ꝛ p̄p̄ha Dauid p eadē hic deū laudat sicut illi p̄p̄hete sub figura laudauerūt. laudatio eni illorum presigurabat istam. Et facit iste psalmus in nobis amorez future hierl'm quā multipliciter cōmēdat vt suspirem⁹ ei ꝛ ad illā venire desiderem⁹. ¶ Materia. Inuitatio eccl'ie triumphantis ad laudē dinaz p̄pter bn̄ficia diuersa sibi collata. ¶ Intētio. Inducere ꝛ monere fideles ad laudē ꝛ hic pura mēte cōuersari atqz digne deo in hac pegrinatione militare ꝛ continue ad celestē hierl'm ꝛ syon cū desiderio ad eā veniendi suspirare. ¶ Snia i gn̄ali. Propheta i isto psal. alloquit̄ hierl'z ꝛ syon supernā scz triūphantē eccl'iaz: vt q2 secura iā reddita in ciuib⁹ suis est, deū iugi exultatiōe collaudet: enumeratqz quāta pp̄lo suo fideli tēpore noue legis ac veteris pius miserator indulserit. ¶ Snia in speciali. In captiuitate ergo hui⁹ seculi adhuc ꝯstitut⁹ p̄p̄ha videns beatū pp̄lm eterne hierl'z quasi cōiungēs cor ei dicit[Lauda]o[hierl'm]celestis iaz secura[dn̄m]rectorē tuū: hoc eni solū est continuum negociū tuū: hoc ideo dicit p̄p̄ha vt nos mō exultemus in spe ꝛ desideremus ipsam qui audimus eā sic ructātem dei laudē ꝛ repetit[lauda deū tuū]o[syon]celestis: eadē enī est hierl'm ꝛ syon: nā hierl'z interpretat̄ visio pacis: syon speculatio vel cōtēplatio. ꝛ visio pacis est cōtemplatio chr̄i qui est pax nr̄a: ꝛ ponit̄ hic ꝯtinens p cōtento. q.d. o habitatores hierl'z ꝛ syon laudate dn̄m deum vestrum. Et subdit causam laudis

z † cōfirmauit vectes † filios tuos.

Quoniam † confortauit seras portarum tuarū: benedixit † filijs tuis inte.

¶ Qm̄ cōfortauit] vel ꝯfirmauit nō tn̄ posuit hoc qd̄ futurz est enuntiat quasi iam transactū sit. solēt eni p̄p̄hetis futura ita eē cognita quēadmodū p̄terita[seras] vl' vectes ꝛ claustras[portaꝝ tuaꝝ] vectiū ꝯfirmatio nō fit nisi clausis portis: p hoc q̄ notat clausam esse ianuā admissis prudētib⁹ ꝛ exclusis fatuis virginibus: ꝛ ideo secure nunc laudat q2 nemo exit vnde doleat: nemo intrat quē timeat: q2 nō exit inde amicus nec intrat illuc inimic⁹ ꝛ[benedixit]dando multiplicia bona eterna[filijs tuis]scz beatis[in te]existētibus quos olim peperisti: q iā gescūt i te nec foris pegrinant̄: bn̄dixit inquā ille

3 † satians

Qui posuit fines tuos pacem: ꝛ adipe frumenti † satiat te.

¶ Qui posuit fines tuos pacez]perfecta vt ex nulla parte possis ꝯcuti ꝛ turbari: q2 qd eni in te est pace fruit̄: hierl'm q̄ppe visio pacis est. Et in pace illa est saturitas ꝛ nulla indigētia. vn̄ subdit[ꝛ adipe].i.medulla[frumēti].i.pane q d celo descēdit ꝛ intima dulcedine iesu chr̄i q dicit seip̄z granū frumēti[satiat te]plenissime. Per adipē intelligimus diuinitatez cuius cōtemplatiōe satiabimur quasi amoto cortice. Carne eni clausus in mūdo sola fide cognimus est: tūc autē videbimus sicuti est ꝛ illa erit perfecta saturitas. Vn̄ alibi. Satiabor cum apparuerit gloria tua. Hec p̄dicta erunt ibi sed interim in peregrinatione hac dabit nobis ista: quia ipse est

ps.16.

4 † verbū † vsqz in velocitatem † verbū

Qui emittit † eloquium suū terre: † velociter currit † sermo eius.

¶ Qui emittit eloquiū suū terre]scz quando verbū in carne misit mūdo vt in terra cognosceret̄: q enim olim locutus est patribus in p̄phetis nouissime locutus est nobis in filio. Vel [emittit eloquiū suum terre].i.verbū euangelicū qd̄ p̄cepit publicari p orbem terrarū[velociter currit sermo]ꝛ verbū [eius]q2 chr̄s vel sermo chr̄i cito impleuit mūdū cognitione veritatis. Vel q2 dei sapientia non cessat omnes admonere: ꝛ sermo dei velox ad omnes venit: omnibus se offert: oēs admonet: ꝛ etiā nescientibus occurrit: vel q2 velociter implet̄ quod dicit ꝛ precipit ac si verbū eius curreret. Deinde ostēdit quis sit huius verbi effectus. d.

† nō 5 habet q | velut † velut

† **Qui dat niuem † sicut lanam: nebulam † sicut cinerem spargit.**

¶ Qui dat niuem] i. pctōrem peccantem ex fragilitate ⁊ ad modum niuis frigidum ⁊ charitate non calentem [sicut lanam] i. ad modum lane calidum facturus inde vestem: quia peccatores frigidos per culpam reddit calidos per gratiaz: ⁊ de eis facit vestem christi sine macula ⁊ ruga [⁊ nebulam] idest nebulosum ⁊ obscurum peccantem scilicet per ignorantiam [sicut cinerez spargit] i. sicut vere penitentem facit qui se incineret ⁊ puluere humiliat. Cinis enim ad humilitatez ⁊ penitentiā ptinet: qz cinis ⁊ cilicium sunt arma penitentium

† qui 6 emittit † velut frusta panis † in † subsistet

† **Mittit crystallum suam † sicut buccellas: † ante faciem frigoris eius quis † sustinebit?**

¶ Mittit crystallum suam] que dicitur esse glacies diu indurata vt resolui non possit. i. peccatorem obstinatum ⁊ in malitia congelatum [sicut buccellas] i. frusta panis vt incorporetur ecclesie ac incorporet aliōs ⁊ ab eis incorporetur eosqz verbo ⁊ exemplo pascat quasi panis ⁊ reficiat. Talis crystallus fuit Paulus: Mattheus: Augustinus ⁊ plures huiusmodi. Ecce quidam sunt nix nebula ⁊ cristallus: ⁊ hec deus soluit sed nisi soluat [quis sustinebit?] vel subsistet [ante faciem] ⁊ presentiam [frigoris] vitiorum ⁊ obstinationis: frigoris dico [eius] scilicet dei: non quia illud faciat: scilicet quia fieri sinit scilicet peccatorem deserendo. q. d. si non vocat peccatorem: si non aperit sensum: si non infundit gratiam solui non potest etiam si velit: sed noli desperare: liberat enim gratia dei per Jesuz christum dn̄m nostrum. Unde sequitur

† habe 7 faciet † spirabit † pfluēt

Emittet verbum suum ⁊ † liquefaciet ea: † flabit spiritus eius ⁊ † fluent aque.

¶ Emittet] i. extra mittet dominus pater [verbum suum] i. filium carne assumpta: ⁊ per hoc [liquefaciet ea] scz niuez nebulam ⁊ crystallum: verbo nāqz dei veniente nec frigus nec obscuritas nec duritia potest desperare. Aduentus enim christi omnia supradicta soluit ⁊ soluta spiritualis beneficy fluenta alys infundunt: vnde subdit [flabit spiritus eius] sicut calidus auster: scilicet spiritussanctus i huiusmodi corda infundendo gratiam vt frigus ⁊ caligo expellatur: ⁊ quod ante durum erat molle fiat [⁊ fluent aque. i. fluenta doctrine ⁊ gratie vt inde bibant aly. Uel [emittet verbum] predicationis ⁊ flante spiritu [liquefaciet] ⁊ dissoluet [ea] que sunt congelata [⁊ fluent aque] lachrymarū resolutis cordibus congelatis. Ita vt dictum est mystice hec predicta sane accipiuntur. Ad litteram āo manifesta sunt: qz spargit deus niuem quasi lanam, nebulam vt cinerem crystallum facit vt frustā candidi panis que magna dei monstrant opera: sed aliud insinuant mystice intellecta. eius inquā spiritus flabit.

† an 8 nūciāns

† **Qui annuntiat verbum suum iacob: iustitias ⁊ iudicia sua israel.**

¶ Qui annuntiat verbum suum] scz incarnatum vel verbuz euangelicum [Jacob] iuniori scilicet populo. i. christiano per Jacob significato: ⁊ annuntiat [iustitias ⁊ iudicia sua] i. iusta iudicia sua [israel] i. populo fideli deum per fidem videnti: idem enim significatur per Jacob ⁊ per israel scz populus fidelium cui annuntiat iusta sua iudicia. s. ꝙ quicquid genus humanuz perpessum est merito perpessum est superbie ⁊ elationis in deū: ⁊ ꝙ non tm̄ iniusti, sed etiā iusti pro suo merito iusto dei iudicio hic patiuntur: ⁊ ꝙ non suis meritis: scz gratiā dei liberantur. Uel [iustitias] quibus iustos gratis iustificat [⁊ iudicia] quibus impenitentes flagellat

† sic 9 vniuerse genti † nō hz ⁊

Non fecit † taliter omni nationi: † ⁊ iudicia sua nō manifestauit eis.

¶ Non fecit taliter oī nationi] vel genti sicut pplo huic fideli spāli ⁊ electo credēti ei [⁊ iudicia sua] pdicta [non manifestauit eis] . s. alys nationib⁹ nō oī gēti nūtiauit de⁹ iz soli nouissimo fideli pplo in quo sūt ⁊ gētes que iā nō debēt dici gētes sed ppls vnus in chro. Omnes enim credentes in christo ipsi sunt in corpore christi ⁊ sunt de semine Habrae: ⁊ sunt in Jacob ⁊ in israel: vnde etiam grati magis esse debemus ratione horum beneficiorum specialiter nobis exhibitoruz. Studeamus ergo spiritualiter esse in Jacob supplantantes ⁊ eradicātes vitia: ⁊ carnales concupiscentias: luctantes ⁊ apprehendentes diuinam misericordiam atqz eam firmiter retinentes vt mereamur esse israel idest deum vidētes: atqz ex eius beata visione valeamus iustitias ⁊ iudicia eius comprehendere. Uel ad litterā. Per Jacob ⁊ israel iudeos accipit: quibus per seipsum christus verbum suum annuntiauit ac iustitias ⁊ iudicia sua eis manifestauit quod alys non fecit: quia per se alys non predicauit. Oratio.

Conforta domine portas ecclesie tue: ⁊ pone terminis eius pacem: eiqz adipem spiritualis tritici dignanter attribue. Per dn̄m nostrum.

¶ Sequenti psalmo quedam vtilia premittit Augustinus dicens. Meditatio vite presentis nostre in laude dei esse dz: qr exultatio sempiterne future vite nostre laus dei erit: ⁊ nemo potest idoneus fieri vite future qui non se ad illā modo exercuerit. Modo ergo laudamus deum sed ⁊ rogamus deum. Laus nostra letitiā habet: oratio gemitum: promissuz est nobis aliquid quod nondum habemus: ⁊ quia verax est q promisit in spe gaudemus: qz tamen nondum habemus in desiderio gemimus. Laudamus modo in ecclesia omnes quando congregamur: cuz quisqz discedit ad propria quasi cessat laudare dominum: non cesset bene viuere ⁊ semper laudat deum. Tunc desinit laudare dn̄m quando a iustitia ⁊ ab eo quod illi placet, declinat. nam si a vita bona nunq̄ȝ declinet lingua tacet vita clamat: ⁊ aures dei sunt ad cor ei⁹. Quomodo enim aures nostre ad voces nostras sic aures dei ad cogitationes nostras. Non potest autem fieri vt habeat mala facta qui hz bonas cogitationes. Totus ergo homo laudet deum: cantet vox: cantet vita: cantēt facta. Ecce iste psalmus distribuit vniuersam creaturam laudantem deum ⁊ tanq̄ȝ hortatur vt laudet: ⁊ quasi inueniret tacentes laudem domini exhortatur vt surgant ⁊ laudent: ait enim.

Augu.

¶ **Psalmus de inuitatione omniū creaturaruz ad laudandū deum: quia ab ipso omnia sola voluntate ⁊ precepto sunt creata. Psal. CXLVIII.**

Laudate dominum de celis: laudate eum in excelsis. 1

Auctor psalmi propheta Dauid. ¶ Titulus alla Aggei ⁊ Zacharie. Et est sensus: hic est alla idest laus dei Aggei ⁊ Zacharie. i. pro futura liberatione pro qua predicti pphete laudauerunt. Isti eni propbete qui in babylonica captiuitate predixerunt liberationem terrene hierusalem multum nos erigunt ad futuram liberationem celestis hierusalem: quaz sub illā actuali intellexerunt ⁊ pro ea spiritualiter laudauerunt vt nos eorum exemplo quasi huius nostre peregrinationis babylone contēpta securi premeditemur hic laudem quam in eternum soluemus. ¶ Materia. Exhortatio creaturarum omnium ad laudandum deuz. ¶ Intentio. Monere ad persoluendum laudez deo. ¶ Sententia in generali. Propheta in isto psalmo inuitat omnes creaturas per paucarum enumerationem ad diuinam laudem. Ista autem inuitatio non est nisi quedam demonstratio ꝙ oīs creatura ad deum laudandum est creata. Unde intellectuales creature vt angeli ⁊ hoīes laudāt per se: intellectu āo carentes laudant inquātum ex se ducunt in cognitionez dei ⁊ per consequens ipsius laudem.

laudem. Et primo ad laudem dei hortatur celestia: deinde terrestria: ipse enim fecit celū ⁊ terrā ⁊ in celestibus ⁊ in terrestribus continentur oīa. ¶ Sñia in spāli. Propħa ergo angelis deū laudantibus ꝯgratulās ait. [Laudate dñm de celis] .i. o vos creature ⁊ substātie celestes q̄ estis de celis ⁊ habitatis in eis: scʒ angeli q in celo empyreo facti estis. Nō precipit vel monet angelos hoc facere sed aggratulatur eis hoc facientibus: qꝛ placet sibi qḋ faciunt: ⁊ leuato corde cū illis est in spe sicut aliquibus bene operātibus applaudētes dicimus facite facite. Sed qꝛ non oēs in loco originis remanserūt addit [laudate eum] qui estis [in excelsis] ⁊ in eminentia vestre beatitudinis vbi per gratiam perstitistis. Deinde magis specialiter exprimit ⁊ se exponit

2 **Laudate eum omnes angeli eius: laudate eum omnes virtutes eius.**

¶ Laudate eū oēs angeli eius] .i. nuntij diuine volūtatis ad annuntiandū eam a deo deputati: ⁊ eosdē sub alio nomine exhortans dicit [laudate eū oēs virtutes] ⁊ exercitus [eius] .i. ipsi angeli ad exercendas opationes mirabiles constituti. Virtutes quiqʒ pro vno ordine ponit: sed hic gñale nomē est oium celestiū spirituū: qui ēt angeli dicunt̄ dum in ministeriū mittunt̄. Ducusqʒ de inuisibilib⁹ egit: a qb⁹ tāq̄ͣ a dignioрib⁹ icepit: deinde trāsit ad visibilia q̄ min⁹ sunt digna dicēs.

3 **Laudate eum sol ⁊ luna: laudate eum omnes stelle ⁊ lumen.**

¶ Laudate eum sol] scilʒ luminare maius [⁊ luna] luminare minus [laudate eū oēs stelle] scʒ luminaria minora in apparētia. Sol ⁊ luna ⁊ stelle deū laudant in eo ꝙ a suo officio ⁊ seruitio nō recedūt: seruitiū eni ipsoꝝ laus dei est [⁊ lumen] .i. effectus corporū luminosoꝝ. q.d. illa laudēt nō solū in se: sed etiā in effectu. Vel per lumen generaliter accipit omne qḋ lucet ⁊ oia lumen habētia que dinumerari nō possunt.

Dan. 3. 4 **Laudate eum celi celorum: ⁊ aque omnes que super celos sunt laudent nomen domini.**

¶ Laudate eum celi celorum] pluraliter dicit: qꝛ plures sunt celi: scilicet aereum: sidereum: crystallinum: empyreum. Vel [celi celorum] idest celum empyreum vbi est mansio beatorum. Et quia māsiones ibi sunt multe: ideo hic dicitur celi in plurali ⁊ celum celorum: qꝛ est super oēs celos alios [⁊ aque que sup celos] scilicet aereos [sunt] scilicet in nubib⁹ que diuise sunt ab his que sunt sub firmamēto. Vel celū crystallinuʒ qḋ dicitur aqueum: nō propter naturam aque: sed perspicuū est vt aqua. Sicut celum empyreū dicitur a pir: qḋ est ignis non ꝙ sit igneum natura: sed quia lucidū est vt ignis. Aquas que super celos sunt: ideo deus ibi creauit vt earum frigiditate temperetur feruor generatus ex motu firmamenti ne inferiora destruantur. Unde dicit Beda ꝙ glaciali soliditate in more crystalli super firmamentum aque sunt suspēse: ⁊ dicte sunt celum crystallinum propter similitudinem cuʒ aqua in diaphanitate: quia [laudent nomen domini] ratione creationis sue: hec per se deum non laudant: sed sunt nobis materia laudandi deum: perstrinxit ⁊ conclusit celestia deum laudantia. Et subiungit quare illū laudent dicens.

(Empyreū vn dict. — Beda)

† qm̄ 5 † **Quia ipse dixit ⁊ facta sunt: ipse mandauit ⁊ creata sunt.**

¶ Quia ipse] dominus [dixit] .i. voluit: suum enim dicere est velle [⁊ facta sunt] per verbum suum prout voluit [ipse mandauit] verbo suo .i. precepit fieri [⁊ creata sunt] de nihilo. q.d. merito hec omnia laudant deum qui fecit ea: quia sola voluntate ⁊ precepto creauit omnia. Nulla virt⁹ maior: nulla laus sublimior: dei iussisse fecisse est: vna natura iubet ⁊ facit: deus iubet: deus facit: per verbum .i. per christum ista creata sunt: nemo enim dicit: nemo mandat nisi verbo. Et

Statuit ea in seculum ⁊ in seculum seculi: preceptum posuit ⁊ non preteribit. 6

¶ Statuit] .i. stabiliter ordinauit ea scʒ angelos: virtutes omnes: omnia celestia: omnia superiora: ciuitatem supernā bonā sanctam beatam in locis suis ⁊ ordinibus. [in seculum ⁊ in seculum seculi] .i. in eternum mansura: saltem ſm substantiaʒ: quia etsi preterit huius mundi figura: non tñ substātia [preceptum posuit] .i. legem ⁊ conditionem ac ordineʒ intransgressibilem eis imposuit vt ei obediant ⁊ eum laudēt. hoc enim erit negocium eorum semper laudare dñm [⁊ nō preteribit] quin fiat: sed fixum ⁊ ꝑmanens erit: laudant enim omnia vel in se vel in alijs. Grandis hominis honor ⁊ grādis infelicitas. Astra ⁊ elemēta homini seruiūt: ⁊ ipse creatorē suū ignorat: Totus mundus deo obedit ⁊ preceptū dei meminit: ⁊ homo solus nō meminit: O infelix hominuʒ genus. Deinde postq̄ dixit de laudibus celestiū cōuertit se ad terrena ⁊ ait.

Laudate dominū de terra: dracōes ⁊ oēs abyssi. 7

¶ Laudate dñm] o vos creature que estis [de terra] vel ī terra: in quo hortat̄ nos vt ꝯsideratione eoꝝ que sūt in terra laudemus deū que ꝯsiderata aperiunt dei laudē scʒ [dracones] qui in cauernis terre circa aquas manēt: ⁊ ꝓdeuntes de speluncis in aere ferunt̄: ⁊ aer per eos cōcitat̄: qbus nō sunt maiora animātia sup terrā: ⁊ ideo ab eis cepit. Per dracones etiā cete grandia que in abyssis aquaꝝ habitāt intelligunt̄ [⁊ oēs abyssi] .i. ꝓfunditates aquarum que latent in visceribus terre ⁊ maria omnia. Et per hoc notat elementum aque.

Ignis grando nix glacies spiritus † procellarum: que faciunt verbum eius. 8 † tēpestatis

¶ Ignis] ⁊ ꝑ hoc notat elemētū ignis [grādo] qui fit in superiori parte aeris [nix] in media [glacies] in inferiori [spūs ꝓcellarum] .i. ventus tempestatum qui ꝓcellas facit in mari, laudent nomen dñi ⁊ per ista quatuor tāgit̄ elemētū aeris [que faciunt vbū eius] .i. obediūt sermoni ⁊ ꝑcepto dei faciēdo id ad qḋ ex diuina instōne ordinant̄: qꝛ verbo dei oi motu suo deseruiūt. Quicqd hic acciderit nō nisi de volūtate dei accidit: ⁊ si nō itelligim⁹ qd q̄re fiat: demus h ꝓuidētie dei: qꝛ nō fit sine cā ⁊ nō blasphemabim⁹. Erubesce o hō: oia que videm⁹ in mundo nobis seruiūt ⁊ faciūt verbū eius ⁊ tu nō facis.

Mōtes ⁊ oēs colles: ligna fructifera ⁊ oēs cedri. 9 † oia † reptilia ⁊ volatilia pēnata

¶ Montes] .i. maiores eleuationes terre [⁊ oēs colles] .i. minores montes ⁊ eleuationes: ⁊ per hoc notat̄ elementū terre [ligna fructifera ⁊ oēs cedri] laudēt nomen dñi. hec eniʒ per fructū: hec xo per magnitudinē mittūt factori laudationem. hec omnia habēt locū ⁊ ordinem suū: ⁊ pro modo suo implēt vniuersitatis decorē: ⁊ sic laudāt deū. Ipsa ergo .i. nos ex cōsideratione eorum hortat̄ laudare dñm.

Bestie ⁊ vniuersa pecora: † serpentes ⁊ volucres pennate. 10

¶ Bestie] .i. aialia syluestria [⁊ vniuersa pecora] .i. domestica. Vel [bestie] .i. maiores [⁊ vniuersa pecora] scʒ minora [serpētes] .i. aialia reptāria [⁊ volucres pēnate] .i. aiata ꝑ aerem se mouētia laudēt nomē dñi. Omnia ista inuitant̄ ad laudē dei ⁊ ipm laudāt inquātū in eis relucet bonitas diuina: ⁊ cū cōsiderata pariūt laudē dei: ⁊ sunt materia laudis intelligibilib⁹ creaturis: ⁊ hortant̄ nos vt eoꝝ ꝯsideratiōe deū laudemus. Oia laudāt dñʒ: qꝛ oia stāt ī ordine suo: ⁊ nihil mutat nāʒ suā absqʒ solo hoie cui oia sunt subiecta: ⁊ cui⁹ cā sunt facta. Deinde ad inferiores rōnales creaturas: scʒ ad hoies venit.d.

Reges terre ⁊ omnes populi: principes ⁊ omnes iudices terre. 11

¶ Reges terre] .i. maiores ⁊ ꝑsidētes [⁊ oēs populi] scilʒ minores ⁊ subditi [principes] qui dominantur sub regibus [⁊

omnes iudices terre]a regibus ⁊ p̃ncipib⁹ ad determinādū causas hoc est omnis conditio ⁊ cuiuscūq; ordinis homines scz laudent nomen dn̄i. Attende o homo qui tibi grandis vi-deris: quia post bestias ⁊ vniuersa de te dicit: ⁊ nihilominus recole: quia post omnia es factus de limo terre.

12 **Juuenes ⁊ virgines senes cum iunioribus lau-dent nomen domini: quia exaltatum est nomen eius solius.**

¶ Juuenes ⁊ virgines senes cum iunioribus] .i. de omni sexu ⁊ omni etate homines[laudent nomen dn̄i.] Ergo nec occu-patio viroꝝ: nec fragilitas feminarū: nec debilitas senū: nec voluptas iuuenū debēt excusari a laude dei: ⁊ hoc ideo[quia exaltatū est] sup omnē creaturā[nomē eius solius] omnipo-tens est enim nomen eius: ⁊ nemo exaltatur nisi sub eo ⁊ per eum. Nemo ergo querat exaltari nomen suū. vis exaltari illi te subde qui non potest humiliari. Et q̄ supra dixit prius de celo: ⁊ postea de terra: subdit nunc de omnibus simul dicens. Et vt vniuersaliter dicam

† in celo ⁊ in terra. 13 **Confessio eius † super celum ⁊ terram: ⁊ exalta-uit cornu populi sui.**

¶ Cōfessio eius] .i. laus que sibi debet est[super celū ⁊ terrā] omnia celestia ⁊ terrena superās .i. plus q̄ celestis ⁊ terrena creatura exprimere possit: quia omnem creaturam transcē-dit. Uel[cōfessio] laudis[ei⁹] est[sup celū ⁊ terrā] .i. illū oīa su-piora accepta p celū: ⁊ oīa iferiora accepta p terrā cōfitent vl in se vel i alijs: quia attēdentes ea laudāt eum: ⁊ de celestib⁹ ⁊ terrenis. Laudent ergo eum etiam: ideo q̄[⁊ exaltauit cor-nu] .i. sublimitatem ⁊ dignitatē seu potestatem[populi sui] scz christiani. Modo enim cornu populi sui humile est in mi-seriis ⁊ tribulationibus: tunc vero exaltabitur quando ad iudi-cium venerit ipse dominus. Ergo modo sit.

† filijs † populi † appropinquantes 14 **Hymnus omnibus sanctis eius † filijs israel † po-pulo † appropinquanti sibi.**

¶ Hymnus] .i. laus dei cū cantico[omnibus sanctis eius] scz firmis per spem[filijs israel] scz videntibus deū per fidem: hi sunt sancti quibus debet esse hymnus[populo appropin-quanti sibi] per charitatē hi sunt filij israel istis modo cōpetit hymnus ad tps quib⁹ ⁊ in fine erit hymnus perpetuus: quia isti digni laudēt deū in psētī: ⁊ sempiterne laudabunt in fu-turo: hymnus est laus dei cū cātico: ⁊ habet hec tria. s. canticū ⁊ laudē ⁊ deū: quoꝝ si vnū desit hymnus nō est: hūc ergo mo-do accipiant ⁊ dicant sancti in fine eternum hymnū acceptu-ri. Unde dicit in secula seculorū laudabūt te. Oratio.

Excelsorum ciuium supereminens excelsa potestas deus: concede famulis tuis vt sicut cuncta que cir-cuimus te iubēte creata sunt: ita que precipis te cu-stode seruentur. Per dominum.

¶ Psalmus de exhortatione omnium fidelium ad laudandum deum ⁊ in voce ⁊ in intellectu .i. corde ⁊ in bono opere. Psal. CXLIX.

Cantate domino canticum nouū: laus eius in ecclesia sanctorum.

Auctor psalmi pphet a Dauid. ¶ Titulus alla. ⁊ est oēs enī creaturas quas in precedenti psalmo monuit laudare deum: hic inuitat ad nouū canticū pro nouitate incarnationis ⁊ lauda-re deū pro spiritualib⁹ bn̄ficijs. ¶ Materia. Inuitatio fide-lium ad nouū canticū: ac iustitia exercēda in malos iusto dei iudicio: ⁊ sanctoꝝ exaltatio. ¶ Intētio. Monere ad laudan-dum deū: ⁊ in voce ⁊ in intellectu ⁊ in ope bono. ¶ Sentētia in gn̄ali. Propheta in isto psalmo inuitat omnes fideles ad cantandum dn̄o canticū nouū pro nouitate qua de veterib⁹ facti sunt noui: ⁊ pro victoria pfecta quā in scdo aduētu chri ad iudiciū sunt habituri: q̄ tunc sancti cū christo regnabūt in eternū: ⁊ oppressores eoꝝ detrudent in infernū: ⁊ hoc cedet in augmētū glorie electoꝝ. ¶ Sentētia in speciali. Exhortās itaq; fideles ad cantandū ait.] Cantate] vos fideles ⁊ nouus populus[dn̄o] .i. ad honorē dn̄i[canticū nouum] de nouitate recreationis: de mysterio redemptionis: de promissione eter-ne hereditatis: ⁊ cū exultatione predicate mandatū nouum. Qui vult cātare hoc canticū diligat eterna vt fiat nouus. Ue-tus enim homo canticū vetus ⁊ veteris testamenti cantat de terrenis. Nouus aūt homo canticū nouū ⁊ noui testamenti cantat de spiritualibus. hoc cāticū est pacis: charitatis: ⁊ vni-tatis: ⁊ ideo declarās vbi ⁊ a quibus debet cantari hoc canti-cū subiungit[laus eius] ⁊ ei grata est] in eccl'ia sanctoꝝ] .i. in societate catholicoꝝ ⁊ congregatione fidelium: hec enī laus cātāda est in eccl'ia catholica ⁊ a sctis q sūt israel. Uñ subdit.

Letetur israel in eo qui fecit eū: ⁊ † filie syon exul-tent in rege suo. 2 † filij

¶ Letetur] scz spe lz hic multa patiat[israel] .i. populus hic videns deū per fidē: nō in auro neq; in argēto nec in vanita-tibus huius mūdi: sz[in eo qui fecit eū] nō solū primo sz ⁊ se-cundo. s. creādo in opibus bonis vt fiat israel: ab ipso enī est letitia nostra qui nos fecit felices[⁊ filie syon] idē qd israel. s. filie ecclesie: scz anime fideles deū per fidē cōtēplātes[exul-tent in rege suo] nō in terreno sz celesti: nō in mortali sz eter-no: scz dn̄o nostro Jesu christo qui est creator ⁊ recreator ac rex noster: quia ipse fecit ⁊ refecit ac regit nos. Et

Laudent nomen ei⁹ in choro: in tympano ⁊ psal-terio psallant ei. 3

¶ Laudent] scz fideles[nomē ei⁹] idest deū regē suū[in cho-ro] .i. in cōcordia fidei ac morū bonoꝝ ⁊ virtutū. Quia sicut in choro cantantiū quisquis voce discrepauerit offendit au-ditum: ⁊ perturbat chorū: sic q̄sq; est discors in societate san-ctorum ⁊ dissonat perturbatione prauoꝝ morū offendit dn̄i cū auditū: non enī placet deo in discordia laus vel sacrificiū [in tympano] vbi coriū extēdit .i. in carnis mortificatione vi-tijs se crucifigēdo[⁊ psalterio] .i. ipletione celestiū precepto-rū ⁊ spūali operatione[psallāt ei] vt nō sola vox sonet sed ⁊ manus consonet ⁊ verbis facta cōcordent. Talis enī modu-latio est deo acceptabilis vbi est consonantia vocis ⁊ operis: ideo autem psallant

† **Quia beneplacitū est domino in populo suo: ⁊ exaltabit mansuetos in salutem.** 4 † quia bn̄facit dn̄s i populo suo Gen. 6.

¶ Quia beneplacitum est] ⁊ cōplacet modo[dn̄o in populo suo] specialiter ab eo electo qui olim dixerat. Penitet me fe-cisse hominem. venit enī pro impijs mori: peccata dimitte-re: vitam eternā promittere: auersum cōuertere: pugnantem adiuuare: vincētem coronare[et] ideo[exaltabit] in iudicio mansuetos] ⁊ humiles patienter oppressiones pro deo susti-nentes[in salutem] eternā: sed superbos humiliabit in mor-tem eternā. Omnis enī qui se exaltat humiliabitur: ⁊ qui se humiliat exaltabit. Jn futuro itaq; exaltabit māsuetos: ⁊ iō Luc. 14.

Exultabunt sancti in gloria: letabuntur in cubili-bus suis. 5

¶ Exultabunt] hic[sancti in gloria] .i. in testimonio bone con-scientie: q̄ hec est gloria nostra. Uel[in gloria] bonorū operū: q̄ gloria est bonoꝝ actuū frequēs laudatio. Sed gloria stul-torū est popularis terrena ⁊ trāsitoria: quia oīs gloria carnis quasi flos feni: de qua gloria[letabunt] non in applausu ⁊ fa-uore populari: non in diuitijs ⁊ delitijs: nō in spectaculis ⁊ fa-bulis: sed[in cubilibus suis] .i. in cōscientijs ⁊ in cordib⁹ suis: q̄ oīs gl'ia filie regis ab intus. Et merito exultabūt q̄ hn̄t tā bo-nū dn̄m q dat peccātib⁹ grām ⁊ imeritis vitā eternā. Sed ne

Gloria q̄d est. Gl'ia stultoꝝ q̄d est.

sugbiēdo ꝛ sibi placēdo offendāt oculos dei q ista donauit.

†faucibus †fram bis acute

6 Exultationes dei in † gutture corū: ꝛ † gladij ancipites in manibus eorum.

Exultationes dei]nō sui erunt[in gutture]vel faucib⁹[eorum]i.in lingua ꝛ voce. Sic enim letanī in cubilibus ꝛ gutture.i.in corde ꝛ voce vt non sibi tribuant ꝙ boni sunt: sed deo a quo acceperūt ꝙ sunt ꝛ sperant id qđ nondum sunt[ꝛ gladij ancipites]i.ex vtraqꝫ parte vel bis acuti.i.sermo dei qui acutus est veteri ꝛ nouo testamento vnde sumunt qđ predicant. Uel quia sermo ipse tēporalia ꝛ eterna ꝓmittit: erunt [in manibus]i.potestate[eoꝝ]vt dicant vbi velint ꝛ cui velint: non timeant potestatē: non contēnant pauperē ꝛ cuilibet ministrent pro captu suo. Et hoc

†faciendas vidictas in gētib⁹ †obiurgationes Deute. 32.f.

7 Ad † faciendam vindictaꝫ in nationibus: † increpationes in populis.

Ad faciendam vindictā in nationibus]idest ad hoc vt illo gladio bis acuto occidāt peccatores vt sic viuificenī ꝛ nobis incorporētur qui nos sibi prius incorporabāt: ſm illud. Ego occidam ꝛ ego viuere faciā. Et ne puteī gladius sanguinē fundens determinat subdens idest ad faciendas[increpationes]in populis]vel obiurgationes ꝛ correctiones. Accipe ꝛ tu gladium bis acutum: increpa amicum tuū dicēs. Qualis homo es qui mundum diligis: ꝛ dimittis eum a quo factus es: Qui terrena concupiscis ꝛ celestia nō amas. Qui vicijs adheres ꝛ virtutes cōtēnis. Cū ceperit erubescere ꝛ cōpungi fecisti vulnus: de gladio peruenit ad cor: mortuus est vt viuat. Et

†vt alligent †vinculis

8 † Ad alligandos reges eorum in compedibus: ꝛ nobiles eorum in † manicis ferreis.

Ad alligandos reges eorum in cōpedibus]i.in preceptis dei[et]ad alligandos[nobiles eoꝝ in manicis]vel vinculis [ferreis]i.dei mādatis que dicunī vincula ferrea: qꝛ sunt insolubilia. His vinculis liganī reges ꝛ nobiles seculi ab infirmis ꝛ cōtēptibilibus mūdi quos elegit deus vt confunderet fortia: ꝛ isti ligant nobiles ꝛ potētes ne ꝓgrediantī ad illicita. Ferrea vincula sunt q̄diu timent: amant: ꝛ aurea erūt: quia perfecta charitas foras mittit timorem. Initium quidem sapientie timor dñi. Incipit ergo a vinculis ferreis, ꝛ finiī ad torquem auream: incipit a timore ꝛ consumatur ad sapientiam. Et ad hoc habent gladios

E.30.4.

9 Ut faciant in eis iudicium conscriptū: gloria hec est omnibus sanctis eius.

Ut faciant in eis iudiciū conscriptū]i.a patribus sancitū ꝛ decretū. hoc est vt sic eos iudicent quō in scripturis sanctis digestum est vt iniungāt in eis legem penitētie ſm traditionem scripture: ꝛ cōcludit[gloria hec est oib⁹ sanctis eius]ita scꝫ vt dictū est scꝫ ꝙ ꝑ totū mūdū hec agūt sancti: qꝛ sic gloriantī: sic exultāt in faucib⁹: sic letanī in cubilibus: sic exultāt in gloria: sic exaltanī in salutē: sic cantant canticū nouū: sic dicant alla corde, ore, ꝛ vita. Uel[gloria hec est omnib⁹ sanctis eius]i.qꝛ ita faciūt ꝯsequētur gloriā eternam: ꝛ ita vixisse est causa glorificatiōis sanctoꝝ. Uel de futuro exponiī sic. Exaltabit māsuetos: ꝛ tūc.[Exultabūt sancti in glīa]eterna nō transitoria[letabunī in cubilib⁹ suis]in diuersis mansionibus in celo eis iuxta diuersitatē meritoꝝ assignatis: ꝛ tūc.[Exultationes dei]i.laudes dei vocales erūt[in gutture eorum]i.in faucibus ꝛ ore.q.d. laudādo in deo exultabunt: qꝛ in corde ꝛ lingua deū laudabūt a quo eterna bona habēt[ꝛ gladij ancipites]i.sentētia iudicij de bonis ꝛ malis erūt[in manib⁹]i. in potestate[eoꝝ]qꝛ cū dño iudicabūt ꝛ hoc.[Ad faciendaꝫ vindictā in nationib⁹: increpationes in populis.]Ecce quāta gloria ꝛ gaudiū sanctoꝝ tūc erit quādo pauperes qui hic derisui erāt potestatē vindicādi in superbos habebūt. Et qꝛ ab illa pena liberari nō possunt: ideo subdiī[Ad alligādos reges eoꝝ in cōpedib⁹: ꝛ nobiles eoꝝ in manicis fer[reis]i.in vin]culis pedū ꝛ manuū. Tūc enim tyrāni ligabun[tur manibus ꝛ] pedibus in vinculis de quibus non erit eis libe[ratio] [illegible] plius.[Ut faciāt in eis iudiciū cōscriptū]i.ab [o]mnibus sanctis approbatū: vel in pluribus scrip[turis me]moratū. Et ne putes hanc potestatem esse solis [illegible] [gloria hec]scꝫ potestas iudicij[est]nō solū ap[ostolis sed om]nibus sanctis eius]sciꝫ oibus perfectis qui pro[illegible] querūt: vel talis executio iustitie diuine cedet [illegible] glorie electoꝝ: qꝛ vindicta maloꝝ erit gloria [sanc]toꝝ. [Leta]bitur enim iustus cum viderit vindictam.

Ps.57.

Oratio.

Auctor totius bonitatis deus qui om[illegible] mansuetudinem te humiliter confitentem exe[illegible] ps[illegible] vt sicut sanctos exultare facis in gloria [illegible] ecclesiam custodire digneris ab hui[us] seculi [illegible] citationibus impollutam. Per dominum.

Psalmus de inuitatione oium be[ato]ꝝ ad laudanduꝫ deū in seipsis iam glorificat[illegible] pro gloria beatitudinis misericorditer collata e[illegible]

Psal.CL.

Laudate dñm in sanctis e[ius:] laudate eum in firmamento virtu[tis eius.]

Auctor psalmi ꝓpheta [illegible] huius psalmi sic[illegible] idest laudate dñm. Inde enim [illegible] ria. Laus dei in sanctis iam glorificatis: ꝛ h[illegible] tionis tanq̄ causa laudis. ¶ Intētio. Mone[illegible] hemēti desiderio anhelent peruenire ad lo[illegible] titudinis eterne vbi iugiter sine fine valeāt [illegible] laudare. ¶ Snia in gñali. Propheta qbus in [illegible] recte ꝯuersationis formā ostēdit tā in illa c[illegible] ceptis dicit i illis laudādū eē deūqꝫ oia ci[illegible] speciali. Propheta ergo in sanctis iaꝫ glo[illegible] dare deū.d.[Laudate]vos oēs beati ꝛ se[illegible] trinum ꝛ vnū[in sanctis eius]quos iaꝫ gl[illegible] que sanctis suis scꝫ vobis ded[illegible] tutis eius]qꝛ firmauit eos [illegible] litatis: idest pro eo ꝙ omni infirmitate [illegible] firmamentū bis eterne virtutis [illegible] ꝛ eos virtute [illegible] vt amplius mori non possint.

Laudate eum in † virtutibꝰ eius: [lau]date eum [illegible] multitudinem magnitudinis eius.

†potentatibus

Laudate euꝫ in virtutibus eius]qꝛ eos [illegible] corauit: idest pro eo ꝙ mortem consumē[illegible] vite gloriaꝫ his tribuit: ꝛ secum in eternum re[illegible] laudate eum ſm multitudinem magnitudinis ei[us] [illegible] ꝛ sine fine sicut non est finis magnitudinis eius [illegible] multos numero ꝛ magnos meritis eos fecit: seu qꝛ [illegible] honore distinctas mansiones eis deputauit.

Laudate eum in sono tube: laudat[e] eum in psalterio ꝛ cythara.

3

Laudate eū in sono tube]i.laudate eū [illegible] bello vestro cōtra diabolū fortiter pugn[illegible] tuba enim terribilis vel in bello sumit, v[illegible] apparaī[laudate eū in psalterio]i.vt de[illegible] de celo legis mādata implere prestitit [illegible] Psalteriuꝫ enim in laudibus dei sonat [illegible] dit[ꝛ in cythara]i.vt sponsuꝫ qui vos m[illegible] tificauit: ꝛ ab imis liberauit: cythara eni[illegible] tis extensis ab imo sonat. Unde in tub[illegible] significat in psalterio deus: in cythara sponsus.

Laudate eum in tympano ꝛ cho[ro]: laudate eum in chordis ꝛ organo.

4

¶ Laudate eũ in tympano] .i. in carne mutata ꝛ incorruptibili nullam terrene corruptionis infirmitatem habente: hoc est de incorruptione carnis: ꝛ pro eo ꝙ mortificantẽ corpus sit immortalitate donatũ: tympanum enim fit de corio extenso siccato ꝛ firmato [et in chordis] .i. in vocis cordisqꝫ concordia vel in societate concordi ꝛ pacata. Chorus enim est temperata ꝛ unanimis vocũ collatio: ꝛ qꝛ vos choris angelicis sociamini [laudate eũ in chordis ꝛ organo] .i. in carne iã a corruptione libera cũ concordi diuersitate. hoc est de collata abstinentia ꝛ ꝓpter consonãtes laudũ differẽtias: ac pro eo ꝙ per ciborum abstinentiã retortis visceribus cõcupiscẽtiisqꝫ euulsis carnalibus digni inuẽti sunt in regno dei ad ꝯcinnẽdas laudes diuinas. Chorde quippe caro sunt sꝫ iã a corruptiõe liberate qbꝰ addit organũ: nõ vt singule ꝑ se sonẽt: sꝫ vt diuersitate ꝯsonẽt sicut in organo fieri solet. Habebunt enĩ etiã tũc sancti differẽtias suas ꝯsonãtes ꝛ ꝯsentiẽtes sicut fit suauissimus cantus ex diuersis qdẽ sed nõ inter se aduersis sonis. Stella enim a stella differt in claritate: sic ꝛ resurrectio mortuoꝝ.

Laudate euꝫ in cymbalis bene sonãtibus: laudate eum in cymbalis iubilationis: omnis spiritus laudet dominum.

¶ Laudate eum in cymbalis bene sonãtibus] .i. in his qui se inuicẽ honorãtes laudant deũ: ꝛ delectãt eo ꝙ se inuicẽ honorẽ ꝓuenerũt. Cymbala enim inuicẽ se tangũt vt sonẽt: ꝛ ideo in cymbalis laudare deuꝫ est dum quisqꝫ honorat a ꝓximo non a seipso inuicẽ se honorãtes dant laudẽ deo: vñ ne putes cymbala sine anima hic intelligi subdit [laudate eum in cymbalis iubilationis.] Jubilatio enĩ est laus dei ineffabilis: que nõ nisi ab anima ꝓcedit. vnde bene addit [omnis spũs] idest omne qd̃ spirat [laudet dñm] qa nihil hꝫ vocẽ nisi qd̃ spirat: ꝛ ideo idẽ est ac si diceret omne qd̃ põt formare vocẽ laudet dñm. i. in laudẽ dei vocẽ suã ꝓferat: vel ex intẽtione laudent dñm: si rõnẽ participãt vel dent materiã laudis aliis si rõnẽ nõ participãt. Omnia enim omnia spũaliter intelligi vult apto fine ꝯcludit, omnis spũs laudet dñm. In hoc ergo regno: non caro: nõ sanguis: nõ corruptio: sed homo iam spiritalis totus effectus deũ qui spũs est spũaliter laudare non desinat. Uel etiã ꝓpheta in isto psalmo inuitat ciues celestes ad laudem dei perpetuam pro gloria beatitudinis ipsis collata. Primo in gñali ꝯsequẽter in spãli. Et primo glĩa exhibita chro ꝛ eiꝰ matri. Scd̃o omnibus spiritibus angelicis. Tertio hominibus electis in diuersis statibus positis sic incipiens.

Laudate dominum in sanctis eius: laudate eum in firmamento virtutis eius.

¶ Laudate] vos omnes glorie dei iam ꝯformes [dñm] qui vos in eterna beatitudine collocauit [in sanctis eius] .i. pro gloria sctis suis scꝫ vobis ipsis iã sctis ꝛ beatis collata [laudate euꝫ in firmamẽto] .i. pro gloria collata firmamẽto [virtutis eiꝰ] scꝫ Jesu christo capiti qui est firmamẽtũ ꝛ virtus dei in exequẽdo ꝛ ꝑficiẽdo omnia: ꝛ matri eius virgini gloriose que etiã firmamentũ virtutis eius dicitur: quia omnibus titubãtibus in passione ipsa sola perstitit in fidei virtute.

Laudate euꝫ in virtutibus eius: laudate eum sm̃ multitudinem magnitudinis eius.

¶ Laudate eũ in virtutibus eius] .i. pro gloria angelicis spiritibus data qui sunt eius ꝛ creatione quo ad naturã: ꝛ ꝯfirmatione quo ad grãm [laudate eum sm̃ multitudinẽ magnitudinis eius] .i. pro gloria multa ꝛ magna collata patriarchis ꝛ ꝓphetis in qbꝰ relucet multitudo magnitudis diuine bonitatis qui eis secreta sua reuelauit: ꝓmissiones fecit: ꝛ eas adimpleuit.

Laudate eum in sono tube: laudate eum in psalterio ꝛ cythara.

¶ Laudate eũ in sono tube] .i. pro glĩa aplis collata q fuerũt tube sonãtes fidẽ: scꝫ per mũdũ ꝑdicãtes [laudate eũ in psalterio] .i. pro gloria euangelistis collata qui de superna scripserũt gloria: sicut psalterium a superiori reddit sonũ: ꝛ cythara .i. pro gloria innocentibus collata: cythara enim dulciter sonat ꝛ nil dulcius sonat ꝙ̃ vt innocenter quis viuat

Laudate eum in tympano ꝛ choro: laudate eum in cordis ꝛ organo.

¶ Laudate eum in tympano] .i. pro gloria martyribus collata qui sicut tympanũ in martyrio sunt extẽsi ꝛ pellibus passi: resonabãt laudẽ christi [ꝛ choro] .i. pro glĩa choro sacraꝝ virginũ collata: ipsaꝝ enim est ꝓpriũ ducere choros post agnũ [laudate eũ in cordis] .i. ꝑ glĩa sanctis ꝯfessoribꝰ collata: ipsi enim fuerũt corde per ꝯtẽptũ tẽporaliũ graciles: per carnis mortificationẽ extẽse: ꝛ ab humore culpaꝝ desiccate [ꝛ organo] .i. pro glĩa doctoribꝰ collata. Sicut enĩ ab organo diuersi soni per diuersas fistulas emittunt ꝛ melodia efficit ac ꝯcordia: sic a doctoribus multe sentẽtie libroꝝ veteris ꝛ noui testamẽti ꝓferunt vnã faciẽtes cõcordiã veritatis.

Laudate eum in cymbalis bene sonantibus: laudate eum in cymbalis iubilationis: omnis spiritus laudet dominum.

¶ Laudate eum in cymbalis bene sonãtibus] .i. pro glĩa predicatoꝝ scꝫ ore ꝛ ope bene ꝑdicantiũ ꝛ ad cõuiuiũ eternũ vocantiũ [laudate euꝫ in cymbalis iubilationis] .i. pro glĩa filiis predicatoꝝ in leticia ꝛ deuotione cordis aduersa patientium ꝛ ꝑdicantiũ [ois spũs] scꝫ angelicus ꝛ humanus [laudet dñꝫ] qui nõ nisi spũaliter est laudãdus: ꝛ hoc vtriqꝫ faciũt: qꝛ ibi cõtinue deũ laudant. ¶ Scd̃m sensum litteralẽ qui planus est ponit hic septẽ instrumẽta quoꝝ vsus cõis erat in tẽplo. s. tubam: psalteriũ: cytharã: tympanũ: choꝝ: organuꝫ: ꝛ cymbala. Et aũt addit in cordis nõ refert ad speciale instrumentũ: sed generalr̃ ad oia instrumẽta que per chordas sonant: fuerunt enim ꝑter psalteriũ ꝛ cytharã alia quedã instrumẽta ꝑ chordas sonãtia quoꝝ vsus cõmunis non erat: ꝛ hec sub chordis cõprehẽdit. Predictoꝝ aũt septẽ instrumẽtoꝝ sufficiẽtia sic patet. Quia sm̃ Boetiũ in principio musice sue. Musica instrumẽtalis aut fit neruoꝝ tẽsione: aut spũs insufflatione: aut rei concaue ꝑcussione. Si neruoꝝ tensione vel reddit sonus a superiori: ꝛ sic est psalteriũ: vl' ab inferiori ꝛ sic est cythara. Si spũs insufflatione aut humano aut aliunde collecto. Si humano vel ꝯtinuo: ꝛ sic est tuba: vel interpolato: ꝛ sic est chorus qui est pellis habens duas cicutas: vnã per quã insufflatur: ꝛ aliã per quã sonuꝫ emittit. Si aliunde collecto per folles ꝛ sic sunt organa. Que aũt sonant percussione vel sonant percussione pellis extense: ꝛ sic est tympanum: vel eris cauati: ꝛ sic sunt cymbala que inuicem percussa acutum sonũ (qui etiam tinnitus dicitur) reddunt.

Oratio.

Armonie nostre suauissimum melos: qui nostri pectoris modulamina nunc fletibus: nunc gemitibus ꝯcipis exerceri: presta quesumus dñe vt dũ illa spiritali affectu concinimus perpetualibus choris inserti te cũ sanctis omnibus collaudemus. Per dñm.

Ter qnquagenos Dauid canit ordine psalmos
Uersus bis mille sex centos sex canit ille.

Perge ludolfe foras: variasqꝫ feraris in vrbes
Doctorum placido suscipiare sinu.
Ingrediare domos arcas penetralia cellas
Multa det hospitium bybliotheca tibi.

Finis. Laus deo.

Laudare deum in cymbalis quid est

Boetius